

Nduudu n'dai ye^{n'}e Ndyuūs ye^{n'}e cuicate- co ye^{n'}e Tepeuxila

Tepeuxila Cuicatec New Testament

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

SAN MATEO.....	4
SAN MARCOS.....	43
SAN LUCAS.....	67
SAN JUAN	107
HECHOS	132
ROMANOS.....	164
1 CORINTIOS	182
2 CORINTIOS	199
GÁLATAS	210
EFESIOS	217
FILIPENSES.....	224
COLOSENSES	229
1 TESALONICENSES	233
2 TESALONICENSES	237
1 TIMOTEO.....	240
2 TIMOTEO.....	245
TITO	249
FILEMÓN	252
HEBREOS.....	253
SANTIAGO	266
1 PEDRO	271
2 PEDRO	276
1 JUAN	279
2 JUAN	283
3 JUAN	284
JUDAS.....	285
APOCALIPSIS	287

SAN MATEO

Yen'é 'iin'yān chi ndaata yen'ē Jesucristo chí vmnáán vmnaaⁿ
(Lc. 3.23-38)

1 Chuū chí lista yen'e ndaata yen'e Jesucristo, ndíí na ndaata Abraham ndíí na ndaata David ndíí tiempo chi ch'iindiyáān Jesucristo.

² Abraham miiⁿ ch'iindī daiya sa chi nguuvī Isaac. Isaac miiⁿ ní ch'iindī daiya sa chi nguuvī Jacob. Jacob miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Judá ndúúcu tanáⁿā 'dífnu yā.

³ Judá miiⁿ ní ndúúcu Tamar chi n'daataá yen'ē sa ch'iindī daiyá yā chi cuates chi nguuvī Fares ndúúcu Zara. Fares miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Esrom. Esrom miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Aram. ⁴ Aram miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Aminadab. Aminadab miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Naasón. Naasón miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Salmón. ⁵ Salmón ndúúcu Rahab chi n'daataá yen'ē sa ní ch'iindī daiyá yā Booz. Booz miiⁿ ndúúcu Rut chi n'daataá yen'ē sa ní ch'iindī daiyá yā Obed. Obed miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Isaí. ⁶ Isaí miiⁿ ní ch'iindī daiya sa rey David. Rey David miiⁿ ní ch'iindī daiyá yā Salomón taachi caneé yā ndúúcu n'daataá chi vmnáán vmnaaⁿ ní n'daataá yen'e saⁿā Urías.

⁷ Salomón miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Roboam. Roboam miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Abías. Abías miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Asa. ⁸ Asa miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Josafat. Josafat miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Joram. Joram miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Uzías. ⁹ Uzías miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Jotam. Jotam miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Acáz. Acáz miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Ezequías. ¹⁰ Ezequías miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Manasés. Manasés miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Amón. Amón miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Josías. ¹¹ Josías miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Jeconías. Jeconías miiⁿ ndúúcu tanáⁿā vi'i yā ch'iindiyáān yā taachi chiidá yā ndúúcu chεécú yā ní preso yā ndúúcu tanáⁿā 'iin'yān yen'e ndaata Israel ní taachi cueⁿé yā na cyúúni na yán'āa Babilonia.

¹² Cuayiivi chi cho'ó yā na yán'āa Babilonia, Jeconías miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Salatiel. Salatiel miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Zorobabel. ¹³ Zorobabel miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Abiud. Abiud miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Eliaquim. Eliaquim miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Azor. ¹⁴ Azor miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Sadoc. Sadoc miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Aquim. Aquim miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Eliud. ¹⁵ Eliud miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Eleazar. Eleazar miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Matán. Matán miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Jacob. ¹⁶ Jacob miiⁿ ní ch'iindī daiya sa José, 'iin'yān chi isán'ā yen'e María. Ní daiya ta ní Jesús chi nguuvī Cristo.

¹⁷ 'Tíicā nducuéⁿē ndaata yen'e Abraham ndíí rey David ní ndiichicúūuⁿ ndaata yen'é yā o generaciones. Ní ndíí rey David miiⁿ ndíí taachi cueⁿe nducyáácá 'iin'yān ndaata yen'e yā na país Babilonia ní ndiichicúūuⁿ ndaata yen'é yā. Ní ndíí taachi cheⁿe yā na yán'āa Babilonia ndíí taachi ndā Cristo in'yéⁿdi 'cūū ní ndiichicúūuⁿ ndaata yen'é yā.

'Túúcā ch'iindiyáān Jesucristo
(Lc. 2.1-7)

¹⁸ 'Túúcā ch'iindiyáān Jesucristo. Taachí María miiⁿ chi chεecu Jesús miiⁿ caⁿa yā chi 'caandavaacú yā ndúúcu José níicú taachi 'āā cuéé 'caandavaacú yā ndúúcu vi'ī, véé 'áámá daiya yā chεetí yā cucáávā Espíritu N'dai yen'é Ndyuūs. ¹⁹ José miiⁿ ní nen'é yā 'caandavaacu yā ndúúcu María miiⁿ. Ní José miiⁿ ní néené n'dai yā. Ní cuayiivi nguéé nen'é yā 'caandavaacú yā ndúúcu tán'ā cucáávā chi véé dacua'a chεetí yā. Ní nguéé nen'é yā yaa'vi yā 'iin'yān yen'e yáān miiⁿya yen'e María chi nguéé n'daācā ti nguéé nen'é yā chi María cuuví 'cuinaaⁿ yā. ²⁰ Ní taachí José miiⁿ nacadífnuuⁿ yā chi cu'neen yā María miiⁿ, cuayiivi ní taachí cyaadu yā, 'áámá ángel yen'e Señor Ndyuūs che'enaán yā yen'é yā ní caⁿa yā chi yā José miiⁿ: Díí, José, saⁿā yen'e ndaata rey David, nguéé 'va'a di cuuví n'daataá yen'e di María, ti dacuá'ā yen'ē tá chi véé chεeti tá nguéé yen'e 'iin'yān ti yen'ē Espíritu N'dai yen'e Ndyuūs. ²¹ Ní tán'ā miiⁿ ní 'cuundiyáān daiya tá 'áámá saⁿā 'líín. Díí ní cu'neen di chí ngúúví sá JESÚS caati cucáávā Jesús miiⁿ ní nadanguán'ai 'iin'yān yen'ē in'yeeⁿdi 'cūū ní nadich'εécú yā nuuⁿndi yen'e nducyaaca 'iin'yān.

²² Tanducuéⁿē chuū ní 'tíicā chi ndúúcu María ní 'íicú cuuvi cuaacu chí caⁿā profeta yen'e nduudu yen'é Ndyuūs ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ, nduudu chi canéé nguūⁿ na libro yen'é Ndyuūs 'tíicā:

²³ Níicú n'diichí nī. Tá 'cūū 'áámá chí cuiinuu tá 'cuūndī daiya tá. Taachí 'cuundiyáān 'áámá daiya tá ní cu'neen chí duuchi Emanuel chí nen'e caaⁿmaⁿ Ndyuūs ndúúcu s'uūūn.

²⁴ Cuayiivi miiⁿ ní taachi José miiⁿ nanduuchí yā, tuu'mi ní díín yā tan'dúúcu chí ngaⁿā ángel yen'e Señor Ndyuūs níicú ch'iindivaacú yā ndúúcu María miiⁿ.

²⁵ Naati José miiⁿ nguéé n'diichi sá María miiⁿ ndíí ch'iindiyáān daiya tá, ní José s'neen sá chí ngúúví dacua'āa miiⁿ dúúchí JESÚS.

Yen'é 'iin'yān magos chi chen'e sa n'diichi sa Jesús

2 Taachi Jesús ch'iindiyáan yā na yāān Belén yen'e yá'āa Judea, tiempo miiñ ní sa'n'a Herodes miiñ ní rey yen'e yá'āa Judea. Ní n'duuví magos, 'iin'yān chi déenu ca yā yen'e 'íin'nyún ndiicá ya'n'ái yā ndíí cuaan ná ícan'daā 'yá'ā. Ní magos ndaa yā na yāān Jerusalén. 2 Magos ní ndaa yā nanáán rey Herodes miiñ ní ntingu- uneeñ yā rey: ¿Tíí cánée 'iin'yān chi rey yen'e 'iin'yān Israel chi 'niindiyáan yā? Nús'uú ní n'diichí 'nū 'áámá 'íin'nyún ch'ēete cuáán ná ícan'daā 'yá'ā 'íicú chíin chí cuchií 'nū. Níicú ndaá 'nū chí cu'téenu 'nū sa'n'a 'líin rey miiñ.

3 Taachí rey Herodes miiñ ch'iindiveén yā chuū, chis- ta'n'a vaanicadínūn yen'e yā. 'Tiicá ntúūn nducyaaca 'iin'yān yen'e yāān Jerusalén taachi ch'iindiveén yā. 4 Ní rey Herodes miiñ ní nádaamá yā nducyaaca chiidū n'gēeté chí nga'n'a ntiinnyún yā yen'e yaācū Israel ndúucū 'iin'yān chi ngi'cuéén ley 'iin'yān yen'e Israel. Ní itiinguuneeñ yā 'iin'yān s'een: ¿Tíí 'niindiyáan Cristo?

5 'Iin'yān s'een ní ca'n'a yā chii yā rey miiñ: 'Cuundiyáan yā na yāān Belén yen'e yá'āa Judea caati 'tíicā canée nguūn na libro yen'e Ndyuūs cucáāvā sa'n'a profeta:

6 Ndís'tií 'iin'yān yen'e yāān Belén yen'e yá'āa Judá, ¿'áá nguéé yāān yen'e nī chí 'líin cá nguaañ nducuéñ'ē yāān yen'e yá'āa Judá naachi 'iin'yān ndíí tiíin nga'n'a ntiinnyún yā? Nguéé chí 'tíicā, caati nguaañ ndís'tií chí yen'ē yāān Belén can'daā 'áámá sán'a chí nga'n'a ntiinnyun sá yen'e nducyáácá 'iin'yān Israel chí judíos chí 'iin'yān s'een chí Ndyuūs nndēēve yā.

7 Tuu'mi ní rey Herodes yaa'vi n'dé'élí yā sa'n'a magos ní ntinguuneeñ cá yā sa'n'a s'een: ¿Dē'ē tiempo n'diichi nī 'íin'nyún miiñ? 8 Ní rey miiñ ní ca'n'a yā chii yā sa'n'a s'een: Ndís'tií magos, cuen'e nī na yāān Belén ní in'nuūn n'daāca nī dacua'a 'líin miiñ. Ní taachí ndaaca nī dacua'a míin, nanguēecuneeñ nī ní caan'mañ nī yen'ē. Maan níicú 'úú ntúūn ní cuuvi ca'n'a cu'teenú dacua'a 'líin miiñ.

9 Magos ní ch'iindiveén yā nduudu yen'e rey miiñ ní cúnana yā. Cuin'diichí nī. 'Íin'nyún chí 'iin'yān magos n'diichi yā cuaan na ícan'daa 'yá'ā, 'íin'nyún míin cuen'ē nanáán yen'e magos taanduvéé ndaā ní cānee lugar naachi canée dacua'a 'líin. 10 Ní taachi magos 'āā n'di- ichí yā 'íin'nyún miiñ, yéenu taaví yā. 11 Ní taachi sndaá yā va'āi miiñ, n'diichí yā sa'n'a 'líin dacua'a miiñ ndúucū chēecu sá María. Ní chíintii'yá yā nanáán dacua'a miiñ ní s'téenu yā. Taachi n'guaañ yā caja naachi snée regalos yen'e yā, tuu'mi ní ca'á yā yen'ē dacua'a miiñ. Regalos ní 'díin'guaaā ndúucū yá'ā chí n'dēēve ngéén ndúucū mir- ra chí diitū taavi n'dai ngéén. 12 Cuayiivi miiñ ní Ndyuūs yaa'vi yā magos na 'yúúdúyaañ yen'e yā chí 'āā ntéé na'n'a yā nanáán rey Herodes miiñ. Níicú magos cuna'n'a yā na vaacu yā na taama yúúní.

Cuen'e yā ngéenu yā na yá'āa Egipto

13 Taachi magos cuna'n'a yā, tuu'mi ní Ndyuūs dicho'o yā 'áámá ángel níicú ángel miiñ ní ndaá yā nanáán José miiñ taachi cyaadú yā ní ca'n'a yā chii yā José: Díí José, nducueñ di ní cuta'a di sa'n'a 'líin ní cuen'e di cáanū di

ndúucū chēecu sa ndíí yá'āa Egipto. Ní 'cuēetinée nī miiñ ndíí taachi 'úú caan'máñ caati canée chí rey Herodes miiñ ní nan'nuún yā sa'n'a 'líin chí 'caan'nún yā sa'n'a.

14 José miiñ ní nanduuchí yā. 'Tiicá ntúūn chēecu sa. Ní sta'a yā sa'n'a 'líin miiñ ní nguiinū míin nūn cuen'e yā ndúucū chēecu sa na yá'āa Egipto. 15 Níicú miiñ ch'ēet- inée yā ndíí chí ch'iī rey Herodes. Níicú cúúnú ca'a chíin chí Señor Ndyuūs ca'n'a yā na libro yen'e yā ndii cuáán vmnaañ cucáāvā sa'n'a profeta miiñ taachi ca'n'a yā 'tíicā: Ná yá'āa Egipto 'caí daíyá.

Rey Herodes ca'n'a ntiinnyún yā chí 'caan'nún yā dacua'āa ngaiyáā

16 Taachí rey Herodes miiñ tuumicadínūn yā chí 'iin'yān magos chinnche'élí yā 'iin'yān, tuu'mi ní nduuví taán n'dai yā. Ní rey miiñ ní ca'n'a ntiinnyun yā ní dichó'o yā soldados chí ch'iin'nun yā nducyáácá dacua'āa chí sa'n'a ndíí cuaacu 'uuví nduūyū chí véé na yāān Belén ndúucū taná'n'a yāān chí na ntiinnyún. 'Tíicā rey miiñ diin cuenta yā ti cho'ōo 'uuví nduūyū chí magos n'diichí yā 'íin'nyún ch'ēete miiñ yen'e nanguuvi. 17 Tuu'mi ní cho'ōo chuū chí cuuvi cuaacu tan'dúucā chí canée nguūn na li- bro yen'e Ndyuūs cucáāvā chí ca'n'a sa'n'a profeta Jere- mías cuáán vmnaañ 'túucā:

18 Na yāān Ramá ch'iindiveén 'iin'yān chí ngeecu yā ní n'gái yā ndúucū 'áámá vaadí ya'ai ch'ēeté cucáāvā daiya yā chí chí. N'daataá yen'ē Israel s'een ngeecu yā cucáāvā daiya yā chí ch'iīn'nūn rey tan'dúucā chí tán'a Raquel ngeecu yā cucáāvā daiya yā chí chí. Ní nguéé chíi ndaacā n'daataa s'een 'viich'ēetínūn miiñ.

19 Cuayiivi taachí chíi rey Herodes miiñ, José miiñ ní 'āā canee yā na yá'āa Egipto. Tuu'mi ní Señor Ndyuūs dicho'o yā 'áámá ángel ní ángel che'enaán yā yen'ē José taachi cyaadú yā. 20 Ní ángel miiñ ca'n'a yā chii yā José: Díí José, nducueñ di ní cuta'a di sa'n'a 'líin dacua'āa ní cuina'n'a di ndúucū chēecu sa na yá'āa Israel caati chíi 'iin'yān chí nen'e yā 'caan'nun yā sa'n'a 'líin.

21 Tuu'mi ní José ncueñ yā. 'Tiicá ntúūn chēecu sa. Ní sta'a yā sa'n'a 'líin miiñ ní cuen'e yā ndúucū chēecu sa na yá'āa yen'e 'iin'yān Israel. 22 Taachí José miiñ ch'iindiveén yā chí sa'n'a Arquelao canée lado yen'e rey Herodes chí chiida sa, tuu'mi ní José miiñ ní 'va'á yā chí ca'n'a yā na yá'āa Judea chí yá'āa yen'e 'iin'yān Israel. Naati tan'dúucā chí ángel che'enaán yen'e yā na 'yuudiyaañ yen'e yā, cuen'e yā yá'āa Galilea chí yá'āa yen'e 'iin'yān Israel ntúūn. 23 Ní ndaá yā na yá'āa míin ní cuen'e yā ch'ēetinee yā na yāān Nazaret yen'e yá'āa Galilea. Ní 'iicu cuuvi cuaacu chí ca'n'a profetas vmnáán vmnaañ yen'e Jesús chí 'túucā: Canée chí cuuvi nguúví yā 'iin'yān nazareno yā cucáāvā chí cuen'e yā na yá'āa Nazaret.

Yen'e chí Juan cuēdínuñniñ yā ní nga'n'a yā nduudu cuaacu

(Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

3 Tiempo miiñ chíicá Juan chí cuēdínuñniñ yā na lugar naachi nguéé ch'ēetinée 'iin'yān. Lugar miiñ chí yen'e yá'āa Judea ní míin nga'n'a Juan nduudu

cuaacu. ² Juan miiñ ní ngañ'a yā chi 'túúcā: Ndís'tiñ, ndaacadaamí nī yeñ'e chi díñ nī chi nguéé n'dai caati 'āā ndāā niñnuún nguuví miiñ naachi Ndyuūs ngañ'a ntiñnyún yā na va'ai cheeti nguuví. ³ Níicú yeñ'e Juan 'cūū ní sañ'a profeta Isaías cañ'a yā yeñ'e yā vmnáāñ vmnaañ taachí cañ'a yā 'túúcā:

'Caandiveéñ nī. 'Áámá sañ'ā ngañ'ā yuudu sa 'túúcā na yáñ'āa cuñmáñ naachi nguéé ch'etinéé 'iñ'yāñ: 'Cu-undiyaáñ nī yúúní yeñ'e Señor Ndyuūs caati cúchii yā. Nan'guáañ nī yúúní cuaacu caavá yā. Didéevé nī staava yeñ'e nī ní cuuvi cuaáñ nī 'iñ'yāñ miiñ taachi ndaa yā.

⁴ Catecai Juan miiñ ní nin'dai ndúúcū yuūdū yeñ'e 'iiti camello. Ní cinturón yeñ'e sa ní diñman 'iiti. Níicú chí che'e sa ní 'iiti langostas ndúúcū ñ'di'i yeñ'e 'iiti 'yáañ chí vee cuéeti. ⁵ N'deeé 'iñ'yāñ can'daa yā chí 'caandiveéñ yā nduudu yeñ'e Juan miiñ. Ní can'daa yā yeñ'e yáañ Jerusalén, yeñ'e yáñ'āa Judea, ní yeñ'e yáñ'āa chí cuaañ 'diituú yeñ'e yíicú Jordán. ⁶ 'Iñ'yāñ ní cañ'a yā nuuñdi chí ch'edínúñnīñ sá 'iñ'yāñ miiñ na yíicú Jordán miiñ.

⁷ Taachí Juan miiñ n'diñchí sa chí neené 'yaañ 'iñ'yāñ fariseos ndúúcū 'iñ'yāñ saduceos neñ'é yā chí cuéedínúñnīñ sa 'iñ'yāñ, Juan miiñ cañ'a sa chí sa 'iñ'yāñ miiñ: Ndís'tiñ tan'dúúcā cúú, 'tíicā ndís'tiñ. ¿Du'ú chí 'cuééñ ndís'tiñ chí cuuvi cáánu nī yeñ'e castigo taañ chí cuchii? ⁸ N'daaca díñ nī maañ níicú 'cuuñmíñ nī 'iñ'yāñ chí 'āā ndaacadaamí nī yeñ'e nuuñdi yeñ'e nī. ⁹ Ndís'tiñ ní 'āā ntéé nadacádínúñnīñ nī chí n'dai nī caati ndaata yeñ'e Abraham ndís'tiñ. Naati 'úú ní ngañ'á ngíñ ndís'tiñ chí Ndyuūs cuuvi díñ yā chí tuūu s'tiñ ní cuuvi daiya Abraham. ¹⁰ Cutíñ miiñ 'āā canéé na dii'yu yáñ'á. Nducyaaca yáñ'á chí nguéé n'dáacā ngii n'gui'i yeñ'e canee chí 'caata yáñ'á miiñ ní cūnuuñ na yañ'ā. ¹¹ 'Úú ní cuaacu níñnyún chí ngéedínúñnīñ ndís'tiñ ndúúcū nuñnīñ caati 'āā ndaacadaamí nī yeñ'e nuuñdi yeñ'e nī. Naati ndáá táámá 'iñ'yāñ cuayiivi yeñ'e 'úú chí ch'ete taavi cá poder yeñ'e yā nguéé ti 'úú. 'Úú ní nguéé neené n'dai 'úú chí cuuvi candéé ndaacuú yeñ'e yā. 'Iñ'yāñ miiñ ní n'dai taavi cá yā chí cuuvi 'úú. 'Iñ'yāñ miiñ ní cuéedínúñnīñ yā ndúúcū Espíritu N'dai yeñ'é Ndyuūs ndúúcū yañ'ā. ¹² Ní taachi ndaa 'iñ'yāñ miiñ chí nguuví Jesús díñ yā tan'dúúcā 'áámá 'iñ'yāñ chí didéevé yā trigo 'tíicā díñ yā ndúúcū 'iñ'yāñ. Ní sta'á yā zaranda yeñ'e yā ní nadidaamá yā trigo na cheeti díñnūñ. Ní deécú miiñ niñneñ yañ'a yā ná nguuchí yañ'ā chí 'āā ntéé n'tuūvi. Deécú miiñ ní tan'dúúcā 'iñ'yāñ chí nguéé i'téenu yā Ndyuūs.

Juan ch'edínúñnīñ sa Jesús

(Mr. 1.9-11; Lc. 3.21-22)

¹³ Tuu'mi ní Jesús chíicá yā na yáñ'āa Galilea ní ndaa yā na yíicú Jordán naachi canee Juan chí Juan miiñ ní cuéedínúñnīñ sa Jesús miiñ. ¹⁴ Juan miiñ ní nguéé 'cuuñ sa. Ní cañ'a sa chí sa Jesús miiñ: 'Úú ní neñ'é chí dii cuéedínúñnīñ di 'úú. ¿'Áá dii cuchii di nanaañ 'úú?

¹⁵ Jesús nan'guéecútañ'a yā: Diiñ dí maañ 'tíicā; ní diñ yú tan'dúúcā chí Dendyuūs neñ'e yā chí diñ yú. Tuu'mi ní Juan 'cuñ sa.

¹⁶ Cuayiivi taachi 'āā ch'edínúñnīñ Juan miiñ Jesús miiñ, tuu'mi ní Jesús ní nan'dáa yā na nuñnīñ. Cuayiivi ní nanguaāñ nanguuví. Ní Juan n'diichí sa Espíritu N'dai yeñ'é Ndyuūs miiñ chí tan'dúúcā paloma 'tíicā. Chiica yeñ'e na va'ai cheeti nguuví ní ndaa vmnaañ yeñ'e Jesús miiñ. ¹⁷ Tuu'mi ní n'giindiveéñ yā 'áámá nduudu yeñ'e nanguuví chí ngañ'a: Sañ'a 'cūū Daiyá chí neñ'e taaví. Ní yeenú taaví cáávā sáñ'a 'cūū.

Yáañ'nguiñūñ neñ'e sa tuu'vi neñ'e sa Jesús

(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)

4 Tuu'mi ní Espíritu N'dai yeñ'é Ndyuūs candéé Jesús miiñ ná yáñ'āa cuñmáñ naachi nguéé ch'etinéé 'iñ'yāñ chí yáañ'nguiñūñ neñ'e sa chí Jesús díñ yā nuñndi.

² Jesús canéé yā miiñ 'uūvū ngéecu nguuví ní 'uūvī ngéecu n'gaañ ní nguéé che'e yā. Ní cuayiivi ní cuiicú yā.

³ Yáañ'nguiñūñ ní ndaa sa nanaañ Jesús chí n'diichineñ sa 'iñ'yāñ. Ní cañ'ā sa: Dii Jesús, nduuti chí dii chí Daiya Dendyuūs dii, caañ'mañ dí cuuvi dí tuūu 'cūū chí nduuví pan. Ní nduuví pan ní cuuvi che'e di.

⁴ Jesús miiñ nan'guéecútañ'a yā ní cañ'a yā: 'Túúcā canee nguñ na libro yeñ'é Ndyuūs: Nguéé dámaañ pan che'e 'iñ'yāñ ní cunduuchi yā caati ndúúcū tanducuéñ'e nduudu chí ngañ'a Ndyuūs ní 'iñ'yāñ cunduuchí yā nduuti chí cu'téenu yā.

⁵ Tuu'mi ní yáañ'nguiñūñ miiñ candéé sa Jesús na yáañ Jerusalén chí yáañ yeñ'e Ndyuūs. Ní chin'duu sá 'iñ'yāñ na yáácú yeñ'e yaácū. ⁶ Ní yáañ'nguiñūñ cañ'a sa chí sa Jesús: Nduuti chí dii chí Daiya Dendyuūs dii, cáávā di ndii 'múúñ ndii na yáñ'āa; caati 'túúcā canéé nguñ na libro yeñ'é Ndyuūs:

Ndyuūs dichó'o yā ángeles yeñ'e yā chí diñ yā cuidado yeñ'e di. Ní ángeles cundéé yā dii ndúúcū ta'á yā, ní nguéé cuuvi ya'ai ca'a di na tuūu.

⁷ Jesús nan'guéecútañ'a yā: 'Tuucá ntúñ canéé nguñ na libro yeñ'é Ndyuūs: Nguéé díñ di mar 'áámá cosa chí n'diichineñ di Señor Ndyuūs yeñ'e di.

⁸ Tuu'mi candéé yáañ'nguiñūñ miiñ Jesús miiñ na 'áámá yíicú yáácú ní ch'íñ' sa tanducuéñ'e naciones yeñ'e in'yeendí 'cūū ndúúcū chí ngañ'á ntiñnyuñ sa yeñ'e ndúúcū dendú'ú chí n'gēete chí vée yeñ'e. ⁹ Ní cañ'a sa chí sa Jesús miiñ: Tanducuéñ'e chuñ teé dii nduuti chí caantí'ya dí nanaañ ní cu'téenu di 'úú.

¹⁰ Tuu'mi ní Jesús miiñ cañ'a yā chí yā sañ'ā miiñ: Díí yáañ'nguiñūñ, cuví di nanaañ caati 'túúcā canéé nguñ na libro yeñ'e Dendyuūs: Cu'téenu di Señor Ndyuūs yeñ'e di ní 'caandiveeñ di yeñ'e 'iñ'yāñ miiñ nuñ.

¹¹ Tuu'mi ní yáañ'nguiñūñ miiñ diví sa yeñ'e Jesús, ní nindaā ángeles ní dichí'v'e yā Jesús miiñ.

Jesús tucá'a yā ntiñnyuñ yeñ'e yā na yáñ'āa Galilea

(Mr. 1.14-15; Lc. 4.14-15)

¹² Taachi ch'iindiveeñ Jesús miiñ chí Juan chí ngéedínúñnīñ 'iñ'yāñ canúñ sá vácūū, nangueecunee yā cunañ'a yā na yáñ'āa Galilea. ¹³ Chíicá yā na yáañ Nazaret ní ndaa yā canee yā na yáañ Capernaum. Yáañ miiñ ní niñnuún na nuñnīñ'yáñ'ā canee, ní canee na yáñ'āa

ye'n'e Zabalón ndúúcu yá'n'āa ye'n'e Neftalí. ¹⁴ Ní cuuvi cuaacu nduudu ye'n'e sa'n'ā profeta Isaías chí ca'n'a sa cuáán vmnaa'n 'tíicā:

¹⁵ Ná yá'n'āa ye'n'e Zabalón ndúúcu na yá'n'āa ye'n'e Neftalí chí canéé na yúúni chí nge'n'e ná nuū'n'n'yán'ā ndúúcu na yá'n'āa chí canee taama lado ye'n'e yíicú chí nguuví Jordán. Míin canéé yá'n'āa Galilea ye'n'e 'iin'yān chí nguéé ye'n'e ndaata 'iin'yān Israel.

¹⁶ 'Iin'yān chí snéé na maāin ti nguéé ye'n'e Ndyuūs, 'iin'yān s'een n'diichí yā 'áámá dεεve ch'εεte. Ní chí dεεve mii'n naachi sneé 'iin'yān s'een.

¹⁷ Ndíí tuu'mi tucá'ā Jesús ca'n'a yā nduudu cuaacu ní ca'n'a yā: Ndaacadaamí ní ye'n'e nuu'ndi ye'n'é ní caati tiempo chí Ndyuūs nga'n'a ntiinnyún yā na va'ai cheeti nguuví 'āā ndaa niin'nuún.

Jesús yaa'vi yā cuūu'n sa'n'a chí itungáán 'yaācā

(Mr. 1.16-20; Lc. 5.1-11)

¹⁸ Cuayiivi ní Jesús mii'n cachiicā yā cuaa'n 'diituú nuū'n'n'yán'ā chí nguuví Galilea, ní n'diichí yā na 'uuví sa'n'ā 'díinu sa vi't. 'Áámá sa'n'a ní Simón Pedro nguuví sa. Táámá sa'n'ā ní 'diinu sa ní Andrés nguuví sa. Sa'n'ā s'uun ní n'gaa nuu'n sa yáanā ye'n'é 'yaācā mii'n na nuū'n'n'yán'ā ti sa'n'ā s'een itungáán sa 'yaācā na nuū'n'n'yán'ā ti ntiinnyu'n ye'n'e sa. ¹⁹ Jesús ca'n'a yā chí yā sa'n'ā s'een: Cuchíi ní nduucú, ní 'úú ní díin chí in'nuún ní 'iin'yān chí cuuvi ca'n'ā yā nduucú. Ní tan'dúúca chí tungaán ní 'yaācā ye'n'e nuū'n'n'yán'ā, 'tíicā in'nuún ní 'iin'yān chí ca'n'ā yā nduucú.

²⁰ Hora míin nūu'n ní sa'n'ā s'een s'neen sa yaānā ye'n'e sa ní cuen'e sa ndúúcu Jesús mii'n.

²¹ Tuu'mi ní Jesús mii'n cuen'e ca yā ní n'diichi yā taama 'uuví sa'n'ā chí 'diinu sá vi't chí nguuví sa Jacobo ndúúcu Juan. Ní sa'n'ā s'uun ní daiya Zebedeo. Ní snee sa na barco mii'n ndúúcu chiida yā Zebedeo mii'n ní n'diyaatá yā yáanā ye'n'é yā. Jesús 'cai yā Juan ndúúcu Jacobo mii'n. ²² Tuu'mí nūu'n ní sa'n'ā s'uun ní s'neen sa barco mii'n ndúúcu chiida sa, ní cuen'e sa'n'ā s'uun ndúúcu Jesús mii'n.

Jesús ngi'cuéen yā 'yaa'n taavi 'iin'yān

(Lc. 6.17-19)

²³ Jesús cachiicā yā núúnmán ná yá'n'āa ye'n'e Galilea ní ngi'cuéen yā na yaacū sinagogas na yáān ye'n'e yá'n'āa mii'n. Ní ca'n'ā yā nduudu cuaacu ye'n'é naachi Ndyuūs nga'n'a ntiinnyún yā. Jesús mii'n ní díin yā chí nduūvā ye'n'é 'iin'yān ye'n'e nducuéen'ē naan ca'ái ndúúcu 'iin'yān ye'n'e nducuéen'ē chí ya'ai ye'n'e yā. ²⁴ Ní nducyáácá 'iin'yān ye'n'e núúnmán yáān ye'n'e yá'n'āa Siria chí iindiveén yā ye'n'e Jesús mii'n. Ní candéé yā 'iin'yān chí ya'ai ye'n'é, ndúúcu 'iin'yān chí n'deeé náá'n ca'ai ndii yā, ndúúcu 'iin'yān chí canee yā ndúúcu espíritu ye'n'e yáánn'gui-inūu'n, ndúúcu 'iin'yān chí ndistán'ā vaanicádii'nūu'n ye'n'é, ndúúcu 'iin'yān ndúúcu ca'āi chí in'dúúvú cuerpo ye'n'e yā. Ní Jesús díin yā chí nducyaaca 'iin'yān nduūvā ye'n'é yā. ²⁵ Neené 'yaa'n 'iin'yān cuen'é yā ndúúcu Jesús mii'n. 'Iin'yān s'een ní ye'n'e yá'n'āa Galilea, ndúúcu distrito ye'n'é Decápolis chí véé ndíichi yáān ye'n'é, ndúúcu yáān

Jerusalén, ndúúcu yá'n'āa ye'n'e Judea, ndúúcu yá'n'āa chí snéé táámá lado ye'n'é yíicú Jordán.

Jesús nga'n'a yā nduudu cuaacu na 'áámá yiicu

(Lc. 6.20-23)

⁵ Taachi Jesús n'diichí yā chí n'deeé n'dái 'iin'yān cuen'e yā ndúúcu yā tuu'mi ní Jesús cuen'e yā 'áámá yíicú. Taachi Jesús mii'n chí iindí yā tuu'mi ní discípulos ye'n'e yā ní ndaa yā nanáán yā. ² Jesús ní ca'n'a yā ní ngi'cuéen yā 'iin'yān s'een.

³ Dε'ε chúúca n'dai 'iin'yān chí deenú yā na staava ye'n'é yā chí ne'n'e deenu cá yā ye'n'e Ndyuūs, caati cuuvi ye'n'é yā ye'n'e naachi Ndyuūs nga'n'a ntiinnyún yā ná va'ai cheeti nguuví.

⁴ Dε'ε chúúca n'dai 'iin'yān chí ndaachi 'iin'ú yā cáávā chí i'téenu yā Ndyuūs maa'n, caati cuayiivi ní Ndyuūs ca'á yā 'viich'εεtiinūu'n 'iin'yān.

⁵ Dε'ε chúúca n'dai 'iin'yān chí ndiicúu'n yā na staava ye'n'e yā, ti 'iin'yān s'een cuuvi ndaācā yā dε'ε chí cuuvi ye'n'e yā chí Ndyuūs ca'n'a yā chí ca'a yā 'iin'yān s'een.

⁶ Dε'ε chúúca n'dai 'iin'yān chí ne'n'e ca yā diin yā chí n'daācā tan'dúúca chí ne'n'e Ndyuūs. Ní Ndyuūs cúnnee yā 'iin'yān s'een.

⁷ Dε'ε chúúca n'dai 'iin'yān chí 'nuū'n ndii ya'ai 'iin'ú yā cáávā tanán'ā 'iin'yān, caati Ndyuūs 'nuū'n ndii ya'ai 'iin'ú ntúu'n yā cáávā 'iin'yān s'een.

⁸ Dε'ε chúúca n'dai 'iin'yān chí dεεve staava ye'n'é yā, ti 'iin'yān s'een ní snaa'n yā Ndyuūs.

⁹ Dε'ε chúúca n'dai 'iin'yān chí diin yā chí nguéé 'caa'vá 'iin'yān, ti tanán'ā 'iin'yān caan'mán yā ye'n'é 'iin'yān chí daiyá Dendyuūs 'iin'yān.

¹⁰ Dε'ε chúúca n'dai 'iin'yān chí n'geenú yā ngii cáávā chí díin yā chíí chí Ndyuūs ne'n'é yā, caati véé parte ye'n'e yā naachi Ndyuūs nga'n'a ntiinnyún yā ná va'ai cheeti nguuví.

¹¹ Dε'ε chúúca n'dai ndís'tiī taachi 'iin'yān díin yā chí ndís'tiī 'cuenú ní cuuvi cucáávā 'úú, ní taachi 'iin'yān taán yā ndúúcu ndís'tiī ní n'deeé n'dái caan'mán yā nduudu yaadi ye'n'e ndís'tiī cucáávā 'úú. ¹² Cuuvi yeenu taaví ní caati cuuvi ndaācā ní chí ch'εεte ye'n'é ní ná va'ai cheeti nguuví. 'Túúca 'iin'yān can'daa yā ndíí cuaa'n vmnaa'n 'iin'yān profetas chí ndéé yā nduudu ye'n'e Ndyuūs. Ní profetas ch'eenú yā chí.

Yiimā ye'n'e yá'n'āa

(Mr. 9.50; Lc. 14.34-35)

¹³ Jesús ca'n'a yā: Ndís'tiī, nduuti chí i'téenu ní chí 'úú chí Cristo, tuu'mi ní ndís'tiī, tan'dúúca yiimā ye'n'é yá'n'āa 'tiicā ní. Nduuti chí yiimā nguéé n'daācā sabor ye'n'é, ¿dε'ε cuuvi díin ní? Nguéé dε'ε vεε dichí'vε yiimā mii'n. 'Áā taandu rá chí cungeé 'iin'yān na yá'n'āa ní n'di-ivi neen ca'a yā.

Déévé ye'n'e in'yeendí 'cūu

¹⁴ Ndís'tiī chí i'téenu ní chí 'úú chí Cristo, tan'dúúca dεεve ye'n'e in'yeendí 'cūu 'tiicā ní, ti ca'n'ā ní chí'n'i ní dεεve ye'n'é Ndyuūs nanáán 'iin'yān. 'Áámá yáān chí can-

duūu na 'áámá yíicū nguéé cúúví cunuū n'de'ēi. ¹⁵ Ndíí nguéé ndúú 'iín'yān ra 'cuu'miñ yā 'áámá lámpara ní cu'nuúñ yā maañ 'áámá caja; naati cun'duúñ yā na 'áámá mesa, ní lícú cuuví dēeve yeñ'e nducyaaca 'iín'yāñ chi snée yā chēeti va'āi. ¹⁶ Tan'dúúca 'áámá lámpara chí ngii ndēeve, 'tíicā cuuvi n'daācā vida yeñ'e nī nanáán 'iín'yāñ chi snée yā iñ'yeendí 'cūū. Ní 'líicú 'iín'yāñ s'eeñ cuuvi snaañ yā ntiinnyuñ chí n'daacā chí idiíñ nī. Ní 'iín'yāñ s'eeñ caañ'mán yā: Dē'ē chúúca ch'ēete Ndyuūs chí Chidá nī, Ndyuūs chí canée yā ná va'ai chēeti nguuvi.

Jesús ngañ'a yā yeñ'e ley yeñ'e 'iín'yāñ Israel

¹⁷ Nguéé nadicádíñuñ ndís'tiñ chí 'úú chí Jesús ní cúchií chí divíí ley yeñ'e Moisés ndúúcu nduudu yeñ'e profetas chí canée nguūñ ndíí cuaañ vmnaañ. 'Úú nguéé ndaá chí divíí ti ndaá chí dicuaācú yeñ'e. ¹⁸ Ti cuaacu níñnyúñ ngañ'á ngii ndís'tiñ: Neñ'e chí canée cá nanguuvi ndúúcu iñ'yeendí 'cūū nguéé cuuvi chó'ōo mar 'áámá punto 'lííñ ndíí nguéé ndúú mar 'áámá coma yeñ'e ndúúdu yeñ'e ley, nuu'mañ neñ'e chí tanducuéñ'e 'āā cuéé cuuvi cuaacu taanduvee chí canée nguūñ na libro yeñ'e Ndyuūs. ¹⁹ 'Tíicā 'āā du'ú nūuñ 'iín'yāñ chí nguéé dííñ yā cumplir 'áámá mandamiento 'lííñ ní 'tíicā ngi'cueeñ yā 'iín'yāñ chí dííñ yā tan'dúúca mañ yā diíñ yā, 'lííñ 'lííñ cá nūuñ cuuvi tuneeñ yā naachi Ndyuūs ngañ'a ntiinnyúñ yā na va'ai chēeti nguuvi nguéé tan'dúúca tanáñ'ā 'iín'yāñ. Naati 'iín'yāñ chí n'daāca idiíñ yā ní ngi'cueeñ yā 'iín'yāñ táácā chí cuuvi diíñ n'daacá yā, 'iín'yāñ miiñ cuuvi tuneeñ yā dendu'ū chí n'daacā ná va'ai chēeti nguuvi naachi Ndyuūs ngañ'a ntiinnyuñ yā. ²⁰ 'Úú ní ngañ'á ngii ndís'tiñ: Nduuti chí ndís'tiñ nguéé n'daācā ca idiíñ nī chí cuuvi 'iín'yāñ chí ngi'cueeñ ley ndúúcu 'iín'yāñ fariseos, tuu'mi ní ndís'tiñ nguéé cuuvi cundaa nī na va'ai chēeti nguuvi naachi Ndyuūs ngañ'a ntiinnyúñ yā.

Jesús ngañ'a yā yeñ'e chí nduuvi táán 'iín'yāñ (Lc. 12.57-59)

²¹ Maañ ní chííndiveeñ nī chí cañ'a yā chí yā 'iín'yāñ ndii cuáán vmnaañ chí 'túúca: Nguéé 'caañ'nuñ di 'iín'yāñ. Du'u chí 'cañ'nūñ 'iín'yāñ véé nuuñdi yeñ'e yā nguuvi chí Ndyuūs caañ'mañ yā yeñ'e nuuñdi. ²² Naati 'úú ní ngañ'á ngii ndís'tiñ 'tíicā: 'Āā du'ú nūuñ chí nduuvi taañ yeñ'e vi'i, véé nuuñdi yeñ'e yā nguuvi chí Ndyuūs caañ'mañ yā yeñ'e nuuñdi. 'Āā du'ú nūuñ chí caañ'mañ cuuvi vi'i 'tíicā: Dē'ē chúúca chēechí tiñ di, véé nuuñdi yeñ'e yā nanáán juez. 'Āā du'ú nūuñ 'iín'yāñ chí caañ'mañ yā 'tíicā: Dē'ē chúúca zozzo dii, cañ'á yā na infierno naachi canée 'áámá nguuchi yañ'ā.

²³ Nduuti chí diíñ di tan'dúúca costumbre yeñ'e di ní ndēe di ofrenda yeñ'e di ní ca'la di Ndyuūs vmnáñ nátaí yeñ'e yaācū templo, ní hora míñ nūuñ ninán'gaacu di chí vi'i di ní véé vaadí 'caa'va yeñ'e di ndúúcu sa; ²⁴ tuu'mi ní cu'neñ di ofrenda yeñ'e di niinnyúñ nátaí. Ní cuen'e di ntun'dáá n'dai di ndúúcu vi'i di. Cuayiivi ní cuuvi nguēcundí di ní ca'la di ofrenda yeñ'e di nátaí.

²⁵ Tun'dáá n'dai di ndúúcu 'āā du'u nūuñ 'iín'yāñ chí taañ yeñ'e di mañ'nchēéé nūuñ taachi canúu di yúúñ

ndúúcu yā, 'aatiñ cañ'a yā canguu yā dii nanáán juez. Ní juez míñ nca'la yā dii ta'ā policía. Ní policía miiñ ní cu'nuūñ sa dii vácū. ²⁶ Cuaacu níñnyúñ ngañ'á ngii dii chí nguéé nan'daā di vácū neñ'e chí nguéé 'cuiinu nadí'vē di tanducuéñ'e chí can'diicu di.

Jesús ngañ'a yā yeñ'e adulterio

²⁷ N'giindiveeñ nī chí cañ'a 'iín'yāñ yeñ'e nuuñdi chí adulterio 'túúca: Ndís'tiñ chí n'giindivaacú nī, nguéé in'nuúñ nī n'daataa o isañ'ā chí nguē yeñ'e di. ²⁸ Naati 'úú, Jesús ní ngañ'á ngii ndís'tiñ 'tíicā: 'Āā du'ú nūuñ chí n'giñnyúñ ndúúcu 'áámá sañ'ā o n'daataá ní neñ'e yā cuuvi n'dái yā ndúúcu vi't, 'āā diíñ nuuñdi yā na staava yeñ'e yā tan'dúúca chí 'āā 'tíicā yā ndúúcu vi'i. Ní 'āā diíñ yā adulterio.

²⁹ Chuū ngañ'á: Nduuti chí nduutináñ di lado tá cuaācú di diíñ chí diíñ di nuuñdi, 'caaca di nduutinaañ di ní cun'dáa di. Ti n'daacā ca chí cuuvi ndai di 'áámá parte yeñ'e cuerpo yeñ'e di, nguéé ti tanducuéñ'e cuerpo yeñ'e di cañ'a na infierno. ³⁰ Ndúúti chí ta'ā cuaācú di idiíñ chí diíñ di nuuñdi, 'caaca di ní cun'dáa di. Ti n'daacā ca chí cuuvi ndai 'áámá parte yeñ'e cuerpo yeñ'e di, nguéé ti núu'mañ ch'ēete cuerpo yeñ'e dii cañ'a na infierno.

Jesús ngañ'a yā yeñ'e chí i'tēechi vi'i yā (Mt. 19.9; Mr. 10.11-12; Lc. 16.18)

³¹ Tiempo chí chó'ōo 'iín'yāñ cañ'a yā 'túúca: 'Āā du'ú nūuñ 'iín'yāñ chí 'tēechi n'daataa yeñ'e yā, canée chí ca'la yā 'áámá caaca yeñ'e chí 'tēechí vi'i yā. ³² Naati 'úú ní ngañ'á ngii ndís'tiñ 'tíicā: Nduuti chí 'áámá sañ'ā chí 'tēechi sá n'daataa yeñ'e sa, nguéé cáāvā chí véé sañ'ā chí n'dai ndúúcu tá, tuu'mi ní diíñ sa chí n'daātā cuuvi adulterio tá. 'Āā du'ú nūuñ sañ'ā chí 'caandavaacu sá ndúúcu n'daataa chí i'néñ isañ'ā yeñ'e ta táñ'ā, sañ'ā miñ idiíñ ntúúñ sa nuuñdi chí adulterio.

Jesús ngañ'a yā yeñ'e nduudu chí 'tíicā o nguē 'tíicā

³³ Ndís'tiñ ní chííndiveeñ nī chí cañ'a yā chí yā 'iín'yāñ tiempo chí 'āā chó'ōo 'tuuca: Nguéé caañ'mañ nī nduudu, "por Ndyuūs", cáāvā cosa chí cuaacu níñnyúñ chí diíñ nī ní nguéé 'tíicā diíñ nī. Taachi caañ'mañ nī nduudu, "por Ndyuūs", diíñ cuaacú nī tan'dúúca chí diíñ nī cáāvā Ndyuūs. ³⁴ Naati 'úú ní ngañ'á ngii ndís'tiñ: Nguéé caañ'mañ nī nduudu, "por Ndyuūs", yeñ'e mar 'áámá naañ. Ndíí nguéé caañ'mañ nī nduudu, "cucáāvā nanguuvi", ti miiñ canée trono yeñ'e Dendyuūs. ³⁵ Ndíí nguéé ndúú caañ'mañ nī nduudu, "cáāvā yáñ'ā 'cūū", ti chííñ chí banco 'lííñ yeñ'e ca'la Ndyuūs; ndíí nguéé ndúú 'áámá nduudu, "cáāvā yāñ Jerusalén", ti chííñ chí yāñ yeñ'e Rey Ndyuūs chí ch'ēete yā. ³⁶ Ndíí nguéé ndúú caañ'mañ nī nduudu, "cáāvā tiñ nī", ti nguéé cúúví diíñ nī chí cuuvi cuéé naachi cuáíñ mar 'áámá yuūdū tiñ nī. Ní nguéé cuuvi diíñ nī chí cuuvi cuáíñ naachi cuéé mar 'áámá yuūdū tiñ nī. ³⁷ Naati ndís'tiñ caañ'mañ nī, "'tíicā", nduuti chí 'tíicā; o nduuti chí nguéé 'tíicā, tuu'mi ní caañ'mañ nī, "nguē 'tíicā", caati nduuti chí caañ'mañ nī nduudu, "por

Ndyuūs" o cáávā táámá yeⁿe chuū, tuu'mí ní nduudu miin ní nguée n'daācā chi caanⁿmaⁿ nī.

Diné'e nī 'iinyāⁿ chi nguée ngí n'diichí yā ndís'tī
(Lc. 6.29-30)

³⁸ Jesús can'a yā: Ndís'tī ní ch'iindiveén nī chí can'a 'iinyāⁿ tiempo chi chó'ōo yeⁿe ley chi 'tíicā: Nduuti chi 'áámá 'iinyāⁿ tun'dáa yā nduutinaaⁿ taama 'iinyāⁿ, 'tiicá ntúūⁿ 'iinyāⁿ miin ní cuuví tun'daá yā nduutináaⁿ 'iinyāⁿ chí diin nduucú yā 'tíicā. Ní 'áámá 'iinyāⁿ chí tun'dáa yā 'diinyūⁿ táámá 'iinyāⁿ, 'tiicá ntúūⁿ cuuví tun'daá yā 'diinyūⁿ 'iinyāⁿ chí diin nduucú yā 'tíicā. ³⁹ Naati 'úú ní ngaⁿ'á ngí ndís'tī: Nguée 'cuunⁿmaⁿ nī ndúúcu 'iinyāⁿ chí yaādii'yā yā. 'Āā du'ú nūⁿ 'iinyāⁿ chí 'cuen'é yā ti-icūnáaⁿ nī ti duuchineén yā yeⁿe nī 'cuunⁿ nī chí diín yā taama vmnén'ēe nduuti chi nen'e yā. ⁴⁰ Ní nduuti chi 'aama 'iinyāⁿ chí in'nuūⁿ yā vaadī 'caa'va ndúúcu nī, ní nen'e yā diví yā tiinuuⁿ yúudūu yeⁿe nī, ca'a ntúūⁿ nī cotón yeⁿe nī. ⁴¹ Ní nduuti chí 'aama 'iinyāⁿ chí cuuví yā ndís'tī chí a fuerza canée chí cándεε nī chéédí yeⁿe yā tan'dúúca 'uūví kilómetros 'tíicā yaⁿ'ai ca candée nī yeⁿe yā ndii cuūⁿ kilómetros. ⁴² Taachí caaca 'iinyāⁿ ndís'tī 'āā de'é nūⁿ cosa ca'a nī 'iinyāⁿ cosa miin. Nguée nguεεcundí nī cuadáámí nī yeⁿ'é yā.

Diné'e nī 'iinyāⁿ chí taaⁿ ndúúcu nī
(Lc. 6.27-28, 32-36)

⁴³ Ndís'tī ní ch'iindiveén nī chí can'a 'iinyāⁿ tiempo chí 'āā chó'ōo: Diné'e di 'iinyāⁿ na nīiⁿnuūⁿ vaacu dí. Nguée diné'e di 'iinyāⁿ chí taán yā ndúúcu di. ⁴⁴ Naati 'úú ní ngaⁿ'á ngí ndís'tī: Diné'e nī 'iinyāⁿ chí taaⁿ yā ndúúcu nī. N'dáacā caanⁿmaⁿ nī yeⁿe 'iinyāⁿ chí nguée n'dáacā ngaⁿ'a yā yeⁿe nī. N'dáacā diín nī ndúúcu 'iinyāⁿ chí nguée nen'e yā ndís'tī. Caanⁿmaⁿnguaⁿ'á nī yeⁿe 'iinyāⁿ chí 'cuen'e ndís'tī ní nguée n'daācā idiín yā ndúúcu nī ní idiín yā chí ndís'tī n'geenú nī ngii. ⁴⁵ Ní ndís'tī ní 'cuunⁿmiin nī 'iinyāⁿ s'een chí ndís'tī ní daiya Dendyuūs ndís'tī. Chiida yú chí cánée na va'ai chεeti nguuví idiín yā chí ican'daa 'yán'ā naachi snée 'iinyāⁿ chí n'dai ndúúcu 'iinyāⁿ chí nguée n'daācā diín yā. Ní Ndyuūs idiín yā chí ngeen cuūví yeⁿ'é 'iinyāⁿ chí n'daācā idiín yā ndúúcu 'iinyāⁿ chí nguée n'daācā idiín yā. ⁴⁶ Ndúúti chí ndís'tī diné'e nī 'iinyāⁿ chí nen'e yā ndís'tī, ¿de'ē premio chí ndaacá nī? ¿'Áá nguée 'tiicá ntúūⁿ idiín 'iinyāⁿ chí cobrador yā? ⁴⁷ Nduuti chí ndís'tī diín nī saluda dámaaⁿ hermanos yeⁿe nī, ¿de'ē premio chí ndaacá nī? ¿'Áá nguée 'tiicá ntúūⁿ idiín 'iinyāⁿ chí nguée yeⁿ'ē ndaata Israel chí nguée i'téenu yā Ndyuūs? ⁴⁸ N'daācā n'dai ca diín ndís'tī chí diín nī tan'dúúca chí diin Dendyuūs, Chiida yú, chí canée na va'ai chεeti nguuví.

Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿe chí nginnee yú 'iinyāⁿ

6 Ndís'tī nguée diín nī dendu'ū chí n'daācā yeⁿe yaācū nanaán 'iinyāⁿ caati snaaⁿ yā chí diin nī chí nadacadiinúⁿ yā chí ndís'tī ní n'daācā nī. Nduuti chí 'túúca idiín nī, tuu'mi ní Ndyuūs Chiida yú nguée téé yā

chí cuuvi yeⁿe nī yeⁿ'ē chí diín nī taachi ndaa nī ná va'ai chεeti nguuví. ² Taachi ndís'tī ca'a nī ofrenda yeⁿe nī, nguée diín yuudú nī níicú nguée cuuvi cadíinuⁿ 'iinyāⁿ. 'Tíicā idiín ná'ā 'iinyāⁿ chí 'uūví naaⁿ 'uūví cheendí yā taachi snée yā na yaācū sinagoga ndúúcu na cuaaⁿ cyúúni. Ní 'íicú 'iinyāⁿ ní cuuvi snaaⁿ yā ní caanⁿmaⁿ yā chí 'iinyāⁿ s'een ní nn'dai yā. Cuaacu níinyūⁿ 'úú ngaⁿ'á ngii ndís'tī, chí 'iinyāⁿ s'een ní vεε chí 'āā ndaāca yā yeⁿe chí diin yā na in'yeendí 'cūū. ³ Taachi ndís'tī ní ca'a nī cosas chí inneé nī 'iinyāⁿ chí nguée yeⁿe yā, nguεε ca'a nī chí tuumíadiinuⁿ ta'ā 'cueé nī chí diin tá'ā cuaacú nī. ⁴ 'Tíicā ca'a n'de'éi nī cosas miin yeⁿe nī ní 'iinyāⁿ nguεε cuuvi snaaⁿ yā; 'íicú Chiida yú chí cánée ná va'ai chεeti nguuví inaán yā chí nguée n'diichí 'iinyāⁿ s'een. Ní Chiida yú téé yā chí cuuvi yeⁿe nī nanaán 'iinyāⁿ.

Jesús ngi'cueen yā yeⁿ'ē chí ngaⁿ'anguá'ā
(Lc. 11.2-4)

⁵ Taachi ndís'tī caanⁿmaⁿnguaⁿ'á nī, nguée diín nī tan'dúúca 'iinyāⁿ chí 'uūví naaⁿ 'uūví cheendí yā, caati 'iinyāⁿ s'een inee yiinú yā chí n'gεetíndii yā na yaācū sinagogas ndúúcu cuaaⁿ cyúúni ní 'íicú 'iinyāⁿ ní snaaⁿ yā 'iinyāⁿ s'een. Cuaacu níinyūⁿ ngaⁿ'á ngii ndís'tī, chí 'iinyāⁿ s'een ní 'āā véé chí cuuvi yeⁿ'é yā na in'yeendí 'cūū. ⁶ Ndís'tī, taachi caanⁿmaⁿnguaⁿ'á nī, cundáa nī na cuarto 'líin yeⁿe va'ai yeⁿe nī ní n'gaadí nī cheendi va'āi cuarto 'líin miin. Ní caanⁿmaⁿnguaⁿ'á nī ndúúcu Chiida yú chí inaⁿ n'de'ei yā. Ní Chiida yú ntée yā chí cuuvi yeⁿe nī nanaán 'iinyāⁿ.

⁷ Ní taachi caanⁿmaⁿnguaⁿ'á nī, nguée dachíin dachíin caanⁿmaⁿ nī tan'dúúca chí diin ná'ā 'iinyāⁿ chí 'uūví naaⁿ 'uūví cheendí yā chí nguée i'téenu yā Ndyuūs ní nguεε yeⁿe ndaata Israel yā. Ní 'iinyāⁿ s'een nadicadíinuⁿ yā chí Ndyuūs caⁿ'á yā 'caandiveén yā nduudu yeⁿ'é yā ti neené n'deēe nduudu ngaⁿ'a yā. ⁸ Nguée diín nī tan'dúúca chí diin 'iinyāⁿ s'een ti Chiida yú 'āā déenu yā dendu'ū chí nen'e nī taachi 'āā cuée caaca nī. ⁹ Ní taachi ndís'tī caanⁿmaⁿnguaⁿ'á nī, 'túúca caanⁿmaⁿnguaⁿ'á nī:

N'dī Chiidá nducyaaca 'nū, n'dī chí canée nī ná va'ai chεeti nguuví. De'ε chúúca dεeve chí ngúúví nī.

¹⁰ Canée chí ndaá tiempo naachi chí ngaⁿ'a ntiiinyūⁿ nī. Cúúví tan'dúúca chí n'dī nen'e nī tan'dúúca ná va'ai chεeti nguuví 'tiicá ntúūⁿ na yán'ā 'cúú.

¹¹ Téé nī chí cuuví che'é 'nū nguuví 'cūū.

¹² Nadich'εécú nī nuunⁿdi yeⁿ'ē 'nū tan'dúúca chí nús'uu inadich'εécú 'nū yeⁿ'ē 'iinyāⁿ chí nguεε n'daācā diín yā nduucú 'nū.

¹³ Nguée 'cuáaⁿ nī chí ndaā nanaán 'nū cosas chí chεechi ca chí diin chí diín 'nū nuunⁿdi naati nadanguán'ai nī nús'uu yeⁿ'é nducuéⁿ'ē chí nguεε n'daācā. Tí yeⁿ'é nī naachi ngaⁿ'a ntiiinyūⁿ nī ndúúcu poder ndúúcu dεeve chí n'dá taavi ca yeⁿe nī ndúúcu nducuéⁿ'ē nduuyū cuen'e daāⁿmaⁿ. 'Tíicā cuuvi.

¹⁴ Nduuti chí ndís'tī nadich'εécú nī yeⁿ'ē 'iinyāⁿ chí nguée n'daācā idiín yā nduucú nī, tuu'mi ní Chiida yú chí cánée yā ná va'ai chεeti nguuví nadich'εécú ntúūⁿ yā yeⁿ'é nī. ¹⁵ Ndúúti chí ndís'tī nguée nadich'εécú nī

ye'n'e 'i'in'yān chi nguée n'daācā idiín yā ndúúcu nī, 'tiicá ntúū Chiida yú nguée nadich'εεcú yā nuu'ndi ye'n'é nī.

Jesús nga'n'a yā ye'n'e chi 'i'in'yān nguée ca'diinú yā tiempo chi nga'n'angua'á yā

¹⁶ Taachi nguée nga'diínú nī caati nga'n'angua'á nī nguée nduuví ndaachí naán nī tan'dúúcā 'i'in'yān chi 'uūvī naan 'uūvī cheendi yā chí ne'n'é yā chí tanán'ā 'i'in'yān snaan yā. 'I'in'yān s'een idiví yā catecai vmnán'ā yā ní 'cuu'n'mín yā tanán'ā 'i'in'yān chi nguée nga'diinú nī yā. Cuaacu ní'nnyú'n nga'n'á ngí ndís'tiī, chí 'i'in'yān s'een ní 'āā véé chí ndaācā ye'n'e yā na in'yee'ndí 'cūū. ¹⁷ Naati ndís'tiī, ní taachi nguée nga'diinú nī, 'cuiinī aceite tí'n nī ní náán'ú nī naan nī. ¹⁸ Ní nguée 'cuu'n'mín nī nanán'ā 'i'in'yān chi nguée nge'é nī naati Chiida yú chí cánuu'n yā nán'de'ei snaán yā. Ní Chiida yú chí snāan yā chí'n chí di-in nī taachi cánúú'n nī nán'de'ei ní téé yā nanán'ā 'i'in'yān de'ε chí cuuvi ye'n'e nī.

Véé vaadī 'cuiica ná va'ai chεeti nguuvi
(Lc. 12.33-34)

¹⁹ Ca'n'a Jesús: Ndís'tiī ní nguée dí'n nī chí cuuvi 'cuiica nī ná in'yee'ndí 'cūū naachi véé i'yéevē chí di'tuuví tī ndúúcu che'e yā'nāa chí tuuvī ní naachi véé chí duucu ní diduucú sa. ²⁰ Naati n'dáacā chí dí'n nī chí 'cuūndí ye'n'e nī ná va'ai chεeti nguuvi naachi nguée véé i'yéevē chí di'tuuví tī ndí' nguée ndúú che'e yā'nāa chí tuuvī, ndí' nguée ndúú cuuvi cundaā chí duucu ní diduucú sa. ²¹ Caati naachí canée vaadī 'cuiica ye'n'é nī, mii'n canee staava ye'n'e nī chí nadicadiinú'n nī ye'n'e tanducuén'ē.

Chídeevē ye'n'e cuerpo ye'n'e yú ní nduutinaan yú
(Lc. 11.34-36)

²² Ca'n'a Jesús chí chídeevē ye'n'e cuerpo ye'n'e yú chí'n chí nduutinaan yú. Ndúúti chí nduutinaan nī n'daācā, tuu'mi ní núú'mán ncheete cuerpo ye'n'e nī ní inaan chí deevē. ²³ Ní nduuti chí nduutinaan nī nguée n'dai, tuu'mi ní núú'mán ncheete cuerpo ye'n'é nī cunée na maā'n. 'Tíicā nduuti chí deevē chí canee nduucú nī nguée n'daācā, tuu'mi ní canee nī na maā'n chí díftūu n'dái.

Jesús nga'n'a yā ye'n'e chí 'cuiica 'i'in'yān
(Lc. 16.13)

²⁴ Mar 'áámá 'i'in'yān nguée cuuvi dichí'vē yā 'uūvī 'iivi yā caati dinén'e yā 'aama yā ní nguεε dinén'e yā taama yā. Ní n'daācā nadicadíinuu'n yā ye'n'e 'aama yā ní nguée n'daācā nadicadíinuu'n yā ye'n'e taama yā. Nguée cuuvi in'nuún nī vaadī 'cuiica ye'n'é nī ní dichí'vē nī 'iivú Ndyuūs.

Ndyuūs idiín yā cuidado ye'n'e 'i'in'yān ye'n'e yā
(Lc. 12.22-31)

²⁵ Chuū nga'n'á ngí ndís'tiī: Nguée nadicadíinuu'n nī ye'n'e vida ye'n'e maa'n nī, o ye'n'ē chí che'é nī, o ye'n'ē chí cu'u nī, ndí' nguée ndúú cáāvā chí ne'n'e cuerpo ye'n'e nī chí 'cuεetinúu nī. ¿'Áá nguée ya'n'ai ca vida ye'n'e nī

nguée ti chí ngé'e nī? ¿'Áá nguεε ya'n'ai ca chí'vē cuerpo ye'n'e nī nguée ti catecai nī? ²⁶ Cuin'diichí nī 'yaada ye'n'ē nanguuvi. Nguée ngiinú tī ndaata, ndí' nguée ngii cosecha ye'n'e tī, ndí' nguée ndúú in'guain'dai tī ye'n'e tī. Chiida yú chí cánée ná va'ai chεeti nguuvi ngá'a yā chí nge'e tī. ¿'Áá nguée ya'n'ai cá chí'vē ndís'tiī nguée ti 'yaa-da? ²⁷ ¿Chéé ndís'tiī chí nééné n'dai tí'n nī cúúvī iinti-inee'n nī 'áámá yuūchí ye'n'ē chí yaācu nī?

²⁸ ¿De'ε cáāvā chí inadicadíinuu'n nī ye'n'ē catecai nī? Nadacadíinuu'n nī ye'n'e naāndā cuéε ye'n'ē cuεeti táacā chí n'giita. Nguée dí'n ntiinnyu'n ndí' nguée ndúú idin'dái hilo. ²⁹ Naati 'úú ní nga'n'á ngí ndís'tiī, chí rey Salomón mii'n ní ndúúcu tanducuén'ē catecai yā chí n'déevé n'dai ndii tuunu ngí' yā'nā naati nguée neené n'deevée tan'dúúcā ye'n'ē naāndā s'een. ³⁰ Ndúúti chí Ndyuūs idiín yā cuidado ye'n'ē yáatā chí vεε cuεeti chí maā'n ní canee ní cavyaa'n ní nti'í ní n'nee ya'n'ā 'i'in'yān. ¿'Áá nguée diin cá Ndyuūs cuidado ye'n'e ndís'tiī, 'i'in'yān chí duū'vī i'téenu nī Ndyuūs? ³¹ Nguée nadicadíinuu'n ndís'tiī, ní caa'n'ma'n nī 'tíicā: ¿D'é'ε che'é 'nū? o ¿de'ε cu'ú 'nū? o ¿d'é'ε 'cuεetinúu 'nū? ³² 'I'in'yān chí nguée ye'n'e ndaata Israel in'nuún yā dendu'ū chí 'túúcā. Chiida yú chí cánée yā ná va'āi chεeti nguuvi déenu yā tanducuén'ē dendú'ū chí necesidades ne'n'e yú. ³³ Naati ndís'tiī ní canee chí in'nuún nī vmnán'ā vmnaa'n ye'n'é naachi Ndyuūs nga'n'a ntiinnyú'n yā ndúúcu vaadī cuaacu ye'n'é Ndyuūs, ní 'íicú tanducuén'ē dendú'ú 'cūū ní ntiinee'n yā ye'n'é nī. ³⁴ Nguée nadicadíinuu'n nī ye'n'ē cavyaa'n caati cavyaa'n ní táámá nguuvi ndúúcu ye'n'ē, ní 'íicú nguuvi ní 'āā véé nūu'n chí véé. Dámaā'n nadacadíinuu'n nī ye'n'ē maa'ngu-uvi, 'āā 'tiicá nūu'n.

'Túúcā nga'n'a Jesús: Nguée tun'daá nī nuu'ndi ye'n'e táámá 'i'in'yān
(Lc. 6.37-38, 41-42)

7 Jesús ca'n'a yā: Ndís'tiī ní nguée caa'n'ma'n née'n nī ye'n'e táámá 'i'in'yān maa'n ní 'íicú Ndyuūs nguée caa'n'mán yā nuu'ndi ye'n'e nī. ² Caati ndúúti chí ndís'tiī caa'n'ma'n nī nuu'ndi ye'n'e 'i'in'yān, 'tiicá ntúū Ndyuūs caa'n'mán yā nuu'ndi ye'n'e nī. Nduuti chí n'dee n'dái caa'n'mán nī, 'tiicá ntúū caa'n'mán Dendyuūs ye'n'e nī. Nduuti chí duu'vī nūu'n, 'tiicá ntúū Ndyuūs caa'n'mán yā ye'n'e nī. ³ ¿De'ε cúúvī chí maa'n nch'εεté nūu'n n'gíinu nī nuū'ndí chí diin tanán'ā 'i'in'yān ní nguée inaan nī nu-ū'ndí ch'εεte chí dí'n nī? ⁴ ¿De'ε cúúvī chí caa'n'mán nī 'i'in'yān ye'n'e chí dí'n yā chí nguεε n'daācā nduuti chí ndís'tiī dí'n nī cosas chí nguée n'daācā? 'Caandivé'n nī. Véé nuu'ndi ye'n'é nī chí ch'εεte chí nguée ndaacadaamí nī ye'n'ē. ⁵ Ndís'tiī 'i'in'yān 'uūvī naan 'uuvī cheendi nī. Dí'n cā maā'n nī ndaacadaamí nī ye'n'e nuu'ndi chí dí'n nī ní 'íicú cuuvi caa'n'mán nī ye'n'e 'i'in'yān chí canée chí din'daācā yā ní ndaacadaamí yā ye'n'e nuu'ndi chí dí'n yā.

⁶ Nguée ca'a nī dendu'ū chí ye'n'e Ndyuūs 'yaānā s'een ti 'yaānā s'een cuuvi contra ye'n'e nī. Ní ca'n'á tī che'e tī ndís'tiī chí pedazos cánée nī. Nguée 'cuíi nī cosas ye'n'e nī chí dichí'vē tan'dúúcā perlas nanán'ā puercos ti cuuvi

nanguεεcúndii tī ní ca'a ta'á tī ní ndís'tiī canée nī maan ca'a tī.

Caacá nī, in'nuúⁿ nī, ní yaa'ví nī cheendī va'ai
(Lc. 11.9-13; 6.31)

⁷ Can'a Jesús: Caacá nī Ndyuūs, ní Ndyuūs tée yā yeⁿe nī. In'nuúⁿ nī ní ndaāca nī. Yaa'ví nī cheendi va'āi ní nan'guaaⁿ yeⁿe nī. ⁸ Caati nducyaaca 'iīn'yāⁿ chí ngiica Ndyuūs ní Ndyuūs ca'a yā yeⁿe yā. Ní nducyáácá 'iīn'yāⁿ chí in'nuuⁿ yā, ní inndaaca yā. Ní nducyáácá 'iīn'yāⁿ chí yaa'ví yā cheendi va'āi, ní nan'guaaⁿ yeⁿe yā.

⁹ ¿Chéé yeⁿe ndís'tiī taachi caaca daiya nī 'aama pan, ca'a nī 'áámá tuūu? ¹⁰ O nduuti chi caaca daiyá nī 'áámá 'yaācā, ¿'áá ca'á nī 'áámá cúu? ¹¹ Nduuti chi ndís'tiī chí cú'ncheeⁿ nī deenú nī ca'a nī cosa chí n'daācā daiya nī, ndii 'tεε cá Chiida yú chí canée yā na va'ai chεeti nguuvī ca'á yā cosas chí n'dáácā n'dai cá 'iīn'yāⁿ chí caaca yā Ndyuūs.

¹² 'Tíicā chí tanducuéⁿē chí neⁿé nī chí dííⁿ 'iīn'yāⁿ ndúúcu nī, chuū ntúūⁿ dííⁿ nī ndúúcu 'iīn'yāⁿ. Chuū chí ley yeⁿe Moisés ndúúcu chí canée nguūⁿ yeⁿe profetas s'uuⁿ ndíí cuááⁿ vmaaaⁿ.

Cheendi va'āi chí 'tuūcuú
(Lc. 13.24)

¹³ Can'a Jesús: Cundáa nī chééndí va'āi chí 'tuūcuú, tí cheendi va'ai ch'εē'nū ndúúcu yúúni ch'εē'nū, chíiⁿ chí candéé 'iīn'yāⁿ chí ca'n'a yā na infierno. Nééné 'yaaⁿ 'iīn'yāⁿ chí ndaa yā chééndí va'ai chí ch'εē'nū miiⁿ.

¹⁴ Naati chééndí va'āi 'tuūcuú miiⁿ ní yúúni cuéēⁿ miiⁿ chí candéé 'iīn'yāⁿ chí ca'n'a yā na vida cuen'e daāⁿman. Ní duu'ví 'iīn'yāⁿ chí nndaāca yā chééndí va'āi miiⁿ.

Yá'á ní cucáávā n'gui'i yeⁿē tuumicádíínuuⁿ nī
(Lc. 6.43-44)

¹⁵ Can'a Jesús: Dííⁿ nī cuidado ndís'tiī yeⁿe 'iīn'yāⁿ profetas chí falsos yā chí nga'n'a yā chí ndεε yā nduudu cuaacu yeⁿe Ndyuūs naati nguεε 'tíicā. Taachi nndaā yā nanááⁿ ndís'tiī cuaaⁿ dáámí 'iīn'yāⁿ miiⁿ tan'dúúca catecai 'iiti cuūchī naati cuááⁿ chεēti yā tan'dúúca 'yáányāaⁿ ngaātáa chí taaⁿ tī. ¹⁶ Ní yeⁿe chí dííⁿ yā tuumicádíínuuⁿ nī yeⁿe yā. ¿'Áá cuta'a 'iīn'yāⁿ uvas yeⁿe yááⁿ? o ¿'áá cuta'a 'iīn'yāⁿ n'guiidīi yaaⁿ nguuvī yeⁿe yááⁿ? Nguεε 'tíicā. ¹⁷ 'Tíicā, nducyaaca yá'á chí n'dái, n'daācā ngíí n'gui'i n'dáacā yeⁿē, naati yá'á chí nguéé n'daācā ní nguéé n'dai n'gui'i yeⁿē. ¹⁸ 'Áámá yá'á chí n'dáacā nguéé 'cuūndi n'gui'i chí nguéé n'daācā, ndíí nguéé ndúú yeⁿe chí nguéé n'daācā 'cuūndi n'gui'i chí n'daācā yeⁿē. ¹⁹ Nducyaaca yá'á chí nguéé n'daācā ngíí n'gui'i yeⁿē, 'iīn'yāⁿ ní 'cáaca yā ní 'cuīi yā na ya'n'a. ²⁰ 'Tíicā ntúūⁿ ndís'tiī tuumicádíínuuⁿ nī yeⁿe 'iīn'yāⁿ cáávā cosas chí dííⁿ yā yeⁿe chí n'daācā o yeⁿe chí nguéé n'daācā.

Nguéé cuuví cundaa nducyaaca 'iīn'yāⁿ na va'ai chεeti nguuvī
(Lc. 13.25-27)

²¹ Jesús nga'n'a yā 'tíicā: Nguéé nducyaaca 'iīn'yāⁿ chí nga'n'a yā yeⁿē 'úú: N'díí Señor, Señor, ní cuuví cundaa yā naachí Ndyuūs nga'n'a ntiīnyuⁿ yā, dámaāⁿ 'iīn'yāⁿ chí dííⁿ yā tan'dúúca chí neⁿe Chiidá chí canee yā na va'ai chεeti nguuvī. ²² Nééné 'yaaⁿ 'iīn'yāⁿ caaⁿman yā cuuvī yā 'úú nguuví yeⁿe juicio N'díí Señor, Señor, ¿'áá nguéé ca'n'a nū nduudu cuaacu ndúúcu chí duuchí nī tun'dáa nū yááⁿguiinūuⁿ yeⁿe 'iīn'yāⁿ ndúúcu chí duuchí nī? Ní nééné n'deēe vaadī n'gíínú idiíⁿ nū ndúúcu chí duuchí nī. ²³ Tuu'mi ní 'úú Cristo caaⁿman cuaacú cuuví 'iīn'yāⁿ s'eeⁿ: 'Úú nguéé n'diichí tandíí ndís'tiī. Cu-víi nī yeⁿē 'úú, ndís'tiī chí nguéé n'daācā dííⁿ nī.

Yeⁿē ndúú 'uūví cimientu yeⁿé va'ai s'eeⁿ
(Lc. 6.47-49; Mr. 1.22)

²⁴ Ní ca'n'a ntúūⁿ Jesús: 'Áā du'ú nūuⁿ 'iīn'yāⁿ chí n'giindiveéⁿ yā ndúúcu 'cūu yeⁿé níicú idiíⁿ yā chεε chí 'úú nga'n'a, 'iīn'yāⁿ miiⁿ ní tan'dúúca 'áámá sa'n'a chí n'dēēvee nadicádíínuuⁿ sa. Sa'n'a miiⁿ din'dái sa vaacu sá na 'áámá yáávā. ²⁵ Níicú chéén cúuví na'n'a ní ch'iita yíicú. Ní chéénū 'yúúné taaⁿ contra yeⁿé va'āi miiⁿ ní nguéé chindεeve caatí n'daācā chééndii na yáávā miiⁿ. ²⁶ 'Áā du'ú nūuⁿ 'iīn'yāⁿ chí n'giindiveéⁿ yā nduudú 'cūu yeⁿé ní nguéé idiíⁿ yā tan'dúúca chí nga'n'a, 'iīn'yāⁿ miiⁿ ní tan'dúúca 'aama sa'n'a chí nguéé n'daācā inadicádíínuuⁿ sa. Sa'n'a miiⁿ ní din'dái sa vaacu sa na yá'āa ndúútī. ²⁷ Ní cheeⁿ cuuví na'n'a ní ch'iita yíicú miiⁿ. Ní chéénū 'yúúné taaⁿ contra yeⁿé va'āi miiⁿ ní va'āi chidεeve ní ntuūví.

²⁸ Taachí Jesús miiⁿ ch'iinu ca'n'a yā ndúúcu 'cūu, 'iīn'yāⁿ mííⁿ chen'e yiínú yā yeⁿe chííⁿ chí ngi'cueeⁿ Jesús. ²⁹ Caati Jesús miiⁿ ngi'cueeⁿ yā 'iīn'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúúca 'áámá 'iīn'yāⁿ chí déenu o 'áámá 'iīn'yāⁿ chí nga'n'a ntiīnyuⁿ yā nguéé tan'dúúca 'áámá maestro chí ngi'cueeⁿ ley yeⁿe yā.

Jesús idiíⁿ yā chí nduūvā yeⁿē 'áámá sa'n'a yeⁿe ca'āi chí nguuvī lepra chí ín'duuti yuūtē yeⁿē sa
(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)

8 Taachí Jesús cuch'eeⁿ yā na 'áámá yíicú, nééné 'yaaⁿ 'iīn'yāⁿ cuen'é yā ndúúcu yā. ² N'diichí nī. Nanááⁿ Jesús ndaa 'áámá sa'n'a chí ndíí sa 'áámá ca'ai chí nguuvī lepra chí ín'duuti yuūtē yeⁿē sa. Ní chíntiíya sa nanáaⁿ yā ní s'teenu sá ní ca'n'a sa chíi sa 'iīn'yāⁿ: N'díí Señor, nduuti chí neⁿe nī, ní dííⁿ nī chí nduūvā yeⁿé.

³ Jesús ní n'doó yā ta'á yā ní tuu'ví yā sa'n'a miiⁿ ní ca'n'a yā chíi yā sa'n'a: 'Úú neⁿé. Nduūvā yeⁿē di. Tuu'mí nūuⁿ ndúúvā n'daācā yeⁿē sa ní nduūví dεeve sa.

⁴ Tuu'mi ní Jesús ní ca'n'a yā chíi yā sa'n'a miiⁿ: Cuén'e di ní 'cuu'miⁿ dí cuerpo yeⁿē di nanááⁿ chíiduú ní ca'a di ofrenda nanááⁿ Ndyuūs tan'dúúca chí nga'n'a na ley chí dinguuⁿ Moisés. 'Tíicā ní chíiduú caaⁿman cuaacú yā

ye'nē di nanáán nducyaaca 'iin'yān, ní nguéé 'cuun'min di ye'nē chí chíi ndúúcu di mar 'áámá 'iin'yān.

Jesús díin yā chi nduūvā ye'nē 'aama mozo ye'nē capitán romano
(Lc. 7.1-10)

⁵ Taachí Jesús cáámá ndaa yā na yāān Capernaum, ndaā 'áámá san'ā capitán ye'nē ndaata ye'nē 'iin'yān romanos nguéé ye'nē ndaata Israel. Ní ndaā sa nanáán Jesús miiñ ní di'cuíftu sa 'iin'yān. ⁶ Ní ca'n'a sa chíi sa Jesús: N'dií Señor, mozo ye'nē candífti sá na cama ndúúcu ca'āi chi in'dúuví cuerpo ye'nē sa. Néené ya'āi ngiitā sa.

⁷ Jesús ca'n'a yā chíi yā san'ā: 'Úú ní ca'n'á ní díin chí san'ā ní nduūvā ye'nē sa.

⁸ San'ā capitán nan'guēcútan'a sa ní ca'n'a sa chíi sa Jesús miiñ: N'dií Señor, 'úú nguéé neené n'dai 'úú chí cundaa nī chééfti va'āi ye'nē. Dámaān chí caan'man núun nī ní san'ā mozo ye'nē nduūvā ye'nē sa. ⁹ 'Úú ní san'ā chí véé san'ā ndií tíin ye'nē, ní nga'n'ā ntiinnyún yā ye'nē 'úú. 'Úú ntúūn ní nga'n'á ntiinnyún ye'nē cien soldados chí maañ poder ye'nē. 'Úú ní nga'n'á ngií 'aama sa: Cúna'ā di, ní ina'n'ā sa. Ní nga'n'á ngií taama sa: Cuchí di, ní chíi sa. Ní nga'n'á ngií mozo chí diin mandado ye'nē: Diin di ntiinnyún 'cūū, ní diin sa.

¹⁰ Taachi Jesús ch'iindiveén yā chuū chen'é yiinú yā. Ní ca'n'a yā chíi yā 'iin'yān chí ndúúcu yā: Cuaacu níinnyún nga'n'á ngií ndis'tií chí 'úú nguéé índaacá 'iin'yān chí i'téenu n'dai yā mar 'áámá 'iin'yān ye'nē ndaata Israel tan'dúúca san'á 'cūū. ¹¹ Ní nga'n'á ngií ndís'tií, chí neené 'yaañ yā chí caaca yā cuaañ ná ícan'daa 'yán'ā ndúúcu cuaañ na ngiia 'yán'ā ní 'cuéetē yā ná va'ai chéeti nguuví ndúúcu Abraham, ndúúcu Isaac, ndúúcu Jacob.

¹² Naati n'deeé n'dái daiyá 'iin'yān ye'nē ndaata Israel chí canéé chí 'cuéetinē yā naachí Ndyuūs nga'n'a ntiinnyun yā ná va'ai chéeti nguuví, Ndyuūs tun'dáa yā 'iin'yān s'een' chuva'āi naachí mañ. Miiñ ní cuéecu yā ní che'e 'diinnyun yā ti nguéé i'téenu yā Dendyuūs.

¹³ Tuu'mi ní Jesús miiñ ca'n'a yā chíi yā capitán miiñ: Cuna'ā di. Tan'dúúca chí i'téenu di chí 'úú idiín chí nduūvā ye'nē mozo ye'nē di, 'tíicā cuuví ndúúcu mozo ye'nē di. Ní hora miiñ nūun nduūvā ye'nē mozo ye'nē sa.

Jesús díin yā chi nduūvā ye'nē indán'ā Pedro
(Mr. 1.29-31; Lc. 4.38-39)

¹⁴ Cuayivi ní ndaā Jesús ná va'ai ye'nē Pedro miiñ ní n'diichí yā chí indán'ā Pedro miiñ candiiti yā na cama. Ndeé 'iin'nūn taán tán'ā miiñ. ¹⁵ Jesús tuu'ví yā ta'ā tá ní 'iin'nūn miiñ ní chíi. Tuu'mi ní tán'ā miiñ ní nducueeñ tá ní diin ta mandado ye'nē 'iin'yān s'een' ní ca'a ta chí che'e yā.

Jesús diin yā chí nanduūvā ye'nē n'deeé n'dái 'iin'yān
(Mr. 1.32-34; Lc. 4.40-41)

¹⁶ Taachi chí 'da'a nguuví miiñ, tuu'mi ní 'iin'yān ye'nē yāān miiñ ndaa yā chí ndéé yā 'yaañ n'dái 'iin'yān nanáán Jesús. Ndeé yā 'iin'yān chí snéé yā ndúúcu espíritu ye'nē yáán'nguiinūn. Jesús ca'n'a yā 'áámá nduudu nūun

ní tun'dáa yā espíritu ye'nē yáán'nguiinūn ye'nē 'iin'yān. Ní díin yā chí nduūva ye'nē nducyáácá 'iin'yān s'een' chí ngiita yā. ¹⁷ 'Tíicā ní cuuví cuaacu chí ca'n'a san'ā profeta Isaías ndií cuaañ vmnaañ taachí ca'n'a yā 'túúca: 'Iin'yān maán yā sta'ā yā ca'āi ye'nē yú ní candéé yā vaadi ya'ai ye'nē yú.

'Iin'yān 'āā ne'nē yā ca'n'a yā ndúúcu Jesús
(Lc. 9.57-62)

¹⁸ Taachi Jesús n'diichi yā nducyaaca 'iin'yān cuaañ 'di-itú yā ca'n'a yā chíi yā discípulos ye'nē yā chí cho'ó yā táámá lado ye'nē nuūn'n'yán'ā. ¹⁹ 'Áámá san'ā chí ngi'cueeñ ley ndaā sa nanáán Jesús ní ca'n'a sa chíi sa 'iin'yān: N'dií Maestro, ca'n'á ndúúcu nī 'āā tíi nūun naachi cán'a nī.

²⁰ Jesús ca'n'a yā chíi yā san'ā miiñ: 'Yuunéēñ ní véé yiivi yáává ye'nē tī. 'Yáádá ye'nē nanguuvi véé 'dééce tī naati 'úú chí San'ā chí Daiya Dendyuūs nguéé va'ai chí vaacú naachi cundiití tíin.

²¹ Táámá discípulo ye'nē yā ca'n'a sá chíi sa Jesús: N'dií Señor, vmnáán vmnaañ téé nī lugar 'úú ti ca'n'á 'cuuchí chíidá ní ca'n'a yú.

²² Jesús nga'n'a yā ngii yā san'ā: Cuchí di ndúúcu 'úú. Cu'neen dí 'iin'yān chí nguéé i'téenu yā chí 'cuuchí yā tinán'ā chí chíida di. Tí 'iin'yān s'een' tan'dúúca tinán'ā 'tíica yā.

Jesús chí'neen 'diin yā olas ye'nē nuūn'n'yán'ā nduūcū 'yúúné chí táán
(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)

²³ Jesús sndaā yā na 'áámá barco ní discípulos ye'nē yā cuen'e yā ndúúcu yā nī sndaā yā na barco miiñ.

²⁴ Hora miiñ nūun ní ndaā 'áámá 'yúúné táán chí olas ye'nē nuūn'n'yán'ā miiñ ní ch'εete cá chí ndaā nuūn'n' chéeti barco miiñ. 'Téé 'téé nūun nguéé cánduūu ná barco. Jesús miiñ ní cyaadu yā. ²⁵ Discípulos ye'nē yā ndaa yā nanáán Jesús ní nanduūchí yā 'iin'yān miiñ ní nga'n'a yā ngii yā Jesús: N'dií Señor, nadanguá'ai nī s'uūñ caati 'cuūvi yú. 'Āā 'cuéechi yú cuaañ maañ nuūn'n'yán'ā.

²⁶ Jesús ca'n'a yā chíi yā discípulos ye'nē yā: ¿De'ε cúúvi chí 'va'á ní? Ndis'tií ní dúú'vii i'téenu nī. Tuu'mi ní Jesús nducueeñ yā ní yaa'vi yā 'yúúné miiñ ndúúcu nuūn'n'yán'ā chí cu'neén 'diin. Ní hora miiñ nūun canee 'diin. ²⁷ Discípulos ní che'n'e yiinú yā ní ca'n'a yā nguaañ vi't: ¿Du'u sán'ā chí 'túúca, ti ndii 'yúúné ndií nuūn'n'yán'ā n'giindiveéēñ ye'nē sa?

San'ā s'een ye'nē yán'āa Gadara chí véé espíritu ye'nē yáán'nguiinūn ndúúcu sa
(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)

²⁸ Taachi Jesús ndúúcu discípulos ye'nē yā cho'ó yā nuūn'n'yán'ā miiñ ní ndaá yā nii'núun na yán'āa Gadara miiñ, snéé na 'uuví san'ā chí snéé sa ndúúcu espíritu ye'nē yáán'nguiinūn ní nacan'dáa sa na yiive yáává chí nguaañ yáinyān. Ní néené taañ sa chí mar 'áámá 'iin'yān nguéé ngií ngo'ó yā yúúní miiñ. San'ā s'een' ní ndaa sa nanáán Jesús. ²⁹ Ní 'cai yiicu sa: N'dií Jesús Daiya

Dendyuūs, ¿de'ē canéé ye'né nī ndúúcū nús'uu? ¿Áá ndaa nī 'muuⁿ chi di'vaachí nī ye'né nús'uu taachi 'áa cuéé cúúnú ca'a tiempo taachi Dendyuūs ca'a yā castigo?

³⁰ Ní naachi snéé sa'nā s'eeⁿ ní ya'n'ai 'téé na 'áámá yīcū. Ní niin'nuúⁿ sa'nā s'eeⁿ snéé 'yaaⁿ n'dái puercos, chi nge'é tī. ³¹ Ní espíritus ye'né yáá'n'guiinūⁿ miiⁿ ní di'cuíftu sa Jesús miiⁿ: N'diī Jesús, ndúúti chi tun'dáa nī nús'uu ye'né sa'nā s'uuⁿ, 'cuáaⁿ nī chi cundaa 'nū chēeti puercos miiⁿya. ³² Jesús miiⁿ ca'n'a yā chii yā espíritus ye'né yáá'n'guiinūⁿ: Cuéⁿe nī. Tuu'mi ní espíritus ye'né yáá'n'guiinūⁿ cán'daa sa ní cueⁿe sa chēeti puercos. Cuin'diichí nī. Nducyaaca puercos chéenu tī na yīcū miiⁿ ní chingéé nuúⁿ tī nguááⁿ nuūⁿnī'yáⁿá ní ch'íi nuúⁿ tī nguááⁿ nuūⁿnī miiⁿ.

³³ 'Iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ cuidado puercos miiⁿ cunaⁿá yā ngéenu yā na yāaⁿ miiⁿ ní ca'n'a yā tanducueⁿé chí chīi tan'dúúca chí chó'oo ye'né 'iⁿ'yāⁿ chí snéé ndúúcū espíritus ye'né yáá'n'guiinūⁿ. ³⁴ Nducyaaca 'iⁿ'yāⁿ ye'né yáaⁿ miiⁿ cheⁿe yā n'diichí yā Jesús. Taachí ndaa yā naachi canéé Jesús miiⁿ, 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní di'cuíftu yā Jesús miiⁿ chí cuéeví yā ye'né yáaⁿ vaacú yā.

Jesús diiⁿ yā chi nduuvā ye'né 'áámá sa'nā ndúúcū ca'āi chí in'dúuví sá
(Mr. 2.1-12; Lc. 5.17-26)

9 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ sndáa yā na barco, ní cueⁿé yā táámá lado ye'né nuūⁿnī'yáⁿá ní cueⁿe yā ní ndaa yā yáaⁿ vaacú yā. ² Tuu'mi ní ndaa nanááⁿ Jesús 'iⁿ'yāⁿ ní ndeé yā 'áámá sa'nā ndúúcū ca'āi chí in'dúuví cuerpo ye'né sa. Candúu sa na 'áámá yīve. Taachí Jesús miiⁿ tuumicadínuuⁿ yā chí sa'nā s'eeⁿ i'téenu sa ye'né yā, tuu'mi ní ca'n'a yā chii yā sa'n'a miiⁿ: Nduuvi tīnū di daiyá. 'Úú 'áa nadach'εécú nuuⁿndi ye'né di.

³ Tuu'mi ní náⁿá sa'nā s'eeⁿ chí ngi'cueⁿ ley chí snee sa miiⁿ tucá'a sa nadacadínuuⁿ sa nguaaⁿ maāⁿ sa: Sán'a 'cūú ní ngaⁿ'a taaⁿ sa contra ye'né Ndyuūs. ⁴ Jesús miiⁿ tuumicadínuuⁿ yā vaanicadínuuⁿ ye'né sa ní ca'n'a yā chí yā sa'nā s'eeⁿ: ¿De'ē cuuvi chí nguéé n'daācā inadicadínuuⁿ nī na staava ye'né nī? ⁵ ¿Chēe cá chí nguéé ngiⁿ'tī chí caaⁿ'máⁿ cuuví sán'a 'cūú: Nuuⁿndi ye'né di nch'εécú o chí caaⁿ'máⁿ: Ndúcuéⁿ dí ní caaca dí? ⁶ 'Tíicā ngaⁿ'á chí ndís'tī cadínuuⁿ nī chí Sa'nā chí Daiya Dendyuūs ní véé poder ye'né sa na iⁿ'yeeⁿdí 'cūú chí nadach'εécú sa nuuⁿndi ye'né 'iⁿ'yāⁿ. Tuu'mi ní ca'n'a yā chí yā sa'nā ndúúcū ca'āi chí in'dúuví sá: Nducueⁿ di ní nta'a di yīve ye'né di ní cunaⁿá di na vaacu di.

⁷ Tuu'mi ní sa'nā miiⁿ ní nducueⁿé sá ní cunaⁿá sa na vaacu sa. ⁸ Taachí 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ n'diichí yā chuū cheⁿe yī-inú yā ní ca'n'a yā: De'ē chúúca ch'εete Dendyuūs chí ca'á yā poder 'cūú sa'nā iⁿ'yeeⁿdí cūú.

Jesús yaa'vi yā sa'nā chí nguuví Mateo
(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)

⁹ Jesús cho'ó yā miiⁿ, ní cachiiⁿá yā ní n'diichí yā 'áámá sa'nā chí nguuví sa Mateo. Mateo miiⁿ ní vee sa na cuarto naachi nadí'vē 'iⁿ'yāⁿ ye'né yáⁿáa ye'né yā.

Jesús ca'n'a yā chí yā sa'nā: Díí, cuchíi di ca'nā di nduucú. Ní Mateo miiⁿ nducueⁿ sa ní cueⁿe sa ndúúcū Jesús.

¹⁰ Taachí Jesús vee yā na mesa ná va'āi ye'né Mateo miiⁿ, hora miiⁿ néené 'yaaⁿ 'iⁿ'yāⁿ publicanos chí cobradores chí inn'guee yā ye'né impuesto ndúúcū 'iⁿ'yāⁿ nuūⁿndíí ní ndaa yā ní ch'εēté yā na mesa ndúúcū Jesús ndúúcū discípulos ye'né yā. ¹¹ Taachí 'iⁿ'yāⁿ fariseos n'diichí yā chuū, ca'n'a yā chí yā discípulos ye'né Jesús: ¿De'ē cúuví chí nge'e maestro ye'né nī ndúúcū sa'nā publicanos chí cobradores chí inn'guee yā ye'né impuesto ndúúcū 'iⁿ'yāⁿ nuūⁿndíí?

¹² Taachí Jesús ch'iindiveeⁿ yā chuū, ca'n'a yā chí yā 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: 'Iiⁿ'yāⁿ chí nguéé ngiitā nguéé neⁿe yā 'aa-ma médico, dámaaⁿ 'iⁿ'yāⁿ chí ngiitā. ¹³ Cueⁿe nī ní tu-umicadínuuⁿ nī de'ē chí canéé nguūⁿ na libro ye'né Ndyuūs ndúúcū chí neⁿe caaⁿ'maⁿ chí 'tíicā: 'Úú neⁿe chí 'iⁿ'yāⁿ nduuví ya'āi 'iinú yā ndúúcū v'í. 'Úú ní nguéé neⁿe chí 'caaⁿ'nuⁿ yā 'iiti ní ca'á yā 'iiti tan'dúúca ofrenda cucáavā 'úú. Ní 'úú ní nguéé cuchíi iⁿ'yeeⁿdí 'cūú chí yaa'ví 'iⁿ'yāⁿ chí nadacadínuuⁿ yā chí n'dáaca yā ti nguéé dinuuⁿndí yā, naati 'iⁿ'yāⁿ chí véé nuuⁿndi ye'né yā ní 'íicú ndaacadaamí yā ye'né nuuⁿndi ye'né yā.

'Iiⁿ'yāⁿ ntiinguuneeⁿ yā ye'né chí nguéé ca'diínúⁿ yā ti caaⁿ'maⁿngua'a yā
(Mr. 2.18-22; Lc. 5.33-39)

¹⁴ Tuu'mi ní discípulos ye'né Juan chí chēedínuuⁿniⁿ yā ndaa yā nanááⁿ Jesús miiⁿ ní ca'n'a yā: N'diī Jesús, ¿de'ē cúuví chí nús'uu ndúúcū 'iⁿ'yāⁿ fariseos néené n'dee cuuví nguéé nga'diínúⁿ 'nū ní discípulos ye'né nī nga'diínúⁿ yā?

¹⁵ Jesús ca'n'a yā chí yā 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿Áá cuuví 'cuēt-inéé 'iⁿ'yāⁿ ndúúcū catecai 'cuāiⁿ tinaⁿá taachí ca'nā yā naachi n'giindivaacu 'iⁿ'yāⁿ neⁿe chí sa'nā chí n'giindivaacu miiⁿ canéé sá? Naati ndaa nguuví chí isaⁿ'á ye'né yā ní cuaví sa ye'né yā ti 'cuūví sa; tuu'mi ní nguée ca'diínúⁿ yā.

¹⁶ Mar 'áámá 'iⁿ'yāⁿ nguéé cúuví cuta'á yā 'áámá ti-inūⁿ ngai chí nguéé naaⁿnu yā chí n'dyaatá yā na catecai ndiicū ye'né yā. Nduuti chí 'tíicā diiⁿ yā, caātā ndu'ū tiinūⁿ ndiicū. Ní cuuví ch'εete ca naachí ndíi nteeⁿ tiinūⁿ ndiicū. ¹⁷ Ndíí nguéé ndúú caaⁿ'yúⁿ 'iⁿ'yāⁿ vino ngai chéétí bolsa yīiⁿmaⁿ ndiicū tan'dúúca chí diiⁿ 'iⁿ'yāⁿ tiempo chí chó'oo caati yīiⁿmaⁿ ndiicū miiⁿ ní cúteeⁿ ní vino miiⁿ ní cungéé. Ní cuuví ndái yīiⁿmaⁿ. Caaⁿ'yúⁿ yā vino ngai chēeti bolsa yīiⁿmaⁿ ngai; ní cuavíⁿ nduu 'uūví n'dáacā canéé ye'né.

Jesús diiⁿ yā chí nanduuvā ye'né 'uūví n'daataá
(Mr. 5.21-43; Lc. 8.40-56)

¹⁸ Taachí Jesús miiⁿ ngaⁿ'a yā ndúúdu 'cūú, 'áámá sa'nā chí ngaⁿ'a ntiinnyúⁿ yā ye'né yáacū sinagoga ndaa sa nanááⁿ Jesús, ní chiintii'ya sá ní chi'teenu sa. Ní ca'n'a sa chí sa 'iⁿ'yāⁿ: N'diī Jesús, miniiⁿyuⁿ chí'í daiyá; naati cuchíi nī ní cun'duu nī ta'a nī vmnaaⁿ ye'né tá ní nduuchi tá.

¹⁹ Ní Jesús nducueⁿ yā ní cueⁿe yā ndúúcū discípulos ye'né yā ní ndaa yā ndúúcū sa'nā miiⁿ na vaacu sá.

20 Tuu'mi ní 'áámá n'daataa chi canéé ndúúcu 'áámá ca'ai, chí ican'dáa yuúúⁿ yeⁿe cuerpo yeⁿe tá 'áā ndi-ichúúví nduūyū ndaa niⁿnuⁿ tá cuaaⁿ dáámí Jesús.

Tuū'vi tá naachí ndeētúú yeⁿe catecai Jesús miⁿ. 21 Ti taⁿā miⁿ maāⁿ tá nadicáadiinuⁿ tá 'tíicā: Ndúúti chí 'úú tuū'ví dámaaⁿ catecai yā, tuu'mi ní nduūvā yeⁿe.

22 Tuu'mi ní Jesús nguēcúndii yā ní n'diichi yā táⁿā, ní ca'a yā chii yā táⁿā: Cúúví ditiⁿú di, díí daiyá; 'āā nanduūvā yeⁿe di ti i'téenu di 'úú. Hora mííⁿ nūⁿ táⁿā miⁿ nanduūvā yeⁿe tá.

23 Taachí Jesús miⁿ sndaⁿ yā na va'ai yeⁿe sáⁿā chí ngaⁿa ntiⁿnyuⁿ yā yeⁿe yáacū sinagoga tuu'mi ní n'di-ichí yā 'iⁿyāⁿ chí i'tiiví yā flauta, ndúúcu 'iⁿyāⁿ chí n'gai yā, ndúúcu 'iⁿyāⁿ chí nguēcú yā ní snéé yā naachi can-dííⁿ tináⁿā. 24 Ní Jesús ca'a yā chii yā 'iⁿyāⁿ s'een: Cuvíⁿ nī; ti taⁿdíí miⁿ nguécé n'dii tá, cyaadu tá. 'iⁿyāⁿ s'een ní ch'íⁿnyuⁿneeⁿ yā Jesús miⁿ. 25 Taachi tun'dáa yā 'iⁿyāⁿ miⁿ chēeti vaⁿāí, Jesús ndaa yā vaⁿāí ní staⁿá yā taⁿā n'daataa 'lííⁿ miⁿ, ní n'daata 'lííⁿ miⁿ ní nducueeⁿ tá. 26 Chuū chí diⁿ Jesús ní ndōō fama miⁿ nuuⁿmaⁿ ná yāāⁿ naachí chí chuū.

Jesús dííⁿ yā chí nanduūvā 'uuvi 'iⁿyāⁿ chí nguenaáⁿ

27 Taachi Jesús cho'ó yā yeⁿe miⁿ, ní 'uuví saⁿā chí nguenaáⁿ can'dáa sa 'iⁿyāⁿ. 'Cai yiicú sá ní caⁿa sa: N'díí Daiya David, cunéé ya'ai 'iinu nī nús'uu.

28 Taachi Jesús cueⁿé yā ndaa yā na va'ai tuu'mi ní ndaa ndúú 'uuví saⁿā nguenaáⁿ miⁿ nanááⁿ Jesús. Jesús ca'a yā chí yā saⁿā s'een: ¿'Áá i'téenu nī chí 'úú cuuvi dííⁿ chí nanduūvā yeⁿe nī? Saⁿā s'een ní ca'a sa: 'Tíicā Señor.

29 Tuu'mi ní Jesús tuū'ví yā nduutinááⁿ saⁿā s'een ní ca'a yā: 'Tíicā cuuvi tan'dúúca chí i'téenu nī yeⁿe.

30 Nduutinááⁿ saⁿā s'een ní n'guaaⁿ ní nduuvā yeⁿe sa. Ní Jesús ca'a yā chí yā saⁿā s'een: Nguécé ca'a nī chí cadííⁿúuⁿ 'iⁿyāⁿ yeⁿe chuū.

31 Naati saⁿā s'een ní cueⁿe sa núúⁿmáⁿ ná yán'āa miⁿ, ní ca'a sa nducueⁿé chí Jesús miⁿ dííⁿ yā.

Jesús dííⁿ yā chí nduūvā yeⁿe 'áámá 'dííⁿmī

32 Taachi Jesús ndúúcu 'iⁿyāⁿ s'een nan'daa yā na va'ai miⁿ, ndaa saⁿā s'een nanááⁿ Jesús ní ndéⁿ sa 'áámá 'dííⁿmī chí canee sa ndúúcu espíⁿtu yeⁿe yááⁿ'nguiinūⁿ. 33 Ní taachi Jesús miⁿ tun'dáa yā espíⁿtu yeⁿe yááⁿ'nguiinūⁿ miⁿ, tuu'mi ní 'dííⁿmī miⁿ ní chíí ca'a sa. 'iⁿyāⁿ ní cheⁿe yiinú yā ní ca'a yā: Nguécé in'diichí dendu'ú chí 'túúca nguaaⁿ 'iⁿyāⁿ yeⁿe Israel.

34 Naati 'iⁿyāⁿ fariseos ca'a yā: Saⁿā miⁿ ní tun'dáa sa espíⁿtu yeⁿe yááⁿ'nguiinūⁿ cááⁿvā saⁿā chí ngaⁿa ntiⁿnyuⁿ sa yeⁿe espíⁿtu yeⁿe yááⁿ'nguiinūⁿ.

Jesús ya'ai 'iinú yā 'iⁿyāⁿ

35 Jesús cachiica yā nuuⁿmáⁿ na yááⁿ n'gēete ndúúcu yāāⁿ n'gaiyāā, ní ngi'cueeⁿ yā na yáacū sinagogas yeⁿe 'iⁿyāⁿ Israel. Ní ngaⁿa yā nduudu cuaacu yeⁿe naachí Ndyuūs ngaⁿā ntiⁿnyuⁿ yā na va'ai chēeti nguuvi. Ní dííⁿ yā chí nduūvā yeⁿe nducyaaca 'iⁿyāⁿ yeⁿe ndu-

cuéⁿe naaⁿ ca'ai yeⁿe yā ndúúcu 'iⁿyāⁿ chí ya'ai yeⁿe yā. 36 Ní taachi Jesús n'diichi yā nducyaaca 'iⁿyāⁿ s'een, tuu'mi ní yá'ai 'iinú yā caava 'iⁿyāⁿ s'een, ti 'iⁿyāⁿ s'een ndicúúnu yā ní snéé yā tan'duucā 'iiti cuūchī chí nguécé du'ú chí idiⁿ cuidado 'iiti. 'Tiicá yā. 37 Tuu'mi ní Jesús miⁿ ca'a yā chí yā discípulos yeⁿe yā: Cuaacu níⁿnyuⁿ chí ngíí yeⁿe nééⁿe n'deēe chí diⁿ yú cosechar naati 'iⁿyāⁿ chí idiⁿ ntiⁿnyuⁿ nguécé 'yaaⁿ yā. 38 Cááⁿvā chuū cááⁿā nī Ndyuūs chí véé cosecha yeⁿe yā chí dicho'ó yā mozos ní nadidáámá yā cosecha yeⁿe yā.

Jesús yaa'vi yā ndu'u ndiichúúví discípulos

(Mr. 3.13-19; Lc. 6.12-16)

10 Tuu'mi ní Jesús yaa'ví yā ndu'ū ndiichúúví discípulos yeⁿe yā chí ndaa yā nanááⁿ yā. Ní Jesús miⁿ ca'a yā poder discípulos chí tun'daá yā espíⁿtu yeⁿe yááⁿ'nguiinūⁿ yeⁿe 'iⁿyāⁿ, ní dííⁿ yā chí nduūvā yeⁿe 'iⁿyāⁿ chí ngiitā yeⁿe nducueⁿé naaⁿ ca'ai yeⁿe yā ndúúcu 'iⁿyāⁿ chí ya'ai yeⁿe yā.

2 'Túúca duūchi ndu'u ndiichúúví apóstoles; Simón chí nguuvi Pedro ndúúcu Andrés 'díinu sa, Jacobo ndúúcu Juan 'diinū sa chí daiya Zebedeo; 3 ndúúcu Felipe, ndúúcu Bartolomé, ndúúcu Tomás, ndúúcu Mateo chí sán'a publicano chí cobrador; ndúúcu Jacobo saⁿā daiya Alfeo; ndúúcu Lebeo chí nguuvi Tadeo; 4 ndúúcu Simón yeⁿe yán'āa Caná; ndúúcu Judas Iscariote saⁿa miⁿ chí cuayiivi chí 'iⁿi sá du'u chí Jesús miⁿ chí cuuvi 'caaⁿnúⁿ ya 'yā.

Ntiⁿnyuⁿ yeⁿe ndiichúúví apóstoles

(Mr. 6.7-13; Lc. 9. 1-6)

5 Jesús dicho'ó yā ndu'ū ndiichúúví apóstoles ní ca'a yā chí yā 'iⁿyāⁿ taacā chí canee chí dííⁿ yā. Ní Jesús ca'a yā: Nguēe caⁿá nī cuaaⁿ yúúⁿ yeⁿe 'iⁿyāⁿ chí nguécé ndaata yeⁿe Israel chí judíos. Nguécé cundaa nī yááⁿ vaacú 'iⁿyāⁿ Samaritanos. 6 Naati ndíⁿ'tíí ní ca'a nī nanááⁿ 'iⁿyāⁿ Israel s'een tí 'iⁿyāⁿ s'een tan'dúúca 'iiti cuuchi chí nínⁿdái tī na icyán'ā, 'tíica yā. 7 Ní taachi caⁿá nī 'túúca caaⁿmaⁿ nī nduudu cuaacu ní caaⁿmaⁿ nī yeⁿe naachí Dendyuūs ngaⁿa ntiⁿnyuⁿ yā na va'ai chēeti nguuvi chí 'āā ndaa niⁿnuⁿ. 8 Dííⁿ nī chí nduūvā yeⁿe 'iⁿyāⁿ chí ngiita. Dííⁿ nī chí nduuchi 'iⁿyāⁿ chí n'díí chí tináⁿā. Dííⁿ nī chí nduūvā ní nduuví dēeve cuerpo yeⁿe 'iⁿyāⁿ chí véé vaadī ya'ai chí nguuvi lepra chí in'duuti yuūtē yeⁿe yā. Ní dííⁿ nī chí divíí nī espíⁿtu yeⁿe yááⁿ'nguiinūⁿ chí snéé ndúúcu 'iⁿyāⁿ. Ndíⁿ'tíí ndaacá nī poder 'cū yeⁿe Dendyuūs, ní nguécé cuta'a nī tuumí cááⁿvā chuū. Chuū chí dííⁿ nī ndúúcu 'iⁿyāⁿ nguécé cuuvi cún'díⁿ yeⁿe yā.

9 Nguécé candēe nī 'dííⁿnguaaⁿ, ndíí nguécé ndúú 'dííⁿnguee, ndíí nguécé ndúú tuūmí cheeyé ra. 10 Nguécé candēe nī morral yeⁿe nī cuaaⁿ cyúúⁿ chí cán'a nī. Ndíí nguécé ndúú 'uuví ra catecai nī candēe nī. Ndíí nguécé ndúú canduu ndaacuú yeⁿe nī, ndíí nguécé ndúú in'daacuú rá yeⁿe nī, ti 'iⁿyāⁿ chí dííⁿ ntiⁿnyuⁿ, na ntiⁿnyuⁿ chí dííⁿ yā ní ndaacā chí chéⁿe yā ndúúcu necesi-dades chí neⁿe yā.

¹¹ 'Āā tíí nūuⁿ yáāⁿ n'gēete ndúúcu yáāⁿ n'gaiyaá naachí cundáa nī tínguuneeⁿ nī du'ú 'iín'yāⁿ yeⁿe yáāⁿ miiⁿ chí n'dai yā ní cunée nī na vaacú yā ndii n'dáá cá nī. ¹² Taachí ndaá nī na vaacu 'iín'yāⁿ: Ndaí ndís'tií, caaⁿmán nī, tan'dúúca costumbre yeⁿe nī. ¹³ Ndúúti chí 'iín'yāⁿ yeⁿe va'āi miiⁿ n'dai yā tuu'mi ní vaadi 'diiíⁿ yeⁿe nī cunée ndúúcu yā. Nduuti chí nguée n'dai yā o nguée vaadi 'diiíⁿ ndúúcu yā, nacan'dáa nī va'āi miiⁿ ndúúcu 'áamá nduudu n'dai. ¹⁴ Nduuti chí 'iín'yāⁿ s'eenⁿ nguée 'cuaaⁿ yā ndís'tií ndíí nguée ndúú 'caandiveeⁿ ra yā nduudu yeⁿe nī nan'dáa nī va'ai miiⁿ o yeⁿe yáāⁿ miiⁿ ní n'dáadi nī iyaáca yeⁿe ca'á nī ti nguée n'giindiveeⁿ yā yeⁿe nī. ¹⁵ Cuaacu níínyúⁿ cuaacu níínyúⁿ ngaⁿ'á ngíí ndís'tií chí taachi ndaá nguuví chí Ndyuūs n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿe yáāⁿ, castigo yeⁿe 'iín'yāⁿ yeⁿe yáāⁿ 'cūū cunncaá ca chí cuuví castigo yeⁿe 'iín'yāⁿ yeⁿe yáāⁿ Sodomá ndúúcu yáāⁿ Gomorra chí yáāⁿ s'eenⁿ yeⁿe 'iín'yāⁿ chí nguée dííⁿ yā chí n'dai ndíí nguée 'iín'yāⁿ yeⁿe ndaata Israel yā.

Ndáá nguuví chí 'iín'yāⁿ din'gíínu yā nduucú nī

¹⁶ Cun'diichí nī. 'Úú ní dicho'ó ndís'tií tan'dúúca chí ndís'tií ní 'iiti cuūchí náávtaⁿ'ā yeⁿe 'yáanyāⁿ n'gaatāā, 'tiicá nī. Canée chí dííⁿ nī chí listo nī tan'dúúca 'aama cúú. Ní canée chí din'daacá nī ní canée manso nī tan'dúúca 'áamá paloma. 'Tíicá dííⁿ nī. ¹⁷ Candée nī cuidado caati 'iín'yāⁿ s'eenⁿ ní nca'á yā ndís'tií nanááⁿ 'iín'tyeⁿ'ē yeⁿe yaacū sinagoga. Ní cúúví 'cuen'é yā ndís'tií na yaacū sinagoga miiⁿ. ¹⁸ Ní 'iín'yāⁿ s'eenⁿ candée yā ndís'tií nanááⁿ gobernadores ndúúcu nanááⁿ reyes cucáavā 'úú. Ní 'íicú ndís'tií cuuví caaⁿmán nī nduudu cuaacu yeⁿe 'úú nanááⁿ 'iín'yāⁿ s'eenⁿ ndúúcu 'iín'yāⁿ chí nguée yeⁿe ndaata Israel. ¹⁹ Ní taachi 'iín'yāⁿ nca'a yā ndís'tií nanááⁿ 'iín'yāⁿ s'eenⁿ, nguée nadicadíinuⁿ nī yeⁿe chí caaⁿmán nī ti hora mííⁿ nūuⁿ ní Ndyuūs téé yā nduudu chí caaⁿmán nī. ²⁰ Ti nguée ndís'tií chí caaⁿmán nī naati Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs Chiida yú. Espíritu miiⁿ caaⁿmán yā cáavā ndís'tií ti canée yā nduucú nī.

²¹ Nguaaⁿ 'dínū sa caⁿ'a sa caaⁿ'maⁿ sa contra yeⁿe ví^t chí canée chí 'cuūví sa. 'Tiicá ntúūⁿ chiidá yā caⁿ'a yā caaⁿ'maⁿ yā contra yeⁿe daiya yā chí canée chí 'cuūví yā. 'Tiicá ntúūⁿ daiyá yā ní caⁿ'á yā diiⁿ yā ndúúcu chí idá yā ti ndís'tií candée nī nduudu yeⁿe. ²² Ní nducyáácá 'iín'yāⁿ nguée cuuví n'diichí yā ndís'tií cucáavā 'úú ti cuen'é nī nduucú. 'Iín'yāⁿ chí cuchée yā tanducéⁿ'ē chuū nducéⁿ'ē nguuví yeⁿe yā 'iín'yāⁿ miiⁿ chí nanguaⁿ'ai yā. ²³ Taachí 'iín'yāⁿ can'daá yā ndís'tií chí neⁿe yā chí ndís'tií 'cuenú nī cuuví, na 'áamá yáāⁿ, tuu'mi ní caⁿ'ā nī cáanu nī ná taama yáāⁿ ti cuaacu níínyúⁿ ngaⁿ'á ngíí ndís'tií chí Saⁿ'ā chí Daiya Ndyuūs miiⁿ nndaá sá taama vmnéⁿ'ēe vmnaaⁿ chí ndís'tií cuuví caaⁿ'maⁿ nī nduudu cuaacu yeⁿe nuuⁿmaⁿ na yáⁿ'āa Israel.

²⁴ Mar 'áamá discípulo ní nguée n'gēete ca ntiínyuⁿ sá chí cuuví maestro yeⁿe sa, ndíí nguée ndúú mar 'áamá mozo ní ng'ēete ca sa chí cuuví 'iivi sa. ²⁵ N'dáacá chí discípulo miiⁿ diiⁿ sa tan'dúúca chí 'diiⁿ maestro

yeⁿe sa ní mozo miiⁿ diiⁿ sa tan'dúúca chí diiⁿ 'iivi sa. Ndúúti chí 'iín'yāⁿ chí ngaⁿ'a ntiínyuⁿ yeⁿe va'ai chí nguuví Beelzebú chí yáāⁿ'guiniūⁿ, tuu'mi ní tanáⁿ'ā 'iín'yāⁿ chí nguée yeⁿe familia yeⁿe Beelzebú miiⁿ cunncaá caⁿ'a yā caaⁿ'mán yā yeⁿe 'iín'yāⁿ yeⁿe Beelzebú.

Du'ú chí cuuví 'va'á yú

(Lc. 12.2-9)

²⁶ Tuu'mi ní ndís'tií nguée 'va'á nī 'iín'yāⁿ ti nguée 'áamá chí canúúⁿ n'de'ei chí nguée cuuví snaaⁿ yú, ndíí nguée ndúú canee 'áamá secreto chí 'iín'yāⁿ nguée cuuvi cadíinuⁿ yā. ²⁷ 'Iicu chíiⁿ chí 'úú ngaⁿ'á ngíí ndís'tií yeⁿe nduūdú n'de'ei chí nguée ituumicadíinuⁿ 'iín'yāⁿ, ndís'tií caaⁿ'maⁿ nī nduudu chí túúmíicadíinuⁿ 'iín'yāⁿ. Níicú de'ē chí ngaⁿ'á ngíí ndís'tií ní 'cuai nī ndii na yaacú yeⁿe tiíⁿ va'āi ní túúmíicadíinuⁿ 'iín'yāⁿ nduudú 'cūū. ²⁸ Nguée 'va'á ní 'iín'yāⁿ chí 'caāⁿ'nūⁿ cuerpo yeⁿe nī ní nguée cuuví 'caaⁿ'núⁿ yā alma yeⁿe nī. Dí'va'á ca nī Dendyuūs chí cuuví 'caaⁿ'núⁿ yā alma yeⁿe nī ndúúcu cuerpo yeⁿe nī chí caⁿ'á nī na infierno.

²⁹ ¿'Áa nguée in'díicui yā na 'uūví 'yaada cáavā 'aama tuūmí? Mar 'áamá 'yáadá s'éeⁿ nguée 'cuuvá tī na yáⁿ'āa 'cūū núúmáⁿ neⁿe chí nguée déenu Ndyuūs Chiida yú. ³⁰ Níicú nducyaaca yuudu tííⁿ nī ní ndii dúúché ndúúcu Ndyuūs. ³¹ Nguée dí'vá'a ndís'tií caati ch'ēete cá nī chí cuuví 'yaaⁿ n'dái 'yaada.

'Iín'yāⁿ chí ngaⁿ'á yā iintiiⁿnaáⁿ yā Cristo nanááⁿ 'iín'yāⁿ

(Lc. 12.8-9)

³² 'Āā du'ú nūuⁿ chí ngaⁿ'a chí iintiiⁿnaaⁿ 'úú nanááⁿ 'iín'yāⁿ, 'úú ntúūⁿ ní caāⁿ'mán chí iintiiⁿnaaⁿ 'iín'yāⁿ s'eenⁿ nanááⁿ Chiidá chí canée yā na va'ai chēeti nguuví. ³³ 'Āā du'ú nūuⁿ chí caāⁿ'mán chí nguée in'diichí 'úú nanááⁿ 'iín'yāⁿ, 'úú ntúūⁿ ní caāⁿ'mán chí nguée in'diichí 'iín'yāⁿ s'eenⁿ nanááⁿ chiidá chí canée yā na va'āi chēeti nguuví.

Cáavā Jesús miiⁿ véé divisiones nguaaⁿ 'iín'yāⁿ

(Lc. 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Nguée nadicadíinuⁿ nī chí 'úú, Jesús, ndaá chí ndeé vaadi 'diiíⁿ 'iín'yāⁿ na in'yeendí 'cūū. Nguée ndaá chí ndeé vaadi 'diiíⁿ caati ndeé vaadi 'caaⁿ'va ní tan'dúúca chí candéé 'áamá machete chí 'caāⁿ nduu 'uuví lados. ³⁵ Tí ndaá chí 'iín'yāⁿ ní nguée cuuví n'diichí yā chiidá yā, ní n'daataá nguée cuuví n'diichí tá chēecu tá, n'daataá nguée cuuví n'diichí ntúūⁿ tá indáⁿ'a tá. ³⁶ Caati 'áamá 'áamá yā ní enemigos yā yeⁿe yā víⁱ na vaacu yā.

³⁷ 'Iín'yāⁿ chí neⁿe cá yā chiidá yā o chēecu yā nguée ti 'úú, nguée neene n'dai yā chí cuuví yeⁿe 'iín'yāⁿ. 'Iín'yāⁿ chí neⁿe cá yā daiyá yā saⁿ'ā o daiyá yā n'daataá nguée ti 'úú, nguée neene n'dai yā chí cuuví yeⁿe 'iín'yāⁿ. ³⁸ Ní 'iín'yāⁿ chí nguée neⁿe yā 'cuenú yā cuuví cucáavā 'úú chí tan'dúúca chí cuta'á yā cruz yeⁿe yā ní caⁿ'a yā nduucú, nguée neene n'dai yā chí cuuví yeⁿe 'iín'yāⁿ.

³⁹ 'Iín'yāⁿ chí neⁿe cá yā vida yeⁿe yā cáavā cosas chí véé ná in'yeendí 'cūū nguée ti 'úú, tuu'mi ní táamá vida ní dindaí yā. 'Iicú 'iín'yāⁿ chí dindaí yā vida yeⁿe yā na in'yeendí 'cūū cucáavā 'úú, ti dííⁿ yā chí 'úú neⁿe ní ndaacá yā táamá vida yeⁿe yā.

Yen'e chi ndaācā yen'e yú

(Mr. 9.41)

⁴⁰ 'Iin'yān chi 'cuaan yā ndís'tiī, 'cuaan yā 'úú. 'Iin'yān chi n'gúu yā 'úú, n'gúu yā 'iin'yān chi dichó'o yā 'úú.

⁴¹ 'Iin'yān chi n'gúu yā 'áámá sa'n'a profeta caati profeta miiñ chíf yā lado yen'e Ndyuūs 'iin'yān ní cuta'á yā premio chí ndaācā yen'e chi tunéén 'iin'yān chi profeta. 'Iin'yān chí n'gúu yā 'áámá 'iin'yān chí n'dai caati 'iin'yān miiñ ní n'dai yā, 'iin'yān ní cuta'á yā premio chí tunéén 'iin'yān chí n'dai. ⁴² 'Áá du'ú nūu 'iin'yān chí ca'á 'áámá vaso nuūnñ 'iiche 'áámá 'iin'yān caati i'téenu yā 'úú, cuaacu níin'nyúñ nga'n'á ngií ndís'tiī chí véé premio yen'e 'iin'yān miiñ chí cuuvi ndaāca yā yen'e yā.

Juan chí chēdínūññ sa dichó'o sa 'iin'yān nanáán Jesús

(Lc. 7.18-35)

11 Taachí Jesús chíínú chí yā ndu'u ndiichúví discípulos yen'e yā táacā chí canéé chí díñ yā tuu'mi ní Jesús chíicá yā yáñ miiñ ní cuen'é yā na tanán'a yáñ s'een chí ca'cueen yā ní caan'mañ yā nduudu cuaacu yen'é Ndyuūs.

² Juan chí chēdínūññ sa 'iin'yān canúún sá vácūū. Ní taachí chíiindiveeñ sá taacā idiñ Jesús miiñ, tuu'mi ní dichó'o sa ná 'uuvi discípulos yen'e sa nanáán Jesús.

³ Ní 'iin'yān s'een ndáa yā ní ntiinguuneeñ yā Jesús miiñ: ¿'Áá n'diī chí Cristo chí canee chí ndaa o cunee ngiínú 'nū taama yā?

⁴ Jesús miiñ nán'guεεcúta'n'a yā yen'e 'iin'yān s'een ní ca'n'a yā: Ndís'tiī cúnán'a ní cuuvi ní Juan miiñ yen'é dendu'ú chí inaan ní ndúúcu chí n'giindiveeñ ní. ⁵ 'Iin'yān chí ngeenáán ní inaan yā, 'iin'yān chí nguéé ngii ngiicá ní ngiicá yā, 'iin'yān chí ndí ca'ai lepra chí in'duuti yuūtē yen'e yā ní nduuva dεεε yen'é yā, 'iin'yān chí chεεtúú ní n'giindiveeñ yā, 'iin'yān chí n'díí ní nnduuchí yā yen'e nguaañ tinán'a, níicú 'iin'yān chí ndaachíí snee yā chíiindiveeñ yā nduudu cuaacu yen'é Ndyuūs chí nadanguán'ai 'iin'yān ti 'iin'yān candεε yā nduudu cuaacu miiñ nanáán yā. ⁶ De'ē chúúcā n'dai 'iin'yān chí nguéé cuncáá chí'εenú yā 'úú ndúúcu nduudu yen'é.

⁷ Taachi cuina'n'a yā 'iin'yān s'een, Jesús tucá'a yā ca'n'a yā chí yā 'iin'yān yen'e Juan chí chēdínūññ miiñ: ¿De'ē che'n'e ndís'tiī n'diichi ní na yáñ'aa cuūmáñ naachi nguéé chí'εetinéé 'iin'yān? ¿'Áá 'áámá ndúú chí n'giírdí 'yúúné? ⁸ O ¿de'ē tuu'mi che'n'e ní n'diichí ní? ¿'Áá 'áámá sa'n'a chí cánuñ sa catecaí n'dai sa? Cuin'diichí ní. 'Iin'yān chí snúuñ yā catecaí n'dai yā snee yā ná va'ai yen'e rey. ⁹ Tuu'mi ní ¿de'ē che'n'é ní n'diichi ní? ¿'Áá 'aa-ma profeta chí n'ga'n'a nduudu cuaacu yen'e Ndyuūs? 'Tíicā nduudu cuaacu. Ní 'úú ní nga'n'á ngií ndís'tiī 'tíicā. Che'n'é ní n'diichi ní 'áámá 'iin'yān chí chí'εete ca yā chí cuuvi profeta. ¹⁰ Chuú cánéé nguūñ yen'e Juan miiñ nán' libro yen'é Ndyuūs ndii cuáán vmnañ:

Cuin'diichí ní. 'Úú ní dichó'o 'áámá sa'n'a chí caan'mañ sa nduudu cuaacu yen'é nanáán dí. Sa'n'a miiñ ní nuū'nūñ cuaacú sa yúúní cáávā dí.

¹¹ Cuaacu níin'nyúñ nga'n'á ngií ndís'tiī: Nguáán nducyaaca 'iin'yān chí n'giindiyáañ yā yen'e n'daataá nguéé taama yā chí chí'εete ca yā ti Juan miiñ chí chēdínūññ sa. Naati 'iin'yān chí ndiicuúñ ca yā naachi Ndyuūs nga'n'a ntiin'nyuñ yā ní chí'εete ca yā nguéé ti Juan miiñ.

¹² Caati ndíí tiempo chí chí'iindiyáañ Juan chí chēdínūññ sa ndíí maañ yen'e naachi Ndyuūs nga'n'a ntiin'nyuñ yā ndúúcu 'iin'yān chí yen'é Ndyuūs ní n'geenu cá yā ngii. Ní 'iin'yān chí ngu'uñ yā contra yen'e Ndyuūs ne'n'e yā caan'mañ ntiin'nyúñ yā yen'e naachi Ndyuūs nga'n'a ntiin'nyúñ yā. ¹³ Ní nducyaaca 'iin'yān profetas ndúúcu ley yen'e Moisés nga'n'a nduudu cuaacu yen'é naachi Ndyuūs nga'n'a ntiin'nyuñ yā ndíí tiempo chí ndaā Juan miiñ ná in'yee'ndí 'cūū. ¹⁴ Ndúúti chí ndís'tiī ne'n'e ní 'caandiveeñ ní nduudu yen'e profetas ndúúcu nduudu yen'e ley miiñ, tuu'mi ní cadíínuuñ ní chí Juan miiñ ní sa'n'a chí profeta Elías dinguuñ yā chí canéé chí ndaa sa. ¹⁵ Ndís'tiī chí véé veéñ ní 'caandiveeñ ní yen'é.

¹⁶ ¿De'ē tan'dúúca 'iin'yān chí snéé yā na in'yee'ndí 'cūū maañ? 'Iin'yān s'een tan'dúúca sa'n'a n'gaiyáá chí n'geēte n'vεεé ní duūchi sa ní n'gai sa compañeros yen'e sa.

¹⁷ Ní nga'n'a sa: 'Tiiví 'nū flauta cáávā baile naati nguéé inde'í ní. Ní chíita 'nū canción chí ndaachíí tan'dúúca canciones cáávā tinán'a naati nguéé chēεcu ní. ¹⁸ Juan chí chēdínūññ sa ndaā sa. Nguéé che'e sa pan, nguéé chí'i sa vino ní ndís'tiī nga'n'á ní chí sa'n'a miiñ ní canee sa ndúúcu espíritu yen'e yáñ'nguiinūñ. ¹⁹ 'Úú ní ndaā, 'úú chí Sa'n'a chí Daiyá Ndyuūs 'úú. Ní nge'é ní ngi'í. Tuu'mi ní ndís'tiī nga'n'a ní yen'é: Cuin'díicá ní. 'Áámá sa'n'a chí n'deē n'dái nge'e sa ní ngi'i taavi sá vino. Ní nga'n'á ní chí 'úú ní sa'n'a chí n'dai ndúúcu 'iin'yān publicanos chí cobradores chí inn'guεε yā yen'e yáñ'aa ndúúcu 'iin'yān chí dinuunñdi yā. Nducyaaca 'iin'yān deenu yā chí vaadí deenu miiñ ní yen'é Ndyuūs. Ní 'iin'yān chí in'í yā vaadí deenu miiñ cáávā dendu'ú chí n'daācā chí díñ yā ti yen'é Ndyuūs 'iin'yān.

De'ē chúúcā ya'āi 'iin'yān yen'e yáñ naachi nguéé indaacadaamí yā yen'e nuunñdi yen'é yā

(Lc. 10.13-15)

²⁰ Jesús tucá'a yā díñ yā regañar 'iin'yān s'een na yáñ s'een naachi díñ yā néené n'deē vaadí n'giinu ti 'iin'yān yen'e yáñ miiñ 'āā cuéé ndaacadaamí yā yen'e núunñdi yen'e yā. Ní nga'n'a yā 'tíicā: ²¹ De'ē chúúcā ya'āi yen'é ndís'tiī 'iin'yān yen'e yáñ Corazín. De'ē chúúcā ya'āi yen'é ndís'tiī 'iin'yān yen'e yáñ Betsaida ti ndúúti chí chí vaadí n'giinu na yáñ Tiro ndúúcu yáñ Sidón tan'dúúca chí chí nguuañ ndís'tiī, tuu'mi ní 'iin'yān yen'e yáñ'aa s'een 'āā 'naañ tiempo ndaacadaamí yā yen'e nuunñdi yen'é yā. Ní chí in'í yā 'iin'yān tan'dúúca costumbre yen'é yā chí neené ya'ai yā. Ní chí'εetinúñ yā catecaí yā yen'e chí díñūñ ní chí'εete yā nguuañ yaiyá. ²² 'Úú nga'n'á ngií ndís'tiī ti nguuvi chí Ndyuūs caan'mañ yā nuunñdi yen'é 'iin'yān nguéé ya'āi ca 'cuenú yā cuuvi 'iin'yān yen'e yáñ'aa Tiro ndúúcu 'iin'yān yen'e yáñ'aa Sidón nguéé ti ndís'tiī. ²³ Ndís'tiī 'iin'yān yen'e yáñ Capernaum, ¿'áá cuuvi ca'n'á ní na va'ai chí'εeti nguuvi? Nguéé cuuvi. Ca'n'á ní

infierno ti nguéé i'téénu nī nduudu cuaacu ye'né ndúúcū vaadī n'giinu chi diiⁿ Ndyuūs. Ndúúti chi chí vaadī n'giinu na yáaⁿ Sodoma tan'dúúcā chí chí nguaaⁿ ndís'tiī tuu'mi ní 'iinyāⁿ ye'n'e yáaⁿ 'cūū 'āā i'téénu yā. Ní yáaⁿ 'cūū 'āā canéé ndíí maanⁿ. ²⁴ 'Úú ngaⁿ 'á ngíí ndís'tiī ti nguuví chí Ndyuūs caan'māⁿ yā nuⁿndi ye'n'e 'iinyāⁿ nguéé ya'āi ca 'cúeenú yā cuuvi 'iinyāⁿ ye'n'e yá'āa Sodoma nguéé ti ndís'tiī.

Cuchíí nī nanaaⁿ 'úú ní ntaavi'tuunúúⁿ nī
(Lc. 10.21-22)

²⁵ Ní tiempo miiⁿ ní Jesús nan'guēcútaⁿ a yā ye'n'e yā ní caⁿ a yā: N'diī Chiidá chí 'iiví nī ye'n'e va'ai chēeti nguⁿuvi ndúúcū yá'āa 'cūū, 'úú ca'á gracias n'diī caati snuuⁿ n'dé'ei nī nduudu 'cūū ye'n'e 'iinyāⁿ chí déénu ca yā ndúúcū 'iinyāⁿ chí n'dee n'dái tuumicadíínuuⁿ yā, ní ca'á nī chí cadíínuuⁿ 'iinyāⁿ chí ndiicúuⁿ yā chí nguéé n'dee cá déénu yā. ²⁶ 'Tíicā dííⁿ nī Chiidá ti 'tíicā ne'n'e nī chí n'daācā diiⁿ nī ti n'daācā.

²⁷ Ní Jesús caⁿ a yā chí yā discípulos ye'n'e yā: Chiidá ní teé yā 'úú tanducuéⁿ dendu'ū. Mar 'áámá 'iinyāⁿ nguéé deenu yā táácā 'áámá n'dyáⁿ 'ā Daiya Dendyuūs, dámaāⁿ Chiidá yā. Mar 'áámá 'iinyāⁿ nguéé deenu yā táácā Dendyuūs Chiida yú, dámaāⁿ 'áámá n'dyáⁿ 'ā Daiyá yā ndúúcū 'āā du'ú nūuⁿ 'iinyāⁿ chí Daiyá Ndyuūs ne'n'é yā 'cuuⁿ mīⁿ yā Chiida yā. ²⁸ Cuchíí nī nanaaⁿ 'úú, ndís'tiī, chí véé n'deē n'dái cuidado yē'n'e nī chí tan'dúúcā 'áámá carga ye'n'é nī ní 'úú ní dííⁿ chí ntaavi'tuunúúⁿ nī. ²⁹ Ní dííⁿ nī tan'dúúcā chí can'déé nī yugo ye'n'é chí 'tíicā. 'Cueeⁿ nī ye'n'e 'úú caati 'úú ní ndiⁿicúū 'úú ní nééne n'dai staava ye'n'é, tuu'mi ní ndaācā nī vaadī ntaavi'tuunúúⁿ ye'n'e alma ye'n'e nī. ³⁰ Caati yugo ye'n'é chí teé ndís'tiī nguéé ngiⁿ 'tí. Candéé nī chēedí ye'n'é ní nguéé cuuví n'gii ye'n'e nī.

Discípulos ye'n'e Jesús sta'á yā trigo nguuví chí
ntaavi'tuunúúⁿ 'iinyāⁿ Israel
(Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)

12 'Áámá nguuví sábadu chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iinyāⁿ Israel, Jesús cuen'e yā ndúúcū discípulos ye'n'e yā cuaaⁿ naachí 'iinyāⁿ 'āā ndííⁿ ntiinyúⁿ yā ní mííⁿ ní véé trigo. Discípulos ye'n'e Jesús miiⁿ chí cuicú yā ní sta'á yā trigo ní che'e yā. ² 'Iinyāⁿ fariseos n'diichí yā chuū, ní caⁿ a yā chí yā Jesús miiⁿ: Cuin'diichí nī, discípulos ye'n'e nī ní nguéé dííⁿ yā tan'dúúcā chí ngaⁿ a ley ye'n'e nguuví chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iinyāⁿ.

³ Jesús caⁿ a yā chí yā 'iinyāⁿ s'een: ¿'Áá nguéé n'geen nī táácā dííⁿ David miiⁿ ndúúcū 'iinyāⁿ chí cuen'e ndúúcū sa taachi chí cuicú yā? ⁴ David miiⁿ snáa yā ná yáacū ye'n'e Ndyuūs ní sta'á yā pan chí canéé na mesa ye'n'e náta. Ní che'e yā ní ca'á yā chí che'e 'iinyāⁿ chí nduucú yā. Pan miiⁿ dámaāⁿ chiiduú s'een cuuvi che'e yā. Ní tan'dúúcā chí ngaⁿ a na ley miiⁿ nguéé canéé chí che'e rey David ní nguéé cánéé chí che'e 'iinyāⁿ chí ndúúcū yā. ⁵ ¿'Áá nguéé n'geen ndís'tiī na ley ye'n'e Moisés chí dííⁿ chíiduú s'een? Nguéé ntaavi'tuunúúⁿ yā ye'n'e ntiinyuⁿ ye'n'e yaācū tíínuuⁿ nguuví chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iinyāⁿ. Chiidu s'een nguéé dííⁿ yā

tan'dúúcā chí ngaⁿ a ley ye'n'e Moisés ní nguéé nuuⁿndi ye'n'é yā. ⁶ 'Úú ngaⁿ 'á ngíí ndís'tiī chí véé 'áámá 'iinyāⁿ chí ch'ēete ca yā chí yaācū templo ní canee yā ndúúcū ndís'tiī. ⁷ Nds'tiī nguéé déénu nī de'ē chí ne'n'e caan'māⁿ chí canéé nguūⁿ na libro ye'n'é Ndyuūs ye'n'e chuū: Ne'n'é chí 'iinyāⁿ ya'āi 'iinú yā 'iinyāⁿ caavā 'úú. Nguéé ne'n'é chí 'caan'nuⁿ yā 'iiti ní tée yā 'iiti caavā ofrenda ye'n'é 'úú. Nduuti chí cadíínuuⁿ nī tuu'mi ní nguéé dííⁿ nī condenar 'iinyāⁿ chí nguéé nuuⁿndi ye'n'e yā. ⁸ 'Tíicā Saⁿ 'ā chí Daíyá Dendyuūs miiⁿ véé ntúúⁿ poder ye'n'e sa ye'n'e nguuví chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iinyāⁿ.

Saⁿ 'ā chí ntí'í ta'ā sa
(Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)

⁹ Cuayivi ní Jesús che'n'e yā na yáacū sinagoga ye'n'é 'iinyāⁿ ye'n'e yaāⁿ miiⁿ. ¹⁰ Cuin'diichí nī. Miiⁿ ní canéé 'áámá saⁿ 'ā chí ntí'í ta'ā sa. Snéé 'iinyāⁿ miiⁿ chí tiinguⁿ unéⁿ yā Jesús miiⁿ ní caⁿ a yā: ¿'Áá canéé na ley ye'n'e yú chí nduuvā ye'n'é 'iinyāⁿ nguuví chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iinyāⁿ? Chuū ní caⁿ a yā ti ne'n'é yā cuuvi caan'māⁿ yā nūúⁿndí ye'n'e Jesús miiⁿ.

¹¹ Jesús caⁿ a yā chí yā 'iinyāⁿ s'een: ¿Dú'u 'aama saⁿ 'ā nguaaⁿ ndís'tiī chí véé 'áámá 'iiti cuūchí ye'n'e sa? Ní ndúúti chí cun'daa nuúⁿ tī na 'áámá yiivi yá'āa nguuví chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iinyāⁿ, ¿'áá nguéé ntuun'dáa sa 'iiti nguuví miiⁿ? ¹² ¿'Áá nguéé ya'āi ca chíí'vē 'áámá 'iinyāⁿ nguéé ti 'áámá 'iiti cuūchí? 'Tíicā dííⁿ yú chí n'daācā nguuví chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iinyāⁿ.

¹³ Tuu'mi ní Jesús caⁿ a yā chí yā saⁿ 'ā chí ya'āi ye'n'e sa: N'doo dí ta'ā dí. Saⁿ 'ā miiⁿ ní n'doō sá ta'ā sa ní ta'ā sa nduūví n'dáácā tan'dúúcā taama. ¹⁴ 'Iinyāⁿ fariseos nan'dáa yā chēeti yaācū ní nduuvidaamá yā chí caⁿ a yā contra ye'n'e Jesús miiⁿ ti ne'n'é yā 'caan'núⁿ yā 'iinyāⁿ.

'Áámá nduudu chí caan'māⁿ ye'n'e Jesús

¹⁵ Taachí Jesús chicadíínuuⁿ yā chuū nan'daa yā miiⁿ. Neené 'yaaⁿ 'iinyāⁿ cuen'e yā ndúúcū Jesús miiⁿ ní Jesús miiⁿ idiíⁿ yā chí nduūvā ye'n'e nducyáácá 'iinyāⁿ. ¹⁶ Ní caⁿ a yā chí yā 'iinyāⁿ s'een chí nguéé caan'māⁿ yā cuuví yā tanáⁿ 'ā 'iinyāⁿ du'u yā. ¹⁷ Ní 'iicu cuaacu chí profeta Isaías miiⁿ caⁿ a yā ndii cuááⁿ vmaāⁿ taachí dinguuⁿ yā 'tíicā. Ndyuūs ngaⁿ a yā:

¹⁸ Sán'a 'cūū ni idichí'vē 'úú. 'Úú chíndēēvé saⁿ 'ā 'cūū chí ne'n'é ní neene yeenú ndúúcū sa. 'Úú ní cu'neén Espíritu N'dai ye'n'é vmaāⁿ ye'n'e sa. Saⁿ 'ā 'cūū caan'māⁿ sa ye'n'e ley ye'n'é nanááⁿ nducyáácá naciones na in'yeendí 'cūū.

¹⁹ Nguéé 'cuuⁿ māⁿ sa ndíí nguéé ndúú 'cuāi ra sa. Mar 'áámá 'iinyāⁿ na yúúni nguéé 'caandiveén yā nduudú ye'n'e sa ti nguéé caan'māⁿ yúúdu sa cuaaⁿ na yúúni.

²⁰ Saⁿ 'ā 'cūū nginne sa 'iinyāⁿ chí véé ca cuidados ye'n'e yā, 'iinyāⁿ chí tan'dúúcā 'áámá taaⁿ ndúú chí 'aa ndēētúú 'tēé 'tēé, 'tiicá yā. Ndíí nguéé ndúú chí ntuūví sa 'aama mecha ye'n'e quinque chí ican'dáa ca 'yaāⁿ mīⁿ ye'n'e. Ndíí nguéé candéé sa nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs ndii taachi a fuerza 'āā cuéé de'ē véé chí cuchē sa ndúúcū vaadī cuaacu miiⁿ ye'n'e tanducuéⁿ.

²¹ Ní 'íicú nducyáácá 'iinyān yeⁿe naciones yeⁿe in'yeeⁿdí 'cūū cūnee ngínú yā yeⁿe saⁿ'á 'cūū chi cu'téenu yā yeⁿe sa.

'Iinyān ngaⁿ'á yā chi Jesús véé poder yeⁿe yáán'gui-inūūⁿ ndúúcu yā

(Mr. 3.19-30; Lc. 11.14-23; 12.10)

²² Tuu'mi ní 'iinyān ndaa yā nanáán Jesús ní ndée yā 'áámá saⁿ'á chi canee sa ndúúcu espíritu yeⁿe yáán'guiinūūⁿ yeⁿe chi ngeenáan sa ndúúcu chi nguée ngii ngaⁿ'a sa. Jesús miiⁿ díin yā chi nduūvā yeⁿe sa. Ní saⁿ'á chi ngeenáan miiⁿ ní inaaⁿ sa ní ngii ngaⁿ'a sa. ²³ Nducyaaca 'iinyān ngen^e yiinú yā ní ngaⁿ'a yā: ¿'Áá sán'a 'cūū Daiya 'iinyān chí ndaataá yeⁿe David?

²⁴ Ní taachi 'iinyān fariseos ch'iindiveén yā chuū ní caⁿ'a yā: Sáⁿ'a 'cūū nitun'dáa sa espíritu yeⁿe yáán'gui-inūūⁿ cáávā Beelzebú, chí Satanás chí ngaⁿ'a ntiinyuⁿ sa yeⁿe espíritus yeⁿe yáán'guiinūūⁿ.

²⁵ Jesús miiⁿ déenu yā chi nadacadíinūūⁿ 'iinyān s'een ní caⁿ'a yā chii yā 'iinyān s'een: 'Áámá gobierno chí ngaⁿ'a ntiinyuⁿ yā yeⁿe yáán'aa chí véé 'uūví partido yā chí nguⁿ'u yā 'áámá yā ndúúcu taama yā, tuu'mi ní nguεε cuuvi 'naaⁿ chí 'iintyén'e yā. Ní nducuéⁿ'ē yáán'aa o va'ai naachi 'iinyān véé 'uūví vaanicadíinūūⁿ yeⁿe yā nguée cuuvi nduuvidaamá yā. ²⁶ 'Tiicá ntúūⁿ nduuti chí yáán'guiinūūⁿ tun'dáa sa espíritus yeⁿe yáán'gui-inūūⁿ véé 'uūví vaanicadíinūūⁿ yeⁿe sa ní cuáácú chí nguⁿ'u sa yeⁿe maan sa ní véé 'uūví partido yeⁿe sa ní 'cuiinu sa. ²⁷ Ndis'tií ní ngaⁿ'a nī chí 'úú itun'daá espíritu yeⁿe yáán'guiinūūⁿ yeⁿe 'iinyān ndúúcu poder yeⁿe Beelzebú chí Satanás chí ngaⁿ'a ntiinyuⁿ sa yeⁿe espíritus yeⁿe yáán'guiinūūⁿ. Ndúúti chí 'tíicá tuu'mi ní, ¿ndúúcu du'ū rá poder yeⁿe tun'daá 'iinyān chí ndúúcu nī espíritu yeⁿe yáán'guiinūūⁿ? Chíin chí diin 'iinyān chí ndúúcu nī 'gini'í yā chí nguée 'tíicá chí ngaⁿ'á nī.

²⁸ Ndúúti chí 'úú itun'daá espíritus yeⁿe yáán'guiinūūⁿ cáávā poder yeⁿe Espiritu N'dai yeⁿe Dendyuūs, cuaacu níinyuⁿ naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiinyuⁿ yā ndaā nanáán ndis'tií.

²⁹ Mar 'áámá 'iinyān nguεε cuuví cundaa yā va'ai yeⁿe 'aama saⁿ'á chí véé fuerzas yeⁿe sa ní divíi yā chí vεε yeⁿe sa. ¿Canée chí cachiichí yā saⁿ'a vmnáán vmnaaⁿ? Cuayivi ní cuuví díin yā tun'dáa yā dendu'ū chí snúūⁿ va'ai yeⁿe sa.

³⁰ 'Iinyān chí nguée canée yā lado yeⁿe, 'iinyān miiⁿ canée yā contra yeⁿe. 'Iinyān chí nguée dáámá díin yā cosechar nduucu, tuu'mi ní díin yā tan'dúúcu chí ingée tanducuéⁿ'ē cosecha.

³¹ Chíin chí nduudu cuaacu chí 'úú ngaⁿ'á ngii ndís'tií: Tanducuéⁿ'ē nuuⁿndi chí díin 'iinyān ndúúcu nduudu taaⁿ chí nguée n'dáacā chí ngaⁿ'a yā contra yeⁿe Ndyuūs, Ndyuūs nadach'εεcú yā yeⁿe yā. Naati 'iinyān chí ngaⁿ'a yā nduudu taaⁿ chí nguée n'dáacā chí contra yeⁿe Espiritu N'dai yeⁿe Ndyuūs ní nguée nch'εεcú yēⁿe yā maaⁿ ní tiempo chí cuchí. ³² 'Áā du'ú nūūⁿ chí caaⁿ'maⁿ nduudu chí nguée n'dáacā contra yeⁿe Saⁿ'á chí Daiyá Ndyuūs ní cuuvi nach'εεcu yeⁿe yā. Naati 'iinyān chí nguée n'daācā ngaⁿ'a yā contra yeⁿe Espiritu

N'dai yeⁿe Ndyuūs ní nguée cuuvi nach'εεcú yeⁿe yā ndíi nguée ndúú na in'yeeⁿdí 'cūū ndíi nguée ndúú táámá in'yeeⁿdi chí cuchí.

'Áámá yáán'á ní ngii'í cucáávā n'gui'í yeⁿe

(Lc. 6.43-45)

³³ 'Tiicá ntúūⁿ caⁿ'a Jesús: Ndúúti chí véé 'áámá yán'á chí n'dáacā yeⁿe nī tuu'mi ní cuuvi n'gui'í n'dáacā yeⁿe. Níicú ndúutí chí véé 'áámá yán'á chí nguée n'daācā yeⁿe nī nguεε n'dáacā cuuvi n'gui'í yeⁿe. Cáávā n'gui'í yeⁿe yán'á ituumicadíinūūⁿ yā táácā yán'á nduuti chí n'dai o nduuti chí nguée n'dai. ³⁴ Ndis'tií, tan'dúúcu ndaata yeⁿe cúú 'tiicá nī. ¿Táácā ngaⁿ'a nī cosas chí n'daācā ní idiin nī chí nguεε n'daācā? Tí chíin chí ngaⁿ'a nī ndúúcu cheendí nī ngiica na staava yeⁿe nī. ³⁵ Saⁿ'á chí n'dái idiin sa dendú'ū chí n'daācā chí nadacadíinūūⁿ sa na staava yeⁿe sa chí n'daācā. Saⁿ'a chí cunncāá idiin sa tanducuéⁿ'ē chí nguεε n'daācā nadacadíinūūⁿ sa caati staava yeⁿe sa nguée n'dáacā. Nduudu chí ngaⁿ'a sa ngiica sa yeⁿe chí ndiituú na staava yeⁿe sa. ³⁶ Naati 'úú ní ngaⁿ'á ngii ndís'tií: Nducuéⁿ'ē nduudu chí nguée de'ε vεε chíiv'ε chí 'iinyān ngaⁿ'a yā, nducyáaca yā ní cánée chí nca'á yā cuenta yeⁿe nduudu chí nguεε n'daācā chí caⁿ'a yā nguuvi chí Ndyuūs caaⁿ'maⁿ yā yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe yā. ³⁷ Tí cáávā nduudu yeⁿe nī chí n'daācā nduuví n'dai nī ní 'iicu cáávā nduudu yeⁿe nī nduuti chí nguée n'dáacā cuuví nī castigo.

'Iinyān chí nguée n'daācā nēⁿe yā snaaⁿ yā señales

(Mr. 8.12; Lc. 11.29-32)

³⁸ Tuu'mi ní n'duuvi maestros yeⁿe ley ndúúcu n'duuví saⁿ'á fariseos ngaⁿ'a sá ngii sa Jesús miiⁿ ní caⁿ'a sa: N'díi maestro, nēⁿe 'nū snaaⁿ 'nū 'áámá señal chí díin nī.

³⁹ Jesús nán'guεεcútaⁿ'a yā yeⁿe saⁿ'á s'een ní caⁿ'a yā: 'Iinyān cunncāá ndúúcu 'iinyān chí nguée i'téenu yā Ndyuūs nēⁿe yā snaaⁿ yā señal naati señal nguée snaaⁿ yā. Dámaaⁿ snaaⁿ yā señal yeⁿe profeta Jonás chí ndíi cuaaⁿ vmnaaⁿ canee nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs. ⁴⁰ Tí tan'dúúcu Jonás canúúⁿ sá chεeti 'yaācā ch'εete 'iīnū nguuvi 'iīnū n'gaan' 'tíicā canee chí cūnee Saⁿ'á chí Daiyá Ndyuūs máán yáán'aa 'cúú 'iīnū nguuvi 'iīnū n'gaan'. ⁴¹ Na nguuvi yeⁿe juicio 'iinyān chí ch'εetinée yā na yáán chí nguuvi Nínive nducuéⁿ'ē yā contra yeⁿe 'iinyān chí snée maaⁿnguuví taachí Ndyuūs caaⁿ'máⁿ yā yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe 'iinyān, ní cuuví yā condenado. 'Tíicá tí 'iinyān yeⁿe yáán Nínive ní ndaa-cadaamí yā taachi profeta Jonás miiⁿ ndii cuáán vmnaaⁿ caⁿ'a sá nduudu cuaacu yeⁿe Ndyuūs. Cuiⁿ'diichí nī 'áámá saⁿ'á chí ch'εete ca nguée tí profeta Jonás miiⁿ canee sa 'muuⁿ na lugar 'cūū. ⁴² 'Tiicá ntúūⁿ nguuví yeⁿe juicio n'daataá reina chí tiempo chí chó'oo ngaⁿ'á ntiinyuⁿ tá yeⁿe lado yeⁿe Sur caⁿ'a tá nducueeⁿ tá contra yeⁿe 'iinyān chí snée yā maaⁿnguuví taachi Ndyuūs caaⁿ'máⁿ yā nuuⁿndi yeⁿe 'iinyān. Ní táⁿ'á miiⁿ ní díin tá condenar 'iinyān chí snée yā maaⁿnguuví tí táⁿ'á miiⁿ ndaā tá ndíi na yaⁿ'ai taaví yeⁿe yáán'aa. Ní ngiica tá ní ch'iindiveeⁿ tá yeⁿe vaadí deenu yeⁿe rey

Salomón. Cuin'díichí nī 'áámá sa'nā chi ch'εεte ca vaadī deenu ye'n'e sa canee sa 'muu'n nguéeé ti Salomón mii'n.

Espíritu ye'n'e yáá'n'guiinūu'n chí nanguεεcunée na sa'nā
(Lc. 11.24-26)

⁴³ Ca'n'a Jesús: Taachí espíritu ye'n'e yáá'n'guiinūu'n nacan'daa na 'áámá sa'nā cachiica na yá'nāa cuū'mám' naachi nguεε ch'εetinée 'iin'yā'n ní n'nuūu'n naachi cuuvi ntaavi'tuunūu'n ní nguéeé ndaācā. ⁴⁴ Tuu'mi ní espíritu ye'n'e yáá'n'guiinūu'n nga'n'a: Nanguεεcuneeé na vaacú naachi chíicá. Taachí nguεεcūnēee ní ndaā na vaacu mii'n ndaācā sa'n'a mii'n ní tan'dúúcā 'aama va'āi chi n'dai ní nduuvi dεεv'é ndúúcū nducué'n'e na lugar ye'n'e. ⁴⁵ Tuu'mi ní espíritu mii'n cue'n'e ní in'nuu'n tá ná ndεēchē espíritu chi cunncaā ca chí cuuvi maāa'n. Ní ndaā es-pírítu mii'n ndúúcū ndēchē espíritu ní ch'εetinée na sa'nā mii'n. Cuayivi ní n'geenu sa ngiī taavi ca ní cunncaā ca canee sa nguéeé ti vmnaa'n. 'Tiicá ntúū'n 'cuenú yā cuuvi 'iin'yā'n chi snée yā maa'n ti nguεε n'dáacā idií'n yā.

Chεεcú Jesús mii'n ndúúcū 'díinu yā
(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)

⁴⁶ Taachí Jesús mii'n indeé yā ndúúcū 'iin'yā'n, tuu'mi ní ndaā niin'nuú'n chεεcú yā ndúúcū 'díinu yā ní snée yā chuva'āi. Ní ne'n'e yā ndee yā ndúúcū Jesús mii'n. ⁴⁷ 'Áámá 'iin'yā'n ca'n'a yā chii yā Jesús mii'n: N'diī Jesús, cuin'díichí nī. Chεεcú nī ndúúcū 'díinu nī snée yā chuva'āi ní ne'n'e yā ndee yā ndúúcū nī. ⁴⁸ Jesús nan'guεεcúta'n'a yā ní ca'n'a yā chii yā sa'n'a mi-in: ¿Dú'ū chí chεεcú mii'n? o ¿dú'ū chí 'diinú mii'n? ⁴⁹ Ní n'doó yā ta'á yā naachi snée discípulos ní ca'n'a yā: Cuin'diichí nī, 'iin'yā'n s'ūu'n ní tan'dúúcā chí chεεcú ndúúcū 'diinú, 'tíica yā. ⁵⁰ Tí 'āā du'ú nūu'n 'iin'yā'n chí díin yā tan'dúúcā chi ne'n'e Chiidá chí canée yā ná va'ai chεeti nguuvi tuu'mi ní 'iin'yā'n s'een chí 'diinú ndúúcū ví'í ndúúcū chεεcú.

'Áámá ejemplo ye'n'e sán'ā chi ngiīnū ndaata
(Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)

13 Nguuvi mii'n Jesús can'dáa yā va'āi mii'n ní ch'iīndi yā niin'nuú'n ná nuū'n'n'yán'ā. ² Ní néené n'deēe 'iin'yā'n ndúúvidaamá yā naachi canée Jesús. Tuu'mi ní Jesús ndaa yā na 'áámá barco ní ch'iīndí yā. Nducyáácá 'iin'yā'n snée yā 'diituu núu'n'ī'n naachi vεε yán'āa ndúútī. ³ Ní Jesús ca'n'a yā néené n'deēe náá'n ndúúcū pará-bolas chí ejemplos tan'dúúcā dendu'ū chí véé i'n'yee'ndí 'cūū. Ní ca'n'a yā chuū: 'Áámá sa'nā chí ngiīnū ndaata can'dáa sa chíinū sa ndaata. ⁴ Taachí chíinū sa, 'áámá duutu ndaata mí'n ní chíiya cyúúní. Ndaā 'yaadá ni ch'iīnu che'e tī. ⁵ Nán'ā duutu ndaata mii'n ní chíiya na tuūu naachi nguéeé ch'εεte yán'āa. Maa'n'chεεtē nūu'n can'dáa ti nguéeé ch'εεte yán'āa ye'n'e. ⁶ Can'dáa 'yán'ā ní yaata mii'n ní tī'í ti nguéeé dii'yu ye'n'e. ⁷ 'Iicu nán'ā duutu ndaata mii'n ní chíiya nguaa'n yáá'n. Yáá'n mii'n ní ch'iīta ní di'vaāchí ye'n'e yaata mii'n. ⁸ 'Iicu nán'ā duutu ndaata mi-in ní chíiya na yán'āa n'dáacā ní n'dáacā chíi cosecha

ye'n'e. 'Áámá ní chíi 'áámá ciento ye'n'e, taama ní chíi 'iīnū nguεεcu ye'n'e, ní táámá ní chíi ndiícú ndiichi ye'n'e. ⁹ 'Iin'yā'n chí véé veén yā ní 'caandiveén yā nduudu ye'n'é.

Chíin chí ne'n'e caā'n'mān ejemplo mii'n
(Mr. 4.10-20; Lc. 8.9-15)

¹⁰ Tuu'mi ní discípulos ndaā yā nanáá'n Jesús mii'n ní ca'n'a yā chíi yā Jesús: ¿De'ε caāvā chí ndúúcū ejemplos ngi'cuee'n nī 'iin'yā'n?

¹¹ Jesús nan'guεεcúta'n'a yā ní ca'n'a yā chíi yā discípu-los ye'n'e yā: 'Áā ndís'tiī nūu'n ndaācā chicadlínuu'n nī dendu'ū chí canúú'n n'de'ei ye'n'e naachí Ndyuūs nga'n'a ntiinnyú'n yā ná va'ai chεeti nguuvi, naatí tanán'ā 'iin'yā'n s'een nguéeé canée chí cadlínuu'n yā. ¹² 'Iin'yā'n chí véé ye'n'e yā Ndyuūs ca'a cá yā ní n'deēe cá cuuvi ye'n'e yā. 'Iin'yā'n chí nguéeé véé ye'n'e yā, 'áará chí dúú'ví nūu'n chí nadacádílinuū yā chí véé ye'n'e yā chuū ní Ndyuūs ndiví yā ye'n'e yā. ¹³ Cáāvā chíin chí nga'n'á ngiī 'iin'yā'n ndúúcū ejemplos caati inaa'n yā naati n'gεetinée yā tan'dúúcā chí nguéeé inaa'n yā. Ní n'giindiveén yā naati n'gεetinee yā tan'dúúcā chí nguéeé n'giindiveén yā ndíi nguéeé ndúú tuumicadiinuu'n yā. ¹⁴ Ní 'íicú cuuvi cuaacu ye'n'e 'iin'yā'n s'een chíin chí ca'n'a profeta Isaías ndii cuáá'n vmnaa'n taachi ca'n'a yā 'túúcā ní canée nguū'n na libro ye'n'e Ndyuūs:

Ndúúcū veén yā 'caandiveén yā ní nguεε tuumi-cadlínuu'n yā; ní snaa'n yā ní nguéeé ca'a yā cuenta ye'n'e.

¹⁵ Caati staava ye'n'e 'iin'yā'n s'een ní chεechi. Ndúúcū veén yā n'giindiveén yā naati nguéeé tuumicadlínuu'n yā n'daācā. 'Iin'yā'n s'een ní n'gaadí yā nduutinaa'n yā caati nguéeé snaa'n yā ndúúcū nduutinaa'n yā; ní nguéeé 'caandiveén yā ndúúcū veén yā, ndii nguεε ndúú ituumicadi-inú'n yā ndúúcū staava ye'n'e yā, ndii nguéeé ndúú ndacadaamí yā ye'n'e nuu'ndi ye'n'e yā chí 'úú cuuvi nadich'εεcú nuu'ndi ye'n'e yā.

¹⁶ De'ε chúúcā n'dai ndís'tiī ti véé nduutinaa'n nī chí in-aa'n nī ní veén nī chí n'giindiveén nī. ¹⁷ Ti cuaacu ní'nnyú'n 'úú Jesús nga'n'á ngiī ndís'tiī chí neené 'yaan 'iin'yā'n profetas ndúúcū 'iin'yā'n chí n'dai ne'n'é yā snaa'n yā chíin chí ndís'tiī inaa'n nī naati nguéeé n'diichí yā. Ne'n'e yā 'caandi-veén yā chíin chí ndís'tiī n'giindiveén nī naati nguéeé chíindiveén yā.

¹⁸ 'Caandiveén ndís'tiī ejemplo ye'n'e sa'nā chí ngiīnū ndaata. ¹⁹ 'Iin'yā'n chí n'giindiveén yā nduudu ye'n'e naachí Ndyuūs nga'n'a ntiinnyú'n yā ye'n'e va'ai chεeti nguuvi ní nguéeé ituumicadlínuu'n yā, 'iin'yā'n s'een tan'dúúcā duutu ndaata chí chíiya cuaa'n cyúúní. Ndaa yáá'n'guiinūu'n ní sta'ā sa nduudu ye'n'e Ndyuūs chí canée na staava ye'n'é yā. ²⁰ Ndaata chí chíiya nguaa'n tuūu ní tan'dúúcā 'iin'yā'n chí n'giindiveén yā nduudu ye'n'e Ndyuūs. Ní taachí n'giindiveén yā nduudu mii'n ní yeenú n'dai yā, ²¹ naati nguéeé 'áámá cānee na staava ye'n'é yā ní nguéeé 'náá'n tiempo cūnee. Taachí n'géenu yā ngii ti 'iin'yā'n cán'daa yā 'iin'yā'n s'een cáāvā nduudu ye'n'e Ndyuūs, tuu'mí nūu'n diví yā nduudu mii'n ní nguéeé canée na staava ye'n'é yā. ²² Ndaata chí chíiya nguaa'n yáá'n ní tan'dúúcā 'iin'yā'n chí chíindiveén yā nduudu mii'n naati ne'n'e cá yā nducué'n'e ye'n'e i'n'yee'ndí

'cūū ndúúccū chi véé. Ní nginnche'elí yā 'iin'yāⁿ. Ní vaadi 'cuiica miiⁿ di'vaachíí ye^{n'e} nduudu miiⁿ ní diiⁿ chí nguéé dichíí'vē nduudu miiⁿ na vida ye^{n'e} 'iin'yāⁿ s'een.²³ Ndaata chí chiiya na yá^{n'}āa n'dáacāá chííⁿ chí tan'dúúccā 'iin'yāⁿ chí n'giindiveén yā nduudu ye^{n'e} Ndyuūs ní tuumicadiinúúⁿ yā ní i'téenu yā nduudu mi-
iⁿ. Ní n'daācā idiíⁿ yā. Ní nduudu miiⁿ tan'dúúccā chí chíí 'aama ciento ye^{n'e} o chí chíí 'iīnū ngēecu ye^{n'e} o chí chíí ndiicú ndiichi ye^{n'e}. 'Tíicā chíi cosecha ye^{n'e} nduudu mi-
iⁿ.

Ejemplo ye^{n'e} yaātā chí nguéé n'daācā chí véé nguaaⁿ trigo

²⁴ Jesús miiⁿ nga^{n'a} yā ngii yā 'iin'yāⁿ s'een: Cuuvi ndís'tiī táámá ejemplo. Ní caa^{n'}mán ye^{n'e} naachi Ndyuūs nga^{n'a} ntiinnyúⁿ yā ye^{n'e} na va'ai chēeti nguuvi ní tan'dúúccā 'áámá sa^{n'}ā chí ngiīnū sa ndaata ye^{n'e} trigo chí n'daācā na campo ye^{n'e} sa.²⁵ Taachí mozos cyaadu sa, tuu'mi ní sa^{n'}ā chí enemigo ye^{n'e} sa ndaā sa ní chíinū sa 'daa^{n'}nuⁿ trigo na campo ye^{n'e} sa^{n'}ā miiⁿ nguaaⁿ trigo chí n'daācā miiⁿ, ní cuna^{n'}a sa.²⁶ Taachí can'daa yaata ye^{n'e} ní chíí trigo, tuu'mi ní can'daā ngu-
uvi 'daa^{n'}nuⁿ trigo miiⁿ.²⁷ Tuu'mi ní mozos chí idiíⁿ sa ntiinnyuⁿ na campo miiⁿ ndaa sa nanáán sa^{n'}a chí 'iivi ye^{n'e} campo miiⁿ ní ca^{n'}a sa chíi sa 'iivi: N'díí Señor, ¿'áá nguéé chíinū ndaata ye^{n'e} trigo chí n'daācā na campo ye^{n'e} nī? ¿Tíí chíicā ndaata 'daa^{n'}nuⁿ trigo? ²⁸ Sa^{n'}ā 'iivi miiⁿ ní ca^{n'}a sa chíi sa mozos chí idiíⁿ ntiinnyuⁿ: 'Áámá sa^{n'}ā enemigo ye^{n'e} níinū sa. Mozos ní ca^{n'}a sa chíi sa 'iivi sa: ¿'Áá ne^{n'e} nī chí ca^{n'}a 'nū ní tiicu 'nū yaātā miiⁿ chí nguéé n'daācā? ²⁹ 'Iivi miiⁿ ní ca^{n'}a sa chíi sa mozos chí idiíⁿ ntiinnyuⁿ: Nguéé tíicū di 'daa^{n'}nuⁿ trigo miiⁿ caati cuuvi tíicū ntúuⁿ di trigo chí n'daācā miiⁿ.³⁰ Ca'a di lugar chí dáámá 'cuiita ndíí taachi ndaa tiempo ye^{n'e} cosecha miiⁿ, tuu'mi ní 'úú caa^{n'}mán cuuvi 'iin'yāⁿ chí 'caacá yā trigo miiⁿ chí 'caacá yā vmnáán vmnaaⁿ 'daa^{n'}nuⁿ trigo miiⁿ ní dichíichí yā caadi ticuaá ní 'neen ya^{n'a} yā. 'Cuiinu maan ní nandéé yā trigo miiⁿ ní 'cuií yā chēeti díinūⁿ.

'Áámá ejemplo ye^{n'e} ndaata ye^{n'e} yiivē ntí'yāa (Mr. 4.30-32; Lc. 13.18-19)

³¹ Táámá ejemplo Jesús ca^{n'}a yā chíi yā 'iin'yāⁿ s'een: Naachí Ndyuūs nga^{n'a} ntiinnyúⁿ yā na va'ai chēeti ngu-
uvi ní tan'dúúccā 'aama nduutií ye^{n'e} yiivē ntí'yāa chí 'áámá sa^{n'}ā sta'a sa ní chíinū sa na yá^{n'}āa ye^{n'e} sa.
³² Ndaata yiivē ntí'yāa 'cūū ní 'liiⁿ ca nguéé ti tandu-
cuén'ē ndaata. Taachí n'giita yaātā miiⁿ, tuu'mi ní ch'ēete ca chí cuuvi taná^{n'}ā yaātā. Ní chíí yá^{n'}á. Ní ndaá 'yáádá ye^{n'e} nanguuvi ní din'dái tí 'dēece tí na dúuⁿē yá^{n'}á miiⁿ.

Ejemplo ye^{n'e} levadura ye^{n'e} pan (Lc. 13.20-21)

³³ Táámá ejemplo Jesús ca^{n'}a yā chíi yā 'iin'yāⁿ s'een: Naachí Ndyuūs nga^{n'a} ntiinnyúⁿ yā ye^{n'e} na va'ai chēeti ngu-
uvi ní tan'dúúccā 'áámá táán levadura ye^{n'e} pan.

'Áámá n'daataa sta'a tá levadura miiⁿ ní chista^{n'}ā tá nguaaⁿ 'iīnū medida ye^{n'e} harina ndíí chí nan'guiita tanducuén'ē yaāchí ye^{n'e}.

Chuū chí nga^{n'}ā Jesús miiⁿ ndúúccū ejemplos (Mr. 4.33-34)

³⁴ Tanducuén'ē chuū ngi'cueen Jesús ní ca^{n'}a yā chíi yā 'iin'yāⁿ s'een ndúúccū ejemplos. Ni nduuti chí nguéé ndúúccū ejemplos ye^{n'e} chí véé i^{n'}yeendí 'cūū, nguéé ngi'cueen yā 'iin'yāⁿ s'een.³⁵ Ní 'iicu cuuvi cuaacu chí ca^{n'}a profeta ndii cuáán vmnaaⁿ taachí ca^{n'}a yā 'túúccā. Ní canéé nguūⁿ ná libro ye^{n'e} Ndyuūs 'túúccā: Caa^{n'}mán ndúúccū ejemplos. Ca'cueén dendu'u chí canúúⁿ n'de'ei ndíí taachi Ndyuūs din'dái yā i^{n'}yeendí.

Jesús nga^{n'a} yā ye^{n'e} chí ne^{n'e} caa^{n'}mān ejemplo ye^{n'e} trigo

³⁶ Tuu'mi ní Jesús yaa'vi yā 'iin'yāⁿ s'een chí cuna^{n'}á yā na vaacú yā. Jesús ntúūⁿ cuna^{n'}a yā ní sndaā yā 'áámá va'ai. Discípulos ye^{n'e} yā nndaā yā nanáán Jesús, ní ca^{n'}a yā chíi yā 'iin'yāⁿ: N'díí, Jesús, ca'cuéen nī chí ne^{n'e} caā^{n'}maⁿ ejemplo ye^{n'e} 'daa^{n'}nuⁿ trigo chí véé nguaaⁿ trigo na campo.

³⁷ Jesús nan'guēecúta^{n'a} yā ní ca^{n'}a yā chíi yā 'iin'yāⁿ s'een: 'Ii^{n'}yāⁿ chí ngiīnu ndaata chí trigo chí n'dáacā, 'iin'yāⁿ miiⁿ chí Sa^{n'}ā chí Daiya Ndyuūs.³⁸ Campo miiⁿ ní tan'dúúccā i^{n'}yeendí 'cūū. Ndaata chí n'dáacā miiⁿ ní tan'dúúccā nducyáácá 'iin'yāⁿ chí daiya Ndyuūs ní ye^{n'e} naachi Ndyuūs nga^{n'a} ntiinnyúⁿ yā. Yaātā ye^{n'e} ndaata chí nguéé n'daācā ní tan'dúúccā 'iin'yāⁿ chí nguéé n'daācā idiíⁿ yā, 'iin'yāⁿ s'een chí daiya yáán'nguiinūⁿ.³⁹ Sa^{n'}ā chí chíinū sa 'daa^{n'}nuⁿ trigo miiⁿ ní tan'dúúccā maān yáán'nguiinūⁿ. Ní cosecha ye^{n'e} miiⁿ ní tan'dúúccā chí 'cuiinu i^{n'}yeendí. Sa^{n'}ā s'een chí ita'a sa cosecha miiⁿ ní tan'dúúccā ángeles.⁴⁰ Tan'dúúccā chí tíicú yā 'daa^{n'}nuⁿ trigo ní nadidáámá yā ní 'neen ya^{n'a} yā, 'tíicā cuuvi tiempo taachi 'cuiinū i^{n'}yeendí 'cūū.⁴¹ Sa^{n'}ā chí Daiya Ndyuūs ní dichó'o yā ángeles ye^{n'e} yā chí nadidáámá yā 'iin'yāⁿ chí ye^{n'e} naachí Ndyuūs nga^{n'a} ntiinnyúⁿ yā. Niicú tun'dáa yā nducyaaca 'iin'yāⁿ chí díin yā chí ná^{n'a} yā idiíⁿ nuuⁿndí yā ndúúccū 'iin'yāⁿ chí idiíⁿ chí nguēe n'daācā.⁴² Ní cu'nuúⁿ yā 'iin'yāⁿ na nguuchí ya^{n'a}. Mííⁿ 'iin'yāⁿ s'een ní cuēecú yā ní che'le 'di-
i^{n'}yúⁿ yā.⁴³ Tuu'mi ní 'iin'yāⁿ chí n'dái nanáán Ndyuūs cuuvi dēevé yā ngii tan'dúúccā 'yá^{n'}ā taachi 'āā snéé yā naachi Ndyuūs Chiidá yā nga^{n'a} ntiinnyúⁿ yā na va'ai chēeti nguuvi. Ndís'tiī chí véé veén nī 'caandiveén nī nduudu ye^{n'e}.

Ejemplo ye^{n'e} vaadí 'cuiica chí canúúⁿ n'de'ei

⁴⁴ Ca^{n'}a ca Jesús miiⁿ táámá ejemplo: Naachí Ndyuūs nga^{n'a} ntiinnyúⁿ yā ye^{n'e} va'ai chēeti nguuvi ní tan'dúúccā vaadí 'cuiica chí canúúⁿ n'de'ei na 'áámá campo. 'Áámá sa^{n'}ā ní ndaācā sa vaadí 'cuiica miiⁿ ní cunuun n'dé'ei ntúūⁿ sa lugar miiⁿ. Yeenú taavi sa. Cuna^{n'}a sa ní n'diicui sa tanducuén'ē chí véé ye^{n'e} sa ní cuái sa campo miiⁿ.

Ejemplo yen'e 'áamá perla chi ya'ai taavi chii'vē

⁴⁵ 'Tiicá ntúūⁿ. Naachí Ndyuūs ngaⁿa ntiinyúⁿ yā na va'ai chēeti nguuví ní tan'dúúccā 'áamá saⁿā chí n'diicui sa chí in'nuuⁿ sa perlas chi ya'ai taavi chí'vē. ⁴⁶ Taachí ndaācā sa 'áamá perla chi n'dēevēé ní ya'ai taavi chí'vē, tuu'mi ní cuinaⁿā sa ní n'diicui sa tanducuéⁿē chí vēé yen'e sa níccū cuai sa perla miiⁿ.

Yen'e ejemplo yen'e yaānā

⁴⁷ 'Tiicá ntuūⁿ. Naachí Ndyuūs ngaⁿa ntiinyúⁿ yā na va'ai chēeti nguuví ní tan'dúúccā 'áamá yaānā chí saⁿā n'gaa nuúⁿ sa na nuūⁿnⁿí'yáⁿā ní ita'āa nducuéⁿē naan 'yaācā. ⁴⁸ Taachí 'āā ndiituú yaānā miiⁿ, intun'dáa yā cuaaⁿ 'diituú nuūⁿnⁿí'yáⁿā miiⁿ. Ní n'daaviyáí yā ní nan'guaáⁿ yā 'yáacā chí n'daācā. N'gīī yā 'iiti 'cuééētē. Ní 'iiti chí nguéé n'dáacā miiⁿ nginngée yā 'iiti. ⁴⁹ 'Tiicā cuuvi taachi 'cuiūⁿ in'yeeⁿdí 'cūū. Nandaā ángeles ní tun'dáa yā 'iinyāⁿ chí n'dai yā nguaaⁿ 'iinyāⁿ chí nguēē n'dáacā idiīⁿ yā. ⁵⁰ Ní 'cuií yā 'iinyāⁿ chí nguéé n'daācā ná nguuchi yaⁿā. Mííⁿ 'iinyāⁿ s'eeⁿ cuen'e daāⁿmanⁿ cuēcú yā ní cuen'e daāⁿmanⁿ ché'é 'diiⁿyuⁿ yā.

Ejemplo yen'e vaadī 'cuíicā ngai ndúúccū chí ndiicúū

⁵¹ Jesús tiinguuneⁿ yā 'iinyāⁿ s'eeⁿ: ¿'Áá tu-umicádíinuⁿ ndís'tīī tanducuéⁿe dendu'ū chí 'túúccā? 'iinyāⁿ s'eeⁿ ní n'guēcútaⁿ yā: 'Tiicā Señor.

⁵² Jesús ní caⁿa yā chí yā 'iinyāⁿ s'eeⁿ: 'Ááamá 'aama maestro yen'e ley chí'neen yā yen'e naachi Ndyuūs ngaⁿa ntiinyúⁿ yā na va'ai chēeti nguuví, maestro miiⁿ ní cuuví yā tan'dúúccā 'áamá patrón chí vēé vaadī 'cuiica yen'e sa na va'ai yen'e sa. Ní deenu sa táacā tun'dáa sa yen'e vaadī 'cuiica yen'e sa dendu'ū cosa chí ngai ndúúccū cosa chí ndiicúū.

Jesús canee yā na yáān Nazaret

(Mr. 6.1-6; Lc. 4.16-30)

⁵³ Taachí Jesús miiⁿ chí'ínú caⁿá yā nduudu 'cūū, cuen'é yā yen'e miiⁿya. ⁵⁴ Ní ndaá yā yáān vaacú yā chí nguuví Nazaret ní ngí'cueeⁿ yā yaācū sinagoga miiⁿ. 'iinyāⁿ s'eeⁿ ní cheⁿe yiinú yā yen'e chí chí'cueeⁿ Jesús. Ní ngaⁿa yā: ¿Tíí ndiicaá vaadī déenu yen'e saⁿá 'cūū? ¿Táacā cuuvi diīⁿ sa vaadī n'giinu chí idiīⁿ sa? ⁵⁵ Sáⁿa 'cūū chí daiya 'viichiyáⁿā ní María nguūvī chēecu sa. Ní 'dīnū sa ní Jacobo, ndúúccū José, ndúúccū Simón, ndúúccū Judas. ⁵⁶ Vī'í ntúūⁿ sa snee yā ndúúccū yú. ¿Tíí ndiicaá tanducuéⁿē vaadī deenú 'cūū chí ngí'cuééⁿ sa? ⁵⁷ Ní cáávā chuū 'iinyāⁿ yen'e yáān miiⁿ cunncā caⁿa yā yen'e Jesús miiⁿ, ní nguéé i'téenu yā yen'e yā. Naati Jesús ní caⁿa yā chí yā 'iinyāⁿ s'eeⁿ: Nguéé vēé mar 'áamá profeta chí candēē nduudu yen'é Ndyuūs chí 'iinyāⁿ yen'e yáān vaacú yā ndúúccū 'iinyāⁿ na vaacu yā dinéⁿe yā profeta miiⁿ.

⁵⁸ Jesús miiⁿ nguéé neenē n'deēē vaadī n'giinu diīⁿ yā miiⁿ caati 'iinyāⁿ s'eeⁿ nguéé s'téenu yā yen'e Jesús miiⁿ.

Ch'iⁿnúⁿ yā Juan chí ngēedínuūⁿnīⁿ

(Mr. 6.14-29; Lc. 9.7-9)

14 Tiempo 'cūū saⁿa rey Herodes, chí gobernador yen'e yáⁿā Galilea, chí'indiveeⁿ sá tan'dúúccā chí 'iinyāⁿ ngaⁿa yā yen'e Jesús miiⁿ. ² Ní rey miiⁿ caⁿa sa chí sa mozos yen'e sa: Sáⁿā Jesús 'cūū ní Juan chí ngēedínuūⁿnīⁿ chí nnduuchi sá yen'e nguaaⁿ tináⁿā. Ní cáávā chuū vēé poder yen'e sa chí idiīⁿ sa vaadī n'giinu.

³ Rey Herodes miiⁿ ní 'iinyāⁿ chí caⁿa ntiinyúⁿ yā chí soldados sta'a sa Juan miiⁿ ní cáchiichí sa Juan ndúúccū cadenas ní chí'nuuⁿ sa Juan váccū. 'Tiicā diīⁿ rey miiⁿ cucáávā n'daataá yen'e yā chí nguuví Herodías ti vm-náāⁿ vmnaaⁿ n'daataá miiⁿ ní n'daataá yen'e Felipe chí diīⁿ rey miiⁿ. Ní divíí rey miiⁿ táⁿā miiⁿ yen'e Felipe. ⁴ 'Tiicā diīⁿ rey ndúúccū Juan chí ngēedínuūⁿnīⁿ ti Juan miiⁿ ngaⁿa sá ngii sa Herodes miiⁿ chí tan'dúúccā chí ngaⁿa na ley, nguéé canee chí cuuvi n'daataá yen'é yā n'daataá miiⁿ.

⁵ Rey Herodes miiⁿ ní neⁿe yā 'caan'nuⁿ yā Juan miiⁿ, naati 'va'á yā 'iinyāⁿ yen'e yáān miiⁿ; ti 'iinyāⁿ s'eeⁿ ní s'téenu yā chí Juan miiⁿ ní 'iinyāⁿ profeta chí dichó'o Ndyuūs. ⁶ Taachí 'iinyāⁿ diīⁿ yā 'viicu yen'e cumple años yen'e Herodes miiⁿ, n'daataá 'lííⁿ daiya táⁿā Herodías miiⁿ nde'ei tá naavtaⁿā yen'e 'iinyāⁿ s'eeⁿ. Ní rey Herodes miiⁿ ní chí'yeenú yā chí nde'ei tá ní caⁿa yā: ⁷ Dii, n'daataá 'lííⁿ. 'Úú ngaⁿá ndúúccū nduudu, "por Dios", chí teé dii 'āā de'é nūuⁿ chí neⁿe di. ⁸ Chēecu tá ní caⁿa yā chí yā n'daataa 'lííⁿ miiⁿ de'é chí caaca tá. Ní n'daata 'lííⁿ caⁿa ta chí tá rey miiⁿ: N'diī rey, téē nī 'úú tíí Juan chí ngēedínuūⁿnīⁿ cu'nuúⁿ chēeti 'áamá cu'u.

⁹ Tuu'mi ní rey Herodes miiⁿ s'neen ndaachii yiinú yā; naati rey miiⁿ caati 'āā caⁿa yā ndúúccū nduudu, "por Dios", ní chí'indiveeⁿ 'iinyāⁿ chí snée yā ndúúccū yā na mesa miiⁿ, caⁿa yā chí 'āā caⁿa núúⁿ yā chí'ín chí ngiica táⁿā miiⁿ. ¹⁰ Caⁿa ntiinyúⁿ yā chí 'caātā daandu Juan chí ngēedínuūⁿnīⁿ chí canúⁿ sa váccū. ¹¹ Ní ndēē sa tíí yā miiⁿ sn'núúⁿ chēeti cu'u ní ca'a sa n'daata 'lííⁿ miiⁿ. Ní táⁿā miiⁿ ní ca'a tá chēecu tá.

¹² Tuu'mi ní discípulos yen'e Juan chí ngēedínuūⁿnīⁿ ndaá yā ní sta'á yā cuerpo yen'e Juan miiⁿ ní chí'ichi yā. Ní cheⁿe yā chí yā Jesús miiⁿ tan'dúúccā chí chí.

Jesús ca'á yā che'e nyu'u mil 'iinyāⁿ

(Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

¹³ Taachí Jesús miiⁿ chí'indiveeⁿ yā chuū, cuen'é yā ní sndáa yā na 'áamá barco, ní cuen'e yā na 'áamá lugar cuēeti naachi nguéé 'iinyāⁿ. Taachí 'iinyāⁿ s'eeⁿ chí'indiveeⁿ yā chuū, can'dáa yā yen'e yáān s'eeⁿ ní cuen'e yā ndúúccū Jesús. ¹⁴ Ní taachí Jesús miiⁿ nan'dáa yā ná barco miiⁿ, n'diichí yā n'deēē n'dáí 'iinyāⁿ, ní nnee ya'ai 'iinu yā 'iinyāⁿ s'eeⁿ. Ní diīⁿ yā chí nduūvā yen'e 'iinyāⁿ chí ngíitā chí ndaā ndúúccū 'iinyāⁿ chí candēē yā 'iinyāⁿ s'eeⁿ. ¹⁵ Ní taachí 'āā chíinu discípulos yen'e Jesús miiⁿ ndaá yā nanáā Jesús ní caⁿa yā chí yā 'iinyāⁿ: 'Áā chí chíⁿū maaⁿ, ní 'muuⁿ nguéé n'gēetinéé 'iinyāⁿ. Yaa'ví ní 'iinyāⁿ s'tīí chí caⁿá yā cuáāⁿ na yáān n'gaiyāā ní cuái yā chí che'e yā.

¹⁶ Jesús can'a yā chīi yā discipulos: 'Iin'yān s'tiī nguéeé canéé chí nán'a yā. Ndis'tiī ca'a nī chi che'e yā.

¹⁷ Discipulos ní can'a yā: Nguéeé tunéén chí che'e yā. Dámāān nyu'u panes ndúúcu na 'uūvī 'yaacā véé.

¹⁸ Jesús can'a yā chīi yā discipulos: Candéé nī panes ndúúcu 'yaacā 'muu'n.

¹⁹ Cuayiivi ní Jesús chīi yā 'iin'yān s'een chí ch'etée yā ná yaātā mii'n. Jesús ní sta'á yā nduu nyú'ú panes mii'n ndúúcu 'uūvī 'yaaca ní n'diichí yā nanguuvi ní ca'a yā gracias Ndyuūs Chiidá yā. Cuayiivi ní n'dee yā panes ní ca'a yā discipulos ye'n'e yā. Discipulos mii'n ní ca'a yā 'iin'yān chí snéé mii'n. ²⁰ Nducyáácá yā che'e yā ní chiitu 'iin'yān. Ní discipulos nān'guaán yā chí nángaava panes ye'n'e mii'n ndúúcu 'yaacā mii'n ní chiitu tá ndiichúúví 'cuētēē. ²¹ 'Iin'yān chí che'ē mii'n nyu'u mil ngii yā, ndii nguéeé chiduūche n'daataá, ndíi nguéeé ndúú da'caiyā ra.

Jesús ngiicá yā cuáán vmnaa'n nuū'nī'yán'ā
(Mr. 6.45-52; Jn. 6.16-21)

²² Cuayiivi ní Jesús can'a yā chīi yā discipulos ye'n'e yā chí cundaa yā na barco ní can'á yā táámá 'diítuú nuū'nī'yán'ā, 'naa'n chí Jesús mii'n diín yā despedir ye'n'é 'iin'yān. ²³ Jesús diín yā despedir ye'n'é 'iin'yān s'een ní diví yā ye'n'e yā ní cuchēē yā na 'áámá yiícū ní can'angua'á yā. Taachí chīi 'da'a, 'āā dámaa'n Jesús canéé yā mii'n.

²⁴ Barco mii'n ní 'āā cánduū naavta'n'ā ye'n'ē nuū'nī'yán'ā mii'n naachi olas ye'n'e nuū'nī' mii'n ne'n'e 'cuuchii na yaānūu'n ye'n'e nuū'nī' mii'n. 'Yúúné ní ngeēnū taa'n ní diitu n'dái n'gen'e na barco mii'n. Ní barco mii'n nguéeé ngii ngiicá. ²⁵ Taachi 'da'a ca táámá nguuví tan'dúúca n'gēecu cuūu'o n'gēecu nyu'u, Jesús ndaá yā nanáán discipulos ní ngiicá yā cuaa'n vmnaa'n nuū'nī'yán'ā mii'n. ²⁶ Taachí discipulos ní n'diichí yā Jesús mii'n chí ngiicá yā cuaa'n vmnaa'n nuū'nī'yán'ā mii'n ní dii'yá yā chīi. Ní chista'n'a vaanicadiinūu'n ye'n'é yā. Ní 'cai yā: Chuū ní 'áámá bulto. Ní can'á yā ndúúcu vaadī 'va'a.

²⁷ Cuayiivi mii'n ní Jesús yaa'ví yā discipulos ní can'a yā: Ndis'tiī cúúví ditiinú nī caati 'úú. Nguéeé di'va'á nī.

²⁸ Tuu'mi ní Pedro nán'guēcúta'n'a sa ní can'a sa: N'dií Señor, ndúúti chí n'diī caa'n'ma'n ntiin'yú'n nī chí can'á naachi canee nī ní caacá cuaa'n vmnaa'n nuū'nī'yán'ā.

²⁹ Jesús mii'n ní can'a yā chīi yā: Pedro, cuchí di. Pedro mii'n ní nan'dáa sa na barco mii'n ní tuc'á sa ngiica sa cuaa'n vmnaa'n nuū'nī' mii'n. Ní cuen'ē sa naachi canéé Jesús mii'n. ³⁰ Taachí Pedro mii'n n'diichi sa 'yúúné taa'n mii'n di'vá'a sa ní 'āā tuc'á chēechi sa nguaa'n nuū'nī' mii'n. Tuu'mi ní 'cái yiicu sa ní can'a sa: Señor, nadanguán'ai nī 'úú.

³¹ Hora míi'n nūu'n, Jesús mii'n n'doó yā ta'a yā ní sta'á yā ta'a Pedro ní can'a yā chīi yā Pedro: Dii sa'n'ā chí dúú'vīi i'téenu di, ¿de'ē cúúví chí nadi'uūvī di staava ye'n'ē di ní nguéeé i'téenu di?

³² Ní taachí Jesús ndúúcu Pedro sndáa yā na barco mii'n, canee 'diiin 'yúúné míi'n. ³³ Tuu'mi ní discipulos chí snúu'n yā na barco mii'n ní ndaá yā nanáán Jesús ní

s'téenu yā 'iin'yān. Ní can'a yā: N'diī Jesús, cuaacu níin'yú'n chí Daiya Ndyuūs n'dii.

Jesús diín yā chí nduuvā ye'n'e 'iin'yān ye'n'e yán'āa Genesaret
(Mr. 6.53-56)

³⁴ Tááchí ch'iinu cho'ó yā táámá lado ye'n'e nuū'nī'yán'ā mii'n ní ndaá yā na yán'āa Genesaret.

³⁵ 'Iin'yān s'een ye'n'e yán'āa mii'n taachi tuumicadínuu'n yā chí Jesús canéé yā mii'n, tuu'mi ní 'iin'yān s'een can'á yā ní chíi yā 'iin'yān ye'n'e núú'mán cuaa'n yáān n'gaiyáa chí snéé niin'uú'n chí Jesús canéé yā mii'n. Níicú 'iin'yān s'een cándéē yā nducyaaca 'iin'yān chí ngiíta yā nanáán Jesús mii'n. ³⁶ Ní 'iin'yān s'een di'cuítu yā Jesús mii'n chí 'cuáa'n yā chí 'iin'yān s'een tuu'ví yā naachi n'déétií ye'n'ē catecái yā. Ní nducyaaca 'iin'yān chí tuu'ví yā catecai Jesús mii'n ní nduuvā ye'n'e yā.

Ye'n'e chí diin chí vee nuu'ndi ye'n'e 'iin'yān
(Mr. 7.1-23)

15 Tuu'mi ní duu'vi maestros chí ngi'cueen ley ndúúcu 'iin'yān fariseos chí chīicá yā yáān Jerusalén ndaá yā nanáán Jesús mii'n, ní can'a yā chīi yā 'iin'yān: ² ¿De'ē cúúví chí discipulos ye'n'e nī nguéeé diín yā tan'dúúca costumbre ye'n'ē 'iin'yān ndiicúú? ¿De'ē cúúví chí nguéeé inaa'nu yā ta'á yā taachi 'āā cuéeé che'e yā pan?

³ Jesús nan'guēcúta'n'a yā ní can'a yā chīi yā 'iin'yān s'een: ¿De'ē cúúví chí ndis'tiī ní nguéeé diín nī tan'dúúca chí nga'n'a ley ye'n'é Ndyuūs ní diín nī tan'dúúca costumbre ye'n'ē 'iin'yān ndiicúú? ⁴ Ti Ndyuūs ní ca'á yā ley ye'n'e yā ní can'a yā: Diín nī honrar chiidá nī ndúúcu chēcú nī. 'Iin'yān chí nguéeé n'dáacā nga'n'a yā ye'n'e chiidá yā o ye'n'ē chēcú yā ní 'cuūvi yā. ⁵ Naati ndis'tiī ní nga'n'a nī chí 'āā du'ú nūu'n 'iin'yān chí caa'n'mán yā cuuvi yā chiidá yā ndúúcu chēcú yā 'tíicā: Nducué'n'ē chí teé n'diī maa'n ní ca'á lado ye'n'é Ndyuūs caava ofrenda ye'n'e yā.

⁶ 'Iin'yān 'āā ntéé idiín yā chí ne'n'ē yā chiida yā ndúúcu chēcú yā. 'Tíicā caavā costumbre ye'n'é nī diín nī chí 'āā ntéé idichí'vē ley ye'n'é Ndyuūs ye'n'e yú. ⁷ Ndis'tiī 'uūvī naa'n 'uuvi cheendí nī. N'daācā ca'n'a profeta Isaías mii'n ye'n'é nī taachi ca'n'a sa ndíi vmnaa'n ní canéé nguū'n na libro ye'n'e Ndyuūs 'tíica:

⁸ 'Iin'yān s'uun ní i'téenu yā 'úú ndúúcu nduudu ye'n'e yā, naati staava ye'n'é yā yan'ai canee ye'n'ē 'úú.

⁹ Nguéeé de'ē vee dichí'vē chí i'téenu yā 'úú, caati chí ngi'cueen yā ní ley ye'n'e sa'n'ā ye'n'e in'yee'ndí 'cūu nguéeé Ndyuūs.

¹⁰ Jesús n'gai yā n'dee n'dái 'iin'yān chí ndaa yā nanáán yā. Ní can'a yā chíi yā 'iin'yān s'een: 'Caandivéen nī ní tuumicadínuu'n nī. ¹¹ Nguéeé tanducué'n'ē chí nge'e sa'n'ā chí ndaā cheendi sa'n'ā idivaatí sa'n'ā naati nduudu chí ican'daā cheendi sa'n'ā, chíin chí diin chí véé nuū'ndi ye'n'ē sa'n'ā.

¹² Tuu'mi ní discipulos ye'n'e Jesús ndaá yā nanáán yā ní can'a yā chíi yā Jesús mii'n: ¿Áá nguéeé déenu nī chí 'iin'yān fariseos taachí ch'iindiveén yā nduudú 'cūu nduuví taán yā?

¹³ Naatí Jesús miiⁿ nan'guεεcútaⁿa yā ní caⁿ'a yā: Taanduvéé yaāta chi nguéeé chiíchi Chiidá chi canéé yā na va'ai chεeti nguuvu canee chí tiícūu ndii díí'yú. ¹⁴ 'Áā s'néén rá 'iín'yāⁿ s'eenⁿ chi tan'dúúccā 'iín'yāⁿ chi ngeenáánⁿ chí candée yā táámá 'iín'yāⁿ chí ngeenáánⁿ ndúúcu yā. Nduuti chí 'áámá 'iín'yāⁿ chí ngeenáánⁿ candée yā táámá 'iín'yāⁿ chí ngeenáánⁿ ndúúcu yā, nduu 'uuví yā cungéé nuúⁿ yā na yiivi yáⁿ'āⁿ.

¹⁵ Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní nan'guεεcútaⁿa sa ní caⁿ'a sa chii sa Jesús miiⁿ: Cúúví nī nús'uu de'ε néⁿ'é caāⁿmāⁿ ejemplo 'cūu.

¹⁶ Jesús caⁿ'a yā: ¿'Áā 'tiicá ntūūⁿ nguéeé ituumicadínuuⁿ nī? ¹⁷ ¿'Áā nguéeé ituumicadínuuⁿ nī chí tanducuéⁿ'é chí indaā cheendi saⁿ'ā ngen'e chεētī sa ní cungéé cuaaⁿ chuva'āī? ¹⁸ Naati nduudu chí ícan'daa cheendi sa chí níngiica na staava yen'e sa, chuū idiīⁿ chí véé núúⁿndí yen'e sáⁿ'ā. ¹⁹ Caati yen'e na staava yen'e 'iín'yāⁿ ngiicá dendú^u chí nguéeé n'dáacā chí inadicadínuuⁿ yā. Chuū ní inadicadínuuⁿ yā yen'e chí 'caāⁿ'nuⁿ yā 'iín'yāⁿ, ndúúccū yen'e chí caⁿ'á yā ndúúccū isaⁿ'ā o n'daataá chí nguéeé yen'e yā, ndúúccū chí n'diichí yā 'aama saⁿ'ā o n'daataá chí duuchí vī^t, ndúúccū yen'e chí ididuuccū yā, ndúúccū yen'e chí testigo yā ní caaⁿ'māⁿ yā nduudu yaaⁿdi, ndúúccū yen'e chí caaⁿ'maⁿ taāⁿ yā contra yen'e Ndyuūs. ²⁰ Dendú'u 'cūu chí ídíīⁿ chí véé nuuⁿndí yen'e sa naati chí che'e sa taachi nguéeé naaⁿ'nú sa ta'a sa, chíiⁿ ní nguéeé idinuuⁿndi sa.

Yen'e 'áámá n'daataá chí nguεε yen'e ndaata Israel ní itéenu tá Jesús
(Mr. 7.24-30)

²¹ Jesús chiicá yā yen'e yáāⁿ miiⁿ ní cueⁿ'e yā na yáⁿ'āa yen'e Tiro ndúúccū Sidón. ²² Cuin'dííchí nī. 'Áámá n'dáátāa yen'e yáⁿ'āa Canaán chí can'daā tá yen'e yáāⁿ vaacu tá. N'gaí yiicu tá ní ngaⁿ'a tá ngii tá Jesús miiⁿ: N'dií Señor chí Daiya David, nnéé ya'ai 'iinu nī 'úú. 'Áámá espíritu yen'e yáāⁿ'guiiūūⁿ idindú^u taaví táⁿ'ā daiyá.

²³ Jesús nguéeé nan'guεεcútaⁿa yā yen'e tá. Tuu'mi ní discípulos yen'e Jesús miiⁿ ndaá yā nanáāⁿ yā ní di'cuí^u-tu yā Jesús ní caⁿ'a yā chíi yā 'iín'yāⁿ: N'dií Jesús, díiⁿ nī despedir yen'e ta tí táⁿ'a 'cūu ní n'gaí tá cūchiitá cuaaⁿ daami yú.

²⁴ Jesús nan'guεεcútaⁿa yā ní caⁿ'a yā: Dendyuūs dichó^o yā 'úú cucáāvā 'iín'yāⁿ yen'e Israel chí tan'dúúccā 'iiti cuūchī chí nindái, 'tiicá yā.

²⁵ Tuu'mi ní taⁿ'ā miiⁿ ndaā ta nanáāⁿ Jesús ní chíiⁿ-tīⁿ'ya tá ní caⁿ'a tá chíi tá 'iín'yāⁿ: N'dií Señor, cunneé nī 'úú.

²⁶ Jesús miiⁿ ní nan'guεεcútaⁿ'á yā yen'e tá ní caⁿ'a yā chíi yā táⁿ'ā: Nguéeé n'daācā chí divíi pan yen'e daiyá 'nū ní ca'á chí che'e 'yaānā.

²⁷ Táⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'á ta: 'Tíicā Señor, naati 'yáanā miiⁿ ngé'e tī yen'e cheeyéé chí ngéé yen'e na mesa yen'e 'iiví tī.

²⁸ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ nan'guεεcútaⁿa yā ní caⁿ'a yā chíi yā táⁿ'ā: Díi n'daataá, dé'ε chúúccā ch'εete vaadī

i'téenu yen'e di. Cuuví ndúúcu di tan'dúúccā chí neⁿ'é di. Daiya tá miiⁿ ní hora míiⁿ nūuⁿ nduuva yen'e ta.

Jesús idiīⁿ yā chí nduūvā yen'e 'yaaⁿ n'dai 'iín'yāⁿ

²⁹ Jesús chiicá yā yen'e yáⁿ'āa miiⁿ ní ndaá yā 'diituú nuūⁿ'nī'yāⁿ'ā Galilea. Cuayivi ní cuchée yā ná yiicū miiⁿ ní ch'iīndí yā. ³⁰ Nééné 'yaaⁿ 'iín'yāⁿ ndaā miiⁿ'nuúⁿ yā nanáāⁿ Jesús miiⁿ ní ndée yā 'iín'yāⁿ chí ngaā yó'ōo, ndúúccū 'iín'yāⁿ chí ngeenáánⁿ, ndúúccū 'iín'yāⁿ 'díi'mī, ndúúccū 'iín'yāⁿ chí ló'ō ta'á yā o ca'a yā, ndúúccū 'yaaⁿ n'dái 'iín'yāⁿ chí véé cá tanáⁿ'ā ca'ai chí ndíi yā. Ní s'neen yā 'iín'yāⁿ s'eenⁿ nanáāⁿ Jesús miiⁿ. Ní Jesús díiⁿ yā chí nduūvā yen'e 'iín'yāⁿ s'eenⁿ. ³¹ Nducyáácá 'iín'yāⁿ chen'e yi-inú yā taachí n'diichi yā chí 'iín'yāⁿ 'díi'mī ní ngíi ngaⁿ'a, ní 'iín'yāⁿ chí ló'ō ta'á yā o ca'a yā nduuva yen'e yā, ní 'iín'yāⁿ chí nguéeé ngii ngiicá, ngiica yā; ní 'iín'yāⁿ ngeenáánⁿ, inaaⁿ yā; ní tucá'a yā caⁿ'a yā: De'ε chúúca ch'εete Ndyuūs yen'e 'iín'yāⁿ Israel.

Jesús ca'a yā chí che'e cuūuⁿ mil 'iín'yāⁿ
(Mr. 8.1-10)

³² Jesús 'caí yā discípulos yen'e yā ní caⁿ'a yā chíi yā discípulos: Ya'ái cáāvā 'iín'yāⁿ s'tīⁿ ti 'āā 'iīnū nguuví snée yā nduuccú ní 'muuⁿ ní nguéeé de'ε vεε chí che'e yā. Nguéeé nen'é nadicho'ó 'iín'yāⁿ chí nguéeé che'e yā. 'Áátīi cuuví cúunu yā cuaaⁿ cyúúⁿ chí náⁿ'a yā.

³³ Tuu'mi ní discípulos yen'e yā caⁿ'a yā chíi yā Jesús: ¿Tíi cáⁿ'a 'nū nguaí 'nū pan chí n'dee n'dái chí ch'é nducyaaca 'iis'tīⁿ na lugar 'cūu naachi nguεε ch'εetinée 'iín'yāⁿ?

³⁴ Jesús caⁿ'a yā chíi yā discípulos: ¿'Áā 'yaaⁿ ca pan yen'é nī vεε? Discípulos caⁿ'a yā: Ndeēchē panes ndúúccū n'duuvu 'yaācā n'gaiyāā vεε.

³⁵ Jesús ca'a yā orden 'iín'yāⁿ s'eenⁿ chí 'cuεeté yā na yáⁿ'āa miiⁿ. ³⁶ Tuu'mi ní Jesús sta'á yā ndu'ū ndeēchē panes miiⁿ ndúúccū 'yaācā miiⁿ. Ní ca'a yā gracias Ndyuūs cáāvā panes miiⁿ. Ní n'dee yā panes miiⁿ ní ca'a yā discípulos yen'e yā. Ní discípulos ní ca'a yā 'iín'yāⁿ chí snée miiⁿ. ³⁷ Nducyáácá yā che'e yā ní chíitu 'iín'yāⁿ. Discípulos ní nān'guaāⁿ yā chí nángaāva ní chíitu tá ndeēchē 'cuéētēε. ³⁸ 'Iín'yāⁿ chí che'e yā miiⁿ ní taandu ucuūⁿ mil ngii sáⁿ'ā. Nguéeé diduuche yā n'daataá ndíi nguéeé ndúú da'caīyā. ³⁹ Tuu'mi ní Jesús yaa'ví yā 'iín'yāⁿ s'eenⁿ chí cunaⁿ'á yā. Ní Jesús ndaá yā na barco miiⁿ ní cueⁿ'e yā na yáⁿ'āa yen'e Magdala.

'Iín'yāⁿ s'eenⁿ ngiica yā vaadī n'giinu
(Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

16 'Iín'yāⁿ fariseos ndúúccū 'iín'yāⁿ saduceos ndaá yā nanáāⁿ Jesús chí neⁿ'e n'diichíneen yā Jesús. Ní chíiica yā Jesús 'áámá vaadī n'giinu yen'e va'ai chεeti nguuvu.

² Naati Jesús nan'guεεcútaⁿa yā yen'é 'iín'yāⁿ s'eenⁿ ní caⁿ'a yā: Taachí ngii chíiⁿū ní nanguuvi ní ndíi cuá'āa, ndís'tiī ní ngaⁿ'á nī chí n'dáacā díiⁿ tiempo. ³ Ní cuáāⁿ ná nguεetyaaⁿ taachí meēⁿ ngíi cuá'áa, ndís'tiī ngaⁿ'a nī chí nguéeé n'dáacā díiⁿ tiempo maaⁿ. Ndís'tiī 'uūvī

naaⁿ 'uūvī cheendí nī chí déénu nī dē'ē chí cúví yeⁿē nanguuvi naati nguéé tuumicadínuuⁿ nī dē'ē chí cuuvi tiempo 'cūū ndúúcu señales chí inaaⁿ nī. ⁴ 'Iiⁿyāⁿ chí cunncaā idíⁿ yā ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chí nguéé i'téenu yā Ndyuūs 'iiⁿyāⁿ miiⁿ néⁿe yā snaaⁿ yā 'áámá vaadī n'gi-inu naati señal miiⁿ nguéé ndaāca yā. Dámaāaⁿ cánéé señal yeⁿe profeta Jonás chí ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ chí canéé nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs. Jesús s'néⁿe yā 'iiⁿyāⁿ s'een ní cueⁿe yā.

Levadura yeⁿe 'iiⁿyāⁿ fariseos

(Mr. 8.14-21)

⁵ Discípulos yeⁿe Jesús ndaá yā táámá lado yeⁿe nuūⁿnīⁿyáⁿā ní chinaáⁿ yā chí cāndē yā pan. ⁶ Jesús ca'a yā chí yā 'iiⁿyāⁿ s'een: Cundéé ndís'tiī cuidado yeⁿe levadura yeⁿe 'iiⁿyāⁿ fariseos ndúúcu 'iiⁿyāⁿ saduceos ti levadura miiⁿ ní chíⁿ chí chí'cueⁿe yā.

⁷ Discípulos ní tuca'á yā caⁿ'a yā nguaaⁿ maaⁿ yā. ¿'Áá chí nguéé ndē yú pan chíⁿ chí 'tíicā ngaⁿ'a yā?

⁸ Jesús miiⁿ tuumicadínuuⁿ yā yeⁿē chí inacadí-inūuⁿ discípulos ní caⁿ'a yā chí yā discípulos: ¿Dē'ē cúví chí inacadíínuuⁿ nī 'túúca na staava yeⁿē nī chí cáavā chí nguéé ndē nī pan? Ndís'tiī ní dúú'vī i'téenu nī. ⁹ ¿'Áá nguéé ituumicadíínuuⁿ nī, ndii nguē ndúú inán'gaacú ní yeⁿē nyuⁿ'u panes chí che'le nyuⁿ'u mil saⁿ'ā? ní ¿'áá n'deē 'cuééte ca panes nángaāva? ¹⁰ ¿'Áá ndíí nguéé nduu inán'gaacú ní yeⁿē ndēchē panes chí che'ē cuūⁿ mil saⁿ'ā? ní ¿'áá n'deē 'cuééte ca panes nángaāva? ¹¹ ¿Dē'ē cuuvi chí nguē ituumicadíínuuⁿ nī chí nguéé cáavā pan miiⁿ chí caⁿ'á chí cundē nī cuida-do yeⁿe levadura yeⁿe 'iiⁿyāⁿ fariseos ndúúcu 'iiⁿyāⁿ saduceos?

¹² Tuu'mi ní discípulos tuumicadíínuuⁿ yā chí Jesús miiⁿ nguéé caⁿ'a yā chí yā chí discípulos nguéé cundē yā cuidado yeⁿe levadura yeⁿe pan ti yeⁿe chí chí'cueⁿ 'iiⁿyāⁿ fariseos ndúúcu 'iiⁿyāⁿ saduceos.

Pedro miiⁿ caⁿ'a sa nduudu cuaacu chí Jesús chí Cristo yā

(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)

¹³ Jesús ndaá yā yeⁿe yáⁿ'āa yeⁿe Cesarea yeⁿe yáⁿ'āa yeⁿe Filipo ní itiinguunéⁿ yā discípulos yeⁿe yā ní caⁿ'a yā: ¿Du'ú 'úú ngaⁿ'a 'iiⁿyāⁿ yeⁿē 'úú chí Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs 'úú?

¹⁴ Discípulos ní caⁿ'a yā: Náⁿ'a yā ní ngaⁿ'a yā chí díí chí Juan chí chēdinuūⁿnī díí. Náⁿ'a yā ní ngaⁿ'a yā chí díí chí profeta Elías miiⁿ díí. Níícu náⁿ'a yā ní ngaⁿ'a yā chí díí profeta Jeremías o 'āā du'ú nūⁿ profeta.

¹⁵ Jesús caⁿ'a yā chí yā discípulos: ¿Du'ú 'úú ngaⁿ'a ndís'tiī?

¹⁶ Simón Pedro miiⁿ nan'guēcútaⁿ'a sa ní caⁿ'a sa: N'diī ní Cristo chí Daiya Dendyuūs chí cánduuchī cueⁿe daāⁿmaⁿ.

¹⁷ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ nan'guēcútaⁿ'a yā yeⁿē sa ní caⁿ'a yā: Dē'ē chúúca n'dai díí Simón, daiya Jonás, ti 'úú nguéé ch'iⁿ'í díí ndii nguē nduu táámá 'iiⁿyāⁿ, naati Chiidá chí canéé yā ná va'ai chēti nguuvi ch'iⁿ'í yā díí.

¹⁸ 'Úú ntúūⁿ ngaⁿ'á ngíí díí chí díí ní nguuvi Pedro díí ní

nguuvi di neⁿe caaⁿ'maⁿ tuū. Ní vmnaaⁿ 'áámá tuū ch'ēte 'cūú chí neⁿe caaⁿ'maⁿ Cristo, ní 'úú din'daí yaācū yeⁿē. Ní ndíí mar 'áámá poder yeⁿe yááⁿ'gui-inūuⁿ nguéé cuuvi din'nú'u tuū miiⁿ. ¹⁹ 'Úú teé díí, Pedro, poder tan'dúúca chí teé díí llaves yeⁿe va'ai chēti nguuvi yeⁿe naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiinyúⁿ yā 'tíicā díí. Ní tanducuéⁿē chí cachiichí di na iⁿ'yeⁿdi 'cūú cuchiichi ntúūⁿ ná va'ai chēti nguuvi. Ní tanducuéⁿē chí n'gúuⁿ di na iⁿ'yeⁿdi 'cūú 'cuaāⁿ ntúūⁿ ná va'ai chēti nguuvi.

²⁰ Tuu'mi ní Jesús ca'á yā chí yā discípulos yeⁿe yā chí nguéé caaⁿ'maⁿ yā cuuvi yā mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ chí Jesús miiⁿ chí Cristo yā.

Jesús caⁿ'a yā chí canee chí 'cuuvi yā

(Mr. 8.31-9.1; Lc. 9.22-27)

²¹ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ tucá'a yā chí'cueⁿ yā discípulos yeⁿe yā. 'Úú cánéé chí caⁿ'á na yāāⁿ Jerusalén ní cánéé chí 'cueenu taaví cuuvi nééⁿe n'deē dendu'ū yeⁿē 'iiⁿyāⁿ ndiicūú chí ngaⁿ'ā ntiinyuⁿ yeⁿe yaācū mi-in, ndúúcu chiiduú n'geeté, ndúúcu yeⁿe maestros yeⁿe ley. Cuayiivi ní 'iiⁿyāⁿ s'een 'caan'núⁿ yā 'úú. Ní 'cuuvi. Ndiichi ndii 'íínú nguuvi ní 'úú nduūchí yeⁿe nguaaⁿ tináⁿ'ā. ²² Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní cueⁿe sa ndúúcu Jesús 'áámá lado ní caⁿ'a sa chí sa Jesús: N'diī Señor, nguéé 'cuāⁿ ní Ndyuūs 'iivi yú ndii mar 'áámá naaⁿ chí cuuvi chuū ndúúcu nī.

²³ Jesús nan'guēcútaⁿ'a yā yeⁿe Pedro miiⁿ ní caⁿ'a yā chí yā saⁿ'ā: Diví di nanaáⁿ, díí chí tan'dúúca yááⁿ'gui-inūuⁿ. Díí ní nguéé nadicadíínuuⁿ di tan'dúúca Ndyuūs nadicadíínuuⁿ yā ti nadicadíínuuⁿ di yeⁿe dendú'ū yeⁿe iⁿ'yeⁿdi 'cūú.

²⁴ Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chí yā discípulos yeⁿe yā: Nduuti chí 'áámá 'iiⁿyāⁿ néⁿe yā caⁿ'á yā nduucú, canéé chí cu'neeⁿ maāⁿ yā tanducuéⁿē dendu'ū chí véé yeⁿe yā ní cuta'á yā cruz yeⁿe yā chí tan'dúúca chí 'cueenu taaví yā cuuvi cucáavā 'úú. Ní 'íícu caⁿ'a yā nduucú. ²⁵ Tí nducyáácá 'iiⁿyāⁿ chí neⁿe yā nadanguáⁿ'ai maāⁿ yā vida yeⁿe yā na iⁿ'yeⁿdi 'cūú ní dindaí yā táámá vida yeⁿe yā nanááⁿ Ndyuūs. Ní nducyáácá 'iiⁿyāⁿ chí dindaí yā vida yeⁿe yā cucáavā 'úú ní nandaáca yā táámá vida yeⁿe yā nanááⁿ Ndyuūs. ²⁶ ¿Dē'ē díchí'vē yeⁿe saⁿ'ā ndúúti chí díí sa ganar nducuéⁿē chí véé núúⁿmáⁿ iⁿ'yeⁿdi 'cūú ní dindaí sa alma yeⁿe sa? ¿'Áá n'deē cuuvi nadí'vē sa 'áámá 'iiⁿyāⁿ cucáavā alma yeⁿe sa? ²⁷ Naati 'úú chí Saⁿ'á chí Daiya Dendyuūs 'úú ní ndaá ndúúcu dēve ch'ēte n'dai yeⁿe Chiidá chí canéé yā na va'ai chēti nguuvi. Ní ndaá ndúúcu ángeles yeⁿē. Tuu'mi ní 'úú díí chí nadí'vē ca'áámá ca'áámá yā tuunu tuunu ca chí ndiíⁿ yā. ²⁸ Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngíí ndís'tiī chí véé náⁿ'a nī chí snéⁿe nī 'muuⁿ chí nguéé 'cuuvi nī taanduvéé ndíí snaaⁿ nī Saⁿ'a chí Daiya Dendyuūs ndaa sá chí caaⁿ'maⁿ ntiinyuⁿ sa yeⁿe tanducuéⁿē.

Jesús n'dáaⁿ yā cuerpo yeⁿe maaⁿ yā

(Mr. 9.2-13; Lc. 9.28-36)

17 Chó'ōo jaāⁿ nguuvi, ní Jesús candéε yā Pedro ndúúcu Jacobo ndúúcu Juan chi 'diiⁿ Jacobo. Ní Jesús cuen'é yā ndúúcu saⁿā s'leen na 'áámá yīicū yaacu. ² Ní Jesús n'dáaⁿ yā cuerpo yeⁿe maáⁿ yā nanááⁿ saⁿā s'leen. Ní chín'gai naaⁿ yā tan'dúúca 'yáⁿā 'iicu catecai yā ní nduuvi cuéε tan'dúúca dεεve. ³ Cuiⁿ'diichí ní. Tuu'mí nūⁿ che'enaāⁿ Moisés ndúúcu profeta Elías. 'Iiⁿ'yāⁿ s'leen chi n'díí ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ ní nndeé yā ndúúcu Jesús miiⁿ. ⁴ Tuu'mi ní Pedro caⁿa sá chii sa Jesús: Señor, de'ε chúúca n'dáaca yeⁿe yú chí 'cuēt-inée yú 'muuⁿ. Ndúúti chí neⁿ'é ní din'daí 'nū ná 'iīnū va'ai n'gaiyā, 'áámá ní yeⁿ'é n'diī, táámá ní yeⁿ'e Moisés, táámá ní yeⁿ'e profeta Elías.

⁵ Taachí Pedro ngaⁿa sá chuū, 'áámá meēⁿ cuéε chí ngii yán'āa ndii sn'díí 'iīⁿ'yāⁿ s'leen ní discípulos ch'iīndiveéⁿ yā 'áámá nduudu ná meēⁿ miiⁿ chí ngaⁿ'ā: Sán'a 'cūū Daiyá chí neⁿ'e taaví ní yeenú cáávā sán'a 'cūū. 'Cu'neen veéⁿ ní yeⁿ'ē sa.

⁶ Taachí discípulos ch'iīndiveéⁿ yā nduudu 'cūū candi-itín'dii yā ní dii'yaa n'dái yā chii. ⁷ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ndaa niīnūⁿ yā ní tuu'ví yā discípulos ní caⁿa yā: Nducueeⁿ ní. Nguéé 'va'a ní.

⁸ Taachí nducueeⁿ discípulos 'āā ntéé n'diichí yā du'ū veε caati 'āā dámaāⁿ Jesús miiⁿ n'diichí yā.

⁹ Taachi nangua'á yā yeⁿ'e yīicū miiⁿ ní na yúúni naachí cunaⁿa yā, Jesús caⁿa yā chii yā 'iīⁿ'yāⁿ s'leen chí nguéé cuuvi yā mar 'áámá 'iīⁿ'yāⁿ yeⁿ'e chí n'diichí yā ndíí taachi Saⁿā chí Daiya Ndyuūs nduuchi yā yeⁿ'e nguuaⁿ tinán'ā.

¹⁰ Tuu'mi ní discípulos ntiinguunéⁿ yā Jesús ní caⁿa yā: ¿De'ε cúúví chí ngaⁿ'a maestros yeⁿ'e ley chí canéé chí profeta Elías miiⁿ ndaa sa vmnaaⁿ?

¹¹ Jesús miiⁿ nán'guεcútaⁿa yā ní caⁿa yā chii yā discípulos: Cuaacu níⁿ'nyúⁿ profeta Elías miiⁿ ndaa sá vmnááⁿ vmnaaⁿ ní 'cuundiyaāⁿ sa tanducuéⁿ'ē. ¹² Naati 'úú ní ngaⁿ'á ngii ndís'tií chí profeta Elías miiⁿ ní 'āā ndaa yā. Ní 'iīⁿ'yāⁿ s'uūⁿ nguéé tuumicadínuuⁿ yā yeⁿ'e yā du'ū chí Elías miiⁿ naati diīⁿ yā ndúúcu Elías miiⁿ tan'dúúca chí neⁿ'e yā ní n'geenu sá ngii. 'Tiicá ntúúⁿ Saⁿā chí Daiyá Ndyuūs 'cueenu sá cuuvi yeⁿ'e 'iīⁿ'yāⁿ s'uūⁿ.

¹³ Tuu'mi ní discípulos tuumicadínuuⁿ yā chí Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā discípulos yeⁿ'e Juan chí chεédínuūⁿ.

Jesús idiīⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'e 'áámá saⁿā 'dííⁿ chí ndii sa ataques

(Mr. 9.14-29; Lc. 9.37-43)

¹⁴ Taachí ndaa Jesús ndúúcu discípulos yeⁿ'e yā naachi snéé n'deeé n'dái 'iīⁿ'yāⁿ, tuu'mi ní ndaa 'áámá saⁿā nanááⁿ Jesús ní chiintii'ya sá ní caⁿa sá: ¹⁵ Señor, nnéé ya'ai 'iīnū ní daiyá ti sta'a ataques daiyá ní neené n'geenu sá ngii. Nééné n'deeε cuuvi in'dáa nuūⁿ sa na yaⁿ'ā ní 'āā neené n'deeε cuuvi chí in'dáa nuūⁿ sa nguuaⁿ nuūⁿ. ¹⁶ Ní 'āā chí nguū saⁿā nanááⁿ discipulo

los yeⁿ'e ní naati nguéé ngii diīⁿ yā chí nduūvā yeⁿ'e sa.

¹⁷ Jesús nan'guεcútaⁿa yā ní caⁿa yā chii yā saⁿā: Ndís'tií 'iīⁿ'yāⁿ chí nguεε i'téenu ní ndíí nguéé ndúú diīⁿ n'daacá ní. ¿Áá 'naaⁿ tiempo canéé chí cuneé ndúúcu ní? ¿Áá 'naaⁿ cuchéé ndúúcu ndís'tií? Candéε ní 'muuⁿ saⁿā 'dííⁿ.

¹⁸ Jesús miiⁿ yaa'vi neeⁿ yā espíritu yeⁿ'e yááⁿ'guiiⁿūⁿ ní espíritu miiⁿ nan'dáa yeⁿ'e saⁿā 'dííⁿ miiⁿ ní tuu'mí nūⁿ nduūvā yeⁿ'e sa.

¹⁹ Tuu'mi ní discípulos ní ndaa yā nanááⁿ Jesús na 'áámá lado naachi nguéé snéé 'iīⁿ'yāⁿ ní caⁿa yā chii yā Jesús: ¿De'ε cúúví chí nús'uū nguéé chí tun'dáa 'nū espíritu yeⁿ'e yááⁿ'guiiⁿūⁿ miiⁿ yeⁿ'e saⁿā 'díí?

²⁰ Jesús miiⁿ ní caⁿa yā chii yā discípulos: Nguéé ch'εεε vaadi i'téenu yeⁿ'e ní. Cuaacu níⁿ'nyúⁿ ngaⁿ'á ngii ndís'tií chí nduuti chí véé vaadi i'téenu yeⁿ'e ní ní tan'dúúca 'áámá duuti yeⁿ'e yīivē ntí'yaá chí 'lííⁿ ca cuuvi ní yīicū 'cūū: Yīicū, cuví ndii 'muuⁿ ni cuéⁿ'é ndíí taaⁿma lugar. Ní yīicū ní caⁿ'ā. Tanducuéⁿ'ē cuuvi diīⁿ ní nduuti chí cuaacu chí i'téenu ní. ²¹ Naati tanducuéⁿ'ē espíritus yeⁿ'e yááⁿ'guiiⁿūⁿ chí 'túúca nguéé nan'daā yeⁿ'e 'iīⁿ'yāⁿ chí 'tiicá nūⁿ caati dámaāⁿ ndúúcu chí ngaⁿ'angua'a yā ndúúcu chí nguεε 'āā ca'diīⁿ'nūⁿ yā nguuvi chí ngaⁿ'angua'á yā.

Jesús caⁿa ntuúⁿ yā táámá yeⁿ'e chí 'cuūvi yā

(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)

²² Taachi 'iīⁿ'yāⁿ s'leen snéé yā na yán'āa Galilea Jesús caⁿa yā chii yā discípulos yeⁿ'e yā: Saⁿā chí Daiya Ndyuūs ní 'iīⁿ'yāⁿ canéé chí ca'a yā saⁿā na tá'ā 'iīⁿ'yāⁿ. ²³ Ní 'iīⁿ'yāⁿ 'caan'nuⁿ yā saⁿā miiⁿ naati saⁿā miiⁿ ndii chííⁿ ndii 'lííⁿ nguuvi nduuchi sa yeⁿ'e nguuaⁿ tinán'ā. Discípulos ní s'neen ndaachi yīinú yā.

Yeⁿ'e chí nadíí'vε yā yeⁿ'e yáacū templo

²⁴ Taachí ndaa Jesús ndúúcu discípulos yeⁿ'e yā na yááⁿ Capernaum, 'iīⁿ'yāⁿ s'leen chí indaaca tuumī yeⁿ'e yáacū templo ní ndaa yā nanááⁿ Pedro miiⁿ. Ní caⁿa yā chii yā saⁿā: ¿Áá nguéé nadíí'vε maestro yeⁿ'e ní tuumī chí cáávā yeⁿ'e yáacū templo?

²⁵ Pedro miiⁿ ní caⁿ'ā sa chí 'tíicá va. Taachí sndaⁿ yā va'ai yeⁿ'e sa Jesús miiⁿ caⁿa yā ndúúcu Pedro: ¿Táácā chí ngíí yeⁿ'e di, díí Simón Pedro? ¿Du'ú nadíí'vε impuestos yeⁿ'e yán'āa nanááⁿ reyes yeⁿ'e iⁿ'yeendí 'cūū? ¿Áá daiya 'iīⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yán'āa naachi rey ngaⁿ'a ntiⁿ'nyúⁿ yā nadíí'vε sa o 'iīⁿ'yāⁿ chí cuchii táámá lado?

²⁶ Pedro miiⁿ nan'guεcútaⁿa sa ní caⁿa sa chí sa Jesús: 'Iīⁿ'yāⁿ chí chiica táámá lado nadíí'vε yā. Jesús caⁿa yā chii yā Pedro: Daiya 'iīⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yán'āa naachi rey ngaⁿ'a ntiⁿ'nyúⁿ yā miiⁿ ní nguéé canéé chí nadíí'vε sa. ²⁷ Nguéé neⁿ'e yú chí nduuvi taaⁿ yā. Maaⁿ ní cueⁿ'e di ná nuūⁿ'nīⁿ'yán'ā ní caⁿ'uuⁿ di 'áámá gancho yeⁿ'e 'yaacā nguuaⁿ nuūⁿ'nīⁿ. 'Yaacā chí ndaacā di vmnááⁿ vmnaaⁿ cutá'a di ní nn'guaaⁿ di cheendí tī. Mííⁿ ní ndaacā di 'aama tuumī. Ndúúcu tuumī miiⁿ ní caⁿ'a di cá'a di yeⁿ'e 'úú ndúúcu yeⁿ'e maaⁿ di chí nadíí'vε yú yeⁿ'e yáacū templo.

¿Du'u 'iinyān chi ch'εεte ca yā?
(Mr. 9.33-37; Lc. 9.46-48)

18 Nguuvi miiⁿ discipulos yeⁿe Jesús ndaá yā nanáaⁿ yā ní caⁿ'a yā chii yā Jesús: N'dií Jesús, ¿du'u cá chi ch'εεte cá naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiinyuⁿ yā na va'ai cheeti nguuvi?

² Jesús 'cai yā 'áamá saⁿ'ā 'lííⁿ ní ch'ííndi yā saⁿ'ā 'lííⁿ náávtan^{'a} yeⁿe discipulos. ³ Ní caⁿ'a yā: Cuaacu níinyúⁿ ngaⁿ'á ngii ndís'tií. Ndúúti chi ndís'tií nguéé diíⁿ nī tan'dúúca 'áamá saⁿ'ā 'lííⁿ nguéé cuuvi ndaa nī naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiinyuⁿ yā na va'ai cheeti nguuvi. ⁴ 'Tíicā 'āā du'ú nūuⁿ 'iinyān chi ndiicúⁿ maán yā tan'dúúca saⁿ'a 'lííⁿ 'cūū, 'iinyān 'cūū chi ch'εεte ca yā naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiinyuⁿ yā na va'ai cheeti nguuvi. ⁵ 'Āā du'ú nūuⁿ 'iinyān chi 'cuaáⁿ yā 'áamá saⁿ'ā 'lííⁿ ndúúcu chi duuchí, tuu'mi ní 'cuaáⁿ yā 'úú.

Dendu'ū chi idiíiⁿ chí 'iinyān dinuuⁿndi yā
(Mr. 9.42-48; Lc. 17.1-2)

⁶ Ní caⁿ'a Jesús: 'Āā du'ú nūuⁿ 'iinyān chi diíⁿ yā chí 'áamá chee chí n'gaiyāā chi i'téenu yā 'úú dinuuⁿndi yā n'daācā ca cáāvā 'iinyān miiⁿ chí 'iinyān s'een cāchiichí yā 'áamá tuū yúúdu chí íngúú 'iinyān na daandú yā ní canuúⁿ yā 'iinyān miiⁿ naachi yāanūuⁿ yeⁿe nuūnīnyāⁿ ní 'iinyān miiⁿ cun'dáá nuúⁿ yā. ⁷ De'ε chúúca ndaachí yeⁿe 'iinyān yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū cáāvā dendu'ū chi 'túúca chí diíⁿ chí cuuvá yā na nuuⁿndi. 'Āā véé nūuⁿ cosas chí 'tíicā naati de'ε chúúca ndaachí yeⁿe 'iinyān chí diíⁿ yā chí táámá 'iinyān cuuva yā na nuuⁿndi.

⁸ Ní nduuti chí ta'a di o ca'a di idiíiⁿ chí dinuuⁿndi nī, 'caacá nī ta'a di o ca'a di ní divíi di. N'daācā ca chí ndaa di ló'ō ta'a di o ló'ō ca'a di na vida cueⁿe daāⁿman ní nguéé chí caⁿ'a di ndúúcu 'uūvi ta'a di o nduu 'uūvi ca'a di na infierno naachí nguuchi yaⁿ'ā chí 'áamá cūnee. ⁹ Nduuti chí nduutināaⁿ di idiíiⁿ chí idinuuⁿndi di, tun'dáa di ní divíi di. N'daācā ca chí cunee di ndúúcu 'áamá nduutināaⁿ di nguéé ti chí cunee di ndúúcu nduu 'uūvi nduutināaⁿ di ní caⁿ'a di ná nguuchi yaⁿ'ā chí 'áamá cānee cueⁿe daāⁿman.

'Áamá ejemplo yeⁿe 'iiti cuūchí chí nindái
(Lc. 15.3-7)

¹⁰ Ní caⁿ'a Jesús: Tandii ra diíⁿ nī ndúúcu mar 'áamá da'caiyā n'gaiyāā ní diíⁿ nī chí cuuvi dinuuⁿndi nī. Nguéé cunncāā diíⁿ nī yeⁿ'ē ti 'úú ngaⁿ'á ngii ndís'tií chí ángeles yeⁿ'ē da'caiyāā snée yā ná va'ai cheeti nguuvi nanáāⁿ Chiidá nī īnaaⁿ yā cucáāvā da'caiyāā. ¹¹ Ti Saⁿ'ā Daiyá Ndyuūs miiⁿ ní ndaa sa chí nadinguán'ai sa chíⁿ chí nindái.

¹² ¿De'ε inadiciidiinuⁿ ndís'tií? Nduuti chí 'áamá saⁿ'ā véé 'áamá ciento 'iiti cuūchí yeⁿ'ē sa ní cuuvi ndái 'áamá tī ¿'áá nguéé cū'neen sa 'iiti chí cuūⁿ ngeēcú ndíiinyuⁿ cuúⁿ tī ní caⁿ'a sa cuááⁿ yīicū miiⁿ ní cun'nuuⁿ sa 'áamá 'iiti chí nindái miiⁿ. ¹³ Ndúúti chí ndaācā sa 'iiti, cuaacu níinyúⁿ ngaⁿ'á ngii ndís'tií ti yeenu taavi sa cáāvā 'iiti chí nindai nguéé ti ndu'ū chí cuūⁿ ngeēcú ndíiinyuⁿ

cuúⁿ tī chí nguéé chí nindai tī. ¹⁴ 'Tíicā Chiidá yú chí canée yā ná va'ai cheeti nguuvi nguéé neⁿ'e yā chí mar 'áamá chí n'gaiyāā s'ūuⁿ cuuvi ndái.

'Iinyān canee chí nadich'εēcú yā yeⁿ'ē vi'i
(Lc. 17.3)

¹⁵ 'Tiicā ntúūⁿ ngaⁿ'á ngii ndís'tií: Ndúúti chí 'diiⁿ di diiⁿ sa chí nguéé n'daācā ndúúcu di, cueⁿe di ní ndee di ndúúcu sa nguaaⁿ maán nī yeⁿ'e chí nguεε n'daācā chí diiⁿ sa. Nduuti chí cu'neen veeⁿ sa yeⁿ'e di, 'āā nan'dāā n'dai di ndúúcu 'diiⁿ di. ¹⁶ Naati nduuti chí nguéé cu'neen veeⁿ sa yeⁿ'e di 'cuai di ná 'uūvi o 'iinu 'iinyān. Ní chíi yā na 'uūvi yā o na 'iinu yā chí 'caandiveén yā tanducuéⁿ'ē chí caaⁿman di ní véé testigos yeⁿ'é di tan'dúúca chí canée nguūⁿ na ley. ¹⁷ Ndúúti chí 'diiⁿ di nguéé cu'nēēⁿ veeⁿ sa yeⁿ'é yā ndúúcu yeⁿ'e di cúúví dí 'iinyān chí ngaⁿ'a ntiinyuⁿ yā yeⁿ'ē 'iinyān chí i'téenu yā Ndyuūs. Ndúúti chí 'diiⁿ di miiⁿ nguéé cu'nēēⁿ veeⁿ sa yeⁿ'é 'iinyān chí ngaⁿ'a ntiinyuⁿ yā yeⁿ'e 'iinyān chí i'téenu yā Ndyuūs, cu'neen di 'diiⁿ di tan'dúúca 'áamá 'iinyān ndiica yán'ái chí nguéé yeⁿ'ē ndaata yeⁿ'e di o tan'dúúca chí 'aama saⁿ'ā chí inn'guεε sa yeⁿ'ē yán'āa.

¹⁸ Cuaacu níinyúⁿ ngaⁿ'á ngii ndís'tií: Tanducuéⁿ'ē chí nguéé 'cuaaⁿ nī chí 'iinyān diíⁿ yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū Ndyuūs chí canée ná va'ai cheeti nguuvi nguéé 'cuaaⁿ ntuúⁿ yā. Tanducuéⁿ'ē chí 'cuáaⁿ nī chí 'iinyān diíⁿ yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū Ndyuūs chí canée ná va'ai cheeti nguuvi 'cuaaⁿ ntuúⁿ yā.

¹⁹ Taama vmnéⁿ'ēe ngaⁿ'á ngii ndís'tií: Nduuti chí ná 'uūvi ndís'tií nduuvidaamá nī ná yán'āa 'cūū yeⁿ'e 'āā de'ε nūuⁿ chí caacá nī yeⁿ'ē Chiidá chí canée yā na va'ai cheeti nguuvi, Chiidá téé yā ndís'tií. ²⁰ Tii naachí snée 'uūvi o 'iinu 'iinyān chí nduuvidaama yā cucáāvā chí duuchí, miiⁿ canee nduucú yā.

²¹ Tuu'mi ní ndaā Pedro miiⁿ nanáāⁿ Jesús ní caⁿ'a yā chíi yā 'iinyān: N'dií Señor, ¿'áá n'deēe cuúví canee chí ná dich'εēcú yeⁿ'ē 'diiⁿ chí nguéé n'daācā idiíⁿ sa nduucú? ¿'Áá ndeēchē cuúví?

²² Jesús caⁿ'a yā chíi yā Pedro: Nguéé ngaⁿ'á ngii dii chí ndeēchē cuuvi tii 'iīnū ngeecu ndiichi veces chí ndeēchē ngaⁿ'á ngii dii.

Ndúú 'uūví 'iinyān chí sn'diicu yā

²³ Ní caⁿ'a Jesús: 'Tíicā naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiinyuⁿ yā ná va'ai cheeti nguuvi ní tan'dúúca 'áamá rey chí neⁿ'e yā tun'dáa yā cuenta ndúúcu mozos yeⁿ'é yā.

²⁴ Taachí neⁿ'e yā tuca'a yā tun'daa yā cuenta, candée yā 'áamá mozo yeⁿ'é rey nanáāⁿ yā chí can'diicū sa n'dee n'dái mil tuūmī. ²⁵ Mozo miiⁿ ní nguéé cuuvi diiⁿ sá nadí'vē sa. Tuu'mi ní rey chí 'iiví sa caⁿ'a yā chíi yā táámá mozo miiⁿ chí n'diicui sa mozo ndúúcu n'daatāā yeⁿ'ē sa ndúúcu daiya sa ndúúcu tanducuéⁿ'ē chí véé yeⁿ'ē sa ní nadí'vē mozo miiⁿ chí can'diicū sa yeⁿ'é yā.

²⁶ Tuu'mi ní mozo miiⁿ candiitin'dií sa nanáāⁿ 'iivi sa ní di'cuítu sa 'iinyān ní caⁿ'a sa chíi sa 'iinyān: N'dií Señor, cunee ngiiⁿ nī 'áamá tiempo ní 'úú ní nadí'vē tanducuéⁿ'ē yeⁿ'é nī. ²⁷ 'Iivi sa miiⁿ ní nneé ya'ai 'iinu yā saⁿ'ā ní caⁿ'a yā chíi yā saⁿ'ā: Cunaⁿ'ā di ní 'āā ntéé cun'diicū

di yeⁿé. ²⁸ Sán'a 'cūū cuínan'a sa ní nan'daā sa ní ndaācā sa mozo chi daama idiⁿ sa ntiⁿnyuⁿ ndúúcu sa. Táamá mozo miiⁿ can'díicu ntúūⁿ sa 'aama ciento tuūmī yeⁿé sa. Ní mozo miiⁿ chita'ā sa daandu sán'a miiⁿ ní tuc'ā sa chiī sa yaācū sa ní can'a sa: Nadí'vē di chi can'díicu di. ²⁹ Tuu'mi ní mozo miiⁿ candiit'ndiī sa nanáaⁿ sa ní can'a sa chii sa: Cuneē ngíínú dí 'téé ní nadii'vé yeⁿé di. ³⁰ Naati sa'nā miiⁿ nguéé 'cuūⁿ sa. Cheⁿe sa chiica sa nuūⁿndi yeⁿe mozo miiⁿ ndúúcu sa ní s'nuúⁿ yā mozo vácūū ndíí nadí'vē sa chi cán'díicu sa. ³¹ Taná'nā mozos ndúúcu sa n'diichi yā chi chiī ní s'neeⁿ ndaachi yiinú yā. Ní cheⁿe yā nanáaⁿ 'iivi yā ní can'a yā chii yā 'iivi yā tanducuéⁿé chí chiī. ³² Tuu'mi ní 'iivi mozos 'cai yā mozo 'cūū chi ndaa sa nanáaⁿ yā. Ní can'a yā chii yā mozo miⁿ: Dii mozo, nguéé n'daācā di. Tanducuéⁿé chí can'díicu di yeⁿé 'āā chí dii chí 'āā ntéé nadí'vē di ti di'cuíftu di 'úú. ³³ ¿Áá nguéé nnee ya'āi 'iinu di mozo ndúúcu di tan'dúúca chí 'úú nnee ya'ai 'iinú dii? ³⁴ Tuu'mi ní nduuví taáⁿ 'iivi sa ní chiicá yā nuūⁿndi yeⁿé sa. Ní cueⁿe sa vácūū chí cheⁿé yā sa'nā ní miiⁿ canee sa ndii nadí'vē sa tanducuéⁿé chí can'díicu sa yeⁿe yā.

³⁵ 'Tiicá ntúūⁿ Chiidá chí canéé na va'ai cheēti nguuvi 'tíicā díín yā ndúúcu ndís'tiī nduuti chí ndís'tiī ní nguéé nadich'εécú ní ndúúcu nuuⁿmaⁿ staaava yeⁿe ní yeⁿe 'áámá 'áámá 'díínu ní yeⁿe chí nguéé n'daācā ndíín yā ndúúcu ní.

Jesús ngi'cueeⁿ yā yeⁿé chí 'tεechí vi'i 'iin'yāⁿ
(Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)

19 Taachí Jesús ch'íínú can'a yā ndúúcu 'cūū chiicá yā na yá'nāa Galilea ní cueⁿe ya'ai cá yā na yá'nāa yeⁿe Judea chí táámá lado yeⁿe yíicú Jordán. ² Nééné 'yaaⁿ 'iin'yāⁿ cueⁿé yā n'daa yā Jesús miiⁿ ní Jesús díín yā chí nduuví yeⁿe 'iin'yāⁿ s'eeⁿ chí ngiitā.

³ Tuu'mi ní 'iin'yāⁿ fariseos ndaa yā nanáaⁿ Jesús miiⁿ ti neⁿé yā chí n'diichíneeⁿ yā Jesús miiⁿ. Ní ngaⁿa yā ngiī yā 'iin'yāⁿ: N'diī Jesús, ¿áá canéé ná ley chí sa'nā ní cu'neeⁿ sa n'daataá yeⁿé sa chí nguéé ch'εete de'ē chí ndiīⁿ tá?

⁴ Jesús miiⁿ nan'guεécútaⁿa yā ní can'a yā chii yā 'iin'yāⁿ s'eeⁿ: ¿Áá nguéé n'geeⁿ ní naachi canéé nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs naachí ngaⁿā chí Ndyuūs dín'dái yā taanduvéé cosas ndíí cuááⁿ vmnaaⁿ ní dín'dái yā sa'nā ndúúcu n'daataá? ⁵ Ní can'a yā: Chíín chí sa'nā cu'neeⁿ sá chiida sa ndúúcu checu sá ní ndúúvidaama sa ndúúcu n'daataá yeⁿé sa ní nduu 'uuví yā ní nduūví 'aama yā nduucū vi't. ⁶ Tuu'mi ní 'āā ntéé 'uuví ngii yā tí 'āā 'aama núún yā. Chíín chí Ndyuūs nádaama yā, 'iin'yāⁿ nguεε canéé chí idivi yā.

⁷ 'Iin'yāⁿ fariseos can'a yā chii yā Jesús: ¿De'ε cáávā chí Moisés can'a ntiⁿnyuⁿ sa chí ca'á yā carta chí i'tεechi vi'i yā ní cu'neéⁿ yā n'daataá yeⁿe yā?

⁸ Jesús can'a yā chii yā 'iin'yāⁿ fariseos: Moisés miiⁿ ní 'cuūⁿ sa chí s'neeⁿ sa'nā n'daataá yeⁿe sa cucáávā chí staaava yeⁿe sa ní nééné chechi. Naati cuááⁿ vmnaaⁿ naachí chí nga'a, nguεε 'tíicā chí. ⁹ 'Úú ní ngaⁿá ngií ndís'tiī chí 'āā du'ú nūuⁿ sa'nā chí cu'neeⁿ sa n'daataá

yeⁿé sa ndúúti chí nguéé cáávā chí cueⁿe tá ndúúcu taama sa'nā ní sa'nā miiⁿ cuneē sa ndúúcu taama tá, véé nuūⁿndi yeⁿé sa. Sán'a chí 'caandavaacu sa ndúúcu n'daataá chí s'neeⁿ tá isa'nā yeⁿé tá, véé ntúūⁿ nuuⁿndi yeⁿé sa chí adulterio.

¹⁰ Tuu'mi discípulos yeⁿe Jesús ní can'a yā chii yā Jesús: Ndúúti chí sa'nā miiⁿ cú'neeⁿ sa n'daataá yeⁿé sa tuu'mi ní n'daācā ca chí nguéé 'caandavaacu sa.

¹¹ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ can'a yā chii yā discípulos: Nguéé nducyaaca 'iin'yāⁿ cuuvi deenu yā chuū naati 'āā dámaāⁿ 'iin'yāⁿ chí Ndyuūs nca'a yā chuū. ¹² Véé 'yaaⁿ razones chí nguéé 'caandavaacu sa'nā. Véé sa'nā chí ndii taachi n'giindiyáaⁿ sa yeⁿé checu sa 'āā nguéé cuuvi 'caandavaacu sa. Ní véé ntúūⁿ sa'nā eunucos chí 'iin'yāⁿ idiíⁿ yā chí nguéé cuuvi 'caandavaacu sa. Véé ntúūⁿ sa'nā chí maan sa nguéé neⁿe sa 'caandavaacu sa cáávā chí diiⁿ sa ntiⁿnyuⁿ yeⁿe naachí Ndyuūs ngaⁿa ntiⁿnyuⁿ yā. Nduuti chí 'iin'yāⁿ cuuvi ca'cueeⁿ yā nduudú 'cūū tuu'mi ní 'āā deenú yā.

Jesús idi'viicú yā dá'caiyā
(Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)

¹³ Tuu'mi ní ndaa 'iin'yāⁿ chí ndεε yā da'cáiyā nanáaⁿ Jesús. Ní 'íicú Jesús miiⁿ cun'du'ú yā ta'a yā vmnáaⁿ yeⁿé da'caiyā s'eeⁿ ní can'angua'ā yā yeⁿé dá'caiyā. Discípulos yaa'vi nééⁿ yā 'iin'yāⁿ chí índaa ndúúcu dá'caiyā. ¹⁴ Jesús miiⁿ ní can'a yā chii yā discípulos: 'Cuaáⁿ ní chí chíí da'caiyā nanaaⁿ. Nguéé caaca taanⁿ ní yeⁿé da'caiyā s'tíi ti naachí Ndyuūs chí canéé na va'ai cheēti nguuvi ngaⁿa ntiⁿnyuⁿ yā ní yeⁿé da'caiyā s'tíi. 'Tíicā chíí.

¹⁵ Ch'iinu chin'du'ú ta'á yā vmnaaⁿ yeⁿé da'caiyā s'eeⁿ ní chiicá yā lugar miiⁿ.

Sa'nā 'díín chí 'cuiica ní indeē sa ndúúcu Jesús
(Mr. 10.17-31; Lc. 18.18-30)

¹⁶ Tuu'mi ní ndaa 'áámá sa'nā 'díín nanáaⁿ Jesús miiⁿ ní can'a sa chí sa Jesús: N'diī maestro chí n'dai, ¿de'ē chí n'dáacā chí cuuvi díín ní cuuvi ndaācā vida cueⁿe daāⁿ-maⁿ chí cuuvi yeⁿé?

¹⁷ Jesús can'a yā chii yā sa'nā 'díín miiⁿ: ¿De'ē cúúví chí ngaⁿā di chí n'dai 'úú? Mar 'áámá 'iin'yāⁿ nguéé n'dai yā tí dámaāⁿ Ndyuūs. Naati ndúúti chí neⁿe di cundaā di na va'ai cheēti nguuvi naachí Ndyuūs ngaⁿa ntiⁿnyuⁿ yā, idiíⁿ di tan'dúúca chí ngaⁿa mandamientos.

¹⁸ Sa'nā 'díín míín ní can'a sa: ¿Cheé chíín? Jesús can'a yā: Nguéé 'caāⁿnūⁿ di. Nguéé can'a di ndúúcu 'aama n'daatá chí nguéé yeⁿé di. Nguéé diduucú di. Nguéé caaⁿmaⁿ di nduudu yaadi yeⁿé mar 'áámá 'iin'yāⁿ. ¹⁹ Dinéⁿe di checu di ndúúcu chiida di. Dinéⁿe di 'iin'yāⁿ na niⁿnuūⁿ vaacú di tan'dúúca chí neⁿe di maāⁿ di.

²⁰ Sa'nā 'díín miiⁿ ní can'a sa: Tanducuéⁿé chuū 'āā idiíⁿ ndíí taachi sa'nā 'líín 'úú. ¿De'ē cá indai yeⁿé?

²¹ Jesús can'a yā chii yā sa'nā: Ndúúti chí neⁿe di chí cúúví n'dai ca di tuu'mi ní cueⁿe di ní n'diicui di tanducuéⁿé chí véé yeⁿé di ní ca'a di 'iin'yāⁿ chí nguéé yeⁿe yā. Tuu'mi ní ndaācā chí véé vaadí 'cuiica yeⁿé ná va'ai

chëeti nguuvu chi cuuví yeⁿē di. Ní cuchíi di ní caⁿ'a di nduucú.

²² Taachí saⁿ'ā 'díiⁿ miiⁿ ch'iindiveeⁿ sa chuū, cunáⁿ'a sa ní s'neeⁿ ndaachi yiinú sa ti neen^e 'cuiica sa.

²³ Tuuⁿ'mi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā discípulos yeⁿ'e yā: Cuaacu níiⁿ'nyúⁿ ngaⁿ'á ngíi ndís'tiī chí ngíⁿ'tī chí cundaā 'áámá saⁿ'ā 'cuiica naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiⁿ'nyúⁿ yā na va'ai chëeti nguuvu. ²⁴ Táámá cosa ngaⁿ'á ngíi ndís'tiī chí 'ááma iti camello chí ch'ëete ca nguéé ti 'yuudūu 'tiicá tī, nguéé ngíⁿ'tī ca chí cho'ó tī na nduutinááⁿ 'iini chí cheendi va'ai 'líiⁿ nguéé ti 'áámá 'iⁿ'yāⁿ 'cuiica cu'téenu yā Ndyuūs ní cundáa yā naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiⁿ'nyúⁿ yā na va'ai chëeti nguuvu.

²⁵ Taachí ch'iindiveeⁿ discípulos yeⁿ'e yā chuū, néené nadicádiiⁿnuuⁿ yā ní caⁿ'a yā nguááⁿ maaⁿ yā: ¿Du'u cuuví nanguaⁿ'āi?

²⁶ Jesús ch'íiⁿu yā discípulos ní caⁿ'a yā: Saⁿ'ā yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní nguéé cuuví diiⁿ sa chuū naati Ndyuūs cuuví diiⁿ yā tanducuéⁿ'ē.

²⁷ Tuuⁿ'mi ní Pedro miiⁿ ní nan'guëecútaⁿ'a sa ní caⁿ'a sa chí sa Jesús: N'diī Señor, cuin'diichí nī. Nús'ūū ní sn'hééⁿ 'nū tanducuéⁿ'ē chí véé yeⁿ'é 'nū ní cuchíi 'nū ndúúⁿcū n'diī. ¿Dē'ē ndaācā yeⁿ'é 'nū?

²⁸ Jesús caⁿ'a yā chí yā discípulos: Cuaacu níiⁿ'nyúⁿ, ngaⁿ'á ngíi ndís'tiī, chí tiempo chí cuchíi taachí nducuéⁿ'ē nduuví ngai ní Saⁿ'a chí Daiyá Dendyuūs 'cuūndī sa na trono yeⁿ'ē sa ndúúⁿcū dëeve ch'ëete yeⁿ'e maaⁿ sa ní 'cuai sa ndís'tiī chí cuen'e nī ndúúⁿcu sa. Ní ndís'tiī ní 'cuëeté nī na ndiichuuvu tronos ní díiⁿ nī juzgar ndu'u ndiichúúví ndaata yeⁿ'e 'iⁿ'yāⁿ Israel chí judíos yā. ²⁹ 'Áā du'ú nūⁿ chí cu'neeⁿ ná vaacu yā o 'díiⁿu yā o ví'i yā o chíidá yā o chëecú yā o 'ndaataá yeⁿ'e yā o daiya yā o yáⁿ'āa yeⁿ'e yā cáávā chí duuchí, 'iⁿ'yāⁿ miiⁿ ndaācā cá yā táámá ciento más cá. Ní Ndyuūs ca'á yā 'iⁿ'yāⁿ miiⁿ vida cuen'e daāⁿmaⁿ yeⁿ'e yā ná va'ai chëeti nguuvu.

³⁰ Néené 'yaaⁿ 'iⁿ'yāⁿ chí maaⁿ snée yā cuááⁿ chí vmnaaⁿ ní 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'cuëetinée yā cuaaⁿ chí cuayiivi ní néené 'yaaⁿ 'iⁿ'yāⁿ chí maaⁿ snée yā cuaaⁿ chí cuayiivi ní 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'cuëetinée yā cuaaⁿ chí vmnaaⁿ.

Ejemplo yeⁿ'e 'iⁿ'yāⁿ chí díiⁿ yā ntiⁿ'nyuⁿ

20 Caⁿ'a Jesús: Naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiⁿ'nyúⁿ yā yeⁿ'e na va'ai chëeti nguuvu ní tan'dúúⁿcā 'áámá dueño chí véé yáⁿ'āa yeⁿ'e yā. Dueño miiⁿ ní can'dáa yā cuaaⁿ ná nguëetiⁿyaaⁿ chí in'nuuⁿ yā mozos chí diiⁿ ntiⁿ'nyuⁿ naachi véé díiⁿ'yú uvas yeⁿ'é yā. ² Ní indeé yā ndúúⁿcū mozos taaca chí nadíi'vé yā mozos. Ní caⁿ'a yā chí ca'á yā 'aama caadi plata nguuvu miiⁿ ní dicho'ó yā mozos miiⁿ chí diiⁿ sa ntiⁿ'nyuⁿ naachi véé díiⁿ'yú uvas yeⁿ'é yā. ³ Dueño miiⁿ can'dáa yā na vaacu yā taandúú cuááⁿ nááⁿ n'gëecú nuuuⁿ nguëetiⁿyaaⁿ ní cuéⁿ'e yā cuaaⁿ niⁿ'vëé ní n'diichi yā ta n'duuvu sáⁿ'ā chí snée sa chí nguéé ndaācā ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e sa. ⁴ Ní caⁿ'a yā chí yā saⁿ'ā s'eeⁿ: Ndís'tiī, cuéⁿ'e nī díiⁿ nī ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e naachi véé díiⁿ'yú uvas yeⁿ'é. 'Úú ní nadíi'vé ndís'tiī tan'dúúⁿcā chí tuumicadiiⁿúúⁿ chí n'daācā. Saⁿ'ā s'eeⁿ ní cuen'e sa diiⁿ sa ntiⁿ'nyúⁿ miiⁿ. ⁵ Ní can'dáa ntuuⁿ yā taandúú cuááⁿ naaⁿ ingyáⁿ'ā. 'Tiicá ntúúⁿ cun'daa yā

táánduu cuaaⁿ nááⁿ n'gëecú 'íiⁿú chíiⁿū, 'tiicá ntúúⁿ diiⁿ yā n'nuúⁿ yā mozos chí diiⁿ sa ntiⁿ'nyuⁿ. ⁶ Ní taandúú n'gëecu juⁿ'u chíiⁿū cuen'e ntúúⁿ yā ní ndaācā yā taanduu 'uuvu saⁿ'ā chí nguéé índaācā ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e sā. Ní caⁿ'a yā chí yā saⁿ'ā s'eeⁿ: ¿Dē'ē cúúví chí ndís'tiī snée nī 'muuⁿ ní n'úúⁿmáⁿ nguuvu chí nguéé ntiⁿ'nyuⁿ chí idiíⁿ nī? ⁷ Saⁿ'ā s'eeⁿ caⁿ'a sa: Ti mar 'áámá 'iⁿ'yāⁿ nguéé tee yā ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é 'nū. Dueño miiⁿ caⁿ'a yā chí yā saⁿ'ā s'eeⁿ: Ndís'tiī, cuen'e nī díiⁿ nī ntiⁿ'nyuⁿ naachi véé díiⁿ'yú uvas yeⁿ'é ní nadíi'vé ndís'tiī tan'dúúⁿcā chí itu-umicadiiⁿúúⁿ chí n'daācā. ⁸ Taachí cuen'e yā 'yáⁿ'āa, dueño miiⁿ naachí véé díiⁿ'yú uvas miiⁿ caⁿ'a yā chí yā saⁿ'a chí ngaⁿ'a ntiⁿ'nyuⁿ sa yeⁿ'e mozos: 'Cuai dí mozos ní nadíi'vé di mozos chí ndaa sa cuayiivi. 'Cuiinu maaⁿ ní nadíi'vé di mozos chí ndaa sā cuayiivi. 'Cuiinu maaⁿ ní nadíi'vé di mozos chí ndaa sā cuayiivi. 'Cuiinu maaⁿ ní nadíi'vé di mozos chí ndaa sā vmnaaⁿ. ⁹ Ndaa mozos chí cheⁿ'e sā na ntiⁿ'nyuⁿ miiⁿ taanduu na n'gëecú juⁿ'u chíiⁿū ní nadíi'vé sa mozos. 'Áámá 'áámá sā ndaācā sā 'áámá caadi plata yeⁿ'é sā. ¹⁰ Taachí ndaa mozos chí cheⁿ'e sā vmnaaⁿ ná ntiⁿ'nyuⁿ miiⁿ, nadacádiⁿnuuⁿ sā n'deēe cá tuūmī ndaācā sā. Mozos ntúúⁿ ndaācā sā 'áámá caadi tuūmī yeⁿ'e sā. ¹¹ Taachí nadíi'vé sā mozos ní neen^e n'deēe caⁿ'a mozos yeⁿ'e dueño yeⁿ'e naachi véé díiⁿ'yú uvas miiⁿ. ¹² Mozos ní caⁿ'a sa: Sáⁿ'a s'tiī ti 'āā 'ai chíiⁿū ndaā sa ní 'áámá hora nūⁿ diiⁿ sa ntiⁿ'nyuⁿ ní dáámá nūⁿ nadíi'vé nī sáⁿ'a s'tiī ndúúⁿcū nús'uū. Nús'uū ní díiⁿ 'nū ntiⁿ'nyuⁿ ní ch'ëetinée 'nū na 'yáⁿ'ā. ¹³ Dueño miiⁿ ní nan'guëecú-taⁿ'á yā ní caⁿ'a yā chí yā 'áámá chëe mozos: Ndís'tiī saⁿ'ā chí n'dai nduucú, nguéé nduuví taaⁿ di nduucú. Nguéé cunnⁿcāā idiíⁿ nduucú ndís'tiī. ¿'Áá nguéé ndeé ndúúⁿcu nī chí nadíi'vé ndís'tiī 'áámá caadi plata ní 'āā canéé yiinú nī? ¹⁴ Cuta'á nī chí tunééⁿ ndis'tiī ní cunaⁿ'a nī. 'Úú ní nadicádiiⁿúúⁿ chí nadíi'vé mozos chí ndaā sa cuayiivi tan'dúúⁿcā chí nadíi'vé ndís'tiī. ¹⁵ ¿'Áá nguéé cuuvi diiⁿ 'úú tan'dúúⁿcā chí neⁿ'é ndúúⁿcū tuūmī yeⁿ'é? ¿'Áá ngíi nguee nī ti 'úú ní n'dai? ¹⁶ 'Túúⁿcā 'iⁿ'yāⁿ chí snée cuááⁿ vmnááⁿ 'cuëetinée yā ndii cuaaⁿ cuayiivi. 'Iiⁿ'yāⁿ chí snée cuayiivi ní 'cuëetinée yā cuááⁿ vmnaaⁿ ti néené 'yaaⁿ n'deēe 'iⁿ'yāⁿ chí 'cai Ndyuūs naati duu'vii 'iⁿ'yāⁿ chí ndëeve Ndyuūs.

Jesús ngaⁿ'a ntuuⁿ yā yeⁿ'e chí 'cuūvi yā

(Mr. 10.32-34; Lc. 18.31-34)

¹⁷ Jesús chëe yā na yáāⁿ Jerusalén ní cuen'e yā ndúúⁿcū ndu'ū ndiichúúví discípulos yeⁿ'é yā 'áámá lado. Ní Jesús caⁿ'a yā chí yā discípulos taachi ngiicá yā: ¹⁸ Ndís'tiī ní maaⁿ ní chëe yú na yáāⁿ Jerusalén miiⁿ. 'Úú chí Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nca'á yā 'úú tá'āa chiidúú n'gëeté ndúúⁿcū maestros chí ngi'cueeⁿ ley. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní díiⁿ yā condenar 'úú ní 'cuūví. ¹⁹ Ní nca'a yā 'úú ta'a 'iⁿ'yāⁿ chí nguéé ndaata yeⁿ'e 'iⁿ'yāⁿ Israel. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní 'cááⁿnyuⁿneeⁿ yā 'úú ní 'cuen'e yā 'úú ní cu'neeⁿnga'á yā 'úú. Ní 'úú chí Saⁿ'ā chí Daiya Ndyuūs miiⁿ nanduuchí ndiichi ndii 'íiⁿú nguuvu yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā.

Chí chεεcu Jacobo ndúúcu Juan chiica tá yeⁿε 'áámá naaⁿ
(Mr. 10.35-45)

²⁰ Tuu'mi ní ndaā n'daataá yeⁿe saⁿā Zebedeo nanáán Jesús miin ndúúcu daiya tá ní chiintii'ya tá nanáán Jesús miin ní dich'εεte tá 'yā ní chiica ta 'áámá favor. ²¹ Jesús ní caⁿ'a yā: ¿D'é'ε neⁿε di? Tán'ā miin ní caⁿ'a tá: Taachí ndaa di naachí caaⁿ'maⁿ ntiin'nyuⁿ di, caaⁿ'maⁿ ntiin'nyuⁿ di chí ndúú 'uūví saⁿā daiyá 'cuεεte sa 'diituu dí, 'aama sa ní lado tá cuaacu di ní taama sa ní lado tá 'cuéε di.

²² Tuu'mi ní Jesús nan'guεεcútaⁿa yā ní caⁿ'a yā chii yā 'iin'yāⁿ: Nguéé déénu nī dε'ε chí ngiica nī. ¿Áá cuuvi diin nī chí cú'u nuún nī yeⁿe chí n'geen yeⁿe vaso chí yeⁿe chí 'cúeenú cuuvi? ¿Áá cuuvi cuta'á nī maaⁿ ngεédínuūⁿnī chí cuta'á? Juan ndúúcu Jacobo miin ní ngaⁿ'a yā chí cuuvi díin yā. ²³ Jesús miin caⁿ'a yā chí yā 'iin'yāⁿ s'een: Cuaacu níin'nyúⁿ canéé chí cú'ú nī yeⁿe vaso yeⁿe chí 'cúeenú cuuvi ní canéé chí cuta'á nī chí chεédínuūⁿnī chí 'úú ita'á. Naati nguéé tunééⁿ 'úú chí ca'á du'ú chí 'cuundi lado tá cuaācu o lado tá 'cuéε. Lugar 'cūū ní Ndyuūs ca'á yā 'iin'yāⁿ chí Ndyuūs 'cu-undiyaáⁿ yā cáāvā 'iin'yāⁿ.

²⁴ Taachí ndu'u ndííchi discípulos ch'iindiveéⁿ yā chuū, nduuvi taán yā yeⁿe nduu 'uūvi discípulos chí daiya saⁿā Zebedeo. ²⁵ Tuu'mi ní Jesús yaa'ví yā discípulos ní caⁿ'a yā chí yā 'iin'yāⁿ s'een: 'Áá deenu ndís'tiī chí 'iin'yāⁿ yeⁿe naciones chí ngaⁿ'a ntiin'nyuⁿ vεε poder yeⁿe yā nguaaⁿ 'iin'yāⁿ yeⁿe naciones yeⁿe yā. Ní 'iin'yāⁿ chí n'gεεte cá yeⁿε naciones ní ngaⁿ'a ntiin'nyúⁿ yā yeⁿe tanáⁿa yā. ²⁶ Naati nguéé 'tíicā cuuvi nguaaⁿ ndís'tiī. Saⁿā chí neⁿe sa cúúví ch'εεte sa nguaaⁿ ndís'tiī canéé chí dichí'vε sa ndís'tiī. ²⁷ Saⁿā chí neⁿe sa cūnee cuaaⁿ vmnaaⁿ ca yeⁿe ndís'tiī canéé chí dichí'vε ca sa ndís'tiī. ²⁸ Naati Saⁿā chí Daiya Ndyuūs nguéé ndaā sa chí 'iin'yāⁿ dichí'vε yā saⁿā ti maāⁿ sa dichí'vε sa 'iin'yāⁿ, ní chí ca'a sa vida yeⁿε maaⁿ sa tan'dúúca chí precio yeⁿε nuuⁿndi cáāvā chí nadanguaⁿ'ai yā 'yaaⁿ n'dái 'iin'yāⁿ.

'Uūví chí nguenaáán nduūvā yeⁿε sa
(Mr. 10.46-52; Lc. 18.35-43)

²⁹ Taachí Jesús ndúúcu discípulos yeⁿε yā caⁿ'daa yā yeⁿe yāāⁿ Jericó nééne 'yaaⁿ 'iin'yāⁿ can'dáa yā 'iin'yāⁿ s'een. ³⁰ 'Uuvi saⁿā chí nguenaáán chí vεεte sa niin'nuún cyúúni taachí ch'iindiveeⁿ sa chí Jesús cho'ó yā miin, 'cai yiicú sa ní caⁿ'a sa: N'diī Señor, Daiya David, nneé ya'ai 'iinu nī nús'uu.

³¹ Nééne 'yaaⁿ 'iin'yāⁿ yaa'vi neeⁿ yā saⁿ'a s'een chí cunéé 'diin cheendi sa naati saⁿ'a s'een ní n'gaí yiicú cá sa: N'diī Señor, Daiya David, nneé ya'ai 'iinu nī nús'uu.

³² Jesús miin cheendii yā ní 'cai yā saⁿ'a s'een ní caⁿ'a yā chí yā saⁿ'a s'een: ¿Dε'ε neⁿε nī chí 'úú díin ndúúcu nī?

³³ Saⁿā s'een ní caⁿ'a sa: N'diī Señor, díin nī chí snaaⁿ 'nū.

³⁴ Tuu'mi ní Jesús, Daiya David, nneé ya'ai 'iinu yā saⁿ'a s'een ní tuu'ví yā nduutináaⁿ sa. Ní hora míin nūuⁿ

nduutináaⁿ sa nguuaaⁿ ní chí snaaⁿ sa. Saⁿ'a s'een ní cuen'e sa ndúúcu Jesús.

Jesús sndaa yā na yāāⁿ Jerusalén tan'dúúca 'áámá rey
(Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

21 Taachi Jesús ndaa niin'nuún yā na yāāⁿ Jerusalén ní ndaa yā ná yiicú chí nguuví Olivos chí yeⁿε yāāⁿ 'líin chí nguuví Betfagé, dich'ó'ó yā na 'uūví discípulos yeⁿε yā. ² Ní caⁿ'a yā chí yā discípulos: Cuen'e nī na yāāⁿ 'líin chí canéé niin'nuún. Miiⁿ ní ndaaca nī 'áámá burra chí n'dεēchiichí tī ndúúcu daiya tī. Ndís'tiī ní n'daatí nī 'iiti ní candéε nī 'iiti 'muuⁿ. ³ Ní ndúúti chí 'áámá 'iin'yāⁿ yaa'vi yā ndís'tiī yeⁿe 'iiti miin, caaⁿ'maⁿ nī cuuvi nī 'iin'yāⁿ ti Señor yeⁿe yú neⁿe yā 'iiti miin. Ní 'iin'yāⁿ miin caama nadicho'ó yā 'iiti.

⁴ Tanducuéⁿε 'túúca chí ní 'iicu cuuvi cuaacu chí caⁿ'a profeta chí ndεε yā nduudu yeⁿε Ndyuūs ndii cuááⁿ vmnaaⁿ taachí dinguúⁿ yā chuū na libro yeⁿe Ndyuūs:

⁵ Cuuvi nī 'iin'yāⁿ chí snée yā na yāāⁿ Sión 'tíicā. Cun'di-ichí nī, Rey yeⁿe nī cuchíi yā nanáaⁿ nī. Rey miin ní ndi-icuúⁿ yā ní canduú yā burra 'líin. Ní burra 'líin ní daiya 'iiti chí candéε.

⁶ Discípulos cuen'e yā ní díin yā tan'dúúca chí Jesús miin dich'ó'ó yā 'iin'yāⁿ s'een. ⁷ Ní candéε yā burra miin ndúúcu daiyá tī. Ní sn'duú yā cotón yeⁿε yā vmnaaⁿ yeⁿε burra 'líin. Ní Jesús miin ní canduú yā 'iiti. ⁸ 'Iin'yāⁿ chí n'deeε n'dái n'doo yā cotón yeⁿε yā cuaaⁿ cyúúni. Tanáⁿa yā chí lica yā dúuⁿε yán'á ní n'doo yā cuaaⁿ cyúúni. ⁹ 'Iin'yāⁿ chí cuen'e yā cuááⁿ vmnaaⁿ ndúúcu 'iin'yāⁿ chí cuen'e yā cuaaⁿ dáámí yā tuc'á yā 'cai yiicú yā, ní caⁿ'a yā: Dε'ε chúúca ch'εεte n'dai 'iin'yāⁿ chí Daiya rey David. Dε'ε chúúca n'dai 'iin'yāⁿ chí cuchii ndúúcu chí duuchi Señor miin. Dich'εεte yú Ndyuūs chí snée ná va'ai chεētí nguuví.

¹⁰ Taachí Jesús miin sndaa yā na yāāⁿ Jerusalén nducyáácá 'iin'yāⁿ yeⁿe yāāⁿ miin tuumicadínuuⁿ yā ní caⁿ'a yā nguaaⁿ maaⁿ yā: ¿Du'u rá sáⁿ'a 'cūū?

¹¹ 'Iin'yāⁿ míin ngaⁿ'a yā: Sán'a 'cūū saⁿ'a profeta Jesús chí cuchíi sá cuaaⁿ na yāāⁿ Nazaret yeⁿe yán'āa Galilea.

Jesús inadidεεvé yā yaācū templo
(Mr. 11.15-19; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹² Jesús miin sndaa yā ná yaācū templo yeⁿε Ndyuūs ní tun'dáa yā nducyaaca 'iin'yāⁿ chí in'diicui yā ndúúcu 'iin'yāⁿ chí ngái yā na yaācū miin. Ní chεεcundaa yā mesas yeⁿe 'iin'yāⁿ chí n'dáaⁿ yā tuūmí yeⁿe 'iin'yāⁿ. Ní chεεcú yā sillias yeⁿε 'iin'yāⁿ s'een chí in'diicui yā 'yáádá palomas. ¹³ Ní Jesús caⁿ'a yā chí yā 'iin'yāⁿ s'een: Na libro yeⁿe Ndyuūs naachi canéε nguūⁿ 'túúca ngaⁿ'a: Vá'ai yeⁿε canéε chí duuchi va'ai naachi 'iin'yāⁿ caaⁿ'maⁿnguaⁿ'á yā, naati ndís'tiī ní díin nī chí yiivi yáává yeⁿe 'iin'yāⁿ chí díduucu.

¹⁴ Ní chεeti yaācū miin ndaá nanáaⁿ Jesús 'iin'yāⁿ chí nguenaáán ndúúcu 'iin'yāⁿ chí ngaā yó'ó, ní Jesús miin díin yā chí nduūvā yeⁿe nducyaaca yā. ¹⁵ Naati chiiduu n'gεεtεε ndúúcu maestros yeⁿe ley nduuví taán yā taachí n'diichi yā chí 'tíicā idiin Jesús miin ní ch'iindiveeⁿ

yā chuū. Ní san'ā dá'caīyāa n'gai sa ní can'a sa: De'ē chūúcā ch'εεε sa'ā chi Daiya rey David miiⁿ. ¹⁶ Ní 'iin'yān s'een can'a yā chii yā Jesús miiⁿ: ¿Áá n'giindiveén nī chí san'ā da'caīyāa ngan'ā sa? Jesús can'a yā: N'giindiveén. ¿Áá nguéé n'geen ndís'tiī Nduudu yen'e Ndyuūs naachi canéé nguūⁿ? Ní ngan'a 'túúcā:

'Āā diiⁿ di chi da'caīyāá ndúúcū dacua'áa caata yā chi n'daāca n'dai yen'é Ndyuūs.

¹⁷ Jesús ní nan'daa yā yen'e yaācū miiⁿ. Ní nan'daa yā yen'e yāān miiⁿ ní cuen'e yā na yāān 'lííⁿ chí nguuvi Beta-nia. Ní mííⁿ canee yā nguūinū miiⁿ.

Jesús ngan'a yā chi nguεε n'dáacā yán'á yen'e n'guíídīi yaaⁿ nguuvi chí nguéé n'gui'i yen'é
(Mr. 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Chidéévé táámá nguuvi, ní Jesús ndaa ntúuⁿ yā ná yāān miiⁿ ní chíi cuiicú yā. ¹⁹ Cuaaⁿ cyúúni ní n'diichi yā 'áámá yán'á yen'e n'guíídīi yaaⁿ nguuvi n'iiⁿnyuⁿ cyúúni, ní cuen'e yā naachi cut'áa yā n'guiídīi miiⁿ, ní nguéé ndaaca yā n'gui'i yen'é, dámaān tá'āa. Ní Jesús can'a yā chii yā yán'á 'túúcā: Dii yán'á, 'āā ntéé nguεεcunéé 'cuūndī n'gui'i yen'é di. Tuu'mí nūuⁿ yan'á miiⁿ nti'i.

²⁰ Taachí discípulos n'diichí yā chuū, ngen'é yiinú yā yen'é ní can'a yā: ¿De'ē cúúví chí maā'nchεεté nuūⁿ nti'i n'guíídīi yaaⁿ nguuvi?

²¹ Jesús nán'guεεcútaⁿa yā ní can'a yā chii yā discípulos: Cuaacu nííⁿnyuⁿ ngan'á ngíí ndís'tiī, ndúúti chí ndís'tiī i'téenu nī ní nguéé n'deēe nadicádíínuuⁿ nī, nguéé dámaān chuū cuuvi dííⁿ nī yen'é n'guíídīi yaaⁿ nguuvi naati cuuvi dííⁿ nī ndúúcū yīcū 'lííⁿ 'cūú chí caaⁿmaⁿ nī cuuvi nī: Dii yīcū, cuvii dí 'múúⁿ ní cuen'e di cundáá nuūⁿ di ná nuūⁿnt'á'á, ní cuuvi. ²² Tanducuéⁿ chí caaca nī naachi caaⁿmaⁿngua'á nī, ndúúti chí cu'téenu nī, ní ndaācā yen'e nī.

Jesús ngan'a ntiíⁿnyuⁿ yā tan'dúúcā 'iin'ntyéⁿe
(Mr. 11.27-33; Lc. 20.1-8)

²³ Taachí Jesús miiⁿ ndaá yā chεεti yaācū templo miiⁿ, chiiduú n'geéé ndúúcū 'iin'yān ndiicúú chí ngan'a ntiíⁿnyuⁿ yā yen'e yaācū ndaá yā nanáán Jesús miiⁿ taachí ngi'cueeⁿ yā, ní can'a yā chii yā Jesús: ¿Du'ú 'ííⁿntyen'é ngan'a yā chí 'túúcā idiíⁿ nī? ¿Du'ú 'iin'yān tee yā poder chí caaⁿmaⁿ ntiíⁿnyuⁿ nī 'túúcā?

²⁴ Nan'guεεcútaⁿa Jesús miiⁿ ní can'a yā chii yā 'iin'yān s'een: 'Úú ntúūⁿ ní intiinguuneén ndís'tiī. Nduuti chí nan'guεεcútaⁿa nī yen'é, tuu'mi ní cuuvi ndís'tiī du'ú 'iin'ntyen'é tee yā poder 'úú chí idiíⁿ dendú'u chuū.

²⁵ Yen'é chí chεεdinúuⁿnt' Juan, ¿tíí chíicā? ¿Áá yen'e Ndyuūs chí canéé na va'ai chεεti nguuvi o yen'e san'ā in'yeeⁿdí 'cūú? Tuu'mi ní 'iin'yān s'een ndeé yā nguáán maán yā ní can'a yā: Nduuti chí caaⁿmaⁿ yú chí yen'é nanguuvi, tuu'mi ní Jesús caaⁿmaⁿ yā cuuvi yā s'uūuⁿ: ¿De'ē cuuvi chí nguéé s'teenu nī yen'e chí ngan'a Juan miiⁿ? ²⁶ Ní nduuti chí caaⁿmaⁿ yú chí yen'e san'ā in'yeeⁿdí 'cūú, 'va'a yú 'iin'yān yen'e yāān ti nducyaaca yā ní déenu yā chí Juan chí chεεdinúuⁿnt' ní 'aama profeta yen'é Ndyuūs.

²⁷ Ní nan'guεεcútaⁿa yā yen'e Jesús miiⁿ ní can'a yā: Nguéé déenu 'nū. Jesús miiⁿ ní can'a ntúuⁿ yā: 'Tiicá ntúūⁿ 'úú ní nguéé cuuvi ndís'tiī du'u 'ííⁿntyen'é tee yā poder 'úú chí idiíⁿ chuū.

'Áámá ejemplo yen'é 'uuví daiya yā

²⁸ Jesús can'a yā: ¿De'ē inadacadiinúuⁿ ndís'tiī yen'e chuū? Can'a caaⁿmaⁿ ndúúcū ndís'tiī yen'e 'áámá san'ā chí véé 'uuví daiya sa. Ndaā sa nanáán 'áámá daiya sa ní can'a sa: Díí daiyá, cuéⁿé di ní diiⁿ dí ntiíⁿnyuⁿ naachi véé díí'yú uvas yen'é. ²⁹ Daiya sa ní nan'guεεcútaⁿa sa ní can'a sa: Nguéé nen'é. Ch'iinu maaⁿ ní nadicádíínuuⁿ sa chí nguéé n'daācā diiⁿ sa ní cuéⁿe sa diiⁿ sa ntiíⁿnyuⁿ miiⁿ. ³⁰ Ní cuen'e ntúuⁿ san'ā miiⁿ ní yaa'vi sa táámá daiya sa, ní 'tiicá ntúūⁿ can'a sa chí sa daiya sa. Ní daiya sa mííⁿ nán'guεεcútaⁿa sa ní can'a sa: 'Tíicā, n'diī chiidá, can'á. Naati nguéé cuen'e sa diiⁿ sa ntiíⁿnyuⁿ.

³¹ ¿De'ē inadacadiinúuⁿ ndís'tiī? Naachi 'uuví daiya yā ¿chεε chí diiⁿ tan'dúúcā chí nen'e chiidá yā? 'Iin'yān s'een can'a yā: San'ā chí yaa'vi yā vmnaaⁿ. Jesús can'a yā chí yā 'iin'yān s'een: Cuaacu nííⁿnyuⁿ ngan'á ngíí ndís'tiī, chí 'iin'yān chí inn'guéé yen'e impuestos ndúúcū n'daataá chí véé cá san'ā yen'e tá can'á yā vmnaaⁿ yen'é nī naachi Ndyuūs ngan'a ntiíⁿnyuⁿ yā. ³² Ti Juan chí chεεdínuuⁿnt' ndaā sa vmnáán ndís'tiī. Chiica sá na 'áámá yúúni cuaacu ní ngan'a sa yen'e yúúni cuaacu yen'e Ndyuūs ní nguéé s'téenu nī yen'é sa. Naati san'ā publicanos chí inn'guéé yen'e impuestos ndúúcū n'daataá chí véé san'ā s'ee ndúúcu tá s'téenu yā nduudu yen'e sa. Ndís'tiī, taachí n'diichí nī chuū chí 'āā diiⁿ Juan, nguéé ndaacadaamí nī yen'e nuuⁿndi yen'é nī ní nguéé s'téenu nī chíiⁿ chí ngan'a Juan miiⁿ.

'Áámá ejemplo yen'e 'iin'yān chí nguεε n'dáacā idiíⁿ yā ntiíⁿnyuⁿ

(Mr. 12.1-12; Lc. 20.9-19)

³³ Tuu'mi ní can'a Jesús: 'Caandiveén nī táámá ejemplo chí 'tεε nguεε dáámá. Canéé 'áámá 'iin'yān chí véé yán'āa yen'e yā ní chíiⁿ yā dii'yu yen'e uvas na yán'āa yen'e yā. Ní din'dái yā 'áámá cheen yen'é yán'á 'lííⁿ núúⁿmán cuaaⁿ 'diituú. Din'dái yā 'aama tanque naachi cuuvi tun'dáa yā nuūⁿnt' yen'e uvas miiⁿ. Ní din'dái yā 'áámá torre nguaaⁿ dii'yu uvas naachi mozos yen'e yā 'cuεetinéⁿ sa diiⁿ sa cuidado n'gui'i uvas miiⁿ. Dueño miiⁿ ca'a yā yán'āa yen'e yā san'ā s'een chí diiⁿ sa ntiíⁿnyuⁿ miiⁿ ní cuen'e yā táámá país. ³⁴ Taachí snuū ca'a yen'é tiempo yen'e n'gui'i uvas miiⁿ chí túúmá yā, dueño dicho'ó yā mozos yen'e yā chí san'ā s'een nca'a sa n'gui'i uvas yen'e yán'āa, parte yen'e n'gui'i chí tuneen dueño. ³⁵ San'ā chí diiⁿ ntiíⁿnyuⁿ na yán'āa miiⁿ sta'a sa mozos. 'Áámá ní ch'en'e sa, táámá ní chíiⁿnuⁿ sa ní táámá ní chíiⁿtu sa. ³⁶ Dueño miiⁿ dicho'ó yā taandúú 'uuví mozos, 'āā ví'í mozos chí chen'é vmnaaⁿ. 'Tiicá ntúūⁿ diiⁿ sa ndúúcū mozos.

³⁷ Cuayiivi mííⁿ dich'ó yā daiya yā ti dueño miiⁿ ní ngan'a yā: San'ā s'een ní diiⁿ sa honrar daiyá. ³⁸ Taachí san'ā s'een chí diiⁿ sa ntiíⁿnyuⁿ yen'e yán'āa miiⁿ n'diichi sa daiya dueño miiⁿ, can'a sa nguáán maaⁿ sa: Sán'a 'tíí

chi cuuví yeñ'e sa yáñ'āa 'cūū. 'Caan'nuñ yú sán'ā miiñ ní ndúúcu chi véé naañ chi cuuví yeñ'e sa ní cuuví yeñ'e yú. ³⁹ Ní sta'ā sa daiya dueño miiñ ní tun'daa sa sañ'ā 'áámá lado yeñ'e chéēñ yeñ'e díf'yú uvas miiñ ní ch'iin'nuñ sa sañ'ā.

⁴⁰ Taachí ndaā dueño yeñ'e díf'yú uvas ¿de'ē díñ yā ndúúcu sañ'ā chí ídiiñ ntiíñnyuñ na yáñ'āa yeñ'é ya?

⁴¹ 'Iin'yāñ s'een ní cañ'a yā: Dueño miiñ ní 'caan'nuñ yā sañ'ā chí cúuncheeñ sa díñ sa. Ní ca'á yā yáñ'āa yeñ'e yā naachi véé díf'yú uvas táámá 'iin'yāñ chí díñ yā ntiíñnyuñ na yáñ'āa miiñ, 'iin'yāñ chí ntée yā uvas chí tuneēñ yā na tiempo yeñ'e n'gui'i.

⁴² Jesús cañ'a yā chí yā 'iin'yāñ s'een: ¿'Áá nguéé n'geēñ ndís'tií naachi canéé nguūñ na libro yeñ'e Ndyuūs chí ngañ'a 'túúca:

Tuūu chí 'iin'yāñ chí idin'dái yā va'ai sta'á yā ní ch'ēēcú yā 'áámá lado tí nguéé neñ'e yā. Tuūú 'cūū tuūú ch'ēete ní dichíí'vé ca ní canéé tuūu ch'ēeté esquina yeñ'é va'āi. Chuū ní Señor Ndyuūs díñ yā. Chuū ní 'áámá chí ngeñ'e yiiñu yú taachí inaañ yú yeñ'e.

⁴³ Chíñ chí 'túúca nga'á ngíñ ndís'tií, chí naachi Ndyuūs ngañ'a ntiíñnyuñ yā díví yā yeñ'e ndís'tií ní ca'á yā táámá 'iin'yāñ chí ca'á yā n'gui'i chí tuneēñ lado yeñ'é Ndyuūs.

⁴⁴ 'Áa du'ú nūuñ 'iin'yāñ chí cun'dáá nduú yā vmnaañ na tuūu 'cúú ní caātú 'ííñ yeñ'e yā. Naati 'āa du'ú nūuñ 'iin'yāñ chí cun'dáá nduūu tuūu 'cúú vmnaañ yeñ'e yā, 'cuííñú ndúúví yuūñi yā.

⁴⁵ Taachí 'iin'yāñ chiiduu n'geēté ndúúcu 'iin'yāñ fariseos ch'iindiveēñ yā chuū, 'iin'yāñ s'een tuumi-cadíñnuñ yā chí yeñ'é yā ngañ'a Jesús miiñ.

⁴⁶ Nadicadíñnuñ yā taacā chí cuta'á yā Jesús miiñ naati 'va'a yā 'iin'yāñ yeñ'e yáañ tí 'iin'yāñ s'een i'téenu yā Jesús miiñ tan'dúúca chí 'áámá profeta chí ngañ'a nduudu yeñ'e Ndyuūs.

'Áámá ejemplo yeñ'e 'viicu chí n'giindivaacú yā

22 Jesús tuca'á yā ndee yā taama vmnéñ'ēe ndúúcu ejemplos, ní cañ'a yā: ² Naachi Ndyuūs ngañ'a ntiíñnyuñ yā yeñ'e va'ai chēeti nguūvi tan'dúúca 'áámá rey chí chiica yā 'viicu chí ch'iindivaacu sañ'a daiya yā. ³ Ní dichó'o yā mozos yeñ'e yā chí yaa'vi sa 'iin'yāñ chí ndíi yā invitado naati 'iin'yāñ s'een nguéé néñ'e yā cañ'a yā. ⁴ Ní dichó'o yā tan'duūvi mozos ní cañ'a yā chí yā mozos: Caan'mañ nī cuuvi nī 'iin'yāñ chí ndíi yā invitado 'tíicā. 'Áa véé yaāañ comida miiñ. 'Áa ch'iin'nuñ i'tiindu yeñ'é ní 'iiti chí 'viichéé. Tanducuéñ'ē 'āa véé yaāañ. Cuchíí nī 'viicu. ⁵ Naati 'iin'yāñ s'een nguéé díñ yā cuenta. 'Áámá yā ní cueñ'e yā cuééti yeñ'e yā. Taama yā ní cueñ'e yā negocio yeñ'e yā. ⁶ Tanáñ'a yā ní sta'á yā mozos. Cuñ'u yā ndúúcu sa ní ch'iin'nuñ yā mozos. ⁷ Taachi rey miiñ ch'iindiveēñ yā chuū, ndúúvi taañ yā. Ní dichó'o yā soldados yeñ'é yā ní cañ'a ntiíñnyuñ yā chí 'caan'nuñ sá 'iin'yāñ chí ch'iin'nuñ yā mozos yeñ'é yā. Ní 'neñ' yañ'ā sa yáañ vaacú 'iin'yāñ s'een. ⁸ Tuu'mi ní cañ'a yā chí yā mozos yeñ'é yā: Cuaacu níñnyuñ 'viicu miiñ ní 'āa véé yaāañ caavā 'iin'yāñ chí chí yā invitado naati nguéé n'dai taaví yā chí cuchii yā. ⁹ Maan ní cueñ'e nī na yúúñ chí can'daañ yeñ'e yáñ'āa yáañ ní díñ nī invitar 'iin'yāñ chí chí yā na

'viicu, 'iin'yāñ chí ndaāca nī. ¹⁰ Mozos ní can'daa sa ní cueñ'e sa cuaañ cyúúñ ní nadaama sa nducyaaca 'iin'yāñ chí ndaāca sa, 'iin'yāñ chí cúuncheeñ yā ndúúcu 'iin'yāñ chí n'dai yā. Ní ndaā nducyaacá 'iin'yāñ s'een chí mozos 'cai sa ní n'deēe n'dái 'iin'yāñ ndaá yā 'viicu miiñ.

¹¹ Ní rey miiñ cheñ'e yā n'diichi yā 'iin'yāñ chí ndíi yā invitado ní ndaāca yā 'áámá sañ'ā chí nguéé cánúúñ sá catecai sa yeñ'e naachi n'giindivaacu yā. ¹² Ní cañ'a yā chí yā sañ'ā: N'díi amigo, ¿taacā chí ndāa nī 'muuñ chí nguéé canúuñ nī catecai nī yeñ'e chí n'giindivaacú 'iin'yāñ? Sañ'ā miiñ ní nguéé nan'guεεcútañ'a sa yeñ'e yā. ¹³ Tuu'mi ní rey miiñ cañ'a yā chí yā mozos yeñ'e yā: 'Caāchiichí nī cañ'a sa ndúúcu ta'a sa ní díví nī sañ'ā ndíi 'múuñ ní 'cuεεcú nī sañ'ā cuaañ chuv'āi na maāñ. Mííñ cuεεcu sa ní ch'éé 'diin'yūñ sa cueñ'e daāñmañ. ¹⁴ Jesús cañ'a ntúuñ yā chuū: Nééñé 'yaañ yā chí Ndyuūs 'cuai yā naati duu'ví yā chí Ndyuūs ndεεvé yā.

Chíñ chí ntiinguuneeñ yā yeñ'e asunto yeñ'e impuestos (Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)

¹⁵ Tuu'mi ní 'iin'yāñ fariseos cueñ'é yā ní nduuvidaamā yā. Ní ndeé yā nguaañ maāñ yā táacā cuuvi díñ yā chí Jesús miiñ cástañ'a nduudu yeñ'e yā chí caañ'mañ yā 'áámá nduudu yaadi. ¹⁶ Ní fariseos dicho'o yā 'iin'yāñ yeñ'e yā ndúúcu 'iin'yāñ yeñ'e Herodes miiñ chí caañ'mañ yā Jesús: N'díi maestro, déenu 'nū chí n'díi ní 'áámá sañ'ā chí n'dai. N'díi ní díñ nī chí n'dáacā. Ní cuaacu níñnyuñ ngi'cueñ'e nī yúúñ yeñ'e Ndyuūs. Ní nguéé 'va'a nī 'iin'yāñ tí nguéé indéé nī cuidado táaca 'iin'yāñ. ¹⁷ Maan ní cúúví nī nús'uu: ¿De'ē inadacadíñnuñ nī? ¿'Áa canéé nguūñ na ley chí nadíí'vé 'nū emperador César tuūmí yeñ'é 'nū o nguéé?

¹⁸ Jesús tuumicadíñnuñ yā chí 'iin'yāñ s'een ní díñ yā chí nguéé n'daāca ní cañ'a yā chí yā 'iin'yāñ s'een: ¿De'ē cúúví chí neñ'e nī n'diichineēñ nī 'úú? Ndís'tií ní véε 'uūví chí nadacadíñnuñ nī. ¹⁹ Téε nī tuūmí chí nadíí'vé nī yeñ'e impuesto. 'Iin'yāñ s'een ní ch'iin'í yā 'áámá tuūmí Jesús miiñ. ²⁰ Tuu'mi ní Jesús miiñ cañ'a yā chí yā 'iin'yāñ s'een: ¿Du'u náañ chí canéé ná tuūmí? ¿Du'ū chí nguúví cánéé nguūñ?

²¹ 'Iin'yāñ s'een ní cañ'a yā: Naañ emperador César cāñee. Ní Jesús cañ'a yā chí yā 'iin'yāñ s'een: Ncañ'a nī tuūmí emperador César chíñ chí yeñ'e sa ní cañ'a nī Ndyuūs chí yeñ'e Ndyuūs.

²² Taachí ch'iindiveēñ yā chuū, cheñ'e yiiñu yā ní cueñ'e yā.

Chiiñ chí ntiinguuneeñ yā yeñ'e chí 'iin'yāñ nduuchi yā yeñ'e nguaañ tináñ'ā

(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)

²³ Nguuvi miiñ 'iin'yāñ saduceos ndaá yā nanáañ Jesús miiñ. 'Iin'yāñ saduceos ngañ'a yā chí nguéé índuuchi 'iin'yāñ yeñ'e nguaañ tináñ'ā. Ní ntiinguuneeñ yā Jesús, ²⁴ ní cañ'a yā: N'díi maestro, Moisés miiñ cañ'a sá chí 'āa du'ú nūuñ sañ'ā chí 'cuūví sa ní nguéé ch'iindí daiya n'daataá yeñ'e sa tuu'mi ní 'diñū sa 'caandavaacu sa ndúúcu n'daataá míñ. Ní sañ'ā miiñ ní 'cuūndí daiya sá lado yeñ'e 'díñu tináñ'ā. ²⁵ Maan ní véé ndεεchē sáñ'a

nūuⁿ yeⁿē chεεcú sa yeⁿē chiidá sa. Sáⁿā vmnaaⁿ miiⁿ ní ch'iindivaacu sa ní ch'iī sa. Ní nguéeⁿ daiya n'daataá yeⁿē sa. Ní canee n'daataá yeⁿē sa. Ní díinu sa ní canee sá ndúúcu tá. ²⁶ Tiicá ntúūⁿ chó'ōo yeⁿē ndii chiiⁿ ndii 'uuvu saⁿā. 'Tiicá ntúūⁿ chó'ōo yeⁿē saⁿā chi ndii 'iīnū. 'Tiicá ntúūⁿ chó'ōo yeⁿē saⁿā s'eeⁿ nduu ndεēchē sa. ²⁷ Ndíí ná ch'iīnū ní ch'iī ntúūⁿ n'daataá miiⁿ.

²⁸ Taachí nduuchi 'iīn'yāⁿ yeⁿe nguaaⁿ tináⁿā, naachí ndεēchē saⁿā s'eeⁿ ní ζchεε sa chí n'daataá yeⁿē sa táⁿā caati nducyaaca sá canee sá ndúúcu tá?

²⁹ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní nan'guεεcútaⁿa yā ní caⁿa yā chii yā 'iīn'yāⁿ s'eeⁿ: Ndís'tiī ní nguéeⁿ n'daācā nadicádiinuⁿ nī, ti nguéeⁿ déenu nī taacā ngaⁿa na libro yeⁿé Ndyuūs naachi canéé nguūⁿ. Ndíí nguéeⁿ ndúú déenu nī poder yeⁿé Ndyuūs. ³⁰ Ti naachí nduuchi 'iīn'yāⁿ yeⁿe nguaaⁿ tináⁿā, nguéeⁿ 'caandavaacú yā. Ndíí nguéeⁿ ca'a ra yā chí 'caandavaacu daiya yā ti cuuví yā tan'dúúcā ángeles chi dichí'vε Ndyuūs chi canéé yā na va'ai chεεtí nguuvi. ³¹ Naati yeⁿē chí nduuchi yā yeⁿe nguaaⁿ tináⁿā, ζ'áá nguéeⁿ n'geeⁿ nī chi maáⁿ Ndyuūs caⁿa yā yeⁿē taachí caⁿa yā 'túúcā?: ³² 'Úú ní Ndyuūs yeⁿé Abraham ndúúcu Isaac ndúúcu Jacob. Ndyuūs miiⁿ ní nguéeⁿ Ndyuūs yeⁿe tináⁿā ti yeⁿé 'iīn'yāⁿ chi sduuchi.

³³ Taachí nducyaaca 'iīn'yāⁿ ch'iindiveén yā chuū, cheⁿe yiīnú yā yeⁿē nduudu yeⁿe Jesús miiⁿ tan'dúúcā chi ngí'cueeⁿ yā.

Mandamiento chi ch'εεte ca

(Mr. 12.28-34)

³⁴ Tuu'mi ní saⁿā fariseos taachí ch'iindiveén yā yeⁿe chi Jesús dííⁿ yā, 'iīn'yāⁿ saduceos 'āā ntéeⁿ caⁿa yā ndúúcu Jesús miiⁿ, fariseos miiⁿ nduuvidaamá yā. ³⁵ 'Áámá saⁿā fariseo abogado chí ngí'cueeⁿ sa chí ngaⁿā ley miiⁿ neⁿe sa n'diichinéén sa Jesús ní ntiinguunéén sa 'iīn'yāⁿ. Ní caⁿa sá chii sa Jesús: ³⁶ N'diī Maestro, ζchεé mandamiento chí ch'εεte n'dai ca yeⁿē na ley yeⁿé Moisés?

³⁷ Jesús caⁿa yā chii yā saⁿā: Dinéⁿe di Señor Ndyuūs yeⁿē di ndúúcu núúⁿmáⁿ stáává yeⁿē di ndúúcu núúⁿmáⁿ alma yeⁿē di ndúúcu núúⁿmáⁿ vaanicaadínuⁿ yeⁿē di. ³⁸ Chuū chí vmnaaⁿ ní ch'éētē ca chí cuuví tanáⁿā mandamientos. ³⁹ Ndiichi ndii 'úúví tan'dúúcā chí vmnááⁿ vmnaaⁿ: Dinéⁿe di 'iīn'yāⁿ na niīnuúⁿ vaacú di tan'dúúcā chí neⁿe dí maāⁿ di. ⁴⁰ Yeⁿē ndúú 'uúvī mandamientos miiⁿ canee tanducuéⁿē yeⁿe ley Moisés miiⁿ ndúúcu nduudu chí ngaⁿa profetas ndii cuááⁿ vmnaaⁿ.

¿Du'u 'iīn'yāⁿ chí daiya Cristo?

(Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44)

⁴¹ Taachí 'iīn'yāⁿ fariseos ndiidáámá yā Jesús ntiinguuneeⁿ yā fariseos, ⁴² ní caⁿa yā chii yā 'iīn'yāⁿ s'eeⁿ: ¿De'ē nadicádiínuⁿ ndís'tiī yeⁿe Cristo? ¿Du'u daiyá 'iīn'yāⁿ 'cúú? Ní fariseos caⁿa yā chii yā: Daiya David miiⁿ.

⁴³ Ní Jesús caⁿa yā chii yā fariseos: ¿Táácā cuuvi David miiⁿ na espíritu yeⁿe sa ní caⁿa sa chí Cristo ní Señor? Ní caⁿa yā chuū:

⁴⁴ Caⁿa Señor Ndyuūs miiⁿ chii yā Señor Cristo yeⁿé: 'Cuūndi di lado tá cuaacú chí lado yeⁿe honor ndíí 'úú cu'neén 'iīn'yāⁿ chí contra yeⁿē di cuaaⁿ ndii yā na ca'a di tan'dúúcā chí enemigos ní 'áámá banco 'líí.

⁴⁵ Maaⁿ ní nduuti chí David miiⁿ caⁿá yā yeⁿe Cristo chí Señor yeⁿé yā, ¿táácā cuuvi chí chí Señor miiⁿ ní daiya David 'iīn'yāⁿ?

⁴⁶ Mar 'áámá 'iīn'yāⁿ nguéeⁿ cuuvi nan'guεεcútaⁿa yā yeⁿē mar 'áámá. Ndíí nguuvi miiⁿ s'neeⁿ naaⁿ yā ntiinguuneeⁿ yā Jesús miiⁿ.

Jesús ngaⁿa yā chí dííⁿ yā cuidado yeⁿe maestros chí ngí'cueeⁿ ley ndúúcu 'iīn'yāⁿ fariseos

(Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

23 Jesús yaa'vi yā 'iīn'yāⁿ ndúúcu discípulos yeⁿe yā ní caⁿa yā: ² Maestros chí ngí'cueeⁿ ley ndúúcu 'iīn'yāⁿ fariseos, 'iīn'yāⁿ s'uun deenu n'dai yā ní ngí'cueeⁿ yā ní caaⁿmaⁿ cuaacú yā ley yeⁿe Moisés. ³ 'Tiicá ntúūⁿ cu'téenu ndís'tiī ní dííⁿ nī tan'duucā 'iīn'yāⁿ s'eeⁿ ngaⁿa yā, naati nguéeⁿ dííⁿ nī tan'dúúcā 'iīn'yāⁿ s'eeⁿ idiíⁿ yā tí 'iīn'yāⁿ s'eeⁿ ní ngaⁿa yā yeⁿe ley naati nguéeⁿ 'tííca idiíⁿ yā. ⁴ 'Iīn'yāⁿ s'eeⁿ ní dííⁿ yā tan'dúúcā chí 'caachiichí yā chεedi chí n'gii taaví chí 'iīn'yāⁿ nguéeⁿ cuchée yā ní ngaⁿá yā chí 'iīn'yāⁿ canéé chí cuchée yā. Naati 'iīn'yāⁿ s'eeⁿ maáⁿ yā ndíí nguéeⁿ neⁿé yā 'neeⁿ nduutitá yā chí tuu'vi yā chεedi miiⁿ ní dííⁿ yā. ⁵ 'Iīn'yāⁿ s'eeⁿ ní idiíⁿ yā nducuéⁿē ntiīnyunⁿ yeⁿe yā caati tanáⁿā 'iīn'yāⁿ snáaⁿ yā ní n'diichí yā táácā idiíⁿ yā. Neⁿé yā candεε yā chí canéé nguun chí yeⁿē Nduudu yeⁿe Ndyuūs ní s'neeⁿ yā 'áámá caja 'lííⁿ ní dich'iichí yā 'áámá yiīmaⁿ ní s'neeⁿ yā maaⁿ ta'a yā ní nchεεtí yā. Ní n'gεēti núuⁿ yā vestido yeⁿé yā chí n'geē 'nūuⁿ ca. ⁶ 'Iīn'yāⁿ s'eeⁿ ní neⁿe yā 'cuundí yā sillas chí yeⁿe 'iīn'yāⁿ ch'εεte taachi caⁿá yā 'áámá 'viicu chí che'é yā. Ní neⁿe yā 'cuundí yā sillas yeⁿe honor chí vmnááⁿ vmnaaⁿ ná yáacu sinagogas. ⁷ Ní neⁿe yā chí tanáⁿā 'iīn'yāⁿ diīⁿ n'daaca yā ní dííⁿ yā saludaⁿ 'iīn'yāⁿ taachi sneé yā cuaaⁿ nii'vεé ní neⁿe yā chí 'iīn'yāⁿ caaⁿmáⁿ yā, maestro, maestro, taachi dííⁿ yā saludaⁿ 'iīn'yāⁿ.

⁸ Naati ndís'tiī ní nguéeⁿ neⁿe nī chí caaⁿmaⁿ 'iīn'yāⁿ yeⁿe ní maestro ti 'áámá 'iīn'yāⁿ nūuⁿ chí maestro ní 'iīn'yāⁿ miiⁿ chí Cristo. Ní nducyaaca ndís'tiī ní hermanos yeⁿe nī v'it. ⁹ Nguéeⁿ caaⁿmaⁿ nī yeⁿē mar 'áámá 'iīn'yāⁿ yeⁿe yáⁿā 'cúú: N'diī chiiduú padre, ti dámaāⁿ 'áámá chí Chiida yú chí Ndyuūs chí canéé na va'ai chεeti nguuvi. ¹⁰ Ndíí nguéeⁿ ndúú caaⁿmaⁿ rá yā yeⁿe nī: Maestro, ti 'áámá chí maestro yeⁿe nī chí Cristo.

¹¹ 'Iīn'yāⁿ chí ch'εεte ca yā yeⁿé nī canee chí dichí'vε yā ndís'tiī. ¹² Ní 'iīn'yāⁿ chí dííⁿ yā chí cuuví ch'εεte maáⁿ yā, 'iīn'yāⁿ miiⁿ cuuví ndiicuúⁿ yā. 'Iīn'yāⁿ chí idiíⁿ yā chí maáⁿ yā ndiicuúⁿ yā, cuuví ch'εεtē yā.

Jesús caan'mán yā ye'n'e nuu'ndi ye'n'e 'iinyān fariseos
(Mk. 12.40; Lc. 11.39-42, 44, 52; 20.47)

¹³ Naati de'ε chūúcā ya'ai ye'n'é ndís'tiī, maestros chi ngi'cueen ley ndúúcū 'iinyān fariseos, ndís'tiī 'uūvī naan 'uūvī cheendí nī, ti nguéé ngi'cueen nī ye'n'e naachí Ndyuūs nga'n'a ntiinyūn yā nanáán 'iinyān ye'n'e in'yee'ndí 'cūū. Ndíí nguéé ndúú maa'n ndís'tiī cundáa nī va'ai chεeti nguuvī. Ndíí nguéé n'guú'n nī taná'nā 'iinyān chí ne'n'e ndáá yā chí cūndaa yā.

¹⁴ De'ε chūúcā ya'ai ye'n'é ndís'tiī, 'iinyān chí dingúū'n ní ngi'cueen nī ley ndúúcū 'iinyān fariseos, ti ndís'tiī 'uūvī náán 'uūvī cheendí nī, ti ndivíi nī va'ai ye'n'é n'daataá nguá'áa. Ní nééné n'deéé nga'n'a nī taachi nga'n'angua'á nī nanáán nducyaaca 'iinyān. 'Úú nga'n'á chí ch'εete ca castigo ye'n'e nī nguuvī ye'n'e juicio.

¹⁵ De'ε chūúcā ya'ai ye'n'é ndís'tiī, maestros chi ngi'cueen ley ndúúcū ndís'tiī 'iinyān fariseos ti ndís'tiī 'uūvī naan 'uūvī cheendí nī. Ndís'tiī ní chiicá nī ndíí yán'áa ya'ai táámá lado nuū'nī'yán'á ní díín nī chí 'áámá 'iinyān i'téenu yā tan'dúúcā ndís'tiī. Ní taachí 'iinyān cu'téenu yā tan'dúúcā ndís'tiī ne'n'é nī, idíín nī chí 'iinyān mii'n ní 'uūvī tanto cuuví yā ye'n'é daiya infierno nguéé ti chí ndís'tiī. ¹⁶ De'ε chūúcā ya'ai ye'n'e ndís'tiī, chí ngi'cueén nī tan'dúúcā 'iinyān chí ngeuenáán. De'ε in-adacádíínuu'n ndís'tiī. Nduuti chí 'áámá 'iinyān ca'n'a yā chí díín yā 'áámá cosa ní 'cuai yā, "cáávā yaācū templo", tuu'mi ní nguéé de'ε vεε nacádíínuu'n nī ye'n'e chuū, naati nduuti chí 'iinyān 'cuai yā, "cáávā 'dii'nguaan" chí véé chεeti yaācū templo mii'n, tuu'mi ní 'iinyān mii'n ca-nee cuu'mi'n chí díín yā chí caan'mán yā chí ca'n'a yā chí díín yā. ¹⁷ Ndís'tiī ní 'iinyān chí ngeue deenu ti tan'dúúcā 'iinyān ngeuenáán 'tiicá nī. ¿Chεε cá ch'εete ca? ¿'Áá 'díín'nguāān mii'n o yáacū mii'n chí díín chí didεεve 'díín'nguāān mii'n cucááva Ndyuūs? ¹⁸ 'Tiicá ntúū'n ndís'tiī: Ndúúti chí 'áámá 'iinyān ca'n'a yā chí díín yā 'áámá cosa, ní n'gai yā, "cáávā nátaī", nguéé de'ε vεε nacádíínuu'n nī ye'n'é. Naati ndúúti chí 'iinyān n'gai yā, "cáávā ofrenda" chí candúú vmnáán ye'n'é nátaī, tuu'mi ní 'iinyān mii'n ca-nee cúú'mi'n chí díín yā chí ca'n'a yā chí díín yā. ¹⁹ Ndís'tiī ní tan'dúúcā 'iinyān chí chεechí tii'n o 'iinyān chí ngeuenáán, 'tiicá nī ti ¿chεé ca chí ch'εete ca? ¿'Áá ofrenda mii'n o nátaī chí díín chí ofrenda mii'n ní didεεve cucáávā Ndyuūs? ²⁰ 'Tíicā. 'Iinyān chí n'gai yā, "cáávā nátaī", n'gai yā cáávā nátaī ndúúcū tanducué'n'é chí cánduū nátaī. ²¹ 'Iinyān chí n'gai yā, "cáávā yaācū templo", nguéé dámaā'n nga'n'a yā cáávā yaācū templo mii'n naati cáávā maán Ndyuūs chí canéé na yaācū templo mii'n. ²² 'Iinyān chí n'gai yā, "cáávā va'ai chεeti nguuvī", n'gai yā cáávā trono ye'n'e Ndyuūs ní cáávā Ndyuūs chí véε yā na trono mii'n.

²³ De'ε chūúcā ya'ai ye'n'e ndís'tiī, maestros chí ngi'cueén yā ley ndúúcū 'iinyān fariseos, ndís'tiī 'uuvī naan 'uūvī cheendí nī. Ndís'tiī ní nga'á nī Ndyuūs 'áámá ndiichi parte ye'n'e yaātā chí yiivíi, ndúúcū yaāta anís, ndúúcū yaātā comino. Ní ndís'tiī ní s'néen nī 'aama lado cosas chí n'gεete ca ye'n'e na ley, chíín chí n'diichí nī nuu'ndi ye'n'e 'iinyān ndúúcū vaadī cuaacu ndúúcū

vaadī ya'ai 'iinu ndúúcū vaadī i'téenu. Chuū canee chí díín nī ní díín nī táámá naan dendu'ū. ²⁴ Ndís'tiī 'iinyān chí tan'dúúcā chí ngeuenáán chí candεε nī 'iinyān. Díín nī tan'dúúcā chí i'yaán nī 'áámá 'yaācū ye'n'é nuū'nī'n chí cu'ú nī naati cu'ú nī 'iiti camello chí ch'εete.

²⁵ De'ε chūúcā ya'ai ye'n'é ndís'tiī, maestros ye'n'e ley ndúúcū 'iinyān fariseos, ndís'tiī ní 'uūvī naan 'uūvī cheendí nī, ti inadεεvé nī cuaa'n daami ye'n'e vaso ndúúcū cu'ú, chí tan'dúúcā cuerpo ye'n'e maán nī, naati cuáán chεētí nī ní ndiituú ndúúcū chí diduucú nī ndúúcū tanducué'n'é chí ngeue n'daācā. ²⁶ 'Caandiveén nī ndís'tiī 'iinyān fariseos chí tan'dúúcā chí ngeuenáán. Díín cá nī chí didεεvé nī chí cuaa'n chεeti vaso ní 'tiicá ntúū'n cu'ú, tuu'mi ní cuuvi deεvé nī cuaa'n chuván'āi va-so mii'n.

²⁷ De'ε chūúcā ya'ai ye'n'e ndís'tiī, maestros ye'n'e ley ndúúcū 'iinyān fariseos, ndís'tiī 'uuvī naan 'uūvī cheendí nī, ti ndís'tiī ní tan'dúúcā yaīnyān 'cuéé chí cuaa'n daami míín n'dεεveé chí nne'n'é yaāchī caaca, ti cuaacu níínyū'n cuáán chεētí mii'n ndiituú 'iini ye'n'é tinán'ā ndúúcū taan-duvéé cosas chí vaati. ²⁸ 'Tíicā ndís'tiī ti cuaacu níínyū'n n'g'i'nī nī 'iinyān chí ndís'tiī ní san'ā chí n'dai ndís'tiī naati cuaa'n chεētí nī ndiituú ndúúcū nduudu yaadī ndúúcū nuu'ndi.

²⁹ De'ε chūúcā ya'ai ye'n'é ndís'tiī, maestros ye'n'e ley ndúúcū 'iinyān fariseos, 'iinyān 'uūvī naan 'uūvī cheendí nī, ti idin'dái nī yaīnyān ye'n'é profetas ní n'dεεve nī yaīnyān ye'n'e 'iinyān chí n'dai taachi snēe yā in'yee'ndí 'cūū. ³⁰ Ndís'tiī ní nga'n'á nī 'tíicā: Ndúúti chí nús'uu ch'εetinée 'nū tiempo chí ch'εetinée chiidá 'nū cuáán vmnaa'n, nguéé chinnee 'nū ch'iī'n'nú'n 'nū profetas taachi cungeé yuūu'n ye'n'e yā. ³¹ 'Tíicā ndís'tiī ní nga'n'á nī nduudu cuaacu ye'n'é maán nī ti ndís'tiī ní dáiyá 'iinyān chí ch'iī'n'nu'n yā profetas. ³² Ndís'tiī ní canéé chí díín nī tan'dúúcā chiidá nī.

³³ Ndís'tiī ní tan'dúúcā cúú 'tíicā ndáátá ye'n'e nī. ¿Táácā cuuvi nguán'ai nī ye'n'e castigo ye'n'e infierno? ³⁴ Cáávā chuū 'úú ní dicho'ó nanáán ndís'tiī profetas chí candεε yā Nduudu ye'n'é Ndyuūs, ndúúcū 'iinyān chí déenū, ndúúcū 'iinyān chí ngi'cueen ley. N'dúúvī 'iinyān s'ee'n ní ndís'tiī ní chita'á nī 'iinyān ní chí'nee'nga'á nī 'iinyān. Tá n'duuvī yā ní ch'e'n'é nī 'iinyān na yaācū sinagogas ye'n'e nī ní can'dáa nī 'iinyān ndii na 'áámá yáán táámá yáán chí ch'eenú yā chii. ³⁵ Ní ndís'tiī ní ca'á nī cuenta ye'n'é nducué'n'e yuūú'n ye'n'e 'iinyān chí n'dai chí 'iinyān ye'n'é nī ch'iī'n'nú'n yā 'iinyān na yá'n'áa 'cūū ndii yuūú'n ye'n'é Abel chí san'ā n'dai ndii yuūú'n ye'n'e Zacarías daiya san'ā Berequías chí ndís'tiī ch'iī'n'nu'n nī náávta'n'ā ye'n'é yaācū mii'n ndúúcū nátaī mii'n. ³⁶ Cuaacu níínyū'n nga'n'á ngií ndís'tiī: Castigo ye'n'é tanducué'n'é chuū canee vmnaa'n 'iinyān chí snēe yā maa'n tiempo 'cūū.

Jesús ngeecu yā cáávā 'iinyān ye'n'e yáán Jerusalén
(Lc. 13.34-35)

³⁷ Ní nga'n'a Jesús: Ndís'tiī 'iinyān ye'n'e yáán Jerusalén, ndís'tiī 'iinyān ye'n'e yáán Jerusalén, chí ch'iī'n'nú'n nī 'iinyān profetas ní chí chíituú nī 'iinyān chí Ndyuūs di-

cho'ó yā nanáan nī. Néené n'deēe 'cuūví nen'é nadaamā daiya nī tan'dúúca tú'ú chi inadaámá tī daiya tī maaⁿ ngæchi tī ní nguéé 'cuuⁿ nī. ³⁸ Nds'tiī, n'diichí nī. Ndyuūs chi'neen yā ndís'tiī ndúúcu vaacú nī dámaāan. ³⁹ Tī 'úú ní nga'á ngíí ndís'tiī, tī ndii maaⁿ ní 'āā ntéé snaaⁿ nī 'úú ndíí ndaā tiempo taachí caaⁿmaⁿ nī: De'ε chúúca n'dai 'iīnyāⁿ chí cuchii yā ndúúcu chí duuchi Señor chí Daiyá Dendyuūs miiⁿ.

Jesús nga'a yā chí yaācū templo miiⁿ ní ntuuvií
(Mr. 13.1-2; Lc. 21.5-6)

24 Taachí Jesús miiⁿ nan'dáa yā ye'n'e yaācū templo cue'n'é yā. Discípulos ye'n'é yā ní ndaa yā nanáan yā ní n'gíni yā Jesús miiⁿ va'ai s'een ye'n'e yaācū templo miiⁿ. ² Jesús miiⁿ ní n'güecútan'a yā ní ca'n'a yā: ¿'Áá inaaⁿ ndís'tiī nducyáácá chuū? Cuaacu níinnyuⁿ nga'á ngíí ndís'tiī, chí nguéé cunee tuūu cuaaⁿ vmaaaⁿ ye'n'e ví't chí nguéé ntuuvií.

**Jesús ngi'cueen yā de'ε chí cuuvi taachi 'āā ndaa ni-
i'nuún nguuví chí 'cuiinu in'yeēndī**
(Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

³ Jesús véε yā ná yīcū chí nguuvi Olivos. Discípulos ndaa yā nanáan yā taachi canee yā damáan yā ní ca'n'a yā chí yā Jesús: Cúúví nī nús'uu tīí cuan'a cuuvi chuū. ¿De'ε señal 'cuu'miⁿ nī taachi 'āā ndaa nī taama vma-
né'ēe ní taachí 'cuiinu in'yeēndī?

⁴ Jesús nan'güecútan'a yā ye'n'e yā ní ca'n'a yā: Cundée nī cuidado chí mar 'áámá 'iīnyāⁿ nguéé cannche'éí yā ndís'tiī. ⁵ 'Yáán n'dái 'iīnyāⁿ ndáa yā ndúúcu chí duuchí ní caaⁿmaⁿ yā 'tíicā: 'Úú chí Cristo 'úú. Ní cannche'éí yā 'yaaⁿ n'dái 'iīnyāⁿ. ⁶ Ní 'caandiveén nī chí véé caandaá ní 'caandiveén nī chí 'cuūndī caandaá. Cundée nī cuidado chí 'iīnyāⁿ s'een nguéé casta'n'a vaanicádiinúún ye'n'e nī tí canee chí chíin nducué'n'é dendu'ū chí 'túúca cuuvi, naatí 'āā cuéé chí 'āā 'cuiinu in'yeēndī. ⁷ Tī 'áámá nación 'cuu'maⁿ ndúúcu taama nación, ní 'áámá rey ndúúcu nducué'n'e país naachi nga'n'a ntiinnyuⁿ yā contra ye'n'e taama rey ndúúcu nducué'n'e país naachi chí nga'n'a nti-
innyuⁿ yā. Ndaá tiempos chí cuiicu ndúúcu tiempos chí 'iīnyāⁿ 'cueenú yā cuuvi cáávā chí ya'ai ye'n'é yā, ní ndúúcu tiempos chí inuⁿu yá'n'āa n'deeé cuáán n'dai. ⁸ Taachí cuuvi dendú'ū chí 'túúca ní chíí tuu'mi ní cáámá cúūnga'a vaādī ya'ai.

⁹ Tuu'mi ní 'iīnyāⁿ s'een ní nca'a yā ndís'tiī na ta'a 'iīnyāⁿ chí 'cueenu nī cuuvi ní caaⁿnúⁿ yā ndís'tiī. Ní nducyáácá 'iīnyāⁿ nguéé cuaaⁿ yā ndís'tiī caavā chí nga'n'a nī chí duuchí. ¹⁰ Ní tiempo miiⁿ neené 'yaaⁿ 'iīnyāⁿ chí 'āā i'téenu yā ye'n'e 'úú ní 'cueenú yā cuuvi. Ní 'áámá yā caaⁿmáⁿ yā contra ye'n'e taama yā chí i'téenu yā. Ní 'āā ntéé ne'n'é yā ví't. ¹¹ Ní neéné 'yaaⁿ 'iīnyāⁿ profetas falsos chí nguéé nga'n'a yā nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs ndaa yā ní cannche'éí yā 'yaaⁿ n'dái 'iīnyāⁿ. ¹² Ní cáávā chí 'iīnyāⁿ neené dinuunndí yā. 'Āā ntéé ne'n'e yā 'áámá yā táámá yā ví't. ¹³ 'Iīnyāⁿ chí cuchée yā ní 'áámá i'téenu yā ye'n'é Ndyuūs ndii tiempo chí 'cuuvi yā ní nguán'ai yā. ¹⁴ Ní nduūdū cuaacú 'cūú chí ngai ye'n'é naachi Ndyuūs nga'n'a ntiinnyuⁿ yā 'iīnyāⁿ canee chí

caaⁿmaⁿ yā nanáan nducué'n'é in'yeēndī. Ní nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs ní cūnee chí 'caandiveén 'iīnyāⁿ ye'n'e tanducué'n'é nación ye'n'e núún máⁿ in'yeēndī tuu'mi ní ndaa chí 'cuiinu in'yeēndī.

¹⁵ Taachí ndís'tiī snaaⁿ nī tanducué'n'é chí cunncā ca tan'dúúca chí dinguuⁿ profeta Daniel ndii cuáán vma-
naaⁿ taachi cheendí yā na cuaaⁿ chí santo tuu'mi ní ndís'tiī ndúúcu 'iīnyāⁿ chí n'geeⁿ yā túúmícadíinuⁿ yā ye'n'é. ¹⁶ Ní tiempo ye'n'e chūú, 'iīnyāⁿ chí snée yā na yá'n'āa Judea cáanu yā ca'n'a yā cuaaⁿ yīcū. ¹⁷ Ní 'iīnyāⁿ chí sndúu yā tíin va'āi nguéé ngua'ái yā chí cuta'á yā 'tæe chí snúūn chæeti va'āi tí cáanu yā. ¹⁸ 'Iīnyāⁿ chí canee yā cuæeti nguéé nguæcundí yā na vaacu yā chí cuta'á yā tíinuⁿ ye'n'e yā tí cáanu yā. ¹⁹ De'ε chúúca ya'ai ye'n'é n'daataá chí véé daiya tá chæeti tá ndúúcu n'daataá chí ngiicu dacua'āa ye'n'é tá nguuvi s'een chí cáanu yā.

²⁰ Caaⁿmaⁿ ngua'á nī chí taachí ndaa nguuvi chí cáanu nī, nguéé tiempo chí 'iiche ndíí nguéé ndúú nguuvi sábadó chí ntaavi'tuunúún nī. ²¹ Tuu'mi ní ndaa nguuvi chí neéné 'cueenu cá nī cuuvi chí nguéé n'diichí nī, ndíí nguéé ndúú ndíí naachi chinga'a ye'n'e in'yeēndī, ndíí máán, ndíí nguéé ndúú snaaⁿ ra nī cuayiivi. ²² Ndúúti chí Ndyuūs nguéé 'āā diduu'ví yā tiempo chí 'cueenu cá nī cuuvi mar 'áámá 'iīnyāⁿ nguéé ngua'ai yā. Naati cáávā 'iīnyāⁿ chí Ndyuūs deeve yā, Ndyuūs diduu'ví yā tiempo miiⁿ.

²³ Tuu'mi ní ndúúti chí 'áámá 'iīnyāⁿ caaⁿmaⁿ yā cuuvi yā ndís'tiī: Cuin'diichí nī, 'muuⁿ canee Cristo, o cuin'di-
ichí nī, miiⁿ canee Cristo miiⁿya, nguéé cu'teenú nī 'iīnyāⁿ miiⁿ. ²⁴ Tī ndaa 'yaaⁿ n'dái 'iīnyāⁿ chí nga'á yā chí Cristo yā naati nguéé Cristo 'iīnyāⁿ s'een. Ndaá 'yaaⁿ n'dái profetas falsos chí nguéé caaⁿmáⁿ yā nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs. Ní 'iīnyāⁿ s'een idiin yā señales chí n'gæete ndúúcu vaadī n'giinu. Ní cannche'éí yā 'iīnyāⁿ ndíí 'iīnyāⁿ chí Ndyuūs ndæeve yā nduuti chí cuuvi yā. ²⁵ 'Caandiveén nī. Āā ndíí vmaaaⁿ, 'āā nga'á ngíí chuū ndís'tiī. ²⁶ Ndúúti chí 'iīnyāⁿ caaⁿmaⁿ yā cuuvi yā ndís'tiī 'tíicā: Cuin'diichí nī, Cristo canee yā na yá'n'āa cuūmáⁿ, nguéé ca'n'a nī miiⁿ. O nduuti chí caaⁿmáⁿ yā: Cuin'di-
ichí nī, Cristo canee yā ná 'aama cuarto chæeti va'ai, nguéé cu'téenu nī. ²⁷ Tan'dúúca 'cuai chí ngiia cuáán naachi ican'daa 'yá'n'ā ní inaaⁿ yú ndíí taachi ndaā cuaaⁿ na ngiia 'yá'n'ā, 'tiicá ntúūn cuuvi taachí 'úú nndaá, 'úú chí Sa'n'a chí Daiya Ndyuūs. ²⁸ Tí 'āā tíí nūuⁿ naachi can-
diiti cuerpo ye'n'e tinán'ā, míin nduuvidaama luutí.

Taaca ndaa Sa'n'a chí Daiya Ndyuūs
(Mr. 13.24-37; Lc. 21.25-28)

²⁹ Jesús ca'n'a yā: Tuu'mi ní taachi 'cuiinu 'cueenu yā cuuvi ní chó'oo tiempo miiⁿ, tuu'mi ní 'yá'n'ā ní cuuvi maāin, ní 'iīyū miiⁿ ní nguéé cunuūn deeve. 'Iīnyuⁿ ní cun'daa ye'n'é nanguuvi ní nanguuvi ní nu'u ndúúcu poder ye'n'é. ³⁰ Tuu'mi ní snaaⁿ yā señales nanguuvi chí ye'n'e Sa'n'a chí Daiya Ndyuūs. Ní nducyáácá 'iīnyāⁿ ye'n'e nducué'n'é nación ye'n'é in'yeēndī ní cuæécú yā ní snaaⁿ yā chí ndaa Sa'n'a chí Daiya Ndyuūs na meēén ye'n'é nanguuvi ndúúcu poder ye'n'e yā ndúúcu chídeevé n'dai ye'n'e maán yā. ³¹ Taachí dich'óo yā ángeles ye'n'e yā,

tuu'mí nūuⁿ áamá yā ní di'cuεεcú yā trompeta yeⁿe yā. Ní ángeles miiⁿ nadaámá yā 'iⁿyāⁿ chi yeⁿe Cristo chí Cristo ndεεve yā yeⁿe cuaaⁿ núúⁿmán yáⁿáa 'cūū ndii 'áámá 'diituū ndii táámá 'diituū yeⁿe nanguuvi.

³² Cuayiivi miiⁿ ní Jesús caⁿa yā: 'Cueén nī ejemplo yeⁿe yáⁿá yeⁿe n'guíidīi yaaⁿ nguuvi taachí ínguaaⁿnu duūⁿε n'gaiyáá ní ican'daā tá'āā 'āā déénu nī chi 'āā cuchii yáāⁿ. ³³ 'Tiicá ntúūⁿ, ndís'tiī, taachí snaaⁿ nī tanducuénⁿē chūū, 'āā deenú nī chi 'āā cháā ndaa Saⁿā chi Daiya Dendyuūs. Ní 'āā neené nī-íⁿnuúⁿ cánéé tiempo chi ndaa sa. ³⁴ Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿá ngíí ndís'tiī, chi 'iⁿyāⁿ chi snée yā maaⁿ nguéeé 'cuūvi yā neⁿe chi 'āā cuéeé cuuvi tanducuénⁿē chūū. ³⁵ Nanguuvi ndúúcu yáⁿá 'cūū chó'ōo naati nduudu yeⁿe nguεε chó'ōo.

³⁶ Naati nguuví miiⁿ ndúúcu hora miiⁿ taachí ndaa Saⁿā chi Daiya Dendyuūs, nguεε véé mar 'áámá 'iⁿyāⁿ chi deenú yā yeⁿe, ndíí nguéeé ndúú ángeles yeⁿe va'ai chεeti nguuví, ti dámaaⁿ Ndyuūs Chiidá deenú yā.

³⁷ Tan'dúúca chí chíi tiempo chi 'āā chó'ōo taachi canéé Noé miiⁿ tiempo taachi chó'ōo diluvio, 'tíicā cuuvi taachí ndaa Saⁿā chi Daiya Dendyuūs. ³⁸ Ní tiempo taachi 'āā cuéeé chó'ōo diluvio chi cueeⁿ taaⁿ cuūvī, 'iⁿyāⁿ ní ngé'e yā, ní ngi'i yā, ní n'giindivaacu yā, ní nga'a yā daiya yā chí n'giindivaacu, ndíí nguuví chi Noé miiⁿ sndaā yā na arca chí barco ch'εete ca chí din'dái yā. ³⁹ Ní 'iⁿyāⁿ yeⁿe tiempo yeⁿe Noé nguéeé s'neeⁿ veéⁿ yā ndíí taachi cheeⁿ taaⁿ cuūvī ní ch'iīnū nducyáácá 'iⁿyāⁿ ti ch'ti yā. 'Tiicá ntúūⁿ cuuvi taachí ndaa Saⁿā chi Daiya Ndyuūs. ⁴⁰ Tuu'mi ní nguuví taachi nndaa Daiya Ndyuūs snée 'uūvī saⁿā na cuεeti. 'Aama saⁿā ní Cristo candéε yā saⁿā, taama saⁿā ní cūnee sa. ⁴¹ Ní na 'uūvī n'daataá snee ta ingúú tá 'áámá va'ai naachi ingúú yā. 'Aama tá ní candéε yā táⁿā, taama ta ní cūnee ta.

⁴² Ndís'tiī cundéε nī cuidado, ti nguεε déénu nī de'ē hora chi nndaá Señor yeⁿe nī. ⁴³ Naati déénu nī chuū. Ndúúti chi saⁿā n'dai chi vaacu sa miiⁿ déénu sa de'ē hora ndaa chí duucu tuu'mi ní canduuchi sa. Ní nguéeé ca'a sa lugar chí diduucú yā chí véé chεeti vaacu sa.

⁴⁴ Chííⁿ chí ndís'tiī ní 'cuεetinéé yaaⁿ nī ti Saⁿā chí Daiya Ndyuūs miiⁿ ndaa yā hora chí ndís'tiī nguéeé déénu nī.

Ejemplo yeⁿe mozo chí n'daācā ní yeⁿe mozo chí nguéeé n'daācā (Lc. 12.41-48)

⁴⁵ Caⁿa Jesús: ¿Du'ú dueño caⁿa yā ntiiⁿnyuⁿ chí s'nee yā vmnaaⁿ yeⁿe va'ai yeⁿe yā nduuti chí nguéeé 'aama mayordomo chí n'daācā n'dai ní deenu sa ní ca'a sa chí che'e mozos yeⁿe yā hora chí che'e sa? ⁴⁶ De'ē chūúca n'dai mayordomo miiⁿ chí dííⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ taachi dueño miiⁿ ní ndāa yā ní ndaaca yā mayordomo chí dííⁿ sa tan'dúúca chí neⁿe yā. ⁴⁷ Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿá ngíí ndís'tiī, chí dueño miiⁿ cu'hééⁿ yā mayordomo miiⁿ chí caaⁿmaⁿ ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿe chí véé yeⁿe yā. ⁴⁸ Ndúúti chí mayordomo miiⁿ ní nguéeé n'daācā idiiⁿ sá ní 'íicú nacádíínuuⁿ sa na staava yeⁿe sa chí dueño cuuvi 'náaⁿ yā ní ndaa yā. ⁴⁹ Ní tuc'a sa ch'en'e sa mozos chí idiiⁿ

sa ntiiⁿnyuⁿ ndúúcu sa ní ngé'e sa ní ngi'i sa ndúúcu amigos yeⁿe sa ní cuu'vi sa. ⁵⁰ Dueño miiⁿ ní ndaa yā nguuví chí nguεε canéé ngííⁿ sa ní hora chí nguεε deenu sa. ⁵¹ Ní dueño miiⁿ ní ca'á yā 'aama castigo ch'εete mayordomo miiⁿ. Ní 'caacá yā mayordomo chí cheeyēi ní cu'neen yā mayordomo miiⁿ chuva'āi ndúúcu 'iⁿyāⁿ 'uuví nááⁿ 'uūvī cheendi yā. Lugar miiⁿ ní cuεecu sa ní che'e 'diiⁿyuⁿ sa cueⁿe daāⁿmaⁿ.

Ejemplo yeⁿe ndiichi n'daataá chí cuíínuú

25 Jesús caⁿa yā taama ejemplo: Naachí Ndyuūs ngaⁿa ntiiⁿnyuⁿ yā na va'ai chεeti nguuví tan'dúúca ndiichi n'daataa chí cuíínuú chí sta'á yā lám-paras yeⁿe yā ní can'dáa yā. Ní cueⁿe yā ndaāca yā saⁿā chí 'caandavaacu sa. ² Ní nyuⁿu yā candéε n'daāca yā cuidado ti lista yā. Tá nyuⁿu yā nguéeé candéε yā cuidado ní dííⁿ yā tan'dúúca chí n'daataá tonta yā. ³ N'daataa chí cuíínuú chí nguéeé candéε yā cuidado, candéε yā lámparas yeⁿe yā ní nguéeé candéε yā petróleo yeⁿe. ⁴ Ní nyuⁿu yā ní candéε n'daaca yā cuidado, candéε yā botellas yeⁿe petróleo ndúúcu yā ndúúcu lámparas yeⁿe yā. ⁵ Ní chí'naaⁿ saⁿā miiⁿ chí ndaa sa chí 'caandavaacu sa. Ní taachi 'āā cuéeé ndaa sa, n'daataá s'eeⁿ chí ndaa yááⁿ nááⁿ yā ní ch'εeti yaadú yā. ⁶ Chí maⁿā yaaⁿ, ch'iindiveéⁿ yā 'áámá nduudu chí 'caí. Ní ngaⁿa yā: Ndaa sáⁿā chí 'caandavaacu sa. Can'dáa nī ní dííⁿ nī recibir saⁿā. ⁷ Tuu'mi ní nducyaaca chí cuíínuú s'éeⁿ nducueeⁿ yā ní nuuⁿmí yā lámparas yeⁿe yā. ⁸ Chí cuíínuú chí nguéeé lista yā caⁿa yā chíi yā chí cuíínuú chí lista yā: Téé nī 'téé petróleo yeⁿe nī nús'uu ti lámparas yeⁿe 'nū 'āā cháā 'āā n'tuuví. ⁹ Chí cuíínuú chí candéε yā petróleo n'guεεcútaⁿa yā ní caⁿa yā chíi yā tanáⁿa yā: Nguéeé cuuvi teé 'nū ndís'tiī. Nús'uū ní neⁿe cá 'nū petróleo chí candéé 'nū ní 'íicú 'áátīi nguéeé cuuvi falta yeⁿe yú. N'dáaca ca yeⁿe ndís'tiī chí caⁿa nī naachí in'diicuí yā petróleo ní cuái nī yeⁿe nī. ¹⁰ Neⁿe chí n'daātā s'eeⁿ chí nguεε lista yā cueⁿe yā cuái yā petróleo miiⁿ, saⁿā chí 'caandavaacu sa ndaa sa ní chí cuíínuú chí candéε n'daaca yā cuidado cueⁿe yā ndúúcu saⁿā naachí n'giindivaacu 'iⁿyāⁿ. Ní saⁿā miiⁿ nan'gaādí sá cheendi va'āi miiⁿ. ¹¹ Cuayiivi miiⁿ ní ndaa tanáⁿā chí cuíínuú s'eeⁿ ní caⁿa yā: N'díí Señor, Señor, nan'guaaⁿ nī yeⁿe 'nū. ¹² Naati saⁿā miiⁿ chí 'caandavaacu sa ní nan'guεεcútaⁿa yā ní caⁿa yā: Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿá ngíí ndís'tiī, 'úú ní nguéeé n'diichí ndís'tiī. ¹³ Maaⁿ ní nducyaaca ndís'tiī candéε nī cuidado ti nguéeé déénu nī de'ē nguuví o de'ē hora chí Saⁿā chí Daiya Dendyuūs nndaa sa.

Ejemplo yeⁿe tuūmī

¹⁴ Tuu'mi ní caⁿa Jesús: Naachí Ndyuūs ngaⁿa ntiiⁿnyuⁿ yā na va'ai chεeti nguuví tan'dúúca 'áámá saⁿā chí caⁿā yaⁿái yā ndii táámá yáⁿáa ní 'cai yā mozos yeⁿe yā ní nca'a yā mozos miiⁿ dendú'ū chí véé yeⁿe yā, chí dííⁿ sa cuidado yeⁿe.

¹⁵ 'Aama mozo ní ca'a yā nyuⁿu mil caadi, táámá mozo ní 'uūvī mil caadi, táámá mozo ní 'aama mil caadi. Ní

ca'a yā 'áámá 'áámá mozo tan'dúúccā chi chēe sa. Ní cuen'e ya'ái yā. ¹⁶ Mozo chí sta'a nyu'u mil caadi cu-na'a sa ní díí sa negocio ndúúccū tuumī miiⁿ. Ní ndaācā sa tá nyu'u mil caadi ye'e daiya túumī miiⁿ. ¹⁷ 'Tiicā ntúūⁿ mozo chí sta'a sa ná 'uūví mil caadi miiⁿ ndaācā sa ná 'uūví mil caadi ye'e daiya tuumi miiⁿ. ¹⁸ Mozo chí sta'a sa 'aama mil caadi chen'e sa ní s'neen sa tuūmī miiⁿ chēeti 'áámá 'cuutií cuééé ní ch'ii sa maaⁿ yá'āa. 'Tíicā chinuunⁿ n'dé'ei sa tuumī ye'e 'iiví sa. ¹⁹ Chi 'naán ní ndaā 'iiví mozos miiⁿ ní tun'dáa yā cuenta ndúúccū mozos. ²⁰ Ndaā mozo chí nca'a yā nyu'u mil caadi nanáaⁿ yā. Ndēe sa ta nyu'u mil caadi ye'e daiya tuūmī miiⁿ. Ní ca'a sa chíi sa 'iiví sa: N'díi señor, nyu'u mil caadi tee ní 'úú. 'Íngaā. Ndaācā ta nyu'u mil caadi daiya tuūmī ye'e ní. ²¹ 'Iivi mozo miiⁿ ní ca'a yā chíi yā sa'a: Dii mozo ye'e chí n'daācā ní n'dai, n'daācā n'dai ndíi di. Maaⁿ ti 'āa n'daācā díi di ndúúccū chí duū'vi, maaⁿ ní caaⁿmaⁿ ntiinyuⁿ di ye'e n'deēe cá teé dii. Cho'o di cuaaⁿ chēeti va'āi ní cuen'e daāⁿmaⁿ cuuvi yeenu di nduucú. ²² Ndaā ntúūⁿ nanáaⁿ yā mozo chí nca'a yā na 'uūví mil caadi. Mozo miiⁿ ní ca'a sa chíi sa 'iiví sa: N'díi señor, 'uūví mil caadi tee ní 'úú. 'Íngaā tuumi ye'e ní. Ndaācā ta na 'uuví mil caadi daiya tuūmī miiⁿ. ²³ 'Iivi sá ca'a yā chíi yā sa'a: Díi mozo ye'e chí n'daācā ní n'dai, ní n'daācā idiin di. Nguéé ch'ēete teé dii ní n'daācā díi di. Maaⁿ ní caaⁿmaⁿ ntiinyuⁿ ye'e n'deēe ca chí teé dii. Cho'o di cuaaⁿ chēeti va'āi ní cuen'e daāⁿmaⁿ cuuvi yeenu di nduucú. ²⁴ Ndaa nanáaⁿ yā mozo chí nca'a yā 'áámá mil cáadí, ní ca'a sa chíi sa 'iiví sa: N'díi Señor, deenu tí n'díi ní chēechí ní, ní díi ní cosechar ndúúccū tuumī ye'e ní chí nguéé ngiinu ní, ní 'naaⁿ trigo ngaáⁿ ní naachí nguéé ngiinu ní ti ye'e ní. ²⁵ Chíi chí díi ti 'va'á. Ní chen'e ní s'nuun n'de'ei tuūmī ye'e ní na 'áámá yiivi yáává maaⁿ yá'āa. 'Íngaā tuūmī ye'e ní chí tee ní 'úú. ²⁶ 'Iivi sa míiⁿ nan'guēcú-taⁿ yā ní ca'a yā chíi yā mozo miiⁿ: Díi mozo chí nguēe n'dáacā ní 'daān'dí dii. Ní nguéé n'dáacā ídíi. Díi ní déenu di chí ntā'a cosecha naachi nguéé ndíi ntiinyuⁿ ní nn'guaáⁿ trigo naachi nguéé ngiinu ti ye'e. ²⁷ ¿De'ē cúví chí nguéé s'neen di tuūmī ye'e na banco? Ní taachi 'úú ndaá cuuvi ntee di tuūmī ye'e ndúúccū daiya tuūmī miiⁿ. ²⁸ 'Iivi miiⁿ ca'a yā ndúúccū 'iin'yāⁿ chí snéé miiⁿ: N'díi, divíi ní tuūmī ye'e sa ní ca'a ní tuūmī mozo chí ndēē ndiichi mil caadi. ²⁹ Ti 'iin'yāⁿ chí véé ye'e yā, ní ndaācā ca ye'e yā. Ní 'iin'yāⁿ miiⁿ n'deēe cá vee ye'e yā. 'Iin'yāⁿ chí nguéé ye'e yā, ta 'lín duū'vi chí véé ye'e yā ní divíi yā ye'e yā. ³⁰ Mozo chí nguēe dichí'vē ní cuta'á ní ní cu'nuuⁿ ní cuaaⁿ chuva'āi ná maaíⁿ. Míiⁿ cuēecu sa ní che'e 'díi'yúⁿ sá cuen'e daāⁿmaⁿ.

N'diichí Jesús nuuⁿdi ye'e naciones

³¹ Ní ca'a Jesús: Taachí ndaa Sa'a chí Daiyā Dendyuūs tan'dúúccā Rey chí ch'ēete ca ní n'dēeve taavi ndúúccū tanducuén'ē ángeles ye'e yā, tuu'mi ní sa'a miiⁿ 'cuūndí sa na trono ye'e sa. ³² Ní nduuvidaama nanáaⁿ Rey miiⁿ 'iin'yāⁿ ye'e nducyaaca naciones ní Rey miiⁿ divíi yā 'iin'yāⁿ, 'áámá yā ye'e táámá yā tan'dúúccā chí 'iin'yāⁿ pastor chí idiin yā cuidado ye'e

'iiti cuūchí divíi yā chíivu nguuaⁿ 'iiti cuūchí. ³³ Ní cu'neen yā 'iiti cuūchí lado tá cuaacú yā ní chíivú miiⁿ lado ta 'cueé yā. ³⁴ Tuu'mi ní Rey miiⁿ caaⁿmaⁿ yā cuuvi yā 'iin'yāⁿ lado ta cuaacu yā: Nds'tií chí Chiidá nga'a yā ye'e ní n'dái taavi ní. Cuchíi ní. 'Íngaā parte chí ituneen nds'tií ye'e naachí Nduuūs nga'a ntiinyuⁿ yā ní nguaiⁿ'dai yā ye'e nds'tií ndíi taachi Nduuūs 'āa cuéé din'dái yā in'yeeⁿdí. ³⁵ Tí taachí cuiicú, ní tee ní chí che'é. Ní taachí chí yaācá, ní tee ní chí chí'í. Ní taachí canuúⁿ yúúni tan'dúúccā 'iin'yāⁿ chí ndiicá yā táámá yāāⁿ, nds'tií 'cuúⁿ ní 'úú. ³⁶ Ní taachi 'āa ntéé catecaí, ní tee ní catecaí. Ní taachi chíitā 'úú, dicuéénaaⁿ ní 'úú. Ní taachi chen'e vácūū, ní ndaa ní n'diichi ní 'úú. ³⁷ Tuu'mi ní 'iin'yāⁿ chí n'dái yā nan'guēcútaⁿ a ní ca'a yā cuuvi yā 'iin'yāⁿ: N'díi señor, ¿tíi cua'a n'diichí 'nū n'díi chí cuiicu ní ní tee 'nū chí che'é ní, o yaacá ní ní tee 'nū chí chí'í ní? ³⁸ ¿Tíi cua'a n'diichí 'nū n'díi cuaaⁿ cyúúni ní n'ta'á 'nū n'díi na vaacú 'nū, o nguéé catecaí ní ní tee 'nū catecaí ní? ³⁹ O ¿tíi cua'a n'diichí 'nū n'díi chí ngíita ní o vácūū canuuⁿ ní, ní n'ndaā 'nū nanáaⁿ ní? ⁴⁰ Rey miiⁿ ní nan'guēcútaⁿ a yā ní ca'a yā chíi yā 'iin'yāⁿ s'uee: Cuaacu níinyuⁿ 'úú nga'a ngíi nds'tií, ti taachi díi ní 'tíicā ndúúccū 'áámá hermano 'áará chí ndíicúú cá yā, tuu'mi ní 'tiicā ntúūⁿ díi ní nduucú.

⁴¹ Tuu'mi ní Rey caaⁿmaⁿ ntúūⁿ yā cuuvi yā 'iin'yāⁿ chí snéé lado ta 'cueé yā: Cuvíi ní ye'e 'úú, nds'tií, 'iin'yāⁿ condenado chí nguéé n'daācā idíi ní. Ní ca'a ní ná nguuchi ya'a chí 'áámá ngiichi cuen'e daāⁿmaⁿ. Lugar 'cūú ní n'dai cáava yáá'n'guiinūⁿ ndúúccū ángeles ye'e sa. ⁴² Tí taachí cuiicú, nguéé tee ní chí che'é. Chíi yaācá, ndíi nguéé ndúú tee ní chí chí'í. ⁴³ Canuúⁿ yúúni, ndíi nguéé ndúú 'cuúⁿ ní 'úú. 'Āa ntéé catecaí, ndíi nguéé ndúú tee ní catecaí. Chíitā 'úú ní canuúⁿ vácūū, ndíi nguéé ndúú dicuéénaaⁿ ní 'úú. ⁴⁴ Tuu'mi ní 'iin'yāⁿ s'eeⁿ nan'guēcútaⁿ a yā ní ca'a yā: N'díi señor, ¿tíi cuá'a n'diichí 'nū n'díi chí cuiicú ní, o yaacá ní, o canuúⁿ ní yúúni, o nguēe catecaí ní, o ngíita ní, o vácūū cánuuⁿ ní, ní nguéé dichí'vē 'nū n'díi? ⁴⁵ Tuu'mi ní Rey miiⁿ nan'guēcútaⁿ a yā ní caaⁿmaⁿ yā cuuvi yā 'iin'yāⁿ s'eeⁿ: Cuaacu níinyuⁿ nga'a ngíi nds'tií, tan'dúúccā chí nguéé díi ní ndúúccū 'áámá chí ndíicúú cá 'tiicā ntúūⁿ 'úú, nguéé díi ní nduucú. ⁴⁶ 'Iin'yāⁿ s'eeⁿ ní ca'a yā na 'áámá castigo chí 'áámá canee ní 'iin'yāⁿ chí n'dái yā ca'a yā ná vida cuen'e daāⁿmaⁿ.

'Iin'yāⁿ ní n'nuuⁿ yiinú yā táacā cuta'á yā Jesús

(Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

26 Taachí Jesús chíiinu ca'a yā tanducuén'ē ndu-udú 'cūū, ca'a yā chíi yā discípulos ye'e yā: ² 'Āa déenu nds'tií ná 'uūví nguuví maaⁿ cuūvā 'viicu ye'e pascua. 'Íicu 'úú Sa'a chí Daiya Dendyuūs 'úú ní 'iin'yāⁿ nca'a yā 'úú ní cu'neé'nga'a yā 'úú.

³ Tuu'mi ní chíiduú n'gēete ndúúccū maestros ye'e ley ndúúccū 'iin'yāⁿ ndiicúú s'eeⁿ chí nga'a ntiinyuⁿ ye'e yaācū nduuvidaamá yā na palacio ye'e chíiduú ch'ēete ca chí nguuví Caifás. ⁴ Ní ndeé yā taācā cuuvi canche'ei yā Jesús ní cuta'á yā 'iin'yāⁿ ní caaⁿnúⁿ yā 'iin'yāⁿ. ⁵ Ní ca'a yā: Nguéé díi yú nguuví 'viicu ti 'iin'yāⁿ

ye'n'e yáán Jerusalén miiñ didá'n'a yā ní dííñ yā vaadi 'caa'va ndúúcu nús'uu.

Ch'eëndáa yā aceite vmaañ tiiñ Jesús na yáán Betania
(Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

⁶ Jesús canée yā na yáán Betania ná va'ai ye'n'e Simón chi canée ca'ai lepra chi in'duuti yuūtē ye'n'e sa. ⁷ Ní ndaā 'áámá n'daataá nanáán Jesús miiñ chi ndēē tá 'áámá frasco tuūu alabastro chi s'nēēñ aceite perfume chí ya'n'ai n'dai chíí'vē. Ní ch'eëndáa ta perfume miiñ na tíñ Jesús taachi vεε yā na mesa. ⁸ Ní discípulos taachi n'diichí yā chūu nduuvi taán yā. Ní ca'n'a yā: ¿De'ε cúuví chí chingēē aceite 'cūú? ⁹ Cuuvi n'diicui ta chuū ti ya'n'ai n'dai chíí'vē chuū ní ca'a tá tuūmí miiñ 'iñ'yāñ chi nguéé ye'n'e yā.

¹⁰ Jesús tuumicadínuu yā chi discípulos nga'n'a yā 'tíicā, ní ca'n'a yā chii yā discípulos: ¿De'ε cúuví chí n'gaa'va nī ndúúcu n'daataá 'tíi? Tá'n'a 'tíi n'dáacā diñ tá nduucú. ¹¹ Ti 'iñ'yāñ chi nguéé véé ye'n'é yā ní 'áámá cánée yā nduucú nī, naati 'úú ní nguéé 'aama cunee nduucú nī. ¹² Taachi tá 'tíi ch'eëndáa ta perfume vmañáñ cuerpo ye'n'é, ndaā ta 'úú tí taachi 'cuūví 'āā canee listo cuerpo ye'n'é chí 'cuēēchí. ¹³ Cuaacu níñnyúñ nga'n'á ngíí ndís'tíi, chí 'āā tíi nūuñ chi caa'n'máñ yā ndúúdu ngai ye'n'e chí nangua'n'ai 'iñ'yāñ na nūm'máñ 'iñ'yeēndí, caa'n'mañ ntuún yā chí tá 'tíi diñ tá chuū ní n'gaacu yā ye'n'e tá.

Judas miiñ nga'n'a maañ sa chí nca'a sa Jesús
(Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6)

¹⁴ Tuu'mi ní 'áámá discípulo ye'n'e naachi ndiichúví yā chí nguuvi sa Judas Iscariote, che'n'e sá nanáán chi-iduú n'gεεtē. ¹⁵ Ní ca'n'a sa chii sa 'iñ'yāñ s'eeñ: ¿De'ε tée nī 'úú ní 'cuu'míñ ndís'tíi du'u chí Jesús? 'iñ'yāñ s'eeñ ní ca'n'a yā chí nadii'vé yā Judas miiñ ndiicū ndiichi caadi 'dííñguεε. ¹⁶ Ndíi tuu'mí nūuñ in'nūuñ yíñú Judas miiñ de'ε tiempo ní táacā chí nca'a sa Jesús miiñ.

Jesús yaa'ví yā ye'n'e chí che'e nguiniú yā 'viicu pascua
(Mr. 14.12-25; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

¹⁷ Nguuvi vmañáñ vmaañ ye'n'e 'viicu pascua, nguuvi ye'n'e pan chi nguéé levadura ye'n'e, discípulos ní ndaa yā nanáán Jesús ní ca'n'a yā chii yā 'iñ'yāñ: ¿Tíi ne'n'e nī chí in'núúñ 'nū chí che'e nguiniú yú mááñ ye'n'e 'viicu ye'n'e pascua?

¹⁸ Níicú Jesús ca'n'a yā chii yā discípulos: Cuen'é nī na yáán Jerusalén nī ndaacá nī 'áámá sa'n'ā ní caa'n'mañ nī cuuvi nī sa'n'ā: Maestro ye'n'e yú ca'n'a yā 'túúca: Tiempo ye'n'e chí 'cuūví 'āā snee niñnuún ní ne'n'é dííñ 'viicu ye'n'e pascua ndúúcu discípulos ye'n'é na va'ai ye'n'é nī.

¹⁹ Discípulos dííñ yā tan'dúúca chí Jesús dicho'ó yā chí diñ yā. Ní in'núúñ yā chí che'e yā ye'n'e 'viicu ye'n'e pascua.

²⁰ Taachi 'āā chii chíñū miiñ, Jesús ch'iindi yā na mesa ndúúcu ndu'u ndiichúví discípulos. ²¹ Ní taachi veeté yā ní nge'e yā Jesús ca'n'a yā: Cuaacu níñnyúñ nga'n'á ngíí ndís'tíi, chí 'áámá chéé ndís'tíi díí nī entregar 'úú.

²² Discípulos s'neeñ ndaachi yíñú yā. 'Áámá 'áámá yā ní tucá'á yā ca'n'a yā: N'díi Señor, ¿'áá 'úú?

²³ Tuu'mi ní Jesús nan'gueεcúta'n'a yā ní ca'n'a yā: 'iñ'yāñ chí nduucú ní di'caandá yā pan ye'n'é yā na cú'ú 'cūu nduucú, 'iñ'yāñ 'cūu ní nca'a yā 'úú. ²⁴ Cuaacu níñnyúñ cuuvi ndúúcu Sa'n'ā chí Daiya Dendyuūs tan'dúúca chí canée nguūñ ye'n'e sa na libro ye'n'é Ndyuūs, naati de'ε chúúca ya'āi ye'n'e sa'n'ā chí nca'a sa 'úú chí Sa'n'ā chí Daiya Dendyuūs. N'daacā ca ye'n'e sa nduuti chí nguéé ch'iñdiyáañ sa.

²⁵ Tuu'mi ní Judas, sa'n'a chí ne'n'e nca'a sa Jesús, ní ca'n'a sa: ¿'Áá 'úú, Maestro? Jesús ca'n'a yā chii yā Judas: Díi, nga'n'a di 'tíicā.

²⁶ Taachi 'iñ'yāñ s'uun nge'e yā, Jesús miiñ sta'á yā pan ní ca'á yā gracias Ndyuūs cáávā pan miiñ. Ní n'deé yā pan ní ca'a yā discípulos ye'n'e yā. Ní ca'n'a yā: Cuta'á nī, che'n'e nī pan caati tan'dúúca cuerpo ye'n'é 'tíicā.

²⁷ Ní Jesús sta'á yā taza ndúúcu jugo ye'n'e uvas ní ca'á yā gracias Ndyuūs cáávā nuūññiñ uvas miiñ, ní ca'a yā discípulos ye'n'e yā. Ní ca'n'a yā: Nducyaaca ndís'tíi, cu'u nī nuūññiñ uvas ye'n'e taza 'cūú, ²⁸ ti jugo nuūññiñ uvas miiñ ní tan'dúúca yuūuñ ye'n'é ní ye'n'e compromiso chí ngai ye'n'é. Yuūú ye'n'é chí cungēé cáávā 'yaañ n'dai 'iñ'yāñ, 'tíicā. Yuūúñ ye'n'é chííñ chí nch'εēcú nuuñndi ye'n'e nducyaaca 'iñ'yāñ. ²⁹ 'Úú ní nga'n'á ngíí ndís'tíi chí 'āā ntéé cu'ú jugo nuūññiñ ye'n'e uvas na in'yeēndí 'cūú ndii nguuvi chí cu'ú ndúúcu ndís'tíi naachi Chiidá nga'n'a ntiñnyúñ yā.

Jesús nga'n'a yā Pedro miiñ chí cuééñdítu sa chí nguéé n'diichi sa Jesús

(Mr. 14.26-31; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

³⁰ Taachi ch'iinu chiita yā 'áámá canción ye'n'é Ndyuūs nan'dáa yā va'āi ní cuen'é yā na yíicū chí nguuvi Olivos.

³¹ Tuu'mi ní Jesús ca'n'a yā chii yā discípulos: Nducyáacá ndís'tíi cuuvi 'cuinaañ nī ye'n'e 'úú maañnguínū. Caati nga'n'a naachi canée nguūñ na libro ye'n'é Dendyuūs 'túúca: 'Úú Ndyuūs 'nuūcá'ai ní 'caa'n'úñ sa'n'ā chí idiñ sa cuidado 'iiti cuūchí, ní 'iiti s'eeñ ní ca'n'á 'múúñ ca'n'á miiñ tí ní cuuvi ndai tí. ³² Taachi 'úú nduuchí nguuañ tiná'n'ā, ca'n'á vmaañ ye'n'e ndís'tíi na yá'n'ā Galilea.

³³ Tuu'mi ní Pedro miiñ ní nan'gueεcúta'n'a sa ní ca'n'a sa chii sa Jesús: 'Áará chí nducyaaca yā cuuvi 'cuinaañ yā cáávā n'díi 'úú nguéé cuuvi 'cuinaañ mar 'aamá nañ.

³⁴ Tuu'mi ní Jesús ca'n'a yā chii yā Pedro: Cuaacu níñnyúñ nga'n'á ngíí dii chí maañnguínū taachi 'āā cuéé 'cuai túsañ'ā, dii ní 'āā 'iinū cuuvi cueēñdíitū di ye'n'e 'úú chí nguéé in'diichi di 'úú.

³⁵ Naati Pedro miiñ ca'n'a sa: Ndúúti chí canée chí 'cuūví nduucú nī maestro ní 'cuūví. Nguéé caa'n'máñ chí nguéé n'diichí n'díi. Ní nducyaaca discípulos ní 'tiicā ntúúñ ca'n'a yā.

Jesús nga'n'angua'á yā na jardín chí nguuvi Getsemaní
(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)

³⁶ Tuu'mi ní ndaā Jesús ndúúcu discípulos ye'n'é yā na 'áámá cuaañ chí nguuvi Getsemaní ní ca'n'a yā chii yā

discípulos ye'n'e yā: 'Cuεεté nī 'muuⁿ. 'Úú ní ca'n'a ni-
iⁿnuúⁿ miiⁿ ní caaⁿmaⁿngua'á.

³⁷ Jesús miiⁿ cueⁿe yā ndúú^c Pedro ndúú^c nduu
'uuví saⁿ'ā daiya Zebedeo. Tuu'mi ní Jesús s'neeⁿ
ndaachi yiinú yā. ³⁸ Ní ca'n'a yā chii yā 'iⁿyāⁿ s'uuⁿ: Alma
ye'n'é ní nééⁿé ndaachí yiinú chi ya'āí chí 'cuúví. 'Cuεε-
tíⁿé nī 'muuⁿ ní 'cuεeti nduuchí nī nduucú.

³⁹ Jesús ní cueⁿ'é yā ta 'lííⁿ cuááⁿ vmnaaⁿ. Candiitin'dii
yā ní caⁿ'angua'a yā ní ca'n'a yā: N'dií Chiidá, ndúú^ti chi
cuuvi, nguéé dííⁿ nī chí 'cúeenu cuuvi prueba 'cūū naati
nguéé cuuvi tan'dúú^c chí 'úú neⁿ'é naati tan'dúú^c chí
n'dií neⁿ'é nī.

⁴⁰ Tuu'mí nūuⁿ ndaa yā naachi snéé discípulos ye'n'e
yā ní ndaāca yā 'iⁿyāⁿ chí stiyaadú yā. Ní ca'n'a yā chii
yā Pedro: ¿'Áá 'tíicā nguéé íchéé dí chí induuchi dí ndu-
ucú 'áámá hora? ⁴¹ Nds'tií ní candéé nī cuidada ní
caaⁿmaⁿngua'á nī níícu nguéé dííⁿ nī nuuⁿndi. Cuaacu
níínyúⁿ espíritu ye'n'e nī neⁿ'e diiⁿ n'daacā naati cuer-
po ye'n'é nī 'āā dūūvā.

⁴² Jesús cheⁿ'e chí ndii 'úúví cuuvi ní caⁿ'angua'á yā ní
ca'n'a yā: N'dií Chiidá, ndúú^ti chí neⁿ'é nī, dííⁿ nī chí
nguéé 'cúeenu cuuvi prueba 'cuu chí n'daācā tuu'mi ní
'tíicā dííⁿ nī, naati cuuvi tan'dúú^c chí neⁿ'e nī.

⁴³ Jesús ndaa ntuⁿ yā táámá vmnéⁿ'é naachi snéé
discípulos ye'n'é yā ní ndaaca ntúuⁿ yā 'iⁿyāⁿ stiyaadú
yā tí 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ 'āā ntéé ícheε yā nduutināⁿ yā chí
yaāⁿnnāⁿ yā. ⁴⁴ Jesús miiⁿ ní nguéé yaa'vi yā discípulos
ní s'neeⁿ yā 'iⁿyāⁿ chí stiyaadú yā. Ní cueⁿ'e ntúuⁿ yā ní
caⁿ'angua'á ntúuⁿ yā ndii chii ndii 'ííⁿú cuuvi ní ca'n'a
ntuuⁿ yā tan'dúú^c chí 'āā ngaⁿ'a yā. ⁴⁵ Cuayiivi ní ndaa
ntuuⁿ yā nanááⁿ discípulos ní cáⁿ'a yā chí yā discípu-
los: 'Cuεetiyaadú nī ní ntaavi'tuunúúⁿ nī. Cuin'diichí nī
tī 'āā ndaā hora ye'n'e 'úú chí Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs.
'Iⁿyāⁿ nca'a yā 'úú tá'a saⁿ'ā s'eeⁿ chí véé nuuⁿndi ye'n'e
sā. ⁴⁶ Nducueeⁿ nds'tií ní cúⁿ'u yú. 'Āā cuchii niinuuⁿ
saⁿ'ā chí nca'a 'úú.

Sta'á yā Jesús ní candéé yā 'iⁿyāⁿ presos

(Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴⁷ 'Naaⁿ chí Jesús indeé yā, ndaā Judas miiⁿ, 'áámá
saⁿ'ā ye'n'é ndu'u ndiichúví discípulos. Ní nééⁿé 'yaaⁿ
'iⁿyāⁿ ndaa yā ndúú^c Judas miiⁿ ndúú^c machetes
'uúví lados 'caāiⁿ ndúú^c yáⁿ'á. Chiiduú n'geé^té ndúú^c
'iⁿyāⁿ ndiicúú s'eeⁿ chí ngaⁿ'a ntiinyuⁿ ye'n'e yaācū
dichó'ó yā 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ. ⁴⁸ Judas miiⁿ chí nca'a sá Jesús
'iⁿyāⁿ s'eeⁿ, ca'a sa 'áámá seña ní 'túú^c ca'n'a sa:
'Iⁿyāⁿ chí 'úú chí'neeⁿ cheendí, 'iⁿyāⁿ miiⁿ chí 'iⁿyāⁿ
chí cuta'a nī chí preso yā.

⁴⁹ Tuu'mi ní Judas miiⁿ ní ndaa sa nanááⁿ Jesús miiⁿ ní
ca'n'a sa: Tavacho'onoó nī, n'dií Maestro. Ní 'neeⁿ cheen-
di sá Jesús. ⁵⁰ Jesús miiⁿ ní ca'n'a yā chí yā Judas: Díí,
amigo ye'n'é, ¿de'ē cáāvā chí cuchíí dí? Tuu'mi ní 'iⁿyāⁿ
s'eeⁿ ní ndaa yā nanááⁿ Jesús miiⁿ ní sta'á yā Jesús ní
candéé yā 'iⁿyāⁿ preso.

⁵¹ Naati 'áámá saⁿ'ā chí canéé sá ndúú^c Jesús miiⁿ ní
tun'dáa sa machete 'uúví lados 'caāiⁿ ná cheētí vaacu ní
'nuucá'ai sa 'áámá mozo ye'n'é chiiduú ch'εε^té ca ní
ch'iica sa veēⁿ mozo miiⁿ. ⁵² Tuu'mi ní Jesús ca'n'a yā

chii yā saⁿ'ā: 'Nuūⁿ di machete 'uúví lados 'caāiⁿ ye'n'é di
vaacu. Nducyaaca 'iⁿyāⁿ chí ita'á yā machete 'uúví la-
dos 'caāiⁿ ní ndúú^c machete 'uúví lados 'caāiⁿ 'cuúví.
⁵³ ¿'Áá nguéé dééⁿú dí chí 'úú cuuvi caaⁿmaⁿngua'á ní
caacá Chiidá ní miⁿíínyúⁿ miⁿiiⁿyuⁿ cho'ó yā nanááⁿ
'úú taanduu ngo'ó ndiichúví taāⁿ ángeles ní chiidá
cuuvi dííⁿ yā? ⁵⁴ Naati maaⁿ ní nduuti chí dííⁿ chuu
¿táácā cuuvi cúúⁿú ca'a naachi canéé nguūⁿ na libro
ye'n'é Ndyuūs, chí canéé chí cuuvi 'tíicā?

⁵⁵ Hora miiⁿ Jesús ca'n'a yā chí yā 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ: ¿De'ē
cúúví chí caⁿ'daa ní ndúú^c machetes 'uúví lados 'caāiⁿ
ndúú^c yáⁿ'á s'eeⁿ tan'dúú^c chí 'úú 'iⁿyāⁿ chí duucu
'úú chí sta'á nī 'úú? Nguuvi nguuvi ch'iindí ndúú^c
nds'tií na yaācū templo ní ngi'cueeⁿ nds'tií ní nguéé
sta'á nī 'úú. ⁵⁶ Tanducueⁿ'é chuū cuuvi ní cúúⁿú ca'a
ye'n'é chí canéé nguūⁿ na libro ye'n'é Ndyuūs cáāvā pro-
fetas ndii cuááⁿ vmnaaⁿ. Tuu'mi ní nducyaaca discípu-
los s'neeⁿ yā Jesús miiⁿ ní chéénu yā.

Jesús nanááⁿ 'iⁿntyéⁿ'é ye'n'e yaācū templo

(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ 'Iⁿyāⁿ chí sta'á yā Jesús miiⁿ candéε yā 'iⁿyāⁿ miiⁿ
nanááⁿ chiiduú ch'εε^té ca chí nguuvi Caifás. Miiⁿ nduu-
vidáámá maestros ye'n'e ley ndúú^c 'iⁿyāⁿ ndiicúú
s'eeⁿ chí ngaⁿ'a ntiinyuⁿ yā ye'n'e yaācū. ⁵⁸ Pedro miiⁿ
cueⁿ'e ntúuⁿ sa ní n'dáa yaⁿ'ai sa cuaaⁿ dáámí Jesús ndíí
chuva'āí ye'n'é va'ai ch'εε^té ye'n'é chiiduú ch'εε^té cá. Ní
ndaa sa na patio ní ch'iindí sa ndúú^c policías chí dííⁿ
yā cuidado ye'n'e va'āí miiⁿ. Pedro neⁿ'e sa snaaⁿ sa
táácā chí dííⁿ yā ndúú^c Jesús miiⁿ.

⁵⁹ Chiiduú n'geé^té ndúú^c 'iⁿyāⁿ ndiicúú s'eeⁿ chí
ngaⁿ'a ntiinyuⁿ yā ye'n'e yaācū ndúú^c nducyaaca
'iⁿyāⁿ chí ngaⁿ'a ntiinyuⁿ yā in'nuúⁿ yā 'áámá testigo
chí nguéé ngaⁿ'a cuaacu ye'n'é Jesús miiⁿ. Ní 'íicú cuuvi
nca'a yā Jesús miiⁿ chí 'cuuvi yā. ⁶⁰ Nguéé ndaaca yā
mar 'áámá naaⁿ taācā chí 'caaⁿ'nuⁿ yā Jesús miiⁿ. 'Áará
chí neené 'yaaⁿ 'iⁿyāⁿ ca'n'a yā nduudu yaadi ye'n'e
Jesús miiⁿ. Cuayiivi miiⁿ ní ndaa ntúūⁿ tanaaⁿ 'uúví tes-
tigos chí ngaⁿ'a yā nduudu yaadi. ⁶¹ Testigos ní ca'n'a yā:
Sáⁿ'a 'cūū ní ca'n'a sa: 'Úú ní cuuvi dííⁿ chuū. Natuūví
yáacū templo 'cūū chí ye'n'é Ndyuūs naati cheētí 'iīnū
nguuví nadan'dái.

⁶² Chiiduú ch'εε^té cá miiⁿ ní ncueeⁿ yā ní ca'n'a yā chí
yā Jesús: ¿'Áá nguéé nan'guεεcútaⁿ'a nī mar 'áámá ndu-
udu ye'n'e de'ē chí ngaⁿ'a 'íís'tií ye'n'e nī?

⁶³ Naati Jesús nguéé de'ē veε ca'n'a yā. Tuu'mi ní chí-
iduú ch'εε^té cá miiⁿ ca'n'a yā: 'Úú ní n'gaí, "por Ndyuūs
chí canduuchí". Cuuvi nī nús'uu ndúú^ti chí n'dií chí
Cristo, Daiya Ndyuūs chí cánduuchi.

⁶⁴ Jesús miiⁿ ní ca'n'a yā chí yā chiiduú ch'εε^té cá miiⁿ:
'Úú tan'dúú^c chí n'dií ngaⁿ'a nī. Ngaⁿ'á ca ngií nds'tií,
chí ndii maaⁿ snaaⁿ nī Saⁿ'á chí Daiya Ndyuūs 'cuūndí
sa lado ye'n'e honor ye'n'é Ndyuūs chí véé tanducueⁿ'é
poder ye'n'é yā ní ndaa sa na meēⁿ ye'n'é nanguuvi.

⁶⁵ Tuu'mi ní chiiduú ch'εε^té cá miiⁿ chííⁿ'cuúⁿ yā cate-
cai yā ní ca'n'a yā: Sáⁿ'a 'cūū ní ngaⁿ'ā sa contra ye'n'é
Ndyuūs. ¿De'ē ca diiⁿ yú testigos chí in'nuuⁿ yú?
Cuin'dííⁿ nī. Maaⁿ ní nds'tií ní n'giindiveéⁿ nī táácā

ngan'a sa contra ye'n'e Ndyuūs. ⁶⁶ ¿De'ē nadacadíínuuⁿ ndís'tií? 'Ii'nyāⁿ s'eeⁿ ní nan'guεεcúta'n'a yā ní ca'n'a yā: Véé nuu'ndi ye'n'e sa chí canéé chí 'cuūví sa.

⁶⁷ Tuu'mi ní ca'a nee daiⁿ yā naaⁿ Jesús miiⁿ ní ch'e'n'é yā Jesús. Ní n'gaadi yā nduutináaⁿ sa ndúúcu tiinūuⁿ. Ní taná'a yā ch'e'n'é yā 'ii'nyāⁿ ndúúcu ta'á yā. ⁶⁸ 'Ii'nyāⁿ s'eeⁿ ní ca'n'a yā: N'dii chí Cristo, cuuvi ní nús'uu, ¿du'ú chí ch'e'n'é n'dií?

Pedro miiⁿ ní ngan'a sa chí nguéé n'diichi sa Jesús miiⁿ
(Mr. 14.66-72; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Pedro miiⁿ ní vεε sa na patio ye'n'e va'āi ch'εεte chi- iduú ch'εεte cá ní ndaa nii'nyūⁿ 'áámá tán'ā chí canéé caadi 'iīyū. Ní tán'ā miiⁿ ní ca'n'a tá chí tá Pedro miiⁿ: Dií ntúūⁿ ní canee di ndúúcu Jesús ye'n'e yán'āa Galilea.

⁷⁰ Naati Pedro miiⁿ ní chééndiītu sa nanáán 'ii'nyāⁿ s'eeⁿ ní ca'n'a sa: Nguεε deenú chí ngan'ā di.

⁷¹ Ní taachí ndaā Pedro miiⁿ cheendi va'āi ye'n'e patio miiⁿ, táámá tán'ā chí canéé caadi 'iīyū n'diichi ntúūⁿ tá sa'n'ā miiⁿ ní ca'n'a tá chí tá 'ii'nyāⁿ chí snéé miiⁿ: 'Tiicá ntúūⁿ sá'n'a 'cūū ní canee sa ndúúcu Jesús ye'n'e yāā Nazaret.

⁷² Pedro miiⁿ ní cheéndiītu ntúūⁿ sa, ndíí túúnú 'caī sa, "por Ndyuūs". Ní ca'n'a sa: 'Úú ní nguéé in'diichí sá'n'a 'cūū.

⁷³ Cuayiivi 'tεε 'téé ní 'ii'nyāⁿ chí snéé yā cuaaⁿ na ni- i'nyūⁿ miiⁿ ndaa yā nanáán Pedro miiⁿ. Ní ca'n'a yā chí yā Pedro: Cuaacu ní'nyūⁿ dii ntúūⁿ ní cachiica dí ndúúcu 'ii'nyāⁿ s'eeⁿ ti tan'dúúca chí ngan'a di ní n'g'i'ni di ye'n'e di chí dii ní nguaaⁿ 'ii'nyāⁿ s'eeⁿ.

⁷⁴ Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní tucá'a sa ca'n'a taaⁿ sa, ní 'caī sa, "por Ndyuūs", ní ca'n'a sa chí sa 'ii'nyāⁿ miiⁿ: Nguéé in'diichí sá'n'a 'cūū. Tuu'mi nūuⁿ 'caī tusán'ā. ⁷⁵ Tuu'mi nūuⁿ ní Pedro miiⁿ ní n'gaācū sa nduudu ye'n'é Jesús taachí ca'n'a yā 'túúca: Taachi 'āā cuéé 'cuāi tusán'ā, 'āā cheéndiītu di 'iīnū cuuvi chí nguéé n'diichi di 'úú. Ní Pedro miiⁿ ní ca'n'daa sa na lugar 'cūū ní cheecu taaví sa ti ya'ai staava ye'n'e sa.

Jesús nanáán Pilato

(Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

27 Taachí 'āā chīdεεve, nducyáácá chiiduú n'geete ndúúcu 'ii'nyāⁿ ndiicúú chí ngan'a ntiinyūⁿ ye'n'e yaācū nduuvidaamá yā chí ndeé yā taācā diíⁿ yā ndúúcu Jesús miiⁿ ní nca'a yā 'ii'nyāⁿ chí 'cuūví yā. ² Ní n'déechiichí yā Jesús miiⁿ ní candéé yā ní nca'a yā Jesús miiⁿ Poncio Pilato, 'ii'nyāⁿ gobernador.

Judas miiⁿ ch'ī sa

³ Tuu'mi ní Judas miiⁿ, sa'n'a chí nca'a Jesús miiⁿ, taachí n'diichí sa chí Jesús miiⁿ chí yā condenado chí 'cuuvi yā, ndaacadaamí sá ye'n'e nuu'ndi chí diīⁿ sa. Ní che'n'e sa nanáán chiiduú n'geeté ndúúcu 'ii'nyāⁿ ndiicúú chí ngan'a ntiinyūⁿ ye'n'e yaācū ní nca'a sa ndu'ū ndiicu ndííchí caadi 'dii'nguεε 'ii'nyāⁿ s'eeⁿ. ⁴ Ní ca'n'a sa chí sa 'ii'nyāⁿ s'eeⁿ: 'Úú ní diíⁿ 'áámá nuu'ndi. Nca'á 'áámá 'ii'nyāⁿ chí nguéé nuu'ndi ye'n'e yā. 'Ii'nyāⁿ s'eeⁿ ca'n'a yā:

¿De'ē ínneeⁿ nús'uu chíiⁿ? Chuū chí maaⁿ di can'díicu di.

⁵ Tuu'mi ní Judas chingée sa tuūmī miiⁿ cheeti yaācū ní cuna'n'a sa. Ní dicuái yaacu sa maaⁿ sa. Ní Judas ní chí'ī sa.

⁶ Chiiduú n'geeté n'guáaⁿ yā tuūmī ní ca'n'a yā: Na ley miiⁿ ní ngan'ā chí nguéé 'cuīí yú túúmi 'cūū na caja ye'n'e ofrendas ye'n'e yaācū, ti túúmi 'cūū ní túumī ye'n'é yuúúⁿ ye'n'e 'aama 'ii'nyāⁿ.

⁷ Ch'iinu chuū ní nduuvidaama yā chí cáí yā 'áámá táán yán'āa ndúúcu tuūmī chí cuuvi panteón cáávā 'ii'nyāⁿ chí snúúⁿ yúúní. Mii'nyā yā'n'āa chí nguuvi Al- farero chí ne'n'e caa'n'maⁿ yán'āa ye'n'e chí 'ii'nyāⁿ din'dái 'cuūtíí cueé. ⁸ Chííⁿ chí yán'āa chí panteón cánéé chí dúúchí ndíí máán, Yán'āa ye'n'e Yuūuⁿ. ⁹ 'Tíicā ní cuunū ca'a chí profeta Jeremías ca'n'a yā chuū ndii cuáán vm- naaⁿ taachí dinguúⁿ yā na libro ye'n'é Ndyuūs 'tíicā: Ní sta'á yā ndu'ū ndiicu ndííchí caadi 'dii'nguεε. Tuūmī mi- iⁿ ní sa'n'ā s'eeⁿ canéé yiinu sa chí ca'a sa Judas cucáávā chí chí'ī'nūⁿ sa Cristo. ¹⁰ Ní ca'a yā tuūmī miiⁿ ye'n'e yán'āa chí nguuvi Alfarero, tan'dúúca Señor ye'n'e yú ca'n'a yā chí yā 'úú.

Pilato intíinguuneeⁿ yā Jesús

(Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38)

¹¹ Jesús chééndii yā nanáán gobernador Pilato ní gob- ernador intíinguuneeⁿ yā 'ii'nyāⁿ ní ca'n'a yā chí yā 'ii'nyāⁿ: ¿'Áá díí chí Rey ye'n'e 'ii'nyāⁿ Israel chí judíos? Jesús ca'n'a yā chí yā gobernador: N'dií ngan'a cuaacú ní ti 'tíicā.

¹² Chiiduú n'geeté ndúúcu 'ii'nyāⁿ ndiicúú chí ngan'a ntiinyūⁿ yā ye'n'e yaācū ca'n'a yā chí véé nuu'ndi ye'n'e Jesús naati Jesús miiⁿ ní nguéé nan'guεεcúta'n'a yā mar 'áámá nduudu. ¹³ Tuu'mi ní Pilato miiⁿ ca'n'a yā chí yā Jesús: ¿'Áá nguéé n'g'iindiveeⁿ di tanducúe'n'e chí ngan'a yā ye'n'é dí?

¹⁴ Naati Jesús miiⁿ nguéé nan'guεεcúta'n'a yā mar 'áámá nduudu. Tuu'mi ní gobernador miiⁿ che'n'e yiinu taavi yā ye'n'e Jesús ní nguéé déenu yā táácā nadacadíínuuⁿ yā ye'n'é.

Jesús canéé chí 'cuūví yā

(Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

¹⁵ Maaⁿ ní ngúúví 'viicu miiⁿ véé 'áámá costumbre chí gobernador miiⁿ canéé chí in'déechí yā 'áámá sa'n'ā chí canúuⁿ sa vácūú 'viicu ye'n'e pascua 'aama sa'n'ā chí pre- so sa chí 'ii'nyāⁿ Israel ne'n'e yā. ¹⁶ Ní canúuⁿ 'aama sa'n'ā vácūú chí nguuvi Barrabás. Nducyáácá 'ii'nyāⁿ ní déenu yā táácā idií Barrabás miiⁿ. ¹⁷ Ní taachi 'ii'nyāⁿ ye'n'é yáán Jerusalén miiⁿ nduuvidaamá yā, gobernador Pila- to miiⁿ ní ca'n'a yā chí yā 'ii'nyāⁿ s'eeⁿ: ¿Du'ú ne'n'e ní chí 'úú n'déechí? ¿'Áá ne'n'e ní Barrabás o Jesús chí nguuvi Cristo chí 'úú ca'n'á libre 'ii'nyāⁿ?

¹⁸ Pilato miiⁿ ní deenu yā chí cáávā vaadi ngeee 'ii'nyāⁿ s'eeⁿ nca'a yā Jesús chí preso yā.

¹⁹ Taachí Pilato miiⁿ ní vεε yā na silla ye'n'e juez miiⁿ, n'daataá ye'n'e yā ní dichó'o tá 'áámá 'ii'nyāⁿ chí ca'n'a yā chí yā Pilato miiⁿ nduudú 'cūū: Nguéé de'ē vεε diíⁿ ní

ndúúcu sa'nā n'dái 'cū ti taachí cyaadú nééné n'deēe ch'eenú chii taachí ch'iinú cáávā sán'a 'tī.

²⁰ Naati chiiduú n'gēete ndúúcu 'iinyā' ndiicúu chí nga'n'a ntiinyú' yā ye'n'e yaācū nééné n'deēe ca'n'a yā chii yā 'iinyā' ye'n'e yāān Jerusalén mii' chi caa'ma' yā chi Pilato mii' n'déechii yā Barrabás mii' ní 'cuūvī Jesús mii'. ²¹ Gobernador mii' ca'n'a yā chii yā 'iinyā' s'ee'n: ¿Naachí na 'uuvi yā ní chéé yā chi ne'n'e nī chi n'deēchí? 'Iinyā' s'ee'n ní ca'n'a yā: Barrabás.

²² Pilato mii' ní ca'n'a yā chii yā 'iinyā' s'ee'n: ¿De'ē dí' ndúúcu Jesús chi nguvi yā Cristo? Nducyaa yā nan'guēcúta'n'a yā ní 'cai yā: Cu'néé'nga'á yā.

²³ Gobernador mii' ca'n'a yā chii yā 'iinyā' s'ee'n: ¿De'ē nuu'ndi ye'n'e yā vee? Naati 'iinyā' s'ee'n ní n'gái yicú yā ní ca'n'a yā: Cu'néé'nga'á yā.

²⁴ Taachí Pilato mii' n'diichí yā chi nguéé de'ē vee chi dí' yā ndúúcu 'iinyā' nī yuudu n'dái ca n'gai yā, tuu'mi ní sta'á yā nuū'nī' ní naa'nu yā ta'a yā nanáá' nducyaa 'iinyā' ye'n'e yāān Jerusalén mii'. Ní nga'n'a yā: Limpia canéé 'úu ye'n'e asunto 'cū. 'Úú ní nguéé nuu'ndi ye'n'e chi 'cuūvī sán'a 'cū ti n'dai sa. Ndís'ti' deenu nī táacá di' nī ndúúcu sa.

²⁵ Nducyaa 'iinyā' nan'guēcúta'n'a yā ní ca'n'a yā: Yuu' ye'n'e sán'a 'cū 'āā cūnee dáámí rá 'nū ndúúcu daiya 'nū.

²⁶ Tuu'mi ní Pilato mii' ní n'deēchii yā Barrabás mii' ní ca'n'a ntiinyu' yā chi soldados ch'e'n'é yā Jesús. Ch'íinú ch'e'n'e yā ní nca'a Pilato mii' Jesús mii' 'iinyā' chi cu'nee'nga'á yā 'iinyā'.

²⁷ Tuu'mi ní soldados romanos ye'n'e gobernador can'déē sa Jesús na vaacyáān ye'n'e gobernador ní nducyáacá soldados nduuvidaama sa nanáá' Jesús mii'. ²⁸ Ní diví sa catecaī vmnaa' Jesús ní s'nuu' sa tíinūu morado cuá'āa Jesús mii'. ²⁹ Ní s'nuu' sa ti' Jesús 'áámá corona chi ndeenyú ndúúcu yaa'. Ní sn'duu' sa 'áámá taa' ndúú ná ta'ā cuaacú Jesús. Tuu'mi ní ch'iin-tii'ya sa nanáá' Jesús mii' ní ch'íinnyu'nee' sa 'iinyā'. Ní ca'n'a sa: Cūnduuchí nī n'di' Rey ye'n'e 'iinyā' ye'n'e Israel.

³⁰ Ní ca'a nee dai' sa cuerpo ye'n'e Jesús ní sta'a sa 'áámá táán ndúú chí ndē sa ní ch'e'n'e sa ti' Jesús.

³¹ Ch'íinú ch'iinnyu'nee' sa Jesús mii' ní ndiví sa tíinūu yā chi morado cuá'āa ní ch'i'nuu' sa catecai yā. Ní can-dee sa Jesús chi cu'néé'nga'a sa 'iinyā'.

S'néé'nga'á yā Jesús mii' ní ch'ti yā

(Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

³² Taachí can'daa yā ní cue'n'e yā na yúúni naachi cu'néé'nga'á yā ndaaca yā 'áámá sa'nā ye'n'e yāān Cirene chí nguvi sa Simón. Ní a fuerza soldados di'cuiitu sa Simón 'cū chí candē sa cruz ye'n'e Jesús.

³³ Ní taachi ndaá yā na táámá lado ye'n'e yāān Jerusalén lugar chi nguvi Gólgota chí ne'n'e caa'ma', Lugar ye'n'e 'Iini Nga'ai Tiin', ³⁴ sa'nā ca'a sa Jesús vina-gre ndista'n'a ndúúcu nuu'nín ye'n'e yáatā yaāa cáávā chí nguē cueenu cá cuuvi Jesús chí ch'i' Jesús mii'. Taachí Jesús n'diichinee' yā, nguéé 'cuu' yā ch'i' yā.

³⁵ Taachí 'āā s'nee'nga'a sa Jesús, soldados ní tun'dáa sa suertes na catecai Jesús mii' chi ca'a sa 'áámá sa nduúcu taama sa. Ní 'iicu cúnúu ca'a tan'dúúca chí ca'n'a profeta ndii cuáán vmnaa' ní canéé nguú' na li-bro ye'n'e Nduu's 'túúca: Tun'daá yā suerte na catecai Jesús mii' ní nca'á yā nguuaa' 'iinyā' s'ee'n. ³⁶ Mii' ch'ēētē soldados ní di' sa cuidado 'iinyā' chí s'néé'nga'a. ³⁷ Ní 'áámá nduudu naa' tí' cruz mii' chí canéé nguú' 'túúca: Jesús mii' chí Rey ye'n'e 'iinyā' ye'n'e ndaa-ta Israel. Ní nduudu mii' nga'nā de'ē cáávā chí ch'í Jesús mii'.

³⁸ Tuu'mi ní mii' ntúu' s'nee'nga'á yā ndúúcu Jesús mii' 'uūvī chí duucu, 'áámá ní lado ta cuaacú yā, taama ní lado tá 'cuee yā. ³⁹ 'Iinyā' chí cho'ó yā naachi canee cruz mii' ch'iinnyu'nee' yā Jesús mii'. Ní idi'nú'u yā tí' yā. ⁴⁰ Ní ca'n'a yā: N'di' chí nga'nā nī chí maán nī cuuvi nada'tuūvī nī yaācū templo ní ch'ēti 'iinū nguuvi nadan'dái nī, nadinguá'āi maán nī maa'. Ndúúti chí Daiya Dendyuūs n'di', nch'ée' nī ye'n'e na cruz.

⁴¹ 'Tiicá ntúu' chiiduú n'gēete ndúúcu 'iinyā' fariseos chí dingúu' yā ní ngi'cuee' ley, ndúúcu 'iinyā' ndiicúu chí nga'n'a ntiinyú' yā ye'n'e yaācū templo ch'íinnyu'nee' yā Jesús mii' ní nga'n'a yā ye'n'e yā:

⁴² Taná'nā 'iinyā' ní nadinguá'ai yā naati nguéé cuuvi maa' yā nguá'ai yā. Ndúúti chí 'iinyā' mii' ní Rey ye'n'e 'iinyā' Israel maa' ní nch'ée' yā ye'n'e na cruz ní cu'téenu 'nū 'iinyā' mii'. ⁴³ Jesús mii' ní i'téenu yā Nduu's. Maa' ní Nduu's nadinguá'ai yā 'iinyā' nduuti chí cuaacu chí 'cuaán yā 'iinyā'. 'Iinyā' nga'nā yā 'tíicā ti Jesús nga'n'a yā: 'Úú ní daiya Dendyuūs 'úú.

⁴⁴ 'Tiicá ntúu' ch'iinnyu'nee' chí duucu s'ee' chí s'néé'nga'a sa dáámá ndúúcu Jesús.

Jesús ch'ti yā

(Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

⁴⁵ Ndí ma'n'a nguvi mii' ndí taanduū n'gēecu 'iinu ch'iinú chí maāi' núú'mán jn'ye'ndi'. ⁴⁶ 'Āā táanduū n'gēecu 'iinu, Jesús 'caī yicú yā: Elí, Elí, ¿lama sabac-tani? Nduudu hebreo 'cū ní ne'n'e caa'ma' Nduu's ye'n'e, Nduu's ye'n'e, ¿de'ē cuuvi chí s'neé' nī 'úú damaán'?

⁴⁷ N'duuvi 'iinyā' chí snéé yā 'mii' taachí ch'iindiveén yā chí ca'n'a Jesús mii' ní ca'n'a yā: Sán'a 'cū n'gaī sa profeta Elías.

⁴⁸ Hora mí' nūu' 'áámá ch'ēé 'iinyā' s'ee' ché'n'e yā ngeenu yā sta'a yā 'áámá esponja ní di'caāndá yā ndúúcu vinagre ní s'nee' yā esponja mii' na 'áámá táán ndúú ní ca'a yā chí ch'i' Jesús mii'. ⁴⁹ Taná'nā yā ní nga'n'a yā: 'Āā canee ra yā. N'diichi yú ¿áá chí Elías mii' nadinguá'ai yā 'iinyā'?

⁵⁰ Naati Jesús mii' 'caī ntúu' yā taama vmné'ēe ní maa' yā nca'a yā espíritu ye'n'e yā na ta'a Nduu's ní ch'ti yā. ⁵¹ Hora mí' nūu' chí ch'í Jesús, cortina ye'n'e yaācū templo s'tee' naavtá'nā ndii cuaa' 'iini'nuú' ndí cuáán ndiiyā. Ní n'nu'u yán'āa ní tuū ní índee.

⁵² Tuu'mi ní yáinyā' s'ee' ní nguuaa' ní nééné 'yaa' cuer-pos ye'n'e 'iinyā' chí n'dí chí i'téenu yā Nduu's ndii cuáán vmnaa' nan'dáa yā ch'ēti yaīnyā' s'ee'. ⁵³ Ní

'iinyān s'uuⁿ chi 'āā n'dii miiⁿ taachi 'āā nduuchi Jesús miiⁿ yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā 'iinyān s'uuⁿ ní nan'daa yā chēeti yaīnyāⁿ s'eenⁿ ní cueⁿ'e yā cachiica yā na yāāⁿ Jerusalén chi Ndyuūs dεεve yā. Ní 'yaaⁿ n'dái 'iinyāⁿ chi-naáⁿ yā 'iinyāⁿ chi 'āā n'dii.

⁵⁴ Saⁿ'a capitán ndúúcu soldados chi snée yā ndúúcu yā ní diiⁿ yā cuidado yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'e Jesús taachi s'neeⁿ yā na cruz. Soldados miiⁿ, taachi n'diichí yā chi n'nuⁿu yáⁿ'āa ndúúcu dendu'ū chí chiī, neené di'va'á yā ní caⁿ'a yā: Cuaacu níⁿ'nyúⁿ, sáⁿ'a 'cūū ní Daiya Nduyuūs saⁿ'ā.

⁵⁵ Yaaⁿ n'dái n'daataá snée yaⁿ'ai yā ní n'gíinu yā tancuén^{'ē} chí chó'ōo yeⁿ'e Jesús. N'daataá s'eenⁿ cachiica yā ndúúcu Jesús ndii na yáⁿ'āa yeⁿ'e Galilea ní dichí'v'e yā Jesús miiⁿ. ⁵⁶ Ní nguaaⁿ n'daataá s'eenⁿ, miiⁿ canée ta María Magdalena ndúúcu María chi chēecu Jacobo ndúúcu José. Ní canée ntúuⁿ tá chēecuú da'cáiyā yeⁿ'e sáⁿ'ā Zebedeo.

Ch'iichí yā cuerpo yeⁿ'e Jesús chēeti yaīnyāⁿ

(Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁵⁷ Taachí chiīnu nguuvu miiⁿ ndaā 'áámá saⁿ'ā chí nguuvu José chí yeⁿ'ē yāāⁿ Arimatea. Saⁿ'ā miiⁿ ní 'cuiica sa ní discípulo yeⁿ'e Jesús. ⁵⁸ Sáⁿ'a 'cūū ní chen'e sa nanááⁿ Pilato miiⁿ ní chiica sa cuerpo yeⁿ'e Jesús miiⁿ. Tuu'mi ní Pilato caⁿ'a ntiiⁿ'nyúⁿ yā chí caⁿ'a capitán yeⁿ'e soldados chí ca'á yā cuerpo yeⁿ'e Jesús miiⁿ José miiⁿ.

⁵⁹ Tuu'mi ní José sta'ā sa cuerpo yeⁿ'e Jesús ní ch'ēēcū sa 'áámá sáana dεεve tan'dúúca chí costumbre yeⁿ'e 'iinyāⁿ s'eenⁿ. ⁶⁰ Ní s'nuūⁿ sa cuerpo yeⁿ'e Jesús na 'áámá yaīnyāⁿ yeⁿ'e maaⁿ sa chí ngai chí maaⁿ sa níⁿ'nuⁿ sa na 'aama yaava. Ch'íínú chí'ichi sa cuerpo yeⁿ'e Jesús, s'neeⁿ sa 'áámá tuūu chí néené ch'ēete naachí níndaa yā yeⁿ'e cheendi yaīnyāⁿ miiⁿ. Ní cunáⁿ'a sa. ⁶¹ Mííⁿ véé María Magdalena ndúúcu táámá María níⁿ'nuúⁿ ná yainyāⁿ.

Soldados ní idiíⁿ yā cuidado yaīnyāⁿ miiⁿ

⁶² Chó'ōo nguuvu chí in'nuúⁿ yā yeⁿ'e 'viicu yeⁿ'e pas-cua ní chidεeve táámá nguuvu chí sábadu ní chiiduú n'gēetē ndúúcu 'iinyāⁿ fariseos ní nduuvidaamá yā ní chen'e yā nanááⁿ Pilato miiⁿ. ⁶³ Ní caⁿ'a yā chí yā Pilato: N'diī Pilato, n'gaacú 'nū chí saⁿ'ā chí n'diī chí chinche'ei sa taachí canee sa in'yeeⁿdí 'cūū ní caⁿ'a sa 'túúca: 'Cuiiū 'iinu nguuvu ní nduūchí nguaaⁿ tináⁿ'ā. ⁶⁴ Maaⁿ ní dich'óo ní soldados chí diiⁿ yā cuidado yaīnyāⁿ miiⁿ ndí 'cuiinu 'iīnū nguuvu. ¿'Áátī ndaá discípulos yeⁿ'e yā n'gaaⁿ ní diiⁿ iduucú yā cuerpo yeⁿ'e Jesús? Ní caaⁿ'maⁿ yā cuuvi yā 'iinyāⁿ chí sáⁿ'ā miiⁿ ní nanduuchi sá yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. Ní cunncaā ca nduudu yaadi miiⁿ nguéé ti chí 'āā chó'ōo.

⁶⁵ Pilato miiⁿ ní caⁿ'a yā chí yā 'iinyāⁿ s'eenⁿ: 'Ingaā 'áámá taaⁿ soldados. Cueⁿ'e ní ní diiⁿ ní cuidado yaīnyāⁿ miiⁿ tan'dúúca chí déenu ní chí n'daācā.

⁶⁶ Tuu'mi ní 'iinyāⁿ s'eenⁿ ní chen'e yā yaīnyāⁿ miiⁿ ní diiⁿ yā cuidado yaīnyāⁿ miiⁿ. S'neeⁿ yā 'áámá sello na tuūu ch'ēetē ní s'neeⁿ yā soldados chí diiⁿ sa cuidado yaīnyāⁿ miiⁿ.

Jesús nduuchi yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā

(Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

28 Chó'ōo nguuvu sábadu chí ntaavi'tuunúúⁿ yā ní chidεeve táámá nguuvu chí domingo, nguuvu chí ngaⁿ'a yú chí nguuvu vmnááⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e ndεetē, ní tá María Magdalena ndúúcu taama tá María chen'e ta n'diichí tá na yaīnyāⁿ yeⁿ'e Jesús. ² Ní néené díftūu nuⁿ'u yáⁿ'āa ti 'aama ángel yeⁿ'e Señor Ndyuūs chíiya yā yeⁿ'ē va'ai chēeti nguuvu. Ní taachi ndaa yā, divíi yā tuūu ch'ēete miiⁿ yeⁿ'e cheendi yaīnyāⁿ ní chí'indi yā vmnaaⁿ yeⁿ'e tuūu miiⁿ. ³ Ángel miiⁿ tan'dúúca chí in-ááⁿ 'cuai 'tíicā máaⁿ yā chí dεeve yā. Ní catecai yā ní cuéé tan'duucā yaāⁿ. ⁴ Soldados chí idiíⁿ yā cuidado yaīnyāⁿ miiⁿ in'dúúví yā chí 'va'a yā. Ní nduuví yā tan'dúúca chí chí yā. ⁵ Naati ángel miiⁿ caⁿ'a yā chí yā n'daataá s'eenⁿ: Nguéé 'va'a ndís'tiī; ti 'úú ní deenú ti in'nuúⁿ ní Jesús chí cā'neeⁿnga'ā. ⁶ 'Áā ntéé 'iinyāⁿ miiⁿ ní nduuchi yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā tan'dúúca chí caⁿ'a yā. Cuchíi ní ní n'diichí ní naachí cānuuⁿ cuerpo yeⁿ'e Señor miiⁿ. ⁷ Cuayiivi ní ngaⁿ'a ángel chí yā n'daataá s'eenⁿ: Cuinaⁿ'a núuⁿ ní maāⁿnchēetē ní caaⁿ'máⁿ ní cuuvi ní discípulos yeⁿ'e yā chí nduuchi Jesús miiⁿ yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. Cuin'diichí ní. Jesús miiⁿ caⁿ'a yā vmnááⁿ ndís'tiī na yáⁿ'āa Galilea. Mííⁿ snaaⁿ ní 'iinyāⁿ. Chūú chí ngaⁿ'á ngíí ndís'tiī.

⁸ Tuu'mi ní n'daata s'éeⁿ nan'dáa yā chēeti yaīnyāⁿ mi-íⁿ ní dii'yá yā chí ní duuvi yeenú yā. N'daata s'éeⁿ ní cueⁿ'e yā ngéenu yā ní caⁿ'a yā chí yā discípulos yeⁿ'e Jesús tan'dúúca chí n'diichí yā. ⁹ Tuu'mi ní taachi cueⁿ'é yā chí yaa'ví yā discípulos cuin'diichí ní, Jesús miiⁿ ndaá yā chí nndaacá yā n'daata s'eenⁿ ní caⁿ'a yā: Tava-cho'onoó ní ndís'tiī n'daata s'eenⁿ. Ní n'daata s'eenⁿ ní ndáá níⁿ'nuⁿ yā Jesús miiⁿ ní túmaⁿ'a yā ca'a Jesús miiⁿ ní s'téenu yā 'iinyāⁿ. ¹⁰ Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chí yā n'daataá s'éeⁿ: Nguéé 'va'a ní. Cueⁿ'e ní cuuví ní hermanos yeⁿ'e chí n'diichí ní 'úú. Ní hermanos caⁿ'a yā na yáⁿ'āa Galilea ní miiⁿ snaáⁿ yā 'úú.

Soldados ngaⁿ'a yā ngii yā chiiduú n'gēete s'een tan'dúúca chí chí

¹¹ Nchó'ōo n'daata s'uuⁿ cunaⁿ'á yā ní n'duuvu soldados chí diiⁿ yā cuidado yeⁿ'e yaīnyāⁿ chen'é yā na yāāⁿ Jerusalén ní caⁿ'a yā chí yā chiiduú n'gēete yeⁿ'é tándu-cueⁿ'é chí chí. ¹² Chiiduú n'gēete nadidaamá yā ndúúcu 'iinyāⁿ ndíicūú chí ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e yaācū. Ní nduuvidaamá yā ní néené n'deēe túumí ca'a yā soldados. ¹³ Ní caⁿ'a yā chí yā soldados: Nds'tiī ní 'túúca caaⁿ'maⁿ ní: Taachi yaaⁿ stiyaadú 'nū discípulos yeⁿ'e Jesús ndaá yā ní diduucú yā cuerpo yeⁿ'e Jesús. ¹⁴ Ní nduuti chí gobernador 'caandíveén yā chíⁿ chí ndís'tiī caaⁿ'maⁿ ní, nús'uu yaa'ví neeⁿ 'nū 'iinyāⁿ ní nguaⁿ'āi ndís'tiī.

¹⁵ Soldados ní sta'á yā tuūmí miiⁿ ní diiⁿ yā tan'dúúca chí chiiduú n'gēete caⁿ'á yā chí yā soldados. Chíⁿ chí ndii maaⁿ ní 'iinyāⁿ yeⁿ'e ndaataá Israel ngaⁿ'á yā 'tíicā.

Jesús idichó'o yā discípulos yeⁿe yā

(Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁶ Ndu'ū ndiicháámá discípulos cueⁿé yā na yáⁿāa Galilea ní ndaá yā ná yīcū naachí Jesús miiⁿ dichó'o yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. ¹⁷ Taachí discípulos n'diichí yā Jesús miiⁿ, s'téenu yā 'iiⁿyāⁿ 'áará chí náⁿa yā ní 'uūvī vaanicádi-inūuⁿ yeⁿe yā. ¹⁸ Jesús ní ndaa niiⁿnúⁿ yā ní yaaⁿvi yā discípulos ní caⁿa yā: Chiidá ní tee yā 'úú nducuéⁿe poder chí caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyúⁿ na va'āī chēeti nguuvi

ndúúcū na in'yeeⁿdí 'cūū. ¹⁹ Maaⁿ ní cueⁿe nī ni ca'cueéⁿ nī nuuⁿ'maⁿ naciones, ní cuuvi nī discípulos yeⁿé. 'Iiⁿyāⁿ chí i'téenu yā nduudu cuaacu yeⁿé, ndís'tiī cuεdínūūⁿnī nī 'iiⁿyāⁿ miiⁿ ndúúcū chí duuchi Ndyuūs Chiida yú, ndúúcū Daiya yā, ndúúcū Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs. ²⁰ Cá'cueeⁿ nī 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí dííⁿ yā tandu-cuéⁿē dendu'ū chí 'úú ngaⁿ'á ngíí ndís'tiī. Ní cadíínuuⁿ nī chí 'úú ní caneé ndúúcū ndís'tiī nducuéⁿē tiempo ndíí ntuvví in'yeeⁿdī. 'Tíicā cuuvi.

SAN MARCOS

Ye'n'e chi nga'n'a Juan chi ngēdínū'nīn
(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

1 'Túucā chí nga'n'a nduudu ngai ye'n'e Jesucristo chí Daiya Dendyuūs.
² 'Iin'yān profeta Isaías mii'n chí nga'n'a nduudu ye'n'é Ndyuūs ndí cuáán vmaana dinguún yā tan'dúucā chí ca'n'a Ndyuūs, 'tíicā:
 'Úú dicho'ó 'aama 'iin'yān chí caa'n'mán yā nduudu ye'n'é nanáán ndís'tiī.
³ 'Iin'yān mii'n ní ca'n'a yā ndúudú ngai na yán'āa cuū'mán naachi nguéé ch'ēetinéé 'iin'yān. Ní ca'n'a yā: Cuundiyaán nī yúúní ye'n'e Señor Ndyuūs caati cuchii yā. Nan'guáan nī yúúní cuaacu caavá yā Didēevé nī staaava ye'n'é nī ní cuuvi 'cuaán nī 'iin'yān mii'n taachi ndaa yā.
⁴ 'Tíicā Juan mii'n ní chēedínū'nīn sa 'iin'yān s'een na yán'āa cuū'mán naachi nguéé ch'ēetinéé 'iin'yān. Ní ca'n'a cuáácú sá chí 'iin'yān ndaacadáámí yā ye'n'é nuu'ndi ye'n'é yā ní cuēedínū'nīn sa 'iin'yān chí n'g'iindiveén yā nduudu ye'n'e sa, naati Ndyuūs nadich'ēecú yā nuu'ndi ye'n'é yā. ⁵ Ní n'deeé 'iin'yān ye'n'e yán'āa Judea ndúucú 'iin'yān ye'n'e yáan Jerusalén can'dáa yā chí 'caandiveén yā chí nga'n'a Juan mii'n. Ní taachi 'iin'yān s'een ca'n'a yā nuu'ndi ye'n'é yā nanáán Ndyuūs níicú Juan mii'n ní chēedínū'nīn sa 'iin'yān mii'n na yíicú Jordán.
⁶ Catecai Juan mii'n ní nín'dai ndúucú yuūdū ye'n'e 'iiti camello. Ní cinturón ye'n'é sa ní díin'mán 'iiti. Ní chí che'ē sa ní 'iiti langostas ndúucú n'di'i ye'n'é 'iiti 'yáain chí véé cuēeti. ⁷ Juan mii'n nga'n'a sa nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs. Ní ca'n'a sa: Cuayiivi ye'n'e 'úú cuchii 'áámá 'iin'yān chí ch'ēete taavi cá poder ye'n'é yā nguéé ti 'úú. 'Úú ní nguéé neené n'dai 'úú chí cuuvi díin n'daatí yíin'mán ye'n'é ndaacuú ye'n'e yā. ⁸ 'Úú ní ngēdínū'nīn ndís'tiī ndúucú nuū'nīn naati 'iin'yān mii'n ní cuēdin- uū'nīn yā ndúucú Espíritu N'dai ye'n'é Ndyuūs.

Juan mii'n chēedínū'nīn sa Jesús
(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)

⁹ Nguuvi s'een Jesús mii'n chiicá yā ye'n'e yáan Nazaret ye'n'e yán'āa Galilea ní ndaa yā na yíicú Jordán. Ní Juan mii'n ní chēedínū'nīn sa Jesús mii'n na yíicú Jordán.
¹⁰ Taachi Jesús can'daa yā na nuū'nīn mii'n, cuin'diichí nī. N'diichí yā chí nanguaān nanguuvi ní Espíritu N'dai ye'n'é Ndyuūs ní cuch'ēén vmaana ye'n'é yā tan'dúucā 'áámá paloma 'tíicā. ¹¹ Ch'iindiveén Jesús 'áámá nduudu chí chiicā ye'n'é nanguuvi chí ca'n'a: Díi Daiyá chí ne'n'e taavi ní yeenú taavi cáávā dii.

Yáán'nguiinūu'n ne'n'e sa n'diichinee'n sa Jesús
(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)

¹² Cuayiivi mii'n ní Espíritu N'dai ye'n'é Ndyuūs candéē Jesús na 'áámá yán'āa cuū'mán naachi nguéé ch'ēetinéé 'iin'yān. ¹³ Jesús mii'n ní canée yā mii'n 'uuví ngēecu nguuvi naachi véé 'iiti chí taa'n. Ní yáán'nguiinūu'n mii'n ní n'di- ichinee'n sa Jesús chí díin yā nuu'ndi naati nguéé dinu- u'ndí yā. Níicú ángeles ndaa yā ní díin yā cuidado Jesús mii'n.

Jesús tucá'a yā ntiinnyu'n ye'n'é yā na yán'āa Galilea
(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

¹⁴ Cuayiivi taachi s'nuún yā Juan chí chēedínū'nīn 'iin'yān vácūū, Jesús mii'n ndāa yā na yán'āa Galilea, ní ca'n'a yā nduudu cuaacu chí ngai ye'n'e naachi Ndyuūs nga'n'a ntiinnyu'n yā. ¹⁵ Jesús mii'n ní ca'n'a yā: 'Āā snuū ca'a tiempo naachí nga'n'a ntiinnyu'n Ndyuūs ní 'āā ndaa ntiinnyu'n. Nandaacadaamí nī ye'n'é nuu'ndi ye'n'é nī ní cu'teenú nī nduudu cuaacu chí ngai chí ye'n'e Cristo.

Jesús yaa'ví yā cuūū'n sa'n'ā chí itungáán 'yaācā
(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

¹⁶ Jesús mii'n ní cachiicá yā cuaan 'diituú nuū'nīn'yán'ā chí nguuvi Galilea, taachí n'diichí yā Simón ndúucú 'díinū sa Andrés. Sá'n'ā s'een ní sa'n'ā chí itungáán 'yaācā, ní ngī sa yaānā ye'n'é sa chēeti nuū'nīn'yán'ā ti sa'n'ā s'een itungáan sa 'yaācā na nuū'nīn'yán'ā. ¹⁷ Ní Jesús nga'n'a yā ngii yā sa'n'ā s'een: Cuchii nī, ca'n'á nī nduūcú ní 'úú ní díin chí in'nuún nī 'iin'yān chí cuuvi ca'n'á yā ndu- ucú. Ní tan'dúucā chí ndís'tiī tungaán nī 'yaācā ye'n'e nuū'nīn'yán'ā 'tíicā nga'n'a nī ndúucú 'iin'yān chí ca'n'á yā nduūcú.

¹⁸ Hora míin nūu'n sa'n'a s'uun s'neen sa yaānā ye'n'é sa ní cuen'e sa ndúucú Jesús.

¹⁹ Tuu'mi Jesús mii'n ní cuen'é yā 'tēē 'tēé ní ndaacá yā sa'n'a chí nguuvi Jacobo ndúucú Juan chí 'diinū sa. Sa'n'ā s'een ní daiya Zebedeo ní snee sa na 'aama barco ní n'diyaata sá yaānā ye'n'é sa. ²⁰ Jesús 'caí yā sa'n'ā s'een. Sa'n'ā s'een ní nan'dáa sa na barco naachi snée sa ndúucú chiida sa n'diyaata sá yaānā ye'n'é sa. Ní s'neen sa chiida sa Zebedeo ndúucú mozos ye'n'e yā ní cuen'e sa ndúucú Jesús.

'Áámá sa'n'ā chí vee espíritu ye'n'e yáán'nguiinūu'n
(Lc. 4.31-37)

²¹ Jesús mii'n ní ndaa yā na yáan Capernaum ndúucú sa'n'ā s'een. Ní ca'áámá ca'áámá sá'bado, nguuvi chí

ntaavi'tuunúúⁿ 'iinyāⁿ s'een, Jesús cuen'é yā na yaacū sinagoga ní chí'cueen yā 'iinyāⁿ. ²² 'Iinyāⁿ s'een ngeⁿe yi-inu yā yeⁿe chí Jesús ngaⁿa yā; tí ngí'cueen yā tan'dúúcā 'iinyāⁿ chí ngaⁿā ntiinyúⁿ yā, nguéé tan'dúúcā 'áámá maestro yeⁿe ley. ²³ Ní cheeti yaacū sinagoga míiⁿ canéé 'áámá saⁿā chí véé espíritu yeⁿe yááⁿ'guiinūⁿ ndúúcu sa. Ní espíritu miiⁿ n'gai yeⁿe sā: ²⁴ N'diī Jesús yeⁿe yāāⁿ Nazaret, cu'néen nī nús'uu. ¿Dé'ē canéé yeⁿe 'nū nduucú nī? ¿'Áá ndaá nī chí dī'cuiinú nī nús'uu? 'Úú ní n'diichi du'ú n'diī. N'diī ní 'iinyāⁿ chí n'dai chí daiya Dendyuūs n'diī.

²⁵ Jesús miiⁿ ní yaa'vi néen yā espíritu yeⁿe yááⁿ'guiinūⁿ, ní caⁿa yā: Dii espíritu n'gáádí dí cheendi di, níicú nan'dáa di yeⁿe saⁿā tīi.

²⁶ Tuu'mi ní espíritu yeⁿe yááⁿ'guiinūⁿ diīⁿ chí chitá'āa 'áámá ataque sán'a 'cūū. Ní 'cai yiicú espíritu miiⁿ, ní nan'daā espíritu miiⁿ ná cuerpo yeⁿe sán'a 'cūū. ²⁷ Ní nducyáácá 'iinyāⁿ cheⁿe yiinu yā yeⁿe chuū ní ti-ingūūneeⁿ yā nguaaⁿ maaⁿ yā ndúúcu víⁿ: ¿Dé'ē chuū? ¿Dé'ē chí ngai chí ngí'cueen 'iinyāⁿ 'cúú? 'Iinyāⁿ 'cúú ní véé poder ca yeⁿe yā ní ngíí ngaⁿa ntiinyúⁿ yā yeⁿe espíritus yeⁿe yááⁿ'guiinūⁿ ní n'giindiveén espíritus yeⁿe yā.

²⁸ Maāⁿnch'etéé nuūⁿ nducyaaca 'iinyāⁿ n'giindiveén yā yeⁿe chí diī Jesús miiⁿ, 'iinyāⁿ yeⁿe núúⁿmáⁿ ná yán'āa yeⁿe yán'āa Galilea.

Jesús diīⁿ yā chí nduūvā yeⁿe indán'ā Simón Pedro
(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

²⁹ Taachí n'daā Jesús na yaacū sinagoga Jesús miiⁿ ní cuen'e yā ndúúcu Jacobo, ndúúcu Juan ná vaacu Simón ndúúcu Andrés. ³⁰ N'daataá chí indán'ā Simón miiⁿ ní ngííta yā. Ndéé 'iinyāⁿ 'iinyāⁿ miiⁿ ní candiití yā. Ní 'iinyāⁿ na vaacu yā caⁿa yā chí yā Jesús miiⁿ chí n'daataá miiⁿ ní ngííta yā. ³¹ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní ndaa yā nanáán' n'daataá míiⁿ ní sta'á yā ta'á tá ní nadicuéeⁿ yā tán'ā. Níicú chiviī 'iinyāⁿ miiⁿ hora miiⁿ taachi nadicuéeⁿ yā n'daataa miiⁿ, ní tuc'á tá dííⁿ tá mandados yeⁿe 'iinyāⁿ s'een chí che'e yā.

Jesús miiⁿ ní diīⁿ yā chí néené 'yaaⁿ 'iinyāⁿ nduūvā yeⁿe yā
(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

³² Cuayivi taachí 'āā chíiya 'yán'ā ní 'āā 'da'a miiⁿ, 'iinyāⁿ s'een ní ndaa yā nanáán' Jesús miiⁿ ndúúcu nducyaaca 'iinyāⁿ chí ngííta yā ndúúcu 'iinyāⁿ chí véé espíritus yeⁿe yááⁿ'guiinūⁿ ndúúcu yā. ³³ Ní nducyáácá 'iinyāⁿ yeⁿe yááⁿ miiⁿ ní ndaá yā na cheendi va'āi naachi canéé Jesús miiⁿ. ³⁴ Ní Jesús miiⁿ ní diīⁿ yā chí nanduuva yeⁿe 'yaaⁿ n'dái 'iinyāⁿ chí véé n'deeé náán' n'dai ca'ai yeⁿe yā. Ní diví yā n'deeé n'dái espíritus yeⁿe yááⁿ'guiinūⁿ yeⁿe 'iinyāⁿ s'een. Nguéé 'cuúⁿ yā chí espíritus s'uuⁿ caāⁿmaⁿ, caati espíritus s'uuⁿ ní deenu du'ú chí Jesús miiⁿ.

Jesús ngaⁿa yā nduudu cuaacú yeⁿe Dendyuūs na yán'āa Galilea
(Lc. 4.42-44)

³⁵ Táámá nguētiyaaⁿ 'da'ā ca, Jesús miiⁿ ní ncuéén yā ní can'dáa yā na yāāⁿ Jerusalén miiⁿ ní cuen'e yā 'áámá lado yeⁿe yāāⁿ miiⁿ naachi nguéé 'iinyāⁿ ní miiⁿ caaⁿ'maⁿngua'á yā. ³⁶ Simón miiⁿ ndúúcu tanán'ā compañeros yeⁿe sa cheⁿe yā n'nuún yā Jesús. ³⁷ Taachí ndaaca yā Jesús miiⁿ, tuu'mi ní caⁿa yā chí yā Jesús: N'diī Jesús, nducyáácá 'iinyāⁿ in'nuún yā n'diī.

³⁸ Jesús miiⁿ ní caⁿa yā chí yā 'iinyāⁿ s'een: Caⁿā yú tanán'ā yāāⁿ chí snéé na niin'nuún, ní 'tiicá ntúūⁿ caaⁿ'maⁿ yú nduudu cuaacu yeⁿe Ndyuūs miiⁿ ti cáávā chuū chí cuchíí.

³⁹ Jesús miiⁿ ní cachicá yā núúⁿmáⁿ yāāⁿ cuaaⁿ na yán'āa Galilea. Ní ngaⁿa yā nduudu cuaacú yeⁿe Ndyuūs miiⁿ na yáacū sinagogas yeⁿe yáāⁿ s'een. Ní diví yā espíritus yeⁿe yaaⁿ'giinūⁿ yeⁿe 'iinyāⁿ.

Jesús diīⁿ yā chí nduūvā yeⁿe 'áámá saⁿā ndúúcu ca'ai lepra
(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

⁴⁰ 'Áámá saⁿā chí canéé ca'ai chí ín'duuti yuutē yeⁿe sa ndaa sa nanáán' Jesús, ti neⁿe sa caaca sa 'áámá favor yeⁿe yā. Ní chíintii'ya sa ní caⁿa sa: N'diī Jesús, ndúúti chí n'diī neⁿe nī, diīⁿ nī chí nduūvā yeⁿe.

⁴¹ Jesús ní nduuvi ya'āi 'íinu yā saⁿā miiⁿ, ní tuu'ví yā saⁿā ndúúcu ta'a yā ní caⁿa yā: Táácā nguéé. 'Úú neⁿe. Dii saⁿā, 'āā nduuvá yeⁿe di.

⁴² Taachí caⁿa Jesús 'tuucā, chivii ca'ai chí ín'duuti yuute yeⁿe sa ní nduūvā yeⁿe sa, ní dēeve sa. ⁴³ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní yaa'vi yā saⁿā miiⁿ chí cunaⁿa sa na vaacu sa, naatí néé ca'á yā cuidado saⁿa miiⁿ ní yaa'vi yā saⁿa miiⁿ: ⁴⁴ Díí, cun'díichí dí, nguéé cuuvi di mar 'áámá 'iinyāⁿ chí nanduūvā yeⁿe di. Cuen'e di ní 'cuuⁿmin di maaⁿ cuerpo yeⁿe di nanáán' chiiduú chí nduūvā yeⁿe di. Ní ca'a di ofrenda tan'dúúcā chí ngaⁿa ley yeⁿe Moisés miiⁿ cáávā chí nduūvā yeⁿe di ní cáávā chí dēeve cuerpo yeⁿe di. 'Tíicā nducyáácá 'iinyāⁿ snaaⁿ yā chí 'āā nduuvá yeⁿe di.

⁴⁵ Tuu'mi ní saⁿā miiⁿ ní cunaⁿa sa ní caⁿa sa chí sa n'deeé n'dái 'iinyāⁿ tan'dúúcā chí chí ndúúcu sa. Ní cáávā chí diīⁿ sa 'túucā, Jesús miiⁿ ní 'āā ntéé cheⁿe nguūvi yā mar 'áámá yāāⁿ, ti 'iinyāⁿ s'een snaaⁿ yā 'iinyāⁿ. Ní Jesús cuen'é yā yeⁿe yáāⁿ miiⁿ, ní cachicá yā 'áámá lado yeⁿe yáāⁿ s'een naachi nguéé ch'ēetinéé 'iinyāⁿ; naati 'iinyāⁿ yeⁿe nducuéⁿe yáāⁿ ní n'dáa yā chí n'diichi yā Jesús miiⁿ.

Jesús diīⁿ yā chí nduūvā yeⁿe 'áámá saⁿā chí nguéé ngii inuⁿu sa
(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)

2 Cho'ōo nguūvi s'uuⁿ, Jesús miiⁿ ní nguēcunéé yā nndaa yā na yáāⁿ Capernaum. Ní 'iinyāⁿ ngaⁿa yā chí Jesús canéé yā na va'ai miiⁿ. ² Maaⁿnch'etéé nuūⁿ na va'ai naachi canéé Jesús miiⁿ nduuvidaamá 'yaaⁿ n'dái 'iinyāⁿ, ní 'āā ntéé tunéé cheendi va'āi miiⁿ chí ch'ēeti

núun 'iin'yān s'een. Ní Jesús miiñ ngan'a yā nduudu yen'e Ndyuūs. ³ Tuu'mi ní ndaā na cuūuñ sán'a ndeē yā 'áámá sa'nā ndúúcū ca'āi chi in'dúuví cuerpo yen'e sa. ⁴ Nguéé chii sndaa yā naachi canéé Jesús miiñ ti neené n'deē 'iin'yān snúun yā. Cuchéē yā cuaan tíñ va'ai ni nadvíi yā na n'duuví táátá tíñ va'āi miiñ. Ch'ínú n'guaan yā miiñya dich'ó yā sa'nā ndúúcū ca'āi chi in'dúuví cuerpo yen'e sa na yiive yen'e sa ní ndeē sa naachi cheendii Jesús miiñ. ⁵ Taachi Jesús n'diichí yā chi 'iin'yān s'een véé vaadī i'téenu nanáan yā, ca'n'a yā chii yā sa'nā ndúúcū ca'āi chi in'dúuví cuerpo yen'e sa: Díí, daiyá, núunndí yen'e dī 'úu ní nch'ēécú.

⁶ N'duuví maestros yen'e ley miiñ chí vεtεé yā miiñ, nadacádínuun yā 'tíicā na staava yen'é ya. ⁷ ¿De'ē cúuví chí 'tíicā ngan'a sán'a 'tíi? Ngan'a sa yen'e dendu'ū chí nguéé n'daācā chí contra yen'e Ndyuūs, ti mar 'áámá 'iin'yān nguéé cuuví díñ yā nadach'εccú yā nuūndí yen'e 'iin'yān, ti dámaan Ndyuūs. ⁸ Jesús miiñ ní deenu yā de'ē chí nadacádínuun sa'nā s'een, ní ca'n'a yā chii yā 'iin'yān: ¿De'ē cúuví chí 'tíicā nadacádínuun ndís'tíi na staava yen'é ní? ⁹ ¿Áá nguéé ngiñ'ti ca chí caan'mán cuuví sa'nā ndúúcū ca'āi chí in'dúuví cuerpo yen'e sa: Nuunndí yen'e di ní 'āā nchεccú yen'e di, o 'úu caan'mán: Ndúcuéé di, ní nadacuéé di yiive yen'e di ní caaca dí? ¹⁰ Ní caāvā chí ndís'tíi inaán ní chuū, níicú cadínuun ní chí Sa'nā chí Daiya Dendyuūs ní véé poder yen'é yā na in'yeendí 'cūū chí nadach'εccú ya nuunndí. Tuu'mi ní ca'n'a yā chii yā sa'nā ndúúcū ca'āi chí in'dúuví cuerpo yen'e sa: ¹¹ Díí sa'nā, nducuéé di, ní nadacuéé di yiive yen'e di ní cu-nan'a di na vaacu di.

¹² Sa'n'a chí ngiitā miiñ nducueen sa, ní nadacuéé sa yiive yen'e sa, ní nan'daa sa miiñ. Ní nducyaaca 'iin'yān n'diichí yā chuū ní che'n'e yiinú yā ní dich'εtεé yā Ndyuūs. Ní ngan'a yā: Mar 'áámá vmné'ēē nguéé n'di-ichi yú dendu'ū chí 'tuucā.

Jesús yaa'ví yā 'áámá sa'nā chí nguuví Leví

(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

¹³ Cuayivi Jesús miiñ che'n'e yā cuaan 'díftuú nuūnñ'ín'yān'ā. Ní taachi nducyaaca 'iin'yān ndaá yā nanáan yā, ní Jesús miiñ ní chí'cuéé yā 'iin'yān s'een.

¹⁴ Ní taachi cachiicá Jesús miiñ, n'diichí yā 'áámá sa'nā chí nguuví Leví, chí daiya Alfeo. Véé sá naachi véé 'iin'yān chí inn'guεε yen'e impuestos. Ní Jesús ca'n'a yā chí yā sa'nā miiñ: Díí sa'nā, cuchí di ca'nā di nduucú. Tuu'mi ní Leví miiñ nducueen sa ní cuen'e sa ndúúcū Jesús miiñ.

¹⁵ Tuu'mi ní Leví miiñ diin sa invitar Jesús miiñ chí ca'nā yā na vaacu sa ní che'e yā ndúúcū sa. Neené 'yaañ 'iin'yān chí inn'guεε yen'e impuestos ndúúcū 'iin'yān chí véé nuunndí yen'e yā ndaā ntúun yā. Ní 'yaañ n'dái yā ch'εtεé yā na mesa daama ndúúcū Jesús ndúúcū discí-pulos yen'e yā ti neené 'yaañ 'iin'yān chí cuen'e yā ndúúcū yā. ¹⁶ Ní taachi maestros yen'e ley ndúúcū 'iin'yān fariseos n'diichí yā chí Jesús ní nge'e yā ndúúcū nducyaaca 'iin'yān s'een, tuu'mi ní ca'n'a yā chí yā discí-pulos yen'e Jesús: ¿De'ē cúuví chí maestro yen'é ní véé

yā nge'e yā ní ngi'i yā ndúúcū 'iin'yān chí inn'guεε yen'e impuestos ndúúcū 'iin'yān nuunndí?

¹⁷ Taachí Jesús ch'iindiveén yā chuū, tuu'mi ní ca'n'a yā chí yā 'iin'yān s'een: 'Iin'yān chí nguéé ngiita yā nguéé ne'n'e yā 'aama médico. Dámaan 'iin'yān chí ngiitā ne'n'e yā chí cuuvi yíicú yā. 'Úú ní nguéé cuchí chí yaa'ví 'iin'yān chí nadacadiinúun yā chí ch'εtεe maan yā chí nguéé dinuunndí yā caati chí yaa'ví 'iin'yān chí véé nu-unndí yen'e yā.

'Iin'yān nítinguuneeñ yā Jesús miiñ yen'e chí nguεε ca'di-inú yā

(Mt. 9.14-17; Lc. 5.33-39)

¹⁸ 'Áámá tiempo taachi discí-pulos yen'e Juan miiñ ndúúcū fariseos ca'diinúñ yā, nán'ā 'iin'yān ndaa yā nanáan Jesús miiñ ní ntinguuneeñ yā Jesús: ¿De'ē cuuvi chí ca'diinúñ discí-pulos yen'e Juan miiñ ndúúcū 'iin'yān fariseos miiñ naati discí-pulos yen'é ní nguéé ca'diinúñ yā?

¹⁹ Jesús nan'guεεcúta'n'a yā 'iin'yān s'een: ¿Áá ca'diinúñ 'iin'yān chí ndií yā invitado naachí n'giindivaacu 'iin'yān 'naañ chí sán'ā chí n'giindivaacu sa canéé sá ndúúcū yā? Ndúúti chí canéé sa'nā chí n'giindivaacu sa miiñ, nguéé cuuví ca'diinúñ yā. ²⁰ Naati cuchii tiempo taachí chí 'iñ sa'nā chí n'giindivaacu sa tuu'mi ní cuuvi ca'diinúñ yā.

²¹ Mar 'áámá 'iin'yān nguéé cuta'á yā 'áámá táan ti-inúñ ngaí chí 'āā nguéé naan'u yā chí 'iindi'yaatā yā yen'e na catecai ndiicúú yen'e yā. Ndúúti chí díñ yā 'tíicā, maán tiinúun ngaí miiñ ní cáancuūñ cú'teen tiinúun ndiicúú miiñ. Níicú cuuví ch'εtεe ca naachí ndíi n'teen.

²² 'Tiicá ntuūñ mar 'áámá 'iin'yān nguéé caan'yúñ yā vi-no ngai na bolsa yíimán ndiicúú yen'e vino tan'dúúcā chí díñ 'iin'yān ndiicúú. Nduuti chí díñ yā 'tíicā vino ngai miiñ ní dí'cuñí yíimán ndiicúú miiñ ní cuuvi ndai vino miiñ ndúúcū yíimán. Chíñ chí vino miiñ canéé chí 'cueen na bolsa yíimán ngai.

Discí-pulos yen'e Jesús miiñ ní tiicú yā trigo nguuví sába-do chí ntaavi'tuunúun 'iin'yān Israel

(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

²³ 'Áámá nguuví chí sá-bado chí ntaavi'tuunúun 'iin'yān Israel Jesús miiñ ndúúcū discí-pulos yen'é yā cho'ó yā 'áámá campo naachi véé trigo ní discí-pulos yen'é yā ní tucá'a yā tiicú yā yááñ miiñ yen'e trigo taachi cho'ó yā.

²⁴ Tuu'mi ní 'iin'yān fariseos ní ca'n'a yā chí yā Jesús miiñ: N'dií cuin'díichí ní, ¿de'ē cúuví chí díñ discí-pulos yen'e ní chí nguεε canéé chí diin yú nguuví chí ntaavi'tuunúun 'iin'yān?

²⁵ Naati Jesús miiñ ní ca'n'a yā chí yā sa'nā fariseos: ¿Áá nguéé n'geen ndís'tíi chí diin David miiñ ndúúcū 'iin'yān chí cachiica ndúúcū yā taachi cuiicu yā? ²⁶ David miiñ ní sndaa yā ná yáacú yen'é Ndyuūs taachi sa'nā chí nguuví Abiatar ngan'a ntiinnyuñ sa yen'e chiiduú ch'εtεe ca. Ní David che'é yā panes yen'e nátaí yen'é Ndyuūs chí dámaañ chiiduú s'een cuuvi che'é yā. Ní David miiñ ca'a yā pan miiñ 'iin'yān chí snéé ndúúcū yā. Ní che'e yā.

²⁷ Jesús miiñ ní ca'n'a yā chí yā 'iin'yān: Nguuví chí ntaavi'tuunúun yā canéé chí cuuví yen'e sa'nā yen'e

in'yee^{ndí} 'cūu naati nguée^s sa^{n'a} chi cuuvi ye^{n'e} nguuvi chi ntaavi^{tuunúu} sa^{n'a}. ²⁸ Cáávā chuū chíⁿ chí Sa^{n'a} chi Daiyá Dendyuūs cuuví caa^{n'ma} n^{tiinnyú} ntúuⁿ sa ye^{n'e} nguuvi chi ntaavi^{tuunúu} 'iin'yāⁿ.

Sa^{n'a} chi ntí'i ta'a sa
(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

3 Jesús miiⁿ ní chindáā ntúuⁿ yā na yáacū sinagoga. Ní miiⁿ canee 'áámá sa^{n'a} ndúucū ta'a sa chi ntí'i. ² 'Iin'yāⁿ fariseos ní ne^{n'é} yā n'diichi yā nduuti chi Jesús miiⁿ chi ndúuvā ye^{n'e} sa^{n'a} miiⁿ caati nguuvi sábadō chi ntaavi^{tuunúu} 'iin'yāⁿ. Ní fariseos cuuví caa^{n'mán} yā nuu^{ndi} ye^{n'e} Jesús. ³ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ nga^{n'a} yā ngii yā sa^{n'a} chí ntí'i ta'a sa miiⁿ: Nducuéⁿ dí ní cueendii di naavta^{n'a} ye^{n'e} 'iin'yāⁿ.

⁴ Jesús miiⁿ ní ntiinguuneeⁿ yā sa^{n'a} s'eeⁿ ní ca^{n'a} yā: ¿Dé'ē diiⁿ yú nguuvi chi ntaavi^{tuunúu} yú? ¿Áá cuuvi chi diiⁿ yú cosas chi n'daācā o cosas chi nguée^s n'daācā? ¿Áá n'daācā chí ngua^{n'āi} yú vida ye^{n'e} 'iin'yāⁿ o chí 'caan'ūⁿ yú 'iin'yāⁿ? 'Iin'yāⁿ s'eeⁿ ní ch'εetinée^s 'diíⁿ yā. ⁵ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní n'diichi yuudú yā sa^{n'a} s'eeⁿ ní s'neeⁿ ndaachi yiinú yā ti nguée^s ne^{n'e} cu'téenu sá ye^{n'e} yā. Ní Jesús ca^{n'a} yā chii yā sa^{n'a} miiⁿ: N'doō dí ta'a di. Ní sa^{n'a} miiⁿ n'doō sa ta'a sa, ní ta'a sa ní nduūvā n'daācā tan'dúucā taama. ⁶ Tuu'mi ní can'dāā 'iin'yāⁿ fariseos ní ndeé yā ndúucū 'iin'yāⁿ ye^{n'e} Herodes ní 'íicú n'diichí yā táacā diíⁿ yā ní 'íicú cuuvi 'caan'úⁿ yā Jesús miiⁿ.

Nééné 'yaaⁿ 'iin'yāⁿ snée yā na 'diituú nuūⁿn'iyá^{n'a}

⁷ Jesús miiⁿ ndúucū discípulos ye^{n'e} yā cuen'é yā cuaaⁿ na 'díituú nuūⁿn'iyá^{n'a}. Nééné 'yaaⁿ 'iin'yāⁿ ye^{n'e} yán'āa Galilea ndúucū yán'āa Judea che^{n'e} yā can'dāa yā Jesús miiⁿ. ⁸ Taachi 'iin'yāⁿ ye^{n'e} yán'āa Galilea chicadíinuⁿ yā ye^{n'e} dendu'ū chí n'gεete n'dai chí Jesús diíⁿ yā, nééné 'yaaⁿ 'iin'yāⁿ ndaa yā n'diichi yā Jesús miiⁿ. 'Iin'yāⁿ s'eeⁿ ní 'iin'yāⁿ ye^{n'e} yán'āa Judea, ndúucū 'iin'yāⁿ ye^{n'e} yāā Jerusalén, ndúucū 'iin'yāⁿ ye^{n'e} yán'āa Idumea, ndúucū 'iin'yāⁿ ye^{n'e} táamá 'diituú yíicú Jordán, ndúucū 'iin'yāⁿ ye^{n'e} yán'āa Tiro ndúucū yán'āa Sidón. ⁹ Cáávā chí ndaā n'dee n'dái 'iin'yāⁿ, Jesús ca^{n'a} yā chii yā discípulos ye^{n'e} yā chí cu'nee yaāⁿ yā 'áámá barco ye^{n'e} yā, níicú cuuví cuchée yā barco miiⁿ chí 'yaaⁿ n'dái 'iin'yāⁿ nguée^s 'cuεeti núūⁿ chiichi yā ye^{n'e} Jesús miiⁿ. ¹⁰ Ní Jesús diíⁿ yā chí 'yaaⁿ n'dái 'iin'yāⁿ nduūvā ye^{n'e} yā. Ní nducyáacá 'iin'yāⁿ chí ngiitā ne^{n'é} yā tuu'ví yā Jesús. ¹¹ Ní 'iin'yāⁿ chí canee yā ndúucū espíritu ye^{n'e} yááⁿ'guiinūⁿ, espíritu miiⁿ diiⁿ chí 'iin'yāⁿ s'uuⁿ ndaa yā nanááⁿ Jesús ní espíritu ní 'cai ye^{n'e} 'iin'yāⁿ: Díí ní Sa^{n'a} chí Daiya Dendyuūs.

¹² Jesús ca^{n'a} yuudu yā espíritu s'uuⁿ 'túucā: Nguée^s caa^{n'ma} dí du'u 'iin'yāⁿ 'úú.

Jesús ndεεve yā ndu'u ndiichúví discípulos
(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

¹³ Cuayiivi miiⁿ ní Jesús cuchée yā na 'áámá yíicū, naachí yaa'ví yā 'iin'yāⁿ chí ne^{n'e} yā, ní 'iin'yāⁿ s'eeⁿ ndaa

yā nanááⁿ Jesús miiⁿ. ¹⁴ Ní nduuvidaamá ndu'ū ndiichúví discípulos chí canee yā ndúucu yā. Ní dicho'ó yā 'iin'yāⁿ s'eeⁿ chí caa^{n'mán} yā nduudú ye^{n'e} Ndyuūs chí nduudu cuaacu ye^{n'e} yā. ¹⁵ Ní Jesús ca'a yā poder discípulos ye^{n'e} yā chí cuuvi diíⁿ yā chí nduūvā ye^{n'e} 'iin'yāⁿ ní chí diví yā espíritu ye^{n'e} yááⁿ'guiinūⁿ ye^{n'e} 'iin'yāⁿ. ¹⁶ 'Iin'yāⁿ s'eeⁿ ní ndiichúví discípulos: Simón, chí duuchi ntúuⁿ sa Pedro, ¹⁷ ndúucū Jacobo ndúucū Juan 'diinū sa ní 'uūví sán'a s'eeⁿ chí daiya Zebedeo, ní sa^{n'a} s'eeⁿ ní Jesús s'neeⁿ yā nguuvi sa Boanerges chí ne^{n'e} caa^{n'ma} Daiya Dεεvé; ¹⁸ taná^{n'a} yā ní nguuvi Andrés, ndúucū Felipe, ndúucū Bartolomé, ndúucū Mateo, ndúucū Tomas, ndúucū Jacobo chí daiya Alfeo, ndúucū Tadeo, ndúucū táamá Simón chí ye^{n'e} 'iin'yāⁿ ye^{n'e} yán'āa Canaan, ¹⁹ ndúucū Judas Iscariote, sa^{n'a} chí cuayiivi mííⁿ ch'ín'i sá du'u chí Jesús miiⁿ chí cuuvi 'caan'úⁿ yā 'yā. Ní Jesús ndúucū ndiichuuví discípulos ye^{n'e} yā cuen'e yā ní snda yā na 'áámá va'āi.

Nga^{n'a} yā chí Jesús canée yā ndúucū poder ye^{n'e} yááⁿ'guiinūⁿ

(Mt. 12.22-32; Lc. 11.14-23; 12.10)

²⁰ Cuayiivi ní Jesús cuen'e yā na vaacu yā. Táamá vm-nén'ēe nééné n'deēe 'iin'yāⁿ ndaa yā nanááⁿ Jesús miiⁿ chí nguée^s véé yaāⁿ chí che'e yā pan. ²¹ Taachí 'iin'yāⁿ ye^{n'e} familia ye^{n'e} Jesús chicadíinuⁿ yā ye^{n'e} Jesús, ye^{n'e} chí 'iin'yāⁿ nga^{n'a} yā chí Jesús ní nduuví loco yā, ndaa yā chí nandée yā Jesús.

²² 'Tiicá ntúūⁿ maestros chí ngi'cueeⁿ ley chí chiicá yā ye^{n'e} na yáāⁿ Jerusalén ní ca^{n'a} yā: Sán'a 'cūu canée sá ndúucū espíritu chí nguuvi Beelzebú chí Satanás chí nga^{n'a} ntiinnyuⁿ sa ye^{n'e} espíritu ye^{n'e} yááⁿ'guiinūⁿ, ní cáávā poder ye^{n'e} espíritu miiⁿ chí tun'daā yā espíritu ye^{n'e} yááⁿ'guiinūⁿ ye^{n'e} 'iin'yāⁿ.

²³ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní yaa'vi yā 'iin'yāⁿ s'eeⁿ ní s'neeⁿ yā 'áámá ejemplo. Ní ca^{n'a} yā: ¿Táacā cuuví diiíⁿ yááⁿ'guiinūⁿ diví sa yááⁿ'guiinūⁿ? ²⁴ Ndúuti chí 'áámá gobernador chí nga^{n'a} ntiinnyúⁿ yā ye^{n'e} yáāⁿ naachi véé 'uūví partido chí n'gu^{n'u} ná 'aamá yā ndúucū ye^{n'e} taama yā 'iin'ntyén'ē miiⁿ nguée^s cuuvi 'náāⁿ yā chí 'iin'ntyén'ē yā. ²⁵ Ndúuti chí n'deēe nadacadíinuⁿ yā na 'áámá familia chí véé partido ye^{n'e}, familia miiⁿ ní nguée^s cuuvi nduuví dáamá yā.

²⁶ 'Tiicá ntúūⁿ, ndúuti chí yááⁿ'guiinūⁿ diiⁿ sa contra ye^{n'e} maaⁿ sa, nguée^s cuuví cūnee sa ti chúū diiⁿ chí 'cuiinu sa.

²⁷ Mar 'áámá 'iin'yāⁿ nguée^s cuuvi cundaa yā na vaacu 'áámá sa^{n'a} chí véé fuerzas ye^{n'e} sa ní diví yā dendu'ū ye^{n'e} sa. Canée chí caachiichí yā sa^{n'a} vmnáāⁿ vmnaaⁿ. Cuayiivi ní cuuvi diíⁿ yā diví yā dendu'ū chí snúūⁿ va'ai ye^{n'e} sa.

²⁸ Nduudu cuaacu 'úú nga^{n'a} ngíí ndís'tií. Tanducuéⁿ nuu^{ndi} chí diíⁿ 'iin'yāⁿ ye^{n'e} in'yee^{ndí} 'cūu ndúucū nduudu taaⁿ chí 'iin'yāⁿ s'eeⁿ nga^{n'a} yā contra ye^{n'e} Ndyuūs, Ndyuūs nadich'εécú yā nuu^{ndi} ye^{n'e} yā. ²⁹ Naati 'iin'yāⁿ chí nga^{n'a} yā nduudu taaⁿ chí nguεε n'dáacā ye^{n'e} Espíritu N'dai ye^{n'e} Ndyuūs, ní nguée^s nch'εécú ye^{n'e} yā maaⁿ ní tiempo chí cuchí.

³⁰ 'Tíicā Jesús ngan'a yā ti ná'nā 'iin'yān ngan'a yā chi Jesús míin ní véé espíritu yē'e yáán'nguiinūu nduucú yā.

Chεεcú Jesús ndúúcū 'díinu yā

(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

³¹ Cuayiivi ní ndaā chεεcuú Jesús miiñ ndúúcū 'díinu yā, ní ch'εetinée yā cuaañ chuva'āī. Ní dichó'o yā 'áámá sa'nā chi yaa'vi sa Jesús chi cuchíi yā nanáan yā. ³² 'Yáán 'iin'yān ní vεeté yā cuaañ 'diitúú Jesús miiñ ní ca'nā yā: Chεεcú nī ndúúcū 'diinú nī ní in'nuún yā n'diī cuaañ chuva'āī.

³³ Jesús miiñ ní ca'nā yā chii yā sa'nā miiñ: ¿Dú'ú chí chεεcú miiñ? o ¿dú'ú chí 'diinú miiñ?

³⁴ Tuu'mi ní Jesús n'gíinu yā 'iin'yān chí vεeté yā cuaañ 'diitúú yā ní ngan'a yā ngii yā 'iin'yān s'een: N'diichí nī. 'Iin'yān chí snée yā nduucú miiñ, 'iin'yān s'een tan'dúúcā chí chεεcú ndúúcū 'diinú. ³⁵ Ní 'āā du'ú nūuñ chí diīñ chíiñ chí Ndyuūs ne'e yā chí diīñ yā, 'iin'yān s'een chíi vi'í, 'iin'yān s'een chíi 'diinú, ndúúcū chεεcú.

'Aama ejemplo yē'e 'aama sa'nā chí ngiīnū sá ndaata

(Mt. 13.1-9; Lc. 8.4-8)

4 Taama vmné'nēe Jesús miiñ ní tuc'a yā chí'cueen yā cuaañ 'diitúú nuū'nī'n'yán'ā. Ní nduuvídáámá n'dee n'dái 'iin'yān naachi canée Jesús miiñ ndíi 'āā ntée lugar chí cuéndii Jesús. Ní chindáa yā na 'aama barco chí canuūñ vmaañ nuū'nī'n'yán'ā miiñ. Ní miiñ chí'iindí yā chí ca'cueen yā. Nducyáácá 'iin'yān chí'εetinée yā na 'diitúú nuū'nī'n'yán'ā miiñ. ² N'deē n'dái parábolas ca'nā Jesús 'iin'yān s'een chí ejemplos chí tan'dúúcā dendu'u chí véé in'yeendí 'cūū. Ní taachí ngi'cueen yā ca'nā yā ndúúcū 'iin'yā s'een 'tíicā. ³ Ndís'tiī ní 'caandiveén nī chuū. 'Áámá sa'nā chí ngiīnū ndaāta ní cué'nē sá cuūnū sa ndaata miiñ. ⁴ Taachi chíiñū sa ní 'áámá duutu ndaata míiñ chíiya na 'diitúú yúúni ní ndaā 'yáádá ní che'e tī. ⁵ Ná'nā duutu ndaata ní chíiya nguaañ tuūú naachi nguée dáana n'deē yá'nāa véé. Duutu ndaata miiñ núún cān'daa tí yá'nāa miiñ nguεε daanáa yáanūuñ. ⁶ Ní taachi can'daā yaatū miiñ ní t'i caati nguée yañūuñ snúú díi'yú. ⁷ Ná'nā duutu ndaata miiñ chíiya nguaañ yáán. Yáán s'een ní chí'iita ní di'vaāchi yē'nē. Chíiñ chí ndaata miiñ ní nguée dichíi'vē. ⁸ Ná'nā duutu ndaata míiñ na yá'nāa n'dáacā chíiyā. Can'dáā ní chí'iita n'dee n'dái cosecha yē'nē. N'duuví ní chí'εetinée tanduu ndiicu ndiichi ndaata yē'nē. Tan'duuví ní 'iīnū nguεεcu ndiichi ndaata yē'nē ní tan'duuví ní 'áámá ciento ndaata yē'nē.

⁹ Tuu'mi ní Jesús ca'nā yā chíi yā 'iin'yān s'een: Ndís'tiī chí véé veén nī, 'caandiveén nī.

Chíiñ chí ne'nē caā'n māñ ejemplo miiñ

(Mt. 13.10-23; Lc. 8.9-15)

¹⁰ Cuayiivi taachí nduūvī dámaáñ yā ndaa nanáán Jesús ná'nā 'iin'yān chí snée miiñnúñ yā ndúúcū ndiichúúví discípulos ní ntiinguunéeñ yā Jesús: ¿Dε'ē ne'e caañ'mañ ejemplo 'cūū?

¹¹ Ní Jesús ca'nā yā chíi yā 'iin'yān s'een: Ndís'tiī ní canée chí cadíinuūñ nī chí canúún n'de'ei yē'nē naachi

Ndyuūs ngan'a ntiīnyún yā. Naati tanán'ā 'iin'yān chí nguée sneé yā nduucú, 'úú ní ngan'á ngii tanducuén'ē 'iin'yān s'een ndúúcū ejemplos. ¹² Níicú 'iin'yān s'een snaañ yā naati chí'εetinée yā tan'dúúcā chí nguée inaan yā, ní 'caandiveén yā naati chí'εetinée yā tan'dúúcā chí nguée 'caandiveén yā, ní nguεε tuumicadíinuūñ yā. Ndíi nguée ndaacadáámí yā ní cu'téenu yā Ndyuūs ní nch'εēcū nuuñdi yē'nē yā.

¹³ Tuu'mi ní Jesús ca'nā yā chíi yā discípulos yē'nē yā: ¿'Áá nguée ituumicadíinuūñ nī yē'nē ejemplo 'cūū? ¿Táácā, túú'mí, cadíinuūñ nī yē'nē tanán'ā ejemplo? ¹⁴ 'Iin'yān chí ngiīnū yā ndaata miiñ tan'dúúcā 'iin'yān chí candεε yā nduudu cuaacu yē'nē Ndyuūs. ¹⁵ N'dúúví 'iin'yān ní tan'duūcā ndaata chí chíiya cyúúni míiñ, 'tiicá yā chí'iindiveén yā nduudu yē'nē Ndyuūs. Ní cuayiivi taachí chí'iindiveén yā, chíi yáán'nguiinūñ ní divíi sa nduudu chí chí'iindiveén yā chí cané na staava yē'nē yā. ¹⁶ Tán'duuví yā ní tan'dúúcā ndaata chí chíiya nguaañ tuūú, 'tiicá yā. N'giindiveén yā nduudu cuaacu yē'nē Ndyuūs ní yēenú n'dái yā nduucú. ¹⁷ Naati nguée 'áámá cānee na staava yē'nē yā ní nguée 'náán tiempo cūnee. Taachi ndaa tiempo chí 'cueenu yā cuuvi o ne'nē chí ngiīnyuñneen 'iin'yān yē'nē yā cáávā nduudu cuaacu miiñ, 'āā ntée candii yā chí n'daacā míiñ. ¹⁸ Tán'duuví yā ní tan'dúúcā ndaata chí chíiya nguaañ yáán miiñ, 'tiicá yā. N'giindiveén n'daacá yā nduudu cuaacu yē'nē Ndyuūs. ¹⁹ Naati neenē ne'nē cá yā dendu'ū yē'nē in'yeendí 'cūū ndúúcū chí véé. Ní nginnche'ei yā 'iin'yā. Ní 'iin'yān s'een ní dine'nē yā cosas chí véé yē'nē taama 'iin'yā. Tanducuén'ē chuū ní ndaá ní di'vaachi yē'nē nduudu cuaacu yē'nē Ndyuūs. Ní diiñ chí nguée dichíi'vε nduudu miiñ na vida yē'nē 'iin'yān s'een. ²⁰ Naati tán'duuví yā ní tan'dúúcā ndaata chí chíiya na yá'nāa n'daacā, 'tiicá yā. N'giindiveén yā nduudu cuaacu yē'nē Ndyuūs ní i'teenu n'daacā yā, ní véé n'gui'i yē'nē. N'duuví yā ní tan'dúúcā ndaata chí chíi ndiicū ndiichi yē'nē yē'nē 'aama 'aama. N'duuví yā tan'dúúcā chí chíi 'iinu nguεεcu ndiichí yē'nē, o tan'dúúcā chí chíi 'aama ciento yē'nē.

Tanducuén'ē chí cunuún n'de'ei cunduú nguuví

(Lc. 8.16-18)

²¹ 'Tiicá ntúū ca'nā Jesús táámá ejemplo chí 'téé nguée dáámá. ¿'Áá ndεε yā 'áámá lámpara chí cu'neen yā maañ 'aama caja o maañ 'aama cama? ¿'Áá nguée cu'neen yā lámpara miiñ na yaacu, 'íicú 'iin'yān cuuvi snaañ yā? ²² Mar 'áámá cosa chí canúún n'de'ei nguée cunee chí nguée snaañ 'iin'yān, ndíi nguée ndúú 'áámá cosa chí canúún n'de'ei chí nguée cadíinuūñ 'iin'yān. ²³ Du'ū chí véé veén ní 'caandiveén.

²⁴ Ní Jesús ca'nā ntúū yā 'iin'yān s'een: Cunndéē ndís'tiī cuidado yē'nē chí n'giindiveén nī. Ndúúcū caādī chí ndís'tiī idiīñ nī juzgar 'iin'yān, caadi míiñ ntúú Dendyuūs idiīñ yā juzgar ndís'tiī. Ní n'deē cá n'daacā yē'nē ndís'tiī taachi Ndyuūs idiīñ yā juzgar ndís'tiī. ²⁵ 'Iin'yān chí véé yē'nē yā Ndyuūs ca'a cá yā 'yā. 'Iin'yān chí nguée ca yē'nē yā, Ndyuūs ndivíi yā 'téé chí 'āā véé yē'nē yā.

Ejemplo ye'n'e ndaata chí ngiita

²⁶ Jesús ca'n'a ntúu'n yā: Naachi Ndyuūs nga'n'a nti-
inyú'n yā ní tan'dúucā 'áámá sa'n'ā chi ngiinu sa ndaata
na yá'n'āa ye'n'e sa. ²⁷ Sa'n'ā mii'n ngiinu sa ndaata na
yá'n'āa. Ni chii maā'n ní cyaadú sa ní nducuee'n sa taachi
chidεεve. Cuayiivi ní cho'ōo nguūvī cho'ōo n'gáá'n ní
ndaata mii'n ní can'daa ní ch'iita naati sa'n'ā mii'n ní
nguée' deenu sa táácā ch'iita. ²⁸ Yá'n'āa mii'n ngii maā'n
yé'n'ē. Vmnaán vmnaa'n ican'dáá ta'ā n'gaiyāā. Cuayiivi ní
can'daa yáá'n mii'n ye'n'e. Cuayiivi ní n'giita ní ngii trigo
chí ndiituu n'daāca na yáá'n mii'n. ²⁹ Taachi trigo mii'n 'āā
ntí'i, tuu'mi ní ngen'e 'ii'n'yā'n chí ye'n'ē ní n'giica yā, ti 'āā
snuū ca'a chí 'caātā.

Tan'dúucā ejemplo nduutí ye'n'e yíivē ntí'yāa

(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

³⁰ Jesús mii'n ní ca'a ntúu'n yā: ¿Dε'ē tan'dúucā naachi
nga'n'a ntiinyu'n Ndyuūs mii'n? o ¿dε'ē nduucū chi
nadí'dáámá yú? ³¹ Chuū tan'dúucā nduutí ye'n'e yíivē
ntí'yāa chí 'lí'n cá ye'n'ē tanducué'n'ē nduutí chí véé
in'yee'n'dí 'cūū. Chí'n chí chiinu 'ii'n'yā'n na yá'n'āa ye'n'é yā.
³² Taachi 'āā niinú yā ndaata mii'n ní ngii n'gεεte ye'n'ē
tanducué'n'ē yaātā. Ní dúu'n'ē mii'n ní n'gεεte n'dáí ngii
chí 'yáádá ngii í'nee'n tī 'dεéε tī na 'cuutí ye'n'ē.

Taama ejemplo chí ngi'cuee'n Jesús

(Mt. 13.34-35)

³³ 'Tíicā ngi'cuee'n Jesús 'ii'n'yā'n s'ee'n nduudu cuaacu
ye'n'ē Ndyuūs ndúucū n'dee'e n'dáí ejemplos tan'dúucā
chuū, tanducué'n'ē chí cuuvi cadiinuu'n yā. ³⁴ Ní nga'n'a
yā ngii yā nducyaaca 'ii'n'yā'n ndúucū ejemplos, naati
taachi canee yā dámaā'n ndúucū discípulos ye'n'e yā
tanducué'n'ē mii'n n'gin'i yā discípulos ye'n'e yā dε'ε chí
ne'n'e caa'n'ma'n ejemplos chí 'āā ca'n'a yā.

Jesús chí'nee'n 'dí'n yā 'yúúné ndúucū nuū'n'iyá'n'ā

(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

³⁵ Taachi chí'da'á nguuvi mii'n, Jesús mii'n nga'n'a yā ngii
yā discípulos ye'n'e yā: Ca'n'ā yú táámá 'diituú
nuū'n'iyá'n'ā.

³⁶ Tuu'mi ní s'nee'n yā mii'n ní discípulos ní candée yā
Jesús mii'n na barco chí 'āā canéé na 'diituú
nuū'n'iyá'n'ā ní cuen'é yā. Mii'n ntúu'n canéé taná'n'ā bar-
cos. Ní 'ii'n'yā'n ye'n'e taná'n'ā barcos cuen'é ntúu'n yā.

³⁷ Tuu'mi ní chéenū 'áámá 'yúúné taa'n ní nuū'n'iyá'n'ā
mii'n sndaā yaacú. Ní sndaā yaanūu'n barco mii'n, ní chi-
itūu nuū'n'iyá'n'ā barco naachi canéé Jesús mii'n. ³⁸ Ní Jesús
mii'n ní cyáádu yā cuaa'n 'diituú barco mii'n, ní candiiti-
nee yā na cojín. Ní discípulos ní nanduūchí yā Jesús mi-
i'n ní ca'n'a yā chii yā: N'dii Maestro, ¿'áá nguée' dε'ε vεε
inee ní chí 'cuūvi yú?

³⁹ Tuu'mi ní Jesús mii'n ní nducuee'n yā ní yaa'vi yā
'yúúné mii'n ní ca'n'a yā chí yā nuū'n'iyá'n'ā mii'n 'túucā:
'Diín nūu'n cunee di. Hora mí'n nūu'n 'yúúné mii'n ní ca-
nee 'diín ní nducué'n'ē canee 'diín 'diín. ⁴⁰ Tuu'mi ní
Jesús mii'n ní ca'n'a yā chí yā discípulos ye'n'e yā: ¿Dε'ē

cuuvi tátii 'va'a ní? ¿Dε'ē cúuvi chí nguée' cu'téenu cá ní?

⁴¹ Ní discípulos ye'n'é yā neené dii'yá yā chí, ní nga'n'a
yā ngii yā nguaa'n maá'n yā ndúucū vi'ti: ¿Du'u rá 'ii'n'yā'n
'cūū, chí ndii 'yúúné ndii nuū'n'iyá'n'ā chí'indiveén ye'n'e
yā?

Sa'n'ā ye'n'e yá'n'āa Gadara chí canéé sá ndúucū espíritus

ye'n'e yáá'n'guiinūu'n

(Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

⁵ Jesús ndúucū discípulos ndaa yā na táámá lado
'diituú nuū'n'iyá'n'ā mii'n ye'n'e yá'n'āa chí nguuvi
Gadara. ² Tuu'mi ní Jesús nan'daá yā na barco mii'n, ní
ndaa 'áámá sa'n'ā chí canéé ndúucū espíritus ye'n'ē
yáá'n'guiinūu'n. Ní ngiicá sa ná vaacu sa chí 'áámá yíivi
yáá'vá chí canéé nguaa'n yaīnyā'n ní ndaa sa nanáá'n
Jesús. ³ Sa'n'ā mii'n ní mar 'áámá 'ii'n'yā'n nguée' chí cuuvi
cuta'á yā sa'n'ā ní cachiichí yā sa'n'ā, ndii nguée' ndúucū
cadenas. ⁴ Néené n'deēe cuuvi 'ii'n'yā'n s'ee'n cachiichí yā
sa'n'ā mii'n ndúucū cadenas ca'a sa ndúucū ta'ā sa, náátí
ch'iica sa cadenas mii'n, ní dicheēyēi sa cadenas mii'n. Ní
mar 'áámá 'ii'n'yā'n nguée' ichéε yā ndúucu sa. ⁵ Cuén'é
daā'ma'n cachiica sá n'ga'i sa cuaa'n ná yīicū ndúucū
cuaa'n nguaa'n yáinyā'n ndii nguuvi ndii n'gaa'n, ní 'nuu
cá'ai maā'n sa sá'n'ā ndúucū tuūu. ⁶ Ní taachi n'diichi
yá'n'ái sa Jesús mii'n, cuen'e sa ngéenu sá nanáa'n yā ní
ch'iintii'ya sa nanáa'n yā. ⁷ Ní ca'n'a sa chí sa Jesús mii'n ní
'cái yīicu sá: ¿Dε'ē cuuvi chí ndaa ní nanaá'n, n'dii Jesús,
Daiya Dendyuūs chí canee yā na va'ai chεeti nguuvi?
Ngiicá cáává chí dúuchí Ndyuūs chí nguée' tée ní vaadí
'caa'va 'úú.

⁸ Sa'n'ā mii'n ní ca'n'a sa chuū caati Jesús mii'n ní ca'n'a yā
chii yā espíritus ye'n'e yáá'n'guiinūu'n: Ndís'ti, nan'dáa
ní ye'n'e sá'n'a 'cūū.

⁹ Jesús mii'n tiinguunee'n yā sa'n'ā: ¿Dε'ē nguuví dí? Ní
espíritus ye'n'e yáá'n'guiinūu'n chí canéé ndúucū sá'n'a
'cūū nan'guεεcúta'n'a sa: Legión nguūvī, caati neené
'yaa'n 'nū.

¹⁰ Ní espíritus neené di'cuíftuū ca Jesús mii'n chí nguée'
tun'dáa yā espíritus chí ca'n'ā ya'n'ai ye'n'e yá'n'āa mii'n.

¹¹ Ní neené n'deēe puercos nge'e tī cuaa'n na ní'n'ú'n
yīicū mii'n. ¹² Ní espíritus ye'n'e yáá'n'guiinūu'n idi'cuiitu
Jesús: N'dii, dicho'ó ní nús'uu chí ca'n'a 'nū chεeti puer-
cos mii'n.

¹³ Tuu'mi ní Jesús ní ca'a yā permiso, ní espíritus ye'n'e
yáá'n'guiinūu'n chínan'dáa sa ye'n'e sa'n'ā mii'n chí ndáa
sa chεeti puercos. Ní véé tan'duu 'uūvi mil puercos mii'n.
Ní taachi espíritus ye'n'e yáá'n'guiinūu'n sndaā sa chεeti
puercos tuu'mi ní cheenu nducyaaca tī ní chingéé nuún
tī chεeti yaāi mii'n. Ní chingée tī nguaa'n nuū'n'iyá'n'ā. Ní
chiitu nuū'n'iyá'n'ā veé'n tī duutu tī cheendi tī ní chí tī
nguaa'n nuū'n'iyá'n'ā mii'n.

¹⁴ 'Ii'n'yā'n chí idiin cuidado puercos cuen'e yā ngéenu
yā chí cuuvi yā 'ii'n'yā'n ná yáá'n mii'n ndúucū 'ii'n'yā'n chí
snéé na cuéētí chí chí mii'n. Ní 'ii'n'yā'n s'ee'n can'daa yā
n'diichi yā chí chí. ¹⁵ Taachi ndaa yā niin'nuún nanáá'n
Jesús mii'n, ní taachi n'diichi yā sa'n'ā chí canéé sá
ndúucū espíritus ye'n'e yáá'n'guiinūu'n chí maa'n ní vεε
sa 'diín ndúucū catecai sa ní 'āā n'daācā sa tuu'mi ní

dí'va'a yā. ¹⁶ 'Iin'yān s'een chi n'diichí yā chi diin Jesús miin, ní ca'n'a yā chii yā táacá chi ndúúcu sa'n'a miin chi canéé sá ndúúcu espíritus ye'n'e yáá'n'guiinuūn, ní tan'duucá chí chi ndúúcu puercos. ¹⁷ Tuu'mi ní 'iin'yān s'een dí'cuítu yā Jesús miin chí cá'n'a yā táamá lado ye'n'e yáá'n miinya.

¹⁸ Jesús cuen'e yā. Ní taachi ndaa yā na barco miin ndaa sa'n'a chí vmnaa'n canéé sá ndúúcu espíritus ye'n'e yáá'n'guiinuūn. Ní sa'n'a mii' chiica sa Jesús chí ca'n'a sa ndúúcu yā na barco miin. ¹⁹ Jesús ní nguéé 'cuu' yā naatí ca'n'a yā: Cuna'n'a dí ná vaacu di ndúúcu 'iin'yān ye'n'e di, ní cuuvi di 'iin'yān chí ch'εete n'dai dendu'ū chí Señor 'iivú Ndyuūs miin dí'n yā ndúúcu dii, ní tan'dúúca Señor 'iivú Ndyuūs miin chí nduuyi ya'āi 'iin' yā dii.

²⁰ Sa'n'a miin ní cuna'n'a sa, ní tucá'a sa chí sa 'iin'yān nuu'ma'n yáá'n cuaa'n 'diituú chí nguuvi Decápolis ye'n'e dendu'ū chí n'gεete n'dai chí Jesús dí'n yā ndúúcu sa. Ní nducyaaca yā che'e yiinú yā.

Tá'n'a daiya sán'a Jairo, ndúúcu n'daataa chí tuū'vi tá catecai Jesús

(Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)

²¹ Taachí Jesús miin nangueεcunée yā ní cho'ó yā táamá lado ye'n'e nuū'nū'yá'n'a ní ndaa yā na yán'aa 'diituú nuū'nū'yá'n'a, neené n'deēe 'iin'yān ndaa yā naachi Jesús canee yā. ²² Ní ndaa 'áamá sa'n'a chí nguuvi sa Jairo, sa'n'a chí nga'n'a ntiin'nyu'n sa ye'n'e yáacū sinagoga. Taachí n'diichi sa Jesús miin candiitin'díi sa na ca'a yā.

²³ Ní neené dí'cuítu sa Jesús miin ní ca'n'a sa: Daiyá ní ne'n'e 'cuuvi tá. Cuchíi ní ní cún'du'u tá'a ní vmnaa'n ye'n'e tá, ní cuuvi nduūvā ye'n'e tá ní nguéé 'cuuvi tá.

²⁴ Tuu'mi ní Jesús miin ní cué'n'e yā ndúúcu sa. Neené 'yaa'n 'iin'yān can'daa yā Jesús ní neéne chíi'n'na chíichí yā Jesús. ²⁵ Ní nguaa'n nducyaaca 'iin'yān miin canéé 'áamá n'daataa chí ngítā tá, chí 'āā ndiichúúví nduūyū canee tá ndúúcu ca'ai chí nguuvi nguuví ngee yuú'n ye'n'e cuerpo ye'n'e tá. ²⁶ Nééne n'geenu tá ngii ndúúcu médicos, ní 'āā ch'iinu dí'n tá gasta tanducue'n'e chí vée ye'n'e tá, naati nguéé du'ū vεε dichí'vε ye'n'e tá ti dáyíicándíí cá ca'ai ye'n'e ta cuaa'n vmnaa'n. ²⁷ 'Āā ch'iindivee'n tá ye'n'e Jesús miin chí dí'n yā chí nduūvā ye'n'e 'iin'yān chí ngítā. Ní cuen'e tá nguaa'n 'iin'yān s'een cuaa'n daamí Jesús ní tuū'vi tá catecai yā. ²⁸ Caati nadicádíinu-ua'n tá maā'n tá 'tíicā. Ndúúti chí dámaā'n tuū'ví catecai yā, ní nduūvā ye'n'é. ²⁹ Hora mí'n nūu'n chí tuū'vi tá catecai Jesús miin 'tíicā canéé naa'n chí ngēε yuú'n ye'n'e tá. Ní chicadiinuu'n tá na cuerpo ye'n'e tá chí 'āā nduūvā ye'n'é tá. ³⁰ Tuu'mi ní Jesús miin tuumicádíinuua'n yā chí 'āā nduūvā ye'n'é 'áamá 'iin'yān ndúúcu poder ye'n'é yā. Ní nguεcundíi yā ní n'diichi yā náavta'n'a ye'n'e 'iin'yān ní ntiinguunee'n yā: ¿Du'u túu'vii catecai?

³¹ Tuu'mi ní discípulos ye'n'e yā ca'n'a yā: Cui'n'diichí ní 'iin'yān chí i'nūu'n chíichí yā s'uúú'n miin ní maa'n ní ntiinguunee'n ní: ¿Du'u tuū'vii 'úú?

³² Naati Jesús ní nguεcúndii yā n'giinu yā 'áamá lado taama lado, ní 'iicu cuuvi snaa'n yā du'ū tuū'vii 'iin'yān.

³³ Tuu'mi ní n'daataa miin, ní in'duuyi tá chí 'va'a tá.

Deenū tá de'ē chí chí. Chen'e tá ní chíntii'ya tá nanáán

Jesús. Ní ca'n'a tá chí tá 'iin'yān tanducue'n'e chí nduudu cuaacu. ³⁴ Jesús nga'n'a yā ngii yā tá'n'a: Díí daiyá, nduūvā ye'n'e dí cáávā chí i'téenu di 'úú. Díí 'diin' nūu'n cuná'n'a di, ní nduūvā ye'n'e di ye'n'e ca'ai chí ndii di.

³⁵ Nga'n'a Jesús miin ndúúcu tá'n'a miin, taachí ndaa yā ná va'ai ye'n'e sa'n'a Jairo chí nga'n'a ntiin'nyu'n sa ye'n'e 'iin'yān na yáacū sinagoga miin. Ní 'iin'yān ye'n'e va'ai miin ní ca'n'a yā Jairo: Daiya dí 'āā n'dii tá. ¿De'ē cuuvi chí idindú'ū ca di maestro?

³⁶ Naati Jesús miin, ní ch'iindivee'n yā chí ca'n'a yā ye'n'e sa'n'a chí nga'n'a ntiin'nyu'n sa. Ní ca'n'a yā chí yā sa'n'a miin chí nga'n'a ntiin'nyu'n sa ye'n'e 'iin'yān na yáacū sinagoga: Nguéé 'va'a di naati cu'téenu dí.

³⁷ Jesús nguéé 'cuu' yā nducyaaca 'iin'yān chí cuen'e ca yā cuaa'n cheeti va'ai ndúúcu yā, ti dámaā'n Pedro, ndúúcu Jacobo, ndúúcu Juan, sa'n'a 'diinū Jacobo.

³⁸ Taachí ndaa yā va'ai ye'n'e sán'a chí nga'n'a ntiin'nyu'n ye'n'e 'iin'yān ye'n'e yaacū sinagoga miin, n'diichí yā 'iin'yān. Ní ch'iindivee'n yā chí n'gai yā ní ngεecu yā.

³⁹ Tuu'mi ní taachi sn'daa yā cuaa'n cheeti va'āi miin, ca'n'a yā: ¿De'ē táti' yuudu idí'n ní? ¿De'ē cúví chí ngεecu ní? Tá'dí'n nguéé n'dii tá, tí cyaadu tá.

⁴⁰ 'Iin'yān s'een ní n'gí'nnyū'neen yā ye'n'e Jesús miin.

Tuu'mi ní Jesús miin dí'n yā chí can'daa nducyaaca yā. Ní Jesús can'deε yā chíida tá ndúúcu cheecu tá ndúúcu discípulos chí canéé ndúúcu yā ní ndaa yā naachi candíí ta'dí'n chí n'dii tá ní tinán'a. ⁴¹ Ní sta'á yā ta'ā tá ní ca'n'a yā: Talita cumi, chí ne'n'e caā'n'ma'n na nduudu ye'n'e yú, díí n'daata 'lí'n, 'úú nga'n'a ngii dii, ndúúcue'n di.

⁴² Hora mí'n nūu'n ta'dí'n miin ní nduucue'e'n tá ní cachíca tá. N'daata 'lí'n miin ní ngii tá ndiichuuyi nduūyū. Tuu'mi ní 'iin'yān s'een cuen'e yiinú yā. ⁴³ Jesús mí'n yaa'vi yuudú yā 'iin'yān chí nguéé caa'n'ma'n yā cuuvi yā chí'n mar 'áamá 'iin'yān. Ní ca'n'a Jesús chí ca'a yā yuūndū chí che'e n'daata 'lí'n miin.

Jesús canee yā na yáā'n Nazaret

(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)

6 Jesús ní ndaācá yā miin ní cuna'n'a yā na yáā'n Nazaret chí yáā'n vaacú yā, ní discípulos ye'n'e yā ní cuen'e yā ndúúcu yā. ² Taachí ndaa nguuví sábadó chí ntaavi'tuunúú'n 'iin'yān, Jesús tucá'a yā chí'cuee'n yā na yaacū sinagoga miin. Nééne 'yaa'n 'iin'yān ch'iindivee'n yā chí ca'n'a Jesús, ní che'n'e yiinú yā. Ní ca'n'a yā: ¿Tíí ch'eē'n sá'n'a 'cūú tanducue'n'e chuū? ¿De'ē vaadí déénú chí ca'a yā 'iin'yān miin, ndúúcu vaadí n'giinu chí dí'n yā chūú?

³ ¿Áá nguéé sán'a 'cūú daiya sa'n'a 'viichiyá'n'a miin, daiya María miin, sa'n'a chí 'diinū Jacobo, ndúúcu José, ndúúcu Judas, ndúúcu Simón, ndúúcu ví'i yā chí snée yā miin nguaa'n s'uūu'n? Cáávā chí ye'n'e yáā'n miin chí'n chí nguéé s'teenu yā 'iin'yān. ⁴ Tuu'mi ní Jesús ca'n'a yā chí yā 'iin'yān s'tíí: Nducyáácá 'iin'yān diné'n'e yā profetas naati nguéé diné'n'e yā 'áamá profeta ye'n'e yáā'n vaacú yā. Ní nguéé diné'n'e 'iin'yān ye'n'é yā ndúúcu 'iin'yān na vaacu yā profeta miin. ⁵ Jesús ní nguéé chidí'n yā mar 'áamá vaadí n'giinú miin, dámaa'n chí sn'duú yā ta'a yā vmnaa'n ye'n'e n'duuyi 'iin'yān chí ngítā ní nduūvā ye'n'é

yā. ⁶ Ní cheⁿe yiinu Jesús tí 'iinyāⁿ s'een ní nguée s'téenu yā. Cuayiivi miiⁿ ní Jesús cachiicá yā cuaaⁿ na yāāⁿ na niinuūⁿ ní ngi'cueeⁿ yā 'iinyāⁿ.

Jesús dichó'o yā discípulos yeⁿe yā chi caaⁿ máⁿ yā nduudu yeⁿe Ndyuūs
(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

⁷ Ní Jesús yaaⁿ vi yā ndu'ū chi ndiichuuví discípulos, ní tucá'a yā dicho'o yā 'iinyāⁿ 'uuví yā 'áamá 'áamá yāāⁿ. Ní ca'a yā poder discípulos chi tun'dáa yā espíritus yeⁿe yááⁿ nguiinūⁿ yeⁿe 'iinyāⁿ. ⁸ Ní caⁿ'a yā chii yā discípulos chi nguée de'ē vee candée yā chi cuuví yeⁿe yúúⁿ yeⁿe yā, dámaāⁿ in'daacuú. Nguée canéé chí candée yā ndii mar 'áamá moral, ndíí nguée ndúú pan ra, ndíí nguée ndúú tuūmī ra na bolsa. ⁹ Cunúúⁿ ca'a yā ndaacuú ndaachī, ní 'áamá nūⁿ catecai yā, nguée 'uūvī. ¹⁰ Ní caⁿ'a Jesús: Ndí's'tiī, taachi cúndaa ní chēeti 'áamá va'āī, 'cuētinée ní miiⁿ taanduvée ndii taachí nan'dáa ní yeⁿe yāāⁿ miiⁿ. ¹¹ Nduuti chí ndaa ní 'áamá yāāⁿ ní 'iinyāⁿ s'een nguée 'cuaán yā 'cuētinée ní miiⁿ, ndíí nguée ndúú neⁿe ra yā chí 'caandiveén yā yeⁿe ní, tuu'mi ní nan'dáa ní yeⁿe yāāⁿ miiⁿ. Ní n'dáadi ní yaācāā yeⁿe ca'a ní. Chuū ní 'áamá señaal chí 'cuuⁿ miiⁿ ní chí nguée n'daācā idííⁿ yā ti contra yeⁿe ní. Cuaacu nííⁿ nyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndí's'tiī, chí nguuví yeⁿe juicio duu'vi cá castigo yeⁿe 'iinyāⁿ yeⁿe yāāⁿ Sodoma ndúúⁿ 'iinyāⁿ yeⁿe yāāⁿ Gomorra, chí ndíí cuááⁿ vmaāⁿ, ní nguée tí 'iinyāⁿ yeⁿe yāāⁿ naachi nguée 'cuúⁿ yā ndí's'tiī.

¹² Tuu'mi ní discípulos ican'dáa yā, chí caⁿ'a yā nduudu cuaacu yeⁿe Ndyuūs yeⁿe chí ndaacadámí 'iinyāⁿ yeⁿe nuuⁿ ndi yeⁿe yā. Ní chí n'daaⁿ yā chí cuuvi 'cuētinée n'daāca yā. ¹³ Tuucá ntúūⁿ discípulos diví yā neené n'deeē espíritus yeⁿe yááⁿ nguiinūⁿ yeⁿe 'iinyāⁿ. Ní chí yā aceite n'deeē n'dái 'iinyāⁿ chí ngíitā ní nduūvā yeⁿe 'iinyāⁿ.

Juan chí ngeēdinuūⁿ ní chí sa
(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)

¹⁴ Rey Herodes chí iindiveén ntúūⁿ yā chuū chí núnⁿ máⁿ íⁿ yeēⁿ dī miiⁿ ní chí iindiveén yā chí diiⁿ Jesús miiⁿ. Rey Herodes mííⁿ caⁿ'a yā: 'Áā nduūchi Juan chí ngeēdinuūⁿ nguaaⁿ tináⁿā, chííⁿ chí saⁿ'ā ní véé taavi poder yeⁿe sa.

¹⁵ Nan'a 'iinyāⁿ ní ngaⁿ'a yā: Jesús miiⁿ ní Elías chí profeta ndíí vmaāⁿ. Nan'a 'iinyāⁿ ní ngaⁿ'a yā: Jesús miiⁿ ní 'áamá profeta tan'dúúⁿ profetas chí ch'ētinée ndii cuaaⁿ vmaāⁿ.

¹⁶ Taachí Herodes miiⁿ chí iindiveén yā chuū, tuu'mi ní caⁿ'a yā: Juan sáⁿ'a 'cūū, chí 'úú chí caⁿ'a ntiiⁿ nyúⁿ chí chíicá yā daandu sá ní 'āā nduuchi sa yeⁿe nguaaⁿ tináⁿā.

¹⁷ Tí Herodes miiⁿ caⁿ'a ntiiⁿ nyúⁿ yā soldados chí sta'a sa Juan ní chíicā chíichi sa ndúúⁿ cadenas ní chí nuuⁿ sa saⁿ'ā vácūū cáāvā n'daataá Herodías. Táⁿ'ā miiⁿ chí chíí n'daataá yeⁿe Felipe cuááⁿ vmaāⁿ ní canéé tá ndúúⁿ sa. Ní Felipe miiⁿ ní diinu Herodes. ¹⁸ Juan miiⁿ

ní caⁿ'a sa chíi sa Herodes miiⁿ: N'diī rey nguée canéé chí cunee ní ndúúⁿ n'daataá yeⁿe diinu ní.

¹⁹ N'daataá yeⁿe Herodes miiⁿ nguée canee yīnū tá ndúúⁿ chí caⁿ'a Juan miiⁿ. Ní neⁿe tá 'caaⁿ nuⁿ tá Juan miiⁿ naati nguée ngii diiⁿ tá. ²⁰ Herodes miiⁿ ní deenu yā chí Juan ní n'dai sa ní yeⁿe Ndyuūs saⁿ'ā miiⁿ. Ní rey miiⁿ 'va'á yā Juan miiⁿ. Chííⁿ chí nguée n'guuⁿ rey miiⁿ chí táⁿ'ā miiⁿ diiⁿ daño tá ndúúⁿ Juan. Ní rey miiⁿ s'neeⁿ veéⁿ yā n'daacā ní chí iindiveén yā yeⁿe nduudu Juan 'áará chí nguée tuumicadiinūⁿ yā nducuéⁿ chí ngaⁿ'a Juan miiⁿ. ²¹ Naati n'daataá yeⁿe rey miiⁿ nguuví tá Herodías ní ndaāca tá táācā chí diiⁿ tá. Herodes miiⁿ diiⁿ yā 'áamá 'viicu nguuví cumpleaños yeⁿe yā. Dííⁿ yā 'áamá 'viicu yeⁿe chí nge'e yā chí che'e 'iinyāⁿ chí ngaⁿ'a ntiiⁿ nyuⁿ, ndúúⁿ saⁿ'ā s'een chí 'neéⁿ vmaāⁿ yeⁿe soldados, ndúúⁿ 'iinyāⁿ yuudu yeⁿe yáⁿ'ā Galilea. ²² Ní taachí nge'e yā n'daataá 'lííⁿ daiya táⁿ'ā Herodías miiⁿ sndaā tá naachi nge'e yā. Ní nde'ei tá. Rey Herodes ndúúⁿ 'iinyāⁿ chí snée yā ndúúⁿ sa chí yeenú yā chí nde'ei tá. Ní miiⁿ caⁿ'a yā chíi yā n'daataá 'lííⁿ miiⁿ: Dii, n'daataa 'lííⁿ, caaca di 'úú chí neⁿe dí ní 'úú ní teé dii.

²³ Ní caⁿ'a yā, "por Ndyuūs" chí ca'a yā n'daataá 'lííⁿ miiⁿ 'āā de'ē nūⁿ chí neⁿe tá, 'áará chí ná maⁿ'a yeⁿe yáⁿ'ā chí ngaⁿ'a ntiiⁿ nyúⁿ yā. ²⁴ N'daataá 'lííⁿ mííⁿ ní can'daā tá ní caⁿ'a tá chíi tá chēecu tá: Mamá, ¿de'ē caacá? Ní chēecu tá ní caⁿ'a yā chíi yā táⁿ'ā: Caaca di tííⁿ Juan chí chēēdinuūⁿ.

²⁵ Maaⁿ ncheētē nūⁿ sndaā ta'dííⁿ miiⁿ naachi canúúⁿ rey miiⁿ, ní caⁿ'ā tá: Neⁿ'é chí maaⁿ nguuví nūⁿ teé ní 'úú chēeti 'áamá cu'u tííⁿ Juan chí chēēdinuūⁿ.

²⁶ Tuu'mi ní rey miiⁿ ní s'neeⁿ ndaachi nuúⁿ yā naati cáāvā chí caⁿ'a yā, "por Ndyuūs", ní cáāvā 'iinyāⁿ chí snée yā ndúúⁿ rey miiⁿ, nguée chí diiⁿ nuuⁿ yā cheeⁿ diitū yā yeⁿe chí ngiica ta'dííⁿ miiⁿ. ²⁷ Hora mííⁿ nūⁿ caⁿ'a ntiiⁿ nyuⁿ rey miiⁿ 'áamá soldado chí cheⁿe sa 'caāca sa daandu Juan chí chēēdinuūⁿ ní nguaí sa tííⁿ yā. ²⁸ Soldado miiⁿ ní cheⁿe sa ná vácūū ní chíiica sá daaⁿ ndu Juan miiⁿ. Ní sn'nuuⁿ sa tííⁿ Juan miiⁿ chēeti 'áamá cu'u. Ní ndēē soldado miiⁿ ní ca'a sa ta'dííⁿ miiⁿ. Ní ta'dííⁿ miiⁿ ní ca'a tá chēecu tá.

²⁹ Taachí discípulos yeⁿe Juan miiⁿ chí iindiveén yā chuū, cheⁿ'é yā chí nguai yā cuerpo yeⁿe Juan miiⁿ. Ní candée yā chí 'cuuchi yā.

Jesús ca'a yā chí che'e nyuⁿ u mil 'iinyāⁿ
(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

³⁰ Cuayiivi miiⁿ ní apóstoles ní nduuvidaamá yā ndúúⁿ Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chíi yā Jesús tanducuéⁿ chí dííⁿ yā, ndúúⁿ chí chí'cueeⁿ yā. ³¹ Jesús caⁿ'a yā chíi yā apóstoles: Cuchíí ní, ní caⁿ'a yú ntaavi'tuunúⁿ yú na 'aama lugar chí 'aama lado yeⁿe yāāⁿ naachi nguée 'iinyāⁿ. Ngaⁿ'a yā 'tíicā, caati n'deeē n'dái 'iinyāⁿ indaá yā nanááⁿ Jesús ndúúⁿ n'deeē n'dái 'iinyāⁿ chí ináⁿ'a, ndíí maaⁿ rá chí nge'e yā, nguée ngii. ³² Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ndúúⁿ apóstoles yeⁿe yā cuen'é yā dámaāⁿ yā na 'áamá barco na 'áamá lugar chí nguée snée 'iinyāⁿ. ³³ Naati neéⁿ 'yaaⁿ 'iinyāⁿ n'diichí yā Jesús ndúúⁿ

apóstoles, ní déenu yā du'u yā ní taachí cue^{n'e} yā. Ní nducue^{n'e} 'i^{n'}yāⁿ ye^{n'e} yáāⁿ s'eeⁿ cue^{n'e} yā chiicá yā na yá^{n'}āa naachi ndaa Jesús ní vmnaaⁿ cá ndaa yā. Ní cuayivi ndaa Jesús miiⁿ ndúúcu apóstoles ye^{n'e} yā. ³⁴ Taachí Jesús nan'dáa yā na barco, n'diichí yā neené n'deeé 'i^{n'}yāⁿ ní neené ya'ai 'iinú yā 'i^{n'}yāⁿ s'eeⁿ, ti sneé yā tan'dúúca 'iiti cuúchí chí nguéeⁿ du'ú chí idiin cuidado 'iiti, 'tíica yā. Ní Jesús tucá'a yā chí'cueeⁿ yā 'i^{n'}yāⁿ s'eeⁿ n'deeé n'dái dendu'ú. ³⁵ Taachí chí chíinū, discípulos ye^{n'e} yā ní ndaa yā nanáaⁿ yā ní ca^{n'a} yā: N'dii Jesús, 'āa chíinū ní mar 'áamá 'i^{n'}yāⁿ nguée snée yā na yá^{n'}āa 'cū. ³⁶ Yaa'ví ní 'i^{n'}yāⁿ, ní ca^{n'a} yā yáāⁿ n'gaiyāá ndúúcu yaāⁿ n'geete chí snée na miiⁿnuúⁿ ní cuái yā pan, ti nguée ndée yā chí che'e yā.

³⁷ Naati Jesús ní nan'gueécúta^{n'a} yā ye^{n'e} yā ní ca^{n'a} yā: N'dís'tiī, ca'á nī che'e yā. Discípulos ní ca^{n'a} yā: ¿Áa cuuvi díin nús'uu chí ca^{n'a} 'nū cuái 'nū 'uuví ciento caadi pan, ní ca'á 'nū che'e yā?

³⁸ Jesús ca^{n'a} yā chíi yā discípulos: ¿Áa n'deeé panes ye^{n'e} ndís'tiī vee? Cué^{n'e} nī n'diichí nī. Taachí 'āa n'diichí yā, tuu'mi ní yaa'ví yā: Véé nyu^{n'u} panes ndúúcu 'uuví 'yaācā.

³⁹ Tuu'mi ní ca^{n'a} nti^{n'}nyuⁿ Jesús chí ch'εεtē 'i^{n'}yāⁿ s'eeⁿ caadi cuááⁿ caadi cuááⁿ naachí vee yuuni cueēe. ⁴⁰ Ní naachí ch'εεtē yā 'áamá ciento yā ní naachi ch'εεtē tá 'uūví ngeecu ndiichí yā. ⁴¹ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní sta'á yā ndu'ú nyu^{n'u} panes miiⁿ ndúúcu 'uuví 'yaācā. Ní chεnaaⁿ yā nanguuvi ní ca'a yā gracias Ndyuūs cáavā pan miiⁿ ndúúcu 'yaācā. Ní ch'iinu ní n'dee yā panes miiⁿ ní nca'a yā discípulos ye^{n'e} yā chí ca'a yā che'e 'i^{n'}yāⁿ s'eeⁿ. Discípulos ca'a yā nducyaaca 'i^{n'}yāⁿ s'eeⁿ 'yaācā miiⁿ ndúúcu pan miiⁿ. ⁴² Nducyaáca yā che'e yā ní chiitu 'i^{n'}yāⁿ. ⁴³ Ní nanngaáⁿ yā chí ningaavā miiⁿ ní chiitu ndiichúví 'cuεētēε ndúúcu chí ningaāva miiⁿ ye^{n'e} pan ndúúcu 'yaācā miiⁿ.

⁴⁴ Nducyaaca sa^{n'a} chí che'e sa panes miiⁿ ní ngii nyu^{n'u} mil sa.

Jesús ngíica yā vmnááⁿ nuū^{n'}nī'yá^{n'a}

(Mt. 14.22-27; Jn. 6.16-21)

⁴⁵ Tuu'mi ní ca^{n'a} Jesús chíi yā discípulos ye^{n'e} yā chí cundaa yā na barco miiⁿ ní ndaa yā táamá lado ye^{n'e} nuū^{n'}nī'yá^{n'a} miiⁿ vmnaaⁿ ye^{n'e} yā chí ca^{n'a} yā na yáāⁿ Betsaida, nuu^{n'}maⁿ ne^{n'e} chí Jesús díin yā despedir 'i^{n'}yāⁿ s'eeⁿ. ⁴⁶ Taachí Jesús díin yā despedir ye^{n'e} 'i^{n'}yāⁿ s'eeⁿ, cue^{n'e} yā na yīcū miiⁿ chí caa^{n'}maⁿngua'á yā. ⁴⁷ Taachí chíi 'da'a miiⁿ, barco miiⁿ ndúúcu discípulos 'āa cachíca vmnaaⁿ ye^{n'e} nuū^{n'}nī'yá^{n'a} miiⁿ ní náávta^{n'a} nuū^{n'}nī'yá^{n'a} miiⁿ canée. Ní 'āa dámaaⁿ Jesús miiⁿ canee yā na yá^{n'}āa miiⁿ. ⁴⁸ Ní Jesús n'diichí yā chí discípulos ní cheenu yā chí chí díin yā chí chíica barco miiⁿ ti 'yúúné miiⁿ ní contra ye^{n'e} naachí cachiica barco miiⁿ. Na nguεtiyaaⁿ 'da'a ca, Jesús ndaa yā nanááⁿ discípulos, ní ngiicá yā vmnaaⁿ nuū^{n'}nī miiⁿ. Ní ne^{n'e} yā cho'o daamá yā. ⁴⁹ Taachí discípulos ye^{n'e} yā n'diichí yā Jesús chí ngiica yā cuaaⁿ vmnaaⁿ nuū^{n'}nī miiⁿ, discípulos nadacádínuuⁿ yā chí 'áamá buldo ch'εεtē ní 'cai yiicu yā. ⁵⁰ Ti nducyaáca discípulos n'diichí yā Jesús, ní díi'yā

yā chí. Naati Jesús ní yaa'ví yā 'i^{n'}yāⁿ s'eeⁿ ní ca^{n'a} yā: N'dís'tiī sa^{n'a}, nguée 'va'á nī ti 'úú.

⁵¹ Ní Jesús miiⁿ cuchée yā na barco miiⁿ naachi snúuⁿ discípulos. Ní canée 'díin 'yúúné. Ní discípulos nadacádínuuⁿ yā. Dε'ε chúúca ch'εεtē Ndyuūs. Ní che'e yīinú yā. ⁵² Vaanicadínuuⁿ ye^{n'e} discípulos ní chεechí caati nguée tuumicádínuuⁿ yā vaadi n'giinu ye^{n'e} panes miiⁿ.

Jesús díin yā chí nduūvā ye^{n'e} 'i^{n'}yāⁿ chí ngítā na yá^{n'}āa Genesaret

(Mt. 14.34-36)

⁵³ Cho'ó barco miiⁿ ndúúcu yā táamá lado ye^{n'e} nuū^{n'}nī'yá^{n'a} miiⁿ ní ndaa yā ná yá^{n'}āa Genesaret, naachí cachiichí yā barco miiⁿ cuaaⁿ 'diituú nuū^{n'}nī'yá^{n'a}. ⁵⁴ Ní taachi nacan'daa yā na barco miiⁿ, 'i^{n'}yāⁿ s'eeⁿ chí 'āa ndaa yā miiⁿ ní ntiinaáⁿ yā Jesús miiⁿ. ⁵⁵ Ní 'i^{n'}yāⁿ s'eeⁿ ca^{n'a} yā chíi yā 'i^{n'}yāⁿ ye^{n'e} núú^{n'}máⁿ cuaaⁿ na yáāⁿ n'gaiyāá chí snée miiⁿnuúⁿ chí Jesús canée yā. Ní 'i^{n'}yāⁿ s'eeⁿ chinguai yā 'i^{n'}yāⁿ chí ngítā. Ní tuca'a yā ndaa yā ndúúcu 'i^{n'}yāⁿ chí ngítā na cama ye^{n'e} yā ní candεε yā 'i^{n'}yāⁿ nanááⁿ Jesús miiⁿ. ⁵⁶ Ní 'āa dε'ε nūuⁿ lugar naachí cue^{n'e} Jesús miiⁿ, nduuti chí na yáāⁿ n'gaiyāá, o na yáāⁿ n'geete, o na campo, 'i^{n'}yāⁿ ní 'íneeⁿ yā 'i^{n'}yāⁿ chí ngítā cuaaⁿ cyúúni. Ní dí'cuítu yā Jesús chí ca'á yā lugar 'i^{n'}yāⁿ chí ngítā chí cuuví tuu'ví yā maaⁿ rá naachí ndεetií ye^{n'e} catecai Jesús. Ní nducyaaca 'i^{n'}yāⁿ chí tuu'ví yā tiinūuⁿ ye^{n'e} yā, nduūvā ye^{n'e} yā.

Chíin chí díin chí ngii nuu^{n'}ndi 'i^{n'}yāⁿ

(Mt. 15.1-20)

7 Tuu'mi ní 'i^{n'}yāⁿ fariseos ndúúcu n'duuví maestros ye^{n'e} ley n'daa yā na yáāⁿ Jerusalén, ní ndaa yā nanááⁿ Jesús. ² 'i^{n'}yāⁿ s'eeⁿ ní n'diichí yā chí discípulos ye^{n'e} Jesús miiⁿ ngé'e yā ndúúcu ta'a yā chí vaatí, ní vee nuu^{n'}ndi ye^{n'e} yā ti nguée inaaⁿnu yā ta'a yā taachí āa cuée che'e yā tan'duucā chí nga^{n'a} ley ye^{n'e} yā. ³ Chúú chíi caati 'i^{n'}yāⁿ fariseos ndúúcu nducyaáca 'i^{n'}yāⁿ Israel candíi yā costumbres ye^{n'e} 'i^{n'}yāⁿ ndiicúú s'eeⁿ chí nguée che'e yā ndúúti chí nguée n'deeé cuuví nnaa^{n'}nu yā ta'a yā. ⁴ Taachí indaa yā nī'vεε, nguée che'e yā nduuti chí nguée nnaa^{n'}nu yā ta'a yā n'deeé cuúví. Véé cá costumbres chí 'i^{n'}yāⁿ s'eeⁿ icandiica yā, chí nnaa^{n'}nu yā vasos chí n'geē chí ngíi yā, ndúúcu jarros, ndúúcu taza ye^{n'e} cū, ndúúcu mesas. ⁵ Tuu'mi ní 'i^{n'}yāⁿ fariseos ndúúcu maestros ye^{n'e} ley miiⁿ itiinguunéeⁿ yā Jesús: ¿Dε'ε cúúví chí nguée candíi discípulos ye^{n'e} nī costumbres ye^{n'e} 'i^{n'}yāⁿ ndiicúú s'eeⁿ? Nge'ε yā ndúúcu ta'a yā chí vaatí.

⁶ Jesús nan'gueécúta^{n'a} yā: N'daacā ca^{n'a} profeta Isaías miiⁿ ndii cuááⁿ vmnaaⁿ ye^{n'e} ndís'tiī chí 'uūví naaⁿ 'uūví cheendí nī. Chuū ca^{n'a} yā taachí dingúuⁿ yā 'túúca:

'i^{n'}yāⁿ s'uúⁿ ní dich'εεtē yā 'úú ndúúcu cheendi yā, naati staava ye^{n'e} yā yā^{n'}āi canee ye^{n'e} 'úú.

⁷ Nguéé dɛ'ɛ vɛɛ dichí'vɛ chí diín yā chí dich'ɛtɛ yā 'úú, tí chíín chí ngi'cueen yā ní ley yen'e san'ā yen'e in'yee'ndí 'cūū.

⁸ Naati ndís'tií ní chí'néen nī leyes yen'e Ndyuūs ní candií nī costumbres yen'e san'ā yen'e in'yee'ndí 'cūū. Chíín chí neené n'deeɛ cuúvī nnaa'nu yā jarros ndúúcu vasos naachi ngi'í nuún yā, ndúúcu chí diín yā ndúúcu neené n'deɛ cá dendu'ū. Tanducuén'ɛ chuū ní nguéé dichí'vɛ.

⁹ Tíicā ca'n'a Jesús chíi yā 'iin'yān s'een: Ndís'tií ní cándií nī costumbres maán nī ní cáávā chuū i'neén nī 'áámá la-do ley yen'é Ndyuūs. ¹⁰ Moisés ca'n'a yā ley 'cūū: Díín nī honrar chiidá nī ndúúcu chɛɛcú nī ní 'iin'yān chí nguéé n'dáacā nga'n'a yā yen'e chiidá yā o yen'e chɛɛcú yā canéé chí 'cuúvī yā. ¹¹ Naati ndís'tií ní nga'n'a nī chí nga'a nī permiso 'aama san'ā chí caa'ma'n sá cuuvi sa chiida sa o chɛɛcu sa, 'tíicā: 'Úú ní nguéé cuuvi nneé n'dií, caati nducuén'ɛ chí yen'é ní Corbán. (Nduudu Corbán mii'n ní nen'e caa'ma'n chí ca'á yā Ndyuūs.)

¹² Ndúúti chí sa'n'a nga'n'a sa 'túúca, tuu'mi ní ndís'tií nga'n'a nī chí 'āā ntéé nga'a nī lugar chí cunnee sá chiida sá ndúúcu chɛɛcu sá. ¹³ Ndís'tií ní diín nī chí 'āā ntéé dichí'vɛ Nduudu yen'é Ndyuūs cáávā costumbre chí ngo'ó yen'e 'áámá ní taama nī. Nééné n'deɛ dendu'ū diín nī tan'dúúca chuū.

¹⁴ Ca'n'a ntúū Jesús chíi yā 'iin'yān taama vmné'ne ní ca'n'a yā: Cu'nee vee'nducyaaca nī yen'é, ní tuumicadiinu'n nī. ¹⁵ Mar 'áámá dendu'ū chí nge'e san'ā chí 'āā cuéé che'e sa cuuví diín chí 'āā ntéé dɛɛve sa. Chíín chí nadicadíinu'n san'a na staava yen'e sa ní ican'daā na staava yen'e sa chíín idiín chí 'āā ntéé dɛɛve sa. ¹⁶ Ndís'tií chí véé veén nī, 'caandiveén nī.

¹⁷ Taachí Jesús s'neen yā 'iin'yān mii'n ní snda yā va'ai yen'é discípulos yen'e yā, discípulos yen'é yā ní itiingu-uneen yā: ¿Dɛ'ɛ né'ne caa'ma'n ejemplo 'cūū?

¹⁸ Ní ca'n'a Jesús chíi yā discípulos: ¿'Áá 'tiicá ntuūn ndís'tií nguéé ituumicadíinu'n nī? ¿'Áá nguéé deenu nī chí tanducuén'ɛ chí nge'e san'ā ní cungéɛ cuaa'n chuva'āi ní nguéé cuuví diín chí sa'n'a mii'n ní vaati sa, ¹⁹ ti nguéé indaā na staava yen'e sa naati na chɛɛtí sa? Ní cuayiivi míín nan'daā na cuerpo yen'e sa. 'Tíicā ní nducuén'ɛ chí ngéé sa'n'a ní dɛɛve. Ní nguéé diín chí dinuun'dí yā.

²⁰ Ní ca'n'a Jesús: Chíín chí can'daā na staava yen'e sa chíín chí diín chí véé nuun'di yen'e sa. ²¹ Ti chíin cuaa'n chɛɛtí sán'ā chí nen'e caa'ma'n chí yen'e na staava yen'e sa, ican'dáā yen'e vaanicadíinu'n yen'e sa chí nguéé n'daācā. Nadacadíinu'n yā yen'e chí ca'n'a sa ndúúcu 'aama n'daataá o isán'ā chí nguéé yen'e yā, ndúúcu yen'e chí n'diichí yā 'áámá san'ā o n'daataá ní duuchinéén vi'í yā, ní ndúúcu chí 'caa'n'nú'n yā 'iin'yān, ²² ndúúcu yen'e chí ididuucú yā, ndúúcu yen'e chí nen'e yā cosas chí véé yen'e taama yā, ndúúcu yen'e dendu'ū chí yen'e yáán'nguiinūn, ndúúcu yen'e chí nginnche'él yā 'iin'yān, ndúúcu vicios, ndúúcu n'daataá chí ca'n'a tá ndúúcu n'daataá chí duuchinee tá vi'tí, ndúúcu yen'e sán'ā chí ca'n'a sa ndúúcu san'ā chí duuchinee sa vi'tí, ndúúcu yen'e chí n'diichí yā cosas chí nguéé n'daācā, ndúúcu yen'e chí caa'ma'n taán yā contra yen'e Ndyuūs, ndúúcu

yen'e chí dich'ɛtɛ maán yā 'iin'yān, ndúúcu nduudu chí nadicadíinu'n yā tan'duucā chí loco yā. ²³ Tanducuén'ɛ dendu'ū 'cūū chí nguéé n'daācā ican'daā yen'e na staa-va yen'é yā. Chíín chí diín chí véé nuun'di yen'é yā.

'Áámá n'daataá chí nguéé n'daataá Israel tá chí i'teenu tá Jesús (Mt. 15.21-28)

²⁴ Nan'dáā Jesús mii'n ní cunan'a yā na yán'āa Tiro ndúúcu Sidón. Ní chindáā yā na 'áámá va'ai. Ní nguéé nen'é yā chí 'iin'yān s'een cadíinu'n yā naachi cánéé yā naati nguéé chíi canúún n'de'ei yā. ²⁵ Maa'nchɛtɛ tumicadíinu'n 'áámá n'daataá chí véé 'áámá n'daataá 'líín daiya tá chí cánéé ndúúcu espíritu yen'e yáán'nguiinūn. N'daata mii'n ní ndaā tá ní chiintii'yā tá ná ca'a Jesús mii'n. ²⁶ N'daata míín ní nguéé yen'e ndaata yen'e 'iin'yān Israel naati yen'e ndaataá yen'e 'iin'yān yen'e yán'āa Sirofenicia. Ndaā tá ní chiica tá Jesús mii'n chí tun'dáā yā espíritu yen'e yáán'nguiinūn yen'e n'daataá 'líín daiya tá. ²⁷ Naati Jesús mii'n ní ca'n'a yā chíi yā n'daataá mii'n: Ca'a di lugar chí che'e daiyá 'iin'yān Israel vmnán' vmnaa'n ti nguéé cánéé chí diví pan yen'e daiyá 'nū ní ca'á 'nū chí che'e 'yaānā.

²⁸ Tán'ā mii'n ní nan'guɛɛcúta'n tá: 'Tíicā, Señor, naati 'yaānā chí snée tī maa'n mesa mii'n nge'ɛ tī cheeyéi pan chí ngéé yen'e da'caiyāá.

²⁹ Tuu'mi ní Jesús mii'n ní ca'n'a yā chíi yā tán'ā: Dii n'daataá n'daācā nga'n'a di. 'Áā cuuví na'n'a di. Espíritu yen'e yáán'nguiinūn 'āā nan'dáā yen'e daiya di.

³⁰ Taachí ndaā tá na vaacu tá, n'daataá 'líín mii'n yen'e tá canee tá na cama ní candiiti tá. Ní espíritu yen'e yáán'nguiinūn ní 'āā nan'dáā yen'e n'daata 'líín mii'n.

Jesús diín yā chí nduūvā yen'e 'áámá sán'ā chí nguéé nga'n'a sa ndí nguéé ndúú n'giindiveen rá sá

³¹ Jesús nan'daa ntuun yā yen'e yán'āa Tiro ndúúcu yán'āa Sidón ndúúcu na yāān s'een yen'e yán'āa Decápolis. Ní ndaa yā na yán'āa chí 'díitū nuūn'nyán'ā Galilea.

³² Mii'n ní ndaā 'iin'yān ndúúcu 'áámá san'ā chí chɛtúū chí nguéé ngii nga'n'a sa n'dáacā. Ní chíicá sá Jesús chí cun'duū yā ta'a yā vmnaa'n yen'e sa. ³³ Jesús candéɛ yā san'ā mii'n 'áámá lado naachi 'āā ntéé snée 'iin'yān ní tingúún ndutá'a yā na vee'n sá ní chíidai'n yā ní s'neen nduta'á yā na ch'iya sa. ³⁴ Ní chíínu yā nanguuvi, ní ndaa nii'nú'n yā ní ca'n'a yā: Efata, chí nen'e caa'ma'n na nduudu yen'é, n'guaa'n di.

³⁵ Ndúúcu chuū ní n'guaa'n vee'n sá ndúúcu chíi yā sa ní nduūvā yen'e sa. Ní 'āā chí ca'n'a n'dáacā sá. ³⁶ Jesús ní ca'n'a yā chíi yā 'iin'yān s'een chí nguéé cuuvi yā mar 'áámá 'iin'yān. 'Áará chí neené ca'a cuidado yā 'iin'yān s'een chí nguéé cuuvi yā 'iin'yān, 'iin'yān s'een ní ca'n'a yā chíi yā n'deeɛ n'dái 'iin'yān. ³⁷ Ní 'iin'yān s'een ní neene chen'e yiinú yā, ní ca'n'a yā: 'Iin'yān mii'n ní tanducuén'ɛ idin'daacá yā, ndí 'iin'yān chí chɛtúū ní idiín yā chí n'gi-indiveén yā. Ní 'iin'yān chí nguéé nga'n'á yā ní diín yā chí ngíi nga'n'a yā.

Jesús ca'á yá che'e cuūu mil 'iin'yān
(Mt. 15.32-39)

8 Tiempo 'cūū neené 'yáán 'iin'yān nduuvidaama yá ndúúcu Jesús. Nguéé de'ē chi ca'á yá chí che'e 'iin'yān s'uun. Tuu'mi Jesús 'caí yá discípulos ye'n'e yá, ní ca'n'á yá chí yá discípulos: ² 'Úú ní ya'ái cáávā 'iin'yān s'tí, tí 'áā 'iin'u nguūví snée yá nduucú na lugar 'cūū ní nguéé de'ē vee chí che'é yá. ³ Ndúúti chí nadicho'ó 'iin'yān na vaacu yá ní nguéé che'é yá, 'áatí cuuvi cúúnú yá cuaa cyúúní chí na'n'a yá ti nán'a yá ní ya'n'āi ndiicá yá.

⁴ Discípulos ní nan'guēcútan'a yá: ¿Taacá ca'á ní chí che'é 'iin'yān na lugar naachi nguéé ch'etinéé 'iin'yān?

⁵ Jesús mii'n ntiinguunéen yá discípulos: ¿'Áá n'deēe cá panes ye'n'é ní véé? Discípulos ní ca'n'a yá: Tá ndeēchē vee.

⁶ Tuu'mi ní chí Jesús 'iin'yān s'een chí 'cuēeté yá na yá'n'āa mii'n. Ní Jesús sta'á yá ndeēchē panes mii'n. Ca'á yá gracias Nduūs cáávā panes mii'n. Ní n'dee yá panes mii'n ní ca'á yá discípulos ye'n'é yá. Ní discípulos ca'á yá che'e 'iin'yān s'uun. ⁷ Véé ntúūn' n'duuví 'yaācā. Jesús sta'á yá 'yaācā ní ca'á yá gracias Nduūs cáávā 'yaācā ní ca'a yá discípulos chí ca'a ntúūn' yá 'yaācā 'iin'yān s'uun. ⁸ Nducyaaca 'iin'yān che'e yá ní chíitu 'iin'yān. Ní nin'guaán yá tá ndeēchē 'cuēētē chí nángaava. ⁹ 'Iin'yān chí che'e yá ní ngii yá tan'dúú cuūu mil 'iin'yān. Tuu'mi ní Jesús mii'n ní díin yá despedir ye'n'é 'iin'yān s'uun. ¹⁰ Ní Jesús ndaa yá na 'aama barco ndúúcu discípulos ye'n'e yá ní cuen'é yá na yá'n'āa chí nguuví Dalmanuta.

'Iin'yān fariseos chiica yá Jesús chí ch'in'i yá 'aama vaadi n'giinu

(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

¹¹ Tuu'mi ní ndā 'iin'yān fariseos ní tucá'a yá ca'n'a yá n'deēe n'dái ndúúcu Jesús. Nen'é yá n'diichi yá táacā caa'man' Jesús. Chiica yá Jesús 'áámá vaadi n'giinu ye'n'e na va'ai chēeti nguuví. ¹² Jesús nandaa yiinú yá tí ndaachí 'iin'u yá na staava ye'n'é yá, ní ca'n'a yá: ¿De'ē cúúví chí ngiica 'iin'yān s'uun 'áámá señal ye'n'e vaadi n'giinu? 'Úú nga'n'á cuaacu chí nguéé ca'á mar 'áámá señal 'iin'yān s'uun.

¹³ Cuayiivi chí ca'n'a yá chí yá 'iin'yān s'uun chuū, Jesús nanguēcunéē yá snda yá na barco mii'n. Ní cuen'e yá taama lado nuūn'ān' yá'n'āa mii'n.

Levadura ye'n'e 'iin'yān fariseos

(Mt. 16.5-12)

¹⁴ Discípulos chinaán yá chí candē yá chí che'e yá, naati ndéē yá 'aama n'dyán'ā pan ndúúcu 'iin'yān s'een na barco mii'n. ¹⁵ Tuu'mi ní Jesús ca'n'á yá chí yá discípulos: Cui'n'diichí ní, cundéē ní cuidado ye'n'e levadura ye'n'e 'iin'yān fariseos ndúúcu levadura ye'n'e rey Herodes. Levadura mii'n ní chíin' chí díin yá chí nguéé n'daācā.

¹⁶ Discípulos ní tucá'a yá ca'n'a yá nguān maán yá: ¿'Áá chí nguēē ndéé yú pan chíin' chí 'tiicā nga'n'a yá?

¹⁷ Jesús mii'n ní déenu yá chí nga'n'ā discípulos nguān maán yá ní ca'n'a yá: ¿De'ē cúúví chí nga'n'a ní chí cáávā chí nguéé ndéé ní pan? ¿'Áá cuéé tuumicadiinúún ní? ¿'Áá cuéé i'téenu ní na staava ye'n'e ní? ¹⁸ ¿'Áá nguéé in-aa'n ndís'tií ndúúcu nduutináa'n ní, ndíi nguéé ndúú n'gi-indivee'n rá ní ndúúcu veé'n ní? ¿'Áá nguéé inan'gaacú ní? ¹⁹ Taachí n'deē ndu'u nyu'u panes mii'n chí che'e nyu'u mil 'iin'yān, ¿'áá n'deē 'cuēētē ca pan nángaava? ¿'Áá nin'guaán ní? 'Iin'yān s'een ní ca'n'a yá: Ta ndiichuuví.

²⁰ Ní ca'n'a Jesús: Taachí ca'á ndeēchē panes mii'n che'e cuūu mil 'iin'yān, ¿'áá n'deē 'cuēētē ca nin'guaán ní? Discípulos ní ca'n'a yá: Tá ndeēchē.

²¹ Tuu'mi ní Jesús ca'n'a yá: ¿'Áá cuéé tuumicadiinúún ní?

Jesús díin yá chí nduūvā ye'n'e 'áámá 'iin'yān chí ngueenáán na yáán Betsaida

²² Cuayiivi mii'n mí ndā Jesús ndúúcu discípulos ye'n'e yá na yáán Betsaida. Nán'ā 'iin'yān ní ndéē yá 'áámá chí ngueenáán nanáán Jesús ní ngiicá yá Jesús chí tuu'vi yá 'iin'yān chí ngueenáán. ²³ Jesús sta'á yá ta'ā chí ngueenáán ní tun'dáa yá 'iin'yān 'áámá lado ye'n'e yáán 'líin' mii'n. S'neen yá nuun'ān daín yá na nduutináán sa ní snduu tá'a yá vmaān ye'n'e san'ān mii'n ní itiinguunéen yá san'ā ndúúti chí 'āā inaan sa 'tē. ²⁴ Chí ngueenáán mii'n ní chíinu sa, ní ca'n'a sa: Inaán 'áámá san'ā tan'dúúcā chí 'áámá yán'ā 'tíicā san'ā, naati ngiicá sá.

²⁵ Tuu'mi ní Jesús mii'n ní s'nduu ntúūn' yá ta'a yá na nduutináan san'ā mii'n. San'ā mii'n ní chí'inu n'daācā sa ní nduuví n'dai nduutináan sa. 'Áā tanducué'n'ē inaan n'daācā sa. ²⁶ Tuu'mi ní Jesús mii'n dich'ó yá san'ā chí cuina'n'a sa na vaacu sa. Ní ca'n'a yá: Díí, nguéé cundaá dí n'úúmán' na yáán mii'n ní cuuvi di chuū mar 'áámá 'iin'yān.

Pedro ní ca'n'ā cuaacu sá chí Jesús chí Cristo yá

(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

²⁷ Cuayiivi mii'n Jesús ndúúcu discípulos ye'n'é yá che'n'é yá na yáán s'een ye'n'e yán'āa Cesarea ndúúcu yáán s'een ye'n'e yán'āa Filipo. Taachí snúūn' yá yúúní ntiinguunéen Jesús mii'n discípulos ye'n'e yá, ní ca'n'a yá: ¿Du'ū 'úú nga'n'a 'iin'yān?

²⁸ Discípulos nan'guēcútan'a yá: Nán'ā 'iin'yān ní nga'n'a yá chí díí chí Juan chí chēdínuūn' díí. Nán'a yá ní nga'n'a yá chí díí chí profeta Elías díí. Nán'a yá ní nga'n'a yá chí díí chí 'áámá profeta díí.

²⁹ Tuu'mi ní Jesús ntiinguunéen yá discípulos: ¿Du'ū 'úú nga'n'á ndís'tií? Tuu'mi ní Pedro mii'n ní ca'n'a sa: N'díí chí Cristo chí ye'n'e Nduūs.

³⁰ Jesús ní ca'n'a yá chí nguéé cuuvi yá mar 'áámá 'iin'yān chuū.

Jesús nga'n'a yá ye'n'e vaadi n'gii ye'n'e maán yá

(Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

³¹ Tuu'mi ní Jesús tuca'á yá chí cueen' yá ye'n'e San'ā chí Daiya Dendyuūs. Ní neen'é 'cueenu sa cuuvi. 'Iin'yān chí-

iduú n'geeté ndúúcu 'iinyān ndiicúu chi ngan'a ntiinyuú ye'nē yáacu miiñ ndúúcu maestros ye'nē ley, 'āā ntéé ne'nē yā san'ā. Ní can'a yā chii yā 'iinyān s'een chi 'caan'nún yā san'ā, naati san'ā miiñ ní cheeti 'iīnū nguuvu nduuchi sa ye'nē nguaañ tiná'ā. ³² 'Úú ní ngan'á cuaācū chuū. Tuu'mi ní Pedro miiñ ní cue'nē sa ndúúcu Jesús 'áámá lado ní tuc'á sa yaa'vi neen sa Jesús. ³³ Naati Jesús nan'guēcundíí yā ní n'diichí yā discípulos ní yaa'vi neen yā Pedro ní can'a yā: Díí, Pedro, tan'dúúca yáán'nguiinūu, 'tíicā dii. Cuví di ye'nē 'úú, ti dii ní nguéé nadicádíínuu di tan'dúúca Ndyuūs nadicádiinu-uñ yā, ti nadicádíínuu di ye'nē dendu'ú ye'nē in'yeendí 'cūū.

³⁴ Tuu'mi ní Jesús yaa'vi yā discípulos ye'nē yā ndúúcu taná'ā 'iinyān, ní can'a yā chii yā 'iinyān s'uun: Ndúúti chi 'áámá 'iinyān ne'nē yā can'a yā nduucú, canéé chi cu'nééñ maán yā tanducuénē dendu'ú chi véé ye'nē yā ní cuta'á yā cruz ye'nē yā chí tan'dúúca chi 'cueenu taaví yā cuuvi cucáávā 'úú 'iicu can'á yā nduucú. ³⁵ Tí nducyáácá 'iinyān chi ne'nē yā nadanguán'āi yā vida ye'nē maán yā na in'yeendí 'cūū ní dindaí taama vida ye'nē yā nanáán Ndyuūs. Ní nducyáácá 'iinyān chi dindaí yā vida ye'nē yā cucáávā 'úú ní cucáávā nduudu cuaacu chí nguañ'ái 'iinyān, tuu'mi ní nandaacá yā vida ye'nē yā nanáán Ndyuūs. ³⁶ ¿De'ē dichí'vē ye'nē san'ā ndúúti chi diiñ sa ganar nducueñē chi véé in'yeendí 'cūū ní dindaí sa alma ye'nē sa? ³⁷ ¿Áá n'deēe cuuvi nadí'vē sa 'áámá 'iinyān cucáávā alma ye'nē sa? ³⁸ Nduuti chi 'áámá 'iinyān cuuvi 'cuinaán yā ye'nē 'úú ndúúcu nduudu ye'nē nanáán 'iinyān chi véé nuu'ndi ye'nē yā, ní nguéé n'daācā idiíñ yā, 'tiicá ntúūn 'úú chi Sa'n'a chí Daiyá Ndyuūs, cuuví 'cuinaán ye'nē yā taachi ndaá ndúúcu dēevē ch'ēte n'dai ye'nē Chiidá ndúúcu ángeles chí dēevē yā.

9 Jesús ní can'a yā chii yā 'iinyān s'een: Cuaacu níinyúñ ngan'á, chí véé ná'a nī chí snée nī 'muuñ chí nguéé 'cuuví nī taanduvéé ndii snaan nī naachí Ndyuūs ngan'a ntiinyuúñ yā ye'nē chí ndaa yā ndúúcu poder ye'nē yā.

Jesús ñ'daan yā cuerpo ye'nē maán yā

(Mt. 17.1-13; Lc. 9.28-36)

² Cho'ó jaāñ nguuví, ní Jesús candéē yā Pedro, ndúúcu Jacobo, ndúúcu Juan. Ní che'nē yā ndúúcu 'iinyān s'een na 'áámá yīcū yaacu. Ní miiñ ní Jesús ñ'daan yā cuerpo ye'nē yā nanáán 'iinyān s'een. ³ Catecai yā nguēcundáā ngii n'gai ní cuéē tan'dúúca nieve. Mar 'áámá 'iinyān ye'nē in'yeendí 'cūū nguéé cuuvi naán'nú yā 'áámá tíñūu táátíí cuéē. ⁴ Ní che'enaāñ sán'ā profeta Elías ndúúcu Moisés, 'iinyān s'een chí ch'íi ndíí cuáán vmaañ. Ní ndeé yā ndúúcu Jesús. ⁵ Tuu'mi ní Pedro miiñ ní can'a sá chíí sá Jesús: N'díí Maestro, de'e chúúca n'daācā ye'nē yú chí 'cuēetinée yú 'muuñ. Din'dái 'nū 'iīnū va'ai 'lííñ: 'Áámá ye'nē nī, táámá ye'nē Moisés, táámá ye'nē profeta Elías.

⁶ Discípulos ní di'yáá yā chíí. Ní Pedro miiñ nguēe deenu sa de'ē chí ngan'a sa. ⁷ Tuu'mi ní ndaā vmaán'ñ ye'nē 'iinyān s'een 'áámá meēñ ní sn'dii 'iinyān s'een. Ní

discípulos chíiindiveēñ yā 'áámá nduudu chí ngan'a nguaañ meēñ miiñ chí ngan'ā: Sán'a 'cūū Sa'n'ā Daiyá chí ne'nē n'dái. Cu'neen veēñ nī ye'nē sa.

⁸ Hora míñ nūu, taachi discípulos n'diichí yā, 'āā ntéé du'ú vēe snéé ndúúcu yā, 'āā dámaāñ Jesús miiñ nduucú yā.

⁹ Taachí nangua'á yā ye'nē yīcū miiñ na yúúní miiñ naachi cuna'nā yā Jesús can'a yā chíí yā 'iinyān s'een chí nguéé caan'mán yā ye'nē chí n'diichí yā, ndíí taachi Sa'n'a chí Daiyá Ndyuūs nduuchi sa ye'nē nguaañ tiná'ā.

¹⁰ Cáávā chuū nanguáñ'daí yā chí canúúñ n'de'ei nguaañ maán yā, naati ntinguunéēñ yā nguaañ maán yā ¿de'ē chí 'túúca chí nduuchi sa ye'nē nguaañ tiná'ā? ¹¹ Tuu'mi ní discípulos ntinguunéēñ yā Jesús ní can'a yā: ¿De'ē cúvív chí ngan'ā maestros ye'nē ley chí Elías miiñ canéé chí ndaa vmaañ sa?

¹² Jesús miiñ nan'guēcúta'nā yā ní can'a yā chíí yā discípulos: Cuaacu níinyúñ chí Elías miiñ 'āā ndaá sá vmaán'ñ vmaañ ní diiñ sa n'neē sa tanducuénē ye'nē Ndyuūs. ¿De'ē ngan'ā naachi canéé nguūñ na libro ye'nē Ndyuūs ye'nē Sa'n'ā chí Daiyá Ndyuūs? Ngan'a chí canéé chí 'cueenu sá cuuvi ní 'iinyān s'een diíñ yā despreciar sa'n'ā ní nguéé ne'nē yā san'ā. ¹³ Naati maañ ní ngan'á chí 'āā ndaā profeta Elías miiñ ní 'iinyān s'een 'āā diíñ yā chí ne'nē yā ndúúcu sa, tan'dúúca chí ngan'a naachi canéé nguūñ na libro ye'nē Ndyuūs ye'nē chí canéé chí chó'ō.

Jesús divii yā espíritu ye'nē yáán'nguiinūuñ ye'nē 'aama san'ā 'dííñ

(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

¹⁴ Cuayivi míñ Jesús ndaa yā naachi snéé discípulos ye'nē yā. N'diichí yā neenē n'deēe 'iinyān cuaañ 'diituú discípulos ye'nē yā. Véé ntúūñ maestros ye'nē ley miiñ chí ndeé yā n'deēe n'dái ndúúcu discípulos. ¹⁵ Ní taachi n'dííchi nducyaaca yā Jesús miiñ cue'nē yīinu yā ní nguéenu yā ní ndáa yā nanáán Jesús chí diíñ yā saludar Jesús. ¹⁶ Tuu'mi ní Jesús ntinguuneeñ yā 'iinyān s'een: ¿De'ē ngan'a nī ndúúcu 'iinyān s'tíí?

¹⁷ 'Áámá chéé 'iinyān s'een chí snée yā miiñ nn'guaacú-tan'a yā: N'díí Maestro, ndéé 'aama daiyá, chí canéé sá ndúúcu 'áámá espíritu ye'nē yáán'nguiinūuñ chí diiñ chí nguéé ngíí ngan'ā sa. ¹⁸ 'Áā tíí nūuñ naachi canéé sá espíritu 'cūū ní sta'a sán'ā ní n'geēcu sán'ā ná yán'āa. Ní sa'n'ā miiñ ní ican'dáā yáñ cuaañ cheendi sa. Ní n'geēcu r'íí 'díínyúñ sá. Chííñ chí neenē nduuví duūvā sa. 'Áā ngíí discípulos ye'nē nī chí tun'dáa yā espíritu ye'nē yáán'nguiinūuñ, naati nguéé cuuvi diíñ yā.

¹⁹ Jesús nan'guēcúta'nā yā ye'nē 'iinyān s'een: Ndís'tíí, 'iinyān chí nguéé i'téenu nī. ¿Áá 'naañ tiempo canéé chí cuneé ndúúcu ndís'tíí? ¿Áá 'naañ tiempo canéé chí cuhéé ndúúcu nī? Candéē nī 'muuñ sa'n'ā 'dííñ.

²⁰ Che'nē yā nguai yā san'ā 'dííñ miiñ. Ní taachí n'diichi espíritu ye'nē yáán'nguiinūuñ Jesús miiñ, yáán'nguiinūuñ miiñ chindēevē sa'n'a 'dííñ miiñ. Cheēcu ndáā sa ní n'gee yáñ cuáán cheendi sa. ²¹ Tuu'mi ní Jesús ntinguunéēñ yā chíida sa'n'ā 'dííñ: ¿Áá 'naañ canee sa ndúúcu ca'ai 'cūū? Chíida sa miiñ ní can'a yā: Ndií chí 'lííñ sa. ²² Néénē n'deēe cuuví espíritu ye'nē yáán'nguiinūuñ miiñ ní

n'gaanuun sán'ā nguuaan nguuchi yán'ā ní nguuaan nuūn'nī va, chí ne'n'e 'caān'nūn sa'n'ā. N'diī Jesús, ndúúti chí cúúví diin nī 'tēē de'ē chí cunnee nī nús'uu, ní nuun nnee ya'āi 'iinú nī nús'uu ní cunnee nī nús'uu.

²³ Jesús ca'n'a yā chí yā sa'n'ā mii'n: Nduuti chí cuuvi cu'téenu di, tuu'mi ní tanducuén'ē ní cuuvi cáávā 'iin'yān chí i'téenu yā.

²⁴ Tuu'mi ní chiida sa nééné 'caī ní ngēcú yā. Ní ca'n'a yā: 'Úú cu'teenú. Cunnee nī 'úú ní cuuvi cu'teenú ca.

²⁵ Taachí Jesús n'diichí yā chí neené n'deēē 'iin'yān nduuvidaamá yā, nga'n'a diitú yā ndúúcu espíritu ye'n'e yáán'guiinūn ní ca'n'a yā: Dii espíritu chí diin chí nguéé ngii nga'n'a ní nguéé n'giindiveén 'úú cuuví dii chí nan'dáa di ye'n'e cuerpo ye'n'e sa'n'ā 'díin 'cūū, ní 'āā ntéé ngēecunéé di cundaā di na cuerpo ye'n'e sa.

²⁶ Espíritu mii'n ní chindeēve sa'n'ā 'díin mii'n ní chēē-cundáa sa'n'ā taama vmné'ēē ní nan'dáa ye'n'e sa.

S'neen sa'n'ā 'díin mii'n tan'dúúca chí ch'ii sa. Taachí 'iin'yān s'uun n'diichí yā sa'n'ā 'díin mii'n neené 'yaa'n yā ca'n'a yā chí n'díí sá. ²⁷ Naati Jesús mii'n ní sta'á yā ta'ā sa, ní nadicuéēn yā sa'n'ā. Sa'n'ā 'díí mii'n ní chééndii sa.

²⁸ Cuayiivi ní Jesús sndaā yā na 'áámá va'ai, ní discípulos ye'n'e yā ntinguunéēn yā Jesús taachi snéē yā 'áámá lado: ¿De'ē cúúví chí nús'uu nguéé chitun'dáa 'nū espíritu ye'n'e yáán'guiinūn ye'n'e sa'n'ā 'díin?

²⁹ Ní Jesús ca'n'a yā: Espíritu 'cūū chí 'túúca nguéé nan'dáa ye'n'e 'iin'yān chí 'tiicá nūn caati dámaān chí nga'n'angua'á yā ndúúcu chí nguéé 'āā ca'diinú yā ngu-uví chí nga'n'angua'á yā.

Jesús nga'n'a ntúun yā ye'n'e vaadī n'gii ye'n'e yā (Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

³⁰ Taachí can'daā Jesús ndúúcu discípulos na yáān mii'n, cho'ó yā na yán'āa Galilea. Jesús mii'n nguéé ne'n'e yā chí cadiinuu mar 'áámá 'iin'yān chí canee yā mii'n, ³¹ ti Jesús mii'n ní ngi'cueen yā discípulos ye'n'e yā chí Sa'n'a chí Daiya Dendyuūs mii'n ní canéé chí ca'a yā sán'ā na ta'āa 'iin'yān. Ní canéé chí 'caan'nú' yā sa'n'ā. Ní taachí 'āā 'cuuví sa chēēti 'iinú nguuvi canéé chí nduuchi sa ye'n'e nguuaan tinán'ā. ³² Naati discípulos ní nguéé túúmícadíinuu' yā chí nga'n'a Jesús. Ní 'va'a yā chí ntíin-guunee' yā ye'n'e chúū.

¿Du'ū cá chí ch'ēete ca? (Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

³³ Tuu'mi ní ndaa Jesús ndúúcu discípulos ye'n'e yā na yáān Capernaum; ní taachí ndaa yā 'áámá va'ai, Jesús ntinguunéēn yā discípulos: ¿De'ē nga'n'a ndís'tiī cuaa'n cyúúní?

³⁴ Discípulos ní 'āā ntéé ca'n'á yā mar 'áámá ti cuaa'n cyúúní míin ntínguunee' vi'i yā chēē ca yā chí ch'ēete ca yā. ³⁵ Tuu'mi ní Jesús mii'n ch'iindí yā ní yaa'ví yā ndi-ichúúví discípulos ye'n'é yā chí cuchii yā nanáan yā. Ní ca'n'a yā: Ndúúti chí 'áámá ndís'tiī ne'n'e nī cuuví nī cuáán vmnaa'n, canéé chí cuuví nī ndii cuayiivi ye'n'ē nducyáácá yā ní ndiicuu' ca nī. Ní canéé chí dichí'vē nducyaaca 'iin'yān.

³⁶ Tuu'mi ní Jesús sta'á yā 'áámá sa'n'ā 'líin ní s'neen yā naavtán'ā ye'n'e discípulos. Ní sta'á yā sa'n'a 'líin mii'n ní ca'nuún yā sa'n'ā. Ní ca'n'a yā chí yā discípulos ye'n'e yā: ³⁷ 'Iin'yān chí 'cuaán yā sa'n'ā 'líin 'túúca, nduūcú chí du-uchi, 'iin'yān mii'n ní 'cuaán yā 'úú. 'Iin'yān chí 'cuaán yā 'úú, nguéé dámaān 'úú cuaán yā, naati 'cuaán ntúun yā 'iin'yān chí dichó'o yā 'úú.

Ye'n'e 'iin'yān chí lado ye'n'e Jesús (Mt. 10.42; Lc. 9.49-50)

³⁸ Tuu'mi ní Juan mii'n ní ca'n'a sa chí sa Jesús: N'diī Maestro, n'diichí 'nū 'áámá sa'n'ā chí divii sa espíritus ye'n'e yáán'guiinūn ye'n'e 'iin'yān ndúúcu chí dúúchí nī, naati sán'ā mii'n ní nguéé cachiicá sá ndúúcu nús'uu. Nguéé 'cuún 'nū chí diin sa 'tíicā.

³⁹ Jesús ca'n'a yā chí yā discípulos: Ndís'tiī 'cuáan nī chí diin sa 'túúca; ti nguéé véé mar 'áámá 'iin'yān chí díin yā vaadī n'giinu ndúúcu chí duuchi, ní cuayiivi cúúví caan'mán yā chí 'úú ní nguéé n'daācā 'úú. ⁴⁰ Ti 'iin'yān chí nguéé idíin yā contra ye'n'e s'uūn, ní ye'n'é yā favor ye'n'ē yú. ⁴¹ 'Āā du'ú nūn 'iin'yān chí téē yā ndís'tiī 'áará chí 'áámá vaso nuūn'nī ndúúcu chí duuchi, ti ndís'tiī ye'n'e Cristo ndís'tiī, cuaacu níinnyún 'iin'yān mii'n ní véé chí ndaācā chí cuuvi ye'n'e yā ná va'ai chēēti nguuvi.

Ye'n'e dendu'ū chí diin chí 'iin'yān diin nuu'ndí yā (Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

⁴² Tuu'mi ní ca'n'a Jesús: 'Āā du'ú nūn 'iin'yān chí díin yā chí 'áámá chēē chí n'gaiyāā chí i'téenu yā 'úú díin yā nu-u'ndi, n'daācā ca cáávā 'iin'yān mii'n chí 'iin'yān s'ee'n cāchiichí yā 'áámá tuūu yúúdu chí inguú 'iin'yān na daandu yā ní canuún yā 'iin'yān mii'n naachí yaānuún ye'n'e nuūn'nī'yán'ā. ⁴³ Ní ndúúti chí ta'ā di idíin chí dinu-u'ndi di, n'daacā ca chí 'caaca di ta'a di ní divii di. N'daacā ca chí ndaā di ndúúcu 'aama ta'á nūn di ná vi-da cue'n'e daānman, ní nguéé chí ca'n'ā di ndúúcu 'uūví ta'a di na infierno, naachí nguūchī yan'ā mii'n ní nguéé ín'tuūví. ⁴⁴ Lugar mii'n naachí nguéé n'gii n'daāa ní ngu-uchi yan'ā mii'n ní 'āā ntéé n'tuūví. ⁴⁵ Ndúúti chí ca'a di idíin chí dinu-u'ndi di 'caaca ntúun di ní divii di. N'daacā ca chí ndaa di lo'ō di na vida cue'n'e daānman mii'n, nguéé ti chí ca'n'ā di ndúúcu 'uuví ca'a di na infierno naachí nguuchi yán'ā mii'n chí nguéé ín'tuūví. ⁴⁶ Lugar mii'n ní naachi nguéé n'gii n'daāa ní nguuchi yán'ā mii'n 'āā ntéé ín'tuūví. ⁴⁷ Ndúúti chí nduutináan di díin chí id-inu-u'ndí di, tuu'mi ní tun'dáa di; ti n'dáácā ca chí ndaa di ndúúcu 'áámá nduutináan naachí Nduuūs nga'n'a nti-innyún yā, nguéé ti chí ca'n'a di ndúúcu nduu 'uuvi nduutináan di na infierno, ⁴⁸ naachí n'daāa míin nguéé n'gii tī ní nguuchi yán'ā mii'n 'āā ntéé ín'tuūví tan'díí nūn.

⁴⁹ Ti nducyaaca 'iin'yān chí i'téenu yā canéé chí n'diichi néen yā 'cueenú yā cuuvi tan'dúúca chí cho'ó ná ngu-uchi yan'ā, ní tanducuén'ē 'iiti chí 'iin'yān 'caan'nú' yā cáávā ofrenda ye'n'é Nduuūs, díin yā preparar 'iiti mii'n ndúúcu yíimā. ⁵⁰ Yíimā ní n'dai. Ní nduuti chí nguēē ndaācā sabor ye'n'ē, ¿de'ē cuuvi díin nī, ní cuuví ndaācā sabor ye'n'ē? Ndís'tiī cunee nī tan'dúúca chí yíimā, 'tíica

cuneé nī, ní canéé n'daaca nī 'aama nī taama nī ndúúcu vi't.

Jesús ngi'cueen yā ye'n'e divorcio chi i'teexhií vi'i 'iin'yān
(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

10 Jesús can'daa yā ye'n'e yāān Capernaum, ní cue'n'e yā na yá'n'āa Judea ndúúcu yá'n'āa chi ca-nee táámá lado ye'n'e yíicú Jordán. Mii'n ní nduuvidaama ntúu'n 'iin'yān naachi canéé Jesús mii'n. Jesús tuca'a yā chi'cueen yā 'iin'yān s'een tan'dúúccā costumbre ye'n'e yā. ²Tuu'mi ní nduuvu 'iin'yān fariseos ndaá yā nanáán Jesús ti ne'n'é yā n'diichíneen yā Jesús mii'n. Ní ntiingu-unéen yā Jesús ndúúti chi n'daācā chí sa'n'ā n'teexchi sá n'daataá ye'n'e sa. ³Jesús mii'n ní nan'guεεcúta'n'a yā: ¿D'é'ε can'a Moisés chii sa ndís'tií na ley ye'n'e yú?

⁴Fariseos ní can'a yā chii yā Jesús: Moisés mii'n ní 'cuūn sa chi ca'a sá n'daataa mii'n 'áámá caaca yé'n'e chí i'teexchi vi'i yā. Tuu'mi ní cu'neen sa tán'ā sa.

⁵Tuu'mi ní Jesús can'a yā chii yā fariseos: Moisés mii'n tee sa mandamiento 'cūū, ndís'tií, caati ndís'tií ní neené chεεchi staava ye'n'é nī. ⁶Naati ndíi cuaa'n vm-naa'n, taachi Ndyuūs din'dái yā tanducuén'ē dendu'ū, din'dái yā sá'n'ā ndúúcu n'daataá. ⁷Chíín chí sa'n'ā mii'n cun'néén sa chiida sa ndúúcu chεεcu sá ní ndūūvidaama sa ndúúcu n'daataá ye'n'e sa, ⁸ní nduu 'uuví yā ní nduūvi 'aama yā ndúúcu ví't. Chíín chí 'āā ntéé 'uūvi yā tí 'āā 'aama núún yā. ⁹Chíín chí sa'n'ā mii'n nguéé canee chí nadivíi sa chí Ndyuūs nadaamá yā.

¹⁰Cuayivi mii'n taachí 'āā snée Jesús ndúúcu discipulos ye'n'e yā chεētí 'áámá va'āi, mii'n discipulos nguεε-cunéé yā ntiinguuneen yā Jesús ye'n'e nduudu 'cūū.

¹¹Jesús can'a yā chíi yā discipulos: Sa'n'ā chí cu'neen sá n'daataá ye'n'e sa ní 'caandivaacu sa ndúúcu táámá n'daataá, sa'n'ā mii'n ní idinuu'ndi sa chí véé táámá n'daataá ye'n'e sa. ¹²Ní ndúúti chí 'áámá n'daataá cu'neen ta isá'n'ā ye'n'e tá ní 'caandivaacu tá ndúúcu táámá sa'n'ā, 'tiicá ntúūn n'daataá mii'n idinuu'ndi tá chí véé taama isá'n'ā ye'n'e tá.

Jesús di'viicú yā dá'caiyāa
(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

¹³Tuu'mi ní 'iin'yān s'een níndéé yā da'caiyāa nanáán Jesús, chí Jesús tuu'ví yā da'caiyāa mii'n; naati discipulos ní yaa'vi néen yā 'iin'yān s'een chí ndéé da'caiyāa s'een.

¹⁴Taachí Jesús n'diichi yā chuū, yaa'vi néen yā ní can'a yā chíi yā discipulos: 'Cuaa'n nī chíi da'caiyāa nanaán, ní nguéé ndivíi nī ye'n'é, ti na va'ai chεeti nguuvu naachi Ndyuūs nga'n'a ntiinyún yā ní ye'n'e da'caiyāa s'tií, 'tiicā.

¹⁵Cuaacu níinyún nga'n'á ngií ndís'tií, 'iin'yān chí nguéé cu'téenu yā ye'n'e naachi Ndyuūs nga'n'a ntiinyún yā tan'dúúccā chí i'teenú 'aama dá'caiyāa, nguéé cuuví cun-daa yā naachi Ndyuūs nga'n'a ntiinyún yā.

¹⁶Ní Jesús sta'á yā da'caiyāa mii'n ní ca'nuú yā ní di'vi-icú yā. Ní s'neen yā sn'duú tá'a yā vmnaa'n ye'n'e.

Ye'n'e sa'n'a 'díín chí 'cuiica
(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

¹⁷Taachí Jesús candií yā yúúní ye'n'é yā, ndaā 'áámá sá'n'ā. Ngeenu sa nanáán Jesús ní chíintii'ya sa nanáán yā ní ntínguuneē sa: N'dií Maestro chí n'dái nī, ¿d'é'ε díín ní ndaacá vida cue'n'e daān'ma'n chí cuuvi ye'n'é?

¹⁸Jesús can'a yā chíi yā sa'n'ā: ¿D'é'ε cúuví chí nga'n'á dí chí n'dai 'úú? Mar 'áámá 'iin'yān nguéé n'dai yā tí dá-maa'n Ndyuūs. ¹⁹Dii ní deenu di chí canéé nguūn na ley chí 'tuucā: Nguéé can'a di ndúúcu tááma n'daataá chí nguéé ye'n'e di. Nguéé 'caā'n'nu'n di. Nguéé diduucú di. Nguéé caa'n'ma'n nduudu yaadi ye'n'e mar 'áámá 'iin'yān. Nguéé cannche'ei di 'iin'yān. Diné'n'e di chiida di ndúúcu chεεcu di.

²⁰Sa'n'ā mii'n ní nan'guεεcúta'n'ā sa: N'dií Maestro, tanducuén'ē chuū 'āā idiín ndíi taachi sa'n'ā 'líín 'úú.

²¹Jesús ní ch'iinu yā sa'n'ā 'díín ní diné'n'e yā sa'n'ā. Ní can'a yā: Véé táámá chí indái ye'n'e di. Cuén'ē dí n'diicuí dí tanducuén'ē chí véé ye'n'e di, ní ca'a di 'iin'yān chí nguéé ye'n'e yā. Tuu'mi ní ndaācā chí véé vaadi 'cuiica ye'n'e na va'ai chεeti nguuvu chí cuuvi ye'n'e di. Tuu'mi ní cutá'a di cruz ye'n'e di chí ye'n'e chí 'cueenu di cuuvi ní cuchii di ní can'a di nduucú.

²²Naatí taachi ch'iindiveen sá chuū, néené s'neen ya'āi 'iinu sa ní neene ndaachi 'iinú sa. Ní cuna'n'a sa ti neené 'cuiica sa.

²³Tuu'mi ní Jesús ch'iinu yā cuaa'n 'diitúú yā ní can'a yā chíi yā discipulos ye'n'e yā: D'é'ε chúúccā ngi'n'ti chí cun-daā 'iin'yān 'cuiica naachí Ndyuūs nga'n'a ntiinyún yā.

²⁴Discipulos ní nge'e yiinu yā ye'n'e nduudu ye'n'e yā; naati Jesús ní can'a ntúu'n yā: Ndís'tií daiyá, d'é'ε chúúccā ngi'n'ti chí 'iin'yān chí idiné'n'e ca yā chí véé ye'n'e yā chí cundaa yā naachí Ndyuūs nga'n'a ntiinyún yā. ²⁵Nguéé ngi'n'ti cá chí 'áámá 'iiti camello, chí ch'εete cá nguéé ti 'yúúndūu chí cho'ó tī na nduutináán 'iini, chí cheendi va'ai 'líín nguéé ti 'áámá 'iin'yān 'cuiica i'téenu yā Ndyuūs ní cundaa yā naachí Ndyuūs nga'n'a ntiinyún yā.

²⁶Taachí discipulos ch'iindiveen yā chuū, nadicádíínu-u'n taavi ca yā ní nguuaa'n maa'n yā ntínguuneen yā vi't. Tuu'mi ní nga'n'a yā: ¿Du'ú cuuví nangua'n'āi?

²⁷Jesús mii'n ch'iinu yā discipulos ní can'a yā: Sa'n'ā in'yee'dí 'cūū nguéé cuuvi díín sa chuū, naati Ndyuūs cuuvi díín yā caati nanáán Ndyuūs nguéé d'é'ε vεε chí nguéé cuuvi díín yā.

²⁸Tuu'mi ní Pedro mii'n tuca'a sa can'a sa ní can'a sa chíi sa 'iin'yān: Nús'uu ní s'neén 'nū tanducuén'ē chí véé ye'n'é 'nū, ní cuchíi 'nū nduucú nī.

²⁹Jesús nan'guεεcúta'n'a yā: Cuaacu níinyún nga'n'á ngií ndís'tií. 'Āā du'ú nūu'n 'iin'yān chí cu'neén yā vaacu yā, o 'díínu yā, o ví't, o chεécú yā, o chiidá yā, o n'daataá ye'n'é yā, o daiya yā, o yá'n'āa ye'n'e yā, cáávā 'úú ní cáávā chí candεε yā nduudu chí ngua'n'ai 'iin'yān, ³⁰cuta'á yā na in'yee'dí 'cūū 'áámá ciento cúuví cá chí n'dee ca dendu'ū ye'n'e va'ai s'een ndúúcu 'díínu yā ndúúcu 'cεε'vε yā ndúúcu vi'i yā, ndúúcu chiidá yā, ndúúcu chεécú yā, ndúúcu daiya yā, ní ye'n'e yá'n'āa ye'n'e yā. Ní canéé chí n'g'éénú yā ngii chí 'iin'yān idiín yā

naati ná in'yeēndī chí cuchīī ndaācā vida cue'le daānman ye'le yā. ³¹ Néené 'yaa' in'yān chí maa' snée yā cuaa' vmnaa' in'yān s'een' cuētinée yā cuaa' chí cuayiivi. Ní neené 'yaa' in'yān chí maa' snée yā cuaa' chí cuayiivi, in'yān s'een' cuētinée yā vmnaa'.

Jesús nga'a ntúu' yā ye'le chí 'cuūví yā

(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

³² Jesús ndúucū discipulos ye'le yā snúún yā yúúní ní cuchēē yā na yāān Jerusalén. Jesús cue'lé yā vmnáan discipulos. Ní discipulos nadicádiinu' yā ní cue'le yinú yā ní 'va'á yā. Tuu'mi ní Jesús mii' nguēcunée yā ní yaa'vi ndiichúví discipulos ye'le yā ní tuca'a yā ca'n'a yā chí yā discipulos ye'le chí canée chí 'cuūví yā. ³³ Ní ca'n'a yā Cun'diichí nī, caa yú na yāān Jerusalén, naachí 'úú chí Sa'n'a chí Daiya Dendyuūs mii' ní in'yān nca'a yā 'úú chiiduú n'gēē ndúucū maestros ye'le ley. Ní in'yān s'een' caacá yā ye'le 'úú chí 'cuūví. Ní nca'á yā 'úú in'yān chí nguēé ndaata ye'le Israel. ³⁴ Ní 'caan'nyu' néen' yā 'úú. Ní 'cue'lé yā 'úú ní ca'a neen' dai' yā 'úú. 'Cuiinu chuū ní 'caan'nún' yā 'úú. Naati ndiichi ndii' íinú nguuv' mii', nduchí ye'le nguaa' tiná'nā.

Jacobo ndúucū Juan ngíicá sá 'áámá favor

(Mt. 20.20-28)

³⁵ Tuu'mi ní Jacobo ndúucū Juan, chí daiya Zebedeo, ndaá yā nanáan Jesús mii' ní ca'n'a sa: N'diī Maestro, ne'le 'nū chí diín nī 'áámá favor chí ngiica 'nū.

³⁶ Tuu'mi ní Jesús ntiinguunee' yā: ¿De'ē ne'le nī chí diín?

³⁷ Tuu'mi ní ca'n'a sa chí sa Jesús mii': 'Cuáán dí chí 'cuēēté 'nū 'áámá 'nū lado tá cuaacú di ní táámá 'nū ní lado tá 'cueē di taachi 'āā ndaá hora ye'le chí nga'a ntiin'nyu' dí ye'le nducué'nē.

³⁸ Tuu'mi ní Jesús mii' ca'n'a yā: Ndis'tiī nguēé déenu nī de'ē chí ngiica nī. ¿Áa cuuvi diín di cu'u nuún nī ye'le chí n'gēē chēeti vaso chí ye'le chí 'cueenú cuuvi? ¿Áa cuuvi cuta'á nī maa' chí ngēdínuū'nī chí cuta'á?

³⁹ Juan ndúucū Jacobo mii' ní nan'guēcúta'n'a yā: Cuuvi diín 'nū. Tuu'mi ní Jesús ca'n'a yā chí yā in'yān s'een': Cuaacu níin'nyu' canée chí cu'ú nī ye'le vaso chí ye'le chí 'cueenú cuuvi ní canée chí cuta'á nī chí ngēdínuū'nī chí 'úú ita'á. ⁴⁰ Caati nguēé ituneen' 'úú chí ca'á du'ū chí 'cuūndī lado tá cuaacú o lado tá 'cueēé. Lugar 'cūū ní Ndyuūs ca'á yā in'yān chí Ndyuūs diín yā 'cundiyaán yā cáávā in'yān.

⁴¹ Taachí ch'iindiveen' ndu'u ndiichí discipulos chuū, nduuv' taán yā ndúucū Jacobo ndúucū Juan mii'.

⁴² Jesús ní yaa'vi yā discipulos ní ca'n'a yā: Tan'dúucā chí ndis'tiī deenu nī, in'yān chí nga'a ntiin'nyu' yā ye'le naciones véé poder ye'le yā nguaa' in'yān ye'le nación ye'le yā ní in'yān chí n'gēē cá ye'le naciones nga'n'a ntiin'nyu' yā in'yān s'een'. ⁴³ Naati nguaa' ndis'tiī, nguēé 'tíicā. 'In'yān chí ne'le cuuvi ch'ēēte yā nguaa' ndis'tiī canée chí dichí'vé yā in'yān. ⁴⁴ Áā du'ú nūū' ndis'tiī chí ne'le nī cunee nī cuaa' vmnaa' ye'le ndis'tiī canée chí dichí'vé nī nducyaaca in'yān. ⁴⁵ Naati Sá'n'a chí Daiya Dendyuūs nguēé ndaā sa chí in'yān dichí'vé yā sa'n'a, ti

maa' sa dichí'vé sa nducyaaca in'yān, ní ca'a sa vida ye'le maā' sa tan'dúucā precio ye'le nuun'di cáávā chí nanguan'ai yā n'dee n'daí in'yān.

Jesús n'guaán yā nduutináan sa'n'a Bartimeo

(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

⁴⁶ Tuu'mi ní ndaā Jesús ndúucū discipulos na yāān Jericó. Ní taachí can'daa yā yāān Jericó ndúucū 'yaa' n'daí in'yān 'áámá sán'a chí ngeenáan chí nguuv' Bartimeo, daiya Timeo, véé sá niin'nuún' cyúúní ní ngiica sá limosnas. ⁴⁷ Ní taachí ch'iindiveen' sa chí Jesús ye'le yāān Nazaret cho'o yā mii', sa'n'a ngeenáan mii' tuca'a sa 'caí sa ní ca'n'a sa: Jesús, Daiya David, nnée ya'āi in'u nī 'úú.

⁴⁸ Néené 'yaa' yā yaa'vi neen' yā sa'n'a mii' chí cunēé 'diín sa cheendí sa, naati sa'n'a mii' ní n'gaí yiicá cá sá: N'diī Daiya David, nnée ya'āi in'u nī 'úú.

⁴⁹ Tuu'mi ní Jesús cheendii yā ní ca'n'a yā: Yaa'vi nī sa'n'a chí chí sa 'muu'. Ní chen'é yā ní chí yā sa'n'a chí ngeenáan mii': Canée diitu di ní cáániicū di ndúcueen' di ti Jesús n'gaí yā dii.

⁵⁰ Tuu'mi ní sn'daa sa cotón ye'le sa ní nadacueen' sa ní ché'le sa ndaā sa nanáan Jesús mii'. ⁵¹ Tuu'mi ní Jesús ntiinguunee' yā sa'n'a: ¿De'ē ne'le di chí diín ndúucū dii? Sá'n'a chí ngeenáan mii' ní ca'n'a sa: N'diī Maestro diín nī chí snaán.

⁵² Jesús ca'n'a yā: Cuna'n'a di. Áā inaa' di, ti s'téenu di. Hora 'cūū nūū' chí ngeenáan mii' ní snaan sa ní cue'le sá ndúucū Jesús mii' na yúúní.

Jesús ndaa yā na yāān Jerusalén

(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

11 Taachí Jesús ndúucū discipulos ndaa yā niin'nuún' na yāān Jerusalén, ndaa yā na yāān Betfagé, ndúucū yāān Betania, niin'nuún' na yiicū chí nguuv' Olivos. Ní Jesús dichó'o yā na 'uūví discipulos ye'le yā. ² Ní ca'n'a yā: Cué'le nī na yāān 'líín chí canée niin'nuún' ní taachí ndaa nī mii' ndaaca nī 'áámá burro n'dēēchí' chí tī. Burro mii' ní mar 'áámá in'yān 'āā cuéé cunduú yā 'iiti. N'daatí nī 'iiti ní candēē nī 'iiti 'múún'. ³ Ndúúti chí 'áámá in'yān tínguunee' yā ndis'tiī: ¿De'ē cúuví chí 'tíicā idiín nī? Caa'n'ma' nī cuuvi nī in'yān tí Señor ye'le yú' ne'le yā 'iiti mii'. Ní caama nadicho'ó yā 'iiti.

⁴ 'In'yān s'een' ní 'tíicā chen'le yā, ní ndaāca yā burro mii' n'déēchí' chí tī na cyúúní niin'nuún' cheendiva'āi. Ní n'daati yā 'iiti. ⁵ N'dúuví in'yān chí snée yā mii' ní ca'n'a yā chí yā discipulos: ¿De'ē idiín nī? ¿De'ē cúuví chí in'daatí nī burro?

⁶ Tuu'mi ní discipulos ní nan'guēcúta'n'a yā tan'dúucā chí Jesús ca'n'a yā chí yā in'yān. Ní 'cuu' yā chí discipulos cue'le yā ndúucū burro mii'. ⁷ Tuu'mi ní cue'le yā ndaā yā ndúucū burro mii' nanáan Jesús mii'. Ní sn'duú yā cotón ye'le yā vmnáan ye'le burro mii' ní Jesús canduú yā 'iiti. ⁸ Taachí 'āā cue'le yā cuaa' cyúúní mii'. Néené 'yaa' in'yān n'doó yā cotón ye'le yā cuaa' cyúúní mii'. Taná'a yā ch'iicá yā dúu'nē yán'á ní chin-taaví yā cuaa' cyúúní.

⁹ Néené 'yaaⁿ ca yā chí cuen'e yā cuáán vmnaaⁿ miiⁿ yeⁿe Jesús ndúúcu 'yaaⁿ n'daí yā chí cuchii yā cuaaⁿ daami yā 'caí yā: Dε'ē chúúca ch'εεte Ndyuūs. Ndyuūs di'viicú yā 'iín'yāⁿ chí cuchii yā ndúúcu chí dúúchí Señor miiⁿ. ¹⁰ Dε'ē chúúca n'dai naachi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ Ndyuūs. Cúchii tiempo maaⁿ chí tan'dúúca yeⁿ'ē chiida yú David ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā ndii cuáán vmnaaⁿ. Hosanna. Nduudu miiⁿ ní nduudu Israel chí neⁿ'e caaⁿ'maⁿ na nduudu yeⁿ'e yú, chí ch'εεte n'dai Ndyuūs chí canéé na va'ai chεeti nguuvi.

¹¹ 'Tíicā sndaā Jesús na yáāⁿ Jerusalén. Ní ndaá yā na yaacū templo yeⁿ'ē yáāⁿ Jerusalén miiⁿ. Ch'íinu yā tanducuén'ē dendu'ū nuuⁿmán'ā cuaaⁿ 'diituú yā. Cuen'e ntúuⁿ yā na yáāⁿ Betania ndúúcu ndu'ū ndiichuuví discipulos caati 'āā chí chiiⁿñū.

Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā yán'á n'guíidii yaaⁿ nguuví miiⁿ
(Mt. 21.18-19)

¹² Chidεeve táámá nguuvi miiⁿ, taachí Jesús ndúúcu discipulos yeⁿ'é yā can'daa yā na yaāⁿ Betania, Jesús miiⁿ chí cuiicu yā. ¹³ Ní n'diichi yaⁿ'ái yā 'áámá yán'á yeⁿ'e n'guíidii yaaⁿ nguuvi chí véé tá'āa. Ní cuen'é yā n'diichi yā chí 'áá snéé n'gui'i yeⁿ'ē. N'diichi yā chí nguéé ndaācā n'gui'i yeⁿ'ē ti ta'á nuuⁿ, ti nguéé tiempo yeⁿ'ē. ¹⁴ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā chí yā yán'á mííⁿ, 'túúca: Dii yán'á, mar 'áámá 'iín'yāⁿ nguéé ch'é yā n'gui'i yeⁿ'ē di, tanducuén'ē tiempo. Discipulos yeⁿ'e yā chí iindiveén yā tanducuén'ē chí caⁿ'a yā.

Jesús nadεevé yā yaācū ch'εεte
(Mt. 21.12-17; Lc. 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹⁵ Cuayiivi mííⁿ 'iín'yāⁿ s'eeⁿ ndaá yā na yáāⁿ Jerusalén miiⁿ. Taachí Jesús ndaá yā na yaācū templo miiⁿ, tucá'a yā tun'dáa yā 'iín'yāⁿ na yaācū miiⁿ, 'iín'yāⁿ chí in'diicui yā ndúúcu 'iín'yāⁿ chí ngai yā. Ch'εεcundáa yā mesas yeⁿ'e 'iín'yāⁿ chí n'dáaⁿ yā tuūmī. Ní ch'εεcundáa yā sil-las yeⁿ'e 'iín'yāⁿ chí in'diicui yā palomas. ¹⁶ Ní dííⁿ yā chí 'āā ntéé candée 'iín'yāⁿ na yaācū miiⁿ mar 'áámá cosa. ¹⁷ Ní chí'cuéé yā 'iín'yāⁿ ní caⁿ'a yā: Naachi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs ní 'túúca ngaⁿ'á: Va'ai yeⁿ'é canéé chí duuchi va'ai naachi caaⁿ'maⁿngua'á 'iín'yāⁿ yeⁿ'ē nducuén'ē nación. Naati ndís'tií ní dííⁿ nī chí yiive yáává yeⁿ'e 'iín'yāⁿ chí diduucu.

¹⁸ Chiiduú n'gεete chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ ndúúcu maestros yeⁿ'e ley chí iindiveén yā chuū, ní tucá'a yā n'nuuⁿ yiínú yā taacā chí 'caaⁿ'nuⁿ yā Jesús, naati 'va'á yā 'iín'yāⁿ. Ní nducyaaca 'iín'yāⁿ ngeⁿ'e yiínú yā yeⁿ'ē chí ngi'cueeⁿ Jesús miiⁿ. ¹⁹ Taachí chí 'da'a, Jesús miiⁿ can'dáa yā na yáāⁿ Jerusalén miiⁿ ní cuen'é yā táámá yáāⁿ 'lííⁿ chí miiⁿnuúⁿ.

Yán'á in'guíidii miiⁿ ntí'i
(Mt. 21.20-22)

²⁰ Chidεeve táámá nguuvi, ní Jesús ndúúcu discipulos cho'ó yā na yúúni ní n'diichi yā 'áámá yán'á n'guíidii yaaⁿ nguuvi chí 'āā ntí'i ndii díí'yú yeⁿ'ē. ²¹ Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní nn'gaacu sa chí 'āā chó'oo ní caⁿ'a sa chí sa

Jesús miiⁿ: N'dii Maestro, cuin'diichí nī. N'guíidii chí nguéé n'daācā caⁿ'a nī yeⁿ'ē 'āā ntí'i.

²² Jesús miiⁿ nan'guεεcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā: Ndís'tií, cuuvi cūnee chí véé confianza yeⁿ'e nī ndúúcu Ndyuūs. ²³ Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngii ndís'tií: 'Áā du'ú nuuⁿ 'iín'yāⁿ chí caaⁿ'máⁿ yā cuuvi yā yiícū 'cúū 'tíicā: Dii yiícū, cuvii di 'muuⁿ ní cundaā di nguaaⁿ nuūⁿniⁿ'yáⁿ'ā. Ní nduuti chí nguéé 'uūvī vaanicádiiñūⁿ yeⁿ'e yā ní i'téenu yā chí chííⁿ chí ngaⁿ'á yā chí cuuví cuaacu, tuu'mi ní cuuvi 'tíicā. ²⁴ Chííⁿ chí maaⁿ ngaⁿ'á ngii ndís'tií: Tanducuén'ē chí ndís'tií ngiicā nī Ndyuūs taachi ngaⁿ'angua'á nī, nduuti chí cu'téenu nī chí ndaācā yeⁿ'e nī, tuu'mi ní tanducuén'ē ní ndaācā nī. ²⁵ Ní taachí ngaⁿ'angua'á nī, nduuti chí 'áámá 'iín'yāⁿ idinuuⁿndí yā contra yeⁿ'é nī, nadach'εεcū nī yeⁿ'e yā, 'tiicā ntúūⁿ Chíida yú chí canéé yā na va'ai chεeti nguuvi nádich'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿ'é nī. ²⁶ Ndúúti ndís'tií nguéé nádich'εεcú nī nuuⁿndi yeⁿ'é 'iín'yāⁿ, 'tiicā ntúūⁿ Chíida yú chí canéé yā na va'ai chεeti nguuvi nguéé nádich'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e nī.

Jesús ní ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā
(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

²⁷ Tuu'mi ní Jesús ndúúcu discipulos nndaā yā na yáāⁿ Jerusalén. Taachí Jesús chíicā yā na yaācū templo, chíiduú n'gεete ndúúcu maestros chí ngi'cuééⁿ ley ndúúcu 'iín'yāⁿ ndiicúú chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e yaācū miiⁿ chindaá yā n'diichi yā Jesús. ²⁸ Ní tiingu-uneⁿ yā Jesús: ¿Du'ú 'iín'tyeⁿ'ē dííⁿ nduucú nī chuū? O ¿du'ú tee poder dii chí idiíⁿ nī chuū?

²⁹ Jesús nan'guεεcútaⁿ'a yā: 'Úú ntúūⁿ ní tiinguuneéⁿ ndís'tií, ní ndúúti chí cuuví n'guεεcútaⁿ'a nī yeⁿ'é, tuu'mi ní cuuví ndís'tií du'ú 'iín'tyeⁿ'ē tee yā poder 'úú chí idiíⁿ dendu'ú 'cúū. ³⁰ Chí ngeédínuuⁿniⁿ Juan miiⁿ ¿tíi chíicā chíi? ¿'Áá yeⁿ'e sáⁿ'ā iⁿ'yeendí 'cúū o yeⁿ'e va'ai chεeti nguuvi? Nan'guεεcútaⁿ'a nī yeⁿ'é.

³¹ Tuu'mi ní tucá'a yā caⁿ'a yā nguáán'ā maán'ā yā ní caⁿ'a yā chí yā v'ií: ¿Taacá caaⁿ'maⁿ yú? Ndúúti chí caaⁿ'maⁿ yú chí yeⁿ'ē nanguuvi, 'iín'yāⁿ miiⁿ ní nan'guεεcútaⁿ'a yā yeⁿ'é yú 'tíicā: ¿Dε'ē cúúv'í chí nguéé i'téenu nī? ³² Ní ndúúti chí caaⁿ'maⁿ yú, chí yeⁿ'é saⁿ'ā iⁿ'yeendí 'cúū tuu'mi ní 'va'a yú 'iín'yāⁿ s'eeⁿ caati nducyáácá 'iín'yāⁿ deenu yā chí Juan chí chεédínuuⁿniⁿ miiⁿ ní 'áámá profeta chí cuaacu. ³³ Ní nan'guεεcútaⁿ'a yā yeⁿ'e Jesús mi-ín' ní caⁿ'a yā: Nguéé cuuví nī n'dií. 'Tíicā caⁿ'a yā chí yā Jesús: Nguéé deenú 'nū. Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chí yā 'iín'yāⁿ s'eeⁿ: 'Tiicā ntúūⁿ 'úú nguéé cuuví ndís'tií du'ú 'iín'tyéⁿ'ē idiíⁿ ndúúcu chuū.

Ejemplo yeⁿ'e 'iín'yāⁿ chí nguéé n'daācā dííⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ
(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

12 Jesús miiⁿ tucá'a yā caⁿ'a yā 'iín'yāⁿ s'eeⁿ ndúúcu ejemplos chí 'téé nguéé dáámá. Ní caⁿ'a yā: Véé 'áámá 'iín'yāⁿ chí chíinu yā díí'yú uvas na yán'āa yeⁿ'é yā. Ní din'dái yā 'áámá cheⁿ'e yeⁿ'é yán'āa 'lííⁿ. Ní din'dái yā 'áámá tanque naachi cuuvi tun'dáa yā nuūⁿniⁿ yeⁿ'e uvas miiⁿ. Ní din'dái yā 'áámá torre nguaaⁿ yán'āa uvas naachi mozos yeⁿ'é yā 'cuεetinée sa dííⁿ sa cuidado

n'gui'i uvas miiⁿ. Cuayiivi ní ca'a ya yáⁿáa miiⁿ mozos chí dííⁿ yá ntiinyuⁿ yeⁿe yáⁿáa, ní cuen^e yáⁿái yá. ² Taachí ndaá tiempo yeⁿe cosecha yeⁿe uvas miiⁿ, dueño miiⁿ dichó'o yá 'aama mozo yeⁿe yá nanááⁿ mozos chí idiiⁿ sa ntiinyuⁿ yeⁿe yáⁿáa yeⁿe yá chí nguai nca'a sa n'gui'i uvas parte yeⁿe cosecha chí ítuneeⁿ dueño miiⁿ. ³ Mozo miiⁿ ní cuen^e sa, naati mozos ní sta'a sa mozo miiⁿ ní ch'eⁿe sa ní nadacho'o sa mozo miiⁿ ní nguéé de'e ve ca'a sa mozo. ⁴ Tuu'mi ní dueño yeⁿe yáⁿáa miiⁿ nguéecunee yá dichó'o yá taama mozo. Mozos ní chíⁿ tuu sa mozo miiⁿ ní 'nuuca'ai sa tííⁿ sa ní chíⁿ taaⁿ sa saⁿá miiⁿ. ⁵ Dueño yeⁿe yáⁿáa miiⁿ dichó'o yá táamá mozo. Mozo miiⁿ, mozos chí dííⁿ ntiinyuⁿ na yáⁿáa miiⁿ ch'iinⁿ sa. Cuayiivi miiⁿ ní 'yaaⁿ ndái mozos dichó'o yá. Mozos ní ná'a mozos miiⁿ ní ch'eⁿe sa saⁿá, taná'a sa ní mozos miiⁿ ch'iinⁿ sa saⁿá.

⁶ Cánée cá daiya yá chí neⁿe taavi yá. Cuayiivi mííⁿ ní dueño miiⁿ dichó'o yá daiya yá ní nadacadínuuⁿ yá 'tíicá. Saⁿá daiyá ní dííⁿ sa honrar daiyá. ⁷ Naati mozos chí idiiⁿ sa ntiinyuⁿ na yáⁿáa yeⁿe yá ca'a sa nguaaⁿ maaⁿ sa: Sán'a 'cūū chí canee chí cuuví yeⁿe sa yá'áa herencia 'cūū. 'Caāⁿnuⁿ yú saⁿá ní cúuví yeⁿe yú yá'áa ndúúcu chí véé yeⁿe. ⁸ 'Tíicá ní sta'a sa saⁿá ní ch'iinⁿ sa saⁿá ní tun'daa sa cuerpo yeⁿe sa 'áamá lado yeⁿe yá'áa miiⁿ.

⁹ Tuu'mi ní Jesús ntiinguunee yá 'iin'yāⁿ s'eeⁿ: ¿De'e rá dííⁿ dueño yeⁿe yá'áa 'cūū? Ndaá yá ní 'caāⁿnuⁿ yá mozos chí idiiⁿ ntiinyuⁿ, ní ca'á yá yá'áa tána'a 'iin'yāⁿ.

¹⁰ ¿Áá nguéé n'geen ndís'tií naachi canéé nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs? Ngaⁿa 'túúca:

Tuū chí 'iin'yāⁿ din'dái yá va'ai miiⁿ ní sta'á yá ní ch'εεcú yá 'áamá lado ti nguéé neⁿe yá. Tuū 'cūū chí tuū ch'εεte ní canéé tuū ch'εεte yeⁿe na esquina yeⁿe va'ai.

¹¹ Chuū ní Señor Ndyuūs dííⁿ yá, chuū ní 'áamá cosa chí ngeⁿe yiinu yú taachi inaaⁿ yú yeⁿe.

¹² Tuu'mi ní 'iin'yāⁿ s'eeⁿ nadacadínuuⁿ yá chí cuta'á yá Jesús miiⁿ ní dííⁿ yá preso 'iin'yāⁿ ti déenu yá chí Jesús miiⁿ ca'a yá ejemplo 'cūū chí 'téé nguéé dáamá chí yeⁿe yá. Naati 'va'á yá 'iin'yāⁿ yeⁿe yáāⁿ miiⁿya, ní s'neen yá Jesús ní cuen^e yá.

Chūū chí yeⁿe impuestos

(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

¹³ Cuayiivi miiⁿ 'iin'yāⁿ chí ngaⁿa ntiinyuⁿ yeⁿe yaācū dicho'o yá 'iin'yāⁿ yeⁿe Herodes ndúúcu n'duuví 'iin'yāⁿ fariseos nanááⁿ Jesús miiⁿ. Ní neⁿe yá chí Jesús castáⁿ yá nduudu yeⁿe yá ní caaⁿmán yá 'áamá nduudu yaadi. ¹⁴ 'Iin'yāⁿ s'eeⁿ ndaá yá nanááⁿ Jesús miiⁿ, ní ca'a yá: N'dií Maestro, déenu 'nū chí n'dii ní ngaⁿa nī nduudu cuaacu ní nguéé dííⁿ nī cuenta yeⁿe chí ngaⁿa 'iin'yāⁿ yeⁿe. Ní nguéé ndeé nī cuidado táacā idinááⁿ 'iin'yāⁿ in'yeeⁿdí 'cūū naati ngi'cuen^e nī ndúúcu nduudu cuaacu yúúni yeⁿe Ndyuūs. ¿Áá canéé chí nadí've 'nū na emperador César tuūmī yeⁿe recaudación yeⁿe yá'áa o nguéé?

¹⁵ Jesús miiⁿ ní déenu yá chí nguéé n'daācā chí 'iin'yāⁿ s'eeⁿ dííⁿ yá. Ní ca'a yá chí yá 'iin'yāⁿ s'eeⁿ: ¿De'e cúuví chí neⁿe nī chí castaⁿá nī nduudu yeⁿe? Candée nī 'áamá tuūmī, chí snaáⁿ.

¹⁶ 'Iin'yāⁿ ndeé yá tuūmī. Ní Jesús miiⁿ n'diichí yá ní tiinguunee yá 'iin'yāⁿ s'eeⁿ: ¿Dú'u naaⁿ chuū? ¿Du'ū chí duuchi canéé nguūⁿ? 'Iin'yāⁿ s'eeⁿ ní n'guεεcútaⁿa yá: Nááⁿ emperador César cānee.

¹⁷ Tuu'mi Jesús miiⁿ ní ca'a yá chí yá 'iin'yāⁿ s'eeⁿ: Nca'á nī tuūmī yeⁿe recaudación o impuestos chí yeⁿe emperador César miiⁿ chíⁿ chí yeⁿe sa, ní nca'a nī Ndyuūs chí yeⁿe yá. 'Iin'yāⁿ s'eeⁿ ní cuen^e yiinú yá yeⁿe chí n'guεεcútaⁿa Jesús miiⁿ.

'Iin'yāⁿ ntíingúúnee Jesús yeⁿe chí iin'yāⁿ nduuchi yá nguaaⁿ tiná'a

(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

¹⁸ Tuu'mi ní ndaá n'duuví 'iin'yāⁿ saduceos nanááⁿ Jesús. 'Iin'yāⁿ s'eeⁿ ní nguéé s'teen yá chí tiná'a ní nduuchi yá. Ní ntiinguunee yá Jesús chuū: ¹⁹ N'dií Maestro, Moisés miiⁿ ní s'neeⁿ nguūⁿ yá yeⁿe s'uuúⁿ tí chuū: Nduuti chí 'áamá saⁿá 'cuūví sa ní cu'neeⁿ sa n'daataá yeⁿe sa ní nguéé daiya sa, tuu'mi ní 'dííⁿ sa cuuví 'caandavaacu sá ndúúcu n'daataá miiⁿ. Ní saⁿá miiⁿ ní 'cuūndí daiya sa lado yeⁿe 'dííⁿ tiná'a.

²⁰ 'Áamá saⁿá véé ndeēchē 'dííⁿ sa ndúúcu sa. Saⁿá miiⁿ chí vmnááⁿ vmnaaⁿ ch'iidivaacu sá ní chíⁿ sa ní nguéé chí'indí daiya sa ndúúcu n'daataá yeⁿe sa.

²¹ Saⁿá ndii chíⁿ ndii 'úuví mííⁿ ch'iindivaacu sa ndúúcu n'daataá yeⁿe tiná'a ní saⁿá miiⁿ chí'íⁿ ntúuⁿ sa ní nguéé chí'indi daiya sá ndúúcu n'daata miiⁿ. 'Tiicá ntúūⁿ ch'εεnu saⁿá ndii chíⁿ ndii 'ííⁿ. ²² Ndu'ū ndeēche sá chí'indivaacu sá ndúúcu tá ní mar 'áamá sá nguéé s'neeⁿ sa daiya sa ndúúcu tá. Cuayiivi ní chí'íⁿ ntúūⁿ n'daataá miiⁿ. ²³ Tuu'mi ní taachi nduuchi yá nguaaⁿ tiná'a, ¿cheé yá chí n'daataá yeⁿe yá taⁿá miiⁿ, caati ndu'u ndeēche yá chí'indivaacú yá ndúúcu tá?

²⁴ Tuu'mi ní Jesús mííⁿ nan'guεεcútaⁿa yá 'iin'yāⁿ s'eeⁿ: Ndís'tií ní nguéé déenu nī chí ngaⁿa nī, ti nguéé n'diichí nī naachi canéé nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs yeⁿe chí chuū, ndíí nguéé ndúú n'diichí rá nī poder yeⁿe Ndyuūs. ²⁵ Taachí 'iin'yāⁿ nanduuchi yá yeⁿe nguaaⁿ tiná'a, ndíí nguéé ndúú n'daataá rá, ndíí nguéé ndúú saⁿá rá 'caandavaacu sa. 'Iin'yāⁿ s'eeⁿ 'cuεεtinée yá tan'dúúcā ángeles yeⁿe va'ai cheeti nguuví chí nguéé chí'indivaacu yá. ²⁶ Chuū chí yeⁿe tiná'a miiⁿ chí nanduuchi yá nguaaⁿ tiná'a, ¿áá nguéé n'geen ndís'tií na libro yeⁿe Ndyuūs chí dinguuⁿ Moisés tan'dúúcā Ndyuūs yaa'ví yá Moisés, ndíí taachi canee sa nanááⁿ yá'á 'lííⁿ chí ngiichi? Ní 'túúca ca'a Ndyuūs chí yá Moisés miiⁿ: 'Uú ní Ndyuūs yeⁿe Abraham, ndúúcu Isaac, ndúúcu Jacob. ²⁷ Ndyuūs miiⁿ nguéé Ndyuūs yeⁿe tiná'a ti yeⁿe 'iin'yāⁿ chí sндуuchi. Chíⁿ chí ndís'tií nguéé déenu nī chí ngaⁿa nī.

Mandamiento chí ch'εεte ca

(Mt. 22.34-40)

²⁸ 'Áámá maestro yen'e ley chí ch'iindiveén yā chí ndeē 'iin'yān saduceos s'een, déenu yā chí Jesús miiñ nan'guεεcúta'n'a n'daaca yā. 'Iin'yān miiñ ní ntiinguuneeñ yā Jesús: ¿Chεé mandamiento chí canee nguūñ chí ch'εεte n'dai ca?

²⁹ Jesús nan'guεεcúta'n'a yā: Mandamiento vmnáán vmaañ miiñ ní chuū: 'Caandiveén nī, ndís'tiī 'iin'yān yen'e Israel miiñ, Señor Ndyuūs yen'ē yú ní 'áámá n'dyán'ā Señor miiñ. ³⁰ Canéé chí dine'n'ē nī Señor Ndyuūs yen'ē nī ndúúcū nuu'mañ staava yen'ē nī, ndúúcū nuu'mañ alma yen'e nī, ndúúcū nuu'mañ vaanicadínūuñ yen'e nī, ndúúcū nducué'n'ē fuerzas yen'e nī. Chuū chí mandamiento chí vmnáán vmaañ. ³¹ Mandamiento chí canéé nguūñ chí ndii chíñ ndii 'úúví míñ tan'dúúcā chí vmnáán vmaañ 'āā 'tiicá ntúūñ: Diné'n'e di 'iin'yān na niiñnuún vaacú di tan'dúúcā chí ne'n'e dí maāñ di. Nguéé 'áámá mandamiento chí canéé nguūñ chí ch'εεte ca nguéé ti mandamientos s'uun.

³² Tuu'mi ní maestro yen'e ley ca'n'a yā chí yā Jesús miiñ: N'diī Maestro, cuáacú nga'n'a nī. Cuaacu níñnyúñ chí nga'n'a nī chí vεε 'aama n'dyán'ā Ndyuūs. Nguéé táámá 'āā tanduu rá 'iin'yān miiñ. ³³ Níicú 'iin'yān canéé chí diné'n'e yā Ndyuūs ndúúcū nuu'mañ staava yen'e yā, ndúúcū nuu'mañ vaanicadínūuñ yen'e yā, ndúúcū nuu'mañ alma yen'e yā, ndúúcū tanducué'n'ē fuerzas yen'e yā. Ní dine'n'e yā 'iin'yān na niiñnuún vaacú yā tan'dúúcā chí ne'n'ē yā maāñ yā. Chuū chí n'daācā ca nguéé ti n'giiñ'núñ 'iiti chí nga'a yā 'iiti lado yen'e ofrenda yen'ē Ndyuūs ní yen'ē tanducué'n'ē ofrenda chí ngicyán'ā ná-tai.

³⁴ Tuu'mi ní taachi ch'iindiveeñ Jesús tan'dúúcā chí n'guεεcúta'n'a cuaacu sa chí ca'n'a sa, Jesús ca'n'a yā chí yā sa'n'ā miiñ: Nguéé ya'n'ai canee di yen'ē naachí Ndyuūs nga'n'a ntiñnyuñ yā. Cuayivi miiñ ní 'iin'yān 'āā nteε candii cá yā ntiinguuneeñ ca yā Jesús mar 'áámá.

¿Du'u chíí Daiya Cristo miiñ?

(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

³⁵ Jesús ngi'cueeñ yā chεeti yaācū templo ní nga'n'a yā: ¿De'ē cúúví chí maestros yen'e ley nga'n'á yā chí Cristo miiñ ní daiya David? ³⁶ Caati maañ David miiñ ca'n'a sá taachi yaa'vi Espiritu N'dai yen'ē Ndyuūs chuū chí canéé nguūñ na libro yen'e Ndyuūs:

Señor miiñ ca'n'a yā chí yā Señor yen'ē: 'Cuundi dí lado ta cuaācú chí lado yen'e honor, ndíí taachi 'úú cu'neén 'iin'yān chí contra yen'ē di ndíí cuaañ ndiyya maañ ca'ā di tan'dúúcā chí 'aama banco 'líñ, 'tiicá yā.

³⁷ David miiñ nga'n'a sa chuū yen'ē Señor yen'ē yā. Maañ ní ¿táācā cuuví chíí chí Cristo miiñ ní daiya David miiñ? Nééné n'deē 'iin'yān ch'iindiveeñ yā yen'e Jesús ndúúcū vaadí yeenú.

Jesús nga'n'a yā nuuñdi yen'e 'iin'yān chí ngi'cueeñ yā yen'e ley

(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Jesús nga'n'a yā chuū taachi ngi'cueeñ yā: Cundéε di cuidado yen'e maestros yen'e ley. 'Iin'yān s'een ní n'gεēt-inéé yiinú yā chí n'geenūu catecai yā. Ní taachi chíicá yā cuaañ cyúúni ne'n'e yā chí 'iin'yān díñ yā saluda' yā ndúúcū respeto n'daācā. ³⁹ Ní ne'n'ē yā sillas vmnáán vmaañ yen'e honor taachí 'cuundi yā na yaācū sinagogas ndúúcū lugar chí ch'εεte taachi che'n'e yā naachi véé 'viicu chí che'ē yā. ⁴⁰ Ní ndivíi yā va'ai yen'ē n'daataá nguá'ā. Ní 'íicú cuunuuñ n'dé'ei yā chí idiñ yā miiñ nducú nééné n'deē nga'angua'á yā. 'Iin'yān s'een ní ch'εεte ca castigo yen'ē yā nguuví yen'e juicio.

Ofrenda yen'e n'daataá nguá'ā

(Lc. 21.1-4)

⁴¹ 'Áámá vmnén'ēε Jesús véε yā na yācū templo niñnuún na cajas naachí 'iin'yān n'gíi yā ofrendas. N'gíinu yā tan'dúúcā chí díñ 'iin'yān táācā n'gíi yā tuumí lado yen'e ofrenda na cajas. N'diichí yā chí 'yaañ n'dái 'iin'yān 'cuiica neené n'deēε tuūmí ca'a yā. ⁴² Tuu'mi ní ndaā 'áámá n'daataá nguá'ā chí neene ndaachíi canee tá. Tá'n'ā miiñ ní s'nuūñ tá na caja miiñ na 'uūví centavos chí cobre. ⁴³ Tuu'mi ní Jesús yaa'vi yā discípulos yen'e yā ní ca'n'a yā chí yā 'iin'yān s'een: Cuaacu níñnyúñ nga'n'á ngíi ndís'tiī chí n'daataá nguá'ā 'cúú ch'εεte ca nga'ā tá, nguéé ti tanán'a yā chí s'nuūñ yā tuūmí na cajas. ⁴⁴ Tí 'iin'yān s'een ní nga'a yā yen'e chí ngaava yen'e yā; naati n'daataá míñ ní neené ndaachíi canee tá ní ca'ā tá tanducué'n'ē chí yen'ē tá chí che'ē tá.

Jesús nga'n'a yā chí yaācū templo miiñ ní ntúúví

(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)

13 Taachí Jesús miiñ nan'dáa yā yaācū templo miiñ 'áámá discípulo yen'e yā ní ca'n'a yā chí yā Jesús: N'diī Maestro, n'diichí nī de'ē chúúcā n'gεεte tuūu s'een ní de'ε chúúcā n'gεεte va'ai s'een yen'e yaācū templo.

² Jesús nán'guεεcúta'n'a yā: ¿'Áá inaañ nī va'ai templo? 'Muuñ ní nguéé cunee mar 'áámá tuūu cuaañ vmnáán yen'e vi'í ti tanducué'n'ē ní cundεεve.

Jesús nga'n'a yā yen'ē chíñ chí 'cuun'miñ taachí 'āā cuéé 'cuiinu in'yēēndí

(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

³ Tuu'mi ní che'n'ē yā 'áámá yīcū chí nguuví Olivos, chí canéé niiñnuún na yaācū templo miiñ. Ní taachi Jesús véé yā miiñ, Pedro ndúúcū Jacobo, ndúúcū Juan, ndúúcū Andrés ndaa yā nanáañ yā chí ca'n'a n'de'ei yā 'áámá nduudu ndúúcū Jesús. ⁴ Ní ca'n'a yā: N'diī Señor, né'n'e 'nū chí cuuví nī nús'uu ¿tíí cua'ā cuuví chuū? ¿De'ē senal 'cuun'miñ nī nús'uu yen'e tiempo chí cuuví tanducué'n'ē 'túúcā?

⁵ Jesús nan'guεεcúta'n'a yā: Cundéε nī cuidado chí mar 'áámá 'iin'yān nguéé canche'él yā ndís'tiī. ⁶ Tí nééné 'yáañ 'iin'yān chí yā ndúúcū chí duuchí ní canche'él yā

'iinyān ní caan'mán yā: 'Úú Cristo 'úú. 'Iinyān s'een ní canche'éei yā 'yaa' n'dái 'iinyān.

⁷ Taachi ndís'tiī 'caandiveén nī caandaá ní 'iinyān 'va'a yā chí chíi caandaá nguée' idii'yā nī cuuvi ti 'tíicā canée chí cuuvi. Naati chíi' ní 'āā 'cuée' tiempo chí ntuuvií 'iinyē'ndī. ⁸ Ti 'áámá nación ní 'cuu'ma' ndúú'cū táámá nación ní 'áámá gobierno ní 'cuu'ma' yā ndúú'cū táámá gobierno. Ní nééné n'dee' cuaa' nu'u yá'āa. Ní ndaā vaadī 'cuiicu ndúú'cū dendu'ū chí di'vaachíí. Taachí cuuvi dendu'ū chí 'túú'cā ní chíi' ní cáámá cu-unngá'á vaadī ya'ai.

⁹ Díi' nī cuidado maán nī ndís'tiī ti 'iinyān nca'a yā ndís'tiī tá'āa 'iinyē'ndī. Tuu'mi ní 'cuen'ē yā ndís'tiī na yaācū sinagogas. Ndís'tiī ni canee chí ca'á nī nanáán 'iinyān chí nga'a ntiinyu' yā ndúú'cū reyes cáāvā ntiinyu' yē'ē. Ní 'íicú cuuvi caan'mán nī yē'ē ní 'caandiveén yā nduudu cuaacu. ¹⁰ Taachí 'āā cuée' ndaa chí 'cuiicu ntiinyē'ndī, nduudu cuaacu 'cūú canée chí caan'mán nanáán nducyaaca 'iinyān yē'ē naciones yē'ē núú'mán 'iinyē'ndī. ¹¹ Taachí candée yā ndís'tiī chí nca'a yā ndís'tiī vmnáán 'iinyē'ndī, nguée' nadicádíinu' nī yē'ē chí caan'mán nī. Nguée' díi' núú' yii'nu' nī yē'ē. Caan'mán nī tan'dúú'cā Espíritu N'dai yē'ē Ndyuūs caan'mán cuuvi ndís'tiī hora mii'; ti nguée' ndís'tiī chí caan'mán nī ti Espíritu N'dai yē'ē Ndyuūs. ¹² Ní yē'ē tiempo mii' nguua' d'íinu yā nca'a vi'í yā chí 'cáán'nú' yā 'iinyān. Ní 'íicú chiidá yā ní ca'a yā daiya yā. Ní daiya yā ní ca'a yā chiidá yā ndúú'cū checú yā ní 'caan'nú' yā 'iinyān.

¹³ Nducyáácá 'iinyān nguée' cunee yii'nu' yā chí ndís'tiī díi' nī ntiinyu' caavā 'úú. Naati 'iinyān chí cuchée yā ní 'aama canée yā ndúú'cū chí i'teenu yā yē'ē Ndyuūs ndíí tiempo chí 'cuuvi yā ní nnguán'ai yā. ¹⁴ Taachí ndís'tiī 'āā snaa' nī dendu'ū chí 'túú'cā chí sa'ā profeta Daniel dinguún yā na libro yē'ē Ndyuūs tiempo chí chó'oo tuu'mi ní 'iinyān chí snée yā na yá'āa Judea canée chí ca'á yā caanu yā ná yíicū n'gēete. ('Iinyān chí 'cuen'ē chuū canée chí cuuvi deenú yā yē'ē chuū.)

¹⁵ Nguuvi mii' ní ndúú'ti chí 'áámá 'iinyān canduú yā tíi' va'āi ní nguée' cuuvi núú' nch'een yā ní ndaa yā va'ai ní tun'dáa yā dendu'ū yē'ē yā. ¹⁶ Ní ndúú'ti chí 'áámá 'iinyān canée yā na campo, ní nguée' cuuvi núú' ndaa yā va'ai yē'ē yā ní nta'a yā cotón yē'ē yā. ¹⁷ De'e chúú'cā ya'ai yē'ē n'daataá chí véé daiya tá cheeti tá ndúú'cū n'daataá chí ngiicu dacuá'āa yē'ē tá nguuvi chí cáanu yā. ¹⁸ Ndís'tiī, caaca nī Ndyuūs chí nguée' chó'oo chuū tiempo chí 'iiche. ¹⁹ Ti nguuvi mii' ní nééné 'cuen'ē 'iinyān cuuvi tan'dúú'cā chí mar 'áámá vmné'ē 'āā cuée' cuuvi 'tíicā ndíí taachí Ndyuūs din'dái yā 'iinyē'ndī. 'Áā ntée' ndúú' cuayiivi ra chí snaa' yā dendu'ū chí 'tíicā.

²⁰ Ndúú'ti chí Señor mii' nguée' nadidúú'vi yā tiempo mii' mar 'áámá 'iinyān nguée' nnguan'ai yā. Naati ndii' nadidúú'vi yā cáāvā 'iinyān chí yē'ē yā ti 'iinyān mii' Señor ndeeve yā.

²¹ Tuu'mi ní ndúú'ti chí 'áámá 'iinyān caan'mán yā cuuvi yā ndís'tiī: Cuín'díichí nī, 'íngaā Cristo mii', o cuín'díichí nī, mii' canee Cristo mii'ya, nguée' cu'téenu nī 'iinyān mii'. ²² Ti ndaa 'iinyān chí cristos chí falsos yā ndúú'cū 'iinyān chí profetas chí falsos yā. Ní díi' yā señales

ndúú'cū vaadī n'giinu. Ní 'íicú cuuvi canche'éei yā 'iinyān, ndíí 'iinyān chí Ndyuūs ndeeve yā ndúú'ti chí chuū cuuvi díi' yā. ²³ Naati ndís'tiī ní 'cuetinéé yaa' nī. Nga'á ngíi ndís'tiī tanducué'ē chuū 'náán' chí 'āā cuée' ndaa.

Táácā ndáá Sa'a chí Daiya Ndyuūs

(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)

²⁴ Cho'oo chúú' ní nguuvi mii' chí 'cuen'ē nī cuuvi, 'yá'āa mii' ní cúú'vi maái' ní 'iinyū mii' ní 'āā ntée' cuuvi deene. ²⁵ 'Iinyu' mii' ní cun'dáa yē'ē nanguuvi ní nducué'ē chí véé nanguuvi ní nu'u. ²⁶ Tuu'mi ní snaa' yā Sa'ā chí Daiya Ndyuūs chí ndaa sa nguua' meē' ndúú'cū poder yē'ē sa chí ch'ēete taavi ní ndeevé' n'dai ngíi' n'gai maán sa. ²⁷ Tuu'mi ní Ndyuūs dicho'ó yā ángeles yē'ē yā chí nadidáámá 'iinyān yē'ē yā chí Ndyuūs ndeeve yā yē'ē núú'mán 'iinyē'ndī, ndii' na yá'āa nducué'ē n'dai yē'ē yá'āa ndúú'cū ndii' na nducuen'ē nanguuvi.

²⁸ Maa' ní 'cuen'ē nī yē'ē ejemplo yē'ē n'guídíi' yaa' nguuvi: Taachí inguaa'nu duū'nē n'gaiyáá ní ican'daá tá'āa, 'āā deenu nī chí 'āā cuchíi' tiempo yaáán. ²⁹ 'Tiicá ntúú' taachi snaa' ndís'tiī chí cuuvi dendu'ū chí 'túú'cā, 'āā deenú nī chí 'āā snee' nii'nu' tiempo chí ndaā Sa'ā chí Daiya Ndyuūs. Ní 'āā nééné nii'nuú' canee tiempo 'cūú. ³⁰ Cuaacu níinyu' nga'á ngíi' ndís'tiī: 'Iinyān s'een chí snée yā maa' 'āā cuée' 'cuuvi yā ne'ē chí 'āā cuée' cuuvi tanducué'ē chuū. ³¹ Nanguuvi ndúú'cū ná yá'āa 'cūú ní chó'oo, naati nduudu yē'ē nguée' chó'oo.

³² Naati yē'ē nguuvi mii' ndúú'cū hora mii' nguée' véé mar 'áámá 'iinyān chí deenu yē'ē. Ndíí nguée' ndúú' ángeles, yē'ē va'ai cheeti nguuvi ndíí nguée' ndúú' Sa'ā chí Daiya Ndyuūs deenu yā yē'ē. Dámaā' Chiida yú chí canee yā na va'ai cheeti nguuvi deenu yā.

³³ Chíi' chí ndís'tiī ní 'cuetinéé yaa' nī. Dicué'naa' nī ní caan'mán'gua'á nī, ti nguée' deenu nī tíí' cua'ā ndaa hora mii'. ³⁴ Ejemplo chuū tan'dúú'cā 'áámá 'iinyān chí ca'ā yā ya'ai. Taachi 'āā cuée' can'dáa yā na vaācu yā, ca'ā yā chíi yā mozos yē'ē yā chí ca'a yā ntiinyu' 'áámá 'áámá mozo yē'ē sa. Ní cuuvi yā sa'ā chí idii' cuidado yē'ē cheendi va'āi mii' chí cunée' yaa' sa. Ní cuen'ē yā. ³⁵ Maa' ní ndís'tiī 'cuetinéé yaá' nī, ti nguée' deenu nī tíí' cua'ā ndaa dueño yē'ē va'āi mii'. Nguée' deenu nī nduuti chí ndaa yā n'gaa', o yaa' cheete, o taachí 'cuaf' tú'u, o cuaa' na nguetiyyaa'. ³⁶ 'Áá tíi' dá-canaa' ndaa yā ní ndaāca yā ndís'tiī chí styaa' nī. ³⁷ Chíi' chí nga'á ngíi' ndís'tiī, ní ngíi' nducyaaca 'iinyān: 'Cuetinéé yaá' yā.

Sa'ā s'een nadacádiinū' sa taacā cuta'a sa Jesús

(Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

14 Ná 'uū'vi nguū'vi ní cuuvā 'viicu yē'ē pascua chí 'viicu yē'ē pan chí nguée' levadura yē'ē. Chiiduú' n'gēete ndúú'cū maestros yē'ē ley 'nuú' yā taacā chí cuuvi canche'éei yā Jesús ní cuta'á yā 'iinyān ní 'caan'nú' yā yā. ² Naati ca'ā yā: Nguée' díi' yú' nguuvi 'viicu tí' 'iinyān yē'ē yáá' Jerusalén mii' didá'ā yā ní díi' yā vaadī 'caa'va ndúú'cū nús'uu.

'Áamá n'daataá n'gii tá aceite na cuerpo ye'n'e Jesús
(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

³ Jesús canee yā na yāān Betania na vaacu Simón chi canee sá ndúúcu ca'ai chi nguuvu lepra chi in'duuti cuerpo ye'n'e sa. Taachí Jesús miiñ veé yā na mesa, ndaā 'áamá n'daataá nanáan yā. Tá'nā miiñ ní ndeē tá 'áamá frasco ye'n'e alabastro ndiituú ndúúcu aceite perfume ye'n'e nardo chí ndeēve ngeeñ ní neené ya'ai chí'vē. Ní 'cuūñ tá frasco miiñ ní ch'eendáa tá aceite miiñ na tiññ Señor Jesús miiñ. ⁴ N'duuvu discípulos chí snée yā miiñ nduuvu táan yā ní can'a yā nguuaan maan yā: ¿De'ē cuuví chí chingéen ta aceite 'cūū? ⁵ Ti cuuvi n'diicui yú ní ngo'o 'iinū ciento caadi ní cuuvi ca'a yú 'iin'yāñ chí nguéé ye'n'e yā. Ní nduuvu taán yā ndúúcu tá.

⁶ Naati Jesús miiñ ní can'a yā: 'Āā canee ra tá. Nguéé yaa'vi ní tán'ā. ¿De'ē cúuví chí yaa'vi ní tán'ā? Tá 'tiñ ní n'daācā idiiñ tá nduucú. ⁷ 'Iin'yāñ chí nguéé ye'n'e yā ní 'aama ca cánée yā ndúúcu nī. Ní ndís'tiñ ní cuuvi din'daacá nī nduucú yā taachi ne'n'e nī; naati 'úú nguéé 'aama cunee ndúúcu nī. ⁸ Tá 'cūū ní diññ tá tan'dúúca chí ch'iñ tá perfume cuerpo ye'n'e maañ chí 'āā cuéé 'cuūví, 'tíicā diññ tá. Ní 'āā nnee 'cuññ ta chuū 'úú taachí 'āā cuéé 'cuéechí. ⁹ Cuaacu níñnyúñ nga'ná ngii ndís'tiñ: 'Āā tíí nūuñ chí 'iin'yāñ caan'mán yā nduudu ngai ye'n'e ye'n'e chí nangua'ai 'iin'yāñ na nūñmán 'iñyeeñdí caan'man ntuúñ yā chí diññ n'daataá 'cūū ní n'gaacú yā ye'n'e tá.

Judas Iscariote nca'a sa Jesús

(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)

¹⁰ Tuu'mi ní Judas Iscariote, 'áamá chéé 'iin'yāñ naachi ndiichuuvu discípulos, che'n'e sá nanáan chiiduú n'geete. Ní nga'n'a sa táacā chí cuuvi nca'a sa Jesús miiñ ná ta'a 'iin'yāñ s'een. ¹¹ Taachí 'iin'yāñ s'een chí'iindiveén yā chuū, neené yeenú yā, ní can'a yā chí ca'a yā tuumī Judas miiñ cáávā chuū. Judas ní in'nuuñ sa de'ē hora chí nca'a sa 'iin'yāñ s'een Jesús miiñ.

Naachí che'e nguññu ye'n'e Señor Jesús miiñ

(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; I Co. 11.23-26)

¹² Ndaā nguuvu vmnánñ vmnaañ ye'n'e 'viicu chí che'é yā pan chí nguéé levadura ye'n'e, 'viicu taachi n'giiñ'núñ yā 'iiti cuūchí ye'n'e pascua miiñ. Ní discípulos ye'n'e Jesús miiñ ntiinguuneeñ yā Jesús: ¿Tíí ne'n'e di chí can'a 'nū in'nuúñ 'nū chí che'e nguññu yú ye'n'e 'viicu pascua?

¹³ Tuu'mi ní Jesús dicho'ó yā na 'uūví discípulos ye'n'e yā, ní can'a yā chí yā 'iin'yāñ: Ndís'tiñ cuen'é nī yāāñ Jerusalén. Miiñ ní ndaacá nī 'áamá sán'ā chí ndéé sa 'áamá 'cuuti cuééé nuñññ. Can'dáa nī sa'nā. ¹⁴ Naachí ndaa sa va'ai miiñ, ní cuuví nī sán'ā chí ye'n'e va'ai miiñ: Maestro ye'n'e yú nga'n'a yā 'tíicā: ¿Tíí canee cuarto naachi che'e nguññu ye'n'e pascua ndúúcu discípulos ye'n'e? ¹⁵ Tuu'mi ní ch'iñ'i yā 'áamá cuarto ch'ēete ná ndiichi ndii 'úúví piso miiñ chí 'áá véé yaāñ. Miiñ ní in'nuúñ nī chí che'e yú.

¹⁶ Discípulos cuen'e yā ní ndaa yā ná yāāñ Jerusalén miiñ ní ndaāca yā tanducuéñ'e tan'duucā chí Jesús

nga'n'a yā. Ní 'iin'yāñ s'een in'nuúñ yā chí che'e nguññu yā ye'n'e 'viicu ye'n'e pascua miiñ.

¹⁷ Taachí 'āā chí ch'iññu míññ ndaā Jesús ndúúcu ndiichuuvu discípulos ye'n'e yā. ¹⁸ Taachí veeté yā na mesa miiñ chí che'e yā Jesús can'a yā chí yā 'iin'yāñ s'een: Cuaacu níñnyúñ nga'ná ngii ndís'tiñ, chí 'áamá chéé ndís'tiñ chí nge'é nī nduucú diññ nī entregar 'úú.

¹⁹ Tuu'mi ní discípulos ní s'nee ndaachi nūññ yā ní tu-ca'a yā tiinguuneeñ yā Jesús ca'áamá ca'áamá yā: ¿'Āá 'úú? Ní táamá yā nga'n'a ntuúñ yā: ¿'Āá 'úú rá?

²⁰ Jesús nan'gueécúta'n'a yā: 'Áamá chee naachi ndiichúúví chí di'caandá yā pan ye'n'e yā na cú'ú 'cūū nduucú can'a yā diññ yā 'tíicā. ²¹ Cuaacu, chí Sa'nā chí Daiya Dendyuūs can'a sa 'cuenú sa cuuvi tan'dúúca chí nga'n'a ye'n'e yā naachi canee nguññ na libro ye'n'e Ndyuūs. De'ē chúúca ya'ai ye'n'e sa'nā chí nca'a sa 'úú chí Sa'nā chí Daiya Ndyuūs. N'dáacā ca ye'n'e sa ndúúti chí nguēe chí'iindiyaāñ sa.

²² Taachí veeté yā nge'e yā, tuu'mi ní Jesús sta'á yā pan, ní nca'a yā gracias Ndyuūs cáávā pan miiñ. Ní n'deé yā pan ní ca'a yā discípulos. Ní can'a yā: Che'é nī pan caati tan'dúúca cuerpo ye'n'e 'tíicā.

²³ Ní Jesús sta'á yā taza ndúúcu nuñññ ye'n'e uvas. Ní taachi nca'a yā gracias Ndyuūs, ca'a yā discípulos ye'n'e yā. Ní can'a yā. Nducyaaca ndís'tiñ cu'ú nī nuñññ uvas ye'n'e taza 'cūū. ²⁴ Ní can'a yā chí yā 'iin'yāñ s'een: Nuñññ uvas miiñ tan'dúúca yuūñ ye'n'e, ní ye'n'e 'áamá compromiso chí ngai ye'n'e. Yuūñ ye'n'e chí cungeeñ ní cáávā 'yaañ n'dái 'iin'yāñ. ²⁵ Cuaacu níñnyúñ nga'ná ngii ndís'tiñ, chí 'āā ntéé cu'ú nuñññ ye'n'e uvas na 'iñyeeñdí 'cūū ndíí nguuvu chí cu'ú naachí Ndyuūs nga'n'a nti-in'nyúñ yā.

Jesús nga'n'a yā chí Pedro ní caan'man sa chí nguéé in'di-ichi sa Jesús

(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

²⁶ Taachí chí'ínu chíita yā himno, chí canción ye'n'e Ndyuūs nan'dáa yā va'āí ní cuen'é yā na yíicū chí nguuvu Olivos. ²⁷ Tuu'mi ní Jesús can'a yā chí yā discípulos:

Nducyaaca ndís'tiñ cuuví 'cuinaán nī ye'n'e 'úú maaññ-guññu caati nga'n'a naachi canee nguññ na libro ye'n'e Ndyuūs 'túúca: 'Nuúca'ai yā 'caan'núñ yā sa'nā chí idiiñ sa cuidado 'iiti cuūchí ní 'iiti cuūchí s'een ní can'a 'muuñ can'a miiñ tí. ²⁸ Taachi 'úú nduuchí ye'n'e nguuañ tinán'ā, can'a vmnaañ ye'n'e ndís'tiñ na yán'āa Galilea.

²⁹ Tuu'mi ní Pedro miiñ ní can'a sa chí sa 'iin'yāñ: 'Áará chí nducyaaca yā cuuví 'cuinaán yā, 'úú ní nguéé cuuví 'cuinaán.

³⁰ Tuu'mi ní Jesús ní can'a yā chí yā Pedro: Cuaacu níñnyúñ nga'ná ngii chí maañnguññu taachi 'āā cuéé 'cuai tusán'ā 'uūví cuuvi, 'iinū cuuvi cuen'díftu di nga'n'a di ye'n'e 'úú chí nguéé in'diichi di 'úú.

³¹ Naati Pedro miiñ ní cheen'díftu can'a sa: 'Áará chí 'cuuví ndúúcu nī, Maestro, nguéé nga'ná chí nguéé in'diichi N'diñ. Ní nducyaaca discípulos ní 'tiicā ntuúñ can'a yā.

Jesús ngan'angua'á yā na jardín chi nguuvi Getsemani
(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

³² Tuu'mi ní ndaá yā na 'áámá jardín chi nguuvi Getsemani, ní Jesús ca'n'a yā chii yā discípulos ye'n'e yā: 'Cuεεtē nī 'muu'n, ne'n'e chi 'úú ca'n'á caa'n'mā'ngua'á.

³³ Ní Jesús candée yā Pedro, ndúúcu Jacobo, ndúúcu Juan. Ní neené nadicáadiinu'u Jesús ní neené s'neen ndaachi yiinú yā. ³⁴ Ní ca'n'a yā chii yā 'iin'yā'n s'leen: Alma ye'n'é neené ndaachi yiinú chi ya'āi chi 'cuūví. 'Āā snéé núú'n nī 'muu'n, ní nguéeé 'cuεeti yaadú nī.

³⁵ Tuu'mi ní Jesús cuen'e yā ta 'lín' cuáán vmnaa'n, ní candiitín'dii yā na yā'n'āa ní ca'n'angua'á yā ní ca'n'a yā: N'dií Chiidá, ndúúti chi cuuví ní nguéeé díí'n nī ye'n'e chi 'cuenú cuuvi ye'n'e prueba 'cūú chi canéé chi cuuví hora chí cuchíi. ³⁶ Tuu'mi ní naachi ca'n'angua'á yā ní ca'n'a yā: N'dií Chiidá, n'dií cuuvi díí'n nī tanducué'n'é. Nadin-guán'ai nī 'úú ye'n'e chi 'cuenú cuuvi prueba 'cūú. Naati nguéeé cuuví tan'dúúca chi 'úú ne'n'é, naati tan'dúúca chi n'dií ne'n'e nī.

³⁷ Tuu'mi ní ndaa ntúu'n yā naachi snee discípulos ye'n'é yā, ní ndaāca yā discípulos chí stiyaadú yā. Ní Jesús ca'n'a yā chii yā Pedro mii'n: Díí Simón, ¿Áá cyaadu dí? ¿Áá nguéeé ichεε di cánduuchi di mar 'áámá hora?

³⁸ Ndís'tií 'cuεeti nduuchi nī ní caa'n'mā'ngua'á nī ní nguéeé díí'n nī nuu'ndi. Cuaacu ní'nnyú'n espíritu ye'n'e nī ne'n'e díí'n n'daacaā, naati cuerpo ye'n'é nī ní 'āā duūvā.

³⁹ Tuu'mi ní Jesús cuen'e ntúu'n yā ní ngan'angua'a yā, ní ca'n'a ntúu'n yā tan'dúúca chí ca'n'a yā vmnaa'n. ⁴⁰ Ní nguεεcunée yā ndaa ntúu'n yā naachi snéé discípulos, ní ndaaca ntúu'n yā 'iin'yā'n s'leen stiyaadú yā. Ní 'āā ntéé ngii ichεε yā ndúúcu yaa'n ti nduutináa'n yā chí yaa'n náa'n yā. Ní 'iin'yā'n s'leen ní nguéeé déenu yā chí n'guεεcú-ta'n'a yā. ⁴¹ Cuen'é yā ndii chiín ndii 'línú cuuvi, ní ngan'angua'á yā. Ní taachi ndaa yā naachi snee discípulos, ca'n'a yā: Ndís'tií 'cuεetiyaadú nī ní ntaavi'tu-unúú'n nī. 'Āā tiiní cā. 'Āā ndaā hora chí 'iin'yā'n nca'a yā 'úú Sa'n'ā chí Daiya Dendyuūs na tá'ā sa'n'ā s'leen chí din-uun'di. ⁴² Nducueen ndís'tií ní cu'n'ú yú. 'Āā cuchíi nī-nuú'n sa'n'ā chí nca'a 'úú.

Chiichí yā Jesús ní candée yā 'iin'yā'n preso

(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴³ Naa'n chí Jesús indée yā ndaa Judas chí sa'n'ā 'áámá ye'n'é ndiichuuví discípulos. Ní ndaa sa ndúúcu n'dee n'dái 'iin'yā'n ndúúcu machete 'uūví lados 'caāi'n ndúúcu yán'á. Chiiduú n'gεεte ndúúcu maestros ye'n'e ley, ndúúcu 'iin'yā'n ndiicúú chí ngan'a ntiinnyu'n ye'n'e yaācú dichó'o yā 'iin'yā'n s'leen. ⁴⁴ Judas mii'n chí nca'a sa Jesús 'iin'yā'n s'leen, ní ca'a sa 'aama seña. Ní ca'n'a sa 'túúca: 'Iin'yā'n chí 'úú chí'neen' cheendí, 'iin'yā'n mii'n chíí. Cuta'á nī 'iin'yā'n ní candéé nī 'iin'yā'n ní din'daacá nī seguro 'iin'yā'n.

⁴⁵ Taachí ndaā Judas nanáán Jesús ní ca'n'a sa: N'dií Maestro, Maestro. Ní 'neen' cheendí sa 'iin'yā'n. ⁴⁶ Tuu'mi ní sta'á yā Jesús ní candée yā preso 'iin'yā'n. ⁴⁷ Naati 'áámá chéé 'iin'yā'n chí snéé mii'n itun'dáa yā machete chí 'uuví lados 'caāi'n ye'n'e yā ní 'nuucá'ai yā mozo ye'n'e

chiiduú ch'εεte ca ní ch'iica sa veēe'n mozo mii'n.

⁴⁸ Tuu'mi ní Jesús ca'n'a yā chii yā nducyaaca 'iin'yā'n s'leen: ¿Áá ca'n'daā ndís'tií ndúúcu machete chí 'uūví lados 'caāi'n ndúúcu yán'á chí cuta'á nī 'úú tan'dúúca chí 'úú 'áámá duucu 'úú? ⁴⁹ Nguuvi nguuvi caneé na yáacú templo mii'n nguaa'n ndís'tií chí ngi'cueén ní ndís'tií ní nguεε sta'á nī 'úú. Chúú canéé chí cuuvi ní cuuvi cun-nuú ca'ā naachi canéé nguū'n na libro ye'n'é Ndyuūs.

⁵⁰ Tuu'mi ní nducyaaca discípulos s'neen yā Jesús mii'n dámaán yā ní cheenu yā.

Sa'n'ā díí chí cuen'e ngéenu

⁵¹ Naati 'áámá sa'n'ā díí'n ndaā sa ní cuen'e sa ndúúcu 'iin'yā'n s'leen. Ndεεcu sa 'áámá n'dyán'ā sávana. 'Áámá yā sta'á yā sa'n'ā díí mii'n. ⁵² Naati sa'n'ā díí'n mii'n ní s'neen sa sávana ní cuen'e sa dáca yuūcú sa.

Jesús nanáán 'iin'ntyén'ē chí n'gεεte ca ye'n'e yaācú

(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵³ Tuu'mi ní candée yā Jesús mii'n nanáán chiiduú ch'εεte ca. Ní mii'n nduvidaamá yā nducyaaca chiiduú n'gεεté ndúúcu 'iin'yā'n ndiicúú chí ngan'a ntiinnyu'n ye'n'e yaācú ndúúcu maestros ye'n'e ley. ⁵⁴ Pedro mii'n ní cuen'e ya'n'ai sa n'dáa sa Jesús mii'n. Ní ndaa sa ndii chu-va'āi ye'n'e va'ai chiiduú ch'εεte ca ní ch'iindí sa ndúúcu policías ní in'taavi cuutú sa dáámá ndúúcu yā ti mii'n ní ngiichi ya'n'ā ye'n'é yā.

⁵⁵ Chiiduú n'gεεte ndúúcu nducyaaca yā chí nduvidaama in'nuún yā 'áámá prueba contra ye'n'e Jesús mii'n chí díí'n yā condenar Jesús chí 'caa'n'ún yā Jesús; naati nguéeé ndaaca yā. ⁵⁶ Neené 'yaa'n 'iin'yā'n ngan'a yā ndu-udu yaadi ye'n'e Jesús mii'n naati mar 'áámá yā nguéeé dáámá ngan'a yā. ⁵⁷ N'duuví yā ní ncueen yā ní ca'n'a yā nduudu yaadi, ní ca'n'a yā: ⁵⁸ Nús'uu ní ch'iindiveén 'nū chí Jesús ca'n'a yā 'túúca: 'Úú ní nadituūví yáacu 'cūú chí sa'n'ā ye'n'e in'yeendí 'cūú din'dái sa. Ní chεeti 'iinū ngu-uví nadin'daí taama chí nguéeé sa'n'ā in'yeendí 'cūú din'dái sa.

⁵⁹ Naati nguéeé nduvidáámá nduudu yā ye'n'e chí ngan'a yā.

⁶⁰ Tuu'mi ní chiiduú ch'εεte ca chí ngan'a ntiinnyu'n ye'n'e tanán'ā chiidūu, ndúcueen yā nguaa'n nducyáácá 'iin'yā'n s'leen ní ntinguunee'n yā Jesús mii'n: ¿Áá nguéeé de'ē vεε nan'guεεcúta'n'a nī? ¿De'ē chí ngan'á yā ye'n'e nī? ¿De'ē ngan'a nī maán nī ye'n'e nī?

⁶¹ Jesús míí'n 'āā ntéé ca'n'a yā. Ní nguéeé n'guéécúta'n'a yā ye'n'é mar 'áámá. Chiiduú ch'εεte ca mii'n ntingu-unéén ntúu'n yā Jesús, ní ca'n'a yā: ¿Áá dii Cristo, Daiya Dendyuūs chí n'dai taavi?

⁶² Jesús ca'n'a yā chii yā 'iin'yā'n s'leen: 'Tíicā 'úú. Ndís'tií ní ca'n'a nī snaa'n nī Sa'n'ā chí Daiya Dendyuūs chí 'cuūndí sa lado ye'n'e honor ye'n'é Ndyuūs chí véé tandu-cué'n'é poder ye'n'e yā. Ní ndaa sa nguaa'n meéén ye'n'é nanguuvi.

⁶³ Tuu'mi ní chiiduú ch'εεte ca chíín'cuū'n sa catecai sa, ní ca'n'ā sa: ¿De'ē ca diin' yú testigos chí n'nuu'n yú? ⁶⁴ 'Āā chíiindiveén nī dendu'ū chí ngan'ā sa contra Ndyuūs.

¿Táacā tuumicadínūu nī? Nducyaa ca 'iinyān nga'a yā chi condenado Jesús chi 'cuuví yā.

⁶⁵ Tuu'mi ní nduuví yā ní ca'a nee daín yā Jesús ní n'gaadí yā nduutináan yā ndúucū tínūu. Ní policías ndúucū ta'á yā ch'e'n'e yā naan Jesús. Ní ca'a yā: Caan'ma' d'í ¿du'u ch'e'n'e dii?

Pedro mii' ní nga'nā sa chi nguéé n'diichi sá Jesús

(Mt. 26.69-75; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-29)

⁶⁶ Pedro mii' ní canee sa ch'ua'ai cuaan ndiiyā. Ní ndaa 'áámá n'daataá chí diín mandado ye'n'e chiiduú ch'εεε ca nanáán Pedro mii'. ⁶⁷ Ní n'diichi tá chí in'taavi cúutū sa na yan'ā. Ní cānee tán'ā mii' ní ch'i'ínu tá Pedro. Tuu'mi ní ca'a tá: Dií ntúú di canee dí ndúucū Jesús ye'n'e yāā Nazaret.

⁶⁸ Naati Pedro mii' chee'ndiitū sa, ní ca'nā sa: 'Úú ní nguéé in'diichí 'iinyān, ndí nguéé deenú chí nga'nā di. Ní can'dáa sa cuaan ch'ua'āi naachi indaa yā. Tuu'mi ní 'caī tusán'ā. ⁶⁹ Tán'ā chí idii' mandado mii' ch'i'ínu ntuū ta sán'ā, ní ca'nā tá chí tá 'iinyān chí snée yā mii': Sán'ā 'cū 'áámá chéé sa'nā chí cachiica ndúucū Jesús.

⁷⁰ Naati Pedro mii' ní nnguēēcunée sa chee'ndiitū sa. Cuayiivi mii' ní 'iinyān chí snée yā mii' ní ca'nā ntúu yā Pedro: Cuaacu chí dii ní dáámá chí cachiica di ndúucū Jesús ti dii ní ye'n'e yán'ā Galilea, ní nduudu ye'n'e di tan'dúucā 'iinyān s'een.

⁷¹ Tuu'mi ní Pedro mii' ní 'caa'va sa, ní cunncaā ca'nā sa. Ní 'caí sa "por Ndyuūs": Nguéé n'diichí 'iinyān 'cū.

⁷² Tuu'mi ní túsán'ā mii' 'caī ntúu tī ndii 'úuví cuuvi. Ní Pedro mii' ní n'gaacu sa chí Jesús ca'nā yā chí yā sa'nā: 'Naa' chí 'āā cuéé 'cuaī túsán'ā 'uūv' cuuvi, 'āā 'i'ínu cuuvi chee'ndiitū di chí nga'nā di chí nguéé n'diichi di 'úú. Taachi nādīcadínūu sa chuū, ní cheēcū sa.

Jesús nanáán Pilato

(Mt. 27.1-2, 11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

15 Taachí chideεε, chiiduú n'gεεé ní nduuvi daamā yā ndúucū 'iinyān ndiicū chí nga'nā ntiinyu' ye'n'e yaācū, ndúucū maestros ye'n'e ley, ndúucū nducyaaca 'iinyān n'gεεε. Ní ndēē chiichí yā Jesús ní candée yā 'iinyān nanáán gobernador Pilato. ² Tuu'mi ní Pilato mii' intiinguunee' yā Jesús: ¿'Áá dí Rey ye'n'e 'iinyān Israel s'een chí judíos? Ní Jesús nan'guēēcútan'a yā: N'dií nga'nā cuaacū nī ti 'tíicā. ³ Chiiduú n'gεεε ní neenē n'deeē nán' chí nga'nā yā contra ye'n'e Jesús naati Jesús nguéé nan'guēēcútan'a yā ye'n'e mar 'áámá. ⁴ Tuu'mi ní Pilato mii' ní nan'guēēcunée yā ntiinguunee' yā Jesús mii': ¿'Áá nguéé de'ē vee nán'guēēcútan'a nī? 'Cuin'díichí nī ye'n'e tanducué'n'ē chí nguéé n'daacā nga'nā yā ye'n'e nī.

⁵ Naati Jesús mii' ní nguéé de'ē vee nan'guēēcútan'a yā. Chí' chí Pilato mii' che'n'e yiinú yā ní nguéé déenu yā de'ē nādīcadínūu yā.

Pilato ca'nā yā chí 'iinyān s'een candée yā Jesús chí 'caan'nún' yā 'iinyān

(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

⁶ Canée 'áámá costumbre ye'n'e 'iinyān Israel s'een chí n'dēechi yā 'áámá sa'nā chí canuu' vácū nguuví 'viicú ye'n'e pascua. 'Áámá sa'nā chí preso sa chí 'iinyān Israel ne'n'e yā, 'tíicā canee chí diín Pilato mii'. ⁷ Ní canuu' 'áámá sa'nā vácū chí nguuví Barrabás ndúucū ta n'duuví sa'nā chí 'niin'nu' sa 'iinyān taachi 'āā diin caandá yā contra gobierno mii'. ⁸ Ní 'iinyān Israel s'een ní ndaa yā nanáán Pilato mii', ní chíca yā chí Pilato ní diín yā tan'dúucā costumbre ye'n'e yā. ⁹ Ní Pilato mii' nan'guēēcútan'a yā: ¿'Áá ne'n'e nī chí n'dēēchí Rey ye'n'e 'iinyān Israel?

¹⁰ Tí Pilato mii' deenu yā chí chiiduú n'gεεε nca'á yā Jesús mii' cáávā vaadī ngeéé. ¹¹ Naati chiiduú n'gεεε chinuú yā 'iinyān ye'n'e yāā Jerusalén chí caaca yā Barrabás ti n'daacā chí n'dēechi yā sa'nā chí nguuví Barrabás. ¹² Tuu'mi ní Pilato mii' intiinguunee' yā: ¿De'ē ne'n'e nī chí diín ndúucū 'iinyān chí ndís'tií nga'nā nī Rey ye'n'e 'iinyān Israel?

¹³ 'Iinyān s'een nan'guēēcútan'a yā ní 'caī yiicú yā: Cu'nee'nga'á nī 'iinyān.

¹⁴ Pilato mii' ní ca'nā yā chí yā 'iinyān s'een: ¿De'ē chí nguéé n'daacā ndiín sán'ā 'cū? Naati 'iinyān s'een ní nan'guēēcunee' yā 'caī yā: Cu'nee'nga'á nī 'iinyān.

¹⁵ Tuu'mi ní Pilato mii' chí nguéé ne'n'e yā chí nduuvi tán' 'iinyān s'een ye'n'e yā, n'dēechi sá Barrabás mii'. Cuayiivi ní ca'nā ntiinyu' sa chí 'cuen'é yā Jesús mii'. Ch'iinu ch'e'n'é yā Jesús mii' ní nca'a sa Jesús mii' 'iinyān chí cu'nee'nga'á yā.

¹⁶ Tuu'mi ní soldados romanos candée sa Jesús vaacuyāā na cuarto ye'n'e palacio mii' chí nguuví Pretorio, ní yaa'ví yā taná'nā soldados ní nduuvidaamá yā mii'. ¹⁷ Ní s'nuún' yā catecaí morado cuá'ā Jesús mii'. Ní s'nuún' yā tii' Jesús mii' 'áámá corona chí ndeenyú ndúucū yā. ¹⁸ Tuu'mi ní tucá'a yā 'caī yā: Cunduuchi nī n'dií, Rey ye'n'e 'iinyān Israel.

¹⁹ Ní ch'e'n'é yā tii' yā ndúucū 'áámá taa' nduu. Ní ca'a nee daín yā Jesús ní nchiintii'yā yā nanáan yā, ní diín yā honrar 'iinyān. ²⁰ Ch'iinu ch'iinyu'néén' yā ye'n'e Jesús 'tíica, ndiví yā catecaí chí morada ní 'nuu' 'nuu' ntúu' yā catecaí maán yā. Cuayiivi tun'dáa yā Jesús ní s'nee'nga'á yā 'iinyān.

S'neé'nga'á yā Jesús

(Mt. 27.32-44; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

²¹ 'Áámá sa'nā ye'n'e yán'ā Cirene chí nguuví sa Simón, chí chiidá Alejandro ndúucū Rufo, ndaa sa che'n'e sa cuēeti. Taachí cho'o sa cyúún' mii', soldados a fuerza di'cuítu yā sa'nā chí candēε sa cruz ye'n'e Jesús mii'.

²² Ní candēε yā Jesús 'áámá lado ye'n'e yāā Jerusalén na lugar chí nguuví Gólgota chí ne'n'e caan'ma' nduudu ye'n'e yú, Lugar ní 'Ini Nga'ai Tii'. ²³ Ní ca'á yā chí chí' Jesús vino chí stan'a yā ndúucū yaātā yaā chí nguuví mirra, naati Jesús nguéé chí' yā. ²⁴ Tuu'mi ní chí'nee'n-

ga'á yā Jesús. Ní soldados ní tun'dáa yā suertes ye'né yā ndúúcu na catecai Jesús miiⁿ, ní n'diichí yā ch'ēē chí candēē 'aama 'aama yā.

²⁵ N'g'εεcú nuuⁿ ye'né ng'εetiyaanⁿ miiⁿ taachí s'neeⁿnga'á yā 'iⁿ'yāⁿ. ²⁶ Ni s'néⁿ yā 'áámá letrero na tiiⁿ cruz ye'né Jesús miiⁿ. Ní letra chí cánéé nguūⁿ na tabla miiⁿ ní nga'nā ye'né nuūⁿndí ye'né yā. Ní cánéé nguūⁿ chuū: Rey ye'né 'iⁿ'yāⁿ ye'né ndaata Israel. ²⁷ Dáámá ndúúcu Jesús s'neeⁿnga'á yā 'uūv'í sán'ā chí duucu. 'Áámá ní lado tá cuaacú yā táámá ní lado ta 'cueé yā. ²⁸ Tíicā ní chí cuaacu naachí canéé nguūⁿ na libro ye'né Ndyuūs 'tíicā: Chídídúúché yā ndúúcu 'iⁿ'yāⁿ chí véé nuūⁿndí ye'né yā.

²⁹ 'Iⁿ'yāⁿ chí ngo'ó yā nanááⁿ cruz miiⁿ cunncáa nga'nā yā ye'né Jesús. Idi'nú'u yā tiⁿ yā ní cunncáa n'dai cheendi yā ní nga'nā yā: Díí chí ndiitúú'ví di yaācú ní nadacueéⁿ di ch'εeti 'iⁿ'yāⁿ nguuvi, ³⁰ nadanguáⁿ'āi maāⁿ di. Dii ní nch'eeⁿ di na cruz.

³¹ 'Tiicá ntúūⁿ chiiduú n'g'εete ndúúcu maestros ye'né ley duuchinéⁿ yā Jesús. Ní nga'nā yā nguuaⁿ maāⁿ yā: 'Iⁿ'yāⁿ miiⁿ nadinguáⁿ'ai yā táámá 'iⁿ'yāⁿ naati maaⁿ ní nguéé ngíí nadinguáⁿ'ai yā maāⁿ yā 'iⁿ'yāⁿ. ³² Ndúúti chí 'iⁿ'yāⁿ miiⁿ chí Cristo miiⁿ snaaⁿ yú 'iⁿ'yāⁿ nch'éeⁿ yā na cruz maaⁿ. Tuu'mi ní cu'téenu yú. Ní ndíí 'iⁿ'yāⁿ chí ca'neeⁿnga'á yā daama ndúúcu Jesús miiⁿ ní cunncáa nga'nā yā ye'né yā.

Jesús ch'ii yā

(Mt. 27.45-56; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

³³ Taachí chii ma'nā nguuvi miiⁿ chí maāⁿ n'úúⁿ máⁿ íⁿ'yeeⁿdí ndii ná n'g'εecu 'iⁿ'yāⁿ chíiⁿ. ³⁴ 'Áā tááanduú n'g'εecu 'iⁿ'yāⁿ Jesús miiⁿ ní 'cai yiicú yā: Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? (chí ne'né caa'n'maⁿ nduudu ye'né yú: N'díí Ndyuūs ye'né, n'díí Ndyuūs ye'né, ¿de'ē cuuvi chí s'nee ní maaⁿ 'úú dámaáⁿ?)

³⁵ N'dúú'ví 'iⁿ'yāⁿ chí snee yā miiⁿ ní ch'iⁿdivéeⁿ yā ní ca'nā yā: 'Caandiveéⁿ nī, n'gai yā ye'né profeta Elías miiⁿ.

³⁶ Ní ndaā 'áámá soldado ngeenu yā ní taachí chíiⁿ 'áámá esponja ye'né vinagre s'néⁿ yā esponja miiⁿ na 'áámá ndúú ní ca'a yā chí chí'í Jesús. Ní ca'nā yā: 'Áā ca-nee rá yā. N'diichi yú nduuti chí 'áá chí profeta Elías miiⁿ ní nádech'eēⁿ sa 'iⁿ'yāⁿ.

³⁷ Tuu'mi ní Jesús 'cai yiicú yā ní chí'í. ³⁸ Ní cortinas ye'né yaācú templo chí'í uuvi taāⁿ, steēⁿ naavtáⁿ'ā ndíí cuááⁿ 'nii'núⁿ ndíí cuááⁿ ndiiyā. ³⁹ Ní 'áámá sa'nā romano chí nga'nā ntiⁿ'nyuⁿ ye'né cien soldados ch'éendi sa nanááⁿ Jesús miiⁿ. Taachí n'diichí sa ní ch'iⁿdivéeⁿ sa taacá 'cai Jesús ní taacá chí'í yā, soldado miiⁿ ní ca'nā sa: Cuaacu ní'nyúⁿ chí sán'ā 'cūú ní Dáiyá Dendyuūs sa'nā.

⁴⁰ Snée ntúūⁿ n'duuvi n'daataá n'giinu ya'nāi tá. Ní ndúúcu n'daata s'eeⁿ míⁿ canee ta María ye'né yāāⁿ Magdala, ndúúcu tá María chí ch'εecu José ndúúcu Jacobo chí nguuvi Menor, ndúúcu n'daataá chí nguuvi Salomé. ⁴¹ N'daata s'eeⁿ ní ca'nā yā Jesús miiⁿ ní dichí'í yā Jesús taachi cachicá yā yán'ā Galilea. Ní neené 'yaaⁿ ca n'daataá snée yā miiⁿ, n'daataá chí

nga'nā yā daama ndúúcu Jesús miiⁿ na yāāⁿ Jerusalén.

Ch'iichí yā cuerpo ye'né Jesús miiⁿ

(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁴² Taachí chíiⁿ nguuvi miiⁿ chí viernes chí chí'indiyaáⁿ yā cááv'á viicu pascua miiⁿ nguuvi chí cuuvi d'εee nguuvi chí ntaavi'tuunúⁿ yā 'iⁿ'yāⁿ, ⁴³ ndaā José ye'né yāāⁿ Arimatea. Sa'nā miiⁿ ní sa'nā ch'εete ye'né Junta Ch'εete ye'né 'iⁿ'yāⁿ Israel. Ní cune nguinu sa nguuvi chí Ndyuūs ndaa yā ní nga'nā ntiⁿ'nyuⁿ yā. Ní ndúúcu valor ndaā sa nanááⁿ gobernador Pilato miiⁿ. Ní ca'nā sa Pilato miiⁿ chí nca'a yā cuerpo ye'né Jesús. ⁴⁴ Pilato miiⁿ ní cuen'e yiinú yā chí 'āā chí'í Jesús miiⁿ ní yaa'vi yā sa'nā chí nga'nā ntiⁿ'nyuⁿ ye'né soldados chí cuchii sa nanááⁿ yā. Taachí ndaa sa ní 'iicu tiinguuneen yā sa'nā: ¿'Áá cuaacu chí chí'í Jesús? ⁴⁵ Taachí soldado centurión miiⁿ nga'nā sa chí cuaacu, tuu'mi ní Pilato miiⁿ ca'a yā orden chí ca'a sa cuerpo ye'né Jesús miiⁿ José miiⁿ. ⁴⁶ Cuayiivi ní José cái sa 'áámá sámana chí fina ní nadicheeⁿ sa cuerpo miiⁿ ní sta'a sa ní ch'εēcú sa cuerpo miiⁿ ná sámana miiⁿ. Chí'ínu maaⁿ ní s'nuūⁿ sa ch'εeti 'áámá yáinyāⁿ ní ní'nyuⁿ canee 'áámá tuū ch'εeté. Ní s'nuūⁿ yā tuū ch'εete cheendi yáinyāⁿ miiⁿ. ⁴⁷ Tá María Magdalena ndúúcu María chí ch'εecu José cuen'e yā ní n'diichí yā naachí ch'εēchi Jesús miiⁿ.

Jesús nduuchi yā ye'né nguuaⁿ tináⁿ'ā

(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

16 Taachi chó'ōo sámano, nguuvi chí ntaavi'tu-unúⁿ yā, María ye'né yāāⁿ Magdala, ndúúcu María chí ch'εecu Jacobo, ndúúcu n'daata chí Salomé cai yā perfumes chí cueendái yā vmnááⁿ ye'né cuerpo ye'né Jesús miiⁿ ní cuen'e yā. ² Neené tyaaⁿ ye'né nguuvi vmnááⁿ vmnaaⁿ ye'né nd'εete chí domingo taachí ca'nā yā yáinyāⁿ n'daata s'eeⁿ ndaā yā na yáinyāⁿ miiⁿ. ³ Ní ngā'nā yā nguááⁿ maāⁿ yā: ¿Du'ū ndivíi tuū ye'né yú taachí ndaā yú cheendi yáinyāⁿ?

⁴ Taachí ndaa yā, tuu'mi ní n'diichi yā chí tuū ch'εete n'dai miiⁿ 'āā ntéé canéé na lugar ye'né. ⁵ Ní taachí ndaa yā ch'εeti yáinyāⁿ, miiⁿ n'diichí yā 'áámá sa'nā 'dííⁿ vee sa lado tá cuaacú ní canúⁿ sá catecai chí'eenū sa ní cuéé. Ní n'daata s'eeⁿ dii'yā yā chí'í. ⁶ Sán'ā miiⁿ ní ca'nā sa: Nguéé dii'yā ní cuuvi. Ndís'tií ní in'nuúⁿ nī cuerpo ye'né Jesús ye'né yāāⁿ Nazaret, 'iⁿ'yāⁿ chí 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ca'néé'nga'a yā. Náati 'iⁿ'yāⁿ miiⁿ ní 'āā ndúúchí yā ye'né nguuaⁿ tináⁿ'ā ní nguéé yā 'muuⁿ. Cuin'diichí ní naachí canúⁿ yā. ⁷ Ndís'tií cuinaⁿ'á ní ní cuuvi ní discípulos ye'né yā, ndúúcu Pedro, chí Jesús miiⁿ ní ca'nā yā vmnááⁿ ndís'tií na yán'ā Galilea. Mííⁿ snaáⁿ nī 'iⁿ'yāⁿ tan'dúúca chí Jesús ca'nā yā chí yā ndís'tií ndúúcu tanáⁿ'ā 'iⁿ'yāⁿ.

⁸ N'daata s'eeⁿ ní cunaⁿ'á yā ngeenu yā ye'né na yáinyāⁿ, ti neené cuen'e yiinú yā ní yiiduuví yā. Nguéé de'ē vee ca'nā yā chí yā mar 'áámá 'iⁿ'yāⁿ, ti 'va'á yā.

Jesús che'enaán yā yeⁿe ta María Magdalena

(Jn. 20.11-18)

⁹ Taachí Jesús nduuchi yā chidεεε nguuvi domingo chi nguuvi vmnáán vmnáan yeⁿe ndεētē miiⁿ, vmnáán vmnáan che'enaán yā nanáán María Magdalena, n'daataá chí nn'divíí yā ndεēchē espíritus yeⁿe yáán'nguiinūuⁿ yeⁿe ta. ¹⁰ Táⁿá miiⁿ ní caⁿ'a tá ní chii tá 'iⁿ'yāⁿ chí chiicá yā ndúúú Jesús miiⁿ. Ní ngεεcú 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí neené ndaachií yiinu yā. ¹¹ Ní taachí 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ch'iindiveén yā chí Jesús miiⁿ nduuchi yā yeⁿe nguaan tinán^a ní chí táⁿá miiⁿ n'diichi tá Jesús, nguée s'teenú yā.

Jesús che'enaán yā yeⁿe 'uūvī discípulos yēⁿe yā

(Lc. 24.13-35)

¹² Cho'ōo chúū, ní Jesús che'enaán yā yeⁿe 'uuvi 'iⁿ'yāⁿ chí cueⁿ'é yā na yúúní. Ní Jesús dííⁿ yā tan'dúúú chí nguεε déénu yā yeⁿe chí chó'ōo. ¹³ Ní cuayiivi 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cúnaⁿ'á yā ní caⁿ'a yā chii yā tanán^a discípulos. 'Tiicá ntúūⁿ discípulos ní nguée s'teenú yā.

Jesús idichó'o yā 'iⁿ'yāⁿ apóstoles yeⁿe yā

(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁴ Chiī ch'íinū nguuvi domingo miiⁿ, ní Jesús che'enaán yā yeⁿe ndu'ū ndiicháámá discípulos yēⁿe yā, taachi 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ vεēté yā na mesa. Ní Jesús tuūvi

iinú yā ndúúú yā ti discípulos nguée s'teenú yā ní chεεchi staava yeⁿ'é yā ti discípulos nguée s'teenú yā 'iⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a yā chí n'diichi yā Jesús chí 'āā nduuchi yā yeⁿe nguaan tinán^a. ¹⁵ Ní caⁿ'a yā chii yā discípulos: Cuéⁿ'e ní núúⁿmán nación yeⁿe íⁿ'yeeⁿdí ní caan[']máⁿ ní ndúúú cuaacu yeⁿ'ē chí nanguáⁿ'ai yā nanáán nducyaaca 'iⁿ'yāⁿ. ¹⁶ 'Iⁿ'yāⁿ chí i'teenú yā ní ngεédínuúⁿniⁿ yā, ní nanguaⁿ'ai yā yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe yā. Naati 'iⁿ'yāⁿ chí nguée i'téénu yā cuuví yā condenaⁿdo. ¹⁷ Níícú señales yeⁿe poder miiⁿ canéé ndúúú 'iⁿ'yāⁿ chí i'téénu yā 'úú. Ndúúú chí duúchí tun'daá yā espíritus yeⁿe yáán'nguiinūuⁿ yeⁿe 'iⁿ'yāⁿ ní cuuví caⁿ'á yā táámá davaacu chí ngai. ¹⁸ Ní nduuti chí cuta[']á yā ndúúú ta'a yā áámá cúú ní nguée de'ē daño dííⁿ tī ndúúú yā. Ní nduuti chí cu'ú yā de'ē chí veneno miiⁿ nguée dííⁿ daño 'iⁿ'yāⁿ. Ní cun'duú yā ta'a yā vmnáan yeⁿ'ē 'iⁿ'yāⁿ chí ngítā ní 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nduūvā yēⁿe yā.

Jesús cundáa yā va'ai chεeti nguuvi

(Lc. 24.50-53)

¹⁹ Ch'íinú caⁿ'a Señor Jesús ndúúú 'cūú ndúúú discípulos yēⁿe yā ní cundáa yā na va'ai chεeti nguuvi. Ní ch'iindí yā lado yeⁿe honor yeⁿ'é Nduuūs. ²⁰ Discípulos ní cueⁿ'e yā, ní caⁿ'a yā nduudu cuaacu yeⁿ'ē chí nanguaⁿ'ai yā ndu'ū cuaaⁿ. Maaⁿ Señor Jesucristo ngiinnee yā discípulos 'íícú canee n'daācā ndúúú yeⁿe yā cáávā señales ndúúú vaadī n'giinu chí dííⁿ yā. 'Tíicā chiī.

SAN LUCAS

Yen'e cáávā chí idingúuⁿ yā carta 'cūū

1 Néené 'yaaⁿ 'iín'yāⁿ nguaaⁿ s'uúúⁿ nen'é yā idingúuⁿ yā dendú'ū chí chíi, chíiⁿ chí s'uúúⁿ deenu yú chí nduudu cuaacu. 2 'Tíicā tan'dúúccā chí 'iín'yāⁿ s'eenⁿ n'diichí yā tanducuéⁿē ndíi taachí chí nga'ā, 'iín'yāⁿ s'eenⁿ ní chí'cueeⁿ yā s'uúúⁿ. 'Iín'yāⁿ s'eenⁿ candéε yā nduudu cuaacu yen'é Ndyuūs ní nga'á yā nduudu miiⁿ. 3 'Úú, Lucas, idingúuⁿ yen'é díi Teófilo cáávā chí deenú chí díi ní n'dai dí. 'Tiicā ntúūⁿ 'úú ní nadicádi-inúúⁿ chí idingúuⁿ yen'é di tanducuéⁿē chí chíi. Diiⁿncā n'diichí tanducuéⁿē ndúúccū cuidado ndíi taachí nga'ā. 4 'Túúccā idingúuⁿ ní tuumicadínuuⁿ di chεε chí nduudu cuaacu yen'é dendú'ū chí 'iín'yāⁿ chí'cuéeⁿ yā díi.

Yen'e chí ángel yaa'vi yā chí ch'iindiyaāⁿ Juan

5 Tiempo miiⁿ chí 'iín'yāⁿ Herodes miiⁿ chí chíi yā rey yen'e yá'n'āa Judea, canéé 'áámá chiiduú chí nguuví yā Zacarías. Chiiduú miiⁿ ní yen'e grupo yen'e Abías. Ní n'daataá yen'e Zacarías ní nguuvi tá Elisabet. Ní Elisabet miiⁿ ní yen'e ndaata yen'e Aarón. 6 Ndúú 'uuví yā ní n'dai taaví yā nanááⁿ Ndyuūs. 'Iín'yāⁿ s'eenⁿ nguéé dε'ē vεε díiⁿ yā chí nguéé n'daacā ndúúccū 'iín'yāⁿ caati s'neenⁿ veén yā nducuéⁿē nduudu chí nga'ā 'iivú Ndyuūs. 7 'Iín'yāⁿ s'eenⁿ nguéé daiyá yā, ti Elisabet miiⁿ nguéé taaví yā daiyá yā. Ní nduu 'uuví yā ní 'āā ndiicú yā.

8 'Áámá nguuvi, taachi tuneenⁿ turno yen'e grupo yen'e Zacarías chí díiⁿ ntiinnyuⁿ yen'e chiiduú chí dichí'vε yā na yáacū templo yen'é Ndyuūs, 'tíicā díiⁿ Zacarías ntiinnyuⁿ yen'e chiiduú nanááⁿ Ndyuūs. 9 Ní tan'dúúccā costumbre yen'e chiiduú s'eenⁿ, tuneenⁿ Zacarías miiⁿ chí cunndaa yā na yáacū templo yen'e Ndyuūs ní 'neenⁿ ya'ā yā incienso. 10 Ní nducyaaca 'iín'yāⁿ snée yā cuaanⁿ chuva'āi yáacū templo ní nga'angua'á yā nen'e chí ngiichi incienso chεeti yaacū templo. 11 Zacarías miiⁿ canee yā na yaacū. Ní che'enaāⁿ yen'e Zacarías miiⁿ 'áámá ángel chí Ndyuūs dichó'o yā. Ní ángel míiⁿ chééndii yā lado tá cuaacu yen'é nátai naachi n'giichi incienso miiⁿ. 12 Ní taachi Zacarías miiⁿ n'diichí yā ángel miiⁿ 'āā ntéé deenú yā dε'ē chí díiⁿ yā ní díi'ya taaví yā chíi. 13 Naati ángel miiⁿ ní ca'na yā: N'dií Zacarías, nguéé 'va'á ní, ti Ndyuūs ní ch'iindiveénⁿ yā chí ca'angua'á ní. Ní 'cuundiyaāⁿ 'áámá daiya n'daataá yen'é ní Elisabet miiⁿ, ní cu'neénⁿ ní nguuvi sa Juan. 14 Ní cuuvi yeenu taaví ní cáávā sa'ā 'líiⁿ. Ní 'yaaⁿ n'dái 'iín'yāⁿ cuuvi yeenu yā cáávā chí 'cuundiyaāⁿ dacua'ā miiⁿ. 15 Caati daiyá ní miiⁿ ní cuuvi ch'εεε sa nanááⁿ Ndyuūs. Nguéé cu'ú sa vino ndíi nguéé ndúú cu'ú sa dε'ē vεε chí cuuvi

cu'ú'vi sa. 'Āā canee sa ndúúccū Espíritu N'dai yen'é Ndyuūs ndíi taachi 'āā cuéé 'cuundiyaāⁿ sa. 16 Sa'ā miiⁿ ní díiⁿ sa chí 'yaaⁿ taavi ca daiyá 'iín'yāⁿ Israel nguεε-cuneé yā ní i'téenu yā Ndyuūs yen'e yú. 17 Daiyá ní, Juan 'cūū, ní ca'na sa vmnaaⁿ yen'é Señor Jesucristo. Ní canee sa ndúúccū espíritu ndúúccū poder tan'dúúccā chí canee profeta Elías ndii cuááⁿ vmnaaⁿ. Sa'ā miiⁿ ní díiⁿ sa chí 'cuεetinéé n'daacā 'iín'yāⁿ chí n'gεεε ndúúccū daiya yā. Níicú 'iín'yāⁿ cuuvi cu'téenu yā tan'dúúccā Ndyuūs nen'é yā chí cu'téenu yā, ní tan'dúúccā taná'ā 'iín'yāⁿ chí n'dai i'téenu yā. Ní 'tíicā ca'na sa díiⁿ sa chí 'iín'yāⁿ s'eenⁿ 'cuεetinéé yaáⁿ yā chí cuuvi cu'téenu yā Señor Jesús taachi ndaa yā.

18 Tuu'mi ní Zacarías miiⁿ ní tiinguunéenⁿ yā ángel miin: ¿Táácā cu'teenú chí nga'ā ní? caati 'úú ní 'āā ndiicúú 'úú, 'tiicā ntúūⁿ n'daataá yen'é.

19 Angel miiⁿ n'guεεcútá'na yā ní ca'á yā: 'Úú ángel chí nguuvi Gabriel chí canee chí díiⁿ ntiinnyuⁿ nanááⁿ Ndyuūs. Dendyuūs dichó'o yā 'úú. Ní 'úú yaa'vi n'dií ní cuuvi nduudu n'dái 'cūū n'dií. 20 Maaⁿ ní cuuvi 'díi'mi ní ní 'āā ntéé cuuvi caa'n'máⁿ ní ndii chó'oo chúū taachi cunuuⁿ ca'ā tiempo yen'é, ti nguéé chí'teenú ní nduudu yen'é taachi nga'á chí chuū chí cuuvi.

21 Nen'e chí chíi chuū, 'iín'yāⁿ s'eenⁿ chí snée yā chuva'ai yáacū templo chí snée ngiinu yā Zacarías miiⁿ cuen'e yíiⁿú yā chí Zacarías miiⁿ ní chí'naáⁿ yā chεeti yaacū templo yen'é Ndyuūs. 22 Taachi Zacarías miiⁿ ní nan'dáa yā chεeti yaacū 'āā ntéé ngii nga'ā yā. 'Iín'yāⁿ s'eenⁿ ní tuumicadínuuⁿ yā chí véé 'áámá visión chí n'diichí Zacarías miiⁿ taachí canee yā chεeti yaacū templo. Zacarías miiⁿ díta'á yā dε'ē chí nen'e caa'n'máⁿ yā ti chíi 'díi'mí yā.

23 Taachí ch'iínū turno chí 'áámá ndεεε yen'e servicio chí díiⁿ yā ntiinnyuⁿ chεeti yaacū templo Zacarías miiⁿ ní cuna'á yā na vaacu yā. 24 Cho'oo tiempo 'cūū ní n'daataá yen'é yā chí Elisabet miiⁿ ní ch'iindi dácu'a yen'é yā ní 'áámá canúuⁿ ta na vaacu ta nyu'u 'iíyū. Ní neenⁿ nacadínuuⁿ ta. Ní nga'ā ta maaⁿ ta: 25 Chuū chí Señor Ndyuūs miiⁿ ní díiⁿ yā nduucú na nguuví 'cūū ní díiⁿ yā chí 'āā ntéé 'cuinaáⁿ nanááⁿ 'iín'yāⁿ.

Angel ca'á yā chí 'cuundiyaāⁿ Jesús

26 Cuayiivi chí ch'íiⁿú jaaⁿ 'iíyū chí Elisabet miiⁿ ch'iindi dácu'a yen'e tá ní Ndyuūs dicho'ó yā ángel Gabriel taama vmné'ēε. Ní cuen'é yā na 'áámá yáāⁿ chí nguuvi Nazaret chí yen'é yá'n'āa Galilea. 27 Ndyuūs dicho'ó yā ángel Gabriel miiⁿ nanááⁿ 'áámá n'daataá chí cuiinú chí nguuvi tá María. María miiⁿ ní ca'á yā chí 'caan-

davaacú yā ndúúcu 'aama san'ā chi nguuví José. San'á 'cuū ní ye'n'e ndaata ye'n'e rey David chi ndíí tiempo chi 'āā chó'ōo. ²⁸ Angel miiñ ní sndaā yā naachi canéé María ní ca'n'a yā: N'diī, María, yeenú taavi nī chi Ndyuūs ne'n'e taaví yā n'diī. Señor Ndyuūs canéé yā ndúúcu n'diī. Ndyuūs di'viicu cá yā n'diī nguaan nducyaaca n'daataá ye'n'e iñ'yeen'dí 'cūū.

²⁹ Taachi María miiñ ch'iindiveén yā chuū, cuen'e yiinú yā ní chista'n'a vaadí cadíinuun ye'n'é yā ye'n'e nduudu ye'n'e ángel miiñ. Ní nadicádiinuun yā: ¿D'e'ē ne'n'e caa'n'ma'n nduudú 'cūū? ³⁰ Tuu'mí ángel miiñ ní ca'n'a yā: N'diī, María, nguéé 'va'a nī, ti véé taavi favor ye'n'é nī nanáán Ndyuūs, ti Ndyuūs dine'n'é yā n'diī. ³¹ Ní cuuvi daiyá nī ní 'cuūndí 'áámá san'ā daiyá nī, ní cuuvi nguuví yā JESÚS. ³² Daiyá nī cuuvi ch'ēete n'dai yā ní 'iñ'yān s'eeñ nga'n'a yā chi daiyá nī ní Daiyá Dendyuūs chi ch'ēete taavi ca. Ní Señor Ndyuūs ca'n'a yā diín yā chi daiyá nī ní cuuvi yā rey lado ye'n'e rey David tan'dúúca nguuví chí 'āā cho'ōo. ³³ Ní caa'n'ma'n ntiinyuñ yā ye'n'e 'iñ'yān ye'n'e Israel cuen'e daā'n'ma'n. Ní naachi caa'n'ma'n ntiinyuñ yā ní 'áámá cūnee.

³⁴ Tuu'mi ní María ca'n'a yā chí yā ángel: ¿Taaca cuuvi chuū, ti 'úú ní nguéé isan'ā ye'n'é?

³⁵ Angel miiñ ní nan'guēcúta'n'a yā: Ndúúcu poder ye'n'é Ndyuūs chi canéé na va'ai chēeti nguuví Espíritu N'dai ye'n'é Ndyuūs ní ndaá yā vmnaa'n ye'n'é n'diī. Ní cu'neén yā 'daa'n'núñ yā tan'dúúca meēén vmnaa'n ye'n'é n'diī ní 'iicu cuuvi chó'ōo ye'n'é nī chí dacua'ā 'lín' chí 'cuundiyaān miiñ 'tíicā cunée yā ye'n'é Ndyuūs ní cuuvi nguuví yā 'iñ'yān chí dēve chí Daiyá Dendyuūs 'iñ'yān. ³⁶ Ní n'diichí nī. Prima ye'n'e nī chí nguuví Elisabet miiñ, 'cuundii ntúūñ 'áámá daiyá yā maa'n chí 'āā ndiicú yā. 'Āā jaa'n 'iyyu daiyá yā chēetí yā, n'daataa miiñ chí 'iñ'yān s'eeñ nga'n'a yā chí nguēē 'cuūndí daiyá yā. ³⁷ 'Tíicā diín Ndyuūs caati 'iivú Ndyuūs cuuvi diín yā tanducué'n'e chí ne'n'é yā diín yā.

³⁸ Tuu'mi ní María miiñ ní ca'n'a yā: 'Úú criada chí nga'n'a ntiinyuñ 'iivú Ndyuūs ye'n'é. Maa'n ní Ndyuūs diín yā nduucú tan'dúúca chí ca'n'a yā chí diín yā. Taachi ch'iinu ca'n'a yā chuū, ángel miiñ ní cuna'n'a yā.

María miiñ che'n'é yā n'diichi yā Elisabet

³⁹ Nguuvi s'eeñ María miiñ nūñ cuen'é yā na yúúní ní ndāa yā na yāāñ Judá. ⁴⁰ Ní ndāa yā na vaacu Zacarías miiñ ní yaa'ví yā Elisabet. ⁴¹ Taachi Elisabet miiñ ch'iindiveén yā nduudu ye'n'e María dacua'āā miiñ ní nu'n'u chēeti Elisabet miiñ. Ní Elisabet míñ chiitu Espíritu N'dai ye'n'é Ndyuūs tán'ā. ⁴² Ní ca'n'a yā ndúúcu nduudu dí-tuú: D'e'ē chúúca n'dai n'diī nguaa'n nducyaaca n'daataá. Ní n'dai taavi daiyá nī chí 'cuūndí yā. ⁴³ ¿Du'ū 'úú chí ndaā chēecu Señor Ndyuūs ye'n'é chí yaa'ví yā 'úú? ⁴⁴ Ti taachí ch'iindiveén nduudu ye'n'e nī, dacua'ā ye'n'é nu'n'u chēetí tan'dúúca chí yeenu taavi ye'n'é. ⁴⁵ D'e'ē chúúca n'dai dii chí ch'i'téenu di caati cúúví cuacu tan'dúúca chí Señor Ndyuūs ca'n'a yā.

⁴⁶ Tuu'mi María ní ca'n'a yā:

Alma ye'n'é i'teenú taavi Ndyuūs ní dich'ēeté Ndyuūs.

⁴⁷ Ní staava ye'n'é ní yeenú n'dai chí i'teenú Ndyuūs. Ní Ndyuūs nadinguá'n'ai yā 'úú ye'n'e nuu'ndi ye'n'é.

⁴⁸ Ti Ndyuūs n'diichí yā 'úú chí pobre 'úú ní dichii'vé Ndyuūs, ti ndíí maa'n nducyáácá 'iñ'yān caa'n'ma'n yā ye'n'e 'úú: D'e'ē chúúca n'dai 'úú.

⁴⁹ Ti Ndyuūs chí véé taavi poder ye'n'é yā diín yā nduucú cosas chí ch'ēete n'dai. Ní Ndyuūs ní dēēv'ē taavi yā.

⁵⁰ Ní Ndyuūs ya'ai 'iinu taavi yā caavā nducyaaca 'iñ'yān chí i'téenu yā ye'n'e yā tiempo chí chó'ōo, 'tiicá ntúūñ tiempo maa'n, ní 'tiicá ntúūñ tiempo chí cuchí.

⁵¹ Dendyuūs 'āā diín yā vaadí n'dai ch'ēete ndúúcu poder ye'n'é yā, níicú diín yā ganar ye'n'e staava ye'n'é 'iñ'yān chí dich'ēeté yā maán yā.

⁵² Ndyuūs diví yā 'iñ'ntyé'n'e chí nga'n'a ntiinyuñ ye'n'e trono ye'n'é yā, ní dich'ēeté yā 'iñ'yān ndiicúñ.

⁵³ Ndyuūs ca'á yā cosas chí n'dai taavi 'iñ'yān chí ch'iindiveén yā ye'n'e yā. Ní nguéé diín yā d'e'ē vee cáavā 'iñ'yān s'eeñ chí nguéé ne'n'é yā chí Ndyuūs nneé yā 'iñ'yān s'eeñ.

⁵⁴ Ndyuūs chinneé yā s'uúúñ chí 'iñ'yān ye'n'e Israel ti dichí'v'e yú 'iñ'yān. Ní nn'gaacú yā ye'n'e s'uúúñ ní nduuví ya'ái taavi yā ye'n'e s'uúúñ.

⁵⁵ Ndyuūs cuen'e daā'n'ma'n idiín yā tan'dúúca chí ca'n'a yā 'iñ'yān ye'n'e ndaata ye'n'e yú, ní ndúúcu chiida yú Abraham ndúúcu 'iñ'yān ye'n'é yā ndíí cuaa'n vmnaa'n. 'Túúca nga'n'a María miiñ.

⁵⁶ Tuu'mi ní María miiñ canéé yā ndúúcu Elisabet tan'dúúca 'iínú 'iyyū. Cuayiivi ní cuna'n'a yā na vaacu yā.

Ye'n'é chí ch'iindiyaān Juan chí chēedínuñ'ñ

⁵⁷ Taachí snuū ca'ā 'iyyū ye'n'e dacua'ā miiñ, Elisabet miiñ ch'iindiyaān 'áámá daiyá yā chí san'ā. ⁵⁸ 'Iñ'yān na niñ'nuún va'āi ndúúcu 'iñ'yān ye'n'é yā yeenú n'dai yā ndúúcu yā taachí ch'iindiveén yā chí Ndyuūs ní ya'ai taavi yā Elisabet miiñ. ⁵⁹ Ch'iinū dacua'ā 'lín' niñ'niñ nguuví, ní 'iñ'yān ndāa yā na vaacú Elisabet chí diín yā circuncidar dacua'ā miiñ. Níicú 'iñ'yān s'eeñ ne'n'é yā cu'neen yā chí cuuvi nguuví sá Zacarías tan'dúúca chí nguuví chiida sa Zacarías. ⁶⁰ Naati chēecu sa míñ ca'n'a yā: Nguéé 'tíicā. Juan cuuvi ngúúví sá.

⁶¹ Tuu'mi ca'n'a 'iñ'yān s'eeñ chí yā chēecu sá miiñ: ¿D'e'ē cáavā? Mar 'áámá 'iñ'yān ye'n'e nī nguéé nguuví yā 'tíicā.

⁶² Ndúúcu chí ditá'a yā ntiinguunéen yā chiida sa taacá né'n'e yā chí cuúví ngúúví sá. ⁶³ Zacarías miiñ ní 'neen ta'á yā naachi canee 'áámá caaca ní dingúuñ yā chuū: Chí Juan duuchi sa. Tuu'mi ní nducyaaca 'iñ'yān ní cuen'e yiinú yā. ⁶⁴ Caati hora míñ nūñ, Zacarías miiñ nacan'dāa nduudu ye'n'e yā. Níicú tuu'mi tuca'á yā ca'n'a yā: D'e'ē chúúca ch'ēete Dendyuūs. ⁶⁵ Ní nducyáácá 'iñ'yān niñ'nuún va'āi 'dii'ya taavi cá yā chí. Ní ye'n'e chí chó'ōo, chuū ní ca'n'a nducyáácá 'iñ'yān na yāān chí snúūñ cuaa'n ya'n'āi ye'n'e chí snéé na yīcū s'eeñ ye'n'e yā'n'āa Judea. ⁶⁶ Ní nducyáácá 'iñ'yān chí cadíinuun yā ye'n'e chuū ní nacádiinuun yā na staava ye'n'e yā. Ní ca'n'a yā 'áámá yā ndúúcu taama yā: ¿D'e'ē cuuvi ndúúcu dacua'a 'lín' chí 'tíicā? Caati 'tíicā Dendyuūs miiñ ní canéé ndúúcu dacua'ā miiñ.

Zacarías caⁿa yā yeⁿe chi Dendyuūs caⁿá yā diin yā ndúú^cū dacua'āa miiⁿ

⁶⁷ Zacarías, chiídāa dacua'āa miiⁿ, chiitúú 'iiⁿyāⁿ ndúú^cū Espírítu N'dai yeⁿe Ndyuūs ní caⁿa Zacarías nduudu chí caⁿa Ndyuūs chí caaⁿ'máⁿ yā. Ní caⁿa yā tan'dúú^cā 'áámá profeta chi candēe nduudu yeⁿe Ndyuūs:

⁶⁸ Dē'ē chúú^cā n'dai Señor Ndyuūs yeⁿe 'iiⁿyāⁿ Israel chí ndāa yā nanaaⁿ s'uúúⁿ chí nadinguáⁿ'ai yā s'uúúⁿ, ní yeⁿe yā s'uúúⁿ.

⁶⁹ Ní tee yā s'uúúⁿ 'áámá 'iiⁿyāⁿ chí néené vee poder yeⁿe yā chí nadinguáⁿ'ai yā s'uúúⁿ chí 'iiⁿyāⁿ miiⁿ yeⁿe ndaata yeⁿe rey David chí dichí'vē Ndyuūs ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ.

⁷⁰ Ní Ndyuūs dííⁿ yā chí cuaacu tan'dúú^cā chí caⁿa yā cáávā nduudu yeⁿe profetas chí caⁿa yā tiempo chí 'āā 'naaⁿ n'dai.

⁷¹ Ní caⁿa yā chí Ndyuūs nadinguáⁿ'ai yā s'uúúⁿ yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí taán yā yeⁿe yú. Ní nadinguáⁿ'ai yā s'uúúⁿ yeⁿe nducyáácá 'iiⁿyāⁿ chí nguéé ngii n'diichí yā s'uúúⁿ.

⁷² Ní neene ya'ai 'iinú Ndyuūs 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yú ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ, ní nan'gaacú yā yeⁿe chí caⁿa yā chí diin yā chí n'daacā ndii cuááⁿ vmnaaⁿ.

⁷³ Chuū ní compromiso chí Ndyuūs caⁿā cuaacu yā ndúú^cū chiida yú Abraham chí tee yā s'uúúⁿ.

⁷⁴ Taachi Ndyuūs nadanguáⁿ'ai yā s'uúúⁿ yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí nduuvi táán yā yeⁿe yú, dííⁿ yā 'túú^cā caati dichí'vē yú Ndyuūs ní nguéé nduú^cū vaadí 'va'a.

⁷⁵ Tanducuéⁿē vida yeⁿe yú ní dichí'vē yú Ndyuūs, ní diin yú tan'dúú^cā 'iiⁿyāⁿ chí dēve ní n'dai nanááⁿ Ndyuūs.

⁷⁶ Díí, saⁿ'ā 'lííⁿ chí daiyá, cūnee chí dúú^chí dí profeta yeⁿe Ndyuūs chí ch'ēte n'dai chí canéé na va'ai chēeti nguuví caati caⁿ'ā di cuááⁿ vmnaaⁿ yeⁿe Señor Jesu-cristo. Ní 'cuūndiyāⁿ di 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí 'cuēetinéé ngi-inu yā taachi ndaa Jesús.

⁷⁷ Ní diin di chí 'iiⁿyāⁿ cadiinúúⁿ yā yeⁿe chí nguaⁿ'ai yā yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe yā ní Ndyuūs nadich'ēcú yā yeⁿe yā.

⁷⁸ Ní cucáávā Ndyuūs yeⁿe yú néené ya'ai 'iinú yā s'uúúⁿ tee yā 'áámá dēve yeⁿe yā s'uúúⁿ, dēve chí chíicā yeⁿe va'ai chēeti nguuví.

⁷⁹ Ní chí dēve miiⁿ chíí Ndyuūs ní cuuvi dēvé yā yeⁿe nducyaaⁿ 'iiⁿyāⁿ chí snéé yā na maāⁿ ndúú^cū nuuⁿ-di yeⁿe yā. Ní Ndyuūs nacandéé yā s'uúúⁿ na yúúⁿí yeⁿe vaadí 'dííⁿ.

⁸⁰ Ní saⁿ'ā 'lííⁿ ní ch'iita sa ní 'āā deenū sa ní ditiinú sa na espírítu yeⁿe sa. Ní taachi 'āā ch'ēte sa, saⁿ'ā miiⁿ ní cuen'e sa cuēeti ní canee sa miiⁿ ndii ndaa tiempo taachi caⁿ'a sa nduudu cuaacu yeⁿe Ndyuūs nanááⁿ 'iiⁿyāⁿ yeⁿe Israel.

Yeⁿe chí ch'iindiyāⁿ Jesús

(Mt. 1.18-25)

2 Nguuvi s'eeⁿ emperador Augusto César caⁿ'a nti-in'yúⁿ yā chí 'cuēetinéé nguūⁿ nducyaaⁿ 'iiⁿyāⁿ yeⁿe núúⁿmáⁿ yáⁿ'āa naachi caⁿ'a ntiin'yúⁿ yā. ² Ní

taachi Cirenio ní gobernador yā yeⁿe yáⁿ'āa Siria, 'āā dííⁿ yā chuū chí n'gēetinéé nguūⁿ yā. ³ Ní nducyaaⁿ 'iiⁿyāⁿ snaⁿ'a yā na yááⁿ naachi ch'iindiyāⁿ yā ní ca'a yā chí nguú^ví yā. ⁴ 'Tíicā chíí José miiⁿ ní n'dāa yā na yááⁿ Nazaret miiⁿ yeⁿe yáⁿ'āa Galilea ní ndaá yā na yaāⁿ Belén yeⁿe yáⁿ'āa Judea. Yááⁿ miiⁿ ní duuchi Yáaⁿ yeⁿe David caati José miiⁿ ní na ndaata yeⁿe rey David miiⁿ 'iiⁿyāⁿ. ⁵ Cuen'e José miiⁿ ndúú^cū María ti chiida tá ndúú^cū chēecu tá dííⁿ yā prometer chí 'caandavaacu tá ndúú^cū José miiⁿ. María miiⁿ ní véé daiya tá chēeti tá. Miiⁿ ní ndaá yā ca'a yā nguú^ví yā. ⁶ Taachi miiⁿ snéé yā, snuū ca'a nguuví yeⁿe María miiⁿ chí 'cuūndiyāⁿ daiya yā. ⁷ Miiⁿ ch'iindiyāⁿ saⁿ'a 'lííⁿ, daiya tá chí vmnááⁿ vm-naaⁿ, ní chēecú yā tíínūuⁿ saⁿ'a 'lííⁿ, ní sn'diití yā saⁿ'ā 'lííⁿ miiⁿ naachi snúúⁿ 'iiti. Ní ch'ēetinee yā miiⁿ caati nguéé ndaacá yā va'āi chí n'dai.

Angeles ndeé yā ndúú^cū 'iiⁿyāⁿ chí idiiⁿ cuidado 'iiti cuūchī

⁸ Ná campo yeⁿe yááⁿ Belén miiⁿ véé 'iiⁿyāⁿ chí snéé cuidado 'iiti cuūchī. Ní n'gēetí nduuchí yā n'gaaⁿ na cuēeti cucáávā 'iiti cuūchī miiⁿ. ⁹ Ní n'gaaⁿ miiⁿ 'áámá ángel chí Señor Ndyuūs dich'oⁿ yā che'enaáⁿ yā nanááⁿ 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí snéé cuidado 'iiti cuūchī. Ní chí dēve ch'ēte n'dai yeⁿe Ndyuūs chíiya nanááⁿ yā ní 'diíⁿ yā n'dái yā chíí. ¹⁰ Angel miiⁿ ní caⁿ'a yā chíí yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: Ndís'tíí, nguēe 'va'ā nī ti 'úú nindeé 'áámá nduudu chí n'dai níicú cuuvi yeenu taavi ndís'tíí ndúú^cū nducyaaⁿ 'iiⁿyāⁿ. ¹¹ Tí maaⁿ ní na yááⁿ yeⁿe David ch'iindiyāⁿ cááva ndís'tíí 'áámá saⁿ'a 'lííⁿ chí nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿyāⁿ yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe yā. Saⁿ'ā 'lííⁿ mííⁿ ní CRISTO chí Señor chí Ndyuūs dicho'ó yā. ¹² Ní deenú nī chí cuaacu ndúú^cū señaⁿ 'cūū. Ndís'tíí ní nndaaca nī dacua'ā mííⁿ ndēecu tíínūu ní candiiti sa na lugar naachí snúúⁿ 'iiti.

¹³ Hora mííⁿ nūuⁿ n'deeⁿ n'dái ángeles yeⁿe va'ai chēeti nguuvi che'enaáⁿ yā naachi canéé ángel miiⁿ. Angeles ní ngan'a yā chí ch'ēte n'dai Ndyuūs miiⁿ. 'Tíicā ngan'a yā:

¹⁴ Ch'ēte n'dái Ndyuūs chí canéé na va'ai chēeti nguuvi. Ni véé vaadí 'dííⁿ na yáⁿ'āa nguaaⁿ 'iiⁿyāⁿ chí cunéé n'daacā n'dai ti snéé yā ndúú^cū favor yeⁿe Ndyuūs.

¹⁵ Cho'ōo chúū ní ángeles s'eeⁿ cunaⁿ'á yā va'ai chēeti nguuvi. Saⁿ'a chí snéé cuidado 'iiti cuūchī miiⁿ caⁿ'a sa chíí sa ví'tí: Cú'u yú maaⁿ na yááⁿ Belén ní n'diichi yú chuū chí Señor Ndyuūs miiⁿ chíí yā s'uúúⁿ.

¹⁶ Maaⁿnch'ēetē nūuⁿ cuen'e yā. Ní ndaacá yā María ndúú^cū José, ndúú^cū saⁿ'ā 'lííⁿ dacua'a miiⁿ cándiiti sa na lugar naachi snúúⁿ 'iiti. ¹⁷ Ní taachi n'diichí yā saⁿ'ā 'lííⁿ mííⁿ, caⁿ'a yā chíí yā 'iiⁿyāⁿ tan'dúú^cā ángel caⁿ'a yā chíí yā maáⁿ yā yeⁿe dacua'a miiⁿ. ¹⁸ Nducyáácá 'iiⁿyāⁿ chí ch'iindiveéⁿ yā chuu chí caⁿ'a 'iiⁿyāⁿ chí snéé cuida-do 'iiti cuūchī cuen'e yiinu taaví yā yeⁿe chuū. ¹⁹ Naati María miiⁿ ní nguain'dai yā nducuéⁿē chuū na staava yeⁿe tá. Ní nacadínuuⁿ yā dē'ē cuuvi. ²⁰ 'Iiⁿyāⁿ chí snéé cuidado 'iiti cuūchī cuínaⁿ'a yā ní ngan'a yā chí ch'ēte n'dai Dendyuūs. Ní s'téenu yā Ndyuūs yeⁿe tandu-

cuén'ë chi ch'iindiveén yā ní n'diichi yā ti tan'dúúcā chi ángel miiⁿ can'á yā chii yā 'iin'yāⁿ.

Yen'e san'ā chi nguuvi Simeón ní yen'e 'áámá n'daataā chi nguuvi tá Ana

²¹ Ch'iinu dacua'ā miiⁿ ní n'ín'ín'ín' nguuvi ní ndaā nguuvi chi díín yā circuncidar dacua'ā miiⁿ. Ní s'néén yā chi nguuvi JESÚS, tan'dúúcā chi can'a ángel miiⁿ cuáán vm-naaⁿ ndíí taachi 'āā cuée sa chëeti María.

²² Taachí snuū ca'a niin'ín'ín' nguuvi chi 'aama n'daataā ní canée dëeve taachi véé dacua'a 'lín' yen'e tá tan'dúúcā chi canée nguūⁿ na ley yen'e Moisés, tuu'mi ní José ndúúcū María candée yā dacua'ā miiⁿ na yáāⁿ Jerusalén. Candée yā chi díín yā presentar dacua'ā miiⁿ nanáāⁿ Señor 'iivú Ndyuūs. ²³ 'Tíicā can'a yā díín yā ti canée nguūⁿ na ley yen'e 'iiví Ndyuūs chi tanducuéⁿé dacua'ā, chi vmnááⁿ vmnaaⁿ chi 'cuundiyáāⁿ yen'ë chéécū chi sán'ā canée lado yen'ë Ndyuūs. 'Tíica chiiⁿ chi díín yā chuū. ²⁴ Ní chen'e yā ca'a yā ofrenda yen'e 'áámá n'daataā chi 'cuundiyáāⁿ daiya tá tan'dúúcā chi ngan'a ley yen'e Señor 'iivú Ndyuūs. Ofrenda miiⁿ ní ná 'uūví yaada palomas o na 'uūví yaada pichones.

²⁵ Na yáāⁿ Jerusalén miiⁿ canee 'aama san'ā chi nguuví sa Simeón. Sá'n'a 'cūū ní nééné n'dai sa ní chi'í sá chi i'téenu sa Ndyuūs, ní yen'ë Ndyuūs san'ā. Canée Es-pírítu n'dai yen'ë Ndyuūs ndúúcū sa. Ní cánéé ngiinú sa 'áámá 'iin'yāⁿ chi nadanguáⁿ'ái 'iin'yāⁿ yen'e ndaata Israel. ²⁶ Espíritu n'dai yen'ë Ndyuūs chíí yā san'á 'cūū chi nguée canée chi 'cuūví sa ne'n'e chí 'āā cuée n'diichi sá Cristo chi Señor Ndyuūs dichó'ó yā 'ín'yeendí 'cūū. ²⁷ Ní Espíritu n'dai yen'ë Ndyuūs canée ndúúcū Simeón miiⁿ. Ní diiⁿ guiar Simeón miiⁿ. Ní cuen'ë yā na yaacū templo taachi José miiⁿ ndúúcū María ndāā yā na yaacū templo ndúúcū san'a 'lín' Jesús miiⁿ. Ní 'íicú cuuvi díín yā presentar dacua'a miiⁿ nanáāⁿ Ndyuūs tan'dúúcā chi ngan'a ley miiⁿ. ²⁸ Tuu'mi ní Simeón miiⁿ ca'nuúⁿ yā Jesús ní can'a yā chi ch'ëete n'dai Dendyuūs. 'Túucā can'a yā:

²⁹ Maaⁿ ní n'diī Señor Ndyuūs, díín nī chi cuaacu tan'dúúcā chi ngan'ā nduudu yen'e nī. Maaⁿ ní díín nī chí cuuví 'cuūví nduucú n'dai, 'úú chí dichii'vé n'diī.

³⁰ Caati 'āā n'diichí ndúúcū nduutinaāⁿ 'iin'yāⁿ chi dichó'ó nī chi inadanguáⁿ'ái nús'uu.

³¹ 'Iin'yāⁿ miiⁿ chíí chí s'néényaaⁿ nī chí cáávā nducyaaca 'iin'yāⁿ chí nadanguáⁿ'ai yā 'iin'yāⁿ yen'e nu-undí yen'ë yā.

³² 'Iin'yāⁿ miiⁿ chí dëeve ní cuuví dëeve yen'ë nducyaaca 'iin'yāⁿ chí nguée yen'ë ndaata Israel. Ní ca'a yā honor 'iin'yāⁿ yen'e nī chí 'iin'yāⁿ Israel yā.

³³ José ndúúcū María ngen'e yinu yā yen'e chi Simeón ngan'a yā yen'e san'ā 'lín' Jesús miiⁿ. ³⁴ Simeón miiⁿ di'vi-icú yā María ndúúcū José. Ní can'a yā chii yā chëecu sa María: 'Caandiveén nī. San'ā 'lín' 'cūū ndaā sa chí neené 'yaaⁿ 'iin'yāⁿ na yáāⁿ nguée i'téenu yā ní 'tiicá ntúūⁿ 'yaaⁿ 'iin'yāⁿ cu'téenu yā. Ní san'a 'lín' 'cūū 'áámá seña ti nééné 'yaaⁿ 'iin'yāⁿ caan'maⁿ yā contra yen'ë sa. ³⁵ Chuū ní díin chi 'iin'yāⁿ cuuvi cádiinuuⁿ yā yen'e ca'áámá cá'aama 'iin'yāⁿ taacā nadicádiinuuⁿ yā na staava yen'e

yā. Chuū ní tan'dúúcā 'áámá machete 'uūví lados 'caāiⁿ chí cho'ōo alma yen'e n'diī María.

³⁶ Ná yaacū templo 'cūū, míínⁿ ntúūⁿ canee 'áámá n'daataā n'dai chi nguuvi Ana. Ní ngan'a tá dendu'ū chí cuchii. N'daataā miiⁿ ní daiya Fanuel, chí yen'e ndaataā yen'e Aser. Ní Ana miiⁿ 'āā neené ndiicú ta. Ch'iindi-vaacu tá taachi 'lín' tá ní ndëchë ndúuyū nūuⁿ cánéé tá ndúúcū isan'ā yen'e tá. Maaⁿ ní 'āā n'daataā nguá'ā tá. ³⁷ 'Āā cuūuⁿ ngeecú cuūuⁿ nduuyū chí nduuví tá n'daataā nguá'ā. 'Áámá canee tá na yáacū templo yen'ë Ndyuūs ní canée tá ndíí nguuvi ndii n'gaanⁿ ní dichí'vé tá Ndyuūs. Ní ndii nguεε nga'diinú tá ti dá-maāⁿ chí ngan'āngua'a tá. ³⁸ Hora míínⁿ nūuⁿ Ana miiⁿ chen'e tá yaacū templo ní ndee tá nduucú Dendyuūs, 'tíicā ngan'a ta: N'dii, Ndyuūs teé gracias n'dii cáávā dacua'a 'lín' miiⁿ. Cuayiivi ní can'a ta chíí ta nducyáácá 'iin'yāⁿ chí canée ngiinú 'áámá 'iin'yāⁿ chí nadinguáⁿ'ai yā 'iin'yāⁿ Israel yā yen'ë san'ā 'lín' miiⁿ.

José ndúúcū María ndúúcū dacua'a 'lín' nandaá yā na yáāⁿ Nazaret

³⁹ Taachi José ndúúcū María ch'iinu díín yā nducuéⁿë chí ngan'a ley yen'e Señor Dendyuūs, tuu'mi ní cuen'e ntuúⁿ yā ndúúcū san'ā 'lín' na yáāⁿ vaacú yā chí nguuvi Nazaret yen'e yán'āa Galilea. ⁴⁰ San'ā 'lín' Jesús miiⁿ ngi-ita sa ní ngii ditiinu sa. Nééné deenu sa. Ní Ndyuūs di'viícú taavi cá yā san'ā 'lín' miiⁿ.

San'ā 'lín' Jesús chëeti yáacū yen'e Ndyuūs ndúúcū maes-tros

⁴¹ Nduuyu nduuyu taachi ndaā tiempo yen'e 'viicu yen'e pascua, tuu'mi ní chiida Jesús ndúúcū chëecu sa ngen'e yā yáāⁿ Jerusalén. ⁴² Ní taachi Jesús chíí yā ndi-ichúví nduuyū, 'iin'yāⁿ s'eenⁿ cuen'e ntúūⁿ yā na yáāⁿ Jerusalén ndúúcū Jesús miiⁿ tan'dúúcā chí 'āā ngen'e yā nduuyu nduuyu cáávā 'viicú míín'. ⁴³ Cho'ōo 'viicú miiⁿ, ní José ndúúcū María miiⁿ ní cuna'a yā. Nguée tuumi-cadíinuuⁿ yā chí san'ā 'lín' Jesús miiⁿ canee sá na yáāⁿ Jerusalén. ⁴⁴ 'Iin'yāⁿ s'eenⁿ ní nadicadíinuuⁿ yā chí Jesús miiⁿ ní cuna'a sa ndúúcū 'iin'yāⁿ parientes yen'e yā. 'Iin'yāⁿ s'eenⁿ núúⁿ máⁿ nguuvi ní chíica yā. Tuu'mi nan'nuúⁿ yā Jesús nguaanⁿ 'iin'yāⁿ yen'e yā ndúúcū 'iin'yāⁿ chí n'dai nduucú yā, ⁴⁵ naati nguée ndaacá yā san'ā 'lín' Jesús miiⁿ. Ní nguεεcunée yā sna'a yā na yáāⁿ Jerusalén miiⁿ chí n'nuúⁿ yā Jesús miiⁿ.

⁴⁶ Ndíí ch'iinu 'iinū nguuvi ní ndaacá yā Jesús na yáacū templo. Véé sá ndúúcū maestros chí ngi'cuéeⁿ yā ley. Jesús miiⁿ ní 'íneeⁿ veeⁿ sa chí ngan'a yā ní tiingu-uneenⁿ sá maestros yen'e chí ngan'a yā. ⁴⁷ Nducyáácá 'iin'yāⁿ chí n'giindiveén yā chí ngan'ā san'a 'lín' Jesús miiⁿ ngen'e yíínú yā yen'e sa chí déenu sa ní nan'guεεcútan'ā sa chí ítiingúúneeⁿ yā san'a 'lín' miiⁿ. ⁴⁸ Taachí chíídá sá ndúúcū chëecu sa n'diichí yā Jesús miiⁿ cuen'e yiinú yā yen'ë sa. Tuu'mi ní chëecu sa ní can'á yā chíí yā san'ā 'lín': Díí, daiyá, zde'ë cuuvi chí 'tíicā díín di nduucú 'nú? Cuin'díichí dí. Chiida di ndúúcū 'úú ya'āi n'dai staava yen'ë 'nú 'íicú chíicá 'nú in'nuúⁿ 'nú dii.

⁴⁹ Tuu'mi ní nan'guεεcúta'nā sa ye'né yā: ¿Dé'ē vεε? ¿Dé'ē cúví chi in'nuún nī 'úú? ¿Áá nguéé deenu ndís'tiī chi 'úú ní canéé chí cūnéé ndúúcū dendu'ū ye'n'e Chidá?

⁵⁰ 'Iin'yān s'een ní nguéé tuūmīcadiinúún yā nduudu chí ca'n'a daiyá yā Jesús mii'n chii sá 'iin'yān.

⁵¹ Tuu'mi ní cuna'n'a Jesús nduucú yā na yāān Nazaret mii'n ní 'nee'n vee'n sa ye'n'e yā. Chεεcu sa mii'n ní nada-cadiinúún yā tanducué'n'e na staava ye'n'e yā. ⁵² Jesús mii'n ní ngiita sa ndúúcū n'dee n'dái vaadī deenu, níícú vée favor ye'n'e sa nanáán Ndyuūs ní nanáán 'iin'yān na in'yee'ndí 'cūū. Níícú 'āā ngéénū nduuyu ye'n'e sa.

Juan chi ngεεdínū'nīn sa nga'n'a sa chi ndaacadaamí 'iin'yān ye'n'e nuu'ndi ye'n'e yā
(Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

3 Sa'n'a chi nguuvi Tiberio César, 'āā ndíitiin'yūn nduūyū chí nga'n'a ntiin'yūn yā chí emperador yā. Ní sa'nā chí nguuvi Poncio Pilato, ní gobernador yā ye'n'e yā'nā Judea. Sa'nā chí nguuvi Herodes ní rey yā ye'n'e yā'nā Galilea. Íícú 'diinū Herodes mii'n chí nguuvi Felipe ní rey yā ye'n'e yā'nā Iturea ndúúcū yā'nā Trachonite Ní sa'nā chí nguuvi Lisaniás ní rey yā ye'n'e yā'nā Abilinia. ² Ní sa'n'a Anás ndúúcū Caifás, sa'nā s'uun ní chiiduú n'gεεte ca ye'n'e yaācū ye'n'e 'iin'yān Israel. Tiempo mii'n ní Ndyuūs ní ca'á yā 'áámá nduudu n'dai Juan, chí daiya Zacarías. Juan mii'n canee sa na yā'nā cuūmá'n naachi nguéé ch'εetinéé 'iin'yān. ³ Juan mii'n ní cachī ca sa nducué'n'e yā'nā chí snéé niin'nuún ná yíícú Jordán. Ní Juan mii'n chii sá 'iin'yān chí canéé chí cuεεdínū'nīn yā níícú ndaacadaamí yā ye'n'e nuu'ndi ye'n'e yā, níícú Ndyuūs nadich'εεcú yā nuu'ndi ye'n'e yā. ⁴ Chuū ní chí tan'dúúcā chí profeta Isaías dingúu'n yā ndii cuaa'n vmnaa'n na libro ye'n'e Ndyuūs ye'n'e: 'Caandivee'n yū nduudu ye'n'e 'áámá 'iin'yān chí caa'n'mán yā yuudú na yā'nā cuūmá'n naachi nguéé ch'εetinéé 'iin'yān ní ca'n'a yā 'tuuca: Cuundiyaá'n nī yúúní ye'n'e Señor Ndyuūs caati cuchii yā; nan'guáa'n nī 'aama yúúní cuaacu caavá yā. Didεévé nī staava ye'n'é nī ní cuuvi 'cuaá'n nī 'iin'yān mii'n taachi ndaa yā.

⁵ Naachi yaanúú ní nduūtī, núú'mán icya'nā ndúúcū nducyaaca yíicū nduuví ne'n'e, yúúní 'cuéé nduuví cuaacu, yúúní chí nguéé ne'n'e ní nduuví ne'n'e.

⁶ Nducyaaca 'iin'yān snaa'n yā 'iin'yān ye'n'e Ndyuūs, 'iin'yān chí nadinguá'nai yā nducyaaca 'iin'yān.

⁷ Juan mii'n ní nga'n'a sá ngii sa 'iin'yān chí ndaá yā chí cuεεdínū'nīn sa 'iin'yān: Ndís'tiī ní tan'dúúcā cúú 'tíicā ndís'tiī. ¿Du'ú chí 'cuee'n ndís'tiī chí cuuvi cáanu nī ye'n'e castigo taa'n chí cúchi? ⁸ Díin nī dendu'ū chí n'dáacā maa'n níícú 'cuu'mí nī 'iin'yān chí 'āā ndaacadaamí nī ye'n'e nuu'ndi ye'n'é nī. Nguεε tucá'a nī caa'n'ma'n nī nguaa'n maa'n nī chí Abraham mii'n ní chiidá nī caati 'úú nga'n'á ngii ndís'tiī chí Ndyuūs ní cuuvi díin yā chí tuū s'een ní chí cuuvi daiya Abraham. ⁹ Ní cutiīn mii'n ní 'āā canéé na dii'yū yā'nā. Nducyaaca yā'nā chí nguéé ngii n'gui'i n'daacā ye'n'e canee chí 'caaca yā'nā mii'n ní cūnuu'n na ya'nā. 'Tiicā ntúū Ndyuūs díin yā juzgar nducyaaca 'iin'yān.

¹⁰ 'Iin'yān s'uun ntiinguunee'n yā Juan mii'n: ¿De'ē cuuvi díin 'nū?

¹¹ Juan mii'n ní nan'guεεcúta'nā sa: 'Iin'yān chí 'uuvī catecai yā, canéé chí ca'a yā 'áámá catecai 'iin'yān chí nguéé ye'n'e yā. 'Iin'yān chí vée chí nge'e yā, canéé chí ca'a yā 'iin'yān chí nguéé ye'n'é yā.

¹² Ndaá ntúū 'iin'yān chí inn'guεε ye'n'e yā'nā chí Juan mii'n cuεεdínū'nīn sa 'iin'yān. Ní 'iin'yān s'een ca'n'a yā chí yā Juan: N'dií, maestro, ¿de'ē cuuvi díin 'nū?

¹³ Juan mii'n ní ca'n'a sa chí sa 'iin'yān: Nguéé caaca nī chí mar 'aama ndo'o tan'dúúcā chí nga'n'a na ley.

¹⁴ Tuu'mi ní soldados tiinguunéé'n sá Juan: Nús'uu, ¿de'ē cuuvi díin 'nū? Ní Juan ca'n'a sa chí sa 'iin'yān: Nguéé diduucú nī ye'n'e mar 'áámá 'iin'yān. Nguéé cuncáā caa'n'ma'n nī ye'n'e taná'nā 'iin'yān. Níícú 'cuεetinéé nī ndúúcū vaadi yeenú ndúúcū chí inadí've yā ndís'tiī.

¹⁵ 'Iin'yān s'uun snee yiinu yā Juan ní nducyaaca yā ní nadicádíinuu'n yā na staava ye'n'e yā chí 'áá nguéé Juan chí Cristo? ¹⁶ Tuu'mi ní Juan mii'n ní ca'n'a sa chí sa nducyaaca yā: Cuaacu níin'yūn 'úú ní ngεεdínū'nīn ndúúcū nuū'nīn; naati cuayiivi cuchī taamá yā chí n'dáacā n'dai ca ndúúcū poder ye'n'é yā chí ch'εεte taavi nguéé ti 'úú. Ní 'úú ní nguéé n'daācā ca chí cuuvi díin n'daatií yíimán ye'n'e ndaacuú ye'n'é yā. 'Iin'yān mii'n ní cuεεdínū'nīn yā ndúúcū Espiritu N'dai ye'n'é Ndyuūs ndúúcū ya'nā. ¹⁷ 'Iin'yān mii'n ndée yā ní díin yā tan'dúúcā 'iin'yān chí didεévé yā trigo. 'Tíicā díin yā ndúúcū 'iin'yān. Ndáa yā ndúúcū zaranda na ta'a yā. Naachí nadεévé yā trigo mii'n, diví yā trigo mii'n ní nguain'dai yā chεeti díinūn. Ní 'nee'n yā'nā yā dεécú mii'n na nguuchí ya'nā chí 'āā ntée n'tuūvi. Dεécú mii'n ní tan'dúúcā 'iin'yān chí nguéé i'téenu yā Ndyuūs.

¹⁸ Túúcā ní ndúúcū n'dee n'dái ca chí ca'nā Juan mii'n, ca'n'a sá chí 'cuee'n sa nduudu n'dai chí ngai 'iin'yān s'een.

¹⁹ Tiempo mii'n Juan mii'n ní yaa'vi nee'n sa rey Herodes mii'n chí canéé sá ndúúcū n'daataá ye'n'e 'dínū sa ní ye'n'e tanducué'n'e chí nguεε n'daācā chí díin yā. N'daataá mii'n ní nguuvi tá Herodías. ²⁰ Tuu'mi ní rey Herodes mii'n ní díin yā táámá nuu'ndi chí ch'εεte ca ní s'nuūn chíichí yā Juan vácū.

Juan mii'n chεεdínū'nīn yā Jesús

(Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)

²¹ Cuayiivi taachí Juan ngεεdínū'nīn yā n'dee n'dái 'iin'yān, chεεdínū'nīn ntúūn yā Jesús mii'n. Ní taachi Jesús mii'n nga'n'angua'á yā nánguuví ní nánguān. ²² Ní ndaā Espiritu N'dai ye'n'é Ndyuūs vmnaa'n ye'n'é yā tan'dúúcā 'áámá paloma. Ní 'iin'yān s'een ch'iindivéen yā 'áámá nduudu ye'n'e va'ai ch'εεti nguuvi chí nga'nā: Díí, daiyá chí ne'n'e taaví ní yeenú taaví cáāvā dii.

'Iin'yān vmnáán vmnaa'n ye'n'e ndaata ye'n'e Jesús

(Mt. 1.1-17)

²³ Jesús mii'n ní chí yā ndíicú ndiichi nduuyū taachí tucá'a yā ntíin'yūn ye'n'é yā. Ndaata ye'n'e Jesús ní 'tíicā: 'Iin'yān nadicádíinuu'n yā chí Jesús mii'n ní daiya José. José mii'n ní daiya Elí. ²⁴ Elí mii'n ní daiya Matat. Matat mii'n ní daiya Leví. Leví mii'n ní daiya Melqui. Melqui mii'n

ní daiya Jana. Jana miiⁿ ní daiya José. ²⁵ José miiⁿ ní daiya Matatías. Matatías miiⁿ ní daiya Amós. Amós miiⁿ ní daiya Nahum. Nahum miiⁿ ní daiya Esli. Esli miiⁿ ní daiya Nagai. ²⁶ Nagai miiⁿ ní daiya Maat. Maat miiⁿ ní daiya Matatías. Matatías miiⁿ ní daiya Semei. Semei miiⁿ ní daiya José. José miiⁿ ní daiya Judá. ²⁷ Judá miiⁿ ní daiya Joana. Joana miiⁿ ní daiya Resa. Resa miiⁿ ní daiya Zorobabel. Zorobabel miiⁿ ní daiya Salatiel. Salatiel miiⁿ ní daiya Neri. ²⁸ Neri miiⁿ ní daiya Melqui. Melqui miiⁿ ní daiya Adi. Adi miiⁿ ní daiya Cosam. Cosam miiⁿ ní daiya Elmodam. Elmodam miiⁿ ní daiya Er. ²⁹ Er miiⁿ ní daiya Josué. Josué miiⁿ ní daiya Eliezar. Eliezar miiⁿ ní daiya Jorim. Jorim miiⁿ ní daiya Matat. ³⁰ Matat miiⁿ ní daiya Leví. Leví miiⁿ ní daiya Simeón. Simeón miiⁿ ní daiya Judá. Judá miiⁿ ní daiya José. José miiⁿ ní daiya Jonán. Jonán miiⁿ ní daiya Eliaquim. ³¹ Eliaquim miiⁿ ní daiya Melea. Melea miiⁿ ní daiya Mainán. Mainán miiⁿ ní daiya Matata. Matata miiⁿ ní daiya Natán. ³² Natán miiⁿ ní daiya David. David miiⁿ ní daiya Isaí. Isaí miiⁿ ní daiya Obed. Obed miiⁿ ní daiya Booz. Booz miiⁿ ní daiya Salmón. Salmón miiⁿ ní daiya Naasón. ³³ Naasón miiⁿ ní daiya Aminadab. Aminadab miiⁿ ní daiya Aram. Aram miiⁿ ní daiya Esrom. Esrom miiⁿ ní daiya Fares. Fares miiⁿ ní daiya Fares. Fares miiⁿ ní daiya Judá. ³⁴ Judá miiⁿ ní daiya Jacob. Jacob miiⁿ ní daiya Isaac. Isaac miiⁿ ní daiya Abraham. Abraham miiⁿ ní daiya Taré. Taré miiⁿ ní daiya Nacor. ³⁵ Nacor miiⁿ ní daiya Serug. Serug miiⁿ ní daiya Ragau. Ragau miiⁿ ní daiya Peleg. Peleg miiⁿ ní daiya Heber. Heber miiⁿ ní daiya Sala. ³⁶ Sala miiⁿ ní daiya Cainán. Cainán miiⁿ ní daiya Arfaxad. Arfaxad miiⁿ ní daiya Sem. Sem miiⁿ ní daiya Noé. Noé miiⁿ ní daiya Lamec. ³⁷ Lamec miiⁿ ní daiya Matusalén. Matusalén miiⁿ ní daiya Enoc. Enoc miiⁿ ní daiya Jared. Jared miiⁿ ní daiya Mahalaleel. Mahalaleel miiⁿ ní daiya Cainán. ³⁸ Cainán miiⁿ ní daiya Enós. Enós miiⁿ ní daiya Set. Set miiⁿ ní daiya Adán. Adán miiⁿ ní yeⁿe Dendyuūs.

Yáá'n'guiinūⁿ neⁿē sá tuu'vineeⁿ sa Jesús (Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

4 Jesús ní ndiituuⁿ yeⁿe Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs 'iⁿyāⁿ ní n'daa yā na yíicú Jordán. Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs candéε yā Jesús na yáⁿāa cuūⁿmáⁿ naachi nguéé ch'εetinéé 'iⁿyāⁿ. ² Uūvī ngεecu nguuvī canéé yáá'n'guiinūⁿ nanááⁿ Jesús miiⁿ chí n'diichineeⁿ sa 'iⁿyāⁿ. Nguéé de'ε vεε che'ε Jesús nguuvī s'eeⁿ. Cuayivi mííⁿ chí cuiicú yā. ³ Tuu'mi ní yáá'n'guiinūⁿ caⁿa sa chí sa Jesús: Dii Jesús, ndúútí chí dii chí Daiya Dendyuūs dii caaⁿmaⁿ dí cuuvi dí tuūⁿ 'cūú chí nduuví pan. Ní nduuví pan ní cuuvi che'e di.

⁴ Jesús nan'guεécútaⁿa yā: 'Túúcā cánéé nguūⁿ ná libro yeⁿe Dendyuūs: Nguéé dámaāⁿ pan che'ε 'iⁿyāⁿ ní cunduūchí yā caati ndúúcū tanducuéⁿē nduudu chí ngaⁿ'á Ndyuūs cunduuchí yā nduuti chí cu'téénu yā.

⁵ Yáá'n'guiinūⁿ candéε sa Jesús na 'áamá yíicú yáácú. Maaⁿ nch'εeté nūⁿ chí 'iⁿ sa Jesús tanducuéⁿē naciones yeⁿē 'iⁿyeéⁿdí 'cūú. ⁶ Tuu'mi ní yáá'n'guiinūⁿ caⁿa sa chí sa Jesús. 'Úú ní teé dii nuuⁿmaⁿ iⁿ'yeéⁿdí

'cuū chí cuuví yeⁿē di chí caaⁿmaⁿ ntíⁿnyuⁿ dí yeⁿē ndúúcū nuuⁿmáⁿ ch'εεεε naciones 'cūú ndúúcū chí ngaⁿ'a ntíⁿnyuⁿ yeⁿē caati poder 'cūú yeⁿē. 'Āā du'ú nūⁿ chí neⁿ'é chííⁿ chí ca'á. ⁷ Ndúútí chí caantíⁿya di nanaáⁿ níicú cu'téénu di 'úú cuuví yeⁿē di tanducuéⁿē chuū.

⁸ Jesús caⁿa yā chí yā saⁿā miiⁿ: Dii yáá'n'guiinūⁿ cuví di nanaáⁿ caati 'túúcā canéé nguūⁿ na libro yeⁿe Dendyuūs: Cu'téénu di Señor Ndyuūs yeⁿē di, ní dámaāⁿ 'caandiveeⁿ di yeⁿē 'iⁿyāⁿ mííⁿ nūⁿ.

⁹ Cuayivi candéε yáá'n'guiinūⁿ Jesús miiⁿ na yááⁿ Jerusalén ní cucheε sá ndúúcu yā na yáácú yeⁿē yáacú templo. Ní caⁿa sa: Nduuti chí dii chí Daiya Dendyuūs dii, cáávā di ndii 'múúⁿ ndii na yáⁿāa. ¹⁰ Caati 'túúcā canéé nguūⁿ cuááⁿ vmaāⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs: Ndyuūs dichó'o yā ángeles yeⁿe yā chí diiⁿ yā cuidado yeⁿē di.

¹¹ Ní ángeles cundéε yā dii ndúúcū ta'á yā, ní nguéé cuuvi ya'ai ca'a di na tuūⁿ.

¹² Jesús miiⁿ nán'guεécútaⁿa yā: 'Tuucá ntúūⁿ canéé nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs: Nguéé diiⁿ di mar 'áamá cosa chí n'diichineeⁿ di Señor Ndyuūs yeⁿē di.

¹³ Taachí ch'iinu chí diiⁿ yáá'n'guiinūⁿ chí n'diichineeⁿ sa Jesús diví sa yeⁿē yā 'áamá tiempo.

Jesús tuc'a yā ntíⁿnyuⁿ yeⁿē yā na yáⁿāa Galilea (Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

¹⁴ Jesús miiⁿ nnguecúnée yā na yáⁿāa Galilea ní canéé poder yeⁿe Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs ndúúcu yā. Nduyáácá 'iⁿyāⁿ chicadínuuⁿ yā na nuuⁿmáⁿ na yáⁿāa cuaaⁿ 'diituuⁿ yeⁿe chí n'daācā n'dai idíⁿ Jesús. ¹⁵ Ní Jesús ngi'cueeⁿ yā na yáacú sinagogas yeⁿe 'iⁿyāⁿ Israel yeⁿe nducuéⁿē yááⁿ ní nducyaaca 'iⁿyāⁿ idich'εeté yā Jesús.

Jesús canee yā na yááⁿ Nazaret (Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

¹⁶ Ndaá Jesús na yááⁿ Nazaret naachí ch'iita yā. Ní tan'dúúcā chí costumbre yeⁿē yā, nguuvī sábadó chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iⁿyāⁿ yeⁿe ndaata Israel ndáa yā na yáacú sinagoga miiⁿ ní Jesús chééndii yā ní ch'eeⁿ yā yeⁿe libro yeⁿe Ndyuūs. ¹⁷ Ní nan'guáaⁿ yā libro miiⁿ naachi ngaⁿ'a yeⁿē profeta Isaías. Taachí nan'guaaⁿ yā libro miiⁿ, ndaacá yā naachi canéé nguūⁿ chúú:

¹⁸ Espíritu yeⁿe Ndyuūs canéé yā nduucú, tí Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs ndεevé yā 'úú chí 'úú ní caaⁿmáⁿ nduudu chí ngai yeⁿē Ndyuūs nanááⁿ 'iⁿyāⁿ chí ndaachí sneeⁿ ndúúcū nuuⁿndi yeⁿe yā. Dicho'ó yā 'úú chí diiⁿ chí nduūvā yeⁿe 'iⁿyāⁿ chí yaⁿ'ai staava yeⁿe yā, ní caaⁿmáⁿ chí nánguan'ai 'iⁿyāⁿ yeⁿe nuuⁿndi yeⁿē yā chí tan'duucá chí ca'á libertad 'iⁿyāⁿ chí snúūⁿ vácúū, ní diiⁿ chí inaaⁿ 'iⁿyāⁿ cosa chí n'daācā chí nguéé déénu yā yeⁿē caati maaⁿ canee yā tan'dúúcā 'iⁿyāⁿ chí ngeenááⁿ, 'tiicá yā. Ní nadan'gual 'iⁿyāⁿ chí nguéé n'daācā idiiⁿ ndúúcu yā caati cuuvi n'daacā idiiⁿ ndúúcu yā.

¹⁹ Ní caaⁿmáⁿ yeⁿe tiempo chí n'dai taavi chí Ndyuūs ndεevé yā chí caaⁿmáⁿ, yeⁿē vaadí n'dai taavi yeⁿē yā.

²⁰ Tuu'mi ní Jesús nan'gaadí yā libro yen'é Ndyuūs ní nanca'a yā 'iin'yān chi díín yā ntiinyuⁿ yen'e yaacū sinagoga miiⁿ. Ní cuayivi Jesús ch'iindí yā. Nducyaa 'iin'yān snee yā n'gíinu yā yen'e Jesús. ²¹ Jesús tucá'a yā ca'n'a yā 'iin'yān s'een: Maaⁿ cunuⁿ ca'a chuū chi canee nguūⁿ cuáán vmaⁿ chi yen'e ndís'tiī, chuū chi ch'iinu ch'iindiveéⁿ nī.

²² Nducyáácá 'iin'yān n'dáácā ngaⁿa yā yen'e Jesús. Ngen'e yíínú yā yen'e nduudu chí n'dai chí ngaⁿa Jesús miiⁿ ní ngaⁿa yā: ¿Áá nguéé sáⁿa 'cūū daiya José?

²³ Ní ca'n'a Jesús miiⁿ: Ndís'tiī ní cuuví nī nduudu 'cūū 'úú. N'diī 'iin'yān chi déenu nī diīn yiicú nī 'iin'yān, diīn yiicú maán nī n'diī. Tanducuéⁿe chí ch'iindiveéⁿ 'nū chí díín nī na yáán Capernaum, 'tiicá ntúūⁿ díín nī 'muuⁿ yáán vaacú nī.

²⁴ Naati 'uu ní ca'n'á chí ndís'tiī: Cuaacu níínyúⁿ mar 'áámá profeta ní nguéé ngíí inee yā na yáán vaacú yā.

²⁵ Cuaacu níínyúⁿ ngaⁿ'á ngii ndís'tiī: Tiempo chí ch'óo neené 'yaaⁿ n'daataá nguá'aa vεε tá nguaaⁿ 'iin'yān Israel taachi profeta Elías cāneé yā in'yeeⁿdí 'cūū ní 'áá ntéé cheeⁿ cuuvi 'iinu ndúuyū canéé maⁿ'a tiemp^o miiⁿ. Ní ch'iīdī cuiicu nuuⁿmáⁿ yáⁿ'aa yen'e 'iin'yān Israel. ²⁶ Ní Ndyuūs nguéé dich'óo yā Elías miiⁿ nanáán nducyaaca n'daataá nguá'aa, dámaāⁿ 'áámá n'daataá nguá'aa yen'e táámá nación. Ní canee tá na yáán Sarepta chí niínuúⁿ na yáⁿ'aa Sidón. ²⁷ Ní tiempo taachi canéé profeta Eliseo na in'yeeⁿdí 'cūū, 'tiicá ntúūⁿ néené 'yaaⁿ 'iin'yān ndúú^cú ca'ai chí lepra chí in'duuti yúutē yen'e yā naati nguéé nducyaaca 'iin'yān s'een ndu- uva yen'e yā, dámaāⁿ san'ā Naamán yen'e táámá nación chí yen'e yáⁿ'aa Siria.

²⁸ Taachi 'iin'yān ch'iindiveéⁿ yā chuū nducyaaca yā na yaacū sinagoga miiⁿ neené nduuvi taaⁿ yā. ²⁹ Ní ch'εeti ndii yā tí neⁿ'é yā tun'daa yā Jesús cuaaⁿ chuva'āi yáán miiⁿ ní candéé yā Jesús miiⁿ ndii na yaacu n'dai yen'e yiīcū chí yaacú ca yen'e yáán miiⁿ. Ní 'iicu cuuví cun'dáa yā Jesús miiⁿ. ³⁰ Naati nguéé cuuví díín yā ti Jesús miiⁿ ní cho'ó yā náávtan'ā yen'e 'iin'yān s'een ní cunan'a yā na vaacu yā.

'Áámá san'ā chí canéé sa ndúú^cú espíritu chí nguεε n'daācā yen'e yáán'nguiinūⁿ
(Mr. 1.21-28)

³¹ Cuayivi Jesús nangua'ái yā na yáán Capernaum yen'e yáⁿ'aa Galilea ní miiⁿ ngi'cueeⁿ yā 'iin'yān nguuvi sábad^o chí nguuvi chí ntaavi'tuunúⁿ yā. ³² Ní 'iin'yān na yáán miiⁿ ngen'e yiínú yā yen'e chí ngi'cueeⁿ Jesús, ti ngi'cueeⁿ yā ndúú^cú poder tan'dúú^cā 'áámá 'iin'yān chí ngaⁿ'ā ntiinyúⁿ yā.

³³ Ní taachi snee Jesús na yaacu sinagoga míín canee 'áámá san'ā ndúú^cú espíritu yen'e yáán'nguiinūⁿ. Espíritu miiⁿ diīn chí san'ā miiⁿ neené yuudu 'caī sa. ³⁴ Ní espíritu miiⁿ ní ca'n'ā: N'diī, Jesús, yen'e yáán Nazaret, cu'neéⁿ nī nús'uu. ¿Dé'ε canee yen'é 'nū nduucú nī? ¿'Áá ndāa nī chí di'cuiínú nī nús'uu? 'Úú n'diichí du'ú n'diī. N'diī ní 'iin'yān chí N'dai chí Daiya Dendyuūs n'diī.

³⁵ Jesús ní yaa'vineeⁿ yā ní ca'n'a yā: Dii espíritu n'gáádí dí cheendi di ní nan'dáa di yen'e sá 'tī. Tuu'mi

ní espíritu yen'e yáán'nguiinūⁿ chíndeēve sa sáⁿa 'cūū náávtan'ā yen'e 'iin'yān s'een ní nan'daā sa yen'e sáⁿa 'cūū. Nguéé de'ε vεε díín sa ndúú^cú sáⁿa 'cūū.

³⁶ Nducyaa yā ní ngen'e yiínú yā ní ngaⁿ'a yā ngii yā vi't: ¿Dé'ε nduudu chí 'túúca? 'Iin'yān 'cūū ngaⁿ'a ntiinyúⁿ yā espíritu yen'e yáán'nguiinūⁿ ndúú^cú poder tan'dúú^cā 'áámá 'iin'ntyéⁿ'ē. Ngaⁿ'á yā chí nan'daā espíritu yen'e yáán'nguiinūⁿ ní nacan'daā.

³⁷ Ní nducyaaca 'iin'yān ngaⁿ'a yā yen'e Jesús miiⁿ nducuéⁿ'ē cuaaⁿ nducuéⁿ'ē yáán cuáán 'diituú.

Jesús díín yā chí nduūvā yen'e indán'a Simon Pedro
(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

³⁸ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ nan'dáa yā yaacū sinagoga mi- in ní ndaa yā va'ai yen'e Simón Pedro. Ní indán'ā Simón Pedro miiⁿ ndé'ε 'aama 'iin'nūⁿ taaⁿ n'daataá ní 'iin'yān yen'e vaacu tá di'cuiítu yā Jesús miiⁿ chí cunée yā ní nanduūvā yen'e tá. ³⁹ Jesús can'dii yā naachi canéé n'daataa miiⁿ ní ca'n'a yā chí cuavii 'iin'nūⁿ miiⁿ. Hora mi- in 'iin'nūⁿ miiⁿ chivii yen'e tá. N'daataa miiⁿ ní hora miiⁿ ncueeⁿ nuuⁿ tá ní diīn tá mandados yen'é 'iin'yān s'een ní ca'a tá chí che'e yā.

Jesús díín yā chí nduūvā yen'e 'yaaⁿ n'dái 'iin'yān chí ngiitā
(Mt. 8.16-17; Mr. 1.32-34)

⁴⁰ Taachí chiiya 'yán'ā, 'yáán n'dái 'iin'yān ndéε yā 'iin'yān chí ngiitā nanáán Jesús. Néené n'deeⁿ naaⁿ ca'ai ndii yā. Jesús miiⁿ ní yiín'duu tá'a yā vmaⁿ ca'áámá ca'áámá 'iin'yān ní 'tiicā nduuvā yen'e yā. ⁴¹ Ní yen'e 'yaaⁿ 'iin'yān chí ngiitā yā yinan'dáá espíritus yen'e yáán'ngui- inūⁿ chí 'caī yā ní ngaⁿ'a yā: N'diī ní Daiya Dendyuūs n'diī. Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní yaa'vineeⁿ yā espíritus yen'e yáán'nguiinūⁿ ní nguéé 'cuúⁿ yā chí caaⁿ'maⁿ sa ti espíritus yen'e yáán'nguiinūⁿ ní deenu sá chí Jesús miiⁿ chí Cristo.

Jesús ní ca'n'a yā nduudu yen'é Ndyuūs na yáⁿ'aa Judea
(Mr. 1.35-39)

⁴² Chideεve táámá nguuvi Jesús miiⁿ ní cueⁿ'e yā chu- va'ai yáán miiⁿ na 'áámá lugar naachi nguéé ch'εetinéé 'iin'yān. Ní 'iin'yān s'een yen'e yáán miiⁿya in'nuúⁿ yā Jesús ní ndaa yā naachi canéé Jesús miiⁿ. Ní di'cuiítu yā chí nguéé cuvii Jesús yen'e yā. ⁴³ Naati Jesús miiⁿ ní ngaⁿ'a yā ngii yā 'iin'yān s'een: Canéé chíín chí 'úú ní caaⁿ'máⁿ yen'e nduudu ngai yen'e naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiinyúⁿ yā, nanáán 'iin'yān yen'e tanán'ā yáán ti yen'e chíú chí Dendyuūs dicho'ó yā 'úú.

⁴⁴ Ní Jesús miiⁿ cueⁿ'é yā yáán ndíí yáán yen'e yáⁿ'aa Galilea ní ngaⁿ'á yā nduudu yen'é Ndyuūs na yaacū sin- agogas naachi cueⁿ'é yā.

Nduú^cú vaadí n'giinu yen'e chí itungaán yā 'yaacā
(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

5 'Áámá tiempo taachi Jesús canéé yā niínuúⁿ ná nuūⁿn'ín'yán'ā chí nguuvi Genesaret, néené 'yaaⁿ 'iin'yān ndaa yā nanáán yā ní chiitu yā chí cuuvi 'caandi- veéⁿ yā nduudu yen'e Dendyuūs. ² Jesús n'diichi yā ná

'uūvī barcos chi snéé níínnuúⁿ na nuūⁿnīⁿ'yáⁿá. 'Iiⁿ'yāⁿ chi itungaaⁿ 'yaācā miiⁿ 'āā nan'daá yā na barco s'eeⁿ ní cueⁿ'é yā naaⁿnú yā yāanā yeⁿ'e 'yaācā na nuūⁿnīⁿ'yáⁿá. ³ Tuu'mi Jesús sndāa yā na 'áámá barco chi yeⁿ'e Simón Pedro miiⁿ ní chii yā Simón Pedro chí 'āā caⁿ'a rá barco miiⁿ ndíí níínnuúⁿ 'diituú nuūⁿnīⁿ miiⁿ. Tuu'mi ní Jesús ch'iindii yā na barco miiⁿ ní chí'cueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. ⁴ Taachi Jesús ch'iinu chí'cueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ, tuu'mi ní caⁿ'a yā chii yā Simón: Cueⁿ'e di ndúú^cū barco ndíí ná yāanūⁿ ní 'caanuⁿ dí yāanā yeⁿ'e di nguaaⁿ nuūⁿnīⁿ ní tungaáⁿ dí 'yaācā.

⁵ Simón miiⁿ ní nan'gueécútaⁿ a yā ní caⁿ'a yā chii yā Jesús: N'dii Maestro, 'āā núú^mán yaaⁿ ch'ēeti nduuchí 'nū ní dííⁿ ntiⁿnyūⁿ 'nū ní nguéé dē'ē vee ndaāca 'nū; naati ndúú^cū nduudu yeⁿ'e ní 'caanuúⁿ 'nū yaānā yeⁿ'é 'nū chēeti nuūⁿnīⁿ miiⁿ.

⁶ Taachi 'caanuúⁿ yā yaānā miiⁿ chiitu 'yaācā chēeti yaānā miiⁿ chí yaānā miiⁿ ndiituú nūⁿ chíteeⁿ.

⁷ Tuu'mi ní dita'a yā yeⁿ'é tanáⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ chí snúⁿu yā chēeti taamá barco miiⁿ chí caⁿ'a yā ní cunneé yā Simón. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ndaa yā ní chiitu 'yaācā nduu 'uuvi barcos chí nduu 'uuvi barcos neⁿ'e 'cuēechi ndii mááⁿ nuūⁿnīⁿ. ⁸ Taachi Simón Pedro n'diichí yā chuū chíntii'yá yā nanááⁿ Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā Jesús miiⁿ: N'dii Señor, 'úú nguéé n'daācā 'úú chí cuchíí nanááⁿ n'dií, ti 'úú ní 'iiⁿ'yāⁿ nuūⁿndí 'úú.

⁹ Simón Pedro miiⁿ ní neéne ngeⁿ'e yiinú yā. 'Tiicá ntúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí snéé yā ndúú^cū sa ngeⁿ'e yiinú yā cáávā yeⁿ'é chí diiⁿ Jesús chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ itungaaⁿ yā 'yaācā chí 'yaaⁿ taaví tí. ¹⁰ 'Tiicá ntúⁿ Jacobo ndúú^cū Juan, chí daiya Zebedeo, chí dáámá diiⁿ yā ntiⁿnyuⁿ ndúú^cū Simón, dii'yá yā chíí. Ní Jesús caⁿ'a yā chii yā Simón: Díí, Simón, nguéé 'va'a dí; ndii maaⁿ ní tan'dúú^cā chí ituungaaⁿ di 'yaācā yeⁿ'e nuūⁿnīⁿ, 'tíicā maaⁿ ní 'úú idiíⁿ chí in'huuⁿ dí 'iiⁿ'yāⁿ chí cuuvi caⁿ'á yā nduucú.

¹¹ Taachi ndaa yā ndúú^cū barco miiⁿ níínnuúⁿ 'diitúú nuūⁿnīⁿ, tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ s'neen yā ntiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā ndúú^cū barco miiⁿ ndúú^cū nducuéⁿ'é chí snúⁿu chēeti barco miiⁿ ní cueⁿ'e yā ndúú^cū Jesús.

Jesús diiⁿ yā chí nduū^vā yeⁿ'e 'áámá saⁿ'ā ndúú^cū ca'ai lepra

(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

¹² Taachi Jesús miiⁿ ndaa yā na 'áámá yāāⁿ ní canéé yā miiⁿ, ndaa nanááⁿ Jesús 'áámá saⁿ'ā chí ndii sa 'áámá ca'ai chí nguuví lepra chí ín'duuti yuūtē yeⁿ'é sa. Taachí saⁿ'ā miiⁿ n'diichi sa Jesús miiⁿ, chíntii'yá sa can'dií sa ndii na yáⁿāa nanááⁿ Jesús miiⁿ. Ní chiica sa Jesús: N'dií Señor, ndúú^ti chí n'dií neⁿ'e ní, ní dííⁿ ní chí nduū^vā yeⁿ'é.

¹³ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ n'doo ta'á yā ní tuu'ví yā saⁿ'ā ní caⁿ'a yā: 'Úú ní neⁿ'é chí nduū^vā yeⁿ'é di. Tuu'mí nūⁿ nduū^vā yeⁿ'é sa ní nduū^vā dēve sá. ¹⁴ Ní Jesús caⁿ'a yā chíí yā saⁿ'ā miiⁿ: Nguéé cuuvi di mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí nduuva yeⁿ'é di. Cueⁿ'e di ní 'cuuⁿ'miiⁿ di maaⁿ cuerpo yeⁿ'e di nanááⁿ chiiduú. Ní ca'a di nanááⁿ Ndyuūs ofrenda yeⁿ'é di yeⁿ'e chí nanduuva yeⁿ'é di tan'dúú^cā

chí ngaⁿ'a ley yeⁿ'e Moisés. Ní 'iicu cadíínuúⁿ nducyaa-ca 'iiⁿ'yāⁿ chí nduū^vā yeⁿ'e di.

¹⁵ Yeⁿ'e chí dííⁿ Jesús miiⁿ dándoō ca, ní neenē 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndaa yā chí 'caandiveén yā nduudu yeⁿ'e Jesús miiⁿ. Ní Jesús dííⁿ yā chí nduū^vā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ. ¹⁶ Jesús cueⁿ'e yā na lugar naachi nguéé ch'ēetinéé 'iiⁿ'yāⁿ chí caaⁿ'maⁿgua'á yā.

Jesús diiⁿ yā chí nduū^vā yeⁿ'e 'áámá saⁿ'ā chí in'dúú^ví cuerpo yeⁿ'e sa

(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

¹⁷ 'Áámá nguuví Jesús ní ngi'cueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ ní miiⁿ véé 'iiⁿ'yāⁿ fariseos chí dingúⁿ leyes ndúú^cū maestros chí ngi'cueeⁿ ley. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ngiicá yā yeⁿ'e táámá yāāⁿ ní yeⁿ'é nducyáácā yaāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea ndúú^cū yáⁿ'āa Judea, níicú yeⁿ'e yāāⁿ Jerusalén. Jesús miiⁿ cuuvi dííⁿ yā chí nduū^vā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ti poder yeⁿ'e Ndyuūs canéé nduucú yā. ¹⁸ Tuu'mi ní ndaa ntúⁿ n'duuví saⁿ'ā chí n'diichí yā Jesús. Ní saⁿ'ā s'eeⁿ ní ndēe yā 'áámá saⁿ'ā ndúú^cū ca'āi chí in'dúú^ví cuerpo yeⁿ'e sa na 'áámá camilla. Ní ndiíⁿ yā chí ndaa saⁿ'ā miiⁿ chēeti va'āi nanááⁿ Jesús miiⁿ. ¹⁹ Nguéé ndaāca yā taacā cundāa yā ndúú^cū saⁿ'ā miiⁿ ti neenē n'deéé 'iiⁿ'yāⁿ snuuⁿ yā. Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní chēe yā tííⁿ va'āi ní di-víi yā n'duuví táátá tííⁿ va'āi. Ní di'cua'ái yā saⁿ'ā na yiive naachi candíí^ti saⁿ'ā miiⁿ nanááⁿ Jesús. ²⁰ Taachí Jesús miiⁿ tuumicadíínuuⁿ yā chí véé vaadí i'teenu yeⁿ'é saⁿ'ā s'eeⁿ caⁿ'a yā chíí yā saⁿ'ā: Díí saⁿ'ā, 'úú nadach'ēecú nu-urndí yeⁿ'e di.

²¹ Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ chí ngi'cueeⁿ ley ndúú^cū 'iiⁿ'yāⁿ fariseos tuca'a yā nadicadíínuuⁿ yā ní caⁿ'a yā: ¿Du'u sáⁿ'a 'cūú chí duuchineeⁿ yā yeⁿ'e Ndyuūs? ¿Du'ū nadich'ēecu nuuⁿndi yeⁿ'é yú? Dámaaⁿ Ndyuūs cuuvi dííⁿ yā 'tíicā.

²² Jesús tuūmicadíínuúⁿ yā chí nadicadíínuuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Tuu'mi ní caⁿ'a yā chíí yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Ndíⁿ'tíí, ¿dē'ē cúúví chí 'tíicā inadicadíínuuⁿ ndíⁿ'tíí na staava yeⁿ'é ní? ²³ ¿Chēe cá nguéé ngiⁿ'tí chí caaⁿ'máⁿ: 'Āā nu-urndi yeⁿ'e di ní nch'ēēcū o ndúúⁿcuééⁿ dí ní caaca dí? ²⁴ 'Túú^cā caⁿ'á chíí saⁿ'ā chí ndíⁿ'tíí cuuvi déénu ní ti 'úú ní Saⁿ'a chí Daiyá Dendyuūs 'úú. Ní véé poder in'yeedí 'cūú chí inadach'ēēcú nuuⁿndi. Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chíí yā saⁿ'a miiⁿ: Ncueeⁿ di, nta'a di yiive yeⁿ'é di ní cunaⁿ'ā di na vaacu di.

²⁵ Tuu'mi ní saⁿ'ā miiⁿ chí ndii chí ca'āi sa 'āā ndúú^vā yeⁿ'é sa ní sta'a sa yiive yeⁿ'é sa naachi cándiiti sa ní ngaⁿ'a sa: De'ē chúú^cā ch'ēete Dendyuūs. Ní cunaⁿ'ā sa naavtaⁿ'ā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. ²⁶ Nducyáácā 'iiⁿ'yāⁿ cheⁿ'e yiinú yā ní neene di'va'á yā ní caⁿ'a yā: De'ē chúú^cā ch'ēete Dendyuūs. Ní caⁿ'a yā: Maaⁿ ní n'diichi yú den-du'ū chí nguéé ta n'diichi yú chí caⁿ'a yiinu yú.

Jesús yaa'ví yā saⁿ'ā chí nguuví Leví

(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

²⁷ Cho'ōo chúú, ní Jesús miiⁿ can'daa yā cachiicá yā ní n'diichi yā 'áámá saⁿ'ā chí inn'guee yeⁿ'é impuestos yeⁿ'e yáⁿ'āa chí nguuví sa Leví. Saⁿ'ā miiⁿ ní vee sa naachí n'geeteé saⁿ'ā chí inn'guee yeⁿ'é impuestos.

Jesús miiⁿ ní yaa'ví yā: Dii, sán'ā, cuchíi di can'a di ndu-ucú.

²⁸ Tuu'mi ní s'neeⁿ sá ntiinyuⁿ yeⁿ'ē sa ndúúcū ndu-cueⁿ'ē dendu'ū ní ndúccueⁿ sá ní cueⁿ'ē sa ndúúcū Jesús.

²⁹ Saⁿ'a Leví miiⁿ can'a ntiinyuⁿ sá chí in'nuūⁿ 'áámá comida ch'ēte n'dai na vaacu sa. Na vaacu sa miiⁿ véé 'yáán saⁿ'ā chí inn'guee yeⁿ'e impuestos ndúúcū tanán'ā saⁿ'ā. Nducyaaca yā ní vētē yā ndúúcū Leví na mesa miiⁿ. ³⁰ Tuu'mí maestros chí ngi'cueeⁿ ley miiⁿ ndúúcū 'iinyāⁿ fariseos chí díiⁿ yā ley cunncaā caⁿ'a yā yeⁿ'e discipulos yeⁿ'e Jesús ní caⁿ'a yā: ¿Dé'ē cúúví chí ndís'tiī ndúúcū Jesús nge'ē ní ní ngi'i ní ndúúcū 'iinyāⁿ chí inn'guee yeⁿ'e impuestos ndúúcū 'iinyāⁿ nuuⁿndi? Chuū nguéé n'daācā.

³¹ Jesús ní n'gueecútaⁿ'a yā: 'Iinyāⁿ chí nguéé ngiitā nguéé neⁿ'e yā chí cuuvi yíícu yā. Dámaāⁿ 'iinyāⁿ chí ngiitā neⁿ'e yā chí cuuvi yíícu yā. ³² 'Úú nguéé cuchíi chí yaa'ví 'iinyāⁿ chí nadacadiinúúⁿ yā chí n'dááca yā chí nguéé dinuuⁿndí yā naati 'iinyāⁿ chí véé nuuⁿndi yeⁿ'e yā ní 'íícu ndáácádaámí yā yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e yā.

Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿ'e chí nguéé ca'diinúⁿ 'iinyāⁿ
(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)

³³ Tuu'mi ní 'iinyāⁿ s'eeⁿ tiingūūnéⁿ yā Jesús: ¿Dé'ē cúúví chí discipulos yeⁿ'e Juan chí ngeedínuūⁿndí ndúúcū discipulos yeⁿ'e fariseos nééne n'deēe cuūví ní ca'diinúúⁿ yā ní ngaⁿ'angua'á yā ní discipulos yeⁿ'e ní ní nge'e yā ní ngi'i yā?

³⁴ Jesús ní caⁿ'a yā chíi yā 'iinyāⁿ: ¿Chēe yeⁿ'e maán ní cuuvi díiⁿ ní chí nguéé che'e 'iinyāⁿ chí nandaa naachi n'giindivaacu saⁿ'ā neⁿ'e chí canéé saⁿ'ā chí n'giindi-vaacu sa miiⁿ ndúúcū yā? Nguéé cuuvi ní. ³⁵ Naati ndaá nguuvi chí 'cuūví sā ní 'āā ntéé sa ndúúcū yā, tuu'mi ní 'iinyāⁿ ca'diinúúⁿ yā nguuvi miiⁿ.

³⁶ Caⁿ'a ntúūⁿ Jesús chíi yā 'iinyāⁿ táámá ejemplo chí 'tēe ngeue daama: Mar 'áámá 'iinyāⁿ nguéé 'caaca yā 'áámá 'taaⁿ tiinūⁿ ngai chí nguéé 'āā naaⁿnu yā chí n'dyaatá yā 'áámá catecaí yā ndicúú caati tiinūⁿ ngai miiⁿ ní cū'teeⁿ tíinūⁿ ndiicúú. Ní ndiicúú miiⁿ nguéé n'daacā dinááⁿ díiⁿ naachi nn'dyaatá ndúúcū chí ngai miiⁿ. ³⁷ 'Tiicā ntúūⁿ mar 'áámá 'iinyāⁿ nguéé ca'nuúⁿ yā vino ngai chēeti bolsa díiⁿmán 'iiti chí ndiicúú tan'dúúca chí díiⁿ 'iinyāⁿ ndiicúú ti vino ngai miiⁿ ní chó'ōo yaadi yeⁿ'e ní díiⁿ chí 'cááncuūⁿ yíiⁿmán ndiicúú. Ní vino miiⁿ ní cungéē ndíi yíiⁿmán miiⁿ tuuvií. ³⁸ Cáávā chuū ca'nuúⁿ yā vino ngai miiⁿ chēeti bolsa díiⁿmán ngai ní nduu 'uuvi ní n'daācā canee yeⁿ'e. ³⁹ Mar 'áámá 'iinyāⁿ chí ngi'i yā vino ndiicúú neⁿ'e yā cu'u yā vino ngai cuayivi caati ngaⁿ'a yā chí vino chí ndiicúú chíiⁿ chí n'dai nguéé ti vino ngai.

Discipulos yeⁿ'e Jesús sta'á yā trigo nguuvi chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iinyāⁿ Israel
(Mt. 12.1-8; Mr. 2.23-28)

6 'Áámá nguuvi sábadu chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iinyāⁿ Israel, Jesús cho'ó yā ndúúcū discipulos yeⁿ'e yā 'áámá campo naachi véé trigo. Discipulos yeⁿ'e yā ní

sta'á yā trigo ní chíi yā tíiⁿ ndúúcū ta'á yā ní che'e yā trigo. ² Tuu'mi ní n'duuvi fariseos caⁿ'a yā chíi yā discipulos yeⁿ'e Jesús: ¿De'ē cúúví chí ndís'tiī díiⁿ ní cosas chí nguéé canee chí díiⁿ ní ti contra yeⁿ'e ley yeⁿ'e ngu-uvi chí cánéé chí ntaavi'túúnúúⁿ?

³ Jesús nan'gueecútaⁿ'a yā: ¿'Áá nguéé n'geēⁿ ndís'tiī na libro yeⁿ'e Ndyuūs tan'duucā chí díiⁿ rey David ndúúcū 'iinyāⁿ chí snéé ndúúcū yā taachi cuūcu yā? ⁴ David sndáa yā yaācū ndúúcū 'iinyāⁿ chí snéé ndúúcū yā ní David sta'a yā pan chí canéé nátaí yeⁿ'e Ndyuūs ní che'e yā ní ca'á yā chí che'e 'iinyāⁿ chí snéé ndúúcū yā. David miiⁿ nguéé canee chí che'e yā pan ndúúcū 'iinyāⁿ chí snéé ndúúcū yā ti dámaāⁿ chiiduu' s'eeⁿ canee chí che'e yā pan miiⁿ.

⁵ Ní Jesús caⁿ'a yā chíi yā 'iinyāⁿ s'eeⁿ: 'Úú ní Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs ní 'úú ngií ngaⁿ'á ntiinyuⁿ yeⁿ'e ngu-uvi chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iinyāⁿ.

Jesús díiⁿ chí nduuvā yeⁿ'e saⁿ'ā chí ndíi chēechi ta'á sa
(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

⁶ Táámá nguuvi sábadu chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iinyāⁿ Israel, Jesús miiⁿ ní ndaa yā na yaācū sinagoga ní chí'cueeⁿ yā 'iinyāⁿ. Míiⁿ canee 'áámá saⁿ'ā chí ntí'i ta'a sa ta cuaācú sa. ⁷ Maestros yeⁿ'e ley ndúúcū 'iinyāⁿ fariseos ngeenu yā Jesús miiⁿ caati neⁿ'e yā n'diichi yā nduuti chí idiīⁿ Jesús chí nduuva yeⁿ'e sa nguuvi chí in-taavi'tuunúúⁿ yā, ní 'tíicā cuuvi caaⁿ'māⁿ yā nuuⁿndi yeⁿ'e Jesús miiⁿ. ⁸ Naati Jesús miiⁿ déenu yā yeⁿ'e chí nadicádiinuuⁿ 'iinyāⁿ ní caⁿ'a yā chíi yā saⁿ'a chí ntí'i 'áámá ta'á sa: Díi saⁿ'ā, nducueeⁿ dí ní cuééndii di náávtaⁿ'ā yeⁿ'e 'iinyāⁿ s'eeⁿ. Saⁿ'ā miiⁿ ní cuééndii sa náávtaⁿ'ā yeⁿ'e 'iinyāⁿ s'eeⁿ. ⁹ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā chíi yā 'iinyāⁿ s'eeⁿ: 'Úú intiinguuneéⁿ ndís'tiī. ¿De'ē chí cuuvi díiⁿ yú nguuvi chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iinyāⁿ? ¿'Áá díiⁿ yú cosas chí n'daacā o cosas chí nguéé n'daacā? ¿'Áá n'daacā chí nanguaⁿ'āi yú vida yeⁿ'e 'iinyāⁿ o 'caaⁿ'nuⁿ yú 'iinyāⁿ?

¹⁰ Jesús chíiinu yā nducyaaca 'iinyāⁿ chí snéé yā cuaaⁿ 'diitú yā ní caⁿ'a yā chíi yā saⁿ'ā: N'doo di ta'á di. Saⁿ'ā miiⁿ ní n'doo ta'á sa ní ta'á sa míiⁿ 'āā nduūvā yeⁿ'e sa.

¹¹ 'Iinyāⁿ s'eeⁿ ní n'duuvi taaⁿ n'daí yā ní yaa'vi yā ví'i: ¿Dé'ē díiⁿ yú chí cuuvi tun'daa yú nuuⁿndi yeⁿ'e Jesús miiⁿ?

Jesús ndēeve yā ndu'u chí ndiichúúví discipulos yeⁿ'e yā
(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

¹² Nguuvi s'eeⁿ Jesús cueⁿ'e yā 'áámá yīicū chí caaⁿ'maⁿgua'á yā ní Jesús miiⁿ ní núúⁿmán yaaⁿ caⁿ'angua'á yā. ¹³ Ní taachí chidēeve Jesús yaa'vi yā discipulos yeⁿ'e yā ní ndēeve yā ndiichúúví 'iinyāⁿ yeⁿ'e nguaaⁿ discipulos s'uuⁿ ní caⁿ'a yā chí ndiichúúví 'iinyāⁿ s'eeⁿ chí apóstoles. ¹⁴ 'Iinyāⁿ s'eeⁿ ní 'túúca nguuvi yā: Simón chí nguuvi ntúūⁿ yā Pedro; ndúúcū Andrés chí 'díiⁿ Simón Pedro miiⁿ, ndúúcū Jacobo, ndúúcū Juan, ndúúcū Felipe, ndúúcū Bartolomé, ¹⁵ ndúúcū Mateo, ndúúcū Tomás, ndúúcū Jacobo chí saⁿ'a daiya Alfeo, ndúúcū Simón chí nguuvi sa Zelote, ¹⁶ ndúúcū Judas

chi 'diiñu Jacobo ndúucū Judas Iscariote chi cuayiivi chíñi sá du'ú chí Jesús miñ chi cuuvi 'caan'núñ yā 'yā.

Jesús chi'cuéñ yā 'yaañ táávñ 'iñ'yāñ
(Mt. 4.23-25)

¹⁷ Jesús nangua'ái yā yeñ'e yīicū miñ ndúucū apóstoles yeñ'é yā ní ndúucū n'deēe n'dái discipulos yeñ'e yā ní cueñ'e yā 'áámá yáñ'āa chi yúúdu. Ní canee ntúñ nduucú yā n'deēe n'dái 'iñ'yāñ yeñ'e yáñ'āa Judea ndúucū yāñ Jerusalén ní yeñ'e yāñ s'een 'diituú nuññ'iñ'yáñ'ā ní yeñ'e yáñ'āa Tiro ndúucū yáñ'āa Sidón. 'Iñ'yāñ s'een ní 'āā ndāa yā chi 'caandiveén yā yeñ'e chi ngi'cueñ Jesús miñ. Ní 'iñ'yāñ chi ngi'íta yā neñ'é yā chi Jesús diñ chi nduūvā yeñ'e yā. ¹⁸ Ní 'iñ'yāñ chi sné yā ndúucū espíritu yeñ'e yáñ'ñ'guiññuñ ní Jesús diñ yā chi nacan'dáa yeñ'e 'iñ'yāñ s'een ní ch'εenuu chiñ yeñ'é 'iñ'yāñ s'een. Ní 'iñ'yāñ s'een nduuvā yeñ'é yā. ¹⁹ Ni nducyáác 'iñ'yāñ chi ngi'itā neñ'e yā tuu'vi yā Jesús miñ ti véé cá poder yeñ'e yā chi diñ yā chi nanduūvā yeñ'e yā.

Yeñ'é vaadñ yeñ'u ndúucú yeñ'e chi nguéé vaadñ yeñ'u
(Mt. 5.1-12)

²⁰ Tuu'mi ní Jesús n'diichí yā discipulos yeñ'e yā ní can'a yā chii yā 'iñ'yāñ s'een: Dé'ε chúcā n'dai ndís'tiñ chi nguéé de'ε vεe yeñ'e ní ti yeñ'e ndís'tiñ cuuví naachi Ndyuūs ngañ'a ntiñnyūñ yā na va'ai cheeti nguuvi.

²¹ De'ε chúcā n'dai ndís'tiñ chi 'cueñ cá nñ libro yeñ'é Ndyuūs chi n'daācā ca canee staava yeñ'é nñ. De'ε chúcā n'dai ndís'tiñ chi maañ ní nngεecu nñ nanáñ Ndyuūs ti neñ'e diñ nñ nducuéñ'e chí cuaacu ti Ndyuūs ya'āi 'iinú yā ndís'tiñ.

²² De'ε chúcā n'dai ndís'tiñ taachi 'iñ'yāñ yeñ'e iñ'yeendí 'cūñ nguéé cuuvi snaañ yā ndís'tiñ ní taachi 'iñ'yāñ s'een cuví yā yeñ'e ndís'tiñ. Ní cunncaā diñ yā ndúucū ndís'tiñ. Ní 'āā ntéé neñ'e yā 'caandiveén yā chi duuchí nñ. Caan'máñ yā chi nguéé n'daaca ndís'tiñ cucáāvā 'úú chí Sañ'ā chí Daiyá Ndyuūs. ²³ Ndís'tiñ canéé chí yeñ'u n'dai nñ ní nguuví miñ cuuví yeñ'u n'dai ca nñ caati Ndyuūs téé yā chí cuuvi yeñ'é nñ dendu'ū chí ch'εete n'dai taachi ndaa nñ na va'ai cheeti nguuvi. Ti ndii cuáañ vmaañ 'tiicá ntúññ idiñ 'iñ'yāñ cosas chí nguéé n'daācā ndúucū 'iñ'yāñ profetas chí candéé yā nduudu yeñ'e Ndyuūs.

²⁴ De'ε chúcā ndaachiñ yeñ'e ndís'tiñ chí véé cá yeñ'e nñ caati 'āā yeñ'u nñ yeñ'e nducuéñ'e yeñ'e iñ'yeendí 'cūñ.

²⁵ De'ε chúcā ndaachiñ yeñ'e ndís'tiñ chí nadacádíñuñ nñ chí n'daācā canee nñ nanáñ Dendyuūs ní nguéé n'giñdiveén nñ nduudu yeñ'e Ndyuūs ti cuayiivi naachi neñ'é nñ 'caandiveén nñ ní nguéé cuuví 'caandiveén nñ. De'ε chúcā ndaachiñ yeñ'e ndís'tiñ chí maañ ní n'gíññuñ nñ ti cuayiivi ní cuéécú nñ ti ndaāchí nñ.

²⁶ De'ε chúcā ndaachiñ yeñ'e ndís'tiñ taachi nducyaaca 'iñ'yāñ caan'mañ n'daācā yeñ'e nñ. Caati ndí cuáañ vmaañ 'tíicā ngañ'a 'iñ'yāñ yeñ'e 'iñ'yāñ profetas chí falso yā ní nguéé profetas yeñ'é Ndyuūs, ní nguéé candéé yā nduudu yeñ'é Ndyuūs.

Dineñ'e yú 'iñ'yāñ chí taañ yā nduucú yú
(Mt. 5.38-48; 7.12)

²⁷ 'Úú, Jesús, ní ngañ'á ngiñ ndís'tiñ chí n'giñdiveén nñ nduudu chí ngañ'á: Dinéñ'e ntúññ nñ 'iñ'yāñ 'áará chí taañ yā yeñ'e nñ. Ní diñ n'daaca nñ ntúññ ndúucū 'iñ'yāñ 'áará chí nguéé neñ'e yā ndís'tiñ. ²⁸ Di'viicú nñ 'iñ'yāñ 'áará chí can'a cunncaā yā ndúucú nñ. Ní caan'mañ'ngua'a nñ caavā 'iñ'yāñ 'áará chí nguéé n'daacā diñ yā ndúucú nñ. ²⁹ Nduuti chí 'áámá 'iñ'yāñ duuchineñ yā yeñ'e nñ ní n'geñ'e yā 'áámá tiicuaa náañ nñ, 'cuúñ nñ chí diñ yā táámá vmnéñ'ēe nduuti chí neñ'é yā. 'Iñ'yāñ chí diviñ yā cotón yeñ'e nñ, ca'ā ntúññ nñ catecai nñ. ³⁰ 'Āā du'ú nūñ 'iñ'yāñ chí caaca yā cosa yeñ'é nñ caavā necesidades yeñ'e yā, ca'á nñ. 'Iñ'yāñ chí cuta'á yā chí yeñ'e nñ, 'āā ntéé nguεεcunéé nñ ndaaca nñ. ³¹ Tan'dúucā chí ndís'tiñ neñ'e nñ chí tanáñ'ā sañ'ā miñ n'daācā diñ sa nduucú nñ, 'tiicá ntúññ diñ ndís'tiñ ndúucū sañ'ā s'een.

³² Ndúuti chí ndís'tiñ dinéñ'e nñ 'iñ'yāñ chí neñ'e ndís'tiñ, ¿de'ε chí n'daacā idiñ nñ? Caati 'iñ'yāñ chí nguéé n'daācā, 'tiicá ntúññ idiñ yā. ³³ Ndúuti chí ndís'tiñ n'daacā idiñ nñ ndúucū 'iñ'yāñ chí din'daācā nduucú nñ, ¿de'ε chí n'daacā idiñ nñ? Caati 'iñ'yāñ chí nguéé n'daacā, 'tiicá ntúññ idiñ yā. ³⁴ 'Tiicá ntúññ, nduuti chí diñ nñ prestar chíñ chí yeñ'é nñ 'iñ'yāñ ní cunee ngiññ chí 'iñ'yāñ miñ can'á yā tee yā chíñ chí yeñ'é nñ, ¿de'ε cuuvi chí 'iñ'yāñ téé yā gracias ndís'tiñ? 'Tiicá ntúññ idiñ 'iñ'yāñ chí nguεε n'daācā. ³⁵ Ndís'tiñ dineñ'e nñ 'iñ'yāñ s'een chí taañ yā yeñ'e nñ. 'Tíicā din'daacā nñ ndúucū 'iñ'yāñ chí nguéé ngiñ n'diichí yā ndís'tiñ. Diñ nñ prestar cosa chí yeñ'é nñ ní nguéé de'ε vεe nadacadiñuñ cá nñ yeñ'e. Ní Ndyuūs téé yā ndís'tiñ cosas chí dendu'ū chí ch'εete ca yeñ'é yā taachi can'a nñ na va'ai cheeti nguuví ní cuuví ndís'tiñ daiyá Dendyuūs chí ch'εete taavi ca. 'Tíicā Ndyuūs téé yā cosas chí n'daaca 'iñ'yāñ chí cunncaā chí nguéé caan'mañ yā: N'dii Ndyuūs gracias. ³⁶ 'Tiicá ntúññ ya'ái 'iinú nñ cáava 'iñ'yāñ tan'dúucā Chíidá nñ Ndyuūs ya'ái 'iinú yā ndís'tiñ.

Nguéé caan'mañ nñ nuñndí yeñ'e mar 'áámá 'iñ'yāñ
(Mt. 7.1-5)

³⁷ Nguéé caan'mañ nñ nuñndí yeñ'é 'iñ'yāñ ní Ndyuūs ní nguéé caan'mañ ntúññ yā yeñ'é nñ. Nguéé diñ nñ condenar 'iñ'yāñ ní Ndyuūs nguéé diñ yā condenar ndís'tiñ. Nadich'εécú nñ nuñndí yeñ'e 'iñ'yāñ ní Ndyuūs nadich'εécú yā nuñndí yeñ'e nñ. ³⁸ Ca'á n'daacā nñ 'iñ'yāñ chí véé necesidades yeñ'é yā ní 'íicú Ndyuūs téé yā ndís'tiñ ní dicaadi n'daācā yā chí cúññ chíñ ndí tuunu cunéé na morral yeñ'é nñ, caati Ndyuūs dicaadi yā ndís'tiñ ndúucū maañ caadi chí dicaadi nñ.

³⁹ Jesús ngiñ yā 'iñ'yāñ s'een 'áámá ejemplo yeñ'e 'áámá nduudu chí 'téé nguεε daama. ¿'Áá cúví diñ 'áámá chí ngeenáañ candéé táámá chí ngeenáañ? ¿'Áá nguεε cun'dáa nūñ nduudu 'uuví yā na yiivi yáñ'āa? ⁴⁰ 'Áámá discipulo miñ ní nguéé ch'εete cá yā nguéé ti maestro yeñ'e yā. 'Āā du'ú nūñ chí neñ'e cuuvi Maestro, canee chí 'cuiñu 'cueñ yā din'daaca yā ní cuuví yā tan'dúucā maestro yeñ'e yā.

⁴¹ Táácā cuuví chi maaⁿ nch'εεté nūuⁿ n'gíínu nī nuūⁿndí chi diiⁿ tanáⁿā 'iīn'yāⁿ ní nguéeé inaaⁿ nī nuūⁿndí ch'εεte chi díiⁿ ní. ⁴² Nguéeé n'daacā chi caaⁿmán nī 'iīn'yāⁿ yeⁿe chi díiⁿ yā chi nguéeé n'daacā nduuti chi ndís'tiī diiⁿ nī cosas chi nguεε n'daacā. N'daacā ca chi ndaacadaamí nī yeⁿe nuūⁿndí chi diiⁿ nī ní 'íicú cuuvi caaⁿmán nī yeⁿe 'iīn'yāⁿ chi canéeé chí din'daacá yā.

'Áámá yán'á ní ngíí'í cucáávā n'gui'i yeⁿe
(Mt. 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ N'gui'i yeⁿe yán'á chi n'dai, n'daacā chi cuuví n'gui'i yeⁿe ní yán'á chi nguéeé n'dai ní nguéeé n'daacā n'gui'i yeⁿe. Naati yán'á chi nguéeé n'daacā nguéeé cuuvi n'gui'i chí n'daacā yeⁿe. ⁴⁴ 'Tíicā ti tuunu tuunu ca yán'á n'gíi'í n'gui'i yeⁿe. Nguéeé n'gíiichi yā yaaⁿ chi 'cuūndí n'guíidíi yaaⁿ nguuví yeⁿe, ndíi nguéeé ndúú tuūⁿmá yā uvas yeⁿe dii'yu nduuti yaaⁿ. ⁴⁵ 'Tiicá ntúūⁿ saⁿā chí n'dai idi- iⁿ sa dendu'ū chí n'daacā chi nadacadíiⁿuⁿ sa na staa- va yeⁿe sa chí n'daacā. Saⁿā chí cunncaā idiⁿ sa tandu- cuén'e chí nadacadíiⁿuⁿ sa na staava yeⁿe sa caati staava yeⁿe sa nguéeé n'daacā. Nduudu chi ngaⁿā sa ngiica yeⁿe chí ndiituu na staava yeⁿe sa.

Yeⁿe ndúú 'uūví cimientos yeⁿe nduu 'uuví va'āi
(Mt. 7.24-27)

⁴⁶ Caⁿ'a ntúūⁿ Jesús: ¿De'ε cúuví chí ndís'tiī ngaⁿ'á nī ngiīⁿ nī 'úú: N'diī, Señor yeⁿe, n'diī, Señor yeⁿe, ní nguéeé 'caandiveéⁿ nī chí ngaⁿ'á? ⁴⁷ 'Úú cuuví ndís'tiī, du'ū 'iīn'yāⁿ chí chíi nanaáⁿ ní n'giindiveéⁿ nduudu yeⁿe ní n'daacā idiⁿ yā tan'dúúⁿcā chí ngaⁿ'á, ⁴⁸ 'iīn'yāⁿ miiⁿ tan'dúúⁿcā 'áámá saⁿā chí din'dái sa vaacu sá. Chiinú yáanūⁿ n'daacā sá ní s'nuūⁿ sa cimientos yeⁿe vmnaan 'áámá yáává. Ní taachi chíiya 'áámá cuuvi naⁿā ní chíiita yíicú ní diitūu n'dái cheⁿe nuūⁿnīⁿ miiⁿ. Ní nuūⁿnīⁿ miiⁿ nguéeé cuuví diiⁿ di'núⁿ'u va'āi miiⁿ ti n'daacā candúū na yáává miiⁿ. ⁴⁹ Naati 'iīn'yāⁿ chí nguéeé ch'iindiveéⁿ yā nduudu yeⁿe ní nguéeé idiⁿ yā tan'dúúⁿcā chí ngaⁿ'á 'iīn'yāⁿ miiⁿ tan'dúúⁿcā 'áámá saⁿā chí din'dái sa vaacu sa na yaⁿ'á ndúútíi ní nguéeé ndúúⁿcū cimientos. Ní díitūu n'dai cheⁿe nuūⁿnīⁿ miiⁿ ní va'āi miiⁿ maaⁿnch'εεté nūuⁿ chindεeve ní cunncaā ntúúvī va'āi miiⁿ.

Jesús idiⁿ yā chí nduuvá yeⁿe 'áámá mozo yeⁿe capitán romano
(Mt. 8.5-13)

7 Taachí Jesús ch'íinú ngi'cueen yā 'iīn'yāⁿ, tuu'mi ní cueⁿe yā na yaāⁿ Capernaum. ² Ná yāāⁿ miiⁿya canéeé 'áámá saⁿā capitán romano yeⁿe soldados. Ní na vaacu capitán miiⁿ cánéeé 'áámá saⁿā mozo chí idiⁿ mandado yeⁿe sa. Néené neⁿe sa mozo yeⁿe sa ní néené ya'āi 'iīnu sa ti mozo ní neené ya'āi ngíitā sa. 'Āā cháā 'cuūví sa. ³ Taachi capitán miiⁿ ch'iindiveeⁿ sa chí Jesús miiⁿ díiⁿ yā vaadí n'giinu, capitán miiⁿ dicho'o sa n'dúúví 'iīn'yāⁿ Israel chí caaⁿmaⁿ ntiīnyúⁿ yā na yaacū yeⁿe 'iīn'yāⁿ Israel chí 'iīn'yāⁿ s'eeⁿ di'cuíítu yā Jesús miiⁿ chí caⁿ'a yā na vaacu sa ní díiⁿ yā chí nduūvā yeⁿe mozo yeⁿe sa. ⁴ 'Iīn'yāⁿ s'eeⁿ cueⁿe yā nanááⁿ Jesús miiⁿ. Ní

di'cuíítu yā Jesús, ní caⁿ'a yā chíi yā 'iīn'yāⁿ: N'diī Jesús, 'caandiveeⁿ nī caati capitán yeⁿe nū ní neené n'dai yā chí díiⁿ nī chí nduūvā yeⁿe mozo yeⁿe yā. ⁵ Caati capitán romano miiⁿ ní idinéⁿe yā 'iīn'yāⁿ yeⁿe yú chí yeⁿe ndaata Israel, ní din'dái yā yáacū sinagoga yeⁿe yú.

⁶ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ cueⁿe yā ndúúⁿcū 'iīn'yāⁿ s'eeⁿ. Ní taachi 'āā cháā ndaa niiⁿnuúⁿ yā ná va'ai yeⁿe sa, capitán miiⁿ dicho'o sa n'duuví amigos yeⁿe sa chí caaⁿmán yā cuuvi yā Jesús miiⁿ: N'diī, Señor, nguéeé tuu- viīnūuⁿ nī ti 'úú nguéeé neené n'dai 'úú chí cundaa nī chεεti va'ai yeⁿe. ⁷ Maaⁿ ní deenú chí mar 'áámá 'iīn'yāⁿ ní neené n'dai chí cuuvi ndaa nanááⁿ nī. Dámaāⁿ chí caaⁿmaⁿ ntiīnyúⁿ nūúⁿ nī ní nduūvā yeⁿe mozo chí di- iⁿ mandado yeⁿe. ⁸ 'Āā de'ε nuūⁿ chí caaⁿmaⁿ ntiīnyúⁿ nī yeⁿe tuu'mi ní cuuví chó'ō. 'Tiicá ntúūⁿ 'úú ní véé 'iīn'yāⁿ chí ngaⁿ'a ntiīnyúⁿ yā yeⁿe. 'Úú ní capitán ní ngaⁿ'a ntiīnyúⁿ yeⁿe soldados chí canee maaⁿ poder yeⁿe. Ngaⁿ'á ngíi 'áámá sa: Cunaⁿ'a di, ní inaⁿ'a sa. Ní ngaⁿ'á ngíi taama sa: Cuchíi di, ní chíi sa. Ní ngaⁿ'á ngíi mozo chí diiⁿ mandado yeⁿe: Diiⁿ di ntiīnyúⁿ cū, ní diiⁿ sa.

⁹ Ní taachí Jesús ch'iindiveeⁿ yā nduudu yeⁿe sa chí ngaⁿ'a amigos yeⁿe capitán miiⁿ chéⁿe yīinu yā yeⁿe capitán. Ní nguεecundí yā n'diichi yā 'iīn'yāⁿ chí snée yā cuaaⁿ daami yā ní caⁿ'a yā. 'Úú ní ngaⁿ'á ngíi ndís'tiī: 'Úú nguéeé indaacá mar 'áámá 'iīn'yāⁿ yeⁿe ndaata Is- rael chí i'teenú n'dai cá yā Ndyuūs tan'dúúⁿcā capitán miiⁿ.

¹⁰ Taachí ndaa 'iīn'yāⁿ s'eeⁿ va'ai chí capitán miiⁿ dicho'o sa, 'iīn'yāⁿ s'eeⁿ n'diichí yā chí mozo miiⁿ chí néené ngíitā sa ní 'āā nduuvá yeⁿe sa.

Jesús nadanduuchí yā daiya 'áámá n'daata nguá'āa chí 'āā tináⁿā sa

¹¹ Cuayiivi, Jesús miiⁿ cheⁿe yā na yāāⁿ Naín ndúúⁿcū discípulos yeⁿe yā ndúúⁿcū 'yaaⁿ n'dái 'iīn'yāⁿ chí cueⁿe ndúúⁿcū yā. Ní chúú chíi. ¹² Taachí Jesús ndaa yā ni- iⁿnuúⁿ ná cheendi va'āi yeⁿe yaāⁿ miiⁿ, n'diichí yā chí ndeé 'iīn'yāⁿ 'áámá caja tináⁿā canuúⁿ yúúní chí cueⁿe yā cuεεchi yā. Tináⁿā miiⁿ 'áámá n'dyán'ā sa yeⁿe chεεcú sá. Ní n'daata miiⁿ ní n'daataá ngua'a yā. Ní neené 'yaaⁿ 'iīn'yāⁿ yeⁿe yāāⁿ miiⁿ snee yā ndúúⁿcū yā. ¹³ Taachí Jesús n'diichi yā n'daataá miiⁿ, néené ya'ai 'iīn'ú yā n'daataá ní caⁿ'a yā chíi yā n'daataá miiⁿ: Nguéeé cuεεcú di.

¹⁴ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní cueⁿe ndaa yā ní tuu'ví yā caja yeⁿe tinaⁿā. Ní 'iīn'yāⁿ chí ndée yā caja miiⁿ ch'εetindii yā. Ní Jesús caⁿ'a yā: Saⁿ'ā 'díiⁿ 'úú yaa'ví dii, nducueⁿ di.

¹⁵ Tuu'mi ní 'nuūⁿndi saⁿ'ā 'díiⁿ chí n'dii ní tucá'a sa ndeé sa. Ní Jesús miiⁿ ní nca'á yā saⁿ'ā 'díiⁿ chεεcu sa. ¹⁶ Nducyaaca 'iīn'yāⁿ di'va'á yā yeⁿe chí n'diichi yā ní caⁿ'a yā: De'ε chúúⁿcā ch'εεte Ndyuūs. Ní caⁿ'a yā chí 'áámá profeta ch'εεte ndaa yā nguaaⁿ nús'uu chí Ndyuūs dicho'ó yā caati ya'ai 'iīn'ú yā yeⁿe s'uuúⁿ chí nación yeⁿe yā.

¹⁷ Tíicā ngan'a 'iin'yān s'een ye'n'e Jesús miiñ. Ní can'a yā chuū nūnmán na yán'āa Judea ndúúcū nuu'mán yáán cuaa' diituú.

Juan chi ngeédínuññ dichó'o yā nduu 'uuvi 'iin'yān nanáán Jesús
(Mt. 11.2-19)

¹⁸ Discípulos ye'n'e Juan chi ngeédínuññ can'a yā chii yā Juan miiñ ye'n'e tanducuéñ'e dendu'ū chi diñ Jesús. Tuu'mí Juan miiñ yaa'vi yā 'uuvi discípulos ye'n'e yā nanáán yā. ¹⁹ Ní dichó'o yā discípulos s'een chí ntiingu-uneen yā Jesús miiñ chuū: ¿Áá n'diñ Cristo chi canéé chí ndaā o 'āā cūnee ngíínú 'nū taama yā? ²⁰ Discípulos ye'n'e Juan miiñ cuen'e yā ní ndaā yā nanáán Jesús miiñ ní can'a yā chii yā Jesús: N'diñ Señor, Juan chí ngeédínuññ dichó'o yā nús'uu chí ntíngúúneeñ 'nū n'diñ: ¿Áá n'diñ chí canéé chí ndaā o 'āā cūnee ngíínú 'nū taama yā?

²¹ Tiempo miiñ Jesús diñ yā chi nduūvā ye'n'e 'yaañ n'dai 'iin'yān ye'n'e ca'ai chí ndiñ yā ní ye'n'e ca'ai chí véé espíritu ye'n'e yáán'nguiñūñ ndúúcu yā. 'Tiicā ntúñ diñ yā chí snaañ 'iin'yān chí ngeenáán. ²² Tuu'mi Jesús nán'guεcútañ'a yā ye'n'e nduu 'uuvi discípulos ye'n'e Juan miiñ ní can'a yā: Ndís'tiñ, cunañ'a nī ní cuuvi nī Juan miiñ ye'n'e nducuéñ'e chí n'diichi nī ndúúcū chí n'giindi-veñ nī. 'Iin'yān chí ngeenáán ní inaan yā, 'iin'yān chí nguée ngii ngíicá yā ní ngiica yā, 'iin'yān chí ndiñ ca'ai chí lepra chí in'duuti yuūtē ye'n'e yā ní nduuva ye'n'e yā, 'iin'yān chí chεtúú ní n'giindiveéñ yā, 'iin'yān chí n'diñ ní nduuchí yā ye'n'e nguaañ tinán'ā, ní 'iin'yān chí ndaachí snee yā 'úú ní ngan'á nanáán yā nduudu ye'n'e Ndyuūs, nduudu ngai chí ye'n'e chí nanguañ'āi 'iin'yān. ²³ De'ē chúúccā n'dai 'iin'yān chí nguée cunncā ch'eenú yā 'úú ndúúcū nduudu ye'n'e.

²⁴ Taachi cuen'e discípulos ye'n'e Juan chí dicho'o Juan miiñ, tuu'mi ní Jesús tucá'a yā can'a yā chii yā 'iin'yān chí snee yā ndúúcu yā ye'n'e Juan chí ngeédínuññ miiñ: ¿De'ē chen'e nī n'diichi nī na yán'āa cuu'mañ naachi nguée ch'εetinéé 'iin'yāñ? ¿Áá 'áámá ndúú chí idin'núñ'u 'yúúné? Nguεε 'tíicā. ²⁵ ¿Du'ú chen'e nī n'diichi nī tuu'mi? ¿Áá 'aama sañ'ā chí canúñ sa catecai n'dai sa? Deenu nī chí 'iin'yān chí n'daācā catecai yā nguée n'geenu yā ngii ní snee yā na va'ai ye'n'e rey. ²⁶ ¿Du'ú chen'e nī n'diichi nī tuu'mi? ¿Áá 'áámá profeta chí ngan'a nduudu cuaacu ye'n'e Ndyuūs? 'Úú ní ngan'á ngii ndís'tiñ chí 'tíicā. Chen'e nī n'diichi nī 'áámá 'iin'yān ch'εete ca yā nguée ti tanán'ā profetas. ²⁷ Chuū canéé nguñ ye'n'e Juan miiñ na libro ye'n'e Ndyuūs ndii cuáán vmnañ:

Cun'diichi nī. 'Úú ní dicho'o 'áámá sañ'ā chí caañ'mañ sā nduudu cuaacu ye'n'e nanáán dii. Ní sañ'ā miiñ ní 'cu-undiyañ sa yúúní cáávā dii.

²⁸ 'Úú ní ngan'á ngii ndís'tiñ chí nguaañ nducyaaca sañ'ā chí ch'iindiyāñ sa na in'yeeñdí 'cūū nguée táámá sañ'ā chí ch'εete ca sa ti 'āā Juan miiñ chí chεédínuññ sa. Naati 'iin'yān chí ndiicuñ ca yā naachi Ndyuūs ngan'a ntiiñnyúñ yā ní ch'εete cá yā nguée ti Juan miiñ.

²⁹ Neenē n'dai 'iin'yān ndúúcū 'iin'yān chí inn'guεε ye'n'e yāñ'āa ch'iindiveéñ yā nduudu chí ngan'a Jesús. Ní 'iin'yān s'een chí'téenu yā nduudu ye'n'e Juan miiñ ní diñ yā tan'duucā Ndyuūs ne'n'e yā. Ní Juan miiñ chεédínuññ yā 'iin'yāñ. ³⁰ Naati 'iin'yān fariseos miiñ ndúúcū maestros ye'n'e ley, 'iin'yān s'een nguée ne'n'e yā Juan ndiñ nguée s'téenu yā nduudu ye'n'e Juan miiñ. Ní nguée chεédínuññ yā. ³¹ Jesús miiñ can'a yā chí yā 'iin'yāñ: ¿Dé'ē cuuvi nadidaamá ndúucu tan'dúúcā 'iin'yāñ chí snéé yā na in'yeeñdí 'cūū mañ? ¿De'ē tan'du-ucá yā? ³² 'Iin'yāñ s'een tan'dúúcā sañ'ā ngaiyāá chí n'geéte sa nīv'ēē ní duūchī sa ndúúcū vi'í ní n'gai sa compañeros ye'n'e sa. Ní ngan'á sa ngii sa vi't: Tiiví 'nū flauta cáávā baile ní nguée nde'eiñ nī. Ngiiita 'nū can-ciones chí ndaachiñ ní nguée chεēcu nī. ³³ Ní ndaā Juan chí ngeédínuññ chí 'aama 'iin'yāñ chí nguée che'e yā pan ní nguée chí'i yā vino ní ndís'tiñ ní ngan'a nī ye'n'e yā: Juan miiñ ní cánéé yā ndúúcū espíritu ye'n'e yáán'nguiñūñ. ³⁴ 'Úú ní ndaā, 'úú Sañ'ā chí Daiya Dendyuūs 'úú. Ní nge'é ní ngi'í ní ndís'tiñ ngan'a nī ye'n'e 'úú: 'Cuin'dííchi nī, 'iin'yāñ chí n'deē nge'é yā ní yañ n'dái ngi'í taavi yā vino. Ní ngan'a ntuñ nī chí 'úú 'áámá amigo ye'n'e 'iin'yāñ chí inn'guεε ye'n'e yāñ'āa ndúúcū 'iin'yāñ chí diñ nuuñndi. ³⁵ Caati nducyaaca 'iin'yāñ deenu yā chí vaadī deenu miiñ ní ye'n'e Ndyuūs. Ní 'iin'yāñ ch'in'í yā vaadī deenu miiñ cáávā dendu'ū chí n'daācā chí diñ yā ti ye'n'e Ndyuūs 'iin'yāñ.

Jesús cuen'e yā na vaacu Simón chí sañ'ā fariseo

³⁶ 'Áámá sañ'ā fariseo di'cuíitu sa Jesús chí chéle yā ná váácu sá. Tuu'mi ní Jesús sndaā yā ná va'ai ye'n'e sañ'ā fariseo miiñ ní ch'iindi yā na mesa ndúúcū sa. ³⁷ Tuu'mi ní 'áámá n'daataá chí véé nuuñndi ye'n'e ta chí canee tá ye'n'e yáañ miiñ, taachi chicadíñnuñ tá chí Jesús miiñ canéé yā na va'ái ye'n'e sañ'ā fariseo ní vεε yā na mesa, n'daataá míñ ndaa ta ní ndéε ta 'áámá caja ye'n'e aceite perfume. ³⁸ N'daataa míñ chínti'ya tá na ca'a Jesús ní ngeεcu tá. Ní ndúúcū nuñññ nduutináñ tá naañnu tá ca'a yā ní nadíde'ēve tá ca'a yā ndúúcū yuūdū tiiñ tá. Ní 'neencheendi ta ca'a yā ní chí tá aceite perfume ca'a yā. ³⁹ Taachi sán'ā fariseo miiñ n'diichi sa chí diñ n'daataá miiñ, tuu'mi nadicadíñnuñ sa ní can'ā sa nguáañ mañ sa 'tíicā: Ndúútí chí sán'a 'cūū profeta sa, tuu'mi ní deēñ sa du'ū n'daātaa 'cūū chí ituu'vi tá sañ'ā ti véé nuuñndi ye'n'e tá. ⁴⁰ Tuu'mi ní Jesús miiñ can'a yā chí yā sañ'ā fariseo miiñ: Dii, Simón, véé de'ē chí cuuvi dii. Simón miiñ ní n'guεcútañ sa ní can'a sa: Maestro, caañ'mañ nī.

⁴¹ Jesús can'a yā ejemplo 'cūū: 'Uūvī 'iin'yāñ can'díicu yā ye'n'e 'áámá sañ'ā. 'Áámá yā ní can'díicu yā nyuñ'u ciento caadi, taama yā ní 'uūvī ngeεcu ndiichi caadi. ⁴² Naati 'iin'yāñ s'een ní nguée tuūmī miiñ ye'n'e yā chí nadí've yā. 'Āā ntéé ndaaca yā tuūmī. Sán'ā chí chinnee miiñ ní nadach'εécú sa ye'n'e ndúú 'uuvi sa. Mañ ní cuuvi di 'úú, ¿che'ē cá sañ'ā s'een ne'n'e cá yā 'iin'yāñ miiñ?

⁴³ Simón miiñ nan'guεcútañ'a yā: 'Uū inadacadiñúñ chí dinéne ca yā sañ'ā chí n'deē ca can'díicū miiñ. Jesús nan'guaacútañ'a yā: N'daācā inadacadiñnuñ di.

⁴⁴ Tuu'mi ní nguεcundī Jesús naachi canéé n'daataá mííⁿ ní can'a yā chíi yā Simón: ¿Áá ínaaⁿ di chí diiⁿ n'daātā 'cūū? 'Úú indaá na vaacu di ní nguéé tee di nuūⁿniⁿ chí naaⁿnú ca'á tan'dúúccā costumbre yeⁿ'ē yú naati n'daātā 'cūū ní cheendāa tá nuūⁿniⁿ nduutinaaⁿ tá ca'á ní nadidεεve tá ca'á ndúúccū 'yuūdū tíiⁿ ta.

⁴⁵ Taachí ndaá ní nguéé 'neeⁿcheendi di 'úú tan'dúúccā costumbre yeⁿ'ē yú naati n'daātā 'cūū 'áámá 'iⁿneeⁿcheendi tá ca'á, ndíi taachi sndaá. ⁴⁶ Ndíi nguéé ndúú cheendāa di aceite perfume tíiⁿ tan'dúúccā costumbre yeⁿ'ē yú naati n'daātā 'cūū cheendāa tá aceite perfume na ca'á chí diiⁿ tá honrar 'úú. ⁴⁷ Chuū ngaⁿ'á ngíí, dii Simón; ti tanducuéⁿ'e nuuⁿndi chí n'deēe n'dái yeⁿ'ē tá nadach'εécú yeⁿ'ē tá caati neené neⁿ'e ta 'úú, ní diiⁿ tá 'túúccā cáávā chí nadach'εécú yeⁿ'ē tá. Ní 'iⁿyāⁿ chí duū'ví neⁿ'e yā 'úú ní duū'ví nadich'εécú yeⁿ'ē yā.

⁴⁸ Tuu'mi Jesús can'a yā chíi yā tán'ā: Díí n'daataá 'úú nadich'εécú nuuⁿndi yeⁿ'ē di.

⁴⁹ 'Iⁿyāⁿ chí vεēté yā na mesa miiⁿ tucá'a yā can'a yā chíi yā víⁿ: ¿Du'u sán'ā chuū chí nadicadíínuuⁿ sa chí cuuvi nadich'εécú sa nuuⁿndi yeⁿ'ē 'iⁿyāⁿ?

⁵⁰ Tuu'mi Jesús miiⁿ can'a yā chíi yā n'daataá míí: Cáávā chí i'téenu di 'úú, ndíiⁿ chí nanguán'ai di. Maaⁿ ní cunaⁿ'ā di ndúúccū vaadí 'dííiⁿ.

N'daataa s'een chí chinneé yā Jesús

8 Cuayivi miiⁿ, ní cheⁿ'e Jesús nuuⁿmán yáāⁿ n'gεete ndúúccū nuuⁿmán yáāⁿ 'lííⁿ ní ngaⁿ'a yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs yeⁿ'e naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiⁿnyúⁿ yā. Ní ndu'u ndiichúví apóstoles yeⁿ'e Jesús miⁿ cuen'e yā ndúúccū yā. ² 'Tiicá ntúūⁿ n'duuvi n'daataá chí Jesús díiⁿ yā chí nanduūvā yeⁿ'e ca'ai yeⁿ'e yā ní chí díiⁿ yā chí nacan'dáa espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūⁿ yeⁿ'e nán'ā n'daataa s'een. Ní nguaaⁿ n'daataa s'een canee María yeⁿ'e yáāⁿ Magdala. N'daata miiⁿ ní Jesús díiⁿ yā chí nán'daā ndεēchē espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūⁿ yeⁿ'ē ta. ³ Cueⁿ'e ntúūⁿ Juana chí n'daataa yeⁿ'e san'ā chí nguuvi Chuza chí ngaⁿ'a ntiⁿnyuⁿ sá yeⁿ'e cosas yeⁿ'e rey Herodes, ndúúccū tán'ā Susana, ndúúccū 'yaaⁿ n'dái ca n'daataá chí ca'a tá tuumí yeⁿ'ē tá ní cuāí tá 'āā de'ε nūuⁿ chí neⁿ'e Jesús.

'Áámá ejemplo chí nguuvi parábola chí yeⁿ'e 'áámá san'ā chí ngiīnū sa ndaata (Mt. 13.1-9; Mr. 4.1-9)

⁴ Taachí nduuvidaama 'yaaⁿ n'dái 'iⁿyāⁿ chí chíica yā yeⁿ'e 'yaaⁿ n'dai yáāⁿ tuu'mi ní ndaa yā nanáāⁿ Jesús. Ní Jesús yaa'vi yā 'iⁿyāⁿ s'een ndúúccū 'áámá ejemplo tan'dúúccā 'áámá dendu'ū chí véé iⁿyééⁿdi 'cūū. Ní can'a yā 'tíicā: ⁵ 'Áámá san'ā chí cuūnū ndaata míiⁿ cuéⁿ'e sa cuūnū sa. Taachí chíiⁿū sa 'áámá duutu ndaata chíiya 'diituú cyúúni ní ch'iinca 'iⁿyāⁿ ní 'yaada ní che'e tí. ⁶ Duutu ndaata ní chíiya naachi véé n'dee n'dái tuū. Taachí can'daā, ní tíiⁿ ti nguéé ya'ai yeⁿ'ē. ⁷ Duutu ndaata ní chíiya nguaaⁿ yááⁿ. Yááⁿ miiⁿ chí dáámá ch'iita ndúúccū yaatá ní di'vaachí yeⁿ'ē víⁿ. ⁸ Nán'ā duutu ndaata ní chíiya na yán'āa n'dáacā ní taachí can'daā n'dee n'dái cosecha chíi yeⁿ'ē. Ní yeⁿ'ē 'áámá ndaata ní chíi

'aama ciento ndaata yeⁿ'ē. Taachí Jesús can'a yā nduudu 'cūū, yuūdū n'dái can'a yā, ní can'a yā: Ndís'tíi chí véé veéⁿ ní, ní 'caandiveéⁿ ní.

Jesús can'a yā yeⁿ'e chí neⁿ'ē caāⁿ'māⁿ ejemplo miiⁿ (Mt. 13.10-23; Mr. 4.10-20)

⁹ Tuu'mi ní discípulos yeⁿ'e Jesús can'a yā chíi yā Jesús: ¿Dé'ē néⁿ'é caaⁿ'maⁿ nduudu 'cūū?

¹⁰ Jesús miiⁿ ní can'a yā: Ndís'tíi ní maaⁿ ní cuuvi déénu ní chí cánuuⁿ n'de'ei yeⁿ'e Ndyuūs naachi ngaⁿ'a ntiⁿnyúⁿ yā naati 'úú ní ngaⁿ'á ndúúccū nduudu chí 'tεε nguεε dáámá. Ní taachi 'iⁿyāⁿ s'een snaaⁿ yā nguéé cuuvi snaaⁿ n'daaca yā, ní taachí 'caandiveeⁿ yā nguéé tumicadíínuuⁿ yā yeⁿ'ē.

¹¹ Chuū chí neⁿ'e caāⁿ'māⁿ ejemplo miiⁿ. Ndaata miiⁿ ní chíiⁿ chí tan'dúúccā nduudu yeⁿ'e Ndyuūs. ¹² Duutu ndaata chí chíiya ná 'diitū cyúúni, chíiⁿ chí tan'dúúccā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs chí 'iⁿyāⁿ ch'iindiveeⁿ yā. Daacá nūuⁿ ndaa yááⁿn'guiinūⁿ miiⁿ ní diví sa nduudu miiⁿ na staava yeⁿ'e 'iⁿyāⁿ ti nguéé cuuvi cu'téenu yā ní nguéé ndúú cuuvi nguuaⁿ'ai yā. ¹³ Ndaata chí chíiya nguaaⁿ tuū chí nguéé díi'yu yeⁿ'ē ní tan'dúúccā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs chí 'iⁿyāⁿ n'giindiveeⁿ yā ní yeenú taavi yā. Cánéé yā tan'dúúccā 'áámá milpa chí nguéé véé díi'yu yeⁿ'ē. 'Iⁿyāⁿ s'een ní 'áámá tiempo nūuⁿ i'téenu yā ní taachí ndaa nguuvi chí chíiⁿnyúⁿnéⁿ 'iⁿyāⁿ yeⁿ'e yā chí 'cuināⁿ yā cáávā nduudu miiⁿ ní 'iⁿyāⁿ s'een diví yā nduudu miiⁿ na staava yeⁿ'e yā. ¹⁴ Dúútú ndaata chí chíiya nguaaⁿ yááⁿ tan'dúúccā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs chí 'iⁿyāⁿ ch'iindiveeⁿ yā. Ní 'iⁿyāⁿ s'een damáāⁿ nadacadiinúⁿ yā yeⁿ'e vaadí 'cuica ndúúccū dendu'ū chí idi'vaachí yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndúúccū dendu'ū chí vicio yeⁿ'e yā. Nducuéⁿ'e di'vaachi nduudu miiⁿ ní díiⁿ chí nguéé dichí'vε nduudu miiⁿ na vida 'iⁿyāⁿ s'een. ¹⁵ Duutu ndaata chí chíiya na yán'āa n'dáacā chíiⁿ chí tan'dúúccā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs chí 'iⁿyāⁿ ch'iindiveeⁿ yā ní din'daacá yā ndúúccū 'viich'εetííⁿnuuⁿ. Ní i'téenu yā nduudu miiⁿ na staava yeⁿ'e yā. Ní ch'iⁿ'í yā tanán'ā 'iⁿyāⁿ chí i'téenu yā nduudu cuaacu miiⁿ.

'Áámá ejemplo yeⁿ'e 'áámá lámpara (Mr. 4.21-25)

¹⁶ Ní Jesús chí'cueeⁿ yā 'túúccā: 'Áámá 'iⁿyāⁿ nguéé ngí'í yā 'áámá lámpara ní cu'nūuⁿ yā maaⁿ 'áámá 'cuééⁿεε o cu'nūúⁿ yā maaⁿ 'áámá cama ti cu'nūúⁿ yā na 'áámá mesa ní 'iⁿyāⁿ chí cundāa yā ní snaaⁿ yā. ¹⁷ 'Tiicá ntúūⁿ, nducuéⁿ'e chí nguéé deenu 'iⁿyāⁿ yeⁿ'e chí cunúúⁿ n'de'ei nguéé cunee chí nguéé snaaⁿ yā. Ní nguéé chí cunúúⁿ n'de'ei chí nguεε cadíínuuⁿ 'iⁿyāⁿ yeⁿ'ē.

¹⁸ 'Caandiveeⁿ n'daacá ní cáávā chí cuuvi deenu ní ti 'iⁿyāⁿ chí véé yeⁿ'e yā ní Ndyuūs ca'a cá yā ní n'deēe cá cuuvi yeⁿ'e yā. Ní 'iⁿyāⁿ chí nguéé yeⁿ'e yā 'áará chí dúú'ví nūuⁿ chí nadacadiinúúⁿ yā chí véé yeⁿ'e yā, chuū ní Ndyuūs diví yā yeⁿ'e yā.

Chεecu Jesús miiⁿ ndúúcu 'dínu yā chi ndāa yā

(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

¹⁹ Tuu'mi ní 'dínu Jesús ndúúcu chεecu yā neⁿe yā ndaá yā nanááⁿ Jesús naati nguéeⁿ cuuvi ndaa yā caati neené 'yaaⁿ n'dai 'iin'yāⁿ snée yā miiⁿ. ²⁰ Ní 'áamá 'iin'yāⁿ cuen'e yā nanááⁿ Jesús ní caⁿ'a yā: N'diī Jesús, chεecu ní ndúúcu 'dínu ní snée yā cuaaⁿ chuva'āi ní neⁿe yā snaaⁿ yā n'diī.

²¹ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā chii yā 'iin'yāⁿ s'lee: 'Iin'yāⁿ chí n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ní i'téenu yā 'iin'yāⁿ, 'iin'yāⁿ s'leeⁿ chí chεecu ní 'iin'yāⁿ s'leeⁿ chí 'diinú.

Jesús chin'neen' 'díⁿ yā 'yúúné ndúúcu nuūⁿn'iyáⁿ'ā

(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

²² Chūū chí. 'Áamá nguuvi Jesús miiⁿ sndaⁿ yā na 'áamá barco ndúúcu discípulos yeⁿ'e yā ní caⁿ'a yā chii yā 'iin'yāⁿ s'leeⁿ: Cho'o yú táamá 'dítuú nuūⁿn'iyáⁿ'ā. Ní cuen'e yā. ²³ Taachí chiica yā na barco miiⁿ, Jesús miiⁿ ní cyaadu yā. Chéenu 'aama 'yúúné taaⁿ ní diiⁿ chí chindaⁿ nuūⁿn'iyáⁿ chεeti barco miiⁿ ti barco miiⁿ neⁿe 'cuεechi nguááⁿ nuūⁿn'iyáⁿ. Ní discípulos 'va'a yā.

²⁴ Tuu'mi ní discípulos s'leeⁿ ndaa yā naachi canéé Jesús miiⁿ ní nadin'duuchí yā 'iin'yāⁿ ní caⁿ'a yā: N'dii Maestro, n'dii Maestro, 'cuεechi yú nguááⁿ nuūⁿn'iyáⁿ. Taachi Jesús miiⁿ nduuchi yā, tuu'mi ní caⁿ'a yā chí cūnéé 'diīⁿ 'yúúné miiⁿ ndúúcu nuūⁿn'iyáⁿ, ní canéé 'diīⁿ. Tuu'mi ní 'āā ntéé chéenu 'yúúné miiⁿ ní canéé 'diīⁿ ní n'daacā cuen'e yā ndúúcu barco miiⁿ. ²⁵ Jesús ní caⁿ'a yā: ¿De'ε cúúvī chí nguéeⁿ cu'téenu cá nī? Discípulos ní 'va'a n'dai yā ní cheⁿ'e yiinú yā ní ngaⁿ'a yā ngii yā vī't: ¿Du'u sáⁿ'a 'cūū chí ngaⁿ'ā ntiin'nyuⁿ sa yeⁿ'é 'yúúné ndúúcu nuūⁿn'iyáⁿ ní n'giindiveéⁿ yeⁿ'é sa?

Jesús díⁿ yā chí nanduūva 'áamá saⁿ'ā yeⁿ'e yáⁿ'āa Gadara chí canéé sá ndúúcu espíritus yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ

(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

²⁶ Jesús ndúúcu discípulos yeⁿ'e yā cuen'e yā na yáⁿ'āa Gadara. Yáⁿ'āa miiⁿ ní canee 'diituú nuūⁿn'iyáⁿ'ā Galilea. ²⁷ Taachí Jesús nacan'dāa yā na barco miiⁿ ní ndaa yā na yáⁿ'āa, ndāā niiⁿnuúⁿ Jesús miiⁿ 'áamá saⁿ'ā yeⁿ'e yáⁿ'āa miiⁿ. 'Āā 'naaⁿ tiempo canéé sá ndúúcu espíritus yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ. Nguéeⁿ catecai sa ndiī nguéeⁿ ndúú canúúⁿ rá sá va'āi ti na yiivi yááⁿá cānuuⁿ sa. Ní ndaā sa ní ndaāca sa Jesús miiⁿ. ²⁸ Ní taachi sáⁿ'a 'cūū n'diīchi sa Jesús miiⁿ chiintii'ya sá nanááⁿ yā ní 'caī yiicú sa: N'dii Jesús, Daiya Ndyuūs chí ch'εete n'dai poder yeⁿ'e nī, ¿de'ε díⁿ nī nduucú? 'Úú dí'cuiitú n'diī chí nguéeⁿ díⁿ nī chí díⁿ sufrir.

²⁹ 'Túúcā caⁿ'a sa ti Jesús caⁿ'a ntiin'nyuⁿ yā chí nan'daā espíritus yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ yeⁿ'e sáⁿ'ā miiⁿ. 'Āā néené 'naaⁿ tiempo chí espíritus ichéé ndúúcu saⁿ'ā miiⁿ. 'Iin'yāⁿ s'leeⁿ yeⁿ'e yááⁿ miiⁿ ní ngaā chiichí yā saⁿ'ā miiⁿ ndúúcu cadenas naati chí lica sá cadenas ní espíritu yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ candée sa saⁿ'ā naachi nguéeⁿ 'iin'yāⁿ. ³⁰ Tuu'mi ní Jesús tiinguunéⁿ yā saⁿ'ā mi-

in: ¿De'ε nguuvi dí? Saⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'a sa: Legión nguūvī. 'Tiícā ngaⁿ'a 'iin'yāⁿ yeⁿ'é sa ti neené 'yaaⁿ espíritus yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ canee ndúúcu sa. ³¹ Ní espíritus idi'cuítú Jesús chí nguéeⁿ dichó'o yā na abismo chí canéé cuaaⁿ maaⁿ yáⁿ'āa. ³² Ní niiⁿnuúⁿ ná snée yā néené n'deēe cuuchí vee tī 'cuεeti miiⁿ chí in'nuúⁿ ti chí ch'é ti. Ní espíritus di'cuítú Jesús miiⁿ chí ca'á yā lugar chí cundāā chεētī cuuchí s'leeⁿ. Jesús miiⁿ ní 'cuúⁿ yā. ³³ Tuu'mi ní espíritus yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ nan'dāā na cuerpo yeⁿ'e saⁿ'ā miiⁿ ní sndaā na cuerpo yeⁿ'e cuuchi s'leeⁿ. Ní 'iiti s'leeⁿ ní chéenu tī na yiivi yaavā yeⁿ'e yiícū miiⁿ ní chingéé nuúⁿ tī nguuaⁿ nuūⁿn'iyáⁿ ní chí nuúⁿ tī nguuaⁿ nuūⁿn'iyáⁿ miiⁿ.

³⁴ 'Iin'yāⁿ chí idiin cuidado cuuchí s'leeⁿ taachí n'diichí yā chuū, cuen'é yā ngéenu yā ní cuuvi yā 'iin'yāⁿ na yááⁿ ndúúcu 'iin'yāⁿ chí snée na 'cuεeti nducuéⁿ chí chí. ³⁵ 'Iin'yāⁿ yeⁿ'e yááⁿ miiⁿ ní cheⁿ'e yā n'diichi yā chí chí. Ndaá yā nanááⁿ Jesús miiⁿ ní n'diichí yā saⁿ'a chí nacan'daā espíritus yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ. Saⁿ'ā miiⁿ ní véé sa na ca'a Jesús. Canúúⁿ sá catecai sa ní 'āā n'daāca idiin sa. 'Iin'yāⁿ s'leeⁿ ní dii'yá yā chí. ³⁶ Ní 'iin'yāⁿ s'leeⁿ chí n'diichí yā nducuéⁿ chí chí ch'ó'o caⁿ'a yā 'iin'yāⁿ chí caama ndaa yā tááca espíritus yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ nan'dāā na cuerpo yeⁿ'e saⁿ'ā miiⁿ. ³⁷ Tuu'mi ní nducyááca 'iin'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Gadara di'cuítú yā Jesús chí cuεévī yā yeⁿ'e 'iin'yāⁿ s'leeⁿ ti neené 'va'á yā. Tuu'mi ní Jesús ndaa yā barco miiⁿ. ³⁸ Ní saⁿ'ā chí nān'daa espíritus yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ di'cuítú sa Jesús miiⁿ chí cundāā sa na barco miiⁿ ndúúcu yā. Jesús yaa'vi yā saⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'a yā: ³⁹ Cunaⁿ'ā di ná vaacu di ní caaⁿ'maⁿ di cuuvi di 'iin'yāⁿ dendu'ū chí ch'εete n'dai chí Ndyuūs díⁿ yā ndúúcu di. Saⁿ'ā miiⁿ ní cunaⁿ'a sa ní caⁿ'a sa chí sa 'iin'yāⁿ núúⁿmáⁿ na yááⁿ dendu'ū chí ch'εete n'dai chí Jesús díⁿ yā ndúúcu sa.

Yeⁿ'e daiya Jairo chí ngiitá ní yeⁿ'e n'daataá chí tuu'vi tá catecai Jesús

(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

⁴⁰ Taachí Jesús cuen'e yā cho'o yā táamá 'diituú nuūⁿn'iyáⁿ'ā, ní ndaa yā yááⁿ miiⁿ, 'iin'yāⁿ 'cuúⁿ yā Jesús ndúúcu vaadī yeenú ti n'deeⁿ n'dai 'iin'yāⁿ ní snee ngiinu yā Jesús miiⁿ. ⁴¹ Miiⁿ cánéé 'aama saⁿ'a chí nguuvi sa Jairo. Saⁿ'a miiⁿ ngaⁿ'a ntiin'nyuⁿ sa yeⁿ'é yaácū sinagoga ní ndaā sa nanááⁿ Jesús ní chiintii'ya sa na ca'a Jesús miiⁿ. Ní di'cuítú sa 'iin'yāⁿ chí cundāā yā na vaácū sa, ⁴² caati 'áamá n'dyáⁿ'ā daiya sa 'āā 'nááⁿ tá tan'duu ndiichúúvī nduūyū tá 'āā cháá 'cuuvi tá. Taachí cuen'e Jesús miiⁿ neené n'deeⁿ 'iin'yāⁿ cuen'e yā ndúúcu yā ní ndii tuunúúⁿ ngeenúú chíchi yā.

⁴³ Nguuaⁿ 'iin'yāⁿ s'leeⁿ canéé 'áamá n'daataá chí 'āā ndiichúúvī nduūyū canee tá ndúúcu 'áamá ca'āi chí ngéé yuúúⁿ yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'é ta. 'Āā diiⁿ tá gastar ndúúcu médicos tanducuéⁿ chí vee yeⁿ'é tá. Mar 'áamá médico nguéeⁿ ngii diyicú yā táⁿ'ā miiⁿ. ⁴⁴ Ndaā niiⁿnuúⁿ tá cuaaⁿ daami Jesús ní tuū'vi tá naachi n'dee tíⁿ yeⁿ'e catecai Jesús miiⁿ. Tuu'mi nūⁿ canee naaⁿ chí ingéé yuúúⁿ yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'é tá.

⁴⁵ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ca'n'a yā: ¿Du'u tuū'vi 'úú? Nducyáácá 'iinyāⁿ ní ca'n'a yā: Nguεε 'úú. Pedro miiⁿ ní ca'n'a sa: N'dii Maestro, 'iinyāⁿ miiⁿ ní i'nuuⁿ chiichí yā n'díí ní táácā chi nga'n'a nī: ¿Du'ú tuū'vi 'úú?

⁴⁶ Jesús ca'n'a yā: Véé du'ú chi tuū'vi 'úú. 'Úú ní deenú chi ndúúcu poder ye'n'é nduūvā ye'n'e 'áámá 'iinyāⁿ.

⁴⁷ Taachi n'daata míⁿ tuumicádiinuⁿ tá chi Jesús deenú yā in'duuví n'dai tá ní ndaā tá nanááⁿ Jesús miiⁿ ní chiintí'yā ta nanááⁿ yā. Ní ca'n'a cuaacu tá nanááⁿ nducyáácá 'iinyāⁿ de'ε cáávā chí tuū'vi tá catecai Jesús. Ní hora míⁿ nūⁿ chí tuu'vi ta nduūvā ye'n'é tá. ⁴⁸ Jesús miiⁿ ní ca'n'a yā: Díí, daiyá, cáávā chí i'teenú di 'úú, ní nduūvā ye'n'é di. Maaⁿ ní cuna'n'a di na vaacu di ndúúcu vaadí dííⁿ.

⁴⁹ Ní taachi Jesús nga'n'a yā chuū ndaā 'áámá sa'n'a ye'n'e na vaacu sa'n'a chí nga'n'a ntiinyuⁿ ye'n'é yaācū sin-agogá. Ndaā sa nanááⁿ Jairo ní ca'n'a sa: 'Áā ch'ií daiya di. 'Áā ntéé yaa'vi di Maestro.

⁵⁰ Jesús miiⁿ ch'iindiveéⁿ yā nduudu 'cūū ní ca'n'a yā: Nguéé 'va'á di. Cu'téenu di 'úú ní nanduūchi ta ye'n'é nguaaⁿ tináⁿā.

⁵¹ Tuu'mi ní Jesús sndaā yā na vaacu Jairo. Nguéé 'cu-uⁿ yā chi nducyaaca 'iinyāⁿ sndaá yā ndúúcu yā cuaaⁿ chεeti va'āi miiⁿ, dámaaⁿ Pedro ndúúcu Jacobo, ndúúcu Juan, ndúúcu chεecu n'daata lííⁿ, ndúúcu chiida tá.

⁵² Nducyaaca yā cuaaⁿ chuva'āi ch'εetinée yā ní ngeεcu yā ní ngai yā ti ya'ái yā caavā tá. Ní Jesús ca'n'a yā: Nguéé cuεcú nī. Nguéé n'díí tá ti cyaadu tá.

⁵³ 'Iinyāⁿ s'eenⁿ ní taachi n'giindiveéⁿ yā nduudu ye'n'e Jesús miiⁿ ch'iínyuⁿneenⁿ yā ye'n'e Jesús miiⁿ ti 'āā deenú yā chí 'āā n'díí tá. ⁵⁴ Tuu'mi ní Jesús ndaā yā cuaaⁿ chεeti va'āi ní sta'á yā ta'ā tá ní ca'n'a yuudú yā: Dii, ta'dííⁿ, nducueⁿ di.

⁵⁵ Hora míⁿ nūⁿ espíritu ye'n'é ta'dííⁿ míⁿ ngeε-cunée ndúúcu ta. Tuu'mí nūⁿ nducueⁿ tá. Jesús ca'n'a ntiinyuⁿ yā chí ca'á yā chi che'e tá. ⁵⁶ Chiida tá ndúúcu chεecu tá neené ngen'e yiinu yā ní Jesús ca'n'a yā chii yā 'iinyāⁿ s'eenⁿ chi nguéé cuuví nī chi nanduuchi tá ye'n'e nguaaⁿ tináⁿā.

Jesús dichó'o yā ndu'u ndiichúví discípulos ye'n'e yā
(Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

9 Jesús yaa'ví yā ndu'u ndiichúví discípulos ye'n'é yā ní ca'a yā poder. Ní ca'n'a yā chí tun'dáa yā espíritu ye'n'e yáán'nguiinūⁿ ye'n'e 'iinyāⁿ ní dííⁿ yā chí nduūvā ye'n'é 'iinyāⁿ chí ngiitā. ² Ní Jesús dichó'o yā discípulos chí caaⁿmanⁿ yā nduudu n'dai ye'n'e naachi Nduyūs nga'n'a ntiinyuⁿ yā ní dííⁿ yā chí nduuvā ye'n'e 'iinyāⁿ chí ngiitā. ³ Ní ca'n'a yā chii yā discípulos ye'n'e yā: Ndís'tií nguéé de'ε vεε candée nī cuaaⁿ cyúúⁿ. Nguéé ndúú in'daacuú, ndíí nguéé ndúú morral, ndíí nguéé ndúú pan ra, ndíí nguéé ndúú tuūmī ra, ndíí nguéé nduu candée nī 'uūví catecai. ⁴ Ní 'āā tí nūⁿ va'ai naachi ndaā nī 'cuεetinée nī miiⁿ ní ndíí taachi ndaā nī ndíí taachi nan'dáa nī ye'n'e yaāⁿ miiⁿ. ⁵ Ní naachi ndaā nī 'áámá yāāⁿ ní 'iinyāⁿ nguéé 'cuaáⁿ yā ndís'tií, tuu'mi ní nan'dáa nī ye'n'e yāāⁿ miiⁿ ní n'dáádi nī yaācā ye'n'e

ca'a nī. Chuū ní 'áámá señal chí 'cuuⁿmíⁿ nī chí nguéé n'daacā idiíⁿ yā ti contra ye'n'é nī.

⁶ Discípulos ican'dáa yā ní che'n'é yā nuuⁿmáⁿ cuaaⁿ yāāⁿ s'eenⁿ ní nduu cuááⁿ ní nga'n'a yā nduudu ngai ye'n'é Nduyūs, nduudu chí nanguan'āi 'iinyāⁿ. Ní dííⁿ yā chí nduūvā ye'n'é 'iinyāⁿ chí ngiitā.

Rey Herodes nguéé s'teenu yā ye'n'e Jesús
(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

⁷ Ch'iindiveeⁿ rey Herodes tanducueⁿ chí Jesús miiⁿ idiíⁿ yā ní 'āā nteε déenu yā de'ε nadicadíinuⁿ yā. Ní véé 'uūví vandiicádiinuⁿ yā caati náⁿā 'iinyāⁿ ní nga'n'a yā chí Jesús chí Juan miiⁿ chí nduuchi yā ye'n'é nguaaⁿ tináⁿā. ⁸ Náⁿā yā ní nga'n'a yā chí profeta Elías miiⁿ ní 'āā che'enaáⁿ yā. Náⁿā yā ní nga'n'a yā chí 'áámá profeta chí n'díí yā ndíí ye'n'e tiempo chí 'āā 'naaⁿ nanduúchi yā ye'n'é nguaaⁿ tináⁿā. ⁹ Ní rey Herodes miiⁿ ní ca'n'a yā: 'Úú ca'n'a ntiinyuⁿ chí 'chiitā daandu sa'n'a chí Juan chí chεéduuⁿnī sa. ¿Dú'ú chí sa'n'a miiⁿ chí ch'iindiveeⁿ tanducueⁿ ye'n'é sa? 'Úú nen'é cadíinuⁿ ní nen'é snaáⁿ sán'a 'cūū.

Jesús ca'a yā che'e nyu'u mil 'iinyāⁿ
(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Jn. 6.1-14)

¹⁰ Taachi discípulos ndaá yā naachi canee Jesús, tuu'mi ní ca'n'a yā Jesús tanducueⁿ chí dííⁿ yā. Cuayiivi ní Jesús cuen'é yā ndúúcu discípulos ye'n'e yā níiⁿnuúⁿ na yāāⁿ Betsaida ní cuen'é yā cuεeti ye'n'é yāāⁿ miiⁿya.

¹¹ Taachi 'iinyāⁿ cadíinuⁿ yā ye'n'e Jesús miiⁿ, cuen'é yā n'dáa yā 'iinyāⁿ. Ní Jesús 'cuuⁿ yā 'iinyāⁿ s'eenⁿ ní ca'n'a yā chí yā 'iinyāⁿ s'eenⁿ ye'n'e naachi Nduyūs nga'n'a ntiinyuⁿ yā. Ní dííⁿ yā chí nduūvā ye'n'é 'iinyāⁿ chí ngiita yā.

¹² Taachi chí chiinū, ndu'u chí ndiichúví yā ndaá yā nanááⁿ Jesús ní ca'n'a yā chí yā Jesús: Yaa'vi nī 'iinyāⁿ s'eenⁿ chí ca'n'a yā cuaaⁿ yāāⁿ s'eenⁿ, ní cuaaⁿ yāāⁿ 'lííⁿ naachi snée 'iinyāⁿ ní véé naachi 'cuεetinée yā ní ndaaca yā chí che'e yā, ti nguéé de'ε vεε naachi snée yú.

¹³ Jesús ca'n'a yā chí yā discípulos: Ndís'tií ní ca'a nī chí che'e yā. Discípulos ní ca'n'a yā: 'Áā ntéé n'deēe ye'n'é 'nū véé ti táá nyu'u nūⁿ pan ndúúcu 'uūví 'yaācā. Nguéé cuuvi dííⁿ 'nū cuái 'nū chí che'e nducyaaca 'iinyāⁿ s'tíí.

¹⁴ Miiⁿ ní snée taanduu nyu'u mil sa'n'a. Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ca'n'a yā chí yā discípulos ye'n'e yā: Caaⁿmanⁿ ntiinyuⁿ nī 'iinyāⁿ s'eenⁿ chí 'cuεeté yā 'uūví ngeεcu ndi-ichí yā 'aama 'áámá cuaaⁿ.

¹⁵ Tíicā dííⁿ discípulos ní ch'εeté nducyaaca 'iinyāⁿ s'eenⁿ. ¹⁶ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ sta'á yā ndu'u nyu'u pan ndúúcu nduu 'uuví 'yaācā. Ní 'iicu n'diichí yā nanguuvi ní ca'á yā gracias Dendyuūs cáávā pan ndúúcu 'yaācā miiⁿ. Cuayiivi ní Jesús n'deé yā pan ndúúcu 'yaācā ní ca'a yā discípulos ye'n'e yā. Ch'iinu ní discípulos ca'a ntúuⁿ yā 'iinyāⁿ s'eenⁿ chí che'e yā. ¹⁷ Che'e nducyaaca yā ní chiitú 'iinyāⁿ. Cuayiivi ní discípulos nan'gaáⁿ yā chí ningaavā ní chiitú tá ndiichuuví 'cuεētεε chí ningaavā.

Pedro miiñ ní cañā cuaacu sa chi Jesús miiñ chi Cristo yā
(Mt. 16.13-19; Mr. 8.27-29)

¹⁸ Áámá nguuvi taachí Jesús ndúúcū discipulos yēñé yā canée yā 'aama lado ní ngan'āngua'á yā, tuu'mi ní Jesús itiinguunéñ yā discipulos: ¿Du'ú 'úú ngan'a 'iñ'yāñ?

¹⁹ 'Iñ'yāñ s'eeñ ní n'guεεcútañ'a yā: Nán'a yā ní ngan'a yā chi díí Juan chi chεÉdínuūñ'ñ sa díí. Nán'a yā ní ngan'a yā chi díí ní profeta Elías díí; ní nán'a yā ní ngan'a ntuúñ yā chí díí ní 'aama profeta chí 'āā 'naañ tiempo chí n'dií ní nduuchí yā yēñé nguāñ tinañ'ā.

²⁰ Jesús miiñ ní cañ'a yā: Ndís'tií, tuu'mi, ¿du'ú 'úú ngan'a nī? Tuu'mi ní Simón Pedro nan'guεεcútañ'a yā ní cañ'a yā: N'dií chí Cristo yēñé Ndyuūs.

²¹ Jesús chiiñ yā 'iñ'yāñ s'eeñ chí nguéé cuuvi yā chuū mar 'áámá 'iñ'yāñ.

Jesús ngan'a yā yēñé chí taācā 'cuūvi yā
(Mt. 16.20-28; Mr. 8.30-9.1)

²² Tuu'mi ní Jesús cañ'a yā: Cánéé chí 'úú chí Sañ'ā chí Daiyá Ndyuūs n'deeé n'dái 'cuenú cuuvi ní 'iícú sañ'ā ndiicúú chí ngan'a ntiñnyuñ yēñé yaācū ndúúcū chiiduú n'gεεtē chí ngan'a ntiñnyuñ yā ndúúcū maestros yēñé ley ní nguéé nēñé yā snaañ yā 'úú chí Sañ'ā chí Daiyá Ndyuūs. Ní canéé chí 'caañ'núñ yā 'úú. Ní 'úú nduuchí yēñé nguāñ tinañ'ā ndií 'cuíñú 'iññū nguuvi.

²³ Cuayivi ní Jesús ngan'a yā ngii yā nducyáácá 'iñ'yāñ: Ndúútí chí 'áámá 'iñ'yāñ nēñé yā cañ'a yā nduucú, canéé chí cu'nééñ maññ yā tanducuéñé dendu'ú chí véé yēñé yā, ní nguuvi nguuvi cuta'á yā cruz yēñé yā chí tan'dúúcā chí 'cuenú taaví yā cuuvi cucáāvā 'úú ní cañ'a yā nduucú. ²⁴ Caati nducyaaca 'iñ'yāñ chí nēñé cá yā nadanguán'ai yā vida yēñé maññ yā na in'yēñdí 'cūú dindaí yā táámá vida yēñé yā nanááñ Ndyuūs. Ní nducyaaca 'iñ'yāñ chí dindaí yā vida yēñé yā cucáāvā 'úú ndaāca yā táámá vida yēñé yā nanááñ Ndyuūs.

²⁵ ¿De'ε dichíí'vē sañ'ā ndúútí chí diññ sa ganar nducuéñé chí véé na in'yēñdí 'cūú ní dííñ sa chí dindaí sa vida cuēñé daāñman chí táámá vida yēñé yā ní idituuví sa maāñ vida yēñé sa? ²⁶ Ní 'iñ'yāñ chí cuuvi 'cuinaāñ yā yēñé 'úú nanááñ 'iñ'yāñ ndúúcū nduudu yēñé tuu'mi ní 'úú chí Sañ'a chí Daiyá Dendyuūs cuuví 'cuinaāñ yēñé 'iñ'yāñ 'cūú taachi 'úú ndaā taama vñéñ'ēē tan'dúúcā Rey ndúúcū poder yēñé Chiidá ndúúcū poder yēñé maāñ ní ndúúcū ángeles. ²⁷ 'Úú ngan'a cuaacú ndúúcū ndís'tií, chí vεε nán'a nī chí snee nī 'muuñ chí nguéé 'cuūvi ní taanduvéé ndií snaañ nī yēñé naachí Ndyuūs ngan'a ntiñnyuñ yā.

Jesús ñ'daan yā cuerpo yēñé maāñ yā
(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)

²⁸ Ch'íñú níñ'ññ nguuvi chí Jesús cañ'a yā nduudu 'cūú, Jesús cuēñé yā ndúúcū Pedro, ndúúcū Juan ndúúcū Jacobo ní chεε yā na yīcū chí caañ'mañ'ngua'á yā. ²⁹ Ní taachi Jesús ngan'angua'á yā, ñ'dááñ naañ yā ní catecai yā nduuví cuéé ní ngii n'gaí. ³⁰ Ní tuu'mí nūuñ

che'enaāñ na 'uuvi sañ'ā ndúúcū Jesús. Sañ'ā s'eeñ chiiñ Moisés ndúúcū profeta Elías chí 'āā 'naañ tiempo chí n'dií yā. ³¹ Nduu 'iññú yā ní na chidεεve chí ngii n'gai yēñé va'ai chεeti nguuvi snée yā. Ní ngan'a yā yēñé chí 'cuūvi Jesús ní 'cuenú taaví yā na yāāñ Jerusalén.

³² N'dáá rá chí cyaadu Pedro ndúúcū Juan ndúúcū Jacobo nadacueéñ yā ní n'diichi yā chí ngii n'gai naañ Jesús ndúúcū sañ'ā s'eeñ chí canee ndúúcū yā. ³³ Ní taachi Elías ndúúcū Moisés chiví yā yēñé Jesús ní 'āā cuéé cañ'a yā, tuu'mi ní Pedro miiñ ní cañ'a yā chí yā Jesús: N'dií Maestro, de'ε chúúcā n'daācā yēñé yú chí 'cuεetinée yú 'muuñ. Ní din'dái 'nū 'iññú va'ai n'gaiyāā; 'áámá yēñé nī, 'áámá yēñé Moisés, ní 'áámá yēñé Elías. Pedro miiñ ní nguéé déenu yā de'ε chí ngan'a yā. ³⁴ Ní nēñé chí ngan'a Pedro miiñ ndaā 'áámá meēñ ní sn'dií 'iñ'yāñ s'eeñ ní 'va'a yā chí ndaa meēñ vñnaañ yā.

³⁵ Tuu'mi ní ch'iindiveéñ yā 'áámá nduudu chí ngan'a nguāñ meēñ: Sáñ'a 'cūú ní Daiyá chí nēñé taaví. Cu'neēñ veēñ nī nducuéñé chí ngan'a sa.

³⁶ Ch'íñú ch'iindiveéñ yā nduudū miiñ ní discipulos n'diichi yā chí Jesús miiñ canee yā dámaañ yā nduucú yā. Ní discipulos ch'εetinee 'diññ cheendí yā nguuvi s'eeñ ní nguéé chí yā mar 'áámá 'iñ'yāñ yēñé chí n'diichi yā.

Jesús dííñ yā chí nanduūvā yēñé 'áámá sañ'ā 'líñ yēñé espíritu yēñé yááñ'nguiñūñ
(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

³⁷ Táámá nguuvi cuayivi, 'iñ'yāñ s'eeñ ní nangua'á yā yēñé yīcū miiñ ní nééñé 'yaañ 'iñ'yāñ cañ'dáa yā na yāāñ ní cuēñé yā chí ndaacá yā Jesús. ³⁸ Tuu'mi ní 'áámá sañ'ā chí canéé ndúúcū 'iñ'yāñ s'eeñ 'cái sa: N'dií Maestro di'cuíñūu n'dií chí snaañ nī daiyá tí 'áámá n'dyāñ'ā daiyá. ³⁹ Tí 'áámá espíritu yēñé yááñ'nguiñūñ ita'a sañ'ā ní ndáāca naāñ nñ'gaí sa ní 'caí diitú sa ní ican'daā yáñ' cuaañ cheendí sa ní n'deeé n'dái tiempo chí nééñé taañ idiññ espíritu yēñé yááñ'nguiñūñ ndúúcū sa ní nguéé ngii vii espíritu yēñé yááñ'nguiñūñ yēñé sa. ⁴⁰ Ní 'āā dííñ 'cuíñū discipulos yēñé nī chí divíí yā espíritu miiñ yēñé daiyá naati nguéé cuuvi dííñ yā.

⁴¹ Jesús nan'guεεcútañ'a yā: Ndís'tií, 'iñ'yāñ chí nguéé i'téenu nī ndií nguéé ndúú idiññ n'daacá nī. ¿'Áá 'naañ tiempo canéé chí cuneé ndúúcū ndis'tií? ¿'Áá 'naañ tiempo ní canéé chí cucheé ndúúcū ndis'tií? Ní ngan'a yā ngii yā sán'ā miiñ: Cuchí di nanaáñ ndúúcū daiyá di.

⁴² Taachi sañ'ā 'dííñ miiñ ndaa niññuñ sá nanááñ Jesús miiñ, espíritu yēñé yááñ'nguiñūñ miiñ chidεεve sañ'ā 'díí miiñ ní ch'εcundáā sañ'ā. Ní Jesús yaa'vinéñ yā espíritu yēñé yááñ'nguiñūñ chí divíí yēñé sañ'a 'dííñ miiñ, ní nanduūvā yēñé sa. Tuu'mi ní Jesús nca'á yā sañ'ā 'dííñ miiñ chiida sa. ⁴³ Nducyáácá 'iñ'yāñ ngeñé yīñu yā yēñé poder yēñé Dendyuūs chí ch'εεtē n'dai. Ní taachi nducyaaca yā cheñé yīñu yā yēñé tanducueñé chí dííñ Jesús miiñ, Jesús cañ'a yā.

Jesús ca'n'a yā táámá cuuvi ye'n'e chi 'cuuvi yā
(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)

⁴⁴ Ní chii yā discípulos ye'n'e yā: 'Caandiveén nī n'daācā ye'n'e tanducué'n'e nduudu chi caa'n'mán ní nguéé cuuvi naán nī ye'n'e. 'Úú Sa'n'ā chi Daiya Ndyuūs 'úú ní 'iin'yān canee chí naca'a yā 'úú ta'ā 'iin'yān.

⁴⁵ Discípulos ní nguéé tuumicádiinuuⁿ yā nduudu chi nga'n'a Jesús. Canúún n'de'ei nduudú 'cūū ye'n'e yā. Ní nguéé túmícádiinuuⁿ yā. Ní 'va'á yā chi ntiinguuneeⁿ yā Jesús de'ē ne'n'e caa'n'maⁿ nduudú 'cūū.

Nduudu ye'n'e du'ū chi ch'εεε ca
(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

⁴⁶ Tuu'mi ní discípulos ye'n'e yā tuc'á yā ca'n'a yā ndúúcu vi't: ¿Du'ū ca chi ch'εεε ca nguaaⁿ s'uúún?

⁴⁷ Jesús tuumicadínuuⁿ yā táacā chi discípulos nadicádiinuuⁿ yā na staava ye'n'e yā ní sta'á yā 'áámá sa'n'ā 'lín ní s'neen yā sa'n'ā nanáan yā. ⁴⁸ Ní ca'n'a yā chii yā discípulos ye'n'e yā: 'Áā du'ú nūūn 'iin'yān chi 'cuaaⁿ yā sa'n'ā 'lín 'cūū ndúúcu chi duuchí 'cuaán yā 'úú. 'Áā du'ú nūūn 'iin'yān chi 'cuaán yā 'úú 'cuaán yā 'iin'yān chi dichó'o yā 'úú. 'Iin'yān chí ndiicuun ca yā nguaaⁿ ndis'tiī ní 'iin'yān 'cūū, ní ch'εεε ca yā nguaaⁿ ndis'tiī.

'Iin'yān chi nguéé contra ye'n'e yú ní snée yā favor ye'n'e
yú
(Mr. 9.38-40)

⁴⁹ Tuu'mi ní Juan ca'n'a yā chii yā Jesús: N'dií, Maestro, 'áā n'diichí 'nū 'áámá sa'n'ā chi diví sa espíritus ye'n'e yáán'nguiinūūn ye'n'e 'iin'yān ndúúcu chi duuchí nī; ní nguéé cuún 'nū ti nguéé canee sa ndúúcu yú.

⁵⁰ Jesús ca'n'a yā chii yā Juan: 'Cuaán nī chi diin sa 'túúcā; ti 'iin'yān chi nguéé diin yā contra ye'n'e s'uúún, 'iin'yān miiⁿ snée yā favor ye'n'e yú.

Jesús yaa'vineen yā 'uūvī discípulos ye'n'e yā

⁵¹ Taachi snūū ca'a nguuvi miiⁿ chí Jesús miiⁿ canéé chí ca'n'á yā na va'ai chεeti nguuvi, Jesús 'áā deenú yā de'ē chí diin yā ní cuen'e yā ndúúcu valor na yáán Jerusalén. ⁵² Ní dichó'o yā na 'úúví sa'n'ā vmnáán ye'n'e yā. Sa'n'ā s'een ní cuen'e sa ní sndaā sa na 'áámá yáán ye'n'e yán'āa Samaria chi in'nuuⁿ sa nááchí 'cuεetinée yā.

⁵³ Ní 'iin'yān samaritanos nguéé 'cuun yā Jesús miiⁿ ti chicadiinuuⁿ yā chí Jesús ca'n'a yā yáán Jerusalén.

⁵⁴ Taachí discípulos ye'n'e yā n'giindiveén yā chuū, Jacobo ndúúcu Juan ca'n'a yā: N'dií, Señor, ¿'áá ne'n'e nī chí caa'n'maⁿ ntiinyuⁿ yú chí cun'geēn ya'n'ā ye'n'e nanguuvi ní d'cuinú yú 'iin'yān 'muun tan'dúúcā chí diin profeta Elías miiⁿ tiempo chí chó'oo caati 'iin'yān s'een nguéé ne'n'e yā 'cuaán yā s'uúún?

⁵⁵ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ yaa'vineen yā Jacobo ndúúcu Juan ní ca'n'a yā chii yā sa'n'ā s'een: Ndis'tiī ní nguéé tuumicádiinuuⁿ nī de'ε espíritus ye'n'e chí nga'n'a nī. ⁵⁶ 'Úú, ní Sa'n'ā chí Daiyá Ndyuūs. 'Úú ní nguéé cúchí chí din-daí vida ye'n'e 'iin'yān s'een naati chí nadinguaⁿái vida

ye'n'e 'iin'yān s'een. Tuu'mi ní cho'ó yā yáán miiⁿ ní cuen'e yā táámá yáán.

Ye'n'e 'iin'yān chi ne'n'e yā ca'n'a yā ndúúcu Jesús
(Mt. 8.19-22)

⁵⁷ Taachi snūūn yā yúúní, 'áámá sa'n'ā ní ca'n'a sa chii sa Jesús miiⁿ: N'dií, Señor, ca'n'á nduucú nī 'áā tií nūūn naachi ca'n'a nī.

⁵⁸ Jesús ca'n'a yā chii yā sa'n'ā miiⁿ: 'Yuunéé ni véé yiivi yáává ye'n'e tī ní 'yaada ní véé 'd'ééce tī; naati 'úú, Sa'n'ā chí Daiya Dendyuūs, nguéé mar 'áámá cuaaⁿ naachi cundiití tīn.

⁵⁹ Ní ca'n'a yā chii yā 'áámá sa'n'ā: Cuchíi nī nduucú. Ní sa'n'ā miiⁿ ní ca'n'a sa: N'diín Señor, téé nī lugar 'úú ti ca'n'á 'cuūchí chiidá ní ca'n'á yú.

⁶⁰ Jesús ca'n'a yā: Cu'neen dí 'iin'yān chí nguéé i'téenu yā chí 'cuūchí yā tina'n'ā ye'n'e yā ti 'iin'yān s'een chí tan'dúúcā tina'n'ā miiⁿ, 'tiicá yā. Dii ní cuen'e di ní caa'n'maⁿ di nduudu ye'n'é Ndyuūs ye'n'e naachi Ndyuūs nga'n'a ntiinyuⁿ yā.

⁶¹ Tuu'mi ní táámá sa'n'ā ca'n'a sa chii sa Jesús miiⁿ: N'dií, Señor, 'úú ne'n'é ca'n'á nduucú nī naati téé nī lugar 'úú ti ca'n'á yaa'ví 'iin'yān chí snūūn yā ndavaacú chí ca'n'á ndúúcu nī.

⁶² Jesús ca'n'a yā chii yā sa'n'ā miiⁿ: 'Áā du'ú nūūn sa'n'ā chí cuūndū tá'a sa na laatú ní 'cuínu sa cuaaⁿ dáámí sá, nguéé dichí'vē sa chí cuuvi sa ca'n'a sa nduucú ní diin sa ntiinyuⁿ ye'n'é naachi Ndyuūs nga'n'a ntiinyuⁿ yā.

Jesús dichó'o yā 'iinū ngeecu ndiichí discípulos ye'n'e yā
chí nga'n'ā nduudu cuaacu

10 'Cuiinú chúū ní Jesús nandεeve yā tá 'iinū ngeecu ndiichi discípulos ye'n'e yā ní dichó'o yā cá'uūvī ca'uuví yā. Ní cuen'e yā cuaán vmnaaⁿ ye'n'e Jesús cuaaⁿ nducyáácá yáán ndúúcu nduū cuaaⁿ naachi Jesús canéé chí cá'n'a yā. ² Ní Jesús nga'n'a yā ngiī yā 'iin'yān s'een: 'Cuaacu níinyuⁿ chí nééné n'deēe cosecha véé chí nééné n'deēe 'iin'yān chí canéé chí 'caandiveen yā nduudu ye'n'é Ndyuūs naati sa'n'ā chí idiin ntiinyuⁿ nguéé 'yaaⁿ sa. Cáávā chuū d'cuítu nī 'iivi Ndyuūs chí dichó'o yā 'iin'yān chí caa'n'maⁿ yā nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs ní nadacuéeⁿ yā cosecha ye'n'é Ndyuūs. Cosecha miiⁿ ní tan'dúúcā 'iin'yān chí cu'téenu yā Ndyuūs. ³ Ndis'tiī cuen'e nī caati 'úú dichó'o ndis'tiī chí ndis'tiī ní ca'n'a nī tan'dúúcā 'iiti cuūchí ca'n'a tī nguaaⁿ lobos. ⁴ Nguéé candée nī bolsa ndúúcu tuūmī, ndíi nguéé nduū morral, ndíi nguéé ndúú ndaacuú ye'n'e nī. Ní taachi diin nī saludar 'iin'yān cuaaⁿ cyúúní, ní nguéé cuuvi 'naaⁿ nī. ⁵ Ní tanducué'n'e va'āi chí ndaá nī caa'n'mán nī vmnáán vmnaaⁿ 'túúcā: Cuneé 'iin'yān ye'n'e va'ái 'cūū ndúúcu vaadi 'diin. ⁶ Ní nduuti chí 'iin'yān ní ndiicúuⁿ yā na va'ai miiⁿ, tuu'mi ní vaadi 'diin cunéé ndúúcu yā. Ní nduuti chí nguéé véé 'iin'yān ndiicúuⁿ na va'ai miiⁿ, vaadi 'diin nguéé cunéé ndúúcu yā. ⁷ 'Cuεetinée núún nī va'āi naachi 'iin'yān 'cuaán yā ndis'tiī. Che'le nī ní cu'u nī chí téé yā caati 'iin'yān chí idiin ntiinyuⁿ canéé chí nduuvi 'í'vε yā. Ndis'tiī nguéé ca'n'a nī nduū va'āi nduū va'āi. ⁸ 'Áā tií nūūn yáán naachi cūndaa nī ní

'iinyān mífín 'cuaán yā, che'é nī 'āā dē'é nūuⁿ chi tée yā chi che'é nī. ⁹ Idiín nī chi índuūvā ye'né 'iinyān chi ngiitā chi sneé yā na yāān. Ní cuuvi nī 'iinyān ye'nē naachi Ndyuūs nga'n'a ntiinyūn yā ní 'āā ndaā niinyūnⁿ naachi sneé yā. ¹⁰ Naati 'āā tíí nūuⁿ yāān naachi ndaā nī ní 'iinyān ní nguéé 'cuáan yā ndís'tiī, tuu'mi ní can'daa nī cuaaⁿ cyúúni ní caa'n'maⁿ nī 'túúcā: ¹¹ Ndíí yaācāā ye'nē yāān 'cūū chí caī na ca'á 'nū n'dáádi 'nū ti nguéé cu'teenu nī ye'né 'nū. Naati cadíínuuⁿ nī chuū chi ye'nē naachi Ndyuūs nga'n'a ntiinyūn yā ní 'āā ndaā niinyūnⁿ naachi sneé nī. ¹² 'Úú, Jesús, nga'n'á ngíí ndís'tiī chi ngu- uvi taachi Ndyuūs caa'n'mán yā nuu'ndi ye'nē 'iinyān, castigo ye'nē 'iinyān ye'nē yāān s'tiī ní diītu cá ní nguéé ti chi cuuvi ye'nē 'iinyān chi nguéé din'daācā ye'nē yāān Sodoma.

Ye'nē yāān s'een naachi 'iinyān nguεε i'téenu yā Ndyuūs
(Mt. 11.20-24)

¹³ Can'a Jesús: Dē'ē chúúcā ya'ai ye'nē 'iinyān ye'nē yāān Corazín. Dē'ē chúúcā ya'ai ye'nē 'iinyān ye'nē yāān Bet-saida. Ti ndúútī chi 'iinyān na yán'āa Tiro ndúúcū 'iinyān na yán'āa Sidón n'diichí yā vaadī n'giinu chí chiī nguaanⁿ ndís'tiī, 'iinyān ye'nē yán'āa s'een 'āā 'naaⁿ ndaācādaamí yā ye'nē nuu'ndi ye'nē yā. Ní ch'εetinūuⁿ yā catecai yā tan'dúúcā díínuuⁿ ní ch'εeté yā nguaanⁿ yaiyāā tan'dúúcā costumbre ye'nē 'iinyān miinⁿ ndíí vmnaaⁿ taachi chí'n'i yā chí neené ya'n'ai yā. ¹⁴ Cáāvā chuū ní 'iinyān ye'nē yán'āa Tiro ndúúcū 'iinyān ye'nē yán'āa Sidón 'duū'vī cá castigo ye'né yā nguéé ti ye'nē ndís'tiī taachí ndaā nguuvi chí Ndyuūs caa'n'maⁿ yā nuu'ndi ye'nē 'iinyān. ¹⁵ Ndís'tiī, 'iinyān ye'nē yāān Capernaum, ne'né nī díín nī chí maán nī n'gεeté nī naati ca'n'á nī na in-fierno.

¹⁶ 'Iinyān chí n'giindiveén yā nduudu ye'nē ndís'tiī ní nduudu ye'nē 'úú n'giindiveén yā. 'Iinyān chí nguéé ne'nē yā ndís'tiī, nguεε ne'nē yā 'úú. Ní nguéé ne'nē yā Ndyuūs ti 'iinyān miinⁿ dich'ó' yā 'úú.

Nanguεεcuunéé 'iīnū n'gεεcu ndííchí discípulos ye'né Jesús

¹⁷ Nguεεcuunéé ndu'ū 'iīnū n'gεεcu ndííchí discípulos ndúúcū vaadī yeenú. Ní ca'n'a yā: N'dií, Señor, espíritus ye'nē yáán'nguiinūuⁿ n'giindiveén sa ye'nē 'nū chí caa'n'maⁿ ntiinyūnⁿ 'nū ndúúcū chiduuchí nī.

¹⁸ Jesús ca'n'a yā: Cuáácū 'úú ní inaán yáán'nguiinūuⁿ tan'dúúcā chí sn'daā sa ye'nē nánguuvī tan'dúúcā 'cuai. ¹⁹ Ní Jesús ca'n'a yā chíí yā discípulos ye'nē yā: 'Úú ní teé poder ndís'tiī chí cunnca'á nī cúú ndúúcū 'iiti dā'n'āi, níícu cuchéé nī ndúúcū 'iinyān chí contra ye'nē nī. Ní nguéé du'ū vεε cuuvi cuchéé ye'nē ndís'tiī. Ní nguéé idiinⁿ daño ndís'tiī. ²⁰ Ndís'tiī nguéé ngii yeenú nī taachi caa'n'mán nī ntiinyūnⁿ ye'nē espíritus ye'nē yáán'ngui- inūuⁿ ní n'giindiveén ye'nē nī naati yeenú nī chí canéé nguūⁿ chí dúúchí nī na libro ye'né Ndyuūs na va'ai chεeti nguuvī.

Jesús chíí yeenú yā
(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Hora mífín nūuⁿ Jesús yeenú n'dai yā cáāvā Espiritu N'dai ye'né Ndyuūs ní ca'n'a yā: N'diī, Chiidá, 'úú ní teé gracia n'diī chí 'iiví nī ye'nē va'ai chεeti nguuvī ndúúcū yán'āa 'cūū caati snuuⁿ n'dé'ei nī nduudú 'cūū ye'nē 'iinyān chí déenu ca yā ndúúcū 'iinyān chí n'deēe n'dái túúmícadíínuuⁿ yā. Ní ca'á nī chí cadíínuuⁿ 'iinyān chí ndiicúuⁿ yā chí nguéé n'deēe cá déenu yā caati 'tíicā ne'nē nī diinⁿ nī ti n'daācā.

²² N'diī Chiidá, 'āā tee nī tanducuén'ē 'úú. Mar 'áámá 'iinyān nguéé déenu yā du'ū chí 'aama n'dyan'ā Daiya Dendyuūs, dámaaⁿ n'diī Chiidá. Mar 'aama 'iinyān nguéé déenu yā du'ū chí n'diī Chiidá dámaaⁿ 'áámá n'dyan'ā daiyá nī, ndúúcū 'āā du'ú nūuⁿ 'iinyān chí Daiyá Dendyuūs ne'né yā 'cuu'n'mín yā.

²³ Tuu'mi ní Jesús nga'n'a yā ngii yā discípulos ye'nē yā: Dē'ε chúúcā n'dai ndís'tiī chí ngii naaⁿ nī dendu'ū chí ndís'tiī n'gíínu nī. ²⁴ 'Úú ní nga'n'á ngíí ndís'tiī chí neené 'yaaⁿ profetas ndúúcū reyes chí ye'nē ndii cuáánⁿ vm- naaⁿ nē'nē yā snaaⁿ yā chí ndís'tiī ínaaⁿ nī naati nguéé n'diichí yā. Ní ne'né yā 'caandiveén yā chí ndís'tiī n'giin- diveén nī naati nguéé ch'iindiveén yā.

Sa'n'ā samaritano chí n'dai

²⁵ 'Áámá maestro ye'nē ley chí ne'nē sa n'diichineenⁿ sa Jesús ndaa sa nanáanⁿ yā ní ntinguuneeⁿ sa Jesús: N'dií, Maestro, ¿dē'ē chí canee chí díín chí ndáácā vida cue'nē daā'n'maⁿ?

²⁶ Jesús nan'guεεcútaⁿ yā: ¿Taacā canéé nguūⁿ na ley ye'né chuū? ¿Dē'ē tuumicadiinuuⁿ di ye'nē ley ye'nē chuū?

²⁷ Maestro ye'nē ley miinⁿ nan'guεεcútaⁿ sa: 'Túúcā canéé nguūⁿ: Dinén'e di Señor Ndyuūs ye'nē di ndúúcū núún'mán staava ye'nē di, ndúúcū núún'mán alma ye'nē di, ndúúcū tanducuén'ē fuerzas ye'nē di, ndúúcū tandu- cuén'ē vaadī cadíínuuⁿ ye'nē di. Ní dinén'e di nducyaaca 'iinyān na niinyūnⁿ va'āi ye'nē di tan'dúúcā chí ne'nē di maāⁿ di.

²⁸ Jesús nan'guεεcútaⁿ yā: N'dáácā nan'guεεcútaⁿ di. Diinⁿ di chuū, ní cunduūchi di cue'nē daā'n'maⁿ.

²⁹ Sa'n'ā miinⁿ ne'nē sa cunéé n'daāca sa ní ca'n'a sa chíí sa Jesús: ¿Dú'ū chí 'iinyān chí canéé chí ne'né chí ni- inūuⁿ va'āi ye'né?

³⁰ Tuu'mi ní Jesús miinⁿ nán'guεεcútaⁿ ye'nē sa ndúúcū 'áámá cuento chí ejemplo chí 'tíicā: 'Áámá sa'n'ā ngua'āi sa ye'nē yāān Jerusalén miinⁿ ní cuna'n'a sa na yāān Jericó. Taachi canúúnⁿ sá yúúni 'iinyān duucu ní sta'á yā sa'n'ā miinⁿ ní divíí yā ndii catecai sa ní ch'en'e yā sa'n'ā ndíí chí ya'āi ca ye'nē sa ní 'teε 'téé nguéé chíí sa ní cuna'n'a yā. ³¹ Tuu'mi ní 'áámá chiiduú cho'ó yā yúúni miinⁿ ní taachi n'diichi yā sa'n'ā miinⁿ, divíí yā cuáánⁿ 'diituú yúúni ní cho'ó yā ní cue'né yā. ³² 'Tiicá ntúūnⁿ sa'n'ā levita chí chiiduú chí diinⁿ ntiinyūnⁿ ye'nē nátai cho'ó yā naachi candíítí sa'n'ā miinⁿ. N'diichí yā sa'n'ā miinⁿ ní divíí yā cuaaⁿ 'diituú yúúni. Ní cho'ó yā ní cue'né yā. ³³ Cuayivi ní 'áámá sa'n'ā ye'nē yán'āa Samaria cho'ó sa yúúni miinⁿ.

Taachí ndaa nii'nuúⁿ sa naachi candítí saⁿá miiⁿ, n'díichi sa saⁿá nnee ya'áí 'iinu sa saⁿá. ³⁴ Ní ndaā sa naachi candítí saⁿá miiⁿ ní idiin yīcú sá naachi ya'áí ndúúcu aceite ndúúcu vino ní ch'εecu sa tíinūⁿ naachí ya'áí yeⁿē sa. Ní sn'duū sa saⁿá 'yúudu yeⁿē sa ní candēē sa saⁿá na yāāⁿ. Ní 'nuūⁿ sa 'áámá va'ai naachí cuuvi cu'neeⁿ sa saⁿá miiⁿ naachi 'iin'yāⁿ díiⁿ yā cuidado saⁿá miiⁿ. ³⁵ Chidεεve táámá nguuvi, taachi neⁿe caⁿ'a sa tun'dáa sa na 'uūví caadi yeⁿē bolsa ní ca'á sa saⁿá vaacu miiⁿ. Ní caⁿ'a sa chii sa saⁿá: N'dií, díiⁿ ní cuidado saⁿá, ti 'āā taa véé nūⁿ chí díiⁿ ní gasta ndúúcu sa, taachí nguεecuneé nadíí'vé yeⁿē nī. ³⁶ Maaⁿ ní Jesús nti-inguunéⁿ yā saⁿá miiⁿ: Naachi 'iinū saⁿá s'eeⁿ ¿chēε sá chí saⁿá chí neⁿe sa saⁿá na nii'nuúⁿ ya'áí chí 'nuū cá'ai chí duucu miiⁿ?

³⁷ Saⁿá miiⁿ ní caⁿ'á sa: Saⁿá chí nnee ya'áí 'iinu sa. Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā: Díí, cuen'e di, ní diiⁿ ntúuⁿ di 'túúcā.

Jesús canée yā na vaacu Marta ndúúcu María

³⁸ Cuayiivi ní cuen'e Jesús na 'áámá yāāⁿ 'líiⁿ ní ndaa yā na vaacu 'áámá n'daataá chí nguuvi tá Marta. Ní 'cuūⁿ tá chí canee yā na vaacu tá. ³⁹ Ní Marta miiⁿ ní véé 'aama ví'i yā chí nguuvi tá María. Ní María miiⁿ ch'iīndī tá ná ca'a Señor Jesús miiⁿ, ní n'giindiveeⁿ tá nduudu chí chí'cueeⁿ yā. ⁴⁰ Marta miiⁿ ní nééⁿé n'deēe ntiin'nyuⁿ idiīⁿ tá ní ndaā tá nanááⁿ Jesús ní caⁿ'a tá: N'dií Señor, ¿'áá nguéé inadacáadiinūⁿ yeⁿē chí dámaaáⁿ n'nééⁿ ví'í 'úú chí díiⁿ mandado? Cuuvi ní táⁿá ní cunnee tá 'úú.

⁴¹ Jesús caⁿ'a yā: Dii, Marta, Marta, nééⁿé n'deēe denu'ū chí nadicádíinuⁿ di yeⁿē denu'ū chí idi'vaachií. ⁴² Véé 'áámá nūⁿ denu'ū chí n'daacā ca. Tá María miiⁿ ndεεve tá chí n'daacā ca. Ní chuū nguéé ndivíí 'iin'yāⁿ yeⁿē tá.

Jesús ngi'cueeⁿ yā táácā chí 'iin'yāⁿ cuuvi caaⁿ'maⁿ-gua'á yā

(Mt. 6.9-15; 7.7-11)

11 'Áámá vmnéⁿēe ní Jesús ngaⁿ'angua'á yā 'áámá cuaaⁿ, ní taachí ch'iinu caⁿ'angua'á yā, discípulos yeⁿē yā caⁿ'a yā chii yā Jesús: N'dií Señor, ca'cuéⁿ nī nús'uu taacá chí cuuvi caaⁿ'maⁿgua'á 'nū tan'dúúcā chí Juan chí chēédínuⁿ chí chí'cueeⁿ yā discípulos yeⁿē yā.

² Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chí yā discípulos yeⁿē yā: Taachí ndís'tií caaⁿ'maⁿgua'á ní 'túúcā caaⁿ'maⁿ nī:

N'dií, chí Chiidá 'nū chí canée na va'ai chēeti nguuvi. N'daacā n'dai chí 'iin'yāⁿ dich'εeté yā n'dií. Cuchií tiempo chí ngaⁿ'a ntiin'nyúⁿ nī yeⁿē tanducuéⁿē. Cúúví tan'dúúcā chí n'dií neⁿe nī tan'dúúcā ná va'ai chēeti nguuvi, 'tiicá ntūⁿ ná yáⁿā 'cúú.

³ Téé nī chí cuuvi che'é 'nū maaⁿnguuví.

⁴ Nadich'εecú nī nuuⁿndi yeⁿē 'nū, tan'dúúcā chí nús'ūú nadach'εecú 'nū yeⁿē 'iin'yāⁿ chí nguεε n'daacā díiⁿ yā nduucú 'nū. Nguéé 'cuááⁿ nī chí ndaā nanaáⁿ 'nū cosas chí chēechi ca chí diiⁿ chí díiⁿ 'nū nuuⁿndi naati cunnee nī nús'uu chí nguéé díiⁿ 'nū nuuⁿndi ní cuchéé 'nū.

⁵ Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā 'áámá ejemplo. ¿Du'ú ndís'tií chí véé amigo yeⁿē nī ní caⁿ'á nī nduu vaacu amigo ná maⁿ'a yaaaⁿ ní caaⁿ'máⁿ nī: N'dií amigo, téé nī 'iinū panes yeⁿē nī 'úú, ⁶ caati 'áámá amigo yeⁿē chí canuuⁿ sa yúúⁿí ndaā sa na vaacú ní nguéé dε'ε véε chí ca'á chí che'e sa? ⁷ Ní 'iin'yāⁿ chí canúⁿ yā va'ai miiⁿ nán'guεecútaⁿ'a yā: Nguéé díiⁿ ndu'ú nī 'úú. 'Áā nduudí cheendi va'áí ní dá'caiyāá yeⁿē ní candiití yā nduucú na cama. 'Úú nguéé cuuví nducueéⁿ ní téé n'dií chíiⁿ chí neⁿe nī. ⁸ Jesús ngaⁿ'á yā: 'Úú ngaⁿ'á ngií ndís'tií. 'Áará chí nguéé nducueeⁿ amigo yeⁿē sa chí ca'a yā pan saⁿá miiⁿ cááva chí amigo yeⁿē sa, naati nducueeⁿ yā ní ca'a yā amigo miiⁿ ti amigo miiⁿ nguéé 'cuinaaⁿ sa chí ngiica sa n'deeé ndái vueltas. ⁹ Ní 'úú ní ngaⁿ'á ngií ndís'tií: Cáácá nī ní Ndyuūs ní téé yā yeⁿē nī, in'nuúⁿ nī ní ndaāca nī, 'yááví nī cheendi va'áí ní nan'guaaⁿ yeⁿē nī. ¹⁰ Nducyáácá 'iin'yāⁿ chí ngiica yā Ndyuūs ní Ndyuūs ca'á yā yeⁿē yā. Ní nducyáácá 'iin'yāⁿ chí in'nuúⁿ yā ní ínndaaca yā. Ní nducyáácá 'iin'yāⁿ chí yaa'vi yā cheendi va'ai, ní nan'guaaⁿ yeⁿē yā.

¹¹ Maaⁿ ní chēé ndís'tií chí véé daiya nī, ndúúti chí daiya nī caaca pan, ¿'áá ca'á nī lado yeⁿē pan 'áámá túúu? O ndúúti chí caaca daiyá nī 'aama 'yaācā, ¿'áá ca'a nī lado yeⁿē 'yaācā miiⁿ ní 'áámá cúú? ¹² O ndúúti chí caaca 'áámá dūtu'u, ¿'áá ca'á nī lado yeⁿē dūtu'u 'áámá 'iitidaⁿ'ái? ¹³ Ndúúti chí ndís'tií chí cúncheeⁿ nī déénu nī ca'a nī denu'ū chí n'daacā daiya nī, tuu'mi ní Chiidá nī chí canée na va'ai chēeti nguuví n'deēe cá cá'a yā caati cá'a yā Espíritu N'dai yeⁿē Ndyuūs 'iin'yāⁿ chí caaca yā chiida yú.

'Iin'yāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ'a yā chí Jesús miiⁿ véé poder yeⁿē yááⁿ'nguiinūⁿ ndúúcu yā

(Mt. 12.22-30; Mr. 3.19-27)

¹⁴ Jesús miiⁿ tun'daa yā yeⁿē 'áámá saⁿ'á 'líiⁿ 'áámá es-píritu yeⁿē yááⁿ'nguiinūⁿ chí diiⁿ chí nguéé ngii ngaⁿ'á sa. Ní taachí nan'daa espíritu yeⁿē yááⁿ'nguiinūⁿ saⁿ'á 'díi'mí miiⁿ, ní caⁿ'a sa. Níicú 'iin'yāⁿ s'eeⁿ n'diichí yā chuū ní chéⁿé yiinú yā yeⁿē. ¹⁵ Náⁿ'á 'iin'yāⁿ ní caⁿ'a yā: Sáⁿ'a 'cūú ní nitun'dáa sa espíritu yeⁿē yááⁿ'nguiinūⁿ cáávā poder yeⁿē Beelzebú chí Satanás chí ngaⁿ'á nti-in'nyuⁿ sa yeⁿē espíritus yeⁿē yááⁿ'nguiinūⁿ.

¹⁶ Tanáⁿ'a yā ní neⁿe n'diichineeⁿ yā Jesús nī ngiica yā Jesús chí díiⁿ yā 'áámá señal yeⁿē na va'ai chēeti nguuví chí cuuvi n'diichí yā. ¹⁷ Jesús déénu yā chí nacádíinuⁿ 'iin'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā chí yā 'iin'yāⁿ s'eeⁿ: 'Áámá gobernador chí ngaⁿ'á ntiin'nyúⁿ yā yeⁿē yáⁿā naachi véé 'uuví partido yā chí nguⁿ'u 'aamá yā ndúúcu táámá yā, tuu'mi ní nguéé cuuvi 'naaⁿ tiempo chí 'iin'ntyéⁿē yā. 'Ticá ntúúⁿ naachi 'áámá familia yā ndúúti chí n'deēe nadacadíinuⁿ yā chí véé partido yeⁿē familia miiⁿ nguεε cuuvi nduuvidaamá yā. ¹⁸ 'Tiicá ntúúⁿ nduuti chí yááⁿ'nguiinūⁿ 'cuuⁿ'maⁿ sa ndúúcu maaⁿ sa, ¿táácā canee naachí ngaⁿ'á ntiin'nyuⁿ sa? Caaⁿ'máⁿ nī 'úú: ¿Dε'ε cáávā chí ngaⁿ'a ndís'tií chí caavā yááⁿ'nguiinūⁿ chí duuchi Beelzebú chí Satanás itun'daá espíritus yeⁿē yááⁿ'nguiinūⁿ yeⁿē 'iin'yāⁿ? ¹⁹ Nduuti chí 'úú idivíí es-píritu yeⁿē yááⁿ'nguiinūⁿ cáávā Beelzebú, tuu'mi ní

'iinyān ndúúcu nī ní ḡdu'ū poder itun'dáa yā espíritus ye'n'e yáá'n'guiinūu? Chii'n chi diin 'iinyān chi ndúúcu nī n'gini'í yā chi nguεε 'tíicā chi ngan'a nī. ²⁰ Nduúti chi cáávā poder ye'n'é Ndyuūs 'úú itun'daá espíritus ye'n'e yáá'n'guiinūu ye'n'é 'iinyān, tuu'mi ní cuaacu níí'nyú'n chi naachi Ndyuūs ngan'a ntiin'nyú'n yā nndaā nanáá'n ndís'tiī.

²¹ Taachi san'ā dítiinú diin cuidado sa ná vaacu sa ndúúcu ingaatu, tuu'mi ní na vaacu sa canéé seguro.

²² Taachí ndaa táámá sa'n'ā chí véé fuerzas ye'n'e sa ní ichεε sa nduucú yā ní idivíi sa tanducué'n'ē ingaatu ye'n'é yā chi ngii chεetinúu yā ye'n'e va'āi mii'n tuu'mi ní diin sa repartir ingaatu s'ee'n ndúúcu compañeros ye'n'ē sa.

²³ 'Iinyān chi nguéé canée yā lado ye'n'é, 'iinyān mii'n ní canée yā contra ye'n'é. 'Iinyān chi nguéé daama díin cosechar nduucú tuu'mi ní díin yā tan'dúúca chi ingéē tanducué'n'ē cosecha.

Espíritu ye'n'e yáá'n'guiinūu chi inguεεcunéé na san'ā (Mt. 12.43-45)

²⁴ Can'a Jesús: Taachí espíritu ye'n'e yáá'n'guiinūu nacan'daa na 'áámá sa'n'ā, cachiica na yán'āa cuu'man naachi nguéé ch'εetinée 'iinyān ní in'nuūu naachi cuuvi ntaavi'tuunuu ní nguéé ndaācā. Tuu'mi espíritu mii'n nadicádíinuu ní ngan'a: Nanguεεcunéé na vaacú naachi chiicá. ²⁵ Taachí nndaā na vaacu mii'n ndaācā chi san'ā mii'n tan'dúúca 'áámá va'ai chí 'āā déévé n'dai ndúúcu nducué'n'e na lugar ye'n'ē. ²⁶ Tuu'mi ní espíritu mii'n cuen'e ní in'nuūu tá ndεēchē espíritus chi cunncāā ca chí cuuví maān. Ní ndaā espíritus ní ch'εetinée na san'ā mii'n. Cuayivi ní n'geenu sa ngii ca ní cunncāā ca canéé sá nguéé ti cuáá'n vmnaa'n.

Véé vaadī yeenú ye'n'e 'iinyān chi i'téenu yā Ndyuūs

²⁷ Taachí Jesús ngan'a yā dendú'u 'cūū 'áámá n'daataá 'caī yuudu tá nguāan 'iinyān s'ee'n: De'ē chúucā n'dai n'daataá chí ch'iindiyāan nī ní ntaavi tá n'diī.

²⁸ Jesús ní can'a yā: N'daacā ca ye'n'e 'iinyān chí n'giiin-diveén yā nduudu ye'n'é Ndyuūs, ní i'téenu yā nduudu mii'n.

'Iinyān chí nguéé n'daāca yā ngiica yā 'áámá señal (Mt. 12.38-42; Mr. 8.12)

²⁹ Taachí nduuvidaama 'iinyān ndúúcu Jesús, Jesús tucá'a yā can'a yā nduudu mii'n: 'Iinyān chí véε yā ngúúv' 'cūū néené cúnncēe'n yā. In'nuūu yā señales naati nguéé ndaācā táámá señal caati dámaāan snaan yā señal chí diin Ndyuūs ndúúcu profeta Jonás tiempo chí 'āā chó'oo. ³⁰ Tan'dúúca Ndyuūs díin yā señal ndúúcu profeta Jonás ye'n'e 'iinyān na yāān Nínive, 'tiicá ntuūn San'ā chí Daiya Ndyuūs cuuvi cunée yā lado ye'n'e señal tiempo 'cūū. ³¹ Taachi ndaá nguuvi ye'n'e juicio chí Ndyuūs caan'mán yā ye'n'ē nuun'di ye'n'é 'iinyān, n'daataá reina chí tiempo chí chó'oo ngan'a ntiin'nyu'n tá ye'n'ē lado ye'n'e sur chí can'a ta ní nducuee'n tá contra ye'n'e 'iinyān chí snée yā maa'nguuví. Ní tán'ā mii'n ní diin

tá condenar 'iinyān chí snée yā maa'nguuví caati tán'ā mii'n yan'āi n'dai ngiica tá chí ne'n'e tá ch'iindivee tá ye'n'ē vaadī deenu ye'n'e rey Salomón. Maa'n ní 'muu'n canéé 'áámá yā chí ch'εεte ca vaadī deenu ye'n'é yā nguéé ti rey Salomón. ³² 'Iinyān chí ch'εetinée na yāān Nínive ndii cuáá'n vmnaa'n nducuee'n yā ní caan'mán yā nuun'di ye'n'e 'iinyān chí snée yā maa'n caati 'iinyān ye'n'e yāān Nínive ndaacadaamí yā ye'n'ē nuun'di ye'n'é yā cáávā nduudu ye'n'e Ndyuūs chí can'a profeta Jonás mii'n. 'Tíicā ca'n'ā yā díin yā nguuví chí Jesús caan'mán yā nuun'di ye'n'e 'iinyān. 'Caandiveén nī. 'Múú'n ní véé 'áámá san'ā chí ch'εεte ca sa nguéé ti profeta Jonás.

'Áámá ejemplo chí tan'dúúca 'áámá dεεve ye'n'e cuerpo ye'n'e yú

(Mt. 5.15; 6.22-23)

³³ Can'a Jesús: Mar 'áámá 'iinyān nguéé cunuu'n n'dé'ei yā 'aama lámpara chí ngiichi ní nguéé ndúú i'nuūn ra yā maa'n 'aama caja naati s'nuú'n yā na 'áámá mesa ní 'iinyān chí cundaa yā ní snaan yā dεεve mii'n. ³⁴ Nduút-ináan yú chíi'n chí tan'dúúca 'aama lámpara ye'n'ē cuerpo ye'n'e yú. Taachí n'dai nduutináan nī 'tiicá ntúūn n'dai cuerpo ye'n'é nī ní inaan chí dεεve. Naati taachí nguεε n'daacā nduutináan nī tan'dúúca lámparas chí nguéé ngiichi ní 'tiicá ntúūn cuerpo ye'n'e nī cunee ná maān. ³⁵ N'diichi nī, cundéé nī cuidado nduutináan nī chí dεεve ye'n'e cuerpo ye'n'é nī chí nguéé canee nī na maān. ³⁶ 'Tiicá ntúūn inaan n'dáāca nī ní nguéé maān naachi canee nī nduuti chí candéε nī cuidado nduutináan nī. Ní véé dεεve nanáan nī tan'dúúca 'áámá lámpara ngiichi ní naān nī chí dεεve ye'n'ē.

Jesús ngan'a nuun'di ye'n'e maestros ye'n'e ley ndúúcu 'iinyān fariseos

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 20.45-47)

³⁷ Taachí Jesús mii'n ch'iinu cān'a yā chuū, 'áámá san'ā fariseo ndaa sá nanáá'n Jesús ní di'cuítu sa Jesús chí ch'é yā ndúúcu sa. Ní cuen'e yā ndúúcu sa. Ní ndaa yā na vaacu sa ní chεéte yā na mesa. ³⁸ Taachí ndaa tiempo chí ch'e yā ní san'a fariseo mii'n n'diichi sa chí nguéé naā'nū Jesús ta'á yā, (tan'dúúca costumbre ye'n'e 'iinyān Israel) tuu'mi ní cuen'ē yiinu sa. ³⁹ Ní Señor Jesús can'a yā chíi yā san'a fariseo: Díi ndúúcu tan'ā san'ā fariseos inadéévé nī cuāān daami vaso ndúúcu cu'u chí tan'dúúca cuerpo ye'n'e nī naati cuáá'n chεéti chí tan'dúúca staava ye'n'é nī ndiituú ndúúcu vaadī 'caa'va ndúúcu dendú'ū chí nguεε n'daacā. ⁴⁰ Nds'tiī chí chεechi tíin nī, ḡ'áá nguéé deenú nī chí Ndyuūs din'dái yā 'iinyān ndúúcu staava ye'n'é yā ndúúcu cuerpo ye'n'e yā, ní ne'n'é yā 'iinyān chí nadεεvé cuerpo ye'n'é yā ndúúcu staava ye'n'e yā ndúúcu taanduvéé chí vee chεeti cuerpo ye'n'é yā? ⁴¹ Nds'tiī canéé chí ca'á nī limosnas ye'n'é nī ndúúcu nuun'ma'n staava ye'n'é nī caati chuū ní cosa chí n'daacā.

⁴² De'ε chúucā ya'āi ye'n'e ndís'tiī 'iinyān fariseos caati nadicádíinuu nī chí n'daāca nī chí díin nī chí ngan'ā ley ye'n'é Ndyuūs ti ca'a nī Ndyuūs décima chí ndiichi parte ye'n'e nducué'n'ē cosecha ye'n'e nī chí yiivíi ndúúcu 'iicud-

aán ndúúcu tanducuén^e yaātā ngaiyāā. Nguéé véé vaadī neⁿe yeⁿé Ndyuūs ndúúcu nī ndíí nguéé dííⁿ nī dendu^u chí cuaacu. Canéé chí dííⁿ nī tanducuén^e chí ngaⁿā ley yeⁿé Ndyuūs ní dinéⁿe nī nducyaaca 'iinyāⁿ ní ca'á nī décima dendu^u.

⁴³ De'ε chúúca ya'āi yeⁿe ndís'tiī chí neⁿe nī 'cuéeté nī na silla yeⁿe 'iinyāⁿ chí ngaⁿa ntiinyuⁿ yeⁿe yaācū sinagogas. Ní ndís'tiī neⁿe nī chí 'iinyāⁿ dííⁿ yā saludar ndís'tiī taachi snéé nī na yúúní.

⁴⁴ De'ε chúúca ya'āi yeⁿe ndís'tiī chí ngi'cueeⁿ nī ley ndúúcu 'iinyāⁿ fariseos. Ndís'tiī ngaⁿa nī chí n'daacā idííⁿ nī ní nguéé n'daacā idííⁿ nī. Ndís'tiī ní tan'dúúca 'áamá yáinyāⁿ chí 'iinyāⁿ nguéé inaaⁿ yā ní nguéé déenu yā yeⁿe ní chíicá yā vmnááⁿ yeⁿe yáinyāⁿ, 'tiicá nī.

⁴⁵ Tuu'mi ní nan'guεécútaⁿa 'áamá abogado, chí maestros yeⁿe ley. N'díí, Maestro, taachí ngaⁿa nī chuū, idííⁿ nī chí induuvi táaⁿ 'nū.

⁴⁶ Naati Jesús caⁿa yā: De'ε chúúca ya'āi ntúūⁿ yeⁿe ndís'tiī, abogados, maestros yeⁿe ley. Ndís'tiī idííⁿ nī n'deeé cá leyes chí chεechi cá ní nga'a nī tan'dúúca chí chεēdí chí saⁿā nguéé cuuvi candéé sa. Ní ndís'tiī ní ndíí mar 'áamá ta'a nī ní nguéé ituu'ví ní chéédí miiⁿ. Ní nguéé dííⁿ nī, ní nguéé nginneé nī 'iinyāⁿ.

⁴⁷ De'ε chúúca ya'āi yeⁿe ndís'tiī chí nadin'dái nī yaīnyāⁿ yeⁿe saⁿā profetas chí 'āā candéé yā nduudu yeⁿé Ndyuūs tiempo chí 'āā chó'ōo. Ní 'iinyāⁿ yeⁿe ndaata yeⁿé nī ndíí cuááⁿ vmnaaⁿ ch'iinyāⁿ yā saⁿā profetas. ⁴⁸ Cuaacu níinyuⁿ chí ndís'tiī ní n'giⁿi nī chí yeenú nī yeⁿe chí 'iinyāⁿ yeⁿe nī ndíí cuááⁿ vmnaaⁿ ti cuaacu níinyuⁿ 'iinyāⁿ yeⁿe ndaata yeⁿe nī ch'iinyāⁿ yā saⁿā profetas ní maaⁿ ní ndís'tiī idin'dái nī yaīnyāⁿ yeⁿe profetas.

⁴⁹ Ní cáávā chuū ní cáávā chí Ndyuūs deenú yā tanducuén^e, Ndyuūs caⁿa yā 'tíicā: 'Úú dicho'ó profetas ndúúcu apóstoles ní nán'a yā 'caan'núⁿ yā 'iinyāⁿ ní tanáⁿa yā can'dáa yā 'iinyāⁿ ní dííⁿ yā chí 'iinyāⁿ s'een n'geenú yā ngii. ⁵⁰ Ndyuūs caⁿá yā dííⁿ yā castigar 'iinyāⁿ chí maaⁿ snéé in'yeendí 'cūū ti 'iinyāⁿ yeⁿe ndaata yeⁿé yā ch'iinyāⁿ yā profetas ndíí tiempo taachí Ndyuūs din'dái yā in'yeendí. ⁵¹ Ní ndíí tiempo taachi ch'iinyāⁿ yā Abel ní chingéé yuúúⁿ yeⁿe sa, ndíí taachi ch'iinyāⁿ yā Zacarías miiⁿ naavtaⁿā yeⁿe nátaí ndúúcu yeⁿé yaacu templo. Chuū ní ngaⁿá ngíí ndís'tiī, caati Ndyuūs caⁿá yā dííⁿ yā castigar 'iinyāⁿ chí maaⁿ snee in'yeendí 'cūū cáávā yuúúⁿ yeⁿé 'iinyāⁿ s'een.

⁵² De'ε chúúca ya'āi yeⁿe ndís'tiī chí 'cuééⁿ nī ley ní nguéé ca'cueeⁿ nī chí cadíínuúⁿ 'iinyāⁿ vaadī deenu yeⁿé Ndyuūs, ní nguéé dííⁿ nī tan'dúúca chí deenu nī chí canéé chí dííⁿ nī.

⁵³ Taachí Jesús ch'iinyāⁿ caⁿa yā dendu^u 'cūū, tuu'mi ní maestros yeⁿe ley ndúúcu 'iinyāⁿ fariseos nduuvi taán yā yeⁿe Jesús ní tucá'a yā itiinguunééⁿ yā n'deeé n'dái ní caⁿa yā chíi yā Jesús. ⁵⁴ Ní n'diichineéⁿ yā Jesús ndúúcu nduudu yeⁿe yā. Ní canéé ngiiⁿ yā Jesús miiⁿ chí cucáávā nduudu yeⁿe yā ní Jesús cásta'a yā vaanicaadíínuúⁿ yeⁿe yā ní caⁿa yā nduudu chí nguéé cuaacu. Ní 'íicú cuuvi caan'mán yā nuuⁿndi yeⁿé Jesús.

Levadura yeⁿé 'iinyāⁿ fariseos

12 Tuu'mi ní neené 'yaaⁿ 'iinyāⁿ nduuvidaama yā chí tá tīⁿ n'deeé 'iinyāⁿ miiⁿ chingúúⁿndai yā 'aamá yā taamá yā. Tuu'mi ní Jesús miiⁿ tucá'a yā caⁿa yā chíi yā discípulos yeⁿe yā: Dííⁿ nī cuidado yeⁿe chí ca'cueeⁿ 'iinyāⁿ fariseos ti tan'dúúca levadura yeⁿe pan. Nguéé dííⁿ n'daaca yā yeⁿe chí ngi'cueeⁿ yā. ² Ti nguéé de'ē vee chí nin'díí naaⁿ chí nguéé cuuvi nán-guaāⁿ naaⁿ. Ní nguéé 'áamá dendú^u chí cánúⁿ n'de'ei chí nguéé cuuvi cadíínuúⁿ yā. ³ 'Tiicá ntúūⁿ dendu^u chí ngaⁿa n'de'ei ndís'tiī, tuu'mi ní 'iinyāⁿ ní 'caandiveéⁿ yā. Ní chííⁿ chí ndís'tiī ngaⁿa nī ndúúcu 'iinyāⁿ chεeti va'āi tuu'mi ní 'iinyāⁿ caan'man yā cuuvi yā nducyáácá 'iinyāⁿ ndíí na yaacú yeⁿe va'āi.

Du'ū dí'va'a yú

(Mt. 10.28-31)

⁴ Caⁿa Jesús: Ndís'tiī chí n'dai nduucú, 'úú ngaⁿá ngíí ndís'tiī chí nguéé 'va'á nī 'iinyāⁿ chí 'caan'nuⁿ yā cuerpo yeⁿe 'iinyāⁿ, ti 'āā ntéé cuuvi dííⁿ yā cosa chí nguéé n'daacā ca ti chuū. ⁵ 'Úú ní cuuvi ndís'tiī du'ū chí dííⁿ 'va'á nī: Ndís'tiī ní 'va'á nī Ndyuūs chí taachí 'āā n'díí 'iinyāⁿ, Ndyuūs cuuvi dííⁿ yā 'caanuúⁿ yā 'iinyāⁿ infierno. 'Túúca ngaⁿá ngíí ndís'tiī 'iinyāⁿ miiⁿ chí dí'va'a nī.

⁶ 'Áá nguéé in'diicuí yā na 'uūví 'yáádā cáávā 'uūví taaⁿ tuūmí? Ndyuūs ní nguéé ngiinaáⁿ yā mar 'áamá 'yáádā. ⁷ Níicú ndíí nducyaaca yuūdū tīⁿ ndís'tiī ndíí dúúché ndúúcu Ndyuūs. Cáávā chuū nguéé 'va'á ndís'tiī. 'Áá nguéé ya'ai ca chíí've ndís'tiī nguéé ti 'aama 'yáádā?

Yeⁿe 'iinyāⁿ chí i'teenú yā Cristo ní ngaⁿa yā yeⁿe chuū nanááⁿ 'iinyāⁿ

(Mt. 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Caⁿa Jesús: 'Úú ngaⁿá ngíí ndís'tiī chí nducyaaca 'iinyāⁿ chí ngaⁿa yā chí yeⁿe 'úú nguaaⁿ 'iinyāⁿ 'tiicá ntúūⁿ 'úú Saⁿā chí Daiya Ndyuūs caan'mán nanááⁿ án-geles yeⁿé Ndyuūs chí 'iinyāⁿ s'een ní yeⁿe 'úú.

⁹ Nducyaaca 'iinyāⁿ chí nguéé ngaⁿa yā chí yeⁿe 'úú nguaaⁿ 'iinyāⁿ 'tiicá ntúūⁿ 'úú Sáⁿā chí Daiya Ndyuūs caan'mán nanááⁿ ángeles yeⁿé Ndyuūs chí 'iinyāⁿ s'een ní nguéé yeⁿe 'úú.

¹⁰ Nducyáácá 'iinyāⁿ chí caⁿa yā nduudu taaⁿ chí nguéé n'daacā chí contra yeⁿe 'úú chí Sáⁿā chí Daiya Dendyuūs, Ndyuūs nadach'εécú yā yeⁿe yā. Nducyáácá 'iinyāⁿ chí caⁿá yā nduudu taaⁿ chí nguéé n'daacā chí contra yeⁿe Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs, Ndyuūs nguéé nadach'εécú yā yeⁿe yā. Ndíí nguéé ndúú in'yeendí 'cūū, ndíí nguéé ndúú táámá in'yeendí chí cuchíi.

¹¹ Taachí 'iinyāⁿ ndéé yā ndís'tiī na yaācū sinagogas nanááⁿ 'iinyāⁿ ndúúcu jueces, nguéé nadicádíínuúⁿ nī de'ē chí nan'guεécútaⁿa nī o de'ē chí caan'man nī.

¹² Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs cuuvi ndís'tiī hora miiⁿ nuúⁿ de'ē chí caan'man nī.

Jesús ngi'cueen yā ye'nē peligro ye'nē vaadī 'cuiica

¹³ 'Áámá sa'nā ca'n'a sa ngii sa Jesús: N'dií, Maestro, cuuvi nī 'diinú chi ntée sa vaadī n'gua'aá ye'nē chiidá 'nū cuuvi ye'né.

¹⁴ Jesús mii'n ní ca'n'a yā chiī yā sa'nā: N'dii, sánā, ¿du'ú s'neēn 'úú vmnaa'n ye'nē n'dii tan'dúúcā juez chi nca'á chi cuuvi ye'né nī ye'nē 'taa chi véé ye'nē chiidá nī?

¹⁵ 'Úú ní nga'ná ngií nducyáacá ndís'tiī: Cuin'diichí nī ní cundéē nī cuidado ye'nē chi ne'né nī ye'nē vaadī 'cuiica caati 'ii'n'yā'n nguéé ndaaca yā vida cue'n'e daān'ma'n cáávā chi véé n'deeē n'dái ye'nē yā.

¹⁶ Tuu'mi ní Jesús mii'n ca'n'a yā chiī yā ejemplo 'cūū 'ii'n'yā'n: 'Áámá sa'nā 'cuiica véé yá'nā ye'nē sa chi neenē n'deeē chiīnu sa. ¹⁷ Sánā mii'n ní nadicádíinuu'n sa ní ca'nā sa: ¿Táácā diín ti nguéé cuescomate ch'εete naachi nadidaamá cosecha ye'né? ¹⁸ Ní ca'n'a sa: 'Túúcā diín. Cúndεevé cuescomate ye'né ní ndiīn taama chi ch'εeté ca ní mii'n nadaamá tanducué'nē cosecha ye'né ndúúcu dendú'ū ye'né. ¹⁹ Tuu'mi ní caa'n'mán māa'n cuuvi alma ye'né. Dii alma ye'né de'ε chúúca n'dai dii. Néenē n'deēē véε ye'nē di chi nguáín'dai chí 'náán n'dai cuchéé. Maa'n ní ntaavi'tuunúūn cuchéé, cu'u, ní cuuvi yéénú. ²⁰ Naatī Ndyuūs ca'n'a yā chii yā sa'nā: Díí sa'nā chi cheεchi tiīn di. Maa'nguuiinú 'cūū ca'n'a di 'cuūví di. Ní chíín chí nnguáín'dai di chi vaadī 'cuiica ye'nē di, ¿du'ú cuuvi ye'né? ²¹ Ní Jesús nga'n'a yā: 'Tíicā 'ii'n'yā'n chi nguain'dai yā chi véé ye'nē maán yā cáávā maa'n yā naati 'ii'n'yā'n s'lee'n ní nguéé véé ye'né yā nanáán Ndyuūs.

Ndyuūs idiín yā cuidado nducyaaca 'ii'n'yā'n chi daiyá yā

(Mt. 6.25-34)

²² Jesús nga'n'a yā ngii yā discípulos ye'nē yā: Cáávā chuū chí nga'ná ngií ndís'tiī. Nguéé nadicádiinuu'n nī ye'nē vida ye'nē maa'n nī ye'nē chí nge'e nī cáávā vida ye'nē nī ndii nguεε ndúú cáávā catecaí nī ye'nē cuerpo ye'né nī. ²³ Vida ní ya'ai ca chíí'vē nguéé ti chi nge'é nī. Ní cuerpo ní ya'ai ca chíí'vē nguéé ti catecaí nī.

²⁴ Nadicádíinuu'n nī ye'nē 'yaādā chí nguuvi tī cuervos. 'Yaada s'ee'n ní nguéé ngiīnu tī ndaata; ndií nguéé ndúú ingii cosecha ye'né tī chí che'e tī; ndií nguéé ndúú véé ra vaacú tī chí nguain'dai tī; ndií nguéé ndúú cuescomates ye'nē tī. Ní Ndyuūs nga'a yā chí nge'e tī. ¿Áá ya'n'ai ca chíí'vē ndís'tiī nguéé tí 'yaada s'ee'n? ²⁵ ¿Du'ú 'áámá chéé ndís'tiī cuuvi cundéé nī cuidado ní n'deeē n'dái nacadiinúūn nī ní ntiinee nī ma'n'a metro ye'nē chí yaacu nī? ²⁶ Ndúúti chí nguεε cuuvi diín nī chuū chí 'líín ¿de'ε cúúví chí indeé nī cuidado ní n'deeē n'dái nadicádíinuu'n nī ye'nē dendu'ū chí n'gεete cá?

²⁷ Cuin'diichí nī naāndā táácā n'giita. Nguéé din'dái tíinūūn, ndií nguéé ndúú idin'dái hilo. 'Úú nga'ná ngií n'dís'tiī ti rey Salomón canúūn yā catecaí yā chí n'dεevéé n'dai ye'nē rey nguéé neenē n'dεevéé tan'dúúcā 'áámá naāndā s'ee'n. ²⁸ Nduuti chí Ndyuūs nga'a yā catecai n'daacā naāndā chí maa'n ní snéé cuεeti ní cavyaa'n ní nti'tí ní 'ii'n'yā'n 'neen yá'n'a yā, n'deēē cá Ndyuūs téē yā ndís'tiī ti Ndyuūs diín yā cuidado ye'nē ndís'tiī chí dúú'vīi i'téenu nī Ndyuūs. ²⁹ Ndís'tiī ní nguéé in'nuún nī

chi che'e nī o cu'ú nī. Nguéé nadicádíinuu'n nī ye'nē ní 'cuεetinéé 'diín nī. ³⁰ Tí 'ii'n'yā'n chí nguéé ye'nē ndaata Israel o judíos in'nuún yā tanducué'nē dendu'ú 'cūū. Naati ndís'tiī ní véé 'aama Chiidá nī chí 'āā déenu yā ye'nē tanducué'nē dendu'ū chí necesidades ye'nē ndís'tiī. ³¹ Vmnaá'n vmnaa'n ndís'tiī ní cánéé chí in'nuún nī Ndyuūs ní ye'nē nducué'nē ye'nē chí Ndyuūs nga'n'a ntiīnyúūn yā, ní 'íicú Ndyuūs téē yā ndís'tiī tánducuen'ē dendu'ū.

Vaadī 'cuiica chí véé na va'ai cheeti nguuvi

(Mt. 6.19-21)

³² Ca'n'a Jesús: Ndís'tiī chí tan'dúúcā 'iiti cuūchī ye'né 'tiicá nī. Nguéé 'va'á nī ti Ndyuūs Chiida yú ne'né yā téē yā ndís'tiī dendu'ū ye'nē naachí nga'n'a ntiīnyúūn yā. ³³ Cuin'diicui nī chí véé ye'nē nī ní ca'á nī 'ii'n'yā'n chí nguéé véé ye'nē yā. Dii'n n'daacá nī caati cuuvi ye'né nī vaadī 'cuiica ye'nē va'ai cheeti nguuvi naachi 'ii'n'yā'n duucu nguéé cuuvi cundaa yā, ndii nguεε nduu 'yéevé cuuvi di'tuuví tī. ³⁴ Caati naachi canéé vaadī 'cuiica ye'né nī, mii'n canee staava ye'né nī chí nadicadiinúūn nī ye'nē nducué'nē.

Canéé chí candéé nī cuidado ye'nē nducué'nē

³⁵ 'Cuεetinee chiichi n'daacā ndúúcu catecai nī. Cuεchiichí nī paño cheeti nī 'íicú candεε nī lámparas ye'nē nī chí ngiichi. ³⁶ 'Cuεetinéé ndís'tiī tan'dúúcā 'áámá sa'nā chí snéé ngiinu sa chí ndaa patrón ye'nē sa naachi n'giindivaacú 'ii'n'yā'n. Ní maa'n nda'ai sa cheendi va'āí ní taachi ndaa yā chí di'cuεecú yā tuu'mí nūūn nn'guaān sa ye'nē yā. ³⁷ De'ε chúúca n'dai mozos chí diīn mandado ní taachi ndaa Señor mii'n ní ndaaca yā mozos chí sндуuchí yā. Cuaacu ní'nyúūn nga'ná ngií ndís'tiī chí Señor mii'n ní cuεchiichí n'daacá yā paño cheeti yā. Ní Señor mii'n ní diín yā chí mozos 'cuεete sa na mesa. Tuu'mi ní Señor mii'n 'cuíi yā cu'u che'e mozos. ³⁸ 'Áará chí Señor mii'n ndaa yā ma'n'a yaaa'n o taachi 'āā cuéé chidεeve nguuvi ní ndaacá yā mozos chí sндуuchi sa. De'ε chúúca n'dai mozos ti sндуuchí yā. ³⁹ Ndís'tiī ní cadíinuu'n nī chuū. Ndúúti chí 'ii'n'yā'n vaacu déenu yā de'ε hora chí ndaa chí duucu, cuaacu ní'nyúūn 'cuεeti nduuchí yā ní nguéé 'cuaa'n yā chí duucu na vaacú yā. ⁴⁰ 'Tiicá ntúūn ndís'tiī 'cuεetinéé yaá'n nī ti hora chí nguéé inacádiinuu'n nī 'úú chí Sa'nā chí Daiyá Dendyuūs ní ndaa taama vmné'nēe.

Ye'nē mozo chí din'daacā ndúúcu mozo chí nguεε

din'daacā

(Mt. 24.45-51)

⁴¹ Tuu'mi ní Pedro mii'n ní ca'n'a yā chii yā Jesús: N'dií, Señor, ¿'áá ca'n'a nī ejemplo 'cūū caavā nús'uu o caavā nducyaaca 'ii'n'yā'n?

⁴² Jesús mii'n ní ca'n'a yā: ¿Du'ú dueño ca'a yā ntiīnyu'n chí s'neen yā vmnaa'n ye'nē va'ai ye'nē yā 'áámá mayordomo nduuti chí nguεε ca'a sa chí che'e mozos ye'né yā hora chí che'e sa? ⁴³ De'ε chúúca n'dai mayordomo chí diīn sa ntiīnyu'n taachí dueño mii'n ní ndaa yā ní nan-

daaca yā mayordomo chi diin sa tan'dúucā chi neⁿe yā.
⁴⁴ Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿá ngíí ndís'tií chi dueño miiⁿ ní cuⁿ'néen yā mayordomo miiⁿ chi caaⁿ'maⁿ ntiinⁿnyuⁿ sa yeⁿ'ē tanduvéé chi vεε yeⁿ'e yā. ⁴⁵ Ndúúti chi mayordomo miiⁿ nadicádiinuuⁿ sa na staava yeⁿ'e sa chí dueño cuuvi 'náaⁿ yā nndaa yā tuu'mi ní tuca'a sa 'cuen'e sa mozo ndúúcu n'daataá chi snéé caadi 'iyyū ní nge'e sa ní ngí'i sa ndúúcu amigos yeⁿ'e sa ní cuu'vi sa.
⁴⁶ Tuu'mi ní dueño miiⁿ ní ndáa yā nguuvi chi mayordomo nguéé cānee ngíinu sa ní 'áamá hora chi nguéé déenu sa. Ní dueño miiⁿ ca'á yā castigo ch'εεte ca mayordomo miiⁿ tan'dúucā chi Ndyuūs ca'a yā castigo 'iinyāⁿ chi nguéé i'téenu yā 'yā. ⁴⁷ Mayordomo chi deenu sa chí neⁿ'e dueño yeⁿ'e sa naati nguéé véé yaaⁿ sa ndíí nguéé ndúú diiⁿ sa chí ngaⁿ'a dueño yeⁿ'e sa cuuvi sa castigado ndúúcu neen'e n'deeε cuūvi 'cuen'ē yā saⁿ'ā. ⁴⁸ Naati mayordomo chi nguéé déenu sa taacā neⁿ'e dueño yeⁿ'e sa chí diiⁿ sa, ní diiⁿ sa chí nguéé n'daacā chi cuuvi sa castigado, tuu'mi ní cuuvi sa castigado ndúúcu 'téε nūu cuūvi cuen'ē yā saⁿ'ā. 'Áa du'ú nūuⁿ saⁿ'ā chí n'deeé nga'a dueño yeⁿ'e sa, dueño miiⁿ ní n'deēε cá caaca yā cuenta yeⁿ'ē chí diiⁿ sa. 'Iinyāⁿ chí nga'a n'deēε cá táamá yā, 'iinyāⁿ miiⁿ n'deēε cá caaca yā cuenta yeⁿ'e chí diiⁿ taamá yā.

Véé 'áamá 'uūvi taaⁿ 'iinyāⁿ cáávā Jesús miiⁿ
 (Mt. 10.34-36)

⁴⁹ 'Úú Jesús ní ndāa chí cu'neén yaⁿ'ā ná in'yeendí 'cūū. Dε'ε ca neⁿ'é diiⁿ nduuti chí 'āā ngiichi. ⁵⁰ Canéé chí 'úú 'cuenú cuuvi n'deeε n'dái ní neⁿ'é chí 'cuenú cuuvi ndíí taachi 'āā cuuvi cuaacu tanducuén'ē. ⁵¹ ¿'Áá nadicádiinuuⁿ ní chí 'úú ndaá chí ndéε vaadi 'diin' 'iinyāⁿ yeⁿ'e in'yeendí 'cūū? 'Úú ní ngaⁿ'á ngíí ndís'tií chí nguéé cuaacu caati ndéε vaadi 'caa'va, ní 'iinyāⁿ 'caa'vá yā ndúúcu táamá 'iinyāⁿ. ⁵² Ndíí tiempo miiⁿ ndíí tiempo chí cuchí, nduuti chí nyuⁿ'u 'iinyāⁿ na 'áamá va'āi ndúúcu vaadi 'caa'va 'cuetinéε yā, 'iinu yā ní caⁿ'a yā contra yeⁿ'ē na 'uuvi yā ní 'uuvi yā ní caⁿ'a yā contra yeⁿ'ē ná 'iinú yā. ⁵³ Saⁿ'ā chí véé daiya sa ní 'caa'va sa ndúúcu daiya sa, 'íicú daiya sa ní 'caa'vá sa ndúúcu chí idá sa. Ní 'áamá n'daataá nguéé cuuvi n'diichi tá daiya tá, 'íicú daiya ntúūⁿ tá nguéé cuuvi n'diichi tá chεεcu tá. Ní taⁿ'ā indá'ā tá ní 'caa'vá yā ndúúcu dicuūnú ta, ní dicuūnú ta ní 'caa'vá yā ndúúcu tán'ā indá'ā tá.

Señales yeⁿ'e tiempo 'cūū
 (Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)

⁵⁴ 'Tiicá ntúūⁿ ngaⁿ'a Jesús ngii yā 'iinyāⁿ: Taachí ndís'tií inaaⁿ ní méēε chí íneeⁿ naachí ngiiya 'yáⁿ'ā, tuu'mi ní ngaⁿ'a ní chí 'cuen' cūúvi. Ní 'tíicā ngii. ⁵⁵ Ní taachí ngéenu 'yúúné cuááⁿ ndiiyā ngaⁿ'a ní chí cuuvi yāāaⁿ 'iicu ní ngii. ⁵⁶ Ndís'tií chí 'uūvi naaⁿ 'uūvi cheendi ní déenu ní taaca canéé nánguuví ndúúcu na yaⁿ'á, taachi ndaā 'íi'nūuⁿ ní taachi cuuvi 'cuen' cuuvi. ¿Dε'ε cūúvi chí nguéé déenu ní yeⁿ'e señales chí inaaⁿ ní yeⁿ'e tiempo 'cūū?

Diiⁿnyú yiiⁿnu di tun'dáá n'dai di ndúúcu 'iinyāⁿ chí táaⁿ yā yeⁿ'e di
 (Mt. 5.25-26)

⁵⁷ Tuu'mi ní caⁿ'a Jesús: ¿Dε'ε cūúvi chí nguéé indéε ndís'tií cuidado chεε chí n'daacā chí diiⁿ ní? ⁵⁸ Taachi caⁿ'á ní ndúúcu sán'ā chí táāⁿ ndúúcu ní nanááⁿ juez, n'diichi ní chí indee ní ndúúcu vi'tií cuaaⁿ cyúúni ní diiⁿ ní chí 'cuetinéε n'dáaca ní ndúúcu vi'tií ní 'iicu nguéé caⁿ'a ní nanááⁿ juez. Ní juez miiⁿ nca'á yā ndís'tií ta'ā policía, ní policía miiⁿ ní cu'nuūⁿ sá ndís'tií vácū. ⁵⁹ 'Úú ngaⁿ'á ngíí ndís'tií ti nguéé nan'dáa ní vácū neⁿ'e chí nguéé 'cuiinu nadíivē tanducuén'ē chí ndiicuí ní.

N'dáacā n'dai chí ndaacadaamí ní yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e ní

13 Ndáa n'duuví saⁿ'ā nanááⁿ Jesús ní caⁿ'a sa chíi sa Jesús tan'dúucā chí diiⁿ gobernador Pilato. Ca'a yā orden chí ch'iin'nuⁿ sa n'dúúvi 'iinyāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'ā Galilea ní staⁿ'a yā yuuúⁿ yeⁿ'e 'iinyāⁿ s'een ndúúcu yuuúⁿ yeⁿ'ē 'iiti chí 'āā 'nín'núⁿ 'iinyāⁿ Israel s'een chí ca'a yā ofrenda yeⁿ'é Ndyuūs. ² Jesús ní caⁿ'a yā chíi yā 'iinyāⁿ s'een: ¿'Áá nadicádiinuuⁿ ndís'tií chí 'iinyāⁿ s'een yeⁿ'e yáⁿ'ā Galilea ch'eenu yā 'tíicā ti véé ca nuuⁿndi yeⁿ'e yā nguéé ti tanán'ā 'iinyāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'ā Galilea? ³ 'Úú ngaⁿ'á ngíí ndís'tií: Nguéé 'tíicā. Ndúúti chí ndís'tií nguéé ndaacadaamí ní yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e ní, tuu'mi ní nducyaaca ndís'tií 'cuūvi ntúūⁿ ní cuen'e daāⁿmaⁿ. ⁴ ¿Dε'ε nadicádiinuuⁿ ndís'tií yeⁿ'é ndu'ū ndíti- in'yu 'iinu 'iinyāⁿ chí ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ sndaā nduūu torre na yāā Siloé vmnááⁿ yā ní nducyáácá yā chíi yā? ¿'Áá nadicádiinuuⁿ ndís'tií chí 'iinyāⁿ s'een véé ca nuuⁿndi yeⁿ'e yā nguéé ti tanán'ā yā chí snéε yā na yāā Jerusalén? ⁵ 'Úú ní ngaⁿ'á ngíí ndís'tií chí nguéé 'tíicā. Nduuti chí ndís'tií ntúūⁿ nguéé ndaacadaamí ní yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e ní, tuu'mi ní nducyaaca ndís'tií 'cuūvi ní cuen'e daāⁿmaⁿ.

Ejemplo yeⁿ'e yáⁿ'á yeⁿ'e n'guíidíi yaaⁿ nguuví chí nguéé n'gui'i yeⁿ'e

⁶ Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā ejemplo 'cūū: 'Áamá saⁿ'ā ní catá'āi 'áamá yáⁿ'á yeⁿ'e n'guíidíi yaaⁿ nguuví yeⁿ'e sa naachi véé yáⁿ'ā chεeti chéεn yeⁿ'e sa. Chó'oo tiempo ní cheⁿ'e sa in'nuuⁿ sa n'gui'i yeⁿ'e yáⁿ'á yeⁿ'e sa ní nguéé ndaacā sa n'gui'i yeⁿ'e. ⁷ Tuu'mi ní caⁿ'a sa chíi sa 'iinyāⁿ chí diiⁿ yā ntiinⁿnyuⁿ yeⁿ'e yáⁿ'ā yeⁿ'e sa: 'Áā 'iinu nduūyū chí ichíi ní nguéé indaāca n'gui'i na yáⁿ'á 'cūū. 'Caaca ní yáⁿ'á. ¿Dε'ε cuuvi chí yáⁿ'á di'vaachi na yáⁿ'ā naachi snéε yáⁿ'á 'cūū? ⁸ Naati saⁿ'ā chí idiin ntiinⁿnyuⁿ na yaⁿ'ā miiⁿ nán'guεεcútaⁿ'ā sa: N'díí, señor, 'āā canéé rá nduuyú 'cūū ní 'úú nadidεév yáⁿ'á yeⁿ'e ní ca'á taavi abono yeⁿ'e. ⁹ Ní nduuti chí 'cuūndí n'gui'i yeⁿ'e ní n'daacā. Nduuti chí nguéé, ní 'caaca ní.

Jesús diiⁿ yā chí nduūvā yeⁿ'e 'áamá n'daataá chí neené n'guutíi

¹⁰ Nguuvi sábadu chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iinyāⁿ Israel s'een, Jesús ngi'cuen' yā na 'áamá yaacū sinagoga.

¹¹ Miiñ ní canéé 'áámá n'daataá chí 'áá ndítiiñ'yu 'iinu ndúuyū chí ndii n'guuti ta cáávā chí diiñ espíritu yeñ'e yááñ'nguiñūñ 'tíicā ndúúcū ta. Ndíí mar 'áámá naañ nguéé ngíí ndaa cuaacú ta. ¹² Taachí Jesús n'diichí yā n'daata miiñ yaa'ví yā tán'ā ní cañ'a yā chí yā tán'ā: N'dií, n'daataá, ¿'áá neñ'e nī chí nduuví cuaacú nī?

¹³ Jesús sn'duú yā ta'a yā vmaañ yeñ'e n'daātā miiñ. Tuu'mí nūñ ndaā cuaacu n'daataá mííñ ní n'daataá mííñ ní ngañ'a yā: De'ē chúúcā ch'ēte Nduyūs. ¹⁴ 'Iiñ'yāñ chí ngañ'a ntiñnyúñ yā yeñ'e yaacu sinagoga nduuví taáñ yā ti Jesús miiñ ní diyíicú yā n'daataá mííñ nguuví chí 'iiñ'yāñ ntaavi'tuunúñ yā. Ní ngañ'a yā ngii yā nducyaaca 'iiñ'yāñ: Jaāñ nguuví nūñ canee chí diiñ 'iiñ'yāñ ntiñnyuñ ní nguuví s'een 'iiñ'yāñ cuuvi chí yā nanáañ Jesús miiñ ní cuuvi diiñ yíicú yā 'iiñ'yāñ s'een, naati nguéé cuuvi diiñ yā 'tíicā nguuví chí ntaavi'tuunúñ 'iiñ'yāñ.

¹⁵ Tuu'mí ní Jesús nan'guēcútañ'a yā yeñ'e sa: Ndís'tií sañ'ā 'uūví naañ 'uūví cheendí nī, ¿'áá nguéé in'daatí ndís'tií 'iiti yeñ'e nī naachi snéé 'iiñ'yāñ ní ngeñ'é nī ngañ'a nī nuññ'ñ 'iiti nguuví chí ntaavi'tuunúñ nī? ¹⁶ N'daataa 'cūñ ní yeñ'e ndaata yeñ'e Abraham. 'Áá ndítiiñ'yu 'iinu nduuyū ncachiichí yááñ'nguiñūñ tán'ā. ¿'Áá nguéé canee chí n'daatí tán'ā miiñ yeñ'e ca'ai nguuví chí ntaavi'tuunúñ nī?

¹⁷ Taachí Jesús miiñ cañ'a yā chuū, taanduvéé yā chí taañ yā yeñ'e yā ní 'cuináañ yā. Nducyáácá 'iiñ'yāñ yeñ'e yáāñ miiñya yeñ'e n'dai yā yeñ'e tanducuéñ'e denduū chí n'geete chí diiñ Jesús miiñ.

Ejemplo yeñ'e nduuti yéñ'e yíivē ntí'yāā

(Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)

¹⁸ Jesús cañ'a yā: ¿De'ē tan'dúúcā naachí Nduyūs ngañ'a ntiñnyúñ yā? ¿De'ē nadídaamá nduúcū?

¹⁹ Tan'dúúcā nduutií yeñ'e yíivē ntí'yāā chí 'áámá sañ'ā ní sta'ā sa ní chíññ sa na yáñ'ā yeñ'e sa. Yaāta miiñ ní chí'iita tan'dúúcā 'áámá yáñ'ā ch'ēte. 'Yááda yeñ'e nan-guuví din'dái tí 'deécé tí na dúññ.

Ejemplo yeñ'e levadura yeñ'e pan

(Mt. 13.33)

²⁰ Jesús ní cañ'a ntúñ yā: ¿De'ē tan'dúúcā naachí Nduyūs ngañ'a ntiñnyúñ yā? ²¹ Tan'dúúcā 'aama táañ levadura yeñ'e pan chí 'áámá n'daataá chistañ'ā tá nguaañ 'iinū medidas harina ndíí chí nan'guiita tanducuéñ'e yaāchí yéñ'e.

Cheendi va'āi 'tuucuú

(Mt. 7.13-14; 21-23)

²² Taachi Jesús canúñ yā yúñí chí cho'ó yā na yáañ Jerusalén cuéñ'e yā tanáñ'ā yáāñ n'geete ndúúcū yáāñ n'gaiyāā ní ngí'cueñ'e yā 'iiñ'yāñ. ²³ Tuu'mí ní 'áámá sañ'ā ndaā sa nanáañ yā ní ntiñguuneñ'e sa: N'dií, Señor, ¿'áá duū'ví 'iiñ'yāñ chí nnguañ'ai yā? Jesús miiñ ní cañ'a yā chí yā sañ'ā miiñ: ²⁴ Díñ nī tanducuéñ'e chí cuuví nī chí cundaá nī cheendi va'āi 'tuucuú caati ngañ'á ngíí ndís'tií chí nééñ'e 'yaañ 'iiñ'yāñ neñ'e yā cundaá yā cheendi va'ai 'tuucuú chí candéé naachi Nduyūs nadanguañ'ai yā 'iiñ'yāñ

naati nguéé cuuvi díñ yā. ²⁵ Taachi 'iiñ'yāñ yeñ'e va'ai nducueñ'e yā ní n'gaadí yā cheendi va'āi yeñ'e ndís'tií, tuu'mí ní ndís'tií snee nī cuaañ chuva'āi. Ní dí'cuēcú nī cheendi va'āi ní caañ'mañ nī: Señor, Señor, nn'guaāñ nī yeñ'e nū. 'Iiñ'yāñ yeñ'e va'ai ní nan'guēcútañ'a yā: Nguéé in'diichí ndís'tií ndii nguēe deenú tíí ndiicá nī. ²⁶ 'Áará chí ndís'tií ní tucá'a nī caañ'mañ nī 'tíicā: Che'é nū ní chí'i nū ndúucu nī taachi n'dií ní chí'cueñ'e nī 'iiñ'yāñ na yúñí yeñ'e yáāñ vaacú nū. ²⁷ 'Iiñ'yāñ yeñ'e va'ai miiñ ní caañ'mañ yā cuuvi yā 'iiñ'yāñ s'een: 'Úú ngañ'á ngíí ndís'tií ti nguéé in'diichí ndís'tií ndíí nguéé deenú tíí ndiica nī. Cueeví nī yeñ'e nducyaaca ndís'tií ti nguéé n'daācā idiíñ nī. ²⁸ Cuaacu chí ndís'tií snaañ nī chí-ida yú s'een Abraham, ndúúcū Isaac, ndúúcū Jacob, ndúúcū nducyaaca profetas chí ndii cuáañ vmaañ snéé yā naachi Nduyūs ngañ'a ntiñnyuñ. Ní ndís'tií ní 'cuēetinée nī cuáañ chuva'āi. Miiñ ní cuēcú nī ní che'é nī 'diñ'yúñ nī. ²⁹ 'Iiñ'yāñ s'een chí yā yeñ'e nducueñ'e cuaañ yeñ'e in'yeendí 'cūñ ní ndaa yā nanáañ Nduyūs. Chí yā ndíí cuaañ na ican'dáā 'yáñ'ā, ndii cuaañ na ngiiya 'yáñ'ā, ndíí cuaañ 'niiñ'núñ, ndíí cuaañ ndiia, ní 'cuēeté yā na mesa yeñ'e banquete naachí Nduyūs ngañ'a ntiñnyúñ yā. ³⁰ Tuu'mí ní náñ'ā 'iiñ'yāñ chí n'geete chí ngañ'a ntiñnyúñ yā maañ na in'yeendí 'cūñ ní cuuvi ndiicuañ cá yā naachi snéé Nduyūs ní nañ'a 'iiñ'yāñ chí ndiicuañ cá maañ na in'yeendí 'cūñ ní cuuvi n'geete yā naachi snéé Nduyūs.

Jesús cheécú yā cáávā 'iiñ'yāñ yeñ'e yáāñ Jerusalén

(Mt. 23.37-39)

³¹ Nguuví 'cuú nūñ 'áámá chéé 'iiñ'yāñ fariseos ndaa yā nanáañ Jesús ní cañ'a yā: N'dií, Jesús, cuéñ'e nī ti rey Herodes neñ'é yā 'caañ'núñ yā n'dií.

³² Naati Jesús cañ'a yā chí yā 'iiñ'yāñ s'een: Cunañ'á nī nanáañ rey miiñ ní caañ'mañ nī cuuvi nī: N'dií rey, tan'dúúcā 'yuñéé, 'tíicā nī. Cuin'diichí nī, Jesús miiñ ngañ'á yā 'túúcā: 'Úú itun'daá espíritu yeñ'e yááñ'nguiñūñ yeñ'e 'iiñ'yāñ ní díñ chí nduūvá yeñ'e 'iiñ'yāñ maañ-guuví ndúúcū cavyaañ, tuu'mí ní 'cuiñu ntiñnyuñ yeñ'e damáñ. 'Tíicā canee chí díñ ná 'iññū nguuví. ³³ Naati 'úú ní canéé chí caacá cuaañ cyúñí ní díñ ntiñnyuñ yeñ'e maañ ndúúcū cavyaañ ndúúcū damáñ, caati nguéé canéé chí 'cuuví 'áámá sañ'ā profeta ch'ēte chí diiñ ntiñnyuñ yeñ'e Nduyūs 'áámá lado yeñ'e yáāñ Jerusalén ti na yáāñ Jerusalén chí 'caañ'núñ yā sañ'ā profetas.

³⁴ Jesús cañ'a yā chí yā 'iiñ'yāñ yeñ'e yáāñ Jerusalén: Ndís'tií chí 'muuñ n'giiñ'nuñ nī 'iiñ'yāñ profetas ní ngí'tuú nī 'iiñ'yāñ chí Nduyūs dicho'ó yā chí ndēe yā nduudu yeñ'e yā. Ní Jesús cañ'a yā: Neené n'deēe cuuví neñ'e nadaamá daiyá 'iiñ'yāñ yáāñ Jerusalén miiñ tan'dúúcā 'áámá tú'u nadaamá tí daiya tí máañ ngeēchi tí, ní nguéé 'cuúñ nī. ³⁵ 'Túúcā cañ'a yā: N'diichí ndís'tií. Vaacú nī cu'néñ'e maāñ. Ní ngañ'á ngíí ndís'tií chí 'áá ntéé snaañ nī 'úú ndíí ndáá tiempo chí caañ'mañ nī yeñ'e: De'ē chúúcā n'dai 'iiñ'yāñ chí cuchii yā ndúúcū chí duuchi Señor 'iivú Nduyūs ti 'iiñ'yāñ yeñ'e Nduyūs.

Jesús díñ yā chi nduūvā yen'e 'áámá sa'nā

14 'Áámá sábadu, nguuvu chi ntaavi'túunuūn 'iñ'yān, Jesús sndaā yā ní che'n'e yā 'áámá va'ai yen'e 'áámá sa'nā fariseo chí nga'n'a ntiinnyu sa. Ní tanán'a sa'nā fariseos canee ngiinu sa Jesús de'e chí ca'ná yā chí díñ yā. ² Tuu'mi ní ndaā nanáán Jesús 'áámá sa'nā chí ngiitā ní ndiitúú núúnmán ch'etete sa. ³ Jesús ca'n'a yā chí yā maestros yen'e ley ndúúcu sa'nā fariseos: ¿'Áá 'cuaa' ley miin chí cuuví díñ chí nduūvā yen'e 'iñ'yān nguuvu chí ntaavi'tuunúún yā?

⁴ Sa'nā s'een ní 'diiñ 'diiñ ch'etinee sa ní nguée nan'guεεcuta'n'a sa. Tuu'mi ní Jesús sta'á yā ta'a sa'nā chí ndiitúú ní díñ yā chí nduūvā yen'e sa'nā miin. Ni yaa'vi yā sa'nā chí cuna'n'a sa. ⁵ Cuayiivi ní Jesús yaa'vi yā sa'nā s'een ní ca'n'a yā: ¿Ch'eē ndís'tiī ndúúti chí 'áámá burro o 'áámá itiindu yen'e nī cun'dáá nuún tī na 'áámá viini ní nguée tuu'mi nūu' nntun'dáa nī 'iiti 'áará chí nguuvu chí ntaavi'tuunúún 'iñ'yān?

⁶ Sa'nā s'een nguée chí nan'guεεcuta'n'a sa cucáávā nduudu chí nga'n'a yā.

'Iñ'yān chí invitado yā naachi n'giindivaacu 'iñ'yān

⁷ Taachí Jesús n'diichí yā táácā díñ 'iñ'yān chí invitados chí ndεεve yā silla yen'e mesa chí lugar chí n'daacā ca, tuu'mi ní ca'n'a yā 'áámá ejemplo chí 'tεε nguεε dááma ndúúcu 'iñ'yān chí díñ yā invitados. ⁸ Nga'n'a yā 'tíicā. Taachi 'áámá 'iñ'yān díñ yā invitar díi naachí n'giindivaacu 'iñ'yān nguée 'cuūndī di na silla vmnán' vmnaa' caati cuuvi ndaa táámá 'iñ'yān invitado chí ch'etete yā nguée ti díi. Ní silla miin ní caava 'iñ'yān miin. ⁹ Ní taachí ndaa 'iñ'yān chí ch'etete ca yā, tuu'mi ní 'iñ'yān chí díñ yā invitar di ndaa yā nanáan di ní caa'n'mán yā cuuvi yā díi: Cu'neen di lugar 'cūū yen'e 'iñ'yān 'cūū. Tuu'mi ní cuuví 'cuináan di ní 'cuūndī di na silla n'díi naa' n'giinu. ¹⁰ Taachí 'iñ'yān díñ yā invitar díi ca'n'a di 'cuūndī di na silla ndíi naa' n'giinu. Ní taachi ndaá nanáán díi 'iñ'yān chí díñ yā invitar díi, tuu'mi ní caa'n'mán yā cuuvi yā díi: Díi sán'a chí n'dai nduucú, caaca dí cuaa' n'iin'nu'. Ní 'áá n'daacā cuuvi yen'e di nanáán 'iñ'yān chí vεεté yā na mesa. ¹¹ 'Iñ'yān chí dich'etete maán yā táámá 'iñ'yān ní díñ yā chí ndiicuu' yā. Ní 'iñ'yān chí maan yā díñ chí ndiicuu' yā tááma 'iñ'yān ní díñ yā chí ch'etete yā.

¹² Tuu'mi ní Jesús nga'n'á yā ngii yā sa'nā chí díñ invitar 'iñ'yān s'een: Díi taachí in'nuu' di chí che'e nguai' di o chí che'e nguūnū di, nguée 'cuai di 'iñ'yān chí n'dai ndúúcu di, ndíi nguée ndúú ví'i rá di, ndíi nguée ndúú 'iñ'yān yen'e di, ndíi nguée ndúú 'iñ'yān na n'iin'nuū' va'āi yen'e di chí 'cuíca yā caati 'iñ'yān s'uun ní díñ n'túu' yā invitar díi chí che'e di nduucú yā. 'Tíicā ní nadí've yā di in cáávā chí ca'a di chí che'e yā. ¹³ Naatí taachi idin'dái di 'aama comida n'dai, 'cuai dí 'iñ'yān chí ndaachí snee yā, ndúúcu 'iñ'yān chí nguée ngii ngiicá yā, ndúúcu chí ngai yó'o, ndúúcu 'iñ'yān chí ngueenáan. ¹⁴ Ní caa'n'man 'iñ'yān s'een yen'e di: De'e chúucā n'dai di. Ti 'iñ'yān s'een nguée nteé yā díi. Naati Nduuūs nadí've yā díi taachí

ndaa nguuvu chí 'iñ'yān chí n'dai nduuchí yā yen'e nguuaa' tinán'a.

Ejemplo yen'e 'iñ'yān chí che'e yā cena chí ch'etete

¹⁵ Taachi 'áámá 'iñ'yān chí vée yā na mesa miin ch'iin-diveén yā chuū, ca'n'a yā chí yā Jesús: De'e chúucā n'dai chí ca'ná yā che'e yā pan naachí Nduuūs nga'n'a ntiinnyú' yā.

¹⁶ Tuu'mi ní Jesús ca'n'a yā ejemplo 'cūū: 'Áámá sa'nā ca'ā sa chí din'dái yā 'áámá chí che'e nguūnū 'yaa' 'iñ'yān, ní idii' sa invitar n'dee' n'dái 'iñ'yān. ¹⁷ Ní taachi 'āā chaa che'e nguūnū yā dicho'o yā 'áámá mozo chí ca'n'a sa cuuvi sa 'iñ'yān chí ndii yā invitado: Cuchíi nī. 'Āā vée tanducué'n'e chí che'e nguūnū yú. ¹⁸ Nducyaaca yā ní tucá'a yā ca'n'a yā 'tíicā: Ch'etinúu' nī yen'é. Ní 'áámá sa'nā ní ca'nā sa: Cáámá ch'iinū 'caí 'áámá finca ní cánée chí ca'ná n'diichí finca, chíi' chí ch'etinúu' nī yen'é. ¹⁹ Táámá yā ní ca'n'a yā: 'Caí nyu'u yáandā itiindu ní ne'né díñ ntiinnyu' ndúúcu tī. Ngii' favor. Ch'etinúu' nī yen'é. ²⁰ Táámá yā ní ca'n'a yā: Cáámá ch'iinu ch'iindivaacu chí chíi' nguée cuuvi ca'ná. ²¹ Taachí nguεεcunée mozo, ca'n'a sa chuū chí sa 'iivi sa. Tuu'mi ní 'iivi miin nduuvu taán yā ní ca'n'a yā chí yā mozo miin: Cuen'e di cuaa' ní'vεε ndúúcu cuaa' cyúúní yen'e yáán ní candée di 'iñ'yān ndaachí, ndúúcu 'iñ'yān chí nguée ngii ngiicá yā, ndúúcu 'iñ'yān chí ngai yó'o, ndúúcu 'iñ'yān chí ngueenáan. ²² Sán'a mozo ní cuen'e sa. Cuayiivi ní ndaā sa ní ca'nā sa chí sa 'iivi sa: N'díi, señor, 'āā díñ tan'dúucā chí nga'n'a nī ní vée cá lugar chí 'cucéete 'iñ'yān na mesa. ²³ Ca'n'a señor miin chí yā sa'nā mozo miin: Cuen'e di cuaa' cyúúní n'geete ndúúcu yúúní chí vée chí neēen cuáán 'diitū ní di'cuítu di 'iñ'yān chí chí yā na vaacú ní 'lícú cuuvi diitúu' na vaacú. ²⁴ Ti 'úú ní nga'n'á ngii ndís'tiī chí mar 'áámá sa'nā chí díñ invitar sa'nā vmnaa' nguée 'cuún' ndaa sa che'e nguūnū sa nduucú na mesa yen'é.

'Iñ'yān chí ca'n'a yā ndúúcu Jesús canee chí 'cuéenu yā cuuvi

²⁵ Cuayiivi míi' neéné n'dee' 'iñ'yān cuen'e yā ndúúcu Jesús. Ní Jesús miin ní ca'n'a yā chí yā 'iñ'yān s'een 'áámá ejemplo: ²⁶ Ndúúti chí 'áámá 'iñ'yān ne'n'e ca yā chíidá yā o chεεcú yā o n'daataá yen'e yā o daiya yā o 'díñu yā o ví'i yā o vida yen'e maán yā nguée ti 'úú chí Jesús, nguée cuuvi discípulo yen'é. ²⁷ 'Āā du'ú nūu' chí ca'n'a yā nduucú ní nguée ndée yā cruz yen'e yā chí tan'dúucā nducué'n'e chí 'cuen' taavi yā cuuvi cucáávā 'úú nguée cuuvi discípulo yen'é. ²⁸ ¿'Áá cheé nūu' 'áámá ndís'tiī taachí ne'n'e nī din'dái nī 'áámá torre, ¿'áá nguée n'geete nī ní ididuuché nī? ¿'Áá n'deēe díñ nī gasto ndúúti chí tu'née chí'vεε yen'e nī chí 'cuiinu din'dái nī torre yen'e nī? ²⁹ Ní nduuti chí cu'nuú' nī cimientos yen'e torre ní cuayiivi nguée cuuvi din'dái nī torre yen'e nī, tuu'mi ní nducyaaca yā chí snaa' yā 'cáin'nyū'neen yā ndís'tiī. ³⁰ 'Iñ'yān s'een ní caa'n'man yā: Sán'a 'cūū tucá'a sa din'dái sa ní nguée ch'iinu di'cuiinú sa. ³¹ Ní Jesús nga'n'a yā 'tíicā: ¿Du'ú rey ndúúti chí canee chí díñ yā

caandaá ndúúcū táámá rey, 'áá nguéé n'giindi yā ndúúcū táámá saⁿá ní ididuuché yā? Nduuti chi tunéén ndiicu mil soldados ní 'iicu ndúúcū chuú nūuⁿ cuuvi 'cuuⁿmaⁿ yā ndúúcū soldados chi ndiichi mil yeⁿē táámá rey. ³² Ní nduuti chi nguéé cuché yā, taachi cuchí yā táámá rey ndúúcū soldados yeⁿe yā chi díiⁿ yā caandaá ní canéé yaⁿ'ai ca yā miⁿ tuuⁿ'mi ní rey miⁿ dicho^o yā 'iiⁿ'yāⁿ chi candéé nduudu miⁿ. Ní 'iicu caaca yā taama rey chi 'cuéetinéé 'diiⁿ yā. Ní nguéé díiⁿ yā caandaá ndúúcū rey yeⁿe yā. ³³ 'Tiicá ntúūⁿ. 'Áá chéé nūuⁿ ndís'tiī nduuti chi nguéé cuⁿ'nee nī tanducuéⁿē chi véé yeⁿe nī, nguéé cuuvi cuuvi ndís'tiī discípulos yeⁿé.

Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿé yiima chi nguéé n'daācā sabor yeⁿé

(Mt. 5.13; Mr. 9.50)

³⁴ Jesús ngaⁿ'a yā: Yiima ní n'dai. Nduuti chí nguéé n'daācā sabor yeⁿé, ¿de'é ca'ā sabor yeⁿé? ³⁵ Nguéé dichíí'vē, ndii nguéé cáávā yāⁿ'āa, ndii nguéé ndúú naachi véé abono, caati canangée yā yiima miⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ chi véé veⁿ yā, 'caandiveén yā yeⁿé.

Ejemplo yeⁿé 'ífti cuūchī chi nindai

15 Nducyáácá saⁿ'ā chí inn'guéé sa yeⁿe yāⁿ'āa ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ nuuⁿndi ndaá yā nanáán Jesús chí 'caandiveén yā nduudu yeⁿe yā. ² Cáávā chuū 'iiⁿ'yāⁿ fariseos ndúúcū maestros chi ngi'cueeⁿ ley ngaⁿ'a yā n'de'ei yā nguáán maán yā contra yeⁿe Jesús. 'Túuca ngaⁿ'á yā: Jesús miⁿ n'gúuⁿ yā chí ndaá nanáán yā 'iiⁿ'yāⁿ chi véé nuuⁿndi yeⁿe yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ miⁿ ngé'e yā ndúúcu yā.

³ Tuuⁿ'mi ní Jesús miⁿ ní caⁿ'a yā 'aama chi 'téé nguéé daama ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ miⁿ. ⁴ Chéé ndís'tiī ndúúti chi véé 'áámá ciento 'iiti cuūchī yeⁿe nī ní nduuti chí 'áámá chéé 'iiti s'uūⁿ cuuvi ndái tī, ¿'áá nguéé cuⁿ'nee nī ndu'u chí cuūⁿ ngéécú nditiiⁿ'yú cuuúⁿ tī na 'cuéétí? Ní caⁿ'á nī inⁿ'uúⁿ nī 'iiti chí nindái míⁿ ndíí taachí ndaaca nī 'iiti miⁿ. ⁵ Ní taachí ndaaca nī 'iiti miⁿ cunⁿ'duú nī 'iiti ná 'diiⁿ mi nī ní candéé nī 'iiti cuūchī miⁿ naachi canéé tanáⁿ'ā 'iiti cuūchī. Ní yeenú n'dai nī. ⁶ Ní taachi ndaa nī na vaacu nī, tuuⁿ'mi ní nadidaama nī 'iiⁿ'yāⁿ chi n'dai ndúúcu nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ na niⁿ'nuúⁿ na va'ai yeⁿe nī. Ní caaⁿ'maⁿ nī cuuvi nī, 'iiⁿ'yāⁿ s'eenⁿ: Ndís'tiī cuuvi yeenú n'dai nī nduucú ní diⁿ'viicu yú ti 'āā n'daaca 'iiti cuūchī yeⁿé chí nīndaí. ⁷ Tuuⁿ'mi ní Jesús ngaⁿ'á ntúuⁿ yā, 'úú ngaⁿ'á ngí ndís'tiī: 'Tíicā véé vaadī yeenú taavi na va'ai chéeti nguuví yeⁿé 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí véé nuuⁿndi yeⁿe yā ní ndaacadaami yā yeⁿé nuuⁿndi yeⁿe yā nguéé ti yeⁿé cuūⁿ ngéécú nditiiⁿ'yú cuuúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dai chí nguéé canee cuumi chí ndaacadaami yā yeⁿé nuuⁿndi yeⁿe yā.

Ejemplo yeⁿé 'áámá cáádí chí nindái

⁸ Ní caⁿ'a Jesús: Du'u 'áámá n'daataá chí véé ndiichi cáádí yeⁿé ta nduuti chí dindai tá 'áámá ¿'áá 'cuuⁿ'míⁿ tá lámpara ní n'daaca tá va'āi, ní inⁿ'nuuⁿ tá ndúúcū cuidado taanduvéé ndíí ndaācā ta tuūmī miⁿ? ⁹ Taachí

ndaācā tá nadaama tá 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dai ndúúcu ta ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ na niⁿ'nuúⁿ va'ai yeⁿe ta ní caⁿ'a tá: Cuuvi yeenú nī nduucú ní diⁿ'viicu yú ti 'āā ndaācā 'áámá cáádí yeⁿé chí chindái miⁿ. ¹⁰ 'Úú ngaⁿ'á ngí ndís'tiī caati 'tiicá ntúūⁿ véé vaadī yeenú nguuaⁿ ángeles yeⁿé Nduu^s cucáāvā 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nuuⁿndi chí ndaaca cadaamí yā yeⁿé nuuⁿndi yeⁿe yā.

Ejemplo yeⁿe saⁿ'ā n'gaiyāá pródigo chí s'neeⁿ sa chiiⁿ-da sa

¹¹ Jesús ngaⁿ'a ntúuⁿ yā ejemplo 'cūu: 'Áámá saⁿ'ā véé 'uūvī daiya sa. ¹² Saⁿ'ā n'gaiyāá daiya sa chí 'líiⁿ ca miⁿ caⁿ'a sá chii sá chiida sa: N'diī, chiidá, téé nī parte chí ituneⁿ 'úú yeⁿe vaadī nguaⁿ'á yeⁿe nī. Chiida sa ní nacaⁿ'á yā ní nca'a yā saⁿ'ā chí parte yeⁿe sa. ¹³ Nguéé chí 'naaⁿ, saⁿ'ā 'líiⁿ ca miⁿ ní nadidaamá sá tanducuéⁿé déndu'ū yeⁿé sa. Ní cuen'e yaⁿ'ai sa táámá país. Míiⁿ chí iinu díiⁿ sa gastar tanducuéⁿé ti díiⁿ sa nducuéⁿé chí nguéé n'daācā. ¹⁴ Ní taachi chí iinu tuūmī yeⁿé sa tanducuéⁿé chí ca'a chiida sa, ndaā 'áámá cuiicu ch'éete na país miⁿ. Sán'ā miⁿ ní ch'eenū n'dai sa chí caati nguéé chí che'e sa. ¹⁵ Saⁿ'ā miⁿ ní ndaā sa nanáán 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe país miⁿ. Ní caⁿ'a sa chí neⁿe sa díiⁿ sa ntiⁿ'nyuⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ miⁿ ní caⁿ'a yā chí yā saⁿ'a miⁿ chí cuen'e sa tanⁿ'duúcā mozo yeⁿé yā ní díiⁿ sa cuidado cuūchí s'een yeⁿé yā. ¹⁶ Saⁿ'ā miⁿ ní nacá diinuⁿ sa chí neⁿé sa che'e sa chí yeⁿé cuuchí s'een caati mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé ca'a yā de'ē véé saⁿ'ā. ¹⁷ Tuuⁿ'mi ní n'gaācu sa ní caⁿ'ā sa nguuaⁿ maaⁿ sa: N'deeⁿ n'dái mozos yeⁿé chíidá chí nge'e yā pan ní neené n'deeⁿ chí nge'e yā véé, 'iicu 'muuⁿ 'úú ní idiíⁿ ntiⁿ'nyuⁿ ní neⁿé 'cuūvī chí cuiicú. ¹⁸ N'daa cá 'muuⁿ. Nan'á n'diichí chíidá ní caaⁿ'máⁿ cuuvi 'iiⁿ'yāⁿ: N'diī chíidá véé nuūⁿndí yeⁿé nanáán Nduu^s chí canéé na va'ai chéeti nguuví ní nanáán n'diī. ¹⁹ 'Áā ntéé n'dai ca 'úú chí tuneⁿ 'úú chí caaⁿ'maⁿ nī chí daiya nī 'úú. Cuⁿ'neéⁿ nī 'úú tanⁿ'duúcā 'aama mozo yeⁿe nī. ²⁰ Tuuⁿ'mi ní cunaⁿ'ā sa ndaā sa nanáán chíidā sa. Taachi indái ca ndaa sa, tuuⁿ'mi ní chíida sa ní n'diichí yā saⁿ'ā ní nee ya'āi 'iinú yā saⁿ'ā. Chíida sa ní cuen'e yā ngeenu yā naachi canéé sá ní tuⁿ'maⁿ'á yā daiyá yā ní tuuⁿ'vi yā cheendi sa. ²¹ Daiya yā miⁿ ní caⁿ'a sa chí sa chíida sa: N'diī, chíidá, véé nuuⁿndi yeⁿé nanáán Nduu^s chí canee na va'ai chéeti nguuví ndúúcū nanáán n'diī. 'Áā n'téé n'dai ca 'úú chí ituneⁿ 'úú chí caaⁿ'máⁿ nī chí daiya nī 'úú. ²² Naati chíida sa míiⁿ ní caⁿ'a yā chí yā mozos yeⁿe yā: Díi mozos, maaⁿ nch'éeté nūu tun'dáa di tíinūuⁿ chí n'dai ca ní cuⁿ'nuúⁿ di saⁿ'ā daiyá. Ní ca'a di chíinūta'āa cunuⁿ ta'ā sa ndúúcū ndaacuú chí cunuⁿ ca'ā sa. ²³ Cuéⁿ'e di canguaiⁿ di itíⁿ indu 'líiⁿ chí 'viicheé. Ní caaⁿ'nuⁿ di 'iiti chí che'é 'nū. Ní díiⁿ 'nū 'viicu. ²⁴ Tí sán'a 'cūu daiyá cuen'e sa yaⁿ'ai ní 'āā tanⁿ'duúcā chí n'dií sá. Maaⁿ ní navaacunée sa ní nduⁿ'uchi sa. Ní tanⁿ'duúcā chí nīndaí sá ní ndaācā sa. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'een ní yeenú taavi yā ní díiⁿ yā 'áámá 'viicu.

²⁵ Ní saⁿ'ā daiyá yā chí vmaⁿ canee sa cuéti. Ní taachí ndaā níinūuⁿ sa ná va'ai, chí indiveeⁿ sa chí itivi saⁿ'ā flauta ní 'iiⁿ'yāⁿ nde'ei yā. ²⁶ Tuuⁿ'mi ní saⁿ'ā miⁿ ní 'caí sa 'aama mozo ní itinguuneeⁿ sa mozo miⁿ de'ē

chi véé. ²⁷ Mozo miiñ ní cañ'a sa chii sa 'iinyān: 'Āā ndāā 'dīinu nī. Ní nguéé de'ē vee yeñ'e sa. Ní chiidā nī ní cañ'a ntiinyuñ yā chí ch'iī itiindu 'līñ chí 'viiche. ²⁸ Sañ'a miiñ ní nduuvī taañ sa. Nguéé 'cuuñ sa nndaā sa va'āī. Tuu'mi ní chiida sa miiñ ní cun'dāā yā va'āī ní di'cuíftu yā daiya yā chí nuñ'ndaā sa va'āī. ²⁹ Naati sañ'a miiñ ní nán'guεεcú-tañ'a sa yeñ'e chiida sa: 'Āā 'naañ n'dáí idichí'vē 'úú n'diī, ní diīñ tanducuén'ē chí ngan'a nī ní mar 'áámá vmnén'ēεε nguéé tee nī mar 'áámá 'iiti cuūchī 'līñ chí 'caañ'núñ ní diīñ 'viicu. Ní 'úú cuuvi yeenú ndúúcu amigos yeñ'e. ³⁰ Naatí taachi ndaā daiya nī sán'a 'cūū, 'nīñnuúñ 'tuū'vī sa tanducuén'ē chí vaadī n'guá'āa yeñ'e sa ndúúcu 'ndaataa s'een chí véé sañ'a s'een yeñ'e. Ní ngan'a ntiinyuñ nī chí mozos ch'iinyuñ yā itiindu 'līñ chí 'viiche chí che' sa. ³¹ Tuu'mi ní chiida sa miiñ cañ'a yā chí yā sañ'a: Díí, daiyá, 'áámá canee di nduucú ní tanducuén'ē dendu'ū chí yeñ'e ní yeñ'e di. ³² Canéé chí diīñ yú 'viicu tí sañ'a 'diinu dí chí 'úú nacadiinu chí tan'duucā chí 'āā n'dií sá ní nduuchí sa. 'Āā nindāā sa na vaacu yú ní maañ ní ndaācā yú sañ'a.

Ejemplo yeñ'e 'áámá patrón chí nguéé n'daācā diīñ yā ndúúcu mozos yeñ'e yā

16 Jesús ní cañ'a ntúuñ yā chí yā discípulos yeñ'e yā: 'Áámá dueño 'cuiica s'neén 'áámá mayordomo yeñ'e yáñ'āa yeñ'e yā. Nán'ā mozos ndaa sa nanáañ dueño ní tun'dáā nuuñdi sa yeñ'e mayordomo miiñ ní ngan'a sa de'ē chí diīñ mayordomo chí nguεε n'daācā ndúúcu dendu'ū chí yeñ'e dueño. ² Tuu'mi ní dueño miñ ní yaa'vi yā mayordomo yeñ'e yáñ'āa ní cañ'a yā chí yā sán'a: N'diī, ¿de'ē 'túúca n'giindiveén yeñ'e nī? Teé nī cuenta 'úú yeñ'e ntiinyuñ chí diīñ nī tí 'āā ntéé cuuví nī mayordomo. ³ Sañ'a mayordomo yeñ'e yáñ'āa miiñ nadicádiinuñ sa 'túúca: ¿Tācā diīñ maañ caati dueño yeñ'e yáñ'āa ndivíi yā 'úú yeñ'e chí mayordomo 'úú yeñ'e ntiinyuñ? Nguéé ditiñu 'úú chí diīñ ntiinyuñ chí ngii ní nduuti chí caācā limosnas, 'cuinaán. ⁴ 'Āā deenú de'ē chí diīñ ní taachi 'āā ntéé ngan'a ntiinyuñ yeñ'e mayordomo tuu'mi ní amigos yeñ'e 'cuaáñ yā 'úú na vaacu yā. ⁵ Tuu'mi ní mayordomo miiñ yaa'vi sa nducyáácá 'iinyāñ chí cán'díicu yā yeñ'e dueño yeñ'e yáñ'āa yeñ'e yā ní cañ'a sa chí sa 'iinyāñ vmnáañ vmaañ: ¿'Áá n'deēe cán'díicu dí yeñ'e dueño? ⁶ Sañ'a miiñ ní cañ'a sa: 'Úú can'diicú 'áámá ciento toneles aceite. Tuu'mi ní mayordomo miiñ ní cañ'a sa sañ'a: Cuta'a dí caaca naachi canéé nguñ yeñ'e di. Cuundi dí ní n'nee nguñ di 'uūvī ngeεcu ndi-chí toneles aceite. ⁷ Ch'iinu maañ ní cañ'a sa chí sa taama sañ'a: Díí, ¿'áá n'deēe cán'díicu dí? Sañ'a miiñ ní cañ'a sa: 'Úú can'diicú 'áámá ciento maquilas yeñ'e trigo. Tuu'mi ní mayordomo miiñ cañ'a sa: Cuta'a dí caaca naachi canéé nguñ yeñ'e di ní 'neen nguñ di cuūu ngeεcú maquilas. ⁸ Tuu'mi ní dueño miiñ tuumicádiinuñ yā yeñ'e mayordomo chí nguéé n'daācā ní chuuné listo sa ndúúcu asuntos yeñ'e sa. Ní dueño míñ cañ'a yā chí yā sañ'a: Tiempo miiñ sán'a chí snéé in'yeendí 'cūū nguéé n'daaca sa ní neene listo ca sa ndúúcu asuntos yeñ'e sa ndúúcu vaadī 'cuiica chí véé in'yeendí 'cūū

nguéé tí 'iinyāñ chí diīñ yā chí chí Ndyuūs neñ'e yā chí snéé yā na deεε.

⁹ Cáāvā chuū 'úú ní ngan'a ngíí ndís'tiī: Ndúúcu vicios yeñ'e vaadi 'cuiica chí véé in'yeendí 'cūū diīñ nī n'daācā ndúúcu 'iinyāñ tí véé amigos yeñ'e nī caati taachi 'cuūvi nī 'iinyāñ s'een chí nnee nī ní ngan'a yā: N'dai ndís'tiī ¿'áá cuuvi ndaa nī na va'ai cheeti nguūvi 'tíicā?

¹⁰ 'Iinyāñ chí n'daācā idiīñ yā ndúúcu cosas chí 'līñ 'tíicā ntúuñ n'daācā idiīñ yā ndúúcu cosas chí n'deēe n'dáí ní n'geεε. ¹¹ Nduuti chí ndís'tiī nguéé n'daācā idiīñ nī ndúúcu tuūmī chí véé in'yeendí 'cūū, ¿du'ú 'iinyāñ cuuvi teé yā ndís'tiī ntiinyuñ yeñ'e Ndyuūs chí ntiinyuñ yeñ'e vaadi 'cuiica chí véé chí yeñ'e Ndyuūs? ¹² Ndúúti chí ndís'tiī nguεε n'daācā idiīñ nī ndúúcu dendu'ū chí véé yeñ'e taamā yā, ¿du'ú 'iinyāñ téé yā chí véé yeñ'e nī?

¹³ Mar 'áámá sañ'a nguéé cuuvi diīñ sa mandados yeñ'e 'uūvī 'iivi sa; tí neñ'e ca sa 'aama yā nguéé tí taama yā, o n'daācā ca diīñ sa ntiinyuñ yeñ'e 'aama yā nguéé tí taama yā. Ndís'tiī ní nguéé cuuvi dichí'vē Ndyuūs nduuti chí neñ'e ca nī vaadī 'cuiica chí véé in'yeendí 'cūū.

¹⁴ 'Iinyāñ fariseos n'giindiveén ntúuñ yā dendu'ū chí 'túúca ngan'a Jesús miiñ ní 'iinyāñ s'een dinéñ'e n'dai yā tuūmī ní yaa'vi neñ'e yā Jesús. ¹⁵ Jesús miiñ ní cañ'a yā chí yā 'iinyāñ fariseos: Ndís'tiī ní nadicádiinuñ nī chí ndís'tiī ní 'iinyāñ n'dai ndís'tiī nanáañ sañ'a in'yeendí 'cūū naati Ndyuūs ní n'diichí yā staava yeñ'e ndís'tiī. Chíñ chí 'iinyāñ nadicádiinuñ yā chí ch'εεε ca, chí chí Ndyuūs diīñ yā cuenta chí nguéé de'ē vee.

Jesús ngan'a yā chí ley ní n'daācā

¹⁶ Ley yeñ'e Moisés ndúúcu chíñ chí chí'cueen profetas canee nanáañ ndís'tiī ndíí taachi ndaā Juan chí cheεdínuūñ na in'yeendí 'cūū. Ndíí tiempo miiñ 'iinyāñ cañ'a yā nduudú n'dai chí ngai yeñ'e naachi Ndyuūs ngan'a ntiinyuñ yā ní nducyáácá 'iinyāñ neñ'e yā cu'téenu yā nduudu miiñ.

¹⁷ Ngíñ'ñ ca chí 'cuiñu nanguuvi ndúúcu na yáñ'āa nguéé tí 'cuiñū 'áámá letra 'līñ yeñ'e ley.

Jesús ngi'cueen yā yeñ'e divorcio

(Mt. 19.1-12; Mr. 10.1-12)

¹⁸ 'Āā du'ú nūuñ sán'a chí cū'neen sa n'daataá yeñ'e sa ní 'caandivaacu sá ndúúcu taama tá diīñ nuuñdí sa. Sáñ'a chí cunee sá ndúúcu n'daataá chí s'neen tá isan'ā yeñ'e tá 'āā dinuñdí ntúuñ sa.

Yeñ'e sán'a 'cuiica ndúúcu sañ'a chí nguūvi Lázaro

¹⁹ Cañ'a Jesús: Tiempo chí chó'ōo canéé 'áámá sañ'a 'cuiica chí 'nuuñ sa catecai n'dai sa ní diīñ sá 'viicu. Ní nge'e sa cosas chí n'dai nguūvi nguūvi. ²⁰ Canéé ntúuñ 'áámá sañ'a chí nguūvi sa Lázaro chí ngiica limosnas. Ní diitúú n'duū'vi núúnmáñ cheεε sa. Ní vee sa cheendi va'āī yeñ'e sañ'a 'cuiica miiñ. ²¹ Sañ'a miiñ ní neñ'e sa che'e sa cosas chí ingéé yeñ'e mesa yeñ'e sañ'a 'cuiicā miiñ. Ndaā 'yaāñ s'een naachi véε sa ní yaā'vi nées tí naachi ya'āī yeñ'e Lázaro miiñ. ²² Cuayiivi miiñ ní ch'iī Lázaro. Ángeles yeñ'e Ndyuūs candéε yā Lázaro naachi canéé

chiida yú Abraham na lugar paraíso chi yeⁿe 'iinyāⁿ chi n'dáí. Ch'īī ntúūⁿ saⁿ'a 'cuiica miiⁿ ní ch'iichi yā saⁿ'ā. ²³ Taachi sáⁿ'ā 'cuiica miiⁿ ch'eenu sa ch'īī na infierno n'diichi sa cuaaⁿ 'iiniⁿ ní n'diichi sa chiida yú Abraham ndúú^c Lázaro miiⁿ. ²⁴ Tuu'mi ní 'caí saⁿ'ā 'cuiica miiⁿ: N'dií, chiidá Abraham, inneé ya'ai 'iinú nī 'úú, ní dichó'o nī Lázaro chi di'caandá yā tīī nduuti tá'ā nguaaⁿ nuūⁿ nī ní cun'duú yā na ch'iīyá ní di'caanda ch'iīyá ti neené n'geenú ngii ná nguuchi yaⁿ'ā 'cúú. ²⁵ Abraham miiⁿ ní caⁿ'a yā ch'īī yā saⁿ'ā: Díí, daiyá, n'gaacú di tí taachí canee dí 'iinyeēⁿ dī miiⁿ ch'iīndī ndii n'dee n'dáí chi n'daācā yeⁿ'ē di. Lázaro miiⁿ nguéé vee yeⁿ'ē sa naati maaⁿ ní 'muuⁿ ní véé 'viich'ēētíí nūⁿ yeⁿ'ē sa ní díí ní 'cuéénú dí cuuvi miiⁿ. ²⁶ Mííⁿ véé 'áámá yíví yāⁿ'āa chi neene ch'ēete nguaaⁿ nús'uu ndúú^c ndís'tiī. 'Iinyāⁿ chí neⁿ'e yā chó'o yā ndii 'muuⁿ ndíí naachi snéé ndís'tiī nguéé cúúví dííⁿ yā. Ndíí nguéé ndúú 'iinyāⁿ chí snéé yā taa nguéé cuuvi cho'o yā ní ndaá yā naachi snéé n'nū. ²⁷ Tuu'mi ní saⁿ'ā 'cuiica miiⁿ ngaⁿ'ā sa: N'diī, chiidá Abraham, idi'cuítú n'diī chí dichó'o nī Lázaro 'iinyeēⁿ dī ndii vaacu chiidá, ²⁸ ti véé nyuⁿ'u 'diinú chí saⁿ'ā miiⁿ ní Lázaro cuuvi sa 'diinú chí nguéé ndaa yā lugar 'cúú chí 'cueenu yā cuuvi. ²⁹ Abraham miiⁿ ní caⁿ'a yā ch'īī yā saⁿ'ā: Canee nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs naachi canee nguūⁿ yeⁿ'e Moisés miiⁿ ndúú^c profetas ní cuuví yā 'iinyāⁿ chí 'caandiveén yā yeⁿ'é 'iinyāⁿ s'een. ³⁰ Tuu'mi ní saⁿ'ā 'cuiica miiⁿ ní caⁿ'ā sa: N'diī, chiidá Abraham, nguéé n'giindiveén yā yeⁿ'e yā. Ndúú^ti chí 'áámá 'iinyāⁿ chí 'āā n'diī caⁿ'a yā nanáán 'diinú, tuu'mi ní 'caandiveén yā yeⁿ'é 'iinyāⁿ miiⁿ ní ndaacadaamí yā yeⁿ'ē nuuⁿndi chí dííⁿ yā. ³¹ Abraham miiⁿ ní caⁿ'a yā ch'īī yā saⁿ'a 'cuiica: Ndúú^ti chí nguéé cu'téenu yā chí canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs yeⁿ'e Moisés ndúú^c 'iinyāⁿ profetas ndíí cuáán vmaāⁿ, nguéé cu'téenu ntúūⁿ yā yeⁿ'é 'iinyāⁿ 'cúú chí cuuví yā 'iinyāⁿ s'een 'áará chí 'iinyāⁿ 'cúú ncuéén yā yeⁿ'e nguaaⁿ tinaⁿ'ā.

Jesús ngi'cueen yā chí nguéé canee chí dííⁿ yú nuuⁿndi
(Mt. 18.6-7; 21-22; Mr. 9.42)

17 Jesús caⁿ'a yā ch'īī yā discípulos yeⁿ'e yā: Cuaacu níínyúⁿ chí véé de'ε cáāvā chí dííⁿ chí 'iinyāⁿ dinuūⁿndi yā naati de'ε chúú^c ya'ai yeⁿ'e 'iinyāⁿ chí dííⁿ yā chí taama 'iinyāⁿ dinuūⁿndi yā. ² N'daacā ca chí cuuvi 'túú^c ndúú^c 'iinyāⁿ miiⁿ. 'Iinyāⁿ s'een caāchiichí yā 'áámá tuū yúúú^c chí inguúⁿ 'iinyāⁿ na daandu 'iinyāⁿ miiⁿ ní 'caanuú yā 'iinyāⁿ miiⁿ naachi yāānūⁿ yeⁿ'ē nuuⁿ'i yāⁿ'ā ní nguéé cuuvi dííⁿ 'iinyāⁿ miiⁿ chí taama da'caiyāā idinuūⁿndi yā.

³ Cundéé ndís'tiī cuidado. Ndúú^ti 'dííⁿ nī dinuūⁿndi sa contra yeⁿ'e 'aama nī, yaa'vi neén nī saⁿ'ā. Ndúú^ti chí ndaacadaami sa yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'ē sa nadich'ēecú nī yeⁿ'ē sa. ⁴ 'Áará chí ndēēchē cuuvi idinuūⁿndi sa contra yeⁿ'e nī 'áámá nguūⁿ ní ndēēchē cuuvi ndaa sa nanáán ndís'tiī ní caaⁿ'maⁿ sa cuuvi sá ndís'tiī: Ndaacadaamí yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'é, tuu'mi ní nadich'ēēcu nī yeⁿ'ē sa.

Poder yeⁿ'ē vaadī i'teenu

⁵ Apóstoles caⁿ'a yā ch'īī yā Señor Jesús: N'diī, Señor, dííⁿ nī chí nús'uu cuuvi cu'téenu cá 'nū.

⁶ Tuu'mi Jesús caⁿ'a yā ch'īī yā apóstoles: Ndúú^ti chí ndís'tiī duu'vi i'téenu nī, tuu'mi ní vaadī i'teenu yeⁿ'é ní ní tan'dúú^c 'áámá nduuti yeⁿ'ē yīvē tíí'yaá. Ní cuuvi caaⁿ'maⁿ nī 'tíicā ndúú^c yāⁿ'ā: Díí yāⁿ'ā cuví dí 'muuⁿ ní cueⁿ'e di ná nuūⁿ nī yāⁿ'ā. Ní 'caandiveen yāⁿ'ā miiⁿ yeⁿ'e díí.

Yeⁿ'e táácā cuuvi dííⁿ yú ntiinyuⁿ ndúú^c Ndyuūs 'iivu yú

⁷ Ngaⁿ'a Jesús: Du'u ndís'tiī ndúú^ti chí vee 'áámá mozo chí di'cuúndú 'iiti o dííⁿ sa cuidado 'iiti cuūchī yeⁿ'e nī taachi nguεεcunée sa yeⁿ'e campo miiⁿ, ¿'áá hora mííⁿ nūⁿ caaⁿ'maⁿ nī cuuvi nī saⁿ'ā?: Cho'o di 'cuūndi dí na mesa. ⁸ ¿'Áá nguéé vmaāⁿ vmaāⁿ caaⁿ'maⁿ nī cuuvi nī mozo miiⁿ 'tíicā?: N'nuuⁿ di chí che'e nguūⁿ yú. Ní 'cuiinduū di yeⁿ'e na mesa, 'cuií di ní 'úú cu'ú che'é. 'Cuiinu che'é 'cuiinu cu'ú tuu'mi ní díí cuuvi che'é di cu'ú di. ⁹ ¿'Áá aama patrón nca'a yā gracias mozo miiⁿ ti dííⁿ sa mandados chí cāⁿ'a patrón yeⁿ'ē sa? Nguéé dííⁿ yā 'tíicā. ¹⁰ 'Tiicā ntúūⁿ, ndís'tiī, taachí 'cuiinu dííⁿ nī tan-ducueⁿ'ē ntiinyuⁿ chí ngaⁿ'á Ndyuūs ndís'tiī, tuu'mi ní caaⁿ'maⁿ nī 'tiicā: Ndyuūs, nús'uu ní mozos yeⁿ'e nī naati nús'uu ní dííⁿ 'nū dámaāⁿ chí canee chí dííⁿ 'nū.

Jesús idiíⁿ yā chí nduūvā yeⁿ'e ndiichi 'iinyāⁿ yeⁿ'e ca'āī lepra chí ín'duuti yuūtē yeⁿ'e yā

¹¹ Taachí Jesús miiⁿ canúⁿ yā yúúⁿ chí cueⁿ'e yā na yāā Jerusalén, cho'ó yā naavtaⁿ'ā yeⁿ'e na 'uuvī yāⁿ'āa chí Samaria ndúú^c Galilea. ¹² Ní taachí Jesús sndaā yā 'áámá yāā 'lííⁿ snéé ndiichi saⁿ'ā chí induuti yuūtē yeⁿ'e sa chí ndii sa ca'ai lepra. Ndaā sa nanáán Jesús miiⁿ ní ch'ēétíndií yaⁿ'ai sa. ¹³ Ní 'cai sa: N'diī, 'iivú Jesús, nnéé ya'ai 'iinu nī nús'uu.

¹⁴ Taachí Jesús n'diichi yā saⁿ'ā s'een, tuu'mi ní yaa'vi yā: Ndís'tiī, cueⁿ'e nī ní 'cuuⁿ'miⁿ nī nanáán chiiduú s'een. Ch'ííⁿ caⁿ'a Jesús ndúú^c 'cúú saⁿ'ā s'een ní nduuvá yeⁿ'e sa. ¹⁵ Tuu'mi 'áámá chéé saⁿ'ā s'een taachí n'diichi yā chí 'āā nduuvá yeⁿ'e yā, nguεεcunée yā ní chen'e yā naachi canéé Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yuudu yā: De'ε chúú^c ch'ēete Ndyuūs. ¹⁶ Ní chiintii'yā yā nanáán Jesús ní chí snaaⁿ na yāⁿ'āa, ní ca'a yā gracias 'iinyāⁿ. Saⁿ'ā miiⁿ ní 'áámá saⁿ'ā yeⁿ'e yāⁿ'āa Samaria. ¹⁷ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā: ¿'Áá nguεε ndiichi saⁿ'ā chí nduūvā yeⁿ'ē sa? Ta nuuⁿ sa, ¿tíí snéé sa? ¹⁸ ¿'Áá nguεε táámá yā chí canéé chí caaⁿ'maⁿ yā chí ch'ēete Dendyuūs? Dámaāⁿ saⁿ'ā miiⁿ chí canuuⁿ yúúⁿ chí ca'a sa gracias.

¹⁹ Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā ch'īī yā saⁿ'ā chí ngiita miiⁿ: Nducueen dí. Cúnaⁿ'ā di. 'Āā nanduuva yeⁿ'ē di caati i'téenu nī.

Ye'n'e taaca Ndyuūs nga'n'a ntii'nyú'n yā
(Mt. 24.23-28, 36-41)

²⁰ Taachí 'ii'nyā'n fariseos intínguúneen yā Jesús miin: ¿Tíi' cua'a ndáá naachí Ndyuūs nga'n'a ntii'nyú'n yā? Jesús miin ní nan'guεεcúta'n'a yā: Naachí Ndyuūs nga'n'a ntii'nyú'n yā nguée' ndaa tan'dúú'cā 'áámá manera chi ndís'ti' cunee ngiinú nī ye'n'ē. ²¹ Ní nguée' ndúú 'ii'nyā'n caa'n'ma'n ra yā 'tíicā: 'Muu'n canee o mii'n canee ti Ndyuūs 'áá nga'n'a ntii'nyú'n yā nguaa'n ndís'ti'.

²² Tuu'mi ní Jesús ca'n'a yā chii yā discípulos ye'n'e yā: Tiempo mii'n ndaa nguuvi taachi ndís'ti' ne'n'e nī snaa'n nī taachi canée Sa'n'ā chi Daiya Dendyuūs, naati nguée' snaa'n nī sa'n'ā mii'n. ²³ Ní 'ii'nyā'n caa'n'ma'n yā cuuvi yā nduudu yaadi ndís'ti': 'Muu'n canée Sa'n'a chi Daiya Dendyuūs, o mii'n canee sa. Nguée' ca'n'a nī ndí' nguée' ndúú can'dáa nī 'ii'nyā'n cuayiivi. ²⁴ Tan'dúú'cā chi inaa'n yú chí ngé'n'é 'cuai maa'n ncheeté nūu'n ngiiyā, 'tiicá ntúú'n cuuvi taachi 'úú chi Sa'n'ā chi Daiya Dendyuūs ndaa nguuvi mii'n. ²⁵ Naati vmnāá'n vmaaa'n 'úú chí Sa'n'ā chi Daiya Ndyuūs ní neen'é 'cureenú cuuvi. Ní 'ii'nyā'n chi maa'n snée in'yeendí 'cūú dí'n yā condenar 'úú.

²⁶ Tan'dúú'cā chi canee tiempo chi 'áá chó'oo taachí canee sa'n'ā Noé in'yéé'ndi 'cūú, 'tiicá ntúú'n cuuvi tiempo ye'n'ē Sa'n'a chi Daiyā Dendyuūs taachi ndaa sa. ²⁷ Tiempo ye'n'e Noé 'ii'nyā'n s'een ngé'e yā ngi'i yā ní n'gí'ndi-vaacu yā. Ní ca'a yā daiya yā chí n'gi'ndivaacu ndii nguuví chí Noé sndaá yā na arca. Tuu'mi ní chee taa'n cuúvī ní chiitu in'yeendí 'cūú ndúú'cū nuū'n'nī' ní ch'i'ī nducyaa-ca 'ii'nyā'n. ²⁸ 'Tiicá ntúú'n chi'ī tiempo chi 'áá chó'oo taachí canee sa'n'a Lot in'yeendí 'cūú. 'Ii'nyā'n s'een nge'e yā ngi'i yā. Ngai yā ní n'diicui yā. Ní ngiinú yā ní idin'dái yā vaacu yā. ²⁹ Taachi can'daá sa'n'ā Lot mii'n ná yāā'n Sodoma chi chee'n nguuchi ya'n'ā ndúú'cū azufre chí tuúú chí ngiichi chí ye'n'e nanguuvi. Cáávā chuū ch'i'ī nducyaa-ca 'ii'nyā'n na yāā'n mii'n. ³⁰ 'Tíicā cuuvi nguuví mii'n taachi 'úú Sa'n'ā chi Daiya Dendyuūs ndaa taama vmné'ēe.

³¹ Ní nguúvī chí ndaa, taachí 'ii'nyā'n chí snée yā tí'n va'āi n'daacā ca chí 'ii'nyā'n mii'n ní nguée' nch'ée'n yā ní cuta'a yā dendu'ū chí véé ye'n'e yā cheetí va'āi. 'Tiicá ntúú'n 'ii'nyā'n chí snée yā cuetii n'daacā ca chí nguée' na'n'a yā nduvaacu yā. ³² Nan'gáácú nī tan'dúú'cā chí ch'i'ī n'daataá yé'n'ē sa'n'ā Lot. ³³ 'Áá du'ú nūu'n 'ii'nyā'n chí ne'n'e cá yā vida ye'n'e yā nguée' ti 'úú, dindaí yā táámá vida ye'n'e yā. 'Áá du'ú nūu'n 'ii'nyā'n chí dichí'v'e yā 'úú ní dindaí yā vida ye'n'e maá'n yā cucáávā 'úú, ní nndaacá yā táámá vida ye'n'e yā.

³⁴ 'Úú nga'n'á ngi'í ndís'ti' chí nguú'nū mii'n 'uuví yā chí ndiiti yā na 'áámá cama, 'aama yā ní ndaā naá'n ní taama yā ní canée yā. ³⁵ Níicú naachi 'uuví n'daataá daama snee ta ingúú tá, 'aama ta ní ndaā naá'n tá ní taama tá ní canee ta. ³⁶ Naachí 'uúvī yā snée yā cuetii, 'áámá yā ní ndaā naá'n yā, níicú taama yā ní canee yā.

³⁷ Taachí 'ii'nyā'n s'een ch'i'indiveén yā chuū itinguuneén Jesús: Señor, ¿tíi' cuuví chuū? Jesús mii'n ní ca'n'a yā ye'n'e tiempo mii'n: Naachi candiití cuerpo ye'n'e tiná'n'ā, mii'n ní nduuvidaamá luutí ní che'e tī, tuu'mi ní cuuví chuū.

Ejemplo ye'n'ē n'daataa nguá'āa chí cuen'e tá nanaan
juez ndúú'cū 'áámá asunto

18 Jesús ca'n'a yā 'aama ejemplo chí 'téé nguée' daama ye'n'e chí 'ii'nyā'n canée chí caa'n'ma'ngua'á yā cuén'é daā'n'ma' nguée' ndúú'cū vaadi 'daan'di. ² Ní ca'n'a yā chí yā 'ii'nyā'n s'een ejemplo 'cūú: Canée 'áámá juez na 'aama yāā'n chí nguée' 'va'a sa Dendyuūs. Ní ndí' nguée' ndúú idii'n rá yā respetar 'ii'nyā'n chí ch'i'indiveén yā asuntos ye'n'e yā. ³ Canée ntúú'n na yāā'n mii'n 'áámá n'daataa nguá'āa chí ndaa yā nguuví nguuví nanáá'n juez mii'n ní ngiica tá justicia juez ye'n'e 'ii'nyā'n chí taa'n ndúú'cū tá. ⁴ Juez mii'n ní nguée' 'cuu'n yā 'naa'n tiempo naati cuayiivi nadicádiinuun yā: 'Áará chí nguée' 'va'a Dendyuūs ndí' nguée' ndúú idii'n rá respetar 'ii'nyā'n, ⁵ naati n'daataa nguá'āa 'cūú nééné ididú'ú ta 'úú ní maa'n ní ca'n'á dí'n n'daacā ndúú'cū tá chí 'áá ntéé candi'í tá dindú'ú ta ti 'cuiinu paciencia ye'n'ē.

⁶ Naati Señor mii'n ca'n'a yā: 'Caandiveén nī chí nga'n'ā juez chí nguée' n'daacā táacā idiín yā. ⁷ ¿'Áá Ndyuūs nguεε nnee ntúu'n yā 'ii'nyā'n chí ndεεve yā, 'ii'nyā'n chí caa'n'ma'ngua'á yā ndii nguuví ndí' n'gaa'n ní Ndyuūs dí'n yā castigar 'ii'nyā'n chí contra ye'n'e 'ii'nyā'n chí ndεεve yā? ¿'Áá cuuvi 'naa'n Ndyuūs chí cunnee yā 'ii'nyā'n? Nguée' 'tíicā. ⁸ 'Úú ní nga'n'á ngi'í ndís'ti' chí Ndyuūs maa'n nch'εeté nadanguán'ai yā 'ii'nyā'n. Naati taachi 'úú chí Sa'n'ā chí Daiya Dendyuūs ndaa, ¿'áá nndaaca ntuún 'ii'nyā'n chí i'téenu yā Ndyuūs ná in'yeendí 'cūú?

Sa'n'ā fariseo ndúú'cū sa'n'ā chí inn'guεε ye'n'e yá'n'āa

⁹ Jesús ca'n'a yā ejemplo 'cūú chí 'téé nguée' dáámá caava n'dúú'vī 'ii'nyā'n chí idin'geeté maá'n yā ní nguée' dí'n yā respetar taná'n'ā 'ii'nyā'n. Ní ca'n'a yā: ¹⁰ Na 'úú'vī sa'n'ā che'n'e sa yáacū templo chí caa'n'ma'ngua'á sa. 'Aama sa ní sa'n'ā fariseo, taama sa ní sa'n'ā chí inn'guεε ye'n'e yá'n'āa. ¹¹ Sa'n'ā fariseo chí ndii sa ní 'túú'cā ca'n'angua'á sa: N'di'í Señor, nteé gracias n'di'í ti 'úú ní nguée' tan'dúú'cā taná'n'ā sa'n'a 'cūú. 'Úú nguée' ididuucú, nguée' yáádí'iyā 'úú, nguée' ca'n'á ndúú'cū taama n'daataa chí nguεε n'daataa ye'n'ē, nguée' idiín tan'dúú'cā chí idiín sa'n'a 'cūú chí inn'guεε sa ye'n'ē yá'n'āa. ¹² 'Úú ní nguée' nga'di'ín'nú'n 'uúvī cuuvi 'áámá ndεεte taachi caa'n'ma'ngua'á. 'Úú ní teé décima ye'n'e tanducuén'ē chí véé ye'n'ē chí lado ye'n'e Ndyuūs chíi'n chí tunée'n Ndyuūs. ¹³ Naati sa'n'ā chí inn'guεε ye'n'e yá'n'āa ya'n'ai canee sa ní nguée' ne'n'e sa snaa'n sa nánguuví. Dámaā'n chí n'ge'n'e sá n-i'nnu'n sa ní nga'n'ā sa: N'di'í Ndyuūs, ya'ai 'iinu nī 'úú, ti 'úú 'ii'nyā'n nuū'ndī 'úú. ¹⁴ 'Úú nga'n'á ngi'í ndís'ti': Sá'n'a 'cūú cún'a'n'ā sá ndavaacu sa ní Ndyuūs nadich'εεcú yā nuu'ndi ye'n'ē sa. Sa'n'ā fariseo mii'n nguée' 'tíicā. 'Áá du'ú nūu'n 'ii'nyā'n chí dich'εeté maā'n, cuuví yā ndicú'ū'n nanáá'n Ndyuūs. Ní 'ii'nyā'n chí nguée' dich'εeté maá'n yā 'ii'nyā'n, Ndyuūs dich'εeté yā 'ii'nyā'n mii'n.

Jesús idi'viicū yā da'caiyāa

(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)

¹⁵ 'Iin'yān ní candēe yā da'cáiyāa nanáán Jesús ní 'iicu Jesús tuu'ví yā da'cáiyāa. Taachí discipulos ye'n'e Jesús n'diichi yā chuū, yaa'vi née yā 'iin'yān s'een chí indáa yā ndúúcū dá'caiyāa. ¹⁶ Tuu'mi ní Jesús yaa'vi yā discipulos ye'n'e yā ní ca'n'a yā: 'Cuáán nī chí dá'caiyāa chí yā nanaán. Nguéé 'caaca taa'n nī caati naachí Ndyuūs nga'n'a ntii'nyú'n yā ní ye'n'e 'iin'yān chí ndiicuú'n yā tan'dúúcā dá'caiyāa. ¹⁷ Cuaacu ní'nyú'n nga'n'a ngí ndís'tií: 'Iin'yān chí nguéé cu'téenu yā Ndyuūs tan'dúúcā 'áámá dá'caiyāa i'téenu yā nguéé cuuvi ndaa yā naachí nga'n'a ntii'nyu'n yā.

'Áámá sa'n'ā chí 'cuiica ndeē sa ndúúcū Jesús

(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)

¹⁸ 'Áámá sa'n'ā chí nga'n'ā ntii'nyu'n sa itínguunee'n sa Jesús mii'n: N'dií, Maestro chí n'dai, ¿de'ē cuuvi dí'n ní ndaācá vida cue'n'e daā'ma'n chí cuuvi ye'n'é?

¹⁹ Jesús ní ca'n'a yā chí yā sa'n'ā: ¿De'ē cúuví chí nga'n'a di ngii di 'úú chí 'úú n'daí 'úú? Mar 'áámá 'iin'yān nguéé n'dai yā, dámaān Dendyuūs. ²⁰ Dii ní déenu di chí canéé nguū'n na ley 'tíicā: Nguéé 'caā'n'ū'n di; nguéé ca'n'a di ndúúcū táámá n'daataá chí nguēe ye'n'ē di; nguēe didu-ucú di; nguéé caa'n'ma'n di nduudu yaadi ndúúcū mar 'áámá 'iin'yān; dinén'e di ch'εεcu di ndúúcū chiida di.

²¹ Sa'n'ā mii'n n'guēecúta'n'ā sa ní ca'n'ā sa: Tanducué'n'ē chuū 'āā idíin taachi sa'n'ā 'lín' 'úú.

²² Taachí Jesús ch'iindiveén yā chuū, ca'n'a yā chí yā sa'n'ā: Véé 'áámá cosa nūu'n chí canéé chí diin di. N'diicu dí tanducue'n'ē chí véé ye'n'ē di ní ca'a di 'iin'yān chí nguéé ye'n'e yā, ní ndaācā chí véé vaadi 'cuiica na va'ai cheeti nguuví chí cuuvi ye'n'ē di. Ní cuchí di ní ca'n'a di nduucú.

²³ Taachí sa'n'ā mii'n ch'iindiveén sá chuū, neen'e s'neen' ndaachí yiinú sa, ti neen'e 'cuiica sa. ²⁴ Ní taachí Jesús n'diichi yā sa'n'ā mii'n chí neen'e s'neen' ndaachi yiinú sa, tuu'mi ní ca'n'a yā: De'ē chúcā ngín'ti chí cundaa 'iin'yān chí 'cuiica naachí Ndyuūs nga'n'a ntii'nyú'n yā. ²⁵ Ní tan'dúúcā ejemplo 'cūū 'tíicā. Nguéé ngín'ti cá ye'n'e 'áámá 'iiti camello chí ch'εεte cá ti 'yúúdūu chí cho'ó tī nduutináán 'iini chí cheendi va'ai 'lín' nguéé ti 'aama sa'n'ā chí 'cuiica i'téenu sa Ndyuūs ní cundáa sa na va'ai cheeti nguuví.

²⁶ Taachí discipulos n'giindiveén yā chuū, ca'n'a yā: ¿Du'ū cuuví nánguā'n'āi?

²⁷ Ní Jesús ca'n'a yā: Sa'n'ā in'yee'ndí 'cūū nguéé ngí diin sa chuū naati Ndyuūs cuuvi dí'n yā tanducue'n'ē.

²⁸ Tuu'mi ní Pedro mii'n ní ca'n'a yā: Señor, cuin'díichí nī. Nús'uu ní s'neen' n'ū chí véé ye'n'ē 'nū, ní cuchí 'nū ndúúcū nī.

²⁹ Jesús mii'n ní ca'n'a yā chí yā 'iin'yān s'een: Cuaacu ní'nyú'n nga'n'a ngí ndís'tií chí 'āā du'ú nūu'n 'iin'yān chí ch'nee yā vaacu yā, o chíidá yā, o cheecú yā, o 'dínu yā, o n'daataa ye'n'e yā, o daíya yā, cáávā chí dí'n yā nti-nyu'n ye'n'é naachí Ndyuūs nga'n'a ntii'nyú'n yā, ³⁰ 'iin'yān mii'n n'deē ca ndaācā ye'n'e yā ná in'yee'ndí 'cūū. Ní

cuayivi ní ndaacá yā vida cue'n'e daā'ma'n ná va'ai cheeti nguuví.

Jesús nga'n'a yā chí 'cuūvi yā

(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)

³¹ Jesús cue'n'e yā 'áámá lado ndúúcū ndu'ū ndi-ichúví discipulos ye'n'e yā ní ca'n'a yā chí yā 'iin'yān s'een: Maa'n ní ca'n'ā yú na yāān Jerusalén ní mii'n cūnuu'n ca'a tanducue'n'ē chí profetas dingúu'n yā ndíí cuáán vmnaa'n ye'n'e 'úú chí Sa'n'ā chí Daiya Dendyuūs. ³² Ní 'iin'yān s'een dí'n yā entregar 'úú 'iin'yān chí nguéé ye'n'e ndaata Israel. Ní 'iin'yān s'uu'n ní dūuchineen' yā 'úú ní diin taa'n yā nduucú níicú ca'a neen' daín yā 'úú. ³³ 'Cuíínú 'cue'n'é yā 'úú ní 'caa'n'ú'n yā 'úú naati 'cuíínú 'iínú nguuví ní nduūchí ye'n'e nguāa'n tiná'n'ā.

³⁴ Discipulos s'een nguéé tuumicádínuu'n yā ye'n'é dendū'u 'cūū ti canúú'n n'de'ei ye'n'e 'iin'yān s'een. Nguéé tuumicádínuu'n yā de'ē chí ca'n'a Jesús.

Jesús diin yā chí nduūvā ye'n'e 'áámá sa'n'ā chí ngueenáán ye'n'e yāān Jericó

(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)

³⁵ Taachí Jesús ndaā nii'nyu'n yā na yāān Jericó, 'áámá sa'n'ā ngueenáán véé sa nii'nyu'n cyúúní. Ngiiica sá limosnas. ³⁶ Sá'n'a 'cūū tááchí ch'iindiveen' sa chí cho'ó n'deē n'daí 'iin'yān, itiinguunéén sá: ¿De'ē chí chíi?

³⁷ Ní 'iin'yān ca'n'a yā chí yā sa'n'ā chí ngueenáán chí cho'ó Jesús chí ye'n'ē yāān Nazaret. ³⁸ Tuu'mi ní sa'n'ā nguéenaan mii'n 'caí sa: N'dií Jesús, Daiya David, nneé ya'ai 'iinu nī 'úú.

³⁹ 'Iin'yān chí cue'n'e vmnaa'n ye'n'e Jesús nga'n'a yā ngii yā sa'n'ā mii'n chí 'āā ntéé 'cuaí sa, naati sa'n'ā mii'n ní n'gaí yíicu ca sa: N'dií, Daiya David, nnéé ya'ai 'iinu nī 'úú.

⁴⁰ Tuu'mi ní Jesús mii'n chééndii yā ní ca'n'a yā chí can-guai yā sa'n'a chí nguéé inaa'n. Taachí sa'n'ā mii'n ndaā sa nanáán Jesús, Jesús mii'n ní itiinguunéén yā sa'n'ā:

⁴¹ ¿De'ē ne'n'e di chí dí'n ndúúcū dii? Sa'n'ā mii'n ní ca'n'ā sa: Señor, dí'n nī chí snāa'n.

⁴² Jesús ca'n'a yā chí yā sa'n'ā: Cáávā chí i'téenu di nduūvā ye'n'ē di.

⁴³ Tuu'mí nūu'n snaā'n sa ní cue'n'e sa ndúúcū Jesús. Ní nga'n'a sa: De'ē chúcā ch'εεte Ndyuūs. Ní nducyaaca 'iin'yān ye'n'e yāān mii'n chí n'diichí yā chuū ní ca'n'a yā: De'ē chúcā ch'εεte Dendyuūs.

Jesús ndúúcū sa'n'ā chí nguuví Zaqueo

19 Taachí Jesús sndaā yā na yāān Jericó, cánúu'n yā yúúní ní cho'ó yā náavta'n'ā yāān Jericó mii'n. ² Na yāān mii'n canee 'áámá sa'n'ā chí 'cuiica sa chí nguuví sa Zaqueo. Sa'n'ā mii'n, ní sa'n'ā ndíí tii'n ye'n'é 'iin'yān chí inn'guēe ye'n'e impuestos ye'n'e yán'āa. ³ Sa'n'a mii'n ní ne'n'e sa snaa'n sa cheé yā chí Jesús mii'n naati nguéé ngí inaa'n sa ti neen'e n'deē 'iin'yān ti nguéé yaacu sá. ⁴ Tuu'mi ní cue'n'e sa ngéenu sa cuáán vmnaa'n ní ch'ee sá 'áámá tii'n yá'n'ā sicómoro caati cuuvi sa snaa'n sa 'iin'yān, ti Jesús mii'n canee chí cho'ó yā mii'n. ⁵ Taachí

Jesús miiⁿ ndaá yā miiⁿ, n'diichí yā Zaqueo miiⁿ, ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā: Díí, Zaqueo, maaⁿ nch'εsté nūuⁿ nch'éeⁿ dí ti maaⁿ ní neⁿ'é cuneé na vaacu dí.

⁶ Tuu'mi ní Zaqueo miiⁿ maaⁿ nch'εsté nūuⁿ nch'eeⁿ sa ní 'cuuⁿ sa chí cueⁿ'e Jesús miiⁿ ndúúcu sa na vaacu sa. Ní yeenú taavi sa. ⁷ Taachí 'iinyāⁿ n'diichí yā chuū, nducyaaca yā ní neené n'deēe caⁿ'a yā. Ní caⁿ'a yā chí Jesús miiⁿ ní chinndaá yā chí cunee yā ndúúcu 'aama saⁿ'ā chí véé nuuⁿndí yeⁿ'é sa. ⁸ Tuu'mi ní taachi ch'iin-diveeⁿ Zaqueo chuū, chééndii sa nanááⁿ Jesús miiⁿ ní caⁿ'a sá chii sa 'iinyāⁿ: Señor, 'caandiveeⁿ ní yeⁿ'é. Ná maⁿ'a chí véé yeⁿ'é caⁿ'á 'iinyāⁿ chí nguéeⁿ yeⁿ'é yā. Ndúúci chí de'ε ndivíⁿ yeⁿ'é 'áámá 'iinyāⁿ, tuu'mi ní n'guεcuneé cuūuⁿ tanto yeⁿ'é yā.

⁹ Jesús caⁿ'a yā chí yā saⁿ'ā: Maaⁿ ní nnguáⁿ'āi 'iinyāⁿ yeⁿ'e va'ai Zaqueo yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e yā ti Zaqueo miiⁿ ní yeⁿ'e ndaata Abraham. ¹⁰ Ti 'úú chí Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs ní ndaá chí in'nuūⁿ ní 'úú nadinguan'ái 'iinyāⁿ chí nindái ndúúcu nuūⁿndí yeⁿ'e yā.

Ejemplo yeⁿ'e dueño chí ca'a tuumí mozos yeⁿ'é yā chí cuuvi diiⁿ sa negocio

¹¹ Taachí Jesús miiⁿ 'āā canéé niiⁿnúⁿ yā na yāāⁿ Jerusalén, 'iinyāⁿ chí ch'iindiveeⁿ yā chuū nadicádínuuⁿ yā chí 'āā maáⁿ nūuⁿ ndaá naachi Ndyuūs ngaⁿ'a nti-iinyuⁿ yā. Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā 'áámá ejemp-lo. ¹² 'Áámá saⁿ'ā chí n'dai chí yeⁿ'e familia chí ngaⁿ'ā ntiinyuⁿ cueⁿ'e sa na 'aama país chí yaⁿ'ai chí cunéé sa rey yeⁿ'é país miiⁿ. Cueⁿ'e sa ní cuayiivi nguεεcunée sa. ¹³ Taachi 'āā cháā caⁿ'ā sa, yaaⁿ'vi sa ndiichi saⁿ'ā mozos yeⁿ'é sa ní ca'a sa 'áámá cáádí 'diiⁿnguāⁿ 'áámá 'áámá mozo yeⁿ'é sa. Ní caⁿ'a sa chí sa mozos: Diíⁿ ní negocio ndúúcu tuumí 'cūū nuuⁿmaⁿ neⁿ'e chí caⁿ'á. ¹⁴ 'Iinyāⁿ yeⁿ'e país chí yaⁿ'ai nguéeⁿ neⁿ'e yā saⁿ'a miiⁿ ní nguéeⁿ neⁿ'é yā chí cuuvi rey yeⁿ'é yā saⁿ'ā. Dichó'o yā n'duuvi 'iinyāⁿ chí caaⁿ'maⁿ ya 'túúca: Nguéeⁿ neⁿ'e 'nū chí saⁿ'á 'cūū ní cúuvi sá rey yeⁿ'é nús'uu. ¹⁵ Saⁿ'ā miiⁿ chí rey chí ngaⁿ'a ntiinyuⁿ yā cueⁿ'e yā ní nguεεcunée yā ndāā yā na vaacu yā. Dichó'o sa 'iinyāⁿ chí yaaⁿ'ví yā mozos chí ca'a sa tuumí miiⁿ chí ndaa sa nanáāⁿ yā ní cuuvi cadíínuuⁿ yā, ¿'áá n'deēe daiyā tuumi ndaacá 'aama 'aama yā? ¹⁶ Ndaa saⁿ'ā chí vmnáāⁿ vmnaaⁿ ní caⁿ'a sa chí sa 'iinyāⁿ: N'dií, señor, yeⁿ'e 'aama caadi 'díínguāⁿ yeⁿ'e nī, daiya túumí miiⁿ diiⁿ ganar ndiichi caadi 'díínguāⁿ. ¹⁷ 'Iinyāⁿ 'cuiica miiⁿ ní caⁿ'a yā chí yā mozo mi-ín: Díí, n'daacā idiíⁿ di; ní díí 'áámá mozo chí n'dai. Tan'dúúca chí n'daacā chí diíⁿ di ndúúcu chí 'téé chí teé dii maaⁿ ní díí ní caaⁿ'maⁿ ntiinyuⁿ di yeⁿ'é ndiichi yāāⁿ. ¹⁸ Cuayiivi ndaā táámá sá ní caⁿ'ā sa: N'dií, señor, yeⁿ'e 'aama caadi 'díínguāⁿ yeⁿ'e nī, daiya tuumí miiⁿ diiⁿ ganar nyuⁿ'u cáádí 'díínguāⁿ. ¹⁹ Tuu'mi ní caⁿ'a 'iinyāⁿ 'cuiica miiⁿ chí yā mozo 'cūū: 'Tiicá ntuūⁿ dii ní caaⁿ'maⁿ ntiinyuⁿ di yeⁿ'é nyuⁿ'u yāāⁿ. ²⁰ Ndaā táámá mozo ní caⁿ'ā sa chí sa 'iinyāⁿ 'cuiica miiⁿ: N'dií, señor, ingáā tuumí yeⁿ'e nī chí cachííⁿ na pañuelo ní chí'neeⁿ n'dai. ²¹ 'Úú ní 'va'á n'dií ti neené cheēchí n'dií chí nanguai nī cosas naachi nguéeⁿ idiíⁿ nī ntiinyuⁿ ní ndúúcu tuumí yeⁿ'é nī dííⁿ nī cosechar naachi nguéeⁿ ni-

iⁿnuⁿ nī ti yeⁿ'é nī. ²² Tuu'mi ní 'iinyāⁿ 'cuiica miiⁿ caⁿ'a yā chí yā mozo miiⁿ: Díí, mozo chí nguéeⁿ n'daacā idiíⁿ di, cáávā nduudu chí ngaⁿ'a di canee di condenado. Dii ní déenu di chí cheēchi 'úú ní nanangaáⁿ chí nguéeⁿ yeⁿ'é ni idiíⁿ cosechar chí nguéeⁿ dííⁿ ntiinyuⁿ ti yeⁿ'é. ²³ ¿De'ε cúuví chí nguéeⁿ s'nuūⁿ di tuumí yeⁿ'é na banco? Maaⁿ níícu taachi nindaá ni cuta'á tuumí yeⁿ'é ndúúcu daiya. ²⁴ Tuu'mi ní 'iinyāⁿ 'cuiica caⁿ'a yā chí yā 'iinyāⁿ s'eeⁿ chí snée yā miiⁿ: Divíⁿ nī tuumí yeⁿ'é sa ní ca'á nī saⁿ'a chí véé n'diichí caadi 'díínguāⁿ yeⁿ'é sa. ²⁵ 'Iinyāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: N'dií, señor, saⁿ'ā miiⁿ ní 'āā véé ndiichi cáádí 'díínguāⁿ yeⁿ'é sa. ²⁶ 'Iinyāⁿ 'cuiica nan'guεεcú-taⁿ'a yā ní caⁿ'a yā: 'Úú ní ngaⁿ'á ngií ndís'tií chí 'iinyāⁿ chí véé yeⁿ'e yā cuta'a cá yā chí cuuvi yeⁿ'e yā naati 'iinyāⁿ chí dúú'ví veε yeⁿ'e yā 'téé chí véé yeⁿ'e yā ní 'iinyāⁿ ndivíⁿ yā yeⁿ'e yā. ²⁷ 'Tiicá ntuūⁿ, 'iinyāⁿ chí nguéeⁿ neⁿ'e n'diichí yā chí táāⁿ yā nduucú, ní nguéeⁿ neⁿ'e yā chí 'úú cuuvi rey yeⁿ'e yā, tuu'mi ní candéε nī 'iinyāⁿ s'eeⁿ nanaáⁿ 'muuⁿ ní 'caaⁿ'nuⁿ nī 'iinyāⁿ 'muuⁿ.

Jesús ndaa yā na yāāⁿ Jerusalén

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Jn. 12.12-19)

²⁸ Ch'íínuⁿ caⁿ'a yā chuū, Jesús cueⁿ'e yā cuááⁿ vmnaaⁿ ní cueⁿ'é yā ní ndaa yā na yāāⁿ Jerusalén. Cuayiivi cueⁿ'e ntuūⁿ discípulos yeⁿ'e yā. ²⁹ Taachí ndaā niiⁿnúⁿ yā yeⁿ'e yāāⁿ Betfagé ndúúcu yāāⁿ Betania niiⁿnuúⁿ naachi canee yīcū chí nguuvi Olivos, tuu'mi ní Jesús dichó'o yā ná 'uūví discípulos yeⁿ'e yā vmnaaⁿ yā. ³⁰ Ní Jesús caⁿ'a 'túúca: Cueⁿ'e nī na yāāⁿ 'lííⁿ chí canéé ni-iinyuⁿ ní taachí cundaá nī yāāⁿ miiⁿ ndaacá nī 'áámá burro 'lííⁿ chí n'dééchiichí tí. Mar 'áámá 'iinyāⁿ 'āā cuéeⁿ cunduú yā 'iiti. N'daatí nī 'iiti ní candéε nī 'iiti 'muuⁿ. ³¹ Ní nduuti chí 'áámá 'iinyāⁿ tiinguuneeⁿ yā 'túúca: Ndís'tií, ¿de'ε cúuví chí n'daatí nī 'iiti? 'Túúca nan'guεεcútaⁿ'a nī chí Señor yeⁿ'e yú ní neⁿ'e yā 'iiti.

³² Discípulos chí dichó'o Jesús cueⁿ'e yā ní ndaāca yā 'iiti tan'dúúca chí Jesús miiⁿ caⁿ'a yā. ³³ Taachí n'daati yā burro 'lííⁿ miiⁿ, 'iiví tí ní caⁿ'a yā chí yā 'iinyāⁿ s'eeⁿ: ¿De'ε cúuví chí in'daatí nī burro 'lííⁿ yeⁿ'é?

³⁴ Ní 'iinyāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: Señor yeⁿ'e yú ní neⁿ'e yā 'iiti.

³⁵ Tuu'mi ní candéε yā 'iiti nanáāⁿ Jesús. 'Iinyāⁿ s'eeⁿ sn'dúu yā cotón yeⁿ'e yā vmnáāⁿ yeⁿ'e tí ní Jesús can-duú yā 'iiti miiⁿ. ³⁶ Ní taachí Jesús cho'ó yā cyúúni miiⁿ, 'iinyāⁿ s'uuⁿ ní n'doo yā cotón yeⁿ'e yā cuaaⁿ cyúúni mííⁿ. ³⁷ Taachí Jesús ndaa niiⁿnúⁿ yā naachi nga'ái yúúni mííⁿ yeⁿ'e yīcū chí nguuvi Olivos, nducyáácá discípulos yeⁿ'e yā ní yeenú taavi yā. Ní tuca'á yā caⁿ'a yā chí ch'εete n'dai Ndyuūs cucáávā chí vaadi n'giinu chí n'di-ichí yā chí Jesús diíⁿ yā. Níícu diíⁿtuu n'dai 'cai yā ti yeenu taavi yā. ³⁸ Ní 'cai yā: De'ε chúúca n'dai Rey chí cuchii yā ndúúcu chí duuchi Señor Ndyuūs. Ní cunee vaadi 'diíⁿ ná va'ai cheeti nguuvi. Ní caⁿ'á yā ndúúcu vaadi yeenú. De'ε ch'εete ca n'dai Ndyuūs chí deεvé n'dai yā ndúúcu poder yeⁿ'é yā.

³⁹ Tuu'mi ní n'duuvi 'iinyāⁿ fariseos chí snée yā nguāaⁿ 'iinyāⁿ caⁿ'a yā chí yā Jesús miiⁿ: N'dií, Maestro, yaaⁿ'vi neeⁿ 'iinyāⁿ s'eeⁿ chí nguéeⁿ caaⁿ'maⁿ yā tíicā.

⁴⁰ Jesús miiñ ní nán'guεεcúta'n'a yā ye'n'e fariseos ní ca'n'a yā: Ndúúti chí 'iinyā'n s'uu'n ní 'tíicā nguεé caan'ma'n yā, tuu'mi ní tuūu miiñ ní caan'ma'n 'tíicā.

⁴¹ Taachí ndaa niin'nú'n yā chí n'diichí yā yāān Jerusalén miiñ, tuu'mi ní Jesús chεεcú yā cucáāvā 'iinyā'n ye'n'e yāān miiñ ti ya'ai 'iinu yā caavā 'iinyā'n s'een'. ⁴² Ní ca'n'a yā 'túúicā: Ndís'tiī, 'iinyā'n ye'n'e yāān Jerusalén, nduuti chí incheenaán nī ye'n'e nguuví 'cūū chí cuuvi nangua'n'ai nī tuu'mi ní 'úú cuuví teé ndís'tiī vaadī 'diīñ. Naati maa'n ní Ndyuūs canuun n'de'éei yā ye'n'e nī ní nguεé cuuvi deenu nī. ⁴³ Ti ndaa nguuví taachí 'iinyā'n chí taa'n ndúúcu nī chééndii yā núúnmá'n 'diituú yāān ye'n'e nī ní nguεé cuuvi cáānu nī ye'n'e yā. ⁴⁴ Ní diīñ yā chí cundεε nī ti nguεε cuchéé nī ndúúcu yā. Ní 'caan'nú'n yā nducyaaca ndís'tiī ndúúcu daiyá nī, ní dituuví yā yāān Jerusalén ye'n'e nī ti 'iinyā'n nguεé deenu yā chí tiempo maa'n ní nguuví chí Ndyuūs s'neén yā chí cuuvi nangua'n'ai yā.

Jesús nadídeεvé yā yaācū templo

(Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

⁴⁵ Tuu'mi ní Jesús sndaá yā na yaācū templo ní tucá'a yā tun'dáa yā nducyaaca 'iinyā'n chí in'diicui yā ní ngái ntúu'n yā miiñ. ⁴⁶ Jesús ca'n'a yā chí yā 'iinyā'n s'een': 'Túúicā canéé nguū'n na libro ye'n'e Ndyuūs: Yáacū ye'n'e ní naachi caan'ma'ngua'a 'iinyā'n naati ndís'tiī ní diīñ nī tan'dúúcā chí yiive yaava ye'n'e 'iinyā'n chí diduucu.

⁴⁷ Jesús miiñ nguuví nguuví ngí'cueen yā ná yāacū templo; naati 'iinyā'n chiiduú n'gεεtē, ndúúcu 'iinyā'n chí ngí'cueen ley, ndúúcu 'iinyā'n chí nga'n'a ntiinyu'n ye'n'e yāān miiñ nduuvidaamá yā ti ne'n'é yā n'diichí yā táacā chí cuuvi 'caan'nú'n yā Jesús miiñ. ⁴⁸ Nguεé indaacā yā táacā chí 'caan'nú'n yā Jesús, ti nducyáácā 'iinyā'n s'nee veen n'daacā yā ye'n'e chí ngí'cueen Jesús miiñ.

Jesús nga'n'a ntiinyu'n yā

(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

20 'Áámá nguuví taachí Jesús miiñ ngí'cueen yā chεeti yaācū templo ní ngí'cueen yā nduudu chí ngai ye'n'e Ndyuūs, ndaa nanáán Jesús miiñ chiiduú n'gεεtē ndúúcu maestros ye'n'e ley, ndúúcu 'iinyā'n ndiicū chí nga'n'a ntiinyu'n ye'n'e yaācū. ² Ní ntiinguunéen yā Jesús: ¿Dú'ú ca'n'a ntiinyu'n chí ca'cueen nī déndu'ú chí 'tuucā? O ¿du'ú 'iinyā'n tee yā orden chí diīñ ní 'tíicā?

³ Tuu'mi ní Jesús miiñ nan'guεεcúta'n'a yā: 'Úú ntúu'n ní ntiinguunéen 'áámá ndís'tiī. Nan'guεεcúta'n'a nī ye'n'é: ⁴ ¿Dú'ú ca'a orden Juan chí chεεdínuū'n yā 'iinyā'n? ¿'Áá ye'n'e Ndyuūs o sa'n'a in'yeendí 'cūū?

⁵ 'Iinyā'n s'een nduuvidaamá yā ní ca'n'a yā nguaa'n maa'n yā: Ndúúti chí caan'ma'n yú chí ye'n'e Ndyuūs, Jesús miiñ ní cuuvi yā s'uu'n: ¿De'ε cuuvi chí nguεé chí'téenu nī? ⁶ Nduuti chí caan'ma'n yú chí ye'n'e sa'n'a in'yeendí 'cūū, nducyaaca 'iinyā'n ní cuiituú yā s'uu'n ti 'iinyā'n s'een nadicádíinuun yā chí cuaacu ní'nyu'n Juan miiñ ní 'áámá profeta chí Ndyuūs dicho'ó yā.

⁷ Tuu'mi ní 'iinyā'n s'een nan'guεεcúta'n'a yā ye'n'e Jesús chí nguεé déenu yā tíi ndiicā ye'n'e chí ngeedínuū'n Juan miiñ. ⁸ Tuu'mi ní Jesús ca'n'a yā chí yā 'iinyā'n s'een:

Ndii nguεé ndúú 'úú ra cuuví ndís'tiī du'u 'iinyā'n tee yā orden 'úú chí diīñ chuū.

Yán'āa ye'n'e sa'n'a chí diīñ cuidado dí'yú uvas

(Mt. 21.33-44; Mr. 12.1-11)

⁹ Jesús tucá'a yā ca'n'a yā chí yā 'iinyā'n s'een 'áámá ejemplo chí 'téé nguεé dáámá: 'Áámá sa'n'a chíinū sa dí'yú uvas ná yán'āa ye'n'e sa. Dueño miiñ ca'a yā n'duuví sa'n'a chí diīñ sa ntiinyu'n ní nadí'vεe yā sa'n'a. Ní chíica yā yāān vaacú yā ní cue'n'e yā chí cuuvi 'náan yā.

¹⁰ Taachí ndaa tiempo ye'n'e cosecha ye'n'e uvas miiñ, dueño miiñ dicho'ó yā 'aama mozo ye'n'é yā chí cue'n'e sa cuta'a sa parte ye'n'e cosecha chí tuneen dueño miiñ. 'Iinyā'n chí diīñ ntiinyu'n ye'n'e yán'āa ch'en'é yā mozo ní nadicho'ó yā mozo miiñ. Ní nguεé de'ε vεe ca'a yā mozo miiñ. ¹¹ Dueño nguεecunée yā dicho'ó yā táámá mozo nanáán sa'n'a chí diīñ ntiinyu'n na yán'āa ye'n'e yā. 'Tiicá ntúu'n nguεé n'daacā diīñ sa ndúúcu mozo miiñ. Ch'é'n'é sa sa'n'a ní nadicáanu sa sa'n'a miiñ. Ní nguεé de'ε vεe ca'a sa sa'n'a mozo miiñ. ¹² Dueño ye'n'e yán'āa miiñ nguεecunée ntúu'n yā dicho'ó yā táámá mozo nanáán 'iinyā'n chí diīñ ntiinyu'n na yán'āa ye'n'e yā naati 'nuucá'a sa sa'n'a ní nadicaanu sa sa'n'a.

¹³ Tuu'mi ní dueño ye'n'e yán'āa miiñ ca'n'a yā: ¿Táacā diīñ? Dicho'ó sa'n'a daiyá chí ne'n'e taaví. ¿'Áá nguεé taachí snaan sa sa'n'a diīñ sa honrar sa'n'a daiyá?

¹⁴ 'Iinyā'n chí diīñ ntiinyu'n na yán'āa miiñ taachí n'diichi sa sa'n'a daiya dueño ye'n'e yán'āa miiñ nadicádíinuun sa ní ca'n'a sa chí sa ví'ti: Sán'a 'cuu chí cuuvi ye'n'e sa yán'āa 'cūū. 'Caā'nun' yú sa'n'a ní yán'āa ndúúcu chí véé naan cuuvi ye'n'e yú. ¹⁵ Tuu'mi tun'dáa sa sa'n'a daiya dueño 'áámá lado ye'n'e chéen ye'n'e dí'yú uvas ní chí'nyu'n sa sa'n'a. Jesús ca'n'a yā: Maa'n ní, ¿de'ε diīñ dueño ye'n'e yán'āa nduucú sa'n'a s'een chí diīñ 'tíicā? ¹⁶ Dueño miiñ taachi ndaa yā ní divíi yā sa'n'a chí diīñ ntiinyu'n na yán'āa ye'n'é yā ní 'caan'nú'n yā sa'n'a s'een. Ní ca'á yā yán'āa miiñ ye'n'e yā táámá 'iinyā'n. Taachí 'iinyā'n fariseos chí'indiveen yā chuū, tuu'mi ní ca'n'a yā: N'daacā chí Ndyuūs nguεé 'cuua'n yā chí 'tíicā.

¹⁷ Jesús chí'nyu'n yā 'iinyā'n s'een, ní ca'n'a yā: ¿De'ε ne'n'e caan'ma'n nduudu chí canéé nguū'n na libro ye'n'é Ndyuūs chí 'tuucā?

Tuūu ch'εεtē chí 'iinyā'n chí din'dái yā va'āi miiñ ní sta'á yā ní ch'εεcú yā 'áámá lado, ní tuūu 'cūū chí tuūu ch'εεtē miiñ dichí'vεe ca ní canéé tuūu ch'εεtē ye'n'e esquina ye'n'e va'āi.

¹⁸ 'Áā du'ú nūu'n 'iinyā'n chí cun'daa nduú yā vmnaan na tuūu 'cūū ní caātū 'ífini ye'n'e yā. Naati 'āā du'ú nūu'n 'iinyā'n chí cun'dáá nduūu tuūu 'cūū vmnaan ye'n'e yā, 'cuíinú ndúúví yuūni yā.

Ye'n'e tuumí chí ca'á yā emperador César

(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)

¹⁹ 'Iinyā'n chiiduú n'gεεtē ndúúcu maestros ye'n'e ley ne'n'é yā cuta'á yā Jesús ní diīñ yā chí preso yā naati dí'va'a yā 'iinyā'n ye'n'e yāān miiñ. Tuu'mi nūu'n tuumicádíinuun yā chí Jesús miiñ ca'n'a yā ejemplo 'cūū chí 'téé nguεé dáámá ní ye'n'e yā. ²⁰ Tuu'mi ní dicho'ó yā 'iinyā'n

chí 'cueenuún Jesús miiñ. 'Iiñ'yāñ s'eeñ ní ndaacá yā táácā chí cástāñ'a yā nduudu Jesús miiñ chí Jesús cuuvi caañ'máñ yā 'aama nduudu yaadi. 'Tíicā ní cuuvi dichóñ' yā Jesús nanááñ gobernador. ²¹ Chiiñ chí 'iiñ'yāñ s'eeñ ní ntiinguuneeñ yā Jesús nduudú 'cūū: N'díí, maestro, déenu 'nū chí ngañ'a nī ní ngi'cueeñ nī chiiñ chí n'daacā. Ní nguée dííñ nī juzgar 'iiñ'yāñ tan'dúucā chí n'gee nī chí n'daacā o nguée, naati ngi'cueeñ nī yúúñ yēñ'e Ndyuūs ndúucū nduudu cuaacu. ²² Maañ ní cuuvi nī chuū: ¿'Áá n'daacā chí nadíí'vē 'nū emperador César tuūmī yēñ'e yáñ'āa o nguée?

²³ Jesús tuumicadínuun yā chí 'iiñ'yāñ s'eeñ ní nguée n'daacā chí dííñ yā ní cañ'a yā chii yā 'iiñ'yāñ s'eeñ: ¿Dē'ē cúúví chí neñ'e nī castāñ'á nī nduudu yēñ'é? ²⁴ 'Cuun'miñ nī 'áámá tuumī. Jesús n'diichí yā tuūmī ní cañ'a yā: ¿Du'ū naañ ndéē tuūmī miiñ? ¿Du'ū chí nguuví canee ngúūñ naañ? Tuu'mi ní sañ'a s'uun nan'guēcútañ'á sa: Naañ emperador César cānee.

²⁵ Tuu'mi ní Jesús cañ'a yā chii yā 'iiñ'yāñ s'eeñ: Ncañ'a nī tuūmī emperador César miiñ chííñ chí yēñ'é yā ní cañ'a nī Ndyuūs chííñ chí yēñ'é yā.

²⁶ Nguée cuuvi dííñ yā chistañ'a mar 'áámá nduudu yēñ'e Jesús miiñ ní cheñ'e yiinú yā yēñ'e chí nan'guēcútañ'á Jesús. Ní 'āā ntéé cañ'a yā mar 'áámá.

'Iiñ'yāñ itiinguuneeñ yā Jesús yēñ'e chí nduuchi tináñ'á
(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

²⁷ Cuayiivi ní nduuvi 'iiñ'yāñ saduceos ndaa yā nanááñ Jesús. Saduceos nguée s'téenu yā chí nduuchi tináñ'á. Ní cañ'a yā chii yā Jesús: ²⁸ N'díí, Maestro, Moisés dingúun yā na ley 'tíicā: Ndúúti chí 'áámá sañ'á 'cuuvi sa ní cu'neen sa n'daataá yēñ'e sa ní nguée daiya tá, tuu'mi ní 'díínu sa cuuvi 'caandavaacu sa ndúucū n'daataá miñ ní 'cuundi daiya sa lado yēñ'e 'dííñú tináñ'á. ²⁹ Maañ ní véé ndēēchē 'díínu yā. Sañ'á vmnaañ míñ canee sa ndúucū n'daataá yēñ'e sa ní ch'ti sa. Nguée ch'ēetinée daiya sa. ³⁰ Sañ'á 'díínu sa ndiichi ndii 'úúví canee sá ndúucū n'daataá yēñ'e tináñ'á. 'Diinu sa miiñ chííñ ntúūñ sañ'á miiñ. Nguée ch'ēetinée ntuūñ daiya sa. ³¹ Sañ'á 'dííñú sa ndiichi ndii 'ííñú cané ntuūñ sa ndúucū n'daataá míñ. 'Tiicá ntúūñ chííñ sa ní nguée ch'ēetinée ntúūñ daiya sa. Nduu ndēēche yā ch'ēetinée yā ndúucū n'daataá míñ ní cañ'áámá cañ'áámá yā chííñ yā ní nguée ch'ēetinée mar 'áámá daiya yā. ³² Cuayiivi miiñ ní chííñ n'daataá míñ. ³³ Taachí ndaā nguuvi chí nduuchi 'iiñ'yāñ chí n'díí, ¿chéé sañ'á s'eeñ n'daataá yēñ'e sa tán'á? Tí nduu ndēēche yā ch'ēetinée yā ndúucū n'daataá míñ.

³⁴ Tuu'mi ní Jesús miiñ nan'guēcútañ'a yā yēñ'e 'iiñ'yāñ s'eeñ ní cañ'a yā: 'Iiñ'yāñ chí snée yā in'yeeñdí 'cūū n'giindivaacu yā ní 'iiñ'yāñ yēñ'e yā ngañ'a yā chí n'giindivaacu yā. ³⁵ 'Iiñ'yāñ chí túneen chí ndaá yā na táámá in'yeeñdí, taachi nduuchi yā yēñ'e nguaañ tináñ'á, na yáñ'āa miiñ'ya ní nguē 'caandavaacu yā, ndíí nguée ndúú chí cañ'a 'iiñ'yāñ yēñ'e yā chí 'caandavaacu yā. ³⁶ Yáñ'āa miiñ'ya 'āā ntéé 'cuuvi yā ti daama yā ndúucū ángeles. 'Iiñ'yāñ s'eeñ chí daiya Ndyuūs tí induuchi yā yēñ'e nguaañ tináñ'á.

³⁷ Ndíí cuaañ vmnaañ ndíí taachi maañ Moisés miiñ dingúun yā yēñ'e yáñ'á 'lííñ chí ngiichi iteé cadíínuun yú

caati tináñ'á ninduuchi yā. Ní Moisés miiñ ngañ'á yā chí Señor Ndyuūs miiñ ní Ndyuūs yēñ'e Abraham, ndúucū Isaac, ndúucū Jacob. ³⁸ Tí Ndyuūs ní nguée Ndyuūs yēñ'e tináñ'á ti yēñ'e 'iiñ'yāñ chí sндуuchi yā. Caati nanááñ Ndyuūs miiñ nducyaaca 'iiñ'yāñ ní sндуuchi yā cueñ'e daañ'mañ.

³⁹ Tuu'mi ní nduuvi maestros chí ngi'cueeñ ley cañ'a yā chíí yā Jesús miiñ: N'díí, Maestro, n'daacā ngañ'a nī.

⁴⁰ 'Iiñ'yāñ s'eeñ 'āā ntéé neñ'e yā ntiinguuneeñ ca yā.

¿Du'ū 'iiñ'yāñ chí Cristo?

(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

⁴¹ Jesús cañ'a yā chíí yā 'iiñ'yāñ s'eeñ: Ndís'tií, ¿táácā chí ngañ'a nī chí Cristo miiñ ní daiya David? ⁴² Mañ David miiñ ní ngañ'a yā na libro yēñ'é Ndyuūs chí Salmos 'túucā:

Cañ'a Señor Ndyuūs chíí yā Señor yēñ'é: 'Cuundi di lado tá cuaacū yēñ'é chí lado yēñ'e honor,

⁴³ ndíí taachi 'úú cu'neen 'iiñ'yāñ chí enemigos chí contra yēñ'e di cuaañ ndii yā cañ'a di tan'dúucā chí 'aama banco 'lííñ.

⁴⁴ Ndúúti chí David miiñ cañ'a yā chí Cristo miiñ ní Señor yēñ'e yā, ¿táácā cuuvi chíí chí Cristo miiñ ní daiya David?

Jesús ngiicá nuunndi yēñ'e maestros chí ngi'cueeñ ley

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54)

⁴⁵ Nducyáácá 'iiñ'yāñ n'giindiveeñ yā taachi Jesús cañ'a yā ndúucū discípulos yēñ'e yā ní tucañ'á yā cañ'a yā chuū: ⁴⁶ Dííñ nī cuidado, ndís'tií, yēñ'é maestros chí ngi'cueeñ ley. 'Iiñ'yāñ s'eeñ ní neñ'e yā 'cuēti núun yā catecai n'geēnú yā, ní neñ'e yā chí ndís'tií ní dííñ nī saludar 'iiñ'yāñ s'eeñ taachi snée yā nii'vēē ní neñ'é yā chí dííñ nī respetar 'iiñ'yāñ s'eeñ. Ní neñ'e yā 'cuēté yā na sillas vmnáañ vmnaañ yēñ'e honor ná yaacū sinagogas ní sillas yēñ'e honor yēñ'e 'viicu naachi ch'é yā.

⁴⁷ 'Iiñ'yāñ s'eeñ ní ndivíí yā va'ai yēñ'e n'daataá nguá'āa. Ní neéne n'deēe ngañ'angua'á yā ní neñ'e yā chí snaañ tanáñ'á 'iiñ'yāñ chí dííñ yā 'tíicā. 'Iiñ'yāñ s'eeñ ní neene ch'ēete ca castigo yēñ'e yā nguuvi yēñ'e juicio.

Ofrenda yēñ'e n'daataá nguá'āa

(Mr. 12.41-44)

21 Jesús snée yā na yaacu templo ní ndiichi yā chí 'iiñ'yāñ 'cuiica ngii yā ofrendas yēñ'e yā na cajas naachí inúñ ofrendas. ² N'diichí ntúun yā 'áámá n'daataá nguá'āa chí neene ndaachíí cānee tá. Táñ'ā miiñ ní s'nuñ tá chēti caja miiñ 'uūví centavos chí cobre. ³ Jesús miiñ ní ngañ'a yā ngii yā 'iiñ'yāñ s'eeñ: Cuaacu níñnyuñ 'úú ngañ'á ngii ndís'tií chí n'daataá nguá'āa 'cūū ch'ēete ca tuūmī chíí tá, nguée ti tanáñ'á 'iiñ'yāñ. ⁴ Tí 'iiñ'yāñ s'eeñ ní ngañ'a yā yēñ'e chí nngaava yēñ'e yā chí cuuvi ofrenda yēñ'e Ndyuūs; naati n'daataá 'cūū chí neene ndaachíí canee tá ní cañ'a tá tanducúeñ chí véé yēñ'e ta chí che'e tá.

Jesús nn'geen yā táamá ejemplo chi ye'n'e yaacá chí ntu-víí

(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)

⁵ Nán'á 'iinyān ní ngan'a yā ye'n'e yaacū templo miiñ chi yaáva canéé ndúúcu tuūu n'deē cheeñ ndúúcu adornos ye'n'e regalos chí lado ye'n'e ofrenda. Jesús can'a yā chii yā 'iinyān s'een: ⁶ Nds'tiñ ní inaan nī dendú'ū chí 'túúcā. Ndaá nguuvi taachí nadituuví yā yaacū miiñ ní 'āā ntéé cūnee tuūu cuaan' vmnāán ye'n'e vi'ī chí nguéé ntuuvíí.

Ejemplo ye'n'e tiempo taachi 'āā cuéé ndaa nguuvi chí 'cuiñū ín'yeēndí

(Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)

⁷ Tuu'mi ní 'iinyān s'een ntinguunéen yā Jesús miiñ: N'diī, Maestro, ¿tíí cuan'ā cuuví chuū? ¿De'ē señal 'cu-un'míñ nī taachi 'āā cuuvi chí 'tiicā?

⁸ Jesús can'a yā: Cundéē nī cuidado chí 'iinyān nguéé canche'elí yā ndís'tiñ caati neené n'deē 'iinyān chíí yā caan'mán yā ndúúcu chí duuchí 'tííca: 'Úú chí Cristo; ní 'āā snéé nguuvi chí 'cuiñū ín'yeēndí. Naati ndís'tiñ, nguéé can'á nī ndúúcu yā. ⁹ Ní taachí 'caandiveén nī chí veē caandaá ní 'iinyān 'cuun'mañ yā contra ye'n'e taama yā nguéé dii'yá nī cuuvi. Tanducuén'ē chuū canéé chí cuuvi vmnāán vmnaañ naati 'āā cuéé 'cuiñū ín'yeēndí.

¹⁰ Tuu'mi ní Jesús can'a yā chii yā 'iinyān s'een: 'Áámá nación ní 'cuun'mán contra ye'n'e taama nación ní 'iinyān ye'n'e 'áámá país ní 'cuun'mán yā contra ye'n'e 'iinyān ye'n'e taama país. ¹¹ Ní n'deē cuuvi nuñ'u taan' yán'āā, ndúúcu tiempos chí 'cuñdī cuiicu, ndúúcu ca'ai taan' n'deē cuaan' n'dai, ní 'iinyān snaañ yā dendu'ū chí vaadī n'giinu ye'n'e va'ai cheeti nguuvi ní dii'yá yā cuuvi.

¹² Ní taachi 'āā cuéé cuuvi tanducuén'ē dendu'ū chí 'túúcā, 'iinyān ní cuiñū yā ndís'tiñ ní cuta'á yā ndís'tiñ chí presos nī. Ní nca'á yā ndís'tiñ 'iinyān chí ngan'a nti-ñnyuñ ye'n'e yaacū sinagogas ní 'cuii yā ndís'tiñ vácū. Cuayivi ní candéē yā ndís'tiñ nanáán 'iinyān reyes ndúúcu gobernadores cáávā chí ngan'a nī chí duuchí.

¹³ Chuū 'cueenu ndís'tiñ cuuvi tí cuen'é nī nduucú ní nanáán 'iinyān s'een cuuvi caan'mán nī nduudu cuacu ye'n'e. ¹⁴ Cundéē n'daaca nī cuidado ná staava ye'n'e nī nguéé nadacádíñnuñ nī vmnaañ ye'n'e taacā

nán'guεcútañ nī ye'n'e 'iinyān s'een. ¹⁵ Tí hora míñ nuñ 'úú ní yaa'ví ndís'tiñ nduudu chí caan'mán nī. Ní teé ndís'tiñ vaadī deenu ye'n'e ní 'iinyān s'een nguéé cuéé yā ndúúcu ndís'tiñ, ndíí nguéé ndúú cuuvi caan'mañ yā contra ye'n'e ndís'tiñ. ¹⁶ Naati chíidá nī, ndúúcu 'díñu nī, ndúúcu 'iinyān ye'n'e nī, ndúúcu amigos ye'n'e nī ní caan'mán yā contra ye'n'e ndís'tiñ chí 'iinyān 'caan'núñ yā ná'ā ndís'tiñ. ¹⁷ Ní nducyaaca 'iinyān nguéé cuuvi n'di-ichí yā ndís'tiñ cucáávā 'úú tí cuen'é nī nduucú. ¹⁸ Naati mar 'áámá yuúú tíñ nī nguéé cuuví ndái. ¹⁹ Nduuti chí ndís'tiñ ngiinū ngiinū cuéé nī na staava ye'n'e nī ní 'cuεtinéé n'daāca nī, tuu'mi ní ndáá nguuvi chí ndaaca nī vida cuen'e daañ'mañ ye'n'e nī.

²⁰ Taachi ndís'tiñ snaañ nī soldados nuñ'mañ ndííví yā yāñ Jerusalén, tuu'mi ní cadiñnuñ nī chí yāñ Jerusalén miiñ 'āā ntuvií. ²¹ Tuu'mi ní n'daacā chí 'iinyān chí snéé

yā na yán'āā Judea can'á yā cáanu yā cuaán' yíicū. Ní 'iinyān chí snéé yā na yāñ Jerusalén miiñ ní nan'dáa yā miiñ. Ní 'iinyān chí snéé yā campo nguéé nguεcunee nndaa yā na yāñ Jerusalén. ²² Tí nguuvi s'een ní nguuví chí cuchíí 'cueenú yā cuuvi cáávā nuñndí yā. Níicú canéé chí cuuvi cuacu tanducuén'ē chí canéé nguūñ na libro ye'n'e Ndyuūs. ²³ Naati de'ē chúúcā ya'āi ye'n'e n'daataá chí véé daiya tá cheeti tá ndúúcu n'daataá chí ngiicú da'cua'āā daiya tá nguuvi chí cáanu yā. Ní 'iinyān miiñ néené 'cueenu yā cuuvi na yán'āā 'cúú. ²⁴ Ní 'yáñ 'iinyān ní 'cuñvi yā ndúúcu machete 'uñví lados 'caañ taachi díñ yā caandaá. Ní candéē yā 'yaañ 'iinyān chí presos yā ní can'á yā ndíí nducyaaca países. Níicú yāñ Jerusalén miiñ cūnee ndúúcu 'iinyān gentiles chí 'iinyān chí nguéé ye'n'e ndaata Israel ní 'iinyān s'een canéé yā na yán'āā miiñ ndíí tiempo chí Ndyuūs 'cuaañ yā 'iinyān gentiles cuuvi ye'n'e yā.

Táacā ndaá Sañ'ā chí Daiya Dendyuūs

(Mt. 24.29-35, 42-44; Mr. 13.24-37)

²⁵ Tuu'mi ní Ndyuūs 'cuun'miñ yā ndúúcu vaadī n'giinu señales ná yán'āā, ndúúcu ná 'iilyu, ndúúcu na 'ííñnyúñ. Néené ya'āi 'cueenu 'iinyān ye'n'e tanán'ā naciones nī nducyaaca 'iinyān dii'ya cá yā cuuvi. Ní nguéé déenu yā taacā chí idiñ yā cucáávā chí 'yuudu n'dai 'cuεcu nuññ'ñ'yán'ā ní can'dái yaacu nuññ'ñ' miiñ. ²⁶ 'Iinyān s'een cuuvi cúunu yā chí 'va'á yā ndúúcu dendu'ū chí ndaa vmnāán yán'āā 'cúú ní cucáávā nducuén'ē nanguu- vi ní 'nuñ'u. ²⁷ Tuu'mi ní 'iinyān snáán yā 'úú chí Sañ'ā chí Daiya Dendyuūs chí ndaá na 'áámá meēē ndúúcu poder ch'εte ye'n'e ndúúcu chí deēvé n'dai ye'n'e mañ cuerpo ye'n'e. ²⁸ Taachí cunga'ā tanducuén'ē chuū cuñneñ diitú nī na staava ye'n'e nī tí ndaā nguuvi chí nguuañ'āi ndís'tiñ ní canéé niñnuúñ.

²⁹ 'Úú ní ngan'á ngíí ndís'tiñ 'áámá ejemplo: Cuñ'diichí nī yán'á ye'n'e n'guíidíí yaañ nguuvi ndúúcu nducyaaca yán'á. ³⁰ Taachí snaañ nī chí 'āā ndaa tá'āā yán'á míñ, tuu'mi ní 'āā deenú nī tí 'āā snee niñnuúñ tiempo chí cuchíí yáñ. ³¹ 'Tiicá ntúúñ cuuvi taachi snaañ nī den- du'ū chuū chí ngan'á, 'āā deenú nī chí naachí Ndyuūs ngan'a ntiñnyúñ yā 'āā snee niñnuúñ.

³² 'Úú ngan'á ngíí ndís'tiñ, chí cuacu níñnyúñ 'iinyān chí snéé yā maañ 'āā cuéé 'cuuví yā nen'e chí 'āā cuéé cuuví tanducuén'ē chuū. ³³ Nanguuvi ndúúcu yán'āā ní chó'ōo naati nduudu ye'n'e nguéé chó'ōo.

³⁴ Nds'tiñ ní cundéē nī cuidado chí staava ye'n'e nī nguéé nduuví cheechí ndúúcu vicios chí véé ín'yeēndí 'cúú. Nguéé nadicádíñnuñ ca nī ye'n'e chí che'é nī o cu'ú nī o ye'n'e n'dee ye'n'e vida ye'n'e nī tí nguuvi miiñ ní dá- canaāñ ndaá nanáán ye'n'e ndís'tiñ. Ní canéé chí canéé listo nī. ³⁵ Tí nguuvi s'een ní ndaa nanáán ndís'tiñ ndúúcu 'iinyān chí snéé yā ín'yeēndí 'cúú ní nducyaaca yā ní 'cueenú yā cuuvi tí ndaā nguuvi s'een tan'dúúcu 'áámá tuñví dácanaāñ ín'duudi. ³⁶ 'Cuεeti nduuchí nī ní caan'mañgua'á nī nguuvi nguuvi chí cuuví nnguañ'ai nī ye'n'e dendu'ū vaadī ya'ai chí cuchíí. Ní cuuvi ndaa nī nanáán 'úú, Sañ'ā chí Daiya Ndyuūs.

³⁷ Nguuvi nguuvi Jesús miiñ ngí'cueen yā na yāacū templo ní n'gaañ ní nn'daa yā ná yīcū 'līín chí nguuvi Olivos. ³⁸ Ní nguuvi nguuvi cuaañ ná nguētiyaañ ní nducyaaca 'iīñ'yāñ ndaa yā na yāacū templo nanáañ Jesús miiñ chí 'caandiveēñ yā nduudu yeñ'e yā.

'Iīñ'yāñ chí contra Jesús ngan'a yā táacā chí diīñ yā chí cuuvi cuta'á yā Jesús

(Mt. 26.1-5, 14-16; Mr. 14.1-2, 10-11; Jn. 11.45-53)

22 'Āā snee niīñnuún nguuví yeñ'e 'viicu yeñ'e pascua chí 'viicu chí che'é yā pan chí nguéé levadura yeñ'e. ² Ní 'iīñ'yāñ chiiduú n'gēetē ndúúcū maestros yeñ'e ley nduuvidaamá yā ní ngan'á yā taacā chí cuuví 'caañ'núñ yā Jesús naati 'va'á yā 'iīñ'yāñ yeñ'e yáañ Jerusalén miiñ.

³ Espiritu yeñ'e yáañ'nguiñūñ sndáa na staava yeñ'e sañ'ā chí nguuvi Judas Iscariote chí 'aama discípulo yeñ'e Jesús naachí ndiichuuví yā. ⁴ Judas miiñ chen'e sa nanáañ chiiduú n'gēetē ndúúcū capitanes ní yaa'vi sá 'iīñ'yāñ táacā chí cuuví diīñ sa chí naca'a sa Jesús miiñ 'iīñ'yāñ s'een. ⁵ 'Iīñ'yāñ s'een ní yeenú n'dai yā ní nduuvidaamá yā chí ca'a yā tuūmī Judas miiñ. ⁶ Judas sta'a sa tuūmī ní cañ'a sa. Nadacádiñūñ sa táacā cuuvi nta'a sa Jesús miiñ na ta'a 'iīñ'yāñ s'een manera chí 'iīñ'yāñ yeñ'e yáañ Jerusalén miiñ nguéé ntuumicadiñúñ yā yeñ'e.

N'nuún yā chí che'e yā cáávā 'víicú yeñ'e pascua

(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25; Jn. 13.21-30; I Co. 11.23-26)

⁷ Ndaā nguuvi yeñ'e pascua, 'viicu chí nducyaaca 'iīñ'yāñ che'e yā pan chí nguéé levadura yeñ'e. Nguuvi miiñ ní 'iīñ'yāñ 'caañ'núñ yā 'áámá 'iiti cuūchī 'līín chí sacrificio yeñ'e pascua. ⁸ Jesús dicho'ó yā Pedro miiñ ndúúcū Juan ní cañ'a yā chí yā 'uuví yā: Cuéñ'é nī ní n'nuún nī naachi che'e nguīñū yú yeñ'e 'viicu yeñ'e pascua.

⁹ 'Iīñ'yāñ s'een ní cañ'a yā chí yā Jesús miiñ: ¿Tíí nen'e nī chí in'nuún 'nū chí che'e nguīñū yú?

¹⁰ Jesús n'guēcútañ'a yā: Taachí cundaa nī na yáañ Jerusalén miiñ ndaāca nī 'áámá sañ'ā chí ndēe sa 'cuuti cuéé nuūññ. Cañ'á nī ndúucu sa ndíí ná va'ai naachi ndaā sa. ¹¹ Ní caañ'máñ nī cuuvi nī sañ'ā chí va'ai yeñ'e miiñ: N'diī, señor Maestro yeñ'e yú ngan'á yā 'túucā: ¿Tíí cánéé cuarto chí che'é nguīñū yeñ'e pascua ndúúcū discípulos yeñ'é? ¹² Sañ'ā miiñ ní 'cuun'miñ sa ndís'tiī 'áámá cuarto ch'ēete yeñ'e va'āí chí ndiī 'uūví piso ní 'aa véé yaāañ. Miiñ in'nuún nī chí che'e yú yeñ'e pascua.

¹³ Apóstoles ní cuen'e yā ní ndaaca yā tanducuéñ'e tan'dúucā chí Jesús ngan'a yā ngii yā, ní n'nuún yā chí che'e yā yeñ'e pascua.

¹⁴ Taachí ndaā sñuū ca'a hora chí che'e nguīñū yā, Jesús miiñ ndúúcū apóstoles yeñ'e yā ch'ēetē yā na mesa chí che'e nguīñū yā. ¹⁵ Jesús cañ'a yā chí yā 'iīñ'yāñ s'een: De'ē chúucā nen'é che'é ndúúcū ndís'tiī 'viicu yeñ'e pascua 'cūñ nen'e chí 'āā 'cuéé 'cuūví. ¹⁶ Caati ngan'á ngii ndís'tiī ti 'úú ní 'āā ntéé che'é ndúucu nī táámá 'viicu pascua ndíí taachi cuuvi cuaacu chí nen'e caañ'mañ yeñ'e naachí Ndyuūs ngan'a ntiīñnyúñ yā.

¹⁷ Tuu'mi ní Jesús sta'á yā taza ndúúcū vino ní ca'a yā gracias Ndyuūs. Ní cañ'a yā chí yā apóstoles yeñ'e yā: Cuta'á nī chuū ní cu'u nī nguaañ nducyaaca nī. ¹⁸ Ti 'úú ní ngan'á ngii ndís'tiī, chí 'āā ntéé cu'ú jugo yeñ'e uvas, ndiī ndaā nguuvi yeñ'e naachí Ndyuūs ngan'a ntiīñnyúñ yā.

¹⁹ Tuu'mi ní sta'a Jesús pan miiñ ní ca'a yā gracias Ndyuūs. Ní n'deé yā ní ca'a yā apóstoles ní cañ'a yā: Chuū chí tan'dúucā cuerpo yeñ'é 'tíicā. Ní teé lugar 'iīñ'yāñ chí 'caañ'núñ yā 'úú cáávā ndís'tiī. Diīñ nī chuū taachi n'gaacú nī yeñ'e 'úú.

²⁰ Tiicā ntúūñ diīñ yā ndúúcū taza. Taachí ch'íínú che'e yā ní cañ'a yā: Jugo yeñ'e uvas yeñ'e taza chí cuuvi cuaacu ní chuū tan'dúucā chí yuūñ yeñ'é chí cungéé cáávā ndís'tiī.

²¹ Maañ ní sañ'ā chí naca'ā 'úú vee sa ndúucu yú na mesa. ²² Sañ'ā chí Daiya Dendyuūs chí 'úú cuaacu níñnyúñ cañ'a sa 'cuūví sa tan'dúucā chí nen'e Dendyuūs. De'ē chúucā ya'ai yeñ'e sañ'ā chí naca'ā sa 'úú.

²³ Tuu'mi ní apóstoles tucá'a yā ntiingūñeeñ vi'i yā: ¿Du'u ra chí diīñ chuū?

Ngan'a yā nguaañ maañ yā: ¿Du'ū chí ch'ēete ca?

²⁴ Tuu'mi ní apóstoles tuca'a yā cañ'a yā nguaañ maañ yā ch'ēé yā chí ch'ēete ca yā. ²⁵ Tuu'mi ní Jesús miiñ cañ'a yā chí yā 'iīñ'yāñ s'een: Reyes yeñ'e tanáñ'ā naciones ngan'a ntiīñnyuñ yā tan'dúucā chí 'iivi ch'ēechi ní 'iīñ'yāñ yeñ'e naciones ní ngan'a yā chí rey yeñ'e yā n'daacā diīñ yā. ²⁶ Naati nguaañ ndís'tiī nguéé 'tíicā. 'Iīñ'yāñ chí ch'ēete ca nguaañ ndís'tiī canéé chí diīñ yā tan'dúucā sañ'ā da'caiyā chí diīñ mandados. 'Iīñ'yāñ chí ngan'a ntiīñnyúñ yā nguaañ ndís'tiī canee chí diīñ yā tan'dúucā 'áámá 'iīñ'yāñ chí dichí'vē 'iīñ'yāñ. ²⁷ Ch'ēé cá yā chí ch'ēetē yā. ¿'Áá 'iīñ'yāñ chí n'giindí yā na mesa o 'iīñ'yāñ chí n'giī chí cho'o chí cu'u? ¿'Áá nguéé 'iīñ'yāñ chí n'giīndi na mesa? N'diichí nī. 'Úú ní canee nguaañ ndís'tiī tan'dúucā 'iīñ'yāñ ndíicūñ chí dīchí'vē.

²⁸ Ndís'tiī ní ch'ēetinée nī nduucú nguuvi nguuvi taachi 'úú n'geenú ngii tanducuéñ'e. ²⁹ Ní tan'dúucā Chiidá tee yā 'úú naachí ngan'ā ntiīñnyúñ 'tiicā ntúūñ 'úú ní teé ndís'tiī 'áámá chí caañ'mañ ntiīñnyúñ nī. ³⁰ Ní ndís'tiī 'cuēetē nī na mesa nduucú chí che'é nī ní cu'ú nī naachi 'úú ngan'á ntiīñnyuñ. Ní 'cuēetē nī na sillas yeñ'e juez ní n'diichí nī nuun'di yeñ'e ndichúví ndaata yeñ'e 'iīñ'yāñ Israel chí judíos.

Jesús caañ'mañ yā chí Pedro caañ'mañ yā chí nguéé deenu sa Jesús

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

³¹ Jesús yaa'ví yā Pedro ní cañ'a yā: N'diī, Simón Pedro, Simón Pedro, cuin'diichí nī ti yáañ'nguiñūñ ngiicá sa yeñ'e ndís'tiī chí cuuvi diīñ sa. N'diichineñ sa ndís'tiī tan'dúucā 'iīñ'yāñ ndáádi yā trigo 'tíicā diīñ sa. Ní véé permiso yeñ'e sa. ³² Naati 'úú ní ngan'angua'á cáávā diī, Pedro, chí cu'téenu ca di. Ní taachi ndaacadaamí di yeñ'e nuun'di yeñ'e di ní cu'téenu ca di tuu'mi ní cunnee di tanáñ'ā hermanos yeñ'e di chí cu'téenu cá yā.

³³ Simón can'a yā chii yā Jesús miiⁿ: Señor, 'āā véé yaáⁿ chí ca'n'á nduucú nī ndíí vácū; ní ndúúti chí 'cuuví nī, 'úú ní 'cuuví ndúúcu nī.

³⁴ Jesús can'a yā chii yā Pedro: Nga'n'á ngií dii chí tusá'n'ā ní nguéé 'cuai tī ndíí taanduvéé cuee'ndiitú di 'iīnū cuuvi ye'n'e 'úú chí nguéé in'diichi di 'úú.

Jesús nga'n'a yā ye'n'e chí cuchíi.

³⁵ Tuu'mi ní Jesús itiinguunéⁿ yā apóstoles: Taachí dicho'ó ndís'tiī nguéé cándē nī bolsa ye'n'e tuumi nī, ndíí nguéé ndúú morral ye'n'e nī, ndíí nguéé ndúú ndaacuú ye'n'e nī, ¿'áá véé de'ē vee chí chii faltar ye'n'e nī? Apóstoles ní ca'n'a yā: Nguéé de'ē vee.

³⁶ Ní Jesús ca'n'a yā: Maaⁿ ní ndís'tiī chí véé bolsa ye'n'e nī, candē nī. 'Tiicá ntúūⁿ ndís'tiī chí véé morral ye'n'e nī, candē nī. Ndís'tiī chí nguéé 'aama machete 'uūvī lados 'caāiⁿ ye'n'e nī, n'diicuí nī cotón ye'n'e nī ní cuái nī. ³⁷ Tí nga'n'á ngií ndís'tiī chí canéé chí cuuvi cuaacú tandu-cué'n'e chí canéé nguūⁿ ye'n'e: Ní 'iīn'yāⁿ ca'n'a yā chí véé nuūⁿndi ye'n'e 'úú tan'dúúca tanán'ā 'iīn'yāⁿ chí véé nuūⁿndi ye'n'e yā. Tí tanducué'n'e chí canéé nguūⁿ ye'n'e 'úú canéé chí cuuvi cuaacu.

³⁸ Tuu'mi ní discípulos ní ca'n'a yā: N'diī, Señor, íngāā na 'uuvi machete 'uūvī lados 'caāiⁿ. Jesús ní ca'n'a yā: Ndúúcu stíí 'āā véé.

Jesús nga'n'angua'á yā na jardín chí nguuvi Getsemaní (Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

³⁹ Cuayiivi ní can'daā Jesús tan'dúúca costumbre ye'n'e yā ní cuen'é yā na yiicū ye'n'e Olivos. Ní discípulos ye'n'e yā cuen'é yā ndúúcu yā. ⁴⁰ Ní taachí ndaa yā na lugar miiⁿ, tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní ca'n'a yā chii yā discípulos ye'n'e yā: Ndís'tiī caa'n'ma'ngua'á nī chí yáá'n'giinūⁿ nguéé n'diichineeⁿ sa ndís'tiī chí dííⁿ nī nuūⁿndi.

⁴¹ Jesús ní cuen'e yā ye'n'e discípulos ye'n'e yā tanduu naaⁿ chí naachi ndaa 'áámá tuūⁿ chí ngii ya ní Jesús caantii'yá yā ní ca'n'angua'á yā. ⁴² Ní ca'n'a yā: N'diī, Chidá, ndúúti chí ne'n'e nī ní divíi nī ye'n'e chí canee chí 'cueenú cuuvi ye'n'e prueba 'cūū. Naati nguéé cuuví tan'dúúca chí 'úú ne'n'e naati tan'dúúca chí n'diī ne'n'e nī.

⁴³ Ní che'enaāⁿ 'áámá ángel ye'n'e nanguuvi ní ca'á yā fuerzas Jesús miiⁿ. ⁴⁴ Tí neené ya'ai Jesús miiⁿ ní ndiituu n'dai ca ngán'angua'á yā. Ní nuūⁿniyaaⁿ ye'n'e yā tan'dúúca yuuúⁿ chí ndii na yán'āa íngē.

⁴⁵ Nducueeⁿ yā naachí nga'n'angua'á yā ní ndaa yā nanááⁿ discípulos ye'n'e yā ní ndaaca yā chí styaadú yā, ti discípulos ní neené ndaachi núúⁿ yā ti ya'ai yā cáávā Jesús miiⁿ. ⁴⁶ Tuu'mi ní Jesús ca'n'a yā chii yā discípulos: ¿De'ē cúví chí styaadú nī? Nducueeⁿ nī ní caa'n'ma'ngua'á nī ní yáá'n'guiinūⁿ nguéé n'diichineeⁿ sa ndís'tiī chí dííⁿ nī nuūⁿndi.

Sta'a yā Jesús miiⁿ ní candéé yā preso (Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Jn. 18.2-11)

⁴⁷ Taachí Jesús indée yā neené n'dee 'iīn'yāⁿ ndaa yā ní sa'n'ā chí nguuvi Judas miiⁿ chí 'áámá chéé naachí

ndiichuvi discípulos ye'n'é yā cuen'é yā vmnááⁿ ye'n'e 'iīn'yāⁿ s'eeⁿ ní ndaa iīn'nuúⁿ yā Jesús miiⁿ chí 'neen'cheendí yā. ⁴⁸ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní ca'n'a yā chí yā sa'n'ā: Díí, Judas, ¿'áá ndúúcu 'áámá beso ínaca'a di 'úú chí Sa'n'ā chí Daiya Nduuū^s 'iīn'yāⁿ?

⁴⁹ Discípulos chí snée yā ndúúcu Jesús taachí snaaⁿ yā chí cuuvi, tuu'mi ní ca'n'a yā chii yā Jesús: N'dií, Señor, ¿'áá 'caaca taaⁿ 'nū ndúúcu machete 'uūvī lados 'caāiⁿ ye'n'e yú?

⁵⁰ Tuu'mi ní 'áámá chéé discípulos 'nuūcá'ai yā 'áámá mozo ye'n'e chiiduú ch'eté ca ní ch'iica yā veeⁿ sa lado tá cuaacú sa. ⁵¹ Ní Jesús ca'n'a yā: 'Āā ntéé 'cuuⁿ'miiⁿ dí. 'Āā snée ra yā. Ní Jesús tuu'ví yā veeⁿ sa ní nduūvā ye'n'e sa. ⁵² Cuayiivi ní Jesús ca'n'a yā chí yā chiiduú n'geete ndúúcu soldados chí capitane chí díiⁿ sa cuidado yaacū templo ndúúcu 'iīn'yāⁿ ndicúú chí nga'n'ā n'tiīnyúⁿ yā ye'n'e yaacū chí ndaa yā ndúúcu Judas miiⁿ: ¿'Āā ndaa ndís'tiī ndúúcu machetes 'uūvī lados 'caāiⁿ ndúúcu yán'á ye'n'e soldados tan'dúúca chí ca'n'a nī cutá'a nī 'áámá chí duūcū? ⁵³ Taachí canéé ndúúcu ndís'tiī nguuvi nguuvi ná yaacū templo nguéé ne'n'é nī cuta'á nī 'úú. Naati maaⁿ ní hora 'cūú chí ye'n'e ndís'tiī ti hora taachí maāiⁿ miiⁿ, chííⁿ chí yáá'n'guiinūⁿ nga'n'a n'tiīnyuⁿ sa.

Pedro miiⁿ ní nga'n'a sa chí nguéé in'diichi sa Jesús (Mt. 26.57-58, 69-75; Mr. 14.53-54, 66-72; Jn. 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Tuu'mi ní 'iīn'yāⁿ s'eeⁿ sta'a yā Jesús miiⁿ ní candéé yā Jesús va'ai ye'n'e chiiduú ch'eté ca. Pedro miiⁿ ní ndaa ya'ai sa 'iīn'yāⁿ. ⁵⁵ Nán'ā 'iīn'yāⁿ tiivíi yā ya'n'ā nááv-tan'ā chuva'ai ní ch'eté yā cuaaⁿ 'diitúú ya'n'ā miiⁿ chí dicuutú yā. Pedro miiⁿ ní ch'iīndi sa ntúūⁿ sa ndúúcu 'iīn'yāⁿ s'eeⁿ. ⁵⁶ Tuu'mi ní 'áámá tán'ā chí canéé caadi 'iīyū, n'diichí tá Pedro miiⁿ chí vee sa 'diitúú na ya'n'ā. Ní n'giinu n'dai tá sa'n'ā ní ca'n'a tá: Sán'a 'cūū ní canee sa ndúúcu 'iīn'yāⁿ chí preso yā.

⁵⁷ Pedro miiⁿ ní ca'n'a sa chí sa n'daātā miiⁿ: 'Úú nguéé in'diichí 'iīn'yāⁿ miiⁿ.

⁵⁸ Cuayiivi miiⁿ ní 'aama sa'n'ā n'diichi n'dai sa ní ca'n'a sa chí sa Pedro miiⁿ: Díi, ní ndúúcu di nguaaⁿ 'iīn'yāⁿ s'eeⁿ. Pedro miiⁿ ní ca'n'a sa chí sa sa'n'ā miiⁿ: Nguēé 'úú.

⁵⁹ Ch'ōo 'áámá hora, ní táámá yā ní ca'n'a yā: Cuaacu nínyúⁿ sán'a 'cūū ní canéé sa ndúúcu 'iīn'yāⁿ chí preso yā ti sán'a 'cūū ní ye'n'e yán'āa Galilea ntúūⁿ.

⁶⁰ Pedro miiⁿ ní ca'n'a sa chí sa sa'n'ā miiⁿ: Díí, sán'ā, nguéé deenú chí nga'n'ā di. Taachí Pedro miiⁿ 'āā cuéé 'cuiinu sa ca'n'a sa chúú, tusá'n'ā miiⁿ ní 'cai tī. ⁶¹ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ nguēcundí yā ní n'diichi yā Pedro. Pedro miiⁿ nán'gaacū sa nduudu chí ca'n'a Jesús miiⁿ chí yā sa'n'ā 'túúca: 'Āā 'iīn'úúví caa'n'ma' dí chí nguéé n'diichi di 'úú, taachi 'āā cuéé 'caí 'áámá vmnéⁿ'ēe tusá'n'ā. ⁶² Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní can'dáa sa cuaaⁿ va'ai, ní ch'ecu taaví sa ti ya'ai staava ye'n'e sa.

Sa'n'ā s'eeⁿ ch'e'n'e sa Jesús (Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

⁶³ Sán'ā s'eeⁿ chí díiⁿ cuidado Jesús miiⁿ chíínyuⁿneen sa Jesús miiⁿ ní ch'e'n'e sá 'iīn'yāⁿ. ⁶⁴ Ní n'gaadi sa

nduutináa yā ndúúcu 'aama tínuuⁿ. Tuu'mi ní ch'eⁿe sá naaⁿ Jesús ní ngaⁿa sa ngii sa 'iinyāⁿ: Dii, caaⁿmaⁿ di, ¿du'ú ch'eⁿe dii?

⁶⁵ Ní neene cunncā nduudu ngii sá Jesús.

Jesús nanáán 'iinyéⁿe yeⁿe yaācū templo

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

⁶⁶ Taachí chidεεve táámá nguuvi, 'yaaⁿ n'dái 'iinyāⁿ ndiicúu yeⁿe yāāⁿ miiⁿ chi ngaⁿa ntiiⁿnyuⁿ yā yeⁿe yaācū, ndúúcu chiiduú n'gεεtē, ndúúcu maestros chi ngi'cueéⁿ ley miiⁿ candεε yā Jesús nanáán 'iinyéⁿe yeⁿe yaācū templo.

⁶⁷ Mííⁿ íntinguunéⁿ yā Jesús: ¿Áá díí chí Cristo? Jesús miiⁿ nan'guεεcutaⁿa yā yeⁿe 'iinyāⁿ s'eeⁿ: Ndúúti chí caaⁿmán chí 'tíicā, ní nguéé cu'téenu nī yeⁿe. ⁶⁸ Nduuti chí 'úú ntiinguunéⁿ ndís'tií, nguéé n'guεεcutaⁿa nī yeⁿe, ndíí nguéé ndúú n'dεechi ra nī 'úú. ⁶⁹ Naati hora chí cuchíí ní Saⁿā chí Daiya Ndyuūs ní 'cuūndi sa lado yeⁿe honor yeⁿe Ndyuūs chí véé tanducuéⁿe poder yeⁿe yā.

⁷⁰ Tanducuéⁿe 'iinyāⁿ s'eeⁿ caⁿa yā: ¿Áá dii Daiya Dendyuūs miiⁿ? Ní Jesús ní caⁿa yā: Ndís'tií maāⁿ nī ngaⁿa nī chí 'úú ní 'tíicā.

⁷¹ Tuu'mi ní 'iinyāⁿ s'eeⁿ ní caⁿa yā: ¿Dε'ε cá nduudu cuaacu yeⁿe 'iinyāⁿ chí neⁿe yú? Tí maāⁿ yú chí'indi-veeⁿ cuaacú yú nduudu chí caⁿa sa.

Jesús nanáán gobernador Pilato

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

23 Tuu'mi ní nducyaaca 'iinyāⁿ ní candεε yā Jesús miiⁿ nanáán gobernador Pilato. ² Ní tuca'a yā caⁿa yā nuuⁿndi yeⁿe Jesús miiⁿ ní caⁿa yā: Inndaacá 'nū sán'a 'cūū chí diiⁿ sa chí 'iinyāⁿ nguéé i'téenu yā chí ngaⁿa ley yeⁿe 'nū. Ní nguéé neⁿe sa chí nadí'íve 'nū yeⁿe yán'āa emperador César tan'dúúca chí ngaⁿa ley yeⁿe nī. Ní sán'a 'cūū ní ngaⁿā sa chí maāⁿ sa chí Cristo, chí Rey yeⁿe 'nū.

³ Tuu'mi ní saⁿā Pilato miiⁿ ní itinguunéⁿ sa Jesús: ¿Áá díí chí Rey yeⁿe 'iinyāⁿ Israel s'eeⁿ? Jesús nan'guεεcutaⁿa yā: N'dií ngaⁿā cuaacú nī ti 'tíicā.

⁴ Pilato miiⁿ ní caⁿa yā chíi yā chiiduú n'gεεtē ndúúcu 'iinyāⁿ s'eeⁿ: 'Úú nguéé inndaacá mar 'áámá nuuⁿndi yeⁿe sán'a 'cūū.

⁵ 'Iinyāⁿ s'eeⁿ ní diitu n'dái 'cai yā: Sán'a 'cūū ní idiⁿ sa chí 'iinyāⁿ n'gεéécú cheendi yā nguaaⁿ maāⁿ yā ndúúcu chí ngi'cueeⁿ yā ní ngi'cueeⁿ yā nuuⁿmán yán'āa Judea ndíí na yán'āa yeⁿe Galilea ndii 'muuⁿ.

Jesús nanáán rey Herodes

⁶ Tuu'mi ní Pilato, taachi chí'indiveeⁿ yā chí Jesús cheⁿe yā ndii yán'āa yeⁿe Galilea, ní ntiinguunéⁿ yā Jesús nduuti chí yeⁿe yán'āa yeⁿe Galilea. ⁷ Ní taachí Pilato chí'indiveeⁿ sa chí Jesús miiⁿ ní yeⁿe yán'āa Galilea yeⁿe yán'āa naachi rey Herodes ngaⁿa ntiiⁿnyuⁿ yā, Pilato miiⁿ ngaⁿa ntiiⁿnyuⁿ yā chí Jesús caⁿa yā nanáán rey Herodes tii canéé yā na yāāⁿ Jerusalén nguuvi miiⁿ.

⁸ Taachí rey Herodes n'díichi sa Jesús miiⁿ, neené yeenú sa ti 'āā 'náán n'dai tiempo néⁿe sá snaaⁿ sa Jesús. Tí neené n'deēē 'náán chí chí'indiveeⁿ sa yeⁿe yā ní canéé ngiⁿú sá chí snaaⁿ sa 'áámá vaadī n'giinu chí dííⁿ Jesús miiⁿ. ⁹ Néené n'deēē 'naaⁿ chí ntiingūūneeⁿ sa Jesús miiⁿ, naati nguéé dε'ε vee nan'guεεcutaⁿa Jesús. ¹⁰ Tuu'mi ní miiⁿ canee ntuuⁿ chiiduú n'gεεtē ndúúcu maestros chí ngi'cueeⁿ ley miiⁿ chí n'deēē 'náán n'dai ngaⁿa yā chí nuuⁿndi yeⁿe Jesús. ¹¹ Tuu'mi ní Herodes ndúúcu soldados yeⁿe yā chí'nuuⁿ yā 'áámá tiiⁿūⁿ n'dái tan'dúúca catecai rey Jesús miiⁿ ní chí'inyuⁿneeⁿ yā Jesús miiⁿ ní cunncā caⁿa yā yeⁿe Jesús miiⁿ. Cuayiivi ní dicho'o ntúuⁿ yā Jesús nanáán Pilato miiⁿ. ¹² Ndíí nguuvi miiⁿ tuu'mi ní Pilato ndúúcu Herodes naaⁿ n'daá n'dai yā ndúúcu ví'ti cuááⁿ vmaⁿ ní nguéé n'diichi yā ví'ti.

Pilato nca'a sa Jesús chí 'cuūvi

(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jn. 18.39-19.16)

¹³ Tuu'mi ní Pilato nduuvidaamá yā chiiduú n'gεεtē ndúúcu 'iinyéⁿe ndúúcu nducyaaca 'iinyāⁿ yeⁿe yāāⁿ Jerusalén miiⁿ. ¹⁴ Ní caⁿa yā chíi yā 'iinyāⁿ s'eeⁿ: Ndís'tií ní ndaá nī chí 'cúúⁿ nī sán'a 'cūū chí diiⁿ sa chí 'iinyāⁿ ní nguéé n'gεetinéé 'diiⁿ yā ndúúcu chí ngi'cueeⁿ sa. Taachí intiinguunéⁿ saⁿā nanáán ndís'tií nguéé nin-daācá mar 'áámá nuuⁿndi yeⁿe sa chí ngaⁿa ndís'tií yeⁿe sa. ¹⁵ Ndíí nguéé ndúú rey Herodes miiⁿ ndaāca yā nuuⁿndi yeⁿe sán'a 'cūū chí canéé chí 'cuūvi sa ti Herodes 'āā dicho'ó yā sán'a 'cūū nanaāⁿ. Sán'a 'cūū nguεε diiⁿ sa nuuⁿndi ch'εete chí 'cuūvi sa. ¹⁶ Maāⁿ ní diiⁿ 'cuené saⁿā miiⁿ ní cuáyíívi n'dεechi saⁿā.

¹⁷ Canéé 'áámá costumbre yeⁿe nī chí gobernador canee chí n'dεechi yā 'áámá preso 'viicu pascua ní gobernador Pilato miiⁿ ní canéé yā diiⁿ yā 'tíicā.

¹⁸ Nducyáácá 'iinyāⁿ 'cai yā: N'dεechi nī saⁿā chí ngúúvi Barrabás. Ní 'āā 'cuuvi rá sán'a 'cūū.

¹⁹ Barrabás miiⁿ canúúⁿ sá vácūū chí diiⁿ sa chí 'iinyāⁿ yeⁿe yāāⁿ Jerusalén miiⁿ ní 'cuuⁿmíⁿ yā contra yeⁿe gobierno ní chí'íⁿnuⁿ sa 'áámá tináⁿā. ²⁰ Gobernador Pilato miiⁿ ní neⁿe sa n'dεechi sa Jesús, ní caⁿa sa chíi sa 'iinyāⁿ s'eeⁿ taama vmnéⁿēe chí n'dεechi sá Jesús.

²¹ Naati 'iinyāⁿ s'eeⁿ 'cai ntúuⁿ yā: Cu'nééⁿnga'á nī saⁿā, cu'nééⁿnga'á nī saⁿā.

²² Gobernador Pilato miiⁿ ní caⁿa ntúuⁿ yā ndii chíiⁿ ndii 'ííⁿú cuuvi: ¿Dε'ε chí nguéé n'dáacā ndííⁿ sán'a 'cūū? 'Úú nguéé inndaacá mar 'áámá núúⁿndí ch'εete yeⁿe sa chí 'cuūvi sa. 'Úú ní ca'á orden chí ch'eⁿe yā sán'a 'cūū ní n'dεechi sán'a 'cūū.

S'nééⁿnga'á yā Jesús

²³ 'Iinyāⁿ s'eeⁿ chí canndíí cá yā 'cai yā chí chíica yā chí cu'neeⁿngá'āa Jesús miiⁿ. Ní 'iinyāⁿ s'eeⁿ ndúúcu chíiduú n'gεεtē diituú n'dái ca 'cai yā. ²⁴ Tuu'mi ní gobernador Pilato miiⁿ ní ca'a yā orden chí dííⁿ yā tan'dúúca chí neⁿe 'iinyāⁿ s'eeⁿ. ²⁵ Ní n'dεechi yā saⁿā chí nguuvi Barrabás miiⁿ chí canúúⁿ vácūū. Sán'a miiⁿ ní diiⁿ sa chí 'cuuⁿmíⁿ 'iinyāⁿ yeⁿe Israel contra yeⁿe gobierno ní 'ni-íⁿnuⁿ sa 'áámá tináⁿā. Sán'a 'cūū chí chíica 'iinyāⁿ s'eeⁿ

chi n'deεchí yā san'ā. Ní nca'a yā Jesús miiⁿ chí soldados cu'neen'nga'a sa tan'dúúcā chi nen'e 'iinyāⁿ s'eeⁿ.

Yen'e chí cu'neen'nga'á yā Jesús
(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Jn. 19.17-27)

²⁶ Taachí cuen'e yā cuaan cyúúni miiⁿ ndúúcū Jesús miiⁿ, soldados sta'á yā 'áámá san'ā yen'e yá'āa Cirene chí nguuvi sa Simón. San'ā miiⁿ ní yúúni canuuⁿ sa chí cuen'e sa cuēti. Soldados a fuerza di'cuíftu yā Simón miiⁿ chí candée sa cruz yen'e Jesús miiⁿ ní cuen'e sa cuaan daami Jesús miiⁿ.

²⁷ Néené 'yaaⁿ 'iinyāⁿ yen'e yáāⁿ Jerusalén miiⁿ cuen'e yā n'dáa yā Jesús miiⁿ ndúúcū n'daataá chí diituu ngeecu yā ní ya'ai yā cáávā Jesús miiⁿ. ²⁸ Jesús miiⁿ ní chí'ínu yā n'daataá s'één ní ca'n'a yā chí yā tán'ā s'eeⁿ: Ndís'tiī, daiya 'iinyāⁿ yen'e yáāⁿ Jerusalén, nguée cuēcú nī cáávā 'úú, naati cuēcú nī cáávā maāⁿ nī ní caavā daiya nī. ²⁹ Ti ndaá nguuvi chí caa'maⁿ 'iinyāⁿ: ¿De'ē chúúcā n'dai n'daataá chí nguée ncuuvi daiya tá ní n'daataá chí nguée ntaavi daiya tá ní n'daataá chí nguée daiya tá chí ca'a ta daiya tá chí chíicu? ³⁰ Tuu'mi ní 'iinyāⁿ s'eeⁿ tuc'á yā ca'n'a yā 'tuucā: Díí yīicū cun'daá nduú nī vmaaaⁿ yen'é 'nū. Ca'n'a ntúuⁿ yā chí yā yīicū n'gaiyāā: Cun'díí neeⁿ dí nús'uu. ³¹ Caati ndúúti chí 'iinyāⁿ chí taaⁿ yā 'caaca yā yá'á cueé chí tan'dúúcā 'úú, ¿'áá nguée caniicu cá yā 'caaca yā yá'á chí cuu-maⁿ chí tan'dúúcā ndís'tiī? 'Tíicā nga'a Jesús.

³² Nguuvi miiⁿ ní candée ntúuⁿ yā na 'uuvi san'ā chí n'giin'nuⁿ 'iinyāⁿ chí cu'neen'nga'a yā san'ā s'eeⁿ dáámá ndúúcū Jesús miiⁿ. ³³ Taachí ndaa yā lugar yen'e 'áámá yīicū 'líí chí nguuvi Calavera, miiⁿya chí'néé'nga'a yā Jesús miiⁿ ndúúcū nduu 'uúví san'ā chí n'giin'nuⁿ 'iinyāⁿ, 'áámá sa lado ta cuaacú Jesús miiⁿ, ní táámá sá lado tá 'cueé yā. ³⁴ Tuu'mi ní taachi snée yā i'neen'nga'á yā, Jesús miiⁿ ca'n'a yā: N'diī, Chiidá, nadich'εécú nī yen'e san'ā s'uun' caati nguεε déénu sá de'ē chí 'túúcā idiin' sa. Tuu'mi ní soldados tan'dáa sa suerte na catecai Jesús chí ca'ā sa 'áámá sá ndúúcū taama sa. ³⁵ 'Iinyāⁿ yen'e yáāⁿ Jerusalén miiⁿ snée yā n'giinu yā níicú 'iinyāⁿ n'giinyuⁿneéⁿ yā Jesús miiⁿ. Ní nga'a yā ngii yā yen'e Jesús: Sán'a 'cūú ní nadanguá'ái sa tan'ā 'iinyāⁿ. ¿De'ē cuuvi chí nguée nadinguá'ái maāⁿ sa san'ā nduuti chí san'ā miiⁿ chí Cristo chí Ndyuūs dicho'ó yā?

³⁶ 'Tiicá ntúúⁿ soldados n'giinyuⁿneéⁿ sa Jesús miiⁿ. Chen'e niiⁿnuⁿ yā ní ca'a yā vinagre. ³⁷ Ní ca'n'a yā chí yā Jesús miiⁿ: Ndúúti chí díí chí Rey yen'e 'iinyāⁿ Israel, nadanguá'ái maāⁿ di díí.

³⁸ Ní canéé nguūⁿ na tíⁿ cruz yen'e Jesús miiⁿ nduudu griego ndúúcū nduudu latín ndúúcū nduudu hebreo, chí nga'a: Sán'a 'cūú Rey yen'e 'iinyāⁿ yen'e ndaata Israel.

³⁹ 'Áámá cheε san'ā chí véé nuuⁿndi yen'e sa chí ca'héé'nga'a yā 'áámá lado yen'e Jesús cunn'cā ca'n'a sa ní ca'n'a sa chí sa Jesús: Ndúúti chí díí chí Cristo miiⁿ nadinguá'ái di maaⁿ di ní nadinguá'ái ntuuⁿ di nús'uu. ⁴⁰ Táámá san'ā chí cu'héé'nga'a yā táámá lado yen'e Jesús 'caa'va sa ndúúcū sán'a 'cūú ní ca'n'a sa chí sa san'ā: Díí ¿'áá nguée 'va'a di Ndyuūs? Díí ní dáámá

condenado ndúúcū nús'uu. ⁴¹ S'uúⁿ ní cuacu ní'nyúⁿ n'geenu yú ngii ti véé nuuⁿndi yen'e yú chí nadí'vε yú nuuⁿndi yen'e yú naati sán'a 'cūú nguée de'ē véε nuuⁿndi díí sa.

⁴² San'ā miiⁿ ní ca'n'a sa chí sa Jesús miiⁿ: N'diī, Jesús, n'gaacú nī yen'e 'úú taachí ndaa nī naachi caa'maⁿ ntiinyuⁿ yen'e.

⁴³ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ca'n'a yā chí yā san'ā: Cuaacu ní'nyúⁿ nga'á ngii díí, ti maaⁿ ní cunee di nduucú na lugar chí nguuvi paraíso.

Jesús chí'ī yā
(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Jn. 19.28-30)

⁴⁴ Taachí chíí ma'n'a nguuvi chíí maāⁿ núú'máⁿ in'yeeⁿndi ndíí taanduū n'geecu 'íínú chíínū. ⁴⁵ 'Yán'ā ní nduuvi maāⁿ ní cortina yen'e yaacú templo nda'ai náávtán'ā. ⁴⁶ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ 'cai yā: N'diī, Chiidá, na ta'á nī cu'neéⁿ espíritu yen'é. Chí'ínu ca'n'a yā chuū, ní Jesús chí'ī yā.

⁴⁷ Taachí san'ā chí nga'a ntiinyuⁿ yen'e soldados romanos n'diichi sa chí chí'ī Jesús, tuu'mi ní ca'n'a sa: De'ε chúúcā chí'εεε Ndyuūs. Cuaacu ní'nyúⁿ sán'a 'cūú san'ā chí nguée nuuⁿndi yen'e sa.

⁴⁸ Nducyáácá 'iinyāⁿ chí chen'e yā ní n'diichi yā chí chíí, nguεεcundíí yā chen'e niin'nuⁿ yā taachi cuen'é yā vaacu yā. ⁴⁹ Ní nducyáácá 'iinyāⁿ chí n'diichi yā Jesús miiⁿ, ndúúcū n'daataá chí chen'e ndúúcū Jesús miiⁿ ndii yá'āa yen'e Galilea, chí'εtinéé ya'ai yā chí'ínu yā den-du'ū chí 'túúcā.

Ch'iichi yā Jesús
(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

⁵⁰ Véé 'áámá san'ā chí n'dai ní n'daacā sa chí ngúúví sá José. Sán'ā miiⁿ ní san'ā chí'εεε yen'é 'iinyāⁿ chí'εεε yen'é 'iinyāⁿ Israel. ⁵¹ San'ā miiⁿ ní yen'e yáāⁿ Arimatea chí yá'āa yen'e 'iinyāⁿ Israel. Ní san'ā nguée ndúúvídaa-ma sa ndúúcū tan'ā 'iinyāⁿ ti nguée canee yiinú sa ndúúcū chí díí yā. Tí san'ā miiⁿ canee ngíínú sá tiempo chí Ndyuūs ndaa yā in'yeeⁿdí 'cūú ní nga'a ntiinyuⁿ yā. ⁵² Ní cuen'e sa ndaa sa nanáán gobernador Pilato ní chí-ica sa cuerpo yen'e Jesús miiⁿ. ⁵³ Cuayiivi taachi José ndiví sa cuerpo yen'e Jesús na cruz ní chí'εεcu sa áámá sá'bana na cuerpo yen'e yā tan'dúúcā costumbre yen'e 'iinyāⁿ Israel ní chí'ichi sa na 'áámá yáinyāⁿ ngai chí din'dái yā chí'ichi yá yáa naachí mar 'áámá 'iinyāⁿ nguée nnúuⁿ yā. ⁵⁴ Nguuvi miiⁿ ní nguuvi viernes chí 'iinyāⁿ chí'indiyaán yā tanducuéⁿē cáávā 'viicu pascua ní cáávā nguuvi chí chí'ichi chí sá'bado chí nguuvi chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iinyāⁿ Israel.

⁵⁵ N'daata s'eeⁿ chí ca'n'daa Jesús ndii na yá'āa Galilea, cuen'e tá ní n'diichi tá yáinyāⁿ ní táácā canuúⁿ cuerpo yen'e Jesús. ⁵⁶ Ní taachí n'daataá s'eeⁿ ndaa tá vaacu tá, n'nuuⁿ tá perfumes ndúúcū pomadas chí n'deévé ngeeⁿ. Ní nguuvi cuayiivi, ní nguuvi sá'bado chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iinyāⁿ tan'dúúcā chí nga'a ley yen'e yā.

Jesús nanduuchí yā yeⁿē nguaaⁿ tináⁿā
(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jn. 20.1-10)

24 Nguuvi domingo chi maaⁿ ní nguuvi vmaáⁿ vmaaaⁿ yeⁿē ndeεε, tyaaⁿ n'dái cueⁿe n'daataá s'lééⁿ ní cueⁿe yā ndúúcu tanáⁿā n'daataá. Candéε yā especias chi δεεvé ngeéⁿ chí 'āā véé yaáⁿ yā. ² Taachí ndāa yā na yáinyāⁿ miiⁿ, 'āā ntéé tuúú ch'εεté miiⁿ na cheendi yáinyāⁿ ti caneé 'aama lado. ³ Tuu'mi ní taachí sndaá yā cheeti yáinyāⁿ miiⁿ, nguéé ndaacá yā cuerpo yeⁿe Jesús. ⁴ Taachí n'diichí yā chuū, ní dii'yá yā chiī, tuu'mi ní neéⁿ na 'uuvi saⁿā 'diituú yā ndúúcu catecai chí δεεvé ngii. ⁵ Ní n'daataá s'eenⁿ dii'ya n'dai yā chiī ní n'diichí yā ndii na yáⁿā. Saⁿā s'eenⁿ ní caⁿa sa: ¿De'ē cuuví chí in'nuúⁿ nī 'iinyāⁿ chí candúúchí yā yeⁿē nguaaⁿ tináⁿā? ⁶ 'Iinyāⁿ miiⁿ ní 'āā ntéé canéε yā 'muuⁿ. 'Āā nnduuchi yā nguaaⁿ tináⁿā. N'gáácú nī yeⁿē nduudu chí caⁿa yā taachi canéε yā ndúúcu nī na yáⁿā Galilea taachí 'āā cuéé 'cuūvi yā. ⁷ Ní Jesús miiⁿ ní caⁿa yā chiī yā ndís'tiī: 'Úú Saⁿa chí Daiya Ndyuūs ní 'iinyāⁿ canéé chí nca'á yā 'úú ta'ā 'iinyāⁿ chí dinuuⁿndí yā. Ní 'iinyāⁿ s'eenⁿ cu'neeⁿnga'á yā 'úú; naati ndiichi ndii 'íínú nguuvi 'úú nduuchí yeⁿe nguaaⁿ tinaⁿā.

⁸ Tuu'mi ní n'daata s'eenⁿ n'gaacu tá yeⁿē nduudu yeⁿē Jesús miiⁿ. ⁹ Ní cueⁿe tá yeⁿe yáinyāⁿ ní cunaⁿā ta ní caⁿā tá chiī tá ndu'u ndiicháámá apóstoles ndúúcu tanáⁿā 'iinyāⁿ chí snée yā miiⁿya. ¹⁰ N'daata s'eenⁿ chí caⁿa ta chíi tá apóstoles ní ta María yeⁿe yāāⁿ Magdala, ndúúcu ta Juana, ndúúcu tá María chí cheεcuú Jacobo, ndúúcu tanáⁿā n'daata s'eenⁿ. ¹¹ Apóstoles ní nadiciinúúⁿ yā chí táⁿā s'eenⁿ ní loca tá cáávā chí ngaⁿa tá. Ní nguéé s'téenu yā nduudu yeⁿē tá.

¹² Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní ncuéeⁿ sa ní cueⁿe sa ngéenu sa na yáinyāⁿ. Taachí ndāa sa, tuu'mi ní n'diichi núúⁿ sa chεeti yaínyāⁿ ní 'āā dámaāⁿ sábanas canee miiⁿ. Saⁿā ní cueⁿe yiinu sá yeⁿe chí chó'oo ní cunaⁿā sa na vaacu sa.

Saⁿā s'eenⁿ ní cueⁿe sa cuaaⁿ cyúúni chí ngeⁿe cuaaⁿ na yāāⁿ Emaús
(Mr. 16.12-13)

¹³ Nguuvi mííⁿ nūuⁿ, 'uuvi saⁿā s'eenⁿ cueⁿé yā 'áámá yāāⁿ 'lííⁿ chí nguuvi Emaús chí canee taanduū ndiichúví kilómetros yeⁿe yāāⁿ Jerusalén. ¹⁴ Ní taachí cueⁿe yā cuaaⁿ cyúúni ní indeé yā yeⁿe tanducueⁿē dendu'ū chí chiī. ¹⁵ 'Nááⁿ chí indeé yā ní itiinguuneⁿ ví'i yā, maaⁿ Jesús miiⁿ ndaa niinúⁿ yā ní cueⁿé yā ndúúcu 'iinyāⁿ s'eenⁿ. ¹⁶ Taachí n'diichí yā Jesús miiⁿ nguéé iintiinaaⁿ yā 'iinyāⁿ. ¹⁷ Jesús caⁿa yā chíi yā 'iinyāⁿ s'eenⁿ: ¿De'ē indeé ndís'tiī? ¿De'ē cuuví tátiī ndaachi yiinú nī?

¹⁸ Saⁿā chí nguuvi Cleofas nan'guεεcútaⁿa yā. ¿Áá díí, 'áámá n'dyáⁿā dii chí canuuⁿ di yúúni na yāāⁿ Jerusalén chí nguéé déenu di de'é chíi nguuvi s'eenⁿ na yāāⁿ Jerusalén miiⁿ?

¹⁹ Tuu'mi ní Jesús caⁿa yā chíi yā 'iinyāⁿ s'eenⁿ: ¿De'é chíi yāāⁿ miiⁿya? 'Iinyāⁿ s'eenⁿ ní caⁿa yā: Jesús yeⁿe yāāⁿ Nazaret, chí 'áámá saⁿā profeta ní dííⁿ yā 'áámá

ntiinyuⁿ n'dai ndúúcu poder. Ní dííⁿ yā n'deεε n'dái vaadí n'giinu ní ngaⁿa yā nduudu yeⁿé Ndyuūs nanááⁿ Ndyuūs ní nanááⁿ nducyaaca 'iinyāⁿ. ²⁰ Chiiduú n'geεté ndúúcu 'iinyéⁿé yeⁿé yú tun'dáa nuuⁿndi yeⁿe Jesús ní nca'a yā Jesús 'iinyāⁿ ní caⁿa yā chí 'cuuvi yā. Níícu s'neeⁿnga'á yā Jesús. ²¹ Nús'uu ní snée yúúni 'nū ní cunee ngiinú 'nū chí sáⁿa 'cūū ní nadinguáⁿai sa 'iinyāⁿ yeⁿé nación Israel chí nación yeⁿé 'nū. Maaⁿ ní 'iínū nguuvi chí chíi chuū. ²² Ní ná n'duuvi n'daataá chí chíicá yā dáámá nduucú 'nū cheⁿé yā tyaaⁿ na yáinyāⁿ ní cueⁿe yíínú 'nū. ²³ Ní ndaá yā nanaáⁿ 'nū ní caⁿa yā chí nguéé ndaaca yā cuerpo yeⁿe Jesús miiⁿ. Ní n'diichí yā n'duuvi ángeles chí caⁿa yā chíi yā 'iinyāⁿ s'eenⁿ chí Jesús miiⁿ 'āā nduuchí yā yeⁿe nguaaⁿ tináⁿā. ²⁴ Ní cheⁿé n'duuvi saⁿā chí chíicá nduucú 'nū na yáinyāⁿ ní ndaāca sa tan'dúúca chí ngaⁿa n'daataá s'eenⁿ naati nguéé n'diichi sa Jesús.

²⁵ Tuu'mi ní Jesús caⁿa yā chíi yā saⁿā s'eenⁿ: De'ē chúúca vaadicadínūuⁿ yeⁿe ndís'tiī ndúúcu staava yeⁿe ní chí cheεchi chí nguéé s'téenu nī tanducueⁿē chí caⁿa saⁿā profetas. ²⁶ ¿Áá nguéé canee nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs chí Cristo miiⁿ canéé chí 'cuenú yā cuuvi cosas chí 'túúca ní cuayiivi mííⁿ cunaⁿā yā ná va'ai cheεti nguuvi?

²⁷ Tucá'a Jesús caⁿa yā yeⁿe tanducueⁿē chí canéé nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs ndíí taachí dinguuⁿ Moisés ndúúcu chí dingúūⁿ nducyaaca profetas. Ní ngaⁿa Jesús yeⁿe chí dingúūⁿ yā yeⁿé Cristo ndíí cuááⁿ vmaaaⁿ yeⁿe chí canéé chí chó'oo yeⁿé yā.

²⁸ Tuu'mi ní taachi ndaá yā na yāāⁿ 'lííⁿ chí cueⁿe yā, Jesús miiⁿ ní dííⁿ yā chí candiicá ca yā. ²⁹ Saⁿā s'eenⁿ dí'cuíftu sa Jesús chí canee yā ndúúcu sa, ní caⁿa sa chíi sa Jesús: N'diī cunee nī nduucú 'nū, ti cuuvi chíínū yeⁿe ní. 'Āā cuéé cuuví 'da'ā. Tuu'mi ní Jesús cueⁿe yā ndúúcu saⁿā s'eenⁿ cuaaⁿ cheeti va'āí ní canéε yā ndúúcu sa. ³⁰ Taachí Jesús miiⁿ vεε yā na mesa ní che'é yā ndúúcu 'iinyāⁿ s'eenⁿ, tuu'mi ní sta'á yā pan ní caⁿan-gua'á yā ní ca'a yā gracias Ndyuūs caavā pan miiⁿ. Ní n'dee yā pan ní ca'a yā 'iinyāⁿ s'eenⁿ. ³¹ Tuu'mi nūuⁿ saⁿā s'eenⁿ iintiinaaⁿ sa Jesús miiⁿ, naati Jesús ndaanaáⁿ yā yeⁿe saⁿā s'eenⁿ. ³² Ní saⁿā s'eenⁿ ngaⁿa sa ngii sa ví't: ¿Áá nguéé chicadiinuūⁿ yú na staava yeⁿe yú chí ya'ai taachi snúuⁿ yú yúúni taachí indeé yā ndúúcu yú, ní ngi'cueéⁿ yā nduudu yeⁿé Ndyuūs s'uuúⁿ?

³³ Hora mííⁿ nūuⁿ nducueeⁿ sa ní cunaⁿā sa na yāāⁿ Jerusalén. Ní ndaaca sa ndu'u ndiicháámá apóstoles ndúúvidaama yā ndúúcu tanáⁿā 'iinyāⁿ chí snée yā ndúúcu yā. ³⁴ 'Iinyāⁿ s'eenⁿ ní ngaⁿa yā nguaaⁿ maáⁿ yā: Cuaacu níínyúⁿ Jesús nduuchi yā nguaaⁿ tináⁿā ní che'enaáⁿ yā yeⁿe Simón.

³⁵ Tuu'mi ní 'uuvi saⁿā s'eenⁿ ní caⁿa yā táácā chíi yúúni chí cueⁿe yā. Tíí ní iintiinaáⁿ Jesús miiⁿ taachí n'deé yā pan.

Jesús che'enaán yā ye'n'e discípulos ye'n'e yā

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jn. 20.19-23)

³⁶ Taachí sa'n'a s'ee'n nga'n'a sa chuū, Jesús mii'n ní che'n'e naán yā naavta'n'a 'i'in'yā'n s'ee'n ní ca'n'á yā chii yā 'i'in'yā'n s'ee'n: Cuuví 'dii'n ndúúcū ndís'tiī.

³⁷ Tuu'mi ní 'i'in'yā'n s'ee'n dii'yā yā chiī ti nadicádíínuu'n yā chí n'diichi yā 'aama espíritu. ³⁸ Naati Jesús mii'n ca'n'á yā chii yā 'i'in'yā'n s'ee'n: ¿De'ē cúúví chí dii'yā nī chiī? ¿De'ē cúúví chí 'tíicā nadacádíínuu'n nī na staava ye'n'e nī? ³⁹ Cuin'diichi nī ta'á ndúúcū ca'á. 'Úú maán chuū. Cuituu'ví nī 'úú. Cuin'diichi nī. 'Úú nguéé 'aama espíritu tan'dúúcā chí nadacádíínuu'n nī. 'Áamá espíritu nguéé 'iini ní nguéé yuūtē tan'dúúcā chí inaa'n ndís'tiī chí véé ye'n'ē 'úú.

⁴⁰ Taachi Jesús ca'n'a yā nduudú 'cūū, ch'in'i yā ta'a yā ndúúcū ca'a yā. ⁴¹ Naati 'i'in'yā'n s'ee'n ní nguéé s'téenu yā ti yeenú n'dai yā ní ngen'e yiinu yā. Ní cáávā chuū Jesús ca'n'a yā chii yā 'i'in'yā'n s'ee'n: ¿'Áá nguéé de'ē vee 'muu'n chí che'e yú?

⁴² Tuu'mi ní ca'a yā 'áamá táá'n 'yaācā ndúúcū 'aama taa'n va'ai ndí'i. ⁴³ Cristo mii'n ní sta'a yā ní che'e yā nanáán 'i'in'yā'n s'ee'n. ⁴⁴ Ní ca'n'a yā chii yā 'i'in'yā'n s'ee'n: Ndúúdú 'cūū ca'n'á taachi caneé ndúúcū ndís'tiī. Caneé chí cúúví cuaacu tanducué'n'ē dendu'ū chí caneé nguū'n ye'n'ē 'úú na libro ye'n'é Ndyuūs chí caneé nguū'n na ley ye'n'ē Moisés ndúúcū ye'n'e profetas ndúúcū ye'n'e salmos.

⁴⁵ Tuu'mi ní Jesucristo dii'n yā chí tuumicadiinuu'n 'i'in'yā'n s'ee'n chí caneé nguū'n na libro ye'n'é Ndyuūs.

⁴⁶ Ní ca'n'a yā chii yā 'i'in'yā'n s'ee'n: 'Tíicā caneé ye'n'ē 'úú chí Cristo 'úú. 'Tíicā canee chí 'cuenú cuuvi ní 'cuūví. Ní nduuchí ye'n'e nguaa'n tiná'nā ndii chí ndii 'íinú nguuvi. ⁴⁷ Ní 'i'in'yā'n s'ee'n caneé chí caa'n'ma'n yā nduudu mii'n chí ndaacadaami 'i'in'yā'n ye'n'ē nuu'ndi ye'n'e yā vmnaa'n núú'n'mán na yáā'n ní Ndyuūs nadach'εεcú yā nuu'ndi ye'n'e yā cáávā chí duuchí. Ní vmnáán vmnaa'n nanáán 'i'in'yā'n ye'n'e yáā'n Jerusalén. Cuayiivi ye'n'e 'i'in'yā'n ye'n'e núú'n'mán naciones ye'n'e í'n'yeendī. ⁴⁸ Ndís'tiī ní cuuví nī testigos ye'n'e chuū ti n'diichi nī chuū ní caneé chí caa'n'mán nī 'i'in'yā'n. ⁴⁹ Cuin'diichi nī. 'Úú dicho'ó Espíritu N'dai ye'n'é Ndyuūs chí ca'n'ā Chiidá chí ndaā nanáán ndís'tiī. 'Cuεetinéé nuú'n nī na yáā'n Jerusalén ndíí chí ndaāca nī poder ye'n'e Ndyuūs, poder chí cuchī ye'n'ē cuaa'n 'nín'nú'n.

Jesús cuna'n'a yā va'ai chēeti nguuvi

(Mr. 16.19-20)

⁵⁰ Che'n'e Jesús ndúúcū 'i'in'yā'n s'ee'n na yáā'n 'líin Beta-nia ní di'viicú yā 'i'in'yā'n s'ee'n. ⁵¹ Taachí ch'iinu di'viicú yā 'i'in'yā'n s'ee'n, cuen'é yā ye'n'e 'i'in'yā'n s'ee'n ní cundaa yā va'ai chēeti nguuvi. ⁵² Cuayiivi 'i'in'yā'n s'ee'n dich'εεté yā Ndyuūs ní cuna'n'a ntuú'n yā na yáā'n Jerusalén. Ní neené yeenu taavi yā. ⁵³ Ní 'áamá chεetinée yā na yaācū templo ní nga'n'á yā chí ch'εεte Ndyuūs. Ní i'téenu yā Ndyuūs. 'Tíicā chiī.

SAN JUAN

N'diī ní sa'nā chi Nduudu

1 Cuáán nááchí ch́ng'a 'āā nga'n'a Dendyuūs ndúúcu Nduudu, ní Nduudu míín 'āā nga'n'a ndúúcu Dendyuūs, ní Nduudu mii'n ní Dendyuūs. 2 Chuū chíí naachi ch́ng'a ndúúcu Dendyuūs mii'n. 3 Tanducué'nē chi vε ní cucáāvā 'iīn'yān mii'n din'dái yā chi véé. Nduuti chi nguée yā, nguée véé mar 'aama cosa chi véé. 4 'Iīn'yān mii'n canée ndúúcu vida cue'n'e daānman ní vida mii'n ní dεεve ye'n'e 'iīn'yān. 5 Níícú dεεve ch́dεεvé na maaín, chí maaín míín 'iīn'yān nguεε tuumicadlínuun yā.

6 Dendyuūs nidichó'o yā 'áámá sa'nā, chi nguuvi sa Juan. 7 Sa'nā mii'n ndaa sa chí ca'n'a sa nduudu cuaacu. Ní caa'n'mán sá nduudu cuaacu ye'n'e chi dεεve caati nducyaacá yā cu'téenu yā cáāvā sa'nā mii'n. 8 Nguée sa'nā mii'n chi dεεve; naati chi nga'nā sa nduudu cuaacu ye'n'e dεεve. 9 Chíín chí nduudu cuaacu chí dεεve. Chíín nga'nā dεεve ye'n'e nducyáácá yā chi sneé yā ín'yeendí 'cūū.

10 'Iīn'yān mii'n chi dεεve ní canée yā ín'yeendí 'cūū, ní din'dái yā ín'yeendí, ní 'iīn'yān ye'n'e ín'yeendí nguée n'di-ichi yā 'yā. 11 Ndaá yā caavā ndaata ye'n'é yā 'íícú 'iīn'yān ye'n'é yā nguée 'cuún yā chí canēe yā. 12 Nducyáácá 'iīn'yān chí 'cuún yā chí 'iīn'yān mii'n canée yā nduucú yā, Ndyuūs ca'a yā poder 'iīn'yān mii'n chí cuuvi daiya Dendyuūs 'iīn'yān, 'iīn'yān chí i'téenu yā chí ngúúv yā. 13 Nguée cuuvi yā daiya yā cáāvā yuūú, ní nguée caava yuūtē, ní nguée caavā isánā, caati cáāvā 'iivú Ndyuūs.

14 Níícú Nduudu mii'n ní ch'iīndiyān yā tan'dúúca s'uuún ní canée yā ndúúcu s'uuún. N'dái taavi yā ndúúcu favor ndúúcu nduudu cuaacu. Ní n'diichi yú poder ye'n'é yā, poder tan'dúúca ye'n'é 'áámá n'dyánā ye'n'é Chiidá yā chí Dendyuūs mii'n. Ndiituú taaví yā ndúúcu favor ndúúcu nduudu cuaacu. 15 Juan ca'n'a sa nduudu cuaacu ye'n'é yā ní caī sa ní nga'nā sa ye'n'e 'iīn'yān 'cúū: 'Iīn'yān chí cuchii yā cuaa'n daamí ní vmnaa'n cá yā ye'n'é 'úú caati 'āā 'naa'n cá yā niicu 'úú.

16 Níícú nducyaaca yú ita'a yú favor ndúúcu favor ye'n'é Jesús chí ndiituú yā ndúúcu favor. 17 Caati véé ley mii'n cucáāvā Moisés ca'a yā naati véé favor ndúúcu nduudu cuaacu cucáāvā Jesucristo ca'a yā. 18 Mar 'áámá 'iīn'yān nguée n'diichí yā Dendyuūs mii'n. Jesús 'áámá n'dyánā ye'n'é Chiidá yā chí canée nduucú yā, Jesús míín díín yā chí 'iīn'yān deenú yā ye'n'é Chiidá yā.

Nduudu cuaacu ye'n'e Juan chí ngēdinuū'nīn

(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

19 Taachi 'iīn'yān Israel ye'n'e yāān Jerusalén dichó'o yā chiiduú s'ee'n ndúúcu 'iīn'yān levitas s'ee'n ní ndaa yā nanáán Juan mii'n chí itinguunée'n yā: ¿Díí, du'ū díí? chuū chí nduudu cuaacu chí n'guεεcútanā Juan. 20 Ní Juan mii'n ntumii'nú'n yā ní nguée cheēndiitú yā ní ca'n'a cuaacú yā: Nguée 'úú chí Cristo.

21 Ní natiinguunée'n yā sa'nā: ¿Du'ū díí, tuu'mi? ¿Áá díí profeta Elías? Nga'nā Juan: Nguée 'úú. Ní natiinguunée'n yā sa'nā: ¿Áá díí chí profeta? Nga'nā ntúu'n sa: Nguée 'úú.

22 Nga'nā ntúu'n yā ngii yā sa'nā: ¿Du'ū díí, tuu'mi? Ní 'tíicā caa'n'mán 'nū cuuvi 'nū 'iīn'yān chí dichó'o yā nús'uu. ¿De'é nga'nā dí ye'n'e maān dí?

23 Tuu'mí ca'n'a Juan: 'Úú nduudu chí ca'n'a na yánāa naachi nguée ch'εetinée 'iīn'yān: Nan'guáa'n nī yúúní cuaacu ye'n'é Dendyuūs, tan'dúúca chí nga'n'a profeta Isaías mii'n naachi canée nguū'n na libro ye'n'e Ndyuūs.

24 'Íícú 'iīn'yān s'ee'n chí ndaa yā mii'n ní 'iīn'yān ye'n'é fariseos. 25 Níícú ntiinguunee'n yā sa'nā ní nga'n'a yā ngii yā sa'nā: ¿De'é cúúv chí ngēdinuū'nīn dí, ndúúti chí díí nguée Cristo díí, ní nguée Elías díí, ní nguée profeta 'cūú díí?

26 Níícú Juan nan'guεεcútan'a yā ye'n'é yā ní ca'n'a ya: 'Úú ní ngēdinuū'nīn ndúúcu nuū'nīn; naati nguaa'n ndís'tií ní canée 'áámá yā ní nguée ináa'n nī 'iīn'yān.

27 'Iīn'yān 'cūú chí cuchii cuayiivi ní vmnaa'n ca yā ye'n'é 'úú. Niicu 'úú nguεε n'dai 'úú, chí cuuvi díín n'daatíí yíímán ye'n'e ndaacuú ye'n'é yā.

28 Cosa 'cūú chí chíí ná yánāa Betábara na táámá lado ye'n'e yíícú Jordán, naachi Juan chéédinuū'nīn sa 'iīn'yān.

'Iti cuūchī ye'n'e Dendyuūs

29 Chí dεεve táámá nguuvi ní Juan n'diichi sa Jesús ndaa yā naachi canee sa, níícú nga'nā sa: Cun'diichí nī. 'Íngaā Jesucristo chí nguuví yā 'Ítí Cuūchī ye'n'é Dendyuūs chí nadiví yā nuū'ndí ye'n'e 'iīn'yān ye'n'e ín'yeendí. 30 Chuū chí nga'nā ye'n'é yā: Cuchii 'áámá sa'nā cuayiivi ye'n'e 'úú níícú 'āā vmnaa'n sa ye'n'é 'úú, caati 'āā 'naa'n ca sa niicu 'úú. 31 'Úú ní nguée n'diichí 'iīn'yān naati deenú chí snaa'n 'iīn'yān Israel 'yā. Cáāvā chuū 'úú cuchii ní ngēdinuū'nīn ndúúcu nuū'nīn.

32 Juan míín ní nga'nā sa nduudu cuaacu: 'Úú ní n'di-ichí Espíritu N'dai ye'n'e Dendyuūs chí cuchéén nanguuvi tan'dúúca paloma ní ndaa vmnaa'n ye'n'é yā ní canée yā ndúúcu yā. 33 'Úú nguée n'diichí 'iīn'yān mii'n naati

'iinyān chi dich'ó yā 'úú chí ngeedinuūnín ndúúcū nuūnín, 'iinyān miiñ chí nga'a yā ngii yā 'úú: Du'ū chí n'diichí di chí ndeē Espíritu N'dai ye'e Ndyuūs ní canée yā nduucú yā, 'iinyān 'cūú chí ngeedinuūnín ndúúcū Espíritu N'dai ye'e Ndyuūs. ³⁴ 'Úú ní n'diichí ní nga'a cuaacú chí chuū chí Daiya Dendyuūs.

Discípulos chí vmnáán vmnaaⁿ

³⁵ Chi deēve táamá nguuví canée ntuūn Juan ndúúcū 'uuví discípulos ye'e sa. ³⁶ Ní inaañ sa Jesús miiñ chí cachiicá yā cuaaⁿ miiñ. Ní nga'a sa: N'diichí nī. 'Íngaā Jesucristo chí nguuví yā 'Ítí Cuūchī ye'e Dendyuūs.

³⁷ Ndúú 'uuví discípulos ye'e Juan chí ch'iindiveén yā chíiñ chí nga'a sa, ní cuen'é yā ndúúcū Jesús. ³⁸ Ngeecundī Jesús ní n'diichí yā chí n'dáa yā 'yā. Ní nga'a yā ngii yā 'iinyān s'een: ¿Dé'ē in'nuuñ dí? Nga'a 'iinyān s'een ngii yā 'yā: Rabí (nduudu míñ ne'e caa'n'maⁿ chí Maestro), ¿tíí canéén vaacu dí?

³⁹ Tuu'mi nga'a yā ngii yā sa'a: Cuchíí nī nífcú n'diichí nī. Ní ndaá yā ní n'diichí yā tii canée yā. Ní ch'et-inée yā nduucú yā nguuví miiñ caati 'āā tandúú n'geecú cuūúñ chíiñū.

⁴⁰ Ní ye'e 'uuví yā chí ch'iindiveén yā ye'e Juan ní cuen'é yā ndúúcū Jesús. 'Áamá sa'a miiñ ní nguuví sa Andrés 'dīñū Simón Pedro. ⁴¹ Ni Andrés miiñ ndaacá sa maañ 'dīñū sa Simón ní nga'a sa ngii sa sán'a: Nndaaca 'nū Mesías miiñ (ne'e caa'n'maⁿ nduudu miiñ chí Cristo).

⁴² Ní candéē sa Simón nanáán Jesús. Ní taachi Jesús miiñ n'gíñū yā sa'a miiñ, ní nga'a yā: Díí Simón Pedro, daiya Jonás miiñ. Mááñ ní cu'neen yú chí duuchi Cefas (nduudu míñ ne'e caa'n'maⁿ tuūú).

Jesús yaa'ví yā Felipe ndúúcū Natanael

⁴³ Chi déévé táamá nguuví Jesús ne'e yā ca'a yā na yán'āa Galilea, ní cuen'é yā. Ndaaca yā Felipe ní nga'a yā ngii yā sa'a: Cuchíí dí nduucú.

⁴⁴ Ní yāā vaacú Felipe ní ye'e yāā Betsaida ní dáámá yāā vaacú sa ndúúcū Andrés ndúúcū Pedro. ⁴⁵ Felipe míñ nndaaca sá Natanael, nífcú nga'a sa ngii sa sán'a: 'Āā nndaacá 'nū Jesús daiya José ye'e yāā Nazaret. Dingúūñ Moisés ye'e 'iinyān 'cūú na ley, ní dingúūñ profetas ye'e 'iinyān 'cūú.

⁴⁶ Ní nga'a Natanael: ¿'Áá véé cosa chí n'daacā na yāā Nazaret? Ní nga'a Felipe miiñ: Cuchíí dí ní n'diichí dí.

⁴⁷ Jesús miiñ ní n'diichí yā Natanael chí cuchii sa nanáā yā. Ní nga'a yā ye'e sa: N'dífcí nī 'áámá sa'a chí cuaacu nínyūñ ye'e ndaata Israel miiñ. Ní nguée nginche'ei sa 'iinyān.

⁴⁸ Nga'a Natanael ngii sa 'iinyān: ¿Tíí n'diichí dí 'úú? Ní nga'a Jesús ngii yā sa'a: Taachi 'āā cuée yaa'ví Felipe díí ní taachi canée dí maañ yán'a ye'e n'guífcí yaañ nguuví, 'āā n'diichí díí.

⁴⁹ Ní nan'guēcután'a Natanael miiñ ni nga'a sa ngii sa 'iinyān: Maestro, n'díí chí Daiya Dendyuūs miiñ. N'díí chí Rey ye'e Israel.

⁵⁰ Ní nga'a Jesús ngii yā sa'a: ¿'Áá cáāvā chí nga'a ngii dí chí n'diichí dí maañ n'guífcí yaañ nguuví chí 'āā i'teenu dí 'úú? Ch'ēte n'dai ca n'diichí dí dendú'ū nguée ti chúú.

⁵¹ Ní nga'a yā ngii yā sa'a: Cuaacu nínyūñ cuāācū nínyūñ nga'a ngii díí. Ngúúví maañ ní ngúúví chí cuífcí cunée chí n'diichí dí chí nanguaāñ nanguuví nífcú ángeles ye'e Dendyuūs miiñ ní ngeē yā ní ngua'a yā nanáā Sa'a chí Daiya Dendyuūs.

Ch'iindivaacu 'iinyān ye'e yāā Caná

2 Chíi ndii chíiñ ndii 'íñū nguuví miiñ ní ch'iindivaacu 'áámá 'iinyān na yāā Caná ye'e yán'āa Galilea. Ní miiñ cánée ch'ēcú Jesús. ² Ní idíñ yā invitar Jesús ndúúcū discípulos ye'e yā nááchí ch'iindivaacú 'iinyān. ³ Ní ch'iinu vino ye'e yā. Ní ch'ēcú Jesús nga'a yā ngii yā Jesús: 'Āā ntéé vino ye'e yā.

⁴ Ní nga'a Jesús ngii yā ch'ēcú yā: ¿Dē'ē canée ye'e ndúúcú dí n'daacá? 'Āā cuée ndaa hora ye'e miiñ-nyūñ.

⁵ Ch'ēcú yā miiñ nga'a yā ngii yā sa'a s'een chí díiñ mandado: Díí sán'a s'een, díiñ dí tan'dúúfcá chí Jesús caa'n'maⁿ yā cuuví yā ndis'tíí.

⁶ Miiñ snée níyaañ 'cuutií n'geete chí nin'dai ndúúcú tuūú chí ngeē nuūnín. 'Iinyān naa'nñū yā 'cuutií s'een tan'dúúfcá costumbre ye'e 'iinyān Israel. 'Aama 'aama 'cuutií ch'ēte tunéēñ nn'geēñ nduuví cuūñ ngeecu ndii 'áámá ciento litros ye'e nuūnín.

⁷ Ní nga'a Jesús ngii yā sa'a chí idiiñ mandado: Díi'cuutú nī ndúúcú nuūnín 'cuutií n'geete chí nin'dai ndúúcú tuūú. Ní 'iinyān s'een díi'cuutú yā ndiitúú n'dai ndúúcú nuūnín. ⁸ Ní nga'a Jesús ngii yā sa'a s'een chí idiiñ mandado: Tun'dáa nī naachi s'néēñ nuūnín, ní tun'dáa nī nuūnín, ní candéē nī nanáāñ 'iinyān chí chéēñ ndii vmnaaⁿ ye'e 'viicū. Ní candéē yā chíiñ yā na 'iinyān chí chéēñdii vmnaaⁿ ye'e 'viicū. ⁹ Ní taachi 'iinyān chí chéēñdii vmnaaⁿ ye'e 'viicū canée yíñū yā nuūnín chí 'āā ndii vino naati nguée déénū yā tii ngiica vino miiñ. Naati 'iinyān chí idiiñ mandado ní déénū yā caati chen'é yā nguai yā nuūnín. Tuu'mi ní yaa'ví yā sa'a chí n'giindivaacu miiñ. ¹⁰ Ní nga'a yā ngii yā sa'a chí n'giindivaacu: Tanducuén'e sa'a miiñ dífcā vino chí n'dai ca nga'a sa vmnaaⁿ 'iinyān. Ní taachi 'āā ndiitú ye'e yā, tuu'mi nnga'a sa vino chí nguée n'dai ngi'i. Naati díí ní nnguāñ'dai dí vino chí n'dai ndíí maañ.

¹¹ Chíiñ ní vmnáāñ vmnaaⁿ señaal chí díiñ Jesús ná yāāñ Caná ye'e yán'āa Galilea. Ní chíiñ yā poder ye'e yā. Ní discípulos ye'e yā chíteenú sa 'yā.

¹² Cho'o chuū ní cuina'a Jesús ndúúcú ch'ēcú yā, ndúúcú 'díñū yā ndúúcú discípulos ye'e yā na yāāñ Capernaum. Ní duu'ví nguuví canée yā miiñ.

Jesús didévé yā yáacū templo

(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

¹³ Ní 'āā snee níi'nuūñ nguuví chí ndaā 'viicū ye'e pascua ye'e 'iinyān Israel, ní ch'ēcú Jesús na yāāñ Jerusalén. ¹⁴ Ní ndaacá yā ch'ēti cheendi chéēñ yáacu templo 'iinyān s'een chí ch'ēte yā n'diicuí yā 'itiindu

ndúúcu 'iiti 'cuūchī ndúúcu palomas, ní ndaacá yā 'iinyān chí inñ'daaⁿ tuūmī. ¹⁵ Taachí Jesús din'dái yā cuerda ní dichó'o yā nducyáácá 'iinyān chuva'āi cheendi cheēn yaácū templo miiñ, ndúúcu 'iiti 'cuūchi s'eenⁿ ndúúcu 'itiindu s'één. Ní ch'iinu ngéé yā tuūmī yeⁿé 'iinyān s'een chí inñ'daaⁿ tuūmī ní chingúú'ndaa yā mesas yeⁿé yā. ¹⁶ Níicú ngaⁿa Jesús ngii yā saⁿā chí n'diicuí palomas: Diví nī chuū 'muuⁿ ní nguéé díñ nī va'āi yeⁿe Chiidá va'ai chí n'diicuí 'iinyān.

¹⁷ Tuu'mí ní n'gaacu discípulos yeⁿé yā yeⁿe chí cánéé nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs chí vaādī n'diitē yeⁿé vaacu dí, ní di'cuuinú 'úú.

¹⁸ Níicú 'iinyān Israel nan'guεεcutaⁿá yā ní caⁿa yā Jesús: ¿De'ε señal chí cu'neenⁿ dí nús'uū chí véé poder yeⁿé dí chí díñ dí 'túúcā?

¹⁹ Nan'guεεcutaⁿá Jesús ní caⁿa yā: Nadtuuví nī yáácū templo 'cūū ní 'iñnū nguuví 'úú nadācueéⁿ.

²⁰ Tuu'mí caⁿa 'iinyān Israel: Ch'εeti na 'uūví ngεεcu jaaⁿ ndúúyú chí n'dai yáácū templo 'cūū. Níicú díi, ¿'áá na 'iñnū nguuví neⁿe dí nadācueeⁿ dí?

²¹ Naati Jesús caⁿa yā yeⁿé yaácū templo chí cuerpo yeⁿé maáⁿ yā. ²² Taachi Jesús nanduuchí yā yeⁿé nguaaⁿ tináⁿā tuu'mí discípulos yeⁿé yā nan'gaacú yā chí caⁿa yā chuū. Ní i'téenu yā chí canéé nguūⁿ na libro yeⁿé Dendyuūs ndúúcu nduudu chí ngaⁿa Jesús miiñ.

Jesús deenú yā nducyáácá saⁿā

²³ Taachi Jesús canéé yā yáāⁿ Jerusalén, nguuví 'viicú yeⁿe pascua neené 'yaáⁿ yā chí'téenu yā Jesús caati 'āā n'diichí yā señales chí díñ yā. ²⁴ Naati maan Jesús miiñ ní nguéé ngii chεetinúⁿ yā 'iinyān s'eenⁿ caati déénú Jesús yeⁿe nducyáácá yā. ²⁵ Ní nguéé neⁿé yā chí ndii 'áámá 'iinyān caaⁿmaⁿ cuaacu yeⁿe saⁿā ti deenú yā de'ε chí canéé ndúúcu saⁿā.

Jesús ndúúcu Nicodemo

3 Níicú canee 'áámá sánⁿā yeⁿé fariseos chí nguuví sa Nicodemo. Saⁿā miiñ, saⁿā chí chééⁿdii vmnáán 'iinyān Israel. ² Sánⁿā 'cūū nndaa sa nanáán Jesús nguūñnū miiñ. Níicú ngaⁿa sa ngii sá 'iinyān: N'diñ Maestro, déénú 'nū chí ndaa nī yeⁿé Dendyuūs chí lado yeⁿe maestro caati mar 'áámá 'iinyān nguéé cuuvi díñ yā señales chí idiíⁿ nī ndúúti chí nguéé canee Dendyuūs ndúúcu yā.

³ Jesús ní nan'guεεcutaⁿá yā ní ngaⁿa yā ngii yā saⁿā: Cuaacu níñnyúⁿ cuāácū níñnyuⁿ ngaⁿá ngii díi, du'ū chí nguéé nguεεcundíⁿ 'cundiyaān táámá vmnéⁿéé nguéé cuuví n'diichí yā naachi 'iivú Dendyuūs ngaⁿa ntiñnyúⁿ yā.

⁴ Ní ngaⁿā Nicodemo ngii sa Jesús: ¿Táácā nanguεεcundíⁿ 'áámá 'iinyān saⁿā ndiicúⁿ 'cuundiyáan ntuúⁿ yā? ¿Táácā cuuví nuuⁿ ndaa ntuúⁿ yā na chεeti chεécú yā ní 'cuundiyáan ntuúⁿ yā?

⁵ Jesús ngaⁿa yā ngii yā saⁿā: Cuaacu níñnyúⁿ cuāácū níñnyuⁿ ngaⁿá ngii díi, du'ū chí nguéé 'cuundiyáan yā cáávā nuūñnī ní cáávā Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs

nguéé cuuvi cundáa yā naachi canéé 'iivú Dendyuūs.

⁶ Du'ū chí ch'iindiyáāⁿ yeⁿe 'iinyān, 'iinyān canee ndúúcu. Níicú du'ū chí ch'iindiyáāⁿ yeⁿé Espíritu, es-píritu canee ndúúcu. ⁷ Nguéé caⁿā yinu dí chí ngaⁿá ngii díi chí nducyaaca 'iinyān cánéé chí 'cuundiyáāⁿ ntuúⁿ yā taama. ⁸ 'Yúúné ní na neⁿe miiñ ngéenu. Níicú n'giindiveeⁿ dí chí ngeēnū. Ní nguéé déenu dí tíi chíicā tíi caⁿā. 'Tíicā nducyáácá 'iinyān chí 'niindiyáan yā yeⁿe Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs.

⁹ Ní nan'guεεcutaⁿā Nicodemo yeⁿé yā ní ngaⁿa sa ngii sa Jesús: ¿Táácā cuuví chuū?

¹⁰ Nan'guεεcutaⁿā Jesús ní ngaⁿá yā ngii yā sánⁿā: ¿'Áá díi maestro yeⁿé 'iinyān Israel ní nguéé deenu dí chuū?

¹¹ Cuaacu níñnyúⁿ cuāácū níñnyuⁿ ngaⁿá ngii díi chí déenu 'nū chíi chí ngaⁿa 'nū. Níicú chí n'diichí 'nū chíi chí ngaⁿa cuaacu 'nū ní nguéé ndiichí 'nu chíi chí ngaⁿā cuaacu 'nū. Níicú nguéé 'caandiveeⁿ dí chí caaⁿmaⁿ 'nū nduudu cuaacu. ¹² Nduuti chí ngaⁿá cosa chí véé iⁿ'yeendí 'cūū niicu nguéé i'téenu dí, ¿táácā cu'téenu dí nduuti chí caaⁿmáⁿ cosa chí véé na va'ai chεeti nguūví?

¹³ Ndií 'áámá 'iinyān nguéé chεε yā na va'ai chεeti nguuví nduuti chí nguéé 'iinyān chí ch'eeⁿ yeⁿe va'ai chεeti nguuví. 'Iinyān miiñ, Sánⁿā chí Daiya Dendyuūs, chí canéé na va'ai chεeti nguuví. ¹⁴ Tan'dúúcā Moisés miiñ chinadācuéⁿ sa cúú na yánⁿāa cuūmáⁿ naachi nguéé ch'εetinéé 'iinyān 'tíicā canee chí nicueēⁿ Saⁿa chí Daiyá Dendyuūs. ¹⁵ Caati nducyaaca 'iinyān chí cu'téenu yā 'iinyān nguéé cuuvi ndái yā caati cunduuchí yā cuen^e daāⁿmaⁿ.

'Tíicā Dendyuūs dinen^e yā 'iinyān yeⁿe iⁿ'yeendí

¹⁶ Caati chuū dínén^e Dendyuūs 'iinyān yeⁿe iⁿ'yeendí chí dichó'o yā 'aama n'dyánⁿā Daiya yā, caati nducyáácá 'iinyān chí cu'téenu yā 'iinyān nguéé cuuvi ndái yā. Níicú cunduuchí yā cuen^e daāⁿmaⁿ. ¹⁷ Caati Dendyuūs ní dichó'o yā Daiyá yā iⁿ'yeendí chí Daiyá yā nguéé díi yā juzgar 'iinyān chí snéé iⁿ'yeendí, naati chí cuchii yā nadanguánⁿai yā 'iinyān yeⁿe iⁿ'yeendí cááva yā.

¹⁸ Du'ū chí i'téenu 'iinyān nguéé condenado yā, niicu du'ū chí nguéé i'téenu 'iinyān 'āā condenado yā caati nguéé chí'teenu chí nduuchi 'áámá n'dyánⁿā yeⁿé Chiidá yā chí Dendyuūs. ¹⁹ Níicú chuú ní condenación. Chí dεεve 'cūū ndaa iⁿ'yeendí 'cūū naati saⁿā yeⁿe iⁿ'yeendí 'cūū dinén^e sa na maaiⁿ nguéé ti chí dεεve caati díi sa chí nguéé n'daacā. ²⁰ Caati nducyáácá 'iinyān chí díi yā chí nguεε n'daacā, nguéé dinén^e yā chí dεεve. Ní nguεε indaa yā chí dεεve miiñ caati nguéé neⁿe yā chí cuuvi déénú 'iinyān ní caaⁿmaⁿ 'iinyān chí nuuⁿndí yā. ²¹ Naati 'iinyān chí díi yā ntiñnyuⁿ chí n'daacā, indaa yā naachi chí dεεve caati 'iinyān snáan yā ntiñnyuⁿ yeⁿé yā chí yeⁿé Dendyuūs.

Juan chí ngeédínuñnī ngaⁿa sa ndúúcu Jesús táámá vmnéⁿéé

²² Cho'ōo chúū, ndaa Jesús ndúúcu discípulos yeⁿé yā na yánⁿā Judea. Ní cunee yā ndúúcu 'iinyān s'een. Níicú

Jesús chɛɛdinuŋnɪn yā 'iɪn'yān. ²³ Ní Juan míín ngɛɛdinuŋnɪn ntúuŋ yā na yāān Enón niɪnuúŋ na yaān Salim ti míín neené vɛɛ ca nuŋnɪn. Ní ndaā 'iɪn'yān ní chɛɛdinuŋnɪn yā. ²⁴ Caati Juan miɪn 'āā cuéé cunúuŋ yā vácūū.

²⁵ Discípulos yɛn'ɛ Juan ch'ɛɛcu cheendí yā ndúúcu 'iɪn'yān Israel yɛn'ɛ táácā 'iɪn'yān nduuvɪ dɛɛv'ɛ yā. ²⁶ Níícú nndaá sá nanáán Juan ní ngan'a sa ngii sa san'ā: Dii, Maestro, 'iɪn'yān chi canéé ndúúcu di na táámá lado yɛn'ɛ yíícú Jordán 'iɪn'yān chí díí caan'man' cuaacu di yɛn'ɛ yā; n'diichi di, 'iɪn'yān miɪn ngɛɛdinuŋnɪn yā. Niicu nducyáácá 'iɪn'yān ndaa yā nanáan yā.

²⁷ Nan'guɛɛcútan'ā Juan ní can'a sa: Nguéé cúúví cuta'a 'iɪn'yān dɛ'ɛ vɛɛ nduuti chi nguéé cuchii yɛn'ɛ va'ai chɛɛti nguuvɪ. ²⁸ Ndís'tií testigo yɛn'ɛ chí can'á: 'Úú ní nguéé Cristo 'úú, caati dichó'o Dendyuūs 'úú vmaān yɛn'ɛ yā. ²⁹ Du'ú chí vée n'daataá yɛn'ɛ yā, 'iɪn'yān miɪn ní isán'ā yɛn'ɛ tá. Amigo yɛn'ɛ isán'ā miɪn ní 'iɪn'yān chí cánéé ndúúcu yā ní n'giindiveén yā yɛn'ɛ yā. Yeenú taavi yā cáávā nduudu yɛn'ɛ isán'ā miɪn. 'Tíícā vaadi yeenu yɛn'ɛ ní 'áámá ndiituu taavi ca. ³⁰ 'Iɪn'yān miɪn ní canéé chí ch'ɛɛtɛ yā, niicu 'úú dánduu'vi 'líín 'úú.

'Iɪn'yān chí cuchii yā yɛn'ɛ va'ai chɛɛti nguuvɪ

³¹ Du'ú chí nndaā yɛn'ɛ va'ai chɛɛti nguuvɪ ch'ɛɛtɛ ca yɛn'ɛ nducyaaca 'iɪn'yān. Du'ú chí yɛn'ɛ yán'āa ní yɛn'ɛ yán'āa ni ngan'a yɛn'ɛ cosas yɛn'ɛ yán'āa. 'Iɪn'yān chí nndaā yā yɛn'ɛ va'ai chɛɛti nguuvɪ, ch'ɛɛtɛ cá yā yɛn'ɛ nducyáácá 'iɪn'yān. ³² 'Iɪn'yān miɪn ngan'a cuaacú yā yɛn'ɛ chí n'diichí yā ndúúcu chí ch'iindiveén yā ní mar 'áámá 'iɪn'yān ní nguéé nɛn'ɛ yā 'caandiveén yā nduudu cuaacu yɛn'ɛ yā. ³³ 'Iɪn'yān chí n'gúuŋ yā nduudu cuaacu yɛn'ɛ Jesús nduuvídaamá yā ndúúcu yā ní ngan'a yā chí Dendyuūs miɪn chí cuaacu. ³⁴ Du'ú chí Dendyuūs dichó'o yā, 'iɪn'yān miɪn ngán'a yā nduudu yɛn'ɛ Dendyuūs miɪn, caati Dendyuūs nga'a yā 'iɪn'yān Espírítu N'dai yɛn'ɛ Ndyuūs nguéé ndúúcu caadi. ³⁵ Dendyuūs Chiida yú diné'n'ɛ yā Daiyá yā. Níícú tanducuén'ɛ dɛndu'ú ca'á yā ta'ā Daiyá yā. ³⁶ 'Iɪn'yān chí i'téenu yā Daiya Dendyuūs miɪn canéé yā ndúúcu vida cuen'ɛ daān'man'. Naati 'iɪn'yān chí nguéé i'téenu yā Daiya Dendyuūs miɪn nguéé snaan yā vida cuen'ɛ daān'man' miɪn naati can'á yā cuta'á yā castigo yɛn'ɛ Dendyuūs chí diituu n'dai.

Jesús ndúúcu n'daataá yɛn'ɛ yán'āa Samaria

4 Tááchí Jesús ituumicádiinuuŋ yā 'tíícā chí san'ā fariseos ch'iindiveén sa chíín chí Jesús díín yā ní chí chɛɛdinuŋnɪn yā 'yaaŋ ca 'iɪn'yān ní vée 'yaaŋ ca discípu- los yɛn'ɛ yā nguéé ti Juan miɪn; ² 'áará chí nguéé Jesús chí ngɛɛdinuŋnɪn yā caati discípu- los yɛn'ɛ yā ngɛɛdinuŋnɪn yā; ³ Jesús s'néen yā yán'āa Judea ní chen'ɛ ntuún yā yán'āa Galilea.

⁴ Ní canéé chí cho'ó yā yán'āa Samaria. ⁵ Ní ndaá yā na 'áámá yāān yɛn'ɛ Samaria chí nguuvɪ Sicar, niɪnuúŋ ná yán'āa chí ca'a Jacob yɛn'ɛ daiya sa José. ⁶ Ní míín canéé vaacunuŋnɪn yɛn'ɛ Jacob. Jesús chicúúŋnu yā chí ngiica yā ní ch'iindí yā niɪnuúŋ na vaacunuŋnɪn. Ní 'āā tanduu n'gɛɛcu ndiichuuvɪ. ⁷ Ndaā 'áámá n'daataá yɛn'ɛ

yán'āa Samaria chí sta'a tá nuŋnɪn. Ní Jesús can'a yā chí yā tá'n'ā: Díí n'daataá, tée dí tíí nuŋnɪn cu'ú.

⁸ Discípulos yɛn'ɛ yā cuen'ɛ sa yāān Sicar chí cuaí sa chí che'ɛ yā. ⁹ Ní n'daataá yɛn'ɛ yán'āa Samaria ngan'a tá ngii tá Jesús: ¿Táácā chí ngiica di nuŋnɪn chí cu'ú di 'úú ti dii ní 'iɪn'yān Israel dii niicu 'úú yɛn'ɛ yán'āa Samaria 'úú? San'ā Israel s'een ní nguéé n'diichi sa 'iɪn'yān yɛn'ɛ yán'āa Samaria. ¹⁰ Ní n'guɛɛcútan'a Jesús, ní ngan'a yā ngii yā tá'n'ā: Ndúúti chí n'diichi di regalo yɛn'ɛ Dendyuūs miɪn, ní du'ú chí ngan'ā ngii dii, tee di nuŋnɪn cu'ú, tuu'mi ní caaca di nuŋnɪn yɛn'ɛ yā. Ní 'iɪn'yān miɪn can'a yā tee yā nuŋnɪn chí cu'ú di, nuŋnɪn chí dii chí canduuchi 'iɪn'yān.

¹¹ N'daataa míín ní ngan'a tá ngii tá Jesús: Señor, nguéé dɛ'ɛ chí cuta'á nduucú ní tíí vaacunuŋnɪn yāanuuŋ. ¿Tíí cuuvi canguaí nuŋnɪn yɛn'ɛ ní chí dii chí canduuchi 'iɪn'yān? ¹² ¿'Áá vmaān ca n'dií yɛn'ɛ chiida 'n'ú Jacob? 'Iɪn'yān miɪn din'dái yā vaacunuŋnɪn 'cūū cáávā nús'uu. 'Múúŋ sta'á yā nuŋnɪn ndúúcu daiya yā ndúúcu 'iiti yɛn'ɛ yā.

¹³ Nan'guɛɛcútan'a Jesús ngan'a yā ngii yā tá'n'ā: Nducyáácá 'iɪn'yān chí ngii yā nuŋnɪn 'cūū canéé chí cuuvi yaaca ntúuŋ yā. ¹⁴ Naati du'ú 'iɪn'yān chí cú'ú yā nuŋnɪn chí 'úú chí ca'á, 'āā ntéé cuuvi yaacá yā. Nuŋnɪn chí 'úú ca'á 'iɪn'yān míín, nuŋnɪn miɪn tan'dúúcā chí cuuvi nduucú yā 'áámá vaacunuŋnɪn chí ngáāa nuŋnɪn miɪn yɛn'ɛ yā caavā vida cuen'ɛ daān'man'.

¹⁵ N'daataá miɪn ní ngan'a tá ngii tá Jesús: Dii Señor, tée ní 'úú nuŋnɪn 'cūū. Cu'ú ní 'aa ntéé cuuvi yaacá, ní 'aa ntéé chíí cuta'á nuŋnɪn.

¹⁶ Jesús ngan'a yā ngii yā tá'n'ā: Cuén'ɛ dí ní cananguaí di isan'ā yɛn'ɛ di. Ní cuchii di ndúúcu sa 'muuŋ.

¹⁷ N'guɛɛcútan'a n'daataa míín ní ngan'a tá ngii tá 'iɪn'yān: Nguéé isan'ā yɛn'ɛ. Ngan'a Jesús ngii yā tá'n'ā: N'daacā chí ngan'a di chí nguéé isan'ā yɛn'ɛ di. ¹⁸ Caati nyu'uu isan'ā canéé ndúúcu dii, ní san'ā chí canéé ndúúcu dii miɪnnyuŋ nguéé isan'ā yɛn'ɛ di. Chiiŋ chuū ní ngan'ā cuaacú dí.

¹⁹ Ngan'a n'daataá ngii ta Jesús: N'dií Señor, deenú chí n'dií ní 'áámá profeta n'dií. ²⁰ Chiida 'n'ú ní díín yā adorar ná cuéé'tí 'cūū naati 'iɪn'yān Israel chí judíos ngan'ā ntuuŋ yā chí na yāān Jerusalén chí cánéé chí díín yā adorar Ndyuūs.

²¹ Ní ngan'ā Jesús ngii yā tá'n'ā: N'daataá, cu'téenu di 'úú. Ndaā hora taachi ní nguéé cuɛɛti 'cūū ní nguéé yāān Jerusalén 'iɪn'yān díín yā adorar Chiida yú. ²² Ndís'tií ní díín ní adorar chí nguéé deenú ní. Nús'uu ní idiín 'n'ú adorar chí déenu 'n'ú naati vaadí nguan'ai ndaā lado yɛn'ɛ 'áámá 'iɪn'yān chí nadanguán'āí ní yɛn'ɛ 'iɪn'yān Israel. ²³ Naati hora miɪn ní cúchii níícú hora miɪn ní ndaā, taachi cuaacu níínnyúŋ 'iɪn'yān s'een díín yā adorar Dendyuūs Chiida yú ndúúcu chidɛɛvɛ yɛn'ɛ yā ndúúcu vaadí cuaacú. Caati 'tíícā Chiida yú míín in'nuúŋ yā 'iɪn'yān chí díín yā adorar 'yā ní cu'téenu yā 'yā.

²⁴ Dendyuūs ní Espírítu 'yā. Ní 'iɪn'yān cánéé chí díín yā adorar 'yā cánéé chí díín yā adorar 'yā ndúúcu chidɛɛvɛ yɛn'ɛ yā ndúúcu vaadí cuaacu.

²⁵ N'daataá mííⁿ ngaⁿ'a ta ngiī ta Jesús: Deenú chí Mesías canéé chí ndaá chí duuchi Cristo. Taachí 'iini'yāⁿ miiⁿ ndaá yā, tuu'mí caaⁿ'maⁿ yā nducuéⁿ'ē cosas.

²⁶ Ní ngaⁿ'a Jesús ngii yā táⁿ'ā: 'Úú chí Cristo chí indeé ndúúcu di.

²⁷ Taachí indeé yā ndúúcu n'daataá mííⁿ, ndáa discípulos yeⁿ'é yā. Ní cueⁿ'e yíínú sá chí indeé yā ndúúcu n'daataá miiⁿ. Mar 'áámá saⁿ'ā nguéé natiinguuneeⁿ sa Jesús: ¿De'ē in'nuuⁿ dí? ¿De'ē cuuvi chí ndee dí ndúúcu tá? ²⁸ Ní n'daataá mííⁿ ní s'neeⁿ tá 'cuuti cuééé yeⁿ'e tá ní cueⁿ'e tá ná yáāⁿ miiⁿ. Ní caⁿ'a tá chíi tá 'iini'yāⁿ s'eenⁿ: ²⁹ Cuchií ní ní n'diichí ní 'áámá saⁿ'ā chí caⁿ'a sa chíi sa 'úú tanducuéⁿ'ē chí ndiíⁿ. ¿Áá nguéé 'iini'yāⁿ miiⁿ chí Cristo?

³⁰ Ní 'iini'yāⁿ s'eenⁿ can'dáa yā na yáāⁿ miiⁿ. Cueⁿ'e yā n'diichí yā Jesús. ³¹ Ní taachi cueⁿ'e n'daataa mííⁿ na yáāⁿ tuu'mi ní discípulos yeⁿ'é yā ngaⁿ'a sa ngii sá Jesús: N'dií Maestro, che'ē ní yuūndū nduucú 'nū.

³² Ni Jesús miiⁿ ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā s'eenⁿ: 'Úú ní véé 'áámá comida yeⁿ'é chí che'ē. Ndís'tiī nguéé déénu ní.

³³ Níicú discípulos ngaⁿ'a sa ngii sa ví^t: ¿Áá ndaā 'iini'yāⁿ chí cuú yā chí che'ē yā?

³⁴ Ní ngaⁿ'a Jesús ngii yā saⁿ'ā s'eenⁿ: Comida yeⁿ'é chíí chí cuuví díí tan'dúúca chí neⁿ'ē 'iini'yāⁿ chí dichó^o yā 'úú. Ní di'cuiinú ntiinyuⁿ yeⁿ'é yā. ³⁵ Ngaⁿ'a ndís'tiī: ¿Áá nguéé véé cá tá cuūuⁿ 'iīyū taachi ndaá tiempo yeⁿ'ē cosecha? N'diichí ní. 'Úú ngaⁿ'á ngii ndís'tiī: N'diichí ní cuaaⁿ 'niinyuⁿ. Snaán ní cuééti yeⁿ'é ní. 'Áā ndaa nguuvi chí díí ní cosechar. ³⁶ 'Iini'yāⁿ chí nadacuéⁿ yā cosecha vεe chíi'vεe yeⁿ'é yā. Ní véé n'gui'i yeⁿ'é yā chí cūnee cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. Níicú 'iini'yāⁿ chí niīnu yā ndúúcu 'iini'yāⁿ chí nadacuéⁿ yā cosecha ní nduu 'uuví yā yeenú taaví yā. ³⁷ Caati chuū chí cuaacu níinyúⁿ chí nduudu cuaacu: 'Áámá 'iini'yāⁿ ní ngiīnu yā ní táámá yā ní nadacuéⁿ yā. ³⁸ 'Úú nidicho'ó ndís'tiī ní nadacuéⁿ ní cosecha chí nguéé ndiíⁿ ní ntiinyuⁿ. Táámá yā díí yā ntiinyuⁿ. Ní ndís'tiī chí ndaá ní tuu'ví ní ntiinyuⁿ ndiíⁿ yā.

³⁹ Ni neené 'yaaⁿ 'iini'yāⁿ samaritanos yeⁿ'ē yáāⁿ miiⁿ s'teenú yā Jesús cucáāvā nduudu yeⁿ'e n'daātāa miiⁿ chí caⁿ'a yā nduudu cuaacu: 'Iini'yāⁿ mííⁿ ní caⁿ'a yā chíi yā 'úú tanducuéⁿ'ē cosa chí ndiíⁿ. ⁴⁰ Ndaa saⁿ'ā samaritanos nanáāⁿ Jesús. Di'cuíítu sa 'iini'yāⁿ chí canéé yā ndúúcu sa. Ní canéé yā miiⁿ 'uuví nguuví. ⁴¹ Neené 'yaaⁿ cá yā s'teenú yā cucáāvā nduudu yeⁿ'e Jesús. ⁴² Níicú 'iini'yāⁿ s'eenⁿ ngaⁿ'a yā ngii yā n'daataá miiⁿ: 'Áā ntéé cu'teenú 'nū caavā chí ch'iindiveéⁿ 'nū chí cuaacu níinyúⁿ nguéé dámaanⁿ yeⁿ'e chí ngaⁿ'ā di. Caati maánⁿ 'nū n'diichí 'nū ní ch'iindiveéⁿ 'nū chí cuaacu níinyúⁿ chí 'iini'yāⁿ 'cūū nguuvi Cristo chí inadan'guáⁿ'ai yā 'iini'yāⁿ yeⁿ'e in'yeeⁿdí 'cūū.

Jesús dííⁿ yā chí nduuvā yeⁿ'e daiya 'áámá rey

⁴³ Ch'íínú 'uuví nguuví ní Jesús cueⁿ'é yā yáāⁿ Galilea. ⁴⁴ Caatí maaⁿ Jesús miiⁿ caⁿ'a cuaacú yā chí 'iini'yāⁿ nguéé dííⁿ yā honrar 'áámá 'iini'yāⁿ profeta taachi ngaⁿ'a yā yáāⁿ vaacú yā. ⁴⁵ Ní ndaá yā yáāⁿ Galilea ní 'iini'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Galilea miiⁿ tuu'mi di'cuúⁿ yā chí

caneé yā. 'Áā n'diichí yā tanducuéⁿ'ē chí dííⁿ yā na yáāⁿ Jerusalén, nguuví yeⁿ'e 'viicu yeⁿ'e pascua, caati 'iini'yāⁿ s'uúⁿ cheⁿ'e ntuúⁿ yā 'viicu miiⁿ.

⁴⁶ Ndaa ntúūⁿ Jesús na yáāⁿ Caná yeⁿ'e yáāⁿ Galilea naachi din'dái yā vino ndúúcu nuūⁿnīⁿ. Mííⁿ canéé 'áámá rey yeⁿ'e yáāⁿ Capernaum. Ngiiⁿ 'áámá daiya rey miiⁿ. ⁴⁷ 'Iini'yāⁿ 'cūū mííⁿ ch'iindiveéⁿ yā chí ndaā Jesús yeⁿ'e yáāⁿ Judea na yáāⁿ Galilea. Cheⁿ'é yā nanáāⁿ Jesús ní di'cuíítu yā 'yā chí caⁿ'a yā n'diichí yā daiya sa chí nanduūvā yeⁿ'ē caati 'aa cháā 'cuuvi.

⁴⁸ Tuu'mi ní ngaⁿ'ā Jesús ngii yā saⁿ'ā: Ndúúti chí nguéé snaaⁿ di señales ndúúcu milagros chí vaadī n'giinu nguéé cu'téenu di.

⁴⁹ 'Iini'yāⁿ yeⁿ'e rey ngaⁿ'á yā ngii yā Jesús: Señor, cúu yú caati 'āā cuéé 'cuūví saⁿ'ā 'lííⁿ yeⁿ'é.

⁵⁰ Ngaⁿ'ā Jesús ngii yā 'iini'yāⁿ: Cúnaⁿ di, daiya dí cán-duuchi sa. Ní saⁿ'ā miiⁿ ní chí'téenu sa nduudu chí caⁿ'ā Jesús miiⁿ. Ní cuinaⁿ sa. ⁵¹ Taachi 'āā ndaa niinyuúⁿ vaacu sa 'iini'yāⁿ chí idiíⁿ mandado yeⁿ'ē sa can'dáa yā n'diichí yā saⁿ'ā. Ní ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: Daiyá ní miiⁿ candúúchi sa.

⁵² Tuu'mi ní itiinguuneeⁿ sa 'iini'yāⁿ s'eenⁿ: ¿De'ē hora naachi cuaáⁿ yeⁿ'ē sa? Níicú ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: 'Íicu taachi n'gεecu 'áámá ní ch'iinu 'iini'yāⁿ miiⁿ sáⁿ'ā.

⁵³ Tuu'mi ní chiida saⁿ'ā 'lííⁿ miiⁿ tuumicádíinuⁿ yā chí hora miiⁿ chí ngaⁿ'a Jesús ngii yā: Daiya dí ní cándu-uchi sa. Ní 'iini'yāⁿ miiⁿ ndúúcu nducyaaca familia yeⁿ'e yā s'téenu yā Jesús.

⁵⁴ Chuū ndii 'úúví señal chí Jesús dííⁿ yā cuayiivi chí ndáa yā yeⁿ'e yáāⁿ Judea ndii yáāⁿ Galilea.

Saⁿ'ā chí nguεε ngii ngiíⁿca

5 Chó'ōo tanducuéⁿ'ē cosa 'túúca. Véé 'áámá 'viicu yeⁿ'ē 'iini'yāⁿ Israel. Níicu Jesús cuchée yā yáāⁿ Jerusalén. ² Mííⁿ canéé 'áámá viini ch'εete niinyuⁿ cheendi chéēⁿ, cuaaⁿ naachí indáa yā ndúúcu 'iiti cuūchí chí n'diicui yā na yáāⁿ Jerusalén. Viini ch'εete mi-in nguuví Betesda na nduudu hebreo. Véé nyuⁿ'u corredor nuuⁿmaⁿ ndiivi viini ch'εete. ³ Na corredor miiⁿ ndi-itú ndúúcu n'deēe n'dái 'iini'yāⁿ ngiiⁿ; 'iini'yāⁿ ngueenáāⁿ, ndúúcu 'iini'yāⁿ chí nguéé ngii ngiicá yā, ndúúcu 'iini'yāⁿ chí ntíⁿ ta'á yā o ca'a yā. 'Iini'yāⁿ miiⁿ canéé ngiínú yā chí in'nuⁿ'u nuūⁿnīⁿ. ⁴ Caati vεe tiempo chí 'áámá ángel nch'eéⁿ yā níicú idi'núⁿ'u yā nuūⁿnīⁿ chí snéé ná viini ch'εete. Ní cuayiivi 'iini'yāⁿ chí ndáa yā vm-náāⁿ vmnaaⁿ cheetí viini mííⁿ nanduuva yeⁿ'é yā yeⁿ'ē 'āā de'é nūuⁿ ca'āi chí ndii yā. ⁵ Ní miiⁿ canéé 'áámá sáⁿ'ā ndiicú nditiinyuⁿ 'iinu ndúuyū chí ngiiⁿta sa. ⁶ Taachí Jesús n'diichí yā saⁿ'ā chí candííⁿ sá, níicú 'āā deenú yā chí 'āā 'naáⁿ ngiiⁿta sa, tuu'mi ní ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: ¿Áá néⁿ'é dí chí nduūvā yeⁿ'ē dí?

⁷ Ní saⁿ'ā chí ngiiⁿta miiⁿ nan'guεécútaⁿ'ā sa yeⁿ'é yā: Señor, nguéé mar 'áámá saⁿ'ā chí cu'nuūⁿ sa 'úú chééti viini taachi í'nuⁿ'u nuūⁿnīⁿ. Caati taachí ndaá, 'āā ndáā taamá yā cheetí viini.

⁸ Ní ngaⁿ'a Jesús ngii yā saⁿ'ā: Nacuéⁿ di. Nadacuéⁿ di yiive yeⁿ'ē di ní cúnaⁿ'a di.

⁹ Tuu'mí nūuⁿ nduūvā yeⁿē sa. Ní nadacuéeⁿ sa yiive yeⁿē sa. Ní cunaⁿa sá. Ní nguuví miⁿ ní sábadó nguuví chí ntaavi'tuunúuⁿ 'iⁿyāⁿ Israel. ¹⁰ Níicú 'iⁿyāⁿ Israel ngaⁿ'a yā ngiⁱ yā saⁿ'ā chí 'āā nanduuvá yeⁿē sa: Caati maaⁿ ní sábadó miⁿ, tan'dúúccā chí caⁿ'a ley, nguéeⁿ cuuví nandéē di yiive yeⁿē di.

¹¹ Ní n'guεεcútaⁿ'ā sa yeⁿé yā: 'Iⁿyāⁿ chí díⁿ yā chí nduuvá yeⁿé, 'iⁿyāⁿ miⁿ ní ngaⁿ'a yā ngiⁱ yā 'úú: Nadacuéeⁿ di yiive yeⁿē di. Ní cuinaⁿ'a di.

¹² Tuu'mí ní tiinguunéⁿ 'iⁿyāⁿ Israel saⁿ'ā: ¿Du'ú chí 'tíicā ngaⁿ'á ngiⁱ di: Nadacuéeⁿ di yiive yeⁿé di, ní cuinaⁿ'a di?

¹³ Níicú saⁿ'ā chí 'āā nduuvá yeⁿē sa nguéeⁿ déénú sá du'ú 'iⁿyāⁿ miⁿ, caati Jesús divíⁱ yā yeⁿé saⁿ'ā miⁿ. Ní neené n'deēe 'iⁿyāⁿ snée yā miⁿ. ¹⁴ Cuayiivi Jesús nandacá yā saⁿ'ā na yáácú templo. Ní ngaⁿ'a Jesús ngiⁱ yā saⁿ'ā: Cun'díichí dí maaⁿ 'āā nduuvá yeⁿē di. 'Aa ntéé díⁿ di nuuⁿndi niicu nguéeⁿ cuta'āa táámá ca'ai chí más cā taaⁿ di.

¹⁵ Tuu'mí saⁿ'ā miⁿ cunaⁿ'ā sa ní caⁿ'a sa chí sa 'iⁿyāⁿ Israel chí Jesús chí díⁿ yā chí ndúúvā yeⁿé sa. ¹⁶ Ni cáávā chuū ní can'dāā 'iⁿyāⁿ Israel Jesús miⁿ chí neⁿ'é sa 'caan'núⁿ sa 'iⁿyāⁿ caati díⁿ yā cosa chí 'tíicā miⁿ nguuví chí sábadó chí ntaavi'túúnuuⁿ 'iⁿyāⁿ. ¹⁷ Jesús nan'guεεcútaⁿ'a yā yeⁿē sa: Chiidá ní ndíⁱ maaⁿ chí idiⁿ cá yā ntiⁿnyuⁿ. Ní 'úú idiⁿ ntiⁿnyuⁿ dendu'ú.

¹⁸ Tuu'mí ní 'iⁿyāⁿ Israel neⁿ'e taaví sa 'caan'núⁿ sa Jesús, caati nguéeⁿ damaāⁿ chí nguéeⁿ díⁿ yā cumplir chí ngaⁿ'ā na ley yeⁿé sábadó, caati ngaⁿ'á yā chí Dendyuūs Chiidá yā, ní díⁿ yā chí nduuvídáámá yā ndúúccū Dendyuūs.

Dendyuūs dicho'ó yā Daiya yā

¹⁹ Nan'guεεcutaⁿ'á Jesús ní ngaⁿ'a yā ngiⁱ yā saⁿ'ā: Cuaacu níⁿnyúⁿ, cuāācū niⁿnyuⁿ chí ngaⁿ'á ngiⁱ ndis'tiⁱ chí nguéeⁿ cuuvi díⁿ Daiyá Dendyuūs mar 'áámá cosa dáamaāⁿ ndúúti chí nguéeⁿ n'diichí yā chí díⁿ Chiidá yā. Caati tanducuéⁿ'ē chí díⁿ Chiidá yā, 'tiicā ntúūⁿ díⁿ Daiyá yā. ²⁰ Caati Dendyuūs Chiidá ní dinéⁿ'e yā 'úú chí Daiya yā. Ní n'giⁿ'i yā 'úú tanducuéⁿ'e dendu'ú chí díⁿ yā. Niicu Chiidá n'giⁿ'i cá yā 'úú ntiⁿnyuⁿ n'gεete ca nguéeⁿ tii chuū. Níicú ndis'tiⁱ caⁿ'a yíⁿú ní yeⁿē.

²¹ Tan'dúúccā Chiidá nadacuéeⁿ yā 'iⁿyāⁿ chí 'āā n'dii ní ngaⁿ'a yā vida yeⁿé yā, 'tiicā ntúūⁿ 'úú Daiyá yā ní nadacuéeⁿ 'iⁿyāⁿ chí 'āā n'díⁱ ní ngaⁿ'á vida 'iⁿyāⁿ miⁿ chí neⁿ'é ngaⁿ'á. ²² Caati Chiidá nguéeⁿ díⁿ yā juzgar mar 'aama 'iⁿyāⁿ naatí ca'á yā 'úú chí Daiya yā chí díⁿ juzgar tanducuéⁿ'ē. ²³ Caati tanducuéⁿ'ē 'iⁿyāⁿ díⁿ yā honrar 'úú chí Daiyá yā tan'dúúccā tanducuéⁿ'ē 'iⁿyāⁿ díⁿ yā honrar Chiidá. Du'ú chí nguéeⁿ idiⁿ yā honrar 'úú chí Daiyá Dendyuūs ní nguéeⁿ idiⁿ yā honrar Chiidá chí dicho'ó yā 'úú.

²⁴ Cuaacu níⁿnyúⁿ, cuāācū niⁿnyuⁿ ngaⁿ'á ngiⁱ ndis'tiⁱ: 'Iⁿyāⁿ chí n'giindiveéⁿ yā nduudu chí ngaⁿ'á, ní i'téenu yā yeⁿ'e 'iⁿyāⁿ chí dicho'ó 'úú, véé vida cuen^{'e} daāⁿmaⁿ yeⁿ'é yā. Niicu nguéeⁿ condenado yā. Nguéeⁿ canee yā dácaā yeⁿ'é chí n'gii caati véé vida cuen^{'e} daāⁿmaⁿ yeⁿ'é yā. ²⁵ Cuaacu níⁿnyúⁿ, cuāācū niⁿnyuⁿ ngaⁿ'á

ngiⁱ ndis'tiⁱ: Cuchii hora ní hora miⁿ chuū taachi 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ chí 'āā n'díⁱ yā, 'caandiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e 'úú chí Daiyá Dendyuūs. 'Iⁿyāⁿ chí i'teenu yā nduudu yeⁿ'e cunduuchí yā cuen^{'e} daāⁿmaⁿ. ²⁶ Tan'dúúccā Chiidá véé vida yeⁿ'e maán yā, 'tiicā ntúūⁿ ca'a yā 'úú chí Daiya yā vida yeⁿ'e maán. ²⁷ 'Tíicā ca'á yā poder 'úú chí díⁿ juzgar 'iⁿyāⁿ caati 'úú Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs 'úú. ²⁸ Nguéeⁿ caⁿ'á yiinu di yeⁿ'e chúū, caati cuchii hora taachi nducyáácá 'iⁿyāⁿ chí chinúu yā maaⁿ yaⁿ'āa 'caandiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é. ²⁹ Ní nadacuéeⁿ yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. 'Iⁿyāⁿ chí díⁿ yā chí n'daacā, ní caⁿ'á yā cuneé yā ndúúccū vida cuen^{'e} daāⁿmaⁿ yeⁿ'é yā. Ní 'iⁿyāⁿ chí nguéeⁿ n'daacā idiⁿ yā, caⁿ'á yā na condenación.

'Iⁿyāⁿ s'eeⁿ caⁿ'a cuaacú yā yeⁿ'é Jesús

³⁰ Ní caⁿ'a Jesús: 'Úú ní damaán ní nguéeⁿ de'ē vee cuuvi díⁿ. Tan'dúúccā chí n'giindiveéⁿ, 'tíicā díⁿ juzgar. Ní chí díⁿ juzgar ní cuaacu caati nguéeⁿ in'nuúⁿ chí neⁿ'é maán naati chí neⁿ'e maāⁿ Chiidá chí dicho'ó yā 'úú. ³¹ Ndúúti chí yeⁿ'é māaⁿ chí ngaⁿ'á cuaacu ní nguéeⁿ cuaacu. ³² Táámá 'iⁿyāⁿ chí díⁿ yā caan'maⁿ cuaacú yā yeⁿ'é 'úú. 'Úú ní deenú tii chí ngaⁿ'a yā yeⁿ'é 'uú chí cuaacu. ³³ Ní ndis'tiⁱ ní dicho'ó ní 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ nanáán Juan. Ní Juan miⁿ caⁿ'a sa nduudu cuaacu yeⁿ'e 'úú. ³⁴ Caati 'úú nguéeⁿ ita'á nduudu cuaacu yeⁿ'é sán'ā yeⁿ'e in'yeendí 'cūū naati ngaⁿ'á tanducuéⁿ'ē chuū caati ndis'tiⁱ ní cuuvi nanguáⁿ'ai nī. ³⁵ Níicú Juan chí cheédínúⁿniⁿ yā 'iⁿyāⁿ miⁿ tan'dúúccā 'áámá chí deeve ngiichi ní ngiⁱ n'gai, 'tíicā yā. Ní ndis'tiⁱ ní dinéⁿ'e nī vaadī yeenú yeⁿ'é nī 'áámá tiempo ndúúccū chí deeve yeⁿ'é yā. ³⁶ Naati 'úú ní ngaⁿ'á nduudu cuaacu chí ch'εete ca chí caⁿ'a Juan miⁿ caati ntiⁿnyuⁿ chí teē Chiidá 'úú, ní chuū idiⁿ. Tan'dúúccā maāⁿ ntiⁿnyuⁿ chí díⁿ ní ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿ'é chí Chiidá dicho'ó yā 'úú. ³⁷ Níicú maaⁿ Chiidá chí dicho'ó yā 'úú ngaⁿ'a yā nduudu cuaacu yeⁿ'é 'úú. Ndis'tiⁱ mar 'áámá vmnéⁿ'ēe nguéeⁿ n'giindiveéⁿ nī nduudu yeⁿ'e chiidá, ndíⁱ nguéeⁿ ndúú n'diichí nī 'iⁿyāⁿ taacá yā. ³⁸ Ní ndis'tiⁱ ní nguéeⁿ 'áámá canee nī ndúúccū nduudu yeⁿ'é yā caati ndis'tiⁱ nguéeⁿ s'téenu nī chí 'úú ní 'iⁿyāⁿ chí Dendyuūs dicho'ó yā. ³⁹ In'nuúⁿ nī naachi cánée nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs, níicú cadiinúⁿ nī chí véé vida cuen^{'e} daāⁿmaⁿ yeⁿ'é nī. Ní míⁿ ngaⁿ'ā cuaacu yeⁿ'é 'úú. ⁴⁰ Ndis'tiⁱ nguéeⁿ neⁿ'é nī chí nī nanaán tii cuūví vida cuen^{'e} daāⁿmaⁿ yeⁿ'é nī.

⁴¹ 'Úú ní nguéeⁿ cuta'á honra yeⁿ'e saⁿ'ā yeⁿ'e in'yeendí 'cūū. ⁴² Naati 'úú ideenú táacā ndis'tiⁱ ní nguéeⁿ neⁿ'é nī Dendyuūs. ⁴³ 'Úú ní cuchii ndúúccū chí duuchi Chiidá. Ní nguéeⁿ 'cuaaⁿ nī ndis'tiⁱ 'úú. Ndúúti chí taamá yā cuchii yā ndúúccū nduudu yeⁿ'e maán yā, tuu'mí ní 'cuaán nī 'iⁿyāⁿ miⁿ. ⁴⁴ ¿Táacā cu'téenu ndis'tiⁱ chí díⁿ nī honrar 'áámá nī yeⁿ'é taamá nī ní nguéeⁿ neⁿ'é nī chí Dendyuūs díⁿ yā honrar n'diⁱ? ⁴⁵ Nguéeⁿ nadacadíⁿnuuⁿ ndis'tiⁱ chí 'úú ngaⁿ'á nuuⁿndi yeⁿ'e ndis'tiⁱ nanáán Chiidá. Véé 'áámá 'iⁿyāⁿ chí ngaⁿ'a nuuⁿndi yeⁿ'e ndis'tiⁱ chí Moisés chí 'iⁿyāⁿ chí i'téenu nī. ⁴⁶ Ndúúti chí ndis'tiⁱ chí i'téenu nī yeⁿ'e Moisés miⁿ tuu'mí ní cu'téenu nī 'úú caati yeⁿ'é 'úú chí dingúuⁿ sa. ⁴⁷ Ndúúti chí nguéeⁿ

it'éenu nī chi dingúūn Moisés, ¿táaca cu'téenu nī ndu-
udu yeⁿē 'úú?

Jesús ca'á yā chi che'é nyuⁿu mil saⁿā
(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

6 Cho'o cosa chuū, ní cuen^e Jesús taama lado yeⁿē
nuuⁿniⁿyáⁿā Galilea chi nguuvī ntúūn Tiberias.
² Nééne n'deēe 'iⁿyāⁿ cuen^e yā n'dáa yā Jesús caati
n'diichí yā señales yeⁿé yā chi díⁿ yā ndúú^cū 'iⁿyāⁿ chi
ngiitā. ³ Ní cuheé Jesús 'áamá cueti ní míⁿ ch'iⁿdí yā
ndúú^cū discípulos yeⁿé yā. ⁴ Ní chinee nīⁿnuúⁿ nguuvī
yeⁿe pascua yeⁿē 'iⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ. ⁵ Tuu'mí n'diichi
Jesús cuaaⁿ 'nīⁿnuúⁿ ní^cú snaaⁿ yā chí n'deēe n'dái
'iⁿyāⁿ cuchí yā nanáaⁿ yā. Ní Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā
Felipe: ¿Tíí caⁿ'a yú cuaí yú pan chi che'e 'iⁿyāⁿ s'tíí?
⁶ Ní chuū Jesús ngaⁿ'a yā ti díⁿ yā probar saⁿā miiⁿ
táacā díⁿ sá maāⁿ sa, caati Jesús maāⁿ yā deenú yā
de'ē chi díⁿ yā. ⁷ Nan'guεεcútaⁿ'a Felipe miiⁿ yeⁿé yā:
Ndúú^cū nyuⁿu ciento caadi tuūmī chi caⁿ'á nguaí pan
nguéeⁿ tunééⁿ chí cuta'á 'iⁿyāⁿ s'tíí 'aama taaⁿ chí che'e
yā.
⁸ 'Áamá discípulo yeⁿé yā chí ngúúvī Andrés chi 'dínu
yā Simón Pedro, ngaⁿ'a sá ngii sa Jesús: ⁹ 'Áamá saⁿā
'líⁿ chi canee 'muuⁿ ndéε sa nyuⁿu panes cebada
ndúú^cū na 'uuvī 'yaācā n'gaiyāā. ¿De'ē tunééⁿ chuū chi
che'e 'iⁿyāⁿ s'tíí?
¹⁰ Tuu'mí ní nan'guεεcútaⁿ'a Jesús miiⁿ ngaⁿ'a yā ngii
yā saⁿā: Cúúvī nī 'iⁿyāⁿ s'tíí ní 'cuεεté núúⁿ yā. Nééne
véé yuune lugar miiⁿ ní^cú ch'εεte 'áamá número
tan'duucā nyuⁿu mil saⁿā. ¹¹ Ní Jesús miiⁿ sta'á yā
panes miiⁿ ní^cú taachi ngaⁿ'a yā ngii yā: Gracias N'dii
Ndyuūs, tucá'á yā ca'a yā discípulos, ní discípulos ní
ca'á yā 'iⁿyāⁿ chi veēté miiⁿ. 'Tiicā ntúūⁿ díⁿ Jesús
ndúú^cū 'yaācā. Ní 'iⁿyāⁿ miiⁿ sta'á yā 'yaācā. Sta'á yā
nducueⁿē chi neⁿé yā. ¹² Taachi 'āā ntee véé chi neⁿe
yā, Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā discípulos yeⁿé yā:
Nadicuéⁿ di nducueⁿē táān panes chi nángaāva caati
nguéeⁿ cuuvi ndái de'ē veε.
¹³ Nadicuéⁿ yā tanducueⁿē taaⁿ panes chi nángaā-
va. Ní^cú chiitu ndiichúúvī 'cuεεtε naachi nyuⁿu pan
cebada chi ningaāva naachi che'ē 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ. ¹⁴ Taachi
n'diichi 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ señal chí díⁿ Jesús miiⁿ tuu'mí ní
ngaⁿ'a yā ngii yā ví^t: Cuaacu níⁿnyúⁿ 'iⁿyāⁿ 'cúú chí
profeta chí canee chí ndaá yā 'nyééⁿdi 'cúú.
¹⁵ Taachí tuumicádínuuⁿ Jesús chí 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ neⁿé
yā cuta'á yā 'yā ní cu'neéⁿ yā 'yā lado yeⁿē rey tuu'mí ní
cuen^eé máaⁿ yā na 'áamá cueti.

Jesús ngiica yā vmnaaⁿ nuūⁿniⁿyáⁿā
(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

¹⁶ 'Āā chii chíⁿū miiⁿ ní cuen^e discípulos yeⁿé yā na
nuūⁿniⁿyáⁿā. ¹⁷ Ní chí ndaa yā 'áamá barco ní cuen^eé yā
ná nuūⁿniⁿyáⁿā. Ní 'āā ntéé ndaá yā na yāāⁿ Capernaum.
'Āā chii 'da'a ní nguée ndāā Jesús naachi snée
yā. ¹⁸ Ní cho'ō 'aama 'yúúné taaⁿ ní nadacuéeⁿ n'dai
nuūⁿniⁿyáⁿā. ¹⁹ Taachí 'āā cuen^eé yā tanduu nyuⁿu can-
dúú nyaaⁿ kilómetros, tuu'mí n'diichí yā chí cúchī Jesús
miiⁿ. Ngiiá yā cuaaⁿ vmnaaⁿ nuūⁿniⁿ. Ní taachi 'aa

cháa ndaa Jesús nīⁿnuúⁿ na barco miiⁿ discípulos díⁿyā
sá chí. ²⁰ Ní Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿā s'eeⁿ: Nguée
'va'ā ndís'tíí ti 'úú.

²¹ Tuu'mí ngaⁿ'a sá ngii sa Jesús: Cho'ó ní cuaaⁿ chēeti
barco. Yeenú n'dai sa chí sndaā Jesús na barco. 'Āā
nuúⁿ ndaa barco miiⁿ na yā'āa naachi cuéⁿē.

'Iⁿyāⁿ in'nuúⁿ yā Jesús

²² Chí deεve táamá nguuvī ní 'iⁿyāⁿ chí snée yā
táamá lado yeⁿe nuūⁿniⁿyáⁿā n'diichí yā 'áamá barco
nūⁿ, barco miiⁿ chí 'āā cuen^eē discípulos. Ní n'diichí yā
chí nguée cuen^e Jesús ndúú^cū discípulos yeⁿé yā. Ní
discípulos yeⁿé yā cuinaⁿ'á yā dámaāⁿ yā. ²³ Tan'duuvī
barcos yeⁿē Tiberias ndaa nīⁿnuúⁿ na lugar naachi
ch'εεté yā chí che'é yā pan 'iicū cuayiivī chí Jesús ngāⁿ'a
yā: Gracias n'dii Dendyuūs Chiidá. ²⁴ Taachí 'iⁿyāⁿ n'di-
ichi yā chí nguée Jesús miiⁿ ndíí nguée ndúú discípulos
yeⁿé yā, tuu'mí ní chí ndaá yā chēeti barcos. Ní cuen^eé
yā na yāāⁿ Capernaum. N'nuūⁿ yā Jesús miiⁿ.

Jesús tan'dúú^cā yuūndū chí ca'a vida

²⁵ Taachí 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ ndaacá yā Jesús táamá lado
yeⁿē nuūⁿniⁿyáⁿā tuu'mí ní ngaⁿ'a yā ngii yā 'iⁿyāⁿ:
N'díí Maestro, ¿tíí cuaⁿ'a ndaá ní 'muuⁿ?

²⁶ Nan'guεεcútaⁿ'a Jesús yeⁿe yā ní ngaⁿ'a yā ngii yā:
Ndís'tíí, cuaacu níⁿnyúⁿ cuācū nīⁿnyuⁿ nguée in'nuúⁿ
ní 'úú ti n'diichí ní chí díⁿ señales naati chí teé pan, ní
che'é ní ní chiitu ndís'tíí. ²⁷ Nguée díⁿ nī ntiⁿnyuⁿ yeⁿe
comida chí chó'ō ti yeⁿe comida chí cunéé cuen^e
daāⁿmaⁿ, chēe chí tee Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs ndís'tíí
caati Dendyuūs Chiidá ca'á yā poder Daiyá yā.

²⁸ Tuu'mí ní ngaⁿ'a saⁿ'ā s'eeⁿ ngii sá 'iⁿyāⁿ: ¿Taacā
díⁿ 'nū chí cuuví díⁿ 'nū ntiⁿnyuⁿ chí ntiⁿnyuⁿ yeⁿé
Dendyuūs miiⁿ?

²⁹ Nan'guεεcutáⁿ'a Jesús yeⁿē sa ní ngaⁿ'á yā ngii yā
saⁿ'ā: Chuū chí ntiⁿnyuⁿ yeⁿe Dendyuūs miiⁿ chí
cu'téenu di yeⁿē 'iⁿyāⁿ chí Ndyuūs dichó'o yā 'iⁿyāⁿ.

³⁰ Tuu'mí ngaⁿ'a sa ngii sa 'iⁿyāⁿ: ¿De'e señal chí
cu'neéⁿ ní chí snaáⁿ 'nū, ní cu'téenu 'nū n'díí? ¿De'e nti-
iⁿnyuⁿ idíⁿ ní? ³¹ Chiida yú ní che'é yā yuūndū maná na
yā'āa naachi nguée ch'εetinéé 'iⁿyāⁿ tan'dúú^cā chí
canéé nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs 'tíicā: Yuūndū yeⁿē
nanguuvī Ndyuūs ca'á yā chí che'é 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ.

³² Nan'guεεcutáⁿ'a Jesús yeⁿē sa: Cuaacu níⁿnyuⁿ,
cuācū nīⁿnyuⁿ ngaⁿ'á ngii ndís'tíí: Nguée teé yā
Moisés miiⁿ yuūndū chí maná chí yeⁿē nanguuvī, naati
Chiidá teé yā n'díí pan chí cuaacu níⁿnyuⁿ chí yeⁿe
va'ai chēeti nguuvī. ³³ Caati pan chí yeⁿé Dendyuūs ní
'iⁿyāⁿ miiⁿ chí inch'eeⁿ yā yeⁿe va'ai chēeti nguuvī ní
nga'á yā vida cuen^eé daāⁿmaⁿ yeⁿē 'iⁿyāⁿ yeⁿeⁿ
íⁿyeēⁿdī.

³⁴ Tuu'mí ní ngaⁿ'ā sa ngii sa Jesús: Señor, téé ní pan
'cūú nús'uu cuen^eé daāⁿmaⁿ.

³⁵ Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: 'Úú ní tan'dúú^cā pan
'tíicā 'úú ní ca'á vida cuen^eé daāⁿmaⁿ. Du'u chí chii
nanaāⁿ nguée cúúvī cuiicú yā. Ní du'ū chí cu'teenu 'úú
'āā ntéé cuuvī yaacá yā. ³⁶ Naati 'úú ní ngaⁿ'á ndís'tíí:

'Āā n'diichí nī 'úú, níícú ndíí nguéé s'téénu nī 'úú. ³⁷ Tanducuéñ'ē 'iīn'yāñ chi itée Chiidá 'úú, 'iīn'yāñ s'tíí cuchíi nanaán. Du'ū chí chíi nanaán nguéé tun'daá 'iīn'yāñ chu-va'āi. ³⁸ Caati 'úú chíicá yeñ'ē na va'ai chēete nguuví ní nguéé díiñ chí 'úú neñ'ē maán, caatí díiñ chí neñ'ē maāñ 'iīn'yāñ chí dichó'o yā 'úú. ³⁹ Chuū chí neñ'ē Chiidá chí dichó'o yā 'úú, caati 'úú ní nguéé nindaí mar 'áámá yeñ'ē tanducuéñ'ē chí tee yā 'úú. 'Úú ní nadin'duuchí tanducuéñ'ē 'iīn'yāñ yeñ'e nguaañ tináñ'ā nguuví chí 'cuiñū iñ'yeēñdī. ⁴⁰ Chuū chí neñ'ē 'iīn'yāñ chí dichó'o yā 'úú: Nducyaaca 'iīn'yāñ chí n'diichí yā Daiya Ndyuūs, ní i'téénu yā 'iīn'yāñ, véé vida cuen'e daāñman' yeñ'é yā. Ni-icu 'úú ní nadicueéñ 'iīn'yāñ s'eeñ nguuví chí 'cuiñū iñ'yeēñdī.

⁴¹ Tuu'mí ngañ'ā 'iīn'yāñ Israel yeñ'é yā: Nguéé n'daacā chí ngañ'a yā: 'Úú tan'dúúca pan chí cuch'éeñ nanguuví, 'tíicá 'úú. ⁴² Ní ngañ'a yā: ¿Áá nguéé sán'a 'cūū chí Jesús daiya José? Ní n'diichí yú chiidá yā ndúúcu chēecú yā. ¿Taacā chí ngañ'ā sa: 'Úú chí cuch'éeñ yeñ'e na va'ai chēeti nguuví?

⁴³ Ní Jesús nan'guēecútañ'á yā yeñ'ē sa, ní ngañ'a yā ngíi yā sañ'ā: Nguéé caañ'máñ ndís'tíi nguáañ maán nī. ⁴⁴ Mar 'áámá 'iīn'yāñ nguéé cuuvi ndaá yā nanaán ndúúti chí Chiidá chí dichó'o yā 'úú nguéé nndéé yā 'iīn'yāñ. 'Úú nadin'duuchí yā nguuví chí 'cuiñū iñ'yeēñdī. ⁴⁵ Canéé nguūñ na libro yeñ'ē Ndyuūs naachi ngañ'a profetas 'tíicá: Dendyuūs ca'cueeñ yā nducyaaca yā. Nducyaaca 'iīn'yāñ chí ch'iindiveeñ yā yeñ'ē Chiidá ní 'āā cueeñ yā yeñ'ē Chiidá, cuchíi yā nanáañ 'úú.

⁴⁶ Mar 'áámá 'iīn'yāñ 'āā n'diichí yā Chiidá, dámaañ Cristo chí yeñ'e Dendyuūs ti Daiyá Ndyuūs. 'Iīn'yāñ 'cúú dámaañ n'diichí yā Chiidá. ⁴⁷ Cuaacu nííñnyúñ, cuāacū nííñnyuñ ngañ'á ngíi ndís'tíi: Du'ū chí i'téénu yā 'úú cunduchí yā cuen'e daāñman'. ⁴⁸ 'Úú tan'dúúca pan chí canduuchi, 'tíicá 'úú. ⁴⁹ Chiidá nī che'é yā pan maná na yáñ'āa naachi nguéé 'iīn'yāñ ní chíi yā. ⁵⁰ Chuū chí pan chí cuch'éeñ na va'ai chēeti nguuví caatí 'iīn'yāñ chí che'é yā yeñ'ē nguéé 'cuūvi yā. ⁵¹ 'Úú tan'dúúca pan chí canduuchi chí cuch'éeñ na va'ai chēeti nguuví. Du'ū 'iīn'yāñ chí che'e yā pan 'cūū, cunduchí yā cuen'e daāñman'. Níícú pan miiñ chí 'úú cañ'á ní yuūtē yeñ'é maán. Chuū chí ca'á cáávā vida yeñ'ē 'iīn'yāñ yeñ'e iñ'yeēñdī 'cūū.

⁵² Tuu'mí ní 'iīn'yāñ Israel ch'ēecu cheendí sá nguaañ maāñ sa: ¿Táácā cuuvi téé sá cuerpo yeñ'ē sa chí che'é 'nū?

⁵³ Tuu'mí ngañ'a Jesús ngíi yā sañ'ā: Cuaacu nííñnyúñ, cuāacū nííñnyuñ ngañ'á ngíi ndís'tíi: Nduuti chí nguéé che'e nī cuerpo yeñ'e Sañ'ā chí Daiya Dendyuūs ní nduuti chí nguéé cu'ú nī yuúúñ yeñ'ē sa, nguēē cūnee ví-da cuen'e daāñman' ndúúcu nī. ⁵⁴ Du'ū chí che'e cuerpo yeñ'ē ní cu'ú yuúúñ yeñ'ē, cunéé vida cuen'e daāñman' ndúúcu. Níícú 'úú nadicueeñ 'iīn'yāñ s'eeñ nguuví chí 'cuiñū iñ'yeēñdī. ⁵⁵ Caati cuerpo yeñ'ē, cuaacu nííñnyúñ yuūtē chí che'e yā. Ní yuúúñ yeñ'ē, cuaacu nííñnyúñ chí yuúúñ chí cu'ú yā. ⁵⁶ Du'ū chí che'e cuerpo yeñ'ē ní cu'ú yuúúñ yeñ'ē cunee yā nduucú, ní 'úú cunee ndúúcu yā. ⁵⁷ Tan'dúúca chí Chiidá canduuchi yā ní dichó'o yā 'úú, ní 'úú canduuchi cáávā 'iīn'yāñ miiñ. 'Tíicá ntúūñ 'iīn'yāñ

chí che'e yā 'úú, 'iīn'yāñ miiñ ní cunduchi ntúúñ yā cáávā 'úú. ⁵⁸ Chuū pan chí cuch'éeñ yeñ'ē na va'ai chēeti nguuví. Nguéé tan'dúúca pan maná chí che'ē chiidá nī miiñ tiempo chí 'āā chó'oo ní chíi yā. Du'ū chí che'e pan 'cūū cunduchí yā cuen'e daāñman'.

⁵⁹ Chuū chí cañ'a Jesús na yáacū sinagoga taachi cuen'é yā na yáāñ Capernaum.

Nduudu yeñ'e vida cuen'e daāñman'

⁶⁰ Tuu'mí n'deeé n'dáí discípulos yeñ'é yā taachi ch'iin-diveeñ yā chuū ní cañ'a yā: Chēechí 'téé nduudu 'cūū. ¿Du'ū rá 'caandiveeñ rá?

⁶¹ Taachi déénu maāñ Jesús chí discípulos yeñ'é yā indee sa nguáañ maāñ sa yeñ'e chúu tuu'mí ní ngañ'á yā ngíi yā sañ'ā s'eeñ: ¿Áá chuū chí nguēē ineéñ nūñ ndís'tíi? ⁶² ¿De'ē ca díiñ ndís'tíi, taachi n'diichí nī Sañ'ā chí Daiya Dendyuūs chí ch'ee sa na va'ai chēeti nguuví naachi canéé sa vmnáañ vmaañ? ⁶³ Espíritu chuū chí ngañ'a vida yeñ'ē 'iīn'yāñ ní 'iīn'yāñ canéé ndúúcu espíritu yeñ'é yā. Yuūtē miiñ nguéé de'ē véē idiñ'ñ. Nduudu chí ngañ'á ngíi ndís'tíi, ní yeñ'ē espíritu ní ca'la vida 'iīn'yāñ.

⁶⁴ Véé n'duuví ndís'tíi chí nguéé i'téénu nī. Caati Jesús ndíí cuaañ vmaañ 'āā deenú yā du'ū 'iīn'yāñ s'eeñ chí nguéé cu'téénu yā, níícú du'ū 'iīn'yāñ chí díiñ yā entregar 'iīn'yāñ. ⁶⁵ Ní Jesús ngañ'a yā: Cáávā chuū chí ngañ'á ngíi ndís'tíi, caati mar 'áámá 'iīn'yāñ nguéé cuchíi yā nanaán ndúúti chí nguéé cáávā chí Dendyuūs 'cuúñ yā 'iīn'yāñ. ⁶⁶ Ndií tuu'mí, neené 'yaañ discípulos yeñ'é yā ndaacadáámí sá ní 'āā ntéé cachiica sa ndúúcu Jesús.

⁶⁷ Tuu'mí ní ngañ'a Jesús ngíi yā sañ'ā chí ndiichúví: ¿Áá neñ'ē nī ntuūñ ndís'tíi ndaacadáámí nī yeñ'ē?

⁶⁸ Tuu'mí ní nan'guēecútañ'ā Simón Pedro: Señor, ¿du'ū chí cañ'ā ndúúcu 'nū? N'dií ní canéé nī ndúúcu nduudu yeñ'ē vida cuen'e daāñman'. ⁶⁹ Nús'uu i'téénu 'nū ní deenú 'nū chí n'dií chí Cristo, Daiya Dendyuūs chí canduuchi cuen'e daāñman'.

⁷⁰ Ní Jesús nan'guēecútañ'á yā: ¿Áá nguéé 'úú chí ndēēvé ndís'tíi ndiichúví nī? Ní 'áámá chéé ndís'tíi ní yááñ'nguiñūñ.

⁷¹ Ní ngañ'a yā yeñ'e Judas Iscariote, daiya Simón caati sán'a 'cūū chí canee chí díiñ sa entregar 'iīn'yāñ. Sañ'ā miiñ 'áámá sá yeñ'ē naachi ndiichúví sá.

'Dīñū Jesús nguéé i'teenú yā

7 Cho'oo tanducuéñ'ē chuū, Jesús cachiicá yā na yáñ'āa Galilea. Nguéé neñ'ē yā cuchíicá yā na yáñ'āa Judea caati sañ'ā Israel s'eeñ canéé ngiñu sa chí 'caañ'núñ sa Jesús. ² Ní 'āā chinee nííñnyúñ nguuví 'viicu yeñ'ē va'āi chí 'neeñ n'daí yā arco yeñ'ē testamento yeñ'ē 'iīn'yāñ Israel s'eeñ. ³ Tuu'mí ní ngañ'a 'díñu yā ngíi yā 'iīn'yāñ: Nan'dáa di 'múúñ ní cuen'e di na yáñ'āa Judea caati discípulos yeñ'ē di cuví snaañ yā dendu'ū nti-ñnyuñ chí idiñ di. ⁴ Caati ndii 'áámá 'iīn'yāñ nguéé díiñ yā 'áámá chí canúúñ n'de'ei. Níícú maán yā ní neñ'ē yā chí 'iīn'yāñ n'diichí yā yā. Ndúúti chí díi chí díiñ di cosa chí 'tíicá tuu'mí ní 'cuuñ'miñ di maāñ di nanáañ 'iīn'yāñ yeñ'e iñ'yeēñdī 'cūū.

⁵ Ní mar 'áamá 'dínu yā nguéé chi'teenú yā 'iin'yān.
⁶ Tuu'mí nga'n'a Jesús ngii yā sa'n'a: 'Aa ntéé véé chi 'aacu hora ye'n'é, caati tiempo ye'n'é nī 'āā canéé. ⁷ 'Iin'yān ye'n'é in'yéendī cuuvi n'diichí yā ndis'tiī. Nguéé cuuvi n'di-ichí yā 'úú caati 'úú ní nga'n'a cuaacú chee chi nguéé n'daacā idiin 'iin'yān ye'n'é in'yéendi 'cūū. ⁸ Ndis'tiī ca'n'a nī 'viicú 'cūū. 'Úú ní nguée ca'n'a maa'nguuvu, caati 'āā cuéé cunuūn ca'a hora ye'n'é.
⁹ Taachi ch'iinu ca'n'a yā chii yā nduudú 'cūū 'dínu yā, tuu'mi Jesús canéé ca yā yá'n'āa Galilea.

Jesús cuen'e yā 'viicu ye'n'é va'āi chi 'nee n'dái yā arco ye'n'é testamento

¹⁰ Taachi cuen'é sa'n'a 'dínu yā 'viicu, 'tiicá ntúūn miiñ ní cuen'é Jesús cuayiivi. Nguéé ch'in'í yā chi Jesús miiñ. Chen'e n'de'ei núuñ yā. ¹¹ Tuu'mi ní sa'n'a Israel s'een ní in'nuuñ sa 'iin'yān na 'viicu miiñ. Ní nga'n'a sa: ¿Tíí cánéé 'iin'yān miiñ?

¹² 'Iin'yān yāān miiñ neené n'deēe nga'n'a yā ye'n'é yā. N'duuví yā nga'n'a yā: 'Iin'yān miiñ n'dai taavi yā. Ta n'duuví yā nga'n'a yā: Nguéé, caati nginnche'í yā 'iin'yān.

¹³ Mar 'áamá sa'n'a chí chen'e sa 'viicu nguéé ca'n'a sa ye'n'é yā ti 'va'a sa 'iin'yān Israel.

¹⁴ Chí ma'n'a 'viicu, tuu'mi ní Jesús cuhéé yā cheeti yáacū templo ní ch'i'cueen yā. ¹⁵ Níicú sa'n'a Israel nge'n'e yiinu sa ní nga'n'a sa: ¿Táácā déenu sán'a 'cūū letras caati sán'a 'cūū nguée 'néen sa?

¹⁶ N'guéecutá'n'a Jesús ní ca'n'a yā: Chiiñ chí ngi'cueén chi deenú ní nguéé ye'n'é, ti ye'n'e 'iin'yān chi dichó'o yā 'úú. ¹⁷ Ndúuti chi 'iin'yān ne'n'é yā díñ yā voluntad ye'n'é Dendyuūs, tuu'mi ní deenú yā chi ngi'cueén nduuti chi ye'n'é Dendyuūs o nduuti chi 'úú nga'n'a ye'n'é maán.

¹⁸ 'Iin'yān chí nga'n'a yā ye'n'é maán yā in'nuúñ yā poder ye'n'é maán yā. Naati 'iin'yān chi in'nuúñ yā poder ye'n'é 'iin'yān chi dichó'o yā 'yā, 'iin'yān miiñ ní cuaacú yā. Ní nguéé chi nguéé cuaacu nduucú yā.

¹⁹ ¿'Áá nguéé ca'a Moisés ndis'tiī ye'n'é ley? Ní mar áamá ndis'tiī nguéé idiin nī chi nga'n'a ley miiñ. ¿De'ē cáavā chí ne'n'e 'caan'nuñ ndis'tiī 'úú?

²⁰ N'guéecutá'n'a 'iin'yān ní ca'n'a yā Jesús: Yááñ'gui-inūñ canéé ndúúcū di. ¿Du'ū idiin núuñ yiinu chi ne'n'é 'caan'nūñ dii?

²¹ Jesús ní n'guéecutá'n'a yā ní nga'n'a yā ngii yā 'iin'yān: Díñ 'áamá ntiin'nyuñ ní nducyaaca ndis'tiī nge'n'e yiinu nī. ²² Cuaacu chi Moisés miiñ tee sa ley ye'n'e circuncisión ndis'tiī. (Nguéé chíñ ye'n'é Moisés miiñ chi ye'n'é chiidá nī.) Ní sábadó chi nguuví chí 'iin'yān Israel ntaavi'tuunúñ yā, ndis'tiī idiin nī circuncidar sa'n'a 'líñ. ²³ Ndúuti chí cuaán nī chí díñ yā circuncidar sa'n'a 'líñ nguuví sábadó caati ley ye'n'é Moisés canéé chí díñ nī cumplir, ¿de'ē induuvi táan nī nduucú caati sábadó idiin chí nduūvā n'daacā ye'n'e 'áamá sa'n'a? ²⁴ Nguéé díñ nī juzgar tan'dúúcā chí nadacadíñnuñ nī naati díñ nī juzgar chí cuaacu ndúúcū chí n'daí miiñ.

¿'Áá sa'n'a miiñ chí Cristo?

²⁵ Tuu'mí nga'n'a n'duuví 'iin'yān ye'n'e yāān Jerusalén: ¿'Áá nguéé 'iin'yān 'cūū chí ne'n'e 'caan'nūñ yā? ²⁶ N'diichí nī. Jesús nguéé 'va'á yā nga'n'a yā nanáán nducyáácá 'iin'yān. Ní nguéé du'ū véé 'iin'yān nga'n'a yā ngii yā 'yā. ¿'Áá cuaacu níñnyúñ chí 'iin'yān n'geete chí nga'n'a nti-in'nyúñ yā ní déenú yā chí 'iin'yān 'cūū chí cuaacu níñnyúñ chí Cristo? ²⁷ 'Iin'yān 'cūū deenu yú tíí ndiicá yā naati taachi ndiicá Cristo miiñ, mar 'áamá 'iin'yān nguée deenú yā tíí ndiicá yā.

²⁸ Tuu'mi ní nga'n'a yuudu Jesús taachi ch'i'cueen yā na yáacu templo ní nga'n'a yā: Ndis'tiī, ní 'āā n'diichí nī 'úú. Ní 'āā deenú nī tíí yáān ye'n'é. Níicú 'úú ní nguéé cuchí ye'n'é maán, naati 'iin'yān chí dichó'o yā 'úú ní cuaacú yā. Ndis'tiī nguéé n'diichí nī 'iin'yān miiñ. ²⁹ Naati 'úú ní n'di-ichí 'iin'yān miiñ caati 'úú ndiicá ye'n'é yā, ní 'iin'yān miiñ dichó'o yā 'úú.

³⁰ Tuu'mi ní idiin núuñ yiinu 'iin'yān chí cuta'á yā Jesús naati mar 'áamá 'iin'yān nguéé che'e ta'á yā Jesús, caati 'āā cuéé ndaa hora ye'n'é yā. ³¹ Níicú 'yaañ n'daí 'iin'yān ye'n'e 'iin'yān chí snéé miiñ chí'téenu yā Jesús. Ní nga'n'a yā ngii yā 'iin'yān s'een: Taachi ndaá Cristo miiñ, ¿'áá nguéé cuuvi díñ yā más cā señales chí diin sán'a 'cūū?

Sa'n'a fariseos dicho'ó yā policías chí sta'á yā Jesús

³² Tuu'mi ní sa'n'a fariseos ch'iindiveen sa ye'n'e 'iin'yān chí neené n'deēe nga'n'a yā 'túúcā ye'n'é Jesús miiñ. Chi-iduú n'geeté ndúúcū sa'n'a fariseos dicho'ó yā policías chí cuta'a sa Jesús. ³³ Tuu'mi ní Jesús nga'n'a yā ngii yā sa'n'a s'een: 'Áā ntee 'náán cuneé ndúúcū ndis'tiī ní na'n'a n'diichí 'iin'yān chí dichó'o yā 'úú. ³⁴ In'nuúñ nī 'úú ní 'āā ntéé ndaacá nī 'úú. Ní naachi 'úú caneé, ndis'tiī ní nguéé cuuvi ndaa nī.

³⁵ Tuu'mi ní nga'n'a 'iin'yān Israel nguaan maán yā: ¿Tíí cán'a 'iin'yān 'cūū chí nguéé nindaaca yú 'iin'yān? ¿'Áá ca'n'a yā n'diichi 'iin'yān Israel chí cuen'é yā 'muuñ cuen'é yā miiñyā nguaan 'iin'yān chí nguée ye'n'e ndaata Israel ní ca'cueén yā 'iin'yān miiñ? ³⁶ ¿De'ē chí ntúūñ nga'n'a Jesús: In'nuúñ nī 'úú ní nguéé nindaaca nī 'úú; ní naachi 'úú caneé, nguéé cuuvi cundaā ndis'tiī?

Yíicú ye'n'e nuūñnī chí canduuchi

³⁷ Ngúúví chí ch'iinū 'viicu ch'εete miiñ, Jesús cheendii yā ca'n'a diitú yā: Du'u chí yaaca chíñ nanaán ní 'úú ca'á chí cu'u yā. ³⁸ Du'ū chí i'teenu 'uú, véé vida ye'n'é yā. Ní vida canéé tan'dúúcā 'áamá yíicú nuūñnī chí ca'a vida cuen'e daān'mañ 'iin'yān miiñ. Chuū canee nguūñ na libro ye'n'e Dendyuūs.

³⁹ Ní chuū nga'n'a yā ye'n'é Espíritu N'dai ye'n'e Ndyuūs. 'Iin'yān chí cu'téenu yā Jesús canéé chí cuta'á yā Espíritu N'dai ye'n'e Ndyuūs. Ní Dendyuūs nguéé ca'a yā Espíritu N'dai ye'n'e yā ti Jesús miiñ ní 'āā cuéé chen'é yā na va'ai cheeti nguuví.

Véé división nguaañ 'iin'yāñ

⁴⁰ Tuu'mí ní neené 'yaañ 'iin'yāñ taachí ch'iindiveén yā chuñ ngañ'a yā: Cuaacu níínyuñ 'iin'yāñ 'cūū chí profeta.

⁴¹ Ta n'duuví yā ngañ'a yā: 'Iin'yāñ 'cūū chí Cristo. Naati n'duuví yā ngañ'a yā: ¿'Áá yeñ'e yáñ'aa Galilea chí cánéé chí ndaa Cristo? ⁴² ¿'Áá nguéé ngañ'a naachi canéé nguñ na libro yeñ'e Ndyuūs chí Cristo ní cuchíí yā yeñ'e ndaata yeñ'e rey David, ní yeñ'e yáñ 'lín Belén, yáñ chí chiica David miin?

⁴³ Tuu'mí neene vε división nguaañ 'iin'yāñ cucááva Jesús miin. ⁴⁴ N'duuví 'iin'yāñ neñ'e yā cuta'á yā Jesús naati mar 'áámá sañ'a miin nguéé tuu'vi sa 'iin'yāñ.

Mar 'áámá sañ'a ndii tíin nguéé i'téenu sa Jesús miin

⁴⁵ Policías ndaa sa nanáán chiiduú n'geeté ndúúcu sañ'a fariseos. Ní 'iin'yāñ s'een ní ngañ'a yā ngii yā policías: ¿De'ē cuuvi chí nguéé candéé ní sañ'a?

⁴⁶ Policías n'guεcutáñ'a yā 'iin'yāñ: Mar 'áámá sañ'a nguéé ngañ'a sa tan'dúúca chí ngañ'a 'iin'yāñ 'cūū.

⁴⁷ Tuu'mí sañ'a fariseos n'guεcutañ'a sa policías: ¿'Áá nginnche'élí yā ntúūñ ndís'tií? ⁴⁸ ¿'Áá i'teenu n'duuví 'iin'yāñ chí can'á ntiinnyuñ yā o sañ'a fariseos nduudu Jesús miin? ⁴⁹ 'Iin'yāñ chí nguéé déenu yā chí cánéé nguñ na ley, 'áá condenado 'iin'yāñ.

⁵⁰ Sán'a miin nguuví Nicodemo chí 'áá ndaa nanáán Jesús n'gaan, sañ'a miin canéé sa ndúúcu yā. Tuu'mí ngañ'a Nicodemo ngii sa 'iin'yāñ: ⁵¹ ¿'Áá ley yeñ'e yú cuuvi caañ'mañ nuuñdi yeñ'e 'iin'yāñ, ndúúti chí nguéé n'diichi di 'iin'yāñ, ní caandiveen dí yeñ'e 'iin'yāñ ní túúmícadíínuuñ di chí díñ yā?

⁵² Nan'guεcutáñ'a yā ní ngañ'a yā ngii yā sañ'a: ¿'Áá 'iin'yāñ yeñ'e yáñ'aa Galilea ntúūñ dii? In'núñ dí níícu n'diichi di chí canéé nguñ na libro yeñ'e Ndyuūs caati yeñ'e yáñ'aa Galilea mar 'áámá vñéñ'ee nguéé can'dáá 'áámá profeta.

⁵³ Ní cunañ'a nducyaacá yā na vaacu yā.

'Áámá n'daataá chí cuen'e tá ndúúcu sañ'a

8 Jesús miin ní cuen'e yā cuééti chí nguuví Olivos. ² Tyaañ tyaañ chí dεεve táámá nguuví ndáa ntúūñ yā yaácū templo. Nuuñmáñ yáñ 'iin'yāñ ndaa yā nanáán yā. Ch'iindí yā ní ca'cueén yā 'iin'yāñ s'een. ³ Tuu'mí ní ndaa n'duuví sañ'a chí ngi'cueen ley ndúúcu n'duuví sañ'a fariseos. N'déε sa nanáán Jesús 'áámá n'daataa chí cyaadu tá ndúúcu 'aama sañ'a chí 'áá 'niinivaacu. Níícu chí canee sa chí nuuñ sa táñ'a náávtañ'a yeñ'e 'iin'yāñ s'een. ⁴ Ngañ'a sañ'a s'een: Maestro, n'daataá 'cūū ní tunéé n'ū táñ'a ndúúcu táámá sañ'a. ⁵ Naachi cánéé nguñ ley yeñ'e Moisés miin ní ngañ'a chí cuíítuú n'ū n'daataa chí 'tíicá. N'díí túú'mi, ¿de'ē ngañ'a n'dií?

⁶ Chuñ ngañ'a sañ'a s'een chí neñ'e sá n'diichi sa táácá diin Jesús 'iicu tun'dáá nuuñdi sa yeñ'é yā. Jesús ní can'dii yā ní dingúūñ yā na yáñ'aa miin ndúúcu nduuti-ta'á yā. Díñ yā tan'dúúca chí nguéé ch'iindiveén yā yeñ'e 'iin'yāñ miin. ⁷ Taachí nitiinguunéñ ntuñ sáñ'a 'iin'yāñ, tuu'mí nanguaacundii yā ní ngañ'a yā ngii yā: Du'ū

ndís'tií chí nguéé nuuñdi yeñ'é ní, cuta'á ní vñnáán vñnaañ 'áámá túūu ní ca'á ní táñ'a.

⁸ Can'díí ntuūñ yā ní dingúūñ ntúūñ yā ná yáñ'aa.

⁹ 'Iin'yāñ chí ch'iindiveén yā chuñ tuumicadíínuuñ yā chí véé nuuñdi yeñ'é yā. Ní ca'áámá ca'áámá inan'daa yā, 'iin'yāñ ndiicū 'áá ndíí ná ch'iinuu mañ. Nan'daa nducyaacá yā. Ní 'aa dámaañ Jesús canee yā ndúúcu táñ'a chí canéé naavtañ'a. ¹⁰ Nacueen Jesús ní n'diichi yā 'áá ntéé du'ū vεε ti 'áá dámaañ n'daataa miin. Ní ngañ'a yā ngii yā táñ'a: Dii n'daataa, ¿tíí canéé 'iin'yāñ chí tun'dáá nuuñdi yā yeñ'e di? ¿'Áá ndii 'áámá 'iin'yāñ nguεε ngañ'a yā nuuñdi yeñ'e di?

¹¹ N'daata mííñ ní ngañ'a tá: Señor, mar 'áámá 'iin'yāñ. Tuu'mi ní Jesús ngañ'a yā ngii yā táñ'a: 'Úú nguéé caañ'mañ nuuñdi yeñ'e di. Cunañ'a di ní 'áá ntéé diin nuuñdi di.

Jesús chí dεεve ín'yeñ'dí

¹² Cuayiivi Jesús ní ngañ'a ntúūñ yā ngii yā 'iin'yāñ: 'Úú tan'dúúca dεεve yeñ'e ín'yeñ'dí 'cūū, 'tíicá 'úú. Du'ū chí can'daa 'úú nguéé cañ'a yā na mañ caati cunee yā ndúúcu chí dεεve yeñ'e vida.

¹³ Tuu'mi ní ngañ'a sañ'a fariseos ngii sa Jesús: Dii ní yeñ'e mañ di nduudu cuaacu chí ngañ'a di. Nduudu chí ngañ'a di nguéé nduudu cuaacu.

¹⁴ Nan'guεcutañ'a Jesús ngañ'a yā ngii yā sañ'a: 'Úú ní ngañ'a nduudu cuaacu yeñ'é mañ. Nduudu chí ngañ'a ní nduudu cuaacu miin. Deenú tíí ndiicá ní tíí can'á. Naati ndís'tií nguéé déenu ní tíí ndiicá ní nguéé déenu ní tíí can'á. ¹⁵ Ndís'tií ní ngañ'a ní nuuñdi yeñ'e 'iin'yāñ dacaá 'iin'yāñ. Naati 'úú nguéé ngañ'a nuuñdi yeñ'e mar 'áámá 'iin'yāñ. ¹⁶ Ndúúti chí 'úú ngañ'a nuuñdi yeñ'e 'iin'yāñ, nduudu yeñ'é ní nduudu cuaacu chí, caati 'úú ní nguεε damaañ ti 'úú ní ndúúcu Chiidá chí dichó'o yā 'úú. ¹⁷ Caati naachi canéé nguñ na ley yeñ'é ní naachi ngañ'a na 'uuví 'iin'yāñ, chí chí nduudu cuaacu. ¹⁸ 'Úú chí ngañ'a nduudu cuaacu yeñ'é máañ. Ní Chiidá chí dichó'o yā 'úú ngañ'a yā nduudu cuaacu yeñ'é.

¹⁹ Tuu'mí ngañ'a sáñ'a s'een ngii sa Jesús: ¿Tíí canéé Chiida di? Nan'guεcutañ'a Jesús: Nduuti chí nguéé 'áá n'diichi ní 'úú, ndíí nguéé ndúú 'áá n'diichi ní Chiidá. Ndúúti chí 'áá n'diichi ní 'úú, 'tiicá ntúūñ 'áá n'diichi ní Chiidá.

²⁰ Ndúúdu 'cūū ngañ'a Jesús taachi canéé yā naachi snúūñ cajas yeñ'e ofrendas. Tuu'mi ní taachí ngi'cueen yā chεeti yáácū templo mar 'áámá 'iin'yāñ inátuu'vi yā Jesús caati 'áá 'cuéé cunuñ ca'a hora yeñ'é yā.

Naachi 'úú cañ'a ndís'tií ní nguéé cuuvi ndaa ní

²¹ Jesús ngañ'a ntúūñ yā ngii yā sañ'a: 'Úú ní cañ'a ní ndís'tií in'nuúñ ní 'úú. Ná nuuñdi yeñ'é ní 'cūūví ní. Naachi 'úú cañ'a ndís'tií ní nguéé cuuvi ndaa ní.

²² Tuu'mi sañ'a Israel s'een ngañ'a sa: ¿'Áá caañ'nuñ mañ yā 'iin'yāñ caati ngañ'a yā: Naachi 'úú cañ'a, ndís'tií nguéé cuuvi ndaa ní?

²³ Tuu'mi ní Jesús ngañ'a yā ngii yā sañ'a: Ndís'tií ní yeñ'e cuaañ ndiiyā ndís'tií niicu 'úú ní yeñ'e cuaañ 'ni-

in'nu' 'úú. Ndís'tií ní ye'e in'yeendí 'cūú ndís'tií naati 'úú ní nguée ye'e in'yeendí 'cūú 'úú. ²⁴ Caavā chūú chi nga'á ngíí ndís'tií chi 'cuūvi nī na nuu'ndi ye'e nī. Ndúúti chi nguée cu'téenu nī chi 'úú chi Cristo miin' tuu'mi ní na nuu'ndi ye'e nī ní 'cuūvi nī.

²⁵ Ni nga'a sa ngii sa 'iinyān: ¿Díí du'ū dii? Tuu'mi ní Jesús nga'a yā ngíí yā sa'ā: Tan'dúúcā nūu' chí nga'á ndii cuaa' vmnaa', 'tíicā 'úú. ²⁶ Néené n'deēe dendú'ū chi canée chí caā'má' ndúúcu ndis'tií ní díí' juzgar ndis'tií. 'Iinyān' chí dichó'o yā 'úú, 'iinyān' míí' chí cuaacu yā. Chíí' chí n'giindiveén' ye'e yā, chíin' nga'á na in'yeendí 'cūú.

²⁷ 'Iinyān' s'een' nguée tuumicádíinuun' yā chí 'iinyān' miin' ní nga'á yā ye'e Chiidá yā. ²⁸ Tuu'mi nga'ā Jesús ngíí yā sa'ā: Taachí nadacuée' nī Sa'ā chí Daiya Dendyuūs, tuu'mi ní cuuvi déénu nī chí 'úú. Nguée du'ū vee chí díí' chí ye'e maā' naati Chiidá chí'cueé yā 'úú. Ní chíí' chí nga'á. ²⁹ Ní 'iinyān' chí dichó'o yā 'úú canée yā nduucú. Chiidá ní nguée chí'neen' yā 'úú dámaā'. Naati 'úú ní díí' tanducué'ē chí ne'e yā.

³⁰ Taachí nga'á Jesús chuū néené 'yaa' 'iinyān' chí'téenu yā ye'e yā.

Nduūdū Cuaacu chí nangua'ai 'iinyān'

³¹ Tuu'mi nga'ā Jesús ngíí yā sa'ā Israel sen'e chí i'téenu sa 'yā: Ndúúti chí ndís'tií cunée nī ndúúcu nduudu ye'e tuu'mi ní cuaacu chí ndis'tií discípulos ye'e.

³² Ní n'diichí nī nduudu cuaacu. Ní caavā nduudu cuaacú miin' ndís'tií nangua'ai nī.

³³ Nan'guεεcutá'ā sa'ā ye'e yā: Nús'uu ní ndaata ye'e Abraham. Níicú mar 'áámá' 'iinyān' nguée dichii've 'nū. ¿Táácā chí nga'a di chí ndís'tií ní canee chí nangua'ai nī?

³⁴ Jesús ní nan'guεεcutá'ā yā ye'e sa: Cuaacu níínyú', cuācū níínyu' nga'á ngíí ndís'tií chí nducyáácá 'iinyān' chí díí' yā nuu'ndi, 'iinyān' s'tií dichíí've yā ye'e nuu'ndi. ³⁵ 'Iinyān' chí díí' mandado ye'e 'iivi yā nguée 'áámá' ineén' yā ndúúcu familia ye'e 'iivi yā naati daiya 'iivi miin' ní 'áámá' cuneén' yā.

³⁶ Ndúúti chí Daiyá yā nadinguá'ai yā, cuaacu níínyú' chí ndís'tií ní níngua'ai nī. ³⁷ 'Úú deenú chí ndís'tií chí ndaata ye'e Abraham. Naati dínú' yáinu nī chí ne'e 'caan'nú' nī 'úú, caati nduudu ye'e nguée ngii neé ndúúcu ndis'tií. ³⁸ Chíin' chí n'diichí ndúúcu Chiidá, chíin' chí 'úú nga'á. Ndís'tií ní díí' nī chí n'diichí nī chíidá nī.

Ndís'tií ye'e yáán'guiinūu' chí chíidá nī

³⁹ 'Iinyān' s'een' nan'guεεcutá'ā yā ye'e yā ní nga'á yā: Chíidá 'nū Abraham. Nga'a Jesús ngíí yā sa'ā: Nduuti chí daiya Abraham ndís'tií tuu'mi ní ntii'nyu' ye'e sa idíí' nī.

⁴⁰ Naati maa' ní idínú' yáinu nī chí 'caan'nu' nī 'úú, caati 'úú sa'ā chí nga'a nduudu cuaacu chí chíiindiveén' ye'e Dendyuūs. Abraham nguée díí' sa chuū.

⁴¹ Ndís'tií ní díí' nī ntii'nyu' ye'e chíidá nī. Tuu'mi ní nga'a sa ngii sa Jesús: Nús'uu nguée chíiindiyáa' 'nū

ye'e daiya sa sa'ā cyúúni. Canée 'áámá' chíidá 'nū chí Dendyuūs miin'.

⁴² Tuu'mi ní nga'a Jesús ngíí yā sa'ā s'een': Ndúúti chí chíidá nī chí Dendyuūs miin' cuaacu níínyú' chí diné'e nī 'úú, caati 'úú ní ye'e Dendyuūs chíicá ní ndaá. Ní nguée ndaá ye'e maā' ti Nduūs maā' yā dichó'o yā 'úú. ⁴³ ¿De'e cuuvi chí nguεε n'gúu' nī nduudu ye'e? Ti nguεε n'giindiveén' nī nduudu ye'e. ⁴⁴ Ndís'tií ní yáán'guiinūu' chíidá nī. Ndís'tií ní ne'e nī díí' nī tanducué'ē chí ne'e chíida nī. Yáán'guiinūu' chí n'gíí'nū' 'āā canée nūu' yā ndíí' naachi nga'ā. Nguée 'áámá' canee yā na nduudu cuaacu ti nguée nduudu cuaacu nduucú yā. Taachí yáán'guiinūu' nga'ā sa nduudu yaadi ye'e maa' sa nga'a sa ti sa'ā ye'e nduudu yaadi ní chíida nduudu yaadi sá'ā. ⁴⁵ Naati 'úú ní nga'á nduudu cuaacu ní nguée i'téenu nī ye'e.

⁴⁶ ¿Du'ú ye'e ndís'tií nga'a chí idíí' nuu'ndi? Ní nduuti chí 'úú ní nga'á nduudu cuaacu, ¿de'e chí nguée i'téenu nī 'úú? ⁴⁷ Du'u chí ye'e Dendyuūs miin' nduudu ye'e Dendyuūs n'giindiveén' yā. Chíin' chí ndís'tií ní nguée n'giindiveén' nī ti nguée ye'e Dendyuūs ndís'tií.

Jesús canee yā vmnáán' vmnaa' chí in'yeendí

⁴⁸ Tuu'mi ní nan'guεεcutá'ā sa'ā Israel s'een' ní nga'a sa ngii sa Jesús: ¿'Áá nguée cuaacu nga'ā nús'uu chí samaritano dii, ní cánée dí ndúúcu yáán'guiinūu'?

⁴⁹ Nan'guεεcutá'ā Jesús: 'Úú nguée cánée ndúúcu yáán'guiinūu'. 'Úú díí' honrar Chíidá. Ndís'tií nguée i'téenu nī 'úú. ⁵⁰ 'Úú ní nguée in'nuú' honra ye'e māa'. Véé 'iinyān' chí in'nuú' yā honra ye'e ní díí' yā juzgar 'iinyān'. ⁵¹ Cuaacu níínyú', cuācū níínyu' nga'á ngíí ndís'tií: Du'u chí n'giindiveén' nduudu ye'e nguée n'diichí yā vaadí' n'gii taanduvée' nguuví.

⁵² Tuu'mi ní sa'ā Israel s'een' nga'ā sa ngii sa Jesús: Maa' ní tuumicádíinuun' 'nū ye'e di. Canee di ndúúcu yáán'guiinūu'. Abraham miin' ní chí' ndúúcu profetas 'iicu díí' ní nga'ā di: Du'u chí n'giindiveén' nduudu ye'e nguée n'diichíneén' yā vaadí' n'gii taanduvée' nguuví.

⁵³ ¿'Áá vmnaa' ntuū' ca dii ye'e chíida yú Abraham chí chí' yā ní ye'e profetas chí chí' yā? ¿Du'ú nadacádiinuun' di chí máa' di?

⁵⁴ Nan'guεεcutá'ā Jesús: Ndúúti chí 'úú díí' honrar māa' tuu'mi ní honra ye'e ní nguée de'e vee. Chíidá míí' chí idíí' yā honrar 'úú. Ní ye'e chíidá chí nga'ā ndís'tií chí Dendyuūs ye'e nī. ⁵⁵ Ní nguée 'āā n'diichí nī 'iinyān' naati 'úú 'āā n'diichí 'iinyān'. Ndúúti chí nga'á chí nguée n'diichí 'iinyān' tan'dúúcā chí yaadi ndís'tií, 'tíicā ntúú' 'úú. Caati 'āā n'diichí 'iinyān' ní n'giindiveén' nduudu ye'e yā. ⁵⁶ Chíidá nī Abraham yéénú' taavi sa chí 'āā n'diichí sa nguuví ye'e. Ní 'āā n'diichí sa. Ní yéénú' taavi sa.

⁵⁷ Tuu'mi ní nga'a 'iinyān' Israel s'een': ¿'Áá 'āā cuée' cuuvi 'uuví' nguεεcu ndiichi nduūyū' ní 'āā n'diichí di Abraham?

⁵⁸ Ní nga'a Jesús ngíí yā sa'ā: Cuaacu níínyú', cuācū níínyu' nga'á ngíí ndís'tií chí 'úú vmnáán' vmnaa' chí Abraham.

⁵⁹ Tuu'mi ní san'á s'eeⁿ sta'á sa tuūu chi ca'a sa Jesús, naati Jesús ní canúúⁿ n'de'ei yā ní nan'dáa yā chēeti yáacū templo ní cho'ó yā náavta'n'á yā 'íi'nyāⁿ s'eeⁿ. Ní cuna'n'á yā.

Jesús ca'á yā vista yeⁿe 'áámá sán'á chi ngueenáán ndii taachi chi ch'iindiyáaⁿ sa

9 Níicú taachi cho'ōo Jesús ní n'diichí yā 'áámá san'á chi ngueēe nduutináaⁿ sa ndíí taachí ch'iindiyáaⁿ sa. ² Níicú discípulos yeⁿe yā ntinguuneeⁿ yā Jesús ní nga'n'a yā ngiī yā 'i'nyāⁿ: N'dii Maestro, ¿du'u dínúúⁿndí? ¿'Áá chiida sa ndúú^cū chēecu sa vε nuuⁿ-di yeⁿe yā? ¿'Áá maaⁿ sa 'tíicā sa chí ngueēē nduutináaⁿ sa taachí ch'iindiyáaⁿ sa?

³ Nan'guēecúta'n'á Jesús ní nguēé ndúú sán'a cūū ní nguēé chiida sa ndúú^cū chēecu sa vε nuuⁿndí yeⁿe yā chí ngueēē nduutináaⁿ sa. 'Tíicā san'á ní 'cuuⁿ'miⁿ chí diiⁿ Déndyuūs miiⁿ nduucú yā. ⁴ Cánéé chí diíⁿ ntiinnyuⁿ chí diiⁿ 'i'nyāⁿ chí dicho'ó yā 'úú neⁿe chí véé nguuvi. Ndaá chí cuuvi 'da'a taachi mar 'áámá 'i'nyāⁿ ní nguēé diíⁿ yā ntiinnyuⁿ. ⁵ Nuuma neⁿe chí cuneé 'i'nyēēⁿdí 'úú chí cuneé tan'dúú^cā dεεve yeⁿe 'i'nyēēⁿdí 'úú.

⁶ Taachí níngan'a yā chuū chiidaiⁿ yā na yá'áa níicú in'dái yā inchēetí ndúú^cū nuuⁿníⁿ daíⁿ yā. Níicú s'néēⁿ yā nchēetí nduutináaⁿ san'á ngueenáán. ⁷ Ní nga'n'a yā: Cúnan'á dí. Náánú dí nduutináaⁿ di na cheendi yíive yeⁿe Siloé. (Nduudu miiⁿ neⁿe caaⁿ'maⁿ Dichó'o Yā.) Tuu'mi ní cuna'n'á sa ní naāⁿnu sa ní nguēecundí sa 'āā inaaⁿ sa. ⁸ Tuu'mi ní 'i'nyāⁿ na íi'nyāⁿ va'ai yeⁿe sa ndúú^cū 'i'nyāⁿ chí 'āā ndíí vmnaaⁿ n'diichí yā san'á chí ngueenáaⁿ ní nga'n'a yā: ¿'Áá nguēé sán'a 'cūū n'giindí ngiica limosna?

⁹ N'duuví yā nga'n'a yā: Sán'a 'cūū. Ta n'duuví yā ní nga'n'a yā: Tan'dúú^cā san'á miiⁿ, 'tíicā san'á. San'á miiⁿ nga'n'a sa: 'Úú.

¹⁰ Nga'n'a yā ngiī yā san'á: ¿Taaca nínguaaⁿ nduutináaⁿ dí?

¹¹ N'guēecúta'n'á sa ní nga'n'a sa: San'á chí nguuvi Jesús miiⁿ dín'dái sa nchēetí ní chí'neēⁿ sa nduutinaáⁿ. Ní nga'n'a sa ngiī sa 'úú: Cuen'e di cheendi yíive nuūⁿníⁿ yeⁿe Siloé. Naaⁿnu di nduutináaⁿ di. Níicú cheⁿ'é, ní naāⁿnu nduutinaáⁿ, ní 'āā inaáⁿ.

¹² Tuu'mi ní nga'n'a yā ngiī yā san'á: ¿Tii canéé san'á mi-ín? Tuu'mí nga'n'a sa: Nguēé deenú.

Fariseos itinguunéēⁿ yā san'á ngueenaⁿ chí 'āā ndu-va yeⁿe sa

¹³ Tuu'mi ní candéē yā san'á chí ngueenaáⁿ ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ nanááⁿ san'á fariseos. ¹⁴ Ní sábadó miiⁿ nguuvi chí ntaavi'túúnuuⁿ 'i'nyāⁿ Israel chí Jesús idin'dái yā nchēetí mííⁿ. Ní nin'guaaⁿ yā nduutinaaⁿ sa. ¹⁵ Tuu'mi ní ntinguuneeⁿ ntúuⁿ yā fariseos: ¿Táácā 'āā inaaⁿ dí? Tuu'mi ní nga'n'a sa: S'néēⁿ yā nchēetí na nduutinaáⁿ, níicú naāⁿnú. Maaⁿ ní inaáⁿ.

¹⁶ Tuu'mi ní 'áámá san'á fariseo nga'n'a sa: Sán'a 'cūū ní nguēé yeⁿe Dendyuūs san'á caati nguēé diiⁿ sa nguuvi sábadó tan'dúú^cā chí nga'n'a ley yeⁿe yú. Ta n'duuví sa

nga'n'a sa: ¿Táácā san'á chí véé nuuⁿndi yeⁿe sa diiⁿ sa señales chí 'tuucā? 'Uuvi nuúⁿ diiⁿ sa vaanicadínuūⁿ yeⁿe sa. ¹⁷ Nguēecundí ntúuⁿ sa ní nga'n'a sa ngiī sa san'á chí ngueenáaⁿ sa: Díí, ¿dε'ε nga'n'a di yeⁿe san'a chí nan'guaaⁿ nduutináaⁿ dí? San'á miiⁿ nga'n'a sa: 'I'nyāⁿ miiⁿ profeta.

¹⁸ San'a Israel s'eeⁿ nguēé i'téenu sa yeⁿe san'á chí chingueēnáaⁿ sa ní inaaⁿ sa ndíí 'cai yā chiida sa ndúú^cū chēecu sa yeⁿe sán'a chí 'āā inaaⁿ sa. ¹⁹ Ní ntiin-guunéēⁿ san'á s'eeⁿ 'i'nyāⁿ, ní nga'n'a sa: ¿'Áá sán'a 'cūū daiyá nī, san'á chí nga'n'a ndís'tiī chí ch'iindiyáaⁿ sa 'āā ngueenáaⁿ sa? ¿Táácā chí maaⁿ inaaⁿ sa?

²⁰ Nan'guēecúta'n'a yā chiida sa ndúú^cū chēecu sa ní nga'n'a yā 'i'nyāⁿ: Déenu 'nū daiya 'nū san'á 'cūū 'āā ngueēē nduutináaⁿ sa taachi ch'iindiyáaⁿ sa. ²¹ Maaⁿ ní inaaⁿ sa. Nguēé déenu 'nū táácā inaaⁿ sa. Du'ú yā chí nin'guaaⁿ yā nduutináaⁿ sa nús'uu nguēé déenu 'nū. San'á tii 'āā 'naaⁿ sa, ntiingúúneeⁿ nī san'á. San'á tii caaⁿ'maⁿ sa yeⁿe maaⁿ sa.

²² Chuū chí nan'guēecúta'n'a sa chiida sa ndúú^cū chēecu sa, caati 'va'á yā 'i'nyāⁿ Israel s'eeⁿ. Caati 'i'nyāⁿ Israel s'eeⁿ 'āā indeē sa chí du'ú chí caaⁿ'maⁿ chí Mesías chí Cristo miiⁿ chuū ní tun'daa yā chēeti yaacū. ²³ Chii chí 'tíicā ca'n'a chíida sa ndúú^cū chēecu sa: Sán'a 'caa 'āā 'naaⁿ sa. Ntíingúúneeⁿ nī san'á.

²⁴ 'Tíicā ní 'cai ntúuⁿ yā san'á chí ngueenáaⁿ níicú nga'n'a yā ngiī yā san'á: Dii, ní ca'a di honra Dendyuūs. Nús'uu deenu 'nū chí sán'a 'cūū véé nuuⁿndi yeⁿe sa.

²⁵ Tuu'mi ní nan'guēecúta'n'a sa ní ca'n'a sa: Ndúúti chí nuuⁿndi yā o nguēé nuuⁿndi yā nguēé deenú. 'Áámá chí deenú chí ngueēē nduutinaáⁿ ní maaⁿ ní inaaⁿ.

²⁶ Ní nga'n'a ntúuⁿ yā ngiī yā san'á: ¿Dε'ε diíⁿ yā ndúú^cū dii? ¿Táácā 'āā inaaⁿ dí?

²⁷ Nan'guēecúta'n'a sa yeⁿe yā: 'Áā nga'n'a ngiī ndís'tiī ní nguēé ch'iindiveēⁿ nī. ¿Dε'ε cúvív chí neⁿe ntúuⁿ nī 'caandiveēⁿ nī? ¿'Áá neⁿe nī ntúuⁿ ndís'tiī chí cuuvi discípulos yeⁿe yā ndís'tiī?

²⁸ Ní 'caa'vá yā ndúúcu sa ní ca'n'a yā: Díí, chí discípulo yeⁿe yā dii, naati nús'uū discípulos yeⁿe Moisés nús'uu. ²⁹ Nús'uu ní déenu 'nū chí Dendyuūs ní yaa'vi yā Moisés naati nguēé déenu 'nū tíí ndiica sán'a 'cūū.

³⁰ Nan'guēecúta'n'a san'á miiⁿ ní ca'n'a sa: Chuū ní cuaacu ní cosa chí 'āā ngeⁿe yiinu yú caati ndís'tiī nguēé déenu nī tíí ndiicá yā ní nn'guaaⁿ yā nduutinaáⁿ.

³¹ Ní deenu yú chí Dendyuūs ní nguēé n'giindiveé yā yeⁿe 'i'nyāⁿ nuuⁿndi. Du'ú 'i'nyāⁿ chí neⁿe Dendyuūs níicú idiíⁿ yā chíiⁿ chí neⁿe Dendyuūs, tuu'mi ní Dendyuūs mííⁿ nn'giindiveēⁿ yā yeⁿe 'i'nyāⁿ 'cūū. ³² Ní taachi chí nga'a 'i'nyēēⁿdí 'cūū, nguēé ch'iindiveēⁿ yú chí mar 'áámá 'i'nyāⁿ nn'guaaⁿ yā nduutinaáⁿ 'i'nyāⁿ chí ngueenáaⁿ ndíí ch'iindiyáaⁿ yā. ³³ Ndúúti chí 'i'nyāⁿ 'cúú chí nguēé yeⁿe Dendyuūs 'i'nyāⁿ, tuu'mi ní nguēé du'ú vε cuuvi diíⁿ yā.

³⁴ Nan'guēecúta'n'a 'i'nyāⁿ s'eeⁿ ní ca'n'a yā chíi yā san'á: Dii ní na nuuⁿndi ch'iindiyáaⁿ di. ¿'Áá dii ngi'cuéēⁿ dí nús'uū? Ní tun'daa yā san'a chēeti yaacū.

Ngueenáán ye'nē cosa chi ye'nē Espiritu

³⁵ Jesús ch'iindiveén yā chi 'āā tun'dāa yā san'ā chiva'āi yaacu templo. Taachi nindaaca yā san'ā ní nga'n'a yā ngii yā san'ā: ¿Áá i'téenu dí Daiya Dendyuūs miin?

³⁶ Tuu'mi ní nan'guεcutá'n'a sa ní ca'n'a sa: Señor, ¿du'ū míi'n, ní 'tíicā cu'teenú?

³⁷ Ní nga'n'a Jesús ngii yā san'ā: In'diichi dí 'iin'yān ní 'iin'yān miin ní 'iin'yān chi indeé yā ndúucū dí.

³⁸ Tuu'mi ní nga'n'a sa ngii sa Jesús: Señor, cu'teenú n'diī. Ní diin sa adorar yā.

³⁹ Ní nga'n'a Jesús: 'Úú nindaá i'n'yeendí 'cūū chí caa'n'mán nuu'ndi ye'nē 'iin'yān caati 'iin'yān chi nguée in-aa'n yā ní naán yā. Ní 'iin'yān chí cuuvi inaán yā cuuvi ngueenáan yā.

⁴⁰ N'duuvu 'iin'yān fariseos chí canée yā ndúucu yā ch'iindiveén yā chuū ní ca'n'á yā Jesús: ¿Áá ngueēe ntúu'n nduutináan 'nū tuu'mi?

⁴¹ Tuu'mi ní nga'n'a Jesús ngii yā san'ā s'een: Ndúuti ngueenáan nī nguée nuu'ndi ye'n'e nī. Naati maan ní nga'n'a nī: Inaan 'nū. Chii'n chí nuu'ndi ye'n'e nī 'áámá cunée nūu'n.

Cuenta ye'nē 'iin'yān chí véé 'iiti ye'n'e yā

10 Cuaacu níin'nyú'n cuāacū nii'nnyu'n nga'n'á ngii ndís'tiī: Du'u chí nguée indaā cuaa'n cheendi chéēn ye'n'e 'iiti cuūchī naati nge'é yā na chéēn táámá lado, tuu'mi ní 'iin'yān 'cūū duucú yā ní diduucú yā. ² Du'ú 'iin'yān chí indáa yā cuaa'n cheendi chéēn miin, 'iin'yān miin ineenaán yā 'iiti. ³ 'Iin'yān ineenaán yā cheendi chéēn ní inin'guaán yā cheendi chéēn caavā 'iin'yān miin ní 'iiti cuūchī n'giindiveén tī nduudu ye'n'e yā. Ní n'gai yā duuchi 'iiti cuūchī ye'n'e yā. Ní n'daá tī san'ā. ⁴ Taachi intu-un'dāa yā tanducué'nē 'iiti ye'n'e yā cuaa'n dáámí cheēn candéé tī vmnaa'n ye'n'e tī. Níicú 'iiti cuūchī cuen'é tī cuayivi 'iiví tī. Caati 'caandiveén tī nduudu ye'n'e yā. ⁵ Nguée can'dāa tī 'iin'yān chí nguée 'iiví tī níicú ngéenu tī ye'n'e yā caati nguée 'caandiveén tī nduudu ye'n'e yā chí nguée 'iiví tī 'iin'yān.

⁶ Chuū cuenta chí ca'n'a Jesús 'iin'yān ní 'iin'yān miin nguée tuumicadínuu'n yā de'ē chí ca'n'a Jesús miin.

Jesús chí n'dai ca pastor yā

⁷ Nguεcúndí ntuū'n Jesús ní nga'n'a yā: Cuaacu níin'nyú'n, cuāacū nii'nnyu'n nga'n'á ngii ndís'tiī: 'Úú tan'dúucā cheendi chéēn naachi cho'ō 'iiti cuūchī. ⁸ Tanducué'nē 'iin'yān chí ndaá yā vmnaa'n ye'n'e 'úú, 'iin'yān s'een ní duucu yā ní diduucú ntuū'n yā. Caati nguée ch'iindiveén yā 'iiti cuūchī miin ye'n'e yā. ⁹ 'Úú tan'dúucā cheendi chéēn 'úú. Du'ú 'iin'yān chí indaā caavā ye'n'e, ningua'n'ai yā. Ní can'dāa yā. Ní nndaa ntuū'n yā. Ní ndaacā yā chí che'é yā.

¹⁰ Duucú míi'n taachi ndaa sa miin, iduucu sa. Ní n'gin'nu'n sa ní nadi'tuuví sa. 'Úú nindāa chí ca'á vida níicú ca'á vida chí yeenu taavi yā. ¹¹ 'Úú 'iiví 'iiti cuūchī chí n'dai taaví. 'Iiví 'iiti cuūchī chí n'dai taaví yā, nga'á yā vida ye'n'e maán yā caavā 'iiti. ¹² 'Iin'yān chí canee naán 'iiti

cuūchī chí nguée ye'n'e yā 'iiti ní nguée 'iiví tī 'iin'yān. Taachí ináan yā yáányāan ngaatāa chí cuchí tī ní cu'néen yā 'iiti cuūchī ní nge'n'e yā ngéenu yā. Ní yáányāan ngaatāa cúchí tī miin ní cuta'á tī 'iiti cuūchī ní 'iiti cuūchī miin idii'yāa tī ngii ní ngéenu tī. ¹³ 'Iin'yān chí nguée ye'n'e yā 'iiti ngéenu yā caati nguée ye'n'e yā 'iiti. Ní nguée idíin yā cuidado 'iiti cuūchī.

¹⁴ 'Úú 'iiví n'dai taavi 'iiti cuūchī. Ní canúnaán 'iiti cuūchī ye'n'e. Ní 'iiti cuūchī ye'n'e ní canúnaán tī 'úú.

¹⁵ Tan'dúucā chí Chiidá in'diichí yā 'úú, 'tíicā 'úú in'diichí Chiidá. Ní nga'á vida ye'n'e cucaava 'iiti cuūchī. ¹⁶ Véé ntúū'n ta n'duuvu 'iiti cuūchī ye'n'e chí nguée ye'n'e cheēndí chéēn 'cūū 'iiti. 'Iiti miin ntúū'n ní cánéé chí candéé 'iiti. Ní 'caandiveén tī chí caā'n'mán níicú 'áámá cheēn nduuví tī ní 'áámá nūu'n 'iiví 'iiti.

¹⁷ Caavā chii'n chí n'en'e Chiidá 'úú caati 'úú ca'á vida ye'n'e maán chí ní nanguεcundí ntuū'n cuta'á. ¹⁸ Mar 'áámá 'iin'yān nguée cuuvi 'caan'nú'n yā 'úú naati 'úú ca'á vida ye'n'e maán. Cuuví díin cu'neén vida ye'n'e ní cuuví díin cuta'á. Chuū mandamiento chí díin chí nga'n'a Chiidá.

¹⁹ Ch'íindi ntúū'n vaadī 'caa'va nguaa'n ná'n'a 'iin'yān Israel s'een cáavā nduudú 'cūū. ²⁰ Néené 'yaa'n 'iin'yān Israel ca'n'a yā chuū: Canée yā ndúucū yáá'n'guiinūu'n ní nguε nndéé yā vaanicadiinúu'n ye'n'e yā. ¿De'ē cúuví chí n'giindiveén nī ye'n'e yā?

²¹ Tá n'duuví yā ní nga'n'a yā: Ndúudú 'cāá ní nguée ye'n'e 'iin'yān chí canéé ndúucū yáá'n'guiinūu'n. ¿Áá cúuví nán'guaa'n yáá'n'guiinūu'n nduutinaán 'iin'yān chí ngueenáan?

'Iin'yān Israel s'een nguée 'cuún yā Jesús

²² Ch'iindí 'víicú ye'n'e dedicación na yáān Jerusalén tiempo chí 'iicheε. ²³ Níicú Jesús cachiicá yā chεeti yaacū templo na corredor chí nguuví Salomón. ²⁴ 'Iicu sa'n'a Israel s'een ní chen'e sa nduuvidaama sa nanáan yā ní ca'n'a sa chí sa Jesús: ¿Tíi cuan'ā castan'ā dí chídeεve ye'n'e 'nū? Ndúuti chí dii chí Cristo miin, caan'man cuaacú dí cuuvi dí nús'uū.

²⁵ Nan'guεcútan'a Jesús ye'n'e sa: 'Áā ngii ndís'tiī ní nguée i'teenu nī. Ntii'nnyu'n chí díin ndúucū chí dúuchí Chiidá, chuū nga'n'a nduudu cuaacu ye'n'e. ²⁶ Ndís'tiī nguée i'téenu nī caati nguée 'iiti cuūchī ye'n'e ndís'tiī, tan'duucā 'āā nga'n'á. ²⁷ 'Iiti cuūchī ye'n'e n'giindiveén tī nduudú ye'n'e ní 'úú in'diichí ntuū'n 'iiti. Ní 'iiti miin can'daa tī 'úú. ²⁸ 'Úú ní nga'á vida cuen'e daā'nman ye'n'e tī ní nguée 'cūuvi tī. Ni mar 'áámá 'iin'yān cuuví cuta'á yā 'iiti s'een taachí 'āā canéé ta'á. ²⁹ Chiidá chí tée yā 'iin'yān s'een 'úú vmnaán yā ye'n'e nducyáácá 'iin'yān. Mar 'áámá 'iin'yān cuuví cuta'á yā taachi 'āā canéé ta'ā Chiidá. ³⁰ 'Úú ndúucū Chiidá 'áámá nūu'n 'nū.

³¹ Tuu'mi ní sta'ā ntuū'n sa'n'a Israel s'een túūu chí n'en'e ca'a sa Jesús. ³² Nan'guεcútan'a Jesús 'iin'yān: Néené n'deēe n'daacā ntiinnyu'n chí n'gin'i ye'n'e Chiidá. ¿Chéé ntiinnyu'n chí nguée innéé yiinú ndís'tiī chí ngiitúú nī 'úú?

³³ Nan'guεcútan'a sa'n'a Israel s'een ní nga'n'a sa ngii sá Jesús: Nguée caavā ntiinnyu'n n'daacā chí ngiitúú 'nū

dii naati cáávā chi ngan'a di chi nguée n'daacā, ní caati dii chí sa'nā in'yeendí 'cūū ní diin di chi Dendyuūs dii.

³⁴ Nan'gueécúta'nā Jesús ye'nē sa: ¿Áá nguée cánée nguūn na ley 'tíicā: 'Úú ningan'á chi ndyuūs s'een ndís'tií? ³⁵ Ndúúti chí ngan'á yā chi 'iin'yān mii'n ní ndyuūs s'een, 'iin'yān chi sta'á yā nduudu ye'nē Dendyuūs níicú naachi cánée nguūn cánée chí cuuvi cuaacu. ³⁶ Chiidá indēve nuún yā 'úú ní dicho'ó yā 'úú in'yeendí 'cūū. ¿Áá ndís'tií ní ngan'a ní chi nguée n'daacā ye'nē chí 'úú nduuvídaamá ndúúcu Dendyuūs caati ca'ná chí 'úú Daiya Dendyuūs 'úú? ³⁷ Nduuti chí nguée díin ntiinyu'n ye'nē Chiidá, nguée cu'téenu di 'úú.

³⁸ Naati ndúúti chí díin ntiinyu'n mii'n 'áará chí nguée i'téenu di 'úú, cu'téenu di na ntiinyu'n chí díin. 'Íicu cuuvi deenu di ní cu'téenu di chí Chiidá canee nduucú níicú 'úú ní cánée ndúúcu Chiidá.

³⁹ Ní ne'nē ntuun sa cuta'a sa Jesús, naati Jesús mii'n ní nan'dáa yā na ta'a sa s'uu'n.

⁴⁰ Níicú nguécúndii yā taama lado ye'nē yíicú Jordán na yá'nāa mii'n naachi vmnāán vmnaa'n nachēdinúun'ni Juan. Níicú cánée yā mii'n. ⁴¹ Níicú néené 'yaa'n 'iin'yān ndaá yā nanáa'n yā, ní ngan'á yā: Nduudu cuaacu tii Juan mii'n ní 'áámá señal nguée diin sa naati tanducué'nē chí ca'nā Juan ye'nē yā, chuū nduudu cuaacu.

⁴² Níicú néené 'yaa'n 'iin'yān mii'n ní chí'téenu yā Jesús na yá'nāa mii'n.

Lázaro ch'i yā

11 Véé 'áámá sán'ā ngiitā sa chí nguuvi sa Lázaro na yáa'n Betania. Yáa'n mii'n vaacú tá María nduucú ví'i tá Marta. ² Niicu tá María ní ví'i ta Lázaro. N'daataa mii'n ch'eendái tá aceite Jesús ní nātí'tí tá ca'a yā ndúúcu yuūdú tiin tá. ³ Ví'tí sa mii'n ní dicho'ó ta 'áámá 'iin'yān chí yaa'ví yā ye'nē Jesús mii'n chí ca'nā yā: Señor, n'diichí ní. Sa'nā chí né'nē ní ngiitā sa.

⁴ Taachi ch'iindiveen Jesús chuū, ní ca'nā yā: Ca'āi mii'n ní nguée ca'āi chí 'cuūvi sa, naati ca'āi chí diin honrar Dendyuūs, níicú cuuvi yā honrar Daiyá Dendyuūs caava ca'ai 'cūū.

⁵ Niicu Jesús ní ya'āi 'iinu yā Marta ndúúcu ví'i tá María ndúúcu ví'tí tá Lázaro. ⁶ Taachí Jesús ch'iindiveen yā chí ngiitā sa'nā mii'n cánée yā tá 'uuvi nguuvi lugar naachi cánée yā. ⁷ Cho'o 'uuvi nguuvi ngan'a Jesús ngii yā discípulos ye'nē yā: Cu'n'u ntuūn yú na yá'nāa Judea.

⁸ Ní discípulos ní ngan'á yā ngiī yā 'iin'yān: N'dii Maestro, ngiitūū 'iin'yān Israel s'een n'diī. ¿Áá ne'nē ntúun ní ca'nā ní mii'n?

⁹ Nan'gueécúta'nā Jesús: ¿Áá nguée ndēē nguuvi ndiichúví hora? 'Iin'yān chí chiicá yā nguuvi nguée indēē ca'a yā tii inaa'n yā chí dēve ye'nē in'yeendí 'cūū.

¹⁰ 'Iin'yān chí ngiica na maāin indēē ca'á yā, tí nguée chí dēve ndúúcu yā.

¹¹ Ca'nā yā chuū, ní ca'nā yā chí yā 'iin'yān s'een: Lázaro amigo ye'nē yú cyaadu sa. Ca'ná nanduuchí sa'nā chí cyaadu sa.

¹² Tuu'mí ca'ná discípulos ye'nē yā: Señor, ndúúti chí cyaadu sa ní 'āa ninguan'āi sa.

¹³ Chuū ngan'a Jesús mii'n ye'nē vaadī n'dii ye'nē Lázaro níicú 'iin'yān s'een ní cadínuun yā chí ngan'a yā chí cyaadu n'dai Lázaro. ¹⁴ Tuu'mi ní Jesús ca'nā cuaacú yā: Lázaro mii'n chí sa. ¹⁵ 'Úú ní yeenú cáávā ndís'tií chí nguée cánée mii'n ní 'íicú cu'téenu ní. Naati ca'nā yú n'diichi yú sa'nā.

¹⁶ Tuu'mi ní ca'nā Tomás, sa'nā chí duuchi Dídimó chí Gemelo ní ngan'a sa ngii sa sa'nā s'een chí discípulos ndúúcu sa: Cú'u ntúun s'uún ní 'cuūvi yú ndúúcu yā.

Jesús chí nanduuchi niicu teé yā vida ye'nē yā

¹⁷ Taachi ndaā Jesús mii'n ní 'āa cuūn nguuví n'dii Lázaro canúun sa na chēti yáinyān. ¹⁸ Ní yāa'n Betania 'āa niin'nuun ná yāa'n Jerusalén tan'dúúca 'iinu kilómetro. ¹⁹ Neené 'yaa'n 'iin'yān ndaá yā na vaacu Marta ndúúcu María chí nica'á yā 'viichētinūun n'daata s'een ye'nē ví'i yā Lázaro. ²⁰ Tuu'mi ní Marta mii'n taachí ch'iindiveen yā chí ndaā Jesús mii'n can'dáa yā ch'ua'ai ní nandaaca yā 'iin'yān. Naati María mii'n canúun yā chēti va'ai. ²¹ Ní Marta mii'n ní ngan'a yā ngii yā Jesús: Señor, ndúúti chí cánée ní ndúúcu 'nū nguée chí ví'i.

²² Naati maa'n deenú chí tanducué'nē chí caaca di Dendyuūs mii'n ní téé yā dii.

²³ Tuu'mí ngan'a Jesús ngii yā Marta: Nanduuchi ntuūn ví'i di.

²⁴ Marta ngan'a ta ngii ta Jesús: 'Úú ní deenú chí nduuchi ntúun sa ní nacueen sa nguuvi chí 'cuiinu in'yeendí.

²⁵ Ní ngan'a Jesús ngii yā tá'nā: 'Úú chí nanduuchi niicu 'úú teé vida ye'nē yā. Du'ū chí i'téenu 'úú 'aara n'dii yā, 'tíicā nduuchi yā. ²⁶ Ní nducyáacá 'iin'yān chí véé vida ye'nē yā chí i'téenu yā 'úú, nguée 'cuūvi yā cuen'e daān-ma'n. ¿Áá i'teenu di chuū?

²⁷ Tuu'mi ní Marta ngan'a yā: I'teenú Señor. 'Úú i'teenú dii chí Cristo Daiya Dendyuūs chí ndaá ní in'yeendí 'cūū.

Cueecu Jesús taachi snée yā na yáinyān ye'nē Lázaro

²⁸ Taachi Marta ch'iinu ca'nā ta chuū cuen'e tá ní yaa'vi n'dé'ei ta ví'i María ní ngan'a ta: Dii María, Maestro cánée yā ní n'gai yā dii.

²⁹ Taachi María ch'iindiveen ta chuū ní ncueen ta ngéeniicu tá ní ndaa ta nanáa'n Jesús. ³⁰ Jesús mii'n 'āa cuée nindáa yā yaa'n mii'n. Naati cánée yā mii'n naachi nandaaca María 'iin'yān. ³¹ Tuu'mi ní 'iin'yān Israel s'een chí snée yā na vaacu tá ndúúcu tá ní inca'á yā 'viichētinūun María. Taachi n'diichí yā chí María mii'n ní nnicueen tá ngéeniicu tá, tuu'mi ní can'dáa yā cuaa'n ch'ua'āi. 'Iin'yān s'een cuen'é yā ndaá yā ní ngan'a yā: Tá'nā 'cāa ní ca'nā tá na yáinyān. Ca'nā tá cueecu ta.

³² María mii'n taachi ndaa ta nanáa'n Jesús ní n'diichi ta 'iin'yān ní chiin'tiia tá ná ca'ā Jesús. Ní ngan'a ta ngii ta Jesús: Señor, ndúúti chí cánée ní 'muun, ní nguée chí ví'i.

³³ Tuu'mi ní taachi n'diichi Jesús mii'n chí ngeecu María ndúúcu 'iin'yān Israel s'een chí ndaá yā ndúúcu María ngeecu ntuūn yā ní neené ya'nāi 'iinu Jesús ndii Espiritu

yen'é yā. ³⁴ Ní nga'n'a yā: ¿Tíí s'neen yā sa'n'ā? Ní nga'n'a yā ngii yā 'iin'yān: Señor, cuchii nī ní n'diichí nī.

³⁵ Ní cheēcu Jesús. ³⁶ Tuu'mi ní 'iin'yān Israel s'een ní ca'n'a yā: Cún'diichí nī tan'dúucā chi diné'n'e yā sa'n'ā.

³⁷ Ní nduuví 'iin'yān s'een ní ca'n'a yā: ¿Áá nguéé ngii dii 'iin'yān 'cūú chi inin'guaá'n yā nduutináan 'iin'yān chi ngeenáán, nguéé cuuvi diín yā chi sa'n'a 'cūú nguéé ní ch'i'i sa?

Nanduuchi Lázaro yen'e nguuaan tinán'a

³⁸ Ní Jesús neené ya'ai 'iinu ntuún yā maán yā ní ndaá yā na yáinyān. Ní yáinyān mii' 'áámá yiivi yáává. Níicú canee 'aama túúu vmnaa'n yen'e. ³⁹ Nga'n'ā Jesús mii'n: Ndivíi nī túúu. Marta vi'i sa'n'ā chi ch'i'i nga'n'a ta ngii ta Jesús mii'n: Señor, 'āā ngeén sá. 'Áā cuúú'n nguuvi n'dii sa.

⁴⁰ Jesús ní nga'n'a yā ngii yā Marta: ¿Áá nguéé ngii dii chi nduuti chi cu'téénú dí tuu'mi ní n'diichi di poder yen'e Dendyuūs?

⁴¹ Tuu'mi ní ndivíi yā túúu naachí canéé tinán'ā. Níicú Jesús ní n'diichí yā cuaa'n 'nii'nun ní ca'n'a yā: N'dií Chi-idá, 'úú ca'á gracias n'dií Dendyuūs chí n'giiindiveén nī yen'é. ⁴² 'Úú ní deenú chi 'āā cue'n'e daa'n'mán nūu'n n'gi-indiveén nī yen'é ti cáávā 'iin'yān chi snéé nanaán cuuvi cu'téénú yā chi n'dií dicho'ó nī 'úú.

⁴³ Ní ch'iinú ca'n'a yā chuū néené yuudu ca'n'a yā: Lázaro, cuchii di.

⁴⁴ Sa'n'ā chi n'dii mii'n ní nan'dáa sa. Nandéécú sá ndíí ta'á sa ndíí ca'á sa ndúúcu cintas tiinūu'n. Ndeecuú nuu'n'mán cuerpo yen'e sa ndii naa'n sa. Níicú pañuela canee naa'n sa. Tuu'mí nga'n'a Jesús míi'n 'iin'yān: Nn'daatíi nī sa'n'ā ní 'āā na'n'ā sa.

Nduuvidaamá yā chi diín yā 'caan'nú'n yā Jesús

(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

⁴⁵ Néené 'yaa'n 'iin'yān Israel s'een chi ndaá yā ndúúcu María ní n'diichí yā chi diín Jesús mii'n chi'teenú yā 'iin'yān. ⁴⁶ Taná'a yā ní che'n'é yā nanáán sa'n'ā fariseos ní chii yā sa'n'ā s'een chí dii'n Jesús mii'n. ⁴⁷ Tuu'mi ní sa'n'ā chiiduú n'geeté ndúúcu sa'n'ā fariseos nduuvidaamá yā ndeé yā. Ní nga'n'a yā: ¿De'ē dii'n yú? Tíí sán'a 'cūú caati neené n'deé chí n'gii'n'i sa señales nanáan yú. ⁴⁸ Ndúúti chi cu'nee yú sa'n'ā chi 'tííca nūu'n nducyáácá yā ní cu'téénú yā sa'n'ā. Ní ndaa sa'n'ā romanos ní ndivíi yā lu-gar yen'e yáacú yen'e yú ndúúcu nación yen'e yú.

⁴⁹ 'Áámá chéé sa'n'ā s'een chi nguuvi Caifás mii'n, sa'n'ā chi chiiduú ch'ēete ca yen'e nduuyu mii'n ca'n'a sa chii sa sa'n'ā s'een: Ndís'tií ní nguéé du'ú vee deenú nī. ⁵⁰ Ní nguéé nacáadiinúú'n nī chi 'áámá sa'n'ā 'cuúvī sa yen'e nducyaacá yā níicú nguéé ti nación yen'e yú cuuvi ndái.

⁵¹ Chuū ní nguéé ca'n'a yā yen'e maán yā caati 'iin'yān mii'n chiiduú ch'ēeté ca yen'e nduuyu mii'n. Ca'n'ā cuaacú sa chi cuchii chi 'cuúvī Jesús cáávā nación 'cūú. ⁵² Ní Jesús nduuvidaamá yā nguéé damaān 'iin'yān nación mii'n naati ndúúcu taná'n'ā daiyá Dendyuūs mii'n chi snéé 'muu'n chi snéé mii'n. ⁵³ 'Tííca ndíí tuu'mi ndeé yā chi 'caan'nu'n yā Jesús.

⁵⁴ Tuu'mi ní 'aa ntéé cuchiiica nguuvi Jesús nguuaan 'iin'yān Israel s'een naati cue'n'é yā na 'áámá yáán ni-innuún yán'āa cuu'n'mán naachi nguéé ch'ēetinéé 'iin'yān chi nguuvi Efraín. Ní canéé yā mii'n ndúúcu discípulos yen'é yā.

⁵⁵ Ní 'viicu pascua yen'e 'iin'yān Israel s'een 'āā chi néé nii'núú'n nguuvi. Néené 'yaa'n yā cuchéé yā yen'e yáán yen'é yā na yáán Jerusalén, vmnaa'n tiempo yen'e 'viicu pascua. Ní 'iin'yān s'een didéevé yā vida yen'é yā tan'dúucā costumbre yen'é yā. ⁵⁶ Ní in'nuún yā Jesús mi-i'n. Ní 'iin'yān s'een indeé yā ndúúcu vi't naachi caneé yā cheeti yaacú templo taacā chí ngii yen'e ndís'tií: ¿Áá nguéé chii Jesús 'viicu?

⁵⁷ 'Iin'yān chiiduú n'geeté ndúúcu sa'n'ā fariseos 'āā s'néne yā caaca 'tííca. Ndúúti du'ú chi déenú tíí canéé Jesús mii'n caa'n'ma'n yen'e chiiduú n'geeté níicú cuta'á yā 'iin'yān.

Cheēndáa yā aceite Jesús na yáán Betania

(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

12 Níicú indaá cá taa'n jáán nguuvi chi ndaa 'viicu yen'e pascua. Ndaā Jesús yáán Betania naachi canee Lázaro, sa'n'ā chí 'āā ch'i'i ní n'duuchí ntuún Jesús mii'n sa'n'ā yen'e nguuaan 'iin'yān chí n'dii. ² Ní mii'n ca'a yā chí che'e ngii'nú Jesús. Marta mii'n ní n'gii yā cu'u na mesa. Ní Lázaro mii'n vee sa ndúúcu Jesús na mesa. ³ Tuu'mi ní sta'ā María mii'n 'áámá libre yen'e aceite perfume yen'e nardo nūu'n chí ya'ai chii'vē. Ní cheēndáa tá ca'a Jesús mii'n. Ní ndúúcu yuūndú tiín tá mii'n nadéevé tá ca'á Jesús mii'n. Niicu nuu'n'mán ch'ēete cheeti va'āi cheēn perfume yen'e aceite mii'n. ⁴ 'Áámá chéé discípulo yen'é yā chí nguuvi Judas Iscariote chí daiya Simón chí sa'n'ā chí canéé chí diín sa entregar Jesús, nga'n'a sa: ⁵ ¿De'ē cúúvī chí nguéé n'diicu'í yú aceite 'cūú ndúúcu ndéēché ciento caadi canéé 'uúvī ngeecu ndiichi centavo ní ca'a yú 'iin'yān chí nguéé yen'e yā?

⁶ Ní ca'n'a sa chuū ní nguéé chí ya'āi sa 'iin'yān chí ndaachíí snéé yā, naati cáávā chí duucu sa. Ní ndéē sa bolsa mii'n snúú'n tuúmi. ⁷ Tuu'mi ní nga'n'ā Jesús: 'Áā canéé 'nū tá, taachi n'dai tá chuū cáávā nguuvi chí ca'n'ā 'cuae'chí. ⁸ Caati 'iin'yān chí nguéé yen'e yā 'āā canee núú'n nī nduucú yā cue'n'e daā'n'ma'n, naati 'úú ní nguéé 'áámá cuneé núú'n nduucú nī.

Nduuvidaamá yā contra yen'e Lázaro

⁹ Tuu'mí neené 'yaa'n 'iin'yān yen'e 'iin'yān Israel tuumi-cadíinuu'n yā chí Jesús mii'n ní cunee yā na yáán Betania. Ní nindaá yā ngeē cáávā damaān chí nen'e n'diichí yā Jesús mii'n ti nen'e n'diichí yā Lázaro, sa'n'ā chí 'āā n'dii ní nduuchi. ¹⁰ Sa'n'ā s'een chí chiiduú n'geeté nduuvidaáama yā chí nen'é 'caan'nu'n ntúú'u yā Lázaro. ¹¹ Ti néené 'yaa'n 'iin'yān Israel s'een nge'n'e yā ní i'téénú yā Jesús mii'n caavā Lázaro.

Jesús ndaá yā yāān Jerusalén lado yen'e rey (Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)

¹² Chi dεεve táámá nguuví ni neené 'yaa' 'iin'yān ndaá yā 'viicu taachi ch'iindiveén yā chi Jesús miiñ ndaa yā Jerusalén. ¹³ Sta'á yā n'duuvi tiicuáá yíñ'yūn ní can'daa yā Jesús. Ní ndaacá yā Jesús ní 'caī yā: Hosanna. N'dái taavi 'iin'yān chi cuchíi yā ndúúcu chi dúúchí Señor chi Rey yen'e Israel ntúūn.

¹⁴ Ní ndaācā Jesús 'aama burro 'líín ni canduú yā 'iiti tan'dúúca chi canéé nguūn na libro yen'e Ndyuūs 'tíicā:

¹⁵ Tán'ā daiya Sión nguéé 'va'a di. N'díichí dí, cuchii Rey yen'e di. Canduú yā 'aama daiya burro.

¹⁶ De'ε ndúúcu chi 'tuucā nguéé tuumicadiinúún yā discípulos yen'é yā nguuví miiñ. Taachi Jesús cánéé yā na va'ai chεeti nguuví tuu'mi ní discípulos yen'e yā nn'gaacú yā tanducuén'ē de'ε chi canee nguūn yen'é yā, 'íicú díín yā de'ε ndúú' chi 'túúca.

¹⁷ 'Iin'yān chi canéé yā ndúúcu Jesús ngan'a cuáácú yā: Taachí yaa'ví yā Lázaro na yáinyān ní nnduuchi sa nguuañ tinañ'ā.

¹⁸ Cáávā chuū ní n'daā 'yaa' 'iin'yān caati n'giindiveén yā chi Jesús ní díín yā señal miiñ. ¹⁹ Sañ'ā fariseos ní ngan'a sa nguuañ mañ sa: Inaan nī ti nguéé de'ε vεε idi-ín nī aprovechar yen'e asunto 'cūū. N'díichí nī. Núúñman' in'yeēndí ní cañ'ā can'daā Jesús.

Sañ'ā griegos in'nuún yā Jesús

²⁰ 'Iicu véé 'iin'yān griegos chí chεε yā yen'e 'viicū miiñ ní díín yā adorar. ²¹ 'Iin'yān s'luún ndaá yā nanáán Felipe yen'e yāān Betsaida chi yen'e yáñ'āa Galilea. Ní di'cuutu yā 'iin'yān, ní ngan'a yā ngii yā 'iin'yān: Señor, neñ'é 'nū n'diichí 'nū Jesús.

²² Ndaā Felipe miiñ ni ngan'a yā ngii yā chuū Andrés. Tuu'mi ní Andrés ndúúcu Felipe ngan'a yā ngii yā Jesús.

²³ Tuu'mi ní Jesús nan'guεcutañ'ā yā, ní ngan'a yā ngii yā sañ'ā s'eeñ: Hora míín' cuchii taachi Sañ'ā chi Daiya Dendyuūs cánéé chi cañ'á yā na va'ai chεeti nguuví.

²⁴ Cuaacu níñnyún' cuāácū niñnyuñ ngan'á ngii ndís'tiī: Nduuti chí 'áámá trigo nguéé cuuvā na yáñ'āa ní 'cuūví damaāñ canee. Naati ndúúti chí trigo 'cuūví neené n'deeε nduuví trigo 'cúuñdī. ²⁵ Du'u chí neñ'e vida yen'é yā na in'yeēndí 'cūū n'dái yā vida yen'e yā cuen'e daāñ-man. ²⁶ Du'u 'iin'yān chí dichíí'vε yā 'úú ní chii yā can'daa yā 'úú, naachi 'úú chí canéé, míín' ntúūn snée 'iin'yān chí dichíí'vε 'úú. Nduuti 'áámá 'iin'yān chí dichíí'vε yā 'úú, Chiidá ní díín yā honrar 'iin'yān.

Jesús yaa'ví yā yen'e vaadí n'gii yen'é yā

²⁷ Ní cañ'a Jesús: Maañ ní neené ndístañ'ā alma yen'é. ¿De'ε cañ'mañ? N'diī Chiidá, ¿áá nadanguañ'ai nī 'úú yen'e hora 'cūū? Cáávā chuū chí cuchíi hora 'cūū. ²⁸ N'diī Chiidá, ch'ín'i nī poder yen'e chí duuchi yen'é nī. Tuu'mi ní cuchii 'áámá nduudu yen'e nanguuvi chí ngan'a: 'Úú ní 'āā ch'ín'i poder yen'é ní cuuvi 'cuu'míñ poder yen'é ntúūñ taama vmnéñ'ēe.

²⁹ 'Iin'yān chí chinée yā miiñ ní ch'iindiveén yā 'áámá nduudu ní ngan'a yā: Daavi miiñ. Ta n'dúúvi yā ní ngan'a yā: Angel yaa'ví yā 'iin'yān.

³⁰ Nan'guεcutañ'ā Jesús ní cañ'a yā: Nguéé ndaā nduudu 'cūū caavā 'úú, ti cáávā ndís'tiī. ³¹ Maañ ní véé chí díín juzgar 'iin'yān yen'e in'yeēndí 'cūū. Maañ ní 'aama sañ'ā chí ch'εεte yen'é in'yeēndí 'cūū 'cuεεcú yā cuaañ ch'uvā'ā. ³² Nduúti chí 'úú chí ncueén' yen'e yáñ'āa 'cūū tuu'mi candéε nducyaacá yā nanáañ 'úú.

³³ Ní chuū ngan'a Jesús ngii yā 'iin'yān chí ngan'á yā de'ε vaadí n'gii 'cuuví yā. ³⁴ Nan'guεcutañ'ā 'iin'yān s'eeñ yen'é yā: Nús'uñ ní n'giindiveén' nū chí canéé nguūn na libro yen'e Ndyuūs chí Cristo cuneé yā cuen'e daāñ-man. ¿Táácā chí ngan'ā díi, cánéé chí nincueñ Sañ'ā chí Daiya Dendyuūs? ¿Du'ū chí Sañ'ā chí Daiya Dendyuūs?

³⁵ Tuu'mí ngan'a Jesús ngii yā 'iin'yān s'eeñ: 'Téé nūñ chí canéé chí dεεve nanáañ nī. Cúchiicā nī naachi canéé chí dεεve neñ'e chí canéé chí dεεve nduudu nī, ní nguéé ndaā mañ'ñ naachi canéé yā. 'Iin'yān chí cachiicá yā na mañ'ñ nguéé deenú yā tíí cañ'a yā. ³⁶ Naachi canéé chí dεεve ndúúcu nī cu'téenu nī chí dεεve miiñ ní cuuvi daiya chí dεεve ndís'tiī. Chuū cañ'a Jesús, ní cuen'e yā ní canúún n'de'ei yā mañ'ñ yā yen'e 'iin'yān s'eeñ.

'Iin'yān Israel s'eeñ nguéé i'téenu yā

³⁷ Nééne ch'ín'i Jesús señales dendu'ū nanáañ 'iin'yān s'eeñ naati nguéé chí'teenú yā 'iin'yān. ³⁸ 'Iicu cuuví cuaacu chí cañ'ā sañ'ā profeta Isaías naachi canéé nguūn na libro yen'e Ndyuūs 'tíicā:

Señor, ¿du'ū i'teenú chí ngan'a yā? ¿Du'ū n'diichi chí n'gii' yā poder yen'e Señor?

³⁹ Cáávā chuū chí nguéé i'téenu yā chí táámá vmnéñ'ēe cañ'a Isaías naachi ndii nguūñ na libro yen'e Ndyuūs 'tíicā:

⁴⁰ Nan'gaadí yā nduutinaañ 'iin'yān s'eeñ ní díín chεechí yā staava yen'é yā, caati nguéé inañ' yā ndúúcu nduutináañ yā, ní nguéé deenú yā yen'e staava yen'é yā, ndíí nguéé ndúú cu'téenu yā, ní 'úú diyíicú 'iin'yān s'eeñ.

⁴¹ Chuū cañ'a Isaías miiñ taachí n'diichi sa Dendyuūs ndúúcu poder yen'é yā ní cañ'a sa yen'e yā ní 'āā dinguūñ sa yen'e.

⁴² Caavā yen'e nducuéñ'ē chuū nééne 'yaa' 'iin'yān chí n'gεεte ca chí'téenu yā Jesús naati nguéé ntumiñ'ñ yā chí chí'téenu yā ti 'va'a yā chí nan'daa yā yaācū cáávā sañ'ā fariseos. ⁴³ Caati neñ'é ca yā honra yen'e sañ'ā in'yeēndí 'cūū, nguéé ti honra yen'e Dendyuūs miiñ.

Nduudu yen'e Jesús díín juzgar sañ'ā s'eeñ

⁴⁴ Naati Jesús ní cañ'a yuudú yā: Du'ū chí i'téenu 'úú, nguéé 'úú i'téenu yā ti 'iin'yān chí dichó'o yā 'úú. ⁴⁵ Du'ú 'iin'yān chí inañ' yā 'úú, inañ' yā 'iin'yān chí dichó'o yā 'úú. ⁴⁶ 'Úú tan'dúúca dεεve ní ndaá in'yeēndí 'cūū. Ní 'iicu nducyáácá 'iin'yān chí cu'téenu yā 'úú nguéé cunee yā ndúúcu mañ'ñ. ⁴⁷ 'Iin'yān chí n'giindiveén yā nduudu yen'é ní nguéé i'téenu yā nduudu yen'é, 'úú nguéé díín juzgar 'iin'yān miiñ. Caatí nguéé ndaá díín juzgar 'iin'yān yen'e in'yeēndí 'cūū, ti ndaá chí nadanguañ'ái 'iin'yān

ye'n'e i'n'yeēndī. ⁴⁸ Du'ū chi nguée ne'n'e 'úú, ní nguée n'gúuⁿ yā nduudu ye'n'é. Véé 'i'n'yāⁿ chi diín yā juzgar 'i'n'yāⁿ s'een nguuvi chi 'cuiinu i'n'yeēndī. ⁴⁹ Caati 'úú nguée nga'n'á ye'n'e maán. Chiidá chi dichó'o yā 'úú, 'i'n'yāⁿ míiⁿ teé yā nduudu cuaacu chi nga'n'á ní ye'n'e chi canéé chí caa'n'máⁿ. ⁵⁰ 'Úú deenú chi cucáavā nduudu cuaacu ye'n'é yā cúnduuchi yú cuen'e daāⁿmanⁿ. 'Tíicā nga'n'ā 'úú, tan'dúú^{cā} chi nga'n'a Chiidá ngii yā 'úú.

Jesús naa'nú yā ca'a discípulos ye'n'é yā

13 Ní vmnāáⁿ vmnaaⁿ 'viicu ye'n'e pascua 'āā deenu Jesús chi hora 'āā cuée ndaa chí cho'ó yā ye'n'e i'n'yeēndī 'cūū chí ndaa yā nanááⁿ Chiidá yā. Tan'dúú^{cā} chí dine'n'e Jesús 'i'n'yāⁿ ye'n'é yā chí snée yā i'n'yeēndī 'cūū, 'āā diné'n'e núúⁿ yā 'i'n'yāⁿ ndii cuááⁿ ná ch'iinu.

² Ch'íinú che'e nguiinú yā. Yááⁿn'guiinūⁿ 'āā s'neen sa na staava ye'n'e Judas Iscariote chí daiya Simón chí canéé chí diín yā entregar Jesús. ³ Déénú Jesús chí tanducuéⁿe ní ca'a Chiidá yā ta'a daiyá yā ní chí nan'dáa yā ye'n'é Dendyuūs ní duu'vī tiempo tuu'mí na'n'á yā nanááⁿ Dendyuūs. ⁴ Nadacuéⁿe yā naachi chí che'e nguiinú yā ní ndivíi yā catecaí yā. Ní sta'á yā 'aama toalla ch'eeu vmnaaⁿ cuerpo ye'n'e yā. ⁵ Ní ch'iinuúⁿ yā nuūⁿn'íⁿ ch'eti tina ní tuc'á yā naaⁿnu yā ca'a discípulos. Ní nat'i yā ndúú^{cū} toalla chí ndeécú yā.

⁶ Ndaá yā naachi canéé Simón Pedro ní sán'a 'cūū nga'n'a sa ngii sa 'i'n'yāⁿ: Señor, ¿'áá n'diī ntúūⁿ naa'nú nī ca'á?

⁷ Nan'guεεcútaⁿ'ā Jesús ní nga'n'a yā ngii yā sa'n'á: 'Úú ní chí diín nguée deenu di maaⁿ naati cadíinuuⁿ di cuayiivi.

⁸ Nga'n'ā Pedro ngii sa 'i'n'yāⁿ: N'diī, nguée nááⁿnú nī ca'á mar 'áámá tiempo. Nan'guεεcútaⁿ'ā Jesús ye'n'e sa: Ndúú^{tí} chí nguεε naa'nú ye'n'e di nguée 'áámá parte ye'n'e di nduucú.

⁹ Tuu'mi ní nga'n'a Simón Pedro: Señor, nguée dámaāⁿ ca'á ti ndii ta'á ntúūⁿ ndúú^{cū} tíiⁿ.

¹⁰ Tuu'mi ní nga'n'a Jesús ngii yā sa'n'á: Du'u chí chíinē nguée ne'n'e sa chí naaⁿnu sa cuerpo ye'n'e sa ti dámaāⁿ ca'a sa caati tanducuéⁿe cuerpo ye'n'e sa ní dεεve. Ndís'tiī ní 'āā dεεvé nī 'āā n'dáá rá chí nguée nducyaaca nī.

¹¹ Ti deenú yā du'u chí diín entregar 'i'n'yāⁿ ní cáavā chíiⁿ chí ca'n'a yā: Nguée nducyaaca nī dεεve nī.

¹² Taachí ch'iinu naa'nú yā ca'a discípulos, ní sta'á yā catecaí yā nguεεcundíi ntuúⁿ yā 'cuundi yā. Nga'n'a yā ngii yā sa'n'á s'een: ¿'Áá déénú nī dε'ē chí idiín nduucú nī? ¹³ Ndís'tiī nga'n'a nī chí 'úú ní Maestro, chí 'úú ní Señor. N'daā^{cā} nga'n'a nī caati 'tíicā 'úú. ¹⁴ 'Úú ní Señor ye'n'é nī, 'úú ní Maestro ye'n'é nī. 'Úú inaa'nú ca'a nī. Ndís'tiī canéé nī ntúūⁿ chí naaⁿnu nī 'aama nī ca'a taama nī. ¹⁵ Caneéⁿ chí diín chuū. Tan'dúú^{cā} chí 'úú chí diín 'tíicā nī ntúūⁿ diiⁿ ndís'tiī. ¹⁶ Cuaacu níiⁿnyúⁿ cuāā^{cū} ni-iⁿnyuⁿ nga'n'á ngii ndís'tiī: 'I'n'yāⁿ chí diiⁿ mandado nguée 'āā 'naaⁿ ca yā chí 'i'n'yāⁿ chí nga'n'a ntiⁿnyūⁿ ye'n'é yā. Ndíi nguée ndúú 'i'n'yāⁿ chí dichó'ó yā nguée 'āā 'naaⁿ cá yā chí 'i'n'yāⁿ chí dichó'ó yā 'i'n'yāⁿ. ¹⁷ Nduuti

chí deenu nī taanduvée dendu'ū ní yeenu taaví nī ndúú^{tí} chí diín nī chuū.

¹⁸ Nguée nga'n'á ye'n'e nducyaaca ndis'tiī. 'Úú ní deenú 'i'n'yāⁿ chí ndeévé. Ní 'iicu canéé chí cuuví cuaacu chí canéé nguūⁿ. Du'ū chí nge'é pan nduucú, canéé chí ca'n'á yā contra ye'n'e 'úú. ¹⁹ Ndíi maan 'āā nga'n'á 'aara chí 'āā cuée cuuvi níiⁿnuúⁿ. Taachi 'āā cho'ó chuū cuuvi cu'téenu nī chí 'úú. ²⁰ Cuaacu níiⁿnyúⁿ cuāā^{cū} ni-iⁿnyuⁿ 'úú nga'n'á ngii ndís'tiī: 'I'n'yāⁿ chí 'cuáaⁿ yā 'i'n'yāⁿ chí 'úú dichó'ó 'cuáaⁿ yā 'úú. Ní 'i'n'yāⁿ chí 'cuáaⁿ yā 'úú 'cuáaⁿ yā 'i'n'yāⁿ chí dichó'ó yā 'úú.

Jesús diín yā anunciar chí Judas diín yā entregar 'i'n'yāⁿ (Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)

²¹ Taachí nga'n'a Jesús chuū ya'ai 'iinú yā na espíritu ye'n'é yā ní ca'n'a cuaacú yā: Cuaacu níiⁿnyúⁿ cuāā^{cū} ni-iⁿnyuⁿ nga'n'á ngii ndís'tiī chí 'áámá chée ndís'tiī diín nī entregar 'úú.

²² Tuu'mi discípulos n'gíinú yā na 'áámá yā na táámá yā. Nguée tuumicadiinúⁿ yā du'u ye'n'e chí nga'n'a yā. ²³ 'Áámá discípulo, chí nééné ne'n'é Jesús, candiítí neeⁿ yā na níiⁿnúⁿ Jesús. ²⁴ Simón Pedro ca'a yā señas sa'n'á 'cūū ní nga'n'a yā sa'n'á chí natiingúúneeⁿ sa ye'n'e sán'á chí nga'n'a Jesús. ²⁵ Níicú taachi candiítí neeⁿ yā níiⁿnúⁿ Jesús, tuu'mí nga'n'á yā: Señor, ¿du'ū chíi?

²⁶ Nan'guεεcútaⁿ'ā Jesús: Ca'n'á di'caandá pan ní ca'á 'i'n'yāⁿ ní 'i'n'yāⁿ miiⁿ chíiⁿ. Ní di'caandá yā pan ní ca'á yā Judas Iscariote, daiya Simón. ²⁷ Ch'íinú che'e sa pan miⁿ ní yááⁿn'guiinūⁿ ndaa sa na staava ye'n'e sa. Tuu'mí Jesús ní nga'n'a yā ngii yā sa'n'á: Chíi chí ne'n'e di diiⁿ dí miiⁿ, diiⁿ núúⁿ yiiⁿnu nuuⁿ di.

²⁸ Naati mar 'áámá 'i'n'yāⁿ chí véé na mesa miiⁿ nguée tuumicadiinúⁿ yā dε'ē chúú chí 'tíicā ca'n'a yā. ²⁹ N'duuví yā nnacadiinuuⁿ yā chí caati Judas ndée sa bolsa chí Jesús ní 'āā nga'n'a yā ngii yā sa'n'á: Cuái di chí ne'n'e yú ye'n'e 'viicu o cuica'a dí 'tεε 'i'n'yāⁿ chí ndaachíi snée yā. ³⁰ Ch'iinú che'é yā pan can'daā núuⁿ Judas chuva'ai ní 'āā chí 'da'a.

Mandamiento chí ngāi

³¹ Taachí Judas miiⁿ can'daā sa miiⁿ tuu'mi ní nga'n'ā Jesús: Maaⁿ ní canéé chí cuuvi ch'εεte Sa'n'á chí Daiya Dendyuūs. Ní Dendyuūs miiⁿ canéé chí ch'εεte ndúú^{cū} yā. ³² Ndúú^{tí} chí Dendyuūs canéé chí ch'εεte yā, 'tiicā ntúūⁿ diín yā chí ch'εεte maán yā. Ní 'cuiinu ní diín yā chí ch'εεte 'i'n'yāⁿ. ³³ N'diī daiya n'gaiyáá 'téé 'téé nuúⁿ cuneé ndúú^{cū} ndis'tiī. In'nuúⁿ nī 'úú tan'dúú^{cā} chí 'úú chí nga'n'á ngii 'i'n'yāⁿ Israel s'een: Naachi 'úú ca'n'á ndís'tiī ní nguée cuuvi ndaa nī. 'Tíicā nga'n'á ndis'tiī maan. ³⁴ 'Áámá ley ngai iteé ndis'tiī chí diiⁿ yá'āi 'iinu nī vi't 'aama nī taama nī tan'dúú^{cā} chí idiín yá'āi 'iinú ndis'tiī. 'Tiicā ntúūⁿ diyá'ai 'iinú nī vi't 'aama nī taama nī. ³⁵ 'Íicú chúú tuumicadiinuuⁿ nducyaaca 'i'n'yāⁿ chí ndís'tiī ní discípulos ye'n'é ndúú^{tí} chí ne'n'é nī 'áámá nī taama nī.

Jesús nga'a yā chi Pedro caa'mán yā chi nguεε n'diichí yā Jesús

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

³⁶ Tuu'mí nga'a Simón Pedro ngii sa Jesús: Señor, ¿tíf cá'na di? Nan'guεεcútan'ā Jesús miin: Naachi 'úú can'á nguée cuuví chí ndís'tiī can'dáa nī 'úú. Naati canée chí chí nī can'dáa nī 'úú cuayiivi.

³⁷ Tuu'mí nga'a Pedro miin: Señor, ¿de'ē cuuví chí 'āā ntεε cuuví chí can'dáa dii maan? Vida ye'né cu'neéⁿ lugar ye'né di.

³⁸ Nan'guεεcútan'ā Jesús miin: ¿'Áá 'cuūvī di lado ye'né 'úú? Cuaacu ní'nyúⁿ cuāācū niinnyuⁿ nga'a ngí dii chí nguée 'cai tusá'ā taachi nguée cueeⁿdiitū di 'úú 'iinū cuuvi vuelta.

Jesús ní tan'dúúca yúúni chí candée 'iin'yān nanáán Chiidá yā

14 Ca'na Jesús: Nguée ndii 'úúví staava ye'né nī. Cu'téenu nī Dendyuūs. Cu'téenu nī 'úú dendu'ū.

² Na vaacu Chiidá véé taavi naachi 'cuεetinée yú. Ndúúti chí nguée nduudu cuaacu, tuu'mi ní 'úú nguée caa'mán 'tiicā. Ca'á nanguain'daí naachi 'cuεetinée ndís'tiī. ³ Ndúúti chí na'á ní nnguain'daí 'áámá cuaa ye'né ndís'tiī chí 'cuεetinée ndís'tiī, cuchii ntuúⁿ táámá vmnéⁿēe ní candée māaⁿ ndís'tiī. Naachí cuneé miin ndís'tiī ní 'cuεetinée nī ntuúⁿ nī. ⁴ Ní déénú nī naachi ca'á mííⁿ, ní n'diichí nī yúúni.

⁵ Tuu'mi ní nga'a Tomás ngii sa Jesús: Señor, nguée déenu 'nū tí ca'á nī. ¿Táácā n'diichí 'nū yúúni?

⁶ Jesús nan'guεεcután'a yā ye'né sa: 'Úú tan'dúúca yúúni, 'úú nga'a nduudu cuaacu, 'úú teé vida. Nguée du'ū véε ndaá nanáán Chiidá ndúúti chí nguεε cáávā 'úú. ⁷ Ndúúti chí n'diichí nī 'úú in'diichí nī ntuúⁿ Chiidá. Ní ndii maan ní n'diichí nī 'iin'yān. Ní n'diichí nī ntuúⁿ 'iin'yān.

⁸ Tuu'mí nga'a Felipe miin ngii sa 'iin'yān: Señor, 'cuun'miⁿ nī Chiida yú ní 'cuεetinée 'nū ndúúcu vaadī yeenu.

⁹ Jesús ní nga'a yā ngii yā sa'nā: Dii Felipe, 'naaⁿ n'dáí ntúúⁿ canée ndúúcu ndís'tiī ní ¿'áá nguée nin'diichi di 'úú, Felipe? Du'ú 'iin'yān chí n'diichí yā 'úú, n'diichí yā Chiidá. ¿Táácā caa'maⁿ di: 'Cuun'miⁿ nī Chiida yú?

¹⁰ ¿'Áá nguée i'téenu di chí 'úú ní canée ndúúcu Chiidá ní Chiidá canée yā nduucú? Nduudu chí nga'a nanáán ndís'tiī nguée nga'a ye'né maán ti ye'né Chiidá chí canée yā nduucú. 'Iin'yān miin dííⁿ yā ntiinnyuⁿ.

¹¹ Cu'téenu di 'úú ti 'úú canée ndúúcu Chiidá ní Chiidá mííⁿ canée yā nduucú, o cu'téenu di 'úú cáávā ntiinnyuⁿ chí dííⁿ. ¹² Cuaacu ní'nyúⁿ cuāācū niinnyuⁿ nga'a ngí ndís'tiī: Du'ū chí i'teenu 'úú, ní ntiinnyuⁿ chí 'úú idiíⁿ, 'tiicá ntúúⁿ dííⁿ yā. Ní ch'εεte ca ntiinnyuⁿ nidííⁿ yā nguée ti chuū caati 'úú ní ca'á nanáán Chiidá. ¹³ Ní tanducuéⁿē chí caaca nī Chiidá ndúúcu chí duuchí, chuū 'úú idiíⁿ niicu Chiidá miin ní 'cuuví 'cuun'miⁿ yā poder caavā 'úú. ¹⁴ Ndúúti chí de'ē chí caaca nī ndúúcu chí duuchí, 'úú ní dííⁿ.

Jesús ca'na yā dicho'ó yā Espíritu N'dai ye'né Dendyuūs

¹⁵ Ndúúti chí ne'né nī 'úú, dííⁿ nī chí nga'a ley ye'né. ¹⁶ 'Úú dí'cuíⁿtu Chiidá ní teé yā taama yā chí teé yā poder ndís'tiī. Ní cuneé yā ndúúcu nī cuen'e daāⁿmaⁿ. ¹⁷ Espíritu nga'a yā vaadī cuaacu. Chíiⁿ chí nguée 'cuúⁿ 'iin'yān ye'né in'yeēⁿdī caati nguée 'iin'yān s'eeⁿ inaaⁿ yā ní nguée ntúúⁿ ní n'diichí yā Espíritu miin. Naati ndís'tiī n'diichí nī ti Espíritu miin canée ndúúcu ndís'tiī ní cunée ntúúⁿ ye'né ndís'tiī. ¹⁸ Nguée cu'neéⁿ ndís'tiī da'caiya nguá'āa. Ndaá nanaán ndís'tiī. ¹⁹ 'Tεε 'téé nūuⁿ 'āā ntéé snaāⁿ in'yeēⁿdī 'úú. Ndís'tiī ní snaán nī 'úú. Caati 'úú ní canduúchí, ní ndís'tiī canduuchi ntuúⁿ nī. ²⁰ Tuu'mí guuvi miin ní canée chí n'diichí nī 'úú chí canée ndúúcu Chiidá. Ní ndís'tiī canée nī nduucú. Ní 'úú canée ndúúcu nī. ²¹ Du'ú 'iin'yān chí canée yā ndúúcu ley ye'né ní dííⁿ yā tan'dúúca chí nga'a ley ye'né, 'iin'yān miin chí ne'né yā 'úú. Ní 'iin'yān chí ne'né yā 'úú, Chiidá ne'né ntúúⁿ yā 'iin'yān miin ní 'úú ní ne'né ntuúⁿ 'iin'yān miin. Ní 'úú 'cuun'miⁿ maán nanáán 'iin'yān miin.

²² Tuu'mí nga'a Judas ngii sá Jesús (nguée sa'nā Judas Iscariote): Señor, ¿de'ε véé chí 'cuun'miⁿ nī nanáán nús'uu ní nguée nanáán 'iin'yān ye'né in'yeēⁿdī?

²³ Nan'guεεcután'a Jesús ní ca'na yā: Dú'ū 'iin'yān chí ne'né yā 'úú, nduudu ye'né n'giindiveén yā. Ní Chiidá mííⁿ ne'né yā 'iin'yān. Ní ndaá 'nū nanáán yā. Ní ndaāca 'nū naachi 'cuεetinée 'nū nduucú yā. ²⁴ Du'ū 'iin'yān chí nguée ne'né yā 'úú ní nguée n'giindiveén yā nduudu ye'né. Nduudu chí n'giindiveén nī nguée ye'né caati ye'né Chiidá chí dicho'ó yā 'úú.

²⁵ Chuū nga'a taachi canée ndúúcu ndís'tiī. ²⁶ 'Iin'yān chí téé yā poder s'uuúⁿ, 'iin'yān miin ní Espíritu N'dai ye'né Ndyuūs. Chuū chí dicho'ó Chiidá ndúúcu chí duuchí. 'Iin'yān mííⁿ ca'cueeⁿ yā ndís'tiī tanducuéⁿē den-du'ū. Ní nin'gaacú yā ndís'tiī tanducuéⁿē chí ca'á nanáán ndís'tiī.

²⁷ Chí cunee 'diiíⁿ cu'neéⁿ ndúúcu ndís'tiī. Chí cu'neéⁿ 'diiíⁿ ye'né māaⁿ teé ndís'tiī. Nguée tan'dúúca chí in'yeēⁿdī teé chí 'úú teé ndís'tiī. Nguée 'cuūⁿdi daāⁿ ye'né staava ye'né nī, ndíi nguée ndúú 'va'á rá nī.

²⁸ Ch'iindiveén nī chí 'úú nga'a: Ca'á ní cuchii ntuúⁿ nanáán ndís'tiī. Ndúúti chí ne'né nī 'úú, tuu'mi ní cuaacu ní'nyúⁿ chí yeenu taavi nī ti nga'a chí ca'á nanáán Chiidá. Ní Chiidá vmaāⁿ cá yā ní chí cuuvi 'úú. ²⁹ Maan ní nga'a ye'né chí cuuvi, ní 'iicu taachi chó'ōo chuū cuuvi cu'téenu nī.

³⁰ 'Áā ntéé 'yaaⁿ ca'á ndúúcu ndís'tiī caati ndaa sa'nā chí 'iin'ntyéⁿē ye'né in'yeēⁿdī 'cūū. Ní nguée du'ū véε canée ye'né yā nduucú. ³¹ 'Iicu cuuví cu'téenu 'iin'yān ye'né in'yeēⁿdī chí 'úú ne'né Chiidá. Ní tan'dúúca chí Chiidá ca'á yā mandamiento 'úú 'tíicā chí dííⁿ. Ncueeⁿ yú ní ca'na yú maan.

Jesús tan'dúúca 'áámá dii'yu dúnde'e chí cuaacu

15 Ca'na Jesús: 'Úú tan'dúúca dii'yu dúnde'e chí cuaacu, ní Chiidá dííⁿ yā cuidado ye'né dii'yu dúnde'e. ² Tanducuéⁿe duun'ē ye'né chí nguée de'ē véε

n'gui'i ye'nē 'caacá yā ní divíi yā. Ní nducué'nē duu'nē chi véé n'gui'i ye'nē ní didéevé yā 'iicu cuuví n'deēe ca n'gui'i ye'nē. ³ Ndis'tiī 'āā dēevé nī cáāvā nduudu chí nga'ná. ⁴ Ndis'tiī cunée nī nduucú ní 'úú cuneé ndúúcu nī. Tan'dúúccā duú'ne nguée 'cuētinéé n'gui'i ye'nē nduúti chi nguēe canée na dii'yu dúnde'e, 'tiicá ntúūn ndis'tiī nduuti chi nguée cunée nī nduucú.

⁵ 'Úú tan'dúúccā dii'yu dúnde'e ní ndís'tiī ní dúu'nē. 'Ii'n'yān chi canée yā nduucú ní 'úú canéé nduucú yā, 'ii'n'yān mii'n néené n'deēe n'gui'i candéé yā. Ndúúti chi nguée 'úú nduucú yā ní nguée dē'ē véē cuuvi dii'n yā. ⁶ Du'u 'íi'n'yān chi nguēe canée yā nduucú cun'dáa yā tan'dúúccā dúú'ne chi nguée n'gui'i ye'nē ní nt'i. Ní 'ii'n'yān ita'á yā ní ngii yā na ya'nā. Ní ngiichi.

⁷ Ndúúti chi canéé nī nduucú, ní nduudu ye'né canéé nduucú nī, caaca nī tanducué'nē chi ne'né nī ní cuuvi. ⁸ Taachi candéé nī n'deēe n'dáí n'gui'i ye'né nī, ní ch'i'n'í nī chi discípulos ye'né tuu'mi ní ndúúcu chuū ní ch'i'n'í nī poder Chiidá. ⁹ Tan'dúúccā chi ne'né Chiidá 'úú 'tiicá ntúūn 'úú ne'né ndís'tiī. Cunée nī ndúúcu vaadī ne'né ye'né. ¹⁰ Ndúúti chi dii'n nī tan'dúúccā chi nga'ná ley ye'né, tuu'mi cunée nī ndúúcu vaadī ne'né ye'né. Ní chuū tan'dúúccā chi 'úú idi'n nducué'nē chi nga'ná ley ye'né Chiidá ní canéé ndúúcu vaadī ne'né ye'né yā.

¹¹ Dendú'ú chi 'tuucā nga'ná. Ní'ícu vaadī yeenú ye'né cunee nduucú nī. Ní vaadī yeenú ye'né nī dii'n cumplir. ¹² Chuū ley ye'né chi dīn'e'né nī ví't 'aama nī taama nī tan'dúúccā chi 'úú ne'né ndis'tiī. ¹³ Mar 'áámá sa'nā nguée vaadī ne'né chi ch'ēte cá ye'né chi 'cuuvi 'áámá sa'nā caavā amigo ye'né sa. ¹⁴ Ndis'tiī ní amigos ye'né ndís'tiī ndúúti chi dii'n nī cosa chi 'úú nga'ná. ¹⁵ 'Āā ntéé caa'n'mán chi ndis'tiī ní mozos ye'né ti mozos nguēe deenu sa dē'ē chi dii'n 'ii'n'yān chi nga'ná ntiinnyūn yā ye'né sa. Naati nga'ná chi ndís'tiī ní amigos ye'né ti tanducué'nē chi n'giindiveén ye'né Chiidá, nga'ná ngii ndis'tiī. ¹⁶ Ndis'tiī nguée ndēēve nī 'úú, naati 'úú nindēevé ndís'tiī. Ní 'neén ndís'tiī caati cuuvi candéé nī n'gui'i. Ní n'gui'i ye'né nī 'áámá cūnee. Ní tanducué'nē chi caaca nī Chiidá ndúúcu chi duuchí, 'ii'n'yān mii'n ní tēe yā ndís'tiī. ¹⁷ Chuū ní nga'ná ndis'tiī chi dīn'e'né nī ví't 'áámá nī táámá nī.

'Ii'n'yān ye'né in'yeēndī nguée n'diichi ndís'tiī

¹⁸ Ndúúti chi 'ii'n'yān ye'né in'yeēndī nguée ne'né yā ndís'tiī 'āā déenu nī chi vmnāán vmnaa'n nguée ne'né yā 'úú. ¹⁹ Ndúúti chi canée nī ní dii'n nī cosas ndúúcu 'ii'n'yān ye'né in'yeēndī, 'ii'n'yān ye'né in'yeēndī dīn'e'né yā ndís'tiī, naati ndís'tiī nguée ye'né in'yeēndī ndís'tiī. Ndēevé ndís'tiī vmnāán ye'né chi dīn'dái in'yeēndī. Cáāvā chuū chi in'yeēndī nguée ne'né ndís'tiī. ²⁰ N'gaacu nī ye'né nduudu chi 'úú nga'ná ngii ndis'tiī: Nguée vmnaa'n ca 'ii'n'yān chi dii'n mandado ti 'ii'n'yān chi nga'ná ntiinnyūn. Ndúúti chi 'ii'n'yān s'tiī ní can'daa yā 'úú 'tiicá ntúūn can'daa yā ndís'tiī. Nduuti chi dii'n yā tan'dúúccā chi nga'ná 'tiicá ntúūn dii'n yā tan'dúúccā chi nga'ná nī. ²¹ Tanducué'nē chuū dii'n yā ndúúcu ndis'tiī caavā chi duuchí ti nguée n'diichi yā 'ii'n'yān chi dich'o'ó yā 'úú.

²² Ndúúti chi nguée ndaá ndíi nguée ndúú yaa'ví rá 'ii'n'yān tuu'mi 'ii'n'yān ní nguée déenu yā chi véé nuu'ndi ye'né yā. Maa'n ní nguée mar 'áámá yā chi cuuvi caa'n'mán yā chi nguée véé nuu'ndi ye'né yā. ²³ 'Ii'n'yān chi nguée ne'né yā 'úú 'tiicá ntúūn Chiidá míi'n ní nguée ne'né yā 'ii'n'yān. ²⁴ Ndúúti chi 'úú nguée dii'n nguaa'n yā ntiinnyūn chi mar 'áámá 'ii'n'yān nguée dii'n yā, nguée déenu yā chi véé nuu'ndi ye'né yā. Naati maa'n ní n'di-ichí yā 'úú, ní nguée ne'né yā 'úú ndúúcu Chiidá. ²⁵ 'Iicu cuuvi cuaacu nduudu chi canéé nguūn na ley ye'né yā: Nguée dē'ē caavā chi nguēe ne'né yā 'úú.

²⁶ Naati taachi ndaá yā 'ii'n'yān chi Espiritu N'dai ye'né Dendyuūs ní tēe yā poder s'uuūn. Ní 'úú ní dich'o'ó Espiritu N'dai ye'né Chiidá. Espiritu N'dai ye'né Dendyuūs ní cuaacu ní cuchii ye'né Chiidá. Espiritu mii'n caa'n'ma'n cuaacú yā ye'né 'úú. ²⁷ 'Iicu ndís'tiī ní caa'n'ma'n cuaacú nī ye'né 'úú caati canéé nī nduucú ndii cuáán naachi chi nga'ā.

16 Can'a Jesús: Chuū nga'ná ngii ndis'tiī 'iicu nguée nduuvi taán nī. ² 'Ii'n'yān ní 'cuēecú yā ndís'tiī cuaa'n chuva'āi yaācū. Ní taachí ndaá hora chi 'caa'n'nú'n yā ndís'tiī, nacádiinúún yā chi n'daacā idi'n yā ntiinnyūn ye'né Dendyuūs. ³ Ní 'ii'n'yān s'tiī ní 'tíicá idi'n yā ti nguēe n'diichi yā Chiidá, ndii nguée nduu 'úú ra. ⁴ Maa'n ní nga'ná ngii chuū ndis'tiī caati taachí ndaa hora mii'n n'gáacú nī ti 'úú ní 'āā ca'ná. Chuū ní nguée ca'ná ndíi cuaa'n vmnaa'n ti 'úú canéé ndúúcu ndis'tiī.

Ntiinnyūn ye'né Espiritu N'dai ye'né Ndyuūs

⁵ Can'a Jesús: Naati maa'n ní ca'ná n'diichi 'ii'n'yān chi dich'o'ó 'úú. Ní mar 'áámá ndís'tiī nguée ntiinguuneén nī 'úú: ¿Tíi ca'ná nī? ⁶ Chii'n chi ca'ná chi 'túucā, ní néené chii ndaāchíi staava ye'né nī. ⁷ 'Úú nga'ná nduudu cuaacu mii'n: N'daacā cáāvā ndís'tiī chi ca'ná. Ndúúti chi 'úú nguée ca'ná tuu'mi ní Espiritu N'dai ye'né Dendyuūs chi tēe yā poder ndís'tiī nguée ndai yā nanáán ndís'tiī. Ndúúti chi 'úú ca'ná ní 'úú dich'o'ó 'ii'n'yān. ⁸ Taachí 'ii'n'yān mii'n ní ndāa yā, ní caa'n'mán yā ndúúcu 'ii'n'yān ye'né in'yeēndī ye'né nuu'ndi, ní ye'né vaadī cuaacu, ní ye'né 'ii'n'yān chi dii'n juzgar. ⁹ Caa'n'mán yā ye'né nuu'ndi chi nguée i'téenu yā 'úú. ¹⁰ Caa'n'mán yā ye'né vaadī cuaacu chi 'úú ca'ná nanáán Chiidá ní 'āā ntéé n'diichi yā 'úú. ¹¹ Caa'n'mán yā nuu'ndi ye'né 'áámá 'ii'n'tye'né ch'ēte ye'né in'yeēndī 'cūū 'āā canéé juzgado sa.

¹² Néené n'deēe dendu'ū chi véé chi cuuvi ndis'tiī naati maa'n ní nguēe cuuvi cūnee ná vaanicadiinūn ye'né nī. ¹³ Taachí ndaá Espiritu ye'né vaadī cuaacu, 'ii'n'yān mii'n ní ca'cuéen yā ndís'tiī na tanducué'nē vaadī cuaacu. Ní nguée caa'n'mán yā ye'né maán yā ti caa'n'mán yā tanducué'nē chi n'giindiveén yā. Ní ch'i'n'i yā ndis'tiī dē'ē chí cuchii. ¹⁴ 'Ii'n'yān mii'n ní ch'i'n'í yā poder ye'né ti cuta'á yā poder ye'né 'úú ní ch'i'n'í yā ndis'tiī. Ní cuuvi cádiinúún nī. ¹⁵ Nducué'nē chi véé ye'né Chiidá, chuū ní ye'né. Cáāvā chuū nga'ná chi Espiritu ye'né vaadī cuaacu cuta'á yā ye'né 'úú ní ch'i'n'í yā ndís'tiī. Ní cádiinúún nī.

Chi ndaachif yeñé nī ní nduuvī vaadī yeenú

¹⁶ Cañ'a Jesús: Taa 'lín ní 'āā ntéé snaán nī 'úú. Taama vmné'ee, taa 'lín ní snaán nī 'úú ti 'úú ní cañ'á nanáán Chiidá.

¹⁷ Tuu'mí cañ'a n'duuvī discipulos yeñé yā ngii yā 'áámá yā táámá yā: ¿De'ε chi 'tíficā ngañ'a yā ngii yā s'uúúñ taañ 'lín ní 'āā ntéé chinaán nī 'úú ní taama vmné'ee taañ 'lín ní chinaán nī 'úú, ti 'úú ní cañ'á nanáán Chiidá? ¹⁸ Tuu'mi ní ngañ'a yā. ¿De'ε chi 'tíficā taañ 'lín? Nguéé tuumicadiinuñ yú.

¹⁹ Ní tuumicadíñuñ Jesús chi neñ'e ntiinguuneeñ sañ'ā s'een, ní ngañ'a yā: ¿'Áá ntíngúúneeñ vi'í nī chi 'túúcā cañ'á chí taañ 'lín ní 'āā ntéé chi naañ nī 'úú, ní taama vmné'ee, taa 'lín ní chi naañ nī 'úú? ²⁰ Cuaacu níñnyú cuācū niñnyuñ ngañ'á ngii ndis'tiī: Maañ ní cuεcu nī ní ya'ai nī. Ní in'yeēñdī ní cuuvi yeenú naati ndis'tiī ní chi ñ'daañ chi ya'ai nī ndúúcu vaadī yeenú. ²¹ N'daataá chí canee chi 'āā 'cuundiyaāñ daiyā tá, véé vaadī ya'ai yeñ'e ta, ti 'āā chéé ndaa hora yeñ'e tá. Taachí 'āā véé daiya tá 'āā ntéé n'gaacu tá yeñ'e vaadī ya'ai yeñ'e tá chi yeenú tá chi véé 'áámá daiya tá yeñ'é in'yeēñdī. ²² 'Tiicā ntúūñ ndis'tiī ní canéé vaadī ndaachif nanáañ nī. Naati taama vmné'ee ní n'diichí ntuún ndis'tiī. Ní cuneé nī vaadī yeenú na staava yeñ'é nī. Ní mar 'áámá 'iin'yāñ ní nguéé divii yā vaadī yeenú yeñ'é ndis'tiī.

²³ Ní nguuvī miiñ nguéé ntiinguuneeñ nī du'ū vεe yeñ'é. Cuaacu níñnyúñ cuācū niñnyuñ ngañ'á ngii ndis'tiī chí tanducueñ'e chí caaca nī Chiidá ndúúcu chí duuchí ní Chiidá téé yā ndis'tiī. ²⁴ Ndií maañ nguéé du'ū vεe ngiica nī ndúúcu chí duuchí. Caaca nī ní Chiidá téé yā ndis'tiī. Ní vaadī yeenú yeñ'é nī cuuvi yeenu taavi.

Jesús chichéé yā ndúúcu in'yeēñdī

²⁵ Chuū chí ngañ'á ndúúcu cuentas yeñ'é ndúúcu ndis'tiī. Maañ ní ndaa hora chí 'āā ntéé cañ'á yeñ'é ndis'tiī ndúúcu cuentas naati caañ'máñ cuaacu yeñ'e Chiidá. ²⁶ Nguuvī miiñ ní caaca nī ndúúcu chí duuchí. Ní 'úú nguéé ngañ'á chí 'úú nidi'cuíftú Chiidá cáávā ndis'tiī. ²⁷ Maañ Chiidá neené neñ'é yā ndis'tiī caati ndis'tiī neñ'é nī 'úú. Ní i'teenú nī chí 'úú chiicá yeñ'e Chiidá. ²⁸ Chiicá yeñ'e Chiidá ní ndaa in'yeēñdī 'cūū. Cu'neeñ ntuún in'yeēñdī. Ní nañ'á n'diichí Chiidá.

²⁹ Tuu'mí ngañ'a discipulos yeñ'é yā: Cun'díichí dí maañ ní ngañ'á cuaacu di nguéé ndúúcu cuentas. ³⁰ Maañ ní tuumicadiñuñ 'nū chí deenú nī tanducueñ'e dendu'ū. Ní nguéé canee ngiinú nī chí ntiinguuneeñ 'iin'yāñ n'diī. Cáávā chuū i'teenú 'nū chí chiica nī yeñ'é Dendyuūs.

³¹ Nan'guεcútañ'ā Jesús: ¿'Áá i'téenu nī maañ?

³² Cun'diichí nī. Hora miiñ ní cuchí. Ní 'āā ndaa chí cañ'ā 'muuñ cañ'ā miiñ ndis'tiī na vaacú nī. Ní cu'neéñ nūuñ ní 'úú dámaañ. Naati nguéé canee dámaañ ti Chiidá canéé yā nduucú. ³³ Chuū nī ngañ'á ngii ndis'tiī chí cucáávā 'úú canee 'diíñ nī. In'yeēñdī ní 'cuenú nī cuuvi. Cuuvi ch'εētiñuñ nī. 'Úú ní chichéé ndúúcu in'yeēñdī.

Jesús ndee yā ndúúcu Chiidá yā caavā discipulos yeñ'é yā

17 Chuū cañ'a Jesús ní n'diichí yā cuaañ nanguuvī ní cañ'a yā: N'diī Chiidá, hora yeñ'é ní 'āā ndaa. Diíñ nī dich'εeté nī Daiya nī. 'Tiicā ntúūñ 'úú chí Daiya nī cuuvi dich'εeté n'diī. ² Tan'dúúcā chí tee nī poder 'úú chí Daiya nī yeñ'e de'ε chí diíñ nducyaaca 'iin'yāñ cáávā chí ca'á vida cuen'e daañ'mañ 'iin'yāñ chí tee nī 'úú. ³ Chuū chí vida cuen'e daañ'mañ chí n'diichí yā n'diī chí 'áámá n'dyañ'ā Dendyuūs chí cuaacu níñnyúñ chí Dendyuūs ndúúcu Jesucristo chí dich'ó nī.

⁴ 'Úú ní dich'εeté n'diī na yāñ'ā 'cūū. 'Āā ch'iñú diíñ ntiñnyuñ chí teé nī chí diíñ. ⁵ Maañ ní n'diī, Chiidá, dich'εeté nī 'úú, n'diī ndúúcu maañ nī, ndúúcu poder chí canee nduucú maañ taachi 'āā 'cuéé cunee in'yeēñdī.

⁶ Ngañ'a cuaacú yeñ'e chí duuchi yeñ'é nī nanáañ sañ'ā s'een yeñ'e in'yeēñdī 'cūū chí teé yā 'úú. Sañ'ā s'een yeñ'é nī. Ní teé nī 'úú. Ní n'giindiveéñ yā nduudu yeñ'é nī.

⁷ Maañ ní déenú yā chí tanducueñ'e dendu'ū chí teé nī 'úú ní yeñ'é nī. ⁸ Ti ndúúcu chí teé nī 'úú ní cañ'á nanáañ 'iin'yāñ ní 'iin'yāñ s'een ní n'giindiveéñ yā nduudu miiñ. Ní deenu cuaacu yā chí chiicá nanáañ n'diī. Ní i'téenu yā chí n'diī dich'ó nī 'úú.

⁹ 'Úú ngiicá caavā 'iin'yāñ s'een. Nguéé nidi'cuíftú cáávā in'yeēñdī ti cáávā 'iin'yāñ chí teé nī 'úú, ti yeñ'é n'diī. ¹⁰ Ní taanduvéé dendu'ū yeñ'é ní yeñ'é nī. Ní taanduvéé dendu'ū yeñ'é nī ní yeñ'é. Ní chuū ch'iñ'í poder yeñ'é.

¹¹ Ní 'āā ntéé cūnee in'yeēñdī naati 'iin'yāñ s'een snée yā in'yeēñdī. 'Úú ní cuchí nanáañ nī. N'diī Chiidá chí deεε, diíñ nī cuidado 'iin'yāñ chí teé nī 'úú ndúúcu chí duuchí nī. Ní chí cuuví 'áámá yā tan'dúúcā s'uúúñ ní 'áámá yú. ¹² Taachí canee ndúúcu 'iin'yāñ in'yeēñdī ní diíñ cuidado 'iin'yāñ ndúúcu chí duuchi nī, 'iin'yāñ chí nteé nī 'úú. 'Úú ní diíñ cuidado 'iin'yāñ ní mar 'áámá yā nguéé chindāi yā. 'Áámá nūuñ sañ'ā daiya yáañ'nguiñuñ chindai sa. Ní 'iicu naachi cánéé nguūñ ní cúuví cuaacu.

¹³ Naati maañ ní cuchí nanáañ nī. Ní ngañ'á chuū taachi cunee in'yeēñdī 'cūū caati vaadī yeñu yeñ'é canéé nduucú yā, ní cuuvi yeenú taavi yā. ¹⁴ 'Úú ní ca'á 'iin'yāñ nduudu yeñ'e nī. In'yeēñdī nguéé dinéñ'e 'iin'yāñ ti nguéé yeñ'e in'yeēñdī 'iin'yāñ. 'Tiicā ntúūñ nguéé yeñ'e in'yeēñdī 'úú. ¹⁵ Nguéé di'cuíftū chí ndivii nī 'iin'yāñ yeñ'e in'yeēñdī. Diíñ nī cuidado 'iin'yāñ s'een yeñ'e yáañ'nguiñuñ. ¹⁶ Nguéé yeñ'e in'yeēñdī 'iin'yāñ s'een tan'dúúcā chí nguéé yeñ'e in'yeēñdī 'úú. ¹⁷ Diíñ nī didεεví nī 'iin'yāñ cucáávā nduudu cuaacu yeñ'é nī. Nduudu yeñ'é nī ní nduudu cuaacu. ¹⁸ Tan'dúúcā chí dich'ó nī 'úú in'yeēñdī 'tiicā ntúūñ dich'ó 'iin'yāñ s'een in'yeēñdī. ¹⁹ Cáávā 'iin'yāñ s'een 'úú māañ didεεví maañ. Ní 'iin'yāñ s'een cuuví yā deεε na nduudu cuaacu.

²⁰ Nguéé di'cuíftū dámaañ caavā 'iin'yāñ miiñ ti cáávā 'iin'yāñ chí cu'téenu yā 'úú cáávā nduudu yeñ'e 'iin'yāñ s'een. ²¹ Ní nducyaaca yā ní 'áámá nūuñ cuuví yā tan'dúúcā n'diī canéé nī nduucú, ní canee nduucú nī. Níicú 'iin'yāñ s'een ní canéé ntúuñ yā 'áámá nūuñ ndúúcu yú. Ní 'iicu cu'téenu 'iin'yāñ yeñ'e in'yeēñdī chí n'diī dich'ó nī 'úú. ²² Ní poder chí téé nī 'úú, miiñ ní ca'á

'iinyān. Ní 'áamá nūuⁿ cuuví yā tan'dúúca chí 'áamá nus'ūu. ²³ 'Úú ní ndúúcu 'iinyān s'eeⁿ. Ní n'diī ní ndúúcu 'úú. Níicú 'áamá nūuⁿ chí n'daacā cuuví yā. Ní 'iinyēndī ní cuuvi deenu chí dichó'o nī 'úú ní chí diné'ne nī 'iinyān s'eeⁿ tan'dúúca chí ne'é nī 'úú.

²⁴ N'diī Chiidá, 'iinyān s'eeⁿ chí teé nī 'úú, ne'é chí naachi 'úú cuneén, 'iinyān s'eeⁿ cūnée yā nduucú. Ní cuuvi n'diichí yā poder ye'ne chí teé nī 'úú caati n'diī ní ne'é nī 'úú ndii taachi 'āā 'cuéé 'iinyēndī. ²⁵ N'diī Chiidá chí δεενε, 'aa ntéé rá chí 'iinyēndī nguéé n'diichí n'diī 'úú n'diichí n'diī. Ní 'iinyān s'tī ní deenú yā chí n'diī dichó'o nī 'úú. ²⁶ 'Úú ní ngan'á ye'ne chí duuchí nī, ní can'á ngā'an ye'ne chí duuchí nī. Níicú maaⁿ vaadī ne'ne chí né'ne nī 'úú cuuvi cunéé ndúúcu yā. Ní 'úú caneé ndúúcu yā.

Sta'á yā Jesús

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

18 Taachí Jesús can'á yā chuū, can'dáa yā ndúúcu discípulos ye'ne yā táamá lado yíicú 'lín chí nguuvi Cedrón naachi canéé 'áamá cheēⁿ ye'ne naāndā. Ní miiⁿ sndaā Jesús ndúúcu discípulos ye'ne yā. ² Judas chí diiⁿ sa entregar Jesús ní n'diichí ntúūⁿ sa'nā na cheēⁿ miiⁿ ti 'āā cánéé n'deeⁿ cuuvi nduuvídáamá yā Jesús ndúúcu discípulos ye'ne yā na cheēⁿ miiⁿ. ³ Sa'nā chiiduú n'geeté ndúúcu sa'nā fariseos teé yā Judas Iscariote soldados ndúúcu policías ní Judas cuen'e sa ndúúcu 'aama taaⁿ soldados ndúúcu policías. Ndaa yā na cheēⁿ miiⁿ ndúúcu lámparas, ndúúcu antorchas, ndúúcu armas. ⁴ Naati Jesús chí déénú yā tanducuéⁿe dendu'ū chí cuchī, cuen'e yā ní ndaa yā nanáan 'iinyān s'eeⁿ ní can'a yā: ¿Du'u in'nuúⁿ nī?

⁵ Ní nan'guēcutáⁿ sa ye'ne yā: Jesús ye'ne yāāⁿ Nazaret miiⁿ. Tuu'mí ngan'a Jesús ngií yā 'iinyān s'eeⁿ: 'Úú 'iinyān miiⁿ. Canéé ntúūⁿ Judas miiⁿ, sa'nā chí diiⁿ nca'a sa 'iinyān. ⁶ Taachí Jesús can'a yā: 'Úú 'iinyān miiⁿ, tuu'mi ní sa'nā s'eeⁿ ndaacadaamí yā ní ch'ēetindiití yā na yá'āa. ⁷ Nan'guēcutáⁿ ntuúⁿ yā tiinguuneeⁿ yā: ¿Du'u ra in'nuúⁿ nī? Ní 'iinyān s'eeⁿ ní can'a yā: Jesús ye'ne yāāⁿ Nazaret miiⁿ.

⁸ Nan'guēcutáⁿ Jesús: 'Āā ngan'á ngií ndís'tií chí 'úú. Ndúúti chí 'úú chí in'nuúⁿ nī, 'cuáan nī chí na'nā 'iinyān s'tī.

⁹ Ní cuuvi cuaacu chí 'úú chí can'á: 'Iinyān chí teé nī 'úú, mar 'áamá yā nguéé chí ndai yā. ¹⁰ Tuu'mi Simón Pedro chí ndéé sa espada ní tun'dáa sa ní 'nuucá'ai sa ní ch'iica sa veeⁿ sa lado tá cuaacu ye'ne sánā chí diiⁿ mandado ye'ne chiiduú ch'ēete ca. Ní sa'nā miiⁿ ní nguuvi sa Malco. ¹¹ Tuu'mí Jesús ngan'a yā ngií yā Pedro: N'nuūⁿ dí espada vaacu. Prueba chí teē Chiidá 'úú, ¿'áá nguéé cánéé chí 'cuenéⁿ cuuvi ye'ne?

Jesús nanáan chiiduú ch'ēeté ca

(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

¹² Tuu'mi ní 'iinyān ye'ne 'áamá taaⁿ soldado ndúúcu soldado chí yuudu ndúúcu policías ye'ne 'iinyān Israel s'eeⁿ ní sta'á sa Jesús ní cachiichí sa 'iinyān. ¹³ Ní candéé sa vmnāan vmaan nanáan sa'nā chí nguuvi Anás, ti

sánā miiⁿ ní nchan'ā ndiicú Caifás miiⁿ. 'Iinyān miiⁿ ní chiiduú ch'ēeté ca nduuyu miiⁿ. ¹⁴ Ní Caifás miiⁿ ca'a sá consejo sa'nā Israel s'eeⁿ chí canéé chí 'cuūvī 'aama sa'nā cáávā 'iinyān.

Pedro canéé yā chuva'ai ye'ne Anás

(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

¹⁵ Ní n'daā Simón Pedro Jesús miiⁿ ní táamá discípulos. Ní chiiduú ch'ēeté ca n'diichí yā discípulos miiⁿ chí sndaá sa ndúúcu Jesús corredor ye'ne va'ai ye'ne chiiduú ch'ēeté ca miiⁿ. ¹⁶ Naati Pedro miiⁿ canéé sá cuaan dáámí cheendi va'āī. Ní can'dáa taama discípulo chí chiiduú ch'ēeté ca n'diichí yā 'iinyān. Ní yaa'vī yā n'daataá chí canéé cheendi va'āī. Ní dii'nyūn yā Pedro miiⁿ cheeti va'āī. ¹⁷ Tuu'mi ní n'daataá chí diiⁿ mandado chí canéé cheendi va'āī ngan'a tá: ¿'Áá nguéé díi ntúūⁿ 'áamá discípulo ye'ne sa'nā 'cūū? Tuu'mí Pedro ngan'ā sa: Nguéé 'úú.

¹⁸ Ní chéendii sa'nā chí dichí'vē ndúúcu policías, sa'nā miiⁿ tiivi sa yan'ā ye'ne yíyūu ti 'áamá 'iichee. Sa'nā miiⁿ nga'a tavii'nu sa. Ní canéé nī ntúūⁿ Pedro ndúúcu sa. Ní chéendii sa nga'a tavii'nu sa ca'a sa.

Anás tiinguuneeⁿ sa Jesús

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

¹⁹ Ní chiiduú ch'ēeté cá miiⁿ nítiinguuneeⁿ sa Jesús ye'ne discípulos ye'ne yā ndúúcu ye'ne chí Jesús chí'cueén yā. ²⁰ Jesús nan'guēcutáⁿ a yā ye'ne sa: 'Úú ní ngan'á cuaacú nanáan 'iinyān ye'ne 'iinyēndī. 'Úú ní chí'cueén na yaācū sinagogas ní na yaacū templo ntúūⁿ naachi nduuvídaama nducyaaca 'iinyān Israel s'eeⁿ ní nguéé de'ē vee chí ngan'a n'de'él. ²¹ ¿De'ē tíingúúnéⁿ dí 'úú? Tíingúúnéⁿ dí 'iinyān chí ch'iindiveén yā chí can'á chí 'iinyān. N'diichí nī. 'Iinyān s'eeⁿ déénú yā chí can'á.

²² Taachí Jesús ch'iinu can'á yā chuū, 'áamá policía chí canéé miiⁿ ch'ēne sá Jesús, ní can'a sa: ¿'Áá 'tíicā nan'guēcutáⁿ a di ye'ne chiiduú ch'ēete ca?

²³ Nan'guēcutáⁿ Jesús: Ndúúti chí nguēe n'daacā chí ngan'á caan'maⁿ di de'ē chí nguēe n'daacā chí ngan'á. Ndúúti chí n'daacā, ¿de'ē cuuvi chí n'ge'ne di 'úú?

²⁴ Anás miiⁿ ní dichó'o sa Jesús ch'ēechiichí yā nanáan sa'nā chí nguuvi Caifás miiⁿ, sa'nā chí chiiduú ch'ēeté cá miiⁿ.

Pedro miiⁿ ngan'a sa taama vmné'ne chí nguéé n'diichí sa Jesús miiⁿ

(Mt. 26.71-75; Mr. 14.69-72; Lc. 22.58-62)

²⁵ Chéendii Simón Pedro miiⁿ ní nga'a tavii'nu sa sa'nā. Ní ngan'a yā ngii yā sa'nā: ¿'Áá nguéé 'tíicā chí díi ní discípulo ye'ne yā? Pedro cheendíitu sa ní ngan'ā sa: Nguéé 'úú.

²⁶ 'Áamá sa'nā chí diiⁿ mandado ye'ne chiiduú ch'ēeté cá ní sa'nā miiⁿ ní 'iinyān ye'ne sa'nā chí chiica Pedro miiⁿ veeⁿ sa. Ngan'a sa ngii sa sa'nā: ¿'Áá nguéé n'diichí dii cheeti chéēⁿ naāndā miiⁿ ndúúcu yā?

²⁷ Taama vmné'ne ní cheendiitú táan Pedro: Nguéé 'úú. Ní min'nyu min'nyu ní tusan'ā chiita tí.

Jesús nanáán Pilato

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Lc. 23.1-5)

²⁸ Ní candée sa Jesús miin tyaan tyaan yeñe nanáán Caifás miin ndii naachi canéé cuarto yeñe juzgado. Ní 'iin'yān s'een ní nguéeé chi ndaá yā cuaan chæeti va'ai ch'æete miin cáávā chi nguéeé neñe yā chi cuneedáámí yā nuuñdi taachi chéle yā nguiinú yeñe pascua.

²⁹ Tuu'mi ní can'daā Pilato chuva'āi nanáán 'iin'yān s'een ní can'a sa: ¿De'ē nuuñdi yeñe sañ'a 'cūū vee?

³⁰ Nan'guæecutáñ'a yā ní can'á yā 'iin'yān: Ndúúti chi sañ'a 'cūū chi nguæe du'ū vee diin sa, nguéeé teé 'nū sañ'a ndií.

³¹ Tuu'mi ní ngañ'a Pilato ngii sa 'iin'yān s'een: Cuta'á nī 'iin'yān. Ní n'diichí yā de'ē nuuñdi yeñe yā véé tan'dúúca chi canéé na ley yeñe nī. Nílicú 'iin'yān Israel s'een ní can'a yā: Nús'uu ní nguéeé cánéé chí 'caañ'nun' nū mar 'áámá 'iin'yān.

³² Ní cuuví cuaacu chi can'a Jesús miin. Ní can'a yā chí cadiinuuñ 'iin'yān de'ē vaadī n'gii 'cuuvi yā. ³³ Níñ'nuuñ ndáá ntúūñ Pilato cuarto yeñe juzgado. Ní 'cái sa Jesús miin ní can'a yā: ¿Áá díí chi Rey yeñe 'iin'yān Israel s'een chí judíos?

³⁴ Nan'guæecutáñ'a Jesús: ¿Áá ngañ'a dii chuū yeñe mañ di o 'iin'yān 'cúú ch'in'i yā ní ngañ'a yā n'dií yeñe 'úú?

³⁵ Pilato miin ní n'guæecutáñ'a sa: ¿Áá 'úú chí sañ'a Israel 'úú? 'iin'yān yeñe nación yeñe di ndúúcu chiiduú n'gæeté nteé yā dii 'úú. ¿De'ē ñdiíñ di?

³⁶ Nan'guæecutáñ'a Jesús: Cuaañ naachi 'úú chí 'iin'ntyen'e nguéeé canéé in'yeendí 'cūū. Ndúúti chí yeñe in'yeendí 'cūū naachi caañ'mañ ntiinnyúñ tuu'mi ní 'iin'yān chí diin mandado yeñe ní 'cuuñ'mañ yā cáávā 'úú ní nguéeé nica'á yā 'úú 'iin'yān Israel s'een. Mañ ní cuaañ naachi 'úú chí 'iin'ntyen'e nguéeé yeñe in'yeendí 'cūū.

³⁷ Tuu'mi ngañ'a Pilato ngii sa 'iin'yān: Tuu'mi, ¿áá díí chí rey miin? Nan'guæecutáñ'a Jesús: Díí ngañ'a di chí rey 'úú ní 'tíicā 'úú. 'Úú ní cáávā chuū ch'iindiyaáñ, ní cáávā chuū chí ndaá in'yeendí 'cūū, caavā chí caañ'mañ cuaacú yeñe nduudu cuaacu. Nducyáácá 'iin'yān chí yeñe vaadī cuaacu miin, n'giindiveéñ yā nduudu yeñe.

Jesús canéé chí 'cuuvi yā

(Mt. 27.15-31; Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25)

³⁸ Tuu'mí ngañ'a Pilato: ¿Chæe chí vaadī cuaacu? Taachí can'a Pilato chuū ní can'dáá ntuúñ sa nanáán 'iin'yān Israel s'een ní can'a sa 'iin'yān Israel s'een: 'Úú ní nguéeé ndaácá mar 'áámá nuuñdi yeñe yā. ³⁹ Naati cáávā costume yeñe ndís'tií ní 'úú canecúúñmíñ chí in'dæechí 'áámá sañ'a chí preso sa 'viicu yeñe pascua. ¿Áá neñe nī chí in'dæechí Rey yeñe 'iin'yān Israel s'een?

⁴⁰ Tuu'mi ní 'cai ntúūñ nducyaaca yā, ní ngañ'a yā: Nguéeé 'iin'yān 'cūū ti Barrabás. Nílicú sañ'a Barrabás miin ní neené duucu sa.

19 Tuu'mi ní sta'āa Pilato Jesús miin ni ch'eñe sa 'iin'yān. ² Ní soldados ní din'dáa sa 'áámá corona yeñe yáán ní chí n'duu sá na tíñ yā. Ní chí'núúñ sa 'áámá catecai morado 'iin'yān. ³ Ní can'a sa: Néené 'náán

cānee di in'yeēñdi, dii, Rey yeñe 'iin'yān yeñe Israel. Ní n'geñe sa 'iin'yān.

⁴ Tuu'mí can'dáa ntuūñ Pilato chuva'āi. Ní can'a sa chí sa 'iin'yān s'een: Cuin'diichí nī, tun'daá 'iin'yān chuva'āi ní-icu tuumicadiinúúñ nī chí nguéeé n'diichí mar 'áámá nuuñdi yeñe yā.

⁵ Ní can'daā Jesús chuva'āi. Can'dée yā corona yeñe yáán ndúúcu catecai morado yā. Ní ngañ'a Pilato miin: Cun'diichí nī sañ'a.

⁶ Taachí n'diichí yā 'iin'yān tuu'mi ní chiiduú n'gæeté ndúúcu policías n'gaí yiicu sa: Cu'nééñga'á nī 'iin'yān.

Cu'nééñga'á nī 'iin'yān. Tuu'mi ngañ'a Pilato ngii yā 'iin'yān s'een: Cuta'a ndís'tií 'iin'yān, ní cu'nééñga'á nī 'iin'yān, ti 'úú ní nguéeé indaacá mar 'áámá nuuñdi yeñe yā.

⁷ Nan'guæecutáñ'a 'iin'yān Israel s'een: Nús'uu ní cánéé ley yeñe 'nū. Ní tan'dúúca chí ngañ'a ley miin canee chí 'cuuví caati can'a yā chí mañ yā Daiya Dendyuūs 'iin'yān.

⁸ Taachí ch'iindiveeñ Pilato chuū dii'yā ca sá chíí.

⁹ Chindáa ntuūñ sa cuarto yeñe juzgado ní can'á yā chí yā Jesús: ¿Tíí 'iin'yān dii? Naati Jesús ní nguéeé can'a yā.

¹⁰ Tuu'mi ní can'a Pilato Jesús: Dii, ¿áá nguæe ngañ'a di yeñe? ¿Áá nguéeé deenu di chí 'úú ní cúúví caañ'mañ nti-innyúñ chí cu'nééñga'á nī dii, ní cuuvi n'tæechí ntúúñ dii?

¹¹ Nan'guæecutáñ'a Jesús miin: Nguéeé du'ū vee cuuvi diin di ndúúcu 'úú ndúúti chí nguéeé du'ū vee ndii ca'a yeñe di yeñe va'ai chæeti nguuvi. 'iin'yān chí tee yā 'úú chí preso 'úú nanáá n'dií, 'iin'yān miin dich'æete ca nuuñdi yeñe yā.

¹² Ndíí tuu'mi ní neñe Pilato n'tæechi sa 'iin'yān. Naati 'iin'yān Israel s'een n'gai yiicú yā ní ngañ'a yā: Ndúúti chí sañ'a 'cūū n'tæechi di, nguéeé dii amigo yeñe César. Nducyáácá 'iin'yān chí ngañ'a yeñe yā chí mañ yā rey ngañ'a yā contra César.

¹³ Tuu'mí Pilato, taachi ch'iindiveeñ sa chuū, candée sa Jesús chuva'āi. Ní ch'iindi sa ná silla yeñe juzgado chí nguuvi Enlosado, ní nduudu hebreo neñe caañ'mañ Gabata. ¹⁴ Ní nguuvi chí díñ yā ntiinnyuñ yeñe 'viicu yeñe pascua, tan'dúúca ndiichúúví na nguuvi. Tuu'mí ngañ'a Pilato 'iin'yān Israel s'een: Cuin'diichí nī Rey yeñe nī.

¹⁵ Naati 'iin'yān s'een 'caí yā diitú yā: Divíí nī 'iin'yān, divíí nī 'iin'yān, cu'nééñga'á nī 'iin'yān. Tuu'mí ngañ'a Pilato: ¿Áá rey yeñe nī chí cu'nééñga'á nī? Tuu'mí nan'guæecutáñ'a sañ'a chiiduú n'gæeté: Nguéeé rey yeñe 'nū caati 'āā César nuúñ.

¹⁶ Tuu'mi ní Pilato ca'á yā Jesús miin 'iin'yān s'een ní 'iicu cu'nééñga'á yā. Ní 'iin'yān s'een sta'á yā Jesús miin ní candée yā 'iin'yān.

Cu'nééñga'á yā Jesús ní ch'ti yā

(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43)

¹⁷ Ní Jesús candée yā cruz yeñe yā. Ní can'dáa yā na lugar chí 'áámá lado yeñe yáañ Jerusalén chí nguuvi Calavera chí lugar 'Iini Nga'ai Tíñ, 'iicu nduudu hebreo neñe caañ'mañ Gólgota. ¹⁸ Naachí cu'nééñga'á yā Jesús

ndúúcu taa na 'uuví yā. 'Áámá yā 'áámá 'áámá lado 'iicu Jesús miiⁿ ní naavtáⁿā canuúⁿ yā. ¹⁹ Ní 'neeⁿ Pilato miiⁿ 'áámá letra chi n'duu sá nanááⁿ cruz ní canéé nguūⁿ miiⁿ, Jesús yeⁿ'ē yāⁿ Nazaret, Rey yeⁿ'e 'iinyāⁿ yeⁿ'e ndaata yeⁿ'e Israel. ²⁰ Ní neené 'yaaⁿ 'iinyāⁿ Israel s'eeⁿ ch'eén yā letra 'cūū ti nááchí cu'nééⁿnga'a yā Jesús miiⁿ niiⁿnuúⁿ na yāⁿ Jerusalén miiⁿ. Canéé nguūⁿ miiⁿ na nduudu hebreo ndúúcu nduudu griego ndúúcu nduudu latín. ²¹ Ní ngaⁿ'a saⁿ'ā chiiduú n'gēetē yeⁿ'ē 'iinyāⁿ Israel s'eeⁿ ngii sa Pilato: Nguéé 'neeⁿ di Rey yeⁿ'ē 'iinyāⁿ yeⁿ'e ndaata yeⁿ'e Israel naati maáⁿ yā ngaⁿ'a yā: 'Úú Rey yeⁿ'e 'iinyāⁿ yeⁿ'e Israel 'úú.

²² Nan'guēecútaⁿā Pilato saⁿ'ā miiⁿ: Chiiⁿ 'neén 'āā 'neén.

²³ Taachi soldados chi'neeⁿngaⁿā sa Jesús, sta'á sa catecai yā ní díⁿ sa repartir catecai yā. Niicu 'áámá 'áámá tááⁿ catecai yā 'aama soldado. Abrigo catecai yā miiⁿ nguéé n'deenyú ndii 'nínúⁿ ndíí cuaaⁿ ndiia. ²⁴ Ní caⁿ'a sa nguaaⁿ maáⁿ sa: Nguéé 'canuu cuūⁿ yú naati tun'daí yú suerte yeⁿ'ē yú nduúcu. Du'ú yeⁿ'ē cuuvi. Ní 'iicu cuuvi cuaacu naachi canee nguūⁿ chi ngaⁿ'ā:

Nca'á yā catecaí nguaaⁿ maáⁿ yā, ní na catecaí ch'íí yā suerte.

Ní soldados ní diiⁿ sa chuū.

²⁵ Ní cheecuú Jesús miiⁿ canéé yā niiⁿnuúⁿ ná cruz yeⁿ'e Jesús ndúúcu vi'í cheecuú yā chi nguuvi María chi n'daataá yeⁿ'ē Cleofas, ndúúcu María Magdalena.

²⁶ Taachí n'diichi Jesús cheecuú yā ndúúcu discípulos chi ya'āi 'iinú yā chi canéé niiⁿnuúⁿ tuu'mi ní Jesús ngaⁿ'á yā ngíi yā cheecuú yā: N'díi n'daataá, cun'díichí ní daiya ní. ²⁷ Tuu'mi ní ngaⁿ'a yā ngíi yā discípulo: Cun'diichi di, 'íingā cheecu di. Ndíí tuu'mi ní discípulo miiⁿ ní dichheecuú yā 'iinyāⁿ.

Jesús ch'íi yā

(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49)

²⁸ Cho'ó tanducuen'ē chuū ní déénú Jesús chi tanducuen'ē dendu'ū ní 'āā chii cuaacu. Niicu naachi canéé nguūⁿ níícu cuuvi cuaacu. Ngaⁿ'a Jesús: Yaacá.

²⁹ Mííⁿ canéé 'áámá vaso ndiitu vinagre. Tuu'mi ní 'áámá soldado dicuutu yā 'áámá esponja ndúúcu vinagre. Ní chi'neeⁿ yā na áámá yá'á hisopo. Ní s'neeⁿ yā na cheendi Jesús. ³⁰ Taachí Jesús chi'i yā vinagre, caⁿ'a yā: Ch'íínú tanducuen'ē dendu'ū. Ní nadicua'á yā tiíⁿ yā chi n'neén maáⁿ yā espíritu yeⁿ'e yā.

Soldado n'da'ai yā 'iini 'tiicua Jesús ndúúcu 'aama lanza

³¹ Tuu'mi ní caati nguuvi viernes chi díiⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē 'viicu pascua miiⁿ, ní 'iinyāⁿ Israel s'eeⁿ di'cuítu sa Pilato chi 'cúuⁿmāⁿ sa 'ííní ca'a saⁿ'ā s'eeⁿ ní candée sa cuerpo yeⁿ'ē yā. Caati nguéé neⁿ'é sa chi canéé cuerpo yeⁿ'ē yā na cruz nguuvi sábadu miiⁿ caatí sábadu ní nguuvi ch'ēete yeⁿ'e 'viicu pascua. ³² Ní ndaā soldados ní ndaa sa nanááⁿ saⁿ'ā chi vmnááⁿ vmnaaⁿ. 'Tíicā 'cuúⁿ sa ca'a sa. 'Tíicā 'cuúⁿ ntúūⁿ sa ca'a taama sa. ³³ Naati taachí ndaa sa nanááⁿ Jesús miiⁿ, ní caati n'diichí yā chi 'āā n'dii Jesús nguéé 'cuúⁿ sa ca'a yā.

³⁴ Naati 'áámá soldado n'da'ai sa tiicua Jesús ndúúcu 'aama lanza ní can'daā yuuúⁿ ndúúcu nuūⁿníⁿ. ³⁵ 'Iinyāⁿ chí n'diichí yā ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu. Níícu chiiⁿ chí ngaⁿ'á yā. Miiⁿ ní cuaacu chííⁿ. 'Iicu déénu yā chí ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu níícu ndís'tií ntúūⁿ ní cu'teenú ní.

³⁶ Níícu chuū cho'ōo ní cúúví cuaacu chí canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs: Mar 'áámá 'iini yeⁿ'ē yā nguéé 'cúúⁿ sa. ³⁷ Ní taama naachi canéé nguūⁿ ní ngaⁿ'ā: N'diichí yā 'iinyāⁿ chí cho'ōo néén tiicua yā.

S'nuúⁿ yā Jesús cheeti yáinyāⁿ

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

³⁸ Cho'ōo chuū. José yeⁿ'ē yāⁿ Arimatea chí 'áámá discípulo yeⁿ'e Jesús n'de'ei n'de'ei nūūⁿ ti 'va'a sa 'iinyāⁿ Israel s'eeⁿ, di'cuítu sa Pilato miiⁿ chí cuuvi candée sa cuerpo yeⁿ'ē Jesús. Ní 'cuūⁿ Pilato saⁿ'ā miiⁿ. Tuu'mi ní ndaā sa ní nadiví sa cuerpo yeⁿ'ē Jesús miiⁿ ní candée sa cuerpo miiⁿ. ³⁹ Ndaa ntúūⁿ Nicodemo, saⁿ'ā chí vmnaaⁿ indaá sá nanááⁿ Jesús miiⁿ 'aama n'gaaⁿ, ní ndée sa 'áámá perfume chí ndístaⁿ'ā perfume yeⁿ'ē mirra ndúúcu áloes. Ngíi tanduu 'áámá ciento libras. ⁴⁰ Sta'á yā cuerpo yeⁿ'e Jesús ní ch'ēecú yā ná tiinūⁿ ndúúcu perfume miiⁿ, tan'dúúca costumbre yeⁿ'ē 'iinyāⁿ Israel s'eeⁿ taachí n'gii chí yā tinaⁿ'ā. ⁴¹ Ní lugar miiⁿ naachi chí'neeⁿnga'a yā, miiⁿ canéé 'áámá chéén naāndā. 'Íícu cheeti chéén miiⁿ canéé 'áámá yáinyāⁿ ngai. Mar 'áámá 'iinyāⁿ nguéé in'nuúⁿ yā cheeti. ⁴² Cáávā chí nguuvi viernes chí ch'iindiyaáⁿ yā yeⁿ'e 'vi-icú yeⁿ'e pascua yeⁿ'ē 'iinyāⁿ Israel s'eeⁿ, s'nuúⁿ yā cuerpo Jesús miiⁿ cheeti yáinyāⁿ miiⁿ chí canee ni-ínuúⁿ.

Jesús nduuchi yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

20 'Áámá domingo chí nguuvi vmnááⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e ndeetē miiⁿ tá María Magdalena nééné 'da'a ca ndaā tá na yáinyāⁿ. Ní n'diichi tá tuū miiⁿ chí ndiiví na yáinyāⁿ. ² Tuu'mi ní n'daataá ngéenu tá nanááⁿ Simón Pedro ndúúcu táámá discípulo, 'iinyāⁿ chí dinéⁿe taavi yā Jesús. Tuu'mi ngaⁿ'ā tá ngii tá saⁿ'ā s'eeⁿ: 'Áā ndiiví yā Jesús miiⁿ ná cheeti yáinyāⁿ, ní nguéé deenu yú tíí n'neén yā 'iinyāⁿ.

³ Ní can'dáā Pedro miiⁿ ndúúcu taama discípulo ní ndaā yā na yáinyāⁿ. ⁴ Ngéenu, ngéenu nduu 'uuví yā. Táámá discípulo diitu cá chéenu sa nguéé ti Pedro, ní ndaā vmnaaⁿ sa na yáinyāⁿ. ⁵ Can'díi sa ní n'diichi sa. Ní n'diichi sá chí 'aa dámaaⁿ tiinūⁿ miiⁿ snúūⁿ naati nguéé chí ndaa sa cheeti yáinyāⁿ. ⁶ Simón miiⁿ ní sndaā sa cheeti yáinyāⁿ. Ní n'diichi sa tiinūⁿ miiⁿ ná chí snúūⁿ. ⁷ Niicu pañuelo ch'ēete ca tiíⁿ nguéé dáámá tiinūⁿ lino. Ndéetií nduu cánéé táámá cuaaⁿ. ⁸ Tuu'mi ní sndaā ntúūⁿ táámá discípulo chí ndaā vmnááⁿ vmnaaⁿ ná yáinyāⁿ ní n'diichí yā ní chí'téenu yā. ⁹ Tii nguéé déénu yā chí canéé nguūⁿ chí Jesús miiⁿ cuuvi nduuchi yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. ¹⁰ Ní nguēcundií discípulos na vaacu yā.

Jesús nndaaca yā María Magdalena

(Mr. 16.9-11)

¹¹ Naati tá María canee ta chúva'āi yáinyāⁿ. Neené ngeecu tá. Ní di'cua'ái naaⁿ tá n'diichi tá cheeti yáinyāⁿ.

¹² Ní n'diichī tá na 'uuvi ángeles ndúúcū catecaí yā cuéé. 'Áámá ángel miiⁿ vεε yā cuaaⁿ tiīⁿ naachi canúúⁿ cuerpo Jesús miiⁿ ní táámá yā vεε yā cuaaⁿ ndiyya. ¹³ Ní ca'á yā: Díi n'daataá, ¿de'ē cúví chí ngeecu di? Tuu'mí nga'á tá: Caati candée yā Señor ye'é, ní nguée deenú tíi s'neen yā 'iinyāⁿ.

¹⁴ Taachi ca'á tá chuū, ndaacadaami tá. Ní n'diichi ta Jesús chi canée yā miiⁿ naati nguée deenu tá chi Jesús miiⁿ. ¹⁵ Tuu'mí nga'á Jesús ní ngii yā tán'á: Díi n'daataá, ¿de'ē cúví chí ngeecu di? ¿Du'ū in'nuuⁿ di? 'Iicu n'daataá miiⁿ ní nacadínuuⁿ tá chí 'iinyāⁿ 'cūú ní 'iinyāⁿ chí diiⁿ cuidado ye'ē chéē ye'e naāndā miiⁿ. Ní ca'á tá: Señor, ndúúti chí dii candée di 'iinyāⁿ cuuvi di 'úú tíi chí'neeⁿ dí 'iinyāⁿ ní 'úú ní candée 'iinyāⁿ.

¹⁶ Tuu'mi nga'á Jesús miiⁿ: María. Nguεecundíi ntuūⁿ ta ní nga'á ta: Raboni. (Nduudu 'cūú ne'e caa'naⁿ, Maestro.)

¹⁷ Tuu'mí nga'á Jesús: Nguée tuū'vī di 'úú caati 'āā cuéé ca'á nanááⁿ Chiidá. Naati dii, cué'e di n'diichi di hermanos ye'e yú ní caa'naⁿ di cuuvi di 'iinyāⁿ: Ca'á nanááⁿ Chiidá ní nanááⁿ Chiida yú, nanááⁿ Ndyuūs ye'é ní nanááⁿ Ndyuūs ye'é yú.

¹⁸ Che'ne tá María Magdalena nanááⁿ discípulos ní ca'á tá chí n'diichi tá Jesús miiⁿ. Ca'á tá chíi tá discípulos nduudu chí Jesús miiⁿ ca'á yā chíi yā tán'á.

Jesús nndaacá yā discípulos

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

¹⁹ Chíi chí nguiñū ye'ne maāⁿ nguuvi domingo míiⁿ, nguuvi vmnāáⁿ vmnaaⁿ ye'ne ndεete miiⁿ ní naachi snúūⁿ discípulos ní nduudí cheendi va'āi miiⁿ caati 'va'á yā 'iinyāⁿ Israel s'eeⁿ. Ndaa Jesús miiⁿ. Ní canée yā naavta'ā 'iinyāⁿ s'eeⁿ. Ní ca'á yā: Cuuvi 'diiⁿ ndúúcū ndís'tiī.

²⁰ Taachí ca'á yā chuū, ní ch'i'ni yā ta'á yā ndúúcū ti-icuáá yā. Ní discípulos yeenu taaví yā chí n'diichí yā Jesús. ²¹ Tuu'mí nga'á ntúūⁿ Jesús ngii yā 'iinyāⁿ: Cuuvi 'diiⁿ ndúúcū ndís'tiī. Tan'dúúcā chí dichó'o Chiidá 'úú, 'tiicá ntúū 'úú dicho'ó ndís'tiī.

²² Taachí ca'á yā chuū tiivineeⁿ yā 'iinyāⁿ ní ca'á yā: Cuta'á nī Espíritu N'dai ye'ne Ndyuūs. ²³ 'Iinyāⁿ chí ndís'tiī nadich'εecu nī nuū'ndí ye'ne yā, ní 'āā nach'εecu ye'ne yā. 'Iinyāⁿ chíi nguée nadich'εecu nī nuū'ndi ye'ne yā, 'āā nguée nach'εecu ye'ne yā.

Nguée chí'teenú Tomás

²⁴ Naati Tomás 'áámá discípulo chí nguuvi Dídimó chí Gemelo nguée cúnée sá ndúúcū sa'á s'eeⁿ taachi Jesús miiⁿ ndaá yā. ²⁵ Chíi tan'duuví discípulos miiⁿ nga'á yā ngii yā sa'á: N'diichí 'nū Señor miiⁿ. Sa'á miiⁿ ní nga'á sa ngii sá 'iinyāⁿ s'eeⁿ: 'Úú ní nguée cu'teenú ndúúti chí

nguée n'diichí, ní nguée tiinguú nduutita'á naachí ch'εechi clavos, ní tiinguú ta'á ná tiicuáá yā.

²⁶ Ch'iinu niini nguuvi vεete ntúūⁿ discípulos snée yā cheeti va'āi. Miiⁿ canée Tomás ndúúcu yā. Ní nduudí cheendi va'āi miiⁿ. Ndaa ntúūⁿ Jesús miiⁿ. Ní canúuⁿ yā naavta'ā ní ca'á yā: Cuuvi 'diiⁿ ndúúcū ndís'tiī.

²⁷ Tuu'mí ní Jesús nga'á yā ngii yā Tomás miiⁿ: Ti-inguú nduutitá'a di 'muuⁿ ní n'diichi di ta'á. Ní tiinguú ta'a di ndii 'muuⁿ ní tiinguú ta'á di tiicuáá. Ní nguée chí nguée cu'téenu dí, canée chí cu'téenu dí.

²⁸ Tuu'mi ní Tomás miiⁿ ní ca'á sa: N'diī Señor ye'ne. N'diī Dendyuūs ye'ne.

²⁹ Tuu'mi ní nga'á Jesús miiⁿ: Tomás, díi ní chí'téenu di tíi n'diichi di 'úú. N'dai 'iinyāⁿ chí nguée n'diichi yā 'úú ní chí'téenu yā.

¿De'ε cúví chí véé libro 'cūú?

³⁰ Ní néené n'deē ca señales chí ch'i'ni Jesús nanááⁿ discípulos ye'ne yā chí nguée canée nguūⁿ na libro 'cūú.

³¹ Naati chuū ní canée nguūⁿ nífcú cuuvi cu'téenu di chí Jesús miiⁿ chí Cristo chí Daiya Dendyuūs. Ní chí cu'téenu di 'iinyāⁿ ní cunee ndúúcū vida cue'ne daā'naⁿ cáávā chí duuchi yā.

Jesús nndaacá yā ndεechē discípulos ye'ne yā

21 Cuayiivi chí cho'ōo chuū chiināāⁿ ntúūⁿ maaⁿ Jesús miiⁿ ye'ne discípulos ye'ne yā niinuūⁿ ná yaana nuu'ni'nyā'ā chí nguuvi Tiberias ní 'túúca chí-inaáⁿ yā. ² Ndidaama yā Simón Pedro ndúúcū Tomás miiⁿ chí nguuvi Dídimó chí Gemelo, ndúúcū Natanael sa'á ye'ne yāāⁿ Caná ye'ne yā'āa Galilea, ndúúcū na 'úúví sa'á daiya Zebedeo ndúúcū táá na 'uuvi discípulos ye'ne Jesús. ³ Tuu'mí nga'á Simón Pedro: Ca'á tungaáⁿ 'yaācā. Tuu'mí nga'á 'iinyāⁿ s'eeⁿ ngii yā sa'á: Ca'á ntúuⁿ nús'uu ndúúcu di. Ní cue'ne yā ní chindáa yā na 'áámá barco. Nguiñū miiⁿ nguée sta'á yā mar 'áámá tī. ⁴ Chí dεeve táámá nguuvi, Jesús ní canée yā cuaaⁿ 'diitú yā yaana nuu'ni'nyā'ā naati discípulos nguée túúmicadínuuⁿ yā chí Jesús miiⁿ. ⁵ Ní ca'á yā chíi yā sa'á s'eeⁿ: Ndís'tiī, sa'á n'gaiyāāⁿ ¿'áá véé chí tungaaⁿ di chí che'e yú? Nan'guεecutá'na yā ye'ne yā: Nguée.

⁶ Tuu'mi ní nga'á yā ngii yā sa'á s'eeⁿ: Ca'nuúⁿ nī yaāna lado ta cuaacu ye'ne barco miiⁿ ní ndaacá nī. Tuu'mi ní chí'nuúⁿ yā yaāna tíi ní 'āā nteε ngii díiⁿ yā tun'dáa yā chí neené tááⁿ n'gii 'yaācā. ⁷ Tuu'mi ní discípulo chí neené diya'āi 'íinu Jesús nga'á sa ngii sa Pedro: Señor miiⁿ 'iinyāⁿ s'tiī. Ní Simón Pedro, taachi chí'indiveeⁿ sa chí Jesús miiⁿ nu'nuúⁿ sá catecaí sa ti dámaāⁿ ngáaⁿ sa, ní chindáa sa cheeti yaana nuū'ni'nyā'āⁿ. ⁸ Ni tanduu 'uuvi discípulos ndaá yā ndúúcū barco ti nguée dáanā ya'āi chí chinée yā ye'ne yā'āa miiⁿ ti tandúú na cuūⁿ ngeecu ndiichi metros. Ngíi n'daá yā yaāna ye'ne 'yaāca. ⁹ Taachí n'cheeⁿ yā yā'āa miiⁿ n'diichí yā n'gii chí yā'ā. Ní 'áámá 'yaācā nduú tī nanááⁿ nduucyā'ā. Ní n'diichí yā pan. ¹⁰ Tuu'mí

ngaⁿa Jesús ngii yā saⁿā: Teé nī ta n'duuvi 'yaācā chí caama sta'á nī maaⁿ.

¹¹ Cuchē Simón Pedro ní nandéé sa yaāna na yáⁿāa miiⁿ ndiituú 'yaācā n'gēeté, ngii 'áámá ciento 'uuvī ngēecu n'diichi 'íínú, ní yaāna miiⁿ nguéé chí teēⁿ n'dáá rá chí n'dee taaví 'yaācā. ¹² Tuu'mi Jesús ngaⁿa yā ngii yā saⁿā s'eeⁿ: Cuchií nī ca'diinú nī. Mar 'áámá discípulo miiⁿ nguéé tiinguuneéⁿ yā 'iiⁿyāⁿ: ¿Du'u rá díí? Tí 'āā deenú yā chí Jesús miiⁿ. ¹³ Ndaā Jesús miiⁿ ní sta'á yā pan ní ca'a yā 'iiⁿyāⁿ. 'Tíicá nī ntúūⁿ dííⁿ yā ndúúⁿcū 'yaāca.

¹⁴ 'Āā chíí 'iinu cuuvi chí n'geenaāⁿ Jesús yeⁿē discipulos yeⁿē yā taachí 'āā nnduuchi yā nguaaⁿ tináⁿā.

Ca'a di chí chéé 'iiti cuūchī yeⁿé

¹⁵ Taachí ch'iinu ca'diinú yā, Jesús ngaⁿa yā ngii yā Simón Pedro: Simón, díí daiya Jonás, ¿'áá neⁿe ca di 'úú, nguéé ti chuū? Tuu'mí ngaⁿa sa ngii sa Pedro: 'Tíica, Señor, n'dií ní déénú nī chí neⁿé n'dií. Ngaⁿa yā ngii yā saⁿā: Ca'á di 'iiti cuūchī 'líín yeⁿé chí che'é tī.

¹⁶ Jesús ní ntiinguuneⁿ ntuúⁿ yā yeⁿe saⁿā naachi ndii 'uuvi cuuvi: Simón, díí daiya Jonás, ¿'áá neⁿe di 'úú? Nan'guēcútaⁿa sa yeⁿe yā: 'Tíica, Señor, n'dií ní déénú nī chí neⁿé n'dií. Tuu'mí ngaⁿa yā ngii yā saⁿā: Ca'á dí 'iiti cuūchī yeⁿé chí che'é tī.

¹⁷ Tuu'mí ngaⁿa yā ngii yā saⁿā naachi ndii chííⁿ ndii 'íínú cuuvi: Simón, dii saⁿā daiya Jonás, ¿'áá neⁿe di 'úú? Canéé ndaachi yiínú Pedro chí 'āā naachi ndii chííⁿ ndii 'íínú cuuvi yaa'ví yā saⁿā: ¿'Áá neⁿe di 'úú? Tuu'mí ngaⁿa sa ngii sa 'iiⁿyāⁿ: Señor, n'dií déénú nī tandu-cuénē dendu'ū. Maaⁿ ní deenu nī chí neⁿé n'dií. Tuu'mí ngaⁿa Jesús ngii yā saⁿā: Ca'á dí 'iiti cuūchī yeⁿé, chí che'é tī. ¹⁸ Cuaacu níínyúⁿ cuācū níínyuⁿ ngaⁿá ngíí

dii: Taachi saⁿā 'líín dii in'nuuⁿ canúúⁿ dí catecai di ní cheⁿe di naachi neⁿe di. Naati taachí 'āā cuuvi ndiicú di ndoo tá'a di ní táámá 'iiⁿyāⁿ in'nuúⁿ yā catecai di ní candéé yā dii naachi nguéé neⁿē di.

¹⁹ Ní chuū Jesús caⁿa yā ní ngá'a yā chí cádiinuuⁿ sa de'é vaadī n'gii dííⁿ honrar Dendyuūs miiⁿ. Ch'iinu caⁿa yā chuū, tuu'mí ngaⁿa yā ngii yā Simón Pedro: Can'dáa di 'úú.

Discípulo chí neⁿe taavi Jesús

²⁰ Nguēcundíí Pedro miiⁿ n'diichi sá discípulo chí dineⁿé Jesús, discípulo chí cuen^e sa ndúúⁿcū Jesús. Sáⁿā chí candiitínee sa 'iiⁿyāⁿ taachi 'āā caama chí che'e nguiínú yā. Ní 'āā caⁿa yā chí yā saⁿā: Señor, ¿du'ū chí canéé chí diiⁿ entregar n'dií? ²¹ Taachi Pedro miiⁿ n'diichi sa discípulo miiⁿ tuu'mí ngaⁿa yā ngii yā Jesús: Señor, ¿de'ē idiíⁿ sán'ā tíf?

²² Tuu'mí ngaⁿā Jesús ngii yā saⁿā: Ndúúti chí 'úú chí neⁿé chí cunee sá ndii taachi nindaá, ¿de'ē ineeⁿ di chííⁿ? Díí can'dáa di 'úú.

²³ Caāvā nduudu 'cūū tuumicadiinuuⁿ vi'í s'eeⁿ chí discipulo miiⁿ nguéé canéé chí 'cuūví sa. Naati Jesús ní nguéé caⁿá yā chí nguéé 'cuūví sa, naati Jesús caⁿa yā: Ndúúti chí 'úú chí neⁿé chí cunee sá ndii taachi nindaá, ¿de'ē ineeⁿ di chííⁿ?

²⁴ Saⁿá 'cūū discípulo chí ngaⁿā cuaacu sa yeⁿē chúū. Ní idingúuⁿ sa chuū. Ní deenu yú chí chííⁿ chí ngaⁿa sa ní nduudu cuaacu ní cuaacu níínyúⁿ chí nduudu cuaacu.

²⁵ Neené n'deē n'dái cosa chí dííⁿ Jesús miiⁿ. Ndúúti chí canéé nguūⁿ 'áámá 'áámá cosa 'úú nadacadiínúⁿ chí maaⁿ rá in'yeēndí 'cūū nguéé tunééⁿ libros chí canéé nguūⁿ yeⁿe chuū. 'Tíicá chíí.

HECHOS

Dendyuūs ca'n'a yā chi tée yā Espíritu N'dai

1 Dii Teófilo, taachí vmnáán vmnaaⁿ dinguúnⁿ yeⁿe di, ca'n'a yeⁿe tanducueⁿē chi 'túúcā diiⁿ Jesús ní ca'cueénⁿ yā, ² ndii nguuvi chí cunaⁿ'ā Jesús va'ai cheeti nguuvi. Vmnáánⁿ vmnaaⁿ chí cunaⁿ'ā Jesús miiⁿ ch'íínú ca'a yā orden yeⁿ'é yā apóstoles caava Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs. Jesús ndεεvé yā ní dichó'o yā apóstoles. ³ Jesús ch'eenú yā chiī ní ch'īi yā. Cuayiivi taachi 'āā ch'īi yā nééné n'deeé náánⁿ chíínⁿ ch'íín'í maánⁿ yā yeⁿ'é yā tan'dúúcā chí 'āā cuεē 'cuūvi yā vmnáánⁿ apóstoles caati apóstoles cuuvi déénu yā chí cánduuchi ntuuⁿ yā. Canée yā ndúúcū apóstoles yeⁿ'é yā 'uuvi ngεecu nguuvi ní ca'n'a yā yeⁿ'ē chí Dendyuūs nga'n'a ntiin'yúⁿ yā. ⁴ Taachí ndii dáámá yā tuu'mi ní Jesús ca'n'a ntiin'yúⁿ yā apóstoles. Nguéé ná'n'a nī yeⁿ'e yáánⁿ Jerusalén naati cunee ngíínú nī yeⁿ'ē chí ca'n'a Chiida yú chí tée yā. Chuū chí 'āā ch'iindiveénⁿ nī yeⁿ'ē 'úú. ⁵ Juan cuaacu níín'yúⁿ chí ndúúcū nuūⁿnīⁿ chεεdinuūⁿnīⁿ sa naati ndís'tiī ní cuεdinuūⁿnīⁿ nī ndúúcū Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs.

Jesús cuchée yā

⁶ Tuu'mi ní sa'n'a chí ndúúvídáámá nitiinguunéⁿ yā 'iín'yāⁿ ní nga'n'a yā: Señor Jesús, ¿'áá nadicueénⁿ ntuuⁿ nī taama sa'n'a Israel chí caa'n'maⁿ ntiin'nyuⁿ sa yeⁿ'e 'iín'yāⁿ Israel maaⁿ nguuví 'cūū? ⁷ Ní nga'n'a Jesús ngíi yā 'iín'yāⁿ: Nguéé ituneeⁿ ndís'tiī chí cadíínuuⁿ nī de'ε tiempo o de'ε nguuvi yeⁿ'ē chuū chí Chiida yú s'neenⁿ yā na poder yeⁿ'e maánⁿ yā. ⁸ Naati cuta'á nī poder chí diitú nī taachi 'āā ndaa Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs vmnaaⁿ yeⁿ'é nī. Ní ndís'tiī ní caa'n'mánⁿ nī nduudu cuaacu yeⁿ'é na yáánⁿ Jerusalén ndii nuuⁿmaⁿ yán'āa Judea, ndii yán'āa Samaria, ndii núúⁿmánⁿ in'yeēⁿdī. ⁹ Ní ch'íínú ca'n'a yā chuū taachi n'diichi sa'n'a s'eeⁿ Jesús cuchée yā ní che'enaāⁿ sa 'iín'yāⁿ ná meēⁿ. Ní 'āā ntéé snaaⁿ sa'n'a s'eeⁿ 'iín'yāⁿ.

¹⁰ Ní sa'n'a s'eeⁿ ní n'gíínú sá nanguuvi. Taachí 'āā cuchée Jesús, n'diichi sa na 'uuvi sa'n'a chí ángel chineé ndúúcu sa ndúúcū catecai cuéé sa. ¹¹ 'Úuvi 'iín'yāⁿ miiⁿ ní nga'n'a yā ngii yā sa'n'a s'eeⁿ: Ndís'tiī sa'n'a yeⁿ'e yán'āa Galilea, ¿de'ε n'gíínú nī nanguuvi? Maāⁿ Jesús chí cunaⁿ'a yā yeⁿ'e ndís'tiī nanguuvi 'tíicā ndaa túuⁿ yā tan'dúúcā chí n'diichi nī 'iín'yāⁿ cuinaⁿ'á yā nanguuvi.

Ndεεve yā sa'n'a lado yeⁿ'e Judas

¹² Can'dáa yā ná yīcū 'líín chí nguuvi Olivos chí canéé nīn'nuⁿ ná yáánⁿ Jerusalén ní ndáá yā na yáánⁿ Jerusalén.

Distancia 'cūū chí nga'n'a ley chí cuuvi caacá yā sábado nguuvi chí ntaavi'tuunuúⁿ yā. ¹³ Ndaá yā na yáánⁿ miiⁿ. Cheé yā na cuarto yaacu naachi cānee Pedro, ndúúcū Jacobo, ndúúcū Juan, ndúúcū Andrés, ndúúcū Felipe, ndúúcū Tomás, ndúúcū Bartolomé, ndúúcū Mateo, ndúúcū Jacobo dáiyā sa'n'a chí nguuvi Alfeo, ndúúcū Simón Zelote, ndúúcū Judas chí 'diīnū Jacobo.

¹⁴ Nducyáácá 'iín'yāⁿ s'eeⁿ ndúúcū n'daata s'eeⁿ ndúúcū María chí cheecu Jesús ndúúcu 'diīnu Jesús nduuví-daamá yā ní 'áámá vaādī cadíínúⁿ yeⁿ'é yā ní nga'n'an-gua'á yā ní di'cuiitú yā Dendyuūs. ¹⁵ 'Iín'yāⁿ chí nduuví-daama miiⁿ ngii yā tan'dúúcā 'áámá ciento canee ndi-icú yā. Hora miiⁿ nacueénⁿ Pedro naavtaⁿ'a yeⁿ'e 'iín'yāⁿ s'eeⁿ chí i'téénu yā Cristo ní ca'n'a sa: ¹⁶ Ndís'tiī her-manos, canee cuuⁿmiⁿ chí cuuvi cuaacu Escritura chí Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs ca'n'a David cuaaⁿ vmnaāⁿ ní David miiⁿ dinguúnⁿ yā yeⁿ'e Judas. Judas miiⁿ ch'íín'í sá du'u chí Jesús. Maaⁿ níicú chíi chita'á yā Jesús. ¹⁷ Judas miiⁿ ní ndúúcū nús'uu ní diiⁿ sa ntiin'nyuⁿ ndúúcū nús'uu.

¹⁸ Sá'n'a miiⁿ ní cái sa 'áámá táánⁿ yán'āa ndúúcū tuūmī yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'ē sa. Ní chin'daā sa dácaā n'díi sa ní nda'ai naavtaⁿ'a cuerpo yeⁿ'ē sa ní tanducueⁿē ngεeti sa chíiinu cān'daa. ¹⁹ Nducyáácá 'iín'yāⁿ yeⁿ'e yáánⁿ Jerusalén chicadíínuuⁿ yā chuū. Ní yán'āa miiⁿ ní 'tíicā canee chí duuchi Acéldama davaacu yeⁿ'é yā chí neⁿ'e caa'n'maⁿ campo yeⁿ'ē yuūú.

²⁰ Ti canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs naachi chí du-uchi Salmos:

Naachí navaacu sa míiⁿ nduuví díyáái. Ndíi nguéé 'iín'yāⁿ chí 'cuεetinée yā miiⁿ. Níicú canéé nguūⁿ:

Cuta'a taamá yā ntiin'nyuⁿ yeⁿ'e sa'n'a ndíi tiīn.

²¹ 'Iín'yāⁿ sá'n'a miiⁿya canee cuuⁿmiⁿ chí canéé yā ndúúcu 'nū nducueⁿ'e tiempo chí Señor Jesús canéé yā ndúúcu 'nū. ²² 'Iín'yāⁿ miiⁿ canee cuuⁿmiⁿ chí canéé yā ndúúcu 'nū taachi tucá'a yā chεεdinuūⁿnīⁿ Juan ndíi nguuvi chí Jesús cunaⁿ'á yā cuaaⁿ 'niiⁿnuⁿ nanguuvi. 'Túúcā canee cuuⁿmiⁿ chí 'áámá yā caa'n'maⁿ yā ndúúcū nús'uu nduudu cuaacu yeⁿ'ē chí nduuchi Jesús ngaaⁿ tinán'ā. ²³ Ní 'neeⁿ ndutá'a yā ná 'uuvi 'iín'yāⁿ. 'Áámá sa'n'a miiⁿ ní nguuvi sa José Barsabás chí nguuvi Justo ndúúcū taama sa'n'a miiⁿ chí nguuvi sa Matías. ²⁴ Ní ca'n'angua'á yā ní ca'n'a yā: N'díi, Señor Ndyuūs, chí n'di-ichi nī staava yeⁿ'ē nducyáácá yā, 'cuuⁿmiⁿ nī nús'uu 'áámá chéé sá'n'a s'ūuⁿ chí 'āā ndεεvé nī. ²⁵ Níicú cunee ndúúcū sa ntiin'nyuⁿ ndúúcū apóstoles lado yeⁿ'e Judas. Ní diiⁿ sa ntiin'nyuⁿ yeⁿ'ē Judas ntiin'nyuⁿ chí nguéé diīⁿ sa cumplir cucáávā nuuⁿndi yeⁿ'ē sa. 'Tíicā ní Judas cú-

na'na sa na lugar naachí tuneen sa'ā. ²⁶ Níicú dinguún yā na 'úúví caaca ndúúcu 'uuví chí nguuví 'iin'yān, José miiñ ndúúcu Matías. Ní tun'dáá yā 'áámá chí nguuví Matías ní Matías miiñ tuneen. Ní nduuvidaama sa chí ndicháámá apóstoles chí 'iin'yān chí dichó'ó Dendyuūs.

Ndaa Espíritu N'dai

2 Nducyáácá yā nduuvidaamá yā taachi ndaā nguuví ye'n'e Pentecostés chí 'viicu ye'n'e cosecha. ² Tuu'mí nūuñ tucá'ā ch'éécū ruuñ cuchíi nanguuvi tan'dúúca 'áámá 'yúúné táán chí ngéenu. Ch'iindiveén yā ruñ miiñ chí chíitú va'āi naachi snée yā miiñ. Ní 'iin'yān s'uúñ vεtéé yā. ³ Ní che'enaáán n'dee n'dai cosas tan'dúúca ch'íiyā ye'n'e ya'nā n'gaiyāā. Ní ch'εete ndúúu vmnaa' ye'n'e 'iin'yān. ⁴ Níicú canée yā nducyáácá yā chí itú ndúúcu Espíritu N'dai ye'n'e Ndyuūs. Níicú Espíritu N'dai miiñ dííñ yā chí tucá'a yā ca'n'a yā táámá naa' davaacu s'een tan'dúúca nduudu chí ca'ā Espíritu N'dai miiñ.

⁵ Tuu'mi ní na yáān Jerusalén ch'εetinée 'iin'yān ye'n'e Israel chí sa'nā chí i'téenu Dendyuūs ye'n'e nducyaaca naciones ye'n'e in'yeendí 'cū. ⁶ Taachí ndaā chí 'εecu ruuñ miiñ nduuvidaamá n'dee n'dái yā ní chidáanā ye'n'e yā ti ca'áámá ca'áámá yā ch'iindiveén yā chí ngan'ā davaacu ye'n'e maán yā. ⁷ Nducyáácá yā 'áámá chen'e yinu yā ní 'áámá nínacadínuuñ yā, ní ngan'á yā: N'diichí nī, ¿'áá nguée ye'n'e yá'nā Galilea nducyaaca sa'nā s'een chí ngan'ā sa? ⁸ ¿'Taacā chííñ n'giindiveén yú nduudu ye'n'e yú tan'dúúca naachí ch'iindiyaān yú? ⁹ Véé 'iin'yān ye'n'e país Partia, 'iin'yān país Media, país Elam, ndúúcu 'iin'yān chí snée yā na país Mesopotamia, 'iin'yān yá'nā Judea, yá'nā Capadocia, yá'nā Ponto, yá'nā Asia, ¹⁰ 'iin'yān yá'nā Frigia ndúúcu país Panfilia, país Egipto, yá'nā s'een ye'n'e Africa chí canee cuaān 'diituú 'áámá lado cuaa' ye'n'e yá'nā Cirene, ndúúcu 'iin'yān ye'n'e yáān Roma chí snée yā miiñ. Tan'dúúca ntúūn 'iin'yān Israel s'een 'tiicá ntúūn 'iin'yān chí 'āā maa' 'iin'yān Israel. ¹¹ Níicú 'iin'yān isla Creta, ndúúcu 'iin'yān país Arabia snée yā miiñ. Nducyaa yú n'giindiveén yú davaacu ye'n'e yú. Ngan'á yā ye'n'e chí ch'εete taavi cá ye'n'e Dendyuūs.

¹² Nducyaa yā ní 'áámá chen'e ye'n'e yā, ní ndiín 'uuví yā vaanicadiinuun ye'n'e yā. Ní ngan'á yā 'aamá yā ndúúcu taamá yā: ¿'D'é'é ne'n'e caa'n'ma' chuū?

¹³ Tanán'a yā ní sta'á yā tan'dúúca 'áámá duuchi ní ngan'a yā: 'Áā chí'í yā.

Chuū ngan'a Pedro vmnán vmnaa'

¹⁴ Tuu'mi ní Pedro miiñ cheendii sa ndúúcu ndicháámá yā ní ca'n'a yuudu sá ní ngan'a sā ngii sa 'iin'yān: Nds'tií sa'nā s'een ye'n'e Israel ndúúcu nducyaaca chí snée yā na yáān Jerusalén. Ní cánée chí 'cuu'mín nds'tií ní tumicadínuuñ nī chuū. Ní 'caandiveén nī nduudu ye'n'e 'úú. ¹⁵ Sá'nā s'uun nguée cú'ví sá tan'dúúca chí nadacádiinúñ nds'tií caati maa' ní n'gεecu nuuñ 'yá'nā. ¹⁶ Chuū canée nguūñ na libro ye'n'e Ndyuūs naachi ca'n'a profeta Joel chí ngan'a chí cuchíi:

¹⁷ Ndyuūs ní ca'n'a yā taachi ndaā nguuví cuayivi chí cuchíi, chí teé Espíritu ye'n'e vmnaa' nducyaaca 'iin'yān. Ní daiyá nī sa'nā ndúúcu daiyá nī n'daataa caa'n'mán yā nduudu ye'n'e. Ní sa'nā n'gaiyāā n'deē náán chí 'cuu'mín náān ye'n'e sa. Ní 'iin'yān ndiicú ye'n'e nī n'dee náán chí 'cuíñu yā.

¹⁸ 'Tíicā ye'n'e nguuví miiñ, 'úú teé Espíritu ye'n'e vmnaa' ye'n'e sa'nā chí dichí'vē 'úú ndúúcu n'daataa chí dichí'vē 'úú. Ní caa'n'ma' yā nduudu ye'n'e.

¹⁹ Níicú 'cuu'mín vaadi n'giinu ye'n'e cuaa' n'niñnuñ nanguuvi, ndúúcu señales ye'n'e cuaa' ndiīyā na yá'nā, ndúúcu yuūñ, ndúúcu ya'nā, ndúúcu yaa'n'mi,

²⁰ 'iicu 'yá'nā miiñ nduuví maān. Níicú 'iīyū miiñ ndúúví yuūñ, taachi 'aa cuéé ndaa nguuví ye'n'e Señor. Nguuví miiñ ch'εete ní chí 'cuu'mín yā.

²¹ Níicú nducyaaca 'iin'yān chí caaca: Señor 'iivú, ní Ndyuūs nanguán'ai yā.

²² Nds'tií sa'nā ye'n'e 'iin'yān Israel, 'caandiveén nī nduudu 'cū: Jesús ye'n'e yáān Nazaret ní 'áámá sa'nā chí Dendyuūs n'diichí yā chí n'daāca sa nguua' nds'tií. Ní Dendyuūs dííñ yā vaadi n'giínú ndúúcu señales ndúúcu n'tiñnyuñ ch'εete cáāvā sa'nā miiñ nguua' nds'tií tan'dúúca nds'tií deenú nī. ²³ Sá'nā 'cū Ndyuūs ní ca'a yā sa'nā cáāvā voluntad ye'n'e maa' yā tan'dúúca chí déenu n'dai yā ndí vmnaa'. Nds'tií ní chiicá nī chí sta'á yā sán'a 'cū chí'neé'ngá yā sa'nā. Ní ch'iín'núñ yā sa'nā cucáāvā 'iin'yān s'een chí nguée n'daacā. ²⁴ Sá'nā 'cū Ndyuūs nadacuéen yā sa'nā ye'n'e nguua' tinán'ā. Sá'nā 'cū nguée cuuví cunee sa nguua' tinán'ā. Cáāvā chuū ní Dendyuūs nadacuéen yā sa'nā nguua' tinán'ā.

²⁵ David ca'n'a sá ye'n'e sán'a 'cū:

Ti cuen'e daān'ma' inaán Señor 'iivú Ndyuūs vmnán ye'n'e. Ní canée yā lado ye'n'e honor, ní mar 'aamá 'iin'yān nguée cuuví di'vaachí yā 'úú.

²⁶ Cáāvā chuū caa'n'mán ndúúcu 'áámá vaadi yeenú ye'n'e staava ye'n'e ndúúcu vaadi yeenú ye'n'e cheendí. 'Iicu cuerpo ye'n'e 'intaavi'tuunúuñ ndúúcu chí canee ngiinú ye'n'e Ndyuūs.

²⁷ Ti nguée cu'néen nī alma ye'n'e na lugar Hades chí lugar ye'n'e alma. Ní nguée 'cuaa' nī 'úú chí daiyá nī 'úú chí 'iin'yān chí nguée nuuñdi 'úú chí choō cuerpo ye'n'e.

²⁸ Dííñ nī chí n'diichí chí yúúni cuaacu ye'n'e vida. N'dií dích'εeté nī vaadi yeenú 'úú ti canee nī nduucú.

²⁹ Nds'tií vi'í, cuuví caa'n'ma' cuaacú nds'tií ye'n'e chii-da yú David. Ch'ti yā ní ních'εechí yā na yáinyān. Ní yáinyān ye'n'e yā canee ndúúcu yú ndii nguuví 'cū.

³⁰ Sa'nā miiñ sa'nā profeta miiñ chí ngan'a nduudu ye'n'e Dendyuūs. Ní deenú sa chí Ndyuūs ngan'a cuaacú yā ndúúcu nduudu cuaacu chí 'áámá 'iin'yān chí cuchíi na ndaata ye'n'e yā. Ní Dendyuūs nadacuéen yā Cristo chí 'cuundi yā na trono ye'n'e yā ní caa'n'ma' n'tiñnyúñ yā.

³¹ David déenu sa chí cuaa' vmnaa' ní ca'n'a sa chí Cristo nanduuchí yā ye'n'e nguua' tinán'ā. Nguée cunee alma ye'n'e yā na lugar Hades chí lugar ye'n'e alma ní nguée yúute ye'n'e yā chí choo. ³² Ndyuūs nadin'duuchí yā Jesús ye'n'e nguua' tinán'ā ní cáāvā 'iin'yān miiñ nducyaaca 'nū cuuví caa'n'ma' 'nū nduudu cuaacu ye'n'e yā. ³³ 'Tíicā Jesús canée yā ná yaacu na lado ye'n'e hon-

or yen'e Dendyuūs ní díín yā recibir yen'e Chiidá yā miiñ yen'e chi can'ā Chiidá yā chí ca'a yā Espíritu N'dai. Chuñ ní Jesús teé yā ndís'tiī ní inaán nī ní ng'iindiveéñ nī. ³⁴ Ti David miiñ nguée cuché sa nanguuvi; ti mañ sa nga'n'a sa:

Ca'n'a Señor chií yā Señor yen'é: 'Cuundi dí lado yen'e honor,

³⁵ ndíí cu'neéñ 'iinyāñ chi táan yā yen'e di chi tun'dáá n'dai di ndúúcu yā ní cunée yā na poder yen'e di.

³⁶ Cuaacu niinyuñ cádiinuñ nducyáácá 'iinyāñ yen'e ndaata Israel chí Jesús chí ndís'tiī ní chí'néeñnga'á nī 'iinyāñ, Ndyuūs díín yā chí Señor ní Cristo yā ní 'iinyāñ ch'εεε taavi.

³⁷ Taachí ch'iindiveéñ yā chuñ ní neéne ya'ai chí staa-va yen'é yā. Ní can'a yā chí yā 'iinyāñ s'eeñ Pedro ndúúcu taa na 'uuvi apóstoles: Ndís'tiī sa'n'a ví'í, ¿de'ε díín 'nū?

³⁸ Pedro miiñ nga'n'a sa ngii sa 'iinyāñ s'eeñ: Nguεεcúndií nī yen'e nuuñdi yen'é ní cuεεdínúñnī ca'áámá ca'áámá nī cucáávā chí chí duuchi Jesús. Nífcú Ndyuūs nadach'εεcú yā nuuñdí yen'e ndís'tiī; nī cuta'á nī chí tee Ndyuūs miiñ chí Espíritu N'dai yen'é yā.

³⁹ Caati Espíritu N'dai can'ā Chiida yú chí teé yā cucáávā ndís'tiī ndúúcu daiya nī ní cucáávā nducyaaca 'iinyāñ chí snée yā ya'ai, nī cucááva nducyaaca 'iinyāñ chí 'cuat Señor 'iivú Ndyuūs yen'e yú 'iinyāñ.

⁴⁰ Pedro miiñ nga'n'a yā nduudu cuaacu nanáán na 'uuví yā ndúúcu n'dee taaví nduudu ní nga'n'a diitú yā 'iinyāñ s'eeñ ní nga'n'a yā: Nanguán'ai nī yen'e 'iinyāñ chí nguée n'daacā.

⁴¹ 'Tíicā 'iinyāñ chí 'cuún yā nduudu yē'e yā chεεd-inúñnī yā, ní chí 'yaán yā nguuvi miiñ tan'dúúcā 'iinyāñ mil 'iinyāñ. ⁴² Ní 'áámá caneé yā ndúúcu chí chí'cueñ apóstoles ní nduuvidaama yā ní n'dee yā pan ní can'an-gua'á yā.

Vida yen'e 'iinyāñ s'eeñ yen'e Evangelio yen'e Jesucristo vmnáán vmaañ

⁴³ Ní vaadī 'va'a níndaā nanáán nducyaaca yā. Nééne n'deē vaadī n'giinu ndúúcu señales chí díín apóstoles chí dichó'ó Dendyuūs. ⁴⁴ Ní nducyaacá yā chí i'téenu yā nduuvidaama yā. Ní nducuéñ'e chí véé yen'é yā canéé yen'e nducyaaca yā. ⁴⁵ Ní n'diicuí yā yá'n'āa yen'é yā ndúúcu chí véé yen'e yā ní nga'a yā 'téé 'téé nducyáácá 'iinyāñ tuunu tuunu cá chí ngi'vaachí 'iinyāñ. ⁴⁶ 'Áámá ninduuvidaamá yā na yáacu nguuvi nguuvi. Ní ninduuvidaamá yā ní yeenú taaví yā staava yen'é yā ndúúcu 'áámá vaanicadiinúñ yen'e yā taachi n'deé yā pan ní taachí che'é yā na vaacú yā. ⁴⁷ 'Iinyāñ miiñ dich'εεté yā Dendyuūs. Ní véé favor yen'é yā ndúúcu 'iinyāñ yen'e yáañ miiñ. Ní Señor Ndyuūs nguuvi nguuvi idi'yáañ yā 'iinyāñ chí i'teenú yā 'iinyāñ.

Sa'n'a chí nguée ngii ngíicá sá ní nānduūvā yen'e sa

3 Pedro míín ndúúcu Juan dáámá cueñ'e yā cuché yā na yaacú templo cuaañ nan'gεεcú 'íínúñ chíñu, hora chí can'angua'á yā. ² Ní ná'a yā ndéé yā 'áámá sa'n'a

chí ndii dúúvā sá ndíí chεεti chεεcu sa. Sa'n'a miiñ ní ngúúví ngúúví i'néeñ yā sa'n'a cheendi yaacú chí nguuvi Hermosa o N'dεεvεé. Sa'n'a miiñ ngiica sa limosna 'iinyāñ chí ngeñ'e yaacú templo. ³ Sá'n'a 'cūū taachi n'diichí sa Pedro ndúúcu Juan chí chindáa yā yáacú ch'εεte, chiica sá limosna 'iinyāñ s'eeñ. ⁴ Pedro ndúúcu Juan ch'εεtinée yā chíñu yā sa'n'a miiñ, ní can'á yā chí yā sa'n'a: Cun'diichi dí nús'uu.

⁵ Tuu'mi ní sa'n'a miiñ chíñu sa 'iinyāñ s'eeñ chí canee ngíinu sá de'ε ca'á yā sa'n'a. ⁶ Naati Pedro miiñ can'á yā: Nguée tuu'mi 'díín'ngueε yen'é ní nguée 'diiñ'nguāñ yen'é chí canéé yen'é chí teé dii, cucáávā Jesucristo yen'e yáañ Nazaret miiñ, nacuéñ dī ní caaca di.

⁷ Ní sta'á yā ta'á sa lado tá cuaacú sa ní nadacuéeñ yā sa'n'a. Hora míín nūñ ní ndaā dítiínú ca'a sa ndúúcu 'íín ruundi ca'a sa. ⁸ Ní caí yaacú sa, ní chééndii sá, ní chíicā sa. Sndáa sa ndúúcu Pedro ndúúcu Juan chεεti yaacú templo miiñ. Ngiiica sá ní ngái yaacú sa ní i'téenu sá Dendyuūs. ⁹ Núú'mán yáañ 'iinyāñ n'diichí yā sa'n'a chí ngiica sa ní i'téenu sa Dendyuūs. ¹⁰ Ní nntííñaañ yā chí sa'n'a miiñ chí sa'n'a chí n'giíndí cheendi yaacú templo chí nguuvi Hermosa, ní ngiica sa limosnas. Ní cheñ'e yíinu yā ní 'iinyāñ s'eeñ dii'yá yā chí chí 'tíicā nanduuvá yen'e sa.

Pedro nga'n'a yā na corredor chí nguuvi Salomón

¹¹ Sa'n'a chí nguεε ngiica ní chí nduūvā yen'e sa sta'á sa Pedro ndúúcu Juan ní nuu'mañ yáañ yā ngeñ'e yíinú yā 'iinyāñ. Ní cueñ'e yā na corredor chí nguuvi Salomón chí 'áámá corredor yen'e yaacú ch'εεte. ¹² Taachi Pedro n'diichi sa 'iinyāñ s'uúñ Pedro nan'guεεcútán'a sa yen'é 'iinyāñ yáañ: Ndís'tiī sa'n'a yen'e Israel, ¿de'ε cuuvi chí ngeñ'e yíinú nī yen'e chúú? O ¿de'ε cuuvi chí n'gíinu nī nús'uú? ¿'Áá caava chí diitú 'nū o chí n'dái 'nū chí díín 'nū chí ngíicá sá'n'a 'cūū? ¹³ Ndyuūs yen'e sa'n'a s'eeñ, Abraham ndúúcu Isaac ndúúcu Jacob ní Ndyuūs yen'e chiida yú, Ndyuūs díín yā honrar Daiyá yā Jesús. Ndís'tiī ní ca'á nī 'iinyāñ miiñ ní cheendiitú nī nanáán Pilato miiñ taachi Pilato neñ'e yā ca'á yā libertad yen'é yā. ¹⁴ Ndís'tiī ní cheendiitú nī chí Jesús chí n'daaca yā, Jesús chí n'dai taaví yā, ní chiica nī chí canéé libre 'áámá sa'n'a chí 'níín'núñ 'iinyāñ. ¹⁵ Ní chí'íin'nuñ nī Jesús chí cā'a yā vida yen'e 'iinyāñ. 'Iinyāñ miiñ ní nadin'dūūchí Dendyuūs 'iinyāñ yen'e nguāñ tiná'n'á ní nús'uú caañ'mañ cuaacú 'nū yen'é yā. ¹⁶ Sá'n'a 'cūū chí nguεε ngiica chí ndís'tiī in-aañ nī ní n'diichí nī, sá'n'a 'cūū ní ditiínú sa cucáávā chí i'téenu sa Jesús. Ndúúcu vaadī i'téenu chí ca'a Jesús, sá'n'a 'cūū 'āā nduuví n'dái sá tan'dúúcā chí n'diichí nducyaacá ndis'tiī.

¹⁷ Naati maañ ní, ndís'tiī ví'í, deenú chí ndís'tiī díín nī chuñ cucáávā chí nguεε déenu nī tan'dúúcā chí díín 'iinyāñ s'eeñ chí nga'n'a ntiinyuñ yā yen'e ndís'tiī. ¹⁸ 'Tíicā Dendyuūs ní snuūñ ca'a chí can'a yā vmnáán vmaañ cáávā cheendi nducyaaca profetas chí n'dai chí can'a nduudu yen'e Dendyuūs yen'e chí Cristo Daiyá yā. Ní cánéé chí Cristo ní 'cueenú yā cuuvi. ¹⁹ 'Tíicā maañ ní nacadíñnuñ nī ní ndaacadáámí nī yen'e nuuñdi yen'é nī ní cu'téenuñ nī. Nífcú Ndyuūs nadvíí yā nuuñdi yen'é nī.

Níicú ndaa tiempo chí ntaavi'tuunúúñ nī nanáán Señor 'iivú Ndyuūs. ²⁰ Ndyuūs ní ndeévé yā Jesucristo ndíí vmnaa' níicú ca'na yā chí dichó'o yā Jesucristo tan'dúúca chí ca'na yā ndíí cuáán vmnaa'. ²¹ Cuaacu níinnyúñ chí 'iin'yāñ miiñ canee cúú'míñ chí canéé yā va'ái cheeti nguuví ndíí taachi ndáá nguuví chí Dendyuūs díñ yā taanduvéé dendú'ú chí Dendyuūs ca'na yā vmnáán vmnaa' cucáávā cheendi profetas ye'n'e yā. Profetas chí n'dai ca'na yā chí cuchíí ndíí cuáán vmnaa'. ²² Caati Moisés miiñ ní ca'na yā chí yā chíida yú s'een ndíí vmnaa': Señor Ndyuūs ye'n'e yú nadacuéeñ yā 'áámá profeta nguaa' 'iin'yāñ ye'n'e yú tan'dúúca 'úú. Ní ye'n'é 'iin'yāñ miiñ 'caandiveéñ nī ye'n'é taanduvéé dendú'ú chí caa'ma' yā ndúúcu ndís'tíí. ²³ Ní cuuví chí nducyaaca yā chí nguéé 'caandiveéñ yā ye'n'e 'iin'yāñ profeta miiñ canéé chí can'dáa yā ye'n'é nguaa' 'iin'yāñ.

²⁴ Tanducuéñ'e profetas ní ndii tiempo ye'n'e Samuel ndii tiempo chí cuchíí 'yaa' n'dái yā ní ca'na yā, ní 'áa ca'na ntúu' yā ye'n'é nguuví 'cúú. ²⁵ Ndís'tíí daiya profetas chí ca'na nduudu ye'n'é Dendyuūs ní ye'n'e compromiso chí Dendyuūs ca'na cuaacú yā ndúúcu chíida yú s'een ní ca'na yā chí yā Abraham: Ná ndaatá ye'n'é di cuchíí 'áámá sa'ā cuayiivi, caati sá'ā miiñ cúúví di'viicú sa tanducuéñ'e 'iin'yāñ ye'n'e in'yee'ndí 'cúú. ²⁶ Ndyuūs nadacuéeñ yā Daiyá yā vmnáán vmnaa' cáávā ndís'tíí. Ní dichó'o yā 'iin'yāñ miiñ chí di'viicú yā ndís'tíí chí 'áámá nī ndaacadaamí nī ye'n'é nuu'ndí ye'n'é nī.

Pedro ndúúcu Juan nanáán 'iinntyéñ'e Concilio

4 Taachi Pedro ndúúcu Juan yaa'ví yā nanaa' 'iin'yāñ miiñ chí nduuvídaámá yā tuu'mí ndaá nanáán 'iin'yāñ s'een chíiduú s'een ye'n'é Israel ndúúcu soldados ndíí tííñ ye'n'é soldados chí díñ cuidado ye'n'e yáacú templo ye'n'e 'iin'yāñ Israel ndúúcu 'iin'yāñ saduceos chí nguéé i'teenú yā chí nnduuchí 'iin'yāñ ye'n'e nguaa' tinán'ā. ² 'Iin'yāñ s'een miiñ ya'ái chí ye'n'e staava ye'n'é yā taachi chí'indiveéñ yā chíí chí Pedro ndúúcu Juan ca'na yā chí chí'cuéñ yā 'iin'yāñ yáán miiñ. Ní ca'na yā chí Dendyuūs nadacuéeñ yā 'iin'yāñ s'een ye'n'e nguaa' tinán'ā cucáávā Jesús miiñ. ³ Ch'íinú nguuví míñ ní 'iin'yāñ s'een chita'á yā Pedro ndúúcu Juan ní chinuúñ yā sa'na s'een vácúú ndíí chidεεve miiñ. ⁴ Naati nguaa' tanducuéñ'e yā neené 'yaa' yā chí chí'indiveéñ yā ní ndee taaví yā chí chí'teenú yā, ní 'iin'yāñ s'een ní ngii yā taanduu nyu'u mil.

⁵ Chidεεve táámá nguuví miiñ nduuvídaamá na yáán Jerusalén 'iin'yāñ s'een chí nga'ā ntiinnyu' ndúúcu 'iin'yāñ ndiicúú chí nga'ā ntiinnyu' ye'n'e yáacú ndúúcu maestros ye'n'e ley, ⁶ ndúúcu chíiduú chí'εεte cá ye'n'é Israel chí nguuví Anás, ndúúcu Caifás, ndúúcu Juan, ndúúcu Alejandro, ndúúcu nducyáácá 'iin'yāñ ye'n'e familia chíiduú chí'εεte cá ye'n'e Israel. ⁷ Ní chí'inú yā Juan ndúúcu Pedro naavta'ā, ní ntiinguunéñ yā sa'ā s'een: ¿De'ε poder, o de'ε duuchí 'iin'yāñ chí teé poder chí díñ nī chúú?

⁸ Tuu'mi ní Pedro miiñ ní diituú Espíritu N'dai ye'n'e Ndyuūs 'iin'yāñ ca'na yā chí yā sa'na: Ndís'tíí 'iin'yāñ chí nga'ā ntiinnyu' yā ndúúcu 'iin'yāñ ndiicúú chí nga'ā

ntiinnyu' yā ye'n'é yáacú ye'n'é 'iin'yāñ Israel; ⁹ ndúúti chí ndís'tíí maa' ní díñ nī juzgar nús'uu ye'n'e sa'ā chí ngii'tā miiñ ní n'daacá 'nū ndúúcu sa, ní sá'na 'cúú miiñ nanduuva ye'n'é sa, ¹⁰ cadíinuu' nducyaaca ndís'tíí ndúúcu nducyáácá 'iin'yāñ ye'n'é Israel miiñ chí sá'na 'cúú chí canéé sá ndúúcu yú nanduuvá ye'n'é sa cucáávā Jesucristo ye'n'é yáán Nazaret. 'Iin'yāñ miiñ ndís'tíí ní s'néénga'á ní 'iin'yāñ ní Dendyuūs nadacuéeñ yā 'iin'yāñ ye'n'e nguaa' tinán'ā. ¹¹ Jesús tan'dúúca tuúu 'cúú chí ndís'tíí 'iin'yāñ chí din'dái va'ai ní nguéé canee yiinú nī, naati maa' ní Ndyuūs chí cu'nééñ yā tuúú 'cúú ye'n'é la-do tuúu chí'εεte ye'n'é esquina ye'n'e va'ai. ¹² Véé dámañ 'áámá n'dyán'ā sá'na 'cúú chí cuuvi nadanguán'ai sa 'aa du'ú nūu' 'iin'yāñ. Ne'n'e chí nguéé ndúúcu 'iin'yāñ miiñ nguéé nínguan'ái yú, ti nguéé táámá 'iin'yāñ ná in'yee'ndí 'cúú chí nadanguán'ai yā s'uuúñ.

¹³ Tuu'mi ní taachí n'diichi yā chí Juan ndúúcu Pedro ditiinú taavi sa, nguéé di'vá'a sa ní cudéenu yā chí nguéé sa'ā chí deenu sa letra ti tonto sa, che'n'e yiinú yā chí. Ní deenú yā chí sa'ā s'een chí'etinéé sa ndúúcu Jesús. ¹⁴ Taachí n'diichí yā chí chééndii sa'ā chí 'áa nnduuvá ye'n'é ndúúcu 'iin'yāñ s'een nguéé ngii nga'ā yā contra ye'n'e sa. ¹⁵ Tuu'mi nga'á 'iin'yāñ s'een ngii yā sa'ā s'een miiñ chí nacan'dáa sa nguaa' 'iin'yāñ s'een. Ní 'iin'yāñ s'een chí ndeé yā nguaa' maáñ yā. ¹⁶ Ní nga'ā yā: ¿De'ε díñ yú ndúúcu sa'ā s'een? Cuaacu níinnyúñ chí vε 'aama señal caavá sa'ā s'een díñ sa 'tíicā ní cadíinuu' nducyaaca yā na yáán Jerusalén miiñ. Ní nguéé cuuvi 'cuεεcutá'na yú ye'n'e chúú. ¹⁷ Naati chí 'aa ntéé caa'ma' sa chí 'yaa' cá chuú nguaa' yáán, tuu'mi ní 'iin'yāñ chí nga'ā ntiinnyu' yā ye'n'é yáán miiñ nga'ā yā: Yáá'ví yúúdu yú ye'n'e sa'ā s'een chí 'aa ntéé caa'ma' sa mar 'áámá ye'n'e Jesús ndii máán ndíí nguuví chí cuchíí.

¹⁸ Ní 'cai yā sa'ā s'een ní ca'na yúúdu yā chí yā sa'ā s'een chí 'áa ntéé caa'ma' sa ní 'aa ntéé ca'cuéñ sa ye'n'é Jesús miiñ. ¹⁹ Naati Pedro ndúúcu Juan nán'guεεcutá'na sa ye'n'e yā ní ca'na sa ye'n'e yā: Canéé chí tuumicadiinuu' nī nanáán Dendyuūs. ¿Áa canéé chí cu'téenu 'nū ye'n'e ndís'tíí vmnáán vmnaa' o cu'teenú 'nū ye'n'é Dendyuūs? ²⁰ Ti nguéé cuuvi chí 'aa ntéé caa'mán nús'uu de'ε chí n'diichi 'nū o chíí chí chí'indiveéñ 'nū.

²¹ Tuu'mi ní taachi yaa'ví yuudú yā sa'ā s'een ní nadichó'o yā sa'ā s'een cáávā nducyáácá yā i'téenu yā Dendyuūs cucáávā chíí 'áa chíí. Ní nguéé indaacá yā mar 'áámá nuu'ndi chí'εεte ye'n'e sa'ā s'een chí cuuvi díñ yā castigar sa'ā s'een cáávā chí 'va'á yā 'iin'yāñ yáán miiñ. ²² Níicú díñ yā 'áámá milagro ndúúcu sa'ā miiñ chí nduúvā ye'n'é sa. Sa'ā miiñ 'áa ngo'o sá 'uúví ngεεcu nduúy ye'n'é sa.

'Iin'yāñ chí i'teenú caacá yā confianza ndúúcu ánimo

²³ Taachí 'áa nduuví yā libre cuen'é yā nanáán compañeros ye'n'é yā. Tuu'mi ní ca'na yā nducuéñ'e chí nca'na chíiduú n'gεεte ye'n'e Israel ndúúcu 'iin'yāñ ndiicúú chí nga'ā ntiinnyu' ye'n'e yáacú. ²⁴ Ní 'iin'yāñ s'een ní taachí chí'indiveéñ yā chuú, nduuvídaamá yā ní ca'na yā ndúúcu Dendyuūs: N'díí, Señor Dendyuūs chí

ch'εετε n'dai ca, n'diī 'iinyān chi din'dái nī nanguuvi ndúúcū yán'āa ndúúcū nuūnīnyān'ā ndúúcū tanducuéñ'ē chi véé. ²⁵ Caati ndúúcū cheendi David, sa'nā chi n'diī chí 'āā diīn mandado yeñ'ē nī ní 'āā ca'nā nī:

¿De'ē cuchíí chi rebelde 'iinyān chi nguéé 'iinyān yeñ'ē ndaata Israel? Níicú 'iinyān yeñ'ē naciones miiñ inacádi-inúúñ yā cosa chi nguéé dichii'vē.

²⁶ Nduuvidaamá reyes yeñ'ē yán'āa 'cúū, 'íicú sa'nā n'gεεte chí nga'nā ntiinyūñ yā nduuvidaamá yā contra yeñ'ē Señor Dendyuūs, ndúúcū Cristo yeñ'ē yā.

²⁷ Maañ ní cuaacu níinyūñ chí nduuvidaamá yā Herodes ndúúcū Poncio Pilato, ndúúcū 'iinyān chi nguéé 'iinyān yeñ'ē ndaata Israel ndúúcū 'iinyān yeñ'ē Israel na yāañ 'cúū contra yeñ'ē Jesús chi Daiya nī chi n'dai. Ní n'diī ca'á nī ntiinyūñ chí díñ yā. ²⁸ 'Iinyān miiñ díñ yā chi cuuvi tan'dúúcā chi neñ'ē nī vmnaán vmnaañ chí cuuvi 'tíicā. ²⁹ Maañ ní n'diī Señor, n'diichí nī chí tan'dúúcā chí chiiduú n'gεεté yeñ'ē Israel nga'nā taán yā ndúúcū nús'uu. N'diī Señor, teé nī nús'uu chí idiīn mandado yeñ'ē nī chí nguéé 'va'á 'nū ní caa'n'mán 'nū nduudu yeñ'ē nī. ³⁰ Ch'íñfí maán nī chí diitú nī chí 'iinyān díñ yā chí nánduūvā yeñ'ē 'iinyān, ní díñ yā señales ndúúcū vaadī n'giinu cucáāvā Daiyá nī chí Jesús chí n'dai taavi.

³¹ Taachí ch'iinu cañ'ángua'á yā naachi nduuidáámá yā, nu'u va'āi miiñ. Ní nducyaaca yā ní chiitu Espíritu N'dai yeñ'ē Ndyuūs 'iinyān. Nguéé 'va'á yā chí ca'nā yā nduudu yeñ'ē Dendyuūs.

Nducuéñ'ē chí véé yeñ'ē nducyáácá 'iinyān

³² 'Iinyān n'dee n'dái chí chí'téenu yā nduuvidaamá yā ní 'áámá staava yeñ'ē yā, 'áámá alma yeñ'ē nducyaa-ca yā. Mar 'áámá 'iinyān nguεε ca'nā yā chí yeñ'ē yā dendu'ū chí vεε yeñ'ē yā ti nducuéñ'ē chí véé ní yeñ'ē nducyáácá yā. ³³ Apóstoles chí dichó'ó Ndyuūs nga'nā yā nduudu cuaacu ndúúcū poder ch'εεte yeñ'ē Señor Jesús chí nadacuéñ'ē yā yeñ'ē nguaañ tinán'ā. Níicú favor ch'εεte taavi cá yeñ'ē Dendyuūs cánéé nanáán 'iinyān s'een. ³⁴ Mar 'áámá 'iinyān nguεε ngii 'vaachí yā. Nducyáácá 'iinyān chí véé yeñ'ē chiidá yā chí yeñ'ē yā ndúúcū dendu'ū yeñ'ē yā ín'diicuí yā. Ní ndéε yā chí ndāāca yā chí n'diicuí yā chíñ. ³⁵ Ní 'neen yā na ca'a apóstoles chí dichó'ó Dendyuūs. Ní nga'á yā ca'áámá 'iinyān tuunu tuunu ca ngii 'vaachí 'iinyān. ³⁶ Tuu'mi ní José, ní 'iinyān chí s'neen apóstoles chí duuchi Bernabé (chí neñ'ē caa'n'mañ, 'Iinyān chí nga'nā 'viich'εεtíñūñ). José miiñ 'iinyān yeñ'ē ndaata yeñ'ē levita ní ch'iindiyáañ yā na isla Chipre. ³⁷ 'Iinyān miiñ véé 'áámá vaadī ngua'aa yeñ'ē yā. N'diicuí yā ní ndéε yā tuumi yeñ'ē miiñ, ní s'neen yā na ca'a apóstoles chí dichó'ó Ndyuūs.

Ananías ndúúcū Safira

5 Véé 'áámá sa'nā chí nduui sa Ananías ndúúcū Safira n'daataá yeñ'ē sa chí n'diicuí sá 'áámá vaadī ngua'aa yeñ'ē sa. ² Nguéé tanducuéñ'ē tuumi chí sta'a sa yeñ'ē yán'āa ndéε sa, ní n'daataá yeñ'ē sa chiacadínúñ tá chuū. Sa'nā miiñ ní 'téé nūu ndéε sa chí 'neen sa na ca'ā apóstoles chí dichó'ó Dendyuūs.

³ Tuu'mí nga'nā Pedro miiñ: Díí, Ananías, ¿de'ē cuuvi chí yááñnguiñūñ chista'nā sa na staavá yeñ'ē di, ní nguéé ca'nā cuaacú dí nanáán Espíritu N'dai yeñ'ē Ndyuūs, ní nguéé ndéε di tanducuéñ'ē tuumí yeñ'ē yán'āa miiñ?

⁴ 'Naañ chí cánéé ta'ā di, ¿'áá nguéé yeñ'ē di? Ni taachi 'āā n'diīcuí di, ¿'áá nguéé yeñ'ē di dendu'ū? ¿De'ε cúuví chí chí'neen di na staava yeñ'ē di? Nguéé ca'nā di nduudu yaadi miiñ ná sa'nā in'yeendí 'cúū naati nanáán Dendyuūs.

⁵ Taachi Ananías ch'iindiveen sa nduudú 'cúū sñdeεve sá ní chí'ñ sa. Ní nducyáácá yā chí ch'iindiveen yā chuū dii'yā taaví yā chíñ. ⁶ Ní sa'nā da'caiyāa chí s'neen miiñ nadicuéñ'ē sa 'iinyān, ní ch'εecu sa tíñūñ 'iinyān, ní tun'dáa sa 'iinyān chuva'āi. Ní chí'ichi sá 'iinyān na pan-teón.

⁷ Cho'ōo tan'dúúcā 'iinyān hora chí ndāā n'daataá yeñ'ē sa chεeti yaacū. Tán'a 'cúū ní nguéé deenú tá de'ē chí chíñ. ⁸ Tuu'mi ní Pedro nga'nā sa ngii sa tán'ā: Cuuvi di 'úú, ¿'áá n'deεε tuumí sta'a di yeñ'ē yán'āa miiñ chí n'diicuí sa? Ní tá miiñ ní ca'nā tá: 'Tíicā. ⁹ Pedro miiñ nga'nā sa ngii sa tán'ā: ¿De'ε cáāvā chí diñ di ndúúcū isa'nā yeñ'ē di chí chinnche'ei dí Espíritu yeñ'ē Señor 'iivú Ndyuūs? N'diichí dí. 'Iinyān chí cheñ'ē chí n'guuchi isa'nā yeñ'ē di sneé yā cheendi yaacū ní cánéé chí tun'dáa ntúūñ yā dii. ¹⁰ Tuu'mi ní chí nndεεvε túūñ tá 'cúū na ca'a Pedro ní chí'ñ tá. Taachi ndāā sa'nā s'een yáacū ní nndaaca sa tán'a 'āā n'diī ntúūñ tá. Ní tun'dáa nī ntúūñ sa'nā da'caiyāa s'een tán'ā. Ní chí'ichi sa tán'ā ni-innuñ ná yáinyān yeñ'ē sa'nā yeñ'ē tá. ¹¹ Nducyáácá 'iinyān yeñ'ē yáacū ndúúcū 'iinyān chí ch'iindiveen yā chuū neené dii'yā yā chíñ.

N'dee taaví señal s'een ndúúcū vaadī n'giinu s'een

¹² Cáāvā ta'a apóstoles neené n'dee náán señales ndúúcū vaadī n'giinu s'een díñ yā na yáāñ miiñ. Ní nducyáácá yā 'áámá nduuvidaamá yā corredor chí nguuvi Salomón yeñ'ē yaacū templo yeñ'ē 'iinyān Israel. ¹³ 'Iinyān chí nguéé nduuvidaamá yā ndúúcū 'iinyān yeñ'ē yáacū 'va'á yā chí nduuidāāma yā nduucú yā. Naati 'iinyān yeñ'ē yáāñ miiñ diñ yā honrar 'iinyān yeñ'ē yáacū. ¹⁴ 'Iinyān chí i'téenu Señor 'iivú Ndyuūs chí 'yaañ cá yā tan'dúúcā chí 'yaañ sán'ā 'tiicá ntúūñ n'daataá; ¹⁵ tun'dáa yā 'iinyān s'een chí ngíita miiñ cyuuni. Ní sn'duú yā 'iinyān na cama, ní sn'duú yā 'iinyān na colchones, ti taachi cho'o Pedro miiñ ní 'aa cunee 'cuutíí yeñ'ē Pedro miiñ vmnaañ yeñ'ē 'áámá chεε 'iinyān s'een. ¹⁶ Níicú 'iinyān yáāñ na miiñnuúñ miiñ neené 'yáāñ yā ndāā yā yáāñ Jerusalén ndúúcū 'iinyān chí ngíitā ndúúcū 'iinyān chí sta'ā 'yúúné chí nguéé n'dāāca yeñ'ē yááñnguiñūñ. Nducyáácá yā nduuva yeñ'ē yā.

'Iinyān s'een can'dáa yā chí n'nuuñ cá'ai yā Pedro ndúúcū Juan

¹⁷ Tuu'mi ní chiiduú ch'εεte ca yeñ'ē Israel ndúúcū 'iinyān chí snéε yā ndúúcū yā chí yeñ'ē saduceo s'een chí nguéé i'téenu yā chí nduuchi 'iinyān nguaañ tinán'ā díñ yā contra yeñ'ē 'iinyān s'een. Ní díñ nguéé yā. ¹⁸ Ní

sta'á yā apóstoles chi dichó'ó Ndyuūs ní s'nuúⁿ yā san'á s'eeⁿ vácūⁿ yeⁿe yáāⁿ miiⁿ. ¹⁹ Naati 'áámá ángel yeⁿe Señor 'iivú Dendyuūs miiⁿ ní nn'guaaⁿ yā cheendi vácūⁿ miiⁿ n'gaaⁿ, ní tun'dáa yā 'iinyāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: ²⁰ Cunaⁿ'á nī, ní 'cuetíndíí nī na yáacū templo ní caaⁿ'maⁿ nī tanducuéⁿ'ē nduudu yeⁿe vida ngai 'cūū nanááⁿ nducyaaca 'iinyāⁿ yeⁿe yáāⁿ miiⁿ.

²¹ Taachí ch'iindiveéⁿ yā chuū ní sndaⁿ yā yaacū templo miiⁿ tyaaⁿ tyaaⁿ ní ca'cueeⁿ yā. 'Naan chi snée yā chēeti yaacū miiⁿ ní nduuidáámá chiiduú ch'ēete ca yeⁿe Israel ndúúⁿ 'iinyāⁿ chi snée nduucú yā. Ní 'cai yā 'iinyāⁿ chi ngaⁿ'a ntiinyuⁿ ndúúⁿ nducyaaca 'iinyāⁿ ndicúⁿ yeⁿe 'iinyāⁿ Israel. Ní dichó'ó yā soldado s'eeⁿ chi caⁿ'á sa na vácūⁿ chí canguái sa 'iinyāⁿ. ²² Taachi ndáá soldado s'eeⁿ nguéeⁿ indaaca sa 'iinyāⁿ s'eeⁿ vácūⁿ tuuⁿ'mi ní nguεεcundíⁿ sa ní yaaⁿ'vi sa 'iinyāⁿ s'eeⁿ. ²³ Ní ngaⁿ'á sa: Cuaacu níinyúⁿ taachí ndaá 'nū, ní nduudí vácūⁿ ní canéé candado, ní 'iinyāⁿ chi snée cuidado vácūⁿ snée yā cheendi vácūⁿ. Taachí nan'guaaⁿ 'nū mííⁿ, mar 'áámá 'iinyāⁿ nguéeⁿ yā chēeti vácūⁿ miiⁿ.

²⁴ Taachi chiiduú ch'ēete ca yeⁿe Israel miiⁿ ndúúⁿ soldado ndíitíⁿ yeⁿe soldado s'eeⁿ chi idiⁿ cuidado yaacū templo miiⁿ ndúúⁿ chiiduú n'gēete ch'iindiveéⁿ yā nduudu 'cūū, néené nadacadíinuⁿ yā chi chíⁿ chuū.

²⁵ Naati 'áámá 'iinyāⁿ ndaá yā ní chíⁿ yā 'iinyāⁿ s'eeⁿ chuū: Cun'diichí nī, sáⁿ'á chí s'nuúⁿ nī vácūⁿ miiⁿ yáacū templo snúⁿ sa. Ní ngi'cuéⁿ sa 'iinyāⁿ yáāⁿ.

²⁶ Tuuⁿ'mi ní cuen^e'ē soldado ndíí tííⁿ yeⁿe soldado s'eeⁿ chí dííⁿ cuidado yeⁿe yáacū ndúúⁿ soldado s'eeⁿ ní nguéeⁿ ndúúⁿ vaadí caaⁿ'va chí nguái yā san'á, tí 'va'á yā chí cuítuū 'iinyāⁿ yáāⁿ miiⁿ. ²⁷ Taachi ndéⁿ yā san'á s'eeⁿ ní dííⁿ yā presentar san'á s'eeⁿ nanááⁿ 'iinyéⁿ'e yeⁿe concilio tuuⁿ'mi ní chiiduú ch'ēete cá yeⁿe Israel miiⁿ ntiinguunéⁿ yā san'á s'eeⁿ.

²⁸ Ní ngaⁿ'a yā san'á s'eeⁿ: ¿'Áá nguéeⁿ caⁿ'a 'nū chíⁿ 'nū diitú ndís'tíⁿ chí nguéeⁿ ca'cueéⁿ nī yeⁿe Jesús? Maaⁿ ní 'áā dicutúⁿ ntúⁿ nī na yáāⁿ Jerusalén ndúúⁿ nduudu náⁿ'á yeⁿe nī. Ní neⁿ'e cu'neéⁿ nī nuuⁿ'ndi nús'uu ndúúⁿ nuuⁿ'ndi yeⁿe vaadí n'gii yeⁿe sáⁿ'a 'cūū.

²⁹ Nanguεεcútaⁿ'á Pedro ndúúⁿ apóstoles ní caⁿ'a yā: Canee chí dííⁿ 'nū o cu'téenu 'nū yeⁿe Dendyuūs vmnááⁿ vmnaaⁿ chí 'cuiinu ní cu'téenu 'nū yeⁿe san'á in'yeendí 'cūū. ³⁰ Dendyuūs yeⁿe chiida yú nadācúeéⁿ yā Jesús. Ní ndís'tíⁿ ní ch'iinyáⁿ nī 'iinyāⁿ ní dicuái nī 'iinyāⁿ ná 'áámá yáⁿ'á. ³¹ Ndyuūs nadicúeéⁿ yā Jesús lado yeⁿe honor. Ní chí'neéⁿ yā 'iinyāⁿ chí ch'ēete ní Salvador chí nadach'εecu Jesús 'iinyāⁿ yeⁿe nuuⁿ'ndi yeⁿe yā. Ní chuū ní cáávā chí Jesús caⁿ'a yā 'iinyāⁿ Israel chí cuuvi ndaacadáámí yā yeⁿe nuuⁿ'ndi yeⁿe yā. Níicú Dendyuūs nadach'εecú yā nuuⁿ'ndi yeⁿe yā. ³² Níicú nús'uu ní testigo 'nū yeⁿe yā yeⁿe cosa 'cūū ndúúⁿ Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs. Dendyuūs miiⁿ caⁿ'a yā Espíritu N'dai miiⁿ 'iinyāⁿ chí ch'iindiveéⁿ yā yeⁿe yā.

³³ Taachí 'iinyāⁿ s'eeⁿ ch'iindiveéⁿ yā chuū neené nduuví taáⁿ yā ní neⁿ'e 'caan'núⁿ yā san'á s'eeⁿ. ³⁴ Tuuⁿ'mi ní nguaaⁿ 'iinyéⁿ'e yeⁿe concilio ncuéⁿ 'áámá san'á yeⁿe 'iinyāⁿ fariseo s'eeⁿ chí nguuví sa Gamaliel, chí san'á chí déenu taavi yeⁿe ley. San'á miiⁿ 'áámá sá chí

neené induuví 'iinyāⁿ yáāⁿ sáⁿ'á. Caⁿ'a ntiinyuⁿ sa chí can'daa apóstoles chí dichó'ó Ndyuūs chuva'ai miiⁿ 'áámá rato 'lííⁿ. ³⁵ Tuuⁿ'mi ní caⁿ'a sa: Ndís'tíⁿ, 'iinyāⁿ Israel, cuin'díichí nī chí dííⁿ nī ndúúⁿ sáⁿ'a s'eeⁿ. ³⁶ Caati nguuví chí 'áā chó'oo nācúeéⁿ san'á chí nguuví Teudas chí caⁿ'a sá 'iinyāⁿ chí 'áámá 'iinyāⁿ ch'ēete. Ní nduuví daamá 'iinyāⁿ ndúúⁿ san'á miiⁿ tan'dúúⁿ cuuⁿ ciento 'iinyāⁿ. Sáⁿ'a 'cūū ní chíⁿ sa, ní 'iinyāⁿ chí ch'iindiveéⁿ yā yeⁿe sa, tuunu tuunu ca na vaacú yā cuináⁿ'a yā. Mar 'áámá yā 'áā ntéé ch'ēetinée yā. ³⁷ Chó'oo chúū ní nācúeéⁿ Judas, san'á yeⁿe yáⁿ'áa Galilea taachí nduuví duuché 'iinyāⁿ. Ní neené 'yaaⁿ 'iinyāⁿ n'dáa yā san'á. Sáⁿ'á miiⁿ ní chíⁿ ntúⁿ sa ní nducyaaca 'iinyāⁿ chí ch'iindiveéⁿ yā cuen^e'e 'múúⁿ cuen^e'e miiⁿ yā. ³⁸ Maaⁿ ní ngaⁿ'á ngii ndís'tíⁿ: Cuvíⁿ nī yeⁿe sáⁿ'a s'eeⁿ. Ní 'áā snée ra sa tí ndúúⁿ chí consejo 'cūū o ntiinyuⁿ 'cūū yeⁿe sa sa tí ndúúⁿ chí consejo 'cūū o ntiinyuⁿ 'cūū yeⁿe in'yeendí 'cūū tuuⁿ'mi ní nguéeⁿ de'ē vεε dichí'vε. ³⁹ Nguéeⁿ cuuvi dííⁿ nī chí nadituuví nī chuū ndúúⁿ chí yeⁿe Dendyuūs ní nguéeⁿ dííⁿ nī chí cuuví cuuⁿ'máⁿ nī ndúúⁿ Dendyuūs.

⁴⁰ Canee yíinú yā chí caⁿ'a sa. Ní 'cai yā apóstoles chí dichó'ó Dendyuūs ní cheⁿ'é yā san'á s'eeⁿ. Ní yaaⁿ'vi yuudu yā san'á s'eeⁿ chí nguéeⁿ caaⁿ'maⁿ sa yeⁿe Jesús miⁿ. Ní n'dεechí yā san'á s'eeⁿ. ⁴¹ Sáⁿ'a s'eeⁿ ní nan'dáa sa nguaaⁿ 'iinyāⁿ concilio s'eeⁿ, ní yeenu taaví sa caati Dendyuūs 'cuúⁿ yā chí ch'εenu sa chí cucáávā Jesús. ⁴² Nguéeⁿ i'neéⁿ naaⁿ yā chí ndii ngi'cuéⁿ yā, ní ngaⁿ'a yā yeⁿe Jesucristo miiⁿ chēeti yáacū templo ndúúⁿ ná vaacú 'iinyāⁿ nguuví nguuví.

Dííⁿ yā votar ndéechē sáⁿ'a diáconos

6 Nguuví miiⁿ chí'yááⁿ 'iinyāⁿ s'eeⁿ chí i'téenu yā Jesús. Ch'iindiveéⁿ yā nduudú vaadí caaⁿ'va nguáaⁿ yā. 'Iinyāⁿ s'eeⁿ chí griego yā caⁿ'a yā chí 'iinyāⁿ Israel s'eeⁿ nguéeⁿ dííⁿ yā cuenta ndii nguεε ca'á yā nguuví nguuví n'dáátaa nguá'á chí cuta'á tá chēē chí che'ē tá. ² Tuuⁿ'mi ní ndiichúúví apóstoles nadidaama yā nducyáácá 'iinyāⁿ chí i'téenu yā Jesús, ní caⁿ'a yā: Nguéeⁿ n'daacā chí cu'neéⁿ 'nū chí caaⁿ'máⁿ 'nū yeⁿe nduudu yeⁿe Dendyuūs ní ca'á 'nū chí che'ē 'iinyāⁿ. ³ Ndís'tíⁿ hermanos, in'nuúⁿ nī nguaaⁿ s'uuúⁿ ndéechē san'á chí n'daacā vida yeⁿe yā ní chí díitú yā ndúúⁿ Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs ndúúⁿ vaadí cadíinūⁿ. Sáⁿ'á s'eeⁿ ca'á yú ntíinyúⁿ 'cūū san'á. ⁴ Ní nús'uu 'cuεetinée 'nū caaⁿ'ma'ngua'á 'nū ní 'cuεetinée 'nū lado yeⁿe chí caaⁿ'máⁿ 'nū nduudu yeⁿe Dendyuūs.

⁵ Nducyáácá yā ní canee yíinú yā chuū. Ní dííⁿ yā votar Esteban san'á chí i'teenu taavi ní ndiitú ndúúⁿ Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs, ndúúⁿ Felipe, ndúúⁿ Prócoro, ndúúⁿ Nicanor, ndúúⁿ Timón, ndúúⁿ Parmenas, ndúúⁿ Nicolás 'aama chí i'teenu yeⁿe yáāⁿ Antioquía ní maaⁿ ní 'áā san'á Israel. ⁶ Nducyaacá yā chí'neéⁿ yā san'á s'eeⁿ ní cuen^e'e sa nanááⁿ apóstoles chí dichó'ó Dendyuūs. Ní cuayíví chí ca'angua'á yā tuuⁿ'mi ní sn'dúu yā ta'á yā vmnááⁿ yeⁿe san'á s'eeⁿ cáávā ntiinyuⁿ chí caⁿ'a yā san'á.

⁷ Níicú chíⁿ 'yaaⁿ 'iinyāⁿ chí chí'teenu yā nduudu yeⁿe Dendyuūs miiⁿ. Ní 'iicu 'iinyāⁿ s'eeⁿ chí i'teenu yā Jesús

neené chii 'yaaⁿ taaví sá ná yáān Jerusalén. Neené 'yáānⁿ chiiduú s'úúⁿ yeⁿ'ē Israel chí'téenu yā tan'dúucā chí 'iinyāⁿ s'een chí'téenu yā.

Sta'á yā Esteban

⁸ Esteban miiⁿ ní 'áamá 'iinyāⁿ chí 'teenú taavi yā níicú chí diitú yā ndúucū poder. Ní neene n'geete vaadī n'giinu ndúucū señales díin yā nguaaⁿ 'iinyāⁿ yáāⁿ.
⁹ Tuu'mi ní tanán'ā 'iinyāⁿ chí caⁿ'á yā yaacū sinagoga yeⁿ'e yāāⁿ yeⁿ'e yā 'iinyāⁿ chí nguuví Libertos, ndúucū 'iinyāⁿ yeⁿ'ē yáāⁿ Cirene, ndúucū 'iinyāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Alejandría, ndúucū dendu'ū 'iinyāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Cilicia, ndúucū 'iinyāⁿ yeⁿ'ē yáāⁿ Asia, 'iinyāⁿ s'een chí'εecu cheendí yā ndúucū Esteban.
¹⁰ Naati nguéeⁿ chí cheé yā ndúucū Esteban cáāvā vaadī deenu yeⁿ'é yā ndúucū chíi Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs caⁿ'a chí caaⁿ'maⁿ Esteban.
¹¹ Tuu'mi ní n'de'ei n'de'ei caⁿ'a yā chíi yā nán'ā 'iinyāⁿ chí caaⁿ'mān yā chí 'āā n'giindiveén yā chí Esteban miiⁿ caⁿ'a yuudú yā contra Moisés ndúucū Dendyuūs.
¹² 'Iinyāⁿ s'een ní chicadiinuun yā chí nducyaaca 'iinyāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ ní nééné chí'εecu cheendí yā ní ndástan'a vaadī cadiiinúun yeⁿ'ē 'iinyāⁿ ndicúū ndúucū maestros yeⁿ'e ley. Ní nducyáácá 'iinyāⁿ s'een ndaacá yā Esteban, ní sta'á yā 'iinyāⁿ, ní ndée yā nanáān 'iinyāⁿ concilio.
¹³ Ní 'nēen yā testigos chí ngaⁿ'a nduudu yaadi ní ngaⁿ'a sa: Esteban 'cūū ní nguéeⁿ í'nēēnaaⁿ sa chí ngaⁿ'a taaⁿ sá yeⁿ'e lugar 'cūū yeⁿ'ē Dendyuūs ní contra yeⁿ'e ley.
¹⁴ N'giindiveén 'nū chí ngaⁿ'a sa chí Jesús miiⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Nazaret nadatuu- ví yā lugar 'cūū ní n'daān yā costumbre chí teē Moisés s'uūúⁿ.

¹⁵ Tuu'mi ní nducyaacá 'iinyāⁿ concilio veeté yā ní n'diichí yā saⁿ'ā miiⁿ. N'diichí yā naaⁿ sa tan'dúucā naaⁿ ángel chí saⁿ'ā yeⁿ'e va'ai cheeti nguuví chí diin ntiinyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs.

Esteban caⁿ'á yā yeⁿ'ē maán yā ní chíi yā

7 Tuu'mi ní ngaⁿ'ā chiiduú chí'εete cá miiⁿ yeⁿ'ē Israel: ¿'Áá 'tíicā chuū? ² Ní Esteban miiⁿ ní ngaⁿ'ā sa: Ndís'tiī saⁿ'ā ví'í ndúucū chíida yú s'tiī, 'caandiveén ní yeⁿ'ē 'úú: Chíida yú Abraham n'diichí yā Ndyuūs chí dēeve taavi ca taachi canée yā na yáāⁿ Mesopotamia taachí 'āā cuéeⁿ cuneé yā na yáāⁿ Harán. ³ Ní Ndyuūs caⁿ'a yā chíi yā 'iinyāⁿ: Can'dáa dí yeⁿ'ē yáāⁿ vaacú dí ndúucū yeⁿ'ē 'iinyāⁿ yeⁿ'ē dí, ní cuchii dí na yáāⁿ chí 'cuuⁿ'míⁿ dii. ⁴ Tuu'mi ní Abraham miiⁿ nan'dáa yā yeⁿ'ē ná yáāⁿ yeⁿ'e 'iinyāⁿ s'een yeⁿ'e yáāⁿ Caldea ní canée yā na yáāⁿ Harán. Cuayiivi chí chíi chíida yā, tuu'mi ní Ndyuūs nadachó'o yā 'iinyāⁿ miiⁿ ná yáāⁿ 'cúū naachi snée ndís'tiī maan. ⁵ Tiempo miiⁿ Ndyuūs nguéeⁿ ca'a yā Abraham dē'ē veé chí cuuvi yeⁿ'é yā yeⁿ'e na yáāⁿ miiⁿ, mar 'aama naachi 'canca'á yā naati caⁿ'a Ndyuūs chí ca'á yā cuayiivi yáāⁿ 'cúū chí yeⁿ'ē Abraham, ní yeⁿ'ē daiyá yā chí cuchīca ndíi cuayiivi ca taachi 'āā cuéeⁿ daiyá yā. ⁶ Ní Ndyuūs ní 'túucā caⁿ'a yā chíi yā: Daiyá ní chí cuchī ní 'iinyāⁿ chí snúun yúuní caⁿ'á yā yáāⁿ vaacú 'iinyāⁿ. Ní 'iinyāⁿ yáāⁿ miiⁿ ní cuta'á yā daiyá yā chí

dichí've 'iinyāⁿ yáāⁿ miiⁿ. Ní 'iinyāⁿ yáāⁿ miiⁿ ní nguéeⁿ n'daacā tí 'cueenu yā cuuvi cheeti cuūⁿ ciento nduūyū. ⁷ Tuu'mi caⁿ'a Ndyuūs: 'Úú ca'á castigo 'iinyāⁿ na yáāⁿ chí cuuvi yā mozos yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ. Ní cuayi-ivi chí chó'oo chúū, ní nan'dáa yā. Níicú cu'téenu yā 'úú na lugar 'cūū ní díin yā cheé chí neⁿ'é. ⁸ Ní Ndyuūs díin yā 'áamá compromiso yeⁿ'ē circuncisión ndúucū Abraham. Circuncisión miiⁿ 'áamá señal chí 'caacá yā na cuerpo. Ní Abraham miiⁿ véé daiyá yā chí nguuví Isaac, ní díin yā circuncidar daiyá yā Isaac nguuví chí niini nguuví sa. 'Tiicá ntúun Isaac ndúucū daiyá yā Jacob, ní Jacob ndúucū ndichúuvi daiyá yā chí saⁿ'ā patriarcas chí chíida yú s'een.

⁹ Ní chíida yú s'een chinn'gueé yā yeⁿ'e 'díinu yā José. Ní n'diicui yā 'díinu yā José miiⁿ na 'iinyāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Egipto. Ní cueⁿ'ē José na yáāⁿ Egipto naati Dendyuūs canée yā ndúucu yā. ¹⁰ Dendyuūs nadanguáⁿai yā saⁿ'ā yeⁿ'e tanducuen^{'ē} chí chí'eenu sa chíi na yáāⁿ Egipto. Ní Dendyuūs díin yā chí rey Faraón yeⁿ'e yáāⁿ Egipto n'diichí yā José chí saⁿ'ā n'dai ní saⁿ'ā chí déenu taavi ndúucū taanduvéé vaadī deenu chí ca'a Dendyuūs. Ní cucáāvā chuū rey Faraón chí'neen yā José lado yeⁿ'e gobernador nanáān yeⁿ'e yáāⁿ Egipto ndúucū taanduvéé chí véé na vaacú yā.

¹¹ Ndaā cuiicú ní nuuⁿmān na yáāⁿ Egipto ndúucū yáāⁿ Canaán, ní nch'eenu n'dái yā chíi. Chíida yú s'een ní nguéeⁿ indaāca yā chí che'e yā. ¹² Taachí chíiindiveen Jacob miiⁿ chí véé trigo ná yáāⁿ Egipto, dichó'o yā daiyá yā chí chíida yú s'een ndíi vmnáān vmaān ní cueⁿ'é yā 'áamá viaje. ¹³ Ndiichi ndii 'úúví viaje ntiinaan sá chí José miiⁿ ní 'díin sa cáāvā chí José chí'ini maāⁿ sa chí 'díin sa. Tuu'mi ní rey Faraón miiⁿ ní n'diichí yā tí 'iinyāⁿ yeⁿ'ē José saⁿ'ā s'een. ¹⁴ José miiⁿ ní diin sa chí ndaā chíida sa Jacob ndúucū nducyaaca 'iinyāⁿ yeⁿ'ē sa. 'Iinyāⁿ yeⁿ'ē sa ní ngii yā 'iinyāⁿ ngēecu ndíiinyu yā. ¹⁵ 'Tíicā cueⁿ'e Jacob na yáāⁿ Egipto naachi chíi yā ndúucū chíida yú s'een. ¹⁶ Ní cuerpo yeⁿ'ē tiná'ā s'een candée yā 'iinyāⁿ na yáāⁿ Siquem ní chíi chíi yā 'iinyāⁿ na yáinyāⁿ chí caī Abraham. Abraham miiⁿ ní ndúucū túumí yeⁿ'é yā caī yā yáāⁿ miiⁿ na yáāⁿ Siquem yeⁿ'ē daiya saⁿ'ā s'een Hamor yeⁿ'ē yáāⁿ Siquem miiⁿ.

¹⁷ Ní taachi 'āā snee niinuun nguuví chí Dendyuūs díin yā chí ca'a yā chíi yā Abraham, chíi 'iinyāⁿ Israel ní chíi 'yáāⁿ yā na yáāⁿ Egipto. ¹⁸ Ní nducueēen táámá rey na yáāⁿ Egipto chí nguéeⁿ in'diichí yā José. ¹⁹ Ní rey miiⁿ ní nguéeⁿ n'daacā díin sa ndúucū ndaata yeⁿ'e yú ndúucū chíida yú s'een. Ní chí cu'neen sa daiyá yā na peligro chí 'cuūví. Ní nguéeⁿ cuuvi 'yáāⁿ yā. ²⁰ Tiempo miiⁿ ní chíiindiyāāⁿ Moisés, ní Ndyuūs n'diichí yā saⁿ'ā 'líin chí n'daacā sa. Chíiita sá na vaacu chíida sa 'iinyāⁿ 'iyyū taaví yā saⁿ'ā. ²¹ Ní taachí chíida Moisés chí cu'neen yā saⁿ'ā 'líin na peligro chí 'cuūví sa, tuu'mi ní tán'ā 'díi daiya rey Faraón chinguaí tá saⁿ'ā 'líin ní taaví tá saⁿ'ā tan'dúucā 'áamá daiya tá. ²² Ní Moisés miiⁿ ní chí'eēn sa yeⁿ'ē taanduvéé vaadī deenu yeⁿ'ē yáāⁿ Egipto. Ní díi- inú taavi sa ndúucū nduudu yeⁿ'ē sa ndúucū ntiinyuⁿ yeⁿ'ē sa.

²³ Taachi chii sá 'uuvi ngeecu ndúuyū, nacádiinuuⁿ sa na staava yeⁿē sa chi caⁿ'a sa n'diichi sa 'iinyāⁿ yeⁿē sa chi saⁿ'ā Israel miiⁿ. ²⁴ Taachí n'diichi yā 'áámá saⁿ'a yeⁿē yáⁿ'āa Egipto chi nguεε n'daacá idiiⁿ sa ndúúcū 'áámá 'iinyāⁿ yeⁿē ndaata yeⁿé yā, Moisés miiⁿ ní díiⁿ yā nadanguán'ai yā 'iinyāⁿ. Ní ch'eⁿe ca yā ní 'nuucá'ai yā saⁿ'ā Egipto 'cūū ní ch'iī sa. ²⁵ Moisés miiⁿ nacádiinuuⁿ sa chi 'iinyāⁿ yeⁿē sa tuumicadiinúúⁿ yā chi Dendyuūs caⁿ'á yā ca'a yā libertad 'iinyāⁿ s'eeⁿ cáávā ta'ā sa. 'Iinyāⁿ s'eeⁿ ní nguée tuumicadiinúúⁿ yā chi 'tíicā. ²⁶ Táámá nguuví miiⁿ ní Moisés cuen^e sa naachi nguⁿ'u 'iinyāⁿ yeⁿē sa. Neⁿe sa chi ntun'dáá n'dai yā ndúúcū paz. Ní ngaⁿ'a sa ngiī sa 'iinyāⁿ: Ndís'tiī saⁿ'ā 'diinú, nguée 'cuuⁿ'máⁿ nī, ¿de'ē cáávā chi nguⁿ'u nī ndúúcū ví't? ²⁷ 'Áámá saⁿ'ā Israel chí n'geⁿe ví't miiⁿ chingúúⁿ ndaā sa Moisés ní nadvíi sa 'iinyāⁿ 'áámá lado ní ngaⁿ'a sá ngii sa 'iinyāⁿ: ¿Du'ú s'neeⁿ n'diī tan'dúúcā 'iintyéⁿē o juez nanááⁿ nús'uú? ²⁸ ¿'Áá neⁿé nī 'caāⁿ'nuⁿ nī 'úú tan'dúúcā chí ch'iīⁿ'nuⁿ nī saⁿ'ā yeⁿe yáⁿ'āa Egipto 'iicu? ²⁹ Tááchí Moisés ch'iindiveéⁿ yā nduudú 'cūū, chéenu yā ní chindaa sa na yáⁿ'āa Madián. Cánéé yā tan'dúúcā 'áámá sáⁿ'ā canuuⁿ yúúⁿ. Ní ch'iīndī na 'uúví daiyá yā.

³⁰ Cho'ōo 'úúví ngeecu ndúuyū, ni 'áámá ángel che'enaán yā yeⁿē Moisés ní 'cai yā 'iinyāⁿ naachi ngiichi yaⁿ'a 'líiⁿ na yīcū 'líiⁿ chí nguuví Sinaí. ³¹ Moisés miiⁿ n'diichi yā ní cuen^e yíinu yā yeⁿē chí n'diichi yā miiⁿ. Ndaa niiⁿ'núⁿ yā chí cuuvi n'diichi yā. Saⁿ'ā miiⁿ ch'iindiveéⁿ yā nduudu yeⁿē Dendyuūs miiⁿ chí ngaⁿ'ā: ³² 'Úú Ndyuūs yeⁿē chiidá nī s'eeⁿ, Ndyuūs yeⁿē Abraham, Ndyuūs yeⁿē Isaac, ní Ndyuūs yeⁿē Jacob. Moisés miiⁿ ní nééⁿé dii'yá yā chí ndiī 'āā ntééⁿ nēⁿe yā n'diichi yā. ³³ Ní caⁿ'a Señor Ndyuūs chí yā 'iinyāⁿ: Tun'dáá ca'a di ndaacuú yeⁿē di caati naachi canéé dí chí chééndiī di nanááⁿ Dendyuūs. ³⁴ Cuaacu níiⁿ'nyuⁿ chí n'diichi chí ch'eēnu taavi chí 'iinyāⁿ yeⁿé chí snée yā yáⁿ'āa Egipto. N'giindiveéⁿ chí n'gai ya'ái yā. Ní caⁿ'á chí nadinguan'ái 'iinyāⁿ. Maan ní cuchí di. 'Úú dicho'ó dii na yáⁿ'āa Egipto.

³⁵ Moisés miiⁿ ní 'iinyāⁿ chí saⁿ'a diiⁿ sa chí cheenú yā chuva'āi yáⁿ'āa miiⁿ taachi caⁿ'a sa: ¿Dú'ú s'neeⁿ n'diī tan'dúúcā 'iintyéⁿē o juez? Maan ní Moisés miiⁿ Ndyuūs dicho'ó yā chí cuuvi yā saⁿ'a ntyéⁿē, ní nadinguan'ái yā 'iinyāⁿ. Dendyuūs diiⁿ yā chí canéé Moisés ndúúcū nduudu yeⁿé yā cucáávā ángel chí che'enaán yā yeⁿē Moisés na yáⁿ'á 'líiⁿ. ³⁶ Moisés cuayiivi taachi díiⁿ yā vaadī n'gíiⁿú ndúúcū señales na yáⁿ'āa Egipto, na nuūⁿ'nyáⁿ'ā chí nguuví Cuá'ā, ní na yáⁿ'āa cuuⁿ'máⁿ cheeti 'uuvi ngeecu ndúuyū, ní tun'dáá yā 'iinyāⁿ.

³⁷ Moisés miiⁿ chíiⁿ chí ngāⁿ'a yā ngiī yā 'iinyāⁿ Israel: Señor Dendyuūs yeⁿē yú caⁿ'á yā s'neéⁿ yā profeta chí caaⁿ'maⁿ nduudu yeⁿé yā nguaan ví't yú. 'Iinyāⁿ miiⁿ tan'dúúcā 'úú. Ní 'caandiveéⁿ nī yeⁿē 'iinyāⁿ profeta miiⁿ. ³⁸ Sáⁿ'a 'cūū Moisés 'cūū chí canee sa naati nduuvidaamá yā na yáⁿ'āa cuuⁿ'máⁿ ndúúcū ángel chí yaa'vi yā saⁿ'ā na yīcū chí nguuví Sinaí, ní canee sa ndúúcū chiida yú. Ní Dendyuūs ca'á yā nduudu yeⁿē vida chí tee sa s'uúúⁿ. ³⁹ Chiida yú ní nguée ch'iindiveéⁿ yā yeⁿē

Moisés miiⁿ ní chí'neéⁿ yā saⁿ'ā 'áámá lado, ní diviī yā vaanicadíinuuⁿ yeⁿē yā, ní neⁿé yā nanguεεcúndiī yā yáⁿ'āa Egipto. ⁴⁰ Ní caⁿ'á yā chíi yā Aarón 'iinyāⁿ chí chíi-da yú: Din'dái nī nús'uu dendyuūs s'eeⁿ chí cuuvi caⁿ'a yā vmnááⁿ yeⁿe yú caati Moisés 'cūū chí tun'dáa sa nús'uu yeⁿē yáⁿ'āa Egipto, nguée deenu yú de'ē chí ndúúcū sa. ⁴¹ Tuu'mi ní din'dái yā 'áámá ídolo 'itiindu 'líiⁿ yeⁿē 'díiⁿ'nguāⁿ chí n'duúⁿ yā 'iiti nátaí ní 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiti cuūchī 'líiⁿ ní ca'a yā ídolo miiⁿ tan'dúúcā sacrificio. Ní yeenú taavi yā caavā ntiinⁿ'nyuⁿ yeⁿē ta'ā saⁿ'ā s'eeⁿ. ⁴² Níicú Ndyuūs chívíi yā yeⁿē 'iinyāⁿ s'eeⁿ. Ní chí'neéⁿ yā 'iinyāⁿ s'eeⁿ chí i'teenú yā tanducuéⁿē cosa chí véé nanguuvi tan'dúúcā 'yáⁿ'ā ndúúcū 'iīyū, ndúúcū 'íiⁿ'nyúⁿ. 'Tíicā canee ngúúⁿ na libro yeⁿē Ndyuūs naachi ngúúⁿ profetas:

Ní diī 'iinyāⁿ Israel miiⁿ, ¿'áá tee nī 'úú 'iiti sacrificio chí 'āā 'níiⁿ'núⁿ nī ndúúcū dendú'ú na yaⁿ'āa cuuⁿ'máⁿ cheeti 'uuvi ngeecu ndúuyū?

⁴³ Nguée de'ē vee tee nī 'úú. Candée nī yaacū tíinūuⁿ yeⁿē ídolo Moloc, ndúúcū 'íiⁿ'nyúⁿ yeⁿē ndyuūs yeⁿé nī chí nguuví Renfán, ndúúcū cosa chuū chíⁿ chí din'dái nī chí cu'téenu nī. Níicú 'úú dicho'ó ndis'tiī táámá lado yeⁿē yáⁿ'āa Babilonia.

⁴⁴ Chiida yú s'eeⁿ ní canéé yeⁿé yā na yáacū tíinūuⁿ yeⁿé Ndyuūs chí caⁿ'ā nduucú yā na yáⁿ'āa cuuⁿ'máⁿ. Ní caⁿ'a Ndyuūs chíi yā Moisés miiⁿ chí din'dái sa yáacū tíinūuⁿ tan'dúúcā chí n'diichi sa. ⁴⁵ Chíⁿ yáacū tíinūuⁿ miiⁿ ní sta'a chiida yú s'eeⁿ ní candée yā ndúúcū Josué tiempo miiⁿ taachi sta'á yā yáⁿ'āa yeⁿē 'iinyāⁿ chí nguée 'iinyāⁿ yeⁿē ndaata Israel. Ndyuūs nadacaanú yā 'iinyāⁿ s'eeⁿ chí nguée 'iinyāⁿ yéⁿē ndaata Israel nanááⁿ chiida yú s'eeⁿ. Ní yaacū tíinūuⁿ snee ndúúcu yā ndii nguuví yeⁿē David miiⁿ. ⁴⁶ David miiⁿ nandaāca sa favor nanááⁿ Dendyuūs ní chíca sa chí din'dái sa yaacū ch'εete yeⁿé Ndyuūs chí i'téenu Jacob miiⁿ. ⁴⁷ Salomón nídin'dái sa yaacū ch'εete yeⁿē Dendyuūs. ⁴⁸ Naati Ndyuūs chí canéé yā na va'ai cheeti nguuví, nguée canéé yā na yaacu chí din'dái 'iinyāⁿ ndúúcū ta'á yā, ti tan'dúúcā chí ngaⁿ'ā profeta nduudu Dendyuūs tiempo chí chó'ōo:

⁴⁹ Nángúúví míiⁿ chí tan'dúúcā trono yeⁿé, ní yáⁿ'āa miiⁿ ní tan'dúúcā banco yeⁿē ca'á. ¿Dé'ē va'āi idin'dái dí yeⁿé? ngaⁿ'a Señor 'iivú Ndyuūs. O ¿de'e lugar chí ntaavi'tuūnuúⁿ?

⁵⁰ ¿'Áá nguée 'úú din'dái ndúúcū ta'á tanducuéⁿē dendú'ú?

⁵¹ Chééché tíiⁿ nī ní cheechí staava yeⁿé nī ní nduudí veéⁿ nī. Ndís'tiī ní nguée díiⁿ díveéⁿ nī yeⁿē Espíritu N'dai yeⁿē Ndyuūs cuen^e daāⁿ'maⁿ. Tan'dúúcā chiidá nī 'tiicá ntúúⁿ ndís'tiī. ⁵² ¿Du'u profeta chí caⁿ'a nduudu yeⁿē Dendyuūs chí chiidá nī nguée caⁿ'dáa yā chí ya'ái yā 'iinyāⁿ? Ní ch'iīⁿ'nuⁿ yā 'iinyāⁿ chí caⁿ'a yā vmnááⁿ vmnaaⁿ chí cuchí 'iinyāⁿ chí n'dai taavi. Ní 'iinyāⁿ miiⁿ chí n'dai taavi ndís'tiī ní sta'á nī 'iinyāⁿ ní ch'iīⁿ'núⁿ yā 'iinyāⁿ. ⁵³ Ndís'tiī ní sta'á nī ley chí tee ángeles ní nguée díiⁿ nī cumplir.

⁵⁴ Taachi ch'iindiveéⁿ saⁿ'ā s'uunⁿ chuū chí caⁿ'a Esteban nduuví taaⁿ n'dái sa na staava yeⁿē sa ní ndi-

itunuúⁿ ngé'é 'diiⁿyuⁿ sa contra yeⁿe Esteban. ⁵⁵ Naati Esteban miiⁿ ndiitu Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs che'enaáⁿ yā nanguuvi ní n'diichi yā Dendyuūs chi neené ngii 'yáⁿā ní n'diichi yā Jesús miiⁿ chi canéé yā lado yeⁿe honor yeⁿe Dendyuūs. ⁵⁶ Tuu'mi ní Esteban caⁿ'a yā: Cuin'díichí nī, inaáⁿ nanguuvi canda'āi 'íicú Daiyá Dendyuūs canéé lado yeⁿe honor yeⁿe Dendyuūs. ⁵⁷ Tuu'mi ní 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní 'caī yiicú yā ní n'gaadí yā veéⁿ yā ní tanducuéⁿe yā ndaá yā nanááⁿ Esteban. ⁵⁸ Ní tun'dáa yā saⁿ'ā yááⁿ miiⁿ ní chíitúú yā saⁿ'ā. Ní 'iⁿ'yāⁿ testigos s'neéⁿ yā cotón ná ca'a 'áámá saⁿ'ā 'dííⁿ chi nguuvi Saulo. ⁵⁹ Tuu'mi ní nga'a yā tuū Esteban. 'Iicu Esteban miiⁿ ní 'cai sá Ndyuūs ní ngaⁿ'ā sa: Señor Jesús, nánguái nī espíritu yeⁿe.

⁶⁰ Chiintii'ya sá ní 'caī yiicu sá: Señor, nguéé diiⁿ cuenta nī núnⁿndí 'cūú yeⁿe 'iis'tíí. Ní taachi caⁿ'ā sa chuū, ní ch'ií sa.

Saulo diiⁿ sa chi 'iⁿ'yāⁿ yeⁿe yaácū chéenu yā

8 Ní Saulo miiⁿ canee yiinú sa chi 'cuūvī Esteban miⁿ. Nguuvi miiⁿ n'deeé n'dái 'iⁿ'yāⁿ ní nduuvi taáⁿ yā yeⁿe 'iⁿ'yāⁿ ná yáacū chi canéé yááⁿ Jerusalén ni nducyaaca yā chi i'teenu Jesús cueⁿ'é 'muuⁿ cueⁿ'é miⁿyā. Chéenu yā cuaaⁿ na yáⁿāa Judea ndúú^{cū} yáⁿāa Samaria. Dámaⁿ apóstoles chi dichó'ó Dendyuūs nguεε chéenu yā. ² Saⁿ'ā s'eeⁿ chi n'dai nanááⁿ Dendyuūs candéé sa Esteban. Ní ch'iichi sá 'iⁿ'yāⁿ ní chεεcu taavi sá yēⁿe yā. ³ Saulo miiⁿ ní can'dáa sa 'iⁿ'yāⁿ chí ngeⁿe yaácū chi n'huūⁿ cá'ai sa 'iⁿ'yāⁿ. Chen'e sa ndúú va'ai nduu vā'āi ní candéé sa 'iⁿ'yāⁿ ndíí n'daataá ndíí saⁿ'ā. Ní n'gíí sa 'iⁿ'yāⁿ vácūú.

Caⁿ'a yā ndúúúú ngai na yááⁿ Samaria

⁴ 'Iⁿ'yāⁿ chi chéenu miiⁿ cheⁿ'é yā nduu yááⁿ nduu yááⁿ ní caⁿ'a yā ndúúúú ngai yeⁿe Jesucristo chi evangelio. ⁵ Tuu'mi ní Felipe miiⁿ can'dáa sa na yááⁿ Samaria ní ngaⁿ'a sa yeⁿe Cristo. ⁶ Ní nducyáácá 'iⁿ'yāⁿ ch'iindiveéⁿ niiⁿnyúⁿ yā de'ε ndu'ū chi ngaⁿ'ā Felipe miⁿ. Ch'iindiveéⁿ yā ní inaaⁿ yā señales chiiⁿ idií sa. ⁷ Neené 'yaaⁿ 'iⁿ'yāⁿ chí snéé yā ndúú^{cū} 'yúúné chi espíritus chi nguεε n'daacā yeⁿe yááⁿn'guiinūuⁿ tachí can'daa 'yúúné na cuerpo yeⁿe yā neéné 'cai espíritus. Ní neené 'yaaⁿ 'iⁿ'yāⁿ ndúú^{cū} ca'āi chi in'dúuví cuerpo yeⁿe yā ndúú^{cū} 'iⁿ'yāⁿ chí nguéé ngíicá ní nducyaacá yā nanduūvā yeⁿe yā. ⁸ 'Iⁿ'yāⁿ yeⁿe yááⁿ miiⁿ ní yeenú taaví yā.

⁹ Cánéé 'áámá saⁿ'ā chi nguuvi Simón chi déenu sa magia chi cuaaⁿ vmnaaⁿ neené diiⁿ sa na yááⁿ miiⁿ. Ní nginche'ei sá 'iⁿ'yāⁿ na yááⁿ Samaria. Ngaⁿ'ā sá ngii sa 'iⁿ'yāⁿ chí ch'εεte sa. ¹⁰ Chi'neéⁿ veéⁿ ndii n'gaiyáá ndii n'gεεte yā 'iⁿ'yāⁿ miiⁿ. 'Iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'á yā: Chuū poder ch'εεte yeⁿe Dendyuūs.

¹¹ Ní s'neéⁿ veéⁿ yā yeⁿe sa ti ndúú^{cū} artes magias yeⁿe sa neené 'nááⁿ chinnche'ei sá 'iⁿ'yāⁿ. ¹² Taachi 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí'téenu yā yeⁿe Felipe miiⁿ chí ngaⁿ'á yā ndúúúú ngai yeⁿe chí Ndyuūs ngaⁿ'á yā ntiⁿnyuⁿ ní yeⁿe ndúúúú ngai yeⁿe Jesucristo miiⁿ, tuu'mí chεēd-

inúⁿnⁿ ndii n'daataá ndii sáⁿ'ā 'iⁿ'yāⁿ. ¹³ S'teenú ntúūⁿ Simón. Chεēdinúⁿnⁿ sa. 'Áámá cānee sa ndúú^{cū} Felipe. Taachi n'diichi sa señales ndúú^{cū} vaadī n'giinu ch'εεte chí diiⁿ Felipe miiⁿ tuu'mi ní cheⁿ'e yiinu sá.

¹⁴ Taachi ch'iindiveéⁿ apóstoles chí dichó'ó Dendyuūs chí snéé yā yááⁿ Jerusalén chí 'iⁿ'yāⁿ yeⁿe yááⁿ Samaria i'téenu yā nduudú yeⁿe Dendyuūs miiⁿ, dichó'ó yā Pedro ndúú^{cū} Juan miiⁿ. ¹⁵ Taachí ndaa 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tuu'mi caⁿ'angua'á yā cáávā 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí cuuvi dííⁿ yā recibir Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs, ¹⁶ ti Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs miiⁿ 'āā cuéé caⁿ'ā nanááⁿ ndii 'áámá 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Dámaⁿ chí chεēdinuūⁿnⁿ núuⁿ yā ndúú^{cū} chí duuchi Jesús miiⁿ. ¹⁷ Apóstoles sn'duú yā ta'a yā vmnaaⁿ yeⁿe 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní dííⁿ yā recibir Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs.

¹⁸ Taachi Simón n'diichī sa chí cáávā chí sn'duu tá'ā apóstoles dííⁿ yā recibir Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs, tuu'mi ní caⁿ'a sa chí ca'a sa tuumī. ¹⁹ Ní caⁿ'ā sa: Tée tuúⁿ nī poder 'cūú 'úú ní 'āā du'ú núuⁿ chí cun'duú ta'á vmnaaⁿ yeⁿe, 'iⁿ'yāⁿ miiⁿ cunéé yā ndúú^{cū} Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs.

²⁰ Tuu'mi ní Pedro miiⁿ caⁿ'a sá chí sa 'iⁿ'yāⁿ: Túumī yeⁿe di 'cuiinú ndúú^{cū} di caati nacádiinuuⁿ di chí regalo yeⁿe Ndyuūs ní ndúú^{cū} tuumī cuai di. ²¹ Nguéé ituneéⁿ di ndíí nguéé ndúú suerte yeⁿe di na asunto 'cūú ti staava yeⁿe di nguéé n'daacā nanááⁿ Dendyuūs. ²² Ndáácádáámí dí yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe di, ní caaca di Dendyuūs ti neⁿe Ndyuūs nadäch'εεcú yā yeⁿe di chí nacádiinuuⁿ di na staava yeⁿe di. ²³ Ti 'úú inaáⁿ dii ní cunee di na vaadī nguεε yeⁿe di. Ní n'dεē chíichí di ndúú^{cū} nuuⁿndi yeⁿe di.

²⁴ Tuu'mi ní Simón nan'guεεcútaⁿ'ā sa yeⁿe yā ní caⁿ'ā sa: N'dí caacá nī Señor caavā 'úú chí nadach'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿe ti mar 'áámá chí ngaⁿ'a nī nguéé chíí nanááⁿ yeⁿe 'úú.

²⁵ 'Iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caⁿ'a cuaacú yā nduudu yeⁿe Ndyuūs miiⁿ. Ní caⁿ'a yā yeⁿe evangelio chí ndúúúú ngai yeⁿe Cristo. Ní cueⁿ'e yā ndíí neéné n'deeé yááⁿ yeⁿe yáⁿāa Samaria. Ní ndaa ntúuⁿ yā na yááⁿ Jerusalén miiⁿ.

Felipe ndúú^{cū} saⁿ'a yeⁿe yáⁿāa Etiopía

²⁶ 'Áámá ángel yeⁿe Señor miiⁿ yaa'vi yā Felipe ní caⁿ'a yā: Nducuééⁿ dí ní cuéⁿ'é dí ndii cuaaⁿ ndiia sur na yúúní chí nga'ai yeⁿe yááⁿ Jerusalén ndii yááⁿ Gaza. Yúúní miiⁿ ní cho'ó na yáⁿāa cuūⁿmáⁿ. ²⁷ Tuu'mi ní Felipe miiⁿ nducueeⁿ sá ní cueⁿ'e sa. Ní chó'ó chí 'áámá saⁿ'a yeⁿe yáⁿāa Etiopía canuuⁿ sa yúúní ní sáⁿ'ā miiⁿ eunuco. Saⁿ'ā miiⁿ chí idiíⁿ sá ntiⁿnyuⁿ yeⁿe n'daataá reina chí duuchi Candace. Saⁿ'ā miiⁿ ní diiⁿ sa cuidado nducuéⁿe tuumī yeⁿe reina. Ndaa sa yááⁿ Jerusalén miiⁿ chí diiⁿ sa chí cu'teenu sá Ndyuūs. ²⁸ Nanguεε-cunééⁿ sá yááⁿ yeⁿe yā ní ch'iindí sa na carreta yeⁿe sa. Ní n'geeⁿ sa libro yeⁿe Ndyuūs naachi profeta Isaías chí caⁿ'a nduudu Dendyuūs tiempo chí chó'ó. ²⁹ Ní Espíritu miiⁿ ní ngaⁿ'a yā ngii yā Felipe miiⁿ: Cueⁿ'e di ní ndaa niiⁿndi di na carreta 'cūú.

³⁰ Ní Felipe miiñ cuen'e sa ngeenū sa ni ch'iindiveeñ sa chi n'geen sa'n'a miiñ naachi dinguūñ profeta Isaías miiñ. Ní ca'n'a sa: ¿Áá túmícadiinuuñ nī chi n'geen nī?

³¹ Sa'n'a miiñ ca'n'a sa: ¿Taacā cuuvi díñ ti mar 'áámá 'iinyāñ nguéeñ ngi'cueeñ yā 'úú? Ní ne'n'e sa chi Felipe miiñ caa sa ní 'cuūndī sa ndúucu sa.

³² Naachí n'geen sa ye'n'e Escritura, chuū chii:

Tan'dúúcā 'iiti cuūchī candée yā 'iiti ní 'caan'núñ yā 'iiti. Tan'dúúcā 'iiti cuūchī 'lín nguéeñ ngii n'gai tī taachi ngí yā duudú tī 'tíicā nguéeñ n'dai yā cheendi yā.

³³ Caati ndiicuun yā 'iinyāñ n'dái yā ní nguéeñ ca'a sa justicia ye'n'e yā; ¿du'u caan'mañ ye'n'e ndaatá ye'n'e yā? Caati divíi 'iinyāñ vida ye'n'e yā na in'yeendī.

³⁴ Sa'n'a eunuco nan'guεεcútañ'a sa ní ca'n'a sa chii sa Felipe miiñ: Ngiiicā chi cuuvi nī 'úú: ¿Du'ú ye'n'e chi ca'n'a profeta 'túúcā? ¿Áá ye'n'e mañ yā o ye'n'e taama 'iinyāñ?

³⁵ Tuu'mi ní Felipe miiñ nan'guεεcútañ'a sa. Tucáñ sa ye'n'e libro 'cūū ní ca'n'a sa ye'n'e evangelio chi ndúúdú ngai ye'n'e Jesús. ³⁶ Canúun yā yúúní chíí cuen'e yā ndaá yā naachi vεε nuūññ. Ní ca'n'a sa'n'a eunuco: 'Muun ní vεε nuūññ. ¿De'ε cucáávā chi nguéeñ cuεedinúññ?

³⁷ Felipe miiñ ngañ'a sa: Nduuti chi i'téénú nī ndúúcū nún'mán staava ye'n'e nī tuu'mí cuuvi cuεedinuūññ nī. Nan'guεεcútañ'a sa ye'n'e yā ni ngañ'a sa: I'teenú chi Jesucristo miiñ ní Daiyá Dendyuūs 'iinyāñ.

³⁸ Ní ca'n'a sa chi cuéendii carreta. Nduu 'uuví yā, Felipe ndúúcū eunuco cuen'e yā naachi véé nuūññ ní chεedinuūññ sa. ³⁹ Taachí cuícheε yā naachi véé nuūññ Espíritu N'dai ye'n'e Ndyuūs candēε Felipe miiñ. Ní sa'n'a eunuco 'āā ntéé n'diichi sa sa'n'a. Ní cuinañ'a sa ní yeenú taavi sa. ⁴⁰ Felipe miiñ ndaaca sa na yāñ Azoto. Cho'o sá nduu yāñ nduu yāñ ndii ndaā sa yāñ Cesarea ní ca'n'a sa ye'n'e evangelio chi ndúúdú ngai ye'n'e Jesucristo nanáñ tanducuén'e 'iinyāñ ye'n'e yāñ miiñ.

Saulo ndaacadaami sa ye'n'e nuūñndī ye'n'e sa ní i'téenu sa

(Hch. 22.6-16; 26.12-18)

9 Taachi Saulo taañ sa ní yaāvī yuudu sa ye'n'e chí 'cuūví 'iinyāñ chi i'téenu yā Señor Jesucristo, ndaa sá nanáñ chiiduú ch'εεte cá ye'n'e 'iinyāñ Israel. ² Ní chii sa carta s'een chí 'cuun'miñ sá nanáñ 'iinyāñ ye'n'e yaācu sinagogas ye'n'e yāñ Damasco chí ndúútī chi ndaācā sa sa'n'a o n'daataá miiñ ye'n'e Yúúní ye'n'e vaadī i'téenu ye'n'e Jesucristo miiñ cúúví díñ sa nandée sa 'iinyāñ chi preso yā ní ndaa yā na yāñ Jerusalén.

³ Taachi canúun sá yúúní míñ taachi 'āā cháā ndaa sa yañ Damasco dácānaāñ chiiya 'áámá deεvé ye'n'e nanguuvi naachi canée sa. ⁴ Taachí sndeεve sá ná yañāa miiñ ch'iindiveeñ sa 'áámá nduudu chi ngañ'a: Saulo, Saulo, ¿de'ε cúúví chí nn'daā di 'úú?

⁵ Sa'n'a miiñ ní cañ'a sa: ¿Du'ú n'diī, Señor? Tuu'mi ní ngañ'a yā: 'Úú Jesús chi n'daā dī. Nguéeñ n'daacā chi díñ di ti díñ di tan'dúúcā 'iiti chi ca'a ca'a tī na yáñ'a cuiñnyuñ.

⁶ Saulo miiñ ní in'duuví sa, ní 'va'a sa, ní ca'n'a sa: Señor, ¿de'ε né'n'e nī chi díñ? Señor Jesús miiñ ngañ'a yā

ngii yā sañ'a: Nducueeñ dí ní cuen'e di yāñ, ní cuuví yā dí de'ε díñ di.

⁷ Ní 'iinyāñ chi cuen'e ndúúcū Saulo neé yā n'giñu yā. N'giindiveeñ cuaacú yā nduudu ti nguéeñ du'ū vεε inaañ yā. ⁸ Tuu'mi ní Saulo nducueeñ sá ná yáñāa miiñ naachi chí ndεeve sá. Nán'guaañ sa nduutináañ sa naati nguéeñ inaañ sa. Candéeñ neeñ yā ta'ā sa, ní ndaā sa yāñ Damasco. ⁹ Miiñ ní canee sa 'iinyāñ nguuvi ní nguéeñ inaañ sa, ní nguéeñ che'e sa, ní nguéeñ chí'i sa.

¹⁰ Na yāñ Damasco canéeñ 'áámá sa'n'a chí n'geen chí i'téenu sa Jesucristo chí nguuvi sa Ananías. Tuu'mi ní Señor Jesús miiñ ní cañ'a yā chí yā sañ'a na visión ye'n'e sa: Díi Ananías. Ananías miiñ nan'guεεcutáñ'a sa: Señor, 'úú canéeñ.

¹¹ Ní Señor Jesús miiñ ngañ'a yā ngii yā sañ'a: Nadacueeñ di ní cuen'e di yúúní chí nguuvi Cuaacú miiñ ní in'nuun dí vaacu Judas. Miiñ canéeñ 'áámá sa'n'a chí nguuvi sa Saulo ní sáñ'a ye'n'e yāñ Tarso. N'diichí nī, sañ'a miiñ ngañ'angua'á sa. ¹² Ní Saulo miiñ n'diichi sa na visión ye'n'e sa 'áámá sañ'a chí nguuvi sa Ananías. Ní Ananías miiñ cho'o sá cuaañ chεeti va'āi ní chí n'duūñ sá tá'a sá vmnáañ ye'n'e Saulo, ní ninguañ nduutináañ sa. 'Tíicā n'diichi Saulo miiñ na visión ye'n'e sa.

¹³ Naati Ananías miiñ nan'guεεcutáñ'a sa: Señor Jesús, n'giindiveeñ chí neené ngañ'a 'iinyāñ ye'n'e sáñ'a 'cūū. Sañ'a miiñ ní nguéeñ n'daacā díñ sa ndúúcū 'iinyāñ chí i'téenu Jesucristo na yāñ Jerusalén. ¹⁴ Chiiduú n'geεte ye'n'e Israel ca'á yā poder Saulo miiñ chí cuta'a sa ní candēε sa vácūū 'iinyāñ chí ngañ'angua'á yā ndúúcū chí duuchi Cristo.

¹⁵ Señor miiñ ngañ'a yā ngii yā sañ'a: Cunañ'a di. Sañ'a miiñ 'úú ndεévé sañ'a chí candēε sa chí duuchi nanáñ 'iinyāñ s'leen chí nguéeñ 'iinyāñ ye'n'e ndaata Israel ndúúcū rey s'leen ndúúcū 'iinyāñ Israel. ¹⁶ Ti 'úú 'cuun'miñ naañ sa chí cánée chí 'cuenu sa cuuvi caavā 'úú.

¹⁷ Tuu'mi ní cuen'e Ananías ní chindaā sa va'ai ní sn'duū sa ta'a sa vmnáañ ye'n'e Saulo. Ní cañ'a sa: Díí, Saulo hermano, Señor Jesús miiñ chí che'enañ yā ye'n'e di na yúúní chí cuchí di. 'Iinyāñ miiñ dichó'o yā 'úú 'fícú cuuvi nanguañ nduutináañ di. Ní cuuvi cuūtū di ndúúcū Espíritu N'dai ye'n'e Ndyuūs.

¹⁸ Hora miiñ chiiya na nduutináañ sa cosa tan'dúúcā díñmáñ 'yaācā ní inguañ nduutináañ sa. Nacueeñ sá ní chεedinuūññ sa. ¹⁹ Taachí che'ε sa yuūndū miiñ nndaaca tīñú sa. Saulo miiñ cánée sá nguuvi chí ch'εεtine sa ndúúcū 'iinyāñ s'leen chí i'teenú yā Cristo chí snée yā yāñ Damasco.

Saulo ngañ'a sa nduudu cuaacu na yāñ Damasco

²⁰ Cuayivi míñ chí'cueeñ sa ye'n'e Cristo na yaācū sinagoga. Ní ngañ'a sa 'iinyāñ miiñ chí Cristo ní Daiya Dendyuūs. ²¹ Nducyáácá 'iinyāñ chí ch'iindiveeñ yā che'n'e yiinú yā ní ngañ'a yā: ¿Áá nguéeñ sáñ'a 'cūū chí n'gaā'vā sa ndúúcū 'iinyāñ chí ngañ'angua'á yā ndúúcū chí duuchi Cristo na yāñ Jerusalén? ¿Áá nguéeñ cáāvā chí chí chí cuchí sáñ'a 'cūū chí candēε sa 'iinyāñ 'cuεε chí chí yā nanáñ chiiduú n'geεté ye'n'e Israel?

²² Saulo miiñ ditiñnú taavi sa. Ní véé 'uuvi nadacádi-inúuñ 'iinyāñ yeñ'e Israel yeñ'e yáañ Damasco. Sañ'ā miiñ ní ch'iñ'i sá chi Jesús miiñ chí Cristo.

Saulo nanguáñ'ai yā yeñ'e 'iinyāñ Israel s'een

²³ Cheēñū n'deēe nguuví ní 'iinyāñ Israel s'een nduuvidaamá yā ní ndeé yā chi 'caañ'nuñ yā Saulo. ²⁴ Saulo 'āā deenu sa dē'ē chi neñ'e diñ yā. 'Iinyāñ s'een ní ch'ēt-inée yā cuidado cheendi va'āi yeñ'e pared yeñ'e yáañ miñ ndii nguuví ndíi n'gaan ti cuuvi 'caañ'núñ yā sán'ā. ²⁵ Tuu'mi ní 'iinyāñ s'een chi i'teenú yā Cristo ní tun'dáa yā sañ'ā chēeti va'ai n'gaan. Ní s'núuñ yā sañ'ā chēeti 'áámá 'cuéētē. Tun'dáa yā sañ'ā na tiññ pared yeñ'e yáañ miiñ i'cuáa yā sañ'ā ndúúcu 'cuéētē.

Saulo na yáañ Jerusalén

²⁶ Taachi ndaā Saulo na yáañ Jerusalén neñ'e sa nduuvidaama sa ndúúcu 'iinyāñ s'een chi i'téenu yā Cristo. Nducyáacá yā ní 'va'a yā sañ'ā ti nguéé i'téenu yā chi i'teenu sañ'ā miiñ. ²⁷ Tuu'mi ní Bernabé ndáa yā ndúúcu sa nanáañ apóstoles chi dichó'ó Dendyuūs. Ní chii yā 'iinyāñ s'een táacā n'diichi Saulo miiñ Señor Jesús na yúúñ. Ní Señor yaa'vi yā sañ'ā. Ní 'túuca cañ'ā Saulo miñ nduudu cuaacu yeñ'e Jesús miiñ na yáañ Damasco, ní nguéé ndúúcu vaadī 'va'ā. ²⁸ Saulo miiñ canee sa ndúúcu 'iinyāñ s'een yáañ Jerusalén miiñ. ²⁹ Cañ'ā sa nduudu cuaacu yeñ'e Señor Jesús nguéé ndúúcu vaadī 'va'ā. Ní n'deēe n'dái ngañ'ā sa ndúúcu 'iinyāñ chi nguéé ndaata Israel naati 'iinyāñ s'uúñ nacádiinúñ yā chi 'caañ'núñ yā Saulo. ³⁰ Taachi hermanos chicádiinuuñ yā chuū, candéε yā Saulo ndii yáañ Cesarea, ní dichó'ó yā sañ'ā yáañ Tarso.

³¹ Tuu'mi ní nducyaaca yáacū canéé d'íiñ tan'dúúca ná yáñ'āa Judea ndúúcu yáñ'āa Galilea ndúúcu yáñ'āa Samaria. Ní ngi'cueeñ yā ná nduudu cuaacu ní chi ch-icá yā ná vaadī i'teenu yeñ'e Señor Jesús miiñ. Ní Espíritu N'dai yeñ'e Ndyuūs miiñ ca'á yā vaadī diituú 'iinyāñ s'een, ní ch'iyaan yā.

Sañ'ā Eneas nanduuvá yeñ'e sa

³² Chiñ chū Pedro miiñ ní cuen'e yā nduu cuáañ ndaa yā ntúuñ yā naachi snéé 'iinyāñ chi i'téenu na yáañ Lida. ³³ Ní ndaaca yā 'áámá sañ'ā chi nguuví sa Eneas. 'Āā níñ'ñ'ñ' nduūyū chi canee sa na cama. Ní sañ'ā canee sa ndúúcu ca'āi chi in'dúuví cuerpo yeñ'e sa. ³⁴ Ní cañ'ā Pedro miiñ: Eneas, Jesucristo miiñ ní diñ yā chi nduūvā yeñ'e di. Nacueeñ di ní cuta'a di yivē yeñ'e di. Hora miiñ nūuñ nacueeñ sá. ³⁵ Nducyáacá 'iinyāñ chi snéé yā na yáañ Lida ndúúcu yáañ Sarón n'diichí yā sán'ā 'cūū. 'Iinyāñ s'een ndaacadaamí yā ní ch'i'téenu yā Ndyuūs Señor.

Nadacuéñ yā tán'ā Dorcas yeñ'e nguuañ tían'ā

³⁶ Canéé 'áámá n'daataá chi i'teenu Jesucristo na yáañ Jope chi nguuví tá Tabita chi neñ'e caañ'mañ ndúúcu dá-vaacu griego Dorcas. Tá 'cūū neené n'daacā diñ tá ní ca'á tá limosnas. ³⁷ Nguuví miiñ ní chiitā tá ní ch'iñ ta.

Ch'iinu naañnú yā cuerpo yeñ'e tán'ā ní chin'diiti yā cuerpo yeñ'e tán'ā na 'áámá sala. ³⁸ Yáañ Lida miiñ canéé miiñnúñ ná yáañ Jope. 'Iinyāñ s'een chí i'téenu Jesucristo ch'iindiveeñ yā chi Pedro canéé sá miiñ. Dichó'ó yā na 'uuvi sán'ā chi cañ'ā sa cuuvi sa Pedro. Nguéé cuuvi 'naañ di ní chiñ di naachi sneé 'nū.

³⁹ Tuu'mi ní Pedro miiñ ní ncueeñ sa ní cuen'e sa ndúúcu yā. Taachi ndaā sa miiñ candéε yā sañ'ā na sala naachi ndúúvidaama nducyaaca n'daataá nguá'āa. Ngēecu yā ní n'g'iñ'i yā ntúuñ yā camisas yeñ'e yā ndúúcu vestidos yeñ'e yā chi Dorcas miiñ din'dái tá taachí canduūchi tá. ⁴⁰ Tun'dáa Pedro nducyaaca yā chuva'āi. Pedro miiñ chiñtiñ'yā yā ní cañ'angua'ā yā, ní nguēcundíi yā naachi canéé cuerpo yeñ'e tían'ā ní cañ'ā yā: Tabita, nacuéñ di. Tan'ā miiñ ní nn'guaañ tá nduutinaañ tá ní taachi n'diichi tá Pedro, 'nuññ ndii tá. ⁴¹ Pedro miiñ ní ca'ā sa ta'ā sa tán'ā miiñ ní nadacuéñ sa tán'ā. Tuu'mi ní n'gañ sa 'iinyāñ chí i'téenu yā Ndyuūs miiñ ndúúcu n'daataá nguá'āa. Ní ch'iñ'i sa tán'ā náañ 'iinyāñ chí 'āā canduūchí ta. ⁴² Nducyáacá 'iinyāñ yáañ Jope ch'iindiveeñ yā chuū. Ní neené 'yaañ yā s'téenu yā Señor miiñ. ⁴³ Ní chó'oo chí Pedro miiñ canéé yā 'áámá tiempo na yáañ Jope na vaacu 'áámá sañ'ā chí nguuví Simón chí idicuuññuñ sa díñmáñ 'iiti.

Pedro ndúúcu Cornelio

10 Cánéé 'áámá sañ'ā na yáañ Cesarea chí nguuví sa Cornelio. Sañ'ā miiñ capitán yeñ'e 'áámá taañ soldado chí nguuví Italiano. ² Sañ'ā miiñ ní n'dai taavi sa ní i'téenu sa Dendyuūs ndúúcu nducyaaca 'iinyāñ na vaacu sá. Sañ'ā miiñ néené nga'a sa limosnas yeñ'e 'iinyāñ chí nguá'āa yeñ'e na yáañ. Cuen'é daañ'mañ ngañ'angua'ā sa Ndyuūs. ³ Sán'ā 'cūū ní claro n'diichi cuaacú sa ná 'áámá visión tan'dúúca chí n'gēecu 'iinnuñ yeñ'e nguuví miiñ. 'Áámá ángel yeñ'e Dendyuūs chindáa yā naachi cánéé sa miiñ. Ní ngañ'ā ángel ngii yā sañ'ā: Díí, Cornelio.

⁴ Sán'ā miiñ ní ch'iñ'ñ'ñ' cuaacú sa ndúúcu vaadi 'va'ā, ní cañ'ā sa: ¿Du'u n'diñ, Señor? Ní ngañ'ā ángel ngii yā sañ'ā Cornelio: Chiñ chí ngañ'angua'ā di ndúúcu limosnas chí nga'ā di, Dendyuūs n'giindiveeñ yā ní nan'gaacú yā dii. ⁵ Ángel ngañ'ā yā ngii yā Cornelio: Dicho'ó di 'iinyāñ s'een na yáañ Jope ní diñ di chí cuchí sañ'ā Simón chí nguuví sa Pedro. ⁶ Sán'ā 'cūū ní canee sa na vaacu sán'ā chí nguuví Simón, sañ'ā chí idicuuññuñ sa díñmáñ 'iiti. Va'ai yeñ'e sañ'ā miiñ canéé niññuñ na nuññ'ñ'yáñ'ā. Sañ'ā miiñ cuuvi sa díí dē'ē chí diñ di.

⁷ Cuen'e ángel chí cañ'ā yā ndúúcu Cornelio, nícu Cornelio miiñ ní 'cai sa 'uuví sañ'ā chí diñ mandado yeñ'e sa ndúúcu 'áámá soldado chí i'téenu Dendyuūs chí snéé ndúúcu sa. ⁸ Dichó'ó sa 'iinyāñ s'een yáañ Jope taachí chíñ'ñ' cañ'ā sa tanducuéñ'ē chí chó'oo.

⁹ Chidēεε táama nguuví taachí snúuñ yā yúúñ ní taachí snee niññuñ yā yáañ miiñ Pedro miiñ nchēε sa tiñ va'āi chí caañ'mañ'angua'ā sa tan'dúúca chí n'gēecu ndichúuví nguuví. ¹⁰ Sañ'ā miiñ ndaa cuiicú sá. Ní neñ'e sa chēe sa naati nuñmáñ ne'ē chí idin'dái yā chí chēe sa miiñ, n'diichi sa 'áámá visión. ¹¹ N'diichi sá nanguuvi

chi candá'āi ní cuich'ééⁿ nanguuvi 'áámá cosa tan'dúúca 'áámá tiinūⁿ ch'εεε chi n'déé chíichí nduū cúūⁿ esquinas cuch'ééⁿ cuaacu na yá'āa miiⁿ. ¹² Ní miiⁿ ní n'diichi sa nducyaaca naaⁿ 'iiti chí cuuúⁿ ca'a tī chí véé ná yá'āa ndúúcu nducyaaca naaⁿ cúú ndúúcu 'yaada chí véé nanguuvi. ¹³ Ní ndaā 'áámá nduudu ní ca'a: Díí Pedro, nducueeⁿ di, 'caaⁿ'nuⁿ di ní che'e di.

¹⁴ Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní ca'ⁿā sa: Nguéé, Señor. Mar 'áámá chí vaatī ndúúcu chí nguεε n'daacā, nguéé che'é.

¹⁵ Yáá'ví ntuūⁿ nduudu miiⁿ ndiichi ndii 'úúví cuuvi ní nga'a: Chuū chí nadindεεvé Ndyuūs miiⁿ, nguéé caaⁿ'maⁿ di yeⁿ'ē chí vaatī.

¹⁶ Chuū ní chíi 'iīⁿūⁿ cuuvi ní tiinūⁿ miiⁿ cuinaⁿā ntúūⁿ nanguuvi. ¹⁷ Naachí Pedro miiⁿ nadācadíínuuⁿ sa yeⁿ'ē visión de'ε chí neⁿ'ē caaⁿ'maⁿ, tuu'mi ní 'iīⁿyāⁿ s'eeⁿ chí nadicho'ó Cornelio, 'iīⁿyāⁿ s'eeⁿ itiingúúneⁿ yā tíí va'ai yeⁿ'ē Simón. Ní ndaa yā cheendi va'āi. ¹⁸ Ní 'cai yā ní ntínguuneⁿ yā: ¿Áá miiⁿ canee Simón chí nguūví sa Pedro? ¹⁹ Taachi 'āā chicadíínuuⁿ Pedro yeⁿ'ē visión chí n'diichi sa Espíritu N'dai yeⁿ'ē Ndyuūs miiⁿ nga'a ngii sa'ⁿā: Cun'diichí dí. 'Iīⁿūⁿ sa'ⁿā in'nuuⁿ sá díi. ²⁰ Nducueeⁿ dí ní nangua'ai di ní nguéé n'deē nacadíínuuⁿ di chí ca'ⁿā di nduucú yā, tí 'úú dichó'ó 'iīⁿyāⁿ.

²¹ Tuu'mi ní ca'āi Pedro miiⁿ ní cueⁿ'ē sa naachí snéé 'iīⁿyāⁿ s'eeⁿ chí dichó'ó Cornelio, ní ca'ⁿā sa: N'diichi ní. 'Úú sa'ⁿā chí in'nuuⁿ ní. ¿De'ē cáávā chí cuchíí ní?

²² 'Iīⁿyāⁿ s'eeⁿ ní ca'ⁿā yā: Cornelio, capitán romano, 'áámá sa'ⁿā chí n'dái taavi ní i'téenu sa Dendyuūs. Sá'ⁿā miiⁿ, 'iīⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ déenu yā chí sa'ⁿā miiⁿ n'daacā n'dai sa. Sa'ⁿā miiⁿ ní ca'ⁿā 'áámá ángel yeⁿ'ē Ndyuūs chíi yā sa'ⁿā, chí neⁿ'ē yā chí ndaa ní na vaacú yā ní 'caandiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'ē ní.

²³ Tuu'mi ní Pedro miiⁿ 'cai yā sa'ⁿā na vaacú yā ní ca-nee sa ndúúcu yā. Chidεεε táámá nguuvi miiⁿ nacueeⁿ sá ní cueⁿ'ē sa ndúúcu yā. Ní cueⁿ'ē n'duuvi hermanos yeⁿ'ē yāā Jope miiⁿ ndúúcu sa.

²⁴ Táámá nguuvi míⁿ ndaā yā yāā Cesarea. Ní Cornelio cunee ngííⁿú yā. Ní 'cai yā 'iīⁿyāⁿ yeⁿ'ē yā ndúúcu nducyaaca 'iīⁿyāⁿ chí amigo chí n'dai ndúúcu yā ní nduuvidaama nducyaaca yā. ²⁵ Taachí ndaā Pedro miiⁿ, can'daā Cornelio miiⁿ ní dííⁿ yā recibir sa'ⁿā s'eeⁿ. Chintíí'yā yā na ca'a Pedro míⁿ ní chí'téenu yā 'iīⁿyāⁿ. ²⁶ Pedro miiⁿ nadacuéⁿ sa Cornelio miiⁿ ní ca'ⁿā sá chíi sa 'iīⁿyāⁿ: Nacueeⁿ dí. 'Úú sa'ⁿā ntúūⁿ 'úú.

²⁷ Ní neⁿ'ē chí indeé yā ndúúcu sa ní candéε yā sa'ⁿā cheeti va'āi. Nééne 'yaaⁿ yā nduuvídáámá yā miiⁿ. ²⁸ Ní ca'ⁿā Pedro: Ndís'tiī ní deenu ní chí nguéé n'daacā chí 'áámá sa'ⁿā Israel nduuvídáámá sá o ndaa iīⁿ'nuuⁿ sá ndúúcu 'iīⁿyāⁿ chí nguéé 'iīⁿyāⁿ yeⁿ'ē ndaata Israel. Ndyuūs ní ch'iīⁿ yā 'úú chí nguéé canéé chí caaⁿ'maⁿ yā mar 'áámá sa'ⁿā vaatī sa o chí nguéé n'daacā sa.

²⁹ Taachí Dendyuūs 'cai yā 'úú, núúⁿ ndaā. Maaⁿ ní in-tínguuneⁿ ndís'tiī: ¿De'ē neⁿ'ē ní 'úú chí cuchíi?

³⁰ Tuu'mi ní Cornelio ca'ⁿā yā: Maaⁿ cuūⁿ ngūūví chí 'āā hora 'cūū nūⁿ chí n'gεεcu 'iīⁿúⁿ chíiⁿū taachi 'āā cuéé ca'diinú, cucáávā chí ngaⁿ'angua'á na vaacú.

N'díichí 'áámá sa'ⁿā. Neené ngii 'yá'ⁿā catecai sa. ³¹ Ní nga'ⁿā sa ngii sa 'úú: Díí Cornelio, chííⁿ chí caⁿ'angua'á di ndúúcu limosnas yeⁿ'ē di Dendyuūs n'giindiveéⁿ yā ní nan'gaacu yā. ³² Díí, dichó'ó di sa'ⁿā na yāā Jope ní díiⁿ di chí chíi Simón chí nguuvi Pedro miiⁿ. Sa'ⁿā miiⁿ cánéé sa na vaacu sa Simón, sa'ⁿā chí idicúúⁿ dífⁿmán 'iiti. Vaacu sa iīⁿ'nuuⁿ ná nuūⁿnī'yá'ⁿā. Taachí ndaa sa'ⁿā miiⁿ ní yaa'vi sa díí. ³³ Tuu'mi ní Cornelio ngāⁿ'ā yā ngii yā Pedro: Hora miiⁿ dichó'ó 'iīⁿyāⁿ cáávā dí. N'dááca díiⁿ di chí cuchíi di. Maaⁿ ndúcyaacá 'nū ní snéé 'nū 'muuⁿ ndúúcu Dendyuūs. Ní sneé 'nū chí 'caandiveéⁿ 'nū tanducuéⁿ'ē chí Dendyuūs ca'ⁿā yā chíi yā díi.

³⁴ Tuu'mi ní Pedro nga'ⁿā sa ngii sa: Maaⁿ ní, 'úú tu-umicadiinúⁿ chí Ndyuūs ní neⁿ'ē yā nducyaaca 'iīⁿyāⁿ daama daama. ³⁵ Nducyáácá 'iīⁿyāⁿ yeⁿ'ē nducyaaca yá'ⁿāa chí i'téenu yā Dendyuūs ní díiⁿ yā n'daacā ní Ndyuūs ní 'cuaáⁿ yā 'iīⁿyāⁿ. ³⁶ Ndyuūs ní dichó'ó yā 'áámá nduudu yeⁿ'ē yā nanááⁿ 'iīⁿyāⁿ yeⁿ'ē Israel. Ca'ⁿā yā nduudú ngai yeⁿ'ē evangelio ní véé vaadi 'dííⁿ cucáávā Jesucristo. 'Iīⁿyāⁿ 'cūū Señor 'iivú Ndyuūs yeⁿ'ē nducyáácá 'iīⁿyāⁿ. ³⁷ Ndís'tiī ní déenu ní nduudu chí ca'ⁿā yā nuūⁿmán yá'ⁿā Judea. Tucá'a yā ndii yá'ⁿā Galilea, cuayiivi chíiⁿú chí ca'ⁿā Juan yeⁿ'ē chí cheedin-uūⁿniⁿ yā. ³⁸ 'Tíicā Dendyuūs tee yā Jesús yeⁿ'ē yāā Nazaret Espíritu N'dai ndúúcu poder. Jesús miiⁿ ní chíi yā dííⁿ yā chí n'daacā. Ní dííⁿ yā chí nduuvā yeⁿ'ē nducyáácá 'iīⁿyāⁿ chí canéé yā ndúúcu espíritus yeⁿ'ē yááⁿnguiinūⁿ caatí Ndyuūs miiⁿ canéé yā ndúúcu Jesús. ³⁹ Ní nús'uū ní testigo 'nū yeⁿ'ē tanducuéⁿ'ē chí Jesús dííⁿ yā na yá'ⁿā Judea ndúúcu na yāā Jerusalén. 'Iīⁿyāⁿ s'eeⁿ miiⁿ ní chíiⁿ'nuⁿ yā 'iīⁿyāⁿ. Ní chí'néé'nga'á yā 'iīⁿyāⁿ na 'áámá yá'ⁿā. ⁴⁰ Jesús 'cūū Ndyuūs nadicuéⁿ yā 'iīⁿyāⁿ yeⁿ'ē nguaaⁿ tiná'ⁿā ndiichi ndii 'ííⁿúⁿ nguuvi miiⁿ ní dííⁿ yā chí che'enaáⁿ yā nguaaⁿ 'iīⁿyāⁿ. ⁴¹ Nguéé che'enaáⁿ yā yeⁿ'ē nducyaaca 'iīⁿyāⁿ caati yeⁿ'ē testigo chí Dendyuūs ndεεε yā cuááⁿ vm-naaⁿ. Nús'uū ní che'é 'nū ní chíí 'nū nduucú yā cuayiivi taachí nducueeⁿ yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tiná'ⁿā. ⁴² Ní dichó'ó yā nús'uū chí caaⁿ'mán 'nū evangelio chí nduudú ngai nanááⁿ 'iīⁿyāⁿ. Ní nga'ⁿā cuaacú 'nū chí Cristo miiⁿ ní s'neéⁿ Ndyuūs 'iīⁿyāⁿ lado yeⁿ'ē Juez yeⁿ'ē 'iīⁿyāⁿ chí nduuchi ndúúcu 'iīⁿyāⁿ chí n'díí. ⁴³ Nducyaaca profeta s'eeⁿ chí ca'ⁿā nduudú yeⁿ'ē Dendyuūs ca'ⁿā yā yeⁿ'ē 'iīⁿyāⁿ miiⁿ. Nducyáácá 'iīⁿyāⁿ chí cu'téenu yā 'iīⁿyāⁿ, véé vaadī nadich'εεcú nuūⁿndī yeⁿ'ē yā cucaavā Jesús miiⁿ.

⁴⁴ Taachi nga'ⁿā Pedro nduudú 'cūū, Espíritu N'dai yeⁿ'ē Ndyuūs ní ndaā vmnaaⁿ yeⁿ'ē nducyaaca 'iīⁿyāⁿ chí chíiⁿndiveéⁿ yā nduudu 'cūū. ⁴⁵ Ní 'iīⁿyāⁿ yeⁿ'ē Israel chí'téenu yā chí ndaá yā ndúúcu Pedro, 'iīⁿyāⁿ s'eeⁿ chí'etinéé n'giinu yā chí vmnaaⁿ yeⁿ'ē 'iīⁿyāⁿ s'uūⁿ chí nguéé 'iīⁿyāⁿ yeⁿ'ē ndaata Israel, Dendyuūs ca'a ntuūⁿ yā regalo yeⁿ'ē Espíritu N'dai yeⁿ'ē Ndyuūs, ⁴⁶ caatí chíiⁿndiveéⁿ yā chí nga'ⁿā 'iīⁿyāⁿ s'eeⁿ taná'ⁿā davaacu. Ní nga'ⁿā yā chí ch'εεε taaví Dendyuūs. ⁴⁷ Tuu'mi ní nan'guεεcúta'ⁿā Pedro: ¿Áá cúúví chí 'āā du'ú nūⁿ 'iīⁿyāⁿ chí nguéé 'cuááⁿ yā yeⁿ'ē nuūⁿnī chí cuεεd-

inúunⁿ 'iinyān chí dīn yā recibir Espíritu N'dai yen'e Ndyuūs tan'dúúcā s'uúúⁿ?

⁴⁸ Ní dichó'o yā 'iinyān chí cuēdinuūⁿ yā ndúúcu chí duuchi Jesús. Tuu'mi ní 'iinyān s'een chíica yā Pedro chí cunée yā 'áámá tiempo ndúúcu yā.

Pedro can'a yā chuū ná yaācū templo yen'e yāān Jerusalén

11 Ch'iindiveēn apóstoles chí dichó'ó Dendyuūs ndúúcu hermanos chí snée yā na yān'āa Judea chí 'tiicá ntúūn 'iinyān s'een chí nguéé 'iinyān yé'nē ndaa-ta Israel chí dīn yā recibir nduudu yen'e Dendyuūs. ² Taachí Pedro miiⁿ cuchēe sa yāān Jerusalén, hermanos yen'e 'iinyān Israel ch'ēecu cheendí yā ndúúcu Pedro. ³ Ngan'á yā: ¿Dē'ē cúúví chí sndáa di va'ai yen'e 'iinyān chí nguéé yen'e 'iinyān Israel, ní che'e di ndúúcu yā? ⁴ Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní tuca'a sa chíi sa 'iinyān s'een táácā chíi. Ní can'a sa: ⁵ Caneé na yāān Jope ní ngan'an-guā'á ní nduúchí ní n'diichí 'áámá visión dácaā 'áámá tīnūun ch'ēetē cuch'ēēn nanguuvi n'déé chíichí nduū cúūun esquinās ndaā ndii vmnāān. ⁶ Taachi n'diichí, nacádiinúūn. Tuu'mi ní n'diichí yen'é icyá'ā 'iiti chí cuūun cá'a tī ndúúcu 'iiti taaⁿ ndúúcu cúú ndúúcu 'yaa-da yen'e nanguuvi. ⁷ Ní ch'iindiveēn 'áámá nduudu chí can'ā chíi 'úú: Díi Pedro, nacueen di. 'Caa'nⁿuⁿ dí 'iiti, ní ch'éé dí 'iiti. ⁸ Ní can'á chuū: Señor, nguéé; ti mar 'áámá chí vaatī chí nguēe n'daacā che'é. ⁹ Tuu'mi ní nduudu yen'e nanguuvi can'a ntuūn ndiichi ndii 'úúví: Chíi chí Ndyuūs nádindēvé yā, nguéé caa'nⁿmaⁿ di yen'e chí vaatī. ¹⁰ Chuū ní 'iinnuⁿ cúúví chíi. Cuina'ā ntúūn tanducuénē nandēe yā cuáán 'niinnuⁿ nanguuvi. ¹¹ Ní n'di-ichí nī. Hora miiⁿ ndaā na 'iinnuⁿ san'ā na va'āi naachi 'úú caneé. 'Áámá 'iinyān chí nguuvi Cornelio dichó'o yā san'ā yen'e yāān Cesarea ndíi naachi caneé. ¹² Ní Espíritu N'dai yen'e Ndyuūs ngan'a ngii 'úú chí can'á ndúúcu sa. Ní nguéé dē'ē vee nadicádiinúūn. Chen'é ndúúcu niyaan hermanos ní sndáa 'nū vaacu Cornelio. ¹³ San'ā miiⁿ can'a sá chíi sá nús'uū, táaca n'diichi sa 'áámá ángel vaācū sa chí cheendii yā ní can'a yā: Díi Cornelio, dichó'ó dí san'ā s'een yāān Jope ní diiⁿ dí chí ndaa sán'ā Simón chí nguuvi Pedro míiⁿ. ¹⁴ San'ā miiⁿ ní caa'nⁿmaⁿ sá nduudu chí nangua'nāi dii ndúúcu nducyáácá 'iinyān yen'e di na vaacu di. ¹⁵ Ní taachí tucá'á can'á, ndaā Espíritu N'dai yen'e Ndyuūs yen'e cuaan 'niinnuⁿ vmnaaⁿ yen'e nducyaaca 'iinyān s'een dendu'ū, tan'dúúca chí chíi ndúúcu s'uúúⁿ vmnāān vmnaaⁿ. ¹⁶ Tuu'mi ní nn'gaācū chí can'a Señor miiⁿ, chí can'a yā: Juan míiⁿ chēdinuūⁿ yā ndúúcu nuūnⁿ naati ndís'tiī ní cuēdinuūⁿ nī ndúúcu Espíritu N'dai yen'e Ndyuūs. ¹⁷ Nduuti chí Dendyuūs chí ca'a yā regalo miiⁿ 'iinyān tan'dúúca chí teé yā s'uúúⁿ chí i'teenu yú Señor Jesu-cristo, ¿du'ū 'úú chí di'vaachí yen'e Dendyuūs miiⁿ? ¹⁸ Tuu'mi ní ch'iindiveēn yā nduudu miiⁿ ní ch'ēetinéé 'dīn yā ní can'a yā chí ch'ēetē yā Ndyuūs, ní can'a yā: 'Ti-icá ntúūn ca'a Dendyuūs 'iinyān s'een chí nguéé 'iinyān yen'e ndaata Israel chí ndaacadaamí yā yen'e nuunⁿdi yen'é yā ní ndaāca yā vida cuen'e daānⁿ.

Yāacū yen'e yāān Antioquía

¹⁹ Maaⁿ ní 'iinyān chí cuen'é 'múúⁿ cuen'e miiⁿ yā cucáāvā chíi chí dīn 'iinyān ndúúcu Esteban, 'iinyān mi-iⁿ cho'ó yā ndii yán'āa Fenicia, ndúúcu isla Chipre, ndii yāān Antioquía. Ní nguéé can'a yā nduudu yen'e Dendyuūs ndúúcu nducyáácá 'iinyān, dámaān 'iinyān Israel s'een can'a yā nduucú yā. ²⁰ Nguaaⁿ 'iinyān s'een ní snée san'ā yen'e isla Chipre yen'e yāān Cirene. San'ā s'een ní taachi ndaā sa yāān Antioquía yaa'vi sá 'iinyān s'een chí nguéé 'iinyān yé'nē ndaata Israel dendú'ū ní can'a sa evangelio chí ndúúdu ngai yen'e Señor Jesús. ²¹ Ní ta'ā Señor 'iivú Ndyuūs miiⁿ canée ndúúcu sa. Chíi 'yaaⁿ n'dái 'iinyān chí'téenu yā Señor miiⁿ. Ní can'dáa yā Señor miiⁿ.

²² Cho'ōo chí 'iinyān yen'e yāacū chí snée yā yāān Jerusalén ch'iindiveēn yā chuū. Ní dichó'o yā Bernabé chí can'a sa yāān Antioquía. ²³ Sán'a 'cūū taachi ndaā sa ní n'diichi sa favor ch'ēete taavi yen'e Dendyuūs miiⁿ, yeenú taavi sa. Ní chí'cueen sa chí nducyáácá yā 'cuēt-inéé yā ndúúcu nuunⁿmaⁿ staava yen'é yā ndúúcu Señor 'iivú Dendyuūs miiⁿ. ²⁴ San'ā Bernabé miiⁿ ní n'dai sa, ní ndiituú san'ā Espíritu N'dai yen'e Ndyuūs ní i'téenu sá ndúúcu núunⁿmaⁿ staava yen'e sa. Chíi 'yaaⁿ n'dái 'iinyān chí'téenu yā Señor miiⁿ.

²⁵ Cuayiivi miiⁿ ní cuen'é Bernabé na yāān Tarso chí in'nuun sa Saulo miiⁿ; ní ndaācā sa san'ā ní nandēē sa san'ā na yāān Antioquía. ²⁶ Ní nduuvidaamá yā 'áámá nduuyu na yaācū miiⁿ, ní chí'cuéēn yā neenē 'yaaⁿ 'iinyān. Chíi vmnāān vmnaaⁿ na yāān Antioquía 'iinyān s'een yen'e yāān miiⁿ can'a yā chí duuchí cristiano s'een, 'iinyān chí i'teenu Cristo.

²⁷ Nguuvi s'uúⁿ tanán'ā profetas chí ngan'ā nduudu yen'e Dendyuūs can'dáa yā na yāān Jerusalén. Ndaā yā na yāān Antioquía. ²⁸ Nadacueen 'áámá yā chí nguuví yā Agabo ní dīn yā chí inadacádiinūun 'iinyān s'een cáāvā Espíritu N'dai yen'e Ndyuūs chí ndaa 'áámá cuiicu ch'ēete núunⁿmaⁿ yán'āa chí véé 'iinyān. Cho'ōo chuū nguuvi yen'e san'ā Claudio. ²⁹ Tuu'mi ní 'iinyān s'een chí i'téenu Cristo dīn yā chí dichó'o yā ofrendas yen'e hermanos chí snée yā yán'āa Judea. 'Áámá 'áámá yā tuunu tuunu ca tan'dúúca chí cuuvi ca'á yā. ³⁰ Chuū ní dīn yā ní ca'á yā 'iinyān ndiicúū. Ní 'iinyān ndiicúū dichó'o yā limosna ndúúcu Bernabé ndúúcu Saulo.

Herodes 'caan'núⁿ yā Jacobo, ní s'núúⁿ yā Pedro vácūū

12 Tiempo miiⁿ ní rey Herodes diinyuⁿ ta'á yā chí nen'e 'caan'núⁿ yā nán'ā 'iinyān chí ngen'e yaācū. ² Níicú ch'iinnuⁿ rey miiⁿ ndúúcu machete chí 'caāiⁿ ndúú 'uuví lados Jacobo chí 'dīnū Juan. ³ N'diichí yā chí 'iinyān Israel s'een canee yiinú yā chuū. Dichó'o yā san'a s'een chí cuta'ā ntúū sa Pedro dendu'ū. Nguuvi míiⁿ ní nguuvi yen'e pan chí nguéé yiinūun levadura miiⁿ. ⁴ Sta'á yā Pedro ní s'núúⁿ yā san'ā vácūū naachi snée cuūun taān soldado, 'áámá taān soldado miiⁿ cuūun ngí sa. Soldado s'een cunun'dai sa Pedro ní cho'ó yen'e pas-cua ní rey Herodes tun'dái yā san'ā. ⁵ Cunun'dai sa Pe-

dro miiⁿ chi canuuⁿ sa vácūū. 'Iiⁿ'yāⁿ chí ngen'e yaācū miiⁿ ngáⁿ'ánguā'á yā ní ngíicá yā Dendyuūs ndii nguuvu ndíí n'gaaⁿ cucáāvā Pedro miiⁿ.

Nanguan'ai Pedro yeⁿe vácūū

⁶ Taachi neⁿe ntun'dáa Herodes miiⁿ Pedro miiⁿ, nguiinū mííⁿ nūuⁿ ní cyaadu Pedro miiⁿ naavtaⁿ'a yeⁿe 'uuví soldado s'eeⁿ. Ndēē chíichí sa ndúúú cūū 'uuví cadeⁿa s'eeⁿ. Saⁿ'ā s'eeⁿ chí diiⁿ cuidado vácūū mííⁿ snée sa cheendi vácūū miiⁿ. ⁷ 'Caandiveéⁿ nī, ndāā 'áámá ángel yeⁿ'ē Señor. Ní 'áámá dēēvé canéé na vácūū. Tuuⁿ'vi yā tífcuaa Pedro ní nanduuchí yā Pedro. Ní caⁿ'a yā: Nacueeⁿ di cániicū di. Cadena s'ūuⁿ ní chiví na ta'ā sa. ⁸ Tuuⁿ'mi ní ngaⁿ'a ángel miiⁿ ní ngii yā saⁿ'ā: Cu'neeⁿ di cinto yeⁿ'ē di ní cunuūⁿ cá'a di ndaacuú yeⁿ'ē di ní diiⁿ chíichí di cinta yeⁿ'ē. 'Tífcā diiⁿ sa. Ní caⁿ'a yā: Nunúúⁿ dí catecai vmnaaⁿ di ní cuchí di, ní can'daā dī 'úú.

⁹ Ní n'daa sa ní cuen'e sa n'daā sa 'iiⁿ'yāⁿ. Pedro miiⁿ ní nguéé deenu sa chí cuaacu chí diiⁿ ángel miiⁿ. Nadacádiinuuⁿ sa chí 'áámá visión chí n'gííⁿnuⁿ sa nguaaⁿ na 'yúúduyāⁿ yeⁿ'ē sa. ¹⁰ Cho'ó yā, yeⁿ'ē 'áámá táán soldado s'eeⁿ, ní cho'ó yā ndii chíiⁿ ndii 'úúví táán soldado s'eeⁿ. Ní ndaá yā ná cheendi va'ái cūū chí canéé cuaaⁿ na yāāⁿ miiⁿ. Chíi ní nánguáán máāⁿ cheendi va'ai yeⁿ'é yā. Can'dáa yā ní cho'ó yā 'áámá yúúni, ní ángel miiⁿ ní chiví yā yeⁿ'e yā. ¹¹ Tuuⁿ'mi ní Pedro miiⁿ ní nduuchi sa. Ní caⁿ'ā sa: Maaⁿ ní ituumicadiⁿinuuⁿ chí Ndyuūs miiⁿ nidicho'ó yā ángel yeⁿ'é yā ní nanguán'ai yā 'úú yeⁿ'ē ta'a rey Herodes. Níicú yeⁿ'ē tanducueⁿ'ē yāāⁿ chí yāāⁿ yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ chí snée ngiinu yā chí 'cuūvi 'úú.

¹² Taachí Pedro nacadiinuuⁿ yā yeⁿ'ē chuū cuen'é yā, ní ndaa yā na vaacu María cheecu Juan, chí ngúúví ntúúⁿ sa Marcos, naachí neení 'yaaⁿ yā snée yā chí nduuvídáámá yā ní ngaⁿ'angua'á yā. ¹³ Taachí di'cuēēcú Pedro cheendi va'āi yeⁿ'e patio, can'dáa 'áámá n'daataa chí nguuvu tá Rode. ¹⁴ Tá 'cūū ní 'naanaveeⁿ tá nduudu yeⁿ'ē Pedro ní chíiⁿ yeenu tá. Ní nguéé nn'guaaⁿ tá cheendi va'āi. Cunaⁿ'ā tá ngeēnū tá cheeti va'āi ní caⁿ'a tá chí Pedro miiⁿ canee sa cheendi va'āi. ¹⁵ 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ngaⁿ'á yā ngii yā táⁿ'ā: Loca dii. Taⁿ'ā miiⁿ dicuaācu tá saⁿ'ā miiⁿ. Tuuⁿ'mí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caⁿ'a yā: Angel chí diiⁿ cuidado saⁿ'ā.

¹⁶ Pedro miiⁿ ní iyaaⁿ'vi ca sá. Taachí nn'guaaⁿ yā ní n'diichi yā saⁿ'ā dii'yá yā chíi. ¹⁷ Pedro miiⁿ ní ditá'a sa yeⁿ'é yā chí 'cuētinéé 'diíⁿ cheendi yā. Ní chíi sa 'iiⁿ'yāⁿ táácā ángel yeⁿ'e Señor ntun'dáa yā saⁿ'ā vácūū. Pedro ní caⁿ'a sa: Dííⁿ nī chí cadiinuuⁿ Jacobo ndúúú herⁿmanos. Pedro can'dáa sa ní cuen'e sa taama lugar.

¹⁸ Chí dēēvé mííⁿ ní dii'yā n'dái soldado s'eeⁿ chí chíi ndúúú Pedro. ¹⁹ Herodes miiⁿ ní n'nuún yā saⁿ'ā. Nguéé ndaaca yā saⁿ'ā. Ch'iinu maaⁿ ní tiinguuneéⁿ yā saⁿ'ā s'eeⁿ chí diiⁿ cuidado. Caⁿ'a yā chí 'cuūvi saⁿ'a s'eeⁿ. Cuayiivi cuen'e Herodes miiⁿ yán'āa Judea ná yāāⁿ Cesarea ní canee yā miiⁿ.

Ch'iī rey Herodes

²⁰ Herodes miiⁿ taaⁿ n'dai yā yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ yāāⁿ Tiro ndúúú 'iiⁿ'yāⁿ yāāⁿ Sidón. Naati 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yāāⁿ s'eeⁿ ní ndaá yā nanáán rey Herodes miiⁿ chí neⁿ'e taavi yā chí canéé 'diíⁿ, ti chí nge'é yā chí yeⁿ'ē yán'āa yeⁿ'e rey. Cuta'á yā tan'dúúúcā amigo yeⁿ'é yā saⁿ'ā chí nguuvu Blasto chí diiⁿ cuidado va'ai yeⁿ'e rey, cuarto naachi cyaadú yā. Neⁿ'é yā chí cuuvi caaⁿ'maⁿ sa ndúúú rey cááva yā. ²¹ 'Áámá nguuvu chí diiⁿ señalado cáávā chuū, Herodes canuuⁿ yā catecai rey. Ch'iindí yā na trono yeⁿ'é yā ní caⁿ'a yā chíi yā 'iiⁿ'yāⁿ 'áámá nduudu. ²² Ní 'iiⁿ'yāⁿ yāāⁿ miiⁿ 'cai yiicú yā ní caⁿ'a yā: Ndúúú miiⁿ yeⁿ'ē Dendyuūs, nguéé yeⁿ'e saⁿ'ā in'yeen'dí 'cūū.

²³ Hora miiⁿ ní 'áámá ángel yeⁿ'e Señor miiⁿ n'nuuⁿ cá'ai yā saⁿ'ā Herodes caati nguéé caⁿ'a sa chí yeⁿ'e Dendyuūs chí ch'ēte taavi chí ngaⁿ'a sa. Ní che'ē taavi n'dáa rey miiⁿ ní chíi sa.

²⁴ Nduudú yeⁿ'ē Señor Jesucristo miiⁿ ndíí ch'ēte ca ní 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu ngíí 'yaaⁿ cá yā.

²⁵ Bernabé ndúúú Saulo miiⁿ ndaá ntúuⁿ yā yāāⁿ Jerusalén ti 'āā dííⁿ yā cumplir ntiinnyuⁿ yeⁿ'é yā. Ndēē ntúuⁿ yā Juan chí nguuvu Marcos.

Bernabé ndúúú Saulo tucaⁿ'á yā viaje vmnáán vmnaaⁿ

13 Véé 'iiⁿ'yāⁿ profetas chí caaⁿ'maⁿ nduudu yeⁿ'e Dendyuūs ndúúú maestros yeⁿ'e yaācū yeⁿ'e yāāⁿ Antioquía. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní Bernabé, ndúúú Simón chí nguuvu sa Niger, ndúúú Lucio yeⁿ'ē yāāⁿ Cirene, ndúúú Manaén saⁿ'ā chí dáámá chíiⁿ sá ndúúú rey Herodes, ndúúú Saulo. ² 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní taachí snée yā i'téenu yā Señor Jesucristo. Ní taachí 'āā cuéé che'é yā tuuⁿ'mí Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs caⁿ'a yā: Cu'neeⁿ ví'i nī 'āā ví'i Bernabé ndúúú Saulo cáávā ntiinnyuⁿ chí 'úú ca'á saⁿ'ā s'eeⁿ. ³ Taachi 'āā cuéé che'é yā ní ngaⁿ'ān-gua'á yā níicú sn'duúⁿ yā ta'á yā vmnaaⁿ yeⁿ'e saⁿ'ā s'eeⁿ ní dííⁿ yā despedir yeⁿ'ē sa.

Apóstoles caⁿ'a yā nduudu cuaacu na isla Chipre

⁴ Espíritu N'dai dichó'o yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cuen'é yā yāāⁿ Seleucia. Ndií miiⁿ ní cuen'é yā na barco isla Chipre. ⁵ Ndaá yā na yāāⁿ Salamina ní ngaⁿ'a yā nduudu yeⁿ'e Dendyuūs miiⁿ na yāacū sinagogas yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ. Ní canéé ntúuⁿ yā ndúúú Juan miiⁿ chí nginneé sá 'iiⁿ'yāⁿ. ⁶ Ní chíiinu snee yā cheⁿ'e yā núúⁿmán yāāⁿ yeⁿ'e isla Chipre ní ndaá yā na yāāⁿ Pafos, ní ndaacá yā 'áámá saⁿ'ā Israel chí nguuvu Barjesús. Saⁿ'ā miiⁿ saⁿ'ā chí idin'dái magia ní profeta chí nguéé ngaⁿ'ā nduudu cuaacu yeⁿ'e Dendyuūs nanáán 'iiⁿ'yāⁿ. ⁷ Saⁿ'ā miiⁿ canéé sá ndúúú saⁿ'ā gobernador Sergio Paulo ní 'áámá saⁿ'ā chí déenu sa. Sergio Paulo miiⁿ ní 'cai sa Bernabé ndúúú Saulo. Neⁿ'e sa 'caandiveeⁿ sa nduudú yeⁿ'e Dendyuūs. ⁸ Sáⁿ'ā Elimas (nguuvu sá neⁿ'e caaⁿ'māⁿ davaacú 'cūū saⁿ'ā chí idin'dái magia) nguéé 'cūū sa saⁿ'ā. Neⁿ'e sa diví sa chí i'teenu Sergio Paulo chí gobernador. ⁹ Tuuⁿ'mi ní Saulo chí nguuvu Pablo dendú'ū, ndiitúú sa ndúúú Espíritu N'dai ní

n'gíinu sa saⁿā Elimas miiⁿ. ¹⁰ Pablo caⁿa sa: Dii, sán^a diitú yeⁿe tanducuéⁿē vaadī nginnche^éi ndúúcu nducuéⁿē chi nguεε n^{da}ācā, daiya yááⁿn'guiinúⁿ ní contra yeⁿē tanducuéⁿē vaadī cuaacu. ¿Áá nguεé cuⁿēēⁿ naaⁿ di chi di^vááchí di yeⁿe yúúni cuaacu yeⁿē Señor Jesucristo? ¹¹ Maaⁿ ní ta^a Señor miiⁿ canee contra yeⁿe di ni cúúvī nngueenáaⁿ di. Nguéé n^{dí}íchi di 'yáⁿā 'áámá tiempo. Tuu^{mí} nūuⁿ chi nngueenáaⁿ sa ní 'áámá chi maái yeⁿē sa. Ní cachiica 'múúⁿ cachiicá miiⁿ sa ní in^{nu}ūⁿ sa du^u chi cundéé neeⁿ ta^a sa. ¹² Tuu^{mí} ní gobernador Sergio Paulo n^{dí}iichi sa chí chíi, ní s^teenusa. Ngeⁿe yíínú sá yeⁿē nduudu yeⁿē Señor Ndyuūs.

Pablo ndúúcu Bernabé cuēⁿe yā na yáāⁿ Antioquía yeⁿē distrito Pisidia

¹³ Pablo ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chi ndúúcu sa cuēⁿé yā na barco yeⁿē yáāⁿ Pafos ní cuēⁿé yā na yáāⁿ Perge yeⁿē país Panfilia. Naati Juan miiⁿ ní cuēⁿe sa yēⁿe yā na yáāⁿ Jerusalén. ¹⁴ 'Iiⁿyāⁿ s^{ee}n ní cuēⁿé yā yeⁿē yáāⁿ Perge ní ndaa yā na yaācu sinagoga nguuvī sábadu, 'áámá nguuvī chí ntaavi^{tuunú}ūⁿ yā tiempo miiⁿ. Ní ch^éetē yā na silla. ¹⁵ Cuayivi chi saⁿa ch^éetē yeⁿē yaācu sinagoga ch^{ee}n sa ná libro yeⁿe ley ndúúcu ná libro yeⁿe profetas, saⁿā ch^éetē dichó'o sa saⁿā s^{ee}n chí caāⁿmāⁿ sa ní caⁿa sa: Ndís^{tí}i saⁿā vi^í, ndúúti chi canee 'áámá nduudu yeⁿē chí ca^{cuee}n di 'iiⁿyāⁿ 'cūū, caaⁿmaⁿ di.

¹⁶ Tuu^{mí} ní Pablo miiⁿ ní nacueeⁿ sa. Diīⁿ sá ndúúcu ta^a sa chí cuuvi 'diīⁿ. Ní caⁿa sa: Ndís^{tí}i saⁿā yeⁿe Israel ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chí i^{té}énú Ndyuūs, 'caandivé^en nī. ¹⁷ Ndyuūs yeⁿē 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yú Israel ndεεve yā chiida yú s^{ee}n ní diīⁿ yā chí 'iiⁿyāⁿ ch^éetē. Ní 'iiⁿyāⁿ s^{ee}n snéé yā yáⁿāa Egipto tan^{dú}úca 'iiⁿyāⁿ snúúⁿ yúúni. Ní Ndyuūs ndúúcu poder yeⁿe yā ndúúcu ta^a yā ní tun^{dá}a yā 'iiⁿyāⁿ. ¹⁸ Ní taandúú 'úúvī ngeεcu nduūyū diīⁿ yā cuidado 'iiⁿyāⁿ na yáⁿāa cuūⁿmaⁿ. Ní chí chεé yā taanduvéé chí 'iiⁿyāⁿ s^{ee}n diīⁿ yā. ¹⁹ Ní taachí Ndyuūs diīⁿ tuuví yā ndεéché nación yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí nguéé ndaata Israel na yáⁿāa Canaán, ca^a yā yáⁿāa miiⁿ chí cuuvi yeⁿe 'iiⁿyāⁿ Israel. ²⁰ Cho^o chuū chεeti cuūⁿ ciento canéé 'uūvī ngeεcu ndiichi ndúuyū ca^a yā juez yeⁿé yā ndii nguuvī profeta Samuel miiⁿ chí caⁿa nduudu Ndyuūs. ²¹ Tuu^{mí} ní tiempo miiⁿ chiica yā rey ní Ndyuūs ní ca^a yā Saúl miiⁿ chí cuuvi sa rey. Chεeti 'uuvī ngeεcu nduūyū Saúl miiⁿ rey miiⁿ. Saúl miiⁿ saⁿa daiya Cis, 'áámá saⁿā yeⁿē 'iiⁿyāⁿ yeⁿē Benjamín. ²² Diví yā saⁿā ní Ndyuūs nadicueeⁿ yā táámá rey chí David chí caⁿa yā nduudu cuaacu yeⁿé yā. Ní Ndyuūs ngaⁿá yā: 'Úú ndaacá David daiya Isaí miiⁿ 'áámá saⁿā tan^{dú}úca chí neⁿe staava yeⁿé. Saⁿā miiⁿ ní diīⁿ sa tanducuéⁿē chí neⁿé. ²³ Yeⁿe ndaata sáⁿa 'cūū miiⁿ tan^{dú}úca chí Ndyuūs ngaⁿa chí cā^a yā, Ndyuūs nadicueeⁿ yā Jesús yeⁿe 'iiⁿyāⁿ Israel lado yeⁿe Salvador chí 'iiⁿyāⁿ chí nadanguáⁿai yā 'iiⁿyāⁿ yeⁿe nuuⁿndi yeⁿé yā. ²⁴ Taachí 'aa cuéé ndaa Jesús miiⁿ, caⁿā Juan miiⁿ chí cuēdinuūⁿni yā yeⁿē chí nducyaaca 'iiⁿyāⁿ yeⁿe Israel ndaacadaamí yā yeⁿē nuuⁿndi yeⁿé yā. ²⁵ Juan miiⁿ taachi

ch'iinu diīⁿ sa ntíⁿnyūⁿ yeⁿé sa, caⁿa sa: ¿Du^u 'úú nadicádiinuūⁿ ndis^{tí}i? Nguéé 'iiⁿyāⁿ miiⁿ 'úú. Cun^{dí}iichí nī. Cuchii 'áámá na cuaaⁿ daami 'úú ní 'úú nguéé n^{da}ācā 'úú chí cuuvi diīⁿ n^{da}atií yííⁿmáⁿ naaⁿ ndaacuú yéⁿé chí cánúúⁿ ca^a.

²⁶ Ndís^{tí}i saⁿā vi^í, daiya 'iiⁿyāⁿ yeⁿe Abraham ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chí snéé yā ndúúcu ndis^{tí}i chí i^{té}énú yā Ndyuūs, caavā ndís^{tí}i dichó'o Ndyuūs nduudu chí nnguaⁿai 'iiⁿyāⁿ. ²⁷ 'Iiⁿyāⁿ chí snéé yā na yáāⁿ Jerusalén miiⁿ ndúúcu nducyáácá yā chí ngaⁿā ntiⁿnyuⁿ yeⁿé yā nguéé n^{dí}iichí yā Jesús ní nguéé nduudu yeⁿe profetas chí n^{gee}n yā nducueeⁿē nguuvī sábadu chí intaavi^{tuunú}ūⁿ yā. Ní 'iiⁿyāⁿ s^{ee}n diīⁿ yā condenar Jesús. ²⁸ 'Ícu ní nguéé ndaacá yā falta yeⁿe yā chí 'caaⁿnuⁿai yā 'iiⁿyāⁿ. Chiica 'iiⁿyāⁿ nanaáⁿ Pilato miiⁿ ní 'iiⁿyāⁿ s^{ee}n ngaⁿa yā chí Pilato 'caaⁿnúⁿai yā Jesús ní 'cuūvi yā. ²⁹ Taachí ch'iinu diīⁿ tánducueeⁿ chí canéé nguūⁿ yeⁿé yā, 'iiⁿyāⁿ diví yā Jesús na yáⁿá cruz ní s^{nu}úⁿai yā 'iiⁿyāⁿ na yáinyāⁿ. ³⁰ Ndyuūs nadicueeⁿ yā 'iiⁿyāⁿ yeⁿe nguuaⁿ tinaⁿā. ³¹ Jesús miiⁿ chⁱn^f maáⁿ yā nééⁿé n^{de}eē nguuvī nanaáⁿ 'iiⁿyāⁿ chí dáámá cuchéé yā ndúúcu yā yeⁿe yáⁿāa Galilea ní ndaa yā yáāⁿ Jerusalén. 'Iiⁿyāⁿ s^{uu}n testigos yeⁿé yā nanaáⁿ 'iiⁿyāⁿ.

³² Nús^uú ntuūⁿ ngaⁿá 'nū ndúúdu ngai. Chuū chí nduudu chí Ndyuūs ca^a yā chiida yú s^{ee}n taachi Ndyuūs caⁿa yā chí diīⁿ yā. ³³ Chuū chí Ndyuūs miiⁿ ní dicuaacú yā ní Ndyuūs diīⁿ yā cáávā s^{uu}úⁿ chí 'iiⁿyāⁿ daiyá chiida yú s^{ee}n yeⁿe Israel tááchí Ndyuūs nadacueeⁿ yā Jesús miiⁿ. Chuū chí canéé nguūⁿ na libro yeⁿē Ndyuūs naachi nguūⁿ salmo ndii 'úúvī chí ngaⁿā: Dii daiyá dii, maaⁿ nguuvī 'úú n^{gí}ní chí daiyá dii 'tíicā. ³⁴ Ndyuūs nadacueeⁿ yā 'iiⁿyāⁿ yeⁿē nguuaⁿ tinaⁿā. 'Áā ntéé nguεcunéé choó yā. 'Túúca caⁿa yā: 'Úú teé dii cosa chí n^{dai} chí cāⁿa chí ca^a David. Chuū chí cuaacu. ³⁵ Cáávā chuū ngaⁿá yā na táámá salmo: Nguéé 'cuaáⁿ nī chí Daiyá nī chí n^{dai} chí nguεcunéé choó cuerpo yeⁿé yā. ³⁶ Cuaacu níⁿnyúⁿ chí David miiⁿ tááchí dichí^ve yā 'iiⁿyāⁿ yēⁿe yā tan^{dú}úca chí neⁿe Dendyuūs, ch^{tí} yā nícu chí εechí yā naachi ch^éechi chí idá yā. Ní choo yā. ³⁷ Naati 'iiⁿyāⁿ chí Dendyuūs nadacueeⁿ yā yeⁿe nguuaⁿ tinaⁿā ní nguéé choo yā. ³⁸ Nadacadíinuūⁿ nī chuū, ndís^{tí}i saⁿā vi^í. Caⁿa 'nū ndís^{tí}i nduudu yeⁿé Ndyuūs chí Ndyuūs nadach^éεcú yā nuuⁿndi yeⁿe nī cucáávā 'iiⁿyāⁿ 'cūū. ³⁹ Cucáávā 'iiⁿyāⁿ miiⁿ Ndyuūs nadach^éεcú yā nducueeⁿē nuuⁿndi yeⁿé nducyáácá 'iiⁿyāⁿ chí i^{té}énú yā Dendyuūs. 'Iiⁿyāⁿ miiⁿ ní diīⁿ yā chí nduuví n^{dai} dii nanaáⁿ Dendyuūs, naati ley yeⁿe Moisés nguéé cuuvi nach^éεcu nuuⁿndi yeⁿé 'iiⁿyāⁿ. ⁴⁰ Cuin^{dí}ichí nī chí nguéé chí nanaáⁿ ndís^{tí}i chí cánéé nguūⁿ cáávā profetas chí caⁿa nduudu yeⁿe Dendyuūs, ní canéé nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs:

⁴¹ Cuin^{dí}ichí nī ndís^{tí}i chí taan nī, ní ngen^e yiiⁿúⁿ nī, ní 'cuuvi nī; caati 'úú ní diīⁿ 'áámá ntiⁿnyuⁿ neⁿe chí ndís^{tí}i snéé nī in^{yee}ndí 'cūū, 'Áámá ntiⁿnyuⁿ chí nguéé i^{té}énú nī ndúúti chí du^u 'iiⁿyāⁿ caaⁿmaⁿ yā yeⁿe chuū.

⁴² Taachí nan'daa yā na yaācū sinagoga yeⁿē 'iīn'yān Israel s'eeⁿ, 'iīn'yān s'eeⁿ chi nguéé yeⁿe ndaata Israel di'cuíitu yā 'iīn'yān, chi cúuví dēeve táámá nguuví sábadō, nguuví chi ntaavi'tuunúún nī chi caaⁿmán nī yeⁿe chuū. ⁴³ Ní taachi 'āā díin yā despedir 'iīn'yān yeⁿe yaācū sinagoga neenē 'yaaⁿ 'iīn'yān yeⁿe Israel ndúúcu 'iīn'yān chi n'daacā chi 'āā maaⁿ ní 'iīn'yān Israel s'eeⁿ, can'dáa yā Pablo ndúúcu Bernabé. Pablo ndúúcu Bernabé ní caⁿ'a yā 'iīn'yān s'eeⁿ chí 'áámá 'cuētinéé yā na favor ch'ēete yeⁿē Dendyuūs.

⁴⁴ Chidēeve táámá nguuví sábadō, nguuví chi ntaavi'tuunúún yā, nduuvídaámá yā n'deeē taaví 'iīn'yān 'téé nuuⁿmaⁿ yāān yā chí 'caandiveén yā nduudu yeⁿe Dendyuūs. ⁴⁵ Naati 'iīn'yān Israel s'eeⁿ taachi n'diichí yā chí n'deeē n'dái 'iīn'yān miiⁿ ní ndiitú yā ndúúcu vaadī ngeēē, caⁿ'a yā chí nguéé n'daacā chí ngaⁿ'ā Pablo miiⁿ. Ní caⁿ'a taān yā chí contra yeⁿē yā ní contra yeⁿe Dendyuūs. ⁴⁶ Tuu'mi ní Pablo ndúúcu Bernabé miiⁿ caⁿ'a yā nguéé ndúúcu vaadī 'va'a caⁿ'a yā: Nds'tiī cuaacu níin'yūⁿ cánéé chí caaⁿmán 'nū ndúúcu nds'tiī nduudu yeⁿē Dendyuūs vmnáān vmnaaⁿ naati nds'tiī ní divíi nī yeⁿē veén nī. Ní túúmícadíinúún maāⁿ nī chí nguéé n'daacā nī chí tuneen nī vida cueⁿe daāⁿmaⁿ. Cáāvā chí díin nī, Ndyuūs nguéé teé yā nds'tiī vida cueⁿe daāⁿmaⁿ nds'tiī. Cuin'diichí nī. Nguēcunéē 'nū caⁿ'a ntuūⁿ 'nū ndúúcu 'iīn'yān s'eeⁿ chí nguéé yeⁿē ndaata Israel. ⁴⁷ Caati 'tíicā chidichó'ó Señor 'iivú Ndyuūs miiⁿ nús'uu, ní Ndyuūs cáⁿ'a yā chí yā nús'uu: 'Úú chí'neēⁿ nds'tiī tan'dúúca chidēeve yeⁿē 'iīn'yān s'eeⁿ chí nguéé yeⁿe ndaata Israel, chí cuuvi caaⁿmán nī nduudu chí nanguaⁿ'āi 'iīn'yān ndii núúⁿmán in'yeēⁿdi.

⁴⁸ Taachí ch'iindiveén 'iīn'yān s'eeⁿ chí nguéé yeⁿe ndaata Israel chuū ndiitú yā ndúúcu vaadī yeenú ní caⁿ'a yā chí ch'ēete taavi Ndyuūs cáāvā nduudu yeⁿe Señor Ndyuūs miiⁿ. Ní s'teenú yā nducyáácá 'iīn'yān s'eeⁿ chí Ndyuūs chindēeve yā ní tee yā vida cueⁿe daāⁿmaⁿ. ⁴⁹ Ní nduudu Señor miiⁿ 'āā chí chiicadíinuuⁿ 'iīn'yān ti cheⁿe núúⁿmán yāān estado miiⁿ. ⁵⁰ Naati 'iīn'yān Israel s'eeⁿ díin yā chí nguéé snéé 'díin yā n'daataá chí n'dai taaví chí n'dáaca taavi ndúúcu 'iīn'yān chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyūⁿ yeⁿe yāān miiⁿ. 'Iīn'yān miiⁿ ndúúcu n'daataá ndúúcu 'iīn'tyéⁿē nadacuēēn yā vaadī 'caa'va contra yeⁿe Pablo ndúúcu Bernabé ní ndivíi yā 'iīn'yān yeⁿē na yāān naachí snéē yā. ⁵¹ Pablo ndúúcu Bernabé ní n'dáadi yā iyaacá yeⁿe ca'a yā ti 'iīn'yān yeⁿe yāān miiⁿ ní contra yā. Cueⁿe yā ní ndaa yā yāān Iconio. ⁵² 'Iīn'yān s'eeⁿ chí i'téenu yā Cristo ní yeenú taavi yā ndúúcu vaadī yeenú ndúúcu Espíritu N'dai.

Pablo ndúúcu Bernabé na yāān Iconio

14 Chíi na yāān Iconio chí Pablo ndúúcu Bernabé sndaā yā daama daama na yaācū sinagoga yeⁿē 'iīn'yān Israel s'eeⁿ. Ní 'túúca caⁿ'a yā. Ní neenē n'dai 'iīn'yān Israel s'eeⁿ s'téenu yā. 'Tiicá ntúūⁿ 'iīn'yān s'eeⁿ chí nguéé yeⁿē ndaata Israel. ² Naati 'iīn'yān Israel s'eeⁿ chí nguéé i'téenu yā, n'gēecu cheendí yā ndúúcu 'iīn'yān s'eeⁿ chí nguéé yeⁿē ndaata Israel ní díin yā chí 'iīn'yān s'eeⁿ chí nguéé yeⁿē ndaata Israel nguéé nacadíinuuⁿ

yā n'daacā yeⁿe 'iīn'yān chí i'téenu yā. ³ Tuu'mi ní Pablo miiⁿ ndúúcu Bernabé 'naaⁿ n'dái ch'ēetinéē yā miiⁿ ní Señor Jesucristo díin yā chí 'iīn'yān s'eeⁿ nguéé 'va'á yā caⁿ'a yā yeⁿē Señor Jesucristo. Señor Jesucristo miiⁿ ní ch'iīn'yān chí nduudu cuaacu miiⁿ chí nduudú yeⁿē yā yeⁿē favor ch'ēete yeⁿē yā. Ní Señor miiⁿ díin yā chuū ní cā'a yā poder chí Pablo ndúúcu Bernabé díin yā señales ndúúcu vaadī n'giinu. ⁴ Níicú 'iīn'yān s'eeⁿ yeⁿē yāān miiⁿ ní 'uūvī vaanicadiinúún yeⁿē yā. Náⁿ'a yā ní lado yeⁿe 'iīn'yān Israel s'eeⁿ ní taná'a yā ní lado yeⁿē apóstoles chí dichó'ó Dendyuūs. ⁵ 'Iīn'yān Israel s'eeⁿ ndúúcu 'iīn'yān s'eeⁿ chí nguéé yeⁿē ndaata Israel ndúúcu 'iīn'yān chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyūⁿ in'núúⁿ yā vaadī 'caa'va chí tun'dáa yā Pablo ndúúcu Bernabé ní chí cuitú yā 'iīn'yān s'eeⁿ. ⁶ Taachí chicadíinuuⁿ saⁿ'ā s'eeⁿ chuū, cueⁿē yā ngeenu yā na yāān Litra ndúúcu yāān Derbe chí distrito yeⁿe Licaonia ndúúcu nducyaaⁿ yāān nuuⁿmaⁿ ndiivíi ná yāⁿ'āa. ⁷ Ní miiⁿ caⁿ'a yā evangelio chí ndúúcu ngaí yeⁿe Jesucristo miiⁿ.

'Iīn'yān ca'a tuú yā Pablo na yāān Litra

⁸ Cánéé 'áámá saⁿ'ā yeⁿe yāān Litra chí véé sá ti mar 'áámá fuerza yeⁿē ca'a sa. Nguéé ngiica sa ndíi ch'iindiyaān sa. ⁹ Sáⁿ'a 'cūū ní ch'iindiveēn sa chí caⁿ'a Pablo. Ní Pablo miiⁿ ní n'gíinu yā saⁿ'ā miiⁿ ní nacadíinúún yā yeⁿē saⁿ'ā miiⁿ ti i'téenu sa chí cuuví nduūvā yeⁿē sa. ¹⁰ Ní caⁿ'a yuudú yā: Nducueēn cuaacú di ndúúcu ca'a di. Hora miiⁿ ní saⁿ'ā miiⁿ nducueēn sa ní chiica sa. ¹¹ 'Iīn'yān chí n'diichí yā chí díin Pablo 'cai diitú yā ní caⁿ'a yā ndúúcu davaacu yeⁿe yāⁿ'āa Licaonia chí ndyuūs s'eeⁿ ndáa yā nanáan yā tan'dúúca saⁿ'ā in'yeēⁿdi 'cūū.

¹² Caⁿ'a yā yeⁿe Bernabé chí Júpiter, ní Pablo miiⁿ ní Mercurio ti Pablo miiⁿ ní chindéē yā nduudu. ¹³ Yáacū yeⁿē Júpiter cánéé ch'ua'āi yāān miiⁿ. Chiiduú yeⁿē Júpiter ndéē yā itiindu s'éēn ndúúcu corona s'eeⁿ yeⁿe naāndā nanáan chééndí cheēn yāān miiⁿ. Ní neⁿ'e yā 'caaⁿ'núⁿ yā 'iití chí ca'a yā sacrificios. 'Tiicá ntúūⁿ n'deeē taaví 'iīn'yān yeⁿe yāān miiⁿ neⁿ'e yā díin yā. ¹⁴ Ní naachí ch'iindiveēn apóstoles Bernabé ndúúcu Pablo chuū chíin'cuuⁿ yā catecai yā tí neenē ndachíi ní cueⁿē yā nguaan 'iīn'yān. Ní 'cai yā. ¹⁵ Ní caⁿ'a yā: Nds'tiī saⁿ'ā, ¿d'éē cuuvi chí 'tíicā idiīn nī? Nús'uū sáⁿ'ā ntuuⁿ nús'uu tan'dúúca nds'tiī. Ní ngaⁿ'a 'nū nduudu cuaacu chí divíi nī yeⁿē nducuéⁿē dendu'ū ní cu'téenu nī Ndyuūs chí cánduuchi chí din'dái yā nanguuvi ndúúcu yāⁿ'āa ndúúcu nuūⁿnī'yāⁿ'ā ndúúcu nducyáácá dendu'ū chí véé. ¹⁶ Nguuvi chí 'āā cho'ōo Ndyuūs s'neeⁿ yā nducyaaⁿ ca 'iīn'yān s'eeⁿ chí cáⁿ'a yā yúúni damaān yā. ¹⁷ Nguéé s'neeⁿ yā ti nguéé cosa chí ch'iīn'i dú'ūu 'iīn'yān yā. Din'daacá yā. Ní teé yā cuuví yeⁿē nanguuvi ndúúcu tiempo yeⁿē n'deēē taaví n'guii' o cosecha. Ní di'cuuitá yā staava yeⁿē yú ndúúcu vaadī yeenú ti teé yā chí yeⁿē cuerpo yeⁿē yú.

¹⁸ Caⁿ'a yā chuū, ngii n'dái naati idiīn yā chí 'iīn'yān yāān miiⁿ nguéé idiīn yā sacrificio.

¹⁹ Tuu'mi ní ndaā náⁿ'ā 'iīn'yān Israel s'eeⁿ yeⁿe yāān Antioquía ní yeⁿē yāān Iconio chí yaa'ví yā nducyáácá

yā contra yeⁿe Pablo. Ní ca'a tuú yā saⁿ'ā ní chíí n'dai yā saⁿ'ā 'áámá lado chuva'ai yáāⁿ miiⁿ ní 'áácú yā chí 'āā n'dií sa. ²⁰ 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí i'téenu yā Cristo ní nuuⁿ-maⁿndiiví nanáāⁿ yā. Pablo miiⁿ ní nacueeⁿ sá ní nuuⁿ ndáá tuuⁿ sa na yaāⁿ miiⁿ. Ní chidεεεε táámá nguuví cueⁿe sa ndúúúú Bernabé na yáāⁿ Derbe.

²¹ Ní caⁿ'a yā evangelio chí ndúúúú ngaí yeⁿe Jesu-cristo yáāⁿ miiⁿ. Ní diíⁿ yā chí nééⁿé 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí i'teenu. Pablo ndúúúú Bernabé nguεεcunée yā yáāⁿ Lистра, yáāⁿ Iconio, ndúúúú yáāⁿ Antioquía. ²² Ní diíⁿ yā chí ditiinú yā ndúúúú vaadī i'teenu na alma yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí i'téenu yā Cristo ndúúúú staava yeⁿ'é yā. Ní ngi'cueéⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chí 'áámá cunee yā ndúúúú vaadī i'teenu. Ní caⁿ'a yā ndúúúú 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cánéé chí nééⁿé n'deéé chí cho'o núuⁿ yú maaⁿ nííúú ndaā yú va'ai chεeti nguuví. ²³ S'nééⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ ndiíúúú chí saⁿ'a ndii tííⁿ yeⁿ'é 'áámá 'áámá yaācū ní caⁿ'angua'á yā taachi 'āā cuεε ca'diinú yā. Ní s'nééⁿ yā na ta'a Señor 'iivú Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu.

Nguéécundií yā ní cueⁿ'é yā yáāⁿ Antioquía yeⁿ'e yáⁿ'āa Siria

²⁴ Cuayiivi chí cho'ó yā distrito yeⁿ'é Pisidia ní ndaá yā yáⁿ'āa Panfilia. ²⁵ Taachi caⁿ'a yā nduudu cuaacú miiⁿ na yáāⁿ Perge cunaⁿ'á yā na yáāⁿ Atalia. ²⁶ Yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ cunaⁿ'á yā na barco na yaāⁿ Antioquía. Miiⁿ ní naachí hermanos s'eeⁿ vnaááⁿ vnaaⁿ tuc'á yā Pablo ndúúúú Bernabé na ta'a Dendyuūs ndúúúú favor yeⁿ'e Dendyuūs cáávā ntiínyūⁿ chí 'āā diíⁿ yā. ²⁷ Ní ndaá yā na yáāⁿ Antioquía. Ní taachi nduuvidaamá yā na yaacū caⁿ'a yā tanducuéⁿ'é cosa ch'εete chí 'āā diíⁿ Dendyuūs ndúúúú yā. Ní táácā Dendyuūs ca'á yā permiso 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé yeⁿ'é ndaata Israel chí cu'téenu yā nduudu yeⁿ'e yā. ²⁸ 'Nááⁿ tiempo canéé yā ndúúúú 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí i'téenu yā Cristo.

Concilio na yáāⁿ Jerusalén

15 Tuu'mi ní náⁿ'a yā chí ndaá yā yeⁿ'é yáⁿ'āa Judea chí'cueéⁿ yā hermanos chuū: Ndúúúú chí nguéé diíⁿ di circuncidar 'iiⁿ'yāⁿ tan'dúúúú chí ngaⁿ'a 'áámá ley yeⁿ'e Moisés tuu'mi ní nguéé cuuvi nínguaⁿ'ai di. ² Pablo ndúúúú Bernabé ch'εecu cheendí yā ndúúúú 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿya ní nééⁿé n'deéé caⁿ'a yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ caⁿ'a yā chí caⁿ'a Pablo ndúúúú Bernabé ndúúúú tan'duuví 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ na yáāⁿ Jerusalén. Ní caⁿ'á yā ní tiinguuneeⁿ yā yeⁿ'é chuū nanáāⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúú chí 'iiⁿ'yāⁿ ndíí tííⁿ yeⁿ'e yaācū ndúúúú apóstoles chí dichó'ó Dendyuūs.

³ 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yaācū ch'εetinúúⁿ yúúⁿ yā ndúúúú 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní cho'ó yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ na yáⁿ'āa Fenicia ndúúúú yáⁿ'āa Samaria. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caⁿ'a yā taacā chí i'teenu 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí nguéé yeⁿ'é ndaata Israel. Ní nducyaaca hermanos miiⁿ yeenu taaví yā.

⁴ Ní ndaá yā na yáāⁿ Jerusalén. Ní apóstoles ndúúúú 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúú ndúúúú 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaācū miiⁿ diíⁿ yā recibir 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caⁿ'a yā tanducuéⁿ'é chí Dendyuūs diíⁿ yā ndúúúú yā. ⁵ Naⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e

fariseos chí s'teenu yā ní diíⁿ yā costumbre yeⁿ'é yā nacuéⁿ yā ní caⁿ'a yā: Canéé chí diíⁿ yú circuncidar 'iiⁿ'yāⁿ ní canee cúúⁿmíⁿ yā diíⁿ yā chí ngaⁿ'á ley yeⁿ'e Moisés.

⁶ Ní nduuvidaamá yā apóstoles ndúúúú 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúú chí 'iiⁿ'tyéⁿ'e yeⁿ'e yaācū chí n'diichí yā yeⁿ'e chuū. ⁷ Ní ch'iinu caⁿ'a yā n'deéé n'dái, ní Pedro miiⁿ ní ncueeⁿ sá ní caⁿ'á sa: Ndís'tií, saⁿ'ā hermanos, deenú ní tan'dúúúú 'āā 'naaⁿ tiempo chí Dendyuūs ndεévé yā 'úú nguaaⁿ s'uúúⁿ ní cáávā cheendí ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí nguéé yeⁿ'é ndaata Israel chí i'ndiveéⁿ yā nduudu cuaacu ní s'téenu yā. ⁸ Ní Ndyuūs chí inaaⁿ yā staava yeⁿ'é yú ch'iⁿ'i yā chí i'téenu 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní ca'a yā Espíritu N'dai 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí nguéé yeⁿ'é ndaata Israel tan'dúúúú s'uúúⁿ. ⁹ Dáámá nducyaaca yú ndúúúú 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní Ndyuūs nadideévé yā staava yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cáávā chí i'téenu yā. ¹⁰ Maaⁿ ní ¿de'ε cáávā chí di'vaachi ní yeⁿ'e Ndyuūs, ní s'nééⁿ ní na tííⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí i'téenu yā Cristo tan'dúúúú 'áámá yugo chí s'uúúⁿ nguéé cuuvi candεé yú ndii nguεε chí candεε yā chíida yú s'eeⁿ dendú'ú? ¹¹ Maaⁿ ní i'téenu yú cucáávā favor ch'εete taavi yeⁿ'e Señor Jesús cuuví nanguaⁿ'āi yú dáámá dáámá ndúúúú 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí nguéé yeⁿ'é ndaata Israel.

¹² Tuu'mi ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'aa ntéé caⁿ'á yā mar 'áámá. Ní chí i'ndiveéⁿ yā yeⁿ'e Bernabé ndúúúú Pablo chí caⁿ'a yā n'deéé n'dái señales ndúúúú vaadī n'giinu chí Ndyuūs diíⁿ yā cáávā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ nguááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí nguéé yeⁿ'é ndaata Israel. ¹³ Taachi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ miiⁿ snéé 'diíⁿ yā tuu'mi Jacobo nan'guεecu-taⁿ'á sa ní caⁿ'a sa: Ndís'tií saⁿ'ā hermanos cu'neeⁿ veen ní yeⁿ'é. ¹⁴ Simón miiⁿ 'āā caⁿ'a sá tááca Dendyuūs vnaááⁿ vnaaⁿ n'diichí yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí nguéé yeⁿ'é ndaata Israel ní sta'á yā 'iiⁿ'yāⁿ nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā cáávā chí i'téenu yā Jesucristo.

¹⁵ Ndúúúú nduudu 'cūú ní ndíí tiempo vnaaⁿ cunee yiinú profetas chí caⁿ'a chí cuchíí tan'dúúúú chí cunee nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs:

¹⁶ Cho'ōo chúú nanguεecúndií ní nadin'daí va'ai yeⁿ'e David chí sndeεεve ní nadin'daí to'o ndiicúú, ní va'āi miiⁿ nanguεecuneeé nādacuééⁿ ntuūⁿ.

¹⁷ Ní tanáⁿ'a yā 'iiⁿ'yāⁿ n'nuuⁿ ntuūⁿ yā Señor Jesucristo, ní yeⁿ'é nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé yeⁿ'é ndaata Israel miiⁿ chí Dendyuūs caⁿ'a yā chí cuuvi déenu yā.

¹⁸ Chuū ngaⁿ'a Señor miiⁿ chí din'daí tuuū ndεεvéé ní dendú'ú diíⁿ yā chí cadiinuuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chúú ndíí tiempo ndii cuaaⁿ vnaaⁿ.

¹⁹ Maaⁿ ní 'úú diíⁿ inacádiinúúⁿ yeⁿ'e chuū, chí nguéé di'vaachi yú yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí nguéé yeⁿ'e ndaata Israel chí cu'téenu yā Dendyuūs. ²⁰ Mííⁿ dingúuⁿ yú yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chí cūvii yā yeⁿ'é tanducuéⁿ'é chí yeⁿ'é ídolos ndúúúú yeⁿ'é 'áámá saⁿ'ā 'áámá n'daata chí nguéé sneé yā ndúúúú vi'í ní nguéé n'giindivaacu yā, ndíí nguéé che'é yā yuūtē yeⁿ'é 'áámá 'iiti chí idi'núú yā daandú tí, ndíí nguéé che'é yā ingée yā yuuúⁿ yeⁿ'é tí.

²¹ Ndíí tiempo yeⁿ'é Moisés miiⁿ ní ndíí cuááⁿ vnaaⁿ ndíí nducyáácá yáāⁿ véé 'aama yā chí ngaⁿ'a yā yeⁿ'é Dendyuūs na yaācū sinagoga naachí n'geen yā libro

yen'e Dendyuūs nguuvi nguuvi chi intaavi'tuunúún yā chi sábadu.

²² Apóstoles chi dichó'o Dendyuūs ndúúcū 'iin'yān ndiicúú chi ngan'a ntiinnyuⁿ yen'e yáacu ndúúcū nducuen'é 'iin'yān na yaacū canée yīnú yā chí n'daacā chí níndeve yā yen'e nguáán yā 'uuvi san'ā. Ní dicho'o yā san'ā s'een ndúúcū Pablo ndúúcū Bernabé na yāán Antioquía. Ní ndeve yā Judas chi nguuvi sa Barsabás, ndúúcū Silas. San'ā s'een n'geete sá nguaaⁿ hermanos. ²³ Ní dicho'o yā caaca ndúúcū 'iin'yān s'een. Apóstoles ndúúcū 'iin'yān ndiicúú ndúúcū hermanos níngúuⁿ yā chuu yen'e hermano chi nguéé yen'e ndaata Israel chi snée yā na yāán Antioquía, na yá'āa Siria, ndúúcū na yá'āa Cilicia: N'dai n'dií. ²⁴ Nús'uū ní n'giindiveén 'nū chi ná'ā yā cuen'é yā yen'é 'nū ní dífn yā chí ndístií nguéé ch'etinéé 'dífn nī ndúúcū nduudu yen'é yā. Ní nguéé can'a ntiinnyuⁿ 'nū chi can'dáa yā. 'Iin'yān miiⁿ dífn yā chí stan'a yā alma yen'é nī ní ch'icueeⁿ yā chí dífn circuncidar 'iin'yān ní dífn yā chí ngan'a ley yen'e Moisés. ²⁵ N'daacā n'dai canée nus'uū chí 'āā ndúúvidaama nducyáácá 'nū chí deeve 'nū san'ā s'een ní dicho'o 'nū nanáán ndístií san'a s'een ndúúcū Bernabé ndúúcū Pablo, 'iin'yān s'een chí nen'e taavi yú. ²⁶ San'ā s'een n'deēe cuūví cuen'é yā naachi deenú yā chí vee peligro chí 'cuūví yā cáāvā Señor Jesucristo yen'e yú. ²⁷ Chífn chí dicho'o 'nū Judas ndúúcū Silas. 'Iin'yān s'een ní 'tiicá ntúúⁿ caan'mán yā chí cuuvi deenú nī. ²⁸ Chuū ní n'daacā canee ndúúcū Espíritu N'dai ndúúcū nús'uū dífn 'nū chí nguéé i'neen 'nū vnaaⁿ ndístií mar 'áámá carga chí ngo'o ca ndístií caati 'āā chí nen'e nū. ²⁹ Nguéé tuu'ví nī cosa chí ngá'ā yā na ídolos ndíí nguéé yen'e yuúún ndíí nguéé yuute yen'e 'iiti chí nge'e yífcú ndíí nguéé dífn nī chí cunee nī ndúúcū 'áámá 'iin'yān chí nguéé n'giindivaacu ndúúcū nī. Ndúúti chí dífn nī chuū tuu'mi ní n'daacā idífn nī. N'dáácā cho'o nī. Chuū chí ngan'á.

³⁰ 'Tíicā chí 'iin'yān chí dicho'o yā cuen'é na yāán Antioquía. Ní nduuvidaamá yā ndúúcū nducyaaca hermanos. Ní nica'á yā carta 'iin'yān. ³¹ Taachí ch'een yā carta miiⁿ ní yeenú taavi yā cáāvā nduudu 'viich'etínū. ³² Judas ndúúcū Silas chí profetas ntúúⁿ chí can'a nduudu yen'e Dendyuūs ní ca'a yā 'viich'etínū ní didiitú yā hermanos ndúúcū neene n'dái nduudu. ³³ Canée yā 'áámá tiempo miiⁿ ní hermanos dífn yā despedir 'iin'yān ní nen'é yā chí n'daacā canée yā chí 'cuetinéé 'dífn yā ndúúcū vaadī 'diií. Ní 'iin'yān miiⁿ nguεεcunéeⁿ yā na yāán naachi snée 'iin'yān chí dicho'o yā. ³⁴ Silas miiⁿ canée yínu sa chí canée sa miiⁿ. ³⁵ Pablo ndúúcū Bernabé miiⁿ canee yā na yāán Antioquía. Ngicúeéⁿ yā nduudu Dendyuūs miiⁿ ní ngan'a yā evangelio chí ndúúúú ngai yen'e Jesucristo ndúúcū nán'ā 'yáán 'iin'yān.

Pablo diví yā yen'e Bernabé ní cuen'é yā ndii 'uuvi viaje

³⁶ Cuayiivi chí cho'o tan'duuvi nguuvi, Pablo ngān'a yā ngii yā Bernabé: Nanguεεcunéeⁿ ntuūⁿ yú, can'ā yú n'diichi yú hermano s'een yen'e nducyaaca yāán naachí chen'e yú, ní can'a yú nduudu yen'e Señor. Ní n'diichi yú táácā snée yā.

³⁷ Ní Bernabé miiⁿ nen'é sa chí can'á Juan chí nguuvi Marcos ndúúcū sa. ³⁸ Naati Pablo miiⁿ ní nguéé canee yínu sa chí candée sa 'iin'yān chí diví yā yen'e san'ā s'een ndii yá'āa Panfilia. Ní 'iin'yān miiⁿ nguéé chen'é yā chí dífn yā ntiinnyuⁿ. ³⁹ Nguéé canée yínu yā nguaaⁿ maán yā ní ndaacādaamí yā hermanos Bernabé ndúúcū Marcos ní cuen'é yā isla Chipre na barco. ⁴⁰ Pablo miiⁿ ní ndeve sa san'ā Silas ní nán'ā hermanos can'a yā chí yā chí vaadī ch'εεte yen'e Dendyuūs cunée ndúúcū Pablo ndúúcū Silas miiⁿ. ⁴¹ Ní cuayiivi cho'o yā yá'āa Siria ndúúcū yá'āa Cilicia. Ch'etinéé chíichi yā 'iin'yān yen'e yaacū.

Timoteo cuen'é yā ndúúcū Pablo ndúúcū Silas

16 Cuayiivi miiⁿ índaa sa yāán Derbe ndúúcū yāán Litra, ní 'caandiveén nī. Canee 'áámá san'ā discípulo chí ch'eeⁿ chí nguuvi sa Timoteo, daiya 'áámá n'daataa 'iin'yān Israel chí i'téenu tá Dendyuūs, ní chiidá sa miiⁿ nguéé yen'e ndaata 'iin'yān Israel. ² Ní hermanos chí snée yā yāán Litra ndúúcū yāán Iconio ngan'a cuaacú yā yen'e sán'ā miiⁿ chí neené n'dai sa. ³ Pablo miiⁿ ní nen'e yā chí can'a sa nduucú yā. Ní sta'á yā san'ā ní dífn yā circuncidar san'ā miiⁿ caavā 'iin'yān Israel s'een ti déenú yā nducyaaca 'iin'yān yen'e yāán miiⁿ chí san'ā miiⁿ daiya sa san'ā chí nguéé yen'e ndaata Israel. ⁴ Ní taachi cho'o yā yāán s'een can'a yā orden chí nn'gaacú yā chí can'a apóstoles chí can'a nduudu yen'e Dendyuūs ndúúcū 'iin'yān ndiicúú chí ngan'a ntiinnyuⁿ yen'e yáacū chí snée yā na yāán Jerusalén chí dífn yā nducuen'é chuū. ⁵ 'Iin'yān s'een yen'e yaacū s'een 'āā neé chíichí yā ndúúcū vaadī i'teenu. Ní ngíí 'yaaⁿ ca yā 'áámá nguuvi taama nguuvi.

Pablo n'diichí yā na visión yen'é yā 'áámá san'ā yen'e yá'āa Macedonia

⁶ Ní cho'o yā yá'āa Frigia ndúúcū yá'āa Galacia. Espíritu N'dai yen'e Ndyuūs miiⁿ nguéé 'cuūⁿ chí can'á yā caan'mán yā nduudu cuaacu na yá'āa Asia. ⁷ Ndaá yā yá'āa Misia ní nen'e can'a yā yá'āa Bitinia naati Espíritu miiⁿ nguéé 'cuūⁿ. ⁸ Ní cho'o yā 'diitú yá'āa Misia ní cuen'é yā na yāán Troas. ⁹ Nguiinū miiⁿ ní Pablo miiⁿ ní ch'in'i 'yúúdiyaaⁿ sán'ā na yaán yen'e sa. Ní n'diichi sa 'áámá san'ā yen'e yá'āa Macedonia chééndii sa ní dí'cuíftu sa Pablo ní can'a sa: Cho'o dí yá'āa Macedonia miiⁿ ní cunee di nús'uū. ¹⁰ Ní Pablo miiⁿ taachi n'diichi sa na 'yúúdiyaaⁿ yen'e sa, cuayiivi mífn nacádfínūⁿ 'nū chí can'a 'nū yá'āa Macedonia. Déenú 'nū chí Dendyuūs ndeveé yā nús'uū chí caan'maⁿ 'nū yen'e evangelio chí ndúúúú ngai yen'e Jesucristo.

Cuen'é yā vácū na yāán Filipos

¹¹ Chen'é 'nū na barco yen'e yāán Troas ní ndaá 'nū yúúni cuaacu na isla Samotracia. Chideeve táámá nguuvi ní ndaá 'nū yāán Neápolis. ¹² Ndií mífn cuen'é 'nū na yāán Filipos chí yen'e 'iin'yān romanos ní yāán miiⁿ vnaán vnaaⁿ yen'e yá'āa Macedonia. Ní ch'etinéé 'nū 'aama tiempo yāán miiⁿ. ¹³ 'Áámá nguuvi sábadu chí in-

taavi'tuunuún yā tan'dúucā ley ye'né yā can'daa 'nu cuaa' dáámí cheendi va'āi ye'né yāā' mii' nii'núu' yíicú naachi ca'ngua'á yā ní ch'eté 'nū. Ní ca'na n'deéé 'nū ndúúcu' n'daataá chí nduuvidaama.

¹⁴ Mii' canéé 'áámá n'daataá chí nguuvi tá Lidia. N'di-icui tá tínúu' morada cua'áa ye'né yāā' Tiatira. Ní i'téenu tá Dendyuūs. Tá'ā mii' ní n'giindivee' tá. Ní Señor mii' ní nnda'ai yā vaanicadiinúu' ye'né tá chí cu'neen' veen' tá chí caa'n'ma' Pablo. ¹⁵ Ní taachí ch'edind-uū'n' tá ndúúcu' 'iin'yā' ye'né tá, di'cuíitu tá nús'uu' ní nga'n'a tá: Ndúúti chí deenu nī chí 'úú 'áámá canéé ndúúcu' Dendyuūs, cundáa nī vaacú ní 'cuëtinée nī. Ní di'cuíitu tá nús'uu' ní ch'ëtinée 'nū. ¹⁶ Taachí cue'n'e 'nū na lugar chí ca'ngua'a 'nū tuu'mi ní ndaacá 'nū 'áámá n'daata 'lín' chí canee tá ndúúcu' espíritu ye'né yáá'n'guiinúu' chí dii' adivinar. Ní ndaā tá nanáa' 'nū. N'daata mí' neéne n'deéé idiin' tá ganar ye'né 'iivi tá ndúúcu' espíritu ye'né chí dii' adivinar. ¹⁷ Tá 'cūū ní cān'daā tá Pablo ndúúcu' nús'uu' ní n'gai yiicu ta ní ca'n'a tá: Sa'n'ā s'uu' ní sa'n'ā chí dichí'vē Dendyuūs chí ch'etē n'dai chí canéé na va'ai ch'eti nguuvi. Sa'n'ā s'ee' n'g'ni' sa yúúni chí nanguan'āi yú.

¹⁸ N'daata mii' dii' tá 'túucā neené 'yaa' nguuvi. Pablo mii' ní nguéé canéé yīnū sa ní ca'n'a sá chí sa es- píritu mii': 'Úú dicho'ó dii' ndúúcu' chí duuchi Jesucristo chí nan'dáa di ye'né tá 'tī. Ní nan'dáa espíritu mii' hora mii'. ¹⁹ Taachí n'diichí 'iivi tá chí cue'n'e espíritu ye'né adivinanza chí dii' tá ganar cáava yā, tuu'mi sta'á yā Pablo ndúúcu' Silas. Ní candéé yā sa'n'ā s'ee' na vaacūyāā' nanáa' 'iin'ntyé'n'e. ²⁰ Ní ch'j'n'i yā sa'n'ā s'ee' nanáa' 'iin'ntyé'n'e ní ca'n'a yā: Sán'a s'uu', 'iin'yā' Israel s'ee' diín yā chí véé vaadī 'caa'va na yāā' ye'né yú. ²¹ Ní ngi'cueen' yā s'uuú'n' costumbre chí nguë 'cuaa' yú ní nguéé canéé chí dii' yú, caati s'uuú' ní 'iin'yā' romanos s'uuú'.

²² Ní 'iin'yā' ye'né yāā' mii' nduuvidaáma yā ndúúcu' 'iin'ntyé'n'e. Ní 'iin'ntyé'n'e s'ee' chíin'cuú' yā catecai sa ní ca'á orden yā chí 'cue'n'é yā sa'n'ā ndúúcu' nduucu.

²³ Ch'íinú' ch'e'n'é yā sa'n'ā s'ee' n'deéé taaví vueltas ní s'nuú' yā sa'n'ā s'ee' vácūū. Ní chí yā sa'n'ā chíin' idiin' yā cuidado chééndí vácūū chí diín yā cuidado n'daacā sa'n'a s'ee'. ²⁴ Taachí ch'iindiveén' yā chuū s'nuú' yā sa'n'ā s'ee' vácūū chí yāanū ca ní snuú' chíichí yā ca'a sa na cepo.

²⁵ Ma'n'a yāā' mí' taachi Pablo ndúúcu' Silas ngán'án- gua'á yā ní ngiita yā canciones ye'né Dendyuūs ní 'iin'yā' chí snúū' vácūū mii' ní n'giindiveén' yā. ²⁶ Hora mii' diituú nu'u yán'āa ní cimientos ye'né vácūū mii' ní nu'u. Ní hora mí' nūu' nducyaaca cheendi vácūū mí' ní nánguaā'. Ní ndaatí ca'a yā ndúúcu' ta'a yā nducyáácá 'iin'yā' chí snúū' vácūū. ²⁷ Sa'n'ā soldado chí canéé cuidado vácūū mii' taachí nduuchi sa chí cyaadu sa, ní n'diichi sa chí sdá'āi nducyaaca cheendi vácūū. Tuu'mi ní nntun'dáa sa espada ye'né sa ní ne'n'e sa 'caa'n'nu' maa' sa sa'n'ā, caati nadacadiinuu' sa chí 'iin'yā' chí snúū' vácūū mii' cheenú yā. ²⁸ Pablo mii' 'cai yiicu sa ní nga'n'a sa: Nguéé dii' di ndúúcu' di 'tíicā. Nducyaacá 'nū snéé 'nū.

²⁹ Tuu'mi ní sa'n'ā mii' ngiica sa deēve. Chindáa sa ngeēnū sa ch'eti cuarto mii'. Ní yinduuvu sa ní chíin- tii'ya sa na ca'a Pablo ndúúcu' Silas. ³⁰ Ní tun'dáa sa sa'n'ā s'ee' ní ca'n'a sa: Ndís'tiē Señores, ¿táácā diín' ní 'iicu nanguan'ái?

³¹ Sa'n'ā s'ee' ní ca'n'a sa: Cu'téenu dí Señor Jesucristo níicú nanguan'āi di ndúúcu' 'iin'yā' ye'né di ná vaacu di.

³² Ní ca'n'a yā nduudu ye'né Señor sa'n'ā mii' ndúúcu' nducyaaca 'iin'yā' ná vaacu sa. ³³ Sa'n'ā mii' ní hora mí' nūu' ye'né yāā' sta'a sa 'iin'yā' ní naā'nū sa chí ya'āi ye'né yā. Cuayiivi mii' ní ch'edind-uū'n' sa'n'ā mii' ndúúcu' nducyaaca 'iin'yā' ye'né sa. ³⁴ Ní candéé sa 'iin'yā' na vaacu sa ní ca'a sa chí che'e yā. Nducyáácá yā navaacu sa yeenú taavi yā chí s'téenu yā Dendyuūs mi- in'.

³⁵ Chidēve táámá nguuvi mii' 'iin'ntyé'n'é s'ee' dich'ó'o yā policía chí yaa'vi sa sa'n'ā ní ca'n'a sa: N'deēchi yā sa'n'ā s'ee'. ³⁶ Ní sa'n'ā soldado chí canee cuidado cheendi vácūū chí sa Pablo nduudú 'cūū: 'Ii'ntyé'n'é yaa'ví yā 'úú chí 'úú tun'daá ndís'tiē. Maa' ní cho'ó nī ní ca'n'a nī ndúúcu' cuidado. ³⁷ Naati Pablo mii' ní nga'n'a sa ngi' sa 'iin'yā': Cuayiivi chí chí'ínú' ch'ē'n'e yā nús'uu' nanáa' 'iin'yā' ndíi nguéé itiinguuneén' yā ye'né asunto mii' de'ē chí caa'n'má' 'nū ní candéé yā nús'uu' vácūū, ¿'áá ntun'dáa n'de'ei yā nús'uu, ti nús'uu 'iin'yā' romanos s'uuu' ní s'nuú' yā nús'uu' vácūū?

³⁸ Ní soldado s'ee' ní ca'a sa chí cádiinuu' 'iin'ntyé'n'é. Taachí ch'iindiveén' yā chuū ní dii'yá yā chí taachi chí- cadiinúú' yā chí romanos 'iin'yā' s'ee'. ³⁹ Ní 'iin'ntyé'n'é ndaá yā ní di'cuuitú yā 'iin'yā'. Ní tun'dáa yā 'iin'yā' vácūū. Ní chí yā sa'n'ā s'ee' chí nan'daa sa na yāā' mii'. ⁴⁰ Tuu'mi ní taachi nan'dáa yā vácūū s'ndaa yā na vaacu 'áámá n'daataá chí nguuvi Lidia. Ní n'diichí yā her- manos ní chí yā 'iin'yā' chí ca'n'a yā ndúúcu' cuidado. Ní cuna'n'a yā.

Nduuvitaán yā na yāā' Tesalónica

17 Cho'ó yā yāā' Anfípolis, cho'ó yā yāā' Apolonia ní ndaá yā na yāā' Tesalónica. Naachi véé 'áámá yaácū' sinagoga ye'né 'iin'yā' Israel s'ee'. ² Ní Pablo mii' ti 'āā' ndii' níin'nu' yā chē'n'e yā naachi snéé 'iin'yā'. Ní 'iin'nu' sábadó chí ntaavi'tuunúu' yā, ca'n'a yā ndúúcu' nducyaaca yā nduudú ye'né Dendyuūs. ³ Ch'i'cueen' sá ní ca'n'a sa ye'né chí neené nguū' na Escrituras. Nga'n'ā sa chí canéé chí Cristo 'cuūvi yā ní nnduuchí yā nguaa' tiná'ā. Ní Jesús ye'né chí 'úú chí nga'n'á, Jesús mii' chí Cristo chí Ndyuūs deēve yā.

⁴ Nán'a 'iin'yā' s'ee' s'téenu yā ní nduuvidaamá yā ndúúcu' Pablo ndúúcu' Silas ndúúcu' n'deéé n'dái 'iin'yā' s'ee' chí nguéé ye'né ndaata Israel chí 'iin'yā' n'dai taavi, ndúúcu' n'deéé n'dái n'daataá chí n'dái taavi, nguéé duu'ví yā. ⁵ Tuu'mi ní 'iin'yā' Israel s'ee' chí nguéé i'téenu yā ní ngeéé yā sta'á yā nán'ā sa'n'ā chí nguéé n'daacā sa'n'ā chí 'daān'dī. Ní n'deéé nduuvidaamá yā ní nduuvu taán' yā 'iin'yā' yāā' mii' ní ndaa stan'a vaadi- cadiinuu' ye'né yā. Ní sta'á yā 'iin'yā' ye'né vaacu Jasón. Ní ne'né yā tun'dáa yā Pablo ndúúcu' Silas nanáa' 'iin'yā' yāā' mii'. ⁶ Naati nguéé nindaāca yā 'iin'yā' s'ee'.

Candée yā Jasón ndúúcu ná'nā hermanos nanáan 'iin-tye'nē ye'n'e yāān mii'n. Ní 'cai yīicú yā: Sán'ā s'ūū'n ni-di'vaachi sā nducyáácá 'iin'yān ye'n'e núúnmá'n in'yeēndī ní ndaa sa ndii 'múú'n. ⁷ Ní Jasón mii'n snée yā 'iin'yān s'ee'n na vaacu sa. Ní nducyaaca yā nguéé idii'n yā tan'dúúca chi nga'nā César. 'Iin'yān s'ee'n nga'nā yā ti véé táámá rey chi Jesús.

⁸ Ní 'iin'yān s'ee'n ndúúcu 'iinntyé'nē ye'n'e yāān 'cūū nduuvī taān yā taachí ch'iindiveén yā chuū. ⁹ Tuu'mi ní sta'á yā tuumi ye'n'e Jasón ndúúcu ná'nā yā ní n'deēchi yā 'iin'yān.

Pablo ndúúcu Silas na yāān Berea

¹⁰ Tuu'mí nūū'n hermanos dichó'o yā Pablo ndúúcu Silas ndii yāān Berea. Ní taachí ndaa yā mii'n ní sndaā yā na yaacū sinagoga ye'n'e 'iin'yān Israel s'ee'n. ¹¹ 'Iin'yān s'uu'n n'daacá yā nanáan Dendyuūs nguéé tan'dúúca 'iin'yān chi snée yā na yaān Tesalónica. Sta'á yā nduudu mii'n ndúúcu vaadī yeenú ní ch'ee'n yā nguuvī nguuvī Escrituras. Ne'n'é yā n'diichí yā, ¿'áá cuaacu chi 'tíicā? ¹² Neené 'yaan yā s'téenu yā, n'daataá chi nguéé ye'n'e ndaata Israel chi tán'ā n'dai taavi ndúúcu néené 'yaan san'ā. ¹³ Taachi 'iin'yān Israel s'ee'n ye'n'e yāān Tesalónica chicadínuun yā chi 'iin'yān ye'n'e yāān Berea 'aa deenú ntúū'n yā ye'n'e nduudu ye'n'e Dendyuūs cáāvā chi nga'nā Pablo, tuu'mi ní che'n'é yā mii'n. 'Tíicā ntúū'n ca'á yā vaadī 'caa'va 'yaan 'iin'yān. ¹⁴ Hora míin nūū'n hermanos dichó'o yā Pablo ndii na nuū'n'īn'yān'ā. Ní Silas ndúúcu Timoteo ch'ēetinée yā mii'n. ¹⁵ 'Iin'yān chí cánéé chi can'dáa yā Pablo, candée yā san'ā mii'n na yāān Atenas. Ní Pablo ca'a sa orden 'iin'yān s'ee'n chi dichó'o yā Silas ndúúcu Timoteo naachí cunée sa chinúū'n cuen'é 'nūū'n. Ní cuen'é 'iin'yān s'ee'n.

Pablo na yāān Atenas

¹⁶ Pablo mii'n canee ngiinu sa 'iin'yān na yāān Atenas. Ní neené ndaachi ndíi espíritu ye'n'e sa taachí n'diichi sa nducyaaca 'iin'yān ye'n'e yāān chi néené i'téenu yā ídolos. ¹⁷ Ca'n'a yā n'dee n'dái ná yaacū sinagoga ndúúcu 'iin'yān Israel s'ee'n ndúúcu 'iin'yān chi i'téenu yā chi maa'n ní 'iin'yān Israel. Ní nguuvī nguuvī ca'n'a ntuū'n yā ndúúcu 'iin'yān chi sneé yā n'v'ēē. ¹⁸ Ní nán'ā 'iin'yān chi ch'ee'n chi neené n'dái tíin, 'iin'yān s'ee'n ye'n'e 'iin'yān epicúreos, ye'n'e 'iin'yān estoicos ní n'g'ēcú cheendí yā ndúúcu yā. Ní n'dúúví 'iin'yān nga'nā yā: ¿D'ē ne'n'é caan'mān sán'a 'cūú chí tá'tiī n'deéé nga'nā sá? Ní nán'a yā ní ca'n'a yā: Nga'nā sa tan'dúúca chi 'iin'yān chi nga'nā ye'n'é ndyuūs ngai. Pablo mii'n ca'n'a yā ye'n'e evangelio chi ndúúcu ngai ye'n'e Jesucristo ní ye'n'e 'iin'yān chí nnduuchí yā nguuaan tinán'ā. ¹⁹ Ní sta'á yā san'ā ní ndaa yā nanáan 'iinntyé'nē ndúúcu sa yīicú chi nguuvī Areópago. Ní ca'n'a yā: ¿'Áá cuuvi cádínuun 'nū d'ē'ē chí ca'cueén ní chí ngai chí nga'nā nī? ²⁰ Nga'nā nī dendu'ū chí n'daa'n ní ne'n'é 'nū cadínuun 'nū d'ē'ē ne'n'e caan'mān chuū.

²¹ (Naati 'iin'yān ye'n'e yāān Atenas ndúúcu 'iin'yān chí snúū'n yúúní chí snée yā mii'n, nguéé tuumicadínuun yā

ye'n'e taama naan, caati dámaān ne'n'e yā 'caandiveén yā ní caan'mān yā cosa chí ngai.)

²² Tuu'mi ní Pablo míin chééndii sa náavtan'ā 'iin-tyé'nē yīicú chí nguuvī Areópago, ní ca'n'a sa: Ndís'tiī san'ā ye'n'e yaān Atenas, 'úú tuumicadínuun ye'n'e ní chí neené i'téenu ní ndyuūs s'ee'n. ²³ Cho'ó ní n'diichí lugar naachi cu'téenu ní ndyuūs s'ee'n ye'n'é nī. Ndaacá 'áámá na santo naachi canéé nguū'n nduudu 'cūū, NDYUŪS CHI NGUÉÉ N'DIICHI YŪ. Ndyuūs chí ndís'tiī nguéé n'di-ichí ní ní i'téenu nī, Ndyuūs mii'n chí 'úú ní nga'nā.

²⁴ Ndyuūs chí din'dái yā in'yeēndī ndúúcu tanducué'nē chí véé in'yeēndī, Señor mii'n chí ye'n'é yā nanguuvī ndúúcu ye'n'e na yán'āa mii'n. Ní nguéé canúū'n yā yaacū chí nín'dai ta'ā 'iin'yān. ²⁵ Ndíi nguéé ndúú chí ne'n'é yā d'ē'ē v'ē ye'n'e 'iin'yān caati 'iin'yān mii'n ní ca'a yā vida nducyaaca 'iin'yān ye'n'e in'yeēndī ndúúcu 'yúúné chí yīicú yā ndúúcu tanducué'nē dendu'ū.

²⁶ Ndyuūs diin yā chí 'áámá ndaata nducyáácá 'iin'yān chí 'cuēetinée yā vmnaan yán'āa. Ní vmnāān vmnaan díin yā señalar yán'āa naachi 'cuēetinée yā ndúúcu tiempo chí 'cuēetinée yā na yán'āa. ²⁷ Dendyuūs s'neén yā 'iin'yān na yán'āa chí n'nuū'n yā Dendyuūs mii'n ndúúti chí cuuvi ndaa níin'úū'n yā níicú ndaacá yā 'iin'yān, 'áará chí cuaacu níin'yúū'n nguéé ya'n'ai canéé yā ye'n'e ca'áámá ca'áámá s'uuū'n. ²⁸ Ní cucáāvā 'iin'yān mii'n canduuchi yú ní inu'n'u yú ndúúcu yā ní s'uuū'n 'cuēetinée yú ndúúcu yā. Tan'dúúca chí ca'n'a tanán'ā 'iin'yān poetas ye'n'é nī: Tí ndáátá ye'n'e Ndyuūs s'uuū'n. ²⁹ Caneé yú na ndaata ye'n'é Dendyuūs. Nguéé cánéé chí nadacadínuun yú chí Dendyuūs mii'n tan'dúúca 'díin'guuaan 'iin'yān, tan'dúúca 'díin'guue 'iin'yān, tan'dúúca tuūū 'iin'yān, tan'dúúca chí san'ā din'dái ndúúcu vaadi cadínuun ye'n'e sa. ³⁰ Tuu'mi ní Dendyuūs nguéé díin cuenta ye'n'e tiempo ye'n'e vaadī tonto ye'n'e 'iin'yān. Maa'n ní Ndyuūs ca'á yā orden nducyaaca 'iin'yān nducué'nē cuaan chí 'iin'yān ndaacadáámí yā ye'n'e nuun'dí ye'n'é yā. ³¹ Cáāvā chuū Dendyuūs 'cuun'min yā 'áámá nguuvī chí díin yā juzgar 'iin'yān ye'n'e in'yeēndī ndúúcu justicia cucáāvā san'ā mii'n chí ndeēve. Cáāvā san'ā mii'n Dendyuūs díin yā chí nducyaaca 'iin'yān deenú yā chí cuaacu chí Dendyuūs nadacuéen yā san'ā nguuaan tinán'ā.

³² Taachí ch'iindiveén yā chí nnduuchi yā nguuaan tinán'ā, nán'ā yā díin duuchí yā 'iin'yān. Níicú nán'a yā ca'n'a yā: 'Áā 'caandiveen ntúū'n 'nū ye'n'é ní ndii táámá.

³³ Pablo mii'n nan'daa sa naavtan'ā ye'n'é yā. ³⁴ Nán'a yā chí'téenu yā ní nduuvídamá yā ndúúcu Pablo mii'n. Nguuaan 'iin'yān mii'n canee 'áámá san'ā Dionisio ye'n'e 'iinntyé'nē concilio chí nduuvídamá yā na lugar Areópago ndúúcu 'áámá n'daataá chí nguuvī tá Dámaris, ndúúcu táámá 'iin'yān s'ee'n ndúúcu 'iin'yān mii'n.

Pablo na yāān Corinto

18 Cuayivi chí chó'oo chúū Pablo mii'n ní nan'dáa sa ye'n'e yāān Atenas ní cuen'e sa na yāān Corinto. ² Ní ndaaca sa 'áámá san'ā Israel chí nguuvī sá Aquila. San'ā mii'n ye'n'e yán'āa Ponto chí cáámá ndaa sa ye'n'e yán'āa Italia ndúúcu tán'ā sa chí nguuvī Priscila tí Claudío mii'n chí rey ch'ēete ní ca'a sa orden chí nan'daa

nducyaaca 'iin'yān Israel s'een ye'n'e yāān Roma. Pablo cuen'e sa naachi canéé 'iin'yān s'een. ³ Sa'n'ā mii'n ní dáámá dii'n sa ntiinnyūn ní canéé sá ndúúcu yā. Dáámá nūu dii'n yā ntiinnyūn. Ntiinnyūn ye'n'e 'iin'yān s'een chi din'dái yā va'ai tíinūn. ⁴ Ní nguuví nguuví sábadó mii'n Pablo n'deeé indeé yā na yāacū sinagoga. Ní dii'n yā chi nduuvidaamá yā 'iin'yān Israel s'een ndúúcu 'iin'yān s'een chi nguéé ye'n'e ndaata Israel lado ye'n'é yā.

⁵ Taachi Silas ndúúcu Timoteo ndaá yā ye'n'e yán'āa Macedonia, Pablo mii'n 'aama canéé sá chi nga'n'ā sa nduudu ye'n'e Dendyuūs. Ní nga'n'ā sa nduudu cuaacu ní nga'n'a sa ngii sa 'iin'yān Israel s'een chi Jesús mii'n chi Cristo. ⁶ Ní 'iin'yān s'een nga'n'ā yā contra ye'n'e Pablo ní 'caa'va yā ye'n'e sa. Pablo ch'ífidí sa tiinuún ye'n'e sa. Ní Pablo ca'n'a sa chii sa 'iin'yān: Ndis'tií ní canéé chí 'āā maán nī can'díicu nī chi cuuvi ndúúcu nī. 'Úú nguéé can'diicú ye'n'e chuū. Maa'n ní ca'n'á ndúúcu 'iin'yān s'een chi nguéé ye'n'e ndaata Israel.

⁷ Nan'dáa sa mii'n ní cuen'e sa na vaacu 'áámá sa'n'ā chi nguuví Justo chi i'téenu sa Dendyuūs. Vaacu sa canéé sá na ntiinnyūn na yāacū sinagoga. ⁸ Níicú sa'n'ā Crispo sa'n'ā chi ndii tiin' ye'n'e yāacū sinagoga s'téenu sa Señor 'iivú Ndyuūs ndúúcu nducyaacá yā na vaacu sa. Ní neené 'yaa'n 'iin'yān ye'n'e yāān Corinto mii'n ch'indiveén yā. Ní s'téenu yā ní cheedinuūn'ni' yā. ⁹ Tuu'mi ní Señor ca'n'a yā ndúúcu Pablo na 'yúúduyaa'n ye'n'e sa: Nguéé 'va'a di caā'n'mān di. Nguéé cunēē 'dii'n cheendí di. ¹⁰ Caati 'úú caneé ndúúcu di ni mar 'áámá 'iin'yān nguéé dii'n n'gíinu yā ndúúcu di. Ti 'úú neené n'deeé 'iin'yān chi véé ní ye'n'é na yāān 'cūū.

¹¹ Ní canee sá mii'n 'áámá nduūyū canee ma'n'ā. Chi'cueen sa nduudu ye'n'e Dendyuūs 'iin'yān s'een.

¹² Taachi sa'n'ā Galión canéé sá 'iin'ntyén'ē gobernador ye'n'e yán'āa Acaya, tuu'mi ní 'iin'yān Israel s'een ní nducueen yā ti nduuvidaamá yā contra Pablo. Ní candéε yā sa'n'ā nanáán silla ye'n'e juez mii'n. ¹³ Ní ca'n'a yā: Sa'n'a 'cūū nga'n'a sa chi 'iin'yān s'een cu'téenu yā Dendyuūs nguéé tan'dúúca chi nga'n'a ley.

¹⁴ Taachí Pablo mii'n ní tuca'a sa ca'n'a sa, tuu'mí sa'n'a Galión nga'n'a sa ngii sa 'iin'yān Israel s'een: Ndis'tií 'iin'yān Israel s'een, ndúúti chi 'áámá cosa chi ya'ai n'dai chii o 'áámá tina'n'ā n'dií yā tuu'mi ní cuaacu cuhéé ndúúcu nī. ¹⁵ Ndúúti chí vaadī tiinguuneén ye'n'e nduudu ye'n'é nī ndúúcu chi duuchi 'iin'yān ndúúcu ye'n'e ley ye'n'é nī, tuu'mi ní, ndis'tií, dii'n nī juzgar chuū. Ti 'úú nguéé ne'n'é dii'n juzgar chi 'túúca.

¹⁶ Tuu'mi ní tun'dáa yā 'iin'yān chuva'aí ye'n'e cuarto ye'n'e juez. ¹⁷ Tuu'mi ní nducyaacā 'iin'yān chi nguéé ye'n'e ndaata Israel sta'á yā sa'n'ā Sóstenes chí chééndii vmnaa'n ye'n'e yāacū sinagoga ní ch'e'n'é yā sa'n'ā nanáán silla ye'n'e juez. Naati Galión mii'n nguéé dii'n yā cuenta ye'n'e nducueén'ē chuū.

¹⁸ Níicú Pablo mii'n neené 'naa'n canee sa mii'ya ní ca'n'a sa hermanos: Cuidado 'cuεetinée nī. Cuen'e sa na barco na yán'āa Siria ndúúcu 'áámá tán'ā chi nguuví Priscila ndúúcu 'áámá sa'n'ā chi nguuví Aquila. Vmnaán vmnaa'n na yāān Cencrea Pablo mii'n 'chiica sa yuūdū tiin' sa ti 'áámá seña chi dii'n sa compromiso ndúúcu

Dendyuūs. ¹⁹ Tuu'mi ní ndaā sa yāān Efeso ní Pablo s'nee'n sá 'iin'yān mii'n. Ní sndaā maān sa na yāacū sinagoga mii'n. Ní ca'n'a sa ní n'deéé ndeé sa ndúúcu 'iin'yān Israel s'een. ²⁰ 'Iin'yān s'een di'cuíitu yā sa'n'ā chí 'náán cunee sa ndúúcu yā naati nguéé chí 'tuucā. ²¹ Naatí yaa'vi sá 'iin'yān ní ca'n'a sa: Cánéé chí nguεcúndii na yāān Jerusalén cáāvā 'viicu chí cuchii. Nguεcunéé ntuún n'diichí ndis'tií ndúúti chí Dendyuūs ne'n'e yā. Ní chiica sá ye'n'e yāān Efeso ní cuen'e sa ná barco.

Pablo ndaá yā yāān Antioquía ní cuen'e yā ndii chí 'iin'nūn viaje

²² Cuchεε sá na yāān Cesarea ní che'n'e sá dii'n sa saludar hermanos chí ca'n'á yā na yaacū. Tuu'mi ní cuen'e sa na yāān Antioquía. ²³ Canéé sá míin 'áámá tiempo. Cun'dáa sa ní cuen'e sá na orden ye'n'e nducyaaca yán'āa Galacia ndúúcu yán'āa Frigia. Ní s'nee'n chiichi sa nducyaaca 'iin'yān chí i'téenu yā Cristo ná vaadī i'teenu.

Apolos nga'n'á yā nduudu cuaacu na yāān Efeso

²⁴ 'Áámá sa'n'ā Israel chí nguuví sa Apolos ndáa sa yāān Efeso ye'n'e yāān vaacú sa chí nguuví Alejandría. Sa'n'ā mii'n sa'n'ā chí deenú taavi sa. Neené n'dεεve nduudu ye'n'e sa ní véé valor sa chí caā'n'mān sa Escrituras chí canéé nguūn. ²⁵ Sa'n'ā mii'n ní 'áámá 'iin'yān chí 'cueén yā sa'n'a yúúni ye'n'e Señor mii'n. Ní sa'n'ā mii'n ní dii'n sa ndúúcu núúnmán espíritu ye'n'e sa. Ní nga'n'a sá ng'icueén sa cuén'e daā'nma'n nduudu ye'n'e Dendyuūs mii'n, 'áará chí dámaān deenu sa ye'n'e chí cheedinuūn'ni' Juan. ²⁶ Ní Apolos mii'n tuc'áa sa ca'n'a sa nguéé ndúúcu vaadī 'va'a cheeti yaacū sinagoga taachí sa'n'ā Aquila ndúúcu tá'n'ā sa Priscila chí indiveén yā, s'neén vi'i yā sa'n'ā ní chí'cueén cá yā sa'n'ā más ca ye'n'e yúúni cuaacu ye'n'e Ndyuūs. ²⁷ Apolos ne'n'e sa cho'o sa yán'āa Acaya, ní hermanos ní ca'n'a yā chí ca'n'ā sá'n'ā mii'ya. Ní hermanos dingúun yā ye'n'e 'iin'yān s'een chí i'téenu yā Cristo chí 'cuaān yā sa'n'ā. Tuu'mi ní ndaā sa mii'n ní chinnee taaví sa 'iin'yān chí i'téenu yā cáāvā favor ch'εεte ye'n'e Dendyuūs. ²⁸ Ndúúcu nducueén'ē poder n'deéé ch'éécū cheendi sa ndúúcu 'iin'yān Israel s'een nanáán nducyaaca 'iin'yān s'een ní ng'in'i sa chí Jesús miin chí Cristo chí nndεεve Dendyuūs cáāvā Escrituras.

Pablo na yāān Efeso

19 Taachí canéé Apolos mii'n yāān Corinto, Pablo mii'n chí'íinú che'n'e sa yán'āa ye'n'e distrito cuaan ntiinnyūn ní ndaa sá yāān Efeso. Ní ndaaca sá ndúúví sa'n'ā chí i'téenu yā Cristo. ² Ní ca'n'a sa: ¿'Áá dii'n di recibir Espíritu N'dai ye'n'e Ndyuūs taachí chí'teenu di? Ní 'iin'yān s'een mii'n ní ca'n'a yā: Nguéé n'giiindiveen 'nū chí véé Espíritu N'dai ye'n'e Ndyuūs.

³ Tuu'mi ní ca'n'a sa: ¿Du'u cheedinuūn'ni' dii? 'Iin'yān s'een ní cā'n'a yā: Cheedinuūn'ni' 'nū cucáāvā nduudu Juan.

⁴ Pablo mii'n ní ca'n'a sa: Juan mii'n cheedínúun'ni' sa chí cuεedínúun'ni' 'iin'yān ye'n'e chí indaacadaamí yā ye'n'e nuu'ndi ye'n'e yā, ní Juan nga'n'a sa ngii sa 'iin'yān chí

cu'téenu yā 'iin'yān chi cuchii yā cuaan dáámí sá. 'Iin'yān 'cūū chi Cristo Jesús miiñ.

⁵ Taachí ch'iindiveén yā chuū ch'eedinūññiñ yā ndúúcu chi duuchi Señor Jesús miiñ. ⁶ Taachí Pablo sn'duun ta'á yā vmnaan ye'n'e 'iin'yān s'een tuu'mi ní ndaa vmnaan ye'n'e 'iin'yān s'een Espíritu N'dai ye'n'e Ndyuūs. Ní ca'n'a yā davaacu chi ñ'dáán ní ca'n'a yā chiiñ chi Dendyuūs yaa'vi yā. ⁷ Sa'n'á s'een ní ngii sa tan'dúúcā ndiichúúví sá.

⁸ Sndáá Pablo miiñ na yaacū sinagoga miiñ ní ca'n'a cuaacú sá taandúú cuuvi 'iin'nuñ 'iyyū, nguéé ndúúcu vaadí 'va'a. Ní n'cueen sa ní nga'n'a sa ndíí ne'n'e sa chi cu'téenu yā ye'n'e chi Dendyuūs nga'n'a yā ntiñnyuñ.

⁹ Naatí diñ ch'echí ná'n'a yā na staava ye'n'é yā ní nguéé chi'téenu yā. Nguéé ca'n'a yā n'daacā ye'n'e yúúni ye'n'e Dendyuūs miiñ nanaan nducyaaca 'iin'yāñ. Ndaa-cadaamí Pablo ye'n'é yā ní snee ví'i sa 'iin'yāñ chi i'teenú yā Cristo. Ng'icueen sá nguuvi nguuvi ná escuela chi nguuvi Tiranno. ¹⁰ Canéé sá taanduu 'úúvi nduúyū.

'Tíicā chi nducyaaca 'iin'yāñ chi snée yā na yáñ'aa Asia, 'iin'yāñ Israel s'een ndúúcu 'iin'yāñ s'een chi nguéé ye'n'e ndaata Israel ch'iindiveén yā nduudu ye'n'e Señor Jesús. ¹¹ Dendyuūs miiñ diñ yā vaadí n'giinu ch'ettee n'dai cáávā ta'a Pablo miiñ. ¹² Manera chi 'tíicā sta'á yā paños ndúúcu delantales chi tuu'vi cuerpo ye'n'e Pablo ní candée yā nanáán 'iin'yāñ ngiita. 'Ticu ndiiví ca'ai ye'n'é yā ndúúcu 'yúúné s'een chi nguéé n'daacā ye'n'é yáán'ngui-inūñ.

¹³ Tuu'mi ní ná'n'a 'iin'yāñ Israel s'een chi ngiicá yā ndíí miiñ ndíí 'muun chí nga'n'a yā ndúúcu espíritu chi nguéé n'daacā ye'n'e yáán'nguiinūñ ne'n'é yā caan'mán yā chi ye'n'e Jesús miiñ. Ní nga'n'á yā: 'Úú ní caacá cáávā Jesús miiñ, 'iin'yāñ chí nga'n'a Pablo ye'n'e chi can'daā na cuerpo miiñ.

¹⁴ 'Áámá sa'n'á chi nguuvi Esceva véé ndeēchē daiya sa chi sa'n'á s'een. Sa'n'á miiñ ní sa'n'á Israel ní sa'n'á chi nga'n'a ntiñnyuñ ye'n'e chiiduú s'een ye'n'e Israel. Ní daiya sa diñ yā chuū. ¹⁵ Nan'guēecúta'n'á espíritu chi nguéé n'daacā ye'n'e yáán'nguiinūñ ní ca'n'á yā: 'Úú ní n'díichi Jesús miiñ ní deenú ntúñ du'ú chi Pablo. Ndís'tií, ¿du'u ndís'tií?

¹⁶ Ní 'iicu sa'n'á chi canee sa ndúúcu espíritu chi nguéé n'daacā cún'u sá ndúúcu 'iin'yāñ s'een, ní chíchee sa ndúúcu 'iin'yāñ s'een ní diñ ca sá ndúúcu 'iin'yāñ s'een. 'Iin'yāñ s'een ní chéenu yā ye'n'é va'āi miiñ. 'Āā ntéé snúúñ yā catecai vmnáan yā ní nca'ái yā. ¹⁷ Chuū chicadiinúñ nducyaaca 'iin'yāñ chi snee na yáñ Efeso, tan'dúúcā 'iin'yāñ Israel s'een 'tiicá ntúñ 'iin'yāñ s'een chi nguéé ye'n'e ndaata Israel. Ní nducyaaca yā dii'yá yā chii. Ní chíí ch'ettee ca Señor Jesús miiñ.

¹⁸ Neené 'yaañ yā chi s'téenu yā ní ndaa yā. Ní ca'n'a yā chi véé nuunndi ye'n'é yā. ¹⁹ Neené 'yaañ 'iin'yāñ chi ch'een yā cosas magias ndée yā libros ye'n'é yā ní chicyá'n'a yā nanáán nducyaaca 'iin'yāñ. Ntun'dáa yā cuenta ye'n'e libros ní chicadiinúñ yā chí ngíí 'uúví ngeecu ndi-ichi mil tuumí ye'n'e 'dílínguee. ²⁰ 'Tíicā chí 'yaañ 'iin'yāñ chi ch'iteenu nduudu ye'n'e Señor 'iivú Dendyuūs miiñ. Ní 'áámá canéé chiichi yā nduudú Dendyuūs miiñ.

²¹ Cho'ōo chúū ní Pablo miiñ nacadiinu sa na staava ye'n'e sa chi cho'ō sa na yáñ'aa Macedonia ndúúcu yáñ'aa Acaya ní cuayiivi ca'n'á sa na yáñ Jerusalén. Ní nga'n'á sa: Cuayiivi chí 'āā che'n'é yáñ s'een canee chi n'diichí ntúñ yáñ Roma. ²² Ní dicho'o na yáñ'aa Macedonia 'uúví sa'n'a, Timoteo ndúúcu Erasto chi cunnée yā 'iin'yāñ. Pablo miiñ canee sa 'áámá tiempo na yáñ'aa Asia.

'Caa'vá yā na yáñ Efeso

²³ Tiempo miiñ ch'iindí 'áámá vaadí 'caa'va ch'ettee ye'n'e yúúni ye'n'e Dendyuūs miiñ. ²⁴ Caati cunee 'áámá sa'n'á chi nguuvi sa Demetrio chi din'dái sa yaacū n'gaiyáa ye'n'e imagen chi nguuvi Diana. Dámañ 'diiñ- guēe din'dái sa. Ní diñ sa ganar n'deee taaví tuumí ye'n'e ntiñnyuñ ye'n'e sa ndúúcu sa'n'á s'een chidin'dái yā yaacū n'gaiyáa s'een. ²⁵ Demetrio míñ ní diñ sa chí ndu- uvidaamá sa'n'á s'een chi idiñ ntíñnyuñ miiñ. Ca'n'a Demetrio: Ndís'tií sa'n'á, déenu ní chi véé tuumí ye'n'e yú ye'n'e ntiñnyuñ 'cūū. ²⁶ Naati inaán ní n'giindiveén ní chi Pablo 'cūū taanduvéé diñ sa chi neené n'dai 'iin'yāñ s'téenu yā. Nguéé dámaan yáñ Efeso ti nuun'mañ yáñ'aa Asia. Ní nga'n'á sa chi nguéé dendyuūs s'een chi din'dái yā ndúúcu ta'á yā. ²⁷ Nguēe dámañ negocio ye'n'e yú chi véé peligro ye'n'e chi 'aa ntéé du'ú veē. 'Tiicá ntúñ yáacū ye'n'e imagen Diana chi ch'ettee míñ, mar 'áámá 'iin'yāñ 'āā ntéé ne'n'e yā. Ní tuca'á yā natuuví yā chi ch'ettee ye'n'e Diana miiñ chi i'teenu nuun'mañ nación ye'n'e yáñ'aa Asia ndúúcu núñmán 'iñyeendí 'cūū.

²⁸ Taachí ch'iindiveén yā chuū nduuvi taán yā ní 'cai yā, nga'n'a yā: Ch'ettee n'dai tá tán'á imagen Diana ye'n'e 'iin'yāñ ye'n'e yáñ Efeso.

²⁹ 'Iin'yāñ yáñ miiñ chíidáánā ye'n'é yā. Ní sta'á yā sa'n'á chi nguuvi Gayo ndúúcu sa'n'á chi nguuvi Aristarco ní candée yā sa'n'á s'een na teatro. Sa'n'á miiñ ní ye'n'e yáñ'aa Macedonia ní compañeros ye'n'e Pablo. ³⁰ Pablo miiñ ne'n'e sa can'dáa sa nanáán 'iin'yāñ yáñ miiñ naati 'iin'yāñ s'uúñ chi i'téenu yā Cristo nguéé 'cuúñ yā. ³¹ Dendú'ú ná'n'a 'iin'ntyé'n'e sa'n'á ye'n'e yáñ'aa Asia, sa'n'á chi amigo ye'n'e Pablo dichó'o yā caaca ye'n'e chí nga'n'á yā chí nguéé ca'n'á sa na teatro. ³² Ná'n'a yā n'gai' yā 'áámá cosa, ná'n'a yā táámá cosa ti ngiidáánā ye'n'é yā. Ná'n'a yā miiñ ní nguéé déenu yā de'ē cáávā nduvidaamá yā. ³³ Ní 'iin'yāñ ye'n'e Israel tun'dáa yā Alejandro nguaañ 'iin'yāñ chi n'deee n'dái. 'Iin'yāñ Israel s'een ingúúndaí yā sa'n'á. Tuu'mi ní Alejandro míñ ca'a sa ndúúcu ta'a sa chí cunee 'diiñ. Ne'n'e sa caan'mañ sa ye'n'e maan sa nanáán 'iin'yāñ yáñ miiñ. ³⁴ Taachí tuumicadiinúñ yā chí sa'n'a Israel sa'n'a miiñ nducyáácá yā 'caí yā taanduu 'uuví hora: Ch'ettee n'dai imagen ndyuūs Diana ye'n'é 'iin'yāñ ye'n'e yáñ Efeso.

³⁵ Tuu'mi ní sa'n'á 'iin'ntyé'n'e chí idingúñ diñ sa chí 'caadií nducyaaca yā cheendi yā ní ca'n'a sá: Ndís'tií sa'n'á s'een ye'n'e yáñ Efeso, ¿du'u sa'n'á chí nguéé deenu sa chí 'iin'yāñ ye'n'e yáñ Efeso diñ yā cuidado yaacū ye'n'e tán'á ch'ettee n'dai chí imagen Diana ní imagen ye'n'e tá chí ndaa ye'n'e nanguuvi? ³⁶ Deenu yú chuú chí mar 'áámá 'iin'yāñ nguéé cuuvi caan'mán yā contra ye'n'e

chuū. Ndís'tiī canéé chi 'cuēstinéé 'díín nī ní inadacadi-inúúⁿ nī. Ní nguéé díín nī de'ē vεε. ³⁷ Naatí candéé nī saⁿā s'een ti nguéé díín duucú sá 'áámá cosa yeⁿē yáacū ndíí nguéé ndúú ngaⁿa rá yā chi nguεε n'daaca lado yeⁿe imagen dendyuūs n'daataá yeⁿe yú.

³⁸ Nduuti chi Demetrio miiⁿ ndúúcu tanán^a 'iín'yāⁿ chi díín yā ntiínnyuⁿ miiⁿ véé vaadī 'caa'va ndúúcu sa o dendú'ū contra 'áámá 'iín'yāⁿ, tuu'mi ní, can'déé yā saⁿā vaacuyáāⁿ ní véé saⁿa 'iín'tyéⁿē. Míín ní cuuvi caaⁿ'maⁿ 'áámá yā táámá yā. ³⁹ Ndúúti chi ngiicá nī yeⁿē táámá naaⁿ dendu'ū 'iín'tyéⁿē s'een cuuvi cāāⁿ'maⁿ yā chéé chí cuaacu. ⁴⁰ Tí cáándá yeⁿe yú chi caaca nuuⁿndí yā yeⁿe yú ní cadiínúúⁿ yā yeⁿē chí 'caī yú 'maaⁿ. Nguéé mar 'áámá nduudu chi caaⁿ'maⁿ yú yeⁿē chuū.

⁴¹ Taachí caⁿ'á yā chuū ní díín yā despedir nducyaaca yā.

Pablo cuen'é yā yáⁿāa Macedonia ndúúcu yáⁿāa Grecia

20 Taachí canee 'díín 'iín'yāⁿ, yaa'vi Pablo miiⁿ 'iín'yāⁿ s'een chi i'téenu yā Cristo. Ní taachí Pablo ca'a sa consejo 'iín'yāⁿ s'een ní 'cuēstinéé n'daāca yā ndúúcu Dendyuūs miiⁿ. Ní díín sa despedir yeⁿē yā ní tu'maⁿ'á sá 'iín'yāⁿ s'een. Tuu'mí can'dáa sa ní cuen'ē sa yáⁿāa Macedonia. ² Cuayiivi míín chen'e ntúuⁿ sa yáāⁿ s'een chi chí'cueeⁿ taavi sa 'iín'yāⁿ yeⁿe ndúúcu yeⁿe Dendyuūs miiⁿ ní ndaā sa yáⁿāa Grecia. ³ Cuayiivi taachi 'āā cānee sa 'iín'nuⁿ 'iīyū miiⁿ ní cuayiivi taachí nadicadíínuuⁿ sa chí 'iín'yāⁿ Israel s'een chí díín n'gíínu yā ndúúcu sa hora chí neⁿe sa tucá'a sa sndáa sa na barco miiⁿ na yáⁿāa Siria, tuu'mi ní nadicadíínuuⁿ sa chuū chí cho'o ntúuⁿ sa na yáⁿāa Macedonia. ⁴ Ní sán'ā s'ūuⁿ chen'e sá ndúúcu Pablo ndii yáⁿāa Asia. Sán'ā s'uuⁿ ní Sópater yeⁿe yáāⁿ Berea, ndúúcu Aristarco ní saⁿā chí nguuvi Segundo san'ā s'een yeⁿē yáāⁿ Tesalónica, ndúúcu san'ā chí nguuvi Gayo yeⁿe yáāⁿ Derbe, ndúúcu Timoteo, ndúúcu san'ā s'een yeⁿe yáⁿāa Asia chí sán'ā Tíquico ndúúcu sán'ā Trófimo. ⁵ 'Iín'yāⁿ s'een néé can'dáa naaⁿ yā ní canéé ngiínú yā nús'uuⁿ na yáāⁿ Troas chí ni-ínnuúⁿ nuūⁿnīⁿ'yáⁿā. ⁶ Taachi 'aa chó'ōo nguuví yeⁿē pan chí nguéé levadura, tuu'mi cuen'é 'nū na barco yeⁿē yáāⁿ Filipos. Cho'ōo nyuⁿ'u nguuvi ní ndaá 'nū ní nduuvidaamá 'nū ndúúcu 'iín'yāⁿ s'een yeⁿē na yáāⁿ Troas. Ní ch'εetinéé 'nū ndεēchē nguuvi miiⁿ.

Pablo na yáāⁿ Troas

⁷ Nguuví domingo vmnááⁿ vmnaaⁿ yeⁿē ndaata miiⁿ nduuvidaamá 'iín'yāⁿ s'een chí i'téenu yā Cristo chí n'deé yā pan. Pablo miiⁿ ní ngi'cueeⁿ sa 'iín'yāⁿ. Canéé chí can'dáa sa nguuvi chí cuchí. Ní chí'cueeⁿ sa taandu duu ndíí maⁿ'a yaaⁿ. ⁸ Ní na cuarto yáacū naachi nduuvidaama yā nééné n'deēé lámparas vεε. ⁹ 'Náá tiempo caⁿ'a Pablo miiⁿ ní 'áámá saⁿ'a 'díín chí nguuví sá Eutico chí véé sá na ventana, cyaadú n'dai sa. Saⁿā miiⁿ chin'dáa sa ndiichí ndii 'iín'nuⁿ piso. Taachí nadacuéⁿ yā saⁿā miiⁿ ní 'āā n'dii sa. ¹⁰ Tuu'mi ní nangua'āī Pablo miiⁿ ni tu'maⁿ'á yā saⁿā ní can'nuu yā saⁿā. Ní caⁿ'a Pablo chíí yā saⁿ'ā s'uuⁿ: Nguéé 'va'á nī. Canduuchi

ntúuⁿ staava yeⁿē sa taama vmnéⁿ'ēē. ¹¹ Ch'iinu maáⁿ ní Pablo cuindáá tuuⁿ yā cuaaⁿ 'niiⁿnuúⁿ. Ní n'dee yā pan. Ní che'é yā ndúúcu yā chí candíí yā chí'cueeⁿ ntúuⁿ yā nuuⁿmaⁿ yaaⁿ ndii chídeεε. Níicú cuēⁿ'e yā. ¹² Candéé yā saⁿ'a 'díín miiⁿ ní candúúchi sa. Ní yéénú n'dai yā ndúúcu 'viich'εetíínuuⁿ ch'εεε.

Cuen'é yā yeⁿe yáāⁿ Troas ndii yáāⁿ Mileto

¹³ Nús'luū ni can'dáá naaⁿ 'nū ní cuen'e 'nū na barco na yáāⁿ Asón chí ndaacá 'nū Pablo yáāⁿ miiⁿ. Pablo miiⁿ 'āā neⁿe sa chí caaca sa na yáⁿ'āa. ¹⁴ Taachí Pablo nduuvidaama sa nduucú 'nū na yáāⁿ Asón miiⁿ, ní cuen'é 'nū na barco miiⁿ, ní ndaá 'nū na yáāⁿ Mitilene.

¹⁵ Cuen'é 'nū na barco miiⁿ ní chídeεε táámá nguuvi ndaa 'nū niiⁿnuúⁿ na isla Quío. Ní chídeεε táámá nguuvi chí ndaa 'nū isla Samos. Ní cuen'é 'nū ndaa 'nū na yáāⁿ Trogilio. Ch'εetinéé 'nū nguuiⁿū miiⁿ. Chídeεε táámá nguuvi cuen'é 'nū na barco ní ndaa 'nū yáāⁿ Mileto. ¹⁶ Pablo miiⁿ nacadíínuuⁿ sa chí chó'o sa yáⁿ'āa Asia. Canéé chí cacyiinu sa chí cunee ngiinu sa nguuvi yeⁿē Pentecostés chí 'viicu yeⁿe cosecha na yáāⁿ Jerusalén ndúúti chí cuūvi.

Pablo ngaⁿ'a sa nduudu cuaacu ní díín sa despedir 'iín'yāⁿ yeⁿe yáāⁿ Mileto

¹⁷ Pablo dichó'o sa 'iín'yāⁿ yeⁿē yáāⁿ Mileto ndii yáāⁿ Efeso chí 'cái yā 'iín'yāⁿ ndiicúú chí ngaⁿ'a ntiínnyuⁿ yeⁿē yācū. ¹⁸ Taachí ndaa 'iín'yāⁿ s'een nanááⁿ Pablo, caⁿ'a sá chíí sa 'iín'yāⁿ s'een: Ndís'tiī deenú nī ti ndii nguuví vmnááⁿ vmnaaⁿ chí ndaá yáⁿ'āa Asia táácā díín ní canéé nduucú nī tanducuéⁿē tiempo. ¹⁹ Díín ntiínnyuⁿ yeⁿe Señor ndúúcu vaadī ndiicúúⁿ taavi. Ch'eenú chíí taandu véé chí nguéé n'daacā chí díín 'iín'yāⁿ Israel s'een nduucú. Chεēcú níicú tun'daa nuūⁿnīⁿ nduutinaáⁿ. ²⁰ Ní 'áámá ngaⁿ'á tanducuéⁿē dendú'ū chí n'daacā yeⁿē nī. Ní chí'cueeⁿ nanááⁿ nducyaacá 'iín'yāⁿ nduu va'ai nduu va'āī. ²¹ Ní caⁿ'á nduudu cuaacu 'iín'yāⁿ Israel s'een ndúúcu 'iín'yāⁿ s'een chí nguéé yeⁿē ndaata Israel yeⁿē chí ndaacādaamí yā yeⁿē nducuéⁿē nuuⁿndi yeⁿē yā nanááⁿ Dendyuūs. Ní cu'téenu yā yeⁿē Señor Jesucristo yeⁿē yú. ²² Maaⁿ ní cun'diichi nī. Canéé chí díín cucaava espíritu yeⁿē. Caⁿ'á na yáāⁿ Jerusalén ní nguéé deenú de'ē 'cueēnú miiⁿ. ²³ Maaⁿ deenú chí Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs miiⁿ ngaⁿ'a yā ngii yā 'úú na nducyáácá yáāⁿ chí caⁿ'á cunee ngiínú chí 'cueēnú cuuvi ní caⁿ'á vácū. ²⁴ Naati mar 'áámá naaⁿ nguéé idíín cuenta ndii nguéé ndúú ya'ái 'úú vida yeⁿē maáⁿ. Canee ngiínú chí dí'cuíínu ntiínnyūⁿ yeⁿē, ntiínnyuⁿ chí tee Señor Jesús 'úú chí caaⁿ'maⁿ nduudu cuaacu yeⁿē yā yeⁿē evangelio chí ndúúcu ngai ndúúcu vaadī yeenú. Nduūdū miiⁿ yeⁿe favor ch'εεε yeⁿē Dendyuūs. ²⁵ Maaⁿ ní 'caandiveéⁿ nī. 'Úú ní deenú ti mar 'áámá ndís'tiī nguaaⁿ 'iín'yāⁿ naachi chó'o ní caⁿ'á yeⁿe chí Dendyuūs ngaⁿ'a yā ntiínnyuⁿ mar 'áámá nī 'aa ntéé n'diichi nī naáⁿ. ²⁶ Tanducuéⁿē chuū ngaⁿ'á ngií ndís'tiī maaⁿnguuví caati 'úú nguéé canee chí díín responder yeⁿē mar 'áámá nī yeⁿē tanducuéⁿē vida yeⁿē tandu-

cuén'ē 'iinyān. ²⁷ Nguéé cheenditú ti can'á tanducué'nē consejo yē'n'e Dendyuūs ndúúcu ndís'tiī. ²⁸ Tuu'mi ní cundee ní cuidado yē'n'e maán ní ndúúcu nducyáácá 'iinyān chi i'téenu yā ti Espiritu N'dai yē'n'e Ndyuūs chí'neén yā ndís'tiī cáávā chi cuuvi diin ní cuidado yē'n'e 'iinyān chi i'téenu Señor, 'iinyān chi can'á yā yaacū yē'n'e Señor. Señor miiñ ní cai yā 'iinyān ndúúcu yuuún yē'n'e maán yā. ²⁹ 'Úú ní deenú chi cuayiivi taachí 'āā ntéé canduuchí ní ndaa 'iinyān tan'dúúca lobos nguuaa ndís'tiī ní dííñ yā chí nguéé diin n'daāca ní ndúúcu tanducué'nē 'iinyān. ³⁰ Nguuaa ndís'tiī nūn nacuee sá'nā s'een chí nga'n'a nduudu chí nguéé n'daacā chí cuuvi candéé sa 'iinyān s'een chí i'téenu yā Cristo ndúúcu sa. ³¹ Cáávā chuū cuin'diichi n'daaca nī. N'gáácú nī ti chēeti 'iinyān nduuyū ndii nguuví ndii n'gaa nguéé chí'neén naán can'á ndúúcu nuún'ni n'nduutinaán 'áámá 'áámá ndís'tiī. ³² Maañ ní ndís'tiī hermanos, i'neén ndís'tiī yē'n'e Dendyuūs ndúúcu nduudu yē'n'e favor ch'ēete taavi yē'n'é yā. Nduudu miiñ diitu ch'ēeté chí 'cuiitá ndís'tiī ní teē ndís'tiī 'áámá cosa chí véé chí cuuví yē'n'e ní ndúúcu nducyaaca 'iinyān chí Dendyuūs didēevé yā. ³³ Nguéé dííñ ngueēe ndíí nguéé tuumi 'dííngueē ndíí nguéé ndúú tuumi 'díínguāa ndíí nguéé ndúú catecai 'iinyān. ³⁴ Ndís'tiī ní deenú nī chí ta'á dichí'vē 'úú ndúúcu 'iinyān chí snéé nduucu yē'n'e nducué'nē chí ne'n'é 'nū. ³⁵ Tanducué'nē chuū chí'cueén ndís'tiī chí diin yú ntiinyuñ 'túúca. Caneé chí cuuvi cunnee yú 'iinyān chí ngi'vaachí. Ní nn'gaacu yú nduudu yē'n'e Señor Jesús miiñ chí can'a yā: N'daí taavi ca chí ca'a yú nguéé ti chí cuta'ā yú.

³⁶ Taachi can'a yā chuū chiintii'yá yā ní can'angua'á yā ndúúcu nducyaaca 'iinyān s'uún. ³⁷ Tuu'mi ní nducyaaca yā chēecu taaví yā ní tú'ma'á yā Pablo, maañ ní 'neen cheendi yā 'iinyān. ³⁸ Néené ya'ai taaví yā cáávā nduudu chí can'ā Pablo miiñ chí 'āā ntéé nanguēecunee n'diichi ní naán. Ní cue'n'e yā canguu yúúni yā sa'nā ndii na barco.

Pablo cue'n'e sa na yáān Jerusalén

21 Cuayiivi chí n'daā cá 'nū yē'n'e 'iinyān s'een, cue'n'e 'nū na barco ní cue'n'e 'nū yúúni cuaacu ní ndaá 'nū na isla Cos. Chidēeve táámá nguuví cue'n'e 'nū na barco ní cho'ó 'nū na isla Rodas ní ndii yē'n'e isla miiñ ndaá 'nū na yáān Pátara. ² Ní ndaaca 'nū 'áámá barco chí can'a na yá'nā Fenicia, cuch'ésé 'nū cue'n'é 'nū na barco. ³ Ní n'diichi 'nū isla Chipre chí snee lado tá 'cueēe. Ní cue'n'é 'nū na yá'nā Siria, ní ndii miiñ ndaá 'nū na yáān Tiro ti barco miiñ míñ cu'neen carga yē'n'e. ⁴ Nndaacá 'nū 'iinyān s'een chí i'téenu Cristo ní canéé 'nū miiñ ndēēchē nguuví. 'Iinyān s'een ní nga'n'a yā ngiī yā Pablo miiñ cáávā Espiritu N'dai yē'n'e Ndyuūs chí nguéé can'a sa yáān Jerusalén. ⁵ Taachi snuūn ca'a nguuví miiñ nan'dáa 'nū nducyaaca 'iinyān ndaá yā chí cunee ngiínú yā nús'uu ndúúcu n'daataa yē'n'e yā ndúúcu daiya yā ndii 'áámá lado yē'n'e yáān. Ní nducyaaca yā chiintii'yá yā na 'diitú nuún'ni'yá'nā. ⁶ Ní tu'ma'a 'nū hermanos 'áámá 'nū taama 'nū ní cue'n'é 'nū na barco. Ní 'iinyān s'een ní cuna'a yā na vaacu yā.

⁷ Nús'uu ní ch'iinu chen'é 'nū na barco. Cuen'é 'nū yē'n'e yáān Tiro ní ndaa 'nū yáān Tolemaida. Ní taachí yaa'vi hermanos nús'uu ch'ēetineé 'nū ndúúcu yā 'áámá nguuví. ⁸ Chidēeve táámá nguuví miiñ ni Pablo ndúúcu nús'uu chí snéé 'nū ndúúcu sa, can'dáa 'nū. Cuen'é 'nū na yáān Cesarea. Ní sndaa 'nū va'āi yē'n'e Felipe chí nga'n'a sa evangelio chí ndúúcu ngai yē'n'e Jesucristo. Felipe miiñ 'áámá sa'nā naachi ndēēchē diáconos. Ní canéé 'nū ndúúcu sa. ⁹ Sa'nā miiñ cuūn n'daataa n'gáiyāa daiya sa chí nga'nā tá chí Ndyuūs yaa'ví yā. ¹⁰ Ch'ēetineé 'nū n'deeē nguuví. Cuch'ésé 'áámá sa'nā profeta chí caan'ma chí cuchí chí yē'n'e yá'nā Judea. Sa'nā miiñ nguuví sa Agabo. ¹¹ Sa'nā miiñ ní n'diichi sá nús'uu. Sta'á sá cinta yē'n'e Pablo miiñ ní ca'ā chíichi sá ca'a Pablo ndúúcu ta'á yā. Ní can'ā sá: Chuū nga'n'a Espiritu N'dai yē'n'e Ndyuūs: 'Tíicā 'iinyān Israel s'een yē'n'e yáān Jerusalén ca'ā chíichi yā sa'n'a yē'n'e cinta 'cūū. Ní nca'á yā sa'ā ta'a 'iinyān s'een chí nguéé yē'n'e ndaata Israel.

¹² Taachí ch'iindiveén 'nū ndúúcu 'iinyān yáān miiñ nducyáácá 'nū chíica 'nū Pablo miiñ chí nguéé cá'n'a sa yáān Jerusalén. ¹³ Tuu'mi ní Pablo miiñ nan'guēecúta'nā sa: ¿Dē'ē cúúví chí ngēecú ndís'tiī ní néené i'neen ya'ai ní staāvā yē'n'é? Ti 'úú ní nguéé dámaā chí 'caachiichí yā 'úú caati canéé chí 'cuuví na yáān Jerusalén cucáávā Jesús miiñ.

¹⁴ Nguéé cuuvi di'cuítu 'nū 'iinyān chí cu'neen 'nū 'iinyān ní nga'nā 'nū: Cuuví tan'dúúca chí ne'n'e Señor.

¹⁵ Cho'ōo ngúúví miiñ cúchēe 'nū na yáān Jerusalén ndúúcu dendu'ū yē'n'é 'nū. ¹⁶ Ní ndaa ntúuñ yā ndúúcu nús'uu ná'n'a yā chí i'téenu Jesucristo yē'n'e yáān Cesarea. Ní 'iinyān s'een ndéē yā nús'uu na vaacu 'áámá sa'nā chí nguuví Mnasón chí yē'n'e isla Chipre. Sa'nā miiñ i'teenu sa cuuañ vmnaañ ní nús'uu ch'ēetineé 'nū ndúúcu sa.

Sta'á yā Pablo na yaacū templo

¹⁷ Taachí ndaá 'nū na yáān Jerusalén, hermanos yeenú taavi yā taachi sndaa 'nū. ¹⁸ Chidēeve táámá nguuví Pablo miiñ cue'n'e sa ndúúcu 'nū ní snaán 'nū Jacobo ndúúcu nducyáácá 'iinyān ndiicúú s'een chí 'āā nduuvidaama yā. ¹⁹ Taachi diin sa saluda 'iinyān s'een, Pablo can'a sá chí sa 'iinyān ca'áámá ca'áámá nducué'nē dendu'ū chí Dendyuūs dííñ yā nguuañ 'iinyān s'een chí nguéé yē'n'e ndaata Israel caavā ntiinyuñ yā. ²⁰ Taachí 'iinyān s'een ch'iindiveén yā chuū, s'téenu yā Dendyuūs ní can'a yā chí yā sa'nā: 'Caandiveén nī, hermanos. Véé cá 'iinyān Israel s'een chí s'téenu yā tan'duucā 'yaañ millares. Ní nducyaaca yā ní neené chí'téenu yā ley yē'n'e Moisés. ²¹ Naati 'āā can'a yā chí yā 'iinyān s'een yē'n'e ndís'tiī chí ndís'tiī ca'cuéén nī nducyaaca 'iinyān Israel s'een chí snéé yā nguuañ 'iinyān s'een chí nguéé yē'n'e 'iinyān Israel. Ca'cueén nī chí 'iinyān Israel s'een nguéé cánéé chí dííñ yā chí nga'n'a ley yē'n'e Moisés ndíí nguéé dííñ yā circuncidar daiya yā, ndíí nguéé ndúú dííñ yā costumbres yē'n'e Moisés. ²² ¿Dē'ē chíí tuu'mi? Neené n'deeé 'iinyān can'á yā ní nduuvidáámá yā taachi ch'iindiveén yā chí ndaá nī. ²³ Dííñ dí chuū chí nga'n'a

'nū ndúúcū dii: Véé cuūuⁿ saⁿā nguaaⁿ nús'uū chí véé compromiso yeⁿē sa ndúúcū Dendyuūs. ²⁴ Candée di saⁿā s'eeⁿ. Tan'dúúcā costumbre yeⁿe religión yeⁿē di, nínduuví dēevé di ndúúcu yā yeⁿe nducuén'ē. Niicú cuayivi nadí'vε di saⁿā chí cuū tíiⁿ sa. Ní nducyáácá 'iinyāⁿ tuumícadíinúúⁿ yā ti nguéé dε'ε vεε chí caⁿá yā cucaavā yeⁿē di. Ní tuumícadíinúúⁿ yā chí ngíicá cuaacu di ní chí diiⁿ di chí ngaⁿ'a ley. ²⁵ Naati 'iinyāⁿ s'eeⁿ chí nguéé yeⁿe ndaata Israel chí i'téenu yā nguéé canéé chí diiⁿ yā chúū. Nús'uū ní idingúuⁿ 'nū chí nguéé du'ū chí canéé chí diiⁿ chuū. Dámaāⁿ chí nguéé cuta'á yā yuute yeⁿē 'iiti chí 'caan'núⁿ yā caavā ídolos, ndíí nguéé ndúú yuuúⁿ yeⁿé tí, ndíí nguéé ndúú yuuúⁿ yeⁿe 'iiti chí nduuchi díi'nú yā daandu tí. Ní nguéé cánéé chí cunéé sa ndúúcū 'áámá n'daatā chí nguéé n'daataá yeⁿē sa.

²⁶ Tuu'mi ní Pablo miiⁿ nícāndée sa 'iis'uūⁿ. Ní chidεεve táámá nguuvi tan'dúúcā costumbre yeⁿē yā Pablo 'āā nididεεvé sa maaⁿ sa ndúúcū saⁿā s'eeⁿ. Ní sndáa yā yaācū templo chí caan'mán yā chí cúúnú ca'ā nguuvi yeⁿē compromiso yeⁿé yā, chí cánéé chí ca'a yā 'áámá 'aama yā ofrenda yeⁿé yā.

²⁷ Taachi cánéé chí cúúnú ca'ā chí ndεēchē nguuvi, taachí 'iinyāⁿ Israel yeⁿē yān'āa Asia n'diichí yā Pablo chεeti yaācū templo n'gaā'vá yā ndúúcu sa. Ní diiⁿ yā chí nduuví taán yā nducyaaca yā. Ní sta'á yā Pablo. ²⁸ N'gaí yíicú yā: Ndis'tiī saⁿā Israel, cúnnéé nī. Sán'a 'cūū chí nduu cuaaⁿ ngi'cueeⁿ sa nducyaaca 'iinyāⁿ contra yāāⁿ miiⁿ ndúúcū yeⁿē contra yeⁿe ley ndúúcū yeⁿē contra yeⁿe lugar 'cūū. N'déee ca nguéé ti chuū. Ní candεε sa 'iinyāⁿ chí nguéé yeⁿe ndaata Israel chεeti yaācū templo. Ní divaati sa yaācū templo chí dεεve.

²⁹ Tii cuáán vmnaaⁿ ní ná'nā 'iinyāⁿ n'diichí yā ndúúcu sa sán'ā chí nguuvi Trófimo yeⁿē yāāⁿ Efeso. Ní nadacádíinuⁿ yā chí Pablo miiⁿ nicandée sa saⁿā chεeti yaācū templo. ³⁰ Nducyáácá 'iinyāⁿ miiⁿ n'gεεcú cheendí yā ní ch'ii dáanā yeⁿé yā. Ní din'gíinu yā ní sta'á yā Pablo miiⁿ ní tun'dáa yā saⁿa chεeti yaācū templo. Ní hora míiⁿ nūuⁿ n'gaadí yā cheendi va'ai yāacū templo. ³¹ Ní dii'nú yinu yā chí 'caan'nun yā Pablo.

'Áámá yā caⁿ'a yā yeⁿē comandante, chí nducyáácá 'iinyāⁿ yāāⁿ Jerusalén nguεε 'diiin snée yā. ³² Tuu'mí nūuⁿ comandante sta'á yā soldado s'eeⁿ ndúúcū capitán ní chéenu yā 'iinyāⁿ s'eeⁿ naachi canéé Pablo miiⁿ. Taachí nducyaaca yā n'diichí yā comandante ndúúcū soldado s'eeⁿ tuu'mi s'neeⁿnaaⁿ yā chí n'gen'é yā Pablo miiⁿ. ³³ Taachí ndaā comandante tuu'mi ní sta'á yā Pablo ní caⁿ'á yā orden chí chεē chiichí sá ndúúcū 'uuvi cadenas. Ní comandante tiinguuneén yā: ¿Du'u rá saⁿā miiⁿ ní dε'ε vεε miiⁿ ní dε'ε idiin sa?

³⁴ Naachi n'deee n'dai 'iinyāⁿ, ná'nā yā ní n'gaí yā 'aama naaⁿ, ná'nā yā n'gaí yā taama naaⁿ, ní 'iinyāⁿ s'eeⁿ nguéé itumicádíinúúⁿ yā yeⁿē sa chí tátíi n'gaí yā. Ca'á yā orden chí cho'ó yā saⁿā na vácūū naachi sneé soldado s'eeⁿ. ³⁵ Taachi Pablo miiⁿ cúchεε sa nandεē, candée yā yaācū soldado s'eeⁿ saⁿa cáávā chí taāⁿ 'iinyāⁿ s'eeⁿ ndúúcu sa. ³⁶ Ti n'deēe n'dái 'iinyāⁿ yeⁿe yaāⁿ miiⁿ cuen'e yā cuaaⁿ dáámí saⁿā miiⁿ ní n'gaí yā: 'Cuuvi sa.

Pablo ngaⁿ'a sa yeⁿē maaⁿ sa na yāāⁿ Jerusalén

³⁷ Taachí tucá'a yā diiⁿyú yā na vácūū tuu'mi ní Pablo miiⁿ ngaⁿ'a sa ngii sa comandante: ¿'Áá 'cuáán nī chí caaⁿ'mán 'tεε ndúúcū n'diī? Ní comandante caⁿ'ā sa: ¿'Áá déénú dí davaacu griego? ³⁸ ¿'Áá nguéé díi saⁿā yeⁿe yán'āa Egipto chí diiⁿ di chí nduuví taán yā 'iinyāⁿ vmnaaⁿ yeⁿe nguuvi miiⁿ ní tun'dáa di cuūuⁿ mil 'iinyāⁿ chí duucu na yán'āa cuuⁿmán?

³⁹ Tuu'mi ní caⁿ'ā Pablo: 'Úú ní saⁿ'ā Israel yeⁿē yāāⁿ Tarso, saⁿ'ā yeⁿē 'áámá yāāⁿ ch'εεtε yeⁿe yán'āa Cilicia. Ngiicá nanāaⁿ nī, 'cuaaⁿ nī chí yaa'ví 'iinyāⁿ.

⁴⁰ Taachí saⁿ'ā miiⁿ ca'a sa lugar, Pablo miiⁿ chéendii sa nāndεε ní ca'a sa señal 'iinyāⁿ ndúúcū ta'ā sa, ní taachí 'diiin ní caⁿ'a sa ndúúcū davaacu hebreo. Ní caⁿ'a sa:

22 Ndis'tiī saⁿ'ā ní ndis'tiī ví'í ndúúcū 'iinyāⁿ ndicúū, 'caandiveén nī chí ngaⁿ'á yeⁿē maán nanáán ndis'tiī.

² Taachí ch'iindiveén yā chí ngaⁿ'ā sa davaacu hebreo, ch'εetinéé 'diiin cá yā. Pablo miiⁿ ní caⁿ'ā sa: ³ Cuaacu níinnyúⁿ saⁿ'ā Israel 'úú. Ch'iindiyaán na yāāⁿ Tarso yeⁿē yán'āa Cilicia, naati ch'iitá na yaán 'cūū. Ch'een ndúúcū maestro Gamaliel miiⁿ. Tan'dúúcā chí ngaⁿ'ā na ley yeⁿē chiida yú. 'Úú chí diiⁿ ndúúcū núúnmán staava yeⁿé tan'dúúcā chí maaⁿ nducyaaca nī diiⁿ nī ndúúcū Dendyuūs. ⁴ 'iinyāⁿ chí cuéⁿē Yúúni 'cūū 'úú can'daá 'iinyāⁿ miiⁿ. Ní sta'á ndii n'daataá ndíi saⁿ'ā ní nca'á 'iinyāⁿ chí cuεetinúúⁿ yā vácūū chí 'cuuvi yā. ⁵ 'Ti-icá ntúūⁿ chiiduú ch'εεtε cá yeⁿe Israel miiⁿ testigo yeⁿé ndúúcū nducyaaca 'iinyāⁿ ndiicúū. 'Tiicá ntúūⁿ 'úú sta'á carta ndúúcū orden chí 'cuuⁿmíiⁿ 'iinyāⁿ s'eeⁿ ní cuen'é naachi snée hermanos. Ní cuen'é yāāⁿ Damasco ní cuen'é chí candεé presos hermano s'eeⁿ ndii yāāⁿ Jerusalén. 'Tiicá ntúūⁿ 'iinyāⁿ chí sneé yā miiⁿ ní cuuvi yā castigados.

Pablo ngaⁿ'a yā taacā i'teenú yā

(Hch. 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Naatí chiī taachi yúúni canuúⁿ, ndaá niinuúⁿ yāāⁿ Damasco tan'dúúcā maⁿ'a nguuvi dáácánaāⁿ nndaā 'áámá dεεve yeⁿē nanguuvi naachi 'úú canéé. ⁷ Ní sndεεvé ná yán'āa. Ní ch'iindiveén 'áámá nduudu chí ngaⁿ'a ngiī 'úú: Saulo, Saulo, ¿dε'ε cúú chí nn'daā dī 'úú chí néené ya'ai 'úú? ⁸ Tuu'mi nan'guεεcutaⁿ'á: ¿Du'ú n'diī, Señor? Ní caⁿ'a yā chíi yā 'úú: 'Úú Jesús yeⁿe yāāⁿ Nazaret miiⁿ chí n'daā di 'úú ní nguéé neⁿē di n'diichi di 'úú. ⁹ 'iinyāⁿ chí sneé nduucú cuaacu níinnyúⁿ n'diichí yā dεεve miiⁿ. Ní dii'yá yā chíi. Naati nguéé ch'iindiveén yā nduudu chí ngaⁿ'a Señor Jesús nduucú. ¹⁰ Ní caⁿ'á: ¿Dε'ε diiⁿ, Señor? Señor miiⁿ ngaⁿ'á yā ngiī yā 'úú: Nducueeⁿ dí ní cuen'e di na yāāⁿ Damasco. Miiⁿ cadíinuⁿ di tanducuéⁿē chí canee chí diiⁿ di. ¹¹ 'Úú ní nguéé inaán cáávā chí ch'εedi nduutinaán yeⁿē vaadi dεεve ch'εεtε ca chí dεεve miiⁿ. 'iinyāⁿ chí sneé yā nduucú candée nee yā ta'á ní ndaá yāāⁿ Damasco.

¹² Tuu'mi ní miiⁿ canee 'áámá saⁿ'ā chí nguuvi Ananías, saⁿ'ā chí diiⁿ sa tan'dúúcā chí ngaⁿ'a ley miiⁿ.

Ní nguuaⁿ nducyaaca 'iin'yāⁿ Israel s'eeⁿ chí snée yā, ngaⁿ'á yā chí saⁿ'ā miiⁿ n'dai taavi sa. ¹³ Ndaá yā nanaáⁿ ní ndaa niinⁿúⁿ yā ní caⁿ'a yā: Dii hermano Saulo, nan'guaāⁿ nduutinaáⁿ di. Ní hora miiⁿ nūⁿ n'guaaⁿ nduutinaáⁿ ní snaáⁿ. ¹⁴ Saⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'ā sa: Ndyuūs yeⁿ'ē chiida yú ndeεve yā dii chí cuuvi déénú dí chí neⁿ'e yā. Ní cuuvi n'diichí di Jesús chí n'dai taavi. Ní 'caandiveeⁿ di chí ngaⁿ'a yā. ¹⁵ Ti cuuví di caaⁿ'maⁿ di nduudu cuaacu yeⁿ'é yā yeⁿ'ē cosa chí 'aa n'diíchi di ndúúcu chí 'aa ch'iindiveeⁿ di nanááⁿ nducyaaca 'iin'yāⁿ. ¹⁶ Maaⁿ ní ¿de'ē ínee ngiinu di? Cuééndii di ní cuεdinuūⁿ di ní didεvé di dii yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'ē di. Caaⁿ'maⁿngua'a di nanááⁿ Señor Jesús.

Dicho'ó yā Pablo nanaaⁿ 'iin'yāⁿ s'eeⁿ chí nguéé yeⁿ'ē ndaata Israel

¹⁷ 'Túúca chíi. Taachí nanguεcúndií na yaāⁿ Jerusalén miiⁿ ní taachí caⁿ'angua'á na yaācū templo n'diichí 'áamá visión, cosa tan'dúúca chíi ch'iinⁿú. ¹⁸ Ní n'diichí 'iin'yāⁿ ní caⁿ'á yā chíi yā 'úú: Diinú yiinⁿu di ní cueenu di yeⁿ'e yāāⁿ Jerusalén, ti nguéé 'cúaaⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿ'é. ¹⁹ 'Úú ní caⁿ'á: Señor 'iin'yāⁿ s'eeⁿ deenú yā yeⁿ'ē nducyááca yā chí snúuⁿ yā yaācū sinagoga s'eeⁿ ti 'úú ní chíi 'iin'yāⁿ vácūú ní ch'eⁿ'é 'iin'yāⁿ chí i'teenú yā n'dii. ²⁰ Ní taachi chíi Esteban saⁿ'ā chí caⁿ'a nduudu cuaacu yeⁿ'é nī, 'úú ntúūⁿ ni canee nanáaⁿ sa. 'Úú ní 'cuúⁿ chí chíi sa. Ní nguain'daí cotón yeⁿ'e 'iin'yāⁿ chí chíi n'ūⁿ saⁿ'ā. ²¹ Tuu'mi caⁿ'a Jesús chíi yā 'úú: Cuéⁿ'é dí, ti 'úú idicho'ó dii yáⁿ'áí n'dai ndúúcu 'iin'yāⁿ s'eeⁿ chí nguéé yeⁿ'ē ndaata Israel.

Pablo nanááⁿ comandante

²² Ní taachi 'iin'yāⁿ s'eeⁿ ch'iindiveeⁿ yā ndii nduudú 'cūú tuu'mi ní caⁿ'a yuudú yā: Diví di sán'a 'cūú na yáⁿ'āa ti nguéé canee chí cunduuchi sa.

²³ Taachí 'cai yā ní chíiⁿ'cuuⁿ yā catecai yā ní chingée yā iyaācá na 'yúúné, ²⁴ comandante chí ngaⁿ'a ntiinⁿyuⁿ caⁿ'ā sa chí cu'huúⁿ yā Pablo vácūú. Ní caⁿ'ā orden chí caⁿ'á yā tiingúúneeⁿ yā Pablo ní ch'eⁿ'é yā Pablo, maanⁿ niicu cadíinuⁿ yā de'ē cáávā chí n'gāi yā contra yeⁿ'ē sa. ²⁵ Taachí dichíichí yā Pablo ndúúcu yiinⁿmaⁿ, Pablo miiⁿ ní caⁿ'ā sa capitán chí snee yā miiⁿ: ¿Áá canee chí 'cuen'é nī 'áamá saⁿ'ā romano ndúúti chí nguéé ndaaca nī nuuⁿndi yeⁿ'ē sa?

²⁶ Taachí capitán miiⁿ ch'iindiveeⁿ sa chuū, cuen'e sa nícuⁿ caⁿ'a sa yeⁿ'e comandante ní yaaⁿ'vi sa: N'diichí nī, ¿de'ē díiⁿ nī caati sán'a 'cūú ní saⁿ'ā romano sa?

²⁷ Ndaa comandante ní caⁿ'a sa: Cuuvi di 'úú. ¿Áá díi saⁿ'ā romano? Pablo miiⁿ ní caⁿ'a yā: 'Tíicā.

²⁸ Nan'guεcútaⁿ comandante: 'Úú caí māaⁿ 'úú. N'deéé tuūmī ca'á ní ndii chíi saⁿ'ā romano 'úú. Tuu'mi ní Pablo miiⁿ ní caⁿ'a sa: 'Úú ní chíiⁿdiyaáⁿ na yáⁿ'āa romano 'tíicā.

²⁹ Ní cuen'é yā yeⁿ'ē sa 'iin'yāⁿ chí sta'a orden chí 'cuen'é yā saⁿ'ā. Taachí comandante tuumicádiinuⁿ sa chí saⁿ'ā romano sa, tuu'mi dii'yá ntúuⁿ sa chíi, chí dichíichí sa Pablo.

Pablo nanááⁿ concilio

³⁰ Chidεeve táámá nguuví sán'a miiⁿ neⁿ'e sa cadíinuⁿ sa de'ē cáávā chí tun'dáá nuuⁿndi 'iin'yāⁿ Israel s'eeⁿ. Diví yā cadenas yeⁿ'ē Pablo miiⁿ ní ca'a yā orden chí cho'ó yā Pablo nanááⁿ chíiduú n'geeté yeⁿ'e Israel ndúúcu nducuen'ē 'iin'ntyéⁿ'ē yeⁿ'e concilio. Ní tun'dáa yā Pablo miiⁿ. Ní chíiⁿ'i yā saⁿ'ā nanááⁿ 'iin'yāⁿ s'eeⁿ.

23 Tuu'mi ní Pablo miiⁿ chíiⁿú cuaacu sa saⁿ'ā s'eeⁿ yeⁿ'ē concilio. Ní caⁿ'a sa: Ndís'tií saⁿ'ā víí, Ndyuūs ní n'diichí yā taanduvéé chí 'úú díiⁿ ní nguéé díiⁿ 'uūví staava yeⁿ'é yeⁿ'e cosa chí díiⁿ.

² Ananías, saⁿ'ā chí chíiduú chíiⁿ'e cá yeⁿ'e Israel caⁿ'a yā chíi yā 'iin'yāⁿ chí canee daama yā ndúúcu sa chí 'cuen'e yā cheendi sa. ³ Tuu'mi ní Pablo míiⁿ ní caⁿ'a sa: Ndyuūs 'cuen'é yā dii, saⁿ'ā chí tan'dúúca 'aama chεeti cuéé. ¿Áá díiⁿ di juzgar 'úú tan'dúúca ley miiⁿ, 'iicu nguéé idiin di cumplir chí ngaⁿ'ā ley, nícuⁿ maanⁿ ní ngaⁿ'ā di chí 'cuen'é yā 'úú?

⁴ 'Iin'yāⁿ chí snée yā nanááⁿ Pablo caⁿ'a yā: ¿Áá chíiduú chíiⁿ'e ca yeⁿ'é Dendyuūs ngaⁿ'ā taaⁿ di ngii di 'tíicā?

⁵ Pablo miiⁿ ní caⁿ'a sa: Ndís'tií víí, 'úú ní nguéé deenú chí sán'a 'cā chí chíiduú chíiⁿ'e cá yeⁿ'e Israel. Naati cánée nguūⁿ. Nguéé caaⁿ'maⁿ taaⁿ di yeⁿ'ē 'áamá saⁿ'ā chíiⁿ'e yeⁿ'e Israel yeⁿ'é 'iin'yāⁿ yeⁿ'ē di.

⁶ Tuu'mi Pablo miiⁿ tuumicádiinuⁿ sa chí 'áamá taaⁿ yā yeⁿ'ē 'iin'yāⁿ saduceo s'eeⁿ chí nguéé i'téenu yā chí nanduuchi 'iin'yāⁿ ní táámá taaⁿ yā yeⁿ'ē 'iin'yāⁿ fariseos chí i'téenu chí nanduuchi 'iin'yāⁿ. Ní 'cai yuudu sa nanááⁿ nducyaaca 'iin'yāⁿ yeⁿ'ē concilio: Ndís'tií saⁿ'ā víí, 'úú ní saⁿ'ā fariseo 'úú ní daiyá saⁿ'ā fariseo 'úú. Díiⁿ yā juzgar 'úú yeⁿ'ē chí canee ngiínú yā chí nadacuéeⁿ yā yeⁿ'ē nguuaⁿ tinán'a.

⁷ Taachí caⁿ'a yā chuū véé 'uuví vaanicadiinūⁿ yeⁿ'e saⁿ'ā fariseos ndúúcu saⁿ'ā saduceos. Ní 'iin'yāⁿ s'eeⁿ ní divíi yā 'áamá taaⁿ táámá taaⁿ. ⁸ Caati 'iin'yāⁿ saduceos ngaⁿ'á yā chí nguéé iniduuchi 'iin'yāⁿ ndii nguéé nduu ángel ra ndíi nguεε nduu espíritus. 'Iin'yāⁿ fariseos ngaⁿ'á yā ti véé 'tíicā. ⁹ Ní n'dee n'dái caⁿ'a yā 'iin'yāⁿ s'eeⁿ. Ní nacuéen 'iin'yāⁿ chí déenú taavi ley lado yeⁿ'ē fariseos ní caⁿ'a yā chí chuū chí cuaacu. Ní ngaⁿ'a yuudu yā: Nguéé de'ē véε chí nguεε n'daacā inndaācá 'nū yeⁿ'e saⁿ'ā miiⁿ. Ndúúti 'áamá espíritu o 'áamá ángel yaaⁿ'vi yā Pablo miiⁿ nguéé n'daacā chí 'cuuⁿ'maⁿ yú ndúúcu Dendyuūs.

¹⁰ Taachi véé vaadī 'caaⁿ'va chí chíiⁿ'e ca tuu'mi ní comandante 'va'á yā chí 'caaⁿ'núⁿ yā Pablo. Ní comandante miiⁿ dicho'ó yā soldado s'eeⁿ chí cuen'ē sa ní cuta'a sa Pablo miiⁿ nguuaⁿ 'iin'yāⁿ s'eeⁿ ní candée sa Pablo na vácūú. ¹¹ Táámá ngiūnū miiⁿ ndaā Señor Jesús nanáaⁿ yā ní caⁿ'a yā: Pablo, nguéé cu'neeⁿ duuva di. Tan'dúúca chí ngaⁿ'a di nduudu cuaacu yeⁿ'e 'úú na yāāⁿ Jerusalén 'tiicá ntúūⁿ caaⁿ'maⁿ di yeⁿ'ē 'úú na yāāⁿ Roma.

'Iin'yān s'een díin yā compromiso chí 'caan'nún yā Pablo

¹² Chidεεve táamá nguuví, ná'ā 'iin'yān Israel s'een nduuvidaamá yā ni díin yā compromiso chí nguéé che'e yā ndíí nguéé cu'ú yā ne'e chí 'āā cuéé 'caan'nún yā Pablo miiñ. ¹³ Ngo'o 'úúví ngεecu 'iin'yān chi nduuvidaamá yā ye'e chūū. ¹⁴ 'Iin'yān s'uúñ ní che'ē yā nanáán chiiduú n'gεéte ye'e Israel ndúúcu 'iin'yān ndiicúú ní ca'n'a yā: Nús'uu ní nduuvidaámá 'nū ní díin 'nū compromiso chí díin 'nū sufrir ní nguéé du'ū vεε 'nuú 'nū che'ē 'nū taanduvéé ndíí 'caan'nún 'nū Pablo. ¹⁵ Maañ ní ndís'tiñ ndúúcu 'iin'yān ye'e concilio, cavyaañ cáácá yā nanáán comandante chí candée yā Pablo ní chicuú yā nanáán nús'uū. Díin nī tan'dúúca chí ne'e di tiinguuneeñ di cosa chí cuaacu ye'ē yā. Niicu nús'uu, 'aa snéé ngiinú 'nū chí 'caan'nún 'nū sa'n'ā taachí ndaa sa.

¹⁶ Tuu'mi ní 'áámá sa'n'ā daiya tá'ā vi't Pablo, taachí ch'iindiveéñ sá chí ca'n'a yā de'ε chí díin yā, che'n'e sa ní chí ndaa sa chεeti vácúū miiñ ní ca'n'a sa chí sa Pablo miiñ. ¹⁷ Pablo miiñ 'cai sa capitán ní ca'n'a sa: Candée di sa'n'ā 'díin 'cūū nanáán comandante ti canéé chí cuuvi sa 'iin'yān de'ε chí deenu sa.

¹⁸ Sa'n'ā miiñ sta'a sa sa'n'ā 'díin ní candée sa sa'n'ā nanáán comandante ní ca'n'a sa: Pablo chí canúún vácúū di'cuíftu sá 'úú chí candée sa'n'ā 'díin 'cūū nanáán nī. Véé chí déénu sá chí caan'mañ sa ndúúcu nī.

¹⁹ Comandante miiñ ní sta'á yā ta'á sa ní cuen'ē yā taa-ma lado ndúúcu sa ní ntiinguuneeñ yā sa'n'ā: ¿De'ε chí cuuvi di 'úú?

²⁰ Ní ca'n'a sa chí sá 'iin'yān: 'Iin'yān Israel s'een ní chíí yā ní caacá yā nanáán nī chí cavyaañ ní candée nī Pablo nanáán 'iin'yān ye'e concilio. 'Iin'yān s'een nduuvidaamá yā ní itiingúuneéñ yā Pablo miiñ 'áámá chí cuaacu níin'yúñ ye'ē sa. ²¹ Naati n'diñ, nguéé cu'téenu nī. Ngo'o 'uuví ngεecu sa'n'ā s'een ye'e 'iin'yān Israel chí 'cuεetinúú n'de'ei yā 'diituú cyúúní. 'Iin'yān s'een nduuvidaama yā chí díin yā compromiso ní cadíinuuñ yā chí nguéé n'daacā chí nguéé ndúú che'e yā ndíí nguéé ndúú cu'ura yā taanduvéé ndii yā chí 'caan'nún yā Pablo. Maañ ní listas canee yā ní canee ngiinú yā cáávā chí caan'mañ n'diñ.

²² Tuu'mi ní comandante dichó'o sa sa'n'ā 'díin chí nguéé caan'mañ sa cuuvi sa mar 'áámá 'iin'yān chí ca'n'a sa chí sa 'iin'yān ye'ē chūū.

Dicho'ó yā Pablo nanáán Félix sa'n'a gobernador

²³ Comandante miiñ 'cai yā na 'uuví capitán. Ní ca'n'á yā chíí yā sa'n'a soldados chí nduuvidaámá sá taanduu n'gεecu nuúñ yaañ na 'uuví ciento soldado s'een ndúúcu 'iin'ūñ ngεecu ndiichí soldados chí sndúñ sa 'yúúduu ndúúcu 'uuví ciento soldado chí véé lanza ye'ē yā. Ní cho'ó nducyaaca yā yāñ Cesarea. ²⁴ Ní cundiyaáñ nī 'iiti ti cunduū Pablo ní candée nī sa'n'ā ndúúcu cuidado nanáán Félix chí gobernador. ²⁵ Ní dingúúñ sa 'áámá carta ndúúcu nduudú 'cūū:

²⁶ 'Úú Claudio Lisias idinguún ye'ē nī Félix sa'n'ā gobernador chí n'dai taavi: N'dái nī. ²⁷ Sa'n'a 'cūū ní sta'a 'nū

sa'n'ā caava 'iin'yān Israel s'een chí ne'e 'caan'nún yā sa'n'ā. 'Úú ninguán'ái sa'n'ā miiñ ndúúcu soldado s'een tí deenú chí sa'n'ā romano sa'n'ā miiñ. ²⁸ Ní ne'ē deenú de'ε cáávā tun'dáa yā nuuñdi ye'ē sa. Candée sa'n'ā nanáán 'iin'ntyéñ'ē ye'ē concilio ye'ē yā. ²⁹ Ní táácā chí tun'dáa nuuñdi yā ye'ē sa caavā ley ye'ē yā naati mar 'áámá nuuñdi ch'εete ye'ē sa chí 'caan'nún yā sa'n'ā o cunúúñ sa vácúū. ³⁰ Taachí 'úú chicadiinúúñ chí nduuvidaamá yā contra ye'ē sa'n'á 'cūū, hora miiñ dicho'ó sa'n'ā nanáán n'diñ. Ní nga'n'á ngii sa'n'ā chí tun'dáa nuuñdi ye'ē sa chí chíí yā nanáán nī. Ní cuuví yā n'diñ de'ε chí chí canéé yā ndúúcu sa. N'dáácā canéé nī.

³¹ Soldado s'een sta'á yā Pablo tan'dúúca chí ca'n'a yā chíí yā sa'n'ā ní ngiinú miiñ candée yā sa'n'ā ná yáañ Antipatris. ³² Chidεεve táamá nguuví ní soldado chí sndúú 'yúúduu cuen'ē yā ndúúcu Pablo ní ná'n'a yā nguεecunéé yā na va'āi ch'εete naachi canéé vácúū. ³³ Taachí ndaa yā 'iin'yān s'een na yāñ Cesarea, ca'á yā carta gobernador Félix ní díin yā presentar ntúñ Pablo nanáán gobernador. ³⁴ Gobernador miiñ che'ēñ yā carta ní tiinguuneeñ yā: ¿Tíí yá'n'ā sa'n'ā? Ní tumicadíinuuñ yā chí sa'n'ā ní ye'e yá'n'ā Cilicia. ³⁵ Ní ca'n'a yā chíí yā Pablo: Cu'neen veéñ ye'ē di taachi ndaa sa chí tun'dáa nuuñdi ye'ē di. Ní dicho'ó yā 'áámá sa'n'ā soldado chí díin cuidado sa'n'ā na vácúū Herodes naachi díin juzgar 'iin'yān.

Pablo ca'n'a sa ye'ē maañ sa nanáán Félix

24 Cho'ó nyu'u nguuví ní ca'ái chíiduú ch'εete ca ye'e Israel chí nguuví Ananías ndúúcu ná'n'ā 'iin'yān ndiicúú ndúúcu 'áámá sa'n'ā chí nguuví sa Tértulo. Sa'n'ā miiñ neené n'dεevé indee sa. 'Iin'yān s'een chíí yā nanáán gobernador ní caan'mañ yā contra ye'e Pablo miiñ. ² Taachí gobernador Félix 'cai yā Pablo miiñ tuu'mi ní sa'n'ā chí nguuví Tértulo ca'n'a sa nuuñdi ye'ē Pablo miiñ ní ca'n'a sa: Déénu 'nū ti cááva nī, n'diñ Félix, véé vaadī yeenu 'nū ní 'āā nin'guεetinéé 'nū ndúúcu vaadī 'diñ ch'εete. Néené n'deeé n'dái déndu'ú chí n'dai na yāñ vaacú 'nū cáávā vaanicadiinúñ n'dái ye'ē nī. ³ N'diñ, Félix chí n'dai taavi n'diñ, nús'uū ní chíiindi-veéñ 'nū nduudu ye'ē nī nducuén'ē tiempo nducuén'ē cuaañ ní ca'n'á 'nū Ndyuūs nadíí'vε n'diñ cáávā chí díin nī. ⁴ Chí 'āā ntéé tee 'nū vaadī 'caa'va n'diñ 'naañ tiempo ngiicá nanáán n'diñ chí n'dai chí 'caandiveeñ nī ye'e 'nū ndúúcu vaadī n'dai ye'ē nī. ⁵ Sán'a 'cūū néené itee sa vaadī 'caāvā nús'uū yáñ vaacú 'nū. Nícu ididá'n'a sa 'iin'yān nguaañ nducyáácá 'iin'yān Israel s'een chí snéé yā núñmáñ 'iin'yéñdi. Ní sa'n'ā miiñ nga'n'ā ntiin'nyuñ sa ye'ē 'iin'yān chí nazarenos chí i'téenu yā Jesús. ⁶ Ní ne'e ntúñ sa divaatí sa yaácú templo. Sta'á 'nū sa'n'ā ní ne'ē 'nū cadíinuuñ 'nū ye'ē sa tan'dúúca ley ye'ē 'nū. ⁷ Comandante ye'ē 'áámá taañ soldado chí nguuví Lisias ndaa sa naachi snéé 'nū ni sta'a sa Pablo ndúúcu vaadī diituú ye'ē sa ní divíí sa Pablo na ta'á 'nū. ⁸ Dichó'ó yā sa'n'ā s'een chí tun'dáa nuuñdi ye'e Pablo chí ndaa sá nanáán n'diñ. Maañ ní taachi díin nī juzgar cadíinuuñ nī ye'ē nducuén'ē dendu'ú de'ε cáávā chí tun'dáa 'nū nuuñdi ye'ē sa.

⁹ 'Iin'yān Israel s'een nga'á yā chi 'tíicā chi ca'n'a Tértulo mii'n. ¹⁰ Tuu'mi ní ca'a gobernador señal Pablo chi caa'n'mān sa. Pablo mii'n n'guεεcúta'n'ā sa: 'Úú deenú ti 'āā néené 'āā 'naa' canee ní juez ye'n'ē nación 'cūū. 'Úú nga'á ye'n'ē maá'n ndúúcu confianza. ¹¹ Ti ní deenu nī maa'n taandūū ndichúúví nguuví chí chéé na yāān Jerusalén chí cuuvi cu'teenú Dendyuūs. ¹² Nguéé ndaā-ca yā 'úú chí ngu'n'ú ndúúcu mar 'áámá 'iin'yān, ní nguéé díín chí n'deee n'dái 'iin'yān nguεε snéé 'díín yā, ní nguéé ndúú ná yāacū templo mii'n, ní nguéé ndúú ná yaācū sinagoga, ní nguéé na yāān 'cūū. ¹³ Ní nguéé cuuví caa'n'mān yā chí chuū idiín. ¹⁴ Chuū nga'á ngii n'díí. Tan'dúúca chí 'iin'yān s'een nga'á yā chí nguéé cuaacu, 'tíicā 'úú i'teenú Ndyuūs ye'n'ē chiidá 'nū s'één. Ní 'úú i'teenú tanducué'n'ē dendu'ū chí cánéé nguūn na ley ndúúcu nduudu ye'n'ē profetas chí ca'n'a nduudu ye'n'ē Ndyuūs. ¹⁵ Véé chí cánee ngiinú 'áámá cosa ye'n'ē Dendyuūs tan'dúúca 'iin'yān s'een canee ngiinu ntúun yā, chí Dendyuūs nduuchí yā 'iin'yān ye'n'ē nguāa tinan'ā, tan'dúúca 'iin'yān chí n'dai taaví ndúúcu 'iin'yān chí nguεε n'dai taaví. ¹⁶ Cáāvā chuū cuen'e daān'mān deenú chí nguéé véé nuu'ndí na staava ye'n'ē nanáán Dendyuūs ndíí nguéé ndúú nanáán 'iin'yān.

¹⁷ Cho'ó 'áámá na 'uuví nduūyū ndaá ní nga'á limosnas 'iin'yān vaácú ní nga'á ofrenda. ¹⁸ Cuneé na yaācū templo taachi nán'ā 'iin'yān Israel s'een ye'n'ē yán'āa Asia ndáácá yā 'úú ná yaācū templo ndúúcu compromiso chí nadidεεvé tan'dúúca costumbre ye'n'ē religión ye'n'ē. Nguéé díín ndúúcu n'deee n'dái 'iin'yān ní nguéé n'deēe n'dái 'caí 'iin'yān s'een. ¹⁹ 'Iin'yān s'een cánéé chí cuuvi yā n'díí ní caa'n'mān yā nuu'ndí ye'n'ē, ndúúti véé de'ē chí canee yā nduucú. ²⁰ Ní canéé cúú'n'mín yā chí caa'n'mān maá'n yā ndúúti chí nndaacá yā chí nguéé n'daacā chí díín taachí canee ndúúcu sa'n'ā 'iin'ntyén'ē concilio s'een. ²¹ Ndúúti chí chuū chí 'caí yíicú, ca'n'á ye'n'ē chí nduuchí yā ye'n'ē nguāa tinan'ā taachí canee nanaán 'iin'yān s'een. Cáāvā chuū maa'nguuví díín yā juzgar 'úú.

²² Tuu'mi ní Félix ch'iindiveén yā chuū. Déénú cuaacú yā ye'n'ē Yúúni cuaacu ye'n'ē Ndyuūs ní s'néén ca yā chí caā'n'mān sa ní ca'n'a yā: Taachí ndaa Lisias mii'n chí comandante 'cuiinu tuumicádiinuún ye'n'ē asunto ye'n'ē di.

²³ Félix cho'ó yā chí yā capitán chí diín sa s'neen sa Pablo preso ní ca'a sa duu'vi libertad ye'n'ē sa naati s'neen sa Pablo arrestado. Ní capitán mii'n cuuvi yā Pablo chí cuchí 'iin'yān ye'n'ē sa nanáán sa ndúúcu 'iin'yān chí dichí'vε yā ye'n'ē sa ní ca'á yā chí ne'n'e sa.

²⁴ N'duuví nguuví cuayiivi ndaā Félix ndúúcu n'daataá ye'n'ē yā chí nguuví Drusila chí ndaataá ye'n'ē Israel. 'Caí sa Pablo ní ch'iindiveen sa ye'n'ē vaadí i'teenu ye'n'ē Jesucristo. ²⁵ Taachí ca'n'a Pablo ye'n'ē nduudu cuaacu ye'n'ē chí díín yā chí nguéé n'daacā ní ye'n'ē juicio chí cuchí, tuu'mi ní Félix mii'n dii'yā sá chí ní ca'n'a sa: Cuna'n'a di maa'n. Ní taachí véé cuaán tuu'mi ní 'cuaí díí.

²⁶ Félix canee ngiinú yā chuū chí Pablo mii'n ní ca'a sa tuūmí ye'n'ē yā tuu'mi ní n'dεechi yā sa'n'ā. Caavā chuū chí neene n'deēé cuuvi 'caí yā ní ndaā sa ní ndee sa nduucú yā. ²⁷ Ch'iinu 'uūví nduuyū mii'n ní nan'daā Félix

mii'n ye'n'ē lado gobernador ní sndaā sa'n'ā chí nguuví Porcio Festo. Naati Félix mii'n ní ne'n'e sa cunee sa chí ch'εεte sa lado ye'n'ē 'iin'yān Israel s'een ní snuūn ntuūn sa Pablo vácūū.

Pablo nga'n'a sa chí ca'n'ā sa nanáán César

25 Taachí ndaā sa'n'ā Festo na yán'āa ye'n'ē yā cho'ōo 'iin'nūn nguuví ní cuchéé yā ye'n'ē yāān Cesarea ní ndaa yā na yāān Jerusalén. ² Ní 'iin'yān chiidúú ch'εεte ca ye'n'ē chiidúú n'gεεtε ye'n'ē Israel ndúúcu 'iin'ntyén'ē ye'n'ē 'iin'yān Israel s'een che'n'e yā nanáán Festo mii'n ní nga'n'á yā contra ye'n'ē Pablo mii'n. Ní chíicá yā sa'n'ā. ³ Nga'n'á yā contra Pablo mii'n ní ngiica yā 'áámá favor chí nandéε yā Pablo na yāān Jerusalén. Ti 'iin'yān s'een ní canéé listo yā ní nadicadíinuun yā chí 'caa'n'nún yā sa'n'ā cuaa'n cyúúni. ⁴ Naati Festo míín nan'guεεcúta'n'ā sa chí Pablo mii'n canuun sa vácūū na yāān Cesarea ní 'úú cáámá can'daá ye'n'ē yāān 'cūū. ⁵ Tuu'mi ní nga'n'ā sa: Ndís'tíí chí ngii díín nī, ca'n'á nī nduucú na yāān mii'n ní nduutí chí véé nuu'ndí ye'n'ē sa'n'á 'cūū tuu'mi caa'n'mān nī chéé nuu'ndí ye'n'ē sa.

⁶ Ní canéé chí Festo cuuví 'náan yā ndúúcu 'iin'yān s'een tan'dúúca nííní nguuví ndííchí nguuví. Ní ndaá yā na yāān Cesarea. Chidεεve táámá nguuví ní Festo ch'iindí yā na silla ye'n'ē juez ní ca'n'á yā chí cinguai yā Pablo. ⁷ Sán'a 'cūū taachí ndaā sa, 'iin'yān Israel s'een chí ndaá yā ye'n'ē yāān Jerusalén 'iin'yān mii'n nanguεεcundíí yā Pablo mii'n ní ca'n'a yā neené n'deēe nuu'ndí ye'n'ē sa. Mar 'áámá 'iin'yān cuuvi nga'n'a yā chéé chí cuaacu. ⁸ Tuu'mi ní Pablo mii'n ní ca'n'a maān sa ye'n'ē sa: Nguεε nuu'ndí ye'n'ē mar 'áámá, ndii nguéé ndúú ye'n'ē ley ye'n'ē 'iin'yān Israel s'een ndii nguéé ndúú ye'n'ē costumbre ye'n'ē yaācū templo ndíí nguéé ndúú ye'n'ē rey César.

⁹ Naati Festo mii'n ne'n'e sa ca'n'a sa favor ye'n'ē 'iin'yān Israel s'een. Ni nan'guεεcúta'n'ā sa ye'n'ē Pablo, ní ca'n'ā sa: ¿Áá ne'n'e di ca'n'ā di na yāān Jerusalén ní míín 'cuundicaadi ye'n'ē di de'ε ndu'ū mii'n nanáán 'úú níícú cádi-inuun de'ε falta ye'n'ē di?

¹⁰ Pablo mii'n ní ca'n'a sa: Nanáán sa'n'ā ntyen'ē canee na juzgado ye'n'ē César naachi canéé, chí 'cuundicaadi ye'n'ē. 'Iin'yān Israel s'een nguéé de'ε vεε ndíín ndúúcu yā, tan'dúúca chí n'dai deenú nī. ¹¹ Caati nduutí chí de'ε chí 'áámá ch'εētε ndíín o n'ii'n'nún tinan'ā, nguéé 'va'á chí 'cuúví. Ndúúti chí nguéé de'ε vεε ndíín ye'n'ē chí ngiica 'iin'yān s'tíí, mar 'áámá 'iin'yān nguéé cuuvi ca'a yā 'úú sa'n'a s'tíí. 'Úú ne'n'ē ca'n'á caa'n'mān nanáán César.

¹² Tuu'mi ní Festo mii'n taachí ca'n'a sá chí sa sa'n'ā ntyen'ē ye'n'ē concilio, ní n'guεεcúta'n'ā sa: Nga'n'a ntúun di chí na'n'a di nanáán César mii'n tuu'mi ní na'n'a di.

Pablo nanáán Agripa ndúúcu Berenice

¹³ Cho'ōo 'áámá nduū 'úúví nguuví ní rey Agripa ndúúcu tá'n'ā Berenice ndaá yā yāān Cesarea chí díín yā saludar Festo. ¹⁴ 'Naa'n 'tεε ch'εεtinée yā ndúúcu Festo mii'n ní Festo mii'n ca'n'a cuáácú sá rey ye'n'ē nuu'ndí ye'n'ē Pablo ní nga'n'ā sa: 'Áámá sa'n'ā canúún sa vácūū

caavā Félix miiñ. ¹⁵ Chuū chi yeñ'e sañ'ā miiñ. Taachí cheñ'é na yáañ Jerusalén tuu'mi ní chiiduú n'geeté yeñ'e Israel ndúúcū 'iinyāñ ndiicúū yeñ'e 'iinyāñ Israel s'een ndaá yā nanaáñ ní chiica yā chí 'úú díñ condenar sañ'ā. ¹⁶ Nan'guεcutañ'ā yeñ'e 'iinyāñ s'een. Nguéé costumbre yeñ'e 'iinyāñ romano s'een chí caañ'núñ yā 'áamá 'iinyāñ neñ'e chí 'āā cuéé 'cuūndīcaadí yeñ'é yā ní caañ'māñ yā yeñ'e maāñ yā nanaáñ 'iinyāñ chí ngiica nuuñdi yeñ'é yā. ¹⁷ Nguéé chí 'naañ. Nduuvīdaamá yā 'muuñ. Chidεεve táámá nguuvī 'úú chí'īndī na silla yeñ'e juez ní ca'á orden, ní dicho'ó chí canguaī sañ'ā miiñ. ¹⁸ 'Āā snéé sañ'ā chí ngiica nuuñdi yeñ'e sa. Nguéé cañ'a yā mar 'áamá nuuñdi tan'dúúcā chí 'úú nacadiinuúñ. ¹⁹ Ti véé vaadí 'caa'va yeñ'é yā ndúúcu sa lado yeñ'e religión yeñ'e 'áamá Jesús chí 'āā n'dii yā. Ní Pablo miiñ ngañ'a cuaacu sa chí nguéé n'díi yā. ²⁰ 'Úú nguéé deenú de'ε ra idiñ yeñ'é chuū ní tinguūneéñ sañ'ā miiñ: ¿'Āā neñ'e di chí cañ'a di na yáañ Jerusalén ní miiñ 'cuūndīcaadi yā nuūñdi yeñ'e dí? ²¹ Naati Pablo miiñ chíca sa chí 'cuεεt-inéé ngiñú sa sañ'ā Augusto ní sañ'ā miiñ ní cadíñuūñ sa nuuñdi yeñ'e sa. 'Úú ní chíicá chí cu'húuñ yā sañ'ā vácūū neñ'e chí cañ'á dicho'ó sañ'ā nanaáñ César Augusto.

²² Tuu'mi ní Agripa ngañ'ā sa ngii sa Festo: 'Úú ní neñ'e 'caandiveéñ yeñ'e sa. Sañ'ā miiñ ngañ'a sa ngii sa sañ'ā: Cavyaañ ní 'caandiveeñ di.

²³ Chidεεve táámá nguuvī Agripa ndúúcū táñ'ā Berenice ndaá yā tan'dúúcā costumbre yeñ'e rey. Ní sndaá yā naachi snéé 'iinyāñ ndúúcū comandante ndúúcū sañ'ā n'geete yeñ'e yaāñ miiñ. Ní Festo miiñ cañ'a yā chí dicho'ó yā Pablo miiñ, ní cañ'á yā nguaí yā sañ'ā. ²⁴ Tuu'mi ní Festo miiñ ní cañ'ā sa: N'diī rey Agripa ndúúcū nducyáácá ndis'tiī 'iinyāñ chí snéé ní nduucú 'nū. 'Muñ canéé sáñ'a 'cūū. Nducyáácá 'iinyāñ Israel s'een yeñ'e yaāñ Jerusalén ní yeñ'e yáañ 'cūū ngiicá yā nuūñdi yeñ'e sáñ'a 'cūū. N'gai yuudú yā chí 'cuūvi sa. Ní 'āā ntéé cunéé sá. ²⁵ Nguéé ndaacá mar 'áamá falta yeñ'e sa chí 'cuūvi sa. Maañ sa ngiica sa chí cañ'ā sa nanaáñ yeñ'e sáñ'ā Augusto César. Ní 'úú dicho'ó sañ'ā. ²⁶ 'Úú nguéé de'ε vεε chí deenú chí dinguúñ yeñ'e Augusto César yeñ'é sañ'ā miiñ. Candéé sañ'ā nanaáñ ndis'tiī ní vmnāñ vmnaañ nanaáñ n'diī sañ'ā rey Agripa ti taachí 'cuiñu tascaadí yeñ'e sa, canee chí dinguúñ. ²⁷ Caati deenú chí nguéé n'daacā chí 'úú dicho'ó sañ'ā ndiī nguéé cadīñuūñ nuūñdi yeñ'e sa chí diīñ nguúñ tandiī ra.

Pablo cañ'a sa yeñ'e maañ sa nanaáñ rey Agripa

26 Tuu'mi ní rey Agripa ngañ'a sa ngii sa Pablo: Teé lugar chí caañ'mañ di yeñ'e maañ di. Tuu'mi ní Pablo miiñ ndo'ō sa ta'a sa. Tucá'a sa cañ'a sa yeñ'é maāñ sa: ² N'diī rey Agripa, de'ε chúúcā n'daacā chí cuuví caañ'mañ yeñ'é maāñ nanaáñ nī yeñ'e tanducuéñ'e nuuñdi chí ngañ'a 'iinyāñ Israel s'een. ³ N'diī ní deenú nī tanducuéñ'e costumbre ndúúcū chí itinguūneéñ yeñ'e chí véé nguaañ 'iinyāñ Israel s'een. Ní ngiicá n'diī chí 'caandiveéñ nī yeñ'é ndúúcū n'dai.

Vida yeñ'e Pablo

⁴ Ndiī cuáañ vmnaañ ndiī sañ'ā 'līñ 'úú canéé na yáañ Jerusalén ndúúcū 'iinyāñ Israel. N'diichi 'iinyāñ Israel s'een 'úú. ⁵ 'Iinyāñ s'een ntúūñ deénu yā yeñ'é ndiī cuaañ vmnaañ. Ní nduuti chí neñ'e yā caañ'mañ cuaacú yā, canéé tan'dúúcā sañ'ā fariseo chí chεεchi taavi yeñ'e religión yeñ'é 'nū ndúúcū costumbre yeñ'é 'nū. ⁶ Maañ ní caavā chí 'úú i'teenú chí Dendyuūs cañ'á yā nadacuéñ yā 'iinyāñ yeñ'e nguaañ tináñ'ā tan'dúúcā chí ngañ'a yā ngii yā chíida 'nū 'iinyāñ s'een n'gai yā 'úú nanaáñ juez. ⁷ 'Iinyāñ yeñ'e ndiichúúví daiyá yā 'iinyāñ Israel yeñ'é 'nū i'teenú yā chí Ndyuūs cañ'a yā chí diīñ yā. Ní cáāvā chuū cuen'e daañ'mañ idiñ yā ntiñnyuñ yeñ'é Dendyuūs ndiī nguuvī ndiī n'gaañ. N'diī rey Agripa, caati cáāvā chuū chí cunee ngiñú ntuúñ 'iinyāñ Israel ngiicá yā yeñ'é. ⁸ ¿De'ε nacadiñuúñ nī yeñ'e chúú? ¿De'ε cuuvi chí ndis'tiī nadacadiñuúñ nī chí Dendyuūs nguéé cuuvi nadin'duuchí yā 'iinyāñ yeñ'e nguaañ tináñ'ā?

Pablo ditañ'ā yā ndúúcū 'iinyāñ

⁹ 'Úú ní cuaacu níñnyuñ s'teēñú chí cánéé chí n'deēe n'dái díñ contra yeñ'e Jesús yeñ'e yaāñ Nazaret. ¹⁰ 'Tiicá ntúūñ díñ na yáañ Jerusalén. 'Úú chí'ī 'iinyāñ chí i'téénú Jesús vácūū. Chiiduú n'geeté yeñ'e Israel tee yā poder 'úú. Ní taachí chí'īn'núñ yā 'iinyāñ, 'úú cañ'á ti 'tíicā. ¹¹ Nééné n'deēe cuūvi chí'ī 'iinyāñ s'een chí i'teenú na nducyáácá yaācū sinagoga na vácūū. Díñ chí 'iinyāñ cuuví caañ'mañ yā chí nguéé i'téénú yā Jesús. Neené taañ díñ ndúúcū 'iinyāñ s'een chí i'téénú yā Jesús. Ní cañ'daā 'iinyāñ ndiī na yáañ chí nguéé n'diichi.

Pablo cañ'a yā taacā chí i'téénú yā

(Hch. 9.1-19; 22.6-16)

¹² Taachí díñ chuū cuen'é na yáañ Damasco ní candéé caaca ndúúcū orden yeñ'e chiiduú n'geeté yeñ'e Israel. ¹³ N'diī rey, taachi canuúñ yúúñ taanduu ná mañ'a nguuví n'diichi 'áamá deēve nanguuvi chí ch'εεte n'dái cá deēve nguéé tii déēve yeñ'e 'yáñ'ā. Deēv'ε miiñ ní nuuñmañ ndiivii 'úú ndiī 'iinyāñ chí sneé yā nduucú. ¹⁴ Chidεεve nducyaaca nús'uū na yáñ'ā. 'Úú chí'īndiveéñ 'áamá nduudu chí yaā'vī 'úú ndúúcu davaacu hebreo chí ngañ'ā: Saulo, Saulo, ¿de'ε cáāvā n'daā di 'úú? Chééché taavi chí diīñ di tan'dúúcā 'áamá 'iiti ca'a ca'a tī na yáñ'á cuiñnyuñ. ¹⁵ 'Úú ní cañ'á: ¿Du'ú n'diī, Señor? Ní Señor miiñ ní cañ'a yā: 'Úú Jesús chí n'daā dī. ¹⁶ Naati nacuééñ di, ní cueendiī di. Cáāvā chuū che'enaáñ yeñ'e di. Ní cu'neéñ dii lado yeñ'e 'iinyāñ ndiī tiiñ chí diīñ ntiñnyuñ yeñ'é ní caañ'mañ di nduudu cuaacu yeñ'e dendú'ū chí n'diichi di yeñ'e dendú'ū chí 'úú díñ chí 'cuuñm'īñ náāñ yeñ'e di. ¹⁷ Maañ ní 'úú ní dicho'ó dii nanaáñ 'iinyāñ yeñ'e di ndúúcū yeñ'e 'iinyāñ s'een chí nguéé yeñ'e ndaata Israel. Ní taachi neñ'é yā sta'a yā dii ní 'úú nneé dii. ¹⁸ Ní cuuví diiñ di chí 'iinyāñ chí nguεε snaañ yā ní snaañ yā ní tun'dáa di 'iinyāñ s'een ná mañ'īñ ní nañ'á yā na deēve. Ní tun'dáa di 'iinyāñ yeñ'e poder yeñ'e yáañ'nguiñuūñ ní nañ'á yā lado yeñ'e Dendyuūs. Ní ndaacá yā 'úú ní 'úú

inadach'εεcú nuuⁿndi yen'é yā ní caavā chi cu'téenu yā yen'é. Ní véé herencia yen'é yā ndúúcū 'iinyāⁿ chi Dendyuūs dindεεve yā.

Pablo díiⁿ yā tan'dúúcā visión

¹⁹ Cáávā chuū, n'dīi rey Agripa, nguéé díiⁿ chi cheendi- itú díiⁿ n'diichí cosa yen'é Dendyuūs. ²⁰ Naati caⁿ'á vm- naaⁿ vmnaaⁿ 'iinyāⁿ chi snéé na yāāⁿ Damasco, ní cuayiivi caⁿ'á na yāāⁿ Jerusalén ndúúcū nuuⁿmaⁿ na yāⁿāa yen'e Judea ndúúcū 'iinyāⁿ s'eenⁿ chi nguéé yen'é ndaata Israel chi canee cuuⁿmíⁿ yā chi ndaacadaamí yā yen'é nuuⁿndi yen'é yā nícu cu'téenu yā Dendyuūs. Ní díiⁿ yā ntiinyuⁿ chí n'daacā n'dai ní ch'iⁿí yā tanáⁿ'ā 'iinyāⁿ chi ndaacadaamí yā yen'é nuuⁿndi yen'e yā. ²¹ Cáávā chuū 'iinyāⁿ Israel s'eenⁿ staⁿ'á yā 'úú na yāacū templo ní nadacadíinuⁿ yā chi 'caaⁿ'nuⁿ yā 'úú. ²² Ndyuūs chinnee yā 'úú chi chéé ndíi maⁿ ní caⁿ'á nduudu cuaacu ndúúcū 'iinyāⁿ ndiicúūⁿ ní 'iinyāⁿ chi ngaⁿ'a ntiinyúⁿ yā. Nguéé n'deéé cá caⁿ'á yen'e den- du'ū chi caⁿ'a profetas ndúúcū Moisés yen'é dendu'ū chi canéé chí chíi. ²³ Caati Cristo miiⁿ cánéé chi 'cueenu yā cuuvi ní 'iinyāⁿ miiⁿ vmnááⁿ vmnaaⁿ nduuchí yā yen'e nguuaaⁿ tinán'ā. Ní ngaⁿ'a cuaacú yā yen'é dεεve nanááⁿ 'iinyāⁿ Israel yen'é ndúúcū 'iinyāⁿ s'eenⁿ chi nguéé yen'é ndaata Israel.

Pablo ngaⁿ'a sa Agripa chi canéé chi cu'téenu yā

²⁴ Caⁿ'a Pablo chúú cáávā maāⁿ sa. Festo gobernador miiⁿ ní caⁿ'a yuudu sa: Loco dii, Pablo. Cáávā chi n'geēⁿ taavi dí chíiⁿ chi nduuví loco di.

²⁵ Naati saⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'ā sa: Nguéé loco 'úú, n'dīi Fes- to, chí n'dai taavi. Ngaⁿ'á nduudu cuaacu chí n'dai.

²⁶ Rey Agripa miiⁿ deenú ntúuⁿ yā chuū. 'Úú ngaⁿ'á nduucú yā yen'é tanducuén'ē ndúúcū confianza. 'Úú nadacadiinúúⁿ chí déenu yā chuū. Nguεε chó'ōo chuū ná n'de'ei. ²⁷ N'dīi rey Agripa, ¿'áá i'téenu nī 'iinyāⁿ profetas chí caⁿ'a nduudu yen'e Dendyuūs? 'Úú deenú chí i'téenu nī.

²⁸ Tuu'mi ní Agripa miiⁿ caⁿ'a sa chíi sa Pablo: 'Tεε 'tεε nuuⁿ díiⁿ di chí cu'teenú ndaacá Dendyuūs.

²⁹ Pablo miiⁿ ní caⁿ'ā sa: 'Úú ngiicá Dendyuūs ndii ta'líiⁿ o ndii ch'εεte, nguéé dámaāⁿ n'dīi ti 'tiicá ntúūⁿ nducyaaca 'iinyāⁿ chí n'giindiveénⁿ yā yen'é, cuuvi cu'téenu ntuuⁿ yā Ndyuūs miiⁿ tan'dúúcā 'úú, naati nguéé cuneé yā ndúúcū cadenas 'cūū.

³⁰ Taachí caⁿ'a sa chuū ncuéeⁿ rey ndúúcū gober- nador ndúúcū Berenice ndúúcū 'iinyāⁿ chí canéé yā ndúúcū 'iinyāⁿ s'eenⁿ. ³¹ Taachí 'iinyāⁿ s'uunⁿ cuen'é yā 'áámá lado caⁿ'á yā nguuaaⁿ maāⁿ yā: Mar 'áámá nuuⁿ- di ch'εεte nguéé véé yen'é sa 'cūū nguεε chí 'caaⁿ'nuⁿ yú saⁿ'ā, ndíi nguéé chí caⁿ'a sa vácūū.

³² Níicú Agripa ngaⁿ'ā sa ngii sa Festo: Sá 'cūū cúúví nguán'ai sa nduuti chí nguéé caⁿ'ā sa 'tíicā: 'Úú caⁿ'á nanááⁿ César.

Dicho'ó yā Pablo na yaāⁿ Roma

²⁷ Taachí Festo ca'á yā orden chí cuen'é 'nū na bar- co na yāⁿā Italia, díiⁿ yā entregar Pablo ndúúcū tanáⁿ'ā 'iinyāⁿ chí preso yā capitán chí nguuvi sa Julio. Capitán miiⁿ chí yen'é 'áámá taaⁿ soldados chí nguuvi Augusto. ² Cuen'é ntúuⁿ 'nū na 'aama barco yen'e yāāⁿ Adramitio chí caama cáácá ní caⁿ'ā ná cheendi va'ai s'eenⁿ yen'é nuūⁿnīⁿ'yāⁿ'ā na yāāⁿ s'eenⁿ yen'e yāⁿā Asia. Sndaá 'nū na barco ní cuen'é 'nū. Ní canée sa ndúúcū nús'uu 'áámá saⁿ'ā chí nguuvi Aristarco yen'é yāⁿā Macedonia chí yen'é yāāⁿ Tesalónica. ³ Táámá nguuvi ndaá 'nū cheendi va'ai yen'e nuūⁿnīⁿ'yāⁿ'ā nīⁿnuúⁿ na yāāⁿ Sidón. Julio miiⁿ díiⁿ yā ndúúcū Pablo miiⁿ tan'dúúcā amigo n'dai. 'Cuúⁿ yā chí cuen'e sa naachi ca- nee amigos yen'é sa. Amigos ca'á yā chí neⁿ'ē Pablo mi- iⁿ. Ní Pablo miiⁿ ntaaviⁿtuunúúⁿ sa. ⁴ Ní cuen'e ntúuⁿ 'nū na barco ní cho'ó 'nū cuaaⁿ ndiyya lado sur yen'é isla Chipre caati 'yúúné ní contra yen'é barco miiⁿ. ⁵ Taachi cho'ōo cuaacú 'nū nuūⁿnīⁿ'yāⁿ'ā cuen'é 'nū nīⁿnuúⁿ yāⁿ'ā Cilicia ndii yāⁿ'ā Panfilia. Ndaá 'nū na yāāⁿ Mira chí 'áámá yāāⁿ yen'é yāⁿ'ā Licia.

⁶ Ní capitán chí ngaⁿ'a ntiinyúⁿ yā ndaaca yā 'áámá barco yen'é yāāⁿ Alejandría chí naⁿ'ā yāⁿ'ā Italia. Cuchéé 'nū na barco miiⁿ ní cuinaⁿ'a 'nū. ⁷ Ní ngiínū ngiínū cuen'é 'nū na barco chí 'nááⁿ taavi n'deéé nguuví. Ní cuen'é 'nū ndúúcū nééné n'deéé peligro na barco nīⁿnuúⁿ ná yāāⁿ Gnido ní 'āā ntéé 'cuūⁿ 'yúúné chí caⁿ'á 'nū cuááⁿ vmnaaⁿ. Tuu'mi ní cuen'é 'nū na nduu 'uuvi is- la, isla Salmón chí canee nīⁿnuúⁿ ndúúcū isla Creta caati nguéé 'yúúné taaⁿ miiⁿ. ⁸ Níicú a fuerza díiⁿ 'nū ndaá 'nū nīⁿnuúⁿ 'áámá yāāⁿ chí nguuvi Buenos Puer- tos ní nīⁿnuúⁿ yāāⁿ miiⁿ canéé yāāⁿ Lasea.

⁹ Taachí cho'ōo 'naaⁿ tiempo cuen'é 'nū na barco ndúúcū nééné n'deéé peligro. 'Āā cho'ōo nguuvi yen'é 'viicu chí nguéé che'é 'nū. Tuu'mi ní Pablo caⁿ'a yā chíi yā 'iinyāⁿ s'uunⁿ. ¹⁰ Ní cāⁿ'a yā: Ndís'tiī saⁿ'ā, 'úú inaáⁿ chí 'āā nééné n'deéé peligro cuen'é ndúúcū yú chí cuuvi ndaa yú. Nguéé dámaāⁿ carga yen'é barco cuuvi ndái caati ndii s'uúúⁿ cuuvi ndai yú.

¹¹ Naati capitán miiⁿ ní n'giindiveénⁿ yā nduudu yen'é saⁿ'ā chí ndéē barco ndúúcū saⁿ'ā chí ngaⁿ'a ntiinyuⁿ yen'é barco miiⁿ ti 'āā chí caaⁿ'maⁿ 'nūū Pablo miiⁿ.

¹² N'deée n'dái inaáⁿ yā chí 'āā ntéé n'daacā chí canee barco na cheendi va'āi yen'e nuūⁿnīⁿ'yāⁿ'ā miiⁿ tiempo chí 'iiche. Ní n'deée n'dái 'iinyāⁿ nduuvidaamá yā chí caⁿ'a yā nuūⁿnīⁿ'yāⁿ'ā yen'é miiⁿ. Ní neⁿ'é yā chí ndaá yā na yāāⁿ Fenice chí 'áámá cheendi va'āi yen'e nuūⁿnīⁿ'yāⁿ'ā yen'e isla Creta chí canee cuaaⁿ ndiyya sur, cuaaⁿ naachi n'giyya 'yāⁿ'ā. Ní miiⁿ cánéé tiempo chí 'iiche.

'Yúúné tááⁿ na nuuⁿnīⁿ'yāⁿ'ā

¹³ Ndaā 'yúúné ngiinu yen'é cuaaⁿ ndiyya tan'dúúcā chí nacadiinuⁿ yā chí n'daāca. Candéε yā anclas cūū chí 'caanu barco miiⁿ ní cuen'é yā canéé diituú nuūⁿnīⁿ'yāⁿ'ā nīⁿnuúⁿ isla Creta. ¹⁴ Nguéé neé 'naaⁿ

ndaā táamá 'yúúné taān taavi chi nguuvi Euroclidón tan'dúúcā ciclón chi contra ye'nē barco miiñ. ¹⁵ Taachi 'yúúné míñ diñ chi barco 'āā ntéé cuuvi ca'n'a barco miiñ contra ye'nē 'yúúné, tuu'mí s'neen maáñ 'nū candéé 'yúúné barco miiñ naachi ne'nē. Ní nús'uu cuen'é 'nū 'tíicā. ¹⁶ Ndaá 'nū na 'áámá isla chi nguuvi Claua naachi nguéé véé 'yúúné taan. 'Āā néené ngín'ti candéé yā barco 'liñ vmnaañ barco ch'εεε ní dichichí yā barco 'líñ miiñ. ¹⁷ Taachi 'āā chí n'daí yā dichichí yā barco 'líñ ndúúcū 'ii'yū cuaañ náavtañ, tuu'mi ní 'va'á yā chi ndáa yā Sirte chi 'áámá cuaañ cheeti nuññ'yáñ naachi canéé yáñāa dúúñ naachí 'āā ntéé cuuvi caaca barco miiñ. Tuu'mi di'cua'á yā tíññuñ ye'n'e barco miiñ. Tuu'mi ní chí 'néen yā barco miiñ chí cuen'e maāñ ntúñ. ¹⁸ Ní diñ 'yúúné miiñ chí cuen'e barco ndúúcū peligro ti 'yúúné táán. Chidεεε táamá nguuvi tucá'a yā ndaavi yá yā carga ye'nē barco na nuññ'yáñ. ¹⁹ Ndiichí ndii 'íññúñ nguuvi miiñ ndúúcū ta'á yā chí yā nducueñé dendú'ū chí ndéé barco na nuññ'yáñ. ²⁰ Nguuvi nguuvi s'een 'āā ntéé n'diichí 'nū 'yáñā ndii nguεε ndúú 'íññyúñ cucáávā 'yúúné táán míñ chí nuññ'mañ ndiiví 'nū. Tuu'mí 'āā ntéé nacadiñúñ 'nū chí nanguáñ'ai 'nū. ²¹ 'Āā 'náññ nguuvi chí nguéé nge'é 'nū. Tuu'mi Pablo miiñ cheendii yā naavtañ ye'n'é nducyaaca 'nū ní ca'n'a yā: Ndúúti chí ndís'tiñ chí chí'téenu ní ye'n'é ní nguéé cuen'e yú na barco ye'nē isla Creta chí cuta'á yú peligro miiñ ndúúcū dendu'ū chí dindéé yú. ²² Maañ ní cuuvi ndis'tiñ. Canee cúúñmíñ ní más cā ánimo caati nguéé mar 'áámá 'ii'yāñ chí dindaí yā vida ye'n'é yā nguañ yú, dámaañ barco miiñ chí cuuvi ndaí. ²³ Caati maañ nguiñ 'cūñ canéé ángel ye'n'e Dendyuūs nduucú. 'Úú ní ye'n'e Dendyuūs 'úú ní 'úú dichii'vé 'ii'yāñ. ²⁴ Ca'n'a ángel miiñ chí yā 'úú: Pablo, nguéé 'va'á di. Canee chí cuéendii di nanáañ César. Nducyaáca 'ii'yāñ chí ca'n'á yā na barco ndúúcu di cunduúchí 'ii'yāñ. ²⁵ N'diichí ní compañeros. Cunee ngíññúñ ní ánimo caati 'úú i'teenú Dendyuūs. Canéé chí cuuvi tan'dúúcā chí chí yā 'úú.

²⁶ Canéé chí ca'ā naañ yú na 'áámá isla.

²⁷ Chiñ ndiichí cuūñ yaañ níicú tan'dúúcā chí cuchí 'nū na nuññ'yáñ chí nguuvi Adriático, ní cúchí ná mañ yaañ ní san'á s'een chí diñ manejar barco chí tumicadíññuñ sa chí 'āā snéé 'nū niiññuñ na yáñā. ²⁸ Tuu'mi ní ca'a nuñ sá sonda ní ndaaca sa ngii ndiicú 'ya'āa chí yáññuñ ní cho'ō ca ta'líñ cuaañ vmnaañ nnguεεcuné sa ca'a nuñ ntúñ sa sonda. Ndaaca ntúñ sa ndíññyú 'ya'āa chí yáññuñ. ²⁹ 'Va'á yā chí ca'ā naañ yā na 'vaachií. Tuu'mi ní ca'ā nuñ ya ná cuúñ ancla cūñ ye'n'e cuaañ dáámí, cosa chí cuendii barco miiñ ní 'āā ntéé caaca. Ní snee ngíññúñ yā chí cúúví dεεε.

³⁰ Tuu'mi ní san'á chí diñ yā manejar barco ch'εεti yaañ sá chí cáanu sa ye'n'e barco. Ní ca'a nuñ yā barco 'líñ na nuññ'yáñ. Diñ yā tan'dúúcā chí canguú yā ancla cūñ ye'n'e cuaañ vmnaañ barco miiñ. ³¹ Pablo miiñ ca'n'a yā chí yā capitán: Ndúúti chí san'á s'een nguéé canee sa na barco miiñ ndís'tiñ ní nguéé cuuvi nanguañ'ai ní.

³² Tuu'mi ní soldados chíica sa lazo ye'n'e barco 'líñ. Diñ sá chí cuen'e maāñ ní chindaí.

³³ Taachi caama chidεεε Pablo ca'n'a yā chí yā nducyaáca 'ii'yāñ chí che'é yā. Ní ca'n'a yā: Maañ ní ndiichi cuúñ nguuvi chí 'āā ntéé che'e ní ní 'cuεεtinéé ní ndúúcū cuidado. Ní nguéé che'é ní mar 'áámá yuññdū. ³⁴ 'Úú ngiicá ndis'tiñ chí che'e ní maañ níicú véé fuerza ye'n'é ní ti mar 'áámá yuññdū tíñ ní nguéé cuuvi ndai.

³⁵ Taachi ca'n'a yā chuū, sta'á yā pan. Ca'á yā gracia Nduyūs nanáañ nducyaaca yā ní taachi n'deé yā pan tucá'a yā che'é yā. ³⁶ Tuu'mi ní nducyaaca yā canee cúúñmíñ yā más ca ánimo ní che'é ntuñ yā.

³⁷ Nducyaáca 'nū chí snúñ 'nū na barco tan'dúúcā 'uññ ciento canéé 'íññuñ nguεεcu nditiñ'yú 'áámá 'nū.

³⁸ 'Āā nduuví ditiñú yā. Diñ yā chí nan'daa ca'ái barco miiñ. 'Canuñ yā trigo chí ndéé barco miiñ na nuññ'yáñ.

Chindaí barco

³⁹ Taachi chidεεε táamá nguuvi nguéé 'íññinaañ 'nū tíñ yáñā naachi snéé 'nū naati n'diichí 'nū 'áámá lugar naachi véé 'áámá playa o yáñāa ndúúti. Nduvidáámá 'nū ne'n'e 'nū cundaa 'nū na playa miiñ ndúúcū barco.

⁴⁰ Ní chiica ntúñ yā 'ii'yú ye'n'e cucáávā chí ancla cūñ chí canuñ na nuññ'yáñ. Tuu'mi ní cuaañ dáámí barco miiñ nadatí yā remos chí tan'dúúcā 'áámá tabla chí diñ guiar barco miiñ. Ní ch'een yā tíññuñ miiñ ye'n'é cuaañ vmnaañ barco miiñ na 'yúúné ní cuen'é 'nū na playa chí yáñāa ndúúti. ⁴¹ Ca'n'a 'naañ 'nū naachi 'áámá lugar chí 'uññ nuñññ ní diñ yā chí ndaā barco miiñ na yáñāa cuaañ diituú cheeti nuñññ. Diñ yā chí nacan'dáa barco 'iicu cuáañ vmnaañ ye'n'e barco miiñ chí canuñ ca nguañ nuñññ 'āā na yáñāa canéé chechi. Chéendii chí 'āā ntéé chíicā 'iicu cuaañ dáámí barco miiñ ne'n'e nda'ai ndúúcū fuerza ye'n'e nuñññ miiñ. ⁴² Tuu'mi ní soldado s'een ca'n'a yā chí 'caaññuñ yā preso s'uuñ níicú mar 'áámá yā nguéé cuuvi cáaññuñ yā nuñññ níicú cunañ yā na yáñāa. ⁴³ Naati capitán miiñ ne'n'e sa dinguáñ'ai sa Pablo miiñ. Tuu'mí chícataañ yā chí ne'n'e soldado s'uuñ. Tuu'mi ní capitán chí ngaññ níñññuñ ca'n'á sa chí nducyaáca yā chí cuuvi 'caaññuñ yā nuñññ níicú chí cun'daa yā vmnaañ nuñññ ní 'caaññuñ yā ní nandaá yā na yáñāa ní nguañ'ái yā. ⁴⁴ Níicú tanáñ yā ní na tablas ye'n'e barco ndúúcū yáñ yé'n'e barco cuuvi nacan'dáa yā. 'Tíicā chí nducyaáca yā nanguáñ'ai yā nandaá yā na yáñāa cuñmáñ.

Pablo snéé yā na isla Malta

28 Taachi 'āā nguañ'ái 'nū chicadíññuñ 'nū isla miññ nguuvi Malta. ² 'Iñ'yāñ chí snéé na isla miiñ diñ yā tratar nús'uu n'daacā caati tiiví yā yáñā ní diñ yā recibir nducyaaca 'nū cáávā chí 'iiche miiñ ndúúcū chí ngeen cúúví. ³ Tuu'mi ní Pablo miiñ nanguáñ yā nduuví táñ dúúññ yáñ cáaññuñ ní chí yā na yáñā. Ní 'áámá cúú cuen'e tí chéenu tí caavā chí 'íññuñ ní cheécú tí na tá'a Pablo miiñ. ⁴ Taachi 'ii'yāñ chí snéé miiñ yā n'diichí yā cúú can'díicú tí na ta'ā Pablo tuu'mi ní ca'n'a yā nguañ mañ yā: Nduudu cuáácú sáñ'a 'cūñ 'íññuñ sa

'iinyān. 'Áará chi nanguáan'āi sa na nuūnīn'yān'ā nguée 'cuáán chí cunduūchi sa.

⁵ Naati Pablo miiñ chíídi sa cúu miiñ na yan'ā. Nguée de'ē vee díñ tí ndúucu sa. ⁶ 'Iinyān s'uuñ snée ngíínú yā chí n'diichí yā chí cundiitu ta'ā sa o cundéévé sá chí 'cuūví. 'Iinyān s'éeñ ní ch'ēetinée ngíínú yā de'ē cuuvi ndúucu sa. Ní n'diichí yā chí nguē de'ē vee chíí ndúucu sa. Tuu'mi ní na'dáán yā vaanicadínūn yēn'ē yā cucáávā chí n'diichí yā. Tuu'mi ní can'a yā: Pablo miiñ ní dēdyuūs sa'nā.

⁷ Na yāān miiñ vée yān'āa yēn'e 'iinyān chí n'gan'ā ntíinyún yā chí ngúuví yā Publio. 'Iinyān yāān miiñ díñ yā recibir nus'uū. Ní tee yā naachí ch'ēetinée 'nū 'iinyān' nguuví. ⁸ Ní chiida Publio canée yā na cama chí ngíta yā yēn'ē ca'ai 'íñnūn' ndúucū ca'āi yuuúñ. Tuu'mi chí ndaā Pablo ní n'diichí yā 'iinyān. Ní chííñú can'angua'á yā níicu s'neén Pablo miiñ ta'á yā cuerpo yēn'ē yā. Níicú nnduua yēn'ē yā. ⁹ Ch'íñú chí díñ yā chuū tuu'mi ní cuchí taná'nā yā chí snée yā na isla chí vee ntúūn' ca'ai yēn'ē yā. Ndaā yā naachí canée Pablo ní nduua ntúūn' yēn'ē yā. ¹⁰ 'Iinyān s'úūn' diné'nē yā nús'uu ní díñ yā n'daacā nduucú 'nū. Taachí chí ndaā 'nū na barco tee yā taanduvéé cosa chí nēn'e 'nū.

Pablo ndaá yā na yāān Roma

¹¹ Ch'ēetinéeñ 'nū 'iinyān' 'iyyu miiñ ní cuen'ē 'nū na barco chí yēn'ē yāān Alejandría chí ch'ēetinée 'áámá tiempo 'iiche na isla miiñ. Barco miiñ ní cuaan' vmaañ canée imágenes yēn'e Cástor ndúucū Pólux chí dēdyuūs s'een' yēn'e 'iinyān' miiñ. ¹² Ní ndaā ntúūn' 'nū na yāān Sira-cusa ní ch'ēetinée ntuun' 'nū yāān' miiñ na 'iinyān' nguuví. ¹³ Yēn'e yāān' miiñ cuen'e ntuún' 'nū na barco miiñ' ná 'diituú nuūnīn'yān'ā miiñ. Ndaā ntúūn' 'nū miiñ' na yāān' Regio. Táámá nguuví cuayívi chí ndaā 'yúúné yēn'ē cuaan' ndiyya sur ní ndii chíñ' ndii 'úuví nguuví ndaā ntúūn' 'nū na yāān' Puteoli. ¹⁴ Miiñ ní naachí ndaāca 'nū hermanos chí i'téenu yā Cristo dí'cuítu yā nús'uu ní 'cuēetinée 'nū ndúucu yā ndēēchē nguuví. Ch'iinu ní cuen'e 'nū chíicá 'nū yāān' Roma. ¹⁵ Taachi chíiindiveen' hermano s'uuñ yēn'ē 'nū ní can'dáa yā ní díñ yā recibir nús'uu ndíí yāān' Apio naachi vee níi'vēē ní ndii yāān' chí nguuví Tres Tabernas. Taachí Pablo n'diichí yā 'iinyān', ca'á yā gracias Ndyuūs níicú vee ca ánimo yēn'e yā. ¹⁶ Taachí ndaā 'nū yāān' Roma, capitán díñ sa entregar preso s'een' jefe. Níicú jefe miiñ 'cuun' yā chí cunée 'āā ví'i Pablo ndúucū 'aama soldado chí díñ sa cuidado 'iinyān'.

Pablo n'gan'á yā nduudu cuacu na yāān Roma

¹⁷ Ch'íñú tá 'iinyān' nguuví Pablo miiñ ní ca'á yā chí cádiinuun' sa'nā n'gēete yēn'ē 'iinyān' Israel s'een'. Níicú taachi nduuvídaama sa Pablo miiñ can'á yā chíí yā sa'nā: Ndís'tií ví'í, 'úú ní nguée de'ē vee díñ ndúucū 'iinyān' ndíí nguée ndúú contra yēn'e costumbre yēn'e chíidā yú chí yēn'ē ndíí vmaañ. Ní 'iinyān' díñ yā entregar 'úú ndíí

yāān' Jerusalén na ta'ā sa'nā romano s'uuñ. ¹⁸ Sa'nā s'een', ní taachi tuumicadiinúñ sa yēn'ē chí nguée nuūndí ch'ēete yēn'ē nēn'e sa nn'dēchii sa 'úú caati nguée in-daaca sa mar 'áámá nuūndí yēn'ē chí 'cuūví. ¹⁹ Naati 'iinyān' Israel s'een' snée yā contra yēn'ē, chíí obligado chí canée chí can'á n'diichí sa'nā chí rey César. Nguée de'ē caavā chí caacá contra 'iinyān' yēn'ē. ²⁰ Chíí chí cucáávā 'úú chíicá n'diichí ndis'tií maañ níicú snaañ ní, níicú ndee nduucú ní. Caati cucáávā chí canee ngiinú cosa yēn'ē Israel, canee chí díñ sufrir ndúucū cadena 'cūū.

²¹ Tuu'mi can'a sa chíí sa Pablo: Nús'uu ní nguée ndííñ 'nū recibir carta yēn'e yān'āa Judea cucáávā díí, ndíí nguée ndúú chííñ ndaā mar 'áámá ví'i yú chí caañ' máñ yā nuūndí yēn'ē dí. ²² Naati nēn'ē 'nū 'caandiveén' 'nū chíí nadicadiinuun' dí caati cucáávā chí i'téenu dí. Nús'uu ní déenu 'nū chí nducueñ'e cuaan' n'gan'a yā contra cosa chí i'téenu dí.

²³ Tuu'mi ndēeve yā 'áámá nguuví ní ndaā taaví 'iinyān' na vaacu sa. Ní Pablo miiñ caañ'mañ' cuacu yā ní chí'ñí yā 'iinyān' yēn'e chí Ndyuūs n'gan'a yā ntiinyún' yā ndíí naachi ngíí ndēeve ndíí naachi ngíí 'da'a. Ní n'gan'a yā nduudu cuacu yēn'ē Jesús tan'dúucā chí yēn'ē Moisés. 'Áā 'tíica nūn' yēn'ē profetas chí ca'ā nduudu yēn'ē Dēdyuūs. ²⁴ 'Iicu ná'nā yā ní i'téenu yā chí can'a sa. Ní-icu ná'nā yā nguée i'téenu yā. ²⁵ Naati nguée nduuví-daamá yā. Ní cuindaacadaámí yā naati vmaañ' vmaañ' chí cuindaacadaámí yā Pablo miiñ can'a sa nduudu 'cūū ndúucū 'iinyān' s'een' tan'dúucā chí can'a cuacu Espíritu N'dai yēn'e Ndyuūs cucáávā profeta Isaías ndúucū chíidā yú. Ní can'a Espíritu N'dai chuū:

²⁶ Cuen'e dí yāān' 'cūū níicú cuuvi dí 'iinyān': N'giindiveén' dí ndúucū veeñ' dí ní nguée tuumicadiinuun' dí; inaan' dí ndúucū nduutináañ' dí ní nguée i'téenu dí;

²⁷ caati staava yēn'e 'iinyān' yāān' 'cūū néenē chēechi, níicú nguée cuuvi tuumicadiinuun' yā ndúucū staava yēn'e yā ndúucū veén' yā nguée n'dáacā chíiindiveén' yā, ndíí nguée n'giindiveén' yā ndúucū veén' yā, nduutináañ' yā ní nnduudí maañ, tí nguée chinaañ' yā ndúucū nduutináañ' yā, ndíí nguée nanguēcundíí yā yēn'ē nu-ūndí yēn'ē yā caatí 'úú idíñ chí nduuví n'dái yā nandúvā yēn'ē yā.

²⁸ Maañ ní cádiinúñ' ní chíñ chí Ndyuūs nadach'ēecú yā nuūndí yēn'ē nducyáacá 'iinyān' s'een' chí nguée yēn'ē ndaata Israel cáávā chí 'tíicā 'iinyān' s'een' 'caandiveén' yā yēn'e chuū.

²⁹ Níicú taachi can'a sa nduudu 'cūū, 'iinyān' Israel s'een' can'a yā. Néenē n'deeé can'a yā nguuaañ' maañ' yā.

³⁰ Pablo miiñ ní canée yā 'uūví ndúuyū na 'áámá va'ai chí nadíí'vē yā. 'Iinyān' míñ díñ yā recibir nducyáacá yā chí ndaā na vacú yā. ³¹ Can'á yā yēn'ē chí Dēdyuūs n'gan'ā ntiinyún' yā níicú chí'cueen' yā yēn'ē Señor Jesu-cristo. Can'a yā ndúucū nducyaaca 'iinyān'. Mar 'áámá 'iinyān' nguée chíicatáañ' yā yēn'e yā.

ROMANOS

Pablo idinguún yā yeⁿe 'iⁿyāⁿ yeⁿe yaacū yeⁿe yāāⁿ
Roma

1 'Úú Pablo 'úú ní 'úú dichíí'vē Señor Jesucristo. Ndyuūs yaa'ví yā 'úú ni ndεεvé yā 'úú. Ní dichó'ó yā 'úú chi cuuví apóstol chi candéé nduudu yeⁿe Ndyuūs chi nduudu yeⁿe evangelio yeⁿe chi nanguan'ai 'iⁿyāⁿ.

2 Ndyuūs ní caⁿa yā n'deeē n'dái tiempo chi 'āā chó'ōo chi ca'a yā evangelio chí nduudu cuaacu chi nadanguá'ai yā taachi profetas ngaⁿ'á yā yeⁿe. Ní dingúuⁿ yā na libro yeⁿe Dendyuūs yeⁿe chūū. 3 Nduudu 'cūū chi evangelio ní yeⁿe Señor Jesucristo yeⁿe yú chi Daiya Dendyuūs. Cristo ní ndāā yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndúúⁿcū cuerpo tan'dúúⁿcā s'uuúⁿ cáávā na ndaata yeⁿe rey David. 4 Ní cucááva Espíritu chi n'dai taavi yeⁿe Cristo, Cristo dicuaacú yā chí Daiyá Ndyuūs ndúúⁿcū poder yeⁿe Ndyuūs chi ch'εεte taavi ca taachi nducuéⁿ yā yeⁿe nguaaⁿ tinán'ā. 5 Ní cáávā Cristo miiⁿ Ndyuūs tee yā 'aama favor 'úú ti dicho'ó yā 'úú chi 'úú cuuvi apóstol yeⁿe yā cáávā chi duuchi Cristo. Ní cáávā chi 'úú cuuvi 'cuuⁿmíⁿ 'iⁿyāⁿ yeⁿe nducuéⁿē naciōn táácā cuuvi cu'téenu yā Ndyuūs. Ní 'caandiveéⁿ yā nduudu yeⁿe yā. 6 Ní ndís'tiī ní yeⁿe 'iⁿyāⁿ chi i'téenu yā Jesucristo caati Ndyuūs yaa'ví yā ndís'tiī chi cuuvi yeⁿe Cristo ndís'tiī.

7 'Úú idinguún carta 'cūū yeⁿe nducyáácá ndís'tiī chi snee nī na yāāⁿ Roma, ndís'tiī chi Ndyuūs neⁿe yā ní yaa'ví yā ndís'tiī chi cuuvi yeⁿe yā ndís'tiī. Neⁿe chi Ndyuūs Chiida yú ndúúⁿcū Señor Jesucristo tée yā ndís'tiī vaadī n'dai ca yeⁿe yā ndúúⁿcū vaadī 'diīⁿ yeⁿe yā.

Pablo neⁿe yā caⁿ'á yā yāāⁿ Roma

8 Vmⁿáán vmnaaⁿ ca'á gracias Ndyuūs cáávā Jesucristo cucáávā nducyaaca ndís'tiī caati 'iⁿyāⁿ yeⁿe núúⁿmán iⁿ'yeeⁿdí ch'iindiveéⁿ yā tan'dúúⁿcā chi ndís'tiī i'téenu nī Jesucristo ní ngaⁿ'á yā yeⁿe ndís'tiī. 9 'Úú ndúúⁿcū nuuⁿmaⁿ staavā yeⁿe dichíí'vé Ndyuūs. Ní candéé nduudu ngai yeⁿe evangelio yeⁿe Daiyá yā. Ndyuūs deenú yā chí 'úú cuen'e daāⁿmaⁿ nan'gaacú yeⁿe ndís'tiī ní taachí ngaⁿ'āngua'á ní ngaⁿ'āngua'á cucáávā ndís'tiī. 10 Ní ngiicá Ndyuūs chi nduuti chi neⁿe yā chí tée yā lugar 'úú chi tiempo 'cūū cuuvi ndaá nanáán ndís'tiī. 11 Neⁿe cá snaán ndís'tiī ní cunnee ndís'tiī ndúúⁿcū Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs chí cu'téenu cá nī ní 'íicú ndís'tiī diitūū 'cuεεtineé nī ndúúⁿcū chí i'téenu nī. 12 Ní 'íicú ndís'tiī ndúúⁿcū 'úú ca'á díituu yú

'aama yú taama yú ndúúⁿcū chí i'téenu yú ti daama daama i'téenu yú.

13 Ndís'tiī hermanos yeⁿe, neⁿe chí cádiinuuⁿ ndís'tiī chí neené n'deeē cuuví neⁿe chíí n'diichí ndís'tiī naati ndii máán nguéé ngii chí chíí. Neⁿe n'diichí ndís'tiī caati tan'dúúⁿcā chí véé n'gui'i yeⁿe cosecha 'tiicá ntúūⁿ ndís'tiī cuuvi tan'dúúⁿcā n'gui'i yeⁿe cosecha yeⁿe nti-iⁿnyuⁿ yeⁿe caati 'tíicā véé n'gui'i yeⁿe nguaaⁿ 'iⁿyāⁿ yeⁿe tanán'ā naciones yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. 14 Ní 'úú cánéé chí cunnee 'iⁿyāⁿ chí yeⁿe ndaata yeⁿe ndúúⁿcū 'iⁿyāⁿ chí yeⁿe tanán'ā naciones, 'iⁿyāⁿ chí deenu ndúúⁿcū 'iⁿyāⁿ chí nguéé deenú. 15 Ní 'tiicá ntúūⁿ 'úú caneé listo chí caaⁿmán nduudu cuaacu yeⁿe evangelio chí nanguan'ai 'iⁿyāⁿ. Ní caaⁿmán nanáán ndís'tiī chí snee nī na yāāⁿ Roma.

Poder yeⁿe evangelio chí nduudu ngai yeⁿe Cristo

16 Ní nguéé 'cuinaán chí caaⁿmán nduudu cuaacu yeⁿe evangelio ti nduudu miiⁿ ní poder yeⁿe Ndyuūs. Ní nanguan'āi nducyáácá 'iⁿyāⁿ chí i'téenu yā Cristo, vmnán vmnaaⁿ 'iⁿyāⁿ chí 'iⁿyāⁿ Israel chí judío s'een. 'Tiicá ntúūⁿ 'iⁿyāⁿ s'een chí nguéé yeⁿe ndaata Israel. 17 Ní nduudu cuaacu yeⁿe evangelio mííⁿ ní n'gin'i chí Ndyuūs ní diiⁿ yā aceptar s'uuúⁿ chí cuuvi yeⁿe yā s'uuúⁿ cáávā chí i'téenu yú Jesucristo, ní dámaaⁿ cáávā chí i'téenu yú Jesucristo. 'Tíicā canee nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs: 'Iⁿyāⁿ chí Ndyuūs dííⁿ yā aceptar chí cuuvi yeⁿe yā, 'cuεεtineé yā cucáávā chí i'téenu yā.

Núúⁿdí yeⁿe 'iⁿyāⁿ chí snee yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū

18 Déenu yú chí Ndyuūs ca'á yā castigo chí neené díitūū nducyaaca 'iⁿyāⁿ chí nguéé n'daacá idiíⁿ yā ndúúⁿcū 'iⁿyāⁿ chí dinuuⁿdí yā. Ní cucáávā nuuⁿndi yeⁿe yā nguεε n'gúúⁿ chí 'iⁿyāⁿ cuuvi deenú yā nduudu cuaacu yeⁿe Ndyuūs. Castigo yeⁿe yā ngíicá ndíí na va'ai cheeti nguuví. 19 Ní 'iⁿyāⁿ s'een chí deenu n'dái yā cuuvi cadíinuuⁿ yā chí yeⁿe Ndyuūs caati Ndyuūs ch'íⁿí yā 'iⁿyāⁿ s'een chuū. 20 Dendu'ū chí yeⁿe Ndyuūs chí nguéé inaaⁿ yú cuuvi déenu yú cucáávā nducuéⁿē chí Ndyuūs din'dái yā ndúúⁿcū poder yeⁿe yā chí 'áámá cānee. Ní chuū cuuvi snaaⁿ 'iⁿyāⁿ ndii tiempo chí Ndyuūs din'dái yā iⁿ'yeeⁿdí. Ní deenú yā chí Ndyuūs ní Ndyuūs nuuⁿmán cuaacu. Ní nguéé cuuvi caaⁿmán yā chí nguéé cuuvi n'diichí yā Ndyuūs. 21 'Iⁿyāⁿ s'een n'diichí yā Ndyuūs naati nguéé chí'téenu yā Ndyuūs miiⁿ chí ch'εεte yā ní nguéé ca'á yā gracias Ndyuūs. Nguéé 'tíicá dííⁿ yā. Naati nadicadíinuuⁿ yā yeⁿe dendu'u chí nguéé dichíí'vé chí yeⁿe maāiⁿ. Ní cáávā chí necio yā

ch'ετινέε yā na maāin. ²² 'Iin'yān s'een ní ngan'a yā chi deenu ca yā naati diín yā chi tonto yā. ²³ Ní n'ndaán yā vaadí dεεε ngii yen'é Ndyuūs chi canduuchí yā cuen'e daān'man cáávā santos ídolos o imágenes chi idin'dái 'iin'yān, santos chi tan'dúúcā 'iin'yān chi n'díí. 'Tíicā santos miiñ ndúúcū ídolos yen'e 'yáádā, ndúúcū ídolos yen'ē cúú ndúúcū ídolos yen'ē 'iiti chi cuūu cá'a tī.

²⁴ Ní cáávā chi 'iin'yān s'een ni nguéé nen'e yā tuumi-cadínuu yā ní Ndyuūs s'neén yā chi diín yā dendú'ū chi nguéé n'daacā chi nen'e diín cuerpo yen'é yā. Ní diín yā ndúúcū cuerpo yen'é yā nguáán maán yā dendu'ū chí vaadí 'cuíínuu. ²⁵ Ní diín yā 'túúcā ti nguéé i'téénu yā nduudu cuaacu yen'e Ndyuūs ti i'téénu yā nduudu yaa-di. Ní dich'εté yā dendu'ū chi Ndyuūs din'dái yā naati nguéé dich'εté yā maán Ndyuūs chi din'dái yā dendu'ū. Nducyáácā 'iin'yān cuén'é daān'man canéé chi dich'εté yā Ndyuūs. 'Tíicā canee chi diín yā.

²⁶ Ní cáávā chi diín yā 'tuucā Ndyuūs diín yā chi'néén maán yā 'iin'yān chi diín yā dendu'ū chi nguεε n'daacā chi 'cuináan yā. Ní n'daataá s'een nguéé can'á yā ndúúcū san'a naati can'á yā ndúúcū n'daataá ní diín yā tan'dúúcā chi ch'iindivaacú yā ndúúcū vi't. ²⁷ 'Tíicā ntúū san'á s'een nguéé can'á yā ndúúcū n'daataá naati can'á yā ndúúcū san'á ni diín yā tan'dúúcā chi ch'iindivaacú yā ndúúcū vi't. Diín yā nguaan maán yā cosas chi vaadí 'cuíínuu ní sta'á yā castigo na cuerpo yen'é yā yen'e chi nguεε n'daacā chi diín yā.

²⁸ Ní cáávā chi nguéé nen'é yā ntiinaán yā Ndyuūs, Ndyuūs chi'néén yā 'iin'yān chi diín yā nducuén'ē chi 'iin'yān s'een nadacadínuu yā chi nguεε n'daacā. Ní diín yā cosas chi nguéé canee chi diín yā. ²⁹ 'Iin'yān s'een nééné nadacadiinúún yā yen'e nducuén'ē chi nguεε n'daacā. Ní can'á yā ndúúcū n'daataá o san'á chi nguεε yen'e yā. Ní neené yaadī'yá yā ní diín yā cosas yen'e yáán'nguiinúu. Ní nen'é yā dendú'ū chi nguεε yen'e yā. Ní neene idiín yā cosa chi nguεε n'daacā ti nen'e yā diín yā 'tíicā. Ní neené nngueé yā. Ní n'gii'núún yā 'iin'yān. Ní neené n'gεεcu cheendí yā ndúúcū 'iin'yān, ní ngin-nche'í yā 'iin'yān. Ní nééné nguεε n'daacā staava yen'é yā. Ní neené n'gεεcu cheendí yā yen'e chi 'iin'yān diín yā yen'e chi nguεε n'daacā. ³⁰ Ngan'á yā yen'e chi nguéé n'daacā yen'e taama yā. Nguéé nen'é yā Dendyuūs. Ngan'á yā nanáán 'iin'yān yen'ē s'uúún ní ngii 'cuináan 'iin'yān yen'ē s'uúún. Maán yā dich'εté yā 'iin'yān. Ní idiyaadí taaví yā ní nadacadínuu yā cosa chí ngai chi nguεε n'daacā. Ní nguéé i'téénu yā yen'ē chεεcú yā yen'e chiida yā. ³¹ Nguéé itúúmícadínuu yā, nguéé idiín yā chi ngā'n'a yā chi diín yā. Nguéé idinén'e yā 'iin'yān ní nguéé déénu yā nadach'εcú yā nuu'ndi yen'e 'iin'yān 'áará chí ngā'n'a yā chi nadach'εcú yā yen'e yā. Ní nguéé ya'āi 'iinú yā 'iin'yān. ³² 'Iin'yān s'een nééné déénu yā chí Ndyuūs ngā'n'a yā chi canéé chi diín yā. Ni déénu yā chí 'iin'yān chi nguéé diín 'tíicā, tuu'mí chí 'cuūvi yā naati icandíicá yā chi idiín yā 'tíicā. Yeenú taaví yā taachi ináán yā 'iin'yān chi diín yā 'tíicā.

Ndyuūs ináan yā 'iin'yān yen'e nuu'ndi ní yen'e chi cuaacu

2 Ndís'tiī amigos yen'é, ¿áá n'diichí nī dε'ē chi idiín taamá yā o 'āā du'ú nūu 'iin'yān? Véé nuu'ndi yen'e maán yā taachi diín yā 'tíicā. Taachi n'diichí yā nuu'ndi chi idiín taamá yā, ní maán yā diín yā 'tiicā, tuu'mi ní dich'εté maán yā nuu'ndi yen'é yā. ² Deenu yú chi Ndyuūs diín yā cosa chi cuaacu taachi diín yā condenar 'iin'yān chi diín yā chí 'túúcā. ³ ¿Áá 'aacu nī chi Ndyuūs nguéé inaan yā nuu'ndi yen'e 'iin'yān chi idiín yā 'túúcā taachi n'diichí yā nuu'ndi yen'e taamá yā? Nguεε 'tíicā. ⁴ ¿Áá nguéé inee yiínú nī yen'é Ndyuūs cucáávā chi ya'ai 'iinú yā ndís'tiī ní ndai yā ndúúcū ndís'tiī ní teé yā ndís'tiī n'deee n'dái favores yen'é yā ndúúcū vaadí 'diín yen'e yā? Ní nguéé diín nī cuenta chi Ndyuūs tee yā ndís'tiī favores yen'e yā ní n'gii'í yā ndís'tiī taaca cuuvi ndaacadaamí nī yen'e nuu'ndi chi idiín nī. ⁵ Naati 'iin'yān chi diín yā 'túúcā ní dichεchi yā staava yen'e yā. Ní nguéé ndaacadaamí yā yen'e nuu'ndi yen'é yā. Cáávā chi idiín yā 'tíicā ní nduuvadáámá castigo yen'e maán yā nguuvu taachi Ndyuūs diín yā juzgar nuu'ndi yen'e yú ní téé yā castigo yen'ē chi diín yú ndúúcū vaadí cuaacu. ⁶ Ní Ndyuūs ní ca'a yā ca'áámá cā'aama 'iin'yān nadíí'vē yā yen'e chi diín yā. ⁷ Ní ca'a yā vida cuen'e daān'man 'iin'yān chi chεé yā chí diín yā nducuén'ē chi n'daacā, ní n'huún yā, ní diín yā nducuén'ē chi yen'ē va'ai chεeti ngu-uvi, ní diín yā chí honrado yā. ⁸ Naati 'iin'yān chi nen'e nducuén'ē yen'e maán yā ní nguéé i'téénu yā nduudu cuaacu yen'é Ndyuūs naati diín yā nducuén'ē chi nguεε n'daacā, Ndyuūs nguéé canee yiínú yā yen'e 'iin'yān s'een. Ní ca'á yā castigo 'iin'yān s'een. ⁹ Ní nducyáácā 'iin'yān chí nguéé n'daacā idiín yā canéé chí n'deee n'dái 'cuéénu yā cuuvi, vmnáán vmnaan 'iin'yān chí yen'e ndaata Israel chí judíos ní cuayiivi ní 'iin'yān chí nguéé yen'e ndaata Israel. ¹⁰ Naati Ndyuūs diín yā chí dεévé 'iin'yān ní dich'εté yā 'iin'yān ní ca'a yā vaadí 'diín yen'ē nducyáácā 'iin'yān chí din'daacá yā, vmnáán vmnaan 'iin'yān yen'e ndaata Israel ní cuayiivi 'iin'yān chí nguéé yen'e ndaata Israel.

¹¹ Caati nanáán Ndyuūs ní 'āā daamá nūu nducyaaca 'iin'yān. ¹² Ní 'iin'yān chí idinuu'ndí yā chí nguéé ndúúcū ley yen'e Moisés miiñ ní cuuvi ndái yā nguéé ndúúcū ley miiñ. Ní 'iin'yān chí idinuu'ndí yā ní ndεε yā ley yen'e Moisés miiñ tuu'mi ní ley miiñ nūu ní cuuvi yā castigo. ¹³ Caati nguéé cuaán Ndyuūs 'iin'yān chí dámaan chí n'di-ichí yā ley miiñ naati Ndyuūs cuaán yā 'iin'yān chí diín yā tan'dúúcā chí ngā'n'a ley miiñ. ¹⁴ Ní taachi 'iin'yān chí nguéé yen'ē ndaata Israel s'een ní nguéé déénu yā yen'ē ley Moisés, naati nen'e yā cadíinúún yā diín yā cosa chí cuaacu tan'dúúcā chí ngā'n'a ley miiñ, 'áará chí nguéé ndúúcū ley miiñ véé 'aama ley yen'é yā chí 'āā ví'í cā nguaan maán yā. ¹⁵ Ní ch'i'í yā cáávā chí idiín yā chí ley yen'é Ndyuūs tan'dúúcā chí canéé nguū na staava yen'é yā 'tíicā canéé. Ní chiiñ chí diín yā ní 'áámá prueba yen'e chuū ní chiiñ chí nadacadiinúún yā diín yā condenar maán yā o caan'man cuaacu yen'é maán yā. ¹⁶ Ní taachi ndáá nguuvu chí Ndyuūs diín yā juzgar cáávā Je-

sucristo miiⁿ nducyáacá 'iin'yāⁿ ndúúcū nducuéⁿē chi yeⁿe 'iin'yāⁿ maáⁿ yā canúúⁿ n'deⁿei na staava yeⁿe yā, tuuⁿmi ní Ndyuūs diiⁿ yā chuū ndúúcū nduudu cuaacu yeⁿe yā chi nadanguaⁿ'ai 'iin'yāⁿ. Chuū ní nduudu cuaacu chi 'úú Pablo ngaⁿ'á.

'Iin'yāⁿ Israel s'een ndúúcū ley yeⁿe Moisés

¹⁷ Diiⁿ ní ngaⁿ'a di chi 'iin'yāⁿ Israel di. Ní ngaⁿ'a di chi i'téénú dí ley yeⁿe Moisés ní dich'eté maáⁿ di dii. Ní dii ngaⁿ'a di chi yeⁿe Ndyuūs dii. ¹⁸ ¿Áá déénú di deⁿe chi neⁿe Ndyuūs ní ley chi 'cuuⁿmiⁿ di chi cuuvi in'nuuⁿ di denduⁿū chi n'daacā ca chi diiⁿ di? ¹⁹ ¿Áá déénu di chi cuaacu chi cuuvi ca'cueeⁿ di 'iin'yāⁿ chi ngueenááⁿ o 'iin'yāⁿ chi nguéeⁿ deⁿe vee deenu, ní ndeⁿe di nduudu chi tan'dúúcā chidεεve nanááⁿ 'iin'yāⁿ chi ngiica yā na maáⁿ? ²⁰ ¿Áá i'teenu di chi cuuví diiⁿ di ca'cueeⁿ di 'iin'yāⁿ chi tonto yā ní táácā chi ngi'cueeⁿ di da'caiyáá? ¿Ní ndúúcū ley yeⁿe di véé nducuéⁿē chi diiⁿ chi cuuví deenu di vaadí cuaacu? ²¹ Díí chi ngi'cueeⁿ di tanáⁿ'a yā, ¿deⁿe cáávā chi nguéeⁿ ngi'cueeⁿ maáⁿ di dii? Díí chi ngaⁿ'a di 'iin'yāⁿ chi nguéeⁿ canéeⁿ chi diduucú yā, ¿deⁿe cáávā chi diduucú di? ²² Díí saⁿ'ā o n'daataá chi ngaⁿ'a di chi 'iin'yāⁿ nguéeⁿ caⁿ'á yā ndúúcū isan^{'ā} o n'daataá chi nguéeⁿ yeⁿe yā, ¿deⁿe cáávā chí maan dí caⁿ'a di ndúúcū n'daataá o isan^{'ā} chi nguéeⁿ yeⁿe di? Díí chi nguéeⁿ ngii n'diichí di santos ídolos, ¿deⁿe cáávā chi diduucu di vaadí 'cuiica yeⁿe yáacū yeⁿe santos ídolos? ²³ Díí chi ngaⁿ'a maan di yeⁿe di chi ch'εete di cucáávā chi canee di ndúúcū ley yeⁿe Ndyuūs ¿deⁿe cáávā chi nguéeⁿ diiⁿ di honrar Ndyuūs? 'Tiicā diiⁿ di caati nguéeⁿ diiⁿ di tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley chi Ndyuūs tee yā dii. ²⁴ Canéeⁿ nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs 'tiicā: 'Iin'yāⁿ chi nguéeⁿ yeⁿe ndaata Israel nguéeⁿ n'daacā ngaⁿ'a yā yeⁿe chi duuchi Ndyuūs. Ní chuū ni nuuⁿndi yeⁿe di.

²⁵ Cuaacu níⁿnyúⁿ chí ley yeⁿe circuncisión yeⁿe saⁿ'a Israel s'een ní dichí'vē cáávā di nduuti chi diiⁿ di chi ngaⁿ'a ley yeⁿe Moisés. Ní ndúúti chi nguéeⁿ diiⁿ di chi ngaⁿ'a ley miiⁿ, tuuⁿmi ní canee di tan'dúúcā saⁿ'ā chi nguéeⁿ circuncidado di. 'Tiicā canee di. ²⁶ Ní ndúúti chí 'áámá saⁿ'ā chi nguéeⁿ yeⁿe ndaata Israel ní nguéeⁿ circuncidado yā tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley yeⁿe Moisés, naati saⁿ'ā miiⁿ diiⁿ sa chi ngaⁿ'a ley miiⁿ, saⁿ'ā miiⁿ 'aara chi nguéeⁿ circuncidado sa, Ndyuūs diiⁿ yā cuenta yeⁿe saⁿ'ā miiⁿ chí tan'dúúcā chi circuncidado, 'tiica sa. ²⁷ Saⁿ'ā chi nguéeⁿ circuncidado na cuerpo yeⁿe sa ní diiⁿ sa tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley, saⁿ'ā miiⁿ diiⁿ sa condenar diiⁿ chi nguéeⁿ diiⁿ di tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley 'áará chí véé ley yeⁿe di ní canee circuncidado di na cuerpo yeⁿe di. ²⁸ Cuaacu níⁿnyúⁿ nguéeⁿ nduudu cuaacu chí 'áámá saⁿ'ā ní saⁿ'ā Israel chí ndíí sa circuncidado ndúúcū seña na cuerpo yeⁿe sa. Ndíí nguéeⁿ ndúú chi nduudu cuaacu chí circuncisión chí seña chí canee na cuerpo yeⁿe sa diiⁿ chí Israel sa. ²⁹ Nguéeⁿ 'tiicā. Saⁿ'ā chí cuaacu níⁿnyúⁿ chí saⁿ'ā Israel miiⁿ, saⁿ'ā miiⁿ ní saⁿ'ā chí circuncidado na staava yeⁿe sa. Chuū ní circuncisión chí cuaacu níⁿnyúⁿ chí cuaacu. Nguéeⁿ tan'dúúcā chí canee nguūⁿ na ley yeⁿe sa naati chí yeⁿe Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs. Saⁿ'ā chí circuncidado

na staava yeⁿe sa, Ndyuūs n'diichinee yā chí saⁿ'a n'dai sa. Nguéeⁿ cuuvi n'diichinee saⁿ'ā s'een yeⁿe in'yeendí 'cūū.

3 Tuuⁿmi ní ¿deⁿe chí'vē cáávā chí saⁿ'ā miiⁿ chí saⁿ'ā yeⁿe ndaata Israel? ¿O déⁿe dichí'vē nduuti chí saⁿ'ā ní circuncidado sa? ² N'dáácā n'dai dichí'vē cáávā n'deee n'dái razones. Vmnááⁿ vmaaaⁿ Ndyuūs s'neeⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿe ley yeⁿe yā vmaaaⁿ ndís'tií chí 'iin'yāⁿ Israel. ³ Ní nduuti chí nán^{'ā} 'iin'yāⁿ Israel nandaacadaamí yā yeⁿe chí i'téenu yā, ¿'áá cucáávā chíiⁿ chí diiⁿ Ndyuūs chí nguéeⁿ dichí'vē chíiⁿ chí Ndyuūs ngaⁿ'a yā chí caⁿ'á yā diiⁿ yā? Nguéeⁿ 'tiicā. ⁴ Ndyuūs ní cuaacu ní diiⁿ yā nducuéⁿē chí cuaacu naati nducyaaca 'iin'yāⁿ yeⁿe in'yeendí 'cūū ngaⁿ'a nduudu yaadi. Canéeⁿ nguūⁿ na libro yeⁿe Dendyuūs ní Ndyuūs ngaⁿ'a yā 'tiicā:

Canee chí 'cuuⁿmiⁿ di 'iin'yāⁿ cáávā nduudu chí ngaⁿ'a di chí díí diiⁿ di chí cuaacu ní naachi n'diichí yā dii, deenu yā chí díí ní diiⁿ di chí cuaacu.

⁵ Ní taachi diiⁿ yú cosas chí nguεε n'daacā, tuuⁿmi ní más ca 'cuuⁿmiⁿ chí Ndyuūs chí cuaacu, ¿deⁿe cuuvi caaⁿ'maⁿ yú? ¿'Áá caaⁿ'maⁿ yú chí Ndyuūs nguéeⁿ díiⁿ yā cosas chí cuaacu taachi diiⁿ yā castigar s'uūuⁿ? Nguéeⁿ 'tiicā. ('Úú ngaⁿ'á tan'dúúcā chí ngaⁿ'a 'iin'yāⁿ yeⁿe in'yeendí 'cūū.) ⁶ Nduuti chí Ndyuūs nguéeⁿ díiⁿ yā tanducuéⁿe chí n'daacā, ¿táácā cuuvi diiⁿ yā juzgar nuuⁿndi yeⁿe 'iin'yāⁿ yeⁿe in'yeendí? Díiⁿ yā juzgar 'iin'yāⁿ caati diiⁿ yā tanducuéⁿē chí n'daacā.

⁷ Ní ndúúti chí nduudu yaadi miiⁿ yeⁿe yú dichí'vē chí cuuvi dich'εete ca yú Ndyuūs, ¿deⁿe cúúvī chí Ndyuūs díiⁿ yā juzgar nuuⁿndi yeⁿe yú chí nuuⁿndi yú? ⁸ ¿Deⁿe cúúvī chí nguéeⁿ ngaⁿ'a yú 'tiicā? S'uuúⁿ ní diiⁿ yú cosas chí nguεε n'daacā ní cuuvi candεε cosas chí n'daacā yeⁿe. 'Tiicā ngaⁿ'a tanáⁿ'a yā chí s'uuúⁿ ngi'cueeⁿ yú 'tiicā ní nguéeⁿ n'daacā yeⁿe yú. 'Iin'yāⁿ s'een ní canee chí condenado yā.

Nducyáacá 'iin'yāⁿ ní dinuuⁿndi yā

⁹ ¿Deⁿe tuuⁿmi ngaⁿ'a yú? ¿'Áá n'daacā ca s'uuúⁿ chí 'iin'yāⁿ Israel s'uuúⁿ nguéeⁿ ti 'iin'yāⁿ chí nguéeⁿ 'iin'yāⁿ Israel? Nguéeⁿ 'tiicā. Ndís'tií deenu ní tan'dúúcā chí ngaⁿ'á chí s'uuúⁿ dinuuⁿndi yú tan'dúúcā 'iin'yāⁿ chí nguéeⁿ yeⁿe 'iin'yāⁿ Israel dinuuⁿndí yā. Ní nducyaaca 'iin'yāⁿ dinuuⁿndí yā ní na poder yeⁿe nuuⁿndi snée yā.

¹⁰ Canéeⁿ nguūⁿ na libro yeⁿe Dendyuūs 'tiicā:

Nguéeⁿ 'iin'yāⁿ chí n'dái yā, nguéeⁿ mar 'áámá yā.

¹¹ Nguéeⁿ véé mar 'áámá 'iin'yāⁿ chí tuumicadínuuⁿ yā, nguéeⁿ véé mar 'áámá 'iin'yāⁿ chí in'nuúⁿ yā Ndyuūs.

¹² Nducyáacá yā ndaacadaamí yā yeⁿe Ndyuūs, nducyáacá yā diiⁿ yā cosas chí nguεε n'daacā. Nguéeⁿ 'áámá yā chí n'daacā idiíⁿ yā, nguéeⁿ ndíí mar 'áámá yā.

¹³ Daandú yā canéeⁿ tan'dúúcā 'áámá yáinyāⁿ chí candá'āi, 'tiicā daandú yā; ní nginnche'ei yā 'iin'yāⁿ ndúúcū cheendi yā. Ní cheeti cheendí yā ní snúú tan'dúúcā chí veneno yeⁿe cúú 'tiicā cheendí yā ndúúcū nduudu chí tan'dúúcā veneno, 'tiicā.

¹⁴ Dámaāⁿ ngaⁿ'á yā ndúúdu taaⁿ contra yeⁿe 'iin'yāⁿ ndúúcū nduudu chí nguéeⁿ n'daacā.

¹⁵ Ní neene nadacadínuuⁿ yā chí 'caanⁿnuⁿ yā 'iin'yāⁿ.

¹⁶ Ní nducuéⁿē cuaaⁿ naachí caⁿá yā, díⁿ yā chi 'iⁿyāⁿ cunncáā 'cúeenú yā cuuvi ní dituúví yā nducuéⁿē den-
du'ú ndúú^cū vaadi cadíⁿūuⁿ yeⁿé 'iⁿyāⁿ s'eenⁿ.

¹⁷ Ní nguéé déenu yā yeⁿe yúúⁿí chi candēē na vaadī
'díⁿ yeⁿé Ndyuūs.

¹⁸ Ní nguéé nadacadíⁿūuⁿ yā chi canee chi 'va'a yā
Ndyuūs.

¹⁹ Maaⁿ ní s'uuúⁿ deenu yú chi tanducuéⁿē chi canéé
nguūⁿ na ley yeⁿe Moisés ní cáāvā 'iⁿyāⁿ chi n'gēeti-
nee yā ndúú^cū ley miiⁿ. Ní cáāvā 'iⁿyāⁿ s'eenⁿ 'āā ntéé
caaⁿmaⁿ yā nanááⁿ Ndyuūs chi nguεε deenú yā yeⁿé.
Ní 'íí^cú ley miiⁿ díⁿ chi Ndyuūs caⁿá yā n'diichi yā nu-
uⁿndi yeⁿé nducyaaca 'iⁿyāⁿ yeⁿe núúⁿmáⁿ iⁿ'yeēⁿdī.
²⁰ Ní Ndyuūs nguéé díⁿ yā recibir 'iⁿyāⁿ cáāvā chi díⁿ
yā tan'dúú^cā chi ngaⁿ'a ley miiⁿ caati ley miiⁿ n'g'iⁿi
s'uuúⁿ chi véé nuuⁿndi yeⁿe yú nanááⁿ Ndyuūs.

Ndyuūs nadinguaⁿ'ai yā 'iⁿyāⁿ caati i'téenu yā Jesu- cristo

²¹ Maaⁿ ní nduudu cuaacu yeⁿé Ndyuūs n'g'iⁿi s'uuúⁿ
chi Ndyuūs díⁿ yā recibir s'uuúⁿ manera chi 'āā vi'í cā
yeⁿe ley miiⁿ. Ní canéé nguūⁿ na libro yeⁿé ley yeⁿe
Ndyuūs yeⁿe chuū naachi saⁿ'a profetas ngaⁿ'a yā ndu-
udu cuaacu yeⁿe chuū. ²² Ndyuūs díⁿ yā recibir
nducyáá^c 'iⁿyāⁿ dámaāⁿ cáāvā chi i'téenu yā Jesu-
cristo ní nanááⁿ Ndyuūs nducyáá^c 'iⁿyāⁿ yeⁿe
núúⁿmáⁿ iⁿ'yeēⁿdī 'āā daamá núuⁿ. Ndyuūs nguéé
ñ'dáaⁿ yā. ²³ Ní nducyáá^c 'iⁿyāⁿ yeⁿe núúⁿmáⁿ
iⁿ'yeēⁿdī ní dinuuⁿndí yā ní nguéé cuuvi díⁿ 'iⁿyāⁿ s'eenⁿ
chi dēeve n'dai tan'dúú^cā Ndyuūs chi dēeve n'dai.

²⁴ Naati Ndyuūs cáāvā chi n'dai taaví yā díⁿ yā recibir
'iⁿyāⁿ cucáāvā Jesucristo chi nadanguáⁿ'ai yā 'iⁿyāⁿ. Ní
Jesucristo nadíⁿ've yā nuuⁿndi yeⁿé 'iⁿyāⁿ lado yeⁿé
'iⁿyāⁿ. ²⁵ Ní Ndyuūs dicho'ó yā Jesucristo iⁿ'yeēⁿdí 'cūū
lado yeⁿe ofrenda chi ch'íi yā caava nuuⁿndi yeⁿe
nducyáá^c 'iⁿyāⁿ. Ní cáāvā chi ch'íi Cristo, Cristo cuuvi
nadach'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿe nducyaaca 'iⁿyāⁿ chi
i'téenu yā Jesucristo. 'Tíicā Ndyuūs ch'íi yā 'iⁿyāⁿ
táácā cuuvi ndaa yā nanááⁿ Ndyuūs. Ní tiempo chi
chó'ōo ní Ndyuūs chi n'dai taaví ch'íi yā 'iⁿyāⁿ chi
Ndyuūs díⁿ yā cosas chi cuaacu taachi nguéé díⁿ yā
cuenta yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe 'iⁿyāⁿ taachi 'āā 'cuéé di-
cho'ó yā Cristo. ²⁶ Ní 'tíicā ntúūⁿ tiempo 'cūū Ndyuūs
cáāvā chi nadach'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿe 'iⁿyāⁿ ní ch'íi
yā chi caⁿ'á yā chi díⁿ yā recibir 'iⁿyāⁿ chí cuuví yeⁿé
yā 'iⁿyāⁿ. 'Tíicā Ndyuūs ch'íi yā chi cuaacu yā. Ní díⁿ
yā chi nducyáá^c 'iⁿyāⁿ chi i'téenu yā Cristo ní yeⁿe yā
'iⁿyāⁿ.

²⁷ Maaⁿ ní ¿d'éⁿé cúúvī chi 'iⁿyāⁿ cuuvi caaⁿ'máⁿ yā chi
ch'εεt'é yā? Nguéé cuuví yā. ¿D'éⁿé cáāvā? ¿Áá cáāvā chi
díⁿ yā tan'dúú^cā chi ngaⁿ'a ley miiⁿ? Nguéé 'tíicā. Naati
maaⁿ ní Ndyuūs díⁿ yā recibir s'uuúⁿ dámaāⁿ cáāvā chi
i'teenu yú Jesucristo. ²⁸ Maaⁿ ní n'diichi yú chi Ndyuūs
díⁿ yā recibir 'iⁿyāⁿ caati cucáāvā chi i'téenu yā Jesu-
cristo ní nguéé caavā chi díⁿ yā chi ngaⁿ'a ley miiⁿ.

²⁹ ¿Áá Ndyuūs ní dámaāⁿ Ndyuūs yeⁿe 'iⁿyāⁿ Israel
s'eenⁿ chi judíos? ¿Áá nguéé Ndyuūs ní yeⁿe 'iⁿyāⁿ chi
nguéé yeⁿe ndaata Israel? Cuaacu chi Ndyuūs ní

Ndyuūs dendú'u yeⁿe 'iⁿyāⁿ chi nguéé yeⁿe ndaata Is-
rael. ³⁰ Cuaacu chi véé 'áámá n'dyáⁿ'ā Ndyuūs. Ní
Ndyuūs díⁿ yā recibir nducyáá^c 'iⁿyāⁿ chi i'téenu yā
Cristo 'iⁿyāⁿ chi Israel s'eenⁿ ní 'tíicā ntúūⁿ 'iⁿyāⁿ chi
nguéé yeⁿe ndaata Israel. ³¹ Maaⁿ ní ¿áá cucáāvā chi
i'téenu yú Jesucristo chi díⁿ yú chi nguéé 'caandiveeⁿ
yú tan'dúú^cā chi ngaⁿ'a ley miiⁿ? Ní ley miiⁿ 'āā vi'í caā
yeⁿe yú. Ní nguéé dichíⁿ'vē s'uuúⁿ. Mar 'áámá naaⁿ,
nguεε 'tíicā. N'giindiveeⁿ ca yú chí ngaⁿ'ā ley miiⁿ.

Tan'dúú^cā chí díⁿ Abraham

4 ¿D'éⁿé ngaⁿ'a yú yeⁿe chiida yú Abraham chi chiida
ndaata yeⁿe yú? ¿D'éⁿé ndaacá yā nanááⁿ
Ndyuūs? ² Nduuti chi Ndyuūs díⁿ yā recibir Abraham
miiⁿ cáāvā cosa chi díⁿ yā, tuu'mi ní Abraham cuuvi
caaⁿ'máⁿ yā chi ch'εεte maáⁿ yā. Nguéé cuuvi caaⁿ'máⁿ
yā chi ch'εεte maáⁿ yā nanááⁿ Ndyuūs. ³ Canéé nguūⁿ
na libro yeⁿe Dendyuūs 'tíicā: Abraham i'téenu yā
Ndyuūs ní cáāvā chi i'téenu yā Ndyuūs, Ndyuūs díⁿ yā
recibir Abraham miiⁿ chi yeⁿé yā 'iⁿyāⁿ. ⁴ Maaⁿ ní
'iⁿyāⁿ chi idiⁿ ntiⁿnyuⁿ ní sta'a yā chíⁿ'vē yeⁿe ntiⁿnyuⁿ
yeⁿé yā. Nguéé nadacadíⁿūuⁿ yā chi chíⁿ'vē yeⁿe nti-
nyuⁿ yeⁿé yā ní 'aama regalo naati tan'dúú^cā 'áámá
cosa chi can'diicú yā. ⁵ Maaⁿ ní nduuti chi 'áámá 'iⁿyāⁿ
i'téenu yā Jesucristo ní nguéé cuuvi díⁿ yā ntiⁿnyuⁿ
cáāvā chi cuuvi cu'téenu yā. Ní Ndyuūs díⁿ yā recibir
'iⁿyāⁿ nuuⁿndi chi cuuvi yeⁿé yā, tuu'mi ní Ndyuūs díⁿ
yā recibir 'iⁿyāⁿ miiⁿ caati i'téenu yā Jesucristo. ⁶ 'Tíicā
ntúūⁿ tiempo chi 'āā chó'ōo David ngaⁿ'á yā 'tíicā yeⁿe
chuū. N'dai saⁿ'ā chí Ndyuūs díⁿ yā recibir chi yeⁿé yā
saⁿ'a. Ní saⁿ'ā miiⁿ ní n'dai sa n'dáá rá chi nguéé idiⁿ sa
ntiⁿnyuⁿ chí cuuvi yeⁿé Ndyuūs. ⁷ 'Tíicā ngaⁿ'a sa:

D'eⁿé chúú^cā n'dai 'iⁿyāⁿ chi Ndyuūs nadach'εεcú yā
nuuⁿndi yeⁿe yā ní divíi yā nuuⁿndi yeⁿé yā chí 'āā ntéé
veε.

⁸ D'eⁿé chúú^cā n'dai 'iⁿyāⁿ chi Ndyuūs díⁿ cuenta yā
chi nguεε véé nuuⁿndi yeⁿé yā.

⁹ Ní yeⁿe chi ngaⁿ'a David yeⁿe chí d'eⁿé chúú^cā n'dai
'iⁿyāⁿ, ¿áá dámaāⁿ caava 'iⁿyāⁿ Israel chí yeⁿe na cir-
cuncisión? Nguεε 'tíicā, ti cáāvā 'iⁿyāⁿ chí nguéé yeⁿe
'iⁿyāⁿ Israel ní nguéé véé ley yeⁿe circuncisión yeⁿe yā.
'Áā ngaⁿ'a 'nū chí canéé nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs
'tíicā. Abraham i'téenu yā Ndyuūs ní cáāvā chí i'téenu
yā Ndyuūs, Ndyuūs díⁿ yā recibir Abraham miiⁿ chí
yeⁿé yā 'iⁿyāⁿ. ¹⁰ ¿D'eⁿé tiempo chí Ndyuūs díⁿ yā
recibir Abraham miiⁿ? ¿Áá taachi 'āā cuéé cuuvi circun-
cidado o cuayiivi taachi chí yā circuncidado? Ndyuūs
'āā díⁿ yā recibir 'iⁿyāⁿ taachi 'āā cuéé cuuvi yā circun-
cidado. ¹¹ Cuayiivi chí Abraham i'téenu yā Ndyuūs,
tuu'mi ní chí yā circuncidado. Ní chuū ní 'áámá seña
chí Ndyuūs díⁿ yā recibir Abraham miiⁿ cáāvā chí
i'téenu yā Ndyuūs. Ní chuū ní díⁿ yā chí Abraham miiⁿ
ní cuuví yā chiidaá nducyáá^c 'iⁿyāⁿ chí i'téenu yā
Ndyuūs 'áará chí nguéé chí yā circuncidado. Ní 'tíicā
Ndyuūs ngaⁿ'á yā chí díⁿ yā recibir 'iⁿyāⁿ chí nguéé cir-
cuncidado yā chí Israel. Naati 'tíicā chiidaá 'iⁿyāⁿ
circuncidado yā chí Israel. Naati 'tíicā chiidaá 'iⁿyāⁿ
s'eenⁿ nguéé dámaāⁿ cáāvā chí circuncidado yā naati

caávā chi i'téenu yā Ndyuūs tan'dúúccā chi Abraham chi'téenu yā Ndyuūs vmnááⁿ vmaaaⁿ taachi 'āā cuéé cuuvi yā circuncidado yā.

Compromiso chi díiⁿ Ndyuūs ní chiī cucáávā chi chi'teenú 'iiⁿyāⁿ

¹³ Ndyuūs caⁿ'a yā chiī yā Abraham chi iⁿ'yeeⁿdí 'cūū cuuvi yeⁿ'e Abraham ndúúccū 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'é yā chí cuchii cuayiivi ní Ndyuūs caⁿ'a yā chii yā Abraham 'tíicā. Ní nguéé cáávā chi idiīⁿ Abraham chi ngaⁿ'a ley caati cáávā chi i'téenu yā Ndyuūs. Ní cáávā chi i'téenu yā Ndyuūs, Ndyuūs díiⁿ yā cuenta chi saⁿ'ā Abraham miīⁿ ní yeⁿ'é yā. ¹⁴ Ní nduuti chi 'iiⁿyāⁿ chi véé ley yeⁿ'e yā ní díiⁿ yā chi ngaⁿ'a ley miīⁿ ní cuuví yeⁿ'é yā chiīⁿ chi Ndyuūs caⁿ'a yā chi ca'a yā, tuu'mi ní nguéé dichíí'vē yeⁿ'ē 'iiⁿyāⁿ chi i'téenu yā Ndyuūs. Ní nguéé dichíí'vē chiīⁿ chi Ndyuūs caⁿ'a yā chi ca'a yā chi cuuvi yeⁿ'é yā cáávā chi i'téenu yā. ¹⁵ Naachi véé ley, véé castigo cáávā 'iiⁿyāⁿ chi nguéé díiⁿ yā chiīⁿ chi ngaⁿ'ā. Naachi nguéé véé ley, 'iiⁿyāⁿ nguéé cuuvi díiⁿ yā nuuⁿndi chi contra ley.

¹⁶ Ndyuūs caⁿ'a yā chi ca'a yā compromiso yeⁿ'é yā, compromiso chi n'dai taavi 'iiⁿyāⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā cucáávā chi i'téenu yā Ndyuūs ní nguéé nadíí'vē yā yeⁿ'ē. Ni 'tíicā seguro cānee chi Ndyuūs caⁿ'a yā chí ca'a yā chi cuuvi yeⁿ'e nducyááca 'iiⁿyāⁿ chi yeⁿ'e ndaata Is-rael ní nguéé dámaāⁿ caava 'iiⁿyāⁿ chi véé ley yeⁿ'é yā ní díiⁿ yā chi ngaⁿ'a ley miīⁿ, naati cáávā nducyaaca 'iiⁿyāⁿ chi i'téenu yā Ndyuūs tan'dúúccā chi Abraham chi'téenu yā Ndyuūs. 'Tíicā Abraham miīⁿ ní cuuvi chi-idaá nducyaaca s'uuúⁿ. ¹⁷ Ní canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs 'tíicā. Ndyuūs ngaⁿ'a yā ngii yā Abraham: Díí Abraham, 'úú idiīⁿ chí díí cuuvi chiidaá 'yaaⁿ n'dái naciones. Ní nanááⁿ Ndyuūs chuū ní n'daacā canee, ní Abraham ní i'téenu yā Ndyuūs chi cuaacu ca'á yā vida 'iiⁿyāⁿ chi n'díí. Ní caⁿ'á yā din'dai yā cosas chi 'āā cuéé snaaⁿ yú.

¹⁸ Abraham miīⁿ taachi 'āā cuéé de'ē vee chi cānee ngíínú yā, chi'teēnu yā Ndyuūs. Ní Ndyuūs ní díiⁿ yā chí cūnee ngiínú yā yeⁿ'ē chi Ndyuūs caⁿ'a yā ca'a yā chí cuuví yeⁿ'e yā. Ní cáávā chuū ni Abraham miīⁿ ní chiī chiidaá 'yaaⁿ n'dái naciones tan'dúúccā chi Ndyuūs 'āā ngaⁿ'a yā yeⁿ'e yā. Ní Ndyuūs ngaⁿ'á yā: 'Tíicā cuuví 'yaaⁿ taavi ndaata yeⁿ'ē dii. ¹⁹ Saⁿ'a Abraham miīⁿ 'āā ngii sa tan'dúúccā 'aama ciento nduūyū yeⁿ'e sa. Ni 'tiicā ntúúⁿ véé nduūyū yeⁿ'e Sara chi n'daata yeⁿ'ē sa. Ní canéé yā tan'dúúccā 'iiⁿyāⁿ chi n'díi caati Abraham ndúúccū Sara miīⁿ nguéé ch'iīndí daiya tá. 'Áárá chí 'tíicā ní nguéé ch'iīndi daiya yā Abraham miīⁿ chi'téenu yā Ndyuūs. ²⁰ Ní nguéé díiⁿ yā 'uūví vaanicadínuūⁿ yeⁿ'e yā yeⁿ'e chi Ndyuūs caⁿ'a yā chí diiⁿ yā cááva yā naati chi'teēnu cá yā ní véé ca confianza yeⁿ'é yā ndúúccū Ndyuūs. Ní dich'εεté yā Ndyuūs. ²¹ Ní deenú n'dai yā chí Ndyuūs cuuví díiⁿ yā nducuéⁿ'ē chí caⁿ'a yā chí cuuví díiⁿ yā. ²² Ni cucáávā chí Abraham i'téenu yā 'tíicā Ndyuūs díiⁿ yā chí cuuvi yeⁿ'é yā 'iiⁿyāⁿ.

²³ Ní nduudu chí canéé nguūⁿ chí Ndyuūs ngaⁿ'a yeⁿ'e Abraham miīⁿ chí díiⁿ yā chí cuuví yeⁿ'é yā cáávā chí

i'téenu yā Ndyuūs nguéé dámaāⁿ caavā Abraham.

²⁴ 'Tiicā ntúúⁿ ní cáávā s'uuūⁿ cánéé nguūⁿ. Ndyuūs díiⁿ yā recibir s'uuúⁿ chí cuuvi yeⁿ'é yā s'uuúⁿ chí cu'téenu yú Ndyuūs chí nadicuéⁿ yā Señor Jesucristo yeⁿ'e yú yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. ²⁵ Ndyuūs dicho'ó yā Jesucristo caati ch'ti yā cucáávā nuuⁿndi yeⁿ'e yú. Ní nadicuéⁿ yā Jesucristo yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā caati Ndyuūs cuuvi díiⁿ yā recibir s'uuúⁿ ní yeⁿ'é Ndyuūs s'uuúⁿ.

Véé chí cuuvi yeⁿ'e yú taachi Ndyuūs ngaⁿ'a yā chí nguéé véé nuuⁿndi yeⁿ'e yú

5 Maaⁿ ní chí Ndyuūs díiⁿ yā recibir s'uuuⁿ cáávā chí i'téenu yú Jesucristo véé vaadí 'diiⁿ yeⁿ'e yú ndúúccū Ndyuūs caava Señor Jesucristo yeⁿ'e yú. ² Ní cáávā Señor Jesucristo ndaa yú nanááⁿ Ndyuūs. Ní Ndyuūs itée yā s'uuúⁿ dendu'ū chí n'dai taavi yeⁿ'é yā. Ní díítú i'téenu yú ndúúccū dendu'ū chí n'dai yeⁿ'é yā chí itée yā s'uuúⁿ. Ní yeenu n'dai yú ní canéé ngiinu yú chííⁿ chí cuuvi yeⁿ'e yú na va'ai chεeti nguuvi naachi canéé Ndyuūs chí deεvé n'dai. ³ Ní 'tiicā ntúúⁿ yeenu taavi yú taachi n'geenu yú ngii caati deenu yú chí taachi n'geenu yú ngii ní n'daacā ca yeⁿ'e yú ti véé cá paciencia yeⁿ'e yú. ⁴ Ní taachi cucheε yú yeⁿ'e nducuéⁿ'ē, tuu'mi ní deenu yú chí diiⁿ yú chí Ndyuūs nen'e yā chí diiⁿ yú 'túúccā. Ní cūnee ngiinu yú chí cuuvi yeⁿ'e yú chí Ndyuūs caⁿ'á yā téé yā s'uuúⁿ. ⁵ Ní deenu yú chí cuaacu chí cuuvi yeⁿ'e yú chí cūnee ngiinu yú. Ní nguéé 'cuináaⁿ yú caati Ndyuūs 'āā tee yā s'uuūⁿ na staava yeⁿ'e yú vaadí nen'e yeⁿ'é yā cucáávā Espíritu N'dai yeⁿ'é yā chí 'āā tee yā s'uuūⁿ.

⁶ Taachi 'āā cuéé cuuvi nanguaⁿ'āi yú cucáávā maaⁿ yú, tuu'mi ní Ndyuūs dicho'ó yā Cristo tiempo chí nen'e yā caati Cristo ch'ti yā cáávā 'iiⁿyāⁿ chí véé nuuⁿndi yeⁿ'e yā. ⁷ Nguéé n'gíⁿ'ti chí 'áámá 'iiⁿyāⁿ 'cuūvi yā cucáávā táámá 'iiⁿyāⁿ chí nguéé nuuⁿndi yeⁿ'e yā. Ní n'dáá rá chí 'áámá 'iiⁿyāⁿ 'cuūvi yā cáávā táámá 'iiⁿyāⁿ chí n'daāca díiⁿ yā, 'áárá chí 'iiⁿyāⁿ chí cuaacu chí n'daāca yā. ⁸ Ní Ndyuūs ch'in'í yā chí nen'é yā s'uuúⁿ taachi dicho'ó yā Cristo iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chí ch'ti yā cáávā s'uuúⁿ caati s'uuúⁿ véé nuuⁿndi yeⁿ'e yú. ⁹ Maaⁿ ní Ndyuūs díiⁿ yā recibir s'uuúⁿ cáávā Cristo chí ch'ti yā chí nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ. Ní Ndyuūs caⁿ'á yā nadanguaⁿ'ai cá yā s'uuúⁿ yeⁿ'e castigo cucáávā Cristo. ¹⁰ Ní taachi s'uuúⁿ 'āā cuéé cuuvi n'diichi yú Ndyuūs, Ndyuūs díiⁿ yā chí cuuvi yeⁿ'é yā s'uuúⁿ cáávā Jesucristo chí ch'ti yā. Maaⁿ ní s'uuúⁿ ní yeⁿ'e Ndyuūs s'uuúⁿ ní nanguaⁿ'ai cá yú cáávā chí Cristo cánduuchi yā ní yeⁿ'e yā s'uuúⁿ. ¹¹ Ní yeenu ca yú nanááⁿ Ndyuūs nguéé damaāⁿ cáávā chuū ti yeⁿ'é Ndyuūs s'uuúⁿ cáávā Señor Jesucristo yeⁿ'e yú. Ní cáávā Cristo miīⁿ véé vaadí 'diiⁿ yeⁿ'e yú nanááⁿ Ndyuūs.

Yeⁿ'e saⁿ'ā Adán ndúúccū Cristo

¹² 'Tíicā caati cáávā 'áámá saⁿ'ā chí duuchi Adán ndaa nuuⁿndi iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní cáávā nuuⁿndi miīⁿ 'iiⁿyāⁿ n'díi yā. Maaⁿ ní chííⁿ chí nducyaaca 'iiⁿyāⁿ ní 'cuūvi yā caati nducyááca yā ní dinuuⁿndi yā. ¹³ Ní nuuⁿndí miīⁿ

canéé 'iinye'ndí 'cū. Ni 'iinyān idinuu'ndí yā vmnaa' chi ndaā ley ye'n'e Moisés. Ní nguéé díin yā cuenta ye'n'e nuu'ndi taachi nguéé ley mii' chi ch'i'ni 'iinyān ye'n'e nuu'ndi. ¹⁴ ¿Dé'ē ye'n'e chuū? Ndií tiempo chi canéé Adán ní dinuu'ndi sa ndii tiempo chi canéé Moisés. Ní Moisés ca'á yā ley mii' 'iinyān s'een' chi dinuu'ndí yā ní canéé chi 'cuūvi yā. Ní ch'ti yā 'áará chi nguéé dinuu'ndí yā tan'dúúca Adán chi nguéé n'g'iindiveén' yā chi ngan'a Ndyuūs. Ní cáávā chi Adán mii' dinuu'ndí yā, chuū ch'i'ni 'iinyān chi Daiyá Ndyuūs canéé chí cúchií ní 'iinyān s'een' 'caandiveén' yā nduudu ye'n'é Ndyuūs.

¹⁵ Ní nguéé cuuvi nduuvídaámá cosa chi Ndyuūs tee yā s'uuú'ndí ndúúcu nuu'ndi chi díin Adán mii'. Cáávā chi 'áámá sa'nā Adán mii' idinuu'ndí yā, nducyaaca 'iinyān canéé chi 'cuūvi yā caati condenado yā. Ní cáávā 'áámá sa'nā Jesucristo, Ndyuūs dátēe yā s'uuú'ndi chi nadinguán'ái yā s'uuú'ndi ní nguéé nadí'vē yú ye'n'é yā. Ní chuū chi tee Ndyuūs ní n'daacā ca ní cáávā n'deēe n'dái 'iinyān. ¹⁶ Ní 'āā ví'í cā nuu'ndi chi díin Adán ye'n'e chiin chi Ndyuūs tee yā 'iinyān chi nadinguán'ái yā 'iinyān. Cuayíivi chi Adán idinuu'ndí yā nducyaaca 'iinyān ní canéé yā condenado. Maa' ní Ndyuūs nadinguán'ái yā 'iinyān chi cuuvi ye'n'é yā 'iinyān. Ní 'iinyān s'een' nguéé nadí'vē yā ní Ndyuūs nadinguán'ái yā 'iinyān chi n'deēe n'dái nuu'ndi idiin yā. ¹⁷ Cuaacu chi 'iinyān canéé chi 'cuūvi yā cáávā chi 'áámá sa'nā dinuu'ndi sa. Ní maa' ní n'daacā ca chi díin 'áámá 'iinyān chi Jesucristo mii'. Ni cucáávā Jesucristo mii' Ndyuūs díin yā recibir 'iinyān s'een' chi cuuvi ye'n'é yā. Ní 'iinyān s'een' nguéé nadí'vē yā ye'n'e chuū. 'Iinyān s'een' ní véé poder ye'n'é Ndyuūs ndúúcu yā chi 'cuētinéé n'dáaca yā na vida ye'n'é yā chi ngai.

¹⁸ 'Tíicā nducyáacá 'iinyān canéé condenado yā cáávā 'áámá sa'nā Adán chi dinuu'ndí yā. Naati cáávā Jesucristo mii' chi díin yā chi ne'n'e Ndyuūs, Ndyuūs díin yā recibir nducyaaca 'iinyān chi cuuvi ye'n'é yā ní véé vida cuen'e daā'man' ye'n'é yā. ¹⁹ Chuū ní ne'n'e caa'n'man' 'tíicā. Cáávā chi 'áámá sa'nā Adán nguéé ch'iindiveén' sa nduudu chi ngan'a Ndyuūs nducyaaca 'iinyān snéé yā maa' poder ye'n'e nuu'ndi. 'Tiicá ntúū'. Cáávā chi 'áámá sa'nā Cristo ch'iindiveén' yā nduudu chi ngan'a Ndyuūs nééné 'yaa' 'iinyān cuuvi ndaa yā nanáán' Ndyuūs, ní cuuvi ye'n'é Ndyuūs 'iinyān s'een'.

²⁰ Ndyuūs tee yā ley mii' caati 'iinyān cuuvi n'diichi cá yā chi dinuu'ndi cá yā. Ní taachi dinuu'ndi cá yā Ndyuūs tee yā vaadī n'dai ca ye'n'e yā chí ch'ēte ca chi nadanguán'ái yā 'iinyān nguéé ti nuu'ndi mii'. ²¹ Maa' ní cho'ó chuū caati taachi 'iinyān idinuu'ndí yā ní canéé chi 'cuūvi yā cáávā poder ye'n'e nuu'ndi. 'Tiicá ntúū' vaadī n'dai ca ye'n'é Ndyuūs ndúúcu poder ye'n'é yā díin chi díin yā aceptar s'uuú'ndi chi cuuvi ye'n'é yā s'uuú'ndi ní díin chi véé vida cuen'e daā'man' ye'n'e yú cucáávā Señor Jesucristo ye'n'e yú.

N'dii yú cucáávā nuu'ndi ye'n'e yú naati canduuchi yú cucáávā Cristo

6 Maa' ní ¿de'ē caa'n'mān' yú? ¿Áá dinuu'ndi yú caati Ndyuūs cuuvi tēe yā s'uuú'ndi vaadī n'dai ca ye'n'é yā?

² Nguéé díin yú 'tíicā. 'Āā ch'i'í yú ye'n'e nuu'ndi chi díin yú, ¿táacā cuuvi 'cuētinéé chiichi yú ndúúcu nuu'ndi chi díin yú? ³ ¿Áá nguéé déenu ndís'tií chi nducyaaca s'uuú'ndi chi ch'ēdínúū'ni yú cáávā chi s'uuú'ndi ní ye'n'e Cristo s'uuú'ndi, ní véé 'aama parte ye'n'e yú ndúúcu Cristo taachi ch'ti yā? ⁴ Ní caavā chí ch'ēdínúū'ni yú tan'dúúca chi daama ch'ēchi yú ndúúcu Cristo, ní tan'dúúca chi ch'i'í yú ndúúcu yā caati cuuvi nnduuchi yú ye'n'e nguaa' tinán'ā ndúúcu Cristo. Ní tiicá ntúū' véé vida ngai ye'n'e yú ti 'tíicā Cristo nduuchi yā ye'n'e nguaa' tina'nā cáávā poder chi ch'ēte ca ye'n'e Chiida yú.

⁵ Ní nduuti chi tan'dúúca chi daama cuen'e yú ndúúcu yā taachi ch'ti yā, 'tiicá ntúū' cuaacu ní'nyu'ndi chi dáámá cunee yú ndúúcu yā. Ní nnduuchi yú tan'dúúca chí maán' yā nnduuchi yā ye'n'e nguaa' tinán'ā. ⁶ Ní chuū ní deenu yú vida ndiicúu ye'n'e yú tan'dúúca chí dáámá ca'neé'ngá'ā na cruz ndúúcu Señor Jesucristo ye'n'e yú caati vida ndiicúu ye'n'e yú ndúúcu chí ne'n'e chí díin yú ní canéé tan'dúúca chí n'dií ndúúcu poder ye'n'e nuu'ndi caati nguéé cuuvi caa'n'man' ntiin'nyu'ndi vida ye'n'e yú chí dinuu'ndi yú. ⁷ Deenu yú chí taachi 'iinyān 'āā ch'ti yā 'āā ntéé cuuvi dinuu'ndí yā. ⁸ Ní nduuti chí s'uuú'ndi ní 'āā ch'ti yú dáámá ndúúcu Cristo mii', tuu'mi ní i'téenu yú chí canduuchi yú ní cunee yú ndúúcu Cristo. ⁹ Deenu yú chí taachi Cristo 'āā ch'ti yā ní nnduuchi yā ye'n'e nguaa' tinán'ā, 'āā ntéé nguēcunéé yā 'cuūvi yā caati vaadī n'gii' mii' nguéé de'ē vee cuuvi díin ndúúcu yā.

¹⁰ Taachi Cristo ch'ti yā, ch'ti yā 'áámá vmne'n'é nūu'ndi cáávā nducyáacá 'iinyān ní cáávā nuu'ndi ye'n'é yā. Maa' ní nnduuchi yā ní vida ye'n'e yā nnduuchi yā cáávā Ndyuūs. ¹¹ 'Tiicá ntúū' ndís'tií díin ní cuenta chí n'dií ní ndúúcu nuu'ndi ye'n'e ní ní maa' ní canduuchi ní cáávā Ndyuūs caati ndís'tií ní ye'n'e Jesucristo ndís'tií ní Jesucristo ní Señor ye'n'e yú.

¹² Ní cáávā chuū ndís'tií nguéé ca'á ní lugar chí nuu'ndi caa'n'man' ntiin'nyu'ndi ye'n'e cuerpo ye'n'e ní ti ndís'tií díin ní nuu'ndi tan'dúúca chí ne'n'e cuerpo ye'n'é ní. ¹³ Ní nguéé nca'á ní cuerpo ye'n'e maa' ní na poder ye'n'e nuu'ndi chí cuuvi dinuu'ndí ní tan'dúúca chí ne'n'e cuerpo ye'n'é ní. Nguéé díin ní 'tíicā. Nca'á ní vida ye'n'e maán' ní ndúúcu cuerpo ye'n'e maán' ní maa' poder ye'n'e Ndyuūs tan'dúúca chí 'āā n'dií ní 'āā nnduuchi ní ndúúcu 'áámá vida ngai. Maa' ní cuuvi din'daacá ní. ¹⁴ Ní nuu'ndi ní nguéé véé poder ye'n'e nanáán' ndís'tií caati nguéé canéé ní maa' ye'n'e ley mii' naati canéé ní maa' nducué'n'é vaadī n'dai ye'n'é Ndyuūs.

Ye'n'e ejemplo ye'n'e 'iinyān chí 'áámá idiin yā ntiin'nyu'ndi ye'n'é Ndyuūs

¹⁵ ¿Tuu'mi ní de'ē díin yú? ¿Áá díin yú nuu'ndi caati 'āā ntéé canéé yú maa' ley mii' naati canéé yú maa' den-du'u' chí n'dai taavi chí ye'n'é Ndyuūs? Nguē ye'n'e mar 'áámá naa'. ¹⁶ Ndís'tií ní deenu ní chí nduuti chí ca'á ní vida ye'n'e maán' ní na ta'a 'áámá patrón' ye'n'e ní ní 'áámá canéé ní chí díin ní ntiin'nyu'ndi chí ngan'a 'iivi' ní, tuu'mi ndís'tií ní esclavos ndís'tií ye'n'e 'iivi' ní. Ní canéé chí díin ní nducué'n'é chí ngan'a 'iivi' ní chí díin ní. 'Tiicá

ntúūⁿ nduuti chi dííⁿ nī chi ngaⁿ'a nuuⁿndi chi dííⁿ nī tuuⁿ'mi ní canee nī tan'dúú^cā chi nuuⁿndi miiⁿ patrón yeⁿ'e nī. Ní cuuvi 'cuūvi nī cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ. Ní nduuti chi dííⁿ nī chi ngaⁿ'a Ndyuūs, tuuⁿ'mi ní n'daacā dííⁿ nī nanááⁿ Ndyuūs. ¹⁷ 'Úú ní ca'á gracias Ndyuūs caava ndís'tiī caati ndís'tiī 'áará chi tiempo chi chó'ōo ní ndís'tiī esclavos yeⁿ'e nuuⁿndi ndís'tiī naati maaⁿ ní ch'iindiveéⁿ nī ndúú^cū nuuⁿ'maⁿ staava yeⁿ'é nī nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs chi 'iīⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'āā chi'cueéⁿ yā ndís'tiī. ¹⁸ Ní taachi canee libre nī yeⁿ'e poder yeⁿ'e nuuⁿndi, tuuⁿ'mi ní ndís'tiī dííⁿ nī nducuéⁿ'ē chi n'daacā cáávā poder yeⁿ'é Ndyuūs chí ngaⁿ'a ntiīⁿnyuⁿ yeⁿ'é nī. ¹⁹ Ngaⁿ'á ndúú^cū ndís'tiī ndúú^cū nduudu chi tuumicadiiⁿúūⁿ nī caati ndís'tiī cuuvi tuumicadiiⁿúūⁿ cá nī. Tiempo chi chó'ōo ndís'tiī s'neéⁿ nī cuerpo yeⁿ'é nī cáávā nuuⁿndi ní dinuuⁿndí nī tan'dúú^cā chi maaⁿ cuerpo yeⁿ'é nī neⁿ'e chi dííⁿ nī. Ni dííⁿ cá nī chi nguéeⁿ n'daacā. Maaⁿ ní 'āā 'neéⁿ nī cuerpo yeⁿ'e nī cáávā chi dííⁿ nī cosa chi n'daacā ní nducuéⁿ'ē chi dííⁿ nī, dííⁿ nī cáávā Ndyuūs.

²⁰ Taachi ndís'tiī canee nī maaⁿ poder yeⁿ'e nuuⁿndi, nguéeⁿ cuuvi dííⁿ nī dendu'ū chi n'daacā. ²¹ Ní ζδε'ē chi n'daacā chi dííⁿ nī aprovechar yeⁿ'e nuuⁿndi chi dííⁿ nī chí ngii 'cuinááⁿ nī yeⁿ'é? Chííⁿ chi dííⁿ chi caⁿ'á nī 'cuūvi nī cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ. ²² Naati maaⁿ ní nguéeⁿ canee nī maaⁿ poder yeⁿ'e nuuⁿndi caati dichíⁿ've nī Ndyuūs chi dííⁿ nī ntiīⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs. Ní cuayiivi ní véé vida cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ chi yeⁿ'e nī. ²³ Chí chiiⁿ'vē yeⁿ'e nuuⁿndi miiⁿ ní dííⁿ chi 'iīⁿ'yāⁿ ch'tiī yā cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ naati chiiⁿ chi Ndyuūs téé yā 'iīⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní regalo chi vida cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ ti 'iīⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní yeⁿ'e Jesucristo chi Señor yeⁿ'e yú.

Ejemplo yeⁿ'e 'iīⁿ'yāⁿ chi n'giindivaacu yā

7 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é chi véé ley yeⁿ'é nī, deenu nī chi 'iīⁿ'yāⁿ canee chi 'caandiveéⁿ yā ley miiⁿ nuuⁿ'máⁿ neⁿ'e chí canduuchi yā. ² Maaⁿ ní ca'á 'aama ejemplo. 'Áámá n'daataá chi n'giindivaacu tá ni véé isan'ā yeⁿ'e tá, n'daataá miiⁿ ní n'daataá yeⁿ'e isan'ā tá tanducuéⁿ'ē tiempo chi canduuchi sa tan'dúú^cā chi ngaⁿ'a ley. Ní taachi ch'iī isan'ā yeⁿ'e tá canee tá libre yeⁿ'e ley miiⁿ chi ngaⁿ'a yeⁿ'e isan'ā yeⁿ'é tá. ³ Naati taachi cánduuchi isan'ā yeⁿ'e tá ní caⁿ'a tá ndúú^cū táámá san'ā, tuuⁿ'mi ní idinuūⁿndí ta. Ní nduuti chi ch'iī isan'ā yeⁿ'e tá, nguéeⁿ canee yā maaⁿ ley yeⁿ'e 'iīⁿ'yāⁿ chi n'giindivaacú yā ní cuuvi 'caandavaacú yā ndúú^cū táámá san'ā ní nguéeⁿ dinuuⁿndi tá.

⁴ Ní 'tiicá ntúūⁿ ndís'tiī hermanos yeⁿ'é chi yeⁿ'e Cristo, ley miiⁿ tan'dúú^cā esposo yeⁿ'e nī chi 'āā n'díí, nī 'āā n'diī ley miiⁿ cáávā ndís'tiī. Ní maaⁿ ní cuuvi yeⁿ'e táámá yā ndís'tiī ní yeⁿ'e Cristo ndís'tiī. 'Iīⁿ'yāⁿ miiⁿ ní nducuéⁿ'ē yā yeⁿ'e nguaaⁿ tinán'ā ní cucáávā 'iīⁿ'yāⁿ miiⁿ dichiiⁿ've yú Ndyuūs. ⁵ Ní tiempo chi chó'ōo taachi diiⁿ yú tan'dúú^cā chi neⁿ'e maaⁿ cuerpo yeⁿ'e yú tuumicadiiⁿúūⁿ yú chi véé nuuⁿndi yeⁿ'e yú cáávā chi ngaⁿ'a ley miiⁿ chi diiⁿ yú 'tíicā. Ní nuuⁿndi chi diiⁿ yú diiⁿ chi 'cuūvi yú cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ. ⁶ Naati maaⁿ ní diiⁿ yú cuenta chi n'diī yú yeⁿ'e ley miiⁿ. Ní nguéeⁿ canee yú

maaⁿ poder yeⁿ'e ley miiⁿ. Maaⁿ ní libre canee yú chi dichiiⁿ've yú Ndyuūs ndúú^cū vida yeⁿ'e yú chi ngai. Ní vida yeⁿ'e yú ní yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. Ní nguéeⁿ canee yú maaⁿ poder yeⁿ'e ley ndiicúū chi canee nguūⁿ.

Nuuⁿndi chi idiīⁿ yú

⁷ Maaⁿ ní ζδε'ē caaⁿ'maⁿ yú? ζ'Áá ley miiⁿ chi nuuⁿndi? Nguéeⁿ yeⁿ'e mar 'áámá naaⁿ. 'Úú ní nguéeⁿ n'diichí nuuⁿndi nduuti chi nguéeⁿ cáávā ley miiⁿ. Ní 'tiicá ntúūⁿ, 'úú ní nguéeⁿ deenú chi nuuⁿndi 'úú nduuti chi neⁿ'é dendu'ū chi véé yeⁿ'e tanáⁿ'ā 'iīⁿ'yāⁿ nduuti chi ley miiⁿ nguéeⁿ 'tíicā ngaⁿ'a: Nguéeⁿ dinéⁿ'e nī dendu'ū chi véé yeⁿ'e tanáⁿ'ā 'iīⁿ'yāⁿ. ⁸ Ní cáávā ley miiⁿ tuumicadiiⁿúūⁿ nuuⁿndi miiⁿ chi cuuvi neⁿ'é dííⁿ tanducuéⁿ'ē dendu'ū chi nuuⁿndi. Ní ndúú^ti chi nguéeⁿ cáávā ley miiⁿ, nuuⁿndi miiⁿ canee tan'dúú^cā chi n'diī. Ní nguéeⁿ deenú yeⁿ'e. ⁹ Tiempo chi chó'ōo 'úú ní nadacadiiⁿúūⁿ chi n'daacā canee nguéeⁿ ndúú^cū ley miiⁿ naati taachi n'diichí ley miiⁿ, tuuⁿ'mi n'diichí nuuⁿndi, ní 'úú ní canee tan'dúú^cā chi ch'tí. ¹⁰ Ni 'tíicā ley miiⁿ ch'iīⁿ'i 'iīⁿ'yāⁿ táácā cuuvi cunduuchi yā cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ, naati cucáávā 'úú n'giiⁿ'i chi idiīⁿ nuuⁿndi tuuⁿ'mi ní cuuvi 'cuūvi cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ. ¹¹ Ní cáávā ley miiⁿ deenú chi nuuⁿndi chi dííⁿ chííⁿ chí chinncheⁿ'ei 'úú ti nguéeⁿ dííⁿ tan'dúú^cā chi ch'iindiveéⁿ ley miiⁿ. Naati cáávā ley miiⁿ, deenú nuuⁿndi chi dííⁿ ní diiⁿ chi ch'tiī cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ.

¹² Ní ley miiⁿ ní δεενε ní yeⁿ'e Ndyuūs. Ní mandamiento yeⁿ'e ley miiⁿ 'tiicá ntúūⁿ ní δεενε ní cuaacu ní n'dáácā. ¹³ Tuuⁿ'mi ní ley ζ'áá cucáávā chi n'daacā diiⁿ chi 'úú 'cuūvi cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ? Nguéeⁿ 'túú^cā. Nuuⁿndi chi dííⁿ, diiⁿ chi 'úú 'cuūvi. Ní 'tíicā cuuvi deenú nuuⁿndi ti nuuⁿndi miiⁿ ch'iīⁿ'i chi cuáácú chí nuuⁿndi cáávā ley miiⁿ chi cosa chi n'daacā. Ní cosa chi n'daacā miiⁿ ní mandamiento chi ch'iīⁿ'i chi nguεε n'daacā chí nuuⁿndi miiⁿ.

¹⁴ Deenu yú chi ley miiⁿ ní yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. Naati 'úú ní san'ā yeⁿ'e iīⁿ'yeeⁿdí 'cūū. 'Úú chi dinuuⁿndí ni canee maaⁿ poder yeⁿ'e nuuⁿndi chi idiīⁿ nuuⁿndi. ¹⁵ 'Úú nguéeⁿ deenú de'ε cáávā chi dííⁿ chiiⁿ chi dííⁿ. 'Úú nguéeⁿ dííⁿ chi neⁿ'é dííⁿ naati dííⁿ chi nguéeⁿ neⁿ'é dííⁿ ti nguéeⁿ neⁿ'é dííⁿ. ¹⁶ Ní nduuti chi nguéeⁿ neⁿ'é dííⁿ ní chííⁿ chí dííⁿ, tuuⁿ'mi ní deenú chi ley miiⁿ ní n'dai. ¹⁷ 'Tíicā nguéeⁿ 'úú chi dííⁿ, naati nuuⁿndi chi canee nduucú chííⁿ diiⁿ chi dinuuⁿndí. ¹⁸ Caati deenú chi maaⁿ 'úú chi cuerpo yeⁿ'é nguεε vεε mar 'áámá dendu'ū chi n'daacā. Cuaacu chi 'úú neⁿ'é dííⁿ chi n'daacā naati nguéeⁿ deenú táácā cuuvi dííⁿ chi n'daacā. ¹⁹ Dendu'ū chi n'dai chi neⁿ'é dííⁿ, nguéeⁿ dííⁿ naati chi nguéeⁿ n'daacā chi nguéeⁿ neⁿ'é dííⁿ, chííⁿ chí dííⁿ. ²⁰ Maaⁿ ní nduuti chi dííⁿ chi nguéeⁿ neⁿ'é dííⁿ, tuuⁿ'mi nguéeⁿ 'úú chi dííⁿ naati nuuⁿndi ndúú^cū poder yeⁿ'e chi canee nduucú chííⁿ diiⁿ chi dinuuⁿndí.

²¹ Ní 'tíicā canee nduucú. Taachi neⁿ'é dííⁿ chi n'daacā miiⁿ, dámaāⁿ chi nguéeⁿ n'daacā canee nduucú.

²² Cuáácú chi neⁿ'é dííⁿ chiiⁿ chi ngaⁿ'ā ley yeⁿ'é Ndyuūs.

²³ Naati deenú chi véé táámá cosa na cuerpo yeⁿ'e chi nguéeⁿ neⁿ'é chi 'úú idiīⁿ cosa chi n'daacā tan'dúú^cā chi

nadacadiinúúⁿ chi dííⁿ. Chuū ní ley yeⁿe nuūⁿndī chi véé na cuerpo yeⁿe. Ní 'úú caneé tan'dúú^cā preso yeⁿe ley yeⁿe nuuⁿndi. 'Tíicā 'úú.

²⁴ Dé'ε chúú^cā ndaachíí yeⁿe maaⁿ. ¿Du'ú cuuvi nadanguáⁿ'ai 'úú yeⁿe cuerpo yeⁿe chí diiⁿ chi 'cuūví cueⁿe daāⁿman? ²⁵ Maaⁿ ní 'úú ní ncá'a gracias Ndyuūs chi dámaaⁿ Ndyuūs cuuvi nadinguáⁿ'ai yā 'úú cáávā Jesucristo Señor yeⁿe yú. 'Úú ní dichíí'vē 'úú ley yeⁿe Ndyuūs ndúú^cū núú^mánⁿ staāvā yeⁿe naati cuerpo yeⁿe ní neⁿe dinuuⁿndi cáávā ley yeⁿe nuuⁿndi chi canéé nduucú.

Vida chi véé cáávā Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs

8 Maaⁿ ní 'iíⁿyāⁿ s'eeⁿ chi yeⁿe Señor Jesucristo nguéé condenado yā. Ní 'iíⁿyāⁿ s'eeⁿ nguéé n'gεεtineé yā chi dííⁿ yā chiiⁿ chi neⁿe cuerpo yeⁿe maáⁿ yā naati n'gεεtineé yā tan'dúú^cā chi neⁿe Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs. ² Caati ley yeⁿe Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs chiiⁿ diiⁿ chi véé vida cueⁿe daāⁿman yeⁿe 'iíⁿyāⁿ chi yeⁿe Jesucristo. Ní diiⁿ chi 'úú caneé libre yeⁿe nuuⁿndi chi diiⁿ chi ch'íí cueⁿe daāⁿman. ³ Ní Ndyuūs dííⁿ yā chiiⁿ chi nguéé cuuvi diiⁿ ley yeⁿe Moisés miiⁿ caati 'iíⁿyāⁿ ní duūvá yā na cuerpo yeⁿe yā. Ní Ndyuūs dííⁿ yā condenar nuuⁿndi chi véé na cuerpo yeⁿe 'iíⁿyāⁿ yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū taachi dicho'ó yā 'áámá n'dyáⁿ'ā Daiya yā ndúú^cū cuerpo tan'dúú^cā s'uuúⁿ cáávā chi divíí yā nuūⁿndī yeⁿe 'iíⁿyāⁿ. ⁴ Ní chúū Ndyuūs diiⁿ yā cáávā chi s'uuúⁿ cuuvi ch'εεtinee yú tan'dúú^cā chi ngaⁿ'a ley miiⁿ ti yeⁿe Espíritu N'dai s'uuúⁿ. Ní nguéé diiⁿ yú chiiⁿ chi neⁿe maaⁿ cuerpo yeⁿe yú ti diiⁿ yú tan'dúú^cā chi neⁿe Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs.

⁵ 'Iíⁿyāⁿ chi n'gεεtineé yā ní dííⁿ yā chi neⁿe maaⁿ cuerpo yeⁿe yā nadacadiinúúⁿ yā ní dííⁿ yā dendu'ū chi neⁿe yā. 'Iíⁿyāⁿ chi yeⁿe Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs nadacadiinúúⁿ yā ní dííⁿ yā chi neⁿe Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs. ⁶ Ní 'iíⁿyāⁿ chi nadacadiinúúⁿ yā ní dííⁿ yā dε'ē chi cuerpo yeⁿe maáⁿ yā neⁿe, ní 'cuūví yā cueⁿe daāⁿman naati 'iíⁿyāⁿ chi nadacadiinúúⁿ yā ní dííⁿ yā dendu'ū chi neⁿe Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs ní vεε vida cueⁿe daāⁿman yeⁿe yā ní n'gεεtineé yā ndúú^cū vaadī 'diíⁿ. ⁷ 'Iíⁿyāⁿ chi nadacadiinúúⁿ yā dendu'ū chi yeⁿe cuerpo yeⁿe yā, 'iíⁿyāⁿ s'eeⁿ ní contra yeⁿe Ndyuūs 'iíⁿyāⁿ ti nguéé neⁿe yā dííⁿ yā chi ngaⁿ'a ley miiⁿ, ní nguéé cuuvi dííⁿ yā. ⁸ Ní cáávā chuū 'iíⁿyāⁿ s'eeⁿ chi dííⁿ yā tan'dúú^cā chi neⁿe cuerpo yeⁿe yā Ndyuūs nguéé inee yiinú yā chííⁿ chí dííⁿ yā.

⁹ Naati maaⁿ ní ndís'tií nguéé dííⁿ ní tan'dúú^cā chi neⁿe cuerpo yeⁿe maáⁿ ní naati dííⁿ ní tan'dúú^cā chi neⁿe Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs ti maaⁿ ní Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs cánée yā ndúú^cū ndís'tií. Ní nduuti chi 'áámá 'iíⁿyāⁿ nguéé cánée yā ndúú^cū Espíritu yeⁿe Cristo, tuu'mi ní 'iíⁿyāⁿ 'cūū nguéé yeⁿe Cristo 'iíⁿyāⁿ. ¹⁰ Ní nduuti chi ndís'tií ní yeⁿe Cristo ndís'tií, 'áará chi cuerpo yeⁿe ní cuuvi n'dií cucáávā nuuⁿndi yeⁿe ní, tuu'mi ní canduuchí ní cáávā Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs miiⁿ caati Ndyuūs dííⁿ yā aceptar ndís'tií chi yeⁿe yā ndís'tií. ¹¹ Ní ndúú^cū chi canéé ní ndúú^cū Es-

píritu N'dai yeⁿe Ndyuūs, Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs chi nadacuéeⁿ yā Cristo yeⁿe nguaaⁿ tináⁿ'ā, tuu'mi ní maaⁿ Ndyuūs miiⁿ chi nadacuéeⁿ yā Cristo caⁿ'a yā chi téé yā cáávā Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs chi canéé nduucú ní vida ngai na cuerpo yeⁿe ní chi 'āā n'díí.

¹² Ní cáávā chuū, ndís'tií hermanos yeⁿe, véé chi canéé chi diiⁿ yú naati nguéé 'cuεεtinee yú ní nguéé diiⁿ yú tan'dúú^cā chi neⁿe cuerpo yeⁿe yú. ¹³ Caati ndúú^cū chi diiⁿ yú tan'dúú^cā chi neⁿe cuerpo yeⁿe maaⁿ yú, tuu'mi ní cuuvi 'cuūví yú cueⁿe daāⁿman. Naati nduuti chi nguéé diiⁿ yú cuenta chi diiⁿ cuerpo yeⁿe yú, tuu'mi ní cáávā Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs chi canee ndúú^cū yú 'cuεεtinee yú.

¹⁴ Ní nducyáácá 'iíⁿyāⁿ chi Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs ngaⁿ'a yā chi cuuvi dííⁿ yā 'iíⁿyāⁿ s'eeⁿ ní daiya Dendyuūs 'iíⁿyāⁿ. ¹⁵ Ní Ndyuūs 'āā tee yā s'uuúⁿ Espíritu N'dai yeⁿe yā nguéé cáávā chi diiⁿ yú ntiíⁿnyuⁿ yeⁿe yā chi di'va'a yú ley cáávā chi condenado yú taaⁿma vmnéⁿ'ēe naati cáávā chi s'uuúⁿ ní daiya Ndyuūs s'uuúⁿ. 'Íícú cucáávā Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs ní s'uuuⁿ ní cuuvi caaⁿ'maⁿ yú: N'dií, Ndyuūs ní Chiidá.

¹⁶ Ní maaⁿ Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs ngaⁿ'á yā ndúú^cū cuaacu ndúú^cū espíritu yeⁿe yú chi s'uuúⁿ ní daiya Dendyuūs s'uuúⁿ. ¹⁷ Ní nduuti chi s'uuúⁿ ní daiyá Ndyuūs s'uuúⁿ, tuu'mi ní véé chi cuuvi yeⁿe yú chi Ndyuūs caⁿ'a yā chi téé yā s'uuúⁿ. Ní cuta'a yú chi cuuvi yeⁿe yú ndúú^cū Cristo maáⁿ yā nduuti chi s'uuúⁿ ní 'cueenu yú cuuvi maaⁿ cáávā chi yeⁿe Cristo s'uuúⁿ. Cuayiivi ní véé parte yeⁿe yú ndúú^cū Cristo ndúú^cū vaadī dεεve n'dái taavi yeⁿe yā.

¹⁸ Maaⁿ ní inadacadiinúúⁿ chí dendu'ū chi n'geenu yú ngii maaⁿ nguéé dε'ē vεε chí ch'εεte nguéé tan'dúú^cā dendu'ū chi dεεve ca ní ch'εεte ca chi Ndyuūs 'cuuⁿmín yā s'uuúⁿ. ¹⁹ Tanducuénⁿ'ē yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí chi din'dái Ndyuūs cuáácú cunee ngiinu tiempo chi cuuvi n'diichi 'iíⁿyāⁿ s'eeⁿ chi daiya Ndyuūs. ²⁰ Caati tanducuénⁿ'ē chi din'dái Ndyuūs ndáā nguuvi chi 'āā ntéé n'daacā. Ní nguéé cucáávā chi maáⁿ néⁿe naati cucáávā chi Ndyuūs neⁿe yā chi 'tíicā. Ní maaⁿ ní tanducuénⁿ'ē tiempo miiⁿ ní tanducuénⁿ'ē dendu'ū cunee ngiinu chi Ndyuūs dííⁿ yā chi canéé n'daacā cáávā yeⁿe. ²¹ Ní tanducuénⁿ'ē chi din'dái Ndyuūs canéé chi natuuvíí. Naati ndáā tiempo chi nguéé natúúvíí caati véé parte yeⁿe ndúú^cū libertad chí n'dai taavi chi yeⁿe 'iíⁿyāⁿ s'eeⁿ chi daiyá Dendyuūs. ²² Ní s'uuúⁿ ní deenu yú chi ndíí nguuvi maaⁿ tanducuénⁿ'ē chi din'dái Ndyuūs ní n'gai ya'āí ngeεcū yeⁿe tan'dúú^cā 'áámá n'daataá ndúú^cū vaadī ya'ai yeⁿe chi 'cundiyaáⁿ daiya tá. ²³ Ní nguéé dámaaⁿ tanducuénⁿ'ē chi din'dái Ndyuūs ní n'gái ya'āí naati 'tiicá ntúúⁿ s'uuúⁿ n'geenu yú ngii. 'Áará chi canee yú ndúú^cū Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs chi Ndyuūs datee yā s'uuúⁿ chi vmnááⁿ vmnaaⁿ sta'a yú yeⁿe Ndyuūs. Ní 'cueenu taavi yú cuuvi 'naaⁿ chi canéé ngiinu yú tiempo chi Ndyuūs cuta'á yā s'uuúⁿ chi daiyá Ndyuūs s'uuúⁿ. Ní nanguan'ái yā s'uuúⁿ yeⁿe cuerpo yeⁿe yú chi véé maaⁿ. Ní 'āā ntéé véé cuerpo ndíicū yeⁿe yú naati vεε cuerpo chí ngai yeⁿe yú. ²⁴ Ní s'uuúⁿ nguan'ai yú cáávā chi canee ngiinu yú chi Ndyuūs caⁿ'a yā chi

tée yā s'uúúⁿ. Nduuti chi 'āā inaaⁿ yú de'ē chi canee ngiinu yú 'āā ntéé canee ngiinu yú ye^{n'}ē. Chíín chi 'āā inaaⁿ 'iín'yāⁿ 'āā ntéé canéé ngiinu yā ye^{n'}ē. ²⁵ Naati nduuti chi canéé ngiinu yú chi 'āā cuéé snaaⁿ yú canéé chi cunee ngiinu yú ndúúúⁿ 'vích'εstínūⁿ.

²⁶ Ní Espíritu N'dai ye^{n'}é Ndyuūs nnginnée yā s'uúúⁿ taachi dúuvā yú. S'uúúⁿ nguéé deenu yú táácā canéé chí caa^{n'}maⁿngua'a yú tan'dúúúⁿ chí Ndyuūs ne^{n'}é yā, ní maaⁿ ní Espíritu N'dai ye^{n'}é Ndyuūs inneé yā s'uúúⁿ taachi nga^{n'}angua'a yú nanáánⁿ Ndyuūs taachi n'gai ya'ái yā ní nguéé cuuvi caa^{n'}maⁿ yú chuū ndúúúⁿ nduudu. ²⁷ Ní Ndyuūs chi n'diichí yā staava ye^{n'}e yú deenú yā chi nadacadiinuⁿ Espíritu N'dai ye^{n'}é Ndyuūs caati Espíritu N'dai ye^{n'}e Ndyuūs ngiica yā dámaāⁿ ye^{n'}e chi ne^{n'}e Ndyuūs ní cáávā 'iín'yāⁿ chi ye^{n'}e Ndyuūs.

Cuchεε ca yú ye^{n'}e nducué^{n'}ē

²⁸ Ní deenu yú chi Ndyuūs díín yā chi tanducué^{n'}ē chí chó'ōo ye^{n'}e s'uúúⁿ chí ye^{n'}e s'uúúⁿ ní cáávā chí n'daacā ye^{n'}e yú caati ne^{n'}e yú Ndyuūs. Ní Ndyuūs yaa'ví yā 'iín'yāⁿ s'een chí cuuvi ye^{n'}é yā 'iín'yāⁿ s'een. ²⁹ Ní Ndyuūs ndεεve yā 'iín'yāⁿ chí cuuvi ye^{n'}é yā ní divíi yā 'iín'yāⁿ s'een lado ye^{n'}é yā ndii vmnáánⁿ vmnaaⁿ caati 'iín'yāⁿ s'een cuuvi daiyá yā tan'dúúúⁿ Daiyá yā Jesucristo. Ní 'íicú Cristo chí Daiyá Ndyuūs ní Daiyá yā vmnáánⁿ vmnaaⁿ nguaaⁿ n'deeé n'dái vi'í yā.

³⁰ Ní 'iín'yāⁿ s'een chí Ndyuūs chíndεεve yā ndíí vmnáánⁿ vmnaaⁿ Ndyuūs yaa'ví yā 'iín'yāⁿ s'een chí cuuvi ye^{n'}é yā 'iín'yāⁿ s'een. Ní yaa'ví yā 'iín'yāⁿ chí sta'á yā 'iín'yāⁿ s'een chí cuuvi daiyá yā. Ní Ndyuūs chí sta'a yā 'iín'yāⁿ s'een chí cuuvi ye^{n'}é yā ní cuayiivi dich'εtéé yā 'iín'yāⁿ s'een.

³¹ ¿D'é'ε cuuvi caa^{n'}maⁿ yú ye^{n'}é dendú'ū s'een? Dámaāⁿ cuuvi caa^{n'}maⁿ yú chuū. Nduuti chí Ndyuūs canéé yā ndúúúⁿ s'uúúⁿ, ¿du'ū cuchéé cūnee contra ye^{n'}e s'uúúⁿ? ³² Ní Ndyuūs nguéé diya'āi 'íinu yā Daiyá yā cáávā s'uúúⁿ naati dicho'ó yā Daiyá yā caati chí 'iín'yāⁿ s'een chí cuuvi daiyá yā. Ní Ndyuūs chí sta'a yā 'iín'yāⁿ s'een chí cuuvi ye^{n'}é yā ní cuayiivi dich'εtéé yā 'iín'yāⁿ s'een. ³³ ¿Dú'ū cuuvi caa^{n'}maⁿ nuuⁿndi ye^{n'}é 'iín'yāⁿ chí Ndyuūs ndεεve yā? Ndyuūs maán yā díín yā aceptar 'iín'yāⁿ chí ye^{n'}é yā. ³⁴ ¿Dú'ū tuu'mi cuuvi díín yā condenar s'uúúⁿ? Cristo ní 'iín'yāⁿ chí chí'íi yā cáávā nuuⁿndi ye^{n'}e yú ní nduuchí yā ye^{n'}e nguaaⁿ tina^{n'}ā. Ni maaⁿ ní Cristo canee yā na lado ye^{n'}e honor ye^{n'}é Chiidá yā. Ní nga^{n'}angua'á yā cáávā s'uúúⁿ. ³⁵ ¿Du'ū cuuvi divíi yā s'uúúⁿ ye^{n'}e Cristo chí ne^{n'}é yā s'uúúⁿ? ¿Áá chíín chí n'geenu yú ngii, 'áá cuuvi nadivíi s'uúúⁿ, o dendu'ū chí dííín chí idi'vaachi yú o dendu'ū chí díín 'iín'yāⁿ chí 'cueenu yú cuuvi o taachi cuuví cuiica yú o taachi 'āā ntéé catecai yú o cáánda ye^{n'}e yú o taachi chí'íin'núⁿ yā s'uúúⁿ ndúúúⁿ machete chí 'uúví lados 'caāín'? ¿Áá cuuvi dííín nducué^{n'}ē chuū nadivíi s'uúúⁿ ná vaadī ne^{n'}e ye^{n'}e Cristo? Nguéé cuuvi. ³⁶ 'Tíicā canéé nguūⁿ na libro ye^{n'}é Ndyuūs:

Cáávā chí s'uúúⁿ ní ye^{n'}e di s'uúúⁿ nuuⁿmaⁿ nguuvi canee yú listo chí 'caa^{n'}núⁿ yā s'uúúⁿ cáávā di. Ní 'iín'yāⁿ

díín cuenta yā chí s'uúúⁿ tan'dúúúⁿ 'iiti cuūchí chí ca^{n'}á yā 'caa^{n'}nuⁿ yā, 'tíicā s'uúúⁿ.

³⁷ Naati ye^{n'}e nducué^{n'}ē dendu'ū cuchεε cá yú cáávā Cristo chí diné^{n'}e yā s'uúúⁿ. ³⁸ 'Tíicā 'úú ní deenú chí cuaacu chí mar 'áámá 'iín'yāⁿ nguéé cuuvi divíi yā s'uúúⁿ ye^{n'}e Ndyuūs chí diné^{n'}e yā s'uúúⁿ. Ndíí nguéé ndúú vaadī n'gii, ndíí nguéé ndúú chí cunduūchi yú, ndíí nguéé ndúú ángeles, ndíí nguéé ndúú espíritus chí nga^{n'}a ntiínnyuⁿ ndúúúⁿ poder ye^{n'}e espíritus, ndíí nguéé ndúú dendu'ū chí véé maaⁿ, ndíí nguéé ndúú yáanūⁿ, ndíí nguéé ndúú táámá naaⁿ chí véé, tanducué^{n'}ē chuū nguéé cuuví divíi s'uúúⁿ ye^{n'}e Ndyuūs chí diné^{n'}e yā s'uúúⁿ caati s'uúúⁿ ní ye^{n'}e Jesucristo s'uúúⁿ.

Ndyuūs ndεεve yā 'iín'yāⁿ Israel chí judíos chí cuuvi 'iín'yāⁿ ye^{n'}e yā

9 'Úú Pablo ní nga^{n'}á nduudu cuaacu tí 'úú ní ye^{n'}é Cristo 'úú, ní nguéé nga^{n'}á nduudu yaadi. Chíín chí nadacádiinúⁿ na staava ye^{n'}é ní ye^{n'}e Espíritu N'dai ye^{n'}é Ndyuūs. Cáávā chuū cuaacu níinnyúⁿ deenú chí nga^{n'}á nduudu cuaacu. ² Neené ndaachíí yíinú ní neené ya'ai staava ye^{n'}é cáávā 'iín'yāⁿ ye^{n'}e ndaata ye^{n'}é, ³ ndíí chí 'úú maánⁿ ne^{n'}é chí cuneeé condenado 'úú ní caneeé 'aama lado ye^{n'}e Cristo nduuti chí chíín cuuví díín, ní cuuví 'cucεtinéé n'daacā 'iín'yāⁿ ye^{n'}e ndaata ye^{n'}é, ní cuuví yā ye^{n'}e Cristo 'iín'yāⁿ. ⁴ 'Iín'yāⁿ s'een ní ye^{n'}é 'iín'yāⁿ ye^{n'}e ndaata Israel. Ní Ndyuūs sta'á yā 'iín'yāⁿ s'een chí cuuvi daiyá yā. Ní Ndyuūs chí dεεve n'dái taavi ca canee yā nguaaⁿ 'iín'yāⁿ s'een. Ní díín yā 'áámá compromiso ndúúúⁿ yā. Ní ca'á yā 'iín'yāⁿ s'een ley ye^{n'}é yā chí ley ye^{n'}e Moisés. Ní 'iín'yāⁿ s'een caneeé yā ndúúúⁿ ntiínnyuⁿ ye^{n'}e yaácū ní ndúúúⁿ compromiso ye^{n'}é Ndyuūs chí Ndyuūs ca^{n'}a yā chí ca'a yā 'iín'yāⁿ s'een. ⁵ Ní 'iín'yāⁿ s'een ní daiya chíida yú cuáánⁿ vmnaaⁿ ní ye^{n'}e ndaata 'iín'yāⁿ s'een. Ní ye^{n'}e ndaata 'iín'yāⁿ s'een Cristo ní ndaa yā ndúúúⁿ cuerpo tan'dúúúⁿ 'iín'yāⁿ s'een. Ní Cristo míín ní Ndyuūs, ní chí'εete taavi yā ye^{n'}e nducué^{n'}ē. Cue^{n'}e daāⁿmaⁿ dich'εete yú Ndyuūs. 'Tíicā.

⁶ 'Úú nguéé nga^{n'}á chí compromiso chí nga^{n'}a Ndyuūs nanáánⁿ 'iín'yāⁿ Israel chí nguéé dichí'ívé. N'daacā ca chí nga^{n'}á chí nducyaaca 'iín'yāⁿ ye^{n'}e ndaata Israel míín cuaacu chí nguéé ye^{n'}e 'iín'yāⁿ Israel.

⁷ Naati nguéé nducyaaca 'iín'yāⁿ ye^{n'}e ndaata Israel ní daiya Abraham 'iín'yāⁿ. Naati 'túúúⁿ nga^{n'}a Ndyuūs: Díi Abraham, cáávā sa^{n'}ā daiya di chí nguuvi Isaac véé 'iín'yāⁿ ye^{n'}é di cuayiivi. ⁸ Ní cáávā nduudu chí nga^{n'}a Ndyuūs cuuvi deenú chí mar 'áámá 'iín'yāⁿ cuuvi daiya Ndyuūs cáávā chí chí'íindiyáaⁿ yā na ndaata ye^{n'}é Abraham. Nguεε 'tíicā. 'Iín'yāⁿ s'een ní daiya Dendyuūs nduuti chí cucáávā compromiso ye^{n'}e Ndyuūs, 'iín'yāⁿ s'een cuaacu chí daiyá Ndyuūs. ⁹ Nduudú 'cūú nduudu chí caneeé nguūⁿ ye^{n'}é compromiso míín chí Ndyuūs ca'a yā Abraham: Tiempo chí chí'ín'í, 'úú nndaá ní chí'ín'í poder ye^{n'}é ní Sara chí n'daataá ye^{n'}é di ní 'cuundi 'aama daiya tá.

¹⁰ Ní nguée dámaaⁿ chuū. Nduu 'uuvi daiya tán'ā Rebeca mííⁿ ní cuaāchī. Ní nguuvi yā Esaú ndúúcu Jacob ní ye'n'e 'áámá chiidaá ní chiidá yā ní Isaac chi ye'n'e ndaata ye'n'e 'iinyāⁿ vmnááⁿ vmnaaⁿ ye'n'e yú. ¹¹ Ní taachi daiyā Rebeca miiⁿ chi cuaāchī 'āā cuée 'cuḡetiyyāⁿ yā ní 'āā cuée dííⁿ yā cosa chi n'daacā o cosa chi nguée n'daacā, Ndyuūs yaa'ví yā tán'ā Rebeca miiⁿ 'tíicā: Daiya di chi sa'n'ā vmnaaⁿ chí Esaú dííⁿ sa servír daiya di chi sa'n'ā chí cuchīi cuayiivi chi Jacob. Ní chuū ní tan'dúúccā chi canée nguūⁿ naachi Ndyuūs nga'n'a yā 'tíicā: 'Úú dine'n'é sa'n'a Jacob miiⁿ, naati sán'ā Esaú miiⁿ 'úú nguée ne'n'é. Déenu yú chi canée cuaacu chi Ndyuūs cuuvi ndeēve yā 'āā du'ú nūuⁿ 'iinyāⁿ chi ne'n'e yā tan'duucā chi ne'n'e yā. Ní cuuvi yaa'ví yā 'iinyāⁿ chi ne'n'e yā yaa'ví yā chi cuuvi ye'n'e yā. Ní nguée dííⁿ yā cuenta chiiⁿ chí diiⁿ 'iinyāⁿ chi yaa'ví yā. Ní ndeēvé yā Jacob.

¹⁴ ¿De'ē cuuvi caaⁿmaⁿ s'uūuⁿ ye'n'e chi diiⁿ Ndyuūs? ¿Áá diiⁿ Ndyuūs cosa chi nguée cuaacu? Nguée mar 'áámá naaⁿ. ¹⁵ Ndyuūs ní ca'n'a yā chii yā Moisés miiⁿ 'tíicā: 'Úú ní ya'ái cáávā 'iinyāⁿ chí 'úú ne'n'é chí ca'n'á chí ya'ái ye'n'e yā; ní 'úú ya'āi 'iinú cáávā 'iinyāⁿ chí 'úú ne'n'é chí ca'n'á chí ya'āi 'iinú cááva yā. ¹⁶ Maaⁿ ní nguée tan'dúúccā chí 'iinyāⁿ s'eeⁿ ne'n'é yā o dííⁿ yā chí cuuvi ye'n'é Ndyuūs 'iinyāⁿ, naati dámaaⁿ tan'dúúccā chí Ndyuūs ya'ai 'iinú yā caava 'āā du'ú nūuⁿ chí ne'n'é yā chí cuuvi ye'n'é yā. ¹⁷ Ní canée nguūⁿ na libro ye'n'e Ndyuūs taachi Ndyuūs yaa'ví yā rey ye'n'e yá'āa Egipto 'tíicā: Dii Faraón, 'úú s'neénⁿ dii rey caati 'úú cuuvi 'cu-un'míⁿ poder ye'n'é cucáávā dii. Ní 'iinyāⁿ ye'n'e núúⁿmánⁿ íⁿ'yeendí cuuvi déénú yā chí duuchí ní caaⁿmaⁿ yā chí duuchí. ¹⁸ Ní 'tíicā diiⁿ Ndyuūs. Ya'ái yā cáávā 'iinyāⁿ s'eeⁿ chí maán yā ne'n'é yā, ní 'tiicá ntúūⁿ Ndyuūs dichεεchí yā staava ye'n'e 'iinyāⁿ s'eeⁿ chí maán yā ne'n'é yā dichεεchí yā.

¹⁹ Tuu'mi ní 'aamá nī ca'n'a nī chīi nī 'úú 'tíicā: Nduuti chí 'tíicā, ¿de'ē cúúvī chí Ndyuūs nga'n'á yā chí nuuⁿndi ní ye'n'e sa'n'ā? Ní ¿dú'ú cuuvi diiⁿ cosa chí contra ye'n'e chí Ndyuūs ne'n'é yā chí diiⁿ? ²⁰ 'Úú ní nga'n'á ngīi díí sa'n'ā: ¿Dú'ú dii chí díí cuuvi n'guεεcútaⁿa di ye'n'é Ndyuūs? ¿Áá cuaacu chí 'áámá 'cúútīi ye'n'e ínchēētí cuuvi caaⁿmaⁿ ndúúcu 'iinyāⁿ chí din'dái yā 'cúútīi miiⁿ ní caaⁿmaⁿ 'tíicā: ¿De'ē cúúvī chí din'dái nī 'úú 'túúccā? ²¹ Deenu yú chí 'iinyāⁿ chí din'dái yā 'cúútīi cuuvi din'dái yā ye'n'e ínchēētí tan'dúúccā chí ne'n'é yā din'dái yā. Cuuvi din'dái yā ye'n'e 'áámá taaⁿ ínchēētí 'uūvī 'cúútīi, 'áámá chí ya'n'ai chíí'vē ní táámá chíi nguée ya'n'ai chíí'vē.

²² Ní 'tiicá ntúūⁿ chí diiⁿ Ndyuūs. Ndyuūs ne'n'é yā 'cu-un'míⁿ yā 'iinyāⁿ táácā cuuvi dííⁿ yā castigar 'iinyāⁿ ní ch'ín'í yā poder ye'n'é yā. Ní n'dee 'n'áánⁿ tiempo Ndyuūs cheé yā ndúúcu vaadī ngiinu ye'n'é yā ndúúcu 'iinyāⁿ s'eeⁿ chí nguée n'daacā idiíⁿ yā. Ní Ndyuūs canée chí dííⁿ yā castigar 'iinyāⁿ s'eeⁿ. Ní Ndyuūs dituūvī yā 'iinyāⁿ s'eeⁿ. ²³ Ní Ndyuūs ne'n'é yā ch'ín'í yā s'uūuⁿ chí cheεte ca vaadī deēve taavi ye'n'é yā ní nééné ya'ai 'iinú yā cááva s'uūuⁿ. Ní ndii vmnááⁿ vmnaaⁿ dííⁿ yā chí s'uūuⁿ ní véé parte ye'n'e yú ndúúcu yā ndúúcu deēve taavi ca ye'n'é yā. ²⁴ Ní Ndyuūs yaa'ví yā s'uūuⁿ chí cuuvi

ye'n'é yā s'uūuⁿ, nán'ā s'uūuⁿ chí 'iinyāⁿ Israel s'eeⁿ chí judíos s'uūuⁿ ní tanáⁿa s'uūuⁿ chí nguée 'iinyāⁿ Israel s'eeⁿ chí judíos s'uūuⁿ. ²⁵ Tan'dúúccā chí canée nguūⁿ na libro ye'n'é Ndyuūs naachi dinguūⁿ profeta Oseas ní Ndyuūs nga'n'á yā 'tíicā:

'Iinyāⁿ chí nguée ye'n'e ndaata ye'n'é, 'úú yaa'ví 'iinyāⁿ s'eeⁿ chí cuuvi ye'n'é; 'iinyāⁿ chí nguée dine'n'é vmnaáⁿ tíi nguée 'iinyāⁿ ye'n'e 'úú maaⁿ ní nga'n'á 'iinyāⁿ s'eeⁿ chí neené ne'n'é 'iinyāⁿ s'eeⁿ.

²⁶ Ní lugar mííⁿ nūuⁿ naachi Ndyuūs ca'n'a yā chii yā 'iinyāⁿ s'eeⁿ 'túúccā: Ndís'tií ní nguée 'iinyāⁿ ye'n'é ndís'tií, mííⁿ nūuⁿ ní nga'n'á 'iinyāⁿ s'eeⁿ ní chí duuchí yā daiya Dendyuūs chí canduuchi.

²⁷ Ní sa'n'a profeta Isafas ca'n'a sá ye'n'e 'iinyāⁿ Israel 'tíicā: 'Áará chí 'iinyāⁿ ye'n'e ndaata Israel ní n'dee n'dái yā tan'dúúccā yá'āa ndúútií ye'n'e yiicu dámaaⁿ n'duu'ví nūúⁿ yā nnguan'ai yā. ²⁸ Ní Señor Ndyuūs dííⁿ yā chí cuuvi cuaacu nduudu chí 'āā ca'n'a yā ye'n'e yá'āa 'cūú ní nuuⁿ dííⁿ yā nducuéⁿē. ²⁹ Ní 'tíicā nga'n'a profeta Isafas cuaaⁿ vmnaaⁿ:

Nduuti chí Señor chí nga'n'a ntiiⁿnyúⁿ yā ye'n'e nducuéⁿē nguée s'neénⁿ yā 'iinyāⁿ ye'n'e yú ndúúcu yú, tuu'mi ní s'uūuⁿ canee yú tan'dúúccā nducyáácā 'iinyāⁿ ye'n'e yáán Sodoma ndúúcu yáán Gomorra chí ch'tī yā cucáávā nuuⁿndi ye'n'é yā. 'Tíicā s'uūuⁿ.

Ye'n'e 'iinyāⁿ Israel s'eeⁿ ní ye'n'e nduudu cuaacu ye'n'e evangelio

³⁰ ¿De'ē cuuvi caaⁿmaⁿ yú tuu'mi? 'Tíicā cuuvi caaⁿmaⁿ yú. 'Iinyāⁿ chí nguée ye'n'e ndaata Israel chí judíos 'iinyāⁿ s'eeⁿ nguée in'nuúⁿ yā Ndyuūs ní nguée dííⁿ yā chí canee n'daacā yā nanáánⁿ Ndyuūs. Naati cuayiivi mííⁿ ní 'iinyāⁿ s'eeⁿ canee n'daacā yā nanáánⁿ Ndyuūs cáávā chí i'téenu yā Ndyuūs. Ní Ndyuūs dííⁿ yā aceptar 'iinyāⁿ s'eeⁿ chí ye'n'é yā 'iinyāⁿ s'eeⁿ. ³¹ Nguée 'tíicā ndúúcu 'iinyāⁿ chí ye'n'e ndaataá Israel. Caneé yā ndúúcu ley ye'n'e Moisés chí cuuvi diiⁿ chí n'daacā canee yā nanáánⁿ Ndyuūs. Ní 'áará chí ne'n'é yā canee n'daacā nanáánⁿ Ndyuūs naati nguée cuuvi dííⁿ yā cumplir chíiⁿ chí nga'n'a ley miiⁿ. ³² ¿De'ē cúúvī chí 'tíicā? 'Tíicā canee, caati 'iinyāⁿ ye'n'e ndaata Israel nguée n'daacā canee yā nanáánⁿ Ndyuūs cáávā ntiiⁿnyuⁿ chí dííⁿ yā cáávā ley ye'n'é yā, ní nguée ne'n'é yā cu'téenu yā Jesucristo. Ní cáávā chuū 'iinyāⁿ s'eeⁿ canee tan'dúúccā chí candéé ca'a yā ná tuūu chí Jesucristo chí diiⁿ chí indeε ca'a 'iinyāⁿ. ³³ Ní 'tíicā canée nguūⁿ na libro ye'n'e Ndyuūs ye'n'e tuūu miiⁿ:

'Úú Ndyuūs ní cu'neénⁿ na yáán Sión 'áámá 'iinyāⁿ chí Jesucristo chí nguuvi tuūu chí cuundeε ca'a 'iinyāⁿ ní tuūu miiⁿ ní 'áámá tuūu ch'εεte chí diiⁿ chí cundeεve 'iinyāⁿ; ní nducyáácā 'iinyāⁿ chí cu'téenu yā 'iinyāⁿ miiⁿ, nguée cuuvi 'cuináaⁿ yā.

10 Ndís'tií hermanos ye'n'é, ne'n'é ndúúcu núúⁿmánⁿ staava ye'n'é chí nducyaaca 'iinyāⁿ Israel ye'n'e ndaata ye'n'é cuuvi nnguan'ai yā. Ní 'úú ní nga'n'angua'á cááva yā. ² Deenú chí cuaacu chí 'iinyāⁿ ye'n'e ndaataá ye'n'é ní ne'n'é yā dich'εεte cá yā Ndyuūs naati nguée dííⁿ yā tan'dúúccā chí ne'n'e Ndyuūs caati nguée déenu yā

táacā cuuvi diín yā. ³ Ní nguéé déenu yā táacā Nduyūs diín yā acceptar 'iin'yān chi cuuvi ye'né yā 'iin'yān. Ní diín yā chεε chi nadacádíínuuⁿ yā chi n'daacā. Ní nguéé ne'né yā diín yā tan'dúúccā chi Nduyūs ne'né yā chi diín yā caati n'daacā caneé yā nanáán Nduyūs. ⁴ Ní taachi ndaā Cristo diín yā chi 'āā vi'í cā ley ye'né Moisés. Ní maaⁿ ní nducyáácá 'iin'yān chi i'téenu yā Cristo, 'iin'yān s'een n'daacā caneé yā nanáán Nduyūs.

⁵ Ní Moisés miiⁿ dinguuⁿ yā ye'né 'iin'yān chi ne'né yā caneé n'daacā yā nanáán Nduyūs cáávā chi diín yā chi ngaⁿ'a ley miiⁿ. 'Tíicā dinguuⁿ yā: 'Iin'yān chi diín yā tanducuéⁿē dendu^u chi ngaⁿ'a ley ye'né Moisés canduuchi yā cue'né daānⁿmaⁿ cucáávā ley miiⁿ. ⁶ Naati chuū ní ngaⁿ'a ye'né 'iin'yān chi caneé n'daacā nanáán Nduyūs cáávā chi i'téenu yā Jesucristo. Díí nguéé ngaⁿ'a di na staava ye'né di 'tíicā: ¿Du'u caⁿ'ā na va'ai chεeti nguuvi? Taachi ngaⁿ'a di 'tíicā, nadicua'ái di Cristo ye'né va'āi chεeti nguuvi. ⁷ Ní nguéé caaⁿ'maⁿ di na staava ye'né di 'tíicā: ¿Du'ū cuuvi caⁿ'ā yā iⁿ'yeēndī chí yáanūuⁿ tan'dúúccā chi che'né Cristo? Taachi diín di 'tíicā, diín di chí Cristo nadacuéⁿ yā ye'né nguaaⁿ tináⁿā. ⁸ Chuū chi caneé chí caaⁿ'maⁿ yú: Nduudu cuaacu ye'né Nduyūs 'āā niíⁿnuúⁿ caneé ye'né ní ní caneé na cheendí ní ní caneé na staava ye'né ní. Nduudu cuaacu miiⁿ ní nduudu chí ngaⁿ'á nū nanáán ndís'tíi cááva chí cuuvi cu'téenu ní. ⁹ Nduuti chí caaⁿ'máⁿ ní ndúúccū 'iin'yān ní ngaⁿ'a ní 'tíicā chí Jesús miiⁿ chííⁿ chí 'iiví ní ní i'téenu ní ndúúccū nūúⁿmáⁿ staava ye'né ní chí Nduyūs nadicuéⁿ yā Cristo miiⁿ ye'né nguaaⁿ tináⁿā, tuu'mi ní díí nanguáⁿ'ai di. ¹⁰ Canéé chí cu'teenú ní ndúúccū nūúⁿmáⁿ staava ye'né ní ní Nduyūs cuaáⁿ yā ndís'tíi. Canéé chí caaⁿ'máⁿ ní ndúúccū 'iin'yān ní ngaⁿ'á ní chí i'téenu ní Jesucristo ní cuuvi nanguaⁿ'ai ní.

¹¹ Ní canéé nguūⁿ na libro ye'né Nduyūs 'tíicā: Nducyáácá 'iin'yān chí cu'téenu yā Cristo nguéé cuuvi 'cuináaⁿ yā. ¹² Nguéé n'dáaⁿ yā 'iin'yān Israel s'een ndúúccū 'iin'yān ye'né tanáⁿā naciones. Maaⁿ Señor Jesucristo miiⁿ ní maaⁿ Señor ye'né nducyáácá 'iin'yān. Ní Señor miiⁿ itée yā ye'né nducuéⁿē chí n'dai ye'né yā nducyaaca 'iin'yān chí ngaⁿ'angua'á yā nanáán Nduyūs cáávā chí duuchi yā. ¹³ Caati 'tíicā canéé nguūⁿ na libro ye'né Nduyūs: Nducyáácá 'iin'yān chí ngaⁿ'a yā ngii yā: "N'díí Señor Jesucristo ye'né," ní cuuví nanguaⁿ'ai yā. ¹⁴ ¿Táacā cuuvi caaⁿ'máⁿ yā ndúúccū Señor miiⁿ nduuti chí nguεε i'téenu yā 'iin'yān? ¿Ní táacā cuuvi cu'téenu yā ye'né 'áámá 'iin'yān chí nguéé n'giindiveéⁿ yā ye'né yā? ¿Ní táacā cuuvi caandiveéⁿ yā nduuti chí nguéé 'aama 'iin'yān chí caaⁿ'máⁿ yā nduudu cuaacu ye'né Nduyūs? ¹⁵ ¿Ní táacā cuuvi caaⁿ'máⁿ yā nduudu cuaacu ye'né Nduyūs miiⁿ nduuti chí nguéé du'ū vεε dicho'ó? 'Tíicā canéé nguūⁿ na libro ye'né Nduyūs: Dε'ε chúúccā n'daacā chí ndaā 'iin'yān s'een chí candée yā nduudu cuaacu ye'né vaadī 'diíⁿ ní ngaⁿ'á yā nduudu ngai ye'né Cristo.

¹⁶ Naati nguéé nducyaaca 'iin'yān i'téenu yā nduudu cuaacu ye'né Cristo. Ní tan'dúúccā chí ngaⁿ'a profeta Isaías ndii cuááⁿ vmaaaⁿ taachi ngaⁿ'a 'tíicā: N'dií Señor, ¿dú'ū i'téenu nduudu cuaacu chí ngaⁿ'ā cuaacu

yú? ¹⁷ 'Tíicā tuu'mi, 'iin'yān i'téenu yā nduudu cuaacu ye'né Jesucristo cáávā chí n'giindiveéⁿ yā nduudu miiⁿ, ní n'giindiveéⁿ yā nduudu cuaacu ye'né Cristo.

¹⁸ Naati 'úú itiinguuneéⁿ ndís'tíi: ¿Áá cuaacu chí nguéé n'giindiveéⁿ yā nduudu cuaacu ye'né Nduyūs? Cuaacu chí n'giindiveéⁿ yā. 'Tíicā canéé nguūⁿ na libro ye'né Nduyūs:

Nduudu cuaacu chí ngaⁿ'a yā, ngaⁿ'a yā na nūúⁿmáⁿ iⁿ'yeēndī. Ní nduudu ye'né yā ní ngaⁿ'a yā ní ndíí nūúⁿmáⁿ cuaaⁿ chí yaⁿ'ai ca ye'né iⁿ'yeēndī.

¹⁹ Táamá vmnéⁿēē itiinguuneéⁿ ndís'tíi: ¿Áá nguéé diín cuenta 'iin'yān Israel chí judíos s'een ye'né nduudu cuaacu ye'né Nduyūs? Moisés miiⁿ, 'iin'yān chí vmaaaⁿ vmaaaⁿ nguεεcuneé yā ye'né chuū, ní 'tíicā canéé nguūⁿ:

'Úú ní diín chí cuuvi nguεé ní ye'né 'iin'yān ye'né táamá nación chí nguéé véé nación ye'né Nduyūs. 'Úú ní diín chí nduuví táaⁿ ní ndúúccū 'iin'yān chí nguéé ye'né chí ye'né táamá nación caati caⁿ'á diín cosa chí n'daacā nduucú yā.

²⁰ Ní profeta Isaías miiⁿ claro ca chí ngaⁿ'á yā ndúúccū nduudú 'cūú. Nduyūs ngaⁿ'á yā 'tíicā:

'Iin'yān chí nguéé n'nuúⁿ yā 'úú ní indaacá yā 'úú. 'Iin'yān chí nguéé itiinguuneéⁿ yā ye'né, 'úú ní ch'iⁿ'í maáⁿ 'úú nanáaⁿ yā.

²¹ Ní taachi Isaías miiⁿ ngaⁿ'a yā nanáán 'iin'yān ye'né Israel, 'tíicā ngaⁿ'a yā: Nduyūs ngaⁿ'a 'tíicā: Nguuvi nguuvi n'doó ta'á ní yaa'ví 'iin'yān chí nguéé n'giindiveéⁿ yā nduudu ye'né. Ní cheechi staava ye'né yā.

'Iin'yān ye'né Israel chí nanguaⁿ'ai yā

11 Maaⁿ ní intíinguuneéⁿ ndís'tíi: ¿Áá diín Nduyūs chí s'neéⁿ yā 'iin'yān Israel ye'né ndaata ye'né yā? Nguéé diín yā 'tíicā. 'Úú Pablo maáⁿ 'iin'yān ye'né ndaata Israel 'úú ní ye'né ndaata ye'né Abraham 'úú, ní ye'né 'iin'yān ye'né ndaata Benjamín 'úú. ² Ndií cuááⁿ vmaaaⁿ Nduyūs diín yā recibir 'iin'yān ye'né ndaata ye'né yā, 'iin'yān Israel chí ndεεve yā chí cuuvi ye'né yā 'iin'yān. Ní ndís'tíi, ¿áá nguéé déenu ní ye'né chí canéé nguūⁿ na libro ye'né Nduyūs naachi profeta Elías ngaⁿ'angua'á yā ní di'cuiitú yā Nduyūs contra ye'né 'iin'yān Israel? Ní caⁿ'a yā 'tíicā: ³ N'díí Señor Nduyūs, 'iin'yān Israel s'een ní 'niíⁿnuúⁿ yā saⁿ'ā profetas ye'né ní ní dituúví yā nátaí s'een ye'né ní, n'dií Nduyūs chí canduuchi. Ni maaⁿ dámaāⁿ 'úú caneé ní 'tiicá ntúúⁿ ne'né yā 'caaⁿ'nuⁿ yā 'úú. ⁴ Naati Nduyūs nan'guεεcútaⁿ'a yā ye'né profeta Elías miiⁿ, 'tíicā: Canéé lado ye'né ndεεchē mil saⁿ'ā chí nguéé chiintii'yá yā nanáán santo ídolo chí nguuvi Baal. ⁵ Ní 'tiicá ntúúⁿ ye'né tiempo 'cūú canéé duu'ví 'iin'yān ye'né Israel chí i'téenu yā Nduyūs ní Nduyūs ndεεve yā 'iin'yān s'een. Ní diín yā cosa chí n'dai taavi cááva yā. ⁶ Ní nduuti chí ye'né Nduyūs 'iin'yān s'een cáávā chí Nduyūs ní diín n'dai taaví yā ní ndεεve yā 'iin'yān s'een, tuu'mi ní nguéé cáávā cosa chí 'iin'yān s'een maáⁿ yā cuuvi diín yā. Ní ndúúti chí cáávā cosa chí 'iin'yān s'een cuuví diín yā, tuu'mi ní nguéé cáávā vaadī n'dai ye'né Nduyūs chí ye'né Nduyūs 'iin'yān.

7 ¿D'é ra tuu'mi? 'Iin'yān Israel nguéé ndaaca yā de'ē chi in'nuúⁿ yā. Naati 'iin'yān chi Ndyuūs ndeεve yā, 'iin'yān s'een ndaaca yā. Ní taná'nā 'iin'yān nguéé n'giindi-veén yā nduudu ye'n'é Ndyuūs ti ndii chεechí maán yā 'iin'yān. 8 'Tíicā canéé nguūⁿ na libro ye'n'é Ndyuūs: Ndyuūs díin yā chi nguéé tuumicádíinuⁿ yā na staava ye'n'é yā dendu'ū ye'n'e Espíritu N'dai ye'n'é Ndyuūs; ní díin yā chi nduutináan yā nguéé snaan yā ní veén yā nguéé 'caandiveén yā. Ní 'tíicā 'iin'yān Israel ndii tiempo 'cūū. 9 'Tiicá ntúūⁿ David nga'n'a yā:

'Viicu ye'n'é chi che'é yā ní nduuvi tan'dúucā tuūví cáávā 'iin'yān s'een. Ní tiempo chi che'é yā ndaā enemigos ye'n'é yā ní nadítuu'ví ya 'iin'yān s'een. Ní 'tíicā Ndyuūs cuuvi díin yā castigar 'iin'yān s'een.

10 Ní nduutinaán yā tan'dúucā chi cuuvi ngueéé chí nguéé snaan yā. Ní dáámí yā 'áámá nūuⁿ can'díi yā cuen'e daān'maⁿ.

Nanguan'ai 'iin'yān chi nguéé 'iin'yān Israel

11 Maaⁿ ní itinguuneén ndís'tiī: Taachi 'iin'yān Israel s'een candéé ca'a yā chí cundεεve yā caati nguéé i'téenu yā Ndyuūs, ¿'áá 'áámá canee chi chindεεve yā? Nguεε 'tíicā mar 'áámá naan. Naati chó'ōo chuū caati 'iin'yān Israel chi judíos s'een nguéé n'giindiveén yā nduudu ye'n'é Ndyuūs. Ní 'íicú 'iin'yān chi nguéé ye'n'e ndaata Israel cuuvi nanguan'ai yā. Ní diiin chi 'iin'yān ye'n'e ndaata Israel nngueé yā ye'n'e taná'nā 'iin'yān ní cu'téenu cá yā Ndyuūs. 12 Ní caati 'iin'yān Israel s'een nguéé ch'iindiveén yā nduudu ye'n'e Ndyuūs ní chó'ōo chi tuneén 'iin'yān ye'n'e núúnmán in'yeendí chi cuuvi cu'teenú yā Ndyuūs. Ní sta'á yā ye'n'e vaadí n'dai ye'n'é Ndyuūs. Ní nduuti chi 'iin'yān chi nguéé ye'n'e ndaata Israel cuuvi cu'téenu yā caava 'iin'yān ye'n'e ndaata Israel nguéé ch'iindiveén yā nduudu ye'n'é Ndyuūs, tuu'mi n'deeε ca n'daacā ca ye'n'e nducyáácá 'iin'yān taachi 'iin'yān Israel s'een nanguεécúndíi yā ní cu'téenu yā nduudu ye'n'é Ndyuūs taama vmné'n'ēe.

13 Maaⁿ ní nen'é caān'mán nduucú ndís'tiī chi nguéé 'iin'yān Israel ndís'tiī. Maaⁿ chi Ndyuūs dichó'ó yā 'úú chi 'úú ní apóstol chi candéé nduudu ye'n'é yā nanáan 'iin'yān chi nguéé Israel s'een. Úú deenú chi ch'εεte nti-in'nyuⁿ ye'n'é. 14 Ní 'úú nen'é chi 'iin'yān ye'n'e ndaata ye'n'é ngueé yā ye'n'e ndís'tiī niicu cu'téenu yā Ndyuūs tan'dúucā chi ndís'tiī i'téenu nī Ndyuūs. Ní 'iicú cuuvi nanguan'ai n'duuvi 'iin'yān ye'n'e ndaata ye'n'é tan'dúucā ndís'tiī nanguan'ai nī. 15 Ní taachi Ndyuūs s'neén yā 'áámá lado 'iin'yān Israel s'een díin yā 'tíicā caati nducyaaca 'iin'yān ye'n'e in'yeendí 'cūū chi nguéé ye'n'e 'iin'yān Israel cuuvi cunee 'diiin yā ndúucū Ndyuūs. ¿Táácā cuuvi ye'n'e 'iin'yān Israel s'een taachi Ndyuūs cuaān ntuún yā 'iin'yān Israel s'een? Ndyuūs nca'á yā vida cuen'e daān'maⁿ ye'n'é yā lugar ye'n'e vaadí n'gii cuen'e daān'maⁿ. 16 N'giindiveén nī ye'n'e chuū chi caan'mán: Nduuti chi ca'a yú Ndyuūs 'áámá taaⁿ ye'n'e masa ye'n'é pan cáávā ofrenda, 'tiicá ntúūⁿ nducué'n'ē masa ye'n'e pan miiⁿ ní ye'n'é Ndyuūs. Ní nduuti chi ca'a yú Ndyuūs cáávā ofrenda dii'yu ye'n'e yán'á, 'tiicá ntúūⁿ nducué'n'ē yán'á ní ye'n'é Ndyuūs. 'Tiicá ntúūⁿ Ndyuūs di'viicú yā

'iin'yān ye'n'e ndaata Israel caati 'āā di'viicú yā 'iin'yān vmnáán vmnaaⁿ ye'n'e ndaata ye'n'é yā.

17 Nán'á dúunē ye'n'e yán'á olivo chi canéé na yán'āa 'iin'yān, ní 'iin'yān 'caaca yā ní sta'á yā dúunē ye'n'e yán'á olivo chi canéé icyán'ā ní díin yā chi ye'n'e yán'á olivo ye'n'é yā. 'Tíicā ndís'tiī, 'iin'yān chi nguéé ye'n'e ndaata Israel. Ní ndís'tiī tan'dúucā dúunē ye'n'e yán'á olivo ye'n'e icyán'ā miiⁿ 'tiicá nī naati maaⁿ ní véé parte ye'n'é nī ndúucū 'iin'yān Israel chi tan'dúucā yán'á olivo chi canéé yán'ā 'iin'yān. Ní maaⁿ ní ndís'tiī chi nguéé ye'n'e ndaata Israel cuuvi ye'n'é nī nducué'n'ē chi n'dai taavi ye'n'e 'iin'yān chi Israel yā. 18 Maaⁿ ní ndís'tiī chi nguéé Israel nī, nguéé caan'mán nī chi ch'εεte maán nī ndís'tiī, caati nguéé 'iin'yān chi Israel yā chi tan'dúucā chi nguéé ye'n'e yán'á. Ní 'iin'yān 'caaca yā dúunē miiⁿ, 'tíicā yā. Nds'tiī n'gaacú nī chi ndís'tiī ní tan'dúucā 'áámá dúunē 'tíicā ndís'tiī. Tan'dúucā dúunē nguéé ca'a fuerzas ye'n'e dii'yu ye'n'e yán'á naati yán'á ca'a fuerzas ye'n'e dúunē, 'tíicā ndís'tiī. Cuta'á nī fuerzas ye'n'e 'iin'yān chi Israel yā.

19 'Úú nguéé deenú nduuti chi ndís'tiī caan'mán nī 'tíicā ye'n'e chuū: 'Iin'yān ch'iicá yā dúunē s'een caati 'úú cuuvi canéé lado ye'n'e dúunē chi ch'iicá yā. 'Úú chi nguéé Israel 'úú canéé lado ye'n'e 'iin'yān chi Israel yā.

20 N'daacā nga'n'a nī naati deenú nī chi 'iin'yān s'een tan'dúucā dúunē chi ch'iicá yā, 'tiicá yā, ti nguéé i'téenu yā Cristo. Ní maaⁿ ní ndís'tiī tan'dúucā dúunē ye'n'e yán'á míin 'tiicá nī caati i'téenu nī Cristo. Maaⁿ ní ndís'tiī nguεε díin nguee nī naati cundéε nī cuidado táácā chi 'cuεetinée nī. 21 Caati nduuti chi Ndyuūs nguéé díin yā perdonar 'iin'yān Israel chi nguεε i'téenu chi tan'dúucā dúunē ye'n'e yán'á, nguéé díin yā nadach'εεcú yā nuuⁿndi ye'n'e ndís'tiī chi vmnáán vmnaaⁿ tan'dúucā dúunē chi ye'n'e yán'á ye'n'e icyán'ā nduuti chi nguéé candéé nī cuidado táácā chi 'cuεetinee nī. 22 Cuin'diichí nī, tuu'mi Ndyuūs ní neenē n'dai taavi yā ndúucū 'iin'yān chi i'téenu yā naati neene chεechí ntúūⁿ yā vaa. Chεechí yā ndúucū 'iin'yān ti nguéé i'téenu yā. Naati Ndyuūs ní neenē n'dai taavi yā ndúucu nī nduuti chi 'áámá cunee nī chi cu'téenu nī. Ní nduuti chi nguéé díin nī 'tuucā, tuu'mi 'tiicá ntúūⁿ Ndyuūs ca'n'á yā díin yā castigar ndís'tiī tan'dúucā chi ch'iicá yā dúunē ye'n'e maaⁿ yán'á. 23 Ní nduuti chi 'iin'yān Israel cu'téenu yā Cristo, tuu'mi ní Ndyuūs ní cuta'á yā ní nguεεcunéé díin yā chi 'iin'yān s'een ní táámá vmné'n'ēe canee yā tan'dúucā 'āā dúunē ye'n'e maaⁿ yán'á míin 'tíicā yā. Ní véé poder ye'n'e Ndyuūs chi cuuvi díin yā 'tíicā. 24 Ní nduuti chi ndís'tiī chi nguéé 'iin'yān Israel ndís'tiī, ní Ndyuūs sta'á yā ndís'tiī tan'dúucā chí n'giiicá yā dúunē ye'n'e táámá yán'á olivo ye'n'e icyán'ā ní díin yā chi ye'n'e yán'á olivo ye'n'é yā, 'tíicā ndís'tiī maaⁿ. 'Tiicá ntúūⁿ n'dáácā n'dai ca díin Ndyuūs ndúucū 'iin'yān Israel chi vmnáán vmnaaⁿ tan'dúucā dúunē ye'n'e yán'á ye'n'é yā, ní cuuvi díin yā chi táámá vmné'n'ēe ní ye'n'e maaⁿ yán'á miiⁿ.

Yeⁿe chi nanguan^ai 'iⁿyāⁿ Israel yeⁿe tiempo chi cuchī

²⁵ Maaⁿ ní hermanos yeⁿé, neⁿé chi ndís'tiī cadíínúúⁿ nī chi canúúⁿ n'de'ei. Ní nguéé nadicádíínúúⁿ nī chi deenu ca nī. 'Áámá tiempo nūuⁿ 'iⁿyāⁿ Israel dichεεchī yā staava yeⁿé yā dámaāⁿ 'naaⁿ tiempo taachi nducyaaca 'iⁿyāⁿ chi nguéé 'iⁿyāⁿ Israel ní Ndyuūs ndεεve yā nducyaaca 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ chi neⁿé yā chi cuuvi yeⁿé yā. ²⁶ Ní taachi cho'ōo tiempo miiⁿ nducyáácá 'iⁿyāⁿ Israel ní caⁿa yā cu'téenu yā caati 'tíicā canéé nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs:

'Iⁿyāⁿ chi nadanguán^ai yā 'iⁿyā Israel chiicá yā yeⁿe yāā Sión, ní divíi yā nducuéⁿe nuuⁿndi yeⁿe 'iⁿyāⁿ yeⁿe ndaata Israel.

²⁷ Ní 'úú Ndyuūs dicuaacú compromiso yeⁿé ndúúúú 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ, taachi 'úú nadivíi nuuⁿndi yeⁿe yā.

²⁸ Ní 'iⁿyāⁿ Israel nguéé i'téenu yā nduudu cuaacu yeⁿe Ndyuūs yeⁿe chi nadanguán^ai yā. Ní maaⁿ ní contra yeⁿé Ndyuūs 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ caati ndís'tiī chi nguéé 'iⁿyāⁿ Israel ndís'tiī, cuuvi yeⁿé Ndyuūs ndís'tiī. Ní 'áará chi 'iⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ nguéé i'téenu yā Cristo, Ndyuūs dineⁿé yā 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ caati Ndyuūs níndεεvé yā 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ chi vmnááⁿ vmaaaⁿ chi yeⁿe ndaata yeⁿé yā. ²⁹ Ní Ndyuūs nguéé ndaacadaamí yā yeⁿé 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ chi yaa'ví yā chi cuuvi yeⁿé yā 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ. Ní Ndyuūs di'viicú ntúūⁿ yā 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ. ³⁰ Ní tiempo chi chó'ōo ndis'tíi chi nguéé 'iⁿyāⁿ Israel ndís'tiī, nguéé n'giiindiveéⁿ nī nduudu cuaacu yeⁿé Ndyuūs naati maaⁿ ní 'iⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ nguéé n'giiindiveéⁿ yā nduudu yeⁿé Ndyuūs. Ní Ndyuūs yá'ai yā caavā ndís'tiī chi nguεε i'téenu nī. ³¹ Ní 'tiicā ntúūⁿ, 'iⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ nguéé n'giiindiveéⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿé Ndyuūs ní díiⁿ yā 'tíicā caati cuayiivi Ndyuūs cuuvi ya'ái yā cáávā 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ tan'dúúúú chi ya'ái yā cáávā ndís'tiī. ³² Ní Ndyuūs 'āā daamá nūuⁿ s'néen yā nducyaaca 'iⁿyāⁿ chi nguéé ch'iindiveéⁿ yā nduudu yeⁿé yā cáávā chi Ndyuūs cuuvi ya'ái yā caavā nducyaaca 'iⁿyāⁿ.

³³ Dε'ε chúúúú n'deeé cá vaadī n'dai yeⁿé Ndyuūs. Dε'ε chúúúú n'deeé cá chi tuumicádíínúúⁿ yā ndúúúú chi déénu yā. S'uuúⁿ ní nguéé cuuvi caaⁿmaⁿ yú dε'ε cuuvi chi tuumicadiinúúⁿ yā 'tíicā; ní nguéé cuuvi tuumicadiinúúⁿ yú chiiⁿ chi díiⁿ yā. ³⁴ Ní 'tíicā canéé nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs: ¿Dú'ú cuuvi túúmíicádíínúúⁿ vaadī cadíínúúⁿ yeⁿe Señor Ndyuūs? ¿Du'ú cuuvi ca'a consejo Ndyuūs? ³⁵ ¿Du'ú 'iⁿyāⁿ ca'a yā algo Ndyuūs vmnááⁿ vmaaaⁿ ní cuayiivi Ndyuūs ca'á yā tan'dúúúú chi nadí'íve yā yeⁿé? ³⁶ Tanducuéⁿe dendu'ú chí véé ní Ndyuūs din'dái yā ní tee yā s'uuúⁿ tanducuéⁿe. Ní cucáávā 'iⁿyāⁿ miiⁿ véé tanducuéⁿe dendu'ú chí yeⁿé yā. Maaⁿ ní cueⁿe daāⁿmaⁿ dich'εεte yú Ndyuūs. 'Tíicā.

Ca'a yú vida yeⁿe yú Ndyuūs ní diiⁿ yú tanducuéⁿe chi neⁿé yā

12 Maaⁿ ní ndís'tiī, hermanos yeⁿé, cáávā chi Ndyuūs ya'ai 'iinú yā yeⁿe ndís'tiī, di'cuíftūu

ndís'tiī chí ca'á ní vida yeⁿe maáⁿ ní tan'dúúúú 'áámá ofrenda chí canduuchi nanááⁿ Ndyuūs cáávā ntiinnyuⁿ yeⁿé Ndyuūs. Ní díiⁿ ní ntiinnyuⁿ chí neⁿé yā chí díiⁿ ní. Chuū chí díiⁿ ní ní cuaacu chí n'dai taavi chí inee yiinú Ndyuūs. Ní canéé chí díiⁿ ní 'tíicā. ² Ní nguéé díiⁿ ní tan'dúúúú chí neⁿe 'iⁿyāⁿ yeⁿe in'yeendí 'cūú naati cuaáⁿ ní lugar Ndyuūs chí n'daáⁿ yā vaanicadíínúúⁿ yeⁿé ní ní 'tiicá ntúūⁿ n'daáⁿ yā vida yeⁿé ní. Ní 'íicú cuuvi deenú ní chεé chí Ndyuūs neⁿé yā chí diiⁿ ní, chεé chí n'daacā, chεé chí cunee yiinú Ndyuūs ní chεé chí n'dai taavi ca.

³ Ní cáávā chí Ndyuūs tee yā 'úú chí n'dai taavi ntiinnyuⁿ yeⁿé yā 'úú ní ngaⁿ'á ngíi ca'áámá ca'aama ndís'tiī chí nguéé nadacádíínúúⁿ ní chí n'gεεte cá ní ngo'o ca chí canéé chí nadacádíínúúⁿ ní nadacádíínúúⁿ ní ndúúúú chí i'téenu nī chí Ndyuūs itée yā ndís'tiī. ⁴ Caati 'tíicā tan'dúúúú 'áámá cuerpo yeⁿe 'iⁿyāⁿ chí neené n'deeé nááⁿ chí véé yeⁿé ní nguéé dáámá ntiinnyuⁿ chí yeⁿé n'deeé nááⁿ yeⁿé; ⁵ 'tiicá ntúūⁿ s'uuúⁿ 'áará chí néené 'yaaⁿ yú ní s'uuúⁿ ní tan'dúúúú chí 'áámá cuerpo ti yeⁿe Cristo s'uuúⁿ, 'tíicā s'uuúⁿ ní s'uuúⁿ ní tan'dúúúú chí nduuvidaama yú 'aama yú taama yú tan'dúúúú chí n'deeé nááⁿ yeⁿe 'áámá cuerpo yeⁿe maaⁿ yú, 'tíicā s'uuúⁿ.

⁶ Ní Ndyuūs tee yā yeⁿe vaadi n'dai yeⁿé yā ntiinnyuⁿ chí n'dááⁿ ca'áámá ca'aama s'uuúⁿ tan'dúúúú chí neⁿé yā díiⁿ yā. Ní canee chí diiⁿ yú n'dai ntiinnyuⁿ yeⁿe yú. Ní nduuti chí Ndyuūs tee yā ntiinnyuⁿ yeⁿe yú chí candeε yú nduudu cuaacu yeⁿé yā chí tee yā s'uuúⁿ canéé chí caaⁿmaⁿ yú nduudu miiⁿ tan'dúúúú chí i'téenu yú. ⁷ Ní nduuti chí Ndyuūs tee yā s'uuúⁿ ntiinnyuⁿ chí nginee yú, tanáⁿ'ā 'iⁿyāⁿ canee chí cunee yú n'daacā ca. Ní s'uuúⁿ chí véé ntiinnyuⁿ yeⁿe yú chí ngi'cueeⁿ yú canéé chí ca'cueeⁿ yú n'daacā. ⁸ S'uuúⁿ chí díiⁿ ntiinnyuⁿ chí yaa'vi née yú 'iⁿyāⁿ chí cu'téenu cá yā canéé chí diiⁿ yú n'daacā ca. S'uuúⁿ chí véé ca yeⁿe yú chí cuuvi ca'a yú taama yā, canéé chí ca'a yú ndúúúú núúⁿmáⁿ staava yeⁿe yú. S'uuúⁿ chí ngaⁿ'a ntiinnyuⁿ yeⁿe tanáⁿ'ā s'uuúⁿ canee chí nga'a ntiinnyuⁿ yú n'daacā ca. S'uuúⁿ chí ca'a yú tanáⁿ'ā s'uuúⁿ chí nguéé véé necesidades yeⁿé yā canéé chí diiⁿ yú ní yeenu yú.

Yeⁿe chí canéé chí diiⁿ yú ti yeⁿe Cristo s'uuúⁿ

⁹ Canéé chí dineⁿe yú 'aama yú taama yú ndúúúú núúⁿmáⁿ staava yeⁿe yú. Ní nguéé dineⁿe yú cosa chí nguεε n'daacā naati canéé chí diiⁿ yú tanducuéⁿe chí n'daacā. ¹⁰ Canéé chí dineⁿe yú 'aama yú taama yú tan'dúúúú chí 'aama vi'i yú chí cuaacu chí 'áámá yuuuⁿ yú ní dineⁿe yú 'aama yú ndúúúú taama yú.

¹¹ Ní n'daacā idiin ca yú ntiinnyuⁿ ní nguéé 'daan'dí yú ní diiⁿ yú ntiinnyuⁿ yeⁿe Señor ndúúúú núúⁿmáⁿ staava yeⁿe yú ti neⁿe yú Señor yeⁿe yú.

¹² Ní cáávā chí Ndyuūs caⁿ'á yā chí tee yā s'uuúⁿ chí cuuvi yeⁿe yú canéé chí yeenu yú. Ní taachi n'geenu yú ngii canéé chí cuchéε yú ngiinú ngiinú. Ní cuéⁿe daāⁿmaⁿ canéé chí caaⁿmaⁿngua'a yú.

¹³ Ní canéé chi cunnee yú 'iinyān chi i'téenu yā Ndyuūs ni téé yú yeⁿe necesidades chi nguéeé véé yeⁿé yā. Canéé chi cuaaⁿ yú 'iinyān chi diín yā visitar s'uuúⁿ.

¹⁴ Canéé chi caaⁿmaⁿ yú: Dé'ε chúúcā n'dai yeⁿé 'iinyān chi nguéeé n'daacā idiín yā ndúúcū s'uuúⁿ. Ní ngi-ica yú Ndyuūs chi di'viicú yā 'iinyān s'een ní nguéeé taaⁿ yú nduucú yā.

¹⁵ Ní canéé chí cuuvi yeenu yú ndúúcū 'iinyān chi yeenu yā. Ní canéé chí cuεεcu yú ndúúcū 'iinyān chí ngeεcú yā.

¹⁶ Ní 'cuεetinee yú n'daacā ndúúcū 'áámá yú taama yú. Nguéeé nadacádíínuuⁿ yú yeⁿe maaⁿ yú chí ch'εεté naati ndiicúúⁿ n'dai 'cuεetinee yú ní nguéeé nadacádíínuuⁿ yú yeⁿe maaⁿ yú chí s'uuúⁿ chí deenu yú.

¹⁷ Nguéeé nanguεεcundii yú ní diín yú cosa chi ngeεe n'daacā ndúúcū 'iinyān chi 'āā diín yā cosa chí nguéeé n'daacā ndúúcū yú. Diín núúⁿ yiiⁿnuⁿ yú chí diín yú dá-maaⁿ chí n'daacā ndúúcū nducyaaca 'iinyān. ¹⁸ Ní diín yú nducuéⁿe chí n'daacā chí cuuvi diín yú caati 'diííⁿ cuuvi cunee yú nguaaⁿ nducyaaca 'iinyān. ¹⁹ Ní ndís'tií hermanos yeⁿé chí neⁿé taavi, nguéeé diín yú castigar 'iinyān naati cu'neeⁿ yú nanááⁿ Ndyuūs ní nguéeé cuuvi 'cuinaaⁿ yú. Ní 'íicú Ndyuūs cá'a yā castigo 'iinyān. Canéé nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs 'tíicā: 'Úú chí Señor ní ngan'a chí 'úú ní diín castigar 'iinyān yeⁿe 'úú ní nadíí'vε yā yeⁿe chí nguéeé n'daacā chí diín yā. ²⁰ Naati s'uuúⁿ ní diín yú tan'dúúcā chí canéé nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs 'tíicā: Nduuti chí 'iinyān chí taán yā yeⁿé ní nadich'εεcú ní yeⁿe yā. Nduuti chí cuiicu yā, ca'a ní chí che'e yā. Ní nduuti chí yaaca yā, ca'a ní chí cu'u yā. Tí caati diín ní 'túúcā, tuu'mi ní diín ní chí 'cuinaaⁿ yā yeⁿe chí diín yā chí taán yā ndúúcū ní. ²¹ Maaⁿ ní cuheε yú cáávā cosa chí ngeεe n'daacā chí diín yú naati cuheε yú yeⁿe tanducuéⁿe chí ngeεe n'daacā cáávā chí n'daacā chí idiín yú.

13 Nducyaaca yú canee chí cu'neeⁿ veenⁿ yú yeⁿe 'iinyānⁿ caati nguéeé véé mar 'áámá 'iinyānⁿ chí nguéeé Ndyuūs cá'a yā 'iinyān chí véé lugar yeⁿé yā chí 'iinyānⁿ. Ní Ndyuūs s'neén yā nducuéⁿe 'iinyānⁿ chí véé na lugar yeⁿe yā. ² Ní 'iinyān chí nguéeé idiín yā chí ngan'a 'iinyānⁿ 'tiicā ntúūⁿ 'iinyān ní contra yeⁿe chí Ndyuūs ngan'a ntiinyuⁿ yā. Ní 'iinyān chí diín yā 'túúcā idinuunⁿdi yā ní cuuví yā condenado. ³ Ní 'iinyān chí n'daacā idiín yā nguéeé canee chí di'va'á yā yeⁿe 'iinyānⁿ naati 'iinyān chí nguéeé n'daacā idiín yā 'va'á yā yeⁿe 'iinyānⁿ. ¿'Áá neⁿé ní chí nguéeé 'va'á ní yeⁿe 'iinyānⁿ? Diín ní chí n'daacā ní 'iinyānⁿ miiⁿ ní cuuví ngan'a yā chí n'daacā idiín ní, ⁴ caati 'iinyānⁿ chí ngan'a yā ntiinyuⁿ dichí'vε Ndyuūs cáávā chí cuuvi n'daacā yeⁿé ní. Naati nduuti chí idiín ní chí nguéeé n'daacā, tuu'mi ní di'va'á ní yeⁿe 'iinyānⁿ. Caati cuaacu chí 'iinyānⁿ cuuvi diín yā castigar 'iinyānⁿ tií 'iinyānⁿ ní véé poder yeⁿe yā. 'Iinyānⁿ ní dichí'vε Ndyuūs ní canéé chí diín yā dendu'ū chí cuaacu. Ní diín yā castigar 'iinyānⁿ caati Ndyuūs nguéeé inee yiinú yā yeⁿe 'iinyānⁿ chí nguéeé n'daacā idiín yā. ⁵ Ní cáávā chuū canee chí 'caan-diveén ní chí ngan'a 'iinyānⁿ nguéeé dámaāⁿ caavā chí

cuuví ní castigo ti cáávā deenú ní chí n'daacā chí nacadiínúⁿ ní na staava yeⁿé ní. ⁶ Ní 'tiicā ntúūⁿ caavā chúū, cá'a ní tuumí cobrador yeⁿe gobierno. 'Iinyānⁿ miiⁿ dichí'vε Ndyuūs taachi diín yā ntiinyuⁿ yeⁿé yā.

⁷ Canee yú chí ca'a yú tuumí cobrador yeⁿe gobierno. Canee yú chí ca'a yú tuumí yeⁿe yá'āā yeⁿe yú co-brador miiⁿ. Canee yú chí diín yú chí cu'teenu yú 'iinyānⁿ 'iinyānⁿ ní diín yú estimar 'iinyānⁿ s'een. ⁸ Nguéeé cun'di-icú ní yeⁿe mar 'áámá 'iinyānⁿ nguéeé du'ū vεε. Dámaāⁿ canee chí dineⁿe yú nducyaaca 'iinyānⁿ. 'Iinyānⁿ chí dineⁿe nducyaaca 'iinyānⁿ diín yā tan'dúúcā chí ngan'a ley yeⁿe yú. ⁹ Ní mandamiento yeⁿe ley yeⁿe yú ní chuū chíiⁿ: Nguéeé caⁿ'á ní ndúúcū n'daata o isaⁿ'ā chí nguéeé yeⁿé ní. Nguéeé 'caaⁿ'núⁿ ní 'iinyānⁿ. Nguéeé didu-ucú ní. Nguéeé caaⁿ'maⁿ ní nduudu yaadi yeⁿe mar 'áámá 'iinyānⁿ. Nguéeé dinéⁿe ní dendu'ū chí véé chí yeⁿe táámá yā. Ní nducuéⁿe mandamiento 'cūú ndúúcū tanáⁿ'ā mandamiento yeⁿe ley yeⁿe yú chí véé, ní cuuvi cuaacú nduudu ní tuumicádíínuuⁿ yú na nduudú 'cūú: Dinéⁿe ní 'iinyānⁿ niinyuⁿ vaacú ní tan'dúúcā chí dineⁿe ní maáⁿ ní. ¹⁰ 'Iinyānⁿ chí dineⁿe yā 'iinyānⁿ niinyuⁿ vaacú yā nguéeé cunncāā idiín yā ndúúcū yā. Ní 'tíicā. Taachi dineⁿe yú 'iinyānⁿ diín yú tan'dúúcā chí ngan'a ley yeⁿe yú.

¹¹ N'deeé cá ní nguéeé dámaāⁿ chúū. Nadacádíínuuⁿ yú yeⁿe nguuvi s'een chí canee yú in'yeendí 'cūú. Canéé chí 'cuεetinéé ngiinu yú caati yeⁿe hora chí nguaⁿ'ai yú ní 'āā snee niinyuⁿ cá yeⁿe s'uuúⁿ nguéeé ti taachi caa-ma i'téenu yú Cristo. ¹² Maaⁿ ní hora miiⁿ tan'dúúcā chí 'āā chéé cuuvi deεve ní 'āā cūchii nguuvi taachi ndaá Cristo maaⁿ. Ní nguéeé canee chí diín yú dendu'ū chí ngeεe n'daacā chí diín yú tan'dúúcā chí na maaⁿ, naati n'daacā 'cuεetinee yú tan'dúúcā chí canee yú na deεve yeⁿé Ndyuūs ní n'daacā canee cáávā s'uuúⁿ. ¹³ Ní 'cuεetinee yú n'daacā tan'dúúcā chí canéé chí diín yú na deεve yeⁿé Ndyuūs. Nguéeé cuuvi cuu'vi yú ní nguéeé idi-ín yú 'viicu yeⁿe chí che'e yú ndúúcū n'deeé n'dái ruido. Ní nguéeé 'cuáaⁿ yú caⁿ'a yú ndúúcū n'daataa o isaⁿ'ā chí nguéeé yeⁿe yú. Ndíí nguéeé ndúú canee yú ndúúcū vicio yeⁿe yú. Nguéeé 'caa'va yú ní nguéeé ngeεe yú yeⁿe táámá 'iinyānⁿ. ¹⁴ Naati 'cuεetinee yú n'daacā ní diín yú tan'dúúcā chí Señor Jesucristo yeⁿe yú diín yā. Ní nguéeé diín yú tan'dúúcā chí neⁿe maaⁿ cuerpo yeⁿe yú.

Nguéeé caaⁿ'maⁿ ní yeⁿe chí idiín hermano yeⁿé ní

14 Ndís'tií ní cuta'á ní nguaaⁿ ndís'tií hermanos yeⁿe yú chí duūva yā yeⁿe chí i'téenu yā; ní nguéeé néené n'deēe caaⁿ'máⁿ ní nduucú yā yeⁿe chí nadacádíínuuⁿ yā chí nguéeé ituumicádíínuuⁿ yú yeⁿe. ² Tí 'tíicā, véé 'iinyānⁿ chí i'téenu yā Ndyuūs ní nadi-cadíínuuⁿ yā chí cuuvi che'é yā nducuéⁿe chí véé. Ní náⁿ'á 'iinyānⁿ chí nguéeé i'téenu n'daacā yā ní nguéeé cuuvi che'é yā nducuéⁿe. Taachi caⁿ'á yā che'é yā ní'vεε nguéeé che'e yā yuūte cáávā religión yeⁿe yā. ³ 'Iinyānⁿ chí che'é yā tanducuéⁿe chí véé nguéeé cánéé chí caaⁿ'máⁿ yā yeⁿe chí ngeεe ineeⁿ yiinú yā yeⁿé 'iinyānⁿ chí nguéeé nge'é yā nducuéⁿe. Ní 'iinyānⁿ chí nguéeé che'é yā nducuéⁿe nguéeé canéé chí n'diichí yā 'iinyānⁿ chí

che'e tanducuén'ē chi véé caati Ndyuūs sta'á ntúuⁿ yā 'iĩnyāⁿ s'een chi cuuvi yen'é yā 'iĩnyāⁿ. ⁴ Ndís'tiĩ, ¿du'ú ndís'tiĩ chi n'diichí nĩ chi diĩⁿ 'iĩnyāⁿ chi dichí'vē táámá yā? nduuti chi diĩⁿ yā chi n'daacā o chi nguéé n'daacā. Dámaāⁿ 'iiví yā canéé chi n'diichí yā 'iĩnyāⁿ chi dichí'vē yā. Ní n'daacā cuuvi canee caavá yā, caati Señor Ndyuūs yen'e yú cuuví diĩⁿ yā chi canéé n'daacā yen'é yā caati Señor Ndyuūs véé poder yen'é yā chi inneé yā 'iĩnyāⁿ chi dichí'vē yā.

⁵ Ní 'tiicá ntúuⁿ, 'áámá 'iĩnyāⁿ nadacadíĩnuuⁿ yā chi 'áámá nguuvi ní ch'εεε ca nguéé ti táámá nguuvi. Táámá 'iĩnyāⁿ nadacadíĩnuuⁿ yā chi 'āā daamá nūuⁿ nducuén'ē nguuvi. Ní ca'áámá ca'aama nĩ ní canéé nĩ tan'dúúccā chi diitu nadicádiĩnuúⁿ nĩ. ⁶ 'Iĩnyāⁿ chi diĩⁿ yā cuenta chi 'áámá nguuvi ní ch'εεε ca nguéé ti taná'nā nguuvi, 'iĩnyāⁿ miĩⁿ nadicádiĩnuuⁿ yā 'tíicā cáávā chi dich'εεé yā Señor Ndyuūs yen'é yā. 'Iĩnyāⁿ chi nadicádiĩnuuⁿ yā dáámá nūuⁿ nducuén'ē nguuvi 'tiicá ntúuⁿ diĩⁿ yā cáávā chi dich'εεé yā Señor Ndyuūs yen'é yā. Ní 'iĩnyāⁿ chi nguéé che'é yā yen'e tanducuén'ē chi véé diĩⁿ yā 'túúccā cáávā chi i'téenu yā Señor ní ca'á yā gracias Ndyuūs cáávā chi che'e yā. Ní 'tiicá ntúuⁿ 'iĩnyāⁿ chi che'é yā yen'e tanducuén'ē chi véé diĩⁿ yā 'túúccā cáávā chi i'téenu yā Señor ní 'tiicá ntúuⁿ ca'á yā gracias Ndyuūs cáávā chi che'e yā.

⁷ Ní 'tíicā mar 'áámá s'uúuⁿ nguéé sндуuchi yú cucáávā maaⁿ yú ndíi nguéé ndúú 'cuūvi yú cucáávā maaⁿ yú. ⁸ Ndúúti chi sндуuchi yú, sндуuchi yú cáávā Señor. Ní nduuti chi 'cuūvi yú, 'cuūvi yú cáávā Señor. Maaⁿ ní ndúúti chi sндуuchi yú o n'diĩ yú yen'e Señor s'uúuⁿ. ⁹ Ní Cristo ch'ti yā ní nduuchi ntúuⁿ yā yen'e nguuaaⁿ tiná'nā caati cuuví yā Señor yen'e tiná'nā, ní 'tiicá ntúuⁿ yen'e 'iĩnyāⁿ chí sндуuchi.

¹⁰ Maaⁿ ní dii, ¿de'ē cúuví chí n'díichí nuuⁿndi yen'e hermano yen'e di? ¿O dé'ē cúuví chi nguεε ne'e di hermano yen'e di? 'Tíicā nducyaaca yú canee chi na'nā yú nanáánⁿ Cristo. Ní Cristo miĩⁿ ca'nā yā n'diichí yā nuuⁿndi yen'e yú. ¹¹ Canéé nguūⁿ na libro yen'é Ndyuūs 'tíicā:

Cuaacu níĩnyúⁿ tan'dúúccā chi 'úú chí canduuchí, nga'nā Señor Ndyuūs, nducyáácā 'iĩnyāⁿ canéé chi cáántii'yā yā nanáánⁿ 'úú, ní nducyaaca yā canee chi caa'námāⁿ yā chi 'úú ní Ndyuūs 'úú.

¹² Ní 'tíicā vaa. Ca'áámá ca'aama s'uūuⁿ canee chi ca'á yú cuenta nanáánⁿ Ndyuūs yen'e chi maaⁿ yú diĩⁿ yú.

Nguéé diĩⁿ nĩ chi hermano yen'é nĩ dinuuⁿndí yā

¹³ Cáávā chuū nguéé canéé chi n'diichi yú yen'e chi diĩⁿ hermanos yen'e yú. Nguéé idiĩⁿ yú 'túúccā. Canéé chi nadacadíĩnuuⁿ nĩ chi nguéé idiĩⁿ nĩ mar 'áámá naaⁿ chi hermanos yen'é nĩ nguéé cūnee yĩnú yā ní cuuvá yā na nuuⁿndi. ¹⁴ Maaⁿ ní chí 'úú ni yen'é Jesucristo 'úú, deenú chi cuaacu chi nguéé véé mar 'áámá dendu'ú chi nguéé n'daacā yen'e maáánⁿ. Ní nduuti chi 'iĩnyāⁿ nadacadíĩnuuⁿ yā chi 'áámá dendu'ú nguéé n'daacā, tuu'mi ní chuū ní cáávā 'iĩnyāⁿ miĩⁿ cuaacu chi nguéé n'daacā. ¹⁵ Ní nduuti chí cáávā 'áámá dendu'ú chi che'é nĩ ní diĩⁿ nĩ chí hermano yen'é nĩ cuuvi ya'ái yā, tuu'mi ní nguéé diĩⁿ nĩ 'túúccā cáávā chí dine'lé nĩ hermano yen'é nĩ. Nguéé

diĩⁿ nĩ chí cuuvi ndai hermano yen'e nĩ cáávā 'áámá dendu'ú chí che'é nĩ caati Cristo ní ch'ti yā cáávā 'iĩnyāⁿ miĩⁿ. ¹⁶ Nguéé diĩⁿ nĩ cosas chí 'iĩnyāⁿ cuuvi caa'námāⁿ yā yen'e chí ndís'tiĩ chí nguéé n'daacā idiĩⁿ nĩ yen'e chí ndís'tiĩ deenú nĩ chí n'daacā. ¹⁷ Naati chíĩⁿ chí yen'e Ndyuūs chí nga'nā ntiĩnyuⁿ yen'e nguéé yen'e chí nge'e yú ndúúccū chí ngí'i yú. Ndyuūs nga'nā ntiĩnyúⁿ yā yen'e dendu'ú chí cuaacu ndúúccū vaadĩ 'diĩⁿ ndúúccū vaadĩ yeenú chí Espíritu N'dai yen'é Ndyuūs tee yā s'uúuⁿ. ¹⁸ Ní 'iĩnyāⁿ chí dichí'vē Cristo ní diĩⁿ yā dendu'ú chí 'túúccā, 'iĩnyāⁿ miĩⁿ diĩⁿ yā tan'dúúccā chí ne'e Ndyuūs. 'Tiicá ntúuⁿ 'iĩnyāⁿ yen'e i'nyee'ndí 'cūū nga'nā yā chí n'daacā idiĩⁿ 'iĩnyāⁿ miĩⁿ.

¹⁹ Maaⁿ ní 'tíicā canee chí diĩⁿ yú. Canéé chí diĩⁿ yú dendu'ú chí cáávā chí 'iĩnyāⁿ 'cuεεtinée yā ndúúccū vaadĩ 'diĩⁿ ní ndúúccū chí diĩⁿ yú cunnee yú 'aama yú taama yú chí cu'téenu ca yú yen'e Ndyuūs. ²⁰ Ní nguéé ndituu- ví nĩ dendu'ú ntiĩnyuⁿ chí diĩⁿ Ndyuūs cáávā 'áámá dendu'ú chí nge'é nĩ. Cuaacu chí tanducuén'ē dendu'ú ní dεεε naati nguéé n'daacā idiĩⁿ yú. Nduuti chí che'e yú 'áámá dendu'ú, ní cáávā chí che'e yú tuu'mi ní diĩⁿ yú chí táámá 'iĩnyāⁿ dinuuⁿndí yā. ²¹ N'daacā ca chí nguéé diĩⁿ yú mar 'áámá dendu'ú chí diĩⁿ chí hermano yen'e yú cuuvi dinuuⁿndí yā o diĩⁿ chí nguéé i'téenu yā n'daacā. Nguéé che'e yú yuutē o nguéé ngí'i yú vino o nguéé diĩⁿ yú 'áámá dendu'ú chí 'túúccā chí diĩⁿ chí hermano yen'e yú nduuví duūva yā yen'e chí i'téenu yā. ²² Ní yen'e chí ndís'tiĩ i'téenu nĩ yen'e chí nga'nā maáⁿ nĩ canéé chí i'téenu nĩ yen'e nanáánⁿ Ndyuūs. De'ε chúúccā n'dai taavi 'iĩnyāⁿ chí staava yen'é yā nguéé diĩⁿ con- denar maáⁿ yā cáávā cosa chí diĩⁿ yā chí nguéé n'daacā. ²³ 'Iĩnyāⁿ chí che'é yā 'áámá dendu'ú ní n'dee nadi- cadíĩnuuⁿ yā yen'e nduuti chí n'daacā o chí nguéé n'daacā cuuví yā condenado caati nguéé nge'é yā ndúúccū núú'mámāⁿ staava yen'é yā. Ní nducuén'ē chí diĩⁿ yú taachi nguéé deenu yú nduuti chí n'daacā o nguéé n'daacā, tuu'mi ní dinuuⁿndi yú.

Dine'le yú 'iĩnyāⁿ niĩnuⁿ ná vaacu yú nguéé dine'le yú maāⁿ yú

15 S'uúuⁿ chí i'téenu ca yú Jesucristo canee chí cunnee yú 'iĩnyāⁿ chí duu'vi i'téenu yā Jesucristo. Ní nguéé diĩⁿ yú tan'dúúccā chí ne'e maaⁿ yú chí canee nn'daacā yú. ² Ní ca'áámá ca'aama yú canéé chí diĩⁿ yú chí n'daacā ndúúccū 'iĩnyāⁿ niĩnuuⁿ vaacu yú cáávā chí n'daacā canéé yā ní cuuvi cu'téenu cá yā. ³ Deenu yú chí ní nguéé Cristo diĩⁿ yā chí ne'e maáⁿ yā ti 'tíicā tan'dúúccā chí canéé nguūⁿ na libro yen'é Ndyuūs. Cristo nga'nā yā yen'e maáⁿ yā nanáánⁿ Ndyuūs: Chíĩⁿ chí nguεε n'daacā chí 'iĩnyāⁿ nga'nā yen'e di ní canéé vm- naaⁿ yen'é. ⁴ Ní nducuén'ē chí vmnáánⁿ vmnaaⁿ canéé nguūⁿ na libro yen'é Ndyuūs ní canéé nguūⁿ caavā chí 'cueēⁿ yú; ní cáávā chí 'áámá canee yú ndúúccū chí i'téenu yú ní cáávā chí diĩⁿ animar s'uúuⁿ chí cunee ngi- inu yú yen'e chí cuuvi yen'e yú. 'Tíicā diĩⁿ nduudu yen'é Ndyuūs cáávā s'uúuⁿ. ⁵ Ndyuūs chí tee yā vaadĩ yeenú s'uúuⁿ ndúúccū chí cunee ngiinu yú chí cuuvi yen'e yú, Ndyuūs ní inneé yā ndís'tiĩ chí cuuvi 'diĩⁿ 'diĩⁿ

'cuetineé nī 'áámá nī ndúúcū taama nī tan'dúúcā Cristo nen'é yā chí díín nī. ⁶ Tuu'mi ní nducyáácá nī tan'dúúcā chí 'áámá nī cuuvi dich'eté nī Ndyuūs chí chiidá Señor Jesucristo yen'e yú.

'Iin'yān candéé yā nduudu cuaacu yen'e Cristo nanáán 'iin'yān chí nguéé yen'e ndaata Israel

⁷ Ní 'tíicā 'cuaán nī ndúúcū núú'mán staava yen'é nī 'áámá nī taama nī tan'dúúcā Cristo 'cuún yā s'uuún ní 'iicu cuuvi dich'ete yú Ndyuūs. ⁸ Ní chuū maa'n nga'ná ngíí ndís'tií. Cristo ndaa yā in'yeedí 'cū chí dichí'vē yā 'iin'yān Israel s'een ní idicuaacú yā chí Ndyuūs ca'n'a yā chí ca'a yā chiida yú tiempo chí 'āā chó'oo. Ní 'tíicā Cristo ch'i'ní yā chí Ndyuūs ní díín yā tanducué'nē chí ca'n'a yā chí díín yā. ⁹ Ní 'tiicá ntúū'n ndáí yā cáávā chí taná'nā 'iin'yān chí nguéé yen'e ndaata Israel cuuvi dich'eté yā Ndyuūs caati Ndyuūs ya'āi 'iinú yā yen'e taná'nā 'iin'yān dendú'ū. Ní 'tiicá ntúū'n canéé nguū'n na libro yen'é Ndyuūs:

Cáávā chuū 'úú ní dich'eté n'dií Señor nguaa'n na nducyáácá nación, ní 'úú ní caatá canciones chí díín honrar n'dií.

¹⁰ Ní táámá cuaa'n naachi canéé nguū'n na libro yen'e Ndyuūs nga'n'a 'tíicā:

'Iin'yān yen'e nducyáácá nación canéé chí yeenú yā ndúúcū 'iin'yān chí Ndyuūs nndεεvé yā chí cuuvi yen'é yā 'iin'yān s'een.

¹¹ Táámá cuaa'n yen'e libro yen'é Ndyuūs nga'n'a 'tíicā:

'Iin'yān yen'e nducyáácá nación canee chí dich'eté yā Ndyuūs, ní nducyáácá yā nga'ná yā chí n'dií Ndyuūs ní ch'ete n'dai n'dií.

¹² Ní 'tiicá ntúū'n canéé nguū'n na libro yen'é Ndyuūs naachi profeta Isaías dingúu'n yā 'tíicā yen'e 'iin'yān chí Ndyuūs nga'ná yā chí ca'ná yā chí dich'ó'o yā:

'Úú idiín chí ndaa 'iin'yān yen'e ndaata yen'e san'ā Isaías, ní 'iin'yān miin' ncuéé'n yā chí gobernador chí caa'n'ma'n ntiin'nyu'n yā yen'é nducué'nē nación. Ní véé chí 'iin'yān s'een ní cūnee ngiinú yā nanáán yā cáávā chí ca'n'a yā chí díín yā.

¹³ Ní Ndyuūs chí ca'á yā ndís'tií chí véé chí cūnee ngiinú nī nanáán yā, nen'é chí tée yā ndís'tií n'deeé n'dái vaadī yeenú ndúúcū vaadī 'diín, tí ndís'tií ní i'téenu nī Jesucristo. Caati cáávā poder yen'é Espíritu N'dai yen'é Ndyuūs cuuvi cá nī cūnee ngiinú cá nī yen'e chí cuuvi yen'é nī.

¹⁴ Ndís'tií hermanos yen'é, 'úú ní deenú chí cuaacu chí ndís'tií ní díín nī dendu'ū chí n'dai. Ní ndís'tií ní 'iin'yān chí deenu ndís'tií. Ní deenú nī ca'a nī consejo 'áámá nī ndúúcū taama nī. ¹⁵ Naati maa'n ní na carta 'cūú 'úú dī-itu idinguún n'deeé n'dái cá yen'é nī yen'e dendu'ú 'cūú caati ndís'tií ní cuuvi n'gaacu nī yen'é chí 'āā deenú nī. Chuū ní dinguún chεechi caati Ndyuūs chí n'dai taavi nduucú nī tee yā 'úú yen'e chí n'dai taavi yen'é yā chí díín. ¹⁶ Ní 'úú ní dichí'vē Cristo 'úú nguaa'n 'iin'yān chí nguéé Israel yā. Ní nguaa'n 'iin'yān miin' 'úú díín ntiin'nyu'n yen'é chí nga'ná nduudu cuaacu yen'e evangelio chí nduudu ngai yen'e Jesucristo chí nadanguán'āi 'iin'yān. Ní 'tíicā cuuvi candéé 'iin'yān chí nguéé Israel yā nanáán

Ndyuūs tan'dúúcā chí ofrenda n'dai yā chí Ndyuūs 'cuaán yā 'iin'yān s'een, caati Espíritu N'dai yen'é Ndyuūs s'née yā 'iin'yān s'een cáávā ntiin'nyu'n yen'é Ndyuūs.

¹⁷ Ní 'úú ní cáávā chí i'teenú Jesucristo, 'úú ní yeenú chí díín ntiin'nyu'n n'dai yen'é Ndyuūs. ¹⁸ Tí 'úú ní nguéé du'ū vεε nga'ná, dámaā'n chíín chí Cristo díín yā cáávā 'úú. Ní 'fíicú 'iin'yān chí nguéé Israel yā cuuvi cu'téenu yā Ndyuūs. Ní chúú idiín cáávā nduudu cuaacu chí nga'ná ní cáávā nducué'nē chí díín. ¹⁹ Ní 'úú ní ngā'n'a cuaacú tanducué'nē yen'e evangelio yen'e Cristo nducué'nē yāān taachí chó'ó ndíí yāān Jerusalén ndii yán'āa Ilírico. Ní díín ntiin'nyu'n yen'é ndúúcū poder yen'e Espíritu N'dai yen'é Ndyuūs, ndúúcū señales chí inaa'n yú ndúúcū vaadī n'giinu. ²⁰ Ní idiín ca ntiin'nyu'n caati cuuvi caa'n'mán' nduudu cuaacu chí nadanguán'āi 'iin'yān ndii nducué'nē yāān naachi 'āā cuéé 'caandivéen' yā chí duuchí Cristo, caati 'úú nguéé nen'é caa'n'mán' nduudu cuaacu yen'e Cristo naachi táámá yā 'āā candéé yā nduudu miin' ní díín yā ntiin'nyu'n yen'e Cristo. ²¹ Naati nen'é díín tan'dúúcā chí canéé nguū'n na libro yen'é Ndyuūs 'tíicā: 'Iin'yān chí 'aa cuéé ndaa tááma yā nanáán yā chí caa'n'mán' yā yen'e Cristo, 'iin'yān s'een cuuví cadíinuu'n yā yen'é yā. Ní 'iin'yān chí mar 'áámá vmné'nēe nguéé n'gi-indivéen' yā yen'e Cristo ní 'caandivéen' yā ní cuuvi tu-umicadíinuu'n yā yen'e yā.

Pablo nen'é yā ca'n'a yā na yāān Roma

²² Neené n'deeé cuuví nadacadiinúún chí nen'é chíí nanáán ndís'tií naati nguéé chíí ndāa. ²³ Naati maa'n ní 'āā ch'iinū ntiin'nyu'n yen'é na yāān s'uun. Néené n'deeé nduúyú chí nen'é ndaa n'diichí ndís'tií. ²⁴ Ní nen'é nan'á ndii yán'āa España ní taachi ca'ná cyúúní nen'é n'diichí ndís'tií ní cuneé nduucú nī 'áámá tiempo nūu'n. Ní cuayiivi chí yeenú chí canéé ndúúcū ndís'tií nen'é chí ndís'tií cunneé nī 'úú taachi nan'á ndii yāān Roma.

²⁵ Maa'n ní ca'ná na yāān Jerusalén ní ndéé ofrenda chí cunneé hermanos Israel yen'e yú chí i'téenu yā Cristo.

²⁶ Caati hermanos yen'e yú yen'e yán'āa Macedonia ndúúcū hermanos yen'e yú yen'e yán'āa Acaya maán yā nen'é yā ca'á yā ofrenda ní nadacadíinuu'n n'daaca yā taachi sta'á yā 'aama ofrenda yen'e tuumī nguaa'n yen'é yā chí dich'ó'o yā tuumi miin' yen'e hermanos yen'e yú chí snée yā na yāān Jerusalén, yen'e hermanos chí pobre yā chí nguéé véé necesidades yen'e yā. ²⁷ Ní 'tíicā díín yā naati cuaacu níin'nyú'n hermanos canéé chí cunneé yā hermanos Israel s'een chí pobre yā chí snée yā na yāān Jerusalén caati hermanos Israel s'uun ní 'āā díín yā chí hermanos chí nguéé Israel yā sta'á yā yen'e dendú'ū chí n'dai chí yen'e Espíritu N'dai yen'é Ndyuūs. Ní cáávā hermanos Israel yen'e yú 'túúcā díín yā hermanos chí nguéé Israel yā ndúúcū chí n'deeé n'dái yen'é yā canéé chí cunneé yā 'iin'yān Israel chí i'téenu yā Cristo. ²⁸ Maa'n ní taachi 'cuiinū díín asunto 'cūú ní taachi nga'á ofrenda 'cūú hermanos Israel, tuu'mi ní na'ná na yán'āa España. Ní taachi ca'ná cyúúní ní ndaa na yāān yen'é nī, chó'ó n'diichí ndís'tií. ²⁹ Ní deenú chí taachi ndaa nanáán ndís'tií seguro chí ndaa ndúúcū

tanducuéⁿē chi n'dai taavi chi véé chi yeⁿē nduudu n'dai yeⁿé Cristo.

³⁰ Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos yeⁿé di'cuiitú ndís'tiī cáávā Señor Jesucristo yeⁿe yú ní cáávā Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs chi din^eē yā s'uúúⁿ chi 'tiicá ntúūⁿ ndís'tiī caaⁿ'maⁿngua'a cá nī cáávā 'úú. Ní 'úú ngaⁿ'an-gua'á chi Ndyuūs cunnée yā 'úú. ³¹ Caaⁿ'maⁿngua'á nī chi Ndyuūs nadanguáⁿ'ai yā 'úú yeⁿe ta'a 'iīⁿ'yāⁿ Israel chi snée yā na yáⁿ'āa Judea, 'iīⁿ'yāⁿ chi nguéé i'téenu yā Cristo. Ní caaⁿ'maⁿngua'á nī chi ntiīⁿnyuⁿ chi diīⁿ cáávā hermanos chi snée yā na yāⁿ Jerusalén, Ndyuūs inee yiīnū yā ntiīⁿnyuⁿ chi diīⁿ. ³² Ní 'íicú nduuti chi Ndyuūs neⁿ'é yā, 'úú ní yeenú taachi ndaá nanáⁿ ndís'tiī ní cuntaavi'tuūnūú ndúú^cū ndís'tiī. ³³ Neⁿ'é chi Ndyuūs téé yā nducyaaca ndís'tiī vaadī 'diīⁿ chi 'cuētinéé 'diīⁿ nī. 'Tíicā.

Pablo dicho'ó yā, N'dai ndís'tiī, hermanos yeⁿé yā

16 'Úú ní ngaⁿ'á ngī ndís'tiī chi 'cuaáⁿ nī Febe chi hermana yeⁿe yú. N'daata miīⁿ dichíⁿ've yā 'iīⁿ'yāⁿ yeⁿe yáacū chi canéé na yāⁿ Cencrea. ² Ní n'daacā 'cuaáⁿ nī n'daata miīⁿ ndúú^cū chi duuchi Señor yeⁿe yú, tan'dúú^cā chi canéé chi 'cuaáⁿ nī hermanos yeⁿe yú chi i'téenu yā Cristo. Ní cunnee nī n'daata miīⁿ yeⁿe tanducuéⁿē chi neⁿ'é tá ti n'daata miīⁿ neen^e 'yaaⁿ 'iīⁿ'yāⁿ chinnee tá 'iīⁿ'yāⁿ. 'Tiicá ntúūⁿ chinnee tá 'úú.

³ Ní n'dís'tiī caaⁿ'máⁿ nī hermano Aquila ndúú^cū n'daataá Priscila chi n'daata yeⁿé yā, N'dai ndís'tiī. 'Iīⁿ'yāⁿ s'eenⁿ idiīⁿ yā ntiīⁿnyuⁿ yeⁿe Señor Jesucristo dáámá nducú. ⁴ 'Iīⁿ'yāⁿ s'eenⁿ n'geenú yā ngī cáávā 'úú ndíi chi cuuvi 'cuūvi yā cáávā chi cuuvi nadanguáⁿ'ai yā 'úú. Ní 'úú ní ca'á 'iīⁿ'yāⁿ s'eenⁿ gracias. Ní nguéé dámaāⁿ 'úú, 'tiicá ntúūⁿ diīⁿ nducyaaca hermanos yeⁿe yú chi nguéé nan'á yā yaācū yeⁿe 'iīⁿ'yāⁿ Israel s'eenⁿ. ⁵ Ní 'iīⁿ'yāⁿ yeⁿe yaācū chi nduvidaamā yā na vaacu tán'ā Priscila ndúú^cū isáⁿ'ā yeⁿé yā chi Aquila: N'dai ndís'tiī, caaⁿ'máⁿ nī. Ní Epeneto amigo chi neen^e neⁿ'é: N'dai dii, caaⁿ'máⁿ nī. Epeneto miīⁿ saⁿ'a vmnáⁿ vmnaaⁿ chí'teenu sá Cristo na yáⁿ'āa Acaya. ⁶ Ní tá María chi neen^e diīⁿ tá ntiīⁿnyuⁿ nguaaⁿ ndís'tiī: N'dai tá, caaⁿ'máⁿ nī. ⁷ Ní saⁿ'ā Andrónico ndúú^cū sán'ā Junias canée yā vácū taachi 'úú caneé vácū, ní saⁿ'ā s'eenⁿ ní n'geete nguaaⁿ 'iīⁿ'yāⁿ chi apóstoles. Ní saⁿ'ā s'eenⁿ i'téenu yā Cristo vmnaaⁿ cá nícu 'úú: N'dai ndís'tiī, caaⁿ'máⁿ nī.

⁸ Ní sán'ā Amplias chi neen^e neⁿ'é ti yeⁿe Señor saⁿ'a miīⁿ: N'dai dii, caaⁿ'máⁿ nī. ⁹ Ní saⁿ'ā Urbano chi dáámá diīⁿ sa ntiīⁿnyuⁿ yeⁿé Señor nduucú 'nū: N'dai dii, caaⁿ'máⁿ nī. Ní saⁿ'ā Estaquis chi neen^e neⁿ'é: N'dai dii, caaⁿ'máⁿ nī. ¹⁰ Ní saⁿ'ā Apeles chi neen^e ch'eenú yā chíi cáávā chi i'téenu yā Cristo: N'dai dii, caaⁿ'máⁿ nī. 'Tiicá ntúūⁿ nducyaaca 'iīⁿ'yāⁿ yeⁿe vaacu Aristóbulo: N'dai ndís'tiī, caaⁿ'máⁿ nī. ¹¹ Ní saⁿ'ā Herodión chi yeⁿe yáⁿ vaacú: N'dai dii, caaⁿ'máⁿ nī. Ní 'iīⁿ'yāⁿ chi i'téenu yā yeⁿe vaacu Narciso: N'dai ndís'tiī caaⁿ'máⁿ nī. ¹² Ní n'daataá Trifena ndúú^cū n'daataá Trifosa chi diīⁿ yā ntiīⁿnyuⁿ chi ntiīⁿnyuⁿ yeⁿe Señor: N'dai ndís'tiī caaⁿ'máⁿ nī. Ní n'daataá Pérsida, hermana yeⁿé chi neen^e neⁿ'é

chi n'dee n'dái ntiīⁿnyuⁿ diīⁿ tá yeⁿē ntiīⁿnyuⁿ yeⁿe Señor: N'dai tá, caaⁿ'maⁿ nī. ¹³ Ní saⁿ'ā Rufo, chí saⁿ'ā ch'ēete nguaaⁿ 'iīⁿ'yāⁿ chi i'téenu yā Cristo ndúú^cū ch'ēcu sa chi tan'dúú^cā ch'ēcú dendú^u: N'dai ndís'tiī, caaⁿ'maⁿ nī. ¹⁴ Ní saⁿ'ā s'eenⁿ Asíncrito ndúú^cū Flegonte ndúú^cū Hermas ndúú^cū Patrobas ndúú^cū Hermes ndúú^cū tanáⁿ'ā hermanos chi snée yā ndúú^cū yā: N'dai ndís'tiī, caaⁿ'máⁿ nī. ¹⁵ 'Tiicá ntúūⁿ saⁿ'ā Filólogo ndúú^cū n'daataá Julia ndúú^cū saⁿ'ā Nereo ndúú^cū n'daataá víi yā, ndúú^cū saⁿ'ā Olimpas ndúú^cū nducyáácá hermanos yeⁿe yú chi snée yā ndúú^cū 'iīⁿ'yāⁿ s'eenⁿ: N'dai ndís'tiī, caaⁿ'máⁿ nī.

¹⁶ Maaⁿ ní nguaaⁿ maáⁿ nī chi i'téenu nī Cristo: N'dai dii, caaⁿ'máⁿ nī, ní ca'á nī 'áámá beso 'áámá nī ndúú^cū taama ní tan'dúú^cā costumbre yeⁿé nī caati néⁿ'e nī vi't. Nducyáácá 'iīⁿ'yāⁿ yeⁿe nducyáácá yaācū: N'dai ndís'tiī ngaⁿ'a yā.

¹⁷ Maaⁿ ní di'cuiitú ndís'tiī hermanos yeⁿé chi cundée nī cuidado yeⁿé 'iīⁿ'yāⁿ chi diīⁿ 'úúví vaadi cadííⁿūuⁿ nguaaⁿ ndís'tiī. Ní diīⁿ yā chi ndís'tiī dinuuⁿndí nī. 'Iīⁿ'yāⁿ s'eenⁿ ní contra yeⁿē chí ch'ēén nī. Diví nī 'iīⁿ'yāⁿ s'eenⁿ yeⁿē nguaaⁿ ndís'tiī. ¹⁸ Caati 'iīⁿ'yāⁿ s'eenⁿ nguéé dichíⁿ've yā Señor Jesucristo yeⁿe yú ti diīⁿ yā tan'dúú^cā chí neⁿ'e yā. Ní nginnche'éi yā staava yeⁿe 'iīⁿ'yāⁿ chí ndi-icúⁿ caati ngaⁿ'á yā ndúú^cū nduudu cúuⁿnūⁿ yeⁿé yā chí cunee ngíⁿū yā. ¹⁹ Nducyáácá 'iīⁿ'yāⁿ 'āa deenú yā tan'dúú^cā chí ndís'tiī n'giiindiveén nī nduudu yeⁿé Ndyuūs ní cáávā chuū 'úú ní yeenú. Neⁿ'é chí ndís'tiī listo canee nī chí diīⁿ nī dendu^u chí n'daacā. Nguéé chí diīⁿ nī cosa chí nguéé n'daacā. ²⁰ Ní Ndyuūs chí véé nducuéⁿē vaadī 'diīⁿ nduucú yā maaⁿ nch'ēéte cuⁿ'néen yā yááⁿnguiiūuⁿ miīⁿ cuaaⁿ mááⁿ ca'á nī. Neⁿ'é chí Jesucristo téé yā nducyáácá ndís'tiī nducuéⁿē vaadi n'dai yeⁿé yā.

²¹ Saⁿ'ā Timoteo chí dáámá idiīⁿ sa ntiīⁿnyuⁿ nduucú ndúú^cū sán'ā Lucio ndúú^cū sán'ā Jasón ndúú^cū sán'ā Sosípater chí sán'ā s'eenⁿ yeⁿe yáⁿ vaacú: N'dai ndís'tiī, ngaⁿ'á yā.

²² Ní 'úú, sán'ā chí nguuvi Tercio chí dinguúⁿ carta 'cū cáávā Pablo: N'dai ndís'tiī, ngaⁿ'á ti yeⁿé Cristo s'uúúⁿ.

²³ Ní 'tiicá ntúūⁿ saⁿ'ā Gayo: N'dai ndís'tiī, ngaⁿ'a sa. 'Úú ní canee na vaacu sa ní nduvidaamā yā 'iīⁿ'yāⁿ yeⁿe yaācū na vaacu sa. Ní sán'ā Erasto ntúūⁿ chí sán'ā tesorero yeⁿe yáⁿ 'cū, ndúú^cū hermano Cuarto: N'dai ndís'tiī, ngaⁿ'a yā.

²⁴ Neⁿ'é chí Señor Jesucristo yeⁿe yú di'viicú yā nducyaaca ndís'tiī. 'Tíicā.

'Cuíⁿū carta 'cū ndúú^cū chí dich'ēete yú Ndyuūs

²⁵ Maaⁿ ní dich'ēete yú Ndyuūs. Ndyuūs cuuvi diīⁿ cá yā chí díⁿtū canee di ndúú^cū chí i'téenu di tan'dúú^cā chí 'úú caⁿ'á nduudu cuaacu chí Cristo nadanguáⁿ'ai yā ndís'tiī. Ní chí'cúeén ndís'tiī yeⁿe evangelio chí nduudu ngai yeⁿe Cristo. Chuū chí ngaⁿ'á ní chíⁿ chí Ndyuūs snúúⁿ n'de'éi yā ndii tiempo vmnáⁿ vmnaaⁿ chí canee iⁿ'yeenⁿdí ní Ndyuūs chíⁿ'í yā 'úú nduudu yeⁿe Cristo.

²⁶ Ní maaⁿ ní deenu yú chuū cáávā chi profetas dingúuⁿ yā na libro yeⁿ'é Ndyuūs yeⁿ'é chuū. Ní diíⁿ yā tan'dúúcā Ndyuūs ngaⁿ'a yā yeⁿ'e chuū. Ní Ndyuūs cuéⁿ'é daāⁿmaⁿ caneé yā. Ní maaⁿ ní Ndyuūs ch'iⁿ'í yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Cristo nanááⁿ 'iⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndu-

cuéⁿ'ē naciones cáávā chi 'caandiveénⁿ yā ní cu'téénu yā.

²⁷ Cuéⁿ'é daāⁿmaⁿ canee chi dich'εεε yú Ndyuūs chi 'aama n'dyáⁿ'ā Ndyuūs chi deenú yā tanducuén^{'ē} den-du'ū. Ní diiⁿ yú 'tíicā cáávā Jesucristo Señor yeⁿ'e yú. 'Tíicā diiⁿ yú.

1 CORINTIOS

Pablo idinguún yā carta 'cūū yen'e 'iinyān yen'e yaacū na yāān Corinto

1 'Úú Pablo 'úú. Dendyuūs yaa'ví yā 'úú chi cuuvi apóstol yen'e Jesucristo tan'dúúcā chi Ndyuūs nen'é yā. 'Úú ndúúcū hermano Sóstenes yaa'ví 'nū ndís'tiī. ² 'Úú idinguún carta 'cūū yen'e 'iinyān chi i'téenu yā Ndyuūs, 'iinyān chi snée yā na yāān Corinto. 'Iinyān s'een, Ndyuūs yaa'ví yā 'iinyān chi cuuvi yen'é yā 'iinyān s'een ti yen'e Cristo Jesús. Idinguún dendu'ū yen'e nducyaaca 'iinyān yen'e nducyáácá yāān, 'iinyān s'een chi nga'angua'á yā ndúúcū Señor Jesucristo. Señor Jesucristo miiñ 'iivú Ndyuūs yen'é yā ndúúcū s'uūūn. ³ Ndyuūs Chiida yú ndúúcū Señor Jesucristo cuuvi tée yā s'uūúñ cosa chí n'dáácā n'dai yen'é yā, ní 'íicú cunée vaadī 'diíñ yen'é yā na staava yen'e yú.

Pablo caa'n'mañ yā gracias Ndyuūs caava chi Ndyuūs dateé yā 'iinyān

⁴ Cueñé daān'mañ nga'n'á gracias Ndyuūs cáávā cosa chi n'daacā n'dai yen'é Ndyuūs chi dátee yā s'uūúñ chi yen'e Jesucristo. ⁵ Dendyuūs dateé yā tanducuéñ'e dendu'ū chi véé yen'é yā ti maañ ní ndís'tiī ní yen'e Cristo ndís'tiī. Ní Ndyuūs chinnee yā ndís'tiī chi caa'n'mañ nī nduudu yen'é yā, ní teé yā ndís'tiī vaadī deenu. ⁶ 'Tíicā chiiñ chí 'úú nga'n'á nduudu cuaacu miiñ yen'e Jesucristo miiñ. Ní ndís'tiī n'giindiveéñ nī ní diíñ nī 'tíicā, ní ch'iñ'í nī chí nduudu miiñ chí cuaacu. ⁷ Ní cuuvi yen'é nī nducuéñ'e chí dateé Ndyuūs, ní ndís'tiī nguéeé diíñ faltar mar 'áámá. Neñé chí ndís'tiī 'cuētinéé ngiinu nī Señor Jesucristo yen'e yú chí ndaa yā taama vñnéñ'e. ⁸ Ní Cristo miiñ ní tée yā fuerzas ndís'tiī, ní 'cuētinéé nī n'daacā ndíí nguuvi chí Jesucristo ndaa ntuúñ yā. Ní nguéeé véé nuuñndi yen'é nī nguuvi chí ndaa Señor Jesucristo yen'e yú. ⁹ Ndyuūs ní diíñ yā chí ca'n'a yā chí diíñ yā. Ní yaa'ví yā ndís'tiī chí 'cuētinéé nī ndúúcū daiyá yā chí Señor Jesucristo yen'e yú.

Véé divisiones nguaañ 'iinyān chí ca'n'á yā na yáacū

¹⁰ Ndís'tiī hermanos yen'é, 'úú ngiicá ndís'tiī cáávā chí duuchi Señor Jesucristo yen'e yú chí 'cuētinéé ngiínú nī, ní nguéeé véé divisiones nguaañ ndís'tiī. N'dáácā n'dai 'cuētinéé nī ní daama daamá nī ndúúcū 'aama vaanicaadiñuñ yen'e ndís'tiī chí n'daacā ndúúcū tanducuéñ'e chí diíñ nī. ¹¹ N'duuví 'iinyān yen'e familia yen'e n'daataá Cloé yaa'ví yā 'úú yen'e ndís'tiī hermanos yen'é. Ní nga'n'á yā chí ndís'tiī n'gēecu cheendí nī. ¹² Chuū chí yen'e chí caa'n'mañ. 'Áámá 'áámá ndís'tiī nga'n'á nī yen'e

'áámá sa'n'á 'tíicā. 'Áámá yā ní nga'n'a yā: 'Úú yen'e sa'n'a Pablo; taamá yā ní nga'n'a yā: 'Úú yen'e sa'n'a Apolos; taamá yā ní nga'n'a yā: 'Úú yen'e sa'n'a Pedro; taamá yā ní nga'n'a yā: 'Úú yen'e Cristo. ¹³ ¿'Áá cuaacu chí Cristo yen'e yú chí 'yaañ yā? Nguéeé 'tíicā. ¿'Áá ca'heeñngá'āa Pablo cáávā nuuñndi yen'e ndís'tiī? Nguéeé. ¿'Áá cheedinuñuñ nī ndúúcū chí duuchi Pablo? Nguéeé 'tíicā. ¹⁴ 'Úú ca'n'a: Gracias Dendyuūs, ti 'úú chí Pablo, nguéeé cheedinuñuñ mar 'áámá ndís'tiī. Dámaāñ cheedinuñuñ sa'n'á Crispo ndúúcū sa'n'á Gayo. ¹⁵ Maañ ní mar 'áámá ndís'tiī nguéeé cuuvi caa'n'mañ nī chí ndeedinuñuñ ndúúcū chí duuchi. ¹⁶ Cheedinuñuñ ntuúñ 'iinyān yen'e familia yen'e sa'n'á Estéfanos. Ní yen'e taná'n'á 'iinyān 'úú nguéeé deenú chí ndeedinuñuñ du'ū ca táámá 'iinyān. ¹⁷ Cristo nguéeé dichó'o yā 'úú chí cae'dínuñuñ 'iinyān caati dichó'o yā 'úú chí caa'n'mañ nduudu yen'e evangelio chí nduudu ngai yen'e Cristo. 'Úú nguéeé caa'n'mañ ndúúcū nduudu deenu yen'e sa'n'á yen'e iñ'yeendí 'cūū, ní 'iicu nducuéñ'e chí nga'n'á ní yen'e poder yen'e Cristo chí ch'tiī yā na cruz.

Cristo miiñ ní poder yen'e Ndyuūs ndúúcū vaadī deenu

¹⁸ 'Úú deenú chí taachi 'iinyān chí nguéeé deenú yā du'ū chí Cristo miiñ ní n'giindiveéñ yā nduudu yen'e cruz, 'iinyān miiñ nacadiñuñ yā chí 'áámá cosa chí duuchi. S'uūúñ chí nangua'n'āi yú, deenu yú chí Ndyuūs ch'iñ'í yā poder yen'é yā cucáávā nduudu yen'é yā. ¹⁹ Naati canée nguūñ na libro yen'é Ndyuūs ndíí vñnaañ chí nga'n'a 'tíicā:

'Úú dituúví vaadī deenu yen'e 'iinyān chí deenu, ní idiíñ chí nguéeé dichí'vē nduudu yen'e 'iinyān chí deenu taavi.

²⁰ ¿De'ē dichí'vē vaadī deenu yen'e 'iinyān chí deenu? ¿De'ē dichí'vē vaadī deenu yen'e maestro chí deenu taavi? ¿De'ē dichí'vē vaadī deenu yen'e 'iinyān chí deenu taavi ní caa'n'mañ yā ndúúcū compañeros yen'é yā yen'e cosas chí véé iñ'yeendí 'cūū? Ndyuūs ch'iñ'í yā chí vaadī deenu yen'e iñ'yeendí 'cūū ni dúú'vī vεε ní nguéeé de'ē vεε. ²¹ 'Iinyān yen'e iñ'yeendí 'cūū nguéeé cuuvi n'diichí yā Dendyuūs cucáávā vaadī deenu yen'e iñ'yeendí 'cūū.

Ndyuūs canee yiínú yā ní nadangua'n'ái yā 'iinyān chí i'téenu yā nduudu cuaacu yen'é yā, naati taná'n'á 'iinyān yen'e iñ'yeendí 'cūū nga'n'á yā chí nduudu cuaacu miiñ ní tan'dúúcā 'áámá cosa chí duuchi.

²² 'Iinyān Israel s'een chí judíos ngiicá yā señales Ndyuūs ní 'iicu 'iinyān griegos ní in'nuuñ cá yā vaadī deenu yen'e iñ'yeendí 'cūū. ²³ S'uūúñ ní ca'cueñ yú yen'e Cristo chí ca'neéñnga'āa na cruz cáávā nuuñndi yen'e nducyáácá 'iinyān. 'Iinyān Israel s'een nguéeé nen'e caan-

diveén yā nduudú 'cūū, ní taná'ā 'iinyān sta'á yā nduudú 'cūū tan'dúúcā 'áámá cosa chí duuchi. ²⁴ Nduuti chí 'iinyān Israel s'een o nduuti chí 'iinyān griegos, Ndyuūs yaa'ví yā 'iinyān s'een chí cuuvi yen'é yā 'iinyān. Cristo ní poder yen'é Ndyuūs ní Cristo miiñ vaadī deenu yen'é Ndyuūs cucááva nducyaaca 'iinyān. ²⁵ Nduudu yen'é Ndyuūs chí 'iinyān ngan'á yā chí cosa chí duuchi, nduudu miiñ nduudu déénú ca nguéé tí nduudu yen'e sa'ā yen'e in'yee'ndí 'cūū. Ní cosa chí sta'á yā tan'dúúcā chí duuvā yen'é Dendyuūs chí'ín chí ditiñú ca, nguéé ti yen'e 'iinyān yen'e in'yee'ndí 'cūū. ²⁶ Ndis'tiñ hermanos yen'é, nadacadiinúñ nī yen'ē maán nī. Nguéé 'yaañ ndis'tiñ 'iinyān chí deenu taavi, nguéé 'yaañ ndis'tiñ 'iinyān ndí'í tiñ, ndí'í nguéé 'yaañ ndis'tiñ 'iinyān 'cuiica. ²⁷ Ndyuūs ndeévé yā 'iinyān chí nguéé deenu taavi yā ní 'í'ícú 'iinyān chí deenu taavi yā cuuvi 'cuiināan yā. Ní Ndyuūs ndeévé yā 'iinyān yen'ē in'yee'ndí 'cūū chí xéé duu'vī fuerzas yen'é yā ní 'í'ícú 'iinyān chí xéé fuerza yen'é yā cuuvi 'cuiināan yā. ²⁸ Ndyuūs ndeévé yā 'iinyān chí nguéé du'ū xéé nanáán 'iinyān yen'ē in'yee'ndí 'cūū ní ndeévé yā 'iinyān chí nguéé inuunndi ní ya'ai 'iinú yā 'iinyān. Ní 'iicu Ndyuūs diñ yā chí nguéé de'ē xéé cosa chí ch'εεte chí 'iinyān yen'ē in'yee'ndí 'cūū diñ yā. ²⁹ 'Tíicā Ndyuūs idiñ yā ti mar 'áámá 'iinyān nguéé cuuvi dich'εεté yā 'iinyān nanáán Dendyuūs. ³⁰ 'Tíicā Dendyuūs maán yā teé yā vida cuen'e daāman yen'e ndis'tiñ tí i'teenú nī Cristo Jesús. Ndyuūs dichó'o yā Jesucristo in'yee'ndí 'cūū chí cuuvi deenu yú nducuen'e cáávā Cristo. Ní cáávā Cristo miiñ nguéé nuu'ndi yen'ē yú nanáán Ndyuūs ti Cristo miiñ chí'í yā na cruz cucáávā nuu'ndi yen'ē nducyaaca 'iinyān, ní 'iicu s'uūuñ chí cuuvi yen'é yā s'uūuñ. ³¹ Cáávā chuū canéé nguūñ na libro yen'é Ndyuūs ndí'í vmnaañ 'tíicā: 'Iinyān chí ngan'a chí idich'εεté maán yā 'iinyān, nguéé n'daacā idiñ yā. Dámaañ canéé chí dich'εεté yā 'iivú Ndyuūs.

Ngan'a yā chí Cristo ca'néé'ngan'á yā

2 Ndis'tiñ hermanos yen'é, taachí ndāa ní canéé ndúúcu nī 'tíicā can'á nduudu cuaacu yen'é Dendyuūs. Nguéé can'á nduudu miiñ ndúúcu núú'mán vadicadiinúñ yen'e vaadī deenu. ² 'Tíicā ngan'á, ti nguéé nen'é caān'mañ táámá cosa nanáán ndis'tiñ, dámaañ nen'é caān'mañ yen'ē Jesucristo chí ca'néé'ngan'á yā. ³ Taachi canéé ndúúcu ndis'tiñ ndii cuūñú 'úú; ní 'va'ā 'úú; ní nééné in'duuví vaa. ⁴ Nguéé ngan'á nduudu miiñ ndúúcu vaadī deenu chí cadiiñuñ 'iinyān yen'ē in'yee'ndí 'cūū, naati ngan'á nduudu cuaacu miiñ ndúúcu nduudu chí nguéé ngiñ'ti. Ngan'á chí'ín chí Espíritu N'dai yen'é Ndyuūs chí'ín yā 'úú ndúúcu poder yen'é yā chí nduudu cuaacu miiñ ní yen'e Dendyuūs. Ní'ícú 'iinyān cuuvi deenú yā chí nduudu cuaacu miiñ ní nduudu yen'é Dendyuūs. ⁵ 'Tíicā ngan'á ti chí'ín chí i'teenú yú nguéé chíicā na vaan'icadiinúñ yen'e 'iinyān yen'ē in'yee'ndí 'cūū ti yen'ē poder yen'é Dendyuūs.

Dendyuūs diñ yā chí deenu 'iinyān cucáávā Espíritu N'dai yen'e yā

⁶ Taachi canéé 'nū nguaañ 'iinyān chí i'teenú yā Dendyuūs ní 'áámá canéé yā ndúúcu Dendyuūs, tuu'mi ní ngan'á 'nū ndúúcu nduudu ngiñ'ti yen'e vaan'icadiinúñ. Nguéé ti vaadī deenu chí nadacadiinúñ 'iinyān yen'ē in'yee'ndí 'cūū, 'iinyān chí nguéé i'téenu yā Dendyuūs yen'ē yú. Ndí'í nguéé ti yen'é sa'ā chí ndii tíñ yen'ē in'yee'ndí 'cūū chí chó'oo poder yen'e yā. ⁷ Naati ngan'á 'nū vaadī déenu yen'é Dendyuūs. Ní nguéé deenú 'iinyān yen'ē in'yee'ndí 'cūū vaadī deenu miiñ, ti Ndyuūs can'a yā vaadī deenú 'cūū chí yen'e maán yā vmnáán vmnaañ chí din'dái yā in'yee'ndí 'cūū, ní 'iicu cuuvi nadinguán'ai yā s'uūúñ. ⁸ Mar 'áámá 'iinyān n'gεεte yen'ē in'yee'ndí 'cūū déenú yā yen'e vaadī deenú 'cūū, ti nduuti chí déenu yā, tuu'mi ní nguéé s'neen'ngan'á yā Señor Jesucristo chí chíca yā yen'ē va'ai chεεti nguūvī. ⁹ Canéé nguūñ ndii cuáán vmnaañ ná libro yen'é Ndyuūs 'tíicā:

Nducuen'ē chí din'dái Dendyuūs ní yen'é 'iinyān chí i'teenú 'iivú Ndyuūs, taná'ā 'iinyān yen'ē in'yee'ndí 'cūū nguéé n'diichí yā Jesucristo, ndí'í nguéé n'giindiveén yā yen'é yā, ndí'í nguéé nadicadiinúñ yā yen'e dendu'ū chuū na staava yen'e yā.

¹⁰ Ndyuūs chí'ín yā nducuen'ē s'uūúñ cucaavā Espíritu N'dai yen'é yā. Espíritu N'dai yen'é Dendyuūs ní deenú yā nducuen'ē, ní deenú yā nducuen'ē vaadī deenu yen'é Ndyuūs. ¹¹ ¿Du'ú 'iinyān cuuvi deenú yā chí nadacadiinúñ taama 'iinyān? Dámaañ espíritu yen'e maán yā deenu chí maán yā nadacadiinúñ yā. 'Tíicā ntúñ mar 'áámá 'iinyān nguéé cádiñuñ yā chí Ndyuūs nadicadiinúñ yā, ti dámaañ Espíritu N'dai yen'é Dendyuūs deenu yā yen'é Dendyuūs. ¹² S'uūúñ ní nguéé sta'á yú espíritu chí yen'ē in'yee'ndí ti sta'á yú Espíritu N'dai chí cuchí'í yen'é Ndyuūs. Maañ ní cuuvi deenu yú nducuen'ē chí n'daacā n'dai ti Ndyuūs teé yā s'uūúñ Espíritu N'dai yen'é yā. ¹³ Ngan'a ntúñ yú yen'e nducuen'ē chuū. Nguéé ngan'a yú ndúúcu nduudu chí ngi'cuen' 'iinyān yen'e in'yee'ndí 'cūū. Espíritu N'dai yen'é Ndyuūs ca'cuen' yā nducyaaca 'iinyān chí canee ndúúcu Espíritu N'dai miiñ.

¹⁴ 'Iinyān chí nguéé i'téenu yā Jesucristo yen'ē yú nguéé ituumicadiinúñ yā dendu'ū chí yen'ē Espíritu N'dai yen'é Dendyuūs, ti sta'á yā nduudu miiñ tan'dúúcā 'áámá cosa chí duuchi. Ní nguéé cuuvi tuumicadiinúñ yā nduudu miiñ ti canéé chí cadiiñúñ yā nduudu miiñ cáávā Espíritu N'dai yen'é Dendyuūs. ¹⁵ 'Iinyān chí canéé ndúúcu Espíritu N'dai yen'é Dendyuūs n'diichí yā tanducuen'ē dendu'ū, naati 'iinyān chí nguéé i'téenu yā Jesucristo nguéé cuuvi tuumicadiinúñ yā táácā idiñ 'iinyān chí canee ndúúcu Espíritu N'dai yen'é Dendyuūs.

¹⁶ Canéé nguūñ na libro yen'é Ndyuūs ndí'í vmnaañ chí ngan'a tíicā: 'Iinyān chí nguéé i'téenu yā Jesucristo, ¿táácā cuuvi deenú yā chí nadacadiinúñ 'iivú Ndyuūs? ¿Du'ú 'iinyān cuuvi ca'cuen' yā Ndyuūs? S'uūúñ chí canee yú ndúúcu Espíritu N'dai yen'é Dendyuūs snee yú ndúúcu vaan'icadiinúñ yen'é Cristo chí 'iivú Ndyuūs yen'ē yú.

S'uūúⁿ ní compañeros yeⁿé yú vi^l ní diiⁿ yú ntiⁿnyuⁿ yeⁿé Dendyuūs

3 Ndís'tiī hermanos yeⁿé, nguéé cuuvi caaⁿmán ndúúcu ndís'tiī tan'dúúca chí ndís'tiī ní 'iⁿyāⁿ chí 'áamá canéé ndúúcu Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs, ní 'iⁿyāⁿ chí n'giindiveén yā yeⁿe yā. Naati caⁿ'á nduucú nī tan'dúúca chí ndís'tiī daiya yeⁿé Ndyuūs ndís'tiī, tan'dúúca chí ndís'tiī 'iⁿyāⁿ chí caama i'téenu yā Cristo ndís'tiī. ²Tan'dúúca da'caiyāa chí ngi'í leche ti 'áá cuéé cuuvi che'é yā, 'tiícā ntúūⁿ ndís'tiī. Ca'cueén ndís'tiī ndúúcu dendu'ū nduudu chí nguéé ngiⁿti, tí nguéé díiⁿ nī tan'dúúca chí ngaⁿ'a Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs. ³Naati tan'dúúca 'iⁿyāⁿ yeⁿé iⁿ'yeendí 'cūú díiⁿ yā chí neⁿ'e maán yā, 'tíicā idiíⁿ nī. Ndís'tiī ní 'téé ní nguⁿ'u nī ní nguéé nduuidaamá nī. Nguéé idiíⁿ n'daacá nī tan'dúúca 'iⁿyāⁿ chí i'téenu yā 'iivú Ndyuūs chí idiíⁿ yā, ti idiíⁿ nī tan'dúúca 'iⁿyāⁿ chí nguéé i'teenú yā 'iivú Ndyuūs chí idiíⁿ yā 'tíicā, ní idiíⁿ 'tíicā nī. ⁴Caati náⁿ'á ndís'tiī ngaⁿ'á nī: 'Úú ní i'teenú tan'dúúca chí ngaⁿ'a Pablo, ní táamá nī ngaⁿ'a nī: 'Úú i'teenú tan'dúúca chí ngaⁿ'a saⁿ'a Apolos. ¿'Áá nguéé ngaⁿ'á nī tan'dúúca chí caⁿ'a nī tiempo chí 'áá ch'ó'óo taachi 'áá cuéé cu'téenu nī Jesucristo? ⁵¿Du'ú saⁿ'a Pablo 'úú? ¿Du'ú saⁿ'a Apolos miiⁿ? ¿'Áá nguéé nús'uu 'iⁿyāⁿ chí dichí'vē Dendyuūs? Ngaⁿ'á 'nū nduudu chí ch'iⁿ'i Dendyuūs nús'uu ní ndís'tiī ní i'teenú nī. ⁶'Úú ngaⁿ'á nduudu yeⁿ'é Dendyuūs nanááⁿ ndís'tiī ní díiⁿ tan'dúúca chí chíiⁿú ndaata na staava yeⁿ'é nī. Sáⁿ'ā Apolos miiⁿ canee sa ndúúcu nī ní ngi'cueeⁿ sá ndís'tiī ní diiⁿ sa tan'dúúca chí ch'iⁿ'yú sa ndaata miiⁿ. Dendyuūs díiⁿ yā chí 'cuiita ndaata miiⁿ. ⁷Cáávā chuū 'iⁿyāⁿ chí ngaⁿ'a nduudu yeⁿ'é Dendyuūs o 'iⁿyāⁿ chí ca'cueeⁿ nduudu miiⁿ nguéé ch'εεté yā. Dámaaⁿ Ndyuūs chí 'cuiitá yā nduudu miiⁿ ní ch'εεte cá yā. ⁸'Iⁿyāⁿ chí caaⁿ'mán yā nduudu miiⁿ ní 'iⁿyāⁿ chí ca'cueeⁿ yā nduudu miiⁿ, 'áá daamá nūūⁿ díiⁿ yā ntiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs. Ndyuūs ca'á yā 'iⁿyāⁿ miiⁿ chíiⁿ chí cuuvi yeⁿ'é yā caavā ntiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yā chí díiⁿ yā. ⁹Nús'uu ní daama dáamá nuūⁿ idiíⁿ 'nū ntiⁿnyuⁿ ndúúcu Dendyuūs. Ndís'tiī ní tan'dúúca 'áámá campo yeⁿ'é Ndyuūs chí Ndyuūs chidi'cuiitá yā 'tíicā ndís'tiī. Tan'dúúca 'áámá va'ai chí idin'dai Dendyuūs, 'tíicā ndís'tiī. ¹⁰Ndyuūs teé yā 'úú vaadī deenū yeⁿ'é yā ní tan'dúúca 'áámá saⁿ'á deenu din'dai sa cimientu yeⁿ'e va'ai, 'tíicā 'úú. 'Úú ngaⁿ'á nduudu cuaacu chí tan'dúúca cimientu miiⁿ chí din'dai sa. Táamá 'iⁿyāⁿ 'iicandí yā ndúúcu va'ai miiⁿ. Ca'áámá ca'aama 'iⁿyāⁿ chí 'iicandí yā ndúúcu canéé chí 'iicandí yā ndúúcu va'āi ndúúcu cuidado. ¹¹Mar 'áámá 'iⁿyāⁿ nguéé cuuvi cu'neeⁿ yā táamá cimientu chí n'daaⁿ yeⁿ'é chí 'úú chí'neéⁿ, ti tuūú yeⁿ'é cimientu miiⁿ ní Jesucristo. ¹²'Iⁿyāⁿ s'eeⁿ chí 'iicandí yā vmnaaⁿ cimientu miiⁿ ndúúcu 'díi'nguuaaⁿ, o ndúúcu 'díi'ngueeⁿ, o ndúúcu tuūu ndεε cheeⁿ, o ndúúcu yáⁿ'á, o ndúúcu yaāta o ndúúcu 'í'voōo canéé chí cadiinúúⁿ yā, ti chuū chí ngaⁿ'á. ¹³Nguvi chí Jesucristo díiⁿ yā juzgar ntiⁿnyuⁿ yeⁿ'e ca'áámá ca'áámá 'iⁿyāⁿ, ní 'íicú 'iⁿyāⁿ cádíiⁿnuⁿ yā dε'ε ntiⁿnyuⁿ chíiⁿ yeⁿ'é 'áámá 'áámá yā. Ntiⁿnyuⁿ

miiⁿ ní canéé chí cho'ōo naavtaⁿ'ā ngiichí yaⁿ'ā ní deenú yā 'iⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ntiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā. ¹⁴Nduutí chí cunee ntiⁿnyuⁿ yeⁿ'e 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí 'iicandí yā vmnaaⁿ cimientu miiⁿ, ntiⁿnyuⁿ chí 'áá ch'ó'óo naavtaⁿ'ā ngiichi yaⁿ'ā ní ngueε chíiⁿchi, tuu'mi ní 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ véé chí cuuvi yeⁿ'e yā. ¹⁵Ndúúti chí cuucu ntiⁿnyuⁿ chí 'iicandí yā ndúúcu yaⁿ'ā, tuu'mi ní d'i'cuiinú ntiⁿnyuⁿ miiⁿ. 'Iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nanguáⁿ'ai yā tan'dúúca 'iⁿ'yāⁿ chí chéenu yā yeⁿ'e va'ai yeⁿ'e yā taachí ngiichi va'ai yeⁿ'é yā.

¹⁶¿'Áá nguéé déénú ndís'tiī chí i'teenú nī Jesucristo chí cuerpo yeⁿ'e nī ní yaacū yeⁿ'e Dendyuūs, ní canéé Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs ndúúcu ndís'tiī? ¹⁷Ndúúti chí 'áámá 'iⁿ'yāⁿ dítuuví yā yaacū yeⁿ'é Ndyuūs, Ndyuūs ní d'i'cuiinú yā 'iⁿ'yāⁿ miiⁿ. Yaacū yeⁿ'é Ndyuūs ní dεεve. Ndís'tiī ní yaacū yeⁿ'é Ndyuūs ndís'tiī.

¹⁸Mar 'áámá nī ní nguéé nginncue'éi maán nī ndís'tiī. Taachi 'aamá ndís'tiī nadacadiinuⁿ nī chí nge'e taaví nī yeⁿ'é vaadī deenu yeⁿ'e iⁿ'yeendí 'cūú, tuu'mi ní canee cuuⁿmíⁿ chí díiⁿ nī tan'duucá 'áámá 'iⁿ'yāⁿ chí nguéé deenu. Ní cuuvi ndaācā vaadī deenu yeⁿ'é nī chí yeⁿ'é Dendyuūs. ¹⁹Vaadī déenu yeⁿ'é 'iⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeendí 'cūú tan'dúúca 'áámá cosa chí duuchi nanááⁿ Ndyuūs. 'Áá canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs ndíi vmnaaⁿ 'tíicā: Ndyuūs díiⁿ yā chí vaadī deenu yeⁿ'é 'iⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeendí 'cūú díiⁿ chí 'cuuvi 'iⁿ'yāⁿ ní 'iⁿ'yāⁿ miiⁿ canee yā tan'dúúca chí cundaí yā na trampa yeⁿ'e maán yā. ²⁰Canéé nguūⁿ ntuuⁿ táamá chí 'tuucā: 'Iivú Ndyuūs déenu yā vaanacadiinūⁿ yeⁿ'é 'iⁿ'yāⁿ chí deenu yeⁿ'é iⁿ'yeendí 'cūú. Nguéé dε'ε véε dichí'vē chí nadacadiinūⁿ 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. ²¹Mar 'áámá 'iⁿ'yāⁿ nguéé cuuvi caaⁿ'mán yā chí dich'εεté yā saⁿ'á iⁿ'yeendí 'cūú. Tanducuéⁿē dendu'ū ní yeⁿ'e ndís'tiī. ²²Nduuti chí 'úú chí Pablo, o saⁿ'á Apolos, o saⁿ'á Pedro, o nduuti chí yeⁿ'é iⁿ'yeendí, o yeⁿ'e vida yeⁿ'é yú, o yeⁿ'e vaadī n'gii, o yeⁿ'e cosa chí 'áá véε o yeⁿ'e dendu'ū chí caama cuchí, tanducuéⁿē chuū ní yeⁿ'e ndís'tiī. ²³Ní ndís'tiī ní yeⁿ'e Cristo ndís'tiī. Ní Cristo miiⁿ ní yeⁿ'e Dendyuūs chí cán-duuchi yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

Ntiⁿnyuⁿ yeⁿ'e apóstoles

4 Ndís'tiī ní didúúché nī nús'uu tan'dúúca 'iⁿ'yāⁿ chí idiíⁿ ntiⁿnyuⁿ yā yeⁿ'e Jesucristo. Nús'uu ní ngaⁿ'á 'nū nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs nanaaⁿ ndís'tiī. Vmnaáⁿ vmnaaⁿ ní nguéé chí cadíiⁿnuⁿ nī naati maaⁿ ní cádiⁿnuⁿ nī nduudu cuaacu miiⁿ. ²'Iⁿ'yāⁿ chí díiⁿ ntiⁿnyuⁿ yeⁿ'e 'iivú Ndyuūs canee cuuⁿmíⁿ chí díiⁿ yā cumplir tanducuéⁿē chí caaⁿ'maⁿ Ndyuūs yeⁿ'e ntiⁿnyuⁿ chí díiⁿ yā. ³Nguéé dε'ε véε tuneé 'úú nduuti chí 'iⁿ'yāⁿ díiⁿ yā juzgar 'úú, o nduutí chí ndís'tiī, o táamá 'iⁿ'yāⁿ o 'úú maán n'diichí nuuⁿndi yeⁿ'é. ⁴'Áará chí staava yeⁿ'é ngéé díiⁿ condenar 'úú cáávā chíiⁿ chí díiⁿ, 'úú nguéé cuuvi caaⁿ'mán chí nguéé nuuⁿndi yeⁿ'é. Dámaāⁿ Señor Jesucristo díiⁿ yā juzgar 'úú, ní caaⁿ'mán yā nuuⁿndi yeⁿ'é. ⁵Ndís'tiī nguéé díiⁿ nī juzgar 'iⁿ'yāⁿ. Taachí ndáá Señor Jesucristo yeⁿ'é yú taama vmnéⁿēe tuu'mi 'cuuⁿmíⁿ yā tanducuéⁿē chí cadiinuuⁿ yú 'aama 'aama yú ndii na staava yeⁿ'é yú. Tiempo miiⁿ ní 'iivú

Ndyuūs tée yā s'uuúⁿ chi cuuvi ye'n'ē yú caavā ntiinyuⁿ chí díiⁿ yú.

⁶ 'Úú ngaⁿ'á ye'n'ē chi 'úú ndúú^c saⁿ'ā Apolos díiⁿ 'nū. Ní 'íicú ndís'tiī cuuvi 'cueéⁿ nī tan'dúú^c chí cuuvi díiⁿ nī tan'dúú^c chí canéé nguūⁿ ndíí vmnaaⁿ na libro ye'n'e Ndyuūs. Ndís'tiī nguéé n'diichi nī 'iinyāⁿ. Ní nguéé caaⁿ'máⁿ nī chí 'áámá 'iinyāⁿ chí ch'ēete ca yā nguéé ti táámá yā. ⁷ ¿D'ē'ē cuuvi chí ngaⁿ'a nī chí naⁿ'a 'iinyāⁿ chí ch'ēete yā? ¿'Áá nguéé tee Ndyuūs tanducuéⁿ'ē chí v'ē ye'n'ē nī? ¿D'ē'ē cuuvi chí ngaⁿ'a nī chí tanducuéⁿ'ē chí v'ē chí ye'n'ē nī ní maáⁿ nī sta'á nī, ní nguéé díiⁿ nī cuen- ta ye'n'ē chíiⁿ chí tee Ndyuūs ndís'tiī?

⁸ Ndís'tiī ní nadacádíinuⁿ nī chí deenú nī nducuéⁿ'ē chí ye'n'e nduudu ye'n'e Dendyuūs. Ní díiⁿ nī tan'dúú^c 'iinyāⁿ chí 'cuiica. Taachi nguéé ch'ēetineé 'nū ndúú^c ndís'tiī, tuu'mi ní ndís'tiī díiⁿ nī tan'dúú^c chí reyes nduuti chí ndaa tiempo chí ndís'tiī caaⁿ'máⁿ nī ntiinyuⁿ ti rey ndís'tiī, tuu'mi ní nús'uu caaⁿ'maⁿ nti- iinyuⁿ 'nū nduucú nī. ⁹ Tan'dúú^c chí 'úú nadacá- inúúⁿ, nús'uu chí apóstoles ní candéé 'nū nduudu ye'n'e Ndyuūs. Ndyuūs s'neéⁿ yā nus'úú lugar chí ndii na n'gíiⁿú ye'n'e fila. Ní nús'uu canéé 'nū tan'dúú^c 'iinyāⁿ chí niiⁿnuúⁿ cánee nguuvi chí 'cuūvi yā, ní niiⁿnuúⁿ canéé nguuvi chí ch'iinyāⁿ yā nús'uu. 'Tíicā snéé nús'uu. 'Iiinyāⁿ ye'n'e in'yeendí 'cūū ndúú^c ángeles ye'n'e nanguuvi n'gíiⁿú yā nús'uu. ¹⁰ 'Iiinyāⁿ ye'n'e in'yeendí 'cūū ngaⁿ'á yā chí nús'uu tonto 'nū ti neⁿ'é 'nū Cristo, naati ngaⁿ'á yā ti ndís'tiī ní saⁿ'ā deenu ndís'tiī. Ngaⁿ'á yā ti nús'uu ní 'va'á 'nū naati ndís'tiī ní ditiinú nī. Ngaⁿ'á yā chí nús'uu ní nguéé n'dááca 'nū naati ndís'tiī ní n'dááca nī. ¹¹ Ndií nguuvi miiⁿ ní cuiicu 'nū ní yaaca 'nū va. Ní 'āā ntéé n'deeé catécai 'nū chí n'daacā. Ní 'iiche ye'n'ē 'nū. Ní 'iinyāⁿ ch'eⁿ'é yā nús'uu. Ní díiⁿ yā chí chéénú 'nū ndii míiⁿ ní ndii 'múúⁿ ní nguéé vaacu 'nū. ¹² Ní díiⁿ 'nū ntiinyuⁿ ndúú^c ta'á 'nū chí cuuvi che'é 'nū. Taachi 'caa'va yā ye'n'ē 'nū tuu'mi ní 'iinyāⁿ miiⁿ di'viicú yā nús'uu. Díiⁿ yā chí nééⁿé ch'eenu 'nū chíi ní nús'uu ní chí ch'ēé 'nū ye'n'ē nducuéⁿ'ē. ¹³ Caⁿ'a yā cunncāá ye'n'ē 'nū ní ch'ēé 'nū ndúú^c vaadī ngiinu. Ndií nguuvi miiⁿ 'iinyāⁿ nacadiinúúⁿ yā chí nús'uu tan'dúú^c d'ēecúú ye'n'e in'yeendí 'cūū 'tíica nús'uu.

¹⁴ 'Úú nguéé idinguúⁿ ye'n'e dendu'ú 'cūū ye'n'e ndís'tiī caati chí cuuvi 'cuinaáⁿ nī. Yaa'ví ndís'tiī ye'n'e nducuéⁿ'ē chuū tí ndís'tiī tan'dúú^c daiyá chí nééⁿé neⁿ'é, 'tíicā ndís'tiī. ¹⁵ 'Áárá chí véé ndiichi mil maestros chí ngi'cueéⁿ yā ndís'tiī ye'n'e Cristo, nguéé nééⁿé 'yaaⁿ 'iinyāⁿ chí snéé yā tan'dúú^c chíidá nī. 'Úú ní tan'dúú^c chíidá nī na ndaata ye'n'ē Dendyuūs, ti candéé evange- lio chí nduudu cuaacu chí ngai ye'n'ē Cristo nanááⁿ ndís'tiī. Ní ndís'tiī ní chí'téenu nī ní chí'iindiyááⁿ ntúuⁿ nī na ndaata ye'n'ē Ndyuūs. ¹⁶ Cáávā chíiⁿ 'úú idi'cuíftú ndís'tiī. Díiⁿ nī tan'dúú^c chí 'úú idiíⁿ.

¹⁷ Cáávā chuū dicho'ó Timoteo nanááⁿ ndís'tiī. Saⁿ'ā miiⁿ tan'dúú^c daiyá, 'tíica sa. Ní saⁿ'a chí neⁿ'é. Saⁿ'ā miiⁿ ní 'áámá canee sa ndúú^c 'iivú Ndyuūs. Saⁿ'ā miiⁿ ní ca'cueeⁿ sa ndís'tiī ye'n'e Cristo. Ní n'gaacu nī ye'n'ē tanducuéⁿ'ē chí cuuvi díiⁿ nī maaⁿ chí i'teenú nī Cristo tan'dúú^c chí 'úú ngi'cueéⁿ nduu cuaaⁿ nducuéⁿ'ē

yáacú va. ¹⁸ Maaⁿ ní deenú chí náⁿ'ā ndís'tiī ngaⁿ'a nī chí n'geete ndai maaⁿ nī. Ní nadacádíinuⁿ nī chí 'úú ní 'aa ntéé ndaa naachi cánéé nī. ¹⁹ Ndaa nuúⁿ ye'n'ē ndís'tiī nduuti chí Ndyuūs neⁿ'é yā chí ndaa. Taachi ndaa tuu'mi 'úú cadiiⁿúúⁿ ye'n'e chí 'iinyāⁿ chí ngaⁿ'a maáⁿ yā chí n'geete yā. Cadiinúúⁿ nduuti chí 'iinyāⁿ miiⁿ díiⁿ yā tan'dúú^c chí Ndyuūs neⁿ'é yā chí díiⁿ yā. ²⁰ Ndu- cuéⁿ'ē ye'n'e naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiinyuⁿ yā nguéé dámaāⁿ ye'n'e chí ngaⁿ'a yā, ti chíiⁿ chí díiⁿ yā ti poder ye'n'ē Ndyuūs. ²¹ D'ē'ē neⁿ'é ndís'tiī. ¿'Áá neⁿ'e nī chí taachi ndaa ní díiⁿ regañar ndís'tiī, o taachi ndaa caaⁿ'máⁿ nduucú ndís'tiī ndúú^c vaadī néⁿ'é?

Ngaⁿ'a yā nuuⁿndi ye'n'ē 'áámá saⁿ'a chí caⁿ'á yā na yaacú

5 N'giindiveéⁿ 'nū chí nguááⁿ ndis'tiī véé 'áámá saⁿ'ā chí díiⁿ nuuⁿndi ca tí canee sa ndúú^c n'daataá chí nguéé ye'n'ē sa. Nguéé 'tíicā nguaaⁿ 'iinyāⁿ gentiles chí nguēé i'téenu yā Jesucristo. N'giindiveéⁿ 'nū chí saⁿ'ā miiⁿ sta'a n'daataá ye'n'ē chíida sa ní canee sá ndúú^c tá. ² Ní ndís'tiī ngaⁿ'a maáⁿ nī ye'n'e nī chí n'geete nī n'dáárá chí idiíⁿ saⁿ'ā miiⁿ nuuⁿndi 'tíicā. ¿D'ē'ē cuuvi chí nguéé divíi nī saⁿ'a miiⁿ na yaacú ye'n'ē Ndyuūs ye'n'ē yú? ³ N'dáárá chí 'úú nguéé canéé ndúú^c ndís'tiī in- acadiinúúⁿ ye'n'ē ndís'tiī. 'Úú ní caaⁿ'máⁿ nuūⁿndi ye'n'e saⁿ'ā miiⁿ ye'n'e dendú'u chí idiíⁿ sa tan'dúú^c chí 'úú canéé ndúú^c ndís'tiī. ⁴ Taachí nduvidáámá ndís'tiī ná chí duuchi Señor Jesucristo tuu'mi ní poder ye'n'ē Señor Jesucristo canee ndúú^c ndís'tiī. Ní díiⁿ nī tan'dúú^c chí 'úú canéé ndúú^c ndis'tiī. ⁵ 'Tíicā nadacádiinúúⁿ chí ndís'tiī canee cuuⁿmiiⁿ chí díiⁿ nī. Divíi nī saⁿ'ā miiⁿ nguaaⁿ ndís'tiī ti saⁿ'ā miiⁿ ní canee sa ye'n'ē na poder ye'n'e yááⁿ'guiinúuⁿ. 'Tíicā castigo ye'n'ē sa. Ní cuuvi cadíinuⁿ sa ye'n'e alma ye'n'e sa. Ní cuuvi nanguaⁿ'ai al- ma ye'n'ē sa nguuvi chí ndaa ntúúⁿ Señor Jesucristo ye'n'ē yú.

⁶ Nguéé n'dáácā ndís'tiī ní ngaⁿ'á nī chí n'dái ndís'tiī, ní véé 'iinyāⁿ chí idiíⁿ yā nuuⁿndi nguaaⁿ ndís'tiī. ¿'Áá nguéé deenú nī ti ta 'líiⁿ chuundi levadura ich'éé ndúú^c tanducuéⁿ'ē yaāchí? ⁷ Saⁿ'ā miiⁿ tan'dúú^c levadura 'tíicā sa. Ndís'tiī divíi nī saⁿ'ā miiⁿ ní cūnee n'dááca nī. Cuneé nī tan'dúú^c yaāchí chí nguéé levadura ye'n'ē, tan'dúú^c pan chí che'e yā ye'n'ē pascua. 'Iiinyāⁿ chí'iinyāⁿ yā Cristo. Ní Cristo miiⁿ ní tan'dúú^c 'iiti cuūchí chí chí'iinyāⁿ yā cáávā 'viicu pascua. Cáávā s'uuūⁿ ní Cristo miiⁿ ní sta'á yā lugar ye'n'ē 'iiti cuūchí ye'n'e 'viicu pascua ti chíi yā cucáávā s'uuúⁿ. ⁸ Maaⁿ ní nguéé dich'ēete yú 'viicu ye'n'e pascua miiⁿ tan'dúú^c 'iinyāⁿ chí véé nuuⁿndi ye'n'ē yā ti nguéé ye'n'e Cristo 'iinyāⁿ s'een. Ní nguéé dich'ēete yú ndúú^c vaadī n'giinu na staava ye'n'ē yú o ndúú^c cosa chí nguéé n'daacā, ti chuū ní tan'dúú^c levadura 'tíicā. Dich'ēete yú pascua miiⁿ dámaāⁿ ndúú^c nducueⁿ'ē chí n'daacā na staava ye'n'ē yú ti tan'dúú^c pan chí nguéé levadura ye'n'ē, 'tíicā canee yú.

⁹ 'Áá dinguúⁿ ye'n'e ndís'tiī chí nguéé cáⁿ'a nī ndúú^c saⁿ'ā chí canee sa ndúú^c n'daataá chí nguēé ye'n'ē sa ndíí nguéé cáⁿ'a nī ndúú^c n'daataá miiⁿ. ¹⁰ 'Úú nguéé

ngan'a chi nguée n'diichí nī sá'ná chi véé n'daataá ye'né sa, o n'daataá chi véé sa'ná ye'né tá, o 'iin'yān chi ngin-nche'él yā 'iin'yān, o 'iin'yān chi duúcú, o 'iin'yān chi i'teenú yā ídolos. Ndis'tiī nguée cuuvi cuneé nī na in'yee'ndí 'cūū ní nguée n'diichí nī 'iin'yān ye'né in'yee'ndí 'cūū. ¹¹ Naati maa'n ní 'āā dinguú'n ye'né ndis'tiī chi nguée cá'a nī ndúúcu 'iin'yān s'ee'n chi ngan'a yā chi hermanos ye'né nī ní nguée n'daacā idiín yā, ti sa'ná chi canee ndúúcu n'daataá chi nguée ye'né sa, o n'daataa chi canee ndúúcu sa'ná chi nguée ye'né tá. Ndíí nguée cá'a nī ndúúcu 'iin'yān chi i'teenú yā ídolos. Ndíí nguée cá'a nī ndúúcu 'iin'yān chi ngan'a yā nduudu yaadi, o ndúúcu 'iin'yān chi ngin-nche'él yā 'iin'yān, o ndúúcu 'iin'yān chi ngii cuu'ví, o ndúúcu 'iin'yān chi duucu. Ní nguée che'él nī ndúúcu 'iin'yān s'ee'n. ¹² ¿De'ē cúúví chí 'úú n'diichí nuu'ndi ye'né 'iin'yān chi nguée i'téenu yā Jesucristo ye'né yú? Chuū ní nguée n'tiinyu'n ye'né ti ye'né Dendyuūs. Ndis'tiī canee chi n'diichi nī nuu'ndi ye'né 'iin'yān chi ca'ná yā yaacū ndúúcu nī. ¹³ Jesucristo n'di-ichí yā nuu'ndi ye'né 'iin'yān chi nguée i'téenu yā Ndyuūs. Maa'n ní ndis'tiī divíi nī sa'ná mii'n nguaa'n ndis'tiī.

'Iin'yān chi i'téenu yā Señor Jesucristo na'ná yā nanáán juez ndúúcu vaadī 'caa'va ye'né yā

6 Nduuti chi 'aama chéé ndis'tiī véé vaadī 'caa'va ndúúcu taama chéé ndis'tiī, ¿de'ē cúúví chí ca'ná nī nanáán juez ye'né yaān vaacū nī, ní nguée ca'ná nī nanáán 'iin'yān chi chéé vmnaa'n ye'né yaacū ye'né nī? ² ¿Áá nguée deenu ndis'tiī ti s'uuú'n chi i'teenú yú Jesucristo ndáá nguuvi chi cuuvi n'diichi yú nuu'ndi ye'né 'iin'yān ye'né in'yee'ndí 'cūū? Nduuti chi ndis'tiī ca'ná nī n'diichí nī nuu'ndi chi idiín 'iin'yān ye'né in'yee'ndí 'cūū, ¿áá nguée cuuvi n'diichí nī ta 'líi'n nuu'ndi ye'né nī chí nguaa'n ndis'tiī? ³ ¿Áá nguée deenu ndis'tiī chi s'uuú'n ca'ná yú n'diichi yú nuu'ndi ye'né ángeles? Ní nduuti chi cuuvi dii'n yú 'tíicā tuu'mi ní cuuvi n'diichi yú dendu'ū nuu'ndi chi véé ye'né yú in'yee'ndí 'cūū. ⁴ Nduuti chi canéé chi n'diichí nī dendu'ū vaadī 'caa'va nguaa'n ndis'tiī, n'daacā chi ca'ná nī nanáán 'iin'yān ye'né yaacū 'aara chi nguée 'iin'yān chí duu'ví né'né yā vī't. ⁵ Ngan'a chuū chi cuuvi 'cuinaán nī. ¿Áá cadiinuun nī chi nguée véé mar 'áámá 'iin'yān nguaa'n ndis'tiī, mar 'áámá 'iin'yān chi nguée cuuvi n'diichí yā du'u hermano chi véé nuu'ndi ye'né yā? ⁶ Nduuti chi véé 'aama hermano chi deenu ca nguaa'n ndis'tiī, ¿de'ē cúúví chí nge'né hermanos ndúúcu vaadī 'caa'va ye'né yā nanáán 'iin'yān chi nguée i'téenu yā Señor Jesucristo ye'né yú?

⁷ Cuaacu ní'nyu'n nguée n'gin'i ndis'tiī chi ye'né Ndyuūs ndis'tiī ti véé vaadī 'caa'va ye'né 'áámá nī táámá nī ndúúcu vī't. ¿De'ē cúúví chí nguée ichéé nī nguaa'n ndis'tiī dendu'ū chi nguée n'daacā chi hermano dii'n yā nduucú nī? N'daacā n'dai chí ichéé nī tanducue'né ní nguée ca'ná nī nanáán 'iin'yān cucáávā hermanos chí idiín yā ndúúcu nī. ⁸ Ndis'tiī, hermanos, ní nguée n'daacā idiín nī chí ngin-nche'él nī 'áámá nī ndúúcu taa-ma nī chí hermano ye'né nī.

⁹ Ndis'tiī nguée 'caandiveé'n nī chíi'n chí 'iin'yān ngan'a yā chí cuaacu ní nguée cuaacu. ¿Áá nguée deenu nī chí 'iin'yān chí nguée idin'daacá yā nguée ndaa yā naachí Ndyuūs ngan'a n'tiinyu'n yā? Ní nguée 'iin'yān s'ee'n ndíí nguée 'iin'yān chí sta'á yā n'daataá ye'né taama sa, o isan'a ye'né taama ta, ní nguée n'daataá chí n'diichi tá sa'ná chí nguée ye'né tá, ní nguée sa'ná chí n'diichi sa n'daataá chí nguée ye'né sá, ndúúcu 'iin'yān chí i'teenú ídolos chí santos, ndúúcu sa'ná chí iduuchiné'n vī'i sa. ¹⁰ 'Tiicá ntúū'n 'iin'yān duucu, ndúúcu 'iin'yān chí ne'né cá yā dendu'u chí véé ye'né taama 'iin'yān, ndúúcu 'iin'yān chí ngii cúú'ví, ndúúcu 'iin'yān chí ngan'a taán yā ye'né taama 'iin'yān, ndúúcu 'iin'yān chí itá'á yā ye'né taama yā. Nducue'né 'iin'yān s'ee'n nguée cuuvi nndaá yā naachi Ndyuūs ngan'a n'tiinyu'n yā. ¹¹ 'Tiicá ntúū'n dii'n ndis'tiī. Dinuu'ndi nī tiempo chí 'āā chó'ōo naati maa'n ní Ndyuūs n'diichí yā ndis'tiī tan'dúúcu chí 'āā ntéé vee nuu'ndi ye'né nī cáávā Jesucristo. Maa'n ní ndis'tiī ní dii'n nī nducue'né chí n'daacā ti ye'né Jesucristo ndis'tiī. Ní Espíritu N'dai ye'né Ndyuūs ye'né yú canéé ndúúcu nī.

Ye'né chí n'daacā chí dii'n yú

¹² Tanducue'né chí nguée nuu'ndi cuuvi dii'n, naati nducue'né chí n'daacā nguée ne'né dii'n, ti nguée n'dai chí dii'n. Cuuvi dii'n tanducue'né chí ne'né chí n'daacā, naati nguée necio canéé ye'né mar 'áámá dendu'ū. ¹³ Cuaacu chí yúutē chí che'e yú ní caavā chēeti yú. Chēeti yú ní ne'né che'e yúutē. Naati Ndyuūs di'cuiinú yā yúutē chí che'e yú ndúúcu cuerpo ye'né yú ndúúcu chí véé ye'né. Nguée cuuvi caa'n'ma'n yú chí Ndyuūs teé yā cuerpo ye'né yú chí n'daataá n'diichí yā sa'ná. Ndyuūs dii'n yā chí s'uuú'n chí cuuvi ye'né yā ní cuerpo ye'né yú ní ye'né Dendyuūs. ¹⁴ Jesucristo chí 'iivi yú, Ndyuūs nducue'né yā ye'né nguaa'n tinán'á. 'Tiicá ntúū'n Ndyuūs nadacue'né ntúū'n yā s'uuú'n ndúúcu poder ye'né yā.

¹⁵ ¿Áá nguée deenu ndis'tiī chí cuerpo ye'né nī ní ye'né Cristo? ¿Áá cuta'á nī 'áámá sa'ná chí ye'né Cristo ní dii'n nī chí sa'ná mii'n ye'né 'áámá n'dáátāa chí 'yaa'n sa'ná ye'né tá? Ndyuūs nguée 'cuáan yā chí 'tíicā. ¹⁶ ¿Áá nguée deenu ndis'tiī chí sa'ná chí ca'ná sa ndúúcu n'daátāa chí 'yaa'n sa'ná ye'né tá nduuví 'aama nú yā? 'Iiví Ndyuūs ngan'a yā ndii cuáán vmnaa'n naachi canéé nguū'n na libro ye'né yā 'tiicā: Naachí na'uuví yā ní nduuví 'aama cuerpo nú yā. ¹⁷ S'uuú'n chí i'teenú yú Jesucristo chí 'iivi yú canee yú ndúúcu dáámá espíritu chí ye'né Jesucristo.

¹⁸ Ndis'tiī n'daataá, nguée ca'ná nī ndúúcu sa'ná, o sa'ná nguée ca'ná nī ndúúcu n'daataá, chí idinuun'dí nī ti idiín nuu'ndí nī ndúúcu cuerpo ye'né maán nī. Castigo ye'né nuu'ndi mii'n 'áámá cūnee na cuerpo ye'né nī. Tanán'a ca nuu'ndi chí idiín nī ní nguée contra cuerpo chí ye'né maán nī. ¹⁹ ¿Áá nguée deenu ndis'tiī chí cuerpo ye'né nī chíi'n chí yaacū ye'né Espíritu N'dai ye'né Ndyuūs chí canéé ndúúcu ndis'tiī? Ndyuūs tee yā Espíritu N'dai ye'né yā ndis'tiī. Maa'n ní cuerpo ye'né ní nguée ye'né maán nī ti ye'né Espíritu N'dai chí ye'né Ndyuūs. Ní Ndyuūs tee yā ndis'tiī Espíritu N'dai ye'né

yā. ²⁰ Chuū ní cáávā Jesucristo cáí yā ndís'tiī ndúúcu 'áámá precio chi nééné ya'n'ai chii'vē. Cáávā chuū dich'εεté nī Dendyuūs ndúúcu nuu'mán cuerpo ye'n'e nī ti ndís'tiī ní ye'n'é Ndyuūs ndís'tiī.

Pablo ca'á yā consejo 'iin'yān chí n'giindivaacu yā

7 Maa'n ní idinguún ní nan'guεεcūtā'n'a ye'n'e preguntas chi dingúu'n nī ye'n'é. N'daacā chi 'aama sa'nā nguée 'caandavaacu sa. ² Naati 'tíicā. Deenú chi sa'nā ne'n'e sa cūnee sa ndúúcu n'daataá. Cáávā chuū n'dáaca chi 'caandavaacu sá ní véé n'daataá ye'n'e sa. 'Tiicá ntúū'n chi 'aama n'daataá 'caandavaacu tá ní véé sa'nā ye'n'é tá. 'Tíicā ní nguée díi'n yā nuu'ndi. ³ Sa'nā ní canéé chí cun'diití sá ndúúcu n'daataá ye'n'e sa. 'Tiicá ntúū'n n'daata mii'n canéé chí cun'diití tá ndúúcu sán'ā ye'n'é tá. ⁴ N'daataá chi n'gíindivaacu tá, cuerpo ye'n'é tá nguée ye'n'é tá dámaā'n tá ti ye'n'e sa ndúúcu tá. 'Tiicá ntúū'n sa'nā mii'n. Cuerpo ye'n'é sa nguée ye'n'é sa dámaā'n sa ti ye'n'é sa ndúúcu tá. ⁵ Díi'n nī cumplir ndúúcu n'daata ye'n'e nī o isa'nā ye'n'é nī. Nduuti chi nduu 'uuví nī canee yiinú nī ye'n'é 'áámá tiempo chi 'áámá caa'n'ma'ngua'á nī ní ndeé nī ndúúcu 'iivú Ndyuūs, tuu'mí chuū ní chí díi'n nī cumplir tiempo 'cūū. 'Cuiinū caa'n'ma'ngua'á nī ndúúcu 'iivú Ndyuūs, tuu'mi ní díi'n nī cumplir ndúúcu isa'nā o n'daataá ye'n'e nī. Nduuti chi nguée díi'n nī 'tuucā, tuu'mi ní cuuvi ne'n'é nī ca'n'á nī ndúúcu táámá sa'nā o n'daataá. Ní yáán'nguiinū'n n'diichínēē'n sa ndís'tiī ne'n'e chi nguée díi'n nī cumplir ndúúcu isán'ā o n'daataá ye'n'e nī. Ní cuuvi díi'n nī nuu'ndi.

⁶ 'Úú nguée caa'n'mán ndís'tiī chii'n chí díi'n nī, ndís'tiī chí ne'n'é nī 'caandavaacú nī. Nguée teé chuū tan'dúúca 'áámá ley. ⁷ Ti ne'n'é chí nducyaaca sa'nā nguée 'caandavaacu sa ní cūnee sa dámaā'n sa tan'dúúca chí 'úú canee, naati nguεε cuuví chí 'tíicā. 'Úú deenu chí Ndyuūs ca'á yā 'áámá 'áámá 'iin'yān chii'n chí cuuvi díi'n yā.

⁸ 'Úú nga'n'á ngī sa'nā n'gaiyáa o n'daataá n'gaiyáa ndúúcu n'daataá n'guá'āa chí n'daacā chí 'iin'yān s'ee'n nguée 'caandavaacú yā ní cunee yā dámaā'n yā tan'dúúca chí 'úú canee. ⁹ Nduuti chí nguée cuuvi 'cuεetinée yā damaā'n yā, tuu'mi ní 'caandavaacú yā. Ti n'daacā chí 'caandavaacú yā ní nguée cūnee yā ndúúcu deseo chí sa'nā ne'n'e sa n'daataá o n'daataá ne'n'e tá sa'nā.

¹⁰ Chuū nga'n'á ye'n'é 'iin'yān chí n'giindivaacu yā. Sa'nā mii'n nguée divíi sa n'daataá ye'n'e sa, o tán'ā mii'n nguée divíi tá isán'ā ye'n'é tá. Chuū chí ley ye'n'e Ndyuūs.

¹¹ Ndúúti chí 'áámá n'daataá divíi tá ye'n'e isa'nā ye'n'é ta caati nguée yaa'n yiinú tá ndúúcu isa'nā ye'n'é tá, tuu'mi ní 'āā ntéé 'caandavaacu tá ndúúcu taama sán'ā. 'Tiicá ntúū'n sa'nā ye'n'é tá nguée cu'nee'n sá n'daataá ye'n'é sa cucáávā taama n'daataá.

¹² Maa'n ní chuū chí nga'n'á ngī tanán'ā 'iin'yān ní cosa tan'dúúca chí deenú chí n'daacā cááva yā. Ní chuū ní nguée ley ye'n'e Ndyuūs. Nduuti chí 'áámá sa'nā chí i'teenu Ndyuūs ní n'daataá ye'n'é sa ní nguée i'teenu tá, tuu'mi nguée cu'nee'n sa n'daataá ye'n'é sa nduuti chí tá'nā mii'n n'daacā canee tá ndúúcu sa. ¹³ 'Tiicá ntúū'n,

n'daataá chí i'teenu tá ní sa'nā ye'n'e tá nguée i'téenu sa ní n'dáaca canee tá ndúúcu sa, tuu'mi nguée cu'nee'n tá isán'ā ye'n'é tá. ¹⁴ Sán'ā ye'n'é tá chí nguée i'téenu sa ní cuuvi ye'n'é Jesucristo sa'nā mii'n cucáávā n'daataá ye'n'é sa chí i'teenu tá. 'Tiicá ntúū'n, n'daataá chí nguée i'teenu tá ní cuuvi ye'n'é Jesucristo n'daataá mii'n cucáávā isa'nā ye'n'e tá chí i'teenu sa. Ndúúti chí nguée 'tíicā, tuu'mi ní nguée cuuví ye'n'e Jesucristo daiyá yā. Naati 'tíicā, tuu'mi ní cuuví ye'n'e Jesucristo daiyá yā. ¹⁵ Naati nduuti chí sa'nā o n'daata chí nguée i'téenu yā Señor Jesucristo nguée cūnee n'dáaca sa'nā mii'n ndúúcu n'daataá ye'n'é sa, o n'daataá míi'n ndúúcu isa'nā ye'n'é tá chí i'téenu yā Señor Jesucristo, tuu'mi ní cuuvi divíi yā ye'n'e ví't. 'Iin'yān chí i'téenu yā Jesucristo nguée a fuerza chí cunee yā ndúúcu 'iin'yān chí nguεε i'téenu yā Señor Jesucristo. Ndyuūs ne'n'é yā chí 'iin'yān chí i'téenu yā Señor Jesucristo cunee n'dáaca yā ndúúcu vaadí 'diin'. ¹⁶ Ndís'tiī 'iin'yān chí i'téenu nī Señor Jesucristo, ¿táácā cuuvi deenú nī nduuti chí cuuvi din-guán'ai nī isa'nā ye'n'é nī o n'daataá ye'n'é nī? Nguée cuuvi déenu nī chuū chí 'tíicā.

¹⁷ Ndyuūs ye'n'é yú yaa'ví yā 's'uúú'n chí ye'n'é yā 's'uúú'n. Ní tee yā 'áámá 'áámá 's'uúú'n n'tiinyu'n 's'uúú'n chí ye'n'é yā chí itunee'n 's'uúú'n. Ní 'íicú véé n'tiinyu'n ye'n'é Ndyuūs ye'n'é 'áámá 'áámá 's'uúú'n. Ní canee chí 'cuεetinee yú n'daacā tan'dúúca Ndyuūs ne'n'e yā chí díi'n yú. 'Tíicā nga'n'a n'tiinyu'n 'úú ye'n'é nducyáácá yáacū. ¹⁸ Nduuti chí Ndyuūs yaa'ví yā 'áámá sa'nā ye'n'é ndaata Israel chí cuuvi ye'n'e yā ní 'iin'yān 'āā díi'n yā circuncidar cuerpo ye'n'e sa'nā mii'n ndii chí 'líi'n sa tan'dúúca chí nga'n'a ley ye'n'e 'iin'yān ndaata Israel, 'āā canee sa 'tíicā. Ndúúti chí Ndyuūs yaa'ví yā 'áámá sa'nā chí cuuvi ye'n'é yā ní sa'nā mii'n nguée ye'n'é ndaata Israel ní nguée díi'n yā circuncidar cuerpo ye'n'e sa'nā mii'n, 'āā canee sa 'tíicā. ¹⁹ Nguée de'ē vεε nanáán Ndyuūs nduuti chí díi'n yā circuncidar cuerpo ye'n'e sa'nā o nguée. Dámaā'n dichí'vē nduuti chí cu'teenu yú Jesucristo ní díi'n yú tan'dúúca chí Ndyuūs ne'n'é yā. ²⁰ Tan'dúúca chí ndís'tiī 'āā canee nī taachí Ndyuūs yaa'ví yā 'áámá 'áámá ndís'tiī 'tiicá ntúū'n cunee nī. ²¹ Taachi Ndyuūs yaa'ví yā n'diī chí cuuvi ye'n'é yā, nduuti chí n'diī canee nī tan'dúúca chí canee 'iin'yān chí canee caadi 'iiyu ní nguée cuuvi na'n'a yā nguée nacádi-inúú'n nī de'ē vεε ye'n'é chūū. Ní nduuti chí cuuvi canee libre ndís'tiī, chí díi'n nī n'tiinyu'n caadi 'iiyu tuu'mi ní ca'n'á nī. Ní cunee nī libre. ²² Taachí Ndyuūs yaa'ví yā 'iin'yān chí canee caadi 'iiyu ní 'iin'yān mii'n i'téenu yā Jesucristo, 'iin'yān canee yā tan'dúúca chí libre, tī canee libre yā ye'n'e nuu'ndi ye'n'é yā. 'Iin'yān chí canee libre taachí Ndyuūs yaa'ví yā 'iin'yān, 'iin'yān mii'n nguée libre ti dichí'vε yā Ndyuūs. ²³ 'Iivú Ndyuūs ní cáí yā ndís'tiī ndúúcu 'áámá precio chí nééné ya'n'ai chii'vē ti yuuú'n ye'n'e daiyá yā. Maa'n ní ndís'tiī ní ye'n'é Ndyuūs ndís'tiī. Ní díi'n nī n'tiinyu'n ye'n'é Ndyuūs. Nguée díi'n nī tan'dúúca 'iin'yān ye'n'e in'yeendí 'cūū chí nguεε i'téenu yā Jesucristo nga'n'a yā chí díi'n nī. ²⁴ Ndís'tiī hermanos ye'n'é, ca'áámá ca'áámá ndís'tiī canee nī ndúúcu Ndyuūs. Naachi canee nī míi'n canee Dendyuūs ndúúcu nī.

²⁵ 'Úú ca'á 'áamá consejo yeⁿ'ē n'daataá chi nguéeé n'giindivaacu tá. Deenú chi ngaⁿ'á tan'dúúccā chí Dendyuūs néⁿ'é yā, naati chuū ní nguéeé ley yeⁿ'é yā. 'Úú Pablo 'úú chí i'teenú Ndyuūs. Ní Ndyuūs ch'iⁿ'í yā 'úú chíiⁿ chí 'úú díiⁿ ní ngaⁿ'á. ²⁶ 'Úú nadacadiinúúⁿ chí n'daacā chí saⁿ'ā s'een' 'cuēetinée sa damaāⁿ sa. Ti maaⁿ ní deenu yú chí ndaā tiempo chí n'geenu yú ngii. ²⁷ Ndís'tiī saⁿ'ā chí véé n'daataá yeⁿ'é nī, nguéeé cu'neen nī táⁿ'ā. Ndís'tiī saⁿ'ā chí nguéeé n'daataá yeⁿ'é nī nguéeé in'nuúⁿ nī n'daataá chí cuuvi yeⁿ'é nī. ²⁸ Nduuti chí 'áamá saⁿ'ā ch'iindivaacu sa, nguéeé dinuūⁿndí sa. Nduuti chí n'daataá míiⁿ 'caandavaacú tá, nguéeé dinuūⁿndí tá. 'Úú nadacadiinúúⁿ chí 'iīⁿ'yāⁿ chí ch'iindivaacu yā ní 'cueenu cá yā cuuvi. Nguéeé neⁿ'é chí ndís'tiī 'cueenu cá nī cuuvi.

²⁹ Chuū ngaⁿ'á ngii ndís'tiī hermanos yeⁿ'é: Nguéeé 'naaⁿ tiempo 'cuēetinée yú in'yeeⁿdí 'cūū. Saⁿ'ā chí véé n'daataá yeⁿ'ē sa ŋdiiⁿ sa ntiīnyuⁿ yeⁿ'e 'iivú Ndyuūs vmnááⁿ vmnāaⁿ nguéeé ti neⁿ'e n'daataá yeⁿ'ē sa. ³⁰ Nguéeé díiⁿ ní cuenta yeⁿ'e de'ē vee chí chó'ōo yeⁿ'é nī. Nduuti chí ngeēcú nī yeⁿ'e 'aama tináⁿ'ā nguéeé 'naaⁿ tiempo cuēcú nī. Nduuti chí yeenú nī ti véé 'áamá 'vi-icu nguéeé 'naaⁿ tiempo cunée vaadī yeenu nanáaⁿ nī. Nduuti chí ngái nī tuu'mi ní ngáácú nī chí nguéeé 'naa tiempo cunee. ³¹ Ní ndís'tiī chí véé negocio yeⁿ'é nī yeⁿ'ē cosa chí véé ná in'yeeⁿdí 'cūū, nguéeé 'cuēetinée nī dá-maāⁿ yeⁿ'e chuū, ti in'yeeⁿdí ndúúccū nducuéⁿ'ē chí vee yeⁿ'ē ní chó'óo.

³² 'Úú neⁿ'é chí nguéeé nadacadíiⁿnuuⁿ nī yeⁿ'é dendu'ū chí véé. Saⁿ'ā s'een' chí nguéeé n'giindivaacu sa ndée sa cuidado yeⁿ'e dendu'ū chí yeⁿ'ē 'iivú Ndyuūs. Ní idiiⁿ sa tan'dúúccā chí neⁿ'é Ndyuūs. ³³ Saⁿ'ā chí n'giindivaacu sa ndée sa cuidado yeⁿ'ē chí véé na in'yeeⁿdí 'cūū táácā cuuvi cunee yíiⁿū n'daataá yeⁿ'ē sa. ³⁴ 'Tiicá ntúūⁿ idiiⁿ n'daataá chí n'gíiⁿdíváacu tá. 'Áamá n'daataá chí nguéeé n'giindivaacu tá ndée tá cuidado yeⁿ'e dendu'ū yeⁿ'e 'iivú Ndyuūs. Ní diiⁿ tá ndúúccū nuuⁿmaⁿ staava yeⁿ'ē tá nducuéⁿ'ē chí neⁿ'e Ndyuūs. Nguéeé 'tíicā idiiⁿ n'daataa chí n'gíiⁿdíváacu tá. Ndée tá cuidado yeⁿ'e nducuéⁿ'ē yeⁿ'ē vaacu tá ni táácā chí cuuvi cunee yíiⁿū isan'ā yeⁿ'ē tá.

³⁵ Ngaⁿ'á ngii ndís'tiī chuū: Nguéeé chí nguéeé 'caandavaacú nī ti neⁿ'é chí ndís'tiī ní cuuvi cunee n'daaca cá nī. Neⁿ'é chí ndís'tiī díiⁿ nī ndúúccū nuuⁿmaⁿ staava yeⁿ'e nī chíiⁿ chí cuuvi dichíí'vē ca Ndyuūs. Ní cu'neén nī nducuéⁿ'ē chí véé in'yeeⁿdí 'cūū chí cuuvi nī.

³⁶ Nduuti chí 'áamá saⁿ'ā nadacadiinuuⁿ sa chí n'daacā chí daiya sa chí n'daataa cuiinu 'caandavaacu tá ti véé nduuyu yeⁿ'ē tá tuu'mi ní cuuvi diiⁿ sa n'daacā caava tá. Ní 'caandavaacú tá. Chuū ní nguéeé nuuⁿndi. ³⁷ Nduuti chí táámá saⁿ'ā miiⁿ nguéeé neⁿ'e sa chí daiya sa 'caandavaacu tá ti canée ditiinú sa na staava yeⁿ'ē sa chí nguéeé neⁿ'e sa 'caandavaacu tá, tuu'mi ní cunee libre sa. Ní cuuvi diiⁿ sa chee chí neⁿ'ē sa. Ní diiⁿ sa cuidado táⁿ'ā daiya sa. Ní n'daacā idiiⁿ sa. ³⁸ Saⁿ'ā chí ngaⁿ'a sa chí n'gíiⁿdíváacu tá, o saⁿ'ā chí nguéeé neⁿ'e sa chí 'caandavaacú tá, nduu 'uuví saⁿ'ā miiⁿ din'daacá sa.

Naati n'daacā ca idiiⁿ saⁿ'ā chí nguéeé neⁿ'e sa chí 'caandavaacú tá.

³⁹ N'daataá chí n'gíiⁿdíváacu tá canée chí 'cuēetinee tá ndúúccū isan'ā yeⁿ'ē tá núúⁿmaⁿ neⁿ'e chí cándúúccū sá. Ndúúti chí 'cuūví saⁿ'ā yeⁿ'e tá tuu'mi ní cuuvi 'caandavaacu tá ndúúccū táámá saⁿ'ā chí i'téenu sa Jesucristo. ⁴⁰ 'Úú inadacadiinúúⁿ chí n'daacā ca yeⁿ'ē tá chí 'aa ntée 'caandavaacu tá. Chuū chí ngaⁿ'á nguéeé dá-maāⁿ yeⁿ'e chí 'úú nadicadiinúúⁿ ti tan'dúúccā chí neⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs.

Yeⁿ'e yuūtē chí 'iīⁿ'yāⁿ cá'a yā yeⁿ'ē nátaí yeⁿ'e ídolos

8 Maaⁿ ní idinguúⁿ taama chí yeⁿ'e yuūtē yeⁿ'e 'iiti chí 'iīⁿ'yāⁿ 'caan'núⁿ yā ní cá'a yā yuūtē miiⁿ yeⁿ'ē nátaí cáávā ídolos. Deenu yú chí nducyaaca yú deenu yú 'tēe yeⁿ'e chuū. 'Iīⁿ'yāⁿ chí nadacadiinúúⁿ yā chí deenú cá yā cuuvi dich'εeté maāⁿ yā 'iīⁿ'yāⁿ. 'Iīⁿ'yāⁿ chí neⁿ'é yā Ndyuūs ní neⁿ'é yā hermanos, 'iīⁿ'yāⁿ miiⁿ néⁿ'é yā chí tanán'ā hermanos chí cuuvi déenu cá yā yeⁿ'e Ndyuūs. ² 'Iīⁿ'yāⁿ chí nadacadiinúúⁿ yā chí deenu yā nguéeé tanducuéⁿ'ē deenu yā tan'dúúccā chí canée chí cuuvi deenu yā. ³ Nduuti chí 'áamá 'iīⁿ'yāⁿ dinéⁿ'e yā Ndyuūs, tuu'mi ní Ndyuūs inaaⁿ yā 'iīⁿ'yāⁿ miiⁿ. ⁴ Maaⁿ ní 'úú neⁿ'é chí cadiiⁿúúⁿ nī yeⁿ'e yuūtē chí 'iīⁿ'yāⁿ cá'a yā yeⁿ'e nátaí yeⁿ'e ídolos. Deenu yú chí ídolos nguéeé cánduuchi. Deenu yú ti 'áamá n'dyán'ā Ndyuūs chí vee yā ní nguéeé ca táámá yā. ⁵ 'Iīⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yā chí nééné véé cá ídolos na yán'āa 'cūū níicú nanguuvi váá. Ní 'iīⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á yā chí cosa s'een' ní dendyuūs s'een'. ⁶ S'uúúⁿ deenu yú chí véé 'áamá nuúⁿ Ndyuūs yeⁿ'ē yú. Ndyuūs Chiida yú chí din'dái yā tanducuéⁿ'ē dendu'ū. Ní Ndyuūs díiⁿ yā chí cuuvi yeⁿ'é yā s'uúúⁿ. Véé 'áamá n'dyán'a 'iivú Ndyuūs yeⁿ'ē yú chí Jesucristo. Ndyuūs Chiida yú ndúúccū Jesucristo daiyā yā din'dái yā tanducuéⁿ'ē dendu'ū chí véé. Jesucristo yeⁿ'ē yú tee yā vida yeⁿ'ē yú cuen'e daāⁿmaⁿ.

⁷ Nguéeé nducyaaca 'iīⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Jesucristo deenú yā chí 'aama n'dyán'ā Dendyuūs vee yā. Ndiī maaⁿ ní nán'a yā ní i'téenu yā chí canduuchi ídolos. Taachi 'iīⁿ'yāⁿ cá'a yā yuūtē yeⁿ'ē nátaí yeⁿ'e ídolos, ní i'téenu yā chí ca'a yā yuūtē nátaí yeⁿ'é dendyuūs s'een'. Ní taachi 'iīⁿ'yāⁿ chí duu'ví deenú yā yeⁿ'e Ndyuūs che'ē yā yuūtē yeⁿ'e nátaí s'een', 'iīⁿ'yāⁿ miiⁿ nadacadíiⁿnuuⁿ yā chí véé nuūⁿndí yeⁿ'e yā. ⁸ Ndyuūs nguéeé diiⁿ cuenta yā yeⁿ'ē s'uúúⁿ nduuti chí nge'e yú yuūtē miiⁿ o nguéeé. Nduuti chí nge'e yú yuūtē miiⁿ nguéeé idiiⁿ chí n'daacā ca yú. Nduuti chí nguéeé che'e yú nguéeé idiiⁿ chí nguéeé n'daacā ca yú. ⁹ Ndís'tiī chí déenu nī chee chí Ndyuūs neⁿ'é yā chí diiⁿ nī, 'caandiveén nī. Nguéeé diiⁿ nī de'ē vee chí 'iīⁿ'yāⁿ chí duu'ví déenu yā yeⁿ'e Jesucristo cuuvi nacadíiⁿnuuⁿ yā chí vee nuuⁿndi yeⁿ'e yā. ¹⁰ 'Úú ngaⁿ'á ngii ndís'tiī chí canee diituu cá nī chí i'téenu cá nī Ndyuūs. Deenú nī chí nguéeé véé nuuⁿndi yeⁿ'e nī taachi chí snéⁿ na mesa yeⁿ'e níí'vēē yeⁿ'e yaacū yeⁿ'e ídolos. Naati 'iīⁿ'yāⁿ chí duu'ví déenu yā yeⁿ'é Jesucristo cuuvi n'diichí yā ndís'tiī, tuu'mi ní 'iīⁿ'yāⁿ miiⁿ chí nadacadiinúúⁿ yā chí ndís'tiī 'tēe 'tēe i'téenu nī ídolos. 'Iīⁿ'yāⁿ miiⁿ cuuvi díiⁿ yā tan'dúúccā ndís'tiī idíiⁿ nī. Caⁿ'á yā che'ē yā

yuūtē miiⁿ ní diíⁿ yā sentir chi véé nuuⁿndi yeⁿé yā. 11 'Áará chi cuuvi che'é nī yuutē 'cūū ní nguéé véé nuuⁿndi yeⁿé nī nguéé neⁿé nī chi hermanos chi duu'vī deenú yā yeⁿé Jesucristo diíⁿ yā 'tíicā, caati nguεεcúndií yā ní 'tεε 'tεε i'téenu yā ídolos. Ní 'tíicā idiíⁿ hermanos ní Cristo ch'ti yā na cruz ntúūⁿ caavá yā. 12 Taachí diíⁿ nī 'tuucā 'tíicā idinuunⁿndí nī contra Cristo níicú contra yeⁿé hermano chi duu'vī déenu yā yeⁿé Jesucristo. Caati hermanos miiⁿ 'tεε 'tεε i'téenu yā ídolos, ní véé nuuⁿndi yeⁿé yā. 13 'Úú nacádiinúúⁿ yeⁿé chuū 'tíicā. Nduuti chi 'úú che'é yuūtē miiⁿ, ní 'úú diíⁿ chi hermano chi duu'vī deenú yā yeⁿé Jesucristo che'é yā ní véé nuuⁿndí yā, tuu'mi ní 'āā ntéé che'é yuūtē miiⁿ.

Pablo ca'á yā orden ti 'áámá apóstol yeⁿé Jesucristo

9 ¿'Áá nguéé 'úú Pablo 'áámá apóstol 'úú ní cuuvi diíⁿ nducueⁿé chi nguéé nuuⁿndi? ¿'Áá nguéé 'úú nnguan'āi 'úú? 'Úú n'diichí Señor Jesucristo yeⁿé yú. 'Úú candéé nduudu cuaacu yeⁿé Ndyuūs. Ní ndís'tií i'téenu nī nduudu miiⁿ caavā ntiinⁿnyuⁿ yeⁿé. 2 Nduuti chi tanáⁿa yā nguεε i'téenu yā chi 'úú apóstol 'úú, ndís'tií i'téenu nī chi cuaacu. Ndís'tií ní tan'dúúccā sello 'tiicā nī, ti i'téenu nī Señor Jesucristo. Ní deenú nī chi 'úú 'aama apóstol yeⁿé Señor Jesucristo. Ndís'tií ní yeⁿé Jesucristo caavā chi 'úú candéé nduudu miiⁿ.

3 'Iin'yāⁿ chi itíinguuneeⁿ yā 'úú yeⁿé chi 'úú chi 'aama apóstol, 'túúccā nan'guεεcútan'á yeⁿé yā. 4 Nús'uu chi apóstoles ¿'áá nguéé tuneén 'nū chi ch'é 'nū ní cúú 'nū ndúúccū ndís'tií na vaacu nī? 5 ¿'Áá nguéé tuneén 'nū chi 'áámá 'áámá 'nū candéé 'nū n'daataá yeⁿé 'nū taachi caⁿa 'nū cuaaⁿ cyúúni? 'Túúccā diíⁿ tanáⁿa apóstoles, ndúúccū hermanos chi yeⁿé Jesucristo, ndúúccū hermano Pedro. 6 Dámaāⁿ 'úú ndúúccū Bernabé diíⁿ 'nū ntiinⁿnyuⁿ cáávā chi ch'é 'nū. 7 ¿Du'ú soldado diíⁿ sa gastar tuumi caavā gastos yeⁿé sa taachi diíⁿ sa ntiinⁿnyuⁿ miiⁿ? ¿Du'ú san'ā ngiichi sa dí'yú uvas ní 'áá nguéé cuuvi ch'é sá yeⁿé? ¿Du'ú 'iin'yāⁿ chi diíⁿ cuida-do 'áámá taaⁿ 'iiti cuūchī ní 'áá nguéé cuuvi cu'ú yā leche yeⁿé 'iiti miiⁿ? 8 'Úú nguéé ngaⁿá chuū tan'dúúccā chi ngaⁿa san'a chi ca'a orden. Ngaⁿá chuū, ti 'tíicā ngaⁿa ley yeⁿé Moisés miiⁿ. 9 Caneε nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs chi ley chi Moisés dinguūⁿ yā chi 'tíicā: Nguéé cu'nuúⁿ nī yaana duutú tī chi inde'ei nuúⁿ tī nguaaⁿ trigo chi nguéé cuuvi che'é tī: ¿'Áá ndεε cuidado Ndyuūs dámaāⁿ 'iiti? Nguéé 'túúccā. 10 Cáávā nús'uu, ní cuaacu níinⁿnyúⁿ canéε nguūⁿ 'tíicā: 'Iin'yāⁿ chí di'cuūndú yā 'iiti ndúúccū 'iin'yāⁿ chi yiinenaāⁿ yā 'iiti chi inde'ei nuúⁿ tī nguaaⁿ trigo, 'iin'yāⁿ s'eeⁿ ní cunee ngiinú yā cosechā yeⁿé yā. 11 Candéé 'nū nduudu yeⁿé Ndyuūs nguaaⁿ ndís'tií taachi 'āā cuéé 'caandiveéⁿ nī nduudu miiⁿ. ¿'Áá nguéé tée nī nús'uu necesidades yeⁿé 'nū? 12 Nduuti chi tanáⁿa apóstoles cuuvi cuta'á yā necesidades yeⁿé yā yeⁿé ndís'tií, ¿'áá nguéé cuuvi cuta'á 'nu necesidades yeⁿé 'nū dendú'ú? Nguéé caaⁿmáⁿ 'nū chi ndís'tií tée nī necesidades yeⁿé 'nū naatí chi ch'é 'nū nducuéⁿé dendú'ú, caati 'iin'yāⁿ cuuvi cu'téenu yā nduudu yeⁿé 'iivú Ndyuūs. 13 ¿'Áá nguéé déenu ndís'tií chuū ndii tiempo chi 'aa chó'oo yeⁿé

'iin'yāⁿ chi diíⁿ ntiinⁿnyuⁿ yeⁿé yaacū templo? 'Iin'yāⁿ miiⁿ che'é yā comida yeⁿé yaacū. 'Tiicā ntúūⁿ, 'iin'yāⁿ chí diíⁿ yā ntiinⁿnyuⁿ yeⁿé nátaí, 'iin'yāⁿ miiⁿ che'é ntúūⁿ yā chí véé nátaí chí 'iin'yāⁿ ndéε yā ndaa yā nátaí. 14 'Tíicā ngaⁿa Señor 'iivú Ndyuūs yeⁿé 'iin'yāⁿ chí candéé yā nduudu yeⁿé evangelio chí nduudu ngai yeⁿé Jesucristo. 'Iin'yāⁿ miiⁿ 'cuεetinée yā ndúúccū 'iin'yāⁿ chí i'téenu yā Señor Jesucristo, ní ca'á yā 'iin'yāⁿ s'uuⁿ chí che'é yā. 15 'Úú nguéé sta'á túumī yeⁿé nī, ní nguéé che'é de'ε vεε, ti teé túumī ndís'tií. Nguéé dinguūⁿ chuū chí 'tíicā diíⁿ nī nduucú. N'dááccā ca yeⁿé chí 'cuūví ní mar 'áámá 'iin'yāⁿ nguéé cuuvi caaⁿman'ā yā chí 'úú candéé ndúúdu cuaacu yeⁿé Dendyuūs cáávā chí nadí'vε yā 'úú.

16 'Áará chí ngaⁿá evangelio chí ndúúdu ngai yeⁿé Jesucristo 'úú nguéé cuuvi caaⁿmáⁿ chí 'úú chí ch'εεtē. Canéé chí caaⁿmáⁿ yeⁿé evangelio, ti cáávā chuū chíiⁿ chí Ndyuūs dicho'ó yā 'úú. Néené 'cuenú cuuvi nduuti chí nguéé caaⁿmáⁿ yeⁿé evangelio. 17 Ndúúti chí caaⁿmáⁿ yeⁿé evangelio ti diíⁿ buscar ntiinⁿnyuⁿ miiⁿ tuu'mi ní Ndyuūs nadí'vε yā 'úú, naati nguεε 'tíicā. Cáávā chuū canéé chí caaⁿmáⁿ evangelio chí ndúúdu ngai yeⁿé Jesucristo. 18 ¿De'ε ndaacā yeⁿé 'úú? Nguéé de'ε vεε ndaacā yeⁿé. Cáávā 'úú nadí'vε yeⁿé chíiⁿ chí ngaⁿá ndúúdu ngai. 'Úú caaⁿmáⁿ nduudu ngai yeⁿé Jesucristo ní yeenú taavi 'úú ti nguéé cuta'á dendú'ú yeⁿé nī. Nguéé caaⁿmáⁿ chí ndís'tií tee nī 'úú de'ε vεε cáávā ntiinⁿnyuⁿ yeⁿé 'aara chí cuaacu chí canéé chí diíⁿ nī.

19 N'daacā canéé 'tíicā. Nguéé du'ú vεε cuuvi caaⁿman'ā ntiinⁿnyuⁿ yeⁿé, ti 'iin'yāⁿ nguéé nadí'vε yā 'úú. 'Úú dichí'vε nducyááccā 'iin'yāⁿ 'iicu cuuvi cu'téenu yā Jesucristo yeⁿé yú. 20 'Áará chí maaⁿ nguéé costumbre yeⁿé chí idiíⁿ tan'dúúccā chí ngaⁿa ley yeⁿé Moisés, naati taachi canéé nguaaⁿ 'iin'yāⁿ hebreo s'eeⁿ chí diíⁿ yā tan'dúúccā chí ngaⁿa ley yeⁿé Moisés, 'tíicā idiíⁿ dendú'ú. Idiíⁿ 'tiicā ní 'iicu 'iin'yāⁿ hebreo s'eeⁿ cuuvi cu'téenu yā Jesucristo. 21 Taachi 'úú canéé ndúúccū 'iin'yāⁿ chí 'āā vi'i cā ley yeⁿé yā nguéé ti ley yeⁿé Moisés miiⁿ, 'úú idiíⁿ tan'dúúccā 'iin'yāⁿ s'eeⁿ. Naati nguéé idiíⁿ cosa chí Ndyuūs nguεε neⁿé yā chí 'úú diíⁿ. 'Tíicā idiíⁿ, ní 'íicú 'iin'yāⁿ miiⁿ cuuvi cu'téenu yā Jesucristo. 22 Taachi canéé nguaaⁿ 'iin'yāⁿ chí duūvā tuu'mi 'úú idiíⁿ tan'dúúccā 'aama chí duūvā, ní 'iicu cuuvi cu'téenu yā Jesucristo. Nduu cuaaⁿ naachi caⁿá 'úú idiíⁿ nducuéⁿé tan'dúúccā chí idiíⁿ 'iin'yāⁿ s'uuⁿ. Idiíⁿ 'tíicā ní 'iicu diíⁿ chí nanguáⁿ'ai náⁿa yā. 23 'Úú idiíⁿ tanducuéⁿé chuū chí 'úú cuuvi caaⁿmáⁿ nduudu yeⁿé Ndyuūs nanááⁿ 'iin'yāⁿ. Ní cuuvi cuta'a yú cosa chí 'dai chí Ndyuūs tée yā s'uuūⁿ.

24 ¿'Áá nguéé déenu ndís'tií yeⁿé 'iin'yāⁿ chí ngéenu yā na juego? Nducyaaca yā ngéenu yā na juego naati 'áámá núuⁿ yā chí diíⁿ yā ganar ní ndaaca regalo yeⁿé yā. Maaⁿ ní ndís'tií diíⁿ nī tan'duucā 'aama chí ngéenu yā ní diíⁿ nī ganar. 'Tíicā diíⁿ nī chíiⁿ chí Ndyuūs neⁿé yā, ní tunéé ndís'tií chí cuuvi yeⁿé nī chεε chí Ndyuūs tée yā ndís'tií. 25 Ca'áámá ca'aama san'ā chí ngeēnū sa nguéé cuuvi diíⁿ sa nducuéⁿé chí neⁿé sa. Dámaāⁿ idiíⁿ

sa cosas chi n'daācā caavā sa cucáāvā chi ditiínú sa. 'Tíicā idiiñ sa ni cuuvi ndaacā sa 'áámá corona yeñe naāndā chi ngo'o yéñe. S'uúñ ní idiiñ cá yú tan'dúúcā chí Dendyuūs neñé yā chí diiñ yú, ní ndaaca yú 'áámá corona chí nguéé tuví yeñe chí Dendyuūs téé yā s'uúñ. 26 'Úú idiiñ ntiñnyuñ yeñé Ndyuūs tan'dúúcā 'áámá chí ngeenu na juego ní diiñ yā ganar. 'Úú idiiñ ntiñnyuñ díitū tan'dúúcā 'iñ'yāñ chí nguñ'ú yā ndúúcū taamá yā, nguéé tan'duucā chí nguñ'ú yā ní ngéñé yā na 'yúñé. 27 'Úú idiiñ sufrir cáāvā ntiñnyuñ yeñé Ndyuūs, ní diiñ n'dai cá ntiñnyuñ miiñ. 'Tíicā idiiñ, ti nguéé neñé chí cuayiivi chí caañ'máñ nduudu cuaacu miiñ, Ndyuūs cuuvi caañ'máñ yā yeñe 'úú chí nguéé n'daacā díiñ ntiñnyuñ yeñe yā.

Pablo ca'á yā consejo chí 'iñ'yāñ nguéé canee chí i'teenú yā ídolos

10 Ndís'tiñ hermanos yeñé, neñé chí ndís'tiñ nan'gáácú nī yeñe tiempo chí 'āā chó'ōo. 'Iñ'yāñ hebreos díiñ yā seguir 'áámá meēñ chí ngíicá nanguuvi. Ndyuūs dicho'ó yā méeeñ miiñ. Ní nducyaaca 'iñ'yāñ n'diichí yā tií cuen'ē méeeñ miiñ. Ní ngíicá yā ní cho'ó yā naavtañā yíicú chí nuñ'nñ'yáñā chí nguuvi Roja naachí Ndyuūs díiñ yā chí nduñví cuñ'máñ 'áámá yáañū yeñé caavā yā. 2 Nducyaaca 'iñ'yāñ ní cuen'é yā ndúúcū Moisés. Ní meēñ miiñ chí iñ'iñ'í yúñí 'iñ'yāñ s'een. Ní cho'ó yā naavtañā nuñ'nñ'yáñā ndúúcū Moisés miiñ. Chuñ ní tan'dúúcā chí Ndyuūs chēdínūññiñ yā 'iñ'yāñ s'een ndúúcū Moisés miiñ. 3 Nducyáácá yā che'é yā pan chí Ndyuūs dicho'o. Ní pan miiñ chí chíicā ndii nanguuvi. 4 Ndyuūs ca'a yā 'iñ'yāñ s'een nuñ'nñ'iñ chí can'daā na tuū, ní nducyáácá yā chí'i yā nuñ'nñ'iñ miiñ. Ní tuū miiñ ní tan'dúúcā chí Cristo miiñ, 'tíicā. Espíritu yeñé Cristo cuen'ē ndúúcū yā naachí cuen'ē yā. 5 Ndyuūs nguéé canee yiiñú yā tan'dúúcā chí idiiñ n'deēe n'dai 'iñ'yāñ ti nguéé chí iñ'diveéñ yā yeñé Ndyuūs. Ní 'iñ'yāñ s'een chí'i yā cuaañ naachi nguéé 'iñ'yāñ na yáñāa cuñ'máñ. 6 Dendú'ū chuñ chí chó'ōo ní 'íicú n'diichi yú, 'íicú s'uúñ nguéé neñe yú yeñe dendú'ū chí nguéé n'daacā tan'dúúcā 'iñ'yāñ s'een chí idin'ēñe yā. 7 Cáāvā chuñ nguéé idiiñ yú 'viicu cáāvā ídolos, tan'dúúcā chí idiiñ tanáñā 'iñ'yāñ tiempo chí 'āā chó'ōo. Canéñ nguñ'ú ndii cuáañ vmaañ na libro yeñé Ndyuūs 'tíicā: 'Iñ'yāñ s'een díiñ yā 'viicu cáāvā ídolos, ní ch'et'é yā, ní che'e yā, ní chí'í yā ní chí iñnu chuñ, ní nacueñ yā, ní nde'ei yā. Cuayiivi ní san'a s'een n'diichí yā n'daataa s'een ní dinuñndí yā. 8 Nguéé n'diichi yú 'áámá sáñā o 'aama n'daataa taachí 'āā cuéé 'caandavaacu yú ndúúcū yā, tan'dúúcā chí idiiñ tanáñā 'iñ'yāñ s'een. Ní cáāvā nuññdi yeñé yā, na 'áámá nguuvi nuññ n'diicu 'íñú mil 'iñ'yāñ chí'i yā ná yáñāa cuñ'máñ naachi nguéé 'iñ'yāñ. 9 Nguéé diiñ yú chí tuñ'ví yú Ndyuūs, ti neñe yú n'diichí yú nduutí chí Ndyuūs díiñ yā castigar s'uúñ tan'dúúcā chí Ndyuūs díiñ yā ndúúcū tanáñā 'iñ'yāñ. Ní Ndyuūs dichó'o yā cúu taañ chí che'é tí 'iñ'yāñ s'een ní chí'i yā. 10 Ní nguéé caañ'mañ taañ yú yeñe Ndyuūs tan'dúúcā chí diiñ tanáñā 'iñ'yāñ s'een. Cáāvā chuñ ní Ndyuūs dichó'o yā āngel yeñé yā ní chí'i yā.

11 Tiempo chí 'āā chó'ōo ndíi cuáañ vmaañ, chó'ōo tanducuén'ē chuñ ní canéñ nguñ'ú na libro yeñé Ndyuūs. Maañ ní s'uúñ cuuvi deenu yú yeñe 'iñ'yāñ s'een ní nguéé diiñ yú tan'dúúcā chí diiñ yā. 12 Cáāvā chuñ 'iñ'yāñ chí nadacadiñúñ yā chí i'teenú diitú yā Ndyuūs canee chí nadacadiñúñ yā chēe chí diiñ yā, ní nguéé 'cuñvá yā na nuññdi. 13 Ndís'tiñ 'caandiveéñ nī yeñé. Mar 'áámá cosa chí nguéé n'daacā nguéé ndaā nanáañ ndís'tiñ nduuti chí nguéé ndaā nanáañ tanáñā ca 'iñ'yāñ. Ndyuūs ní n'dai ca yā ndúúcū ndís'tiñ, ní nguéé 'cuñ yā chí ndaā nanáañ ndís'tiñ dendu'ū chí nguēe cuví cuchēe nī. Taachi ndaā dendu'ū chí nguéé n'daacā nanaañ ndís'tiñ Ndyuūs teé yā fuerzas ndís'tiñ chí nguéé diiñ nī dendu'ū chí nguéé n'daacā. Ní 'íicú cuuvi cuchēe nī.

14 Cáāvā chuñ ndís'tiñ hermanos chí neñé taavi, divíi nī yeñe nducyaaca ídolos. 15 'Úú ngañá ngíi ndís'tiñ chí 'iñ'yāñ chí deenu, ní ndís'tiñ cuuvi deenú nī yeñe chíiñ chí ngañá nduuti chí nduudu cuaacu o nguéé. 16 Taachi diiñ yú 'viicu ní che'e yú Santa Cena yeñe Señor Jesucristo ní sta'a yú taza chí cu'ú yú vino, tuñ'mi ní caañ'mañ yú gracias Ndyuūs chí dí'viicú yā vino miiñ. Díiñ yú chuñ ti maañ ní chí'iñ'í yú chí yeñé Cristo s'uúñ. Ní véé vida yeñe yú cuen'ē daañ'mañ cucáāvā yuúñ yeñé Cristo chí n'geen. Pan yeñe Santa Cena chí n'dee yú, n'dee yú ti maañ ní yeñé Cristo s'uúñ. Ní cuerpo yeñe yā ca'héé'ngá'āa na cruz cáāvā s'uúñ. 17 S'uúñ ní 'yaañ yú ní nducyaacu yú che'e yú yeñe 'áámá pan nūñ. 'Tíicā s'uúñ ní tan'dúúcā 'áámá cuerpo nūñ ti yeñé Cristo s'uúñ.

18 Cuñ'diichí nī 'iñ'yāñ yeñe ndaata Israel tiempo chí 'āā chó'ōo. 'Iñ'yāñ s'een 'caañ'núñ yā 'iiti ní tee yā yuutē vmaañ nátaí yeñe Ndyuūs. Ní i'téenu yā 'iivú Ndyuūs yeñe yú. Cuayiivi ní che'é yā yuutē miiñ. 'Tíicā 'iñ'yāñ chí'iñ'í chí yeñé Ndyuūs. 19 Neñé caañ'mañ yeñé yuutē chí 'iñ'yāñ che'é yā maañ chí yeñe nátaí yeñe ídolos. Nguéé véé poder yeñe ídolos. Nguéé véé poder yeñe yuutē miñ. 20 Chúñ ní ngañá. 'Iñ'yāñ chí chí'iñ'núñ yā 'iiti s'een ní tee yā yuutē nátaí yeñe ídolos díiñ yā chuñ cáāvā yáañ'nguiñūñ s'een. Ní nguéé díiñ yā cáāvā 'iivú Ndyuūs. 'Úú nguéé neñé chí che'é nī yuutē miiñ yeñe nátaí miiñ, ní ndís'tiñ ní nguéé cañ'á nī lado yeñe yáañ'nguiñūñ. 21 Ndís'tiñ nguéé cuuvi cu'ú nī vino yeñe taza ní yeñe chí véé na mesa yeñe Santa Cena yeñe Jesucristo nduuti chí cu'ú nī yeñe chí véé na mesa yeñe yáañ'nguiñūñ. Nguéé cuuvi yeñé Ndyuūs ndís'tiñ nduuti chí yeñé yáañ'nguiñūñ ndís'tiñ. 22 ¿'Áá neñe nī 'cuñ'miñ nī 'iivú Ndyuūs chí ca'á nī lado yeñe yáañ'nguiñūñ? ¿'Áá ditiñú cá ndís'tiñ nguéé ti 'iivú Ndyuūs ti Ndyuūs nguéé díiñ yā castigar ndís'tiñ?

Yeñe chí 'iñ'yāñ cuuvi díiñ yā ti i'teenú yā Jesucristo ní canee yā ndúúcū vaadí neñe yeñé Ndyuūs

23 Cuuvi diiñ yú tanducuén'ē chí n'daacā, naati nguéé diiñ yú cosa chí nguéé n'daacā ti nguéé véé nuññdi yeñe yú. Nguéé nducuén'ē chí n'daacā chí diiñ yú nginne s'uúñ chí yeñe Cristo. Ní dendu'ū miiñ chí n'daacā, nguéé n'daacā cá caavā s'uúñ chí i'téenu yú 'iivú

Ndyuūs. ²⁴ Mar 'áamá 'iinyān chi ye'n'e Cristo damaán yā nadacadiínūn yā dēndū chi ye'n'e maán yā, naati nadacadiínūn ntūn yā ye'n'e chi ne'n'e tanán'ā 'iinyān.

²⁵ Yúútē chi 'iinyān in'diicuí yā ní'vēē cuuvi che'é nī. Ní nguée itínguunee nī ye'n'e yuútē miiñ. 'Tíicā díñ nī ní nguée dinuunndí nī. ²⁶ Ní yán'āa ndúúcū nducuén'ē chi véé vmnaa' ye'n'e ní ye'n'e 'iivú Ndyuūs.

²⁷ Nduuti chi 'aama 'iinyān chi nguée i'téenu yā Jesucristo díñ yā invitar ndís'tiī chi che'é nī ndúúcū yā, ní nduuti chi ne'n'e nī tuu'mi ní ca'n'á nī ndúúcū yā. Tanducué'n'ē chi cun'duú yā na mesa ní che'é nī. Nguée tiinguunee nī de'ē vεε ye'n'e chi che'é nī. 'Tíicā nguεε dinuunndí nī. ²⁸ Nduuti chi 'áamá 'iinyān nga'n'a yā ngii yā ndís'tiī chuu: Yúúte 'cūū ní canée vmnaa' náta' ye'n'e ídolos, tuu'mi ní nguée ché'e nī yuútē miiñ. Ní nguée díñ nī chi 'iinyān miiñ cuuvi nadacadiínūn yā chí dinuunndí nī. Ní yán'āa ndúúcū nducuén'ē chi véé vmnaa' ye'n'e ní ye'n'e 'iivú Ndyuūs. ²⁹ 'Úú nga'n'á ngii ndís'tiī chuū. Nguée ché'e nī yuútē miiñ chi ye'n'e náta' taachi 'iinyān nga'n'á yā chí che'é nī yuútē miiñ, ti 'iinyān nadacadiínūn yā chí véé nuu'ndi ye'n'e nī taachi che'é nī yuútē miiñ. 'Úú deenú chi cuuvi che'é yuútē miiñ ní nguée idinuunndí. 'Iiinyān chi duu'vī déenu yā ye'n'e Jesucristo nguée cuuvi ché'e yā. 'Túúcā yúúte 'cūū, ní díñ yā juzgar cosa chi nguée itunee yā. 'Úú deenú chi nguée véé poder ye'n'e ídolos. 'Úú ca'n'á, gracias Ndyuūs caava yuútē miiñ, ní che'é yuútē miiñ.

³⁰ Ndúúti chi ca'n'á, gracias Ndyuūs cáávā yuútē chi che'é, ¿de'ē cuuvi chi cunncā nga'n'a yā ye'n'e 'úú ye'n'e chí che'é? ³¹ Díñ nī tan'dúúcā chí nga'n'á. Ní nduuti chí nge'e nī, o ngi'i nī, o ye'n'e táámá cosa chí díñ nī, ndís'tiī díñ nī tanducuén'ē cucáávā chí cuuvi dich'εεtē n'dai nī Ndyuūs. ³² Nguée díñ nī cosa chí 'iinyān Israel s'een o 'iinyān s'een chí nguée ndaata Israel, o 'iinyān s'een chí i'téenu yā Jesucristo ye'n'e yú cuuvi nadacadiínūn yā chí véé nuu'ndi ye'n'e nī. ³³ 'Áā tíí nūūn lugar taachi 'úú canee, 'úú idiín tanducuén'ē chí cunee yiiñu 'iinyān na lugar miiñ. Nguée idiín cosa chí ne'n'e maán, ti díñ tanducuén'ē ní 'iicu cuuvi nanguán'ai 'iinyān.

11 Ndís'tiī ní díñ nī tan'dúúcā chí 'úú idiín ti 'úú idiín tan'dúúcā chí Cristo chí'cuee' yā 'úú.

Ye'n'e n'daata s'één chí ca'n'á yā yaácū

² 'Úú nga'n'á n'daacā ye'n'e ndís'tiī hermanos ye'n'e ti n'gaacú nī ye'n'e 'úú, ndúúcū tanducue'n'ē dēndū. Ní díñ nī tan'dúúcā chí 'úú ngi'cuee' ndís'tiī. ³ 'Úú ne'n'e chí cadíñūn ndís'tiī chí Cristo miiñ ní nga'n'a ntiinyún yā ye'n'e nducyaaca sa'n'ā. 'Íicú sa'n'ā ní nga'n'ā ntiinyún sa ye'n'e n'daataá yé'n'e sa. 'Íicú Ndyuūs Chiida yú nga'n'ā ntiinyún yā ye'n'e Cristo miiñ. ⁴ Nduyáácá sa'n'ā chí nga'n'angua'a sa o nga'n'a sa nduudu ye'n'e Ndyuūs ndúúcū s'ndiīn ye'n'e sa chí canúún tíñ sa, ngíí 'cuináa' sa. ⁵ Nduyáácá n'daataá chí nga'n'angua'a tá o nga'n'a tá nduudu ye'n'e Ndyuūs ní nguée ndεεcu paño ye'n'e tá tíñ tá, ngíí 'cuináa' tá ti idiín tá tan'dúúcā chí ndíí tíñ ta. ⁶ Ndúúti chí nguée ndεεcu paño ye'n'e tá tíñ tá tuu'mi ní cuú tá yuudū tíñ tá. Nduuti chí 'aama n'dáataá ngíí 'cuináa' tá chí ndíí tíñ tá, tuu'mi ní canee chí chεεcu

paño ye'n'e tá tíñ tá. ⁷ Sa'n'ā ní nguée cánée chí caa'n'ma' sa nduudu ye'n'e Ndyuūs ndúúcū s'ndiīn ye'n'e sa chí canuun tíñ sa, ti Ndyuūs din'dái yā sa'n'ā tan'dúúcā maán yā chí caa'n'ma' ntiinyún sa, 'tíicā. Sa'n'ā s'uúūn, sa'n'ā ní diín sa ntiinyún ye'n'e Ndyuūs. N'daataá nguée 'tíicā. Idiín tá chíí chí nga'n'a isa'n'ā ye'n'e tá, ti sa'n'ā miiñ caa'n'ma' ntiinyún sa ye'n'e n'daata miiñ. ⁸ Ti Ndyuūs nguée din'dái yā sa'n'ā ye'n'e n'daataá naati din'dái yā n'daataá ye'n'e sá'n'ā. ⁹ Ti Ndyuūs nguée din'dái yā sa'n'ā chí dichí'vε sa n'daataá, naati din'dái yā n'daataá chí dichí'vε tá sa'n'ā. ¹⁰ N'daataá ní canee chí ndεεcu paño ye'n'e tá tíñ tá ti chí'ni' tá chí nguée caa'n'ma' ntiinyún tá. 'Tíicā ntúūn ángel s'een ní chí canuún tíñuú náa' yā taachí canee yā nanáán 'iivú Ndyuūs. ¹¹ Ndyuūs díñ yā chí sá'n'ā nguée canee sa dāmāa' sa, ndíí nguée n'daataá canee tá dámaā' tá. Ndyuūs diín cuenta chí sa'n'ā ní n'daataá daama daamá yā nanaán yā ti Jesucristo chí'vī yā cucáávā nduū 'uuví 'iinyān s'uūn. ¹² Vm-náán vmnaa' n'daata miiñ ní ye'n'e sa'n'ā. Maa' ní sa'n'ā chí'indiyáa' sa ye'n'e n'daataá naati tanducuén'ē dēndū ní ye'n'e 'iivú Ndyuūs.

¹³ ¿De'ē nadacadiínūn nī ye'n'e chuū? ¿'Áá n'daacā chí n'daata caa'n'ma'ngua'a tá ndúúcū Ndyuūs 'aara chí nguée ndεεcuú paño ye'n'e tá tíñ tá? ¹⁴ Nduyáácá 'iinyān deenú yā chí sa'n'ā chí n'géénū yuudū tíñ sa ti 'cuináa' sa. ¹⁵ Nduuti chí n'daata n'géénū tíñ tá n'daacā ye'n'e tá. Ní yuudū tíñ tá n'daacā chí in'díí tíñ tá chí tan'dúúcā 'áamá paño. ¹⁶ Nduuti chí 'iinyān ne'n'e caa'n'ma' taán yā ye'n'e chuū, 'úú nguée cuuvi caā'n'ma' cá ye'n'e ti 'tíicā costumbre ye'n'e yú. 'Tíicā ntuūn costumbre ye'n'e nducyaaca 'iinyān chí i'téenu yā Jesucristo.

Cosas chí nguεε n'daacā idiín yā taachi che'é yā Santa Cena ye'n'e Señor Jesucristo

¹⁷ Maa' ní 'úú idinguún ye'n'e ndís'tiī ti nguée n'daacā díñ nī. Taachi nduuvidaamá nī nguée n'daacā ca idiín nī ti cunncā ca idiín nī. ¹⁸ 'Úú n'giindivee' chí ndís'tiī nguée daama vaadī cadíñūn ye'n'e nī taachi nduuvidaamá nī ná yaácū. Véé 'téé chí i'teenú chí cuaacu chí chí'indivee'. ¹⁹ Canee chí véé chí nduuvidaamá 'āá ví'í caā ndís'tiī chí i'téenu nī Jesucristo, ti cuuvi deenú nī cheé hermanos nguaa' ndís'tiī chí 'áamá canee yā chí i'téenu cá yā. ²⁰ Taachi 'āá ví'í caā nduuvidaamá nī ní che'é nī Santa Cena ye'n'e Señor Jesucristo nguée che'é nī Cena miiñ tan'dúúcā chí Jesucristo ca'n'a ntiinyún yā. ²¹ Ndís'tiī nguée canee ngíínú nī taachí ndaa nducyaaca hermanos naati ca'áámá ca'aamá nī diín núnú yiiñu nī ní ca'n'á nī na yáacū ní che'é nī Cena ye'n'e nī. Ní taachi ndaa tiempo chí che'é nī Santa Cena ná'a nī ní cuiicu nī. Tanán'a nī ní cuu'vi nī. ²² ¿De'ē chuū? ¿'Áá nguée véé va'ai ye'n'e nī naachi cuuvi che'e nī ní cu'u nī? Nduuti chí nguée ne'n'e nī repartir Cena ye'n'e nī, ¿de'ē cuuvi chí candéé nī Cena ye'n'e nī cheeti yaácū? Nguée n'daacā idiín nī taachi nduuvidaamá nī na yaácū ye'n'e 'iivú Ndyuūs. Díñ nī cosa chí cuuvi 'cuináa' 'iinyān chí nguée véé chí che'e yā. ¿De'ē ne'n'e nī chí 'úú caa'n'ma' ndúúcū ndís'tiī ye'n'e chuū? ¿'Áá ne'n'e nī chí 'úú caa'n'ma'

ndúúcū ndís'tiī chi n'daacā idiīn nī? Nguéé cuuvi caa'n'mán 'tiicā.

Chuū historia ye'nē Santa Cena ye'nē Señor Jesucristo (Mt. 26.26-29; Mr. 14.22-25; Lc. 22.14-20)

²³ Iivú Señor Jesucristo chii yā 'úú chiiñ chi 'úú ca'cueén ndís'tiī. Nguuiñū miiñ chi 'āā cuéé nca'a Judas Iscariote miiñ Jesucristo chi ndíi yā preso na ta'á 'iñn-tyé'nē, Jesús miiñ ní sta'a yā pan. ²⁴ Ch'iinu Jesús nca'a gracias Ndyuūs cáávā pan miiñ, tuu'mi ní n'deé yā pan. Ní Jesús ní ca'n'a yā chii yā discípulos ye'nē yā: Ndís'tiī cuta'á nī ní che'e nī. Pan 'cūū chi 'úú n'deé tan'dúúcā cuerpo ye'né 'tíicā. Ní cuerpo ye'né ca'á chí n'deé cucáávā ndís'tiī. Nadiíñ nī chuū, ní taachi nache'é nī pan miiñ ní nan'gaacú nī ye'nē 'úú cuen'e dañ'ma'n. ²⁵ Cuayiivi chi che'é nī pan 'cūū Jesús sta'a ntúuñ yā taza chi s'néen vino ní nga'n'a yā: Vino cheeti taza 'cūū ní tan'dúúcā yuuúñ ye'né 'tíicā. Ndúúcū yuuúñ ye'né idiīñ 'áámá compromiso chí ngai. Nadiíñ nī chuū ní taachi nangilí nī vino miiñ nan'gáacú nī ye'nē 'úú cuen'e dañ'ma'n. ²⁶ Maañ ní taachi che'é nī pan 'tíicā, ní cu'ú nī vino ye'nē taza 'tíicā, tuu'mi ní ch'iñ'í nī 'iñ'yāñ chi Jesucristo ch'ti yā caavā ndís'tiī. Nadiíñ nī Cena 'cūū ndii tiempo chi ndaa Jesucristo taama vmné'nēe.

Ye'nē táácā cuuvi che'e yú Santa Cena ye'nē Señor Jesucristo

²⁷ 'Iñ'yāñ chi nge'é yā pan ye'nē Cena 'cūū ní ngil'i ntúuñ yā vino ye'nē taza ye'nē Santa Cena ye'nē Jesucristo, canéé chi canéé ndúúcū staava ye'né yā dēve nanáán Dendyuūs. Nduuti chi nguéé dēve staava ye'né yā nanáán Dendyuūs taachi che'é yā Cena miiñ, tuu'mi ní diiñ nuu'ndí yā contra cuerpo ye'nē Señor Jesucristo ndúúcū yuuúñ ye'nē yā dendu'ū, ti nguéé diíñ yā respetar Jesucristo. ²⁸ Caava chúū 'áámá 'áámá 'iñ'yāñ chi ne'né yā che'é yā ye'nē Santa Cena ye'nē Señor Jesucristo, canéé chi n'diichi maán yā ndúútí chí dēve staava ye'né yā nanáán Dendyuūs. Taachí dēve staava ye'né yā nanáán Dendyuūs tuu'mi ní cuuvi che'e yā pan ye'nē Santa Cena ye'nē Señor Jesucristo, ní cu'ú yā vino ye'nē taza ye'nē Cena 'cūū. ²⁹ 'Iñ'yāñ chi nge'é yā ní ngil'i yā ye'nē Cena ye'nē Señor Jesucristo ní nguéé nacádiinúñ yā ye'nē cuerpo ye'nē Jesús chí ch'iī caava s'uúñ, Dendyuūs diíñ yā castigar 'iñ'yāñ miiñ. Véé nuu'ndi ye'né yā nanáán 'iivú Ndyuūs. Maán yā dinuu'ndí yā ní diiñ yā chí cuuví castigado yā. ³⁰ Cáávā chí diíñ nī 'túúcā, 'yaañ n'dáí ndís'tiī ní duuva nī, ní ná'n'a nī ní ngiita nī, taná'nā ní ch'ti nī nguañ ndís'tiī. ³¹ Ndúúti chí s'uúñ n'diichi maañ yú chí n'daacā canee yú nanáán Ndyuūs ye'nē yú, Ndyuūs nguéé diíñ yā castigar s'uúñ. ³² Taachi 'iivú Ndyuūs n'diichi yā nuu'ndi ye'nē yú ní nguéé dēve staava ye'nē yú taachi che'e yú Santa Cena ye'nē Jesucristo, tuu'mi ní teé yā 'aama castigo s'uúñ. Níicú nadacádiñuñ yú ye'nē nuu'ndi ye'nē yú. Ní 'íicú nguéé canee yú condenado tan'dúúcā taná'nā 'iñ'yāñ ye'nē in'yeendí 'cūū chí nguéé i'téenu yā 'iivú Ndyuūs.

³³ Maañ ní ndís'tiī hermanos ye'né, taachi nduuvi-daamá nī ní che'é nī Santa Cena ye'nē Jesucristo 'cueti-

nee ngiinú nī ti ndaā taná'nā hermanos ye'né nī.

³⁴ Nduuti chí 'áámá 'iñ'yāñ cuuicú yā, canéé chí ch'é yā na vaacú yā. Tuu'mi ní nducyaaca nī nduuvudaama nī na yaacú ní che'é nī Santa Cena ye'nē Señor Jesucristo. 'Tíicā cuuvi che'é nī pan ní ngil'í nī vino ní diíñ nī respetar Señor Jesucristo. Ní n'diichi Ndyuūs chí nguéé véé nuu'ndi ye'né nī. Tan'dúúcā taná'nā chí véé 'úú caa'n'mán ye'nē taachi ndaá ní cuneé ndúúcū nī.

Ye'nē nducué'nē chí Espíritu N'dai ye'né Ndyuūs téé yā s'uúñ ti ye'né Señor Jesucristo

12 Maañ ní 'úú ne'né idinguúñ ye'nē chí nca'a Espíritu N'dai ye'né Ndyuūs s'uúñ. Ne'né chí cadíñuñ nī chuū. ² Ndís'tiī chí nguéé 'iñ'yāñ ye'nē ndaata Israel ndís'tiī, ti taachi 'āā cuéé i'teenú nī Señor Jesucristo diíñ nī tan'dúúcā costumbre ye'né nī ní s'téenu nī ídolos chí nguéé cuuví cañ'ma'n. ³ Ne'né chí ndis'tiī cadíñuñ nī chuū. 'Iñ'yāñ chí canee ndúúcū Espíritu N'dai ye'né Ndyuūs ní nga'n'á yā nduudu cuaacu ye'né Dendyuūs, nguéé cuuvi caa'n'mán yā contra ye'nē Jesucristo. 'Iñ'yāñ chí nga'n'á yā chí Jesucristo ní 'iivú Ndyuūs ye'nē yā, nga'n'a yā 'túúcā ti Espíritu N'dai ye'né Ndyuūs diíñ yā chí 'túúcā chí nga'n'a yā.

⁴ Espíritu N'dai ye'né Ndyuūs tee yā ntiñnyuñ s'uúñ chí 'āā vi'i caā ntiñnyuñ ye'nē 'áámá 'áámá s'uúñ. Ní tee yā poder s'uúñ chí cuuvi diiñ yú ntiñnyuñ miiñ chí 'āā vi'i caā. Niicu véé 'áámá n'dyá'nā Espíritu N'dai ye'né Ndyuūs. ⁵ Idiñ yú n'dee náán ntiñnyuñ chí 'āā vi'i caā chí ye'nē 'iivú Ndyuūs, naati nducyaaca ntiñnyuñ miiñ ní ye'nē 'áámá n'dyá'nā 'iivú Ndyuūs. ⁶ N'dee náán ntiñnyuñ ye'nē Dendyuūs véé chí idiñ yú ní Ndyuūs ngínee yā 'áámá 'áámá s'uúñ. ⁷ Ndyuūs tee yā Espíritu N'dai ye'né yā s'uúñ ní Espíritu miiñ ngínee s'uúñ. Ní s'uúñ cuuvi cunee yú nducyaaca 'iñ'yāñ chí i'téenu yā Señor Jesucristo chí 'iivi yú. ⁸ Espíritu N'dai miiñ ní cunee taná'nā 'iñ'yāñ chí nga'n'a n'dááca yā nduudu ye'né Ndyuūs. Espíritu N'dai ye'né Ndyuūs ngínee na'n'a 'iñ'yāñ chí cuuvi caa'n'ma'n yā ndúúcū vaadī deenú ca. Dámañ 'áámá n'dyá'nā Espíritu N'dai miiñ diiñ chuū. ⁹ Ní Espíritu N'dai miiñ ní ngínee nducyaaca 'iñ'yāñ chí i'téenu cá yā Dendyuūs. Ní Espíritu N'dai ngínee ná'nā 'iñ'yāñ ní ca'á poder miiñ 'iñ'yāñ s'uúñ chí 'iñ'yāñ s'uúñ cuuvi diíñ yā chí nduūvā ye'né 'iñ'yāñ chí ngiitā. ¹⁰ Espíritu N'dai miiñ ca'á na'n'a 'iñ'yāñ chí idiñ yā vaadī n'gíinuú ní nga'a poder ná'nā 'iñ'yāñ chí cuuvi candéé yā nduudu cuaacu ye'né Ndyuūs. Espíritu N'dai miiñ ní diiñ chí ná'nā 'iñ'yāñ cuuvi déenu yā chee 'iñ'yāñ nga'n'á yā caavā Espíritu N'dai ye'né Ndyuūs o cáávā espíritu ye'né yááñ'guiñuñ. Ní Espíritu N'dai ca'a ná'n'a yā poder chí caa'n'ma'n yā n'dee náán davaacu, ní ná'n'a yā chí ca'n'a yā chíñ chí ne'nē cañ'ma'n nduudu miiñ. ¹¹ 'Áámá n'dyá'nā Espíritu N'dai ye'né Ndyuūs tee yā poder 'áámá 'áámá s'uúñ chí cuuvi diiñ yú ntiñnyuñ ye'né yā tan'dúúcā chí né'nē yā.

S'uuún ní tan'dúúcā chi s'uuún ní 'áámá cuerpo nūn s'uuún

¹² 'Tíicā véé 'áámá cuerpo ye'nē yú ní nééné n'dee náán chí véé ye'nē. Ní ndúúcū n'dee náán chí véé ye'nē, ni ye'nē 'áámá cuerpo nūn, 'túúcā. Cucáávā chi ye'nē Jesucristo s'uuún, tuu'mi s'uuún ní tan'dúúcā chi s'uuún ní 'áámá cuerpo nūn s'uuún. Ní cuerpo miiñ ní Jesucristo miiñ. ¹³ Ti cááva Espíritu N'dai ye'nē Ndyuūs miiñ ngēēdinuñ n'ñ yú ní maañ ní s'uúún ní ye'nē 'áámá cuerpo s'uuún. Nduuti chi 'iin'yāñ Israel chi judíos s'uuún, o 'iin'yāñ griegos s'uuún o 'iin'yāñ chi snéé caadi 'iyyu s'uuún, o 'iin'yāñ chi diiñ ntiinyuñ cáávā maán yā s'uuún, nducyaaca s'uuún ní ye'nē 'áámá Espíritu N'dai ye'nē Dendyuūs.

¹⁴ 'Tíicā cuerpo ye'nē yú, ní nguéé 'áámá n'dyán'ā nūn ti 'yaañ n'dái ye'nē. ¹⁵ Ndúúti chi ca'a yú chí ngíí ngan'a ní miiñ ní caañ'mañ: Caati 'úú nguéé 'áámá ta'á 'úú nguéé ye'nē cuerpo ye'nē yú. ¿'Áá nadacadínuuñ nī chi cáávā chiiñ chi cañ'a ca'a yú, ní ca'a yú nguéé ye'nē cuerpo ye'nē yú? Nguéé 'tíicā. ¹⁶ Ndúúti chi veen yú chí ngíí ngan'a ní miiñ ní caañ'mañ: Caati 'úú ní nguéé 'áámá nduutinaañ 'úú nguéé ye'nē cuerpo ye'nē yú. ¿'Áá nadacadínuuñ nī chi cáávā chiiñ chi cañ'a veen yú, ní veen yú nguéé ye'nē cuerpo ye'nē yú? Nguéé 'tíicā. ¹⁷ Nduuti chi nuuñ'mañ cuerpo ye'nē yú ní 'áámá nduutinaañ yú tuu'mi ní 'taacā cúúví 'caandiveen yú? Ní ndúútī chi nuuñ'mañ cuerpo ye'nē yú ní veen yú tuu'mi ní 'taácā cuuvi 'taañ'nūñ yú? ¹⁸ Dendyuūs s'néén yā ca'áámá ca'áámá chí canee ye'nē cuerpo ye'nē yú na lugar naachi canee yiinú yā. ¹⁹ Nduuti chi cuerpo ye'nē yú ní 'áámá parte nūn 'tíicā canéé nducuéñ'e cuerpo ye'nē yú? ²⁰ 'Tíicā Dendyuūs din'dái yā 'áámá cuerpo ye'nē yú chí n'dee náán chí veē naati véé 'áámá cuerpo ye'nē yú.

²¹ Nduuti chi nduutinaañ yú chí ngíí ngan'a ní miiñ ní caañ'mañ ye'nē ta'á yú 'tíicā: Dii ta'á, nguéé dichíí'vē di. 'Tíicā ntúñ tiñ ra yú ni caañ'mañ ye'nē ca'á yú 'tiicā: Díí ca'á, nguéé dichíí'vē dii. Nguéé cuuvi 'tíicā. ²² Dendu'ū chí snéé na cuerpo ye'nē yú chí duūvā ni 'líín chí nguéé diiñ yú cuenta ye'nē, chíín chí neené dichíí'vē s'uuún. ²³ Dendu'ū chí ye'nē cuerpo ye'nē yú chí nacadiinuñ yú chí nguéé importante, chuū ní diiñ yú cuidado ye'nē tan'dúúcā chí ch'εεε ca. Dendu'ū ye'nē cuerpo ye'nē yú chí nguéé ne'nē yú chí 'iin'yāñ n'diichi yā chí n'díí yú ndúúcū catecai yú. ²⁴ Tanán'ā parte ye'nē cuerpo ye'nē yú 'āā n'daacā canee 'āā tiiní caā. Dendyuūs diiñ yā cuerpo ye'nē yú ní diiñ yā chí cundéé ca yú cuidado ye'nē nducuéñ'e chí nadacadiinuñ yú chí nguéé importante ye'nē cuerpo ye'nē yú. ²⁵ Chuū ní diiñ Dendyuūs chí nducuéñ'e parte ye'nē cuerpo n'daacā diiñ ntiinyuñ ye'nē cuerpo ye'nē yú. Ní nducuéñ'e cuerpo ye'nē yú diiñ yú cuidado 'áámá parte ye'nē yú ndúúcū táámá parte ye'nē yú. ²⁶ Nduuti chí diiñ yú cuidado ye'nē 'áámá dendú'ū nūñ ye'nē cuerpo ye'nē yú ti diiñ sufrir, tuu'mi ní nuuñ'mañ ch'εεε cuerpo ye'nē yú diiñ sufrir. Nduuti chí dich'εεé yā 'áámá dendu'ū ye'nē cuerpo ye'nē yú tuu'mi ní núñ'mañ cuerpo ye'nē yú ní yeenú taavi.

²⁷ Chuū chí caañ'mañ. Maañ ní nducyaaca ndís'tiñ ní ye'nē cuerpo ye'nē Cristo Jesús. Ní ca'áámá ca'áámá ní véé parte ye'nē cuerpo ye'nē Cristo Jesús. ²⁸ Ndyuūs tee yā ntiinyuñ ca'áámá ca'áámá s'uuún chí i'teenu yú Jesucristo. Vmnaán vmnaañ ca'a yā ntiinyuñ chí ch'εεε ca chí ntiinyuñ ye'nē apóstoles chí dich'óó Dendyuūs. Cuayiivi ní tee yā tanán'ā yú ntiinyuñ ye'nē profetas chí ndéé yú nduudu ye'nē 'iivú Ndyuūs. Cuayiivi ní tee yā tanán'ā yú ntiinyuñ chí maestros ye'nē nduudu ye'nē Ndyuūs. Ní tanán'ā yú Ndyuūs tee yā ntiinyuñ s'uuún chí diiñ yú vaadī n'giinu. Tuu'mi ní tee yā tanán'ā yú ntiinyuñ chí diiñ yú chí induūvā ye'nē 'iin'yāñ. Tee yā tanán'ā yú ntiinyuñ chí cunnee yú 'iin'yāñ. Tee yā tanán'ā yú ntiinyuñ chí caañ'mañ ntiinyuñ yú ye'nē 'iin'yāñ chí cunneé yā 'iin'yāñ chí diiñ yā ntiinyuñ ye'nē Ndyuūs. Ni teé yā ntiinyuñ tanán'ā yú chí ngan'a yú n'dee 'náán davaacu. ²⁹ ¿'Áá nadacadínuuñ nī chí nducyaaca yú apóstoles? ¿'Áá nadacadínuuñ nī chí nducyaaca yú profetas chí ndéé nduudu ye'nē 'iivú Ndyuūs? ¿'Áá nadacadínuuñ nī chí nducyaaca yú maestros ye'nē nduudu ye'nē Ndyuūs? ¿'Áá nducyaaca yú diiñ yú vaadī n'giinu? ³⁰ ¿'Áá nducyaaca yú cuuvi diiñ yú chí nduuvā ye'nē 'iin'yāñ? ¿'Áá nducyaaca yú ngan'a yú n'dee 'naañ davaacu? ¿'Áá nducyaaca yú cuuvi caañ'mañ yú chí ne'nē caañ'mañ táámá davaacu? Nguéé 'tíicā. ³¹ Canéé chí diiñ yú ntiinyuñ ye'nē Dendyuūs tan'dúúcā chí Dendyuūs ne'nē yā chí diiñ yú. Ní caavā s'uuún ní ntiinyuñ miiñ ní n'daacā ca. Maañ ní 'úú 'cuuñ'míñ ndís'tiñ táácā cuuvi chí diiñ yú chí más cā n'daacā ca.

Ye'nē vaadī ne'nē chí ch'εεε n'dai

13 Nduuti chí s'uuún caañ'mañ yú tan'dúúcā chí ngan'a 'iin'yāñ chí deenu, o tan'duucā chí ngan'a ángeles, ní nguéé ne'nē yú nducyaaca 'iin'yāñ, tuu'mi ní nduudu ye'nē yú tan'duucā 'áámá cūū 'líín chí n'gεεcu, o tan'dúúcā 'áámá cu'u lata chí di'cuεεcú yú. ² Ndúúti chí Ndyuūs tee yā ntiinyuñ s'uuún chí cuuvi caañ'mañ yú dendú'ū chí cuchíí, ní nduuti chí cadiinuñ yú nducuéñ'e chí ye'nē Ndyuūs chí nguεε deenu tanán'ā yā, ní nducuéñ'e vaadī deenu chí ye'nē in'yeen'dí 'cūū, ní nguéé ne'nē yú nducyaaca 'iin'yāñ, tuu'mi ní chiiñ chí diiñ yú nguéé dichíí'vē nanáán Dendyuūs. Ní nduuti chí i'teenu ca yú Dendyuūs chí cuuvi caañ'mañ yú ye'nē 'áámá yīcū 'tíicā: N'dii yīcū, divíí nī ye'nē 'muuñ, ní yīcū miiñ cañ'ā taama lado. Ní nduuti chí nguéé ne'nē yú nducyaaca 'iin'yāñ, tuu'mi ní chiiñ chí diiñ yú nguéé dichíí'vē nanáán Dendyuūs. ³ Ndúúti chí ca'a yú nducuéñ'e chí véé ye'nē yú 'iin'yāñ chí nguéé ye'nē yā, ní 'áará chí ca'a yú maañ cuerpo ye'nē yú chí 'iin'yāñ cuucú yā s'uuún cucáávā chí ngan'a yú nduudu cuaacu, ní nguéé ne'nē yú nducyaaca 'iin'yāñ, tuu'mi ní nguéé de'ē veē chí diiñ yú chí dichíí'vē nanáán Dendyuūs.

⁴ Ndúúti chí s'uuún ní ne'nē yú nducyaaca 'iin'yāñ ní nguéé caañ'mañ taañ yú ndúúcū 'iin'yāñ ní cuchee yú tanducuéñ'e tuu'mi ní neene n'dai yú. Ndúúti chí s'uuún ne'nē yú nducyaaca 'iin'yāñ ní nguéé ngueé yú chiiñ chí naañ yú chí véé ye'nē 'iin'yāñ. Ní nguéé nadacadínuuñ yú

chi ch'εετε n'dai yú. Ní nguée maān yú caan'maⁿ yú chi ch'εετε n'dai maān yú. ⁵ Ndúúti chi s'uúúⁿ neⁿe yú nducyaaca 'iinyāⁿ nguée a fuerza diiⁿ yú dámaāⁿ chiin chi neⁿe yú. Ní nguée nadacadínuuⁿ yú dámaāⁿ yeⁿe maaⁿ yú, naati nginne^e yú 'iinyāⁿ chi di'vaachi. Ní cuchεε yú taachí 'iinyāⁿ s'eeⁿ dí'vaachi yā s'uúúⁿ. Ní nguée nadacadínuuⁿ yú yeⁿe chi nguée n'daacā.

⁶ Nduuti chi s'uúúⁿ neⁿe yú nducyaaca 'iinyāⁿ nguée yeenu yú taachi táamá 'iinyāⁿ diiⁿ yā chi nguεε n'daacā, ti yeenu yú taachi 'iinyāⁿ diiⁿ yā dendu'ú chi n'daacā.

⁷ Nduuti chi s'uúúⁿ neⁿe yú nducyaaca 'iinyāⁿ tuu'mi ní cuchée yú tanducuéⁿe dendu'ú chi chó'oo ndúúcu yú. Ní nguée i'teenu yú tanducuéⁿe dendu'ú chi n'giindiveeⁿ yú chí 'iinyāⁿ ngaⁿa yeⁿe táamá 'iinyāⁿ yeⁿe chi nguée n'daacā idiíⁿ yā. Ní cunee yíinu yú nducuéⁿe chi n'daacā. Ní cuchée yú yeⁿe tanducuéⁿe dendu'ú chi diiⁿ tu n'dái taachí chó'oo yeⁿe yú.

⁸ Nduuti chi s'uúúⁿ neⁿe yú nducyaaca 'iinyāⁿ, tuu'mi ní 'áamá canee yú ndúúcu vaadī neⁿe yeⁿe Dendyuūs chi 'áamá cūneé ndúúcu yú. Ndaā tiempo chi profetas chi ngaⁿa nduudu yeⁿe Dendyuūs 'āā ntée caan'maⁿ yā 'tiicā. Ní 'iinyāⁿ chi ngaⁿa yā n'dee 'háāⁿ davaacu 'āā ntée caan'mán yā 'tíicā. Ní vaadī déenū ntúúⁿ chi 'iinyāⁿ ngaⁿa ní chó'oo yéⁿe. Dámaāⁿ canee vaadī neⁿe.

⁹ Maaⁿ ní caan'maⁿ yú nduudu yeⁿe Dendyuūs tan'dúúca chi n'giniⁿ yā s'uúúⁿ naati Ndyuūs nguée ch'iⁿi yā s'uúúⁿ vaadī déenū yeⁿe tanducuéⁿe. ¹⁰ Taachi chó'oo tanducuéⁿe dendu'ú chi canéé chi cuchī tuu'mi ní deenu yú nducuéⁿe, nguée dámaāⁿ 'téé nūⁿ.

¹¹ Taachí saⁿa 'líiⁿ 'úú, ngaⁿa tan'dúúca chi ngaⁿa da'cáiyā ní nadacadíniúúⁿ tan'duucā da'cáiyā. Taachí chi ch'εεte 'úú 'āā ntée diiⁿ tan'dúúca da'cáiyā. ¹² Maan ní inaaⁿ yú tanducuéⁿe tan'dúúca chi inaaⁿ yú chεeti 'áamá espejo yaāⁿ yāāiⁿ, ní nguée inaaⁿ yú n'daacā. Cuayivi miiⁿ ní n'diichi yú 'iivú Señor Jesucristo dánaaⁿ dánaaⁿ yú. Maaⁿ ní 'téé nuúⁿ deenu yú. Cuayivi miiⁿ ní snaaⁿ yú tan'dúúca 'iivu Señor Jesucristo n'diichi yā s'uúúⁿ. 'Tíicā snaaⁿ yú. ¹³ Ná vida yeⁿe s'uúúⁿ véé 'iinū chi n'daacā. Véé chi i'teenu yú Dendyuūs, ní véé chi canee ngiinu yú chi diiⁿ Dendyuūs ndúúcu yú, ní véé chi neⁿe yú Dendyuūs. Nduu 'iinū naaⁿ chuū ní chiin chi ch'εεte n'dai, ní chíiⁿ chi neⁿe yú 'iivú Dendyuūs ní neⁿe yú nducyaaca 'iinyāⁿ.

Yeⁿe chi 'iinyāⁿ ngaⁿa yā táamá davaacu

14 Nducuéⁿe chi diiⁿ yú canéé chi diiⁿ yú chi n'daacā, ti neⁿe yú nducyaaca 'iinyāⁿ. Véé ntiinyuⁿ ch'εεte yeⁿe Ndyuūs. Ntiinyuⁿ miiⁿ chuū chi vmaāⁿ vmaāⁿ chi ndís'tií cuuvi neⁿe nī chi diiⁿ nī. Chíiⁿ chí caan'mán nī nduudu cuaacu chi Ndyuūs ch'iⁿi yā ndís'tií. ² 'Áamá hermano yeⁿe yú chi ngaⁿa táamá davaacu chi n'dááⁿ chi nguée deenū yú, hermano miiⁿ nguée ngaⁿa sa ndúúcu 'iinyāⁿ ti ngaⁿa sa ndúúcu Ndyuūs. S'uúúⁿ nguεε n'giindiveeⁿ yú nduudu miiⁿ, naati Ndyuūs n'giindiveeⁿ yā, ní hermano miiⁿ ngaⁿa sa yeⁿe espíritu yeⁿe maaⁿ sa. ³ 'Iinyāⁿ chi ngaⁿa yā nduudu yeⁿe Ndyuūs na veedi diiⁿ yā chi hermanos chi i'téenu cá yā Ndyuūs. Ní ca'cueeⁿ yā hermanos. Ní cá

yā 'viich'εetiínuuⁿ hermanos. ⁴ 'Iinyāⁿ chi ngaⁿa yā nduudu chi n'dááⁿ chi nguée deenū tanán'a 'iinyāⁿ, 'iinyāⁿ miiⁿ ngi'cueeⁿ maāⁿ yā. Ní 'iinyāⁿ chi candéε nduudu yeⁿe Ndyuūs chí n'giindiveeⁿ tanán'a yā, 'iinyāⁿ miiⁿ ngi'cueeⁿ yā tanán'a yā chí snúúⁿ yaācū.

⁵ Neⁿe chi nducyaaca ndís'tií cuuvi caan'mán nī tanán'a davaacu chi n'dááⁿ naati n'daacā ca chí caan'mán nī nduudu yeⁿe Ndyuūs na veedi ní n'giindiveeⁿ yā 'iinyāⁿ. 'Iinyāⁿ chí ngaⁿa yā tanán'a davaacu chí n'dááⁿ chí nguée deenu yú, 'iinyāⁿ s'eeⁿ nguée ca'cueeⁿ yā s'uúúⁿ. Dámaāⁿ n'giindiveeⁿ yú nduuti chí táamá yā caan'mán yā de'ε neⁿe caan'maⁿ nduudu miiⁿ. ⁶ Ndís'tií hermanos yeⁿe, ndúúti chí 'úú ndaá ní caan'mán ndúúcu táamá davaacu chí n'dááⁿ chí nguée n'giindiveeⁿ nī, 'táácā cuuvi cunee ndís'tií? Naati nduuti chí caan'mán na veedi tuu'mi ní cuuvi caan'mán yeⁿe cosas chí cuchī, o yeⁿe nduudu cuaacu chí n'dai chí yeⁿe Ndyuūs. Tuu'mi ní cuuvi 'cuetineeⁿ nī tan'dúúca chí ngaⁿa nduudu yeⁿe Ndyuūs, ní ca'cueeⁿ ndís'tií.

⁷ Taachí 'iinyāⁿ itii'ví yā 'áamá flauta, o tuu'ví yā 'áamá guitarra, ní nguée n'daaⁿ tono chí itii'ví yā, o tuu'ví yā tuu'mi ní 'táácā cuuvi deenū tanán'a 'iinyāⁿ de'ε música chí itii'ví yā o tuu'ví yā? ⁸ Nduuti chí 'áamá soldado itii'ví yā trompeta yeⁿe música yeⁿe caanda, ní nguεε n'daaⁿ tono chí itii'ví yā, 'táácā cuuvi deenū tanán'a soldados ní cuundiyaáⁿ yā chí 'āā ndaá caanda? ⁹ 'Tiicā ntúúⁿ. Nduuti chí ndís'tií ní caan'maⁿ nī ndúúcu nduudu chí nguée deenu tanán'a yā 'táácā tuumicadiinúúⁿ yā chí ngaⁿa nī? Ndís'tií ní diiⁿ nī tan'dúúca chí ngaⁿa nī na 'yúúú. ¹⁰ Néené n'dee 'háāⁿ davaacu véé in'yeedí 'cūú. Ní 'iinyāⁿ cuuvi caan'mán yā maaⁿ na nduudu yeⁿe yā nducuéⁿe chí neⁿe yā ní tanán'a 'iinyāⁿ s'eeⁿ 'caandiveeⁿ yā nduudu yeⁿe yā. ¹¹ Nduuti chí 'úú nguεε n'giindiveeⁿ nduudu yeⁿe tanán'a 'iinyāⁿ tuu'mi ní 'iinyāⁿ miiⁿ canee yā tan'dúúca 'áamá 'iinyāⁿ chí canúúⁿ yúúú. 'Tíicā ntúúⁿ, 'úú ní canee tan'dúúca 'áamá 'iinyāⁿ chí canúúⁿ yúúú ti nguée n'giindiveeⁿ yā nduudu yeⁿe. ¹² Ndís'tií chí neⁿe nī diiⁿ nī ntiinyuⁿ ch'εεte yeⁿe Ndyuūs, ngiicā nī Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs chí téé yā ntiinyuⁿ ndís'tií, ntiinyuⁿ chí cuuvi ca'cueeⁿ nī nduudu yeⁿe Ndyuūs 'iinyāⁿ. Ní 'íicū 'iinyāⁿ cuuvi déenu ca yā yeⁿe Ndyuūs.

¹³ 'Iinyāⁿ míiⁿ chí caan'maⁿ yā táamá davaacu chí n'dááⁿ canéé chí ngiicā yā Ndyuūs de'ε chí neⁿe caan'maⁿ nduudu chí caⁿa yā. Ní cuuvi caan'mán yā tanán'a yā nduudú miiⁿ. ¹⁴ Nduuti chí 'úú caan'mánⁿ-guaⁿá ndúúcu táamá davaacu chí n'dááⁿ ní nguée deenū chíiⁿ chí caan'mán tuu'mi ní dámaāⁿ espíritu yeⁿe caāⁿmaⁿ. Ní 'úú ní nguée tuumicadiinúúⁿ de'ε vεe chí caan'mán. ¹⁵ 'De'ε diiⁿ tuu'mi? Caan'maⁿnguaⁿá ndúúcu nduudu na veedi ní espíritu yeⁿe ní túúmicadiinúúⁿ chíiⁿ chí diiⁿ. Ní caatá ndúúcu nduudu na veedi ní espíritu yeⁿe ní túúmicadiinúúⁿ chíiⁿ chí caatá dendu'ú. ¹⁶ Ndúúti chí ndís'tií caan'maⁿnguaⁿá nī ndúúcu táamá davaacu chí n'dááⁿ ní ngaⁿa nī 'tíicā: N'dií Ndyuūs, gracias, ní diiⁿ nī ndúúcu espíritu yeⁿe nī, tuu'mi ní 'táácā cuuvi caan'maⁿ tanán'a yā chí 'tíicā chíiⁿ chí ngaⁿa nī? ¹⁷ 'Áará chí n'daacā ngaⁿa nī, nguée cun-

nee nī 'iinyān chi ca'á yā yaācū. ¹⁸ 'Úú Pablo nca'á gracias Ndyuūs ye'ne yú chi nga'á cá n'dee 'náan davaacu chi ñ'dáán ndúúcū espíritu ye'né nguεε ti ndís'tiī. ¹⁹ Taachí nga'á na yaācū n'daacā ca chí caa'mán nyu'u nduudu na veedi chí 'úú cadiinúún ní 'iicu ca'cueén taná'a yā, ti 'úú nga'á ta ndiichi mil nduudu táámá naa' davaacu chí ñ'dáán chí nguéé itúúmí-cadiinuu' taná'a yā.

²⁰ Ndís'tiī hermanos ye'né, nguéé nadacadiinuu' nī tan'dúúcā dá'caiyā, o tan'dúúcā 'áámá da'cuá'āa chí nguéé inadacadiinuu' yā ye'ne nuu'ndi ye'ne yā 'tíicā nī. Maa' ní nducuen'ē chí díi' nī ní nadacadiinuu' nī ye'ne tan'dúúcā sa'ā n'gεεε nadacadiinuu' sa. ²¹ Canéé nguūn na libro ye'né Ndyuūs ndii cuáán vmnaa' 'tíicā: 'Úú chí 'iivú Ndyuūs nga'á chuū. 'Úú dicho'ó 'iinyān chí canúún yúúni chí nga'á yā nduudu cuaacu ye'né ndúúcū táámá naa' davaacu. Ndaa yā nanáán 'iinyān s'een ní 'iinyān s'een nguéé ne'ē yā 'caandiveén yā nduudu ye'né. 'Tíicā nga'á Ndyuūs. ²² Cáávā chíi' ní Ndyuūs ca'á yā poder 'iinyān chí caa'mán yā n'dee 'naa' davaacu chí 'iinyān nguéé tuumicadiinuu' yā. Ní chíi' chí n'g'ini Ndyuūs ní 'aama seña chí poder ye'ne yā cáávā 'iinyān chí nguéé i'téenu yā Ndyuūs. Nguéé caavā s'uúún chí i'téenu yú. 'Iinyān chí ca'cueén yā nduudu ye'né Ndyuūs ní nga'á yā cáávā s'uúún chí i'teenu yú nguéé ti cáávā 'iinyān chí nguéé i'téenu yā Dendyuūs ye'ne yú. ²³ Ndúúti chí 'iinyān chí nguéé i'téenu yā 'iivú Ndyuūs, o 'iinyān chí canúún yúúni, ndaa yā na yācū nī nduuvidaamá yā ndúúcu yú ní nducyaaca yú nga'á yú davaacu chí ñ'dáán. ¿'Áá nguéé caa'mán yā chí s'uúún ní loco yú? ²⁴ Ndúúti chí nducyaaca nī ca'cueen nī nduudu ye'né Ndyuūs na veedi ní ndaa 'áámá 'iinyān chεeti yaācū, 'iinyān chí nguéé i'téenu yā 'iivú Ndyuūs o nguéé déenu yā 'iivú Ndyuūs ye'ne yú, tuu'mi ní 'iinyān mii' cuuvi díi' yā sentir nuu'ndi ye'ne yā. Ní nadacadiinúún yā ye'ne nuu'ndi ye'ne yā na staava ye'ne yā. ²⁵ 'Iinyān mii' ní cuuvi deenu yā de'ē chí maán yā nadacadiinúún yā na staava ye'ne yā chí nguεε cuuvi n'diichí yā. Ní 'iinyān mii' cundiitín'díi yā ní cu'téenu yā Ndyuūs. Ní nga'á yā 'tiicā: Cuaacu níinyú' Ndyuūs canéé yā ndúúcū ndís'tiī.

Dii' n'daacá nī tanducuen'e ndúúcū orden

²⁶ Ndís'tiī ní 'tíicā díi' nī taachi nduuvidaámá nī. Na'á ndís'tiī ní candée nī 'aama canción. Ní na'á nī ch'ee'nee listo nī chí ca'cueén nī taná'a yā. Na'á nī ní ch'ee'nee listo nī chí caa'mán nī 'áámá nduudu cuaacu ye'né Ndyuūs. Na'á nī ní caa'mán nī táámá naa' davaacu chí ñ'dáán naati n'huún nī vmnaa' vmnaa' 'áámá hermano chí cuuvi caa'mán de'ē chí ne'ne caa'ma' nduudu s'een chí ñ'dáán. 'Tíicā cuuvi, ní cu'téenu cá nī ye'ne 'iivú Ndyuūs. ²⁷ Damaān 'uuví o 'iinú nī 'aama 'aamá nī caa'mán nī ndúúcū naa' davaacu, nduudú chí ñ'dáán, naatí táámá nī ch'ee'nee listo chí caa'mán nī de'ē ne'ne caa'mā' nduudu s'een chí ñ'dáán. ²⁸ Nduuti chí nguéé véé 'áámá yā nguaa' ndís'tiī chí cuuvi caa'ma' de'ε ne'ne caa'mā' nduudu s'een chí ñ'dáán tuu'mi 'iinyān nguéé cuuvi caa'mán yā

ndúúcū davaacu chí ñ'dáán naachi nduuvidaamá nī. Naati 'iinyān mii' cuuvi ndee yā cúūnū cúūnū ndúúcū Dendyuūs ndúúcū davaacu chí ñ'dáán. ²⁹ Taachí nduuvidaamá nī, 'uuví nī o 'iinu nī candée nī nduudu cuaacu ye'né Ndyuūs ní ca'aama ca'aama nī caa'mán nī nduudu na veedi ní tana'á yā nadacadiinuu' yā ye'ne nduudu chí nga'á nī. ³⁰ Ní nduuti Ndyuūs ní n'g'ini yā 'áámá ndís'tiī chí véé nī 'áámá nduudu ye'ne yā chí caa'mán nī, tuu'mi ní 'iinyān chí candée yā nduudu mii' canéé chí téé yā lugar chí caa'mán nī nduudu ye'né Ndyuūs. ³¹ 'Tíicā nducyaaca nī cuuvi caa'mán nī nduudu ye'né Ndyuūs ca'áámá ca'áámá nī. Taná'a nī n'giin-diveén nī. Ní 'tíicā ní cuuvi déenu cá nī ye'né Ndyuūs ní cu'téenu cá nī ye'ne yā. ³² 'Iinyān chí caa'mán yā nduudu ye'né Ndyuūs deenu yā de'ε tiempo chí caa'mán yā. ³³ Ndyuūs ne'ne yā chí véé orden chεeti yaācū ye'ne yā ní véé vaadī 'diīn. 'Tíicā ní ch'ee'neé 'díi' nī denu'ū na staava ye'ne nī. 'Tíicā canéé tanducuen'ē yaācū ye'né Ndyuūs. ³⁴ Taachi nduuvidaámá nī n'daacá nguéé cuuvi candée tá nduudu ye'ne Dendyuūs, naati 'dii' 'díi' nūn 'cuεetinéé cheendí tá. 'Tíicā canéé nguūn na ley ye'né Ndyuūs. ³⁵ Nduuti chí 'áámá n'daacá nguéé tuumicadiinuu' tá ye'ne nducuen'ē chí nga'á yā chεeti yaācū, tuu'mi taachi ndaa tá ná vaacu tá cuuvi nítingu-nee' ta isan'ā ye'ne tá. Nduuti chí 'áámá n'daacá candée tá nduudu ye'né Ndyuūs chεeti yaācū, tuu'mi 'cuinán tá.

³⁶ ¿'Áá nguéé ne'ne nī 'caandiveén nī chí dinguún ye'ne nī? ¿De'ε ra tuu'mi? ¿'Áá ye'ne ndís'tiī nduudu ye'ne Ndyuūs o ndaa dāmāā' nanáán ndís'tiī nduudu mii'? ³⁷ Nduuti chí 'áámá sa'ā nguaa' ndís'tiī nadacadiinuu' sa chí cuaacu chí ntii'nyu' ye'ne sa chíi' chí caa'ma' sa nduudu cuaacu ye'né Ndyuūs, ní Espíritu N'dai ye'né Ndyuūs ca'cueén yā sa'á mii', tuu'mi ní cuuvi deenu sa chíi' chí idinguún tan'dúúcā chí Ndyuūs ch'ini' yā 'úú. ³⁸ Nduuti chí sa'ā mii' nguéé 'caandiveen sa nduudu ye'né, tuu'mi ní ndís'tiī nguéé 'caandiveén nī nduudu ye'ne sa. ³⁹ 'Tíicā díi' nī, ndís'tiī hermanos ye'né. Caa'mán nī nduudu cuaacu ní ca'á nī lugar chí 'iinyān caa'mán yā táámá davaacu chí ñ'dáán. ⁴⁰ Dii' n'daacá nī tanducuen'ē ndúúcū orden.

Jesucristo 'āa nduuchi yā ye'ne nguaa' tinán'ā

15 Ndís'tiī hermanos ye'né, maa' ní chuū nga'á cuaācú ngíi ndís'tiī nduudu ye'ne evangelio chí ndúúdú ngai ye'ne Jesucristo. Chíi' 'āa nga'á, ní ngi'cueén ndís'tiī. Ní ndís'tiī ní n'giindiveén nī ní s'téenu nī. Ní 'aama canee n'daacá nī ná nduudu 'cūū. ² Cáávā nduudu cuaacu ye'né Dendyuūs ndís'tiī ní n'guán'ai nī ye'né nuu'ndi ye'ne nī nduuti chí 'áámá canee na staava ye'ne nī chíi' chí ca'cueén ndís'tiī. Nduuti chí ndís'tiī nguéé i'teenu nī nguéé dichí'vē nduudu mii' cáávā ndís'tiī.

³ Vmnaán vmnaa' ní chí'cueén ndís'tiī chεε chí más ca importante tan'dúúcā chí Cristo chí'cueén yā 'úú. Chuū chíi' chí Cristo ní chíi' yā cáávā nuu'ndi ye'ne yú tan'dúúcā chí canéé nguū' ndii cuáán vmnaa' na libro

yen'é Ndyuūs. ⁴ 'Iin'yān ní ch'iichi yā Cristo ní cho'ōo ndii 'íinú nguuví ní Dendyuūs nadin'duuchí yā Cristo yen'e nguuaan tinán'ā tan'dúúca chi canéé nguūn na libro yen'é Dendyuūs. ⁵ Cuayiivi chi Cristo nduuchi yā yen'e nguuaan tinán'ā san'ā Pedro n'diichi sá Cristo. Cuayiivi chi cho'ōo chuū ní ndichuuví apóstoles n'diichi yā Cristo. ⁶ Cuayi-ivi miiñ ní 'áámá tiempo nūuñ nyu'u ciento hermanos nduuvidaamá yā ní n'diichi yā Cristo chi 'āā nduuchi yā yen'e nguuaan tinán'ā. N'dee cá yā yen'e nyu'u ciento hermanos sduuchí yā ndíí maañ, naati duu'ví yā n'díí yā. ⁷ Cuayiivi miiñ ní Jacobo, apóstol chi ndēē nduudu yen'e Dendyuūs n'diichi ntúuñ yā Cristo. Ní cuayiivi ní nducyaaca apóstoles n'diichi yā Cristo.

⁸ Cho'ōo 'yáán n'dai nguuví ní 'úú, Pablo, n'diichi ntuūñ Cristo, 'áará chí 'úú nguéé intiinaañ Cristo taachi cánéé yā in'yee'ndí 'cūū. ⁹ 'Úú, Pablo, nacadiinúuñ chí 'úú nguéé n'daacá 'úú, tan'dúúca yen'e tanán'ā apóstoles chí candēé yā nduudu yen'é Ndyuūs. 'Úú nguéé canéé chí cuuví apóstol ti vmnáán vmnáan can'daá 'iinyān yen'e yaacū yen'é Dendyuūs, ti nen'é chí 'iintyén'ē ca'á yā orden chí 'caan'núñ yā 'iinyān chí nan'á yā yaacū yen'é Ndyuūs. ¹⁰ Maañ ní 'úú 'aama apóstol 'úú ti Ndyuūs diín yā n'daacā n'dai nduucú. Caati Ndyuūs diín yā n'daacā n'dai nduucú maañ ní 'úú idiín ntiinyuñ yen'é yā. Ní chíñ chí Ndyuūs diín yā nduucú dichí'vē. Nguéé dámañ 'úú chí diín ca ntiinyuñ yen'é yā ti Ndyuūs. Ndyuūs chí diín yā n'daacā n'dai nduucú ní canéé yā nduucú ní nginnee yā 'úú. ¹¹ Nguéé de'ē vee ndii nduuti chí 'úú o ná'n'a yā chí candēē nduudu yen'é Ndyuūs, tí nús'ūñ nga'n'a 'nū nduudu miiñ. Ní ndís'tií ní i'téenu nī nduudu miiñ.

'Iin'yān can'á yā nnduuchí yā yen'e nguuaan tinán'ā

¹² Ndís'tií ní i'téenu nī chí nga'n'a 'nū chí Cristo nduuchí yā yen'e nguuaan tinán'ā. ¿Táacā cuuví chí nga'n'á nī chí nguéé nnduuchí 'iinyān s'een yen'e nguuaan tinán'ā? ¹³ Nduuti chí nguéé nnduuchi 'iinyān s'een yen'e nguuaan tinán'ā Cristo ntúuñ ní nguéé 'āā nduuchí yā yen'e nguuaan tinán'ā. Ní cuerpo yen'e Cristo canee na yáinyān ndíí maañ. ¹⁴ Ndúúti chí Cristo nguéé 'āā nduuchí yā yen'e nguuaan tinán'ā tuu'mi ní nduudu chí nga'n'á 'nū nguéé dichí'vē. 'Tiicá ntúuñ nguéé dichí'vē chíñ chí i'téenu 'nū yen'e Cristo. ¹⁵ 'Tiicá ntuūñ chíñ chí nga'n'á 'nū chí nduudu cuaacu yen'é Ndyuūs, tuu'mi ní nduudu yaadi nduuti chí nguéé 'tíicā. Naati nga'n'a cuaacú 'nū chí Ndyuūs diín yā chí 'āā nduuchi Cristo yen'e nguuaan tinán'ā. Nduuti chí nguéé nnduuchí tanán'ā 'iinyān yen'e nguuaan tinán'ā 'tiicá ntuūñ nguéé 'āā nduuchí Ndyuūs Cristo yen'e nguuaan tinán'ā. ¹⁶ Ndúúti chí tanán'ā 'iinyān nguéé nnduuchí yā yen'e nguuaan tinán'ā, 'tiica ntúuñ, Cristo nguéé 'āā nduuchí yā yen'e nguuaan tinán'ā. ¹⁷ Nduuti chí Cristo nguéé 'āā nduuchí yā yen'e nguuaan tinán'ā nguéé dichí'vē chí i'téenu yú Ndyuūs. Ní s'uuúñ canee yú condenado ndúúcu nuūndí yen'e yú. ¹⁸ Nduuti chí 'tíicā, tuu'mi ní 'iinyān chí 'āā i'téenu yā Cristo, ní maañ ní 'āā n'díí yā, 'āā chindái yā ndúúcu nuūndí yen'é yā. ¹⁹ Nduuti chí nguéé nduuchi Cristo yen'e nguuaan tinán'ā tuu'mi ní s'uuúñ chí i'teenu yú Cristo,

núu'mán nen'e chí snéé yú na in'yee'ndí 'cūū neené ndaachi yíinu yú nguéé ti tanán'ā 'iinyān.

²⁰ Naati cuaacu chí Cristo miiñ 'āā nduuchi yā yen'e nguuaan tinán'ā. Ní Cristo miiñ ní 'iinyān vmnáán vmnáan chí nduuchí yā yen'e nguuaan tinán'ā yen'e nducyáacá 'iinyān chí n'díí. ²¹ Ti cáávā nuūndí yen'e 'áámá san'a Adán, canéé chí nducyaaca yú 'cuūvi yú. Ní cáávā chí diín 'aama san'ā Cristo míñ, canéé chí nduuchi yú yen'e nguuaan tinán'ā. ²² S'uuúñ ní yen'e Adán chí diín nuūndí sa. S'uuúñ ní 'iinyān chí diín nuūndí s'uuúñ. Taachí 'iinyān diín nuūndí yā tuu'mi canee chí 'cuūvi yā. S'uuúñ ní yen'e Cristo s'uuúñ ní 'cuēti nduuchí yú. ²³ Ti 'áámá 'áámá 'iinyān can'á yā nnduuchi yā yen'e nguuaan tinán'ā tan'dúúca chí itunéén 'iinyān. Cristo 'āā nduuchí yā vmnáán vmnáan yen'e nguuaan tinán'ā. Ní cuayiivi taachi ndaí Cristo na in'yee'ndí 'cūū taama vmné'ēe, tuu'mi ní 'iinyān chí n'díí chí yen'e Cristo, 'iinyān s'een ní can'á yā nnduuchi yā yen'e nguuaan tinán'ā. ²⁴ Tuu'mi ní ndaā nguuví chí 'cuiñū in'yee'ndí 'cūū cuayiivi taachi chó'ōo tanducué'nē chí Dendyuūs Chiida yú nen'é yā chí chó'ōo. Ní Cristo caan'ma ntiinyuñ yā yen'e nducyaaca 'iinyān ndíí tíñ yen'e in'yee'ndí 'cūū ndúúcu poder yen'e. Tuu'mi ní Cristo nca'á yā Chiidá yā tanducué'nē chí yen'e chí nga'n'a ntiinyuñ yā. ²⁵ Ti maañ ní Cristo miiñ canéé yā tan'dúúca 'áámá Rey. Ní taachi chí cuchéé yā yen'e tanducué'nē enemigo yen'e yā, tuu'mi ní enemigos yen'é yā canéé yā tan'dúúca chí canéé yā máán ca'a Cristo; ²⁶ tuu'mi ní chí 'cuiinu enemigo yen'e Cristo chí vaadí n'gii. Ní Cristo chichéé yā yen'e. ²⁷ Dendyuūs 'āā ca'a yā nducué'nē dendu'u na ta'ā Cristo ní Cristo nga'n'a ntiinyuñ yā yen'e tanducué'nē. Ní nducué'nē canee tan'dúúca chí canee maañ ca'a Cristo. Cristo miiñ nguéé nga'n'a ntiinyuñ yā yen'e Chiidá yā naati Chiidá yā 'āā ca'a yā Cristo tanducué'nē. ²⁸ Taachí Cristo chéé yā yen'e tanducué'nē, tuu'mi ní Cristo, chí daiya Dendyuūs, ca'a yā nducué'nē na ca'a Dendyuūs chí Chiidá yā. Ní Cristo miiñ maán yā canéé yā maañ poder yen'e Chiidá yā.

²⁹ ¿De'ē rá tuu'mi? Nduuti chí nguéé nnduuchi 'iinyān s'een yen'e nguuaan tinán'ā, ¿de'ē cúuví chí diín yā 'iinyān chí ndéédínuñni yā cáávā tanán'ā 'iinyān s'een chí n'díí? ¿De'ē cáávā idiín yā 'tíicā? Nduuti chí nguéé i'téenu yā chí 'iinyān chí n'díí can'á yā nduuchi yā yen'e nguuaan tinán'ā.

³⁰ 'Tiicá dendu'ū. ¿De'ē cúuví chí 'úú cuneé ndúúcu cáándá chí 'iinyān 'caan'núñ yā 'úú ndii hora miiñ?

³¹ Cuáacú chí nguuví nguuví 'iinyān nen'e 'caan'núñ yā 'úú cucáávā chí i'teenú Cristo. Cuáacú chí yeenú, ti cáávā Señor Jesucristo chí Señor yen'e yú ndís'tií i'téenu nī Jesucristo ti 'úú nga'n'á nduudu cuaacu yen'e Jesucristo nanáán ndís'tií. ³² ¿De'ē chí cuuví yen'é chí cuchéé yen'é 'iinyān yáán Efeso chí diín yā nduucú tan'dúúca 'iiti taañ nduuti chí nguéé nduuchi 'iinyān s'een yen'e nguuaan tinán'ā? Tuu'mi ní nga'n'a yú 'tiicā: Che'e yú vaa, cu'u yú vaa, ti cavyaañ ní 'cuūvi yú.

³³ Nguéé diín nī chí 'iinyān cannche'éi yā ndís'tií. Nduuti chí can'á nī ndúúcu 'iinyān chí nguéé n'daacā idiín yā tuu'mi ndís'tií cuuví diín nī tan'dúúca chí idiín 'iinyān

s'eeⁿ. Nguéé n'daacā chi dííⁿ nī 'tííca. ³⁴ Nadacadíínuuⁿ nī chεε chi dííⁿ nī. Ní dííⁿ nī cosa chi n'daacā. Ní nguéé dinuuⁿndí nī. Tanán'ā 'iíⁿ'yāⁿ nguéé deenú yā yeⁿ'e Dendyuūs. Chuū ní ngaⁿ'á yeⁿ'e ndís'tiī ní cuuvi 'cuináaⁿ nī.

Yeⁿ'e tan'dúúccā chi 'iíⁿ'yāⁿ caⁿ'á yā nnduuchí yā yeⁿ'e nguaaⁿ tinán'ā

³⁵ Nduuⁿ'ví 'iíⁿ'yāⁿ ní cuuvi caaⁿ'máⁿ yā chuu. ¿Tááccā chí 'iíⁿ'yāⁿ chí 'āā tinán'ā chí nnduuchí yā yeⁿ'e nguaaⁿ tinán'ā? Ní vεε cuerpo ngai yeⁿ'e 'iíⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, ¿tááccā canéé? ³⁶ Ndís'tiī chí ngaⁿ'a nī 'túúccā nguéé nadacadíínuuⁿ nī yeⁿ'e chí ngaⁿ'a nī. Ndís'tiī chí ngiīnu nī ndaata deenú nī chí ndaata miīⁿ canéé chí n'dii vmnán'ā vmnaaⁿ chí dichííⁿvε ní ndεε n'guiⁿ'i yeⁿ'e. ³⁷ Ndaata miīⁿ chí ndís'tiī ngiīnu nī. ¿Áá nguéé tan'dúúccā 'áámá planta chí cuchíi, nduuti chí trigo, o nduuti chí niīⁿnuⁿ, o de'ε vεε ndaata chí véé? ³⁸ Dendyuūs dííⁿ yā chí 'cuiita ca'áámá ca'áámá ndaata miīⁿ tan'dúúccā chí neⁿ'e yā, ní 'āā vi'í cā ca'áámá ca'áámá yaata naaⁿ yeⁿ'e ndaata miīⁿ. ³⁹ 'Tííccā ntúúⁿ na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Nguεε dáámá cuerpo yeⁿ'e 'iíⁿ'yāⁿ. 'Āā vi'í caā cuerpo yeⁿ'e 'iiti, 'āā vi'í caā cuerpo yeⁿ'e 'yáádá, ní 'āā vi'í caā cuerpo yeⁿ'e 'yáácā. ⁴⁰ Véé cuerpo yeⁿ'e cosa s'eeⁿ chí véé nanguuvi. Ní véé cuerpo yeⁿ'e 'iíⁿ'yāⁿ chí canéé na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní cuerpo yeⁿ'e cosa chí véé nanguuvi ní dεεvε. Ní 'aa vi'í caā cuerpo chí ndεεvε yeⁿ'e 'iíⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. ⁴¹ 'Tíicá ntúúⁿ 'yá'ā, ní 'iīyū, ní 'iīnyúⁿ, ní nducyaaca ní dεεvεε cá ní 'āā vi'í caā. Nguaaⁿ 'íínyuⁿ s'eeⁿ chí dεεvεé, nguεε dáámá tí 'āā vi'í caā. ⁴² 'Tiicá ntúúⁿ cuerpo yeⁿ'e yú, chíiⁿ yú ní choō cuerpo yeⁿ'e yú, naati taachi nnduuchi yú yeⁿ'e nguaaⁿ tinán'ā, 'āā ntéé nuuⁿndí yú.

⁴³ Maaⁿ ní idinuuⁿndí yú ní 'cuináaⁿ yú cáávā cuerpo yeⁿ'e yú. Naati taachi nnduuchi yú yeⁿ'e nguaaⁿ tinán'ā, tuuⁿ'mi ní cuerpo yeⁿ'e yú ní dεεvε, ní n'daacā canéé. ⁴⁴ Maaⁿ ní cuerpo yeⁿ'e yú ní yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní 'cuūvi yú. Ní taachi nnduuchi yú yeⁿ'e nguaaⁿ tinán'ā, tuuⁿ'mi ní cuerpo yeⁿ'e yú ní yeⁿ'e espíritu. Nduuti chí véé cuerpo yeⁿ'e yú chí yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, tuuⁿ'mi ní véé cuerpo yeⁿ'e yú chí yeⁿ'e espíritu.

⁴⁵ Canéé nguūⁿ ndii cuáánⁿ vmnaaⁿ na libro yeⁿ'e Dendyuūs 'tííccā: Dendyuūs din'dái yā cuerpo yeⁿ'e saⁿ'ā Adán chí sán'ā chí cunduuchi sá vmnán'ā vmnaaⁿ. Naati táámá Adán chí cuayiivi ní nguuvi yā Jesucristo. Ní Jesucristo miīⁿ ní yeⁿ'e vida chí espíritu chí canduuchi. Ní Jesucristo ca'á yā vida 'iíⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chí vida chí yeⁿ'e espíritu. ⁴⁶ Nadacadíínuuⁿ nī yeⁿ'e chuū. Vmnán'ā vmnaaⁿ véé cuerpo tan'dúúccā cuerpo yeⁿ'e s'uuúⁿ, ní cuayiivi véé cuerpo chí yeⁿ'e espíritu. ⁴⁷ Dendyuūs din'dái yā Adán chí saⁿ'a vmnán'ā vmnaaⁿ yeⁿ'e yaⁿ'á 'cūū. Naati saⁿ'ā cuayiivi miīⁿ chíiⁿca sa ná va'ai chεeti nguuvi ní saⁿ'ā miīⁿ chí Jesucristo.

⁴⁸ Nducyááccā 'iíⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū canéé ndúúccū cuerpo tan'dúúccā 'iíⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Nducyááccā 'iíⁿ'yāⁿ chí yeⁿ'e Cristo cuuvi canéé ndúúccū cuerpo tan'dúúccā cuerpo yeⁿ'e Jesucristo chí yeⁿ'e va'ai chεeti nguuvi. ⁴⁹ Maaⁿ ní cuerpo yeⁿ'e yú tan'dúúccā cuerpo yeⁿ'e 'iíⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Cuayiivi ní ndaāca yú

'áámá cuerpo yeⁿ'e yú tan'dúúccā chí véé na va'ai chεeti nguuvi.

⁵⁰ Maaⁿ ní chuū ngaⁿ'á ngiī ndís'tiī hermanos yeⁿ'e: Ndúúccū cuerpo yeⁿ'e yú ndúúccū yuūⁿte yeⁿ'e ndúúccū yuūⁿ yeⁿ'e nguéé cuuvi ndaa yú na va'ai chεeti nguuvi. Ndíí nguéé véé 'áámá cuaaⁿ dendú'ū chí nchoo ndúúccū chí nguéé nngoō. ⁵¹ Cuin'diichí nī. 'Úú ní ngaⁿ'á n'gíⁿ'í ndís'tiī yeⁿ'e 'áámá cosa chí 'iíⁿ'yāⁿ nguεε deenu yā. Nguéé nducyaaca yú 'cuūvi yú. Naati Ndyuūs téε yā nducyaaca s'uuúⁿ 'áámá cuerpo chí ngai tan'dúúccā cuerpo yeⁿ'e yā chí yeⁿ'e espíritu. ⁵² Ní 'áámá tiempo 'lííⁿ 'lííⁿ nūuⁿ tan'dúúccā chí 'áámá ingaaⁿ 'áámá in'gaadi nduutinaaⁿ yú, máánⁿ n'chεεté nūuⁿ, ní n'daaⁿ cuerpo yeⁿ'e yú, taachi 'cuεεcú trompeta chí ndii na 'cuiinu. Ní taachi 'cuεεcú trompeta miīⁿ, tuuⁿ'mi ní 'iíⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Señor Jesucristo chí maaⁿ ní 'āā tinán'ā ní nducúééⁿ yā yeⁿ'e nguaaⁿ tinán'ā ndúúccū cuerpo ngai yeⁿ'e yā chí 'āā ntéé choo. Ní 'tiicá ntúúⁿ. S'uuúⁿ chí i'teenu yú Jesucristo ní canduuchi yú, ní n'daaⁿ cuerpo yeⁿ'e yú. ⁵³ Cuerpo yeⁿ'e yú chí ngoō. Ní Ndyuūs canéé chí n'daaⁿ yā cuerpo yeⁿ'e yú ní téε yā s'uuúⁿ táámá cuerpo chí nguéé nchoo. Cuerpo yeⁿ'e yú chí n'gíi, Ndyuūs canéé chí téε yā s'uuúⁿ táámá cuerpo chí 'āā ntéé ndaa nguuvi chí 'cuūvi. ⁵⁴ Taachí cuerpo yeⁿ'e yú chí n'gíi ní ngoo, 'āā n'daaⁿ cuerpo yeⁿ'e chí nguéé cuuvi n'gíi ndíí nguéé cuuvi choō. Tuuⁿ'mi cuuvi cuaacu chí canéé nguūⁿ ndii cuáánⁿ vmnaaⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs 'tííccā: Vida cuen'e daāⁿmaⁿ miīⁿ ní chichεé yeⁿ'e vaadī n'gii miīⁿ ti 'āā ntéé chíiⁿ 'iíⁿ'yāⁿ. ⁵⁵ Vaadī n'gii ni 'āā chó'ō. ¿Tááccā cuuvi cuchéé vaadī n'gíi yeⁿ'e 'iíⁿ'yāⁿ chí nguéé cuuvi 'cuūvi yā? ¿Tááccā cuuvi diiⁿ vaadī n'gii miīⁿ tan'dúúccā chí 'áámá 'iiti chí nga'a tí 'iíⁿ'yāⁿ ní n'gii yā? Nguéé cuuvi. ⁵⁶ Nuunⁿdi miīⁿ chí diiⁿ yú, chíiⁿ chí tee lugaⁿ vaadī n'gii, ní n'gíi yú. Ní vaadī n'gii miīⁿ diiⁿ tan'dúúccā chí nga'a tí 'iíⁿ'yāⁿ ní n'gíi yā. Ley miīⁿ chíiⁿ chí diiⁿ chí 'iíⁿ'yāⁿ deenu yā chí véé nuuⁿndí yeⁿ'e yā. ⁵⁷ Nca'a yú gracias Ndyuūs, ti nginneé yā s'uuúⁿ chí ichεε yú yeⁿ'e nducúééⁿ chí yeⁿ'e yáán'giiinūuⁿ cáávā Señor Jesucristo yeⁿ'e yú. ⁵⁸ Cáávā chuū ndís'tiī hermanos yeⁿ'e chí neⁿ'e taaví, 'cuεetinééⁿ n'daaca nī ndúúccū chíiⁿ chí i'téenu nī. Ní nguéé n'daaⁿ chíiⁿ chí i'téenu nī. Ní cuen'e daāⁿmaⁿ dííⁿ nī ntiīnyuⁿ yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'e yú. Ní deenú nī chí ntiīnyuⁿ miīⁿ ní véé chíiⁿvε.

Yeⁿ'e ofrenda caavā hermanos

16 Maaⁿ ní neⁿ'e caaⁿ'máⁿ ndís'tiī yeⁿ'e ofrenda yeⁿ'e nī chí ca'á nī 'iíⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Jesucristo cáávā 'iíⁿ'yāⁿ ndaachíi snée yā ní nguéé dendú'ū yeⁿ'e. Dííⁿ nī tan'dúúccā chí 'úú ngaⁿ'á ngiī 'iíⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tanán'ā yáacū s'eeⁿ na yán'āa Galacia. ² 'Tííccā dííⁿ nī. Nguuvi vmnán'ā vmnaaⁿ yeⁿ'e ndεētē chí domingo miīⁿ, ca'áámá ca'áámá ndís'tiī ní cu'néeⁿ nī 'āā vi'í caā parte yeⁿ'e nī chí tunééⁿ Ndyuūs chí yeⁿ'e nducúééⁿ chí Ndyuūs tee yā ndís'tiī. Ní ndís'tiī ca'a nī ofrenda yeⁿ'e nī na ta'a 'iíⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a ntiīnyuⁿ yeⁿ'e yáacū. Ní taachi 'úú ndaa nguéé canéé chí ca'a nī ofrenda yeⁿ'e nī. ³ Ní taachi ndaa, 'úú dicho'ó 'iíⁿ'yāⁿ chí ndís'tiī ne'én nī chí

candée yā ofrenda yeⁿé nī ndíí yáāⁿ Jerusalén. 'Iiⁿyāⁿ miiⁿ candée yā carta yeⁿé ndúú^cū ofrenda yeⁿe nī. ⁴ Nduuti chi 'úú caneé chi caⁿ'á yáāⁿ Jerusalén tuuⁿmi 'iiⁿyāⁿ s'eenⁿ caⁿ'á yā nduucú.

Pablo caⁿ'a yā chi caⁿ'á yā yaāⁿ s'eenⁿ

⁵ Caneé chi cho'ó na yáⁿ'āa Macedonia. Ní taachi cho'ó na yáⁿ'āa miiⁿ cuayiivi ní ndaá na yáāⁿ Corinto ní cuneé ndúú^cū ndís'tiī. ⁶ Neⁿ'é chi cūnēe ndúú^cū ndís'tiī tiempo chi 'iicheε. Ní cuayiivi ní ndís'tiī cuuvi caⁿ'á nī nduucú 'téé nūuⁿ naachi 'úú naⁿ'á cuaaⁿ cyúúⁿí. ⁷ Nguéé neⁿ'é n'diichí ndís'tiī taachi cho'ó yáāⁿ vaacú nī, naati canéé ngiinú chi ndaá n'diichí ndís'tiī 'áámá tiempo nduuti chi Ndyuūs téé yā lugar 'úú. ⁸ Naati cuneé na yáāⁿ Efeso ndii tiempo yeⁿe 'viicu yeⁿe Pentecostés. ⁹ Miiⁿ ní véé n'deeε ca ntiīⁿnyuⁿ chi dííⁿ. Ní yáāⁿ Efeso miiⁿ tan'dúú^cā 'áámá cheendi va'āi chi ch'εεte n'dai ní ndεεvéé n'dai caavā 'úú, ti véé cá ntiīⁿnyuⁿ chi dííⁿ. Miiⁿ ntúúⁿ neene véε 'iiⁿyāⁿ chi induuví taaⁿ yā yeⁿ'é.

¹⁰ Ndúú^ti chi ndaa saⁿ'ā Timoteo nanááⁿ ndís'tiī, canéé chi dííⁿ nī recibir saⁿ'ā miiⁿ tan'dúú^cā 'áámá saⁿ'ā chi diiⁿ ntiīⁿnyuⁿ sa yeⁿ'é Ndyuūs, ti saⁿ'ā miiⁿ ní idiīⁿ sa ntiīⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs tan'dúú^cā 'úú. ¹¹ Mar 'áámá ndís'tiī nguéé dííⁿ nī ndúú^cū Timoteo tan'dúú^cā chi saⁿ'ā chi nguεε n'daacā, ní nguéé deenu sa. Cuaviivi taachi dicho'ó nī Timoteo miiⁿ cuaaⁿ cyúúⁿí, dicho'ó nī saⁿ'a miiⁿ ndúú^cū n'dai. Caneε ngiinú chi ndaa sa ndúú^cū tanáⁿ'ā hermanos nanááⁿ 'úú.

¹² 'Úú neⁿ'é chi hermano Apolos ndaa sa nanááⁿ ndís'tiī taachi ndaa tanáⁿ'ā hermanos. Apolos miiⁿ nguéé neⁿ'e sa ndaa sa maaⁿ, naatí ndaa sa nanááⁿ ndís'tiī taachi véé yaaⁿ sa.

Pablo dííⁿ yā saludar hermanos

¹³ 'Cuééte n'daacá nī ndúú^cū cuidado. Ní 'cuεetinéé n'daacá nī ndúú^cū chi i'téenu nī chi yeⁿ'e Ndyuūs. Ní

tan'dúú^cā saⁿ'ā n'gεεte dííⁿ yā ní 'tíicā dííⁿ nī. Ní cunéé diitú nī. ¹⁴ Tanducuéⁿ'ē chi dííⁿ nī, ní dííⁿ nī ti neⁿ'e nī Ndyuūs.

¹⁵ Ndís'tiī ní deenú nī chi 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e va'āi saⁿ'a Estéfanos s'téenu yā Jesucristo vmnááⁿ vmaāⁿ taachi snee yā na yáⁿ'āa Acaya. 'Úú yaaⁿ'ví ndís'tiī chi 'iiⁿyāⁿ s'eenⁿ neⁿ'é yā dííⁿ yā ntiīⁿnyuⁿ chi nginee nducyaaca 'iiⁿyāⁿ chi i'téenu yā Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú. ¹⁶ 'Úú ngiicá ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, chi 'caandiveéⁿ nī yeⁿ'e chi ngaⁿ'ā 'iiⁿyāⁿ s'eenⁿ yeⁿ'e va'ai Estéfanos ní cunneé nī 'áámá 'áámá 'iiⁿyāⁿ chí idiīⁿ ntiīⁿnyuⁿ yeⁿ'é Dendyuūs.

¹⁷ Yeenú chi ndaa hermano Estéfanos ndúú^cū hermano Fortunato ndúú^cū hermano Acaico. N'daacā chi canéé yā ndúú^cū nī na lugar yeⁿ'é. ¹⁸ 'Iiⁿyāⁿ s'eenⁿ ní nduūⁿvī n'daí yā na espíritu yeⁿ'é ní caⁿ'á yā nduūⁿvī n'daí yā na espíritu yeⁿ'e nī dendúⁿ'ū. Canéé chi dííⁿ nī aceptar tanáⁿ'ā 'iiⁿyāⁿ chi dííⁿ yā tan'dúú^cā 'iiⁿyāⁿ s'eenⁿ.

¹⁹ 'Iiⁿyāⁿ yeⁿ'e yaāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Asia dicho'ó yā saludos yeⁿ'é nī: N'daí nī, ngaⁿ'a yā. Saⁿ'a Aquila ndúú^cū n'daacā Priscila ndúú^cā 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e yaāⁿ chi snée yā ndavaacú yā dicho'ó yā saludos yeⁿ'e nī: N'daí nī, ngaⁿ'a yā. ²⁰ Nducyáácá hermanos ní dicho'ó yā saludos yeⁿ'e nī: N'daí nī, ngaⁿ'a yā. Ndís'tiī ní caaⁿ'maⁿ nī 'tíicā yeⁿ'e hermanos: N'daí yā, ngaⁿ'a nī. Ní ca'á nī ta'a nī taachi dííⁿ nī saludar hermanos ti ndís'tiī ní neⁿ'é nī Dendyuūs.

²¹ 'Úú Pablo dinguúnⁿ carta miiⁿ ndúú^cū ta'á, ní: N'daí nī, ngaⁿ'á.

²² Nduuti chi 'áámá saⁿ'ā nguéé idinéⁿ'e yā Señor Jesucristo yeⁿ'e yú 'āā cuuví yā condenado. Niiⁿnuⁿ ní iⁿnuⁿ canee tiempo chi Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú cuuvi ndaa ntúúⁿ yā.

²³ Ní Señor Jesucristo yeⁿ'e yú téé yā ndís'tiī nducuéⁿ'ē chi n'daacā yeⁿ'e yā. ²⁴ 'Úú neⁿ'é ndís'tiī ti ndís'tiī ní yeⁿ'e Cristo Jesús ndís'tiī. 'Tíicā.

2 CORINTIOS

Pablo idinguún yā carta 'cūū ye'n'e 'iīn'yān ye'n'e yaacū na yāān Corinto

1 'Úú Pablo 'úú. Ní Ndyuūs ne'n'é yā chi 'úú cuuvi 'áámá apóstol chi candéé nduudu cuaacu ye'n'e Jesucristo. 'Úú ndúúcu Timoteo chi hermano ye'n'e yú idinguún carta 'cūū ye'n'e 'iīn'yān ye'n'e yāān Corinto chi ca'n'á yā yāacū ye'n'e 'iivú Ndyuūs, ní ye'n'e nducyaaca 'iīn'yān chi i'teenú yā Jesucristo, 'iīn'yān chi snée yā na núúnmán yán'āa ye'n'e Acaya. ² Ndyuūs Chiida yú ndúúcu Señor Jesucristo cuuvi téé yā s'uúú cosa chi n'daacā ye'n'é yā ní 'íicú cunéé vaadī 'diiin ye'n'é yā na staava ye'n'e yú.

Pablo ch'eenú yā chiī

³ Dich'εετε yú Ndyuūs ti nééné n'dai Ndyuūs Chiida yú chi Chiida Señor Jesucristo ye'n'e yú. Ndyuūs Chiida yú ya'ai 'iīn'ú yā s'uúú ní tee yā 'viich'εεtīnūn s'uúú. ⁴ Ndyuūs ye'n'e yú itee yā 'viich'εεtīnūn nús'uu ye'n'e tanducué'n'e chi n'geenú 'nū ngii ti nús'uu ní cuuvi ca'á 'nū dáámá 'viich'εεtīnūn 'iīn'yān chi n'geenú yā ngii ndúúcu dáámá 'viich'εεtīnūn chi Ndyuūs tee yā nús'uu. ⁵ Nús'uu ní n'geenú 'nū ngii n'dee ca cáavā chi idiīn 'nū ntiīnyu'n ye'n'e Señor Jesucristo. Ní Señor Jesucristo tee ca yā 'viich'εεtīnūn nús'uu. ⁶ Maa'n ní, nduuti chi n'geenú 'nū ngii, chuu ní cáavā ndís'tiī cuuvi cuta'á nī 'viich'εεtīnūn ye'n'é Ndyuūs ní cuuvi nngua'n'ai nī. Ní nduuti chi Ndyuūs tee yā nús'uu 'viich'εεtīnūn, chuū ní cáavā ndís'tiī cuuvi cuta'á nī 'viich'εεtīnūn ye'n'é Ndyuūs, ní cuuvi nngua'n'ai nī. 'Tiicá ntúūn ndís'tiī cuuvi cuchéε nī nducué'n'e chi n'geenu nī ngii tan'dúúca chi nús'uu n'geenú 'nū ngii. ⁷ Ní canee ngiīn'ú 'nū ye'n'e ndís'tiī chi cunee n'daaca nī. Ti deenú 'nū ti taachi ndís'tiī n'geenu nī ngii tan'dúúca nús'uu 'tiicá ntúūn Ndyuūs tee yā, 'viich'εεtīnūn ndís'tiī tan'dúúca chí tee yā nús'uu.

⁸ Ní ndís'tiī hermanos ye'n'é 'nū. Ne'n'é 'nū chi cadiinu- un nī ye'n'e tanduvéé vaadī caa'va chi cho'ō nuún 'nū na yán'āa ye'n'e Asia. Chiīn chí ch'eenú taaví 'nū chiī ní nééné n'dee ca, ní nadacadiinúún 'nū chi nguéé fuerzas ye'n'é 'nū chi cuchéε 'nū ye'n'e nducué'n'e ti cuuvi 'cuūvi 'nū. ⁹ Nacadiinúún 'nū chí ca'á yā orden chí 'cuūvi 'nū naati chuū ní chiī chí ch'i'n'i nús'uu chí cu'téenu cá 'nū Ndyuūs chí nadacué'n'e yā 'iīn'yān ye'n'e nguaan tinán'ā. Ní nguεε i'téenu 'nū ye'n'e maán 'nū. ¹⁰ 'Tíicā Ndyuūs nadanguán'ai yā nús'uu ye'n'e peligro chí 'āā chéé 'cuūví 'nū. 'Tiicá ntúūn cunee ngiīn'ú 'nū Ndyuūs chí nadanguán'ai yā nús'uu ye'n'e nducué'n'e chí n'geenú

'nū ngii ní ye'n'e chí ch'εετε n'dai. ¹¹ Ní ndís'tiī ní nginnee ntúūn nī nús'uu ti nga'anguā'á nī caavā nús'uu. Caati ndúútí chí 'yáán ca hermanos nga'angua'á yā ye'n'é 'nū, tuu'mi ní ca'á yā gracias Ndyuūs, ti Ndyuūs diīn yā n'dai ca cáavā nús'uu.

Pablo chi'naa'n yā chí ndaá yā na yāān Corinto

¹² Ní yeenú 'nū ti deenú 'nū na staava ye'n'é 'nū chí chiīn chí idiīn 'nū ní cáavā 'iīn'yān ye'n'e i'n'yee'ndí 'cūū. Ní n'daacā diīn 'nū. Ní n'daacā diīn 'nū cáavā ndís'tiī. Ndyuūs chí n'dai taavi chínnéé yā nús'uu chí 'túúca di'n'daacá 'nū. Chuū nguéé cuuvi diīn 'nū cáavā vaadī deenu ye'n'e maán 'nū. ¹³ Chiīn chí dinguún 'nū ye'n'e ndís'tiī ní ndís'tiī ní cuuvi 'cúeé'n nī ní intiinaán nī. Cunee ngiīn'ú 'nū chí túúmícadíinúún nī nducué'n'e.

¹⁴ Tan'dúúca chí ndís'tiī túúmícadíinúún nī 'téé maa'n naati taachi ndaa Señor Jesucristo taama vmné'n'ee tuu'mí ndís'tiī cuuvi yeenú nī cáavā nús'uu tan'dúúca chí cuuvi yeenú 'nū cáavā ndís'tiī.

¹⁵ Caati véé confianza ye'n'é 'nū ndúúcu ndís'tiī, vm- náán vmnaa'n nadacadiinúún chí chiī ní ndaá ní canéé nduucú nī 'áámá tiempo ní cuayiivi ndaá taama vm- né'n'ee ní cunee nduucú nī chí cuuvi yeenu cá nī.

¹⁶ Nadacadiinúún chí cho'ó yaá'ví ndís'tiī taachi ca'n'á na yán'āa Macedonia. Ní cuayiivi mí'n taachi n'daá yán'āa Macedonia mii'n tuu'mi ní nandaa ntuún yaa'ví ndís'tiī ní cunee ndúúcu nī. Ní taachi can'daá ye'n'e nī, ndís'tiī cu- uvi cunee nī 'úú ndúúcu necesidades ye'n'é caati ca'n'á yán'āa Judea. ¹⁷ 'Tíicā nadacadiinúún chí diīn. 'Úú nguéé diīn tan'dúúca 'iīn'yān chí diīn yā tan'dúúca chí maán yā ne'n'e yā. Ní nga'n'a yā: Júūn, júūn chuū chí diīn, ní cuayi- ivi nga'n'á yā chí nguéé diīn yā ti diīn yā tan'dúúca chí ne'n'é yā. ¹⁸ Naatí Ndyuūs deenú yā nduudu chí nga'n'á 'nū chí nguéé nga'n'á 'nū 'tíicā idiīn 'nū ní cuayiivi nguéé idiīn 'nū 'tíicā. ¹⁹ Ti taachi 'úú ndúúcu sa'n'ā Silvano ndúúcu Timoteo candéé 'nū nduudu cuaacu ye'n'e Señor Jesucristo chí Daiya Dendyuūs nguéé nga'n'á 'nū chí Jesucristo mii'n nga'n'á yā chí júūn 'tíicā, ní cuayiivi nguéé 'tíicā diīn yā. Cristo ní nga'n'á yā ní diīn yā tandu- cué'n'e dendu'ū chí cuaacu. ²⁰ Ti Cristo mii'n nga'n'á yā chí 'tíicā, ye'n'e nducué'n'e chí Ndyuūs Chiida yú ca'n'á yā chí téé yā 'iīn'yān ndúúcu s'uúú chí i'téenu yú Ndyuūs. Cáavā chuū idich'εεte yú Ndyuūs ti cucáavā Cristo ca'n'a yú chí 'tiicā. ²¹ Ní Chiida yú diīn yā chí ndís'tiī ndúúcu nús'uu cunee diitu ca yú ndúúcu chí i'teenu yú ye'n'e Cristo. Ní Ndyuūs nadidεεvé yā s'uúú chí diīn yú nti- i'nnyu'n ye'n'é yā. ²² Ndyuūs tee yā s'uúú 'áámá sello ye'n'é yā na cuerpo ye'n'e yú ti ye'n'é yā s'uúú. Tee yā Es-

píritu N'dai yen'é yā na staava yen'ē yú. Ní cáávā Espíritu N'dai yen'é yā deenu yú chi cuuvi yen'e yú chiiñ chi Ndyuūs cañ'a yā chi téé yā s'uuúñ.

²³ Nguéé cuen'é yáañ Corinto ti nen'é yaa'vi neén ndís'tiñ ní nguéé nen'é 'caa'vá cucáávā chi 'cuetinée ya'ai nī. Maañ ní Ndyuūs deenú yā staava yen'é ní testi-go yen'é. ²⁴ Nguéé nen'é 'nū caañ'máñ 'nū ntiñnyuñ yen'é nī yen'ē chiiñ chi canee chi i'téenu nī ti 'āā canee diitú nī ndúúcū chi i'téenu nī. Naati nen'é 'nū cunnee 'nū ndís'tiñ. Nús'uu diñ 'nū ntiñnyuñ ndúúcū ndís'tiñ ní cuuvi yeenú nī. Ní ndís'tiñ snéé n'daaca nī caavā chi i'teenú nī Jesucristo.

2 'Úú nadicadiinúñ māañ chi nguéé ndaá nanáañ ndís'tiñ chi cuuvi ndaachí nī. ² 'Úú nguéé nen'é ndaá nanáañ ndís'tiñ nduuti chi 'úú idiñ chi ngii ndaachi yiinú ndís'tiñ. ¿De'ē cúúvi chi diñ chi ngii ndaachi yiinú ndís'tiñ ti nguéé du'ú chi cuuvi tee yā 'úú vaadī yeenú nduuti chi ndaachi yiinú ndís'tiñ? ³ Chuū idinguúñ yen'é ndís'tiñ ti taachi ndaá nguéé cu'neen ndaachi nu'ñ cucáávā ndís'tiñ ti ndís'tiñ cuuvi tee nī 'úú vaadī yeenú. Véé 'vi-ich'etiñnūñ 'cúú nanáañ nducyáácá ndís'tiñ chi vaadī yeenú chi véé yen'é, maañ vaadī yeenú miiñ cunéé ndúúcū nducyaaca nī. ⁴ Ní taachi dinguúñ yen'é ndís'tiñ neené di'vaachi 'úú ndii ná staava yen'é ndíí tuunu chéécú. Nguéé diñ 'tuucā ti cu'neen ndaachi yiinú ndís'tiñ ti nen'é chi ndís'tiñ cuuvi déenu nī chi neené nen'ē taavi cá ndís'tiñ.

Ndyuūs nadach'εécú yā nuuñdi yen'é 'iñ'yāñ

⁵ Ndúútí chi 'aama 'iñ'yāñ diñ yā 'aama cosa chi véé de'ē cáávā chi cu'neen ndaachi yiinú náñā ndís'tiñ 'úú ntúñ cu'neen ndaachi yiinú 'úú ndúúcū nducyáácá ndís'tiñ dendu'ū 'téé nūñ. 'Úú nguéé nen'é caañ'máñ yen'e 'iñ'yāñ miiñ chi véé cá nuuñdi yen'é yā yen'ē chi dinuuñdi yā. ⁶ Deenú ntúñ chi n'deēe cá ndís'tiñ 'āā n'diichí nī nuuñdi yen'é yā ní nadacadiinúñ chi 'āā véé castigo yen'ē 'iñ'yāñ miiñ, ní nguéé diñ nī más ca ndúúcū 'iñ'yāñ miiñ. ⁷ Maañ ní canéé chi nca'á nī 'vi-ich'etiñnūñ 'iñ'yāñ 'cúú ní nadach'εécú yā yen'e 'iñ'yāñ 'cúú ní nguéé neené taañ cu'neen ndaachi yiinú yā. ⁸ Caavā chuū chi ngan'á chí ndís'tiñ 'cuuñmiiñ nī chi dinéñe ca nī 'iñ'yāñ 'cúú. ⁹ Níícu taachi idinguúñ chuū yen'e ndís'tiñ yen'e 'iñ'yāñ 'cúú nen'é cadiiñúñ ní n'diichí nduuti chi ndís'tiñ ní diñ nī ndúúcu yā tan'dúúcā chi 'āā ngan'á ngii ndís'tiñ na carta yen'é. ¹⁰ 'Úú dendu'ū cañ'á inadich'εécú nuuñdi yen'e 'āā de'ē nūñ 'iñ'yāñ chi ndís'tiñ nadich'εécú yā nuuñdi yen'é yā. Ní taachi 'úú nadich'εécú yen'é yā, ní 'túuca diñ cucáávā ndís'tiñ ní nanáañ Cristo. ¹¹ Nduuti chí diñ yú 'túucā tuu'mi ní yáañ'guiññuñ nguéé cuuvi cuchée sa yen'ē yú ti deenu yú de'ē chi nginnche'ei sá.

Pablo nguéé yeenú yā chi ndaa yā na yáañ Troas

¹² Taachi cuen'é cuañ cyuuni ní ndaá na yáañ Troas chi caañ'máñ nduudu yen'e evangelio yen'e Cristo, tuu'mi ní Ndyuūs nn'guaañ yā yáañ miiñ tan'dúúcā chi nn'guaañ 'iñ'yāñ 'áámá cheendi va'āí. 'Tíicā diñ Ndyuūs

cucaavā 'úú chi caañ'máñ nduudu yen'ē evangelio. ¹³ Ní neené nadacadiinúñ na staava yen'é ti nguéé nndaacá sañā Tito, hermano yen'ē yú. Cáávā chuū diñ despedir 'iñ'yāñ yen'e yáañ miiñ ní chíicā ní cuen'é na yáñā Macedonia.

Chéé yú yen'e nducuen'ē ti yen'e Cristo s'uuúñ

¹⁴ 'Úú ní ca'á gracia Ndyuūs caati Ndyuūs cañ'á yā nduucú 'nū 'āā tíí nūñ lugar naachi cañ'á 'nū caati nús'uu cuuvi chéé 'nū yen'e nducuen'ē cucáávā s'uuúñ ní yen'e Cristo s'uuúñ. Níicú Ndyuūs diñ yā cáávā nús'uu chi deenu 'nū yen'ē Cristo chi cuuvi caañ'máñ 'nū yen'e Cristo nanáañ nducyaaca 'iñ'yāñ yen'e núñmáñ iñ'yeendī. Ní 'iñ'yāñ cuuvi deenú yā yen'ē Cristo dendu'ū. Ní chuū ní tan'dúúcā 'áámá cosa chi n'dēēvee ngéén chi véé nducuen'ē yáañ naachi cuen'é 'nū. ¹⁵ S'uuúñ tan'dúúcā 'áámá cosa chi n'dēēvee ngéén chi incienso nanáañ Dendyuūs. 'Tíicā s'uuúñ chi i'teenú yú Cristo. 'Tiicā ntúñ s'uuúñ nanáañ 'iñ'yāñ chi cañ'á yā cu'téenu yā Jesucristo ní cañ'á yā na va'ai chéeti nguuvi. Ní nanáañ 'iñ'yāñ chi nguéé i'téenu yā ní cañ'á yā ná vaadī n'gii cuen'e dañ'mañ, ¹⁶ s'uuúñ tan'dúúcā 'áámá cosa chi ngéén chi n'díí chí 'āā ntee n'dáaca, 'tíicā s'uuúñ nanáañ 'iñ'yāñ chi nguéé i'téenu yā Jesucristo. Ní chuū ch'iñ'í chi cañ'á yā 'cuūvi yā cuen'e dañ'mañ. Ní s'uuúñ ní tan'dúúcā 'áámá cosa chi n'dēēvee ngéén ti véé vida yen'ē. 'Tíicā s'uuúñ nanáañ 'iñ'yāñ chi cañ'á yā cu'téenu yā Jesucristo ní cañ'á yā na va'ai chéeti nguuvi. ¿Dú'ū cuuvi diñ yen'e chuū 'tuucā? ¹⁷ Nús'uu ní nguéé caañ'máñ 'nū nduudu cuaacu yen'é Ndyuūs chi 'iñ'yāñ nadí've yā nús'uu, tan'dúúcā chi diñ n'deēe n'dáí 'iñ'yāñ. Naati Ndyuūs dich'ó yā nús'uu ní nús'uu ní caañ'máñ 'nū nduudu miiñ ndúúcū núñmáñ staava yen'é 'nū. Ní Ndyuūs inaañ yā nús'uu ti diñ 'nū tan'dúúcā chi Cristo nen'é yā chi diñ 'nū, ti yen'é Cristo nús'uu.

Yen'ē Nduudu Ngai yen'é Ndyuūs

3 Taachi dinguúñ 'nū chuu, ¿'áá nadacadiinúñ nī chi nús'uu caañ'mañ cá 'nū chi n'daacā idiñ 'nū? O ¿'áá canee chi ndéé 'nū taama carta chi ndéé recomendación, nanáañ ndís'tiñ, o 'áámá carta chi dinguúñ nī chi ngíicā nī recomendación yen'é nī tan'dúúcā chi ndéé tanáñā 'iñ'yāñ? Nguéé 'tíicā. ² Ndís'tiñ ní tan'dúúcā carta yen'é 'nū 'tíicā ndís'tiñ ti yen'é Cristo ndís'tiñ. Ní ndís'tiñ tan'dúúcā chi carta yen'é 'nū chi canéé nguūñ na staava yen'é 'nū 'tíicā ndís'tiñ. Ní 'íicú nducyáácá 'iñ'yāñ cuuvi 'cuen' yā níicú cadíñnuñ yā chi ndís'tiñ i'téenu nī Jesucristo. ³ Ní nducyáácá 'iñ'yāñ deenú yā chi ndís'tiñ ní tan'dúúcā 'áámá carta chi dinguúñ Cristo ní tee yā nús'uu 'tiicā ndís'tiñ cáávā ntiñnyuñ yen'e Cristo chi diñ 'nū nanáañ ndís'tiñ. Carta miiñ nguéé cánéé nguūñ ndúúcū tinta ndíí nguéé ndúú tan'dúúcā chi Ndyuūs diñ nguúñ yā ley na tabla yen'e tuū ti Espíritu N'dai yen'e Ndyuūs chi canduuchi dinguūñ carta 'cúú staava yen'ē yú.

⁴ Ní seguro chi Ndyuūs ndeēve yā ndís'tiī ní véé 'vi-ich'ēetiinūuⁿ yeⁿ'é 'nū caati Jesucristo innee yā 'úú. Ní deenú chi dichí'íve Ndyuūs ndúúcu ntiinⁿyuⁿ n'daacā chi díiⁿ cucááva Cristo. ⁵ Nguéé nadacadiinúúⁿ 'nū chi cuuvi cundēe yú cuidado yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi diiⁿ yú. Ndyuūs nginnee yā nús'uu ní tēe yā poder nús'uu ní cuuvi díiⁿ 'nū nducuéⁿ'ē. ⁶ Ndyuūs tee yā nús'uu ntiinⁿyuⁿ chi candéé 'nū táámá compromiso yeⁿ'é yā chí ngai. Ní compromiso chí ngai miiⁿ nguéé yeⁿ'e ley yeⁿ'e yú chi canéé nguūⁿ ti yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é Dendyuūs. Nduudu yeⁿ'e ley yeⁿ'e yú diiⁿ chí condena-do s'uuúⁿ ní 'cuūvi yú naati Espíritu N'dai miiⁿ itee vida cuen^e daāⁿmaⁿ s'uuúⁿ.

⁷ Ley yeⁿ'e yú chi Ndyuūs dinguúⁿ yā na tabla yeⁿ'e tuuu nanááⁿ Moisés ní dichí'íve chi deenu yú chi véé nuuⁿndi yeⁿ'e yú, ní chíndai yú. Ní taachi ndaā ley miiⁿ chí dēeve n'dai ca yeⁿ'é Ndyuūs tuu'mi ní ngīⁿ na naaⁿ Moisés miiⁿ. Ní 'iīⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Israel nguéé cuuvi n'diichí yā naaⁿ Moisés miiⁿ cáávā chí neen^e dēeve ngii naáⁿ yā, naati dēevé miiⁿ na naáⁿ yā 'āā ntuūvi. ⁸ Taachi ndaā ley miiⁿ ní dēevé cá ngīⁿ ní chó'ōo dēeve yeⁿ'e 'áá nguéé cuuvi ch'ēete n'dái cá ngīⁿ ntiinⁿyuⁿ yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs nguéé ti ntiinⁿyuⁿ yeⁿ'e ley miiⁿ? ⁹ Ní nduuti chí ntiinⁿyuⁿ yeⁿ'e ley miiⁿ chí dēevé n'dai ní diiⁿ condenar 'iīⁿ'yāⁿ chí ndai yā, tuu'mi ní 'áá nguéé más cá ch'ēete taavi cá ngīⁿ ntiinⁿyuⁿ yeⁿ'é nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcu Espíritu N'dai ti díiⁿ yā aceptar 'iīⁿ'yāⁿ nguéé ti ley miiⁿ? 'Tíicā váá. ¹⁰ Caati 'aara chí dēevé n'dai ley miiⁿ nguéé dēevé chíi chí cuuvi tan'dúúcu chí dēevé n'dai ca yeⁿ'é Ndyuūs. Maaⁿ ní ley miiⁿ canee tan'dúúcu chí nguéé dēevé n'dai. ¹¹ Caati chí ley miiⁿ chí dēevé ní cunee 'áámá tiempo nūⁿ tuu'mi ní chuunee dēevé taavi cá nduudu yeⁿ'é Ndyuūs chíiⁿ chí 'áámá cūnee.

¹² Cáávā chuū deenú 'nū chí compromiso chí ngai canéé cuen^e daāⁿmaⁿ ní 'tíicā cuuvi. Maaⁿ ní caaⁿ'máⁿ 'nū nduudu ngai yeⁿ'é Ndyuūs ní nguéé 'va'a 'nū mar 'áámá. ¹³ Nguéé díiⁿ 'nū tan'dúúcu chí diiⁿ Moisés taachi sduú yā 'áámá velo naáⁿ yā ti 'iīⁿ'yāⁿ Israel nguéé cuuvi snááⁿ yā naaⁿ Moisés miiⁿ cucáávā dēeve yeⁿ'e Ndyuūs chí canéé na náaⁿ yā. Dēevé miiⁿ nguéé chíi 'naaⁿ. ¹⁴ Ní 'iīⁿ'yāⁿ Israel s'eenⁿ nguéé tuumicadiinúúⁿ yā yeⁿ'e dēevé chí canéé nááⁿ Moisés miiⁿ. Ndiī nguuví 'cūú taachi 'iīⁿ'yāⁿ Israel s'eenⁿ ch'eenⁿ yā compromiso ndiicúú miiⁿ, nguēe cuuvi deenú yā caati canéé yā tan'dúúcu chí canéé 'aama velo na náaⁿ yā. Velo miiⁿ Cristo diiⁿ chí chó'ōo yeⁿ'é. ¹⁵ Ndiī nguuví 'cūú taachi 'iīⁿ'yāⁿ s'eenⁿ 'cuen^e yā ley yeⁿ'e Moisés, cunee velo miiⁿ ti nan'gaadí vaanicáadiinūuⁿ yeⁿ'e yā. ¹⁶ Ní ndiī taachi cu'téenu yā Señor Jesucristo Daiyá Dendyuūs tuu'mi ní velo miiⁿ ní cuavii. ¹⁷ Señor miiⁿ ní Espíritu yeⁿ'e Cristo. Ní naachi véé Espíritu miiⁿ yeⁿ'e Señor miiⁿ tuu'mi ní 'iīⁿ'yāⁿ canéé libre yā. ¹⁸ Maaⁿ ní cáávā chuū nducyaaca yú nguéé snee yú tan'dúúcu chí véé 'áámá velo na naaⁿ yú. Maaⁿ ní 'iīⁿ'yāⁿ n'diichi yā dēeve yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'e yú na vida yeⁿ'e yú ti s'uuúⁿ tan'dúúcu 'áámá espejo, 'tíicā s'uuúⁿ. Ní taachi n'diichi yú Señor Jesucristo yeⁿ'e yú tuu'mi ní n'daaⁿ vida yeⁿ'e yú chí cuuvi tan'dúúcu vida yeⁿ'é Cristo. Ní cūnee ngiinu yú chí

n'daaⁿ vida yeⁿ'e yú tan'dúúcu chí ch'ēete ca dēeve vida yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'e yú. Chuū chí idiīⁿ Espíritu yeⁿ'e Cristo cáávā s'uuúⁿ.

4 Deenu yú chí Señor Jesucristo tee yā s'uuúⁿ cosas chí n'dai ca. Cáávā chuū díiⁿ 'nū ntiinⁿyuⁿ yeⁿ'é yā ní caaⁿ'máⁿ 'nū nduudu cuaacu yeⁿ'é yā ní nguēe cuuvi cúunū 'nū. ² Maaⁿ ní nguēe díiⁿ 'nū cosas chí nguēe n'daacā chí cuuvi snááⁿ 'iīⁿ'yāⁿ, cosa chí díiⁿ 'nū chí 'cuináaⁿ 'nū nanááⁿ 'iīⁿ'yāⁿ. Ní nguéé cachiicá 'nu nginche'í 'nū 'iīⁿ'yāⁿ. Ní nguéé ndastaⁿ'á 'nū nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcu nduudu yaadi. 'Tíicā idiīⁿ 'nū ní caaⁿ'maⁿ 'nū dámaāⁿ nduudu cuaacu yeⁿ'é Dendyuūs ní cuuvi deenú nducyaaca 'iīⁿ'yāⁿ, ní Dendyuūs n'diichí yā nús'uu. ³ Nduuti chí 'iīⁿ'yāⁿ nguéé ituumicáadiinūuⁿ yā nduudu cuaacu chí ngaaⁿ'á 'nū tuu'mí ní 'iīⁿ'yāⁿ miiⁿ nguéé i'téenu yā Señor Jesucristo yeⁿ'e yú ní cuuvi ndái yā. ⁴ 'Iīⁿ'yāⁿ nguéé i'téenu yā Señor Jesucristo caati ndyuūs yeⁿ'e 'iīⁿ'yāⁿ 'cūú chí yááⁿ'guiinūuⁿ n'gaadí sá ná vaadí cadiinúúⁿ yeⁿ'e yā, caati yaaⁿ'guiinūuⁿ nguéé n'gúúⁿ sá chí n'diichí yā dēeve yeⁿ'e Dendyuūs. Maaⁿ ní 'iīⁿ'yāⁿ nguéé snaaⁿ yā dēevé n'dai yeⁿ'e nduudu yeⁿ'e Cristo chí dēeve. Ní s'uuúⁿ taachi inaaⁿ yú Cristo miiⁿ inaaⁿ yú Ndyuūs. ⁵ Ní taachi ngaaⁿ'á 'nū nduudu yeⁿ'e Dendyuūs nguéé ngaaⁿ'á 'nū nduudu yeⁿ'e maá 'nū ti ngaaⁿ'á 'nū chí Jesucristo miiⁿ ní Señor yeⁿ'e yú. Tíi nús'uu ní dichí'íve 'nū ndís'tiī cucáávā chí Cristo neⁿ'é yā nducyaaca 'iīⁿ'yāⁿ. ⁶ Ní taachi Ndyuūs din'dái yā 'iīⁿ'yāⁿ ngaaⁿ'á yā 'tíicā: Yeⁿ'e naachí maaiⁿ miiⁿ canéé dēeve. Maaⁿ Ndyuūs miiⁿ ní díiⁿ yā chí dēeve miiⁿ canéé na staava yeⁿ'é 'nū. Ní ndúúcu dēeve miiⁿ cuuvi deenú 'nū vaadí deenu yeⁿ'é Ndyuūs chí n'dai taavi ca. Ní nús'uu n'diichí 'nū dēeve yeⁿ'é Ndyuūs taachi n'diichi 'nū naaⁿ Jesucristo miiⁿ.

Vida yeⁿ'é 'iīⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Jesucristo

⁷ Ní nduudu cuaacu yeⁿ'e Ndyuūs chí i'téenu 'nū canéé na staava yeⁿ'e 'nū tan'dúúcu tesoro 'tíicā. Ní 'áará chí cuerpo yeⁿ'é 'nū tan'dúúcu 'cuutí yáⁿ'āa chí nguēe dēevé, nús'uu ch'iⁿ'í 'nū cáávā ntiinⁿyuⁿ chí díiⁿ 'nū chí poder chí cānee nduucú 'nū ní ch'ēete ca ní yeⁿ'é Ndyuūs. Ní nguéé yeⁿ'e nús'uu. ⁸ 'Áará chí nduú cuaaⁿ n'geenú 'nū ngii mar 'áámá naāⁿ nguéé díiⁿ chí dúú'va 'nū. 'Áará chí n'dee nááⁿ inadacáadiinúúⁿ 'nū deenú chee chí díiⁿ 'nū. ⁹ 'Áará chí 'iīⁿ'yāⁿ ní n'daa yā chí neⁿ'e 'caaⁿ'núⁿ yā nús'uu Dendyuūs canee yā nduucú 'nū. 'Áará chí 'iīⁿ'yāⁿ cun'dáa yā nús'uu na yáⁿ'āa nguēe 'cuūvi 'nū. ¹⁰ 'Áā tíi nūⁿ cuááⁿ naachi caⁿ'á 'nū cuen^e daāⁿmaⁿ canee na staava yeⁿ'é 'nū chí cuuvi 'cuūvi 'nū tan'dúúcu chí ch'iīⁿ Señor Jesucristo yeⁿ'e yú. Ní 'íicú 'iīⁿ'yāⁿ cuuvi n'diichí yā chí Jesucristo nadanguáⁿ'ai yā nús'uu. Ní cuuvi deenú yā chí Jesucristo canduuchí yā. ¹¹ Ní nducuéⁿ'e tiempo chí sduuchí 'nū na iīⁿ'yāⁿ 'cūú deenú 'nū chí cuuvi 'cuuvi 'nū cucáávā chí nús'uu díiⁿ 'nū ntiinⁿyuⁿ yeⁿ'e Cristo. Ní 'íicú 'iīⁿ'yāⁿ cuuvi n'diichí yā chí poder yeⁿ'e Cristo Jesús canéé ndúúcu nús'uu. ¹² 'Tíicā ní vaadí n'gii díiⁿ ntiinⁿyuⁿ yeⁿ'e na vida yeⁿ'é 'nū 'tiicá ntuūⁿ vida cuen^e daāⁿmaⁿ diiⁿ ntiinⁿyuⁿ yeⁿ'e na vida yeⁿ'é ndís'tiī.

¹³ 'Tíicā canéé nguūn na libro yeⁿé Ndyuūs ndii cuáán vmnaaⁿ: 'Úú i'teenú, ní cáávā chiiⁿ chi ngaⁿá. Ni 'tiicā ntúūⁿ nús'uu i'téenu 'nū ní cáávā chuū ngaⁿá 'nū. Ní daama chi'téenu 'nū ndúúcu yā. ¹⁴ Caati deenu yú chi 'iinyāⁿ chi nadacuéeⁿ yā Señor Jesucristo yeⁿe nguaaⁿ tináⁿā, 'iinyāⁿ miiⁿ nadacuéeⁿ ntúūⁿ yā s'uuúⁿ yeⁿe nguaaⁿ tináⁿā. Ní Dendyuūs candéé yā nús'uu ndúúcu ndís'tiī nanáánⁿ Jesucristo. ¹⁵ Nducuéⁿe chi dííⁿ 'nū ní cucáávā chi ndís'tiī cuuvi cuta'á nī tanducuéⁿe chí n'dai. Ní 'íicú n'deee 'náánⁿ 'iinyāⁿ cuuvi cuta'á yā cosa chi n'dai yeⁿé Dendyuūs. Ní n'deee n'dái 'iinyāⁿ cuuvi caaⁿmaⁿngua'á yā, ní ca'a yā gracia, Dendyuūs, ní cuuvi ch'εεε cá yā Dendyuūs chi δεεε taavi ca.

¹⁶ Cáávā nducuéⁿe chuū nguéé ngii cúunu yú 'aara chi cuerpo yeⁿe yú n'gii nééⁿ nguuvi nguuvi naati Dendyuūs téé yā fuerzas s'uuúⁿ nguuvi nguuvi. ¹⁷ Níicú chuū chi n'geenu yú ngii na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū nguéé ch'εεε ní nuuⁿ nūūⁿ chó'ōo, ní diiⁿ cáávā s'uuúⁿ chi véé yeⁿe yú 'aama lugar chí n'dεεε n'dai ca ní n'deēe ca chi 'áámá cunee cuen'e daāⁿmaⁿ. ¹⁸ Maaⁿ ní nguεε diiⁿ yú cuenta yeⁿe dendu'ū chi inaaⁿ yú ti chííⁿ chí inaaⁿ yú ní ngo'o yéⁿé. Naati chííⁿ chi nguéé inaaⁿ yú cunee cuen'e daāⁿmaⁿ.

5 Maaⁿ ní deenu yú chi cuerpo yeⁿe yú 'cuiinu ti tan'dúúca 'áámá va'ai chí nguéé 'áámá cūnee 'tíicā cuerpo yeⁿe yú naati Ndyuūs idin'dái yā 'aama va'āi yeⁿe yú ná va'ai chεeti nguuvi chí 'áámá cūnee. Ní nguéé saⁿā yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū din'dái sa ndúúcu ta'a sa va'ai miiⁿ. ² Maaⁿ ní chí n'dai yiinu yú ti nééⁿe neⁿé yú n'daaⁿ yú cuerpo yeⁿe yú ní snee yú na va'ai chεeti nguūvī ndúúcu cuerpo ngai ní δεεε chi yeⁿe va'ai chεeti nguuvi. ³ Nguuvi miiⁿ ní Ndyuūs ca'á yā chi téé yā 'aama cuerpo ngai yeⁿe yú chi tan'dúúca chi 'aama vestido. Ní Ndyuūs nguéé cuuvi ndaacá yā s'uuúⁿ chi nguéé chí δεεε cuerpo yeⁿe yú. ⁴ Neⁿe chi snée yú na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū na va'ai yeⁿe yú chi cuerpo yeⁿe yú, nandái yiinu yú ti n'geenu yú ngii. Nguéé cucaavā chi neⁿe yú chi cuerpo ndiicúⁿ yeⁿe yú 'cuūvī naati neⁿe yú chi Ndyuūs téé yā chi'caadi na cuerpo yeⁿe yú chí ngai chi tan'dúúca chi catecai ngai yú. Ní 'iicú cuerpo ndiicúⁿ yeⁿe yú yeⁿé iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní 'cuiinu ti snée yú ndúúcu cuerpo chí ngai ní véé vida cuen'e daāⁿmaⁿ yeⁿe yú. ⁵ Ní cáávā chuū ní Ndyuūs ch'iindiyáán yā yeⁿe yú cuerpo chí ngai ní tee yā Espíritu N'dai yeⁿe yā s'uuúⁿ chi cuuvi deenu yú chi cuaacu chi tee yā chuū chi cuuvi yeⁿe yú.

⁶ 'Tíicā rā va, cuen'e daāⁿmaⁿ véé confianza yeⁿe yú ndúúcu Dendyuūs. Deenu yú chi neⁿe chi snée yú na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndúúcu cuerpo ndiicúⁿ yeⁿe yú nguéé cuuvi cunee yú ndúúcu Señor yeⁿe yú na va'ai chεeti nguuvi. ⁷ Maaⁿ ní chiiⁿ chi diiⁿ yú, diiⁿ yú ti i'teenú yú Jesucristo ní nguéé idiiⁿ yú cucáávā chi n'diichi yú cosa chi yeⁿé iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. ⁸ 'Íicú vεε confianza yeⁿe yú. Neⁿe yú caⁿa yú yeⁿé vaacu yú chi cuerpo ndiicúⁿ yeⁿe yú ní cunee yú ndúúcu cuerpo ngai yeⁿe yú na va'ai chεeti nguuvi ndúúcu Señor yeⁿe yú. ⁹ Cáávā chuū neⁿe yú diiⁿ yú cuen'e daāⁿmaⁿ chiiⁿ chi Ndyuūs neⁿé yā chí diiⁿ yú nduuti chí snée yú na va'āi yeⁿe yú

na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū o nduuti chí snée yú na va'āi yeⁿe yú na va'āi chεeti nguuvi ndúúcu Señor Jesucristo. ¹⁰ Ti 'tíicā nducyaaca yú canee chí naⁿa yú nanáánⁿ juez chí Cristo ní 'íicú ca'aama ca'aama s'uuúⁿ cuuvi cuta'á yú chuū chí cuuvi yeⁿé yú tan'dúúca chí diiⁿ yú ntiinyuⁿ yeⁿé yā neⁿe chí snee yú na cuerpo ndiicúⁿ yeⁿe yú na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, nduuti chí ntiinyuⁿ chí n'daacá o nguεε n'daacá.

Nduudu cuaacu yeⁿe vaadī 'diīiⁿ

¹¹ Nús'uu ní deenú 'nū chí Señor Jesucristo caⁿá yā n'diichi yā nducyaaca 'iinyāⁿ. Ní neⁿé 'nū dííⁿ 'nū n'daacá. Ní cáávā chuū ní nús'uu diitu dííⁿ 'nū nducuéⁿe chí ch'iⁿí 'nū 'iinyāⁿ chí ngaⁿá 'nū nduudu cuaacu yeⁿe Señor Jesucristo. Ndyuūs déenu yā chiiⁿ chí dííⁿ 'nū ní cunee ngiinú 'nū chí ndís'tiī cuuvi déenu nī chuū dendu'ū. ¹² Nguéé ngaⁿá 'nu taama vmnéⁿéē yeⁿe vida yeⁿé 'nū nanáánⁿ ndís'tiī naati ca'á 'nū 'áámá lugar ndís'tiī ti cuuvi caaⁿmánⁿ nī chí n'daacá idiíⁿ 'nū. Ngaⁿá 'nū nduudu cuaacu nanáánⁿ ndís'tiī. Maaⁿ ní 'iicu ndís'tiī cuuvi nan'guεεcútán'a nī yeⁿe 'iinyāⁿ chí itiingu-uneéⁿ nī, 'iinyāⁿ chí ngaⁿa yā yeⁿe maánⁿ yā chí n'daacá yā tan'dúúca chí tanánⁿā 'iinyāⁿ snaaⁿ yā, ní 'iinyāⁿ miiⁿ nguéé nacádiinúúⁿ yā yeⁿé chííⁿ chí vεε na staava yeⁿé yā. ¹³ Ní nduuti chí nadacadiinúúⁿ nī chí nús'uu tan'dúúca loco nús'uu, 'tíicā ngaⁿá 'nū ní dííⁿ 'nū chí Ndyuūs ní ch'εεté yā nanáánⁿ ndís'tiī. Ní nduuti chí nguéé loco 'nū ní cáávā chí dííⁿ 'nū ntiinyuⁿ yeⁿe Ndyuūs cucáávā ndís'tiī. ¹⁴ Jesucristo ngaⁿa ntiinyuⁿ yeⁿé 'nū ti neⁿé yā nús'uu. Deenu yú chí cuaacu chí 'áámá saⁿa chí Cristo ch'iī sa, ní cucáávā saⁿā miiⁿ ní tan'dúúca chí nducyaaca 'iinyāⁿ ní ch'iī. ¹⁵ 'Tíicā Cristo ch'iī yā cucáávā nducyaaca 'iinyāⁿ maaⁿ ní 'iinyāⁿ chí snée yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. 'Iinyāⁿ s'eenⁿ 'āā ntéé snée yā cucáávā vida yeⁿe maánⁿ yā caati snée yā yeⁿe Jesucristo chí ch'iī yā ní nduuchi ntuuⁿ yā yeⁿe nguaaⁿ tinánⁿā cucáávā 'iinyāⁿ. ¹⁶ Maaⁿ ní cáávā chuū chí chó'ōo nús'uu nguéé inaánⁿ 'nū 'téé yeⁿé 'iinyāⁿ tan'dúúca tanánⁿā 'iinyāⁿ yeⁿé iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Tiempo chí 'āā chó'ōo nús'uu inaánⁿ 'nū Cristo ndúúcu yeⁿé chí dííⁿ yā taachi canee yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū naati maaⁿ ní nguεε inaánⁿ 'nū 'tíicā. Inaánⁿ 'nū chí Cristo ní Ndyuūs. ¹⁷ 'Tíicā ní 'iinyāⁿ chí i'téenu yā Cristo ní yeⁿé Cristo. Ní 'iinyāⁿ miiⁿ 'áámá 'iinyāⁿ ngai. Cosas chí dííⁿ yā vmnaaⁿ nguéé dííⁿ yā maaⁿ ti nducuéⁿe chí dííⁿ yā ní yeⁿe vida ngai yeⁿe yā.

¹⁸ Ní tanducueⁿé chúū ní Ndyuūs dííⁿ yā. Cucáávā Cristo miiⁿ ní Ndyuūs dííⁿ yā chí s'uuúⁿ ní yeⁿé yā s'uuúⁿ ní nguéé contra yeⁿe yā s'uuúⁿ. Ní Ndyuūs ngaⁿa ntiinyuⁿ yā yeⁿé 'nū chí caaⁿmánⁿ 'nū nduudu yeⁿé yā chí 'iinyāⁿ na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū cuuvi yeⁿé yā 'iinyāⁿ. ¹⁹ 'Tíicā canee chí caaⁿmánⁿ 'nū nduudu cuaacu yeⁿe Cristo chí 'iinyāⁿ s'eenⁿ cuuvi yeⁿé yā 'iinyāⁿ. Ní cucáávā Cristo miiⁿ Ndyuūs dííⁿ yā chí véé vaadī 'diīiⁿ nguaaⁿ 'iinyāⁿ nduucú yā. Ní nguéé diiⁿ Ndyuūs cuenta yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe 'iinyāⁿ s'eenⁿ. Níicú Ndyuūs tee yā nús'uu ntiinyuⁿ chí caaⁿmánⁿ 'nū nduudú 'cūū yeⁿé yā chí vaadī 'diīiⁿ. ²⁰ Maaⁿ ní 'tíicā ndaá 'nū nanáánⁿ ndís'tiī ndúúcu nduudu yeⁿe Cristo ní caaⁿmánⁿ 'nū nduudu

miiⁿ na lado yeⁿe Ndyuūs. Ní tan'dúúcā chi Cristo ngaⁿ'á yā chi ndaacadaamí nī, cáávā chuū nús'uu ngi-icá 'nū ndís'tiī cááva Cristo chi ndaacadaamí nī yeⁿe nuuⁿndi yeⁿé nī ní 'íicú véé vaadī 'diīⁿ yeⁿe ndís'tiī ndúúcu Ndyuūs. ²¹ Cristo nguéé dinuuⁿndí yā mar 'áámá. Caati cucáávā s'uūⁿ Ndyuūs diīⁿ cuenta yā ní diīⁿ yā tan'dúúcā chi Cristo dinuuⁿndí yā. Ní 'íicú taachi yeⁿe Cristo s'uūⁿ Ndyuūs n'diichí yā s'uūⁿ chi nduuví n'dai vida yeⁿé yú nanáⁿ yā.

6 'Tiicá ntúūⁿ nús'uu diīⁿ 'nū ntiīⁿnyuⁿ tan'dúúcā chi ntiīⁿnyuⁿ chi neⁿe Ndyuūs. Ngiicá 'nū ndís'tiī chi cuta'á nī vaadī n'dai chi itée Ndyuūs chi vaadī n'dai chi Ndyuūs ch'iⁿ'í yā s'uūⁿ. ² Caati 'tíicā Ndyuūs ngaⁿ'a yā. Nī canéé nguūⁿ na libro yeⁿé yā:

'Úú ch'iīndiveéⁿ nduudu yeⁿé nī tiempo chi n'daacā. Ní chinneé ndís'tiī nguuví chí nanguaⁿ'ái nī.

Nguuvi 'cūū ní 'áámá nguuví chi cuuví n'dai cáávā ndís'tiī, nguuví 'cūū ní nguuví chi cuuví nanguaⁿ'ai nī.

³ Maaⁿ ní nguéé diīⁿ 'nū mar 'áámá cosa chi di'vaachí 'iīⁿ'yāⁿ ti 'iīⁿ'yāⁿ cuuví caaⁿ'máⁿ yā chi ntiīⁿnyuⁿ yeⁿe Ndyuūs chi diīⁿ 'nū nguéé n'daacā. ⁴ Naati diīⁿ 'nū nducuéⁿ'e ntiīⁿnyuⁿ miiⁿ chi n'daacā ti neⁿé 'nū ch'iⁿ'í 'nū nducyáá cá 'iīⁿ'yāⁿ chi ntiīⁿnyuⁿ chi diīⁿ 'nū ní yeⁿe Ndyuūs. Ní cucáávā ntiīⁿnyuⁿ miiⁿ chi cheé 'nū yeⁿe nducuéⁿ'e chi ch'eenú 'nū chiīⁿ nguuví nguuví. Ní nééné n'deēe dendu'ū chíⁿ chí di'vaachi nús'uu ndúúcu chi véε necesidades yeⁿé 'nū ndúúcu vaadī 'caa'va. ⁵ Ní ch'eⁿé yā nús'uu chí cu'neé yā nús'uu na vacūū. Ní neené 'yaaⁿ 'iīⁿ'yāⁿ nduuvidaamá yā yeⁿe chi neⁿe 'cuen'e yā nús'uu. Ní diīⁿ 'nū n'dee n'dái ntiīⁿnyuⁿ chi nééné díftū. Ní cho'ōo 'náⁿ nguuví chi nguéé cheetiyaadú 'nū, ní nguéé che'e 'nū va. ⁶ Níicú nducuéⁿ'e dendu'ū chuū ní ch'iⁿ'í 'nū 'iīⁿ'yāⁿ chi vida yeⁿé 'nū ní n'daacā. Ní ch'iⁿ'í 'nū chi deenú 'nū nduudu cuaacu yeⁿé Ndyuūs. Ní diīⁿ 'nū ntiīⁿnyuⁿ miiⁿ ndúúcu vaadī ngiīⁿ ní ndúúcu vaadī n'dai. Ní diīⁿ 'nū nducuéⁿ'e cucáávā Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs canee nduucú 'nū. Diīⁿ 'nū túúca ti cuaacu níiⁿnyúⁿ dineⁿé 'nu nducyaa ca 'iīⁿ'yāⁿ. ⁷ Ní ngaⁿ'á 'nū nduudu cuaacu cucáávā poder yeⁿe Ndyuūs chi canee nduucú 'nū ní caavā chi n'daacā canee 'nū nanáⁿ Ndyuūs. 'Tíicā diīⁿ 'nū. Ní diīⁿ 'nū defender nús'uu ndúúcu vaadī cuaacu. Ndúúcu vaadī cuaacu miiⁿ ní tan'dúúcā chi ndéé 'nū 'áámá machete chí 'uūvi lados 'caāiⁿ ní diīⁿ 'nū defender nús'uu nduucú. 'Tíicā diīⁿ 'nū. ⁸ Ní náⁿ'ā 'iīⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á yā chí n'dái 'nū ní tanáⁿ'a yā ngaⁿ'á yā chi nguéé n'dái 'nū. Ní náⁿ'ā 'iīⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á n'daaca yeⁿé 'nū ní tanáⁿ'a yā nguéé ngaⁿ'a n'daaca yeⁿé 'nū. 'Áámá tiempo ní diīⁿ yā tratar nduucú 'nū tan'dúúcā chi ngaⁿ'á 'nū nduudu yaadi ní taama tiempo tan'dúúcā chi ngaⁿ'á 'nū chi cuaacu. ⁹ Ní 'áámá tiempo 'iīⁿ'yāⁿ diīⁿ yā tan'dúúcā chi nguéé n'diichí yā nús'uu 'tíicā diīⁿ yā, ní táámá tiempo diīⁿ yā tan'dúúcā chi nús'uu amigos yeⁿé yā, 'tíicā diīⁿ yā. Ní n'dee n'dái tiempo cuuví 'cuūvi 'nū ní nguéé 'cuūvi 'nū. Ní tee yā nús'uu 'áámá castigo chi neené díftū n'dee n'dái tiempo naati nguεε 'caaⁿ'núⁿ yā nús'uu. ¹⁰ 'Áará chí di'vaachí yā nús'uu, nús'uu ní yeenú 'nū. 'Áará chí pobre nús'uu, diīⁿ 'nū ntiīⁿnyuⁿ ni n'dee

n'dái 'iīⁿ'yāⁿ véé vaadī 'cuiica yeⁿé yā. 'Áará chí nguéé de'ε véε véé yeⁿé 'nū nducuéⁿ'e chi véé ní yeⁿé 'nū.

¹¹ Ndís'tiī hermanos yeⁿe yú yeⁿe yāⁿ Corinto, dinguuⁿ 'nū nduudu yeⁿé 'nū yeⁿe nducuéⁿ'e chi véé tan'dúúcā chi véé ca. Ní nduudu miiⁿ cachiica yeⁿé staava yeⁿé 'nū ti neⁿé 'nū ndís'tiī. ¹² Nús'uu ch'iⁿ'í 'nū nducuéⁿ'e chi canee na staava yeⁿé 'nū naati ndís'tiī nguéé diīⁿ nī 'túúca nduucú 'nū ti nguéé ch'iⁿ'í nī nús'uu chi neⁿé nī nús'uu ndúúcu nús'máⁿ staava yeⁿé nī. ¹³ Nús'uu ngiica 'nū ndís'tiī tan'dúúcā 'áámá chiida ngiica yā daiya yā 'tíicā ngiica 'nū ndís'tiī ti cuuví dinéⁿe nī nús'uu ndúúcu nús'máⁿ staava yeⁿé nī. Ní ndís'tiī cuuví caaⁿ'máⁿ nī nduudu cuaacu yeⁿé nducuéⁿ'e tan'dúúcā chi nús'uu diīⁿ 'nū ndúúcu nī.

Cuerpo yeⁿe yú miiⁿ ní yáacū yeⁿé Ndyuūs chí canduuchi

¹⁴ Ndís'tiī, nguéé caⁿ'á nī ndúúcu 'iīⁿ'yāⁿ chi nguéé i'téenu yā Jesucristo ti nguéé cuuví diīⁿ nī dáámá ntiīⁿnyuⁿ ndúúcu yā. Ní diīⁿ nī tan'dúúcā 'áámá yunta chi nguεε daamá tī, 'tíicā diīⁿ nī. ¿'Áá cuuví cuuví dáámá chi n'daacā ndúúcu chi nguεε n'daacā? O ¿'Áá daama canee chi deεve ndúúcu chi maāiⁿ? Nguéé cuuvi. ¹⁵ ¿'Áá cuuvi nduuvidaamá Cristo ndúúcu Satanás? O ¿'Áá daama véε parte yeⁿe 'iīⁿ'yāⁿ chi i'téenu yā Cristo ndúúcu 'iīⁿ'yāⁿ chi nguéé i'téenu yā Cristo? Nguéé cuuvi. ¹⁶ ¿'Áá nduuvidaama templo yeⁿe Ndyuūs ndúúcu ídolos? Nguéé cuuvi. Cuerpo yeⁿe ndís'tiī ní yaacū yeⁿé Ndyuūs. Ndyuūs maāⁿ yā ngaⁿ'a yā na libro yeⁿé yā 'tíicā:

'Úú Ndyuūs canee nduucú 'iīⁿ'yāⁿ yeⁿé ní cachiicá nguaaⁿ 'iīⁿ'yāⁿ yeⁿé. 'Úú ní cuuvi Ndyuūs yeⁿé yā ní 'iīⁿ'yāⁿ cuuvi 'iīⁿ'yāⁿ yeⁿé.

¹⁷ Cááva chuū Ndyuūs ngaⁿ'á yā ní canéé nguūⁿ 'tíicā:

Nan'dáa nī nguaaⁿ 'iīⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní diviī nī yeⁿe 'iīⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 'Tíicā ngaⁿ'a Señor 'iivú Ndyuūs. Nguéé tuu'ví nī dendu'ū chi vaatiī. Ní 'iicu 'úú Ndyuūs diīⁿ aceptar ndís'tiī.

¹⁸ Ní 'úú Ndyuūs cuuví Chiidá nī. Ní ndís'tiī cuuví daiyá ndís'tiī, 'tíicā ngaⁿ'a 'iivú Ndyuūs caati nducuéⁿ'e poder chi véé ní yeⁿé yā.

7 'Tiicá ndís'tiī hermanos yeⁿé chi neené neⁿé. Nducuéⁿ'e chuū ní promesa chi Ndyuūs téε yā s'uūⁿ. Cáávā chuū canee ntúūⁿ chi diīⁿ yú ndúúcu cuerpo yeⁿé yú ní ndúúcu espíritu yeⁿé yú nducuéⁿ'e chi n'daacā 'iicu ní deεve yú. Ní nguéé diīⁿ yú mar 'áámá cosa chi nguéé n'daacā ti véε nuūⁿndí yeⁿé yú. Ní néⁿé chi canduuchi yú na iⁿ'yeen'dí 'cūū canee chi diīⁿ yú chi deεve ca yú tan'dúúcā chi neⁿe Ndyuūs. 'Tíicā diīⁿ yú ti 'va'a yú Ndyuūs.

'Iīⁿ'yāⁿ chi i'teenú yā Cristo na yāⁿ Corinto nanguεε-cunée yā din'daacá yā

² Maaⁿ ní ngiica 'nū ndís'tiī chi 'cuáⁿ nī nduudu yeⁿé 'nū na staava yeⁿé nī. Nús'uu nguεε diīⁿ dañō 'nū yeⁿé mar 'áámá nī, ndíi nguéé diīⁿ 'nū chi diīⁿ nuuⁿndí nī ndíi nguéé nginnche'éi 'nū mar 'áámá 'iīⁿ'yāⁿ. ³ 'Úú nguεε

ngan'á chuū ti díín condenar ndís'tiī chi nguéé n'daacá nī. Naati tan'dúúca chi ngan'á vmnáán vmnaaⁿ, neⁿé taavi ndís'tiī. Ní canee yú tan'dúúca chi daama snée yú. 'Tiicá ntúūⁿ ní canduuchi yú daama vida yeⁿé yú na iⁿ'yeendí 'cūū ní dáámá 'cuūvi yú. ⁴ Vεε 'viich'éētíinúūⁿ n'dai yeⁿé ndúúcu nī ní yeenú yeⁿe nī. Ní maaⁿ ní ndúúcu nducuéⁿé chi ch'eenú chii nguéé di'vaachi 'úú ti néené véé vaadī yeenú yeⁿé.

⁵ Ní ndíí tiempo taachi ndaá 'nū na yán'āa Macedonia nguéé ntaavī'tuūnuūⁿ cuerpo yeⁿé 'nū naati n'geenú 'nū ngíi nducuéⁿé cuaaⁿ. Ní nguⁿ'u 'iīn'yāⁿ nducúⁿ 'nū ní di'va'á 'nū na staava yeⁿé 'nū. ⁶ Naati Ndyuūs chi ca'a yā 'viich'εētíinūūⁿ 'iīn'yāⁿ chi chicuūnū, maaⁿ Ndyuūs ní tee yā 'viich'εētíinūūⁿ nús'uu taachi ndaā saⁿ'ā Tito hermano yeⁿé 'nū. ⁷ Nguéé dámaāⁿ caavā chi ndaā saⁿ'ā Tito miiⁿ ti cáávā chi chiiⁿ sá chi ndís'tiī ca'a nī 'viich'εētíinūūⁿ saⁿ'ā miiⁿ. Ní saⁿ'ā miiⁿ yaa'vi sá nús'uu chi ndís'tiī neené neⁿé nī n'diichi nī nús'uu, ní neene dindaachi nī yeⁿé 'nū ndii ná stáava yeⁿé nī. Ní neené neⁿé nī díín nī nducuéⁿé chi 'úú neⁿé chi díín nī. Ní cucáávā chíín ní yeenú taaví ca.

⁸ Vmnáán vmnaaⁿ díín sentir yeⁿe carta chi dinguúⁿ yeⁿé nī. 'Aara chi s'neeⁿ ndaachi yiinu nī cáávā carta miiⁿ. Maaⁿ ní nguéé díín sentir yeⁿe chi dinguúⁿ yeⁿé nī. Vmnaaⁿ vmnaaⁿ nduuti chi s'neeⁿ ndaachī núúⁿ nī, deenú chi carta miiⁿ díín chí ch'εetinéé ndaachí nī 'áámá tiempo nūūⁿ. ⁹ Maaⁿ ní véé vaadī yeenú yeⁿé. Nguéé cucáávā chi s'neeⁿ ndaachi núúⁿ nī naati s'neeⁿ ya'ai 'iinú nī taanduvéé ní ndaacadaamí nī yeⁿe nuuⁿ-di chi díín nī. Ní ndís'tiī s'neeⁿ ndaachí nī tan'dúúca chi Ndyuūs neⁿe yā chi díín nī ní 'íicú nús'uu nguéé díín 'nū mar 'áámá chi cuuvi ndái nī cucáávā nús'uu. ¹⁰ Caati chíín chi díín Ndyuūs chi inee ya'ai 'iinu yú ní diiⁿ chi ndaacadaami yú yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe yú ní nnguaⁿ'ai yú. Ní 'íicú cáávā chuū nguéé diiⁿ yú chi cunéé ya'āi 'íinu yú yeⁿe chi nadacadaami yú yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe yú. 'Iīn'yāⁿ chi nguéé i'téenu yā Ndyuūs ní ndaachi canee yā na iⁿ'yeendí 'cūū ní 'cuūvi yā cuen^e daāⁿmaⁿ. ¹¹ Naati ndís'tiī cuchεε nī chi inéé ndaachí nī. N'diichí nī maaⁿ ntiīnnyuⁿ yeⁿe vaadī ndaachi táácā idiīiⁿ na vida yeⁿé nī. ¿'Áá diiⁿ chi nadacadiiⁿúūⁿ nī n'daacā yeⁿe nuuⁿndi chi díín nī ní caaⁿ'máⁿ nī chi nguεε n'daacā idiīiⁿ nī? ¿'Áá diiⁿ chi ndís'tiī nguéé canee yiīnú nī yeⁿe chíín chi díín nī? ¿'Áá 'va'á nī cúcááva nuuⁿndi chi díín nī? Cuayiivi ní neⁿé nī n'diichí nī 'úú ní neⁿé nī chi ca'a castigo yeⁿe 'iīn'yāⁿ chi dinuuⁿndí yā. Ní yeⁿe nducueⁿé chuū ch'ín'í nī ndúúcu chiiⁿ chi díín nī chi ndís'tiī díín nī chíín chí n'daacā. ¹² 'Tíicā taachi dinguúⁿ carta miiⁿ yeⁿe ndís'tiī, nguéé dinguúⁿ cáávā 'iīn'yāⁿ chi dinuuⁿndi o cáávā 'iīn'yāⁿ chi ch'eenú yā chii caavā nuuⁿndi miiⁿ. Dinguúⁿ yeⁿe nī ti ndís'tiī cuuvi deenú nī chi nús'uu ní n'gíiⁿ 'nū chi véé cuidado yeⁿé 'nū ndúúcu ndís'tiī nanáán Dendyuūs. ¹³ Ní cáávā chuū sta'á 'nū 'viich'εētíinūūⁿ yeⁿé ndís'tiī. Nguéé dámaāⁿ chi sta'á 'nū 'viich'εētíinūūⁿ yeⁿé ndís'tiī naati saⁿ'ā Tito miiⁿ diiⁿ sá chi yeenú taaví 'nū taachi yaa'vi sá nús'uu yeⁿé nī tan'dúúca ndís'tiī díín nī ndúúcu sa. Ní yeenú taaví sá. ¹⁴ 'Úú ngan'á ngíi saⁿ'ā Tito miiⁿ chi ndís'tiī ní n'daacá nī ní 'caandiveéⁿ nī ndu-

udu yeⁿe carta miiⁿ. Ní nguεε 'cuinaán cucáávā chi ngan'á 'tuucā yeⁿé nī ti 'tíicā díín nī. Nducuéⁿé chi ngan'á 'nū ndúúcu ndís'tiī ní nduudu cuaacu. 'Tiicá ntuūⁿ nduudu chi ngan'á 'nū ngíi 'nū Tito miiⁿ yeⁿé ndís'tiī ní chiiⁿ chi n'giindiveéⁿ nī nduudu yeⁿe carta miiⁿ ní 'tíicā díín nī. ¹⁵ 'Tiicá ntúūⁿ Tito miiⁿ dineⁿe cá sa ndís'tiī taachi nan'gaācu sa yeⁿe ndís'tiī tan'dúúca ndís'tiī ch'iindiveéⁿ nī nduudu yeⁿe sa ní díín nī 'tuucā. Ní ndís'tiī ní 'cuúⁿ nī saⁿ'ā miiⁿ ní din'daaca nī caatí 'va'á nī. ¹⁶ Cáávā chuū véé 'viich'εētíinūūⁿ yeⁿé ndúúcu ndís'tiī yeⁿe tanducueⁿé dendu'ū chi díín nī.

'Iīn'yāⁿ ca'á yā n'dee n'daí ofrenda

8 Ndís'tiī, hermanos yeⁿé, maaⁿ ní caaⁿ'máⁿ 'nū ndís'tiī ti deenú nī yeⁿe vaadī n'dai ch'εεte yeⁿé Dendyuūs ní táácā chi díín 'nū ntiīnnyuⁿ yeⁿe na nducuéⁿé yaacū yeⁿé Ndyuūs chi snee na nducuéⁿé yán'āa yeⁿe Macedonia. ² 'Aara chi 'iīn'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿe yáacū s'eeⁿ diitū n'dái n'geenú yā ngíi cucáávā chi chó'oo yeⁿe yā yeenú taaví cá yā. Ní 'áará chi pobre yā ca'á yā n'dee n'daí ofrenda tan'dúúca chi 'áámá 'iīn'yāⁿ chi 'cuiica, 'tíica díín yā caava hermanos chi snée yā na yán'āa Judea. ³ 'Úú ngan'á nduudu cuaacu yeⁿé yā. Ndúúcu núúⁿmáⁿ staava yeⁿé yā ca'á yā ofrenda, ní ca'á yā nducuéⁿé chi cuuví yeⁿe yā. Ní ndii ca'á yā más cā chi cuuví yeⁿe yā. ⁴ Caⁿ'a diitū yā ndúúcu 'nū chi 'cuaaⁿ 'nū ofrenda chi 'áámá ayuda yeⁿe chi cuuvi yeⁿe hermanos yeⁿé yú chi nguéé véé yeⁿe yā ní ca'á 'nū hermanos s'uuúⁿ. ⁵ Ní díín yā más cā chi cunee ngiīnú 'nū chi díín yā. Vmnáán vmnaaⁿ ca'á yā vida yeⁿe maán yā na ta'a Señor Jesucristo yeⁿé yú. Ní cuayiivi, tan'dúúca chi Ndyuūs neⁿé yā chi díín yā, 'iīn'yāⁿ s'eeⁿ téé yā vida yeⁿé yā nús'uu chi díín yā ntiīnnyuⁿ cáávā nús'uu. ⁶ Nducueⁿé chuū vmnáán vmnaaⁿ cuuví 'nū Tito ní dicho'ó 'nū saⁿ'ā chi caaⁿ'maⁿ yā yeⁿe ofrendá yeⁿé ndís'tiī. 'Tiicá ntúūⁿ maaⁿ ní dicho'ó 'nū Tito chi 'cuiīnu ntiīnnyuⁿ miiⁿ ní cutá'a sa ofrenda yeⁿé nī chi ntiīnnyuⁿ chi n'dai taaví chi yeⁿé Ndyuūs. ⁷ Ní ndís'tiī ní tan'dúúca chi 'cuiicá nī 'tiicá nī ti i'téenu cá nī Ndyuūs. Ní ngan'a cá nī nduudu cuaacu, ní déenu cá nī. Ní néené neⁿé nī cunee nī nús'uu, ní neⁿé nī nús'uu. Maaⁿ ní neⁿé 'nū chi ndís'tiī ní ca'a cá nī ofrenda yeⁿé nī ní din'dai ca ntiīnyúⁿ 'cūū chi cunee nī hermanos yeⁿe yú.

⁸ 'Úú nguéé ca'á orden yeⁿé chuū. Dámaāⁿ neⁿé chi deenú nī tan'dúúca chi diiⁿ tanán'ā hermanos yeⁿe yán'āa yeⁿe Macedonia ní 'íicú cuuvi deenú chi cuaacu chi ndís'tiī dinéⁿe nī Ndyuūs caavā ofrenda chi ca'á nī. ⁹ Ní ndís'tiī ní 'āā deenú nī chéé chí vaadi n'dai taaví ca yeⁿé Señor Jesucristo yeⁿé yú. Cristo miiⁿ 'āā 'cuiicá yā naati díín yā chi pobre yā cucáávā chi néⁿe yā s'uuúⁿ. Ní 'íicú ndís'tiī cuuvi cutá'a nī vaadī 'cuiica yeⁿé yā cáávā Cristo chi díín yā chi pobre yā.

¹⁰ Ní yeⁿe ofrenda 'cūū 'úú yaa'vi neéⁿ ndís'tiī chuū. N'daacā ca chi 'cuiiⁿ nī chεε chi díín nī nduuyu chi 'āā chó'oo. Ndís'tiī ní vmnáán vmnaaⁿ 'iīn'yāⁿ chi díín yā 'tuucā ní 'tíicā ní neⁿé chi di'cuiiⁿ nī yeⁿe ofrenda miiⁿ nguuví chi cuchíi. ¹¹ Maaⁿ ní díín nī 'tiicá ní di'cuiiⁿ nī

ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e nī chi 'āā neⁿ'é nī tan'dúúccā chi cuchiiⁿ nī diiⁿ nī ndii cuááⁿ vmaāⁿ. Ní ca'á nī ofrenda chee chi cuuvi diiⁿ nī. ¹² Ní nduuti chi 'áámá ndís'tiī cuaacu níiⁿnyúⁿ neⁿ'é nī ca'a nī ofrenda, tuu'mi ní Ndyuūs diiⁿ yā aceptar ofrenda yeⁿ'é nī ní diiⁿ cuenta yā yeⁿ'e chi véé yeⁿ'é nī nguée⁹ yeⁿ'e chi nguée⁹ véé yeⁿ'é nī.

¹³ 'Úú nguée⁹ neⁿ'é chi ndís'tiī ca'á nī más cā ofrenda chi cuuvi nī ni 'āā ntée⁹ véé necesidades yeⁿ'é nī cucáávā chi inneé nī náⁿā hermanos. ¹⁴ Maaⁿ ní véé ca yeⁿ'é nī ní cuuvi diiⁿ nī completar ofrenda yeⁿ'é nī ní ca'á nī 'iīⁿyāⁿ chi nguée⁹ véé yeⁿ'é yā. Ní cunnee nī 'iīⁿyāⁿ. Ní cuuvi ca'á nī daamá nduucú yā. Cuayiivi ní taachi nguée⁹ véé yeⁿ'é nī ní 'iīⁿyāⁿ s'eeⁿ vee ca yeⁿ'é yā, 'iīⁿyāⁿ s'eeⁿ cuuvi téē yā ofrenda yeⁿ'é nī ní téē yā ofrenda ndís'tiī. Ní nginneē yā ndís'tiī. 'Tíicā ca'á nī daama ndúúcu yā. ¹⁵ 'Tíicā canee nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs ndii cuááⁿ vmaāⁿ: 'Iīⁿyāⁿ chi véé cá yeⁿ'é yā nguée⁹ nacaáva yeⁿ'é yā. 'Iīⁿyāⁿ chi duū'vī vee yeⁿ'é yā nguée⁹ chiiⁿ faltar yeⁿ'é yā.

Yeⁿ'é saⁿā Tito ndúúccū compañeros yeⁿ'é yā

¹⁶ Maaⁿ ní 'úú ca'á gracias Ndyuūs ti Ndyuūs chi'neéⁿ yā na staava yeⁿ'e Tito chí neⁿ'e yā cunnee cá yā ndís'tiī tan'dúúccā chi nús'uū diiⁿ 'nū. ¹⁷ Ní neⁿ'é yā diiⁿ yā tan'dúúccā chi ngaⁿ'á 'nū nduucú yā yeⁿ'e ndís'tiī. Ní neé⁹ neⁿ'é yā nginneē yā ndís'tiī caati neⁿ'é yā n'diichí yā ndís'tiī.

¹⁸ Ní dicho'ó 'nū ndúúccū Tito miiⁿ táámá hermano yeⁿ'e yú ní nducyáácá 'iīⁿyāⁿ yeⁿ'e nducyáácá yaacū ngaⁿ'á yā chi hermano miiⁿ ní neenē n'dai diiⁿ sa nti-iⁿnyuⁿ. Ní ngaⁿ'a sa nduudu cuaacu yeⁿ'e evangelio chi nduudú ngai yeⁿ'e Jesucristo. ¹⁹ Nguée⁹ damáāⁿ chuū idiīⁿ saⁿā miiⁿ ti nducyáácá 'iīⁿyāⁿ yeⁿ'e nducyáácá yáacū s'eeⁿ naachi caⁿ'á 'iīⁿyāⁿ chi i'teenú yā Señor Jesucristo yeⁿ'e yú nndéévé yā saⁿā miiⁿ chi caⁿ'a sa ndúúccū nús'uu caati cuuvi cunnee sa nús'uu ndúúccū ofrenda chi cuuvi cunnee hermanos. Ní 'íicú hermanos cuuvi yā dich'εεte cá yā Señor yeⁿ'e yú. Ní cuuvi 'cu-un'miⁿ 'nū hermanos chi ndís'tiī neⁿ'é nī cunnee nī hermanos. ²⁰ 'Tíicā ní 'iīⁿyāⁿ nguée⁹ cuuvi caaⁿ'maⁿ neeⁿ yā nús'uū yeⁿ'e chi diiⁿ 'nū ndúúccū ofrenda miiⁿ chi cuta'á 'nū yeⁿ'e hermanos. ²¹ Ní 'tíicā neⁿ'é 'nū diiⁿ 'nū nducuéⁿ'e n'daacā nanááⁿ Ndyuūs ní 'tíicā ntúūⁿ nanááⁿ nducyáácá 'iīⁿyāⁿ.

²² Maaⁿ ní dicho'ó 'nū taama hermano yeⁿ'e yú ndúúccū Tito miiⁿ. Ní 'āā diiⁿ 'nū probar hermano miiⁿ n'deeē n'dái naaⁿ ni ch'iⁿ'í saⁿā miiⁿ n'deeē n'dái naaⁿ chi neⁿ'e sa nginneē sa nús'uu. Maaⁿ ní saⁿā miiⁿ neenē neⁿ'e sa nginneē sa ndís'tiī ti vee 'viich'εεtiinūⁿ ca yeⁿ'é 'nū ndúúccū ndís'tiī. ²³ Ní ndúúti chi 'áámá 'iīⁿyāⁿ itiiinguuneéⁿ yā yeⁿ'e saⁿā Tito miiⁿ tuu'mi ní ndís'tiī caaⁿ'máⁿ nī chi saⁿā miiⁿ compañero yeⁿ'é. Ní diiⁿ sa ntiīⁿnyuⁿ dáámá nduucú ní diiⁿ sa ntiīⁿnyuⁿ chí dich'í'vē ndís'tiī. O nduuti chi itiiinguuneéⁿ yā yeⁿ'e tanáⁿā hermanos chi dicho'ó tuu'mi ní ndís'tiī caaⁿ'maⁿ nī chí 'iīⁿyāⁿ yeⁿ'e nducyaaca yaacū s'eeⁿ dich'ó'o yā hermanos s'eeⁿ. Ní hermanos ní dich'εεtē cá yā Cristo yeⁿ'e yú. ²⁴ Ca'á nī ofrenda yeⁿ'é nī ní 'tíicā cuuvi deenú

'iīⁿyāⁿ yeⁿ'e yaacu s'eeⁿ chí dineⁿ'é nī hermanos chí di-chó'ó. Ndís'tiī ní 'cuuⁿ'miⁿ nī nducyáácá 'iīⁿyāⁿ cáávā ofrenda yeⁿ'é nī chí cuaacu níiⁿnyúⁿ neⁿ'é nī hermanos. Ní nús'uu deenú 'nū chí caⁿ'á nī diiⁿ nī 'tíicā. Ní yeenú 'nū cucáávā ndís'tiī. Ní 'iīⁿyāⁿ cuuvi deenú yā chiiⁿ chí ngaⁿ'á yeⁿ'e nī ní cuaacu.

Ofrenda cáávā hermanos yeⁿ'e yú

⁹ Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é nguée⁹ canee chí dinguúⁿ yeⁿ'e ndís'tiī yeⁿ'e ofrenda chí nga'a nī hermanos chí i'téenu yā Jesucristo yeⁿ'e yú. ² 'Úú tuumicadiiⁿúⁿ chí ndís'tiī neⁿ'é nī cunnee nī hermanos. Ní yeenú cucáávā ndís'tiī taachi 'úú yaa'ví 'iīⁿyāⁿ yeⁿ'e yáⁿāa yeⁿ'e Macedonia yeⁿ'e ndís'tiī chí snée nī na yáⁿāa Acaya táácā idiīⁿ nī. Ní 'úú yaa'ví 'iīⁿyāⁿ s'eeⁿ chí ndís'tiī canee yaaⁿ nī ndii nduuyu chí chó'oo chí nginneé nī hermanos yeⁿ'e yú. Ní maaⁿ ní n'deeē 'nááⁿ hermanos yeⁿ'e yáⁿāa Macedonia neⁿ'é yā nginneé yā hermanos cáávā chí ndís'tiī caⁿ'á nī chí ca'a nī ofrenda yeⁿ'é nī.

³ Ni cáávā chuū dicho'ó Tito ndúúccū 'uuvi hermanos. Ní nguée⁹ cúví chó'oo 'áámá cosa chí nguée⁹ cuaacu yeⁿ'é nī yeⁿ'e chí 'úú yaa'ví 'iīⁿyāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e tan'dúúccā chí ndís'tiī n'daacā diiⁿ nī yeⁿ'e ofrenda 'cūū. Ní ndís'tiī 'cuεeti yaáⁿ nī ofrenda yeⁿ'e nī chí cunnee nī hermanos. ⁴ Nguée⁹ deenú nduuti chí naⁿ'a 'iīⁿyāⁿ yeⁿ'e yáⁿāa Macedonia caⁿ'á yā nduucú. Ní taachi ndaá 'nū nanááⁿ ndís'tiī nguée⁹ véé yaáⁿ nī ndúúccū ofrenda yeⁿ'é nī. Ní nús'uu cuuvi 'cuinaáⁿ 'nū ti yaa'ví 'nū hermanos yeⁿ'e yáⁿāa Macedonia ti véé 'viich'εεtíinuuⁿ ch'εεte yeⁿ'é 'nū nduucú nī. Ní ndís'tiī cuuvi 'cuinaáⁿ nī dendú'ū. ⁵ Ní caavā chíiⁿ 'úú nadīcadiiⁿúⁿ chí chíicá hermanos chí chíi yā vmaáⁿ vmaāⁿ nanááⁿ ndís'tiī ní cunee yā nduucú nī. Ní 'íicú ndís'tiī ca'a nī ofrenda yeⁿ'e nī hermanos chí dicho'ó. Níicú cuuvi cunnee nī hermanos yeⁿ'e yáⁿāa Judea ndúúccū ofrenda yeⁿ'e nī, ofrenda miiⁿ chí ngaⁿ'a nī chí ca'a nī. 'Tíicā níicú 'cuεeti yaáⁿ nī ndúúccū ofrenda yeⁿ'e nī ní ch'iⁿ'í nī 'iīⁿyāⁿ s'eeⁿ chí cuaacu chí neⁿ'é nī ca'á nī ofrenda yeⁿ'e nī. Ní nguée⁹ a fuerza canéé chí ca'á nī ofrenda.

⁶ Maaⁿ ní ndís'tiī ní n'gaacú nī yeⁿ'e chuū chí caaⁿ'máⁿ. 'Iīⁿyāⁿ chí duu'vī cá ngīnu yā cuta'á yā duū'vī ca cosecha yeⁿ'é yā ní 'iīⁿyāⁿ chí n'deeē ca ngīnu yā cuta'á yā n'deeē cá cosecha yeⁿ'é yā. ⁷ Ca'áámá cá'áámá nī ca'á nī ofrenda yeⁿ'é nī tan'duucā chí nacáadiiⁿuuⁿ nī chí diiⁿ nī na staava yeⁿ'e nī. Nguée⁹ ca'á nī nduuti chí nguée⁹ neⁿ'e nī, ní nguée⁹ a fuerza ca'a nī. Ndyuūs neⁿ'é yā 'iīⁿyāⁿ chí ca'a yā ofrenda yeⁿ'é yā tí yeenú yā chí ca'á yā. ⁸ Ní Ndyuūs ní cuuvi téē yā ndís'tiī n'deeē cá yeⁿ'e nducuéⁿ'e chí n'dai taavi ca. Ní 'tíicā ndís'tiī ní cuuvi 'cuūndī necesidades yeⁿ'é nī. Ní cuuvi cunnee nī hermanos ndúúccū nducuéⁿ'e necesidades yeⁿ'é yā. ⁹ Ní canéē nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs ndii cuááⁿ vmaāⁿ 'tíicā:

Nduuti chí 'iīⁿyāⁿ ca'á yā n'deeē cá yeⁿ'e 'iīⁿyāⁿ chí pobre yā; tuu'mi ní vee ca yeⁿ'e maáⁿ yā chí cuuvi ca'á yā 'iīⁿyāⁿ ní 'áámá canee yā 'tíicā.

¹⁰ Ni Ndyuūs chí nga'á yā ndaata chí 'iīⁿyāⁿ cuūnu yā ndaata miiⁿ, nga'a ntuūⁿ yā pan chí che'é yā. Maaⁿ ní

Ndyuūs miiⁿ tée yā ndaata ndís'tiī nducuéⁿē chi cuūnu nī. Ní diíⁿ yā chi véé ca cosecha yeⁿe ntiⁿnyuⁿ chi n'daacā chi diíⁿ nī. ¹¹ 'Tiicā ntúūⁿ ndís'tiī cuuvi cuta'á nī yeⁿe nducuéⁿē vaadi 'cuiica ní 'íicú cuuvi ca'a cá nī ofrenda yeⁿe nī. Ní cucáāvā nús'uu, ca'a yā ofrenda yeⁿe nī hermanos, tuu'mi ní hermanos ngaⁿá yā: Ndyuūs nadíí'vé n'diī cáāvā ofrenda miiⁿ. ¹² Ní ndúúcu ofrenda yeⁿe nī chi ca'a nī nguéeⁿ damāāⁿ ca'á nī ti véé yeⁿe hermanos naati diíⁿ nī chi hermanos ca'a yā n'deeé cá gracias Ndyuūs. ¹³ Ní 'íicú hermanos dich'εeté yā Ndyuūs nduuti chi ndís'tiī ch'iⁿí nī hermanos chi i'téenu nī nduudu cuaacu yeⁿe Cristo. 'Tiicā ntúūⁿ hermanos dich'εeté yā Ndyuūs ti ndís'tiī ca'a cá nī ofrenda yeⁿe nī cáāvā hermanos miiⁿ ní caavā tanáⁿā hermanos. ¹⁴ 'Tiicā ntúūⁿ hermanos ngaⁿan-gua'á yā caavā ndís'tiī. Ní dineⁿe cá yā ndís'tiī. 'Tiicā diíⁿ yā ti Ndyuūs s'neéⁿ yā na staava yeⁿe nī chi ndís'tiī diíⁿ nī cosa chi n'daacā. ¹⁵ Maaⁿ ní ca'a yú gracias Ndyuūs ti tee yā s'uuúⁿ nducuéⁿē chi vaadī n'dai ca yeⁿe yā chi ch'εete taavi cá chi nguéeⁿ cuuvi caaⁿmaⁿ yú yeⁿe nducuéⁿē.

Pablo caaⁿmaⁿ yā chi cuaacu chi apóstol yā yeⁿe Señor Jesucristo

10 'Úú Pablo di'cuiitú ndís'tiī chuū. 'Úú ní ndiicuúⁿ ní véé cá paciencia yeⁿe ní tan'dúúca Cristo ngaⁿa yā, 'tiicā ngaⁿá. 'Iiⁿyāⁿ ngaⁿa yā yeⁿe 'úú chi 'úú 'aama saⁿā ndiicuúⁿ taachi caneé nduucú ndís'tiī ní naati nguéeⁿ caneé nduucú ndís'tiī tuu'mi ní chεechí yaa'ví ndís'tiī. ² 'Úú di'cuiitú ndís'tiī chi diiⁿ n'daacā nī ti taachi ndaá n'diichí ndís'tiī nguéeⁿ caneé chi caaⁿmaⁿ nduudu chεechi ndúúcu ndís'tiī. Nán^a 'iiⁿyāⁿ ní ngaⁿá yā yeⁿe 'nū chi nús'uu diíⁿ 'nū ntiⁿnyuⁿ yeⁿe Ndyuūs tan'dúúca chi neⁿé 'nū diíⁿ 'nū. 'Úú véε yaáⁿ chi nandaacá 'iiⁿyāⁿ s'een ní caaⁿmaⁿ taán nduucú yā. ³ Cuaacu chi neⁿe chi nús'uu ní 'iiⁿyāⁿ yeⁿe iⁿyeendí 'cūū nús'uu diiⁿ 'nū ntiⁿnyuⁿ yeⁿe Ndyuūs. Nguéeⁿ diíⁿ 'nū ntiⁿnyuⁿ cucáāvā chi véé chi cuuvi yeⁿe 'nū na iⁿyeendí 'cūū tan'dúúca chi diiⁿ tanáⁿā 'iiⁿyāⁿ yeⁿe iⁿyeendí 'cūū chi nguéeⁿ i'téenu yā Cristo. ⁴ Caati ntiⁿnyuⁿ chi diíⁿ 'nū nguéeⁿ diíⁿ 'nū ndúúcu vaadī deenu yeⁿe iⁿyeendí 'cūū tí diíⁿ 'nū ndúúcu poder yeⁿe Ndyuūs. Ní Ndyuūs nginneé yā s'uuúⁿ chi cuuvi dituūví 'nū dendu'ū chi yeⁿe enemigo yeⁿe 'nū chi yááⁿngui-inūⁿ miiⁿ. ⁵ 'Tiicā chuū cuuvi diíⁿ 'nū. Dituuví 'nū nducuéⁿē vaanicadínūⁿ yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chi contra yeⁿe Ndyuūs. Ní 'íicú 'iiⁿyāⁿ cuuví nadacadínúúⁿ yā yeⁿe Cristo ní cuuví cu'téenu yā yeⁿe yā. ⁶ Maaⁿ ní taachi ndís'tiī n'giindiveéⁿ nī nduudu chí ngaⁿá tuu'mi ní nús'uu caneé yaáⁿ 'nū chi diíⁿ 'nū castigar nducyáácá nī chi nguéeⁿ n'giindiveéⁿ nī nduudu chí ngaⁿá. ⁷ Ndís'tiī ní n'diichí nī dendu'u chi véé tan'duucā chi cánéé. Ní ndúúti chí 'áámá yā yeⁿe ndís'tiī deenú yā chi seguro chi yeⁿe Cristo 'iiⁿyāⁿ miiⁿ, tuu'mí caneé cúⁿmíⁿ yā chi nadacadínūⁿ yā chi nús'uu ntúūⁿ ní yeⁿe Cristo nús'uu. Tan'dúúca yā 'tiicā ntúūⁿ nús'uu. ⁸ 'Áará chí 'úú Pablo ngaⁿá chí 'úú ch'εeté 'úú na ntiⁿnyuⁿ yeⁿe Señor Jesucristo nguéeⁿ 'cuinaáⁿ cáāvā chí

caaⁿmaⁿ 'túúca. Deenú 'nū chí Señor yeⁿe yú tée yā nús'uu ntiⁿnyuⁿ chí diíⁿ 'nū ndúúcu poder yeⁿe yā ti ndís'tiī cuuvi cu'téenu ca nī Ndyuūs, ní nguéeⁿ cáāvā chí diíⁿ chí nguéeⁿ i'téenu nī Ndyuūs. ⁹ 'Úú nguéeⁿ neⁿé chí ndís'tiī nadacadínūⁿ nī chí dinguúⁿ carta yeⁿe nī cu-caavā chí candíí ndís'tiī chí 'va'á nī. ¹⁰ 'Iiⁿyāⁿ ngaⁿa yā chí cartas yeⁿe chí nguúⁿ ní neené ditiíⁿu nduudu yeⁿe ní taachi caneé nanááⁿ ndís'tiī ní 'úú ní duūvā 'úú. Ní nduudu chí ngaⁿá ní nguéeⁿ de'ε véé yeⁿe. ¹¹ Neⁿé chí 'iiⁿyāⁿ chí ngaⁿa yā 'túúca yeⁿe, cadííⁿuⁿ yā chuū. 'Túúca tan'dúúca chí dinguuⁿ 'nū na cartas ti ya'ai caneé 'nū yeⁿe nī, 'tiicā ntúūⁿ taachi ndaá 'nū nanááⁿ ndís'tiī ngaⁿá 'nū ndúúcu yā ní dáámá diíⁿ 'nū ndúúcu yā.

¹² Nguéeⁿ caaⁿmaⁿ 'nū chí nduuvidaamá 'nū ndúúcu tanáⁿa yā chí ngaⁿá yā chí maáⁿ yā ní n'gεete yā. 'Iiⁿyāⁿ s'een ngaⁿá yā tan'dúúca chí tonto yā tí dicaadi maáⁿ yā ndúúcu 'áámá yā táámá yā hermanos. ¹³ Nús'uu ní nguεε caaⁿmaⁿ 'nū yeⁿe ndúúcuéⁿ chí n'gεete chí nguéeⁿ candéé 'nū cuidado yeⁿe. Ndyuūs ch'iⁿí yā nús'uu naachi cuuvi cuhiicá 'nū ní diíⁿ 'nū ntiⁿnyuⁿ yeⁿe yā. Ní ch'iⁿí yā chí nús'uu cho'ó 'nū nanááⁿ ndís'tiī chí snéé na yááⁿ Corinto. ¹⁴ Cáāvā chuū ní deenú 'nū chí nguéeⁿ cueⁿé 'nū mar 'áámá yáⁿāa nduuti chí Ndyuūs nguéeⁿ ch'iⁿí yā nús'uu chí caⁿá 'nū mi-iyā. Ní cáāvā chuū ndaá 'nū nanááⁿ ndís'tiī ní candéé 'nū nduudu cuaacu chí nduudu ngai yeⁿe Señor Jesucristo yeⁿe yú. ¹⁵ Nguéeⁿ ngaⁿá 'nū chí n'gεete ntiⁿnyuⁿ yeⁿe táámá yā tan'dúúca chí nús'uu diíⁿ 'nū ntiⁿnyuⁿ yeⁿe yā. Dámaāⁿ ngaⁿá 'nū yeⁿe ntiⁿnyuⁿ chí diíⁿ 'nū. Cuneé ngiinúⁿ 'nū chí ndís'tiī cu'téenu cá nī ní nús'uu cuuvi diiⁿ 'nū ntiⁿnyuⁿ chí más cā ch'εete ca nguaaⁿ ndís'tiī, naati dámaāⁿ diíⁿ 'nū ntiⁿnyuⁿ naachi Ndyuūs ch'iⁿí yā nús'uu chí diíⁿ 'nū. ¹⁶ Cuayiivi miiⁿ ní neⁿé 'nū caⁿá 'nū táámá cuaaⁿ chí táámá lado yeⁿe ndís'tiī chí cuuvi caaⁿmaⁿ 'nū nduudu cuaacu yeⁿe Ndyuūs. Ní nguéeⁿ cánéé chí caaⁿmaⁿ yeⁿe ntiⁿnyuⁿ yeⁿe táámá yā tan'dúúca chí nús'uu diíⁿ 'nū ntiⁿnyuⁿ yeⁿe yā. ¹⁷ Ní nduuti chí 'áámá 'iiⁿyāⁿ neⁿé yā caaⁿmaⁿ yā yeⁿe cosa chí ch'εete ca tuu'mi ní caneé chí caaⁿmaⁿ yā chí Ndyuūs diíⁿ yā chíⁿ chí ch'εete ca. ¹⁸ Nduuti chí Ndyuūs deenu yā chí 'áámá 'iiⁿyāⁿ ní n'daacā idiíⁿ yā tuu'mi ní cuaacu. Nduuti chí maáⁿ yā ngaⁿa yā chí n'daacā chí diíⁿ yā tuu'mi ní ζdu'ū deenu chí cuaacu?

Pablo ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chí ngaⁿá chí apóstoles 'iiⁿyāⁿ ní nguéeⁿ cuaacu

11 Neⁿé chí ndís'tiī cuchée nī yeⁿe 'aara chí nadacadíinúúⁿ nī yeⁿe chí duuchi ngaⁿá nduucú nī. ² Caati 'úú ní neⁿé ndís'tiī tan'duucā chí Ndyuūs neⁿé yā ndís'tiī. Ní 'úú ngaⁿá ngiī ndís'tiī chí yeⁿe Jesucristo yeⁿe yú chí ndís'tiī caⁿá nī lado yeⁿe Cristo. Ní neⁿé chí ndís'tiī cunée nī nanááⁿ Ndyuūs. Ní tan'dúúca 'áámá n'daataá chí cuíⁿuⁿ chí caⁿa 'caandavaacu tá ndúúcu 'áámá saⁿá nuūⁿ. 'Tiicā ndís'tiī nanááⁿ Ndyuūs. ³ Ní 'úú 'va'á cáāvā ndís'tiī. Caati tan'dúúca chí 'áámá cúú chinche'éí tī táⁿā Eva ndúúcu nduudu yaadi yeⁿe tī chí nduudu yeⁿe yááⁿnguiinuūⁿ, 'tiicā ntúūⁿ 'iiⁿyāⁿ can-

nche'í yā ndís'tiī nícu diví yā vaadi cadiinúuⁿ yeⁿé ní ní nguéé dineⁿé ní Jesucristo ndúúcu nuuⁿmaⁿ staava yeⁿé ní. ⁴ Caati ndís'tiī ca'á ní lugar 'āā du'ú nūⁿ 'iī'yāⁿ chí caaⁿmáⁿ yā nduudu chí ñ'dááⁿ yeⁿé Jesucristo yeⁿé yú nguéé tan'dúúca nduudu cuaacu chí caⁿ'a 'nū nanááⁿ ndís'tiī. Ní ndís'tiī ní n'giindiveéⁿ ní yeⁿé taama espíritu chí ñ'dááⁿ ní nguéé n'giindiveéⁿ ní yeⁿé Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs chí sta'á ní yeⁿe Ndyuūs taachi ngaⁿ'a 'nū nduudu cuaacu nanááⁿ ndís'tiī. Ní ch'iindiveéⁿ ní nduudu chí ñ'dááⁿ chí ngaⁿ'á yā yeⁿe chí nadinguáⁿai yā. Nguéé tan'dúúca nduudu cuaacu chí nús'uu caⁿ'á 'nū nguaaⁿ ndís'tiī. Ní yeenú ní yeⁿé chuū. ⁵ 'Úú nadacadiinúuⁿ chí nguéé n'geete ca tanáⁿ'ā 'iī'yāⁿ chí ngaⁿ'á yā chí apóstoles naati nguée 'tíicā. Ñ'dááⁿ yā nduudu yeⁿe Cristo ní ndís'tiī cu'teenú ní yeⁿe yā. ⁶ 'Áará chí nguée caⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿe Cristo ndúúcu nduudu deenu ca, deenú ca yeⁿe nduudu chí ngaⁿ'á. 'Tíicā ch'iī'í 'nū ndís'tiī yeⁿe nducuéⁿ'ē ntiīnyuⁿ chí díīⁿ 'nū nguááⁿ ndís'tiī.

⁷ O nguéé n'daacā díīⁿ chí ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿé Cristo nanááⁿ ndís'tiī ní nguéé nadí'íve ní 'úú caavā ntiīnyuⁿ chí díīⁿ. Nguéé nadicadiinúuⁿ yeⁿé maáⁿ naati neⁿ'é chí ndís'tiī cuuvi n'geete ní. ⁸ 'Úú ní nguéé chita'á tuumi yeⁿe 'iī'yāⁿ yeⁿe tanáⁿ'ā yaacū cucáavā chí cuuvi díīⁿ ntiīnyuⁿ yeⁿé Cristo nguaaⁿ ndís'tiī. ⁹ Ní neⁿ'e chí caneé ndúúcu ndís'tiī ní véé necesidades yeⁿé tuu'mi ní hermanos yeⁿe yú ndaá yā yeⁿe yáⁿ'āa Macedonia ní tee yā 'úú chíi chí nguée vee yeⁿé. 'Tíicā nguéé di'vaachí mar 'áamá ndís'tiī caavā necesidades yeⁿé ní nguéé ndaá di'vaachí ndís'tiī tiempo chí cuchí. ¹⁰ Neené seguro chí nduudu cuaacu yeⁿe Cristo canee nduucu. Ní 'íicú mar 'áamá 'iī'yāⁿ cuuvi díīⁿ yā chí nguée cuuvi caaⁿmáⁿ nduudu cuaacu miiⁿ na núúⁿmáⁿ yáⁿ'āa Acaya caati nguéé sta'á tuumí cáavā ntiīnyuⁿ chí díīⁿ. ¹¹ ¿De'ē cáavā chí caaⁿmáⁿ 'túúca? ¿'Áá cáavā chí nguéé neⁿ'é ndís'tiī? Nguéé 'tíicā. Ndyuūs deenú yā chí neené neⁿ'é ndís'tiī.

¹² Ní ntiīnyuⁿ chí díīⁿ canéé chí díīⁿ naati nguéé cuta'á tuu'mi yeⁿe ntiīnyuⁿ chí díīⁿ. Ní 'íicú 'iī'yāⁿ chí neⁿ'e caaⁿmáⁿ yā chí ntiīnyuⁿ yeⁿé yā chí dáamá ndúúcu ntiīnyuⁿ chí díīⁿ 'nū nguéé lugar chí cuuvi caaⁿmáⁿ yā chí 'tíicā ti sta'á yā tuumi yeⁿe ntiīnyuⁿ chí díīⁿ yā.

¹³ 'Iī'yāⁿ miiⁿ nguéé apóstoles yeⁿe Cristo ti apóstoles chí falso yā. Ní nginnche'í yā 'iī'yāⁿ ní díīⁿ yā tan'dúúca chí maáⁿ yā apóstoles yeⁿe Jesucristo chí candéé yā nduudu yeⁿé Cristo. ¹⁴ Ní nguéé nadacadiinúuⁿ yú yeⁿé chí vee ca apóstoles chí falso yā na iī'yeendí 'cū. Maan yááⁿ'n'guiinūuⁿ mííⁿ ní díīⁿ sa chí maāⁿ sa ní tan'dúúca 'áamá ángel yeⁿe Ndyuūs. 'Tíicā díīⁿ sa. ¹⁵ Cáavā chuū ní nguéé cosa chí ch'ete chí 'iī'yāⁿ díīⁿ yā ntiīnyuⁿ yeⁿe yááⁿ'n'guiinūuⁿ tan'dúúca chí ntiīnyuⁿ yeⁿé Ndyuūs. Taachí 'cuiinu iī'yeendí 'cū caⁿ'á yā cuta'a yā chí cuuvi yeⁿé yā.

Pablo néené ch'eenú yā chí cáavā chí apóstol yeⁿe Jesucristo

¹⁶ Maan ní taama vmnéⁿ'ēe neⁿ'é caaⁿmáⁿ ndúúcu ndís'tiī ní nguéé nadacadiinúuⁿ ní chí 'úú ngaⁿ'á

tan'dúúca chí 'aama chí loco yā, ti ngaⁿ'á chí ch'eté maáⁿ. Ní 'aara chí nadacadiinúuⁿ ní yeⁿé 'tíicā, ¿'áá 'tíicā 'caandiveéⁿ ní yeⁿé? ¹⁷ 'Úú nguéé caⁿ'á chuū chí Señor Jesucristo yeⁿe yú yaa'ví yā 'úú chí caⁿ'á 'tíicā. Caati caⁿ'á tan'dúúca 'aama chí loco 'tíicā caⁿ'á. Ní 'íicú māaⁿ cuuvi caaⁿmáⁿ chí dich'eté 'úú. ¹⁸ Ní n'dee n'dáí 'iī'yāⁿ ngaⁿ'á yā yeⁿé maáⁿ yā chí ch'ete yā cucáavā chíi chí díīⁿ yā na iī'yeendí 'cū. Ní maan ní 'úú ntúúⁿ ngaⁿ'á chí 'úú ní ch'eté maáⁿ. ¹⁹ Ní ndís'tiī ní nadacadiinúuⁿ ní chí deenu cá ní ní chichéé ní yeⁿe 'iī'yāⁿ chí ngaⁿ'á yā chí maáⁿ yā ch'eté yā tan'dúúca chí loco yā, ní yeenú yā. ²⁰ Ní chichéé ní yeⁿé 'iī'yāⁿ s'eeⁿ ní chíiindiveéⁿ ní yeⁿe yā ní díīⁿ ní tan'dúúca chí 'iī'yāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ'á yā chí a fuerza díīⁿ ní. Ní tan'dúúca chí s'neéⁿ yā 'áamá trampa 'tíicā díīⁿ yā ndúúcu ndís'tiī. Ní n'diichí yā ndís'tiī tan'dúúca 'iī'yāⁿ chí nguéé du'ū vee 'tíicā ndís'tiī. Ni caaⁿmáⁿ yā chí ch'ete maáⁿ yā. Ní ch'en'é yā naaⁿ ní. Ní cuchéé ní yeⁿe nducuéⁿ'ē.

²¹ Nús'uu nguéé cuuvi díīⁿ 'nū ndúúcu ní 'tíicā 'aara chí nadacadiinúuⁿ ní chí n'daacā díīⁿ yā ndúúcu ní 'tíicā. Maan ní 'áará chí 'cuinaáⁿ yeⁿé chí caaⁿmáⁿ, 'tíicā caaⁿmáⁿ. Nús'uu díīⁿ 'nū chí du'va 'nū ní 'iicu cuuvi díīⁿ 'nū ntiīnyuⁿ yeⁿé 'nū. Maan ní caaⁿmáⁿ tan'dúúca chí loco 'úú. Ní 'úú ní caaⁿmáⁿ chí ch'ete maáⁿ yeⁿe ntiīnyuⁿ chí díīⁿ tan'dúúca chí tanáⁿ'ā 'iī'yāⁿ chí ngaⁿ'a yā chí ch'eté yā maáⁿ yā cáavā ntiīnyuⁿ chí díīⁿ yā. ²² ¿'Áá 'iī'yāⁿ hebreos 'iī'yāⁿ s'eeⁿ? 'Tíicā ntúúⁿ 'úú. ¿'Áá 'iī'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿe ndaata Israel? 'Tíicā ntúúⁿ 'úú. ¿'Áá 'iī'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿe ndaataá Abraham? 'Tíicā ntúúⁿ 'úú. ²³ ¿'Áá 'iī'yāⁿ s'eeⁿ 'iī'yāⁿ chí idiīⁿ ntiīnyuⁿ yeⁿe Cristo? Deenú chí caaⁿmáⁿ tan'dúúca 'iī'yāⁿ chí loco yā taachi caaⁿmáⁿ 'tíicā. 'Úú idiīⁿ más ca ntiīnyuⁿ yeⁿe Cristo nguéé ti 'iī'yāⁿ s'eeⁿ. Ní canéé taavi yaātū na cuerpo yeⁿé chí ch'en'é yā 'úú. Neené n'dee cuuvi cheⁿ'é vácū. Ní neené n'dee cuuvi chí 'āā cháá 'caaⁿ'núⁿ yā 'úú. ²⁴ Ní cho'ó nyuⁿ'u cuuvi chí 'iī'yāⁿ Israel s'eeⁿ ch'en'é yā ndiicu ndíitiiⁿnyuⁿ cuūⁿ vuelta 'úú ndúúcu cuarta. ²⁵ Ní cho'ó 'iīnū tiempo chí ch'en'é yā 'uu ndúúcu nduucu. Ní 'áamá cuuvi nūⁿ chíitū yā 'úú. Ní cho'ó 'iīnū cuuvi chí ch'echi barco naachi cueⁿ'é na nuūⁿn'í'yáⁿ'ā. Ni 'áamá vmnéⁿ'ēe cánéé nguaaⁿ nuūⁿn'í'yáⁿ'ā núúⁿmáⁿ yaaⁿ núúⁿmáⁿ nguuvi. ²⁶ N'dee n'dáí cuuvi cachíicá ní n'diichi peligros yeⁿé, peligros yeⁿe yíicú, ndúúcu peligros cáavā 'iī'yāⁿ chí duucu yā, ndúúcu peligros nguaaⁿ 'iī'yāⁿ yeⁿe yáāⁿ yeⁿé ní yeⁿe 'iī'yāⁿ yeⁿe táámá yáāⁿ, ndúúcu peligros taachi cánéé ná yáāⁿ n'geete, ní taachi caneé na yáⁿ'āa cuūⁿmáⁿ naachi nguéé ch'etinéé 'iī'yāⁿ, ní taachí cachíicá na barco vmnaaⁿ nuūⁿn'í'yáⁿ'ā. Ní cho'oo peligros yeⁿé taachi canéé nguaaⁿ 'iī'yāⁿ chí ngaⁿ'a yā chí hermanos yeⁿe 'nū ní nguéé 'tíicā yā. ²⁷ 'Úú díīⁿ ntiīnyuⁿ chí néené díitū ndúúcu vaadi 'caa'va ní chicuūⁿ 'úú. Ní n'dee taavi nguūⁿ nguéé chíi cyaadú, ní cho'oo n'dee taavi cuuvi chí ch'eenú chíi ti 'āā ntéé che'é ní 'āā ntéé chíi nuūⁿn'í va. Ní 'āā 'iiche yeⁿé ní nguéé catecaí.

²⁸ Ní 'āā víí cá yeⁿe nducuéⁿ'ē chuū chí chó'oo na cuerpo yeⁿé, vee más cá denu'ū ti nguuvi nguuvi can-

deé cuidado yeⁿé nducyáácá 'iin'yāⁿ yeⁿe nducyáácá yaācū. ²⁹ Ní nduuti chí 'áámá 'iin'yāⁿ duūvá yā ní 'úú ntúúⁿ dííⁿ tan'dúú^{cā} chí duūva 'úú. Ni nduuti chí 'áámá 'iin'yāⁿ dííⁿ yā chí taama 'iin'yāⁿ dinuunⁿdí yā, 'úú ntúúⁿ n'geenú ngii ní 'cuináaⁿ 'úú, ní nduuví taáⁿ. ³⁰ Maaⁿ ní nduuti chí canéé chí dich'εεté yeⁿē maáⁿ, tuu'mí dich'εεté yeⁿē maáⁿ yeⁿe nducuéⁿē chí chó'ōo yeⁿé níícu 'cuunⁿmíⁿ ti duūva 'úú. ³¹ Dendyuūs chí Chiidá Señor Jesucristo yeⁿē yú ní n'dai taavi cá yā cueⁿe daāⁿmaⁿ. Ndyuūs ní deenú yā chí nguéeⁿ ngaⁿ'á nduudu yaadi. ³² Chó'ōo chí taachí caneé na yāāⁿ Damasco chí gobernador chí maaⁿ poder yeⁿe rey Aretas, gobernador miiⁿ s'neeⁿ yā soldados na cheendi va'ai s'eeⁿ chí n'gεεte yeⁿē yāāⁿ Damasco miiⁿ caati neⁿe sa cuta'a sa 'úú ní candεε sa 'úú chí preso 'úú. ³³ Naati hermanos yeⁿē yú s'nuúⁿ yā 'úú chεeti 'áámá 'cuééⁿεε ch'εεte ní dicua'ái yā 'úú na 'áámá ventana yeⁿe ncheéⁿti yeⁿe yāāⁿ miiⁿ ní 'tíicā ca'ái na ta'a soldado s'eeⁿ caati yāāⁿ miiⁿ ní nuuⁿmaⁿ ndiivi canéé ncheéⁿti chí yaacū tan'dúú^{cā} coral.

Visión yeⁿe Pablo ndúú^{cū} chí n'diichí yā

12 Cuaacu nííⁿnyúⁿ chí nguεε de'ē vεε n'daacá chí caaⁿmán yeⁿē 'úú maáⁿ chí 'úú ch'εεté 'úú. N'dáaca ca chí 'úú caaⁿmán yeⁿe n'deeé nááⁿ chí canéé chí snaáⁿ yeⁿe Señor Jesucristo ní yeⁿe chí canúúⁿ n'de'ei chí n'giiⁿí yā 'úú. ² Cuayiivi chí i'teenú Cristo chó'ōo ndiichi cúúⁿ nduuyúú chí n'diichí 'áámá visión tan'dúú^{cā} chí ch'iinú. Ní 'aama 'iin'yāⁿ candéε yā 'úú ndii va'ai chεeti nguuví. Nguéeⁿ deenú nduuti chí candεε yā cuerpo yeⁿé o nguéeⁿ. Dámaaⁿ Ndyuūs deenú yā chuū. ³ Naati chíí ní nguεε deenú nduuti chí cueⁿé ndúú^{cū} cuerpo yeⁿé o nguéeⁿ ndúú^{cū} cuerpo yeⁿé naati dámaaⁿ Ndyuūs deenú yā táácā cueⁿé. ⁴ 'Úú deenú chí candéε yā 'úú ní cueⁿé ndii paraíso chí va'ai chεeti nguuví. Ní 'úú n'giiindiveéⁿ nduudu chí nguéeⁿ tan'duucā nduudu yeⁿe 'iin'yāⁿ yeⁿe iⁿ'yeendí 'cūú ti yeⁿe Ndyuūs. Nguéeⁿ véé permiso chí cuuvi caaⁿmán yeⁿē chí n'giiindiveéⁿ. ⁵ 'Úú cuuvi caaⁿmán chí 'úú ní ch'εεte maáⁿ yeⁿē chí Ndyuūs dííⁿ yā nduucú. 'Úú nguéeⁿ caaⁿmán yeⁿe maáⁿ chí ch'εεté maáⁿ. Dámaaⁿ caaⁿmán chí duūvá 'úú. ⁶ 'Áará chí caaⁿmán chí 'úú ch'εεté maáⁿ nguéeⁿ caaⁿmán tan'dúú^{cā} chí zongo 'úú ti caaⁿmán nduudu cuaacu yeⁿé naati nguéeⁿ caaⁿmán 'tíicā ti nguéeⁿ neⁿé chí mar 'áámá 'iin'yāⁿ nadacadiínuuⁿ yā chí 'úú ch'εεte ca 'úú. Neⁿé chí 'iin'yāⁿ miiⁿ nadacadiínuuⁿ yā yeⁿe 'úú tan'dúú^{cā} chí n'diichí yā 'úú, ní n'giiindiveéⁿ yā nduudu yeⁿé. ⁷ Chuū chí Cristo ch'iⁿí yā 'úú ní 'áámá visión chí ch'εεte ní dεεve taavi ca. Ní Cristo tee yā 'úú 'áámá ya'ai na cuerpo yeⁿé chí 'áámá canéé ní tan'dúú^{cā} chí 'áámá yāāⁿ chí cata'āi na cuerpo yeⁿé. Ní chíí tan'dúú^{cā} chí yāāⁿnguiniūⁿ s'neeⁿ sa yāāⁿ miiⁿ chí neⁿe sa chí 'cueenú cuuvi. Ní Ndyuūs tee yā permiso chí 'úú canee ndúú^{cū} dolor miiⁿ cáávā chí nguéeⁿ cuuvi caaⁿmán yeⁿe maáⁿ chí ch'εεté 'úú. ⁸ Ní 'iīnū cuuvi chíicá Señor Jesucristo yeⁿē yú chí diví yā vaadī ya'ái 'cūú yeⁿé. ⁹ Naati Señor yeⁿe yú ngaⁿ'á yā ngii yā 'úú 'tíicā: Vaadī neⁿe

yeⁿé ní tūneeⁿ di ní nguéeⁿ más ca neⁿe ní ti chuū. Ní poder yeⁿé chuū chí n'giiⁿí cá taachí 'iin'yāⁿ chí duūva cuerpo yeⁿé yā. Maaⁿ ní cucáāvā chí yaa'ví Señor 'úú 'túú^{cā}, 'úú yeenú ti 'úú duūvá 'úú ti Cristo cuuvi 'cuunⁿmíⁿ yā poder yeⁿé yā ti canéé yā na cuerpo yeⁿé. ¹⁰ Cáávā chuū ní yeenú ti duūvá. Ní yeenú 'aara chí 'iin'yāⁿ ngaⁿ'a taāⁿ yā yeⁿé, ní nguéeⁿ véé necesidades yeⁿé, ní 'iin'yāⁿ dííⁿ yā chí n'geenú ngii. Ní yeⁿe dendúⁿ díítūu chí chó'ōo yeⁿé ní n'geenú ngii nducuéⁿē chuū cáávā Cristo. 'Tíicā rā va. Taachi duūvá cuerpo yeⁿé tuu'mi ní más ca ditiīnu 'úú.

Pablo nadacadiinuⁿ cá yā yeⁿe 'iin'yāⁿ yeⁿe yaacū yeⁿe yāāⁿ Corinto

¹¹ 'Úú deenú chí ngaⁿ'á tan'dúú^{cā} chí loco 'úú taachi ngaⁿ'á yeⁿē maáⁿ naati ndís'tiī dííⁿ ní chí a fuerza canee chí caaⁿmán yeⁿe maáⁿ ti ndís'tiī nguεε ngaⁿ'á ní yeⁿé 'túú^{cā}. N'daacā ca chí ndís'tiī caaⁿmaⁿ n'dáaca ní yeⁿé. 'Úú nguéeⁿ duu'ví 'úú yeⁿē tanáⁿā 'iin'yāⁿ chí ngaⁿ'á yā chí apóstoles ní nguéeⁿ 'tíicā 'aara chí 'úú nguéeⁿ de'ē vεε 'úú. ¹² Ní taachi canéé nduucú ní ch'iⁿí ndís'tiī chí cuaacu chí 'úú 'áámá apóstol yeⁿe Jesucristo 'úú ndúú^{cū} vaadī n'giiⁿu ch'εεte chí dííⁿ ní ndúú^{cū} ntiⁿnyuⁿ ch'εεte chí dííⁿ ní nduūcū vaadī n'giiⁿu n'dai chí dííⁿ. ¹³ De'ē vεε chí nguéeⁿ dííⁿ ndúú^{cū} ndís'tiī taachi canéé ndúú^{cū} ní tan'dúú^{cā} chí dííⁿ ndúú^{cū} nducyaaⁿ 'iin'yāⁿ yeⁿē tanáⁿā yācū. 'Áā daamá nūuⁿ idiíⁿ nduucú ní. Deenú chí nguéeⁿ ngiiⁿcá ndís'tiī chí cunneé ní 'úú caavā necesidades yeⁿé. Maaⁿ ní nadich'εεcú ní yeⁿé caavā falta 'cūú ti nguéeⁿ diiⁿ daamá ndúú^{cū} ní. ¹⁴ Maaⁿ ní vεε yaāⁿ chí ndaá nanááⁿ ndís'tiī ndiichi ndii 'iínú cuuvi, ní taachi ndaá nguéeⁿ di'vaachí ndís'tiī. Ní nguéeⁿ neⁿé de'ē véé yeⁿe ní chí maáⁿ ní in'nuúⁿ ní naati 'úú neⁿé ndís'tiī. Deenu yú chí 'iin'yāⁿ chí chíidá yā canéé chí in'nuúⁿ yā necesidades yeⁿē daiyā yā, nguéeⁿ ti daiyā yā in'nuúⁿ yā necesidades yeⁿē chíidá yā. ¹⁵ Ní 'úú dííⁿ gastar tuūmī yeⁿé chí dííⁿ ntiⁿnyuⁿ cáávā ndís'tiī ní ndíí chí cuūnū 'úú cáávā almas yeⁿe ní níicú 'cuεetinéé n'daacā ní. 'Áará chí neⁿe cá ndís'tiī ní nguéeⁿ ti ndís'tiī neⁿé ní 'úú.

¹⁶ Ní 'áará chí 'úú nginneé ndís'tiī, náⁿā 'iin'yāⁿ nguaaⁿ ndís'tiī chí deenú yā chí nguéeⁿ sta'á tuumi yeⁿé ní, ngaⁿ'á yā chí 'úú nginnche'él 'iin'yāⁿ s'eeⁿ. ¹⁷ ¿'Áá nginnche'él ndís'tiī cucáāvā 'iin'yāⁿ s'eeⁿ chí dicho'ó nanááⁿ ndís'tiī? Nguεε 'tíicā. ¹⁸ 'Úú chíicá saⁿā Tito chí nan'á yā. Ní dicho'ó Tito ndúú^{cū} táámá hermano yeⁿe yú nanááⁿ ndís'tiī. ¿'Áá cuaacu chí Tito miiⁿ chinnche'él yā ndís'tiī? Nguεε 'tíicā. O ¿'Áá cuaacu chí 'úú ndúú^{cū} 'iin'yāⁿ miiⁿ nguéeⁿ dííⁿ 'nū dáámá ntiⁿnyuⁿ nguaaⁿ ndís'tiī ní nguéeⁿ ndúú^{cū} dáámá sentido yeⁿé 'nū? Nguεε 'tíicā.

¹⁹ Maaⁿ ní ndís'tiī, ¿'Áá nadacadiinuⁿ ní chí ngaⁿ'a 'nū chí chííⁿ chí dííⁿ 'nū ní cuaacu caatí chí idiíⁿ 'nū defendeⁿer ntiⁿnyuⁿ yeⁿé 'nū? Nguéeⁿ 'tíicā. Ngaⁿ'á 'nū nanááⁿ Ndyuūs nduudú 'cūú cáávā chí nús'uu ní yeⁿé Jesucristo. Ní nducuéⁿē chí dííⁿ 'nū, dííⁿ 'nū ti ndís'tiī hermanos chí neⁿé 'nū cuuvi cu'téenu cá ní Ndyuūs. ²⁰ Ní 'úú ní 'va'á ti taachi ndaá nanááⁿ ndís'tiī 'úú nguéeⁿ

nndaācā chi ndís'tiī dííⁿ nī tan'dúúccā chi 'úú neⁿé chi dííⁿ nī. Ní ndís'tiī nguéé nndaāca nī 'úú tan'dúúccā chi neⁿé nī chi 'úú idiíⁿ tí canéé chi 'caa'vá ndúúccū ndís'tiī. Ní nndaācā ndís'tiī tan'dúúccā chi nguéé canéé chi 'cuεetineé nī. Ní nndaācā chi véé nguaaⁿ ndís'tiī 'iīⁿyāⁿ chi n'gεecu cheendí yā, ndúúccū 'iīⁿyāⁿ chi neⁿé yā cosas tan'dúúccā chi véé yeⁿe taama yā ndúúccū 'iīⁿyāⁿ chi nduuvi taán yā. Ní 'iīⁿyāⁿ s'eeⁿ chí 'caa'vá yā ndúúccū táámá hermano ní maán yā diví yā yeⁿé yā ti neⁿé yā ngaⁿ'a yā chí ch'εεte maán yā. Ní 'iīⁿyāⁿ ngaⁿ'á yā contra yeⁿe taama yā. Ní 'iīⁿyāⁿ néené neⁿe caaⁿ'máⁿ yā yeⁿé chí dííⁿ taama yā. Ní 'iīⁿyāⁿ ngaⁿ'á yā chí maán yā ní ch'εεté yā, ní nguéé véé vaadī 'dííⁿ nguaaⁿ ndís'tiī. ²¹ Ní 'va'á chí 'cuinaáⁿ nanááⁿ Ndyuūs cáávā ndís'tiī taachi ndaá nanááⁿ ndís'tiī taama vmnéⁿéē. Ní taachi canéé ndúúccū ní ngii ya'āī 'iīⁿyāⁿ 'yááⁿ ndís'tiī chí dinuuⁿndí ní ní nguéé nadaacadaamí ní yeⁿe nuuⁿndí ní chí dííⁿ nī yeⁿe chí neⁿe cuerpo yeⁿe nī. Ní dííⁿ nī cosas chí nguεε n'daacā. Chííⁿ ní dííⁿ nī chí sáⁿ'ā sta'a sa n'daataá yeⁿe tááma saⁿ'ā.

Pablo dingúūⁿ diitú yā yeⁿe 'iīⁿyāⁿ yeⁿe yáāⁿ Corinto úi ngaⁿ'á yā: N'dai ndís'tiī

13 Chuū ní ndii 'íínú cuuvi chí caⁿ'á ndaá nanááⁿ ndís'tiī ní taachi ndaá nduuti chí 'iīⁿyāⁿ caaⁿ'maⁿ nuuⁿndi yeⁿé táámá 'iīⁿyāⁿ canéé chí véé 'uūví o 'iīⁿyāⁿ testigo ndúúccū yā. Ní cunee n'daacā nduudu miiⁿ tan'dúúccā chí canéé nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs. ² 'Áā ngaⁿ'á cuááⁿ vmnaaⁿ taachi cānee nduucú ní ndúúccū 'iīⁿyāⁿ chí dinuuⁿndí yā ní ndúúccū nducyaacá nī. Maaⁿ ní chí canee ya'ái yeⁿé ndís'tiī dingúūⁿ taama vmnéⁿéē yeⁿe chúū tan'dúúccā chí ngaⁿ'á cuaaⁿ vmnaaⁿ nanááⁿ ndís'tiī. Taachi ndaá nanááⁿ ndís'tiī taama vmnéⁿéē n'diichí nuuⁿndi yeⁿé nducyaaca hermanos. ³ Ní 'úú idiíⁿ tí ndís'tiī cadiiuuⁿ nī nduuti chí Cristo yeⁿé yú chí 'iīⁿyāⁿ yā 'úú nduudu chí ngaⁿ'á o nguéé. Ní Cristo yeⁿe yú nguéé duūvā taachi dííⁿ yā tratar nduucú nī. Caⁿ'á yā chí 'iīⁿyāⁿ chí dííⁿ yā nguéé tí ndís'tiī. ⁴ Cuááⁿ chí 'iīⁿyāⁿ chí 'nééⁿnga'á yā Cristo tan'dúúccā chí Cristo ní 'aama 'iīⁿyāⁿ chí duuvā, naati maaⁿ ní Cristo miiⁿ can-duuchí yā yeⁿé nguaaⁿ tináⁿ'ā cucáávā poder yeⁿé Ndyuūs. 'Tiicá ntúūⁿ nús'uu ní yeⁿe Cristo. Nús'uu ní duūvá 'nū naati poder yeⁿe Ndyuūs canee ndúúccū 'nū. Ní cáávā chuū cuuvi n'diichi 'nū nuuⁿndi yeⁿé ní dííⁿ chí 'véé 'nū ndís'tiī.

⁵ Maaⁿ ní ndís'tiī n'diichi maán nī nduuti chí ndís'tiī 'āā canee diitú ní ndúúccū chí i'téenu ní yeⁿé Cristo. N'di-ichi maán nī chí cuaacu chí i'téenu nī. ¿'Áā nguéé déenu ndís'tiī nduuti chí Cristo canee nduucú ní o nguéé? Ní nduuti chí cuaacu chí nguéé i'téenu ní cáávā nuuⁿndi yeⁿé ní tuu'mi ní nguéé yeⁿé Ndyuūs ndís'tiī. ⁶ Neⁿé chí ndís'tiī cadiiuuⁿ nī chí nús'uu ní dichii'véé 'nū Ndyuūs ní ti yeⁿé Ndyuūs nús'uu. Nguéé falso 'nū. ⁷ Maaⁿ ní ngaⁿ'angua'á 'nū Ndyuūs caavā ndís'tiī chí ndís'tiī nguéé dinuuⁿndí ní yeⁿe mar 'áámá chí nguéé n'daacā. Neⁿé 'nū chí ndís'tiī ní dííⁿ nī nducuéⁿ'é chí n'daacā. Nguéé tí cuuvi 'cuuⁿ'míⁿ 'nū chí dííⁿ 'nū ntiīⁿnyuⁿ chí n'daacā. 'Iīⁿyāⁿ ní cuuvi n'diichí yā ntiīⁿnyuⁿ yeⁿé 'nū, ní caaⁿ'máⁿ yā chí nguéé n'daacā idiíⁿ 'nū. Dámaāⁿ neⁿé 'nū chí ndís'tiī din'daacá nī. ⁸ Nús'uu ní nguéé de'ε véé dííⁿ 'nū chí contra yeⁿe nduudu cuaacú naati nducuéⁿ'é chí dííⁿ 'nū ní yeⁿé nduudu cuaacu miiⁿ. ⁹ Cáávā chuū nús'uu ní yeenú taaví 'nū taachi duūva 'nū ní taachi ndís'tiī dííⁿ ní ndúúccū chí i'téenu nī. Ní ngaⁿ'angua'á cá 'nū ní ngiicá 'nū Ndyuūs chí ndís'tiī cuuvi dííⁿ nī chí n'daacā n'dai ní 'cuεetineé ní tan'dúúccā chí Jesucristo neⁿé yā chí dííⁿ nī. ¹⁰ Idingúūⁿ 'nū yeⁿe ndís'tiī vmnaaⁿ taachi 'āā cuéé ndaá 'nū nanááⁿ ndís'tiī caati taachi ndáa 'nū nanááⁿ ndís'tiī nguéé chεεchi caaⁿ'máⁿ ndúúccū ní cucáávā poder chí Señor Jesucristo tee yā 'úú. Ní Señor yeⁿé yú tee yā poder 'úú caavā chí ndís'tiī ní cuuvi cu'téenu cá ní nguéé caava chí cuuvi ndái nī.

¹¹ Maaⁿ ní 'cuiīnū carta yeⁿé. Ní na carta yeⁿé ní ngaⁿ'á tí n'dai taavi ndís'tiī ní dííⁿ nī chí 'cuεetinéé n'daacā nī ndúúccū vaadī 'dííⁿ na vida yeⁿe nī. Níicú cunéé ní ndúúccū dáámá vaanicáⁿdiinūⁿ yeⁿé ní ní Ndyuūs chí véé vaadī 'dííⁿ yeⁿe yā ní dinéⁿe yā ndís'tiī Ndyuūs miiⁿ canee nduucú nī. ¹² Ní nguaaⁿ maán nī dííⁿ nī saludar 'áámá nī ndúúccū taamá nī. Caaⁿ'máⁿ nī chí n'dai hermano yeⁿé ní ní túú'ví ní cheendi hermano yeⁿé ní tan'dúúccā costumbre yeⁿé ní ti yeⁿé Ndyuūs ndís'tiī. ¹³ Nducyáácá 'iīⁿyāⁿ chí i'teenú yā Jesucristo yeⁿe yú dichó'o yā saludos na carta 'cūū yeⁿé ní ní ngaⁿ'á yā: N'dai ndís'tiī.

¹⁴ Ní neⁿé chí Señor Jesucristo téé yā ndís'tiī vaadī n'dai taavi yeⁿé yā. Ní vaadī neⁿe yeⁿé Ndyuūs ní Es-píritu N'dai yeⁿé Ndyuūs canéé nduucú nī. Chuū carta chí 'úú Pablo dingúūⁿ yeⁿe nī. 'Tíicá chíi.

GÁLATAS

Pablo idinguún yā carta 'cūū ye'n'e 'i'in'yān chi ca'n'á yā yaācū s'ee'n na yá'n'āa Galacia

1 'Úú Pablo 'úú ni 'úú 'áámá apóstol chi dichó'o Ndyuūs. Mar 'áámá sa'n'ā nguéé dichó'o sa 'úú chi 'úú nga'n'á nduudu ye'n'é Ndyuūs, ndíí nguéé ndúú ndεεve sá 'úú, ti Ndyuūs Chiida yú ndúú'cū Señor Jesucristo dichó'o yā 'úú. Ní Chiida yú nadacuée'n yā Jesucristo ye'n'ē nguaa'n tiná'n'ā. ² Nducyaaca vi'i yú s'tiī chi 'cuetinée yā yāā'n mii'n ndúú'cū 'úú, idinguún carta 'cūū ye'n'e ndís'tiī chi i'téenu nī Jesucristo ní ca'n'á nī yaācū s'ee'n na ya'n'āa Galacia. ³ Ne'n'é chi Chiida yú ndúú'cū Señor Jesucristo ye'n'ē yú tée yā s'uuú'n dendú'ū chi n'dai. Ní ndís'tiī canee nī ndúú'cū vaadī 'diīn chi Ndyuūs itée yā s'uuú'n. ⁴ Jesucristo mii'n ca'a yā vida ye'n'e maán yā cucáāvā nuu'ndi ye'n'e yú. Maa'n ní nadanguá'n'ai yā s'uuú'n ye'n'e dendu'ū chi nguéé n'daacā chi véé i'n'yee'ndí 'cūū. 'Tíicā ne'n'e Ndyuūs Chiida yú. ⁵ Cuen'e daā'n'ma'n canee Ndyuūs ndúú'cū dεεve ye'n'é yā. Nducyáácá 'i'in'yān canee chi dich'εεte cá yā Ndyuūs chi dεεve cuen'e daā'n'ma'n. 'Tíicā.

Nguéé véé táámá nduudu ye'n'e chi Cristo nanguá'n'ai yā s'uuú'n

⁶ Neen'é nge'e yiinú chi ndís'tiī neen'é nī'n'nuún nūū'n idivíi nī ye'n'e Ndyuūs chi n'gaí yā ndís'tiī, ní ye'n'e cosas chi n'dai ca chi Cristo tee yā ndís'tiī. Ní n'giindiveé'n nī nduudu chi nguéé cuaacu ye'n'ē táámá 'i'in'yān chi nga'n'á nduudu mii'n tan'dúú'cā chi táámá evangelio. ⁷ Cuaacu chí nguéé véé táámá evangelio chí nduudu ye'n'e Dendyuūs naati véé n'dúú'ví yā chi idi'vaachí yā ndís'tiī. Ní ne'n'e yā n'daa'n yā evangelio chí nduudu ngai ye'n'e Cristo. ⁸ 'Aara chi s'uuú'n o 'áámá ángel chi ndaa ye'n'e va'ai chēēti nguuvu nga'n'á yā táámá evangelio chi n'daa'n nguéé tan'dúú'cā chi ca'n'a 'nū chii 'nū ndís'tiī, tuu'mi 'i'in'yān s'ee'n cuuví yā condenado. ⁹ 'Āā ca'n'á chuū maa'n ní ne'n'é caa'n'ma'n ntuún táámá vmné'n'ēe: Nduuti chi 'áámá 'i'in'yān caa'n'ma'n yā táámá evangelio chi n'daa'n nguéé tan'dúú'cā chi ca'n'a 'nū chii 'nū ndís'tiī, tuu'mi ní 'i'in'yān s'ee'n cuuvi yā condenado.

¹⁰ Taachi nga'n'á chuū, ¿de'ē inadacadíinuū'n nī nduucú? Nguéé ne'n'é chi cunee yiinú nī ye'n'é caati ne'n'é chi Ndyuūs cunee yiinú yā ye'n'é. O ¿'áá canee chi 'úú idií'n chi cunee yíinū sa'n'ā i'n'yee'ndí 'cūū? Nduuti chi 'úú idií'n chi nī inee yíinū sa'n'ā i'n'yee'ndí 'cūū, tuu'mi ní nguéé idií'n ntiin'nyu'n ye'n'é Cristo.

Taacā chí chiī Pablo apóstol

¹¹ 'Úú nga'n'á cuaacu ní ngīi ndís'tiī hermanos ye'n'é. Nduudu ngai chi evangelio ye'n'ē Jesucristo chí 'úú nga'n'á, nguéé ye'n'ē mar 'áámá sa'n'ā ye'n'e i'n'yee'ndí 'cūū. ¹² Ti 'úú nguéé sta'á nduudu mii'n ye'n'e sa'n'ā, ndíí nguéé ndúú ch'eéé'n ye'n'ē mar 'áámá sa'n'ā caati Jesucristo ch'i'n'i yā 'úú nduudu cuaacu ye'n'é yā.

¹³ Ndís'tiī ch'iindiveé'n nī tan'dúú'cā chi 'úú i'teenú tiempo chí chó'ōo ní canee chεεchí na religión ye'n'e 'i'in'yān judíos chí Israel. Ní deenú nī taacā chí dií'n. Ní dií'n chí dícaānū 'i'in'yān chí i'téenu yā Jesucristo ti ca'n'á yā na yaācū ye'n'é Ndyuūs. Ní dií'n chuū ti ne'n'é can'daá 'i'in'yān s'ee'n ye'n'e nducyáácá yaācū ye'n'é Ndyuūs ti ne'n'é di'cuiīnū 'i'in'yān s'ee'n. ¹⁴ Ní chí'teenú más ca ye'n'e religión ye'n'e 'i'in'yān chí ndaata ye'n'e Israel s'ee'n nguaa'n nducyaaca yā chí dáamá ndaata ye'n'é ndúú'cū yā ti ne'n'é dií'n nducué'n'ē tan'dúú'cā chí dií'n 'i'in'yān ndiicúú chí 'āā n'díí. ¹⁵ Naatí Ndyuūs ndεεve yā 'úú taachi 'āā cuéé 'cuundiyaá'n. Ní taachi ndaa tiempo chí Ndyuūs ne'n'e yā, Ndyuūs yaa'ví yā 'úú cáāvā chí ne'n'é yā 'úú chí 'úú n'giindiveé'n nduudu ye'n'é yā ní cu'teenú Ndyuūs. ¹⁶ Ní Ndyuūs yaa'ví yā 'úú ye'n'ē Daiyá yā Jesucristo chí 'úú i'teenú 'yā, ti 'úú ní caa'n'má'n nduudu ye'n'e Cristo nguaa'n 'i'in'yān gentiles, 'i'in'yān chí nguεε ye'n'e ndaata Israel. Ndíí tuu'mi nguéé tiinguuneé'n mar 'aama sa'n'ā ye'n'e nduudu ye'n'ē Cristo. ¹⁷ Ndíí nguéé ndúú ndaá na yāā'n Jerusalén chí intiinguuneé'n apóstoles chí dichó'o Ndyuūs vmnaa'n chí dichó'o yā 'úú, naati 'úú che'n'é na yá'n'ā Arabia. Ní cuayiivi mii'n ní nguεεcunee na yāā'n Damasco.

¹⁸ Cuayiivi chí cho'ó 'iīnū nduūyū ndii tiempo chí 'āā i'teenú Jesucristo tuu'mí ní cuen'é yāā'n Jerusalén tuu'mí n'diichí Pedro tí 'āā cuéé n'diichí sa'n'ā. Ní canee ndúú'cū sa ndíitii'n'yu'n nguuvi. ¹⁹ Yāā'n mii'n nguéé n'diichí táámá apóstol chí dichó'o Ndyuūs. Damaā'n n'diichí Jacobo sa'n'ā 'diinū Jesús mii'n. ²⁰ Chuū idinguún ye'n'e ndís'tiī. 'Cui'n'díichí ndís'tiī. 'Úú nguéé nga'n'á nduudu yaadi ti Ndyuūs n'diichí yā 'úú ní deenú yā chí cuaacu nga'n'á.

²¹ Cuayiivi ní ndaá na yá'n'ā ye'n'e Siria ndúú'cū yá'n'āa Cilicia. ²² 'I'in'yān ye'n'e yá'n'āa Judea chí cuen'é yā na yaācū naachi ngen'é yā ye'n'e Cristo nguéé iitiinaá'n yā 'úú ti nguéé in'diichí yā 'úú. ²³ 'I'in'yān s'ee'n dámaā'n n'giindiveé'n yā ye'n'ē 'úú cuáán vmnaa'n 'tíicā, 'i'in'yān chí can'dáa yā s'uuú'n ti ne'n'é yā di'cuiīnū yā s'uuú'n maa'n ní nga'n'á yā nduudu cuaacu ye'n'e Jesucristo. Cuáán vmnaa'n nguéé ne'n'é yā chí 'i'in'yān i'téenu yā nduudu cuaacu ye'n'e Jesucristo. ²⁴ Ní ye'n'ē chúū 'i'in'yān s'ee'n

dich'εεté yā Ndyuūs caavā chi maaⁿ ní 'úú i'teenú Jesu-
cristo.

**Tanáⁿā apóstoles díⁿ yā aceptar Pablo chi 'áámá após-
tol ndúúcu yā**

2 Cho'ōo ndiichi cúūuⁿ nduuyúú chi 'úú cheⁿe ntuúⁿ yāāⁿ Jerusalén. Cheⁿé ndúúcu saⁿā Bernabé chi compañero yeⁿe ndúúcu saⁿā Tito. ² Ní ndaá ti Ndyuūs ch'iⁿi yā 'úú chi canéé chi caⁿá. Vmⁿááⁿ vmⁿnaaⁿ caⁿá nanááⁿ apóstoles chi n'gεεte yeⁿe yaācū miⁿ. Ní chí^f 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ taacā chi ngaⁿá nduudu ngai yeⁿe Cristo nanááⁿ 'iⁿyāⁿ gentiles chi nguéé yeⁿe ndaata Israel. Chuū díⁿ chí^f 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ cu'téénu yā chi dichí^fvē ntiⁿnyuⁿ yeⁿe Ndyuūs chi díⁿ nguaaⁿ 'iⁿyāⁿ gentiles. Ni apóstoles n'gεεte nguéé caⁿa yā chi nguéé 'cuúⁿ yā 'úú. ³ Ní apóstoles n'gεεte ní canee yiⁿú yā ndúúcu nduudu chi ngaⁿá. Ni saⁿā Tito chi saⁿā griego chi canéé sa nduucú, nguéé canee chi cuuví circuncidar Tito tan'dúúca chi ngaⁿa ley yeⁿe 'iⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ ti nguéé yeⁿe ndaata Israel. ⁴ Chuū díⁿ ti naachi nduuvidaama yú chí ndaā n'dé'é^f 'iⁿyāⁿ chi díⁿ yā tan'dúúca chi hermanos yeⁿe yú 'yā, naati nguéé 'tíicā. Ní ndaa yā chí n'diichí yā s'uuúⁿ caati 'āā cuéé diⁿ yú tan'dúúca chi ngaⁿā ley yeⁿe circuncisión ti s'uuúⁿ ní yeⁿe Cristo s'uuúⁿ ní diⁿ yú chi ngaⁿa Cristo. Nen'é yā chi diⁿ yú tan'dúúca chi ngaⁿa ley yeⁿe Moisés miⁿ. ⁵ Nús'uu ní nguéé díⁿ 'nū tan'dúúca chi 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ nen'é yā yeⁿe ley yeⁿe circuncisión caati nen'é 'nū chi nduudu cuaacu chi 'āā ngaⁿá 'nū yeⁿe evangelio yeⁿe Señor Jesucristo, ní 'áámá cūnēe ndúúcu ndí^s'tíi. 'Tíicā díⁿ 'nū.

⁶ Apóstoles n'gεεte yeⁿe yaācū miⁿ nguéé de'ē vεe más cā ca'cueéⁿ yā 'úú yeⁿe chí 'úú caaⁿmán. 'Áará chí n'gεεte n'dai yā nguéé de'ē vεe tuneen 'úú ti Ndyuūs nen'e yā nducyaaca 'iⁿyāⁿ 'āā daamá nūuⁿ. ⁷ Apóstoles n'gεεte yeⁿe yaācū 'āā deenú yā chi Ndyuūs dicho'ó yā 'úú. 'Úú, Pablo, ngaⁿá nduudu ngai yeⁿe Cristo nanááⁿ 'iⁿyāⁿ chi nguéé yeⁿe ndaata Israel. 'Tiicā ntúūⁿ deenú yā chi Ndyuūs dicho'ó yā Pedro chi ngaⁿá yā nduudu ngai yeⁿe Cristo nguaaⁿ 'iⁿyāⁿ yeⁿe ndaata Israel. ⁸ Ti Ndyuūs yeⁿe yú ní nginnee yā Pedro miⁿ chi ngaⁿa nduudu cuaacu yeⁿe yā nguaaⁿ 'iⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ chi díⁿ yā tan'dúúca chi ngaⁿā ley yeⁿe circuncisión. Maan Señor miⁿ nginnee yā 'úú chi caaⁿmán nduudu yeⁿe yā nguaaⁿ 'iⁿyāⁿ chi nguéé yeⁿe ndaata Israel. Ní nguéé véé ley yeⁿe circuncisión yeⁿe yā.

⁹ Apóstoles n'gεεte yeⁿe yaācū chi Jacobo ndúúcu Pedro ndúúcu Juan ní deenu ntúūⁿ yā chi Ndyuūs din'daacá yā nduucú chí 'úú idiⁿ ntiⁿnyuⁿ yeⁿe apóstol nguaaⁿ 'iⁿyāⁿ chi nguéé yeⁿe ndaata Israel. Tuu'mi ní sta'á yā tá'ā cuaacú 'nū ní nduuvidaamá nduudu yú nanááⁿ Ndyuūs ti 'úú ndúúcu Bernabé ní caaⁿmán 'nū nduudu cuaacu yeⁿe Jesucristo nanááⁿ 'iⁿyāⁿ gentiles ní 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ nanááⁿ 'iⁿyāⁿ yeⁿe ndaata Israel. ¹⁰ Ní ngaⁿá yā ngii yā nús'uu chí n'gáácú 'nū yeⁿe hermanos chí véé necesidades yeⁿe yā. 'Úú ntúūⁿ ní ngaⁿá, 'tíicā.

Pablo caⁿa chεechi yā ndúúcu Pedro

¹¹ Ndaá 'nū na yāāⁿ Antioquía ní taachí ndaa Pedro miⁿ na yāāⁿ Antioquía 'úú ní caⁿa chεechí ndúúcu sa yāāvēnaaⁿ sa nanááⁿ 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ ti Pedro miⁿ nguéé idiⁿ sa tan'dúúca chí deenu sa chí canee chí diⁿ sa. ¹² Ti taachi 'āā cuéé ndaa saⁿā s'eeⁿ chí dich'ó^f Jacobo yeⁿe yāāⁿ Jerusalén, Pedro miⁿ ní che'é sa ndúúcu 'iⁿyāⁿ gentiles chí hermanos yeⁿe yú. Ní taachi ndaa saⁿā s'eeⁿ tuu'mi 'āā ntéé che'e sa ndúúcu 'iⁿyāⁿ gentiles chí hermanos yeⁿe yú ti 'va'a sá yeⁿe 'iⁿyāⁿ yeⁿe sa chí yeⁿe ndaata Israel chí díⁿ yā tan'dúúca chí ngaⁿa ley yeⁿe circuncisión. ¹³ Ni tanáⁿā hermanos chí yeⁿe ndaata Israel díⁿ yā tan'dúúca chí ídiⁿ Pedro miⁿ. 'Tiicā ntúūⁿ Bernabé díⁿ yā chí maaⁿ ní 'āā ntéé che'é yā ndúúcu 'iⁿyāⁿ gentiles. 'Tiicā nducyaaca yā díⁿ yā 'áará chí deenú yā chí n'daacā chí che'é yā ndúúcu 'iⁿyāⁿ gentiles. ¹⁴ Taachi n'diichí chí 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ nguéé din'daacá yā ti nguéé che'é yā ndúúcu 'iⁿyāⁿ gentiles chí hermanos yeⁿe yú tan'dúúca chí ngaⁿa nduudu cuaacu yeⁿe Cristo, tuu'mi ní 'úú Pablo caⁿá chí Pedro miⁿ nanááⁿ nducyaaca yā 'túúca: Dí^f chí saⁿā Israel, dí^f chí maaⁿ ní nguéé diⁿ di tan'dúúca chí ngaⁿa ley yeⁿe Israel ti maaⁿ ní i'téenu di Cristo, táacā cúúví chí nguéé che'e di ndúúcu hermanos yeⁿe yú chí 'iⁿyāⁿ gentiles ní diⁿ di chí 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ nadacadínuuⁿ yā chí cánéé chí díⁿ yā tan'dúúca chí ngaⁿa ley yeⁿe 'iⁿyāⁿ Israel chí judíos.

'Iⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ dáámá yā ndúúcu tanáⁿā 'iⁿyāⁿ yeⁿe iⁿ'yeendí 'cūū nánguan'ai yā caavā chí i'téenu yā Jesucristo

¹⁵ Ní s'uuúⁿ ní 'iⁿyāⁿ Israel s'uuúⁿ ti 'tíicā ch'εεtiyāāⁿ yú ní nguéé diⁿ nuuⁿndí yú daama tan'dúúca chí diⁿ tanáⁿā 'iⁿyāⁿ gentiles chí nguεε yeⁿe ndaata yeⁿe yú. ¹⁶ Ní s'uuúⁿ chí 'iⁿyāⁿ Israel deenu yú chí Ndyuūs nguéé nadach'εécú yā nuuⁿndi yeⁿe yú ti idiⁿ yú dá-maaⁿ chí ngaⁿa ley yeⁿe yú. 'Tiicā ntúūⁿ Ndyuūs nguéé nadach'εécú yā nuuⁿndi yeⁿe nducyaaca 'iⁿyāⁿ yeⁿe iⁿ'yeendí 'cūū ti díⁿ yā dámaāⁿ tan'dúúca chí ngaⁿa ley yeⁿe Moisés. Ndyuūs nadach'εécú yā nuuⁿndi yeⁿe 'iⁿyāⁿ chí i'téenu yā Jesucristo. Cáāvā chuū s'uuúⁿ ní i'teenu yú Jesucristo ní Ndyuūs nadach'εécú yā nuuⁿndi yeⁿe yú. Ti cucáāvā ley yeⁿe yú mar 'áámá 'iⁿyāⁿ chí díⁿ yā chí ngaⁿa ley miⁿ cuuví yā perdonado, ti nguéé nadach'εécú ley miⁿ nuuⁿndi yeⁿe yā.

¹⁷ S'uuūⁿ ní i'téenu yú Jesucristo chí Jesucristo miⁿ nadach'εécú yā nuuⁿndi yeⁿe yú. 'Tíicā s'uuūⁿ ní ch'iⁿi yú chí dinuuⁿndi yú tan'dúúca tanáⁿā 'iⁿyāⁿ yeⁿe iⁿ'yeendí 'cūū. Maaⁿ ní, ¿'áá cuaacu chí Cristo nginneé yā s'uuūⁿ ti idinuuⁿndi yú? Nguéé 'tíicā. ¹⁸ Nduuti chí s'uuúⁿ nadi'tuuvi yú 'áámá cosa chí ley yeⁿe yú ní 'cui-inuu ní nadin'dái ntuūⁿ yú ley miⁿ chí n'giindiveeⁿ yú yeⁿe, tuu'mi ní dinuuⁿndi yú. ¹⁹ Vmⁿááⁿ vmⁿnaaⁿ idiⁿ yú tan'dúúca chí ngaⁿa ley yeⁿe yú naati nguéé ngii idiⁿ yú nducuéⁿe yeⁿe. Ní ley miⁿ diⁿ condenar s'uuúⁿ. Ní canee yú tan'dúúca 'iⁿyāⁿ chí 'āā vi'í cā yeⁿe ley yeⁿe

yú. Cáávā chuū ní maaⁿ ní ch'εetinée yú tan'dúúccā chi neⁿe Ndyuūs. Ní Ndyuūs nadach'εécú yā yeⁿe yú yeⁿe nuūⁿndí yeⁿe yú. Ní cáávā chuū cunduuchi yú cueⁿe daāⁿmaⁿ. ²⁰ Taachi ca'neeⁿnga'á yā Cristo, tuuⁿmi ní cánée tan'dúúccā chi 'úú ntúūⁿ ca'neeⁿnga'á nduucú yā. Maaⁿ ní nguéeⁿ idiíⁿ tan'dúúccā chi 'úú neⁿe ti idiíⁿ chiiⁿ chi neⁿe Jesucristo ti Jesucristo chi daiya Dendyuūs canée yā na staava yeⁿe. Ní maaⁿ ní 'úú canduuchí ti i'teenú Daiyá Ndyuūs miiⁿ. Cristo miiⁿ dinéⁿe yā 'úú ní ca'a maáⁿ yā vida yeⁿe maáⁿ yā ní ch'íi yā caavā 'úú. ²¹ 'Uú nguéeⁿ cuta'á vaadī n'dai yeⁿe Ndyuūs tan'dúúccā 'áámá cosa chiduuchi. Nduuti chi ley miiⁿ cuuví nach'εécú nuūⁿndi yeⁿe yú tuuⁿmi ní nguéeⁿ ch'íi Cristo cucáávā s'uuúⁿ.

¿Áá i'teenu yú ley miiⁿ o i'teenu yú Cristo?

3 Ndís'tiī 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yán'āa Galacia, de'ē chúúccā cheεchi tiíⁿ nī. ¿Dú'ú chi nche'ei ndís'tiī chi maaⁿ ní nguéeⁿ n'giindiveéⁿ nī nduudu cuaacu? Ngaⁿ'á nduudu cuaacu nanááⁿ ndís'tiī ní ndís'tiī déenu nī chi iiⁿyāⁿ chi'neeⁿnga'á yā Jesucristo na cruz cucáávā nuūⁿndi yeⁿe nducyaaca 'iiⁿyāⁿ. ² Chuū neⁿe chi 'cuuvi nī 'úú: ¿'Áá sta'á nī Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs cucáávā chi diíⁿ nī tan'dúúccā chi ngaⁿ'á ley yeⁿe Moisés, o cucáávā chi n'giindiveéⁿ nī nduudu cuaacu yeⁿe Ndyuūs ní i'téenu nī? ³ ¿De'ē chúúccā cheεchi tiíⁿ nī? 'Áá i'téenu nī nduudu yeⁿe Ndyuūs ni sta'á nī Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs. Maaⁿ ní neⁿe nī ndúúccū fuerzas yeⁿe maáⁿ nī diíⁿ nī tan'dúúccā chi ngaⁿ'a ley caati Ndyuūs cuuvi n'diichí yā chi n'daacā idiíⁿ nī. ⁴ 'Áá ch'eenu taaví nī chiiⁿ cucáávā chi i'téenu nī Cristo. Maaⁿ ní chuū nguéeⁿ dichíí'vē ndís'tiī, nduuti chi nadacadaamí nī yeⁿe yā. 'Áá deenú chi dichíí'vē ndís'tiī nduuti chi 'cuεetinée nī ndúúccū Cristo. ⁵ Ndyuūs tee yā ndís'tiī Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs ní diíⁿ yā vaadī n'giinu nguaaⁿ ndís'tiī. ¿'Áá diíⁿ Ndyuūs chuū caati ndís'tiī 'āā diíⁿ nī tan'duucā chi ngaⁿ'a ley? Nguεε 'tíicā. Ndyuūs diíⁿ yā vaadī n'giinu nguaaⁿ ndís'tiī caati i'téenu nī nduudu cuaacu yeⁿe yā. ⁶ Ndií cuááⁿ vmnaaⁿ nduudu yeⁿe Ndyuūs ngaⁿ'a yeⁿe Abraham chi 'āā n'dii. Abraham chi'téenu yā Ndyuūs ní Ndyuūs diíⁿ cuenta yā chi'téenu Abraham ní nadach'εécú yā nuūⁿndi yeⁿe yā. ⁷ Cáávā chuū deenu nī chi 'iiⁿyāⁿ chi i'téenu yā nduudu yeⁿe Ndyuūs, cuaacu níⁿnyúⁿ ní yeⁿe ndaata Abraham, caati i'téenu yā tan'dúúccā chi'téenu Abraham miiⁿ. ⁸ Ndií cuaaⁿ vmnaaⁿ canée nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs chi Ndyuūs caⁿ'á yā nadach'εécú yā nuūⁿndi yeⁿe 'iiⁿyāⁿ gentiles chi nguéeⁿ yeⁿe ndaata Abraham o Israel nduuti chi i'téenu yā Ndyuūs. Chuū Ndyuūs ngaⁿ'á yā ngii yā Abraham ndii tiempo chi 'āā chó'ōo, vmnaaⁿ chi diíⁿ yā. 'Tíicā ngaⁿ'a Ndyuūs ndúúccū Abraham: 'Úú caaⁿ'máⁿ chi di'viicú 'iiⁿyāⁿ yeⁿe nuuⁿmáⁿ íⁿ'yeēⁿdí nduuti chi cu'téenu yā 'úú tan'dúúccā chi dí i'téenu di 'úú. ⁹ Tan'dúúccā Abraham chi'téenu yā Ndyuūs ní Ndyuūs ca'a yā Abraham vaadī n'dai yeⁿe yā ní 'tíicā ntúūⁿ Ndyuūs ca'a yā vaadī n'dai yeⁿe yā nducyáácá 'iiⁿyāⁿ chi cu'téenu yā Ndyuūs.

¹⁰ Nducyáácá 'iiⁿyāⁿ chi nadacadíinuūⁿ yā na staava yeⁿe yā chi Ndyuūs nadach'εécú yā nuūⁿndi yeⁿe yā ti diíⁿ yā tan'dúúccā chi ngaⁿ'a ley miiⁿ 'iiⁿyāⁿ s'eenⁿ nan'dai yā ní cánée yā condenado, ti mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ cuuvi diíⁿ yā nducuéⁿe chi ngaⁿ'a ley miiⁿ. Canée nguūⁿ ndii cuááⁿ vmnaaⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs 'tíicā: 'Tíicā chi nguéeⁿ diíⁿ yā tanducuéⁿe chi canée nguūⁿ na ley yeⁿe Moisés chiiⁿ yā condenado. ¹¹ S'uuúⁿ ní deenu yú chi Ndyuūs nguéeⁿ nadach'εécú yā nuūⁿndi yeⁿe 'iiⁿyāⁿ caava chi diíⁿ yā chi ngaⁿ'a ley ti 'tíicā canée nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs: Ndyuūs nadach'εécú yā nuūⁿndi yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chi i'téenu yā ní ca'a yā 'iiⁿyāⁿ s'eenⁿ vida cueⁿe daāⁿmaⁿ. ¹² Ní ley yeⁿe Moisés miiⁿ ní nguéeⁿ ngaⁿ'a chi 'iiⁿyāⁿ cu'téenu yā Jesucristo caati 'tíicā canée nguūⁿ na libro yeⁿe Dendyuūs ndii cuááⁿ vmnaaⁿ: 'Tíicā chi diíⁿ tanducuéⁿe dendu'ú chi ngaⁿ'a ley miiⁿ 'cuεetinée yā ndúúccū vida cueⁿe daāⁿmaⁿ.

¹³ Cucáávā ley miiⁿ deenu yú chi diíⁿ yú nuūⁿndi ní ca-nee yú condenado. Ní nguéeⁿ canee yú condenado cáávā ley miiⁿ ti Jesucristo diíⁿ yā tan'dúúccā chí canee yā condenado. Ní sta'á yā lugar yeⁿe nducyaaca 'iiⁿyāⁿ chi véé nuūⁿndi yeⁿe yā ní can'diícú yā na cruz. 'Tíicā canée nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs: Condenado taan-ducvéé 'iiⁿyāⁿ chi ch'íi tí can'diícú yā na 'áámá yán'á. ¹⁴ Chuū chí chiiⁿ. Maaⁿ níicú 'iiⁿyāⁿ gentiles cuuvi diíⁿ yā recibir vaadī n'dai yeⁿe Dendyuūs tan'dúúccā Ndyuūs caⁿ'a yā ndúúccū Abraham, ni chi ca'a yā nducyaaca 'iiⁿyāⁿ gentiles chi i'téenu yā Jesucristo. 'Íicú s'uuúⁿ ndúúccū 'iiⁿyāⁿ gentiles chi i'teenu yú Jesucristo cuta'a yú Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs chi Ndyuūs caⁿ'a yā chi ca'a yā 'iiⁿyāⁿ.

Ley yeⁿe Moisés ndúúccū compromiso chi Ndyuūs ca'a yā

¹⁵ Ndís'tiī hermanos yeⁿe, n'diichí nī tan'dúúccā 'aama ejemplo yeⁿe 'iiⁿyāⁿ yeⁿe in'yeēⁿdí 'cūū tan'dúúccā chí idiíⁿ yā taachi véé papel chí cuaacu yeⁿe 'áámá compromiso yeⁿe yā. Canee ngiinú yā ní dinguúⁿ yā 'aama papel chí cuaacu. Maaⁿ ní chi canée nguūⁿ ní cuaacu chí mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ nguεε nadivíi yā ndii nguéeⁿ ndúú íintiinee ra yā chiiⁿ chi canée nguūⁿ. ¹⁶ 'Tíicā ntúūⁿ, Ndyuūs ndii vmnááⁿ vmnaaⁿ ca'a yā promesa Abraham ndúúccū nducyaaca 'iiⁿyāⁿ ndaata yeⁿe yā chí cuchíi cuayiivi. Canée nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs 'tíicā: Nguéeⁿ ngaⁿ'a yeⁿe ndaata chi n'dee n'dái yeⁿe Abraham tan'dúúccā chí 'yaaⁿ yā ti ngaⁿ'a tan'dúúccā chí yeⁿe 'aama 'iiⁿyāⁿ yeⁿe Abraham ní 'iiⁿyāⁿ miiⁿ chí Jesucristo. ¹⁷ Chuū ngaⁿ'á cuaacu yeⁿe compromiso chí idi'cuaacú yā cáávā Cristo: Ndyuūs diíⁿ yā 'áámá compromiso ndúúccū Abraham chí canée nguūⁿ. Chó'ōo cuūⁿ ciento canee ndiicú ndiichí nduuyū ní Ndyuūs ca'a yā ley Moisés. Ley miiⁿ nguéeⁿ cuuví divíi 'aama lado compromiso yeⁿe Ndyuūs chí ca'a yā vmnááⁿ vmnaaⁿ ní diíⁿ chí nguéeⁿ dichíí'vē compromiso yeⁿe yā. ¹⁸ Ndúúti chí Ndyuūs téé yā chí cuuvi yeⁿe yú cáávā chí diíⁿ yú tan'dúúccā chí ngaⁿ'a ley miiⁿ tuuⁿmi ní 'āā ntéé téé yā chí cuuvi yeⁿe yú cáávā compromiso. Ndyuūs

ca'a yā Abraham chi cuuvi ye'né yā cáávā compromiso chi díín yā ndúúcu yā.

¹⁹ ¿De'ē dichíí'vē ley tuu'mi? Ndyuūs ca'a yā 'iinyān ley miiñ chi cuuvi deenu yú chi véé nuuñdi ye'né yú. Ní ley miiñ canee ndii tiempo chí ndaā Cristo Daiya Dendyuūs in'yeendí 'cūū. Cristo miiñ 'iinyān ye'né compromiso chi Ndyuūs ca'nā yā chí ca'a yā. Ndyuūs dichó'o yā ángeles chí ca'a yā ley Moisés. Moisés miiñ ní sa'nā chí canee naavta'nā ye'né 'iinyān ndúúcu Ndyuūs. ²⁰ Taachi Ndyuūs ca'á yā compromiso ndúúcu Abraham, nguéé cānee 'aama sa'nā naavta'nā ye'né yā ndúúcu Abraham, nguéé ti tan'dúúca Moisés miiñ.

Ye'né chi diiñ ley ye'né Moisés

²¹ ¿Áá ley miiñ contra compromiso ye'né Dendyuūs? Νγεε 'tíicā. Nduuti chí Ndyuūs cuuvi ca'a yā 'áamá ley chí cuuví ca'a vida cuen'e daānmañ 'iinyān, tuu'mi ní 'āā ntéé vεε nuuñdi ye'né 'iinyān caavā ley miiñ. ²² Naati canéé nguūñ na libro ye'né Ndyuūs chí nducyáácá 'iinyān véé nuuñdi ye'né yā ti nguéé díín yā cumplir ley miiñ. Cáávā chuū canéé chí i'téenu yú Jesucristo ní Ndyuūs cuuvi tée yā s'uúúñ vida cuen'e daānmañ cucáávā compromiso miiñ.

²³ Taachi 'āā cuéé ndaā Jesucristo caavā chí cuuvi cu'téenu yú Jesucristo, tuu'mi ní ch'εetinée yú maan poder ye'né ley. 'Tíicā ch'εetinée yú ndíí tiempo chí Ndyuūs dichó'o yā Jesucristo na in'yeendí 'cūū ní 'íicú cuuvi cu'téenu yú Jesucristo. ²⁴ Ley miiñ canee tan'dúúca criada ye'né s'uúúñ chí diiñ cuidado s'uúúñ ndíí tiempo chí ndaā Cristo. Maan ní cucáávā chí i'téenu yú Jesucristo tuu'mi ní Ndyuūs nadich'εécú yā nuuñdi ye'né yú. ²⁵ Ní taachi ndaā Jesucristo miiñ ní i'teenu yú 'yā, nguéé canee yú maan poder ye'né ley miiñ chí ley miiñ nguéé diiñ cuidado s'uúúñ.

²⁶ Maan ní nducyaaca yú ní daiya Dendyuūs s'uúúñ caavā chí i'teenu yú Jesucristo. ²⁷ Caati nducyaaca yú chí chεédínuññi ti i'teenu yú Jesucristo, s'uúúñ ní canee yú tan'dúúca chí véé vestido ngai ye'né yú ní canee yú tan'dúúca Jesucristo ti ye'né yā s'uúúñ. 'Tíicā s'uúúñ. ²⁸ Maan ní nguéé de'ē vεε ndíí nduuti chí s'uúúñ ní 'iinyān ye'né ndaata Israel, o 'iinyān ye'né ndaata griego, o criada chí ye'né 'áamá patrón, o 'iinyān chí libre yā, o sa'nā o n'daataá ti nducyaaca s'uúúñ ní tan'dúúca 'áamá s'uúúñ nūñ cucáávā chí i'teenu yú Jesucristo ní ye'né Cristo s'uúúñ. ²⁹ Ndúúti chí s'uúúñ ní ye'né Cristo s'uúúñ tuu'mi ní s'uúúñ ní ye'né ndaata Abraham s'uúúñ, ní véé chí cuuvi ye'né yú ye'né compromiso ti 'tíicā Ndyuūs ca'nā yā ndúúcu Abraham chí tée yā s'uúúñ.

4 Maan ní ne'né caan'mán chuū ndís'tií ye'né 'áamá sa'nā n'gaiyāá chí véé chí cuuvi ye'né sa. Taachi sa'nā 'líín sa canee sa tan'dúúca 'aama mozo ní idiin sa chíñ chí ngan'a 'iinyān chí ch'εetinée yā ná vaacu sa. 'Áará chí vεε chí cuuvi ye'né sa nducuéñ'ē. ² Sa'nā 'líín sa canee sa ndúúcu 'iinyān chí diiñ cuidado ye'né sa ní ndúúcu 'iinyān chí ngan'a ntiinyuñ ye'né nducuéñ'ē chí ye'né sa. 'Tíicā canee sa ndii tiempo chí ngan'a chiida sa ní véé nduuyu ye'né sa. Tuu'mi ní 'iinyān ca'a yā nducuéñ'ē chí cuuvi ye'né sa. ³ 'Tíicā ntúñ s'uúúñ Taachi

nguéé deenu yú ye'né Cristo, tuu'mi ní canee yú tan'dúúca n'gaiyāá yú chí nguéé iincheenañ yú. Ní canee yú maan poder ye'né ley ye'né yú ní diiñ yú chí ngan'a ley ye'né yú ndúúcu costumbre ye'né yú. ⁴ Taachi snuūñ ca'ā nguuvi miiñ Ndyuūs dichó'o yā Daiya yā in'yeendí 'cūū. Ní chí iindiyāñ yā ye'né 'áamá n'daataá chí ye'né ndaata Israel, ye'né 'iinyān chí díín yā chí ngan'a ley ye'né Moisés. ⁵ Ní sa'nā miiñ ní ndaā sa ní nadanguán'ai sa s'uúúñ chí 'iinyān Israel s'eeñ chí snée yú ndúúcu ley ye'né Ndyuūs ndúúcu 'iinyān gentiles ndúúcu costumbres ye'né yā, 'iinyān s'eeñ chí nguéé ye'né ndaata Israel, níicú nducyaaca yú cuuvi daiya sa s'uúúñ.

⁶ Maan ní nducyaaca s'uúúñ ní daiya Ndyuūs s'uúúñ. Ní Ndyuūs dichó'o yā Espíritu ye'né Daiya yā chí Cristo na staava ye'né yú. Espíritu miiñ chí diiñ chí cuuvi caan'mañ yú 'tíicā: N'dií Ndyuūs Chiidá. ⁷ Maan ní s'uúúñ nguéé tan'dúúca mozos s'uúúñ ti daiyá Dendyuūs s'uúúñ. Ní ndúúti chí daiyá yā s'uúúñ tuu'mi Ndyuūs ca'nā yā ca'a yā s'uúúñ chí cuuvi ye'né yú tan'dúúca chí ngan'a yā ti i'teenu yú Cristo.

Pablo idiín yā cuidado ye'né 'iinyān chí i'téenu Jesucristo

⁸ Vmnaán vmnaañ taachi nguεε n'diichí nī Ndyuūs, ndís'tií chí nguéé ye'né 'iinyān ye'né ndaata Israel díín nī ntiinyuñ caavā ídolos chí nguéé dendyuūs s'eeñ. ⁹ Maan ní chí n'diichí nī Ndyuūs o más cā n'daacā chí caan'mañ chí Ndyuūs chí n'diichí yā ndís'tií chí ye'né yā taacā chí maan ní nguεεcúndii ntúñ nī ní ne'né nī díín nī dendú'ú cosas chí nguéé cuuvi nanguañ'ai yú. Dé'ē cuuvi chí ne'né nī cunée nī tan'duucā 'áamá mozo ye'né cosas chí 'tíicā. ¹⁰ Ndís'tií ní di'viicú nī nguuvi s'eeñ, ndúúcu 'iyyū, ndúúcu tiempo, ndúúcu nduūyū ti ne'né nī ca'nā nī favor ye'né Ndyuūs. ¹¹ Ndís'tií hermanos ye'né, 'va'á ye'né ndís'tií ti nguéé dichíí'vē nduudu cuaacu chí ngan'a nguaañ ndís'tií.

¹² Ndís'tií hermanos ye'né di'cuiitú nī chí díín nī tan'dúúca chí 'úú idiín, ní divií nī ye'né ley ti 'úú divií ye'né ley miiñ ti ne'né díín tan'dúúca ndís'tií chí nguéé deenu nī ley. Taachí ngan'a nduudu cuaacu nguaañ ndís'tií, ndís'tií ní din'dái nī nduucú. ¹³ Ndís'tií deenu nī chí vmnaán vmnaañ chí'cueéñ ndís'tií nduudu ye'né Ndyuūs ní ngíitā 'úú. ¹⁴ Ndís'tií nguéé taanduvéé díín nī nduucú chí nguéé ne'né nī 'úú cáávā ca'ai chí canuñ 'úú chí idiín sufrir. Ní 'cuuñ nī 'úú ní sta'a nī 'úú tan'dúúca chí 'úú 'áamá ángel ye'né Dendyuūs chí ndaā nanáán ndís'tií. Ní sta'a nī 'úú tan'dúúca chí 'úú ní Cristo 'úú. ¹⁵ ¿De'ē cuuvi chí maan ní nguéé yeenú nī nduucú ní nguéé ne'né nī 'úú? 'Úú ngan'a nduudu cuaacu chí vmnaán vmnaañ ne'né nī 'úú ti nduuti chí cuuvi tun'dáa nī nduutinaañ nī maañ nī chí tée nī 'úú. ¹⁶ Maan ní 'áá enemigo ye'né nī 'úú ti ngii chεechí ndís'tií nduudu cuaacu.

¹⁷ Véé 'iinyān chí ndaā nguaañ ndís'tií chí ngan'a yā chí ne'né yā ndís'tií naati nguεε n'daacā idiín yā. Ne'né yā chí ndaacadáámí ndís'tií ye'né nduudu cuaacu ní 'caandiveñ nī ye'né 'iinyān. ¹⁸ N'dáácā chí 'iinyān ngan'a yā chí ne'né yā ndís'tií nduuti chí díín yā chí n'daacā ndúúcu

nī. Ní 'iin'yān s'eeñ ní díin yā 'túúccā nguéé dámaān taachi 'úú caneé nguāañ ndís'tiī. ¹⁹ Nds'tiī hermanos ye'né, ndís'tiī tan'dúúccā daiyá 'tíicā ndís'tiī. Ti taachi nga'ná nduudu cuaacu nanáāñ ndís'tiī, 'úú díin sufrir tan'dúúccā 'aama n'daataa diin tá sufrir taachi ch'iindiyaāñ dacuá'āa. 'Tíicā idiīñ ndii tiempo chi i'téenu nī Jesucristo ní ye'né yā ndís'tiī. 'Tíicā idiīñ sufrir taama vmnén'ēe ti ne'né chi ndís'tiī ch'in'í nī chi cuaacu níin'yūñ i'téenu nī Cristo. ²⁰ Maañ ní ne'né cuneé ndúúccū ndís'tiī ní cunneé ndís'tiī ti nguéé deenú táacā cuuvi díin nduucú ndís'tiī taachi ya'náí caneé ye'né nī.

'Áamá ejemplo chi historia ye'né n'daataa Agar ndúúccū n'daataa Sara

²¹ Nds'tiī chi ne'né nī canée nī ndúúccū ley ye'né Moisés, 'cuuvi nī 'úú: ¿'Áá nguéé déenu nī chi nga'ná ley miiñ? ²² Canée nguūñ na libro ye'né Ndyuūs chi Abraham ní véé 'uūví daiya yā. 'Aama daiya yā ní ye'né tá'ná chi canée caadi 'iīyū. Ní táámá daiya yā ní ye'né n'daataa ye'né yā chi nguéé criada. ²³ Daiya yā chi ye'né tá'ná chi canée caadi 'iīyū ch'iindiyaāñ sa ti Abraham ne'né yā daiya yā. Naati táámá daiya táámá n'daataa chi n'daataa ye'né yā, ch'iindiyaāñ sa cucáávā compromiso chi díin Ndyuūs. Ni maañ níicú chíi compromiso chí ca'ná Ndyuūs chí ca'a yā daiya Abraham. ²⁴ Chuū ní 'áámá historia ní 'áámá comparación ye'né tá'ná criada miiñ ndúúccū tá'ná chi n'daataa ye'né Abraham. Ndyuūs díin yā contratar cucáávā nduu 'uuvi cosas chi Ndyuūs cānee yiinú yā chi diin yā. Tá'ná criada miiñ ní nguuvi tá Agar ní 'áámá seña tan'dúúccā chi Ndyuūs cānee yiinú yā ní ca'a yā ley Moisés miiñ na 'cuēti Sinaí. Nducyaaca 'iin'yāñ chi canée yā maañ poder ye'né ley miiñ tan'dúúccā criada ye'né ley 'tíicā yā. Ní tan'dúúccā criada Agar ndúúccū daiyá yā canée caadi 'iīyū, 'tíicā yā. ²⁵ Ndyuūs ch'in'í yā s'uúúñ chi Agar miiñ ní 'áámá seña tan'dúúccā chí 'cuēti Sinaí na yán'āa Arabia 'tíicā yā. 'Tiicā ntúūñ táámá seña tan'dúúccā 'iin'yāñ Israel s'eeñ chi ye'e yáāñ Jerusalén ti 'iin'yāñ ye'né yáāñ Jerusalén miiñ canée yā maañ poder ye'né ley ye'né Moisés. Ní canée yā tan'dúúccā criados ye'né ley miiñ. ²⁶ Naati Ndyuūs ch'in'í yā s'uúúñ chi n'daataa chi nguuvi Sara chi nguéé criada ní 'áámá seña tan'dúúccā chí yáāñ Jerusalén chí ngai chí canee na va'ai chēti nguuvi. Ní yáāñ ye'né nducyaaca yú chi i'teenu yú Jesucristo. ²⁷ Canée nguūñ ndii cuáāñ vmnaañ na nduudu ye'né Ndyuūs, 'tiicā:

Nds'tiī n'daata s'eeñ chí nguéé chíindī daiyá nī cuuvi yeenu taaví nī. Ní 'cuai nī ní caañ'máñ nī ndúúccū vaadī yeenu 'aara chí nguéé véé daiya nī. Ti ndís'tiī chí libre chí nguéé daiyá nī cuuvi más ca daiyá nī nguéé ti n'daataa criada chí véé daiyá yā ye'né isa'ná ye'né nī.

²⁸ Nds'tiī hermanos ye'né, 'tíicā s'uúúñ tan'dúúccā daiya chí nguuvi Isaac chí ye'né Abraham ndúúccū Sara 'tíicā s'uúúñ. Ní Ndyuūs tee yā compromiso s'uúúñ ti 'tiicā Ndyuūs nga'ná yā chí ca'a yā Abraham miiñ daiyá yā Isaac miiñ tí Isaac miiñ ní ye'né compromiso, 'tíicā s'uúúñ. ²⁹ 'Tíicā tiempo chí 'āā chó'ōo Ndyuūs idiīñ yā chí sa'ná daiya criada chí daiya Abraham caati ne'né yā daiya yā, daiya criada miiñ can'dáa sa sa'ná daiya Sara

caati daiya Sara ndúúccū Abraham ní ye'né compromiso chí diin Ndyuūs ndúúccū Abraham. 'Tíicā maañ ní, 'iin'yāñ chí cānee yā maañ poder ye'né ley ye'né Moisés ní nguéé ye'né Señor Jesucristo. 'Iin'yāñ s'eeñ can'dáa yā s'uúúñ ní díin yā chí diin yú sufrir ti i'teenu yú Jesucristo. Ní canée yú ndúúccū Espíritu N'dai ye'né Ndyuūs cáávā compromiso ye'né yā. ³⁰ Naati canée nguūñ na libro ye'né Ndyuūs ndii cuáāñ vmnaañ 'tíicā: Cuaañ chuva'āi í'neēñ tá'ná chí canée caadi 'iīyū ndúúccū daiya tá ti nguéé de'ē vee chí tuneen daiya tá'ná chí canée caadi 'iīyū ye'né chí cuuvi ye'né sa'ná chí daiya tá'ná Sara chí libre. ³¹ Nds'tiī hermanos ye'né, cáávā chuū s'uúúñ ní nguéé tan'dúúccā chí daiya tá'ná chí canée caadi 'iīyū s'uúúñ, ti s'uúúñ tan'dúúccā chí daiya tá'ná chí libre 'tíicā s'uúúñ.

Cunée diitū yú ndúúccū chí i'teenu yú ti libre yú

5 Maañ ní Cristo nadanguán'ai yā s'uúúñ ye'né maañ poder ye'né ley. Caavā chúū 'cuētinée n'daaca yú caati i'teenu yú Cristo. Ní nguéé nguēecunee yú ní diin yú tan'duuccā chí nga'ná ley. Ní nguéé canee yú tan'dúúccā 'iin'yāñ chí canée caadi 'iīyū.

² Nds'tiī 'caandiveén nī. 'Úú, Pablo, nga'ná ngī ndís'tiī. Nduuti chí ndís'tiī sa'ná ca'a nī lugar chí 'iin'yāñ díin yā circuncidar ndís'tiī tuu'mi ni nguéé cuuvi cuta'á nī ye'né vaadī n'dai chí Cristo ne'né yā tée yā ndís'tiī. ³ Nga'ná ntuūñ chí nducyaaca sa'ná chí canée sá circuncidado canée chí diin sa cumplir nducuen'ē chí nga'ná ley miiñ. ⁴ Nduuti chí nadacadíinuuñ nī chí ndís'tiī nanguán'ai nī ye'né nuu'ndi ye'né nī cucáávā ley miiñ tuu'mi ní 'āā diví nī Cristo 'áámá lado. Ní Cristo miiñ nguéé tée yā ndís'tiī dendú'ū chí n'dai ca ye'né yā cucáávā chí dine'né cá yā s'uúúñ. ⁵ Ti s'uúúñ chí i'teenu yú Jesucristo canée yú ndúúccū Espíritu N'dai ye'né Ndyuūs chí nginnee s'uúúñ. Ní canee ngiinu yú chí nguéé véé nuu'ndi ye'né yú nanáāñ Ndyuūs. ⁶ S'uúúñ chí sa'ná s'uúúñ nguéé dichí'vē nduuti chí 'iin'yāñ díin yā circuncidar s'uúúñ o nguéé. Chuū dichí'vē chí i'teenu yú Jesucristo. Ní cáávā chuū ne'né yú 'iin'yāñ.

⁷ Nguuvi chí chó'ōo ndís'tiī n'daacā i'téenu nī Jesucristo naati maañ ní nguēe 'tíicā. ¿Du'ú di'vaachi ye'né nī chí nguēe n'giindiveén nī nduudu cuaacu ye'né Cristo?

⁸ Ndyuūs nguéé dí'vaachi yā ndís'tiī ti Ndyuūs miiñ yaa'ví yā ndís'tiī chí cuuvi ye'né yā ndís'tiī. ⁹ 'Iin'yāñ chí di'vaachi yā ndís'tiī ní tan'duuccā ta 'líin chúúndí levadura chí nadicueeñ tanducuen'ē yaāchī, 'tíicā yā. ¹⁰ Véé confianza ye'né ndúúccū Señor Jesucristo ní 'úú ní deenú chí ndís'tiī nguéé n'giindiveén nī nduudu ye'né 'iin'yāñ chí di'vaachi yā ndís'tiī. Ndyuūs díin yā castigar 'āā du'ú nūñ 'iin'yāñ chí di'vaachi ndís'tiī.

¹¹ Nds'tiī hermanos ye'né, nduuti chí ndíi maañ 'úú nga'ná chí sa'ná gentiles canee chí canée circuncidado tuu'mi ní 'iin'yāñ Israel chí judío s'eeñ nguéé can'dáa yā 'úú chí ya'āi 'úú. Nguéé 'tíicā. 'Iin'yāñ Israel s'eeñ can'dáa yā 'úú ti 'úú nga'ná chí Jesucristo nadanguán'ai yā 'iin'yāñ ti ch'ti yā na cruz cáávā nuu'ndi ye'né yā.

¹² N'daacā chí 'iin'yāñ chí di'vaachi yā ndís'tiī diví yā ye'né nguāañ ndís'tiī.

¹³ Ndís'tiī hermanos yen'é, Ndyuūs yaa'ví yā s'uuúⁿ ní nguéé canée yú maaⁿ poder yen'e ley ti libre yú. Maaⁿ ní chi libre yú nguéé diiⁿ yú dendu'ū chi nen'e yú yen'e cosas chi véé iⁿ'yeeⁿdī, naati dinen'e yú 'aama yú ndúú^{cū} taama yú. Ní cunnee yú vi'ī cucáá^{vā} chi nen'e yú vi'ī. ¹⁴ S'uuúⁿ cuuvi diiⁿ yú nducuéⁿē chi ngaⁿ'a ley ndúú^{tí} chí diiⁿ yú tan'dúú^{cā} chí ngaⁿ'a 'tíicā: Dinéⁿe yú nducyaaca 'iⁿ'yāⁿ tan'duucā chi dinéⁿe yú maāⁿ yú. ¹⁵ Ndúú^{tí} chí nguéé nen'e yú 'aama yú taama yú tuu'mi ní diiⁿ yú tan'dúú^{cā} chí che'e yú 'aama yú taama yú; cuin'diichi yú ti cuuvi ituuvi yú 'aama yú taama yú.

Lo que chi nen'e yú diiⁿ yú ndúú^{cū} chí nen'e Espí^ritu N'dai yen'e Ndyuūs chí diiⁿ yú

¹⁶ 'Caandiveéⁿ nī chuū chí ngaⁿ'á: Canee yú chí 'cuēti chiicá yú tan'dúú^{cā} chí Espí^ritu N'dai yen'é Ndyuūs ch'iⁿ'i s'uuúⁿ. Ní nguéé diiⁿ yú tan'dúú^{cā} chí nen'e cuerpo yen'e yú. ¹⁷ Ti chíⁿ chí nen'e cuerpo yen'e yú chí diiⁿ yú nguéé tan'dúú^{cā} chí nen'e Espí^ritu N'dai yen'é Ndyuūs chí diiⁿ yú. Ní Espí^ritu N'dai yen'é Ndyuūs ndúú^{cū} chí nen'e diiⁿ cuerpo yen'e yú nguéé nen'e 'aama taama na staava yen'e yú. Chíⁿ chí nguéé cuuvi diiⁿ yú ní chíⁿ chí nen'e yú diiⁿ yú. ¹⁸ Nduuti chí s'uuuⁿ idiⁿ yú tan'dúú^{cā} chí ch'iⁿ'i Espí^ritu N'dai yen'é Ndyuūs s'uuúⁿ tuu'mi ní nguéé canee yú maaⁿ poder yen'e ley.

¹⁹ Ti nuuⁿndi yen'e cuerpo chí 'iⁿ'yāⁿ diiⁿ yā ní inaaⁿ yú, ní chú^ū: 'iⁿ'yāⁿ chí n'giⁿdivaacú yā ngaⁿ'á yā ndúú^{cū} n'daataá o saⁿ'ā yen'e taama yā. Saⁿ'ā da'caiyāā caⁿ'á sa ndúú^{cū} 'áámá n'daataá chí duuchi née sa taⁿ'ā. 'Iⁿ'yāⁿ chí diiⁿ yā dendu'ū chí nguéé n'daacā, 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguéé nadacadíⁿnuuⁿ yā taacā chí diiⁿ yā. ²⁰ 'Iⁿ'yāⁿ i'teenú yā ídolos ndúú^{cū} cosas chí nguéé Ndyuūs ndúú^{cū} nducueⁿē chí diiⁿ 'iⁿ'yāⁿ chí yen'e chíⁿ-gaatu. 'Iⁿ'yāⁿ nduuvitaáⁿ yā ní n'díⁿte yā. Ní taáⁿ yā ní in'nuúⁿ yā vaadī 'caa'va. 'Iⁿ'yāⁿ 'iⁿ'nuⁿ cheendí yā ní 'iⁿ'yāⁿ diiⁿ yā chí véé divisiones nguuaⁿ vi'ī yā. Ní diiⁿ yā chí véé vaadī 'caa'va. ²¹ 'Iⁿ'yāⁿ nen'é yā cosas tan'dúú^{cā} chí véé yen'e tanáⁿ'a yā. Ní 'iⁿ'yāⁿ n'giⁿíⁿúⁿ yā 'iⁿ'yāⁿ. Ní 'iⁿ'yāⁿ chí cú^ú'ví ndúú^{cū} 'iⁿ'yāⁿ chí n'deeⁿ n'dái nge'e ní idiⁿ yā dendu'ū chí nguéé n'daacā chí tan'dúú^{cā} chuū. 'Ú^ú ní ngaⁿ'á ngīⁿ ndís'tiī chí diviⁿ nī yen'e dendu'ū chuū tan'dúú^{cā} chí 'āā ngaⁿ'á nguuvi chí 'āā cho'ōo. 'Iⁿ'yāⁿ chí idiⁿ yā s'tuucā nguéé dē'ē vee cuuvi yen'é yā naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiⁿnyúⁿ yā.

²² Naati nduuti chí 'cuēti chiicá yú tan'dúú^{cā} chí ch'iⁿ'i Espí^ritu N'dai yen'é Ndyuūs s'uuúⁿ tuu'mi ní dinen'e yú 'iⁿ'yāⁿ. Ni yeenú taavi yú. Ní canéé vaadī 'diiⁿ na staava yen'e yú. Ní cuc^hē yú yen'e tanducuéⁿē chí n'gēenu yú ngii. Ní din'daaca yú ndúú^{cū} vi'ī ní diiⁿ yú nducuéⁿē chí n'dai ndúú^{cū} vi'ī. Ní 'áámá canee yú ndúú^{cū} chí i'teenú yú. ²³ Ní canee yú ndiicúⁿ. Ní diiⁿ yú cuidado chí diiⁿ yú cosas chí n'daacā. Espí^ritu N'dai yen'é Ndyuūs nginnee s'uuúⁿ chí diiⁿ yú nducuéⁿē chuū chí n'daacā. Ní ley yen'e Moisés miiⁿ nguéé ngaⁿ'a chí nguéé cuuvi diiⁿ yú s'túú^{cā}. ²⁴ S'uuúⁿ chí 'āā i'teenú yú Señor Jesucristo yen'e yú nguéé diiⁿ yú tan'duucā chí nen'e cuerpo yen'e yú. Ní canee yú tan'dúú^{cā} chí 'āā ca'neen'gaā yú nducueⁿē chí nguéé n'daacā chí nen'e

diiⁿ cuerpo yen'e yú, 'tíicā canee yú. ²⁵ Nduuti chí candúú^{chí} yú ndúú^{cū} Espí^ritu N'dai yen'é Ndyuūs tuu'mi ní canéé chí 'cuēti chiicá yú tan'dúú^{cā} chí n'giⁿ'i Espí^ritu N'dai yen'é Ndyuūs s'uuúⁿ.

²⁶ Nguéé canéé chí din'gēte yú chí véé vaadī 'caa'va nguuaⁿ s'uuúⁿ. Ní nguéé ngeee yú 'aama yú taama yú.

S'uuúⁿ cunnee yú 'aama yú ndúú^{cū} taama yú

6 Ndís'tiī hermanos yen'é chí diiⁿ nī tan'dúú^{cā} chí ch'iⁿ'i Espí^ritu N'dai yen'é Ndyuūs, nduuti chí 'áámá hermano yen'e yú 'āā diiⁿ yā nuuⁿndi ndís'tiī canéé chí cunnee nī hermano miiⁿ. Diiⁿ n'daacā nī ndúú^{cū} yā. Ní ch'iⁿ'i nī hermano miiⁿ cheē nuuⁿndi chí diiⁿ yā caati cuuvi nguēcúⁿdii yā yen'e nuuⁿndi yen'e yā. Ndís'tiī ntúúⁿ 'cuētinée nī cáácá nī ndúú^{cū} cuidado ti nguéé dinuⁿndí nī. ² Cunnée yú 'aama yú taama yú ní ya'āi 'iinu yú hermanos caava dendu'ū vaadī ya'āi chí yen'e 'aama yú taama yú. 'Tíicā ní diiⁿ yú tan'dúú^{cā} chí Cristo caⁿ'a ntiⁿnyúⁿ yā s'uuúⁿ.

³ Nduuti chí 'áámá saⁿ'ā nadacadíⁿnuuⁿ sa chí neenē ch'ēte sa ní nguēe 'tíicā, saⁿ'ā miiⁿ nginnche'él máaⁿ sa saⁿ'ā. ⁴ Ca'áámá ca'aama s'uuúⁿ ní canee chí tumicádíⁿnuuⁿ yú nducuéⁿē chí diiⁿ yú. Tuu'mi ní cuuvi yeenu yú ti n'daacā cosas chí diiⁿ yú. Ní nguéé nadacadíⁿnuuⁿ yú yen'e ntiⁿnyuⁿ yen'e taama 'iⁿ'yāⁿ táácā chí diiⁿ yā. ⁵ Caati ca'áámá ca'aama s'uuúⁿ canee chí cuc^hē yú yen'e nducuéⁿē chí chó'ōo yen'e maaⁿ yú ní diiⁿ yú cuenta yen'e maaⁿ yú yen'e chí diiⁿ yú nguéé yen'e taamá yā.

⁶ 'Iⁿ'yāⁿ chí n'geēⁿ nduudu yen'é Ndyuūs canéé chí cunnee yā tanáⁿ'ā 'iⁿ'yāⁿ chí ngi'cueeⁿ nduudu miiⁿ.

⁷ Ndís'tiī nguéé canee chí cannche'él nī maaⁿ nī. Ndyuūs n'diichí yā ndís'tiī ní nguéé cuuvi cannche'él nī Ndyuūs. Nducuéⁿē cosa chí idiⁿ saⁿ'ā tan'dúú^{cā} chí cúunū sa, ní chíⁿ ntúúⁿ cútá^{'ā} sa cosecha yen'e sa.

⁸ Nduuti chí diiⁿ yú tan'dúú^{cā} chí nen'e cuerpo yen'e yú chí dinuⁿndi yú tuu'mi ní dindai yú ní canee yú tan'dúú^{cā} 'áámá cosecha chí ngiⁿū chí ngo'óo yen'e. Naati nduuti chí diiⁿ yú cosas chí ch'iⁿ'i Espí^ritu N'dai yen'é Ndyuūs s'uuúⁿ tuu'mi ní Espí^ritu N'dai yen'é Ndyuūs téē yā s'uuúⁿ vida cuen'e daāⁿmaⁿ. Ní dendu'ū tan'dúú^{cā} cosecha yen'e chí diiⁿ yú téē yā s'uuúⁿ.

⁹ Cáāvā chuū nguéé canee chí cuuvi 'daāⁿ'di yú chí diiⁿ yú nducueⁿē chí n'daacā. ti ndaá nguuvi yen'e chí cuuvi cútá^{'ā} yú cosecha yen'e chí n'daacā idiⁿ yú nduuti chí nguéé cuūnu yú. ¹⁰ Tan'dúú^{cā} chí véé yaaⁿ yú din'daāca yú ndúú^{cū} nducyaaca 'iⁿ'yāⁿ. 'Tiicá ntúúⁿ din'daāca ca yú ndúú^{cū} hermanos yen'e yú chí i'téenu yā Jesucristo.

Consejo yen'e Pablo ndúú^{cū} saludos yen'é 'iⁿ'yāⁿ

¹¹ N'diichí nī 'téé chēte 'áámá caaca dinguúⁿ yen'é ní ndúú^{cū} ta'á. ¹² 'Iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí ngaⁿ'a yā ndís'tiī chí canéé chí cuuvi nī circuncidado, 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ diiⁿ yā 'túú^{cā}, ti nen'é yā caⁿ'á yā favor yen'e 'iⁿ'yāⁿ judíos chí Israel chí yen'e circuncisión chí canéé ndúú^{cū} ley yen'e yā. Ní nguéé nen'é yā chí 'cuēnu yā cuuvi cáāvā Jesucristo chí ch'iⁿ yā na cruz. ¹³ Saⁿ'a Israel s'eeⁿ chí 'āā cir-

cuncidado yā ní mar 'áámá yā nguéé cuuvi dííⁿ yā tan-ducuéⁿe chi canéé nguūⁿ na ley yeⁿ'é yā. Neⁿ'é yā chi ndís'tiī saⁿ'ā cuuví nī circuncidado. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuvi yeenú yā ní ngaⁿ'á yā chi dich'εεε yā maan yā 'iiⁿ'yāⁿ tí ndís'tiī ntúūⁿ dííⁿ nī tan'duucā chi dííⁿ yā, ní candεε nī marca yeⁿ'e circuncisión na cuerpo yeⁿ'e nī. ¹⁴ 'Úú nguéé neⁿ'é caaⁿ'máⁿ chi ch'εεε yeⁿ'ē mar 'áámá den-du'ū yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Neⁿ'é caaⁿ'máⁿ chi Jesucristo ch'tiī yā na cruz caava nuuⁿndi yeⁿ'ē nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ. Taachi Cristo ch'tiī yā na cruz, 'tíicā tan'duucā chi cuerpo yeⁿ'é ch'iī ntúūⁿ. 'Tiicā ntúūⁿ ní caavā 'úú nducuéⁿ'ē chi yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí canee tan'duucā chi n'díí. ¹⁵ Maaⁿ ní s'uuúⁿ saⁿ'ā chi i'teenu yú Señor Jesucristo yeⁿ'e yú nguéé dichíí'vē nduuti chi véé marca yeⁿ'e circuncisión na cuerpo yeⁿ'e yú o nguéé. Chuū ni dichíí'vē chi 'iiⁿ'yāⁿ

ngaī s'uuúⁿ ní véé vida ngai yeⁿ'e yú tan'dúúcā chi nu-uⁿmaⁿ ch'iindiyáāⁿ ntúūⁿ yú táámá. ¹⁶ Nducyaaca yú chi 'cueti chiicá yú tan'dúúcā chi ch'iⁿ'í ndís'tiī tuu'mi ni Ndyuūs téé yā vaadī 'diiíⁿ na staava yeⁿ'e yú. Ní Ndyuūs ya'ai 'iinú yā caavā ndís'tiī. Ní nducyaaca s'uuúⁿ chi i'teenu yú Jesucristo, s'uuúⁿ ní yeⁿ'é ndaata yeⁿ'e Ndyuūs chi cuaacu nííⁿnyúⁿ ndaata yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel chi judíos.

¹⁷ Ndíí maaⁿ ndíí cuaaⁿ chi cuchíi nguéé neⁿ'é chi mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ dííⁿ nndú'u yā 'úú, caati 'úú ndéé yaātū na cuerpo yeⁿ'é naachi 'iiⁿ'yāⁿ ch'eⁿ'é yā 'úú, ti 'úú idiíⁿ nti-iⁿnyuⁿ yeⁿ'ē Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú.

¹⁸ Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, Señor Jesucristo yeⁿ'e yú canéé yā nduucú nī ní cuen'e daāⁿmaⁿ itée yā ndís'tiī nducuéⁿ'ē chi n'daacā n'dai yeⁿ'é yā. 'Tíicā cuuvi.

EFESIOS

Pablo idinguún yā carta 'cūyēn' 'iinyān' chi nan'á yā yaacū na yāān Efeso

1 'Úy Pablo 'úy, ní 'úy apóstol yēn' Señor Jesu-cristo caavā chi 'tíicā nēn' Ndyuūs chi dichó'o yā 'úy. 'Úy idinguún carta 'cūyēn' nducyaaca 'iinyān' chi snéē yā na yāān Efeso, 'iinyān' chi yēn' Ndyuūs ni i'téenu yā Señor Jesucristo. ² Ndyuūs Chiida yú ndúúcū Señor Jesucristo yēn' yú nginneē yā ndís'tiī ní tēē yā cosas chi n'daacā n'dai, ní tēē yā ndís'tiī vaadī 'diiīn' yēn' yā.

Yēn' dēndu'ū chi n'daacā n'dai chi Cristo ca'á yā 'iinyān' yēn' yā

³ Nducyaaca yú canēē chi dich'ētē yú Ndyuūs chi Chiidá Señor Jesucristo. Maañ ní caavā chi s'uuún' ní yēn' Cristo s'uuún', Ndyuūs tēē yā s'uuún' dēndu'ū yēn' yā chi n'dai taavi ca yēn' nducuéñ'ē chi n'dai tan'dúúcā chi s'uuún' snēē yú na va'ai chēeti nguuvī. ⁴ Ní 'tíicā Ndyuūs nadidēē yā s'uuún' chi cuuvi yēn' yā s'uuún' ní cuuvi yēn' Cristo s'uuún' ndíi taachi 'āā' cuéé din'dái yā iñ'yēñdī. Ní nduuvī n'dai yú ní i'tēenu n'daacā yú Cristo ní nguéé vēē nuuñdi yēn' yú nanáān yā. ⁵ Ní Ndyuūs 'āā deenú yā chiiñ' chi nēn' yā díin' yā cáāvā chi nēn' yā s'uuún'. Cáāvā chi nēn' yā chi cuuvi yēn' yā s'uuún', sta'á yā s'uuún' chi cuuvi daiyā yā s'uuún' cucáāvā Cristo Jesús. ⁶ Cucáāvā chuū cuēn' daāñman' dich'ētē taavi yú Ndyuūs chi itēē yā s'uuún' dēndu'ū chi ch'ēēte n'dai yēn' yā caati maañ ní s'uuún' ní yēn' Cristo s'uuún'. Ndyuūs díin' yā recibir s'uuún' caati nēn' taavi cá yā Cristo. ⁷ Ní cáāvā Ndyuūs nēn' taavi cá yā nducyaaca yú dichó'o yā Daiya yā chi ch'ti yā cáāvā s'uuún'. Ní Ndyuūs nadich'ēcū yā nuuñdi yēn' yú cáāvā yuūn' yēn' Cristo. Ní cáāvā chi Ndyuūs 'tíicā nēn' yā s'uuún' itēē yā dēndu'ū chi n'daacā yēn' yā. ⁸ Níicū Ndyuūs ch'iñ'í yā s'uuún' chi nēn' taavi cá yā s'uuún'. Ní díin' yā chi deenu yú taanduvéē vaadī n'dai yēn' yā ní tuumi-cadínuuñ yú nducuéñ'ē. ⁹ Ní Ndyuūs 'āā díin' yā chiiñ' chi nēn' yā díin' yā. Ní díin' yā chí n'diīchi yú chiiñ' chi canúún' n'de'ei yēn' yā ndii cuáán' vmnaañ cucááva Cristo. ¹⁰ Ní chuū chi canuuñ n'de'ei yēn' Ndyuūs chi Ndyuūs ca'n'a yā chi diiñ' yā chi cuuvi taachi ndaa tiempo yēn'ē, Ndyuūs ca'n'a yā chi díin' yā chi Cristo ngan'a ntiinyún' yā yēn' nducuéñ'ē chi snéē nanguuvi ndúúcū chi snéē ná yāñ'āā. Ní Ndyuūs ca'n'a yā chi nduuvidaamá tanducuéñ'ē dēndu'ū nanáān' Cristo.

¹¹ Ndyuūs díin' yā chi nducuéñ'ē chi chó'ōo ní chó'ōo tan'dúúcā chi nēn' yā. Ní Ndyuūs ndēē yā s'uuún'

ndii cuáán' vmnaañ níicū chi cuuvi yēn' yú cosas chi ca'n'a yā chi tēē yā s'uuún', caati s'uuún' ní yēn' Cristo s'uuún'. ¹² Ní Ndyuūs 'tíicā díin' yā ti nēn' yā chi nús'uu ní ch'iñ'í 'nū vaadī dēē ca yēn' Ndyuūs nanáān' 'iinyān' ti nús'uu ní yēn' 'iinyān' Israel nús'uu chi vmnáān' vmnaañ i'téenu 'nū Cristo. ¹³ Chuū dēndu'ū ní yēn' ndís'tiī chi nguéé yēn' 'iinyān' Israel s'ēē ti taachi ch'iindiveēñ' nī nduudu cuaacu yēn' evangelio chi ndúúdú ngai yēn' Cristo chi nadanguañ'āi ndís'tiī ní s'téenu nī yēn'ē. Tuu'mi ní canéē 'áámá sello yēn' Ndyuūs ndúúcū nī. Ní sello miiñ' ní Espíritu N'dai yēn' Ndyuūs chí 'áámá com-promiso chi Ndyuūs ca'n'a yā chi tēē yā s'uuūñ' ndíi cuáán' vmnaañ. ¹⁴ Ní Espíritu N'dai yēn' Ndyuūs ní 'áámá seña chi cuta'a yú chi cuuvi yēn' yú chiiñ' chi Ndyuūs ca'n'a yā chi tēē yā chi cuuvi yēn' yú. Ní Ndyuūs yaa'vi yā s'uuún' chi cuuvi yēn' yā s'uuún'. Taachi ndaa nguuvī chi nēn' Ndyuūs, Ndyuūs ca'n'a yā díin' yā chi s'uuún' tan'dúúcā maán' yā 'tíicā s'uuún'. Ní Espíritu N'dai yēn' Ndyuūs ní 'áámá seña yēn' chuū. Ní 'íicū nducyaaca yú ndúúcū 'iinyān' chi cuuvi cu'téenu yā Cristo cuuvi nadich'ēēte yú Ndyuūs cucáāvā chi ch'ēēte n'dai yā.

Pablo ngiicá yā Ndyuūs chi ca'á yā vaadī deenu 'iinyān' chi cu'téenu yā Cristo

¹⁵ Cucaavā chuū, taachi 'úy Pablo ch'iindiveēñ' chi ndís'tiī i'téenu nī Señor Jesucristo ní dinēn' nī nducyaaca 'iinyān' chi i'téenu yā Señor Jesucristo 'iivú Ndyuūs, ¹⁶ tuu'mi ní nguéé ngíi 'daandí chi ca'á gracias Ndyuūs cucáāvā ndís'tiī. Ni taachi in'gaacú yēn' ndís'tiī, tuu'mi ní ngan'angua'á cucáāvā ndís'tiī. ¹⁷ Ní ngiicá Ndyuūs yēn' Señor Jesucristo yēn' yú chi Ndyuūs miiñ' chi Chiida yú chi dēē taavi ca, ní ngiicá Ndyuūs chi tēē yā ndís'tiī vaadī deenu yēn' Espíritu N'dai yēn' Ndyuūs, ní 'íicū cuuvi déenu cá nī ní iinti-inaán' nī chíñ' chí nēn' Ndyuūs. ¹⁸ Ní ngiicá Ndyuūs chi díin' yā chi cuuvi déenu nī ní cadínuuñ nī chēē chi cūnēē ngiinu yú chi Ndyuūs tēē yā s'uuún', ti ndēē yā s'uuún'. Ní deenú nī dē'ē chúcā n'dai ca ní dēē ca chi cuuvi yēn' nī chi Ndyuūs ca'á yā 'iinyān' chi yēn' yā. ¹⁹ Ni ngiicá Ndyuūs chi cuuvi deenú nī chi poder chi ch'ēēte taavi ca chi yēn' Ndyuūs. Ní nguéé mar 'áámá dēndu'ū chi Ndyuūs nguēē cuuvi díin' yā. Ní Ndyuūs díin' yā ntiinyūñ' caavā s'uuūñ' chi i'tēenu yú 'iinyān'. Maañ ní díin' yā ntiinyūñ' ndúúcū poder yēn' yā cáāvā s'uuún', ní ch'iñ'í yā poder yēn' yā chí ch'ēēte ní ndúúcū fuerzas yēn' yā. ²⁰ 'Tíicā Ndyuūs ch'iñ'í yā maañ poder yēn' yā taachi nadicuéñ' yā Cristo yēn' nguaañ' tináñ'ā. Ní

s'néen yā Cristo na va'ai chēeti nguuvi ní Cristo ch'iindí yā lado tá cuaacu ye'né Ndyuūs chiidá yā chi lado ye'né honor. ²¹ Ní ca'á yā Cristo nducué'né poder tan'dúúcā 'áámá 'iinyé'né chi caa'ma' ntiinyú'n yā ye'né taná'nā 'iinyé'né ndúúcū ye'né nducyáácá 'iinyā'n chí nga'nā ntiinyú'n yā ndúúcū ye'né nducué'né poder chi véé ye'né nducyaaca patrón chi nga'nā ntiinyú'n yā. Ní Cristo ní más ca ch'ēete ca ye'né nducué'né chi véé chi cuuvi caa'ma' yú ye'né, nguéé dámaā'n ye'né chi véé máá'n, 'tíicá ntúū'n ye'né nducué'né chi cuchíi. ²² Ní Ndyuūs s'néen yā tanducué'né dendu'ū maa'n poder ye'né Cristo. Ní Ndyuūs s'néen yā Cristo lugar más cā ch'ēete. Ní Cristo miin tan'duucā chi tíi'n yā ye'né nducyaaca 'iinyā'n chi it'éenu yā ní cá'nā yā yaacū ye'né Cristo, 'tíicā Cristo miin. ²³ 'Iinyā'n chi it'éenu yā Cristo ní nducyaaca 'iinyā'n s'een ní tan'duucā cuerpo ye'né Cristo, 'tíicā yā. Ní cuaacu nducyaaca 'iinyā'n s'een ní ye'né Cristo. Ní Cristo miin ní ndaaca taaví yā ní canéé yā ye'né tanducué'né dendu'ū ndúúcū tanducué'né cuaa'n.

Ndyuūs nadanguán'ai yā s'uuún ti nen'é yā nducyaaca 'iinyā'n

2 Nguuvi chi chó'ōo ndís'tiī dinuunndí nī ní sneé nī tan'dúúcā 'iinyā'n chi n'díi caavā nducué'né dendu'ū chi díi'n nī chi nguēe ndaaca. Naati maa'n ní Ndyuūs tee yā ndís'tiī vida cuen'e daā'nma' dáámá ndúúcū Cristo caati nadacuéen yā Cristo ye'né nguāa'n tinán'ā. ² Ní nguuvi chi chó'ōo ndís'tiī díi'n nī nuunndí ní dinuunndí nī ndúúcū tanán'ā 'iinyā'n ye'né in'yee'dí 'cūū. Ní díi'n nī tan'dúúcā chi ne'né espíritu chi nguéé n'dai. Espíritu miin ni yáá'n'guiinū'n ní espíritu chi canéé na 'yúúné ni nga'nā ntíinyú'n ye'né in'yee'dí ní nga'nā ntíinyú'n ye'né nducyaaca 'iinyā'n chi nguéé n'giindiveén yā nduudu ye'né Ndyuūs. ³ Ní nducyaaca s'uuún 'tíicā díi'n yú nguuvi chi chó'ōo ní díi'n yú tan'dúúcā chi ne'né yú ní díi'n yú tan'dúúcā chi ne'né cuerpo ye'né yú ní tan'dúúcā chi nadacadiinuun yú. Ní cáávā chuū nducyaaca yú canéé chí cuta'a yú ndúúcū tanán'ā 'iinyā'n castigo chi diitu n'dái chi ca'a Ndyuūs 'iinyā'n chi dinuunndí yā. ⁴ Naati Ndyuūs ní néené ya'āi 'iinu cá yā nducyaaca 'iinyā'n ní ne'né taaví cá yā s'uuún. ⁵ Ní 'áará chí n'diī yú cucáávā chi dinuunndí yú Ndyuūs itée yā vida cuen'e daā'nma' ye'né yú dáámá dáámá ndúúcū Jesucristo caati nadacuéen yā Cristo ye'né nguāa'n tinán'ā. Maa'n ní ninngua'n'ai yú caavā chi Ndyuūs ní n'dai taaví cá yā ní ne'né cá yā s'uuún. ⁶ Ndyuūs díi'n yā chi nanduuchí yā s'uuún dáámá dáámá ndúúcū Cristo ti s'uuún ní ye'né Cristo s'uuún. Ní 'tíicā ntúū'n díi'n yā chi s'uuún tan'dúúcā chí snee yú ná va'ai chēeti nguuvi ndúúcū Jesucristo 'tíicā s'uuún. ⁷ Ní Ndyuūs díi'n yā 'tuucā chi cuuvi 'cuun'mi'n cá yā s'uuún nguuvi chi cuchíi tan'dúúcā chi dine'né taaví cá yā s'uuún ndúúcū n'dee n'dái dendu'ū chi n'dai taaví chi itée yā s'uuún, ti ye'né Cristo Jesús s'uuún. ⁸ Ní cucáávā chi Ndyuūs ní ne'né taaví cá yā s'uuún, ndís'tiī ní ninngua'n'ai nī tí it'éenu nī Cristo. Ndís'tiī nguéé díi'n nī mar 'áámá chi nanguan'ai nī naati Ndyuūs chi datée yā vida cuen'e daā'nma' ye'né nī. ⁹ Ní nguéé nanguan'ai nī cucáávā ntiinyu'n chi díi'n nī caati

nguéé cuuvi caa'n'má'n nī chi ch'ēete n'dai nī maá'n nī cucáávā chi díi'n nī. ¹⁰ Taachi Ndyuūs nadinguán'ai yā s'uuún díi'n yā chi s'uuún ní ye'né Jesucristo s'uuún ní cuuvi díi'n yú ntiinyu'n chi n'daaca. Ndyuūs 'āā ch'iindiyaán yā ntiinyu'n chi canéé chí díi'n yú ndii cuáán vmnaa'n.

Véé vaadī 'diī'n ye'né yú cucáávā Cristo

¹¹ Maa'n ní n'gaacú nī tan'dúúcā chi snee nī nguuvi chi 'āā chó'ōo. Ndís'tiī ní nguéé 'iinyā'n ye'né ndaata Israel naati 'iinyā'n gentiles ndís'tiī. Ní 'iinyā'n ye'né ndaata Israel díi'n yā circuncidar ca'áámá ca'áámá sa'nā ní 'caacá yā 'áámá seña na cuerpo ye'né sa'nā s'een. Ní canéé na cuerpo ye'né sa'nā s'een seña 'cūū chi sa'nā s'een ní ye'né ndaata ye'né Ndyuūs. Cáávā chuū 'iinyā'n ye'né ndaata Israel nguuví yā maá'n yā 'iinyā'n circuncidado yā, ní ca'nā yā ye'né ndís'tiī chi nguuví nī 'iinyā'n chi nguéé ndíi nī circuncidado, ní ca'nā yā ye'né nī chi nguéé 'iinyā'n ye'né Ndyuūs ndís'tiī. ¹² Ní tiempo miin ní ndís'tiī nguéé déenu nī ye'né Cristo, ní canéé nī tan'dúúcā 'iinyā'n chi canúún yúúní. Ní nguéé ndís'tiī ye'né 'iinyā'n Israel ndís'tiī. Ndyuūs nndeēve yā 'iinyā'n chi cuuvi ye'né yā 'iinyā'n. Nguéé véé 'áámá parte ye'né nī ndúúcū 'iinyā'n chi nndeēvé yā ní ca'á yā compromisos ndúúcū promesas nduucú yā. Ndís'tiī ch'ēetinée nī na in'yee'dí 'cūū nguéé ndúúcū de'ē veē chi canee ngiinú nī chi cuuvi ye'né nī. Ní nguéé ch'ēetinée nī ndúúcū Ndyuūs ndís'tiī. ¹³ Ndís'tiī chi ya'n'ai canéé nī ye'né Ndyuūs cuáán vmnaa'n naati maa'n ní 'āā nduuvidaamá nī nduucú yā caavā chi ch'tiī Cristo cucáávā nuunndí ye'né yú. Ní maa'n ní ndís'tiī ní ye'né Cristo ndís'tiī. ¹⁴ Ní cáávā Cristo miin véé vaadī 'diī'n ye'né yú. Ní Cristo díi'n yā chi 'iinyā'n ye'né ndaata Israel ndúúcū 'iinyā'n chi nguéé ye'né ndaata Israel nduuvidaamá yā tan'dúúcā 'áámá raza nūu'n. Ní Cristo miin divíi yā vaadī 'caa'va chi canéé nguāa'n 'iinyā'n Israel s'een ndúúcū tanán'ā 'iinyā'n s'een chi nguéé 'iinyā'n Israel yā. Vaadī 'caa'va ch'ēete míi'n chi cu'néen yā ní tan'dúúcā 'áámá chēētí náávtan'a 'iinyā'n s'een, 'tíicā. ¹⁵ Ní cucáávā chi Cristo maá'n yā ch'tiī yā tuu'mi ní divíi yā ley ye'né 'iinyā'n Israel ndúúcū mandamientos ye'né ndúúcū reglas ye'né. Cristo míi'n díi'n yā chí naachi nduu 'uuvi clase ye'né 'iinyā'n nadáámá yā ní véé 'áámá clase nūu'n 'iinyā'n, ní 'iinyā'n s'een ní ye'né Cristo. 'Tíicā diī'n Cristo chí véé vaadī 'diī'n. ¹⁶ 'Tíicā diī'n Cristo taachi ch'tiī yā na cruz. Ní díi'n yā chí 'āā ntee véé vaadī 'caa'va nguāa'n 'iinyā'n s'een. Ní díi'n yā chí véé vaadī 'diī'n nguāa'n 'iinyā'n s'een ndúúcū Ndyuūs. 'Tíicā Cristo díi'n yā chí véé 'áámá clase nūu'n 'iinyā'n. ¹⁷ Cristo ndaá yā na in'yee'dí 'cūū ní maa'n ní cuuvi deenú nī ye'né vaadī 'diī'n, ndís'tiī chí nguéé 'iinyā'n ye'né ndaata Israel chí ya'n'ai ch'ēetinée nī ye'né Cristo. 'Tíicā ntúū'n cuuvi deenú 'iinyā'n ye'né ndaata Israel chí ch'ēetinée niinun' yā. ¹⁸ Ní cucáávā Cristo miin nducyaaca yú nduuti chí 'iinyā'n Israel s'uuún o nguéé 'iinyā'n Israel s'uuún, nducyaaca yú, cucáávā Cristo miin cuuvi cundáa yú nanáán Ndyuūs Chiida yú ndúúcū 'áámá Espiritu N'dai ye'né Ndyuūs. ¹⁹ Ní ndís'tiī chí nguéé ye'né ndaata Israel chí ndaata ye'né Ndyuūs, maa'n ní 'āā ntéé 'iinyā'n chí snúún yā yúúní ndís'tiī ní snee nī na yán'āa

chi nguéé yeⁿé nī. Maaⁿ ní dáámá snée nī ndúúcu 'iīn'yāⁿ chi yeⁿe Ndyuūs. Ní ndís'tiī ní yeⁿe ndaata yeⁿe nducyaaca 'iīn'yāⁿ chi yeⁿé Dendyuūs. ²⁰ Ní ndís'tiī ní tan'dúúca 'áámá va'ai ch'εεε taavi ca chi 'iīn'yāⁿ din'dái yā 'tíicā ndís'tiī. Ní yeⁿé va'ai ch'εεε miiⁿ Cristo miiⁿ ní tan'dúúca tuūu ch'εεε yeⁿe esquina, 'tíicā yā. Ní apóstoles chi candéé yā nduudu yeⁿé Ndyuūs ndúúcu profetas chi ngaⁿa yā nduudu yeⁿé Ndyuūs 'iīn'yāⁿ s'eeⁿ ní tan'dúúca tuūu yeⁿe cimientu yeⁿe va'āi miiⁿ, 'tiicá yā. Ní ndís'tiī ní tan'dúúca tuūu vmnaaⁿ tuūu ch'εεé yeⁿé esquina, 'tiicá nī. ²¹ Ní vmnaaⁿ tuūu ch'εεε yeⁿe esquina chi Cristo miiⁿ nducuéⁿē tuūu ní yeⁿe va'āi ch'εεε chi din'dái Cristo. Ní Cristo díⁿ yā chi n'daacā canee nducuéⁿē na lugar yeⁿé cucáávā chi dichí'vē Ndyuūs. Ní Cristo díⁿ yā chi va'āi ch'εεε taavi ca ní 'áámá templo yeⁿe 'iivú Ndyuūs. ²² 'Tiicá ntúūⁿ, ndís'tiī chi yeⁿe Cristo nduvidaamā ní ndúúcu tanáⁿā 'iīn'yāⁿ chi yeⁿe Cristo ní tan'dúúca 'áámá va'ai naachi Ndyuūs canee yā cucáávā Espíritu N'dai yeⁿe yā, 'tíicā nducyaaca 'iīn'yāⁿ chi yeⁿe Cristo.

Ndyuūs dichó'o yā Pablo chi ngaⁿa yā evangelio chí nduudu ngai yeⁿe Jesucristo nanáán 'iīn'yāⁿ chi nguéé yeⁿe ndaata Israel

3 Cáávā chuū 'úú Pablo canee preso ná vácū ti dichí'vē 'úú Jesucristo ní ngaⁿá nduudu cuaacu yeⁿé yā cucáávā ndís'tiī chi nguεε yeⁿe 'iīn'yāⁿ yeⁿé ndaata Israel. Ní ngaⁿangua'á cáávā ndís'tiī. ² Cuaacu níin'nyúⁿ 'āā deenú nī chi Ndyuūs chi n'dai taavi cá yā dichó'o yā 'úú chi ngaⁿá ngii ndís'tiī chi Ndyuūs neⁿe taavi cá yā ndís'tiī. ³ Ndyuūs ch'iⁿí yā 'úú dendu'u yeⁿe yā chi canúúⁿ n'de'ei ní díⁿ yā chi deenú chi canúúⁿ n'de'ei tan'dúúca chi 'āā dinguúⁿ yeⁿé nī ndúúcu duū'vī nduudu. ⁴ Ní taachi ndís'tiī ch'eeⁿ nī caacá 'cūū chídinguúⁿ tuu'mi ní cuuvi deenú nī chi 'úú deenú chiiⁿ chi canúúⁿ n'de'ei yeⁿé Ndyuūs, chiiⁿ chi yeⁿé Jesucristo. ⁵ Ní tiempo chi 'āā chó'ōo Ndyuūs nguéé ch'iⁿí yā mar 'áámá 'iīn'yāⁿ nduudu yeⁿé yā chi canúúⁿ n'de'ei naati tiempo miiⁿ Ndyuūs ch'iⁿí yā chuū apóstoles chi didεεv yā yeⁿe nuuⁿdi yeⁿé yā ndúúcu profetas chi ngaⁿa nduudu yeⁿé yā cucáávā Espíritu N'dai yeⁿé yā. ⁶ Ní chuū chi canúúⁿ n'de'ei cáávā nduudu cuaacu chí nduudu ngai yeⁿe Jesucristo. 'Iīn'yāⁿ chi nguéé yeⁿe ndaata Israel chi yeⁿe Jesucristo, 'iīn'yāⁿ s'eeⁿ ní cuuvi yeⁿé yā dáámá dáámá ndúúcu chi cuuvi 'iīn'yāⁿ yeⁿe Israel. Ní snée yā tan'dúúca 'áámá cuerpo yeⁿe Cristo. Ní véé 'áámá parte yeⁿé yā yeⁿe compromiso chi Ndyuūs díⁿ yā. ⁷ Ní 'úú nguéé n'daaca ca 'úú naatí Ndyuūs tee yā privilegio 'úú chi caaⁿmáⁿ nduudu yeⁿe yā cucáávā poder yeⁿé yā. ⁸ Ní 'úú chí 'līíⁿ chuundí nguaaⁿ nducyáácá 'iīn'yāⁿ chi yeⁿé Ndyuūs naati Ndyuūs tee yā 'úú privilegio 'cūū chí 'úú ngaⁿá nduudu cuaacu yeⁿé yā nanáán 'iīn'yāⁿ chi nguéé yeⁿé ndaata judíos chi Israel. Ní ngaⁿá nduudu cuaacu yeⁿé n'deeé n'dái vaadī 'cuiica taavi ca yeⁿe Cristo. Ní nguéé cuuvi diiⁿ yú cuenta yeⁿe vaadī 'cuiica miiⁿ. ⁹ Ní ngaⁿá nduudu cuaacu yeⁿé yā. Ní 'íicú nducyaaca 'iīn'yāⁿ cuuvi deenu yā tan'dúúca Ndyuūs

caⁿá yā díⁿ yā yeⁿe chi canúúⁿ n'de'ei yeⁿé yā. Ní Ndyuūs chi din'dái yā nducuéⁿē chi véé ní chi'neeⁿ n'de'ei yā chuū nducuéⁿē tiempo chi 'āā chó'ōo. ¹⁰ Ní 'tíicā díⁿ Ndyuūs caati maaⁿ ní nducyáácá chi canee na va'ai chεεti nguuvi chí ngaⁿā ntiiⁿnyuⁿ o chi 'iīn'tyénⁿē cuuvi n'diichi nducuéⁿē vaadī deenu yeⁿé Ndyuūs cucáávā vaadī n'giinu yeⁿé Ndyuūs chí díⁿ yā ndúúcu 'iīn'yāⁿ ná iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, 'iīn'yāⁿ chí i'téenu yā Cristo ní caⁿá yā yaacū yeⁿé yā. ¹¹ Ní 'túúca diiⁿ Ndyuūs ti tan'dúúca chí neⁿé yā díⁿ yā ndii vmnáán vmnaaⁿ. Ní díⁿ yā chí cuaacu yeⁿé cucáávā Jesucristo chí 'iivi yú. ¹² Ní caavā chí s'uúúⁿ ní yeⁿe Cristo s'uúúⁿ ní cáávā chí i'teenu yú Jesucristo, cuuvi ndaā yú nanáán Ndyuūs ndúúcu confianza. ¹³ Cáávā chuū 'úú di'cuítūu ndís'tiī chí nguéé cuuvi ngáaⁿ nī cucaavā chí 'úú n'geenú ngii ti chuū chí n'geenú ngii ní cosa chí n'daacā chí cuuvi ndís'tiī ní canee chí yeenú nī.

Cristo neⁿé yā nducyaaca 'iīn'yāⁿ

¹⁴ Ní cucaavā chuū 'úú ca'á gracias Ndyuūs ní 'úú ní ngiintii'yá nanáán Ndyuūs Chiidá Señor Jesucristo yeⁿé yú. ¹⁵ Ndyuūs ní Chiida nducyaaca yú ní cuaacu Chiida nducyaaca 'iīn'yāⁿ yeⁿé yā chí snée nanguuvi, 'tiicá ntúūⁿ nducyaaca 'iīn'yāⁿ yeⁿé yā chí snée iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. ¹⁶ Can'angua'á ní ngiicá Ndyuūs Chiida yú chí yeⁿé neéne n'deeé n'dái chí n'daacā yeⁿé yā ní tée yā ndís'tiī fuerza na staava yeⁿé nī chí ditiinú nī cucáávā Espíritu N'dai yeⁿé yā. ¹⁷ Ní ngiicá Ndyuūs chí Cristo canee yā na staava yeⁿé nī cáávā chí i'téenu nī Cristo. Ní 'íicú ndís'tiī snee diitú nī ndúúcu vaadī neⁿe yeⁿe Cristo. Ní snee nī tan'dúúca chí véé diiⁿyu na yá'āa yeⁿé 'áámá yá'á. 'Tíicā cunee vaadī neⁿe yeⁿé Cristo na staava yeⁿé nī. 'Tíicā snee nī. ¹⁸ Tuu'mí ndís'tiī ndúúcu nducyaaca 'iīn'yāⁿ chí i'téenu yā Cristo n'daacā cuuvi cádiinuuⁿ nī yeⁿé chí vaadī neⁿe yeⁿé Cristo ní tan'dúúca Cristo neⁿé taavi cá yā nducyaaca 'iīn'yāⁿ. ¹⁹ Ní ngiicá Ndyuūs chí ndís'tiī ní cádiinuuⁿ nī chεε chí vaadī neⁿe yeⁿé Cristo, 'áará chí ch'εεε taavi ca chí nguéé cuuvi deenu yú nducuéⁿē yeⁿé. Ní ngiicá chí staava yeⁿe ndís'tiī ní canee diitú ndúúcu nducuéⁿē chí n'daacā n'dai taavi caavā chí ndís'tiī ní yeⁿe Ndyuūs ndís'tiī. ²⁰ Ní Ndyuūs yeⁿe yú cuuvi díⁿ yā tanducuéⁿē ní n'deé ca cuuvi díⁿ ya ní nguéé tí chí ngiica yú o chí tumicádiinuuⁿ yú. Tan'dúúca chí n'deeé n'dái idiíⁿ yā cucáávā poder yeⁿé yā 'tíicā idiíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿé yā ndúúcu s'uúúⁿ. ²¹ Maaⁿ ní nducuéⁿē tiempo ní cueⁿe daāⁿmaⁿ canee Ndyuūs chí ch'εεε taavi ca ní dεεve taavi cá yā nanáán 'iīn'yāⁿ chí caⁿá yā yaacū yeⁿé yā. 'Tiicá ntúūⁿ nanáán Cristo.

Nduvidaama yú cucáávā Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs

4 'Úú Pablo chí preso canee vácū caati díⁿ ntiⁿnyuⁿ yeⁿé 'iivú Ndyuūs. Ní 'úú di'cuiitú ndís'tiī chí n'daacā n'dai díⁿ nī nducuéⁿē tan'dúúca Ndyuūs neⁿé yā chí díⁿ nī caati yaa'ví yā ndís'tiī chí cuuvi yeⁿe yā. ² 'Úú ngiicá chí 'cuεetinée nī chí maáⁿ nī ndiicúúⁿ nī. Ní

diín nī nducuéñ'ē ndúúćū 'viich'εstíínūⁿ ndúúćū 'aama nī taama nī ni cuchéé nī yeñ'e nducuéñ'ē ti dinéñ'e nī 'áámá nī taama nī. ³ Ní cucáávā Ndyuūs itée yā vaadī 'diiñ yeñ'é yā chi diiñ chi nduuvidaamá nī, 'úú ngiicá chi cueñ'e daāñman diiñ nī nducuéñ'e chi cuuvi nī chi nduuvidaamá nī caati Espíritu N'dai yeñ'é Ndyuūs nginneé yā ndís'tiī. ⁴ Véé 'áámá cuerpo nūⁿ ndúúćū 'áámá nūⁿ Espíritu N'dai yeñ'é Ndyuūs. 'Tiicá ntúūⁿ Ndyuūs yaa'ví yā s'uuúⁿ chi cuuvi yú yeñ'é yā ní ndúúćū 'áámá nūⁿ chi cunee ngiinu yeñ'e yú. ⁵ Ní véé 'áámá nūⁿ Señor Jesucristo chí 'áámá nūⁿ 'iñ'yāⁿ chi i'teenu yú, ní véé 'áámá nūⁿ chi duuchi chi ngεēdínūⁿ 'iñ'yāⁿ. ⁶ Véé 'áámá nūⁿ Ndyuūs chi Chiidá nducyáácá 'iñ'yāⁿ ní 'iivú Ndyuūs miiñ ngañ'a ntiñnyúⁿ yā yeñ'e nducuéñ'ē. Ní diiñ yā ntiñnyuⁿ cucáávā nducueñ'ē, ní canee yā ndúúćū nducuéñ'ē.

⁷ Naati Ndyuūs tee yā ca'áámá ca'áámá s'uuúⁿ vaadī n'dai yeñ'é yā cáávā ntiñnyuⁿ yeñ'e yú tan'dúúćā chi deenú yā chi cuuvi diiñ yú, ní ntiñnyuⁿ miiñ ní chííⁿ chi tee Cristo ca'áámá ca'áámá s'uuúⁿ. ⁸ Nífcú canee nguúⁿ na libro yeñ'é Ndyuūs ndii cuáán vmnaaⁿ 'tíicā:

Chicheε yā yeñ'e enemigos yeñ'e yā ní cuicheé yā ná va'ai cheeti nguuví, ní candéε yā n'deeε n'dái 'iñ'yāⁿ yeñ'é yā chi snúⁿ yā vácuū, ní ca'á yā regalos 'iñ'yāⁿ s'eeñ yeñ'é yā.

⁹ ¿Dé'ε neñ'e caañ'mañ nduudú 'cūū chiiñ chi cheé yā? Nduudú 'cūū neñ'e caañ'mañ chi vmnáán vmnaaⁿ 'iñ'yāⁿ miiñ cañ'á yā 'áámá cuaaⁿ yáánūⁿ ca chi cheeti yáñ'āa. ¹⁰ 'Iñ'yāⁿ chí cán'ā miiñ maáñ 'iñ'yāⁿ miiñ cuchéé yā cuaaⁿ naachí yaacu taavi ca chí va'ai cheeti nguuvi caati maáñ yā cuuvi canee yā tanducuéñ'ē dendu'ū cuaaⁿ. ¹¹ Ní itée yā ca'áámá ca'áámá s'uuúⁿ ntiñnyuⁿ chi cuuvi diiñ yú. Itée yā nañ'a yú ntiñnyuⁿ yeñ'e apóstoles chi candεε yú nduudu yeñ'e Ndyuūs. Ní itée yā nañ'a yú ntiñnyuⁿ chi caañ'mañ yú nduudu chi sta'a yú yeñ'é Ndyuūs. Ní itée yā ntiñnyuⁿ nañ'a yú chi ngañ'a yú nduudu chi nanguañ'ai 'iñ'yāⁿ. Ní itée yā ntiñnyuⁿ nañ'a yú chi candεε yú nduudu yeñ'é yā na yaácū. Ní itée yā nañ'a yú ntiñnyuⁿ chi maestro yeñ'e nduudu yeñ'é yā. ¹² 'Tíicā diiñ Ndyuūs chi chí'cueéñ yā nducyaaca 'iñ'yāⁿ chi i'téenu yā Cristo ní 'íicú 'iñ'yāⁿ s'eeñ cuuvi diiñ yā ntiñnyuⁿ chi tuneeñ yā. Ní nducyaacá yā chi yeñ'e cuerpo yeñ'e Cristo cuuvi cu'téenu cá yā Ndyuūs. ¹³ Ní nducyaaca s'uuúⁿ ní cuuvi nduuvidaama yú ti maañ ní s'uuúⁿ ní tan'dúúćā chi 'aama yú ndúúćū chi i'teenu yú ní ndúúćū chi deenu yú yeñ'e Cristo chi Daiya Dendyuūs. Ní nguuvi nguuvi cuuvi diiñ ca yú ndúúćū chi i'teenu yú ndúúćū vaanicadiñnūⁿ yeñ'e yú ndíí tiempo chi s'uuúⁿ din'daaca yú ní tan'dúúćā Cristo 'tíicā s'uuúⁿ. ¹⁴ 'Āā ntéé diiñ yú tan'dúúćā da'caiyáā diiñ yā chi ch'iindiveéñ yā yeñ'e 'aamá yā taamá yā chí 'cúeéñ yā cosa chí ñ'dáán ní diiñ yā tan'dúúćā chí 'yúúné candéε 'iñ'yāⁿ 'múúⁿ miiñ. Ní nguéé canee chí i'téenu yú nduudu yeñ'e 'iñ'yāⁿ chí nginnche'éí yā s'uuúⁿ. 'Iñ'yāⁿ s'eeñ neñ'é yā candéε yā s'uuúⁿ lado yeñ'é yā chí i'téenu yú chiiñ chí nguéé cuaacu. ¹⁵ Nguéé diiñ yú 'túúćā naati canee chí caañ'mañ yú nduudu cuaacu yeñ'é Ndyuūs ti neñ'e yú 'iñ'yāⁿ ndúúćū núú'mañ staava yeñ'e yú. Ní cuuvi

cu'teenu ca yú ní diiñ yú nducuéñ'ē chí n'daacā tan'dúúćā chí diiñ Cristo chí tiiñ 'áámá cuerpo yeñ'e nducyaaca yú. Ní s'uuúⁿ tan'dúúćā cuerpo yeñ'é yā, 'tíicā s'uuúⁿ. ¹⁶ Ní nducyaaca yú ní canee yú maañ poder yeñ'e Cristo chí tiiñ nducyaaca yú. Ní canee yú n'daacā na lugar chí tuneñ yú ti yeñ'é Cristo s'uuúⁿ. Ní nducuéñ'ē coo yeñ'e cuerpo yeñ'é yā n'daacā n'dai snéé ní 'áámá 'áámá coo ní inuñ'u tan'dúúćā chí canee chí diiñ. 'Tíicā s'uuúⁿ chí yeñ'e Cristo canee chí diiñ yú ntiñnyuⁿ chí tuneñ yú cáávā chí n'giita yú, ní diiñ yú, ní dineñ'e yú nducyaaca 'iñ'yāⁿ.

Véé vida ngai yeñ'e 'iñ'yāⁿ chí yeñ'e Cristo

¹⁷ Maañ ní 'úú ngañ'á cáávā Señor Jesucristo ní ngañ'á chí din'daacā nī. Nguéé 'cuεetinée nī tan'duucā tanáñ'ā 'iñ'yāⁿ chí nguεε i'téenu yā Ndyuūs. 'Iñ'yāⁿ s'eeñ nadacadíñnuⁿ yā yeñ'e dendu'ū chí nguεε dichí'vē. ¹⁸ Ní chí iñ chí nadacadíñnuⁿ yā ní yeñ'ē ná maáñ. 'Iñ'yāⁿ s'eeñ nguéé véé vida cueñ'e daāñman yeñ'é yā chí Ndyuūs ca'á yā 'iñ'yāⁿ chí yeñ'é yā ti 'iñ'yāⁿ s'eeñ canee yā ndúúćū staava yeñ'é yā chí cheεchi. Ní cáávā chuū 'iñ'yāⁿ s'eeñ canee yā chí nguéé deenú yā Ndyuūs. ¹⁹ 'Iñ'yāⁿ s'eeñ 'āā ntéé diiñ yā sentir chí cuuvi 'cuinaán yā caavā nuuñndi chí diiñ yā. Ní diiñ yā tan'dúúćā chí véé vicio yeñ'e yā. Ní diiñ yā nducuéñ'ē dendu'ū chí nguεε n'daacā. Ní nguéé nadacadíñnuⁿ yā yeñ'e chí diiñ yā. ²⁰ Naati ndís'tiī nguéé 'tiicā ch'eeñ nī yeñ'e Cristo. ²¹ Nduuti chí cuaacu chí ch'iindiveéñ nī nduudu yeñ'e Cristo ní Cristo chí 'cúeéñ yā ndís'tiī ní i'téenu nī nduudu cuaacu chí yeñ'é Cristo, tuu'mi ní nduudu cuaacu yeñ'é yā cūnee ndúúćū nī. ²² Maañ ní 'āā ntéé diiñ nī tan'dúúćā chí diiñ nī vmnaaⁿ chí i'téenu nī. Divíi nī yeñ'e nducuéñ'ē chí diiñ nī tiempo chí chó'ōo caati chuū nginnche'éí ndís'tiī ndúúćū nducuéñ'ē chí neñ'e chí diiñ nī chí nguéé n'daacā. ²³ Ndís'tiī ní canee chí nadíngai nī espíritu yeñ'é nī ndúúćū vaanicadiñnūⁿ yeñ'e maáñ nī. ²⁴ Ní canee chí cuta'á nī vida ngai yeñ'e Cristo tan'dúúćā chí 'áámá vestido ngai ní cunúⁿ nī vestido ngai. Ní diiñ nī nducuéñ'ē tan'dúúćā chí Ndyuūs neñ'é yā chí diiñ nī. Ní 'tíicā vida yeñ'e maáñ nī ní cuaacu níñnyúⁿ chí n'daacā ní dεεε.

²⁵ Cáávā chuū nguéé caañ'mañ nī nduudu yaadi. Ca'áámá ca'áámá s'uuúⁿ ní caañ'mañ yú nduudu cuaacu ndúúćū nducyaaca 'iñ'yāⁿ na ntiñnyuⁿ va'āí. Caati s'uuúⁿ ní yeñ'ē 'áámá cuerpo nūⁿ ti yeñ'e Cristo s'uuúⁿ.

²⁶ Ní nduuti chí nduuvi taáñ nī, nguéé ca'a nī lugar chí vaadī taañ yeñ'é nī diiñ chí dinuñndí nī. Ní nguéé 'naañ tiempo nduuvi taáñ nī. ²⁷ Nguéé ca'á nī mar 'áámá lugar yááñ'gúñnūⁿ chí cuuvi tuu'ví sa vida yeñ'é nī.

²⁸ Ní ndís'tiī chí diduucú nī 'āā ntéé diduucú nī. Diiñ nī ntiñnyuⁿ n'daacā caati véé yeñ'e nī. Ní 'íicú cuuvi ca'á nī 'iñ'yāⁿ chí pobre yā chí nguéé véé yeñ'é yā.

²⁹ Nguéé caañ'mañ nī nduudu yaadí 'yāā, dámaañ caañ'mañ nī nduudu chí n'daacā chí diiñ chí cu'téenu cá yā ní diiñ chí cunee nī 'iñ'yāⁿ chí 'caandiveéñ yā nduudu yeñ'é nī. ³⁰ Ndís'tiī nguéé diiñ nī dendu'ū chí cuuvi ndaachíí Espíritu N'dai yeñ'é Ndyuūs ti maañ Espíritu yeñ'e Ndyuūs miiñ chí véé yeñ'e yú ní diiñ chí sellado nī

chi yeⁿé Ndyuūs s'uuúⁿ. Ni diiⁿ chi cuuvi cuaacu chi Ndyuūs nadanguáⁿai yā s'uuúⁿ.

³¹ Ní ndís'tiī 'āā ntéé cuneé nī ndúúcu vaadī taaⁿ, ní nguéeé diíⁿ nī chi nguéeé neⁿe nī 'iīⁿyāⁿ, ndíí nguéeé 'cuaí taáⁿ nī, ndíí nguéeé caaⁿmáⁿ nī dendu'ū chi nguēe n'daacā yeⁿe taamá yā, ndíí nguéeé diíⁿ nī yeⁿe taama yā cosas chi nguēe n'daacā. ³² Caati diiⁿ n'daacā nī ní diya'ai 'íínu nī 'aamá nī taamá nī vi'tī, ní nadích'εεcú nī nuuⁿndi yeⁿé nī yeⁿe 'áámá nī taamá nī vi'tī tan'dúúca Ndyuūs nadāch'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿé nī ti yeⁿé Cristo ndís'tiī.

Táácā canee chi 'cuēetinéé 'iīⁿyāⁿ chi daiya Ndyuūs

5 Cuaacu chi ndís'tiī ní daiya Dendyuūs ndís'tiī. Maaⁿ ní cáánu nī diíⁿ nī tan'dúúca Ndyuūs diíⁿ yā. ² Ní dinéⁿe nī nducyaaca 'iīⁿyāⁿ tan'dúúca Cristo dinéⁿe yā s'uuúⁿ ní ca'a maáⁿ yā vida yeⁿe maáⁿ yā cáávā s'uuúⁿ. Ní diíⁿ yā tan'dúúca chi maáⁿ yā ni 'áámá 'ííti cuūchī chi 'iīⁿyāⁿ diíⁿ yā 'caaⁿnúⁿ yā 'iiti chi ofrenda yeⁿe yā ní ca'á yā nátai nanááⁿ Ndyuūs. Ní Cristo maáⁿ yā ofrenda chi n'dεεve ngééⁿ nanááⁿ Ndyuūs. Ní yeenú Ndyuūs ndúúcu ofrenda miiⁿ chi Cristo miiⁿ.

³ Maaⁿ ní chi ndís'tiī ní yeⁿé Ndyuūs ndís'tiī nguéeé canee chí caaⁿmáⁿ nī mar 'áámá yeⁿe nuuⁿndi chí saⁿā n'diichi sa n'daataá. Ní nguéeé canee chí caaⁿmáⁿ nī yeⁿe táámá dendu'ū chí nguēe n'daacā ní nguéeé dεεve, ndíí nguēe dínngueé nī yeⁿe chí véé chí yeⁿe taamá yā.

⁴ Ndíí nguéeé canee chí caaⁿmáⁿ nī dendu'ū chí cuuvi 'cuinaáⁿ nī, ndíí nguéeé caaⁿmáⁿ nī nduudu tonto o nduudu chí nguéeé n'daacā, caati nducuéⁿe chuū ní nguéeé n'daacā yeⁿé nī. Naati ndís'tiī ní canee chí caaⁿmáⁿ nī Ndyuūs 'tíicā: Gracias n'diī Ndyuūs. ⁵ Ní ndís'tiī 'āā deenú nī chí saⁿā chí caⁿa sá ndúúcu n'daataá chí nguéeé yeⁿe sa o n'daataá chí caⁿa tá ndúúcu saⁿā chí nguéeé yeⁿe ta, o 'iīⁿyāⁿ chí diiⁿ dendu'ū chí nguéeé n'daacā o 'iīⁿyāⁿ chí dínngueé yā yeⁿe chí véé yeⁿe taama yā ti tanducuéⁿe chuū ní tan'dúúca chí i'téenu yā santos ídolos. Nducyáácá 'iīⁿyāⁿ s'een ní nguéeé véé parte yeⁿé yā naachi Cristo ndúúcu Ndyuūs ngaⁿa ntiīnyúⁿ yā. ⁶ Nguéeé ca'á nī lugar chí caaⁿmaⁿ 'iīⁿyāⁿ chí cannche'etí yā ndís'tiī ndúúcu nduudu chí tonta ti ngaⁿá yā chí cuuvi diíⁿ nī nducuéⁿe chí nguēe n'daacā. Caati cáávā nducuéⁿe chuū ní Ndyuūs diíⁿ yā diituu cá castigar 'iīⁿyāⁿ s'een chí nguéeé n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿe Ndyuūs. ⁷ Ní ndís'tiī nguéeé nduvidaamá nī ndúúcu 'iīⁿyāⁿ s'een ní nguéeé diíⁿ nī mar 'áámá chí diíⁿ yā.

⁸ Ndís'tiī ní tiempo chí 'āā chó'ōo ch'εetinéé nī ndúúcu yááⁿguiinūⁿ na maāiⁿ, naati maaⁿ ní chí ndís'tiī ní yeⁿe Señor Jesucristo, ndís'tiī canee nī na chidεεve yeⁿe Señor miiⁿ. Ní maaⁿ ní cuēeti chiicá nī na chidεεve miiⁿ tan'dúúca chí ndís'tiī ní daiyá Ndyuūs ndís'tiī. ⁹ Ní chuū 'iīⁿyāⁿ diíⁿ yā taachi snée yā chidεεve yeⁿé Ndyuūs. Tanducuéⁿe chí n'daacā ndúúcu tanducuéⁿe chí cuaacu diíⁿ yā. Ní ch'ín'í yā na vida yeⁿe maáⁿ yā chí n'daacá yā. Chuū ní tan'dúúca n'gui'i yeⁿe yán'á ti n'gui'i yeⁿe chidεεve miiⁿ ní 'tíicā. ¹⁰ Ní caaanú nī diíⁿ nī ca'cueéⁿ nī nducuéⁿe chí Ndyuūs neⁿé yā chí diíⁿ nī.

¹¹ Ní ndís'tiī nguéeé diíⁿ nī mar 'áámá chí nguéeé dichí'vė ndúúcu 'iīⁿyāⁿ chí chiicá yā na maāiⁿ naati caaⁿmáⁿ nī 'iīⁿyāⁿ chí chiicá yā na maāiⁿ chéé chí nguéeé n'daacā chí diíⁿ yā nanááⁿ Dendyuūs. ¹² S'uuúⁿ cuuvi 'cuinaaⁿ yú nduuti chí caaⁿmaⁿ yú yeⁿe dendu'ū nuuⁿndi ch'εete chí 'iīⁿyāⁿ diíⁿ yā taachi din'dé'ei yā. ¹³ Ní taachi ngaⁿá nī 'iīⁿyāⁿ s'een yeⁿe tanducuéⁿe chí nguéeé n'daacā chí diíⁿ yā tuu'mi ní canee na chidεεve. Ní Ndyuūs ch'ín'í yā 'iīⁿyāⁿ nducuéⁿe tan'dúúca chí diíⁿ yā, ti 'āā ntéé canúúⁿ n'de'ei. ¹⁴ Canee nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs. Cáávā chuū ní Ndyuūs ngaⁿa yā 'tíicā:

Ndís'tiī 'iīⁿyāⁿ chí ch'íi; nadacuéⁿ nī yeⁿe nguaaⁿ tináⁿā, ní 'íicú Cristo chí chidεεve ní tée yā chidεεve ndís'tiī.

¹⁵ Cáávā chuū ndís'tiī ní nadacadíinuⁿ n'daacá nī yeⁿe chí diíⁿ nī. Nguéeé diíⁿ nī tan'duucā chí ndís'tiī 'iīⁿyāⁿ zonso ndís'tiī naati diíⁿ nī tan'duucā chí ndís'tiī 'iīⁿyāⁿ deenu ndís'tiī. ¹⁶ Ní diíⁿ nī aprovechar tiempo chí véé yeⁿé nī chí din'daacá nī caati tiempo 'cūū 'iīⁿyāⁿ diíⁿ yā dendu'ū chí nguéeé n'daacā. ¹⁷ Nguéeé diíⁿ nī tan'dúúca 'iīⁿyāⁿ chí nguéeé tuumicadíinuⁿ yā ti zonso yā naati diiⁿnúⁿ yiiⁿnuⁿ nī maaⁿ níicú tuumicadíinuⁿ nī chεe chí Ndyuūs neⁿé yā chí diíⁿ nī. ¹⁸ Nguéeé cuuvi cuu'ví nī ti diiⁿ chí cuuvi ndái nī, naati itée nī lugar chí Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs cuu'ví cūnee nduucú nī.

¹⁹ Ní ndeé nī 'áámá nī ndúúcu taama nī ndúúcu salmos, ndúúcu himnos, ndúúcu canciones chí ngaⁿa yeⁿé Ndyuūs. Ní ngiitá nī ní dinéⁿe nī Señor Jesucristo yeⁿe yú ndúúcu núúⁿmáⁿ staava yeⁿé nī. ²⁰ Ní cuen'e daāⁿmaⁿ nca'á nī gracias Ndyuūs Chiida yú ndúúcu chí dúúchí Señor Jesucristo yeⁿe yú caava nducuéⁿe chí véé.

Yeⁿe vida yeⁿe familia s'een chí yeⁿe Jesucristo

²¹ Nguéeé dich'εeté nī maáⁿ nī. Dinéⁿe nī vi'tī 'áámá nī ndúúcu taama nī caati 'āā diíⁿ nī respetar Ndyuūs.

²² Ní ndís'tiī tán'ā chí ch'iindivaacu canee chí 'caandiveéⁿ nī yeⁿe isan'ā yeⁿé nī tan'dúúca chí ch'iindiveéⁿ nī nduudu yeⁿé Ndyuūs ti isan'ā yeⁿé nī tan'duucā 'iiví nī, 'tíicā sa. ²³ Caati isan'ā yeⁿé nī ní tan'dúúca tiiⁿ yeⁿe familia, 'tíicā sa. 'Tiicá ntúūⁿ tan'dúúca Cristo ní tiiⁿ 'iīⁿyāⁿ chí i'téenu yā 'yā, Cristo ntúūⁿ 'iīⁿyāⁿ chí nadanguán'ai yā nducyaaca 'iīⁿyāⁿ chí i'téenu yā 'yā. Ní nducyaácá 'iīⁿyāⁿ chí i'téenu yā Cristo, 'iīⁿyāⁿ s'een tan'duucā cuerpo yeⁿe Cristo, 'tiicá yā. ²⁴ Ní tan'duucā 'iīⁿyāⁿ chí i'téenu yā Cristo canee yā maaⁿ poder yeⁿe Cristo 'tiicá ntúūⁿ tán'ā canee tá maaⁿ poder yeⁿe isan'ā yeⁿe tá ní canee chí 'caandiveéⁿ tá yeⁿe sa.

²⁵ Ní ndís'tiī chí isan'ā chí ch'iindivaacu canee chí neⁿé nī n'daataá yeⁿé nī tan'duucā Cristo neⁿé yā 'iīⁿyāⁿ yeⁿe yaacu yeⁿé yā. Ní Cristo nca'a maáⁿ yā vida yeⁿe maáⁿ yā ní ch'ti yā cáávā 'iīⁿyāⁿ chí yeⁿé yā. ²⁶ Ní 'tíicā ch'íi Cristo caati s'uuúⁿ cuuvi 'iīⁿyāⁿ yeⁿé yā s'uuúⁿ caavā ntiīnyuⁿ chí diíⁿ yā. Ní Cristo didεεvé yā 'iīⁿyāⁿ cucáávā nuūⁿnī ní cucáávā nduudu yeⁿé yā. ²⁷ Ní Cristo candée yā 'iīⁿyāⁿ chí yeⁿé yā nanááⁿ Ndyuūs. Ní 'iīⁿyāⁿ s'een ní ngii n'gai ní dεεve yā. Ní nguéeé falta yeⁿé yā, ndíí nguéeé véé mar 'áámá nuuⁿndi yeⁿé yā, ndíí

nguéeé 'áamá dendu'ü chi nguéeé cuaacu na vida ye'n'é yā, ndíí nguéeé véé mar 'áamá dendu'ü chi 'túúcā. Ní 'iín'yān chi ye'n'é yā ní nún'mán yā ní ye'n'é Cristo. Ní nguéeé véé mar 'áamá chi nguéeé n'daacā ye'n'é 'iín'yān s'een. ²⁸ Ní isan'ā chí ch'iindivaacú canéé chí diné'n'e sa n'daataá ye'n'é sa tan'dúúcā chi ne'n'e sa maa'n sa cuerpo ye'n'e sa, 'tíicā n'daataá ye'n'é sa. Ní san'a chí diné'n'e sa n'daataá ye'n'é sa ne'n'e maa'n sa san'ā. ²⁹ Nguéeé véé mar 'áamá 'iín'yān chi nguéeé ne'n'é maán yā cuerpo ye'n'é yā, naati nga'a maán yā chíin chi n'daacā chí cuuvi ye'n'é yā. Ní maán yā díin yā cuidar cuerpo ye'n'e maán yā. 'Tiicá ntúún Cristo diné'n'e yā ní díin yā cuidar nducyaaca 'iín'yān chí i'téenu yā 'yā. ³⁰ 'Tíicā díin Cristo tí 'iín'yān s'een chí ye'n'é yā ní tan'dúúcā cuerpo ye'n'é yā 'tíicā 'iín'yān s'een. Ní s'uúún ní tan'dúúcā 'áamá parte ye'n'e cuerpo ye'n'e Cristo 'tíicā s'uúún. ³¹ Ní 'tiicá ntúún san'ā i'neen sa chεεcu sa ndúúcú chíida sa ní nduuvidaama sa ndúúcú n'daataá ye'n'é sa ní nduu 'uuví yā nduuví-daamá yā ní díin yā tan'dúúcā chí 'áamá cuerpo nūn. ³² Chuū ní 'áamá vaadí cuaacu na libro ye'n'é Ndyuūs ní nga'n'á ngíi ndís'tií ye'n'e chuū. Nduudu míin nga'n'ā ye'n'e Cristo ndúúcú 'iín'yān chí i'téenu yā Cristo ní ye'n'é yā 'iín'yān s'een. ³³ Maa'n ní ne'n'é caan'mán ca'áamá cā'aama ndís'tií chí san'ā chí 'níníivaacu, canee chí ne'n'e ní n'daataá ye'n'e ní tan'dúúcā chí ne'n'é ní maán nī. Ní ndís'tií n'daataá canéé chí diné'n'e ní isan'ā ye'n'é ní ní 'caandiveén nī ye'n'e sa.

6 Ndís'tií da'caiyá chí i'téenu nī Cristo, canee chí 'caandiveén nī ye'n'e chíidá nī caati chuū chí cosa chí n'daacā chí díin nī. ² Ní mandamiento ye'n'e Ndyuūs chí vmnáán vmnáan chí Ndyuūs teé yā compromiso ye'n'é ní chuū: Cu'téenu nī chíidá nī ndúúcú chεεcú nī, ³ ní 'iicu nduuti chí díin nī 'tíicā cuuvi yeenu nī níicú cuneé nī na i'n'yeendí 'cūū n'deeé n'dái nduuyu.

⁴ Ní ndís'tií san'ā chí véé daiyá nī, nguéeé díin nī chí nduuvi taa'n daiyá nī naati di'cuuitá nī daiya nī ní yaa'ví nī daiya nī taachi nguéeé din'daacā ní ca'cuéen nī daiyá nī ye'n'e Señor Jesucristo caati cuuvi cu'téenu yā ye'n'é yā.

⁵ Ní ndís'tií 'iín'yān chí díin ntiinnyu'n ndúúcú 'iiví nī, 'caandiveén nī ye'n'e 'iiví nī chí véé na i'n'yeendí 'cūū. Ní díin nī respetar 'iiví nī ní 'va'á nī ye'n'e yā. Ní díin nī ntiinnyu'n ye'n'e yā ndúúcú nún'mán staava ye'n'e nī. Ní díin nī nducué'n'é ntiinnyu'n ye'n'é yā tan'duucā chí díin nī caavā Cristo. ⁶ Ní díin nī n'dai ntiinnyu'n ye'n'é yā nguéeé dāmáān taachi 'iiví nī inaán yā ndís'tií caati n'daacā canéé nī ndúúcú yā. Naati díin nī ntiinnyu'n ye'n'é yā tan'dúúcā chí ntiinnyu'n ye'n'e Cristo chí díin nī ní ndúúcú nún'mán staava ye'n'é nī. Chuū ní chíin chí Ndyuūs ne'n'é yā chí díin nī. ⁷ Ní diné'n'e ní din'daacā nī ntiinnyu'n ye'n'e yā tan'dúúcā chí ntiinnyu'n ye'n'e Señor Jesucristo chí díin nī, nguéeé tan'dúúcā chí ntiinnyu'n ye'n'e 'iín'yān ye'n'é i'n'yeendí 'cūū. ⁸ Ní nducyáácá nī ní déenu nī nduuti chí 'iín'yān chí díin ntiinnyu'n caadi 'iivy o nduuti chí 'iín'yān libre yā nducyáácá yā cuta'á yā ye'n'e Señor Jesucristo chí 'iiví yú chíin chí téé yā 'iín'yān caavā ntiinnyu'n n'daacā chí díin yā.

⁹ Ní ndís'tií chí 'iiví ye'n'e 'iín'yān, 'tiicá ntúún din'daacá nī ndúúcú 'iín'yān chí dichí'vε ndís'tií. Nguéeé caan'mán nī chí can'á nī 'cuen'é nī 'iín'yān chí dichí'vε ndís'tií. N'gaacu nī chí ndís'tií ndúúcú 'iín'yān chí dichí'vε ndís'tií ní snée nī na poder ye'n'e 'iivú Señor Jesucristo chí canéé na va'ai chεeti nguuvi. Ní 'āā daamá nūn nducyáácá 'iín'yān nanáán Señor Jesucristo ye'n'é yú.

Armas ye'n'e Espíritu N'dai ye'n'é Ndyuūs cáava 'iín'yān chí i'téenu yā Ndyuūs

¹⁰ Maa'n ní ndís'tií hermanos ye'n'é díin nī chí ditiinú 'cuεetinée nī nanáán Señor Jesucristo ye'n'e yú ndúúcú nducué'n'é poder chí véé ye'n'é Cristo. ¹¹ Ní cuuví díin nī defender maán nī ndúúcú nducué'n'é armadura chí tan'dúúcā armadura catecai soldados chí Ndyuūs dá-tee yā s'uúún chí ye'n'e Cristo. Ní 'íicú cuuvi cucheé nī ye'n'e nducué'n'é dendu'ü chí díin yáán'n'guiinūn taachi ngínche'ei sa ndís'tií. ¹² Nguéeé 'cuun'ma'n yú contra 'iín'yān chí nguéeé n'daacā naati 'cuun'ma'n yú ní contra fuerzas ye'n'e espíritus chí nguéeé n'daacā chí canéé na 'yúúné ndúúcú espíritus chí 'iín'tyé'n'é ye'n'é tanán'ā espíritus chí ca'a orden ye'n'e espíritus chí nguéeé n'dai ndúúcú nducué'n'é ye'n'e 'i'n'yeendí chí canéé na maaín chí ye'n'e yáán'n'guiinūn. ¹³ Cáávā chuū tan'dúúcā 'áamá soldado cuta'a sa catecai ye'n'e soldado ní maa'n ní cuta'á nī nducué'n'é armadura chí tan'dúúcā catecai nī chí Ndyuūs dátee yā ndís'tií. Ní 'íicú cuuvi cucheé nī contra enemigo nguuvi taachi ndaa nanáan nī nducué'n'e dendu'ü chí nguεε n'daacā. Ní taachi chicheε nī ye'n'e nducué'n'é chí nguéeé n'daacā ndíí chí 'cuiinū, tuu'mi ní cuuvi 'cuεetinée diitú nī ndúúcú chí i'téenu nī. ¹⁴ Ní canéé diitú nī ndúúcú armadura ye'n'é Ndyuūs. Cáávā caandaá 'tiicá ntúún ndís'tií cuta'á nī cinturón ní chíichi cunéé cinturón ye'n'é nī chí armadura ye'n'e Ndyuūs chí vaadí cuaacu. Ní véé fuerzas ye'n'é nī. Ní díin n'daacá nī caati canéé diitú nī. 'Tiicá ntúún ndís'tií cuta'á nī chaleco cūū ye'n'e Ndyuūs chí vaadí cuaacu. Ní canéé chí díin nī nducué'n'é chí n'daacā caati cuuvi díin nī proteger pecho maán nī ye'n'e nducué'n'é chí nguεε n'daacā chí dardos ye'n'e enemigo. ¹⁵ 'Tiicá ntúún ndís'tií snúún ca'a nī zapatos chí ye'n'é Ndyuūs chí ye'n'é vaadí 'diin. Ní 'cuεetinée listo nī chí caan'ma'n nī 'iín'yān nduudu cuaacu ye'n'e Jesucristo ní 'íicú cuuvi cunéé vaadí 'diin ye'n'é yā. ¹⁶ 'Tiicá ntúún ndís'tií sta'á nī escudo ye'n'é Ndyuūs chí vaadí i'teenu. Ní 'íicú díitú canéé nī ndúúcú chí i'téenu nī. Ní díin nī protejer maán nī ye'n'e dardos chí ngiichi ye'n'e yáán'n'guiinūn. Ní yáán'n'guiinūn nguéeé cuuvi cucheé sá ye'n'e ndís'tií ndúúcú cosas ye'n'e sa chí nguéeé n'daacā. ¹⁷ 'Tiicá ntúún ndís'tií sta'á nī cachucha cūū ye'n'e Ndyuūs chí vaadí ngua'n'ai ye'n'é nī chí díin proteger tiín nī. Ní n'gáácú nī chí Jesucristo nadanguán'ai yā ndís'tií ní itée yā fuerzas ndís'tií chí nguéeé 'va'á nī ní nguéeé véé 'uuví vaanicádiinūn ye'n'é nī. 'Tiicá ntúún ndís'tií sta'á nī espada ye'n'e Ndyuūs chí Espíritu N'dai ye'n'é Ndyuūs. Ní Espíritu N'dai ye'n'e Ndyuūs ndúúcú Nduudu Cuaacu ye'n'é Ndyuūs inneé yā ndís'tií chí nguéeé n'giindiveén nī nduudu ye'n'e yáán'n'guiinūn naati yáán'n'guiinūn ca'n'a sa caanu sa ye'n'é nī. ¹⁸ Ní

cueⁿ'e daāⁿmaⁿ caaⁿ'maⁿngua'á nī yeⁿ'ē tanducuéⁿ'ē chuū. Ní cueⁿ'e daāⁿmaⁿ di'cuiitú nī Ndyuūs cucáá^{vā} Espíritu N'dai yeⁿ'é yā, ní ngiicá nī caati cuuvi cuta'á nī yeⁿ'ē poder yeⁿ'e Ndyuūs. Ní 'íicú cuuvi díiⁿ nī nducuéⁿ'ē chuū. Ní canee listo nī. Ní nguéé cuuvi cúúnu nī. Ní caaⁿ'maⁿngua'á nī caavā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téenu yā Ndyuūs. ¹⁹ Ní caⁿ'angua'á nī caavā 'úú den-du'ū ti Ndyuūs téé yā nduudu yeⁿ'é yā 'úú taachi ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿ'é yā. Ní 'íicú 'úú cuuvi caaⁿ'máⁿ nduudu miiⁿ ndúú^{cū} valor caati 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi déenu yā nduudu chí ngaⁿ'á táácā chi cuuvi nanguáⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ, nduudu chi canéé n'de'ei cuááⁿ vmnaaⁿ. ²⁰ Ndyuūs yeⁿ'e yú ní dichó'o yā 'úú tan'dúú^{cā} chi 'úú embajador yeⁿ'é yā 'úú chi 'úú caaⁿ'máⁿ nduudu cuaacu yeⁿ'é yā. Ní cááva chuū ní 'úú ní preso 'úú ní maaⁿ canuúⁿ vácū. Ní ndís'tiī ní caⁿ'angua'á nī caavā 'úú chi 'úú cuuvi caaⁿ'máⁿ nduudu cuaacu miiⁿ ndúú^{cū} valor tan'dúú^{cā} chi 'úú canéé chí caaⁿ'máⁿ.

Saludos yeⁿ'e Pablo naachi ch'iinū carta 'cuū

²¹ Hermano Tíquico, chi neⁿ'e nducyaaca s'uuúⁿ, ní n'daacā diiⁿ sa ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e Señor Jesucristo nduucú. Ní saⁿ'ā miiⁿ caaⁿ'maⁿ sa ndúú^{cū} ndís'tiī yeⁿ'e 'úú ní yeⁿ'ē chi 'úú idiíⁿ. ²² Cáávā chuū dicho'ó hermano Tíquico nanááⁿ ndís'tiī ti caaⁿ'maⁿ sa táácā snéé 'nū ní 'iicu diiⁿ sa chi diituu 'cuētinéⁿ nī na staava yeⁿ'é nī.

²³ Maaⁿ ní 'úú neⁿ'é chi Ndyuūs Chiida yú ndúú^{cū} Señor Jesucristo yeⁿ'e yú ca'á yā nducyaaca hermanos yeⁿ'é vaadī 'diiⁿ na staava yeⁿ'é yā. Ní neⁿ'é chi Ndyuūs díiⁿ yā chi ndís'tiī cu'téenu cá nī Ndyuūs, ní dineⁿ'e cá nī nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. ²⁴ Ní neⁿ'é chi Ndyuūs ca'á yā vaadī n'dai yeⁿ'é yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi cuaacu níiⁿ'nyúⁿ neⁿ'é yā Señor Jesucristo yeⁿ'e yú. Ní 'áámá neⁿ'é yā, ní nguéé n'daáⁿ yā. 'Tiicā cuuvi.

FILIPENSES

Taachi Pablo canúuⁿ yā vácū idingúuⁿ yā yeⁿe 'iⁿyāⁿ
yeⁿe yāāⁿ Filipos, 'iⁿyāⁿ chi i'téenu yā Jesucristo

1 'Úú Pablo ndúúcū Timoteo ní nús'uu ní dichí'v'e
'nū Jesucristo. Maaⁿ ní idinguúⁿ 'nū carta 'cū yeⁿe
nducyáácá hermanos chi i'téenu yā Jesucristo ndúúcū
obispos chi saⁿ'ā ndíí tiiⁿ yeⁿe 'iⁿyāⁿ chi i'téenu yā Je-
sucristo ndúúcū diáconos chi nginneé yā obispos,
nducyaaca yā chi snee yā na yāāⁿ Filipos. 2 Nen'é 'nū chi
Ndyuūs Chiida yú ndúúcū Señor Jesucristo yeⁿe yú tée
yā ndís'tiī yeⁿe vaadī 'n'dai taavi yeⁿe yā ní 'cuētinée nī
ndúúcū vaadī 'diiⁿ yeⁿe Ndyuūs.

Pablo ngan'angua'á yā cáávā 'iⁿyāⁿ chi i'téenu yā Jesu-
cristo

3 'Úú nca'á gracias Ndyuūs yeⁿe yú ca'áámá ca'áámá
vuelta taachi n'gaacú yeⁿe ndís'tiī. 4 Ní taachi caⁿ'an-
guā'á, nducuéⁿe tiempo caⁿ'anguā'á yeⁿe nducyaaca
ndís'tiī ndúúcū vaadī yeenú. 5 Caati ndís'tiī ní nduucú
ní dáámá diiⁿ yú ntiⁿnyuⁿ ti inneé nī 'úú chi 'úú candé
nduudu yeⁿe evangelio chí nduudu ngai yeⁿe Cristo,
ndii nguuvu chi i'téenu nī Jesucristo ndíí maaⁿ. 6 Ní
deenú chi seguro canee chiiⁿ chi yeⁿe Ndyuūs ti
Ndyuūs chi tuca'á yā diiⁿ yā ntiⁿnyuⁿ n'daacā n'dai na
vida yeⁿe ndís'tiī ní idiíⁿ yā chi ndís'tiī 'cuētinée nī diíⁿ
nī ntiⁿnyuⁿ chi n'daacā nguuvu nguuvu ndíí nguuvu chí
ndaa Jesucristo taama vmnéⁿ'ē. 7 Ní 'tíicā chi n'dai chi
'úú nacádiinúúⁿ chuū yeⁿe nducyaaca ndís'tiī caati
nen'é taavi ndís'tiī. Ní nducyaaca ndís'tiī ní véé parte
yeⁿe nī nduucú yeⁿe nducuéⁿe chi n'dai taavi chi
Ndyuūs itée yā s'uuúⁿ. Ní ndís'tiī nginneé nī 'úú 'áará
chí canuúⁿ vácū o 'áará chi canee nanááⁿ 'iⁿyāⁿ 'iⁿn-
tyéⁿ'ē 'úú ní ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿe nduudu ngai
yeⁿe Cristo chí cuaacu chí 'tíicā. 8 Ní Ndyuūs yeⁿe yú ní
deenú yā chí 'úú nen'é ndís'tiī tan'dúúcā chí Cristo nen'é
yā s'uuúⁿ. 9 Ní 'úú ngiicá Ndyuūs chí ndís'tiī cuuvi
dinéⁿe ca nī nducyaaca 'iⁿyāⁿ. Ní cuuvi deenu cá nī
yeⁿe nduudu cuaacu ní cuuvi nadacadíinuuⁿ n'daacā nī
yeⁿe nducuéⁿe chí cuaacu. 10 Caati cuuví ndēēve nī
nducuéⁿe tiempo chéé chí n'daacā taavi ca. Ní 'tíicā cu-
uvi 'cuētinée nī n'daacā n'dai. Ní taachi ndaa Jesu-
cristo taama vmnéⁿ'ē nguéé véé mar 'áámá nuuⁿndi
yeⁿe nī. 11 Ní nen'é chí Jesucristo ndaacá yā ndís'tiī chí
'cuētinée n'daacá nī cucáávā poder yeⁿe Cristo ní diíⁿ
nī ntiⁿnyuⁿ yeⁿe evangelio chí nduudu ngai yeⁿe
Cristo. Ní 'íicú nducyaaca 'iⁿyāⁿ cuuvi caaⁿ'máⁿ yā chí
ch'ēte taavi Ndyuūs. Ní diíⁿ yā honrar Ndyuūs.

Cáávā 'úú vida yeⁿe ní Cristo

12 Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos yeⁿe, nen'é chí cadíinuuⁿ
nī chí tanducuéⁿe chí ch'eenú chíí ní diíⁿ chí 'yaaⁿ ca
'iⁿyāⁿ ngíí n'giindiveéⁿ yā nduudu cuaacu chí ngai
yeⁿe Cristo. 13 'Tíicā chí chí taanduvéé soldados chí diíⁿ
ntiⁿnyuⁿ na palacio yeⁿe César ndúúcū taanduvéé
'iⁿyāⁿ, nducyaaca yā deenu yā chí 'úú canee preso na
vácū cucáávā chí diíⁿ ntiⁿnyuⁿ yeⁿe Cristo. 14 Ní nééné
'yaaⁿ hermanos chí i'téenu yā Señor Jesucristo taachi
cadíinuuⁿ yā chí canee vácū nguéé di'va'á yā naati
nen'é yā caaⁿ'maⁿ cá yā nduudu ngai chí nduudu
cuaacu yeⁿe Ndyuūs ndúúcū confianza nanááⁿ Cristo
miiⁿ.

15 Cuaacu chí náⁿa yā ní ngaⁿ'a yā nduudu ngai yeⁿe
Cristo cáávā chí dingueé yā yeⁿe ní cáávā chí nen'e yā
'caa'va yā nduucú. Ní tanáⁿ'a yā ní ngaⁿ'á yā nduudu
ngai miiⁿ ti cuaacu chí nen'é yā diíⁿ yā ní nen'é yā cun-
nee yā 'úú. 16 Naati 'iⁿyāⁿ s'eenⁿ vmnaaⁿ nguēē ngaⁿ'a
yā nduudu ngai yeⁿe Cristo ndúúcū nuuⁿmaⁿ staava
yeⁿe yā naati diíⁿ yā chí 'iⁿyāⁿ caⁿ'a yā ndúúcú yā. Diíⁿ
yā ti nen'é yā chí 'úú ní nguēé yeⁿe yā. Ní cadíinuuⁿ yā
chí diíⁿ yā chí 'úú n'geenú ngii ca taachi canuúⁿ vácū.
17 Ní 'iⁿyāⁿ cuayiivi ní ngaⁿ'á yā nduudu ngai miiⁿ ti
nen'é yā 'úú. Ní deenú yā chí Ndyuūs tee yā 'úú nti-
iⁿnyuⁿ yeⁿe yā chí ngaⁿ'á nanááⁿ 'iⁿntyéⁿ'ē táacā chí
diíⁿ ntiⁿnyuⁿ yeⁿe Ndyuūs ní ngaⁿ'á nduudu cuaacu
yeⁿe evangelio chí nduudu ngai yeⁿe Cristo. 18 Naati
zde'ē ituneéⁿ? 'Āā 'tuucá nuuⁿ nduuti chí 'iⁿyāⁿ
caaⁿ'máⁿ yā nduudu ngai miiⁿ ndúúcū nuuⁿmáⁿ staava
yeⁿe yā o cáávā chí nguéé nen'é yā 'úú, nducyaacá yā
ngaⁿ'a yā nduudu ngai yeⁿe Cristo. Ní cáávā chuū 'úú
ní yeenú, ní yeenú taavi cá.

19 Caati deenú chí yeⁿe nducuéⁿe chí chó'ōo yeⁿe,
n'daacā cuuvi yeⁿe caati ndís'tiī ní ngaⁿ'angua'á nī
cáávā 'úú. Ní Jesucristo nginneé yā 'úú cucáávā Espiritu
yeⁿe yā. 20 Ní maaⁿ chuū chí nen'é chí dicuaacu chí cuu-
vi diíⁿ. Nguéé 'cuinaáⁿ yeⁿe mar 'áámá naaⁿ naati
ngaⁿ'á nduudu ngai yeⁿe Cristo cuen'e daāⁿmaⁿ
ndúúcū nducuéⁿe confianza tan'dúúcā chí diíⁿ maaⁿ,
'tiicā ntúūⁿ cuuvi diíⁿ cuen'e daāⁿmaⁿ. Ní 'íicú 'iⁿyāⁿ cu-
uvi n'diichi cá yā Cristo chí ch'ēte ca yā cucáávā 'úú,
'áará chí 'úú cunduūchí o 'áará chí 'úú 'āā n'dií. 21 Ní cu-
caavā 'úú, vida yeⁿe ní Cristo níicú nduuti chí 'cuūví 'āā
diíⁿ ganar caati 'úú canee ndúúcū Cristo. 22 Ní nduuti
chí candií ca cuneé ca na iⁿ'yeeⁿdí 'cū ndúúcū cuerpo
yeⁿe, tuuⁿmi ní cuuvi diíⁿ ca ntiⁿnyuⁿ yeⁿe Señor Jesu-
cristo yeⁿe yú. Ní candéé nduudu yeⁿe yā nanááⁿ

'iinjān nīcū 'iinjān cuuvi cu'téenu yā Ndyuūs. Maaⁿ ní nguéé deenú dē'ē chi n'daacā ca chi ndeēvé cáāvā 'úú²³ caati 'úú canuúnⁿ nguaaⁿ nduuⁿ uuví vaanicadínūnⁿ. Ní nen'é chí 'cuūví nīcū caⁿá cunēe ndúúcu Cristo caati deenú chi neené n'daacā caavā 'úú. ²⁴ Naati cáāvā ndís'tiī ní n'daacā ca chi 'úú cunee ca na cuerpo yeⁿé 'tēē 'téé ndúúcu ndís'tiī. ²⁵ Seguro canee maaⁿ yeⁿe chuū. Ní deenú ti 'úú cunee ca 'tēē 'téé ndúúcu ndís'tiī caati ndís'tiī cuuvi 'cuēetinēe nī n'daacā ca ní yeenu taaví nī caati i'téenu nī Ndyuūs. ²⁶ 'Túúca cunee 'tēē 'téé ndúúcu ndís'tiī ní taachi ndaá nanáánⁿ ndís'tiī tuu'mi ní ndís'tiī cuuvi yeenu cá nī nduucú ti s'uúúⁿ ní yeⁿe Cristo s'uúúⁿ.

²⁷ Di'cuiitú ndís'tiī chí dámaānⁿ diinⁿ núú yiinⁿnuⁿ nī chí 'cuēetinēe n'daacā nī taanduvéé chí n'daacā tan'dúúca chí ngaⁿa nduudu n'dai yeⁿe Cristo. Nícu ndúúti chí ndaá n'diichí ndís'tiī o ndúúti chí canee yan'ai yeⁿé ndís'tiī neⁿé 'caandiveénⁿ yeⁿé ndís'tiī. Nen'é chí 'iinjān cuuví yaa'ví yā 'úú yeⁿé ndís'tiī chí ndís'tiī ní n'daacā snee nī. Ní nduuvidaamá nī ndúúcu 'áámá espíritu nūnⁿ ndúúcu 'áámá vaanicadínūnⁿ yeⁿé nī. Ní 'áámá díinⁿ nī ntiinⁿnyuⁿ yeⁿé Ndyuūs ní ngaⁿá nī nduudu ngai yeⁿe Cristo chí evangelio caati 'iinjān cuuvi cu'téenu yā Cristo. ²⁸ Nen'é 'caandiveénⁿ yeⁿé nī chí nguéé dí'va'á nī mar 'áámá yeⁿé 'iinjān chí contra yeⁿe nī. Caati chuū ní 'áámá seña yeⁿé yā chí nguéé i'téenu yā Cristo ní caⁿá yā infierno. Naati chuū ní 'áámá seña yeⁿé nī chí ndís'tiī ní cuuví ngingaⁿá nī yeⁿe infierno caati chuū ní yeⁿé Ndyuūs. ²⁹ Ní Ndyuūs díinⁿ yā 'áámá favor ndúúcu ndís'tiī caati nguéé dámaānⁿ chí cu'téenu nī Cristo naati canee chí 'cuenú nī cuuvi caavā chí i'téenu nī Cristo. ³⁰ Ní ndís'tiī ndúúcu 'úú 'āā daamá nūnⁿ snée yú chí n'geenu yú ngii cucáāvā chí ngaⁿa yú nduudu cuaacu yeⁿé Cristo. Ndís'tiī 'āā n'diichí nī cuáánⁿ vmaānⁿ tan'dúúca chí díinⁿ ntiinⁿnyuⁿ ní ch'eenú chí. Ní maaⁿ ní n'giindiveénⁿ ntúunⁿ nī tan'dúúca chí díinⁿ ntiinⁿnyuⁿ ní tan'dúúca chí n'geenú ngii.

Cristo ní ndiicúunⁿ yā ní cuayiivi chich'eté yā

2 Ndís'tiī hermanos yeⁿé, nduuti chí Cristo díinⁿ yā animar ndís'tiī ní nduuti chí Cristo tee yā 'vi-ich'etíinūnⁿ ndís'tiī ti neⁿé yā ndís'tiī ní nduuti chí Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs canee yā ndúúcu ndís'tiī ní nduuti chí neⁿé nī nducyaaca 'iinjān ní ya'ai 'íinú nī 'iinjān tuu'mi ní 'tíicā díinⁿ nī. ² Díinⁿ nī chí cuuvi yeenú taavi cá caati snée nī 'túúca. N'dáácā 'cuēetinēe nī ndúúcu 'aama vaadí cadíinūnⁿ yeⁿé nī. Ní neⁿé nī dáámá nūnⁿ 'aama nī ndúúcu taama nī tan'dúúca Cristo neⁿé yā s'uúúⁿ. Ní 'tiicá ntúunⁿ neⁿé nī ví't 'aama nī ndúúcu taama nī. Ní nduuvidaamá nī ndúúcu 'áámá espíritu yeⁿé nī ndúúcu 'áámá staava yeⁿé nī. ³ Ní nguéé díinⁿ nī dendu'ú chí neⁿe maánⁿ nī o caavā chí neⁿé nī ch'etēe maánⁿ nī caati ndiicúunⁿ 'cuēetinēe nī. Maaⁿ ní ca'áámá ca'aamá nī canee chí nadacadíinūnⁿ nī yeⁿe hermanos yeⁿé nī chí neéné n'dai ca hermanos yeⁿé nī nguéé ti maánⁿ nī. ⁴ Ní mar 'áámá nī nguéé n'nuúnⁿ nī dendu'ú chí cuuví yeⁿé maánⁿ nī caati n'nuúnⁿ

nī ntúunⁿ dendu'ú chí n'daacā chí cuuvi yeⁿe tanán'ā hermanos yeⁿé nī.

⁵ Ní nguaaⁿ ndís'tiī ní tan'dúúca chí Cristo nada-cadíinūnⁿ yā yeⁿé maánⁿ ya 'tiicá ntúunⁿ ndís'tiī canee chí nadacadíinūnⁿ nī yeⁿe maaⁿ nī. ⁶ Ní n'dáá rá chí Cristo miinⁿ ti Ndyuūs 'yā, Cristo nguéé 'āā fuerza díinⁿ yā chí cuuvi daamá yā ndúúcu Ndyuūs Chiidá yā. ⁷ Naati Cristo s'neenⁿ yā chí ch'etēe yeⁿé yā tanducueⁿe chí canee na va'ai ch'etēe nguuví. Ní tan'dúúca s'uúúⁿ 'tiicá yā. Ní tan'dúúca 'áámá saⁿā chí dichí'vē 'iinjān, 'tiicá núunⁿ yā. Ní chí'indiyáanⁿ yā tan'dúúca 'áámá saⁿa yeⁿé in'yeendí 'cūú. ⁸ Ní taachi canee yā tan'dúúca saⁿa na in'yeendí 'cūú ndiicúunⁿ n'dai díinⁿ yā ní chí'indiveénⁿ yā taanduvéé chí ngaⁿā Chiidá yā chí canee na va'ai ch'etēe nguuví. 'Áará chí chí' yā na cruz, chí'indiveénⁿ yā ndu-udu yeⁿe Chiidá yā ní ca'á yā lugar 'iinjān s'eenⁿ chí 'caan'núⁿ yā 'iinjān. ⁹ Ní cáāvā chí díinⁿ Jesús, Ndyuūs díinⁿ yā chí Jesús ní ch'etēe cundaá yā na va'ai ch'etēe nguuví. Ní Ndyuūs ca'á yā 'áámá chí duuchí yā chí ch'etēe n'dai nguéé ti tanán'ā 'iinjān yeⁿe in'yeendí 'cūú. ¹⁰ Ní nducyáácá yā canee chí caānti'ya yā taachi 'caandiveénⁿ yā chí duuchi Jesús miinⁿ. 'Tiicá ntúunⁿ nducyaaca yā chí snee yā na va'ai ch'etēe nguuví. 'Tiicá ntúunⁿ nducyaaca yā chí snee yā na yán'āa. 'Tiicá ntúunⁿ nducyaaca yā chí snee yā na infierno. ¹¹ 'Tiicá ntúunⁿ canee chí caaⁿmaⁿ cuaacú yā chí Jesucristo miinⁿ ní 'iivú Ndyuūs. Ní caaⁿmaⁿ cuaacú yā chí neéné ch'etēe n'dai Ndyuūs chí Chiida yú.

'Iinjān chí i'téenu yā Cristo ní tan'duucā chí dēēve yeⁿe in'yeendí 'cūú 'tiicá yā

¹² Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos yeⁿé chí neⁿe taaví, tan'dúúca chí cuen'e daānⁿmaⁿ i'téenu nī nduudu yeⁿé Ndyuūs taachi canee ndúúcu ndís'tiī, maaⁿ ní i'téenu nī taachi 'āā yan'ai canee yeⁿé ndís'tiī. Maaⁿ ní 'va'á nī Ndyuūs. Ní ndís'tiī díinⁿ n'daacā nī ti Ndyuūs nadinguán'ai yā ndís'tiī ní díinⁿ n'daacā nī ndúúcu cuidado yeⁿe nducuéⁿe. ¹³ Cuaacu chí Ndyuūs díinⁿ yā chí ndís'tiī neⁿé nī díinⁿ nī nducuéⁿe chí n'daacā. Ní Ndyuūs cun-nee yā ndís'tiī chí díinⁿ nī. Ní 'cuiinú nī chíinⁿ chí díinⁿ nī tan'dúúca chí neⁿé yā chíinⁿ chí n'daacā n'dai.

¹⁴ Maaⁿ ní ndís'tiī díinⁿ nī nducuéⁿe ní nguéé cueēndiitú nī ndíi nguéé 'cuun'mánⁿ nī. ¹⁵ Ní ndúúti chí díinⁿ nī 'tuucā mar 'áámá 'iinjān nguéé cuuvi caaⁿmánⁿ yā nuunⁿdi yeⁿé nī o nguéé n'daacā idiinⁿ nī caati deenú yā chí ndís'tiī daiyá Dendyuūs ndís'tiī. Ní nguéé véé nuunⁿdi yeⁿé nī nguaaⁿ 'iinjān chí nguéé i'téenu yā Ndyuūs ní nguéé n'daacā idiinⁿ yā. Ní tan'dúúca 'áámá 'íin'nyúnⁿ ngíi yāⁿāa taachi maāinⁿ 'tiicá nī. ¹⁶ Ní candēe nī nduudu cuaacu yeⁿe Cristo nanáánⁿ 'iinjān ti nduudu miinⁿ diinⁿ chí 'iinjān cuuvi cunduuchí yā cuen'e daānⁿmaⁿ caati 'úú ní cuuví yeenú taavi nguuví chí ndaa Cristo taama vmeⁿēe. Ní deenú chí nguéé tandii rá díinⁿ ndu'ú 'úú ndíi nguéé nduu tandii rá díinⁿ ntiinⁿnyuⁿ yeⁿé Ndyuūs nguaaⁿ ndís'tiī. ¹⁷ Ndúúti chí nca'á vida yeⁿe maánⁿ ní chí'it caavā ntiinⁿnyuⁿ yeⁿé Ndyuūs, tuu'mi ní cáāvā chí 'āā itéenu nī Ndyuūs ní díinⁿ nī ntiinⁿnyuⁿ yeⁿé yā, tandu-cuéⁿe chuū ní tan'dúúca 'áámá ofrenda nanáánⁿ

Ndyuūs 'tíicā. Ní 'úú ní yeenú, ní cuuvi yeenú ndúúcu nī. ¹⁸ 'Tiicá ntúūⁿ cáávā chuū ndís'tiī cuuvi yeenú nī. Ní cuuvi yeenú ntúūⁿ nī nduucú.

Yen'e hermano Timoteo ndúúcu hermano Epafrodito

¹⁹ Nduuti chi Señor Jesucristo nen'é yā chi 'úú idiīⁿ chi-īⁿ chi nadacadíínuuⁿ chi díīⁿ, tuu'mi ní can'á dicho'ó Timoteo nanááⁿ ndís'tiī nguuvi chi cuchī. Maaⁿ níicú cuuvi yeenú taachi cadíinúúⁿ ní cuuvi deenú táácā snee ndís'tiī. ²⁰ Ti nguéé véé táámá compañero yen'e chi dáámá nadacadíínuuⁿ sa nduucú tan'dúúcā Timoteo miiⁿ. Ní n'daacā idiīⁿ sa cuidado yen'é ndís'tiī. ²¹ N'dee n'dáí 'iīⁿyāⁿ i'nuúⁿ yā chi n'daacā yen'e maāⁿ yā ní nguéé díīⁿ yā dendu'ū chi ntiīⁿnyuⁿ yen'e Cristo Jesús. ²² Naati ndís'tiī ní deenú nī yen'e Timoteo chi n'daacā canee sa yen'e nducuéⁿe. Ní deenú nī chi san'a miiⁿ tan'dúúcā daiyá chi dichíí'vε sa 'úú, 'tíicā sa taachi ngaⁿ'á 'nū evangelio chí nduudu ngai yen'é Cristo. ²³ Sáⁿ'a 'cūū nadacadíínuuⁿ chi dicho'ó san'a nanááⁿ ndís'tiī naati nen'é cadíinúúⁿ vmnaaⁿ táácā 'cuenú asuntos yen'é núúⁿ niīⁿyūⁿ. ²⁴ Maaⁿ ní véé confianza yen'é ndúúcu Ndyuūs chi núúⁿ niīⁿyūⁿ cuuví ndaa maāⁿ ní n'diichí ndís'tiī.

²⁵ Ní nadacadíínuuⁿ ntúūⁿ chi dicho'ó yen'e ndís'tiī hermano Epafrodito. San'a miiⁿ idiīⁿ sa ntiīⁿnyuⁿ nduucú ní diīⁿ sá luchar nduucú. San'a miiⁿ ndís'tiī maāⁿ nī dicho'ó nī san'a nanaáⁿ chi cuuvi cunnee sa 'úú ndúúcu necesidades yen'é. ²⁶ San'a miiⁿ neené nen'e sa n'diichi sa nducyaaca ndís'tiī ní neené nadacadíínuuⁿ sa yen'e ndís'tiī caati ndís'tiī n'giīndiveéⁿ nī chí ngíitā sa. ²⁷ Cuaacu nííⁿnyúⁿ chí neené ya'ai chíitā sa ti 'āā cháa 'cuūví sa. Naati Ndyuūs ní ya'āī 'iīⁿú yā san'a ní nguéé dámaāⁿ san'a miiⁿ caati ndúúcu 'úú ti 'úú nguεε cunee ndaāchī yiīnú cá de'ε ca chi canéé yen'é. ²⁸ Ní cáávā chuū nen'e cá dicho'ó san'a Epafrodito nanááⁿ ndís'tiī ní ndís'tiī cuuvi yeenú nī taachi snaaⁿ nī taama vmnéⁿ'ēe san'a. Ní 'tiicá ntúūⁿ 'úú nguéé nadacadíínuuⁿ ndaachí yen'é nī. ²⁹ Ní taachi ndaa sa nanááⁿ ndís'tiī, 'cuáaⁿ nī Epafrodito ndúúcu vaadī yeenú caati san'a miiⁿ hermano yen'é nī ti i'téenu sa Señor Jesucristo yen'e yú. Ní díīⁿ nī honrar tanáⁿ'a yā chi díīⁿ yā ntiīⁿnyuⁿ yen'é Ndyuūs tan'dúúcā san'a miiⁿ. ³⁰ Caati 'áará chí neené chíitā sa ni 'āā cháa 'cuūví sa cucáávā chi diīⁿ sa ntiīⁿnyuⁿ yen'e Cristo, nguéé nadacadíínuuⁿ sa yen'e vida yen'e maāⁿ sa ndúúcu peligro chi cuuvi 'cuūví sa caati dichíí'vε sa 'úú. Ní diīⁿ sa ntiīⁿnyuⁿ yen'é chi ndís'tiī maāⁿ nī nen'é nī díīⁿ nī naati nguεε cuuvi díīⁿ nī.

Pablo yaa'ví yā contra yen'e 'iīⁿyāⁿ Israel chi necio yen'e ley yen'é yā

3 Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos yen'é ngaⁿ'á ngīi ndís'tiī chi canéé chi cuuvi yeenú nī ti yen'e Señor Jesucristo ndís'tiī. Ní cáávā 'úú nguéé de'ε vεε chí di'vaachi 'úú taachi dinguúⁿ yen'e ndís'tiī táámá vmnéⁿ'ēe chi cuuvi yeenú nī, ti canéé chí díīⁿ nī cáávā chi cho'ōo n'dai yen'é nī. ² Ndís'tiī ní díīⁿ nī cuidado yen'e 'iīⁿyāⁿ chi tan'dúúcā 'yaānā ti 'tiicá yā ti nen'é yā circuncidar cuer-

po yen'e san'a chi nguéé san'a Israel sa. Nguéé n'daacā díīⁿ yā chi nadacadíínuuⁿ yā chi canee chí díī yā circuncidar cuerpo yen'e san'a s'eenⁿ. ³ Ní cuaacu nííⁿnyúⁿ s'uuúⁿ ní tan'dúúcā chi 'āā circuncidado s'uuúⁿ caati s'uuúⁿ dich'εεte yú Ndyuūs ndúúcu espíritu yen'e maāⁿ yú. Ní s'uuúⁿ ní yeenu yú ti yen'e Señor Jesucristo s'uuúⁿ. Ní nguéé véé confianza yen'e yú yen'e tan'dúúcā chí 'āā circuncidado cuerpo yen'e yú. ⁴ Ni 'úú dendu'ū cuuvi cunee ndúúcu confianza na vida yen'é nanááⁿ 'iīⁿyāⁿ tí 'úú canéé circuncidado. Ní nguεε vεε mar 'áámá 'iīⁿyāⁿ chi cuuvi nadacadíínuuⁿ cá yā yen'e nducuéⁿe chuū ndúúcu confianza tan'dúúcā chí cuuvi 'úú. ⁵ Caati taachi chíí niīⁿniⁿ nguuvi chí ch'iīdiyaáⁿ 'iīⁿyāⁿ díīⁿ yā circuncidar 'úú ní 'caacá yā seña na cuerpo yen'e tan'dúúcā chí díīⁿ yā ndúúcu nducyaaca san'a 'lííⁿ yen'e ndaata Israel chí judíos. Ní 'úú ní yen'e 'iīⁿyāⁿ Benjamín 'úú. Ní 'úú ní san'a yen'e 'iīⁿyāⁿ hebreo o Israel 'úú ndíí taachi ch'iīdiyaáⁿ caati chíidá ní san'a hebreo yā. Ní 'úú ní san'a fariseo 'úú ní díīⁿ ndúúcu núúⁿmáⁿ staava yen'é chíiⁿ chí ngaⁿ'a ley yen'e 'iīⁿyāⁿ yen'e ndaata yen'é. ⁶ Ní 'úú ní neené necio 'úú chí díīⁿ ntiīⁿnyuⁿ yen'e yaācū yen'e ndaata yen'é. Ní 'úú i'nuu'ca'ái 'iīⁿyāⁿ chí ngen'e yaācū yen'e 'iīⁿyāⁿ chí i'téenu yā Cristo. Ní díīⁿ nducuéⁿe chí ngaⁿ'a ley yen'e yú. Ní 'iīⁿyāⁿ nguéé cuuvi caaⁿ'máⁿ yā chí véé nuuⁿndi yen'é. ⁷ Naati nducuéⁿe chuū chí nadacadíínuuⁿ chí cosas chí ch'εεte chí neené dichíí'vε caavā 'úú, ní nducuéⁿe dendu'ū yen'é 'āā chí'neén. Ní maaⁿ ní dichíí'vε 'úú chí i'teenú Jesucristo. ⁸ Ní nguéé nadacadíínuuⁿ cá yen'e nducuéⁿe dendu'ū yen'é chí 'úú chí'neén ti díīⁿ cuenta chí dindai nducuéⁿe dendu'ū yen'é cáávā chí n'dai taavi ca chí maaⁿ ní i'teenú Jesucristo chí 'iivú. Ní díīⁿ cuenta chí nducuéⁿe dendu'ū yen'é ní tan'dúúcā yaācáa, 'tíicā vεε, cáávā chí n'daáⁿ nducuéⁿe dendu'ū yen'é cáávā chí i'teenú Cristo. Ní sta'á Cristo tan'dúúcā chí 'iivú 'tíicā yā. ⁹ Ní 'tíicā idiīⁿ ti maaⁿ ní 'úú ní yen'e Cristo 'úú. Maaⁿ ní canee n'daacā nanááⁿ Ndyuūs. Nguéé cucáávā chí nen'é canee n'daacā nanááⁿ Ndyuūs cucáávā ley miiⁿ naati cucáávā chí i'teenú Cristo. Ní 'úú ní n'daacā ca 'úú nanááⁿ Ndyuūs caati nen'é Jesucristo. ¹⁰ Níicú 'úú ní dámaāⁿ nen'e chí 'úú snaáⁿ Cristo ní canee cuuⁿ'mīⁿ chí canee ndúúcu maaⁿ poder chí diīⁿ chí nduuchi Cristo yen'e nguuaaⁿ tináⁿ'ā. Níicú cuuví daamá nduucú yā chí 'cuenú cuuvi tan'dúúcā chí Cristo ch'eenú yā chíí ndíí cuuví 'cuūví tan'dúúcā Cristo chí yā. ¹¹ Ní 'tiicá ntúūⁿ 'úú cuuvi deenú chí 'āā cuuví nnduuchí yen'e nguuaaⁿ tináⁿ'ā.

Diīⁿ yú luchar cáávā premio chí Ndyuūs can'a yā tée yā s'uuūⁿ

¹² 'Úú nguéé nen'é caaⁿ'máⁿ ndís'tiī chí 'āā tuneén tan-ducuéⁿe chuū caati 'āā cuéé ndaa n'daacā 'úú. Naati 'úú candíí cá cuááⁿ vmnaaⁿ ndúúcu chí i'teenú ní ngīīnú ndíí taanduvéé tuneén yen'e premio chí cuuvi yen'é. Ní vmnááⁿ vmnaaⁿ Cristo miiⁿ díīⁿ yā chí 'úú ní yen'é yā 'úú, caati cuuvi cuta'á premio miiⁿ. ¹³ Ní ndís'tiī hermanos yen'é, 'úú māaⁿ nguéé nadacadíínuuⁿ chí 'āā tuneén dendu'ū 'cūū. Naati chuū idiīⁿ chí cuuvi naáⁿ

nducuéⁿē chi 'āā diíⁿ nguuvi chi chó'ōo. Ní diíⁿ chi cuuvi tuneé nducuéⁿē chi cuuvi yeⁿé nguuvi chi cuchíi. ¹⁴ Ní 'íicú 'úú cuuvi diíⁿ nducuéⁿē caati cuuvi diíⁿ ganar vida cueⁿe daāⁿmaⁿ chi premio chi cuuvi yeⁿé chi cūneé na va'ai chēeti nguuvi ndúú^c Ndyuūs. Ndyuūs chi canéé na va'ai chēeti nguuvi yaa'ví yā s'uuúⁿ chí dátee yā s'uuúⁿ chi cuuvi yeⁿe yú vida cueⁿe daāⁿmaⁿ caati s'uuúⁿ ní yeⁿé Cristo s'uuúⁿ.

¹⁵ Ní nducyaaca yú chí n'daacā snée yú ndúú^c chi i'teenu yú, canee cuuⁿmiⁿ chi nadacadíⁿnuuⁿ yú 'tíicā chi nguéé tuneé yú. Ní nduuti chi taná'a ndís'tií nguéé nadacadíⁿnuuⁿ ní 'tíicā, tuu'mi ní Ndyuūs ní 'cuuⁿmiⁿ yā ndís'tií chēē chi cuaacu. ¹⁶ Níicú chuū ní néené neⁿe cunéé chí dáámá nūⁿ cadíⁿnuuⁿ yú n'daacā ní 'cuēti-nee yú n'daacā ndúú^c chi 'āā deenu yú yeⁿé Ndyuūs.

¹⁷ Nds'tií hermanos yeⁿé diíⁿ ní tan'dúú^cā chi 'úú idiíⁿ. Ní nadacadíⁿnuuⁿ n'dai ní yeⁿe 'iíⁿyāⁿ chi 'cuēti-nee n'daacā yā tan'dúú^cā chi ch'íⁿí 'nū 'iíⁿyāⁿ ní 'tíicā ntúūⁿ ch'íⁿí 'nū ndís'tií. ¹⁸ Ní néené n'dee cuuvi caⁿá ndís'tií chí véé 'yaaⁿ taavi 'iíⁿyāⁿ chí neⁿé yā diíⁿ yā tan'dúú^cā chí maán yā neⁿé yā. Ní nguéé neⁿe yā Cristo chí maán yā ch'ti yā na cruz. Maaⁿ ní ngaⁿá chuū taama vmnéⁿēe ní néené ya'āi 'iíⁿnu ndíi chí ngēcú yeⁿé. ¹⁹ Ní cáāvā 'iíⁿyāⁿ s'eenⁿ ndaā tiempo chí ndái yā. 'iíⁿyāⁿ s'eenⁿ ní dámaāⁿ neⁿé yā n'nuuⁿ yā chí che'e yā ndúú^c nducuéⁿē chí neⁿe yā. Ní dich'ēete maán yā 'iíⁿyāⁿ taachi canee chí 'cuinaáⁿ yā caavā chí diíⁿ yā. 'iíⁿyāⁿ s'eenⁿ dámaāⁿ nadacadíⁿnuuⁿ yā yeⁿe nducuéⁿē vicio chí véé iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. ²⁰ Naati s'uuúⁿ chí yeⁿe Cristo ní yāāⁿ vaacu yú ní va'ai chēeti nguuvi. Ní snée ngiinu yú Señor Jesucristo yeⁿe va'ai chēeti nguuvi chí ndaa yā taama vmnéⁿēe ní nadinguáⁿái yā s'uuúⁿ. ²¹ Ní taachi Cristo ndaa yā, tuu'mi ní n'dááⁿ yā cuerpo yeⁿe yú chí cuerpo ndúú^c nuūⁿndí ndii cuerpo ngai yeⁿe yú chí tan'dúú^cā cuerpo yeⁿé yā chí dēve n'dai, 'tíicā cuerpo s'uuúⁿ. Ní 'tíicā Cristo caⁿa yā chí diíⁿ yā ndúú^c dáámá poder yeⁿé maán yā chí yeⁿé chí ngaⁿa ntiíⁿnyuⁿ yā yeⁿe taanduvéé chí véé.

Canee chí yeenu yú nducuéⁿē tiempo ti s'uuúⁿ ní yeⁿe Cristo s'uuúⁿ

4 Maaⁿ ní ndís'tií hermanos yeⁿé chí neⁿé cáāvā nducuéⁿē chuū neené neⁿé n'diichí ndís'tií. Nds'tií ní diíⁿ ní chí 'úú ní yeenu ní véé premio yeⁿé tan'dúú^cā chí corona yeⁿé caati ndís'tií ní i'téenu ní Jesucristo. Canee diitú ní ndúú^c chí i'téenu ní yeⁿe 'iivu yú chí Cristo. 'Úú yaa'ví ndís'tií 'tíicā ti neⁿé taavi ndís'tií.

² 'Úú di'cuíⁿtú táⁿā Euodias ní di'cuíⁿtú táⁿā Síntique chí diíⁿ yā chí dáámá nūⁿ cuuvi vaanicadíⁿnuuⁿ yeⁿé yā tan'dúú^cā chí canee chí diíⁿ hermanos chí i'téenu yā Señor Jesucristo yeⁿé yú. ³ Ní di'cuíⁿtú n'dií, saⁿā chí 'áámá canee nduucú na ntiíⁿnyuⁿ chí cúnnee ní n'daataá hermanas chí diíⁿ yā ntiíⁿnyuⁿ nduucú. N'daataá s'eenⁿ ní dichíⁿ've yā 'úú naachi 'úú ngaⁿá nduudu ngai yeⁿé Cristo chí nadanguáⁿ'ai yā nducyaaca 'iíⁿyāⁿ. Ní cúnnee ní saⁿā Clemente ndúú^c taná'a yā chí ginnee yā 'úú ní 'iíⁿyāⁿ s'eenⁿ chí duuchí yā ní

canéé nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs naachi canéé nguūⁿ chí dúú^chi nducyáá^c 'iíⁿyāⁿ chí canduuchí yā cueⁿe daāⁿmaⁿ.

⁴ Nds'tií canéé chí yeenu ní nducuéⁿē tiempo caati ndís'tií ní yeⁿe Señor Jesucristo ndís'tií. Ní 'tíicā caaⁿmáⁿ ntuúⁿ taama vmnéⁿēe chí canee chí cuuvi yeenu ní. ⁵ Ní nducyaaca 'iíⁿyāⁿ cuuvi snaáⁿ yā ndís'tií chí 'iíⁿyāⁿ n'dái taavi ndís'tií. Ní ndís'tií deenu ní chí niⁿnuúⁿ canee Señor Jesucristo yeⁿé yú.

⁶ Ní nguéé dē'ē vεε nadicadíⁿnuuⁿ ní yeⁿe tanducuéⁿē. Ní taachi caaⁿ'maⁿnguaⁿ'á ní cuuvi ní Ndyuūs nducuéⁿē chí neⁿé ní. Ní taachi caacá ní Ndyuūs cucáāvā chíiⁿ chí neⁿé ní ní ca'a ntuúⁿ ní gracias Ndyuūs. ⁷ Tuu'mi ní Ndyuūs téé yā vaadī 'diíⁿ yeⁿé yā chí ch'ēete ca chí nguéé cuuvi tuumicadíⁿnuuⁿ ní yeⁿé. Níicú vaadī 'diíⁿ miíⁿ ní nguáin'dai ní na staava yeⁿé ní ndúú^c vaanicadíⁿnuuⁿ yeⁿé ní caati ndís'tií ní yeⁿe Cristo ndís'tií.

Nadacadíⁿnuuⁿ ní yeⁿe nducuéⁿē chí n'daacā

⁸ Ní ndís'tií ní yeⁿe nducuéⁿē dendú'ū nadacadíⁿnuuⁿ ní yeⁿe nducuéⁿē chí nduudu cuaacu, ní yeⁿe nducuéⁿē chí n'dai chí diíⁿ yú respetar, ní yeⁿe nducuéⁿē vaadī cuaacu, ní yeⁿe nducuéⁿē chí dēve, ní yeⁿe nducuéⁿē chí neⁿe Ndyuūs chí nadacadíⁿnuuⁿ ní, ní yeⁿe nducuéⁿē chí 'iíⁿyāⁿ deenu n'dái yā chí n'daacā. Ní nadacadíⁿnuuⁿ ní yeⁿe tanducuéⁿē chí n'daacā ca chí cuuvi ní caaⁿmáⁿ ní yeⁿe 'tíicā, dē'ē chúú^cā n'daacā chuū.

⁹ Níicú diíⁿ ní dendu'ū chí ch'een ní yeⁿé tan'dúú^cā chí ch'íⁿí ndís'tií. Ní diíⁿ ní tan'dúú^cā chí ch'iíndiveéⁿ ní yeⁿé chí n'geéⁿ ndís'tií ní tan'dúú^cā chí n'diichí ní chí 'úú idiíⁿ. Diíⁿ ní nducuéⁿē chuū. Ndyuūs chí canee ndúú^c vaadī 'diíⁿ yeⁿé yā ní canéé yā ndúú^c ndís'tií ndúú^c vaadī 'diíⁿ yeⁿé yā.

'iíⁿyāⁿ yeⁿe yāāⁿ Filipos ca'á yā ofrendas Pablo

¹⁰ 'Úú ní yeenu taavi ti yeⁿé Señor Jesucristo ní caati ndís'tií ní 'āā n'gaacu ntúūⁿ ní ní nadicadíⁿnuuⁿ ní yeⁿé 'úú. Deenu chí ndís'tií 'āā n'gaacú ní yeⁿe tiempo chí chó'ōo naati nguéé cuuvi cunneé ní 'úú, 'áará chí neⁿé ní. ¹¹ Ní 'úú nguéé ngaⁿ'á ndís'tií yeⁿé chí nguε véé yeⁿé caati maaⁿ ní 'āā deenu chí cuuvi yeenu ndúú^c dē'ē chí véé yeⁿé. ¹² Ní 'āā deenu táácā chí diíⁿ taachi pobre 'úú, ní 'āā deenu táácā chí diíⁿ taachi véé cá yeⁿé. Ní 'āā deenu ntúūⁿ táácā chí cunee ndúú^c 'āā dē'ē nūⁿ chí chúⁿhi yeⁿé, nduuti chí véé cá chí che'ē o nduuti chí nguéé véé chí che'ē, o nduuti chí véé taavi ca yeⁿé o nduuti chí nguéé dē'ē vεε yeⁿé. Ní yeⁿé taanduvéé chuū ní deenu táácā cuuvi diíⁿ. ¹³ Ní 'úú ní cuuvi diíⁿ tanducuéⁿē chí cho'ō yeⁿé caati Cristo itée yā fuerzas 'úú. ¹⁴ Ní ndís'tií ní n'daacā idiíⁿ ní chí chinnee ní 'úú taachi n'geenu ngii.

¹⁵ Ní ndís'tií 'iíⁿyāⁿ yeⁿe yāāⁿ Filipos deenu n'daacā ní taachi cho'ó na yáⁿāa Macedonia ní tuca'á cāⁿa nduudu yeⁿe Cristo chí nadanguáⁿ'ai yā 'iíⁿyāⁿ na yáⁿāa Macedonia miíⁿ. Deenu ní chí taachi can'daá cueⁿé chí

dámaāⁿ ndís'tiī chi ye^{n'é} yaācū Filipos tee nī 'úú tuumi chi ofrenda ye^{n'e} yaācū ye^{n'é} nī chi nnee nī 'úú. ¹⁶ Ní taachi 'úú caneé na yáāⁿ Tesalónica, ndís'tiī ní tee nī 'áámá 'uūví cuuvi ayuda ndúúcū tuumī taachi 'āā véé necesidades ye^{n'é}. ¹⁷ Nguéé dámaāⁿ nacadínuúⁿ ye^{n'e} chi cuta'á de'ε tuūmī chi ndís'tiī tée nī 'úú naati ne^{n'é} chi snāaⁿ chi cuuvi véé cá ye^{n'e} ndís'tiī, chiiⁿ chi Ndyuūs ca^{n'á} yā tée yā ndís'tiī cucáāvā chi ndís'tiī nneé nī 'úú. ¹⁸ 'Úú ní yaa'ví ndís'tiī chi 'āā sta'á nducué^{n'ē} chi tee nī 'úú ní ngo'o ca cáāvā necesidades ye^{n'é}. Ní maaⁿ ní chi sta'á ye^{n'e} hermano Epafrodito dendu'ū ofrenda chi dicho'o ndís'tiī. Ndúúcū chuū ní véé cá ye^{n'é}. Ní nducué^{n'ē} ofrenda chi dicho'o ndís'tiī 'úú, ní chuū ní 'áámá ofrenda chi n'dai taavi nanááⁿ Dendyuūs. Ní tan'dúúcā 'áámá ofrenda chi ca'á nī Ndyuūs, tíicā ofrenda ye^{n'é} nī. Ní ofrenda miiⁿ cosas chi Ndyuūs ne^{n'e} taavi yā. ¹⁹ Ní maaⁿ ní Ndyuūs ye^{n'ē} yú tée yā ndís'tiī nducué^{n'ē} den-

du'ū chi necesidades ye^{n'é} nī ye^{n'ē} vaadī 'cuiica n'dai chi véé ye^{n'é} yā chi n'deee taavi ca. Chuū ní Ndyuūs díiⁿ yā ti s'uuúⁿ ní ye^{n'é} Cristo Jesús s'uuúⁿ. ²⁰ Maaⁿ ní caa^{n'maⁿ} yú chi Ndyuūs Chiida yú, ni ch'εεε ca ní ndεēvε n'dáí cá caati cue^{n'e} daā^{n'maⁿ} 'tiicá yā.

'Cuiīnū carta miiⁿ ndúúcū saludos

²¹ Maaⁿ ní nga^{n'á} ndúúcū nducyaaca ndís'tiī chi i'téenu nī Jesucristo: N'daí nī, nga^{n'á}. Hermanos ye^{n'ē} yú chi canéé nducú: N'daí ndís'tiī, nga^{n'a} yā. ²² Ní nducyáácá 'ii^{n'yāⁿ} chi snée yā 'muuⁿ nducú ní i'téenu yā Cristo: N'daí ndís'tiī, nga^{n'a} yā. 'Tiicá ntúūⁿ 'ii^{n'yāⁿ} chi snée na va'ai ye^{n'e} César chi emperador ye^{n'e} Roma: N'daí ndís'tiī, nga^{n'á} yā.

²³ Ní Jesucristo ye^{n'e} yú itée yā nducyaaca ndís'tiī nducué^{n'ē} chi n'dai taavi ca ye^{n'é} yā. 'Tíicā cuuvi.

COLOSENSES

Pablo idinguún yā yeⁿe 'iⁿyāⁿ chi naⁿa yáacū na yāāⁿ
Colosas

1 'Úú Pablo 'úú ní 'úú apóstol yeⁿe Señor Jesucristo caati 'tíicā neⁿ'é Ndyuūs. ² 'Úú ní ndúú^{cū} hermano Timoteo idinguún carta 'cūū yeⁿe 'iⁿyāⁿ chi yeⁿe Ndyuūs ní i'téenu yā Jesucristo, 'iⁿyāⁿ chi snée yā na yāāⁿ Colosas. Neⁿ'é chi Ndyuūs Chiida yú tée yā ndís'tiī vaadī n'dai ca yeⁿ'é yā ndúú^{cū} vaadī 'diíⁿ yeⁿ'é yā.

Pablo ngaⁿ'angua'á yā caava 'iⁿyāⁿ chi i'téenu yā Jesu-
cristo

³ Taachi ngaⁿ'angua'á 'nū, 'úú ndúú^{cū} Timoteo cueⁿ'e daāⁿmaⁿ ca'á 'nū gracias Ndyuūs Chiidá Señor Jesu-
cristo yeⁿe yú caavā ndís'tiī. ⁴ 'Tíicā diíⁿ 'nū ti caati náⁿ'ā hermanos yeⁿe yú ndaá yā nanááⁿ nús'uu 'āā yaa'ví yā yeⁿ'ē ndís'tiī tan'dúú^{cā} chi i'téenu nī Cristo Jesús ní tan'dúú^{cā} chi dineⁿ'e nī nducyáá^{cā} 'iⁿyāⁿ chi yeⁿe Ndyuūs. ⁵ Chuū ní cucáá^{vā} chí snée ngiínú nī chiiⁿ chi cuuvi yeⁿ'é nī chi Ndyuūs nguáín'dai yā na va'ai chēeti nguuvi cáá^{vā} ndís'tiī. Ní 'āā ch'iindiveéⁿ nī nduudu cuaacu chi yeⁿ'é Cristo. Ní nduudu cuaacu miiⁿ ní cuuvi nanguaⁿ'ai 'iⁿyāⁿ ní véé chi cuuvi yeⁿ'é nī. ⁶ Ní nduudu miiⁿ ní 'iⁿyāⁿ ngaⁿ'á yā nanááⁿ ndís'tiī, ní maaⁿ ní 'iⁿyāⁿ ngaⁿ'á yā nanááⁿ 'iⁿyāⁿ chi snee núúⁿmán iⁿ'yeēⁿdī. Ní tan'dúú^{cā} 'áámá cosecha chi véé n'gui'i yeⁿ'ē, 'tíicā nduudu miiⁿ caati n'giita nduudu miiⁿ. 'Tiicā ntúūⁿ nduudu miiⁿ 'cuiita na staava yeⁿ'e ndís'tiī ndii nguuvi chí ch'iindiveéⁿ nī yeⁿ'ē. Ní tuumicadíⁿnuuⁿ cá nī chēē chi cuaacu yeⁿ'e vaadī n'dai yeⁿ'e Ndyuūs yeⁿ'ē yú chi Ndyuūs tee yā s'uuúⁿ ní taacā Ndyuūs dineⁿ'é yā s'uuúⁿ. ⁷ Chuū ní ch'leéⁿ nī yeⁿ'e saⁿ'ā Epafras chi saⁿ'ā chi neené neⁿ'e yú. Ní dáámá nginne^e sa s'uuúⁿ. Ní 'áámá canee sa na ntiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Cristo. Ní diiⁿ sa nti-
iⁿnyuⁿ yeⁿ'e Cristo nguaaⁿ ndís'tiī. ⁸ Saⁿ'ā miiⁿ ní ndaa sa nanááⁿ nús'uu ní ngaⁿ'a cuaacu sa yeⁿ'e ndís'tiī. Ní ngaⁿ'a sa chi ndís'tiī dineⁿ'é nī 'iⁿyāⁿ caati Espíⁿitu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs caneé yā ndúú^{cū} ndís'tiī.

⁹ Ní cáá^{vā} chuū ntúūⁿ nús'uu ndii tiempo chi ch'iindi-
veéⁿ 'nū yeⁿ'e ndís'tiī nguéé s'neeⁿ naaⁿ 'nū caⁿ'angua'á 'nū caavā ndís'tiī. Ngiicá 'nū chi maaⁿ Ndyuūs ch'iⁿ'í yā ndís'tiī nducuéⁿ'ē chi neⁿ'é yā chi diíⁿ nī. Ní ngiicá 'nū Ndyuūs chi Espíⁿitu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs tée yā ndís'tiī nducuéⁿ'e vaadī deenu ndúú^{cū} vaanīcadíⁿnuuⁿ chi yeⁿ'é Ndyuūs. ¹⁰ Ngaⁿ'angua'á 'nū chi ndís'tiī cuuvi 'cuetinéé n'daacá nī nanááⁿ Jesucristo ti yeⁿ'é yā s'uuúⁿ. Ní cueⁿ'e daāⁿmaⁿ diíⁿ nī tan'dúú^{cā} chi neⁿ'e Señor yeⁿ'e yú. Ní 'íicú véé n'gui'i yeⁿ'é nī yeⁿ'e tandu-

cuéⁿ'ē chi n'daacá chi idiíⁿ nī. Ní cuuvi 'cueēⁿ ca nī yeⁿ'e vaadī deenu chí yeⁿ'e Dendyuūs. ¹¹ Ngiicá 'nū Ndyuūs chi tée yā ndís'tiī poder yeⁿ'é yā chí ch'εεε ca chí cuuvi diíⁿ nī ntiⁿnyuⁿ yeⁿ'é nī ndúú^{cū} poder chi yeⁿ'é Ndyuūs. Ní 'íicú ndúú^{cū} paciencia cuuvi cucheé nī yeⁿ'e tandu-
cuéⁿ'ē chi 'iⁿyāⁿ diíⁿ yā ndúú^{cū} nī. Ní yeenú nī. ¹² Ní ndís'tiī canéé chi ca'á nī gracias Ndyuūs Chiida yú caati Ndyuūs diíⁿ yā ndúú^{cū} yú chí véé parte yeⁿ'e yú naachi cuuvi yeⁿ'e yú ndúú^{cū} 'iⁿyāⁿ s'leen chi i'téenu yā Cristo. Ní caⁿ'a yā chí tée yā s'uuúⁿ chi cuuvi yeⁿ'e yú ndúú^{cū} 'iⁿyāⁿ s'leen chi yeⁿ'é yā taachi ndaa yú na lugar chí δεεε ca naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiⁿnyuⁿ yā yeⁿ'ē.

¹³ Canéé chi ca'á nī gracias Ndyuūs caati nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ yeⁿ'e saⁿ'ā chi ngaⁿ'ā ntiⁿnyuⁿ yeⁿ'e maaíⁿ. Ní Ndyuūs dicho'ó yā s'uuúⁿ naachi canéé Jesucristo chí ngaⁿ'ā ntiⁿnyuⁿ yā. Jesucristo ní Daiyá Ndyuūs chi Ndyuūs neⁿ'e taaví yā. ¹⁴ Níicú Jesucristo cuái yā s'uuúⁿ ndúú^{cū} precio chi yuúúⁿ yeⁿ'é yā taachi ch'tiī yā na cruz cucáá^{vā} s'uuúⁿ. Ní cáá^{vā} chuū Ndyuūs nadach'εεcú yā s'uuúⁿ yeⁿ'e nuūⁿndī yeⁿ'e yú.

Chi nduuvidaama yú ndúú^{cū} Ndyuūs cucáá^{vā} chi
Cristo ch'tiī yā

¹⁵ Jesucristo ní tan'dúú^{cā} Ndyuūs chiida yú chí nguéé inaaⁿ yú, 'tiicá yā. Ní Cristo miiⁿ 'āā canéé yā vmnááⁿ vmnaaⁿ chí din'dái yā núúⁿmán iⁿ'yeēⁿdī. ¹⁶ Ní Ndyuūs yeⁿ'e yú ndúú^{cū} Cristo miiⁿ din'dái yā tanducuéⁿ'ē den-
du'ū chí véé. Din'dái yā tanducuéⁿ'ē dendu'ū chí véé nanguuvi. 'Tiicá ntúūⁿ na yán'āa yeⁿ'ē chí inaaⁿ yú ndúú^{cū} yeⁿ'ē chí nguéé inaaⁿ yú. N'dáá rá chí véé ánge-
les chí yeⁿ'e Ndyuūs ndúú^{cū} ángeles chí yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ chí ngaⁿ'ā ntiⁿnyuⁿ na 'yúúⁿé ndúú^{cū} 'iⁿ'ntyéⁿ'ē chí ngaⁿ'á yā ntiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē naciones na iⁿ'yeēⁿdí 'cūū ndúú^{cū} 'iⁿ'ntyéⁿ'ē ndúú^{cū} poder yeⁿ'e yā, tanducuéⁿ'ē ní Cristo miiⁿ din'dái yā ní 'iivi yeⁿ'e tandu-
cuéⁿ'ē. ¹⁷ Cristo miiⁿ ní ngaⁿ'a ntiⁿnyuⁿ yā yeⁿ'e tandu-
cuéⁿ'ē dendu'ū. Ní Cristo miiⁿ diíⁿ yā chí tanducuéⁿ'ē dendu'ū chí véé canéé lugar yeⁿ'ē ndúú^{cū} orden. ¹⁸ Ní Cristo miiⁿ ní tíⁿ yā yeⁿ'e cuerpo chí yaacū yeⁿ'e yā chí nducyaaca 'iⁿyāⁿ chí i'téenu yā Cristo. Ní ca'á yā vida 'iⁿyāⁿ chí yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'é yā. Ní Cristo miiⁿ vmnááⁿ vmnaaⁿ 'iⁿyāⁿ chí nduuchí yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tinán'ā, caati lugar chí vmnááⁿ vmnaaⁿ cuuvi yeⁿ'é yā yeⁿ'e ndu-
cuéⁿ'ē dendu'ū chí véé. ¹⁹ Ní Ndyuūs Chiida yú neⁿ'é yā chí Cristo miiⁿ caneé yā ndúú^{cū} nducuéⁿ'ē poder chí yeⁿ'é Ndyuūs. ²⁰ Ní cucáá^{vā} Cristo miiⁿ Ndyuūs Chiida yú neⁿ'é yā diíⁿ yā chí cuuvi yeⁿ'é Cristo tanducuéⁿ'ē dendu'ū taama vmnéⁿ'ēe tan'dúú^{cā} tanducuéⁿ'ē chí véé

vmnááⁿ vmaaaⁿ na va'ai cheeti nguuví. 'Tiicá ntúūⁿ cuuvi yeⁿ'é yā tanducueⁿ'ē chi véé na iⁿ'yeendí 'cūū. Ní dííⁿ yā chi véé vaadí 'dííⁿ cáávā yuuúⁿ yeⁿ'ē Jesucristo chi can'daā taachi ch'íi yā na cruz.

²¹ Ní tiempo chi 'āā chó'oo ndís'tiī ní tan'dúú^{cā} 'iīⁿ'yāⁿ chi snúūⁿ yā yúúⁿí 'tíicā ndís'tiī. Ní nguεε deenú nī Ndyuūs caati dííⁿ nī cosas chi nguéé n'daāca. Ní ndís'tiī ní contra yeⁿ'e Ndyuūs ndís'tiī. Ní nguéé n'daacā staava yeⁿ'é nī. Naati maaⁿ ní Ndyuūs nch'εécú yā nuuⁿndi yeⁿ'e ndís'tiī. Maaⁿ ní amigos yeⁿ'é Ndyuūs ndís'tiī. ²² Ní dííⁿ yā chi nduuvidaamá nī ndúú^{cū} Ndyuūs cáávā chi cuerpo yeⁿ'e Jesucristo ch'íi na cruz. Ní Jesucristo ch'íi yā caavā s'uuúⁿ chi ndaa yā ndúú^{cū} s'uuúⁿ nanááⁿ Ndyuūs Chiida yú. Ní Cristo ch'íi yā chi s'uuúⁿ ní yeⁿ'é Ndyuūs s'uuúⁿ ní dεεve vida yeⁿ'ē yú. Nícu 'āā ntéé caaⁿ'maaⁿ Ndyuūs chi véé nuuⁿndi yeⁿ'e yú. ²³ Maaⁿ ní canee chi i'téenu n'daacā nī nduudu cuaacu ní cunee diitú nī ndúú^{cū} chi i'téenu nī chi yeⁿ'e Cristo. Ní cu'téenu cá nī nduudu cuaacu yeⁿ'e Jesucristo chi ch'íiⁿ chéé chi cuuvi yeⁿ'e yú ní yeⁿ'ē chi cunee ngiinu yú. Ní nguéé dííⁿ nī yeⁿ'e nduudu cuaacu yeⁿ'e Jesucristo ti n'daacā canee nī nanááⁿ yā ní cunee ngiinu cá nī. Nduudu cuaacú 'cūū yeⁿ'e Jesucristo miiⁿ maaⁿ ní 'iīⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cheⁿ'e yā candεε yā chí cuuvi yeⁿ'ē nducyáácá 'iīⁿ'yāⁿ chi snéé na iⁿ'yeendí 'cūū. Ní nduudu cuaacu miⁿ chiiⁿ chi 'úú Pablo ngaⁿ'a caati 'tíicā ntiīⁿnyuⁿ yeⁿ'é.

Pablo nginneé yā 'iīⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e Jesucristo

²⁴ Maaⁿ ní yeenu taavi yeⁿ'ē chi n'geenú ngii cucáávā ndís'tiī chi i'téenu nī nduudú 'cūū. Ní 'tíicā maaⁿ ní yeenu taavi chi 'cuenú cuuvi na cuerpo yeⁿ'é tan'dúú^{cā} chi ch'eenú chiī Cristo na cuerpo yeⁿ'e yā cucáávā 'iīⁿ'yāⁿ chi i'téenu yā 'iīⁿ'yāⁿ ní yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'e yā. Ní 'tíicā dííⁿ cumplir vaadí ya'ai yeⁿ'e Cristo cucáávā 'iīⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yā. ²⁵ Ndyuūs tee yā ntiīⁿnyuⁿ 'cūū yeⁿ'é chi dííⁿ ntiīⁿnyuⁿ yeⁿ'e yaacú yeⁿ'é yā. Ní dííⁿ ntiīⁿnyuⁿ yeⁿ'e Ndyuūs nguaaⁿ ndís'tiī chi nguéé yeⁿ'ē ndaata Israel caati 'tíicā cuuvi cuaacu nduudu yeⁿ'e Ndyuūs chi ngaⁿ'a ndii cuááⁿ vmaaaⁿ. ²⁶ Ní nduudú 'cūū nguéé deenú 'iīⁿ'yāⁿ caati canúúⁿ n'de'ei ndii tiempo chi 'āā 'cuéé 'iīⁿ'yāⁿ iⁿ'yeendí 'cūū, naati maaⁿ ní chuū ch'íiⁿ Cristo nanááⁿ 'iīⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā. ²⁷ Nícu Ndyuūs neⁿ'é yā chi nducyáácá 'iīⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'é yā, 'iīⁿ'yāⁿ chi Israel s'eeⁿ yā ndúú^{cū} 'iīⁿ'yāⁿ chí nguéé Israel s'eeⁿ yā, nducyaaca yā cuuvi deenú yā vaadí 'cuiica yeⁿ'ē chi canúúⁿ n'de'ei. Chuū ní secreto miiⁿ. Cristo canee yā ndúú^{cū} ndís'tiī chi nguéé 'iīⁿ'yāⁿ Israel yā. Ní ndúú^{cū} Cristo miiⁿ snee ngiínú nī chi can'á nī na va'ai cheeti nguuví.

²⁸ Nús'uu ní ngaⁿ'á 'nū nduudu cuaacu yeⁿ'é Cristo nanááⁿ nducyaaca 'iīⁿ'yāⁿ. Ní nducueⁿ'ē ngi'cueéⁿ 'nū 'iīⁿ'yāⁿ ndúú^{cū} vaadí deenu caati cuuvi deenú n'daacá yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní cuuvi yeⁿ'é Cristo 'iīⁿ'yāⁿ ní n'daacā canee yā nanááⁿ Jesucristo. ²⁹ Ní cáávā chuū 'úú idííⁿ ntiīⁿnyúⁿ 'cūū, ní dííⁿ diitú taavi nducueⁿ'ē tiempo ndúú^{cū} nducueⁿ'ē poder chi Ndyuūs itée yā 'úú.

² 'Úú neⁿ'é chi ndís'tiī cadíínuuⁿ nī chi díítuú dííⁿ ntiⁿ-iⁿnyuⁿ caavā ndís'tiī ní cáávā 'iīⁿ'yāⁿ chi snéé na yāáⁿ Laodicea, ní cáávā 'iīⁿ'yāⁿ chi nguéé n'diichi tandii yā naáⁿ. ² Neⁿ'é chi nducyáácá 'iīⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndúú^{cū} ndís'tiī cuuvi diitú nī ndúú^{cū} staava yeⁿ'é nī. Ní nguéé 'va'á nī. Ní dáámá nadacadíínuuⁿ nī, ní dineⁿ'é nī 'aamá nī taama nī. Ní deenu cá nī yeⁿ'e nducueⁿ'ē vaadí cuaacu, ní diituu caneé nī ndúú^{cū} chi i'téenu nī. Ní 'íicú cuuvi deenu cá nī chiiⁿ chi Ndyuūs cunuⁿ n'de'ei yā chi yeⁿ'e maaⁿ Jesucristo miiⁿ. Ní 'íicú cuuvi diituu cá nī ndúú^{cū} chi i'téenu nī yeⁿ'e Jesucristo. ³ Caati ndúú^{cū} Cristo miiⁿ tanducueⁿ'ē chi véé yeⁿ'ē vaadí deenu ndúú^{cū} vaadí cadíínuuⁿ ní yeⁿ'é yā ndúú^{cū} nducueⁿ'ē cosa chi cunúúⁿ n'de'ei yeⁿ'e nducyáácá 'iīⁿ'yāⁿ. ⁴ Ní nducueⁿ'ē chuū ngaⁿ'á chi nguéé du'ū vεε canche'ei ndís'tiī ndúú^{cū} nduudú yaadi yeⁿ'é yā. ⁵ Ní chuū ngaⁿ'á caati 'áará chi nguεε caneé ndúú^{cū} ndís'tiī cuuvi deenú nī chi nadacadíínuuⁿ taavi yeⁿ'e ndís'tiī. Ní yeenu taavi 'úú taachi n'giindiveéⁿ chi n'daacā idiíⁿ nī ní díítuu caneé nī ndúú^{cū} nduudu cuaacu yeⁿ'e Cristo chi i'téenu nī.

⁶ Maaⁿ ní tan'dúú^{cā} chi i'téenu nī Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú 'tiicá ntúūⁿ ndís'tiī chi yeⁿ'é Cristo canee chi n'gεetinéé n'daacá nī cáávā Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú nginneé yā ndís'tiī. ⁷ Ní canee chi diiⁿ n'daacá nī ndúú^{cū} nducueⁿ'ē caati cu'téenu cá nī Jesucristo. Ní cu'téenu cá nī nguuví nguuví tan'dúú^{cā} chi ch'eeⁿ ndís'tiī. Ní nguéé ndaacadaamí nī yeⁿ'e chi i'teenú nī. Ní cuéⁿ'é daāⁿ'maaⁿ ngaⁿ'á nī, gracias Ndyuūs ti yeⁿ'é yā ndís'tiī.

Yeⁿ'é vida ngai yeⁿ'é 'iīⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e Cristo

⁸ Maaⁿ ní dííⁿ nī cuidado ndís'tiī yeⁿ'e maáⁿ nī chí mar 'áámá saⁿ'ā nguéé castaⁿ'a sa ndís'tiī caavā vaanicadíínuuⁿ ch'εeté yeⁿ'ē sa ndúú^{cū} nduudu yaadi yeⁿ'ē sa. Ní nguéé canche'ei sa ndís'tiī caati nduudu yeⁿ'ē sa chí sta'a sa yeⁿ'e vaanicadíínuuⁿ yeⁿ'e 'iīⁿ'yāⁿ ní yeⁿ'e costumbre yeⁿ'é 'iīⁿ'yāⁿ yeⁿ'é iⁿ'yeendí. Ndíí nguéé sta'a sa yeⁿ'ē vaanicadíínuuⁿ yeⁿ'é Cristo.

⁹ Caati nducueⁿ'ē chi véé ní yeⁿ'e Ndyuūs ndúú^{cū} daiya yā Jesucristo. Jesucristo miiⁿ ní Ndyuūs 'yā ní dáámá yā ndúú^{cū} chiidá yā. 'Tíicā yā. ¹⁰ Ní nducueⁿ'ē chi véé ní yeⁿ'e ndís'tiī caati ndís'tiī ní yeⁿ'e Cristo ndís'tiī. Jesucristo miiⁿ ní ndíí tiiⁿ yā yeⁿ'e tanducueⁿ'ē 'iīⁿ'yāⁿ ní yeⁿ'e tanducueⁿ'ē 'iīⁿ'ntyéⁿ'ē yeⁿ'e tanducueⁿ'ē nación ní yeⁿ'e tanducueⁿ'ē poder yeⁿ'e yááⁿ'nguiínúⁿ chi véé na iⁿ'yeendí 'cūū. ¹¹ Ndís'tiī nguéé 'iīⁿ'yāⁿ circuncidado yā na cuerpo yeⁿ'é yā. Naati cáávā chi ndís'tiī ní yeⁿ'e Jesucristo ndís'tiī, Cristo ní dííⁿ yā cuenta chi ndís'tiī tan'dúú^{cā} 'iīⁿ'yāⁿ chí circuncidado yā ndís'tiī taachi Jesucristo nadanguáⁿ'ai yā ndís'tiī yeⁿ'e poder yeⁿ'e nuūⁿndí chi véé na cuerpo yeⁿ'é nī. ¹² Ní taachi chεedinuūⁿniⁿ yā ndís'tiī, tuu'mi ní canee nī tan'dúú^{cā} chí ch'εechí nī na yáinyāⁿ ndúú^{cū} Cristo ní canee nī tan'dúú^{cā} chi nadacueéⁿ nī yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā ndúú^{cū} Cristo. 'Tíicā rā váá caati i'téenu nī poder yeⁿ'e Ndyuūs chí diiⁿ chi nacueéⁿ Jesucristo yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā. ¹³ Ní tiempo chi chó'oo espíritu yeⁿ'e ndís'tiī ní

n'diī cucáāvā nuuⁿndi chi diīⁿ nī. Ní nguéé ndís'tiī 'iīn'yāⁿ circuncidado yā ndís'tiī. Naati maaⁿ ní Ndyuūs tee yā vida cueⁿe daāⁿmaⁿ ndís'tiī dáámá dáámá ndúúcū Cristo ti Ndyuūs nadanch'εcú yā yeⁿe tanducuéⁿe nuuⁿndi yeⁿe nī. ¹⁴ Cuáán vmaⁿ canee yú ndúúcū nducuéⁿe cuenta yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe yú ti nguεε diīⁿ yú tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley yeⁿe Ndyuūs. Ní cáāvā ley miīⁿ ní cuenta yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe yú diīⁿ condenar s'uuúⁿ. Naati Cristo nadí'vε yā 'áámá vmnéⁿεε cuenta yeⁿe nuuⁿndi yú taachi ch'ti yā na cruz cáāvā s'uuúⁿ. Ní cáāvā chi ch'ti yā cáāvā s'uuúⁿ ní tan'dúúcā chi n-datuūví yā ley miīⁿ ti nguéé cuuvi condenar s'uuuⁿ. ¹⁵ Ní taachi Cristo ch'ti yā na cruz cuhéé yā yeⁿe nducuéⁿe 'iīn'tyēⁿe yeⁿe espíritu chi nguéé n'daacā ndúúcū poder yeⁿe yā. Ní diīⁿ yā chi 'cuinaaⁿ espíritu s'een nanáán nducyáácá espíritu. Ní Cristo ch'in'í yā nducyáácá 'iīn'yāⁿ chi chéε yā yeⁿe espíritu.

In'nuúⁿ nī nducuéⁿe chi yeⁿe va'ai chεeti nguuvi

¹⁶ Maaⁿ ní nguéé nacadínuuⁿ nī yeⁿe 'iīn'yāⁿ chi diīⁿ yā condenar ndís'tiī caavā dendu'ū chi nguéé chi nge'é nī ndúúcū chi ngi'i nī o ndúúcū yeⁿe chi diīⁿ nī taachi véé 'viicu s'een ndúúcū 'viicu yeⁿe 'iīyū ngai ndúúcū 'viicu yeⁿe sábadó chí nguuví chi ntaaví'tuunúūⁿ 'iīn'yāⁿ. ¹⁷ Nducuéⁿe 'viicu ndúúcū chi diīⁿ 'iīn'yāⁿ ní ch'in'i yeⁿe Cristo chi cuchíi, naati nducuéⁿe chuū cuaacu ní'nyúⁿ ngaⁿ'ā chi yeⁿe Cristo miīⁿ. ¹⁸ Nguéé nadacadínuuⁿ nī yeⁿe 'iīn'yāⁿ chi diīⁿ yā condenar ndís'tiī caati ngaⁿ'a yā chí n'diichí yā visiones. 'Iīn'yāⁿ s'een nadacadínuuⁿ yā chí n'gεete maán yā caavā cosas chi n'diichí yā. 'Iīn'yāⁿ s'een ngaⁿ'a yā chí canee chi ndiicuúⁿ nī maán nī ní dich'εetē nī ángeles. 'Iīn'yāⁿ s'een diīⁿ yā cosas chi nguéé deenú yā yeⁿe ní n'gεete maán yā caavā chí nada-cadínuuⁿ yā yeⁿe cosas chí candεε yeⁿe maan tíiⁿ yā. ¹⁹ 'Iīn'yāⁿ s'een nguéé canee yā ndúúcū nduudu cuaacu yeⁿe Jesucristo. Cristo miīⁿ ní tiiīⁿ yeⁿe cuerpo yeⁿe yā chí 'iīn'yāⁿ chí i'téenu yā 'yā. Ní Cristo miīⁿ ní diīⁿ yā chí nducuéⁿe 'iīn'yāⁿ yeⁿe yā ní n'giita yā caati i'téenu cá yā yeⁿe yā. Ní Cristo miīⁿ diīⁿ yā chí nducyaaⁿ 'iīn'yāⁿ yeⁿe yā canee yā tan'dúúcā chí nduuvi daamá yā tan'dúúcā cuerpo yeⁿe yú nduuvidaama yeⁿe ndúúcū 'iīni ndíi nduū. 'Tíicā diīⁿ Cristo tan'dúúcā chí neⁿe Ndyuūs.

²⁰ Maaⁿ ní ndís'tiī 'āā ch'ti nī taachi ch'iī Jesucristo. Ní canee nī libre yeⁿe reglas yeⁿe in'yeendí 'cūū. Maaⁿ ní, ¿dε'ε cuuvi chí n'gεetinéé ndís'tiī tan'dúúcā chí yeⁿe in'yeendí 'cūū ndís'tiī? ¿Dε'ε cuuvi chí i'téenu nī reglas yeⁿe in'yeendí 'cūū chí ngaⁿ'a 'tíicā? ²¹ Nguéé tuu'ví nī chuū, nguéé che'é nī cosa 'cūū, ní nguéé cuta'á nī cosa 'cūū na ta'á nī. ²² Ní reglas miīⁿ chíiⁿ chí 'iīn'yāⁿ din'dái yā ní chíiⁿ chí ca'cueen yā 'iīn'yāⁿ. Nducuéⁿe reglas 'cūū nguéé dichí'vε caati Ndyuūs ca'á yā 'iīn'yāⁿ cosas caati cuuvi che'é yā yeⁿe. ²³ Cuaacu chí 'iīn'yāⁿ sta'á yā reglas miīⁿ tan'dúúcā chí ch'in'i chí yeⁿe vaadī deenu yeⁿe 'iīn'yāⁿ. Reglas miīⁿ ch'in'i chí yeⁿe religión chí ngaⁿ'ā chí 'iīn'yāⁿ canee chí dich'εetē yā ángeles. Ní reglas miīⁿ ch'in'i chí 'iīn'yāⁿ canee chí ndiicuúⁿ yā maán yā ní ch'in'i chí 'iīn'yāⁿ canee chí 'cuenú yā cuuvi na cuerpo yeⁿe

yā. Naati nguéé dichí'vε mar 'áámá regla yeⁿe chí diīⁿ ayudar 'iīn'yāⁿ caati nguεε dinuuⁿndí yā tan'dúúcā chí neⁿe diīⁿ cuerpo yeⁿe yā.

3 Maaⁿ ní chí ndís'tiī ní 'āā nduuchí nī yeⁿe nguaaⁿ tináⁿ'ā dáámá ndúúcū Jesucristo, ndís'tiī in'nuúⁿ nī dendu'ū chí yeⁿe va'ai chεeti nguuvi naachi Cristo véé yā lado yeⁿe honor yeⁿe Ndyuūs chí lado tá cuaacú yā. ² Ní nadacadínuuⁿ nī yeⁿe nducuéⁿe chí yeⁿe Ndyuūs ní nguéé yeⁿe nducuéⁿe chí véé in'yeendí 'cūū. ³ 'Tíicā ndís'tiī ní ch'ti nī dáámá ndúúcū Cristo ní canee nī tan'duucā chí ch'iī cuerpo yeⁿe nī. Maaⁿ ní canúúⁿ n'de'ei vida yeⁿe nī ndúúcū Cristo nanáán Ndyuūs. ⁴ Maaⁿ vida yeⁿe yú ní cuaacu chí Cristo. Ní taachi ndaa Cristo taama vmnéⁿεε tuu'mi ní s'uuúⁿ ndaa yú nducú yā ní véé parte yeⁿe yú nduucú yā na va'ai chεeti nguuvi.

Yeⁿe vida ndiicúⁿ yeⁿe yú ní yeⁿe vidā ngai yeⁿe yú

⁵ Maaⁿ ní diīⁿ yú cuenta chí ch'iī cuerpo yeⁿe yú ní 'āā ntéé diīⁿ yú nuuⁿndi. N'diichí nī, véé nuuⁿndi nguaaⁿ nī. Neⁿe nī 'áámá san'ā o 'aama n'daataá chí nguéé yeⁿe nī. Ní neⁿe nī diīⁿ nī cosa chí nguéé yeⁿe Ndyuūs. Ní neⁿe nī n'diichí nī 'áámá n'daataá o 'áámá sán'ā chí nguéé yeⁿe nī. Ní neⁿe nī dendu'ū chí nguéé yeⁿe nī. 'Tiicā nī. Ní canee nī tan'dúúcā chí i'téenu nī ídolos chí imágenes. ⁶ Nducuéⁿe chuū ní nuuⁿndi. Ní Ndyuūs diīⁿ yā castigar nducyáácá 'iīn'yāⁿ chí nguéé diīⁿ yā tan'dúúcā chí ngaⁿ'a yā. ⁷ 'Tíicā 'āā dinuuⁿndí ndís'tiī tiempo chí 'āā chó'ōo. ⁸ Maaⁿ ní 'āā ntéé diīⁿ nī nuuⁿndi. Nguéé ditaán nī, nguéé caan'maⁿ taán nī. Nguéé diīⁿ nī cosas chí nguεε n'daacā 'aamá nī ndúúcū taamá nī. Nguéé caan'mán nī 'iīn'yāⁿ chíiⁿ chí nguéé n'daacā chí maán yā diīⁿ yā. Nguéé caan'mán nī mar 'áámá nduudu chí nguéé n'daacā. ⁹ Nguéé caan'mán nī nduudu yaadi 'aama nī ndúúcū taama nī. Nguéé diīⁿ nī 'túúcā caati 'āā dicuenta nī tan'dúúcā chí 'āā ch'iī cuerpo yeⁿe nī ndúúcū nducuéⁿe chí nguéé n'dáácā chí 'āā diīⁿ nī. ¹⁰ Ní maaⁿ ní cuerpo yeⁿe nī ní tan'dúúcā cuerpo chí ngai chí Ndyuūs din'dái yā. Ní nguuvi nguuvi diīⁿ yā chí ndís'tiī cuuvi nī tan'dúúcā Ndyuūs, 'tiicā nī. Ní 'íicú Ndyuūs diīⁿ yā chí cuuvi deenu cá nī yeⁿe Ndyuūs. ¹¹ Caati nanáán Jesucristo miīⁿ nguéé dε'ε vεε nduuti chí 'iīn'yāⁿ nguéé yeⁿe ndaata 'iīn'yāⁿ Israel o 'iīn'yāⁿ chí yeⁿe ndaata 'iīn'yāⁿ Israel. Nguéé dε'ε vεε nduuti chí 'iīn'yāⁿ ní circuncidado yā o nguéé circuncidado yā. Nguéé dε'ε vεε nduuti chí 'iīn'yāⁿ tan'dúúcā chí snéé yúúni, o nduuti chí 'iīn'yāⁿ tan'dúúcā chí 'iitī 'cúεeti. Nguéé dε'ε vεε nduuti chí 'iīn'yāⁿ chí dichí'vε 'iivi yeⁿe yā, o 'iīn'yāⁿ chí snéé libre yā. Dámaāⁿ dichí'vε chí 'iīn'yāⁿ s'een ní yeⁿe Cristo ní Cristo canee yā nducú yā.

¹² Ndís'tiī ní yeⁿe Ndyuūs ndís'tiī. Ní Ndyuūs dineⁿe yā ndís'tiī ní nndεeve yā ndís'tiī chí cuuvi yeⁿe yā ndís'tiī. Maaⁿ ní ndís'tiī canee chí diya'ái nī 'iīn'yāⁿ ní din'daacā cá nī. Nguéé dich'εetē nī maán nī naati diīⁿ nī nducuéⁿe ndúúcū vaadī ndiicúúⁿ. ¹³ Ní nginneé nī 'aamá nī taama nī. Ní cuhéé nī yeⁿe nducuéⁿe. Ní nadach'εecú nī 'iīn'yāⁿ chí diīⁿ yā 'áámá falta ndúúcū nī.

Ní tan'dúúcā chi Cristo nadach'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿé nī, 'tiicá ntúūⁿ nadach'εεcú nī yeⁿe 'aama nī ndúúcū taama nī. ¹⁴ Nguaaⁿ nducuéⁿē chí dííⁿ nī, dineⁿe taavi cá nī 'iíⁿyāⁿ ti taachi dííⁿ nī 'túúcā caneé nī tan'dúúcā chi nduuvidaamá nī yeⁿē nducuéⁿē chí véé. Ní dííⁿ nī cumplir nducuéⁿē dendu^ū. ¹⁵ Ní vaadī 'diiíⁿ chi Ndyuūs itée yā ndís'tií na staava yeⁿé nī canee chí ch'inⁿī ndís'tií nducuéⁿē chí dííⁿ nī caati Ndyuūs yaa'ví yā nducyáácá ndís'tií chí cuuvi yeⁿé nī vaadī 'diiíⁿ miiⁿ. Ní nducyáácá nī ní canee nī tan'dúúcā 'áámá cuerpo nūⁿ, 'tiicá nī. Maaⁿ ní ca'á nī gracias Ndyuūs caavā chuū.

¹⁶ Ní 'áámá canee nī daacā na staava yeⁿé nī nducuéⁿē nduudu cuaacu chí n'daacā taavi ní yeⁿe Ndyuūs. Ca'cueén nī ní ch'inⁿī nī 'áámá nī taama nī ndúúcū nducuéⁿē vaadī deenu. Ngiitá nī salmos ndúúcū himnos ndúúcū canciones chí ngaⁿā yeⁿé Ndyuūs. Ní ndúúcū nūúⁿmáⁿ staava yeⁿé nī nca'á nī gracias Ndyuūs. ¹⁷ Níicú nducuéⁿē cosa chí diiⁿ nī 'áará chí caaⁿmáⁿ nī o dííⁿ nī ntiíⁿnyuⁿ, dííⁿ nī nducuéⁿē caavā Señor Jesús ní nca'á nī gracias Ndyuūs Chiida yú cáávā Cristo.

Tan'dúúcā chí canee chí diiⁿ yú ti yeⁿe Cristo s'uuúⁿ

¹⁸ Ndís'tií n'daataá chí 'nínívaacu, cu'teenú nī yeⁿe isanⁿā yeⁿé nī caati 'tíicā canee chí dííⁿ nī ti yeⁿé Ndyuūs ndís'tií. ¹⁹ 'Tiicá ntúūⁿ isanⁿā yeⁿé yā, dinéⁿe nī n'daataá yeⁿé nī ní nguée nduuvi taán nī ndúúcū n'daataá yeⁿé nī. ²⁰ Ndís'tií daiyá yā chí yeⁿe Cristo 'caandiveén nī yeⁿe chiidá nī ní chεecu nī yeⁿe tanducuéⁿē caati 'tíicā nenⁿe Ndyuūs. ²¹ Ní ndís'tií chí véé daiyá nī, nguée dííⁿ nī chí nduuvi táaⁿ daiyá nī caati cuayiivi ní nguée cu'téenu yā chεe chí caaⁿmáⁿ nī yeⁿe yā. ²² Ndís'tií chí dichíⁿvē 'iíⁿyāⁿ, 'caandiveén nī yeⁿē tanducuéⁿē chí ngaⁿā 'iiví nī yeⁿē inⁿyeendí 'cūū. Nguée dííⁿ nī tan'dúúcā chí nenⁿé yā dámaaⁿ taachi nanáaⁿ yā ndís'tií. Ní 'iiví nī cuuvi deenú yā chí n'daacā idiíⁿ nī, naati dííⁿ nī nducuéⁿē ntiíⁿnyuⁿ ndúúcū nūúⁿmáⁿ staa-va yeⁿé nī. Ní 'va'á nī Ndyuūs. ²³ Ní tanducuéⁿē chí dííⁿ nī, dííⁿ nī ndúúcū nūúⁿmáⁿ staava yeⁿé nī. Ní dííⁿ nī ntiíⁿnyuⁿ miiⁿ tan'dúúcā chí ntiíⁿnyuⁿ yeⁿé Ndyuūs ní nguée ntiíⁿnyuⁿ yeⁿē 'iiví nī. ²⁴ Ní ndís'tií deenú nī chí cuuvi cuta'á nī yeⁿe chí véé yeⁿé nī chííⁿ chí tée Cristo ndís'tií. Cuaacu chí ndís'tií dichíⁿvē nī Jesucristo ní cuaacu nííⁿnyúⁿ Cristo ní 'iiví nī. ²⁵ Ní 'iíⁿyāⁿ chí nguée n'daāca idiíⁿ yā caⁿá yā cuta'á yā ná dííⁿvē yā yeⁿē chí dííⁿ yā chí nguée n'daācā. Ndyuūs 'áā daamá nūⁿ dííⁿ yā tratar ndúúcū nducyáácá 'iíⁿyāⁿ.

4 Ndís'tií patrones chí véé mozos yeⁿé nī, dííⁿ nī chí cuaacu ndúúcū chí n'daacā ndúúcū mozos yeⁿé nī. N'gaacú nī chí véé 'iiví nī chí canee na va'ai chεeti nguuvi.

² Nducuéⁿē tiempo caaⁿmāⁿngua'á nī ní 'cuēti ndu-uchí nī. Ní ca'á nī gracias Ndyuūs. ³ Caaⁿmāⁿngua'á ntuúⁿ nī yeⁿē nús'uu ti Ndyuūs tée yā lugar nús'uu chí cuuvi caaⁿmáⁿ 'nū nduudu cuaacu yeⁿé yā. Ní nduudu miiⁿ ní yeⁿe Cristo. Ní nguée déenu 'iíⁿyāⁿ naati maaⁿ

ní ngaⁿā 'nū nduudu miiⁿ. Ní cucáávā nduudu miiⁿ maaⁿ 'úú canuúⁿ vácūū ndúúcū cadena 'cūū.

⁴ Caaⁿmāⁿngua'á nī cáávā 'úú chí cuuvi caaⁿmáⁿ n'daacā nduudu miiⁿ tan'dúúcā chí canee chí caaⁿmáⁿ.

⁵ Maaⁿ ní ndís'tií 'cuētinée n'daacā nī ndúúcū 'iíⁿyāⁿ chí nguée i'téenu yā Ndyuūs. Dííⁿ nī n'daacā nducuéⁿē tiempo. ⁶ Cuénⁿé daāⁿmaⁿ caaⁿmáⁿ nī chí n'daacā ndúúcū nduudu n'dai. Ní canee chí déenu nī táácā chí cuuvi nan'guεεcuta'á nī ca'áámá ca'áámá 'iíⁿyāⁿ.

'Cuiíⁿ carta miiⁿ ndúúcū saludos

⁷ Hermano Tíquico chí nenⁿe yú, 'áámá canee sa chí diiⁿ sa ntiíⁿnyuⁿ yeⁿé Jesucristo ní diiⁿ sa dáámá ntiíⁿnyuⁿ nduucú. Saⁿā miiⁿ cuuvi sa ndís'tií tan'dúúcā chí 'úú canee ní dííⁿ. ⁸ Ní cáávā chiiⁿ dicho'ó Tíquico nanáaⁿ ndís'tií caati cuuvi sa ndís'tií táácā n'geētiné 'nū. Ní tée sa 'viich'εētiínūⁿ na stava yeⁿé nī. ⁹ Ní dicho'ó ntúūⁿ hermano Onésimo, saⁿā chí nenⁿe yú, ní 'áámá canee sa chí diiⁿ ntiíⁿnyuⁿ yeⁿé Ndyuūs. Ní yeⁿe 'áámá chεε ndís'tií. Hermanos s'eenⁿ yaa'ví yā ndís'tií tanducuéⁿē chí dííⁿ 'nū 'muuⁿ.

¹⁰ Saⁿā Aristarco chí canúúⁿ vácūū nduucú idichó'o sa: N'dai ndís'tií. 'Tiicá ntúūⁿ dicho'o saⁿā Marcos chí dácūú saⁿā Bernabé. Ní ndís'tií 'áā sta'á nī orden chí 'cuaaⁿ nī hermano Marcos miiⁿ nduuti chí ndaa sa nanáaⁿ ndís'tií. ¹¹ 'Tiicá ntúūⁿ Jesús chí nguuvi Justo dicho'o sa: N'dai ndís'tií. Dámaāⁿ saⁿā s'uuⁿ chí yeⁿē ndaata 'iíⁿyāⁿ Israel ní i'téenu yā Jesucristo dííⁿ yā ntiíⁿnyuⁿ nduucú yeⁿē naachi Ndyuūs ngaⁿā ntiíⁿnyúⁿ yā. Saⁿā s'uuⁿ ntée ca yā 'viich'εētiínūⁿ 'úú. ¹² Saⁿā Epafra ntúūⁿ chí diiⁿ ntiíⁿnyuⁿ yeⁿe Cristo ní yeⁿe 'áámá chεε ndís'tií dicho'o sa: N'dai ndís'tií. Saⁿā miiⁿ neenⁿé ngaⁿā'angua'á sa yeⁿe ndís'tií chí ndís'tií 'áámá canee nī ndúúcū chí i'téenu nī níicú chí dámaāⁿ nenⁿé ní dííⁿ nī tanducuéⁿē tan'dúúcā chí Ndyuūs nenⁿe yā chí diiⁿ nī. ¹³ 'Úú ní ngaⁿá nduudu cuaacu yeⁿe Epafra miíⁿ. Neenⁿé inadacadíínuuⁿ sa yeⁿé ndís'tií ndúúcū 'iíⁿyāⁿ chí snée yā na yāāⁿ Laodicea ndúúcū yāāⁿ Hierápolis. ¹⁴ Saⁿā Lucas chí doctor chí nenⁿe yú ndúúcū saⁿā Demas dicho'ó yā: N'dai ndís'tií, ngaⁿá yā.

¹⁵ Maaⁿ ní ndís'tií dicho'ó nī: N'dai ndís'tií, nga'á nī hermanos chí snée na yāāⁿ Laodicea. Dicho'ó nī: N'dai ndís'tií, n'daataá Ninfas ndúúcū 'iíⁿyāⁿ chí i'téenu yā Jesucristo ní nduuvidaamá yā na vaacu tá chí yaacū yeⁿé yā. ¹⁶ Ní taachi 'cuiíⁿ n'geén nī carta 'cūū nguaaⁿ ndís'tií dicho'ó nī carta 'cūū 'iíⁿyāⁿ yeⁿe yāāⁿ Laodicea chí 'cuēén yā na yaacū yeⁿé yā. Ní canee chí 'cuēén nī ntúūⁿ 'áámá carta chí dicho'ó 'iíⁿyāⁿ yeⁿe yāāⁿ Laodicea. ¹⁷ Ní ndís'tií cuuvi nī saⁿā Arquipo chí 'úú caaⁿmáⁿ 'tíicā: Díí Arquipo, diiⁿ di cuidado chí diiⁿ n'daacā di ní 'cuiíⁿ di ntiíⁿnyuⁿ yeⁿe Señor chí Señor tee yā díí.

¹⁸ 'Úú, Pablo, dinguúⁿ saludos 'cūū ndúúcū ta'á ndúúcū letras yeⁿé. N'gaacú nī yeⁿé chí canuúⁿ vácūū. Nenⁿé chí Ndyuūs itée yā vaadī n'dai yeⁿé yā. 'Tíicā cuuvi.

1 TESALONICENSES

Pablo ndúúcu compañeros yē'é yā idinguún yā carta 'cūu yē'e 'iinyān yē'e yaācū na yāān Tesalónica

1 'Úú, Pablo, idinguún carta 'cūu ndúúcu san'a Silvano ndúúcu san'a Timoteo yē'e hermanos yē'e yú chi can'á yā na yaācū yē'e yāān Tesalónica, 'iinyān chi yē'é Ndyuūs Chiida yú níccú yē'é Señor Jesucristo. Nen'é 'nū chi Ndyuūs Chiida yú ndúúcu Señor Jesucristo tēe yā ndís'tiī nducué'nē vaadī n'dai yē'é yā, ní vaadī 'diīn yē'é yā canee na staava yē'é nī.

'Iinyān yē'e yāān Tesalónica din'daacá yā ní diitu i'téenu yā Jesucristo

2 Ca'á 'nū gracias nanáán Ndyuūs cáāvā nducyaaca ndís'tiī ní taachi caan'mangua'á 'nū inin'gáácú 'nū yē'e ndís'tiī. **3** Ní taachi ngan'angua'á 'nū nanáán Ndyuūs Chiida yú, ngan'angua'á 'nū yē'e ntiinyu chi diín nī caati i'téenu cá nī ní chí ne'e cá nī nducyaaca 'iinyān ní chí nginnee yā 'iinyān. Ní cuchée nī yē'e tanducué'nē. Ní 'áámá caneé nī ndúúcu chi i'téenu nī caati cūnee ngiinú nī chi Señor Jesucristo yē'e yú can'á yā tēe yā chiin chi cuuvi yē'é nī. **4** Ndís'tiī, hermanos yē'é 'nū, Ndyuūs nen'é yā ndís'tiī. Ní deenú 'nū chi Ndyuūs ndeēve yā ndís'tiī chi ndís'tiī cuuvi yē'é yā ndís'tiī. **5** Taachi ngan'a 'nū nduudu cuaacu yē'é Ndyuūs nanáán ndís'tiī nguēe dámaān ngan'á 'nū nduudu miiñ ndúúcu nduudu yē'é 'nū ti ndúúcu poder yē'e Espíritu N'dai yē'é Ndyuūs. Ní deenú 'nū chi nduudu cuaacu miiñ ní cuaacu. Ndís'tiī ní deenú nī du'u san'ā nús'uu taachi caneé 'nū ndúúcu ndís'tiī ní táácā diín 'nū caati maán nī cuuvi 'cuētinéé n'daaca nī.

6 Ní ndís'tiī ní 'āā diin nī tan'dúúca chi nús'uu diín 'nū ní tan'dúúca chi diin Señor Jesucristo yē'e yú. Ní i'téenu nī nduudu cuaacu yē'é Ndyuūs. Ní yeenú nī ndúúcu vaadī yeenú chi Espíritu N'dai yē'é Ndyuūs tee yā ndís'tiī 'áará chí ch'eenú nī chiī cucáāvā chi i'téenu nī. **7** Ní cucáāvā chi diín nī 'tuucā nducyáácá 'iinyān chi i'téenu yā Señor Jesucristo, 'iinyān yē'e nún'mán yán'āa Macedonia ndúúcu nún'mán yán'āa Acaya cuuvi cuta'á ndís'tiī tan'dúúca 'áámá ejemplo ní diín yā tan'dúúca chi diín nī. **8** Ní ndís'tiī diin nī chi tan'án'ā 'iinyān cuuvi deénu yā nduudu cuaacu yē'e Señor. Nguēe dámaān 'iinyān yē'e yán'āa Macedonia ndúúcu 'iinyān yē'e yán'āa Acaya naati 'iinyān yē'e nducué'nē cuaān 'āā deenú yā chi ndís'tiī i'téenu nī Ndyuūs. Ní nguēe caneé chi caan'man cá 'nū de'ē vεe yē'e nī ti n'daacā i'téenu nī. **9** Ní nducyaaca 'iinyān ngan'a yā nús'uu yē'e visita yē'é 'nū taachi caneé 'nū nguān ndís'tiī. Ní ngan'a yā

tan'dúúca chi ndís'tiī s'néen nī ídolos caavā chi cu'téenu nī Ndyuūs chí canduuchi, Ndyuūs chí cuáácú chi Ndyuūs. Ní tuca'á nī diín nī ntiinyu yē'é Ndyuūs. **10** 'Tiicá ntúūn ngan'a yā chí ndís'tiī cūnee ngiinú nī chí Jesucristo chí Daiya Ndyuūs ní ndaa yā taama vm-né'ēe yē'e va'ai chεeti nguuvi. Ndyuūs nada'cueen yā Jesús miiñ yē'e nguān tinán'ā. Níccú Jesucristo miiñ ní 'iinyān chí nadanguán'ai yā s'uuún yē'e castigo chí neené diítūu yē'e tiempo chí cuchī.

Ntiinyu chi diin Pablo naachi caneé yā na yāān Tesalónica

2 Ndís'tiī, hermanos yē'e yú, deenú nī chí tiempo chí caneé 'nū nguān ndís'tiī chí nguēe tandiī rá diín 'nū ntiinyu yē'é Ndyuūs. **2** 'Āā deenú nī chí 'āā cue'né 'nū yāān Filipos vmnaān chí ndaa 'nū nanáán ndís'tiī. Ní deénu nī chí 'iinyān miiñya nguēe n'daacā diín yā nduucú 'nū. Ní ngan'a taán yā yē'é 'nū chí ch'eenú 'nū chí. Níccú taachi ndaa 'nū nanáán ndís'tiī, nguēe va'á 'nū chí caan'mán 'nū nduudu cuaacu chí ngai yē'e Cristo 'áará chí deenú 'nū chí vεe cá 'iinyān chí contra yē'e nús'uu, 'iinyān chí nguéé n'daacā diín yā nduucú 'nū. **3** Caati deenú 'nū chí ngan'á 'nū nduudu cuaacu miiñ nguéé ndúúcu vaanicadínuu yē'é 'nū chí nguéé n'daacā ndií nguéé ndúú nginnche'ei 'nū 'iinyān. **4** Naati Ndyuūs n'diichí ya vida yē'é 'nū chí n'daacā n'gεetineé 'nū. Ní tee yā ntiinyu nús'uu chí caan'mán 'nū nduudu cuaacu yē'e chí cuuvi nanguán'ai 'iinyān yē'e nuu'ndi yē'é yā. Ní nguēe diín 'nū ntiinyu miiñ chí cūnee yíinūu 'iinyān naati diín 'nū chíin chí ne'e Ndyuūs chí snaan yā nducué'nē chí vεe na staava yē'e yú. **5** Ní ndís'tiī deenú nī chí nguéé ngan'á 'nū nduudu cuaacu miiñ ndúúcu n'dee n'dái nduudu chí n'dai taavi chí cūnee yiinú nī yē'é 'nū. Ní nguéé ngan'á 'nū cáāvā chí diín 'nū ganar tuūmī. Ndyuūs ní deenú yā yē'é 'nū yē'e chí diín 'nū. **6** Mar 'áámá vmné'ēe diín 'nū ntiinyu yē'é Ndyuūs caavā chí 'iinyān cuuvi caan'mán yā chí n'gεeté 'nū. Ní nguéé nanáán ndís'tiī, ndií nguēe ndu nanáán tanán'a yā. Ní deenú 'nū chí cuuvi ch'in'í 'nū 'iinyān chí ch'εete maán 'nū caati Cristo dichó'o yā nús'uu chí diín 'nū ntiinyu yē'e apóstoles ní candéé 'nū nduudu yē'é yā. **7** Naati 'tíicā diín 'nū ndúúcu nī tan'dúúca chí ndís'tiī da'caiyā daiyá 'nū. Niicu tan'dúúca chí diin 'áámá n'daataá ndúúcu daiyá yā taachi idi'cuiitá yā ní diín yā cuidado daiyá yā, 'tíicā diín 'nū ndúúcu nī. Ní n'daacā ngan'á 'nū ndúúcu nī ndúúcu vaadī n'giiinu. **8** Ní 'tíicā ne'e cá 'nū ndís'tiī chí ne'e 'nū tee 'nū ndís'tiī nguéé dámaān nduudu cuaacu yē'é

Ndyuūs, naati 'tiicá ntuūⁿ nen'é 'nū 'cuuvi 'nū cáávā ndís'tiī caati 'āā nen'e taavi cá 'nū ndís'tiī. ⁹ Nds'tiī hermanos yen'e yú, n'gaacu nī yen'ē ntiinyuⁿ chi diiⁿ cá 'nū ni nga'á 'nū nduudu cuaacu yen'é Ndyuūs nanááⁿ ndís'tiī. Ní diiⁿ 'nū ntiinyuⁿ ndúúcu ta'á 'nū ndíí nguuvi ndíí n'gaaⁿ cáávā chi véé necesidades yen'é 'nū. Ní nguéé di'vaachí 'nū ndís'tiī yen'ē dé'ē vee. ¹⁰ Ní ndís'tiī ní testigos yen'é 'nū. 'Tiicá ntúūⁿ Ndyuūs ní testigo yen'é 'nū tan'dúúca chi 'cuetinee n'daacá 'nū ní diiⁿ 'nū den-du'ū chi cuaacu taachi canee 'nū nguaaⁿ ndís'tiī chi i'téenu nī Señor Jesucristo. Ní nguéé mar 'áámá 'iinyāⁿ cuuvi caaⁿmaⁿ yā chi nguéé n'daacá diiⁿ 'nū. ¹¹ Ní 'tiicá ntúūⁿ ndís'tiī deenú nī tan'dúúca chi diiⁿ 'nū ndúúcu ca'áámá ca'áámá ndís'tiī. Ní diiⁿ 'nū tan'dúúca chi nús'uu ní chiidá nī ni ndís'tiī ní daiyá 'nū ní tee 'nū consejo ndís'tiī ndúúcu 'viich'etíínūⁿ. ¹² Ní ch'iⁿi 'nū ndís'tiī tan'dúúca chi cuuvi n'gectinee n'daacá nī nanááⁿ Ndyuūs caati ndís'tiī ní yen'é Ndyuūs ndís'tiī. Ní Ndyuūs ní yaa'ví yā ndís'tiī chi cuuvi ndaa nī naachi Ndyuūs nga'a ntiinyuⁿ yā. Ní véé nducuéⁿē cosas chí n'dai yen'é nī. ¹³ Níicú cáávā nducuéⁿē chuū cueⁿe daāⁿmaⁿ ní ca'á 'nū gracias Ndyuūs caati taachi ndís'tiī ní ch'iinniveéⁿ nī nduudu yen'é Ndyuūs chi nga'á 'nū nanááⁿ ndís'tiī, chi'téenu nī nduudu miiⁿ chi nduudu yen'é Ndyuūs ní nguéé nduudu chi yen'e 'iinyāⁿ. Ní cuaacu chi nduudu miiⁿ ní yen'é Ndyuūs caati diiⁿ ntiinyuⁿ na vida yen'é ndís'tiī chi i'téenu nī. ¹⁴ Nds'tiī, hermanos yen'é 'nū. Dáámá cho'o yen'e ndís'tiī taachi n'geenu nī ngii cucáávā chi diiⁿ 'iinyāⁿ Israel chi paisanos yen'é nī ndúúcu nī. Chó'ōo ntúūⁿ yen'e 'iinyāⁿ chi na'á yā yaācū naachi 'iinyāⁿ i'téenu yā Jesucristo na yá'āa Judea caati 'tíicā diiⁿ 'iinyāⁿ Israel chi paisanos yen'é yā ndúúcu yā. ¹⁵ Maaⁿ 'iinyāⁿ paisanos chi 'iinyāⁿ Israel ch'iinuⁿ yā Señor Jesucristo yen'ē yú tan'dúúca chi diiⁿ yā ndúúcu profetas chi nga'á yā nduudu cuaacu yen'é Ndyuūs tiempo chi 'āā chó'ōo. Ní 'iinyāⁿ s'een can'dáa yā s'uuúⁿ ní diiⁿ chi n'geenu yú ngii. Ní nguéé diiⁿ yā chiiⁿ chi Ndyuūs nen'é yā chi diiⁿ yā ní contra yā nducyaaca 'iinyāⁿ. ¹⁶ Ní taachi nen'é 'nū nga'á 'nū nduudu cuaacu nanááⁿ 'iinyāⁿ chi nguéé yen'e ndaata yen'é yā caati cuuvi nnguaⁿai yā, 'iinyāⁿ s'een chi paisanos yen'é nī nguéé n'guúⁿ yā chi nga'á 'nū. 'Tíicā ni véé cá nuuⁿndi yen'é yā. 'Tíicā diiⁿ yā maaⁿ naati cuayiivi Ndyuūs ca'á yā chi ca'a yā 'iinyāⁿ s'een 'áámá castigo chi neenē diitū ca.

Pablo nen'é yā ca'á yā taama vmnéⁿēe ní n'diichí yā 'iinyāⁿ yen'e yāāⁿ Tesalónica

¹⁷ Nds'tiī hermanos yen'e yú 'áará chí maaⁿ ní yaⁿai snée 'nū yen'e ndís'tiī ní nguéé cuuvi naáⁿ 'nū ndís'tiī nadacadiinúⁿ 'nū yen'e ndís'tiī. Néené nen'é 'nū cunee 'nū ndúúcu ndís'tiī ní n'diichí 'nū ndís'tiī. ¹⁸ Ní diiⁿ 'nū nducuéⁿē chi cuuvi 'nū ti cuuvi ndaa 'nū nanááⁿ ndís'tiī. Ni 'úú Pablo 'naaⁿ tiempo canee listo chi na'á naati yááⁿguiinūⁿ diiⁿ sa chi nguēe cuuvi ndaa. ¹⁹ ¿De'ē cáávā chi snée ngiinu 'nū ní yeenú 'nū? Snée ngiinu 'nū ní yeenú 'nū ti cuuvi candéé 'nū ndís'tiī nanááⁿ Jesucristo taachi ndaa yā taama vmnéⁿēe.

²⁰ Cuaacu níinyuⁿ chi ndís'tiī chi i'téenu nī ní diiⁿ chi néené yeenú 'nū cáávā chi diiⁿ 'nū ntiinyuⁿ yen'é Ndyuūs nguaaⁿ ndís'tiī.

3 Ní taachi 'āā ntéé cuhéé 'nū chi nguéé ndaa 'nū nanááⁿ ndís'tiī, tuu'mi ní nadicadínuuⁿ 'nū chi n'daacá chi maáⁿ 'nū n'gectinee 'nū na yāāⁿ Atenas. ² Ní dicho'ó 'nū Timoteo chi hermano yen'ē yú chi cuuvi n'diichi sa ndís'tiī taacā snée nī. Saⁿā miiⁿ 'āā diiⁿ sa ntiinyuⁿ yen'é Ndyuūs daama nduucú 'nū ní nga'a sa nduudu cuaacu yen'é Cristo chi diiⁿ chi nadinguáⁿai 'iinyāⁿ. Saⁿā miiⁿ ní cuuvi cūnee sa ndís'tiī ní tee sa 'viich'etíínūⁿ ndís'tiī. Ní cuuvi cūnee diitu cá nī ndúúcu chi i'téenu nī. Cáávā chuū dich'ó 'nū Timoteo. ³ Nguēe nen'é 'nū chi ndís'tiī ndaacadaamí nī yen'e Jesucristo chi nguēe i'téenu nī Jesucristo cucáávā chi n'geenu nī ngii. 'Āā deenú nī chi canee chí 'cuenú nī cuuvi caati i'téenu nī Jesucristo. ⁴ Ní cuaacú taachí ch'ectinee 'nū ndúúcu ndís'tiī chii 'nū ndís'tiī chi ndaa tiempo chi canee chí 'cuenú yú cuuvi tan'dúúca chí chó'ōo yen'é nī. Chuū ní ndís'tiī déenu nī. ⁵ Ní cáávā chuū taachi 'āā ntéé chéé chí nguéé n'giindiveéⁿ yen'é ndís'tiī cho'ó hermano Timoteo chí 'úú cuuvi deenú táacā snee nī ndúúcu chí i'téenu nī. Caati 'úú 'va'á chí yááⁿguiinūⁿ diiⁿ chí nguéé i'téenu nī ní maaⁿ ní nguéé dich'í'vē ntiinyuⁿ chí 'āā diiⁿ 'nū nguaaⁿ ndís'tiī.

⁶ Naati maaⁿ ní Timoteo chí chíica sá yen'e ndís'tiī chí snee na yāāⁿ Tesalónica ndaa sa nanaáⁿ 'nū. Ní yaa'vi sa nús'uuⁿ chí n'daacá n'dai snee nī ti i'téenu nī Ndyuūs. Ní nga'a ntúūⁿ sá chí nen'e nī nducyaaca 'iinyāⁿ. Ní yaa'vi sa nús'uu chí cueⁿe daāⁿmaⁿ n'gaacu nī yen'é 'nū ní nen'é nī nús'uu. Ní néené nen'é nī n'diichi nī nús'uu. Ní nús'uu nen'e ntúūⁿ 'nū n'diichi 'nū ndís'tiī. ⁷ Ní ndís'tiī hermanos yen'é 'nū cucáávā chí n'giindiveéⁿ 'nū yen'ē ndís'tiī chí díitū canee nī ndúúcu chí i'téenu nī yen'e Señor Jesucristo yen'e yú maaⁿ ní véé 'viich'etíínūⁿ yen'é 'nū yen'ē tanducuéⁿē chí cheenú 'nū chí. ⁸ Ní snée 'nū tan'dúúca chí véé vida ngai yen'é 'nū ti n'giindiveéⁿ 'nū chí n'daacá n'dai canee nī maaⁿ chí ndís'tiī ní yen'e Señor Jesucristo ndís'tiī. ⁹ Maaⁿ ní gracias cuuvi nca'á 'nū Ndyuūs Chiida yú cucáávā ndís'tiī ní cucáávā chí ndís'tiī diiⁿ nī chí yeenu taavi 'nū taachi nga'an-gua'á 'nū caavā ndís'tiī ndúúcu Ndyuūs Chiida yú. ¹⁰ Ní nga'an-gua'á 'nū ndíí nguuvi ndii n'gaaⁿ chí Ndyuūs diiⁿ yā chí ndaa 'nū naachi snee nī. Níicú cūnee 'nū ndís'tiī níicú cuuvi cu'téenu cá nī yen'e Señor Jesucristo yen'e yú.

¹¹ Nen'é 'nū chí Ndyuūs Chiida yú ndúúcu Señor Jesucristo yen'e yú cūnee yā nús'uu caati cuuvi ndaa 'nū nanááⁿ ndís'tiī. ¹² Ní Señor Jesucristo yen'e yú cūnee yā ndís'tiī caati cuuvi nen'e cá nī nducyáacá 'iinyāⁿ. Ní dinen'e taavi cá nī tan'dúúca nús'uu nen'e taavi cá 'nū ndís'tiī. ¹³ Ní Ndyuūs cuuvi cūnee yā ndís'tiī chí 'áámá canee vaadī nen'e yen'é yā na staava yen'é nī. Ní nguéé véé nuuⁿndi yen'é nī. Ní canee deēve staava yen'é nī nanááⁿ Ndyuūs Chiida yú taachi ndaa Señor Jesucristo yen'ē yú ndúúcu nducyáacá 'iinyāⁿ chí i'téenu yā 'yā.

Yeⁿē tan'dúucā chi Ndyuūs neⁿé yā chi 'cuēetinee yú

4 Maaⁿ ní di'cuíftu ca 'nū ndís'tiī hermanos yeⁿe yú ní ngiicá 'nū ndís'tiī nanááⁿ Jesucristo chi diíⁿ nī chuū. Tan'dúucā chi ca'cueéⁿ 'nū ndís'tiī táacā chi cuuvi n'gēetinee nī tan'dúucā Ndyuūs neⁿé yā, 'tíicā 'āā diíⁿ nī. Ní 'tiicá ntúūⁿ diíⁿ cá nī cuen'e daāⁿmaⁿ ní ngo'o cá diíⁿ nī.

2 Ndís'tiī ní deenú nī tan'dúucā chí chi'cueeⁿ 'nū nanááⁿ ndís'tiī caati Ndyuūs dicho'ó yā nús'uu. 3 Ní Ndyuūs neⁿé yā chi ndís'tiī n'gēetinéé n'daacá nī. Ní nducuéⁿē chi diíⁿ nī, diíⁿ nī ti yeⁿé Ndyuūs ndís'tiī. Ní nguéé caⁿá nī ndúucū 'iīⁿyāⁿ chi nguéé isaⁿa o n'daataá yeⁿé nī. 4 Ní ca'áamá ca'aama ndís'tiī chí saⁿā canee chí déenu nī tan'dúuca chí cuuvi cuta'á nī n'daataá yeⁿé nī ní 'caandavaacú nī. Ní canee n'daacá nī ndúucū n'daataá yeⁿé nī. Ní dinéⁿe nī n'daataá yeⁿé nī. 5 Nguéé diíⁿ nī cosa chí nguéé n'daacā ndúucū cuerpo yeⁿē tá tan'dúucā chí diíⁿ tanáⁿā 'iīⁿyāⁿ chí nguéé yeⁿē ndaata 'iīⁿyāⁿ Israel, 'iīⁿyāⁿ chí nguéé déenu yā Ndyuūs. 6 Ní mar 'áámá yú chí sán'ā nguéé caⁿa sa ndúucū n'daataá chí nguéé yeⁿe sa o n'daataá nguéé caⁿa tá ndúucū 'áámá isán'ā chí nguéé yeⁿe tá caati Señor Jesucristo yeⁿē yú ca'á yā 'iīⁿyāⁿ miīⁿ 'áámá castigo chí ch'ēete caavā nuuⁿndi chí 'tíicā yeⁿé yā. Ní yeⁿē chuū 'āā n'diichi yú na vida yeⁿe hermanos yeⁿe yú chí diíⁿ yā 'túucā chí nginnche'éí yā hermano yeⁿé yā. Ní nguéé n'daacā chuū. 7 'Tíicā Ndyuūs yaa'ví yā s'uuúⁿ chí cuuvi yeⁿé yā s'uuúⁿ cáávā chí diíⁿ yú nducuéⁿē chí n'daacā nguéé caavā chí diíⁿ yú cosas chí nguéé n'daacā. 8 'Tíicā 'iīⁿyāⁿ chí nguéé diíⁿ yā tan'dúucā chí ngi'cueéⁿ 'nū. Ndís'tiī nguéé idi'vaachí yā mar 'áámá 'iīⁿyāⁿ. Dámaāⁿ di'vaachí yā Ndyuūs caati Ndyuūs téé yā Espíritu N'dai yeⁿé yā s'uuúⁿ. 9 'Úú nguéé caneé chí dinguúⁿ yeⁿé ndís'tiī tan'dúucā chí canee chí neⁿé nī nducyaaca 'iīⁿyāⁿ chí yeⁿe Cristo chí hermanos yeⁿē yú. Deenú chí Ndyuūs maán yā ngi'cueéⁿ yā ndís'tiī tan'duucā chí canee chí dinéⁿe nī 'áámá nī ndúucū taama nī. 10 Cuáácú chí neⁿé nī nducyaaca hermanos yeⁿē yú chí snéé na yán'āa Macedonia naati maaⁿ ní di'cuíftu caⁿa 'nū chí dinéⁿe ca nī hermanos yeⁿe nī. 11 Ngiiicá 'nū chí ch'ēetinéé n'daacá nī nguaaⁿ nducyaaca nī ndúucū vaadī 'diiíⁿ. Ní diíⁿ nī ntiīⁿnyuⁿ yeⁿē maán nī ndúucū ta'á nī tan'dúucā chí n'gin'i 'nū ndís'tiī. 12 Ní diíⁿ nī 'tuucā caati 'iīⁿyāⁿ chí nguēe i'téenu yā Jesucristo yeⁿe yú cuuvi diíⁿ yā respetar ndís'tiī ní véé necesidades yeⁿé nī.

Yeⁿē chí ndaa Jesucristo taama vmnéⁿēe

13 Ndís'tiī hermanos yeⁿé 'nū, nguéé neⁿé 'nū chí nguéé cadíinuuⁿ nī yeⁿe chí cuchí yeⁿe 'iīⁿyāⁿ chí n'dií caati nguéé cuuvi ndaachii nuuⁿ nī tan'dúucā tanáⁿā 'iīⁿyāⁿ chí nguéé cunee ngiinú yā chí ndaa Jesucristo taama vmnéⁿēe. 14 Ní 'tíicā tan'duucā chí i'teenu yú chí Jesucristo ch'ti yā ní nduuchí yā yeⁿē nguaaⁿ tináⁿā, 'tíicá ntúūⁿ i'teenu yú chí taachi Ndyuūs dicho'ó yā Jesucristo taama vmnéⁿēe, Cristo miíⁿ ní ndēe yā ndúucū

yā nducyaaca 'iīⁿyāⁿ chí 'āā n'dií ní 'āā i'téenu yā Señor Jesucristo yeⁿē yú. 15 Ní cáávā chuū yaa'ví 'nū ndís'tiī chuū tan'dúucā chí Señor chí'cueéⁿ yā nús'uu. S'uuúⁿ chí canduuchi yú ní canee yú na iⁿ'yeedí 'cūū ndií ndaa Señor yeⁿē yú nguéé can'dáánaaⁿ yú yeⁿē 'iīⁿyāⁿ chí 'āā n'dií. 16 Caati maaⁿ Señor Jesucristo yeⁿe yú nch'éeⁿ yā yeⁿē va'ai chēeti nguuvi taachí Ndyuūs ca'á yā orden. Ní ángel chí ch'ēete ca ní caaⁿmán yā ní di'cuēecú yā trompeta yeⁿé Ndyuūs. Ní 'iīⁿyāⁿ s'eeⁿ chí 'āā n'dií chí chí'téenu yā Jesucristo taachi 'iīⁿyāⁿ s'eeⁿ snéé yā iⁿ'yeedí 'cūū ní snuuⁿ yā maaⁿ yán'āa, 'iīⁿyāⁿ s'eeⁿ vmnááⁿ vmnaaⁿ nduuchí yā yeⁿē nguaaⁿ tináⁿā. 17 Tuu'mi ní s'uuúⁿ chí s'uuúⁿ chí s'uuúⁿ chí snee yú na iⁿ'yeedí 'cūū, Cristo miíⁿ cuta'á yā s'uuúⁿ na 'yúúné. Ní ndaa yú na meēⁿ ndúucū taná'a yā chí 'āā n'dií, ní nducyaaca yú ní dáámá ndaa yú nanááⁿ Jesucristo na 'yúúné. 'Tíicā ní 'áámá cūnee yú ndúucū Señor yeⁿē yú. 18 Níicú cáávā chííⁿ chí nca'a nī 'viich'ēetínūuⁿ 'áámá nī taama nī ndúucū nduudu 'cūū.

5 Ndís'tiī hermanos yeⁿé 'nū, nguéé canee chí dinguúⁿ 'nū yeⁿe ndís'tiī yeⁿē chēé fecha o de'ē tiempo nduuti chí tiempo 'iiche o 'íí'nūⁿ taachi ndaā Señor Jesucristo taama vmnéⁿēe. 2 'Āā deenu n'daacá nī chí nguuvi chí ndaā Señor Jesucristo ní nguuvi chí nguéé du'ū vε deenu. Hora miíⁿ tan'dúuca hora yeⁿe n'gaaⁿ chí ndaa 'áámá duucu chí 'iīⁿyāⁿ nguéé déenu yā. 3 Níicú taachi 'tíicā ngan'a 'iīⁿyāⁿ: Maaⁿ ní véé vaadī 'diiíⁿ ndúucū yú ní seguro chí n'daacā canee yú tuu'mi dá-canaaⁿ ní ndaa nanááⁿ yeⁿé 'iīⁿyāⁿ s'eeⁿ tiempo chí dí'cuiinú yā 'iīⁿyāⁿ. Ní tiempo miíⁿ ndaā tan'dúucā chí ndaā vaadi ya'āi ngii yeⁿe 'áámá n'daataá taachi 'cu-undiyaāⁿ daiya tá. Ní yeⁿe tiempo miíⁿ 'iīⁿyāⁿ s'eeⁿ ní nguéé cuuvi nánguana' ai yā yeⁿē. 4 Naati ndís'tiī hermanos yeⁿé nguéé canee nī tan'duucā chí nguéé deenú nī yeⁿe chuū, ní ndaā tiempo miíⁿ tan'dúucā tiempo chí ndaa 'áámá chí duucu. 5 Ní nducyaaca s'uuúⁿ ní yeⁿe dēeve s'uuúⁿ ní s'uuúⁿ yeⁿe nguuvi s'uuúⁿ. Nguéé yeⁿe n'gaaⁿ s'uuúⁿ ndií nguéé yeⁿe na maāⁿ s'uuúⁿ. 6 Ní cáávā chuū nguéé ch'ēetinee yú tan'dúucā chí 'cuēeti yaadu yú tan'dúucā tanáⁿā 'iīⁿyāⁿ chí nguēe cūnee ngiinú yā Señor Jesucristo yeⁿe yú naati 'cuēeti nduuchi yú, níicú cadíinuuⁿ yú. 7 'Iīⁿyāⁿ chí cyaadu ní cyaadú yā n'gaaⁿ. Ní 'iīⁿyāⁿ chí ngii cúú'ví, ní cuuvi cúú'ví yā n'gaaⁿ. 8 Naati s'uuúⁿ chí yeⁿē nguuvi s'uuúⁿ ní 'cuēetinéé yaaⁿ yú nguuvi chí ndaa Señor yeⁿe yú. Ní diíⁿ yú cuidado s'uuúⁿ chí 'aama canee yú lado yeⁿé Ndyuūs cucáávā chí i'teenu yú. Ní canee chí neⁿe yú nducyaaca 'iīⁿyāⁿ. Ní diíⁿ yú tan'dúucā 'áámá soldado diíⁿ yā defender maán yā ndúucū armadura yeⁿé yā. Ní canee yú cūnee ngiinú yú nguuvi chí Ndyuūs nadanguán'ai yā s'uuúⁿ yeⁿe castigo. Ní chuū ní tan'dúucā 'aama soldado sta'á yā cachucha yeⁿe cūū yeⁿé yā ní diíⁿ yā defender tiíⁿ yā nduucū. 9 Ní Ndyuūs nguéé yaa'ví yā s'uuúⁿ chí cuuvi yeⁿé yā s'uuúⁿ caati téé yā s'uuúⁿ castigo chí díitūu naati caati nadanguán'ai yā s'uuúⁿ yeⁿē castigo cucáávā Señor Jesucristo yeⁿē yú. 10 Níicú Jesucristo ch'ti yā na cruz cucááva s'uuúⁿ caati maaⁿ ní cuuvi caⁿa yú 'cuēetinéé yú ndu-

ucú yā taachi ndaa yā 'áará chí n'gëetinée yú na in'yee^{ndí} 'cūū o 'áará chí 'āā ch'ī yú. ¹¹ Ní cáávā chuū ndís'tiī ní nca'á nī 'viich'ëetíinūūⁿ ndís'tiī ní di'cuíitu nī 'aamá nī ndúúcu taamá nī tan'dúúca chí maaⁿ 'āā idiíⁿ nī 'aamá nī ndúúcu taamá nī.

**Pablo nca'á yā consejo hermanos chí ye^{n'e} yāāⁿ
Tsalónica**

¹² Ní di'cuiitú 'nū ndís'tiī chí 'caandiveéⁿ nī ye^{n'e} 'iiⁿyāⁿ chí diiⁿ ntiinnyuⁿ ye^{n'é} Ndyuūs nguaaⁿ ndís'tiī caati 'iiⁿyāⁿ miiⁿ nga^{n'a} ntiinnyúⁿ yā ní itée yā consejo ndís'tiī. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní 'iiⁿyāⁿ chí Ndyuūs dichó'o yā nanááⁿ ndís'tiī. ¹³ Ní canee chí n'giindiveéⁿ nī ní dine^{n'e} cá nī 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ cucáávā chí diíⁿ yā ntiinnyuⁿ ye^{n'é} Ndyuūs. Maaⁿ ní 'cuëtinéeⁿ n'daacá nī 'aamá nī ndúúcu taama nī ndúúcu vaadī 'diíⁿ.

¹⁴ Ní di'cuiitu cá 'nū ndís'tiī hermanos ye^{n'e} yú chí diíⁿ nī chuū tan'dúúca chí idinguúⁿ 'nū. Caaⁿmáⁿ nī cuuviⁿ nī 'iiⁿyāⁿ chí nguéeⁿ ne^{n'e} diiⁿ ntiinnyuⁿ ní cunnee nī 'iiⁿyāⁿ chí 'va'a. Ní ca'á nī 'viich'ëetíinūūⁿ ye^{n'e} 'iiⁿyāⁿ chí duūvá yā. Ní canée chí véé paciencia ye^{n'é} nī ndúúcu nducyaaⁿ 'iiⁿyāⁿ.

¹⁵ Ní n'diichí nī chí din'daacá nī ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chí nguéeⁿ din'daacá yā nduucú nī. Naati 'tíicā diiⁿ nú^{nú} yi-innuⁿ nī chí din'daacá nī 'áamá nī ndúúcu taamá nī ndúúcu nducyaaⁿ 'iiⁿyāⁿ.

¹⁶ Nducué^{n'e} tiempo ní yeenú nī. ¹⁷ Cuen^e daāⁿman nga^{n'}angua'á nī. ¹⁸ Níicú ca'á nī gracias Ndyuūs caava nducué^{n'é} chí cho'ō nuúⁿ nī caati 'tíicā ne^{n'é} Ndyuūs ye^{n'é} yú chí diíⁿ nī ti maaⁿ ní i'téenu nī Cristo Jesús.

¹⁹ Nguëë diíⁿ nī chí nguéeⁿ n'giindiveéⁿ nī nduudu ye^{n'e} Espíritu N'dai ye^{n'é} Ndyuūs. ²⁰ Ní nguéeⁿ diíⁿ nī despre-

ciar nduudu ye^{n'é} Ndyuūs chí nga^{n'a} 'iiⁿyāⁿ, nduudu chí Espíritu N'dai ye^{n'é} Ndyuūs ca'a yā 'iiⁿyāⁿ. ²¹ N'di-ichínee nī nducué^{n'é} dendu'ū nduuti chí n'daacá o nguéeⁿ. Níicú cuta'á nī ye^{n'e} nducué^{n'é} chí n'daacá ní din'daacá nī. ²² Ní divíi nī ye^{n'e} nducué^{n'é} chí n'diichi nī chí nguéeⁿ n'daacá.

²³ Ní maaⁿ ní Ndyuūs ye^{n'e} yú tee yā vaadī 'diíⁿ s'uuúⁿ ní didëevé n'daacá yā ndís'tiī. Ní candëë yā cuidado ndís'tiī ndúúcu espíritu ye^{n'é} nī ndúúcu alma ye^{n'é} nī ndúúcu cuerpo ye^{n'é} nī ndúúcu nducué^{n'é} vida ye^{n'é} nī. Ní 'íicú 'iiⁿyāⁿ cuuvi caaⁿmáⁿ yā chí nguëë véé mar 'áamá nuuⁿndi ye^{n'é} nī taachi ndaa Señor Jesucristo ye^{n'é} yú taama vmné^{n'é}e na in'yéé^{ndi} 'cūū. ²⁴ Níicú Ndyuūs chí yaa'ví yā ndís'tiī chí cuuvi ye^{n'é} yā ndís'tiī diíⁿ yā chí véé confianza ye^{n'e} yú ndúúcu yā. Ní Cristo miiⁿ ntúūⁿ diíⁿ yā cumplir nducué^{n'é} chí nga^{n'a} yā chí cuuvi diiⁿ yā.

**Pablo ca'a yā saludos 'iiⁿyāⁿ ní ne^{n'é} yā chí Ndyuūs ca'a
yā cosas n'dai ye^{n'é} yā**

²⁵ Ndís'tiī hermanos ye^{n'e} yú nga^{n'}angua'a ndís'tiī cáávā nús'uu.

²⁶ Caaⁿmáⁿ nī nducyaaⁿ hermanos ye^{n'e} yú: N'dai ndís'tiī. Ní ituu'ví nī cheendi yā taachi diíⁿ nī saludar hermanos ye^{n'e} yú tan'dúúca costumbre ye^{n'e} yú ti ye^{n'e} yú Ndyuūs.

²⁷ 'Úú ndúúcu poder ye^{n'e} Señor nga^{n'}á ngī chí 'cueén nī carta 'cūū nanááⁿ nducyaaⁿ hermanos ye^{n'e} yú.

²⁸ Ne^{n'é} chí Señor Jesucristo ye^{n'é} yú tée yā ndís'tiī nducue^{n'e} cosas chí n'daacá taavi ca ye^{n'é} yā. 'Tíicā cuuvi.

2 TESALONICENSES

Pablo ndúúcu compañeros yē'é yā idinguún yā carta 'cūu yē'e 'iinyān yē'e yāān Tesalónica, 'iinyān chi i'téenu yā Ndyuūs

1 'Úu Pablo idinguún carta 'cūu ndúúcu hermano Silvano ndúúcu hermano Timoteo. Ní idinguún yē'e hermanos chi ca'á yā na yaācū yē'e yāān Tesalónica. Ní hermanos ní yē'e Ndyuūs Chiida yú ní yē'e Señor Jesucristo yē'e yú. ² Nē'é chi Ndyuūs Chiida yú ndúúcu Señor Jesucristo cuuví tēe yā ndís'tiī cosas chí n'daacā n'dai yē'né yā ndúúcu vaadī 'diiñ yē'e yā.

Ndyuus ca'á yā diñ yā juzgar 'iinyān chi véé nuu'ndi yē'né yā taachí ndaa Cristo taama vmné'nēe

³ Ndís'tiī hermanos yē'e yú, cue'n'e daān'man canéé chi ca'á 'nū gracias Ndyuūs cucáāvā ndís'tiī caati n'daacā chi diñ 'nū 'tíicā. Caati deenú 'nū chi nguuvi nguuvi ca'áámá ca'áámá ndís'tiī ní i'téenu ca nī ní nē'né cá nī nducyaaca nī 'aamá nī ndúúcu taama nī. ⁴ Níicú taachi nga'á 'nū ngii 'nū hermanos yē'e yú yē'e ndís'tiī, tuu'mi nga'á 'nū chi yeenú 'nū caati ch'ēetinéé n'daacā nī nducyaaca nī chi ca'á nī na yaācū yē'né Ndyuūs yē'né yú, ní cáāvā chi ndís'tiī ní ch'iñ'í nī ndúúcu nducué'nē chi n'geenú nī ngii ní ndúúcu cosas chi díitūu chi chó'oo yē'né nī chi véé paciencia yē'né nī. Ní n'daacā i'teenú nī. ⁵ Ní chuū ní cuaacu ch'iñ'í chi Ndyuūs ní diñ yā juzgar 'iinyān ndúúcu vaadī cuaacu caati Ndyuūs diñ yā chi ndís'tiī ch'iñ'í nī chi n'dai taaví nī chi cuuvi ndaa nī naachi Ndyuūs nga'n'a ntiinyún yā. Ní cáāvā chuū chíñ'í chi ndís'tiī ní n'geenú nī ngii.

⁶ Caati n'daacā nduucú Ndyuūs chi Ndyuūs nadí'vē 'iinyān chi idiñ chí ndís'tiī n'geenú nī ngii ndúúcu chi 'cueenú yā cuuvi. ⁷ Tiempo taachi Señor Jesucristo miñ ngiicá yā yē'né va'ai chēeti nguuvi ndúúcu ángeles yē'né yā ndúúcu poder yē'né yā, tuu'mi ní 'iinyān s'een ndaa yā ná nguuchi yan'ā. Ní tiempo miñ Ndyuūs téé yā ndís'tiī chí 'āā ntéé 'cueenú nī cuuvi. 'Tiicá ntúūn ní téé ya nús'uu chí 'āā ntéé 'cueenú 'nū cuuvi. ⁸ Ní ndaa yā chí ca'a yā castigo 'iinyān chí nguéé n'diichí yā Ndyuūs ndúúcu 'iinyān chí nguéé n'giindiveén yā nduudu cuaacu yē'e evangelio yē'e Señor Jesucristo yē'e yú chí nadanguán'ai yā 'iinyān. ⁹ 'Iinyān s'een ní cuuví yā castigados ní cue'n'e daān'man Ndyuūs d'cuiinú yā 'iinyān s'een ní Ndyuūs s'neen yā 'iinyān s'een yan'ai yē'né yā. Ní nguéé cuuvi n'diichí yā naan Ndyuūs. Ndíí nguéé ndúú cuuvi n'diichí yā dēēve taavi ca yē'né yā ndúúcu poder yē'né yā. ¹⁰ Ní tiempo chí ndaa Jesucristo miñ

nducyaaca 'iinyān chí 'āā i'téenu yā Jesucristo ní ca'n'a yā dich'ēeté yā Ndyuūs. Ní 'iinyān s'een ntúūn ca'n'a yā dich'ēeté yā Ndyuūs caati i'téenu nī nduudu cuaacu yē'né Ndyuūs chí nga'n'a 'nū nanáán nī. Ní 'iinyān s'een nge'n'e yijñnu' yā.

¹¹ Ní cáāvā chuū cue'n'e daān'man nga'n'angua'á 'nū caavā ndís'tiī. Ní ngiicá 'nū Ndyuūs yē'e yú chí diñ cuenta yā chí ndís'tiī ní n'daacā ti yaa'ví yā ndís'tiī chí cuuvi yē'né yā ndís'tiī. Ní ngiicá 'nū Ndyuūs chí diñ yā ndúúcu ndís'tiī ndúúcu poder yē'né yā chí ndís'tiī ní cuuvi diñ nī nducué'nē chí n'daacā. Ní cuuvi diñ nī cumplir ntiinyu' n'dai chí diñ nī cáāvā chí i'téenu nī Jesucristo. ¹² Ní 'iicu 'iinyān cuuvi dich'ēeté yā Señor Jesucristo yē'né yú cáāvā chíñ'í chí diñ ndís'tiī. Ní 'iinyān s'een dich'ēeté yā ndís'tiī caati Ndyuūs yē'né yú ndúúcu Señor Jesucristo nginneé yā ndís'tiī.

Yē'né 'áámá 'iinyān chí dinuu'ndi yā

2 Maa' ní hermanos yē'né d'cuiitú 'nū ndís'tiī chí cūnee ngiinú nī yē'e tiempo chí ninda Señor Jesucristo ní yē'e taachi nduuvidaama yú ndúúcu yā. ² D'cuiitú 'nū chí nguéé na'daa nī chíñ'í chí nadacádíñnu' nī. Nguéé diñ 'va'á nī yē'e chí 'iinyān nga'á yā chí Cristo 'āā ndaa yā taama vmné'nēe ti nga'á yā tan'dúúcu chí cáāvā Espíritu N'dai yē'né Ndyuūs, naati nguéé 'tíicā. Ndíí nguéé ndúú 'va'a nī yē'né táámá nduudu chí n'giindiveén nī yē'e chuū. Ndíí nguéé ndúú caavā carta chí sta'á nī chí tan'dúúcu chí dinguún 'nū yē'e nī naati nguéé 'tíicā. Ní yē'e nducué'nē chuū ní chíñ'í chí nga'n'a chí 'āā ndaa Señor Jesucristo yē'né yú, nguéé 'va'á nī. ³ Nguéé ca'á nī lugar 'iinyān chí cuuvi canche'éi yā ndís'tiī mar 'áámá vmné'nēe. Vmnaa' chí ndaa tiempo chí cuuvi nindaá Jesucristo taama vmné'nēe, 'iinyān na i'nyee'ndí 'cūu canéé chí ndaacadaamí yā yē'e Señor ní canee yā contra yē'e Señor. Tuu'mi ní ndaa 'áámá Sa'nā Nuu'ndi, sa'nā chí Ndyuūs nga'á yā chí 'āā condenado sa ní ca'n'a sa infierno. ⁴ Sa'nā miñ ní caaca taa' sa ní contra nducué'nē chí yē'né Ndyuūs ndúúcu nducué'nē chí 'iinyān i'téenu yā. Sa'nā miñ ní dich'ēete sa maa' sa nguéé tan'dúúcu taná'nā 'iinyān. Ní ndaa sa cuaa' chēeti yaācū templo yē'né Ndyuūs ní 'cuūndī sa. Ní máa' sa sta'a sa lugar yē'né Ndyuūs. Ní diñ sa máa' sa chí cu'téenu 'iinyān sa'nā. Ní diñ sa tan'dúúcu Ndyuūs sa'nā.

⁵ 'Áá nguéé n'gaacú nī ndís'tiī yē'e tiempo chí canéé nduucú nī ní ca'á chíñ'í ndís'tiī nduudú 'cūu? ⁶ Maa' ní 'āā deenú nī dē'ē idiñ'í chí 'āā cuéé ndaa sa'nā miñ caati cuuvi ndaa sa'nā miñ taachi ndaa tiempo yē'né sa chí

ndaā sa. ⁷ Niicu maaⁿ poder yeⁿe nuuⁿndi chi idiīⁿ chi 'iīⁿyāⁿ dinuuⁿndí yā ní 'āā ngii. Chíⁿ chi diīⁿ chi Saⁿā Nuūⁿndi nguéé cuuvi 'cuuⁿmīⁿ sa maaⁿ sa chi Saⁿā Nuūⁿndi. 'Tíica rā vaa ndii tiempo chi 'iīⁿyāⁿ chi diīⁿ chi nguéé cuuvi 'cuuⁿmīⁿ Saⁿā Nuūⁿndi, 'iīⁿyāⁿ miiⁿ caⁿá yā táámá lado. ⁸ Tuuⁿmī ní ndaa Saⁿā Nuūⁿndi ní 'iīⁿyāⁿ cuuvi n'diichí yā saⁿā níicú Señor Jesucristo caⁿá yā 'caanⁿhún yā Saⁿā Nuūⁿndi ndúúcu 'yúúné chi canⁿdaā yeⁿe cheendí yā ní d'cuiinú yā Saⁿā Nuūⁿndi miiⁿ ndúúcu dēevé yeⁿe yā taachi ndaa yā. ⁹ Ní Saⁿā Nuūⁿndi miiⁿ ndaa sa ndúúcu n'deeé n'dái poder yeⁿe Saⁿtanás chi yááⁿnguiinūⁿ. Ní diīⁿ sa vaadī n'giinu ndúúcu milagros chi nguéé vaadī cuaacu. ¹⁰ Ní ndúúcu nducuéⁿé chi nguéé n'daacā idiīⁿ sa ntiīⁿnyuⁿ yeⁿe sa ní nginncheⁿei sa 'iīⁿyāⁿ caati cuuvi diīⁿ sa ganar 'iīⁿyāⁿ lado yeⁿe yā, 'iīⁿyāⁿ chi caⁿá yā infierno. Ni chóⁿo nducuéⁿé chuú caati 'iīⁿyāⁿ nguéé neⁿé yā 'caandiveén yā nduudu cuaacu yeⁿe Ndyuūs, nduudu chi diīⁿ chi ninguáⁿai yā. ¹¹ Níicú cucáávā chi diīⁿ yā 'túúca, Ndyuūs caⁿá yā diīⁿ yā ndúúcu 'iīⁿyāⁿ s'eeⁿ chi cu'téenu yā nduudu yaadi yeⁿe Saⁿā Nuūⁿndi. ¹² Ní nducyáácá 'iīⁿyāⁿ chi nguéé neⁿé yā cu'téenu yā nduudu cuaacu caati neⁿe ca yā cosas chi nguéé n'daacā ní cuuvi yā condenado.

Ndyuūs ndēevé yā nducyaaca 'iīⁿyāⁿ chi nadanguáⁿai yā 'iīⁿyāⁿ

¹³ Níicú ndís'tiī hermanos yeⁿe yú, Señor neⁿé yā ndís'tiī. Ní nús'uu ní cuéⁿé daāⁿmaⁿ caⁿá 'nū gracias Ndyuūs cucáávā ndís'tiī caati Ndyuūs ndēevé yā ndís'tiī vmnááⁿ vmaāⁿ chi cuuvi nadanguáⁿai yā ndís'tiī cucáávā Espíritu N'dai yeⁿe yā. Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs miiⁿ ní cuuvi didēevé ndís'tiī caati ndís'tiī cuuvi cu'téenu ní nduudu cuaacu yeⁿe Ndyuūs. ¹⁴ Ní Ndyuūs yaaⁿví yā ndís'tiī chi cuuvi yeⁿe yā ndís'tiī cucáávā nduudu cuaacu yeⁿe yā chi n'giindiveén ní ní diīⁿ chi cuuvi nanguáⁿai ní. Ní nduudu cuaacu miiⁿ nús'uu ngaⁿá 'nū nanááⁿ ndís'tiī. Ní Ndyuūs neⁿé yā chi ndís'tiī tunéⁿ ní chi cuuvi canee ní tan'dúúca Señor Jesucristo yeⁿe yú.

¹⁵ 'Tíicā maaⁿ ní 'cuētinéé n'daacā ní ndúúcu chi i'téenu ní. N'gaacú ní yeⁿe chi ngi'cueén 'nū ndís'tiī taachi sneé 'nū nduucú ní ní yeⁿe chi idinguún 'nū yeⁿe ní. ¹⁶ Maaⁿ Señor Jesucristo yeⁿe yú ndúúcu Ndyuūs Chiida yú dinéⁿe yā s'uuúⁿ caati Ndyuūs ní n'dai taavi. Ní cuéⁿe daāⁿmaⁿ itée yā s'uuúⁿ 'viich'ēstíinūⁿ ní cānee ngiinu yú vaadī n'dai taavi yeⁿe Ndyuūs chi Ndyuūs caⁿa yā chi tée yā s'uuúⁿ. ¹⁷ Neⁿé chi Ndyuūs ní tée yā 'viich'ēstíinūⁿ ndís'tiī na staava yeⁿe ní ní tée yā fuerzas n'dís'tiī caati ndís'tiī ní cuuvi diīⁿ ní nducuéⁿé chi n'daacā ní caaⁿmán ní dámaāⁿ nduudu chi n'daacā.

Caaⁿmaⁿnguaⁿá ní caavā nús'uu

3 Maaⁿ ní yeⁿe nducuéⁿé, ndís'tiī hermanos yeⁿe 'nū caaⁿmaⁿnguaⁿá ní cucáávā nús'uu chi niiⁿnúⁿ nūⁿ cuuvi candéé 'nū nduudu cuaacu yeⁿe Ndyuūs na núⁿmán cuaaⁿ. Ní 'iīⁿyāⁿ cuuvi cu'téenu yā nduudu

cuaacu miiⁿ ní cuuvi din'daacá yā ní diīⁿ yā chiiⁿ chi Ndyuūs neⁿé yā tan'dúúca chi ndís'tiī diīⁿ ní.

² Caaⁿmaⁿnguaⁿá ní ntúūⁿ chi cuuvi nadanguáⁿai 'nū yeⁿe 'iīⁿyāⁿ chi nguéé n'daacā idiīⁿ yā chi perverso yā caati nguéé nducyaaca 'iīⁿyāⁿ i'téenu yā Señor Jesucristo. ³ Naati Señor Jesucristo ní dámaāⁿ n'daacā diīⁿ yā ní nducuéⁿé tiempo nginneé yā ndís'tiī chi 'áámá canee ní ndúúcu chi i'téenu ní. Ní candéé yā cuidado ndís'tiī yeⁿe dendu'ū chi nguēé n'daacā. ⁴ Ní véé 'viich'ēstíinūⁿ yeⁿe 'nū ndúúcu Señor ndúúcu ndís'tiī caati ndís'tiī ní idiīⁿ ní nducuéⁿé chi caⁿa 'nū nduucú ní chi canee chi diīⁿ ní ní 'tíicā caⁿá ní diīⁿ ní. ⁵ Neⁿé 'nū chi Señor Jesucristo cunneé yā ndís'tiī chi cuuvi deenú ní na staava yeⁿe ní dē'ē chi vaadī neⁿe yeⁿe Ndyuūs. Ní cuuvi yeⁿe ní maāⁿ 'viich'ēstíinūⁿ chi yeⁿe Cristo. Ní cuuvi cuchéé ní yeⁿe tanducuéⁿé chi cuchii.

Canee chi diīⁿ yú ntiīⁿnyuⁿ

⁶ Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos yeⁿe yú, itée 'nū orden ndís'tiī ndúúcu chi dúúchí Señor Jesucristo chi divíⁿ ní yeⁿe hermanos yeⁿe yú chi nguéé neⁿé yā diīⁿ yā ntiīⁿnyuⁿ ní nguéé diīⁿ yā tan'dúúca chi nús'uu chi'cueéⁿ 'nū 'iīⁿyāⁿ. ⁷ Ndís'tiī ní deenú ní tan'dúúca chi cánéé chi ch'ēstineé ní. Ní diīⁿ ní ntiīⁿnyuⁿ tan'dúúca chi diīⁿ 'nū taachi sneé 'nū ndúúcu ní ní diīⁿ 'nū ntiīⁿnyuⁿ. ⁸ Ní nguéé staⁿá 'nū pan yeⁿe mar 'áámá ndís'tiī chi nguéé cáⁿ 'nū. Naati 'tíicā diīⁿ 'nū. Diīⁿ 'nū ntiīⁿnyú ndii nguuvi ndíⁿ gaaⁿ chi nguéé di'vaachí 'nū mar 'áámá ndís'tiī. ⁹ Ní 'áará chí cuuvi ngiicá ndís'tiī chi tée ní necesidades yeⁿe 'nū nguēé diīⁿ 'nū 'tíicā. Idiīⁿ 'nū ntiīⁿnyúⁿ chi neⁿé 'nū cu'neéⁿ 'nū cáávā 'áámá ejemplo nanááⁿ ndís'tiī caati cuuvi diīⁿ ní tan'dúúca chi diīⁿ 'nū. ¹⁰ Ní taachi ch'ēstineé 'nū ndúúcu ndís'tiī caⁿa 'nū nduucú ní nduudú 'cūū. 'Iīⁿyāⁿ chi nguéé neⁿé yā diīⁿ yā ntiīⁿnyuⁿ nguéé cheⁿé yā. ¹¹ Ch'iindiveén 'nū chi duu'vi 'iīⁿyāⁿ chi'icá yā nguaaⁿ ndís'tiī nguéé chiicá n'daacā yā ti nguéé idiīⁿ yā ntiīⁿnyuⁿ ní neené n'deeé n'dái diīⁿ yā cosas chi nguéé dichíⁿvē. ¹² 'Iīⁿyāⁿ chi diīⁿ 'tíicā, caⁿá 'nū orden ní di'cuíⁿtu 'nū 'iīⁿyāⁿ ndúúcu chi duuchi Señor Jesucristo yeⁿe yú chi diīⁿ yā ntiīⁿnyuⁿ ndúúcu vaadī yeenú. Níicú diīⁿ yā ganar cáávā gastos yeⁿe yā.

¹³ Ndís'tiī hermanos yeⁿe 'nū nguéé cánéé chi cuuvi 'daanⁿdí ní chi diīⁿ ní dendu'ū chi n'daacā. ¹⁴ Ndúúⁿtí chi 'áámá 'iīⁿyāⁿ nguéé cu'neéⁿveéⁿ yā nduudu chí idinguún 'nū na carta 'cūū, n'diichí ní du'u chi 'iīⁿyāⁿ miiⁿ ní nguéé diīⁿ ní dē'ē vee ndúúcu yā. 'Tíicā ní cuuvi 'cuináaⁿ yā. ¹⁵ Ní nguéé diīⁿ ní ndúúcu yā tan'dúúca chi contra yeⁿe ní naati caⁿá ní consejo 'iīⁿyāⁿ miiⁿ tan'dúúca chi 'dínū ní 'iīⁿyāⁿ.

Yeⁿe vaadī n'dai yeⁿe Ndyuūs

¹⁶ Neⁿé chi maaⁿ Señor Jesucristo chi vee vaadī 'diīⁿ yeⁿe yā cuéⁿe daāⁿmaⁿ itée yā ndís'tiī vaadī 'diīⁿ nducuéⁿé tiempo ní nducuéⁿé cuaaⁿ. Señor miiⁿ ní cunéé yā ndúúcu nducyaaca ndís'tiī.

¹⁷ 'Úú Pablo idinguún nduudu 'cūū yeⁿe carta 'cūū ndúúcu taⁿá ní cánéé letra yeⁿe. 'Tíicā dinguún ní 'tíicā

diín firmar nducuéñ'ē cartas yeñ'é. ¹⁸ Neñ'é chi Señor Jesucristo yeñ'e yú téē yā nducyáácá ndís'tiī nducuéñ'ē vaadī n'dai yeñ'é yā. 'Tíicā cuuvi.

1 TIMOTEO

1 'Úú Pablo 'úú. Ní 'úú apóstol yēn'e Señor Jesucristo caati Ndyuūs ndúúcu Señor Jesucristo dichó'o yā 'úú. Ní snéé ngiinu yú 'iin'yān miiñ yēn'e yú chi nadanguán'ai yā s'uuúñ. ² 'Úú ngiicá compañero yēn'é chi idingúuñ yā carta 'cūu yēn'e dii Timoteo chi san'ā chi cuaacu níñnyúñ i'téenu sa Señor Jesucristo yēn'é yú. Ní alumno yēn'é. Ní tan'dúúca chi daīyā 'tíicā di. Neñ'é chi Ndyuūs chiida yú ndúúcu Señor Jesucristo yēn'é yú tēe yā dii vaadī n'dai yēn'é yā ndúúcu vaadī ya'ai 'iinú yēn'é yā. Ní tēe yā dii vaadī 'diiñ yēn'é yā.

Nga'á yā yēn'e 'iin'yān chi nguéé n'daācā ngi'cueen yā

³ Dii, Timoteo, 'úú neñ'é chi cūnee di yāñ Efesio tan'dúúca chi 'āā yaa'ví dii taachi cuen'é yáñā Macedonia ti véé 'iin'yān chi chi'cueen doctrina chi ñ'dáán. Yaa'vi di 'iin'yān s'een chi nguéé ngi'cueen doctrina chi ñ'dáán. ⁴ Ní yaa'vi di 'iin'yān yēn'e yāñ miiñ chi nguéé 'caandiveén yā yēn'e cuentos yēn'é yā chi falsos. Ndíí nguéé ndúú 'caandiveén yā nduudu chi chi'cueen 'iin'yān ndi'icúu. Nduudu miiñ ní nguéé dichí'vē. Dāmañ diiñ chi 'iin'yān ch'εecu cheendí yā ní nguéé nginnee 'iin'yān tan'dúúca chi Ndyuūs neñ'é yā. Caati Ndyuūs dichó'o yā orden chi 'iin'yān ngi'cueén yā cáāvā chi tanán'ā 'iin'yān cuuvi cu'téenu cá yā Ndyuūs.

⁵ Ní nga'á yú tan'dúúca Ndyuūs neñ'é yā taachi ngi'cueen yú ndúúcu vaadī neñ'e chí ngi'cá ná staava yēn'é yú chi Ndyuūs 'āā didēevé yā. Tanducueñ'ē ní diiñ yú ndúúcu vaanicadínnyuñ yēn'e yú chi ndēevē. Ní i'teenú yú Ndyuūs ndúúcu núñmáñ staava yēn'é yú. ⁶ Nan'a 'iin'yān ndaacadaamí yā yēn'é nduudu yēn'é Ndyuūs ní n'giindiveén yā nduudu chi nguéé dichí'vē. Ní n'gεecu cheendí yā. Ní cuuvi ndái yā. ⁷ 'Iin'yān s'een ní neñ'é yā ca'cueén yā ley yēn'é Ndyuūs naati nguéé tumicadínnyuñ yā nduudu chi nga'á yā, ndíí nguéé ndúú nduudu chi ca'cueén yā 'áará chí diiñ yā tan'dúúca chí déenu yā tanducueñ'ē.

⁸ S'uuúñ ní deenu yú chi ley yēn'e Moisés ní n'dai ndúúti chí cu'téenu n'daāca yú yēn'é. ⁹ Deenu yú chi ley miiñ nguéé dámañ caavā 'iin'yān chí din'daacá yā naati caavā 'iin'yān chí nguéé diiñ yā tan'dúúca chí nga'á ley, caavā 'iin'yān chí nguéé n'giindiveén yā chiñ chí nga'á ley, níicú caavā 'iin'yān chí nguéé n'daacā, caavā 'iin'yān chí idinuuñdi, caavā 'iin'yān chí nguéé diiñ yā respetar Ndyuūs ndíí nguéé diiñ yā respetar religión, ní caavā 'iin'yān chí n'giin'núñ yā chεecú yā o chiidá yā, ní cáāvā 'iin'yān chí n'giin'núñ yā 'iin'yān. ¹⁰ Ley miiñ ní caavā san'ā chí can'a sa ndúúcu n'daataa o n'daataá chí can'a tá ndúúcu san'ā ní nguéé yēn'e yā vi'tí ní cáāvā san'ā chí

can'a sa ndúúcu san'a chí duuchineeñ sa ndúúcu sa chí vi'tí, ní cáāvā 'iin'yān chí duucú yā 'iin'yān caati cuuvi dichí'vē yā táamá 'iin'yān ní cáāvā 'iin'yān chí indee ndúúdu yaadi, ní caavā 'iin'yān chí nga'á yā chí cuaacu chiñ chí nga'á yā ní n'gai yā: "Por Dios", chí 'tíicā, ní nguéé 'tíicā. Ní ley miiñ ní caavā 'iin'yān chí ngi'cueén yā nducueñ'ē chí nguéé n'daācā ní nguéé tan'dúúca Ndyuūs chí'cueen yā 'iin'yān. ¹¹ Naati chuū chí ngi'cueén chí nduudu n'dai yēn'e evangelio ní n'dēēve n'dai chí nanguan'āi 'iin'yān, ní yēn'é Ndyuūs chí n'dai taavi. Ní Ndyuūs dichó'o yā 'úú chí caa'mán nduudu miiñ.

Caa'mañ yú, gracias Ndyuūs ti ya'ai 'iinú yā s'uuúñ

¹² 'Úú ní ca'á gracias Señor Jesucristo yēn'é yú chí itée yā fuerzas 'úú chí diiñ ntiinnyuñ yēn'é yā. Ní s'neén yā 'úú tan'dúúca 'áamá 'iin'yān chí véé valor yēn'é yā. Ní s'neén yā 'úú na ntiinnyuñ yēn'é yā. ¹³ Ní vmnáñ vmnāñ chí Jesucristo yaa'ví yā 'úú chí cuuvi yēn'é yā, 'úú ní neené caa'mañ taán yēn'e Jesucristo ní cachiicá can'daá 'iin'yān chí i'téenu yā Jesucristo ti neñ'é i'nuyuñ cá'ai 'iin'yān. Ní caneé taañ contra Jesucristo. Naati Ndyuūs ya'ai 'iinú yā 'úú 'áará chí diiñ 'túúca taachi 'āā cuéé cu'teenú 'iin'yān, ní nguéé deenú de'ē cáāvā chí diiñ 'tíicā. ¹⁴ Ní Señor diiñ n'dai cá yā nduucú, ní 'úú i'teenú Jesucristo, ní neñ'é Jesucristo caati maañ ní 'úú ní yēn'é Jesucristo 'úú.

¹⁵ Ní nduudu 'cūu ní nduudu cuaacu chí Cristo Jesús ndaá yā iñ'yéendi 'cūu chí nadanguán'ai yā nducyaaca 'iin'yān caati idinuuñdi yā, ní n'dái taavi chí nducyaaca 'iin'yān cu'téenu yā nduudú 'cūu. Ní deenú chí 'úú ní ch'εete cá nuuñdi yēn'é nguéé ti tanán'a yā. ¹⁶ Naati cucáāvā chí véé nuuñdi yēn'e 'úú Ndyuūs ya'ai 'iinú yā 'úú caati Señor Jesucristo chí'íní yā 'úú tanducueñ'ē vaadī n'dái taavi yēn'é yā, 'úú chí ch'εete cá nuuñdi yēn'é. 'Tíicā ní Ndyuūs véé paciencia yēn'é yā nduucú vmnáñ vmnāñ ní s'neén yā 'úú chí 'úú tan'dúúca 'áamá ejemplo yēn'e tanán'ā 'iin'yān chí cuayiivi can'á yā cu'téenu yā Cristo ní véé vida cuen'e dañ'mañ yēn'e yā. ¹⁷ Cáāvā nducueñ'ē chuū cuen'e dañ'mañ ca'a yú Ndyuūs honra ní dich'εete ca yú Ndyuūs chí rey chí 'áamá canee cuen'e dañ'mañ ní nguéé n'gii yā. Ní maañ ní nguéé cuuvi snaañ yú Ndyuūs chí 'áamá n'dyáñā Dendyuūs yēn'e yú. 'Tíicā rā vaa.

¹⁸ Maañ ní, dii Timoteo chí tan'dúúca daiyá, i'neén encargo 'cūu ndúúcu dii. Ní encargo 'cūu chíñ chí tiempo chí 'āā chó'ōo 'iin'yān profetas can'a yā yēn'é di yēn'é chí can'á di diiñ di. Maañ ní cuchéé di yēn'é tanducueñ'ē ní diiñ di tan'dúúca chí diiñ 'áamá soldado chí nguñ'u

n'daacā sa. 'Tíicā diin di tan'dúucā chi profetas ca'n'a yā ye'n'e di tiempo chi 'āā chó'ōo. ¹⁹ Dii ní cu'téenu n'daacā di ní diin n'daacā di ndúucū vaanicadínūuⁿ ye'n'e di chí n'dai. Nán'ā 'iin'yāⁿ ni nguée diin n'daacā yā caati vaanicadínūuⁿ ye'n'é yā ní nguée n'dai. Ní cáávā chuū nguée i'téenu yā Señor Jesucristo maaⁿ ní canée yā tan'dúucā chi ya'n'ai ye'n'e Ndyuūs. ²⁰ 'Túucā chó'ōo ye'n'e sa'n'ā Himeneo ndúucū sa'n'ā Alejandro ní 'úú deenú chí canee yā a cuenta ye'n'e yáán'nguiniūuⁿ maaⁿ. Ní 'íicú cuuvi deenú yā chí 'āā ntée cuuvi caa'n'máⁿ yā ní nguée diin yā ofender Ndyuūs ye'n'e yú.

Ye'n'e chí cuuvi caa'n'ma'ngua'a yú

2 Vmnaáⁿ vmnaaⁿ ngiicá dii Timoteo chi caa'n'ma'ngua'a di cáávā nducyáácá 'iin'yāⁿ ní ca'a di gracias Ndyuūs cáávā nducyáácá 'iin'yāⁿ. ² Ní canee cuu'minⁿ chi caa'n'ma'ngua'a di cáávā sa'n'ā reyes níicú cáávā nducyáácá 'iin'yāⁿ 'iin'ntyéⁿe caati cuuvi 'cuεetinee yú n'daacā ní nguée ndúucū vaadī 'caa'va ti 'cuεetinee yú ndúucū vaadī 'diiin. Ní diin yú tanducuéⁿe tan'dúucā chi Ndyuūs ne'n'é yā chí diin yú. Ní 'cuεetinee yú n'daacā ye'n'e nducuéⁿe ndúucū 'iin'yāⁿ. ³ Ti chuū ní n'daacā nanáánⁿ Ndyuūs ní inée yiinūu taaví yā taachí diin yú 'tíicā. Ndyuūs ye'n'e yú nadanguán'ai yā s'uuúⁿ. ⁴ Ní ne'n'é yā chí nducyaaca 'iin'yāⁿ ningua'n'ai yā ní tumicadínūuⁿ yā chée chí nduudu cuaacu ye'n'e Ndyuūs. ⁵ Deenu yú chí véé 'áámá Ndyuūs. Ní véé 'áámá 'iin'yāⁿ chí caa'n'mánⁿ yā na lugar ye'n'e yú nanáánⁿ Ndyuūs. Ní 'iin'yāⁿ miiⁿ ní Sa'n'ā chí Daiyá yā chí Señor Jesucristo ye'n'e yú. ⁶ Ní Jesucristo ca'á yā vida ye'n'e maánⁿ yā chí ch'ti yā cáávā chí nadí'vε yā nuu'ndi ye'n'e nducyáácá 'iin'yāⁿ ní 'iicu cuuvi nadinguán'ai yā nducyaaca 'iin'yāⁿ. Chuū ní Cristo diin yā tiempo chí n'daacā 'íicú 'cuu'minⁿ yā chí Ndyuūs ne'n'é yā chí nducyaaca 'iin'yāⁿ cuuvi ningua'n'āi. ⁷ Ní cáávā chuū Ndyuūs dichó'o yā 'úú chí 'úú cuuvi apóstol ye'n'é yā. Ní 'úú ca'cueénⁿ 'iin'yāⁿ nduudu cuaacu ye'n'e Ndyuūs nanáánⁿ 'iin'yāⁿ gentiles chí nguée ye'n'e ndaata 'iin'yāⁿ Israel. 'Úú nga'n'á nduudu cuaacu ye'n'e Ndyuūs ní 'íicú 'iin'yāⁿ cuuvi cu'téenu yā. Nguée nga'n'á nduudu yaadi.

⁸ Ne'n'é chí ndii nducuéⁿe cuaaⁿ nducyáácá 'iin'yāⁿ cáán'mán'ngua'a yā ndúucū nuu'maⁿ staava ye'n'é yā chí dεεε. Ní nguée nduuvi taánⁿ yā, ndíí nguée ndúú 'cuu'maⁿ yā. ⁹ Ní 'tiicá ntúūⁿ n'daataá canée chí cunúu yā catecai yā chí n'daacā chí nguée ya'n'āi ca chíi'vε ní nguée neenē n'dεεε. Ní nguée canée chí dich'εεε yā maánⁿ yā. Ní nguée diin yā 'aama peinada tíinⁿ yā chí nguée n'daacā. Ní nguée snuuⁿ yā vmnaaⁿ cuerpo ye'n'é yā n'dee n'dái 'diiinguāⁿ ndíí nguée ndúú perlas. Ní nguée cunúuⁿ yā tíinūuⁿ chí ya'n'ai chí'vε. ¹⁰ Naati n'daata s'eeⁿ canee chí din'daaca yā nanáánⁿ 'iin'yāⁿ tan'dúucā chí Ndyuūs ne'n'e yā ní tan'dúucā chí canee chí diin nducyaaca n'daataá chí cuaacu chí i'téenu yā 'iivú Ndyuūs. ¹¹ Ní n'daataá s'eeⁿ canee chí n'geeⁿ yā chíinⁿ chí n'giindiveeⁿ yā ní cunee yā chí ndiicúuⁿ yā. ¹² Nguée ne'n'é chí n'daataá ca'cueeⁿ yā sa'n'ā chεeti yaacū ní nguée cunee yā lado ye'n'e 'iin'ntyéⁿe chí caa'n'ma'ngua'a ntiinyuⁿ yā ye'n'e sa'n'ā. Ní nguée canée chí caa'n'ma'

n'daataá s'eeⁿ chεeti yaacū. ¹³ Caati Ndyuūs vmnaáⁿ vmnaaⁿ din'dái yā sa'n'ā Adán ní cuayiivi miiⁿ ní din'dái yā n'daataá Eva. ¹⁴ Ní yáán'nguiniūuⁿ nguée chinnche'ei sa Adán miiⁿ naati chinnche'ei sa n'daataá Eva miiⁿ ní dinuu'ndi tá. ¹⁵ De'ε chúucā n'dai 'áámá n'daataá chí véé daiyá tá. Cuuvi nguán'ai tá nduuti chí 'áámá cunee tá ndúucū chí i'teenu tá, ní nduuti chí dinéⁿe tá nducyaaca 'iin'yāⁿ. Ní ch'i'n'i tá chí ye'n'e Ndyuūs, ní diin ta cosas chí seria.

Ye'n'e tan'dúucā chí canee chí diin sa'n'ā chí obispo

3 Chuū chí nga'n'á maaⁿ ní cuaacu. 'Āā du'ú nūuⁿ sa'n'ā chí ne'n'e sa cuuvi sa obispo ní cundεε sa cuidado ye'n'e 'iin'yāⁿ ye'n'e yaacū canee sa chí diin sa ntiinyuⁿ chí n'daacā. ² Ní cáávā chuū sa'n'ā chí diin sa ntiinyuⁿ ye'n'e obispo canee chí 'cuεetinee sa n'daacā caati 'iin'yāⁿ s'eeⁿ nguée cuuvi caa'n'mánⁿ yā chí véé nuu'ndi ye'n'é yā. Ní sa'n'ā miiⁿ, sán'ā chí 'áámá nūuⁿ n'daataá ye'n'e sa. Ní sa'n'ā miiⁿ canee cuu'miⁿ chí serio sa ní diin sa cuen'e daā'maⁿ ntiinyuⁿ chí n'daacā ndúucū orden. Sa'n'ā miiⁿ canee chí 'cuaaⁿ sa na vaacu sa 'iin'yāⁿ chí canúúⁿ yúúni. Ní canee chí ca'cueeⁿ sa n'dai. ³ Sa'n'ā miiⁿ nguée cuuvi 'cúú'ví sá ní nguée in'nuuⁿ sa vaadī 'caa'va chí 'caa'va sa. Ndíí nguée ndúú ne'n'e sa diin sa ganar tuūmī manera chí nguée n'daacā cáávā vicio ye'n'e sa. Sán'ā obispo miiⁿ canee chí diin sa 'tíicā. Canee chí manso sa ní nguée ne'n'e sa 'cuu'maⁿ sa ndúucū 'iin'yāⁿ, ndíí nguée ndεε sa 'aama vicio ye'n'e tuūmī. ⁴ Sa'n'ā miiⁿ canee chí nga'n'á ntiinyuⁿ sa chí n'daacā na vaacu sa ní diin sa chí daiya sa 'caandiveénⁿ yā ye'n'e sa ní daiya sa diin yā respetar chíidá yā. ⁵ Ní ndúúti chí 'áámá sa'n'ā nguée déenu sa caa'n'ma'ngua'a ntiinyuⁿ sa na vaacu sa tuu'mi ní ztáacā cuuvi diin sa cuidado ye'n'e dendu'ū chí ye'n'e yaacū ye'n'é Ndyuūs? ⁶ Sa'n'ā obispo miiⁿ nguée canee sa tan'dúucā 'áámá sa'n'ā chí caama i'téenu sa Jesucristo caati cuuvi nacadínūuⁿ sa chí ch'εεε maaⁿ sa ti nguée dinuu'ndi sa tan'dúucā chí diin yáán'nguiniūuⁿ. ⁷ Ní sa'n'ā obispo miiⁿ canee ntúūⁿ chí din'daacā sa nanáánⁿ 'iin'yāⁿ chí nguεε i'téenu yā Señor Jesucristo ye'n'e yú caati 'iin'yāⁿ s'eeⁿ diin yā honrar sa'n'ā miiⁿ. Ní 'íicú sa'n'ā obispo miiⁿ nguée cúú'ví cunee sa ndúucū vaadī 'cuiinuú chí ca'a sa lugar chí ginnche'ei yáán'nguiniūuⁿ sa'n'ā miiⁿ.

Ye'n'e chí canee chí diin sa'n'ā chí diáconos

⁸ Maaⁿ ní nga'n'á ye'n'e sa'n'ā diáconos chí cūnee sa ndúucū ntiinyuⁿ ye'n'e yaacū. 'Tiicá ntúūⁿ sa'n'ā sa diáconos canee chí diin sa ntiinyuⁿ chí n'daacā ndúucū orden. Ní canee cuu'miⁿ chí sa'n'ā serio sa. Ní canee chí diin sa cumplir chíinⁿ chí nga'n'á sa. Sa'n'ā miiⁿ ní nguée cuuvi 'cúú'ví sá. Ndíí nguée ndúú ne'n'e sa diin sa ganar tuūmī manera chí nguée n'daacā cáávā vicio ye'n'e sa. ⁹ Sa'n'ā diácono canee chí deenu sa n'daacā n'dai nducuéⁿe enseñanza ye'n'e chí i'teenu sa ye'n'e chí Ndyuūs chí'cueeⁿ yā s'uuúⁿ. Ní canee sa ndúucū vaanicadínūuⁿ ye'n'e sa chí dεεε. ¹⁰ Sa'n'ā diácono ní sa'n'ā chí 'iin'yāⁿ 'āā n'diichí yā chí n'daacā chí diin sa. Ní nduuti chí nguée

vée falta yeñ'e sa tuu'mi ní cuuvi diin sa ntiinyuñ yeñ'e sañ'a diáconos. ¹¹ Níicú 'tiicá ntúñ n'daataá yeñ'e sañ'a diácono canee chi táñ'a seria ta ní din'daacá tá. Nguéé canee chi caañ'mañ tá yeñ'e 'iinyāñ. Ní canee chi din'daacā tá yeñ'e tanducuéñ'e chi diin tá. ¹² Níicú sañ'a diácono miiñ ní sañ'a chi 'áámá nūñ n'daataá yeñ'e sa. Ní canee chi ngañ'a ntiinyuñ sá chi n'daacā na vaacu sa ní diin sa chi daiya sa n'giindiveéñ yā yeñ'e sa. ¹³ Caati sañ'a miiñ chi diin n'daacā ntiinyuñ yeñ'e diácono, sañ'a miiñ diin sa ganar lugar yeñ'e 'iinyāñ chi honrado yā. Ní vée cá confianza yeñ'e sa chi cuuvi caañ'mañ sa yeñ'e Señor Jesucristo tan'dúucā chi i'téenu sa yeñ'e nduudu yeñ'e yā.

Yeñ'e chi 'iinyāñ nguéé deenú yā chi yeñ'e Ndyuūs

¹⁴ Cuneé ngiinú chi ndaa nuñ n'diichí dii naati maañ ní chuū idinguñ yeñ'e di. ¹⁵ Ní nduuti chi nguéé ndaa nuñ tuu'mi cuuvi tuumicádíñuñ di táacā chi cuuvi 'cuētinéé 'iinyāñ s'een taachi i'téenu yā ní yeñ'e Ndyuūs 'iinyāñ s'een. Caati nducyaaca s'uúñ chi i'teenu yú Señor Jesucristo ní yeñ'e Ndyuūs s'uúñ. Ní s'uúñ ní yáacū yeñ'e Ndyuūs chi canduuchi, 'tíicā s'uúñ. Ní s'uúñ tan'dúucā cimientu ndúucū pilar yeñ'e yáacū, 'tíicā s'uúñ ti ngañ'a yú nduudu cuaacu yeñ'e Ndyuūs nanáán nducyáacā 'iinyāñ. ¹⁶ Níicú mar 'áámá 'iinyāñ nguéé cuuvi caañ'mañ yā yeñ'e enseñanzas yeñ'e Ndyuūs yeñ'e yú chi nguéé ch'εεε taavi ca, enseñanzas chi Ndyuūs chi'cueéñ yā s'uúñ:

Ndyuūs yeñ'e yú ndaa yā na iñ'yeendí 'cūñ ndúucū cuerpo tan'dúucā s'uúñ. Ní ch'iñ'i Espíritu N'dai yeñ'e Ndyuūs chi Cristo ní cuaacu yā. Ní ángeles yeñ'e va'ai chεeti nguuvi n'diichí yā Cristo. Ní 'iinyāñ candéé yā nduudu cuaacu yeñ'e Cristo nanáán 'iinyāñ yeñ'e tanducuéñ'e país yeñ'e iñ'yeendí 'cūñ. Ní 'iinyāñ yeñ'e tanducuéñ'e cuaa yeñ'e iñ'yeendí 'cūñ ní chi'téenu yā Cristo. Ní Cristo cunañ'a ntuñ yā na va'ai chεeti nguuvi.

Yeñ'e 'iinyāñ chi nguéé 'áámá cuneé yā ndúucū chi i'téenu yā

4 Espíritu N'dai yeñ'e Ndyuūs ngañ'a cuaacu yeñ'e nguuvi chi cuchíñ taachi ngañ'a chí nañ'a 'iinyāñ cañ'a yā ndaacadaamí yā yeñ'e nduudu cuaacu ní cu'neevéñ yā nduudu yeñ'e espíritus chi nginnche'ei 'iinyāñ, espíritus chi ngi'cueeñ cosas chi nguéé cuaacu. Ní yáán'nguiñuñ dich'ó sa espíritus. ² Ní 'iinyāñ s'een 'caandiveéñ yā nduudu yeñ'e 'iinyāñ chi ngañ'a yā chi i'téenu yā Ndyuūs yeñ'e yú, ní nguéé cuaacu. Ní cañ'a yā n'giindiveéñ yā nduudu yeñ'e 'iinyāñ chi ngañ'a nduudu yaadi. Níicú 'iinyāñ chi nguéé n'daacā idíñ yā canee yā ndúucū vaanicadíñuñ yeñ'e yā chi nguéé n'daacā. Ní nguéé ya'ái yā yeñ'e chi díñ yā taachi díñ yā cosas chi nguéé n'daacā. ³ 'iinyāñ s'een nguéé n'guuñ yā chi ch'iindivaacu 'iinyāñ. Ní nguéé n'guuñ yā chi nge'e 'iinyāñ tanducuéñ'e chi nge'e yú. Deenu yú chi Ndyuūs din'dái yā tanducuéñ'e chi nge'e yú. Cáávā chi nducyáacā 'iinyāñ chi i'téenu yā Ndyuūs ndúucū 'iinyāñ chi deenú yā nduudu cuaacu yeñ'e yā cuuvi che'é yā tanducuéñ'e. Ní

nducyaaca 'iinyāñ chi che'é yā canee chi caañ'mañ yā gracias Ndyuūs cáávā chí che'e yā. ⁴ Deenu yú chi nducuéñ'e chi din'dái Ndyuūs chi che'e yú ní n'daacā. Ní 'iinyāñ nguéé canee chi cu'neevéñ yā 'áámá lado mar 'áámá caati canéé chi cuta'á yā ní caañ'mañ yā gracias Ndyuūs. ⁵ Caati tanducuéñ'e dendu'ú 'cūñ ní n'daacā ní 'iinyāñ cuuvi che'é yā chuū ti Dendyuūs ngañ'a yā 'tíicā yeñ'e na libro yeñ'e yā. Maañ ní ngiica yú Ndyuūs chi Ndyuūs díñ yā bendecir chuū chi che'e yú.

'iinyāñ idiin ntiinyuñ yā chí n'dai yeñ'e Jesucristo

⁶ Nduuti chi dii, Timoteo, ca'cueeñ dí dendú'u 'cūñ nanáán 'iinyāñ chi i'téenu Señor Jesucristo tuu'mi ní dichí'vē ca di Señor Jesucristo. Ní taachi ca'cueeñ di nduudu n'dái 'cūñ yeñ'e Jesucristo ní 'cuētimee di tan'dúucā chi ngañ'a nduudú 'cūñ tuu'mi ní idiin di chi dii maañ di chi n'giindiveeñ di nduudu yeñ'e di ní cu'téenu ca di yeñ'e Ndyuūs. ⁷ Nguéé cu'neevéñ di yeñ'e cuentos zonzos chi yeñ'e iñ'yeendí, cuentos chi nguéé ngíicā yeñ'e Ndyuūs caati nguéé dichí'vē chi caañ'mañ yú chuū nanáán 'iinyāñ. Ní tanducuéñ'e chi diin di, cu'eñ'e daañ'mañ diin di tan'dúucā Ndyuūs ne'é yā chi diin di. ⁸ Deenu yú chi taachi diin yú ejercicios cáávā cuerpo yeñ'e yú taañ 'lín chuundi dichí'vē s'uúñ. Níicú taachí diin yú chíñ chí ne'ñ'e Ndyuūs tanducuéñ'e dichí'vē yú caati diin yú chi n'daacā cáávā s'uúñ nguuvi s'een chi canee yú iñ'yeendí 'cūñ níicú cucáávā nguuvi chi cuchíñ. ⁹ Nduudú 'cūñ ní cuaacu chí cuaacu, níicú nducyáacā 'iinyāñ canéé chi cu'téenu yā nduudú 'cūñ. ¹⁰ Ní cáávā nduudú 'cūñ ní diin yú ntiinyuñ. Ní n'geenu yú ngii ti 'iinyāñ ngañ'a tañ yā yeñ'e yú. 'Tíicā ch'ódo yeñ'e yú caati i'teenu yú Jesucristo ní canéé ngiinú yú Ndyuūs chi canduuchi chí cuuvi nadanguáñ'ai yā nducyaaca 'iinyāñ ní nadanguáñ'ai yā nducyaaca 'iinyāñ chi i'téenu yā 'yā.

¹¹ Níicú díñ, Timoteo, 'úñ ngañ'a chi canee chi ca'cueeñ di nduudú 'cūñ. ¹² Nguéé 'cuaañ di lugar chi 'iinyāñ nguéé ne'ñ'e yā dii cucáávā chi du'vi nguuvi yeñ'e di. Din'daacā di ndúucū tanducuéñ'e chi diin di, ye'ñ'e chi ngañ'a di, ye'ñ'e chi diin di. Ní dine'e di nducyáacā 'iinyāñ. Ní diitu canee di ndúucū chi i'téenu di. Ní diin di chi vida yeñ'e di ní n'daacā nanáán nducyáacā 'iinyāñ. Ní vida yeñ'e di canee tan'dúucā 'áámá ejemplo. ¹³ Níicú 'naañ tiempo chi 'áá cuéé ndaa nanáán di 'cueeñ di libro yeñ'e Ndyuūs nanáán 'iinyāñ. Ní yaa'vi di 'iinyāñ chi 'caandiveéñ yā nduudu yeñ'e Ndyuūs. Ní ca'cueeñ di 'iinyāñ tanducuéñ'e chi yeñ'e Ndyuūs ne'ñ'e chi ndaa. ¹⁴ Ní diin di tanducuéñ'e chi cuuvi di yeñ'e ntiinyuñ chi Ndyuūs tee yā dii taachi sañ'a chí 'cueeñ nduudu yeñ'e Ndyuūs ngañ'a yā yeñ'e chi diin di. Ní sañ'a chí ngañ'a ntiinyuñ yeñ'e yáacū s'núñ yā ta'a yā ná tiñ di cáávā chí cho'ó yā dii chí diin di ntiinyuñ yeñ'e Ndyuūs.

¹⁵ Canéé chí diin di nducuéñ'e chi ngañ'a dii ní diin di tan'dúucā chí 'áá 'cueeñ di. Ní 'íicú 'iinyāñ cuuvi deenú yā chí cu'téenu ca di nguuvi nguuvi. ¹⁶ Ní díñ, Timoteo, cundéé di cuidado yeñ'e maañ di, ní yeñ'e tanducuéñ'e chí diin di, ní yeñ'e chí ca'cueeñ di 'iinyāñ. Caati nduuti

chi diin di 'túucā nadinguán'ai maān di dii ndúucū 'iin'yān chi n'giindiveén yā nduudu yen'e di.

Yen'e tan'dúucā chi cuuvi diin di ndúucū 'iin'yān chi i'téenu yā Ndyuūs

5 Nguéé diin di reprender mar 'áámá sa'nā ndiicū naati ca'a di consejo sa'nā miiñ tan'dúucā chi chiida di. Ní diin di tratar ndúucū sa'nā da'caiyā tan'dúucā chi sa'nā s'een ní d'íinū di. Ní canéé chí diin di nducuéñ'e chi n'daacā. ² Ní diin di tratar ndúucū n'daataá ndiicū tan'dúucā chi chεεcu di. Ní diin di tratar ndúucū ta'nā dá'caiyā tan'dúucā chi ví'i di. Ní canéé chí diin di tan-ducuéñ'e n'daacā ndúucū 'iin'yān.

³ Ní innee di n'daataá nguá'āa chi cuaacu níñnyuñ véeé necesidades yen'e yā. ⁴ Naati nduuti chi n'daataá nguá'āa véeé daiya tá o daiya yiinu tá da'caiyā s'één canéé chí din'daacá yā ní canéé chí diin cumplir obligaciones yen'é yā ndúucū 'iin'yān yen'e familia yen'é yā. Ní da'caiyā s'één ní canéé chí diin yā cosas chi n'daacā cáávā chεεcú yā ndúucū chiidā yā ní cáávā chi nen'e ca yā chiidā yā ndúucū chεεcú yā caati chuū ní cosa chi n'daacā, ní cosa chi Ndyuūs nen'é yā chi da'caiyā s'één diin yā. ⁵ Ní nduuti chi cuaacu níñnyuñ chi n'daataá nguá'āa ní dámaān ta, canéé chí i'téenu tá Ndyuūs ndúucū confianza ní caa'n'ma'ngu'a tá nanáán Ndyuūs ndii nguuvi ndii n'gaañ. ⁶ Ní nduuti chi n'daataá nguá'āa diin tá tan'dúucā chi maān tá nen'e tá, 'áará chi canduūchi tá caneē tá tan'dúucā chi n'diñ tá nanáán Ndyuūs. ⁷ Tiicá ntúūñ ca'cueen di nducuéñ'e chuū nanáán 'iin'yān yen'e yaacū ni taná'nā 'iin'yān nguéé cuuvi caa'n'mán yā chi véeé nuuñdi yen'é yā. ⁸ Nduuti chi 'iin'yān s'een nguéé candεε yā cuidado yen'e 'iin'yān yen'e familia yen'é yā ndúucū chεεcú yā ndúucū chiidā yā tuu'mi ní 'iin'yān s'een ndaacadaami yā yen'e chi i'téenu yā ní ndii cunncaá cā nguéé ti 'iin'yān chi nguεε i'téenu yā.

⁹ Cuuvi dingúūñ di na lista yen'e n'daataá nguá'āa ca'áámá n'daataá nguá'āa chi 'āā ngii tá 'iinu n'gεεcu 'áámá nduūyū ní 'áámá nūñ isa'nā nduūcū ta. ¹⁰ Ní n'daataá nguá'āa miiñ canee chi 'āā ch'εεtinee n'daacā tá ní taavi n'daacā tá daiya tá. Ní canéé chí n'guuñ tá na vaacu tá 'iin'yān chi snúūñ yā yúúñí, ní 'āā naa'nnu tá ca'a 'iin'yān chí i'téenu yā Ndyuūs tan'dúucā costumbre yen'é 'iin'yān yen'e ndaata yen'e yā. Ní chinnee ta'á tá 'iin'yān chi ngiitā, ní diin tá 'āā de'ē nūñ ntiinnyuñ chi n'daacā.

¹¹ Nguéé dingúūñ di na lista yen'e n'daataá nguá'āa 'áámá n'daataá nguá'āa na'nā chi nguéé nduuyu yen'e tá caati cuuvi nen'e ta 'caandavaacu tá ní nguéé nen'e tá diin tá ntiinnyuñ yen'e Cristo. ¹² Ní cuayiivi miiñ ní n'daataá nguá'āa miiñ véeé culpa yen'e tá chi nguéé diin tá cumplir compromiso yen'e tá chi diin tá ntiinnyuñ yen'e Cristo. ¹³ Ní más cā cuuvi diin n'daataá nguá'āa s'een. 'Ícú cuuvi 'daān'di ntúūñ ta taachi ngen'e tá 'áámá va'ai táámá va'ai. Níicú nguéé dámaān chi 'daān'di tá ti neené nen'e nandeē tá yen'e 'iin'yān ndúucū nduudu chi nguéé cánéé chí caa'n'ma'ñ tá ní diyaādí ta. Ní ca'nā tá miiñ ca'nā tá 'muuñ ní diin tá cosas chi nguéé ituneen tá'nā. ¹⁴ Cáávā chuū nen'é chi

n'daataá nguá'āa chi da'caiyā ta 'caandivaacu tá ní taavi tá daiya tá ní caa'n'ma'ñ ntiinnyuñ tá na vaacu tá. 'Tiicā ní 'iin'yān chi nguéé i'téenu yā Ndyuūs nguéé caa'n'ma'ñ cunncaá yā yen'e tá. ¹⁵ Caati n'duuví n'daataá nguá'āa chi da'caiyā tá 'āā ndaacadaami tá yen'e Cristo ní cueñ'e tá lado yen'e yáán'n'guiinūñ.

¹⁶ Ní nduuti chi 'áámá n'daataá o sa'nā chi i'téenu yā Jesucristo yen'e yú ní vee n'daataá nguá'āa chi 'iin'yān yen'é yā, canéé chí ca'á yā n'daataá nguá'āa de'ē chí nen'e tá. 'Tiicā ní nguéé canéé chí ca'a 'iin'yān yen'e yaacū n'daataa nguá'āa miiñ. 'Tiicā ní cúví ca'a 'iin'yān yen'e yaacū taná'nā n'daataá nguá'āa chi cuaacu níñnyuñ chi véeé necesidades yen'e tá.

¹⁷ Maañ ní sa'nā s'een chi nga'nā ntiinnyuñ n'dai yen'e yaacū ndúucū sa'nā chi ca'cueen nduudu yen'e Ndyuūs ndúucū sa'nā chi candεε nduudu yen'e Ndyuūs cuuvi cuta'a sa honor chi doble yen'e 'iin'yān s'een yen'e yaacū. ¹⁸ 'Tiicā canéé nguūñ na libro yen'e Ndyuūs ndii cuáán vmnaañ. Nguéé cu'nūu di yaāñ duutu 'yúúduu o 'itiindu chí inde'ei nuūñ tī nguaañ trigo ní 'íicú cuuvi che'ē tī yen'e. Ní canéé nguūñ táámá. Sa'nā chi nídiin ntiinnyuñ cuuvi cuta'ā sa chí'vē yen'e sa.

¹⁹ Nguéé cu'téenu di 'iin'yān chi nga'nā yā yen'e sa'nā chi nga'nā ntiinnyuñ yen'e yaacū nduuti chi nguéé véeé 'uuví ndúú 'iinu testigos yen'é yā. ²⁰ Naati canee chí diin di reprender nanáán nducyáácá 'iin'yān yen'e yaacū 'iin'yān chí nadinuuñdí yā. Ní 'íicú taná'nā 'iin'yān ní dí'va'á yā. ²¹ Maañ ní 'úú Pablo nga'nā ngii dii Timoteo chuū nanáán Dendyuūs ní nanáán Señor Jesucristo ní nanáán ángeles chí Ndyuūs ndεεve yā. Diin di nducuéñ'e chuū ní nguéé nadacadíinuuñ di chí 'áámá yā chí ch'εεte cá yā nguéé ti táámá yā. Ní 'āā daamá nūñ diin di ndúucū nducyaaca 'iin'yān. ²² Nguéé ndεεve nuuñ di 'áámá sa'nā chí caa'n'ma'ñ ntiinnyuñ sa yen'e yaacū nduuti chí nguéé n'diñchí di sa'nā miiñ 'naañ tiempo. Ní nguéé véeé 'áámá parte yen'e di ndúucū sa'nā miiñ taachi dinu- uñdi sa. Diví di yen'e nducuéñ'e chí nguéé n'daacā ní nguéé dinuuñdí maāñ di.

²³ Maañ ní taachi ya'āi cheeti di nguéé cu'u di dámaāñ nuūññ caati cuuvi cu'u di 'téé vino. Ní taama vmnéñ'e chí ya'āi cuerpo yen'e di cu'u di 'téé vino.

²⁴ Ní nuuñdi chí diin ná'nā 'iin'yān, ní deenu yú ti n'di- ichi yú vmnaañ chí ndaā nguuvi chí Ndyuūs n'diichí yā nuuñdi yen'e yú. Níicú nguéé deenu yú nuuñdi chí diin taná'nā 'iin'yān naati cuayiivi míñ taachi n'diichi Ndyuūs nuuñdi yen'e yú tuu'mi ní snaañ yú nuuñdi yen'é yā.

²⁵ 'Tiicá ntúūñ snaañ yú nducuéñ'e chí n'daacā chí diin 'iin'yān. Ní 'áará chí nguéé inaañ yú maañ chiiñ chí n'daacā chí diin yā cuayiivi ní Ndyuūs idiin yā chí cadiin- uūñ yú táácā yen'é 'iin'yān s'een.

6 Nducyaaca 'iin'yān chí i'téenu yā Jesucristo chí diin ntiinnyuñ yen'e criado o criada ni 'áámá canee yā na ntiinnyuñ yen'e 'iiví yā chí esclavo yā, canee yā tan'dúucā chí véeé 'áámá yugo na daandú yā. Ní 'iin'yān esclavos canee chí diin ca yā respetar 'iivi yā. Níicú 'iivi yā nguéé cuuvi cunncaá caa'n'ma'ñ yā yen'e Señor Jesu- cristo yen'e yú ndii nguéé ndúú yen'e chí ca'cueen yú. ² Ní sa'nā esclavos chí i'téenu sa ní véeé 'iivi sa chí 'tiicá

ntúūⁿ i'téenu yā, canéé chi diiⁿ ca sa respetar 'iivi sa tan'dúúcā chi 'aama 'iivi sa chi nguéé i'téenu yā. Naati canee chi diiⁿ sa servir más cā 'iivi sa chi i'téenu yā caati 'iivi sa ní hermano ndúúcū sa caati yen'é Ndyuūs nduu 'uuví yā. Ní hermanos nen'e sa 'iivi sa. Tanducuéⁿē dendu'ū dii, Timoteo, ngi'cueen di ní ngan'a di.

'Iin'yāⁿ chi i'téenu yā Jesucristo ní véé vaadī yeenu yen'é yā

³ Níicú nduuti chi 'áamá 'iin'yāⁿ ngi'cueen yā táamá nduudu chī n'dááⁿ ní nguéé tan'dúúcā nduudu n'dai yen'é Señor Jesucristo, ndí nguéé ndúú tan'dúúcā nduudu yen'é Ndyuūs chi ngi'cueen yú yen'é chi 'cuεtinee yú n'daacā tan'dúúcā chi Ndyuūs nen'e yā chi diiⁿ yú, ⁴ tuu'mi ní 'iin'yāⁿ miin ní nadacadínuuⁿ yā chi maaⁿ yā ch'εetē yā, ní nguéé de'ē vεε deenu yā. 'Iin'yāⁿ miin ní ch'εecu cheendí yā. Ní diiⁿ yā chi nán'ā 'iin'yāⁿ ngu'nu yā ní ngue'í yā ní caa'vá yā ní ngan'a taán yā yen'e 'iin'yāⁿ. Ní 'iin'yāⁿ miin diiⁿ yā chi nán'ā 'iin'yāⁿ nguéé véé 'vi-ich'εetínuuⁿ ndúúcū tanán'ā 'iin'yāⁿ. ⁵ Ní 'iin'yāⁿ miin diiⁿ yā chi nducyaaca 'iin'yāⁿ dámaāⁿ n'gεecu cheendí yā, ní nguéé n'daacā nadacadínuuⁿ yā. Ní nguéé deenu yā nduudu yen'e Cristo. 'Iin'yāⁿ miin nadacadínuuⁿ yā chi diiⁿ yā ganar tuumī caati chi'téenu yā ní ngan'a yā nduudu yen'e Cristo. Diví di yen'e tanducuéⁿē 'iin'yāⁿ chi 'tíicā. ⁶ Deenu yú chi 'iin'yāⁿ chi i'téenu yā Jesucristo canee n'daacā yā ndúúcū chi vεε yen'é yā ní yeenu yā. Chiiⁿ chi i'téenu yā ní tan'dúúcā vaadī 'cuiica ca yen'é yā. 'Tíica rā vaa. ⁷ Deenu yú chi nguéé de'ē vεε ndéē yú taachi ch'iindiyaāⁿ yú in'yeendí 'cūū. Ní nguéé de'ē vεε ntúūⁿ candεε yú yen'é in'yeendí 'cūū taachi 'cuūvī yú. ⁸ Nen'e chí snee yú in'yeendí 'cūū nduuti chi véé chi nge'e yú ndúúcū catecai yú, ní ndúúcū chuū nūuⁿ cānee chi yeenu yú. ⁹ Caati 'iin'yāⁿ chi nen'é yā 'cuiicā yā taachi yáán'nguiinūuⁿ n'diichi neen sa 'yā cuuvi diiⁿ yā dendú'ū chi nguεε n'daacā. Ní canee yā ndúúcū vicio zonzo yen'é yā chi nguεε n'daacā. Ní nguéé dichí'vε. Ní diiⁿ chi dinuunndí yā níicú diiⁿ chi ca'á yā infierno. ¹⁰ Chíiⁿ chí diiⁿ chi 'iin'yāⁿ dinuunndí yā ní chuū. 'Iin'yāⁿ nen'e cá yā tuūmī. Ní in'nuuⁿ cá yā tuūmī chi 'āā ntéé véé tiempo chi cu'téenu yā. Ní maán yā diiⁿ yā chi ya'āi n'geenu taavi yā ngii.

Yen'e chi cuuvi din'daaca yú maaⁿ chi i'teenu yú

¹¹ Maaⁿ ní dii, Timoteo, sa'nā chi yen'é Ndyuūs dii, diví di yen'e nducuéⁿē chuū chi nguεε n'daacā. Ní diiⁿ di nducuéⁿē chi n'daacā. Dich'εεte di Ndyuūs ní cu'téenu ca di. Din'é ca di nducyaaca 'iin'yāⁿ ní diiⁿ di nducuéⁿē ndúúcū paciencia. Ní canee di ndúúcū staava yen'e di chi n'dai. ¹² Ní taachi 'cueenu di cuuvi cáāvā chi i'téenu di Ndyuūs canee diitu di ndúúcū chi i'téenu di yen'é

Ndyuūs yen'é yú. Ní diitu diiⁿ di caati chi cuuvi yen'é di vida cuen'e daāⁿmaⁿ chi cuuvi cuta'a di yen'e Ndyuūs ti Ndyuūs yaa'ví yā dii chi cuuvi yen'é yā dii. Ní dii 'āā ngan'a di chi i'téenu di Ndyuūs nanááⁿ 'yaaⁿ n'dái 'iin'yāⁿ. ¹³ Maaⁿ ní 'úú yaa'ví dii nanááⁿ Ndyuūs chi testi-go yen'e yú, Ndyuūs chi itée yā vida yen'é nducuéⁿē chi véé, ní nanááⁿ Jesucristo chi 'āā ngan'a yā nduudu cuaacu yen'é Ndyuūs chiidá yā nanááⁿ gobernador Poncio Pilato. ¹⁴ 'Úú yaa'ví dii chi 'caandiveen di ní diiⁿ di nducuéⁿē chi ca'á orden yen'é di. Ni nguéé n'daaⁿ orden yen'é caati nguéé nen'é chi 'iin'yāⁿ caan'máⁿ yā contra yen'é di caavā cosa chi diiⁿ di. Diiⁿ di 'tíicā ndii tiempo chi ndaa Señor Jesucristo yen'e yú táamá vmnéⁿē. ¹⁵ Níicú tiempo taachi Ndyuūs nen'é yā, Ndyuūs can'á yā dicho'ó yā Jesucristo chí n'dai taavi nanááⁿ 'iin'yāⁿ taama vmnéⁿē. Ní Cristo miin maán yā ní 'áamá n'dyán'ā 'iin'yāⁿ nūuⁿ chi ngan'a ntiin'nyuⁿ yā yen'e nducuen'é chi véé, ní Rey chi ch'εete taavi ca nguéé ti tanán'ā reyes. Ní 'iivi yú chi ch'εete taavi ca nguéé ti tanán'ā sa'nā chi 'iivi. ¹⁶ Dámaāⁿ Ndyuūs miin ní 'áamá canduuchí yā cuen'e daāⁿmaⁿ. Ní canduuchí yā ná chidεeve chi nguéé cuuvi indaa mar 'áamá 'iin'yāⁿ. Ní nguéé n'diichi mar 'áamá 'iin'yāⁿ Ndyuūs miin ndí nguéé cuuvi snaaⁿ ra yā. Maaⁿ ní cuéⁿe daāⁿmaⁿ canee cuu'miⁿ yú dich'εεte yú Ndyuūs ti tanducuéⁿē poder chi véé ní yen'é yā. 'Tíica rā vaa.

¹⁷ Maaⁿ ní dii, Timoteo, cuuvi di 'iin'yāⁿ 'cuiica chi nguéé nadacadínuuⁿ yā chi ch'εete n'dái yā. Ní nguéé cunee ngiinú yā yen'e chi véé yen'e yā caati cosa chi nguéé seguro chi 'áamá cūnee ndúucu yā. N'dáacā ca nduuti chi 'iin'yāⁿ s'een cu'téenu yā Ndyuūs chi canduuchi ní Ndyuūs ca'á yā n'dee n'dái dendu'ū yen'e nducuéⁿē chi vεε caati cuuvi cuta'a yú ní yeenu yú. ¹⁸ Níicú díi yaa'vi di 'iin'yāⁿ 'cuiica chi din'daacā yā ní diiⁿ yā n'dee tááví ntiin'nyuⁿ chi n'daacā. 'Íicú canee listo yā chi cuuvi ca'a yā tanán'ā 'iin'yāⁿ chi nguéé véé yen'e yā ní innee yā 'iin'yāⁿ s'een. ¹⁹ 'Tíicā cuuvi yen'é 'iin'yāⁿ s'een vaadī 'cuiica yen'é yā chi vida cuen'e daāⁿmaⁿ chi Ndyuūs can'á yā chi ca'a yā 'iin'yāⁿ yen'é yā.

Pablo ca'á yā últimas órdenes Timoteo ti 'cuiinū carta maaⁿ

²⁰ Díiⁿ, Timoteo, cundéε di n'daacā cuidado yen'e encargo chi 'iin'yāⁿ 'āā tee yā dii. Nguéé cu'neenveeⁿ di n'dee n'dái nduudu chi ngan'a 'iin'yāⁿ yen'e cosa yen'é in'yeendí 'cūū o yen'é nduudu chi nguéé dichí'vε o yen'é chi ngan'a 'iin'yāⁿ chi nduudu deenu ní nguéé 'tíicā.

²¹ 'Iin'yāⁿ s'een ndáácadaami yā yen'é nduudu cuaacu yen'é Ndyuūs ní maán yā ní nguéé i'téenu yā nduudu cuaacu yen'e Ndyuūs. Maaⁿ ní 'úú nen'é chi Ndyuūs tée yā dii tanducuéⁿē chi n'daacā. 'Tíicā cuuvi.

2 TIMOTEO

1 'Úú Pablo 'úú ni 'úú apóstol yeⁿe Jesucristo caati Ndyuūs neⁿé yā chi 'úú cuuvi apóstol yeⁿé yā, ní dichó'o yā 'úú. Ní chuū chi Ndyuūs díiⁿ yā ní tan'dúúcā chi ngaⁿ'a yā chi ca'a yā vida cuen^e daāⁿmaⁿ nducyaaca 'iⁱn'yāⁿ chi yeⁿe Jesucristo. ²'Úú dinguúⁿ carta 'cūū yeⁿe di, Timoteo, chi tan'dúúcā daiyá 'tíicā dii caati neⁿé taavi dii. Neⁿé chi Ndyuūs chiida yú ndúúcū Señor Jesucristo yeⁿe yú tée yā dii cosas chi n'dai, ní ya'āi 'iinú yā dii, ní tée yā dii vaadī 'diⁱn na staava yeⁿé di.

Caaⁿmaⁿ di nduudu yeⁿe Cristo nanááⁿ 'iⁱn'yāⁿ

³ Maaⁿ ní ca'á Ndyuūs gracias caavā chi 'úú dichii'vé Ndyuūs ndúúcū vaanicadíinūⁿ yeⁿé chi n'daacā tan'dúúcā chi diiⁿ 'iⁱn'yāⁿ yeⁿe yú tiempo chi 'āā chó'ōo. Ní ndii nguuvī ndii n'gaan taachi ngaⁿ'anguā'a, 'úú ca'á Ndyuūs gracias, ní cuen^e daāⁿmaⁿ 'úú ngaⁿ'anguā'a caavā dii, Timoteo. ⁴ Nééné neⁿé snaáⁿ dii, Timoteo, taachi n'gaacú yeⁿe nuūⁿndīⁿ nduutinááⁿ di taachi caneé 'áámá lado yeⁿé di. Ní taachi cuuvi n'diichí dii tuu'mi ní yeenú taaví. ⁵ Ní n'gaacú chi i'téenu di Ndyuūs ndúúcū núúⁿmáⁿ staava yeⁿé di. Vmnaaⁿ chi i'teenu di Jesucristo tán'ā Loida chi chicuⁿ'u di ní tán'ā Eunice chεecu di i'téenu yā Jesucristo. Maaⁿ ní seguro caneé chi cuaacu chi dii ntúūⁿ i'téenu di.

⁶ Cáávā chi i'téenu di Ndyuūs neⁿé chi n'gaacu di chi cuen^e daāⁿmaⁿ diiⁿ di ntiinⁿyuⁿ chi Ndyuūs 'āā teé yā dii ndíi tiempo chi 'úú sn'duū ta'á vmnaaⁿ tiiⁿ di.

⁷ Ndyuūs nguéé 'āā teé yā s'uuúⁿ 'áámá staava yeⁿé yú chi 'va'ā yú naati 'āā teé yā s'uuúⁿ 'áámá staava yeⁿe yú chi véé poder yeⁿé yú. Ní 'íicú cuuví dinéⁿe yú nducyaaca 'iⁱn'yāⁿ. Ní cuuvi nadicadíinuuⁿ yú n'daacā.

⁸ Maaⁿ ní nguéé 'cuināaⁿ di chi caaⁿ'maⁿ di nduudu cuaacu yeⁿe Señor Jesucristo yeⁿe yú nanááⁿ 'iⁱn'yāⁿ. Ndíi nguéé ndúú 'cuināaⁿ di yeⁿe 'úú caati canuúⁿ vácūū cáávā chi ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿe Cristo. Naati n'daacā ca diiⁿ di chi cuchεε di yeⁿe nducuen^e chi 'cueenu di cuuvi ntúūⁿ cáávā chí ngaⁿ'a di nduudu yeⁿe Cristo chí nadanguán'āi 'iⁱn'yāⁿ chi n'giindiveén yā yeⁿe di. Diiⁿ di tanducuen^e ndúúcū fuerzas chi Ndyuūs itée yā dii. ⁹ Ndyuūs nadinguán'ai yā s'uuúⁿ ní yaa'ví yā s'uuúⁿ chi diiⁿ yú ntiinⁿyuⁿ yeⁿe yā chí n'daacā. Nguéé nadinguán'ai yā s'uuúⁿ cáávā ntiinⁿyuⁿ chi diiⁿ yú chí n'daacā. Naati Ndyuūs díiⁿ yā 'túúcā ndúúcū s'uuúⁿ ti 'tíicā neⁿé yā diiⁿ yā. Níicú neené neⁿe yā s'uuúⁿ. Ní maaⁿ ní s'uuúⁿ 'āā nduuvī daama yú ndúúcū Cristo Jesus. Níicú Ndyuūs neⁿe yā s'uuúⁿ cuááⁿ vmnaaⁿ chi 'āā cuéé iⁿ'yeēndí. ¹⁰ Maaⁿ ní Ndyuūs ch'iⁿ'í yā chí neⁿe taaví yā nducyaaca 'iⁱn'yāⁿ taachi dichó'o yā Jesucristo

yeⁿé yú iⁿ'yeēndí 'cūū. Jesucristo ní 'iⁱn'yāⁿ miiⁿ chi nadanguán'ai yā s'uuúⁿ. Ní nduudu cuaacu yeⁿé evan-gelio chi yeⁿe vida yeⁿe Cristo ch'iⁿ'i s'uuúⁿ chi nguéé 'aama 'cuūvi yú. Níicú cáávā chi nadanguán'ai yā s'uuúⁿ cuuvi cunduuchi yú cuen^e daāⁿmaⁿ.

¹¹ Níicú Ndyuūs nidεεvé yā 'úú chí caaⁿ'máⁿ nduudu cuaacu yeⁿé yā ní dichó'o yā 'úú lado yeⁿe apóstol yeⁿé yā chi 'úú caaⁿ'máⁿ nduudu cuaacu yeⁿé yā nanááⁿ 'iⁱn'yāⁿ chi nguéé yeⁿe ndaata Israel. ¹² Níicú cáávā chi 'úú apóstol yeⁿé yā tanducuen^e n'geenú ngii chi canuúⁿ vácūū. Ní nguéé ngii 'cuinaaⁿ caati deenú du'ū chi Cristo chi i'teenu. Ní deenú chi cuaacu chi Cristo miiⁿ ní véé poder yeⁿé yā chi diiⁿ cuenta yā yeⁿe nducuen^e ntiinⁿyuⁿ chi tee yā 'úú ndíi nguuvī chi díiⁿ yā juzgar nducyaaca 'iⁱn'yāⁿ.

¹³ Dii, Timoteo, diiⁿ di ndúúcū nduudu chi serio nducuen^e tan'dúúcā chi 'úú chí cueén dii. Ní cunée di n'daacā ndúúcū chi i'teenu di Dinéⁿe di nducyaaca 'iⁱn'yāⁿ caati mááⁿ ní s'uuúⁿ ní yeⁿe Jesucristo s'uuúⁿ.

¹⁴ Ní cundεε di cuidado chi diiⁿ di ntiinⁿyuⁿ chi Ndyuūs teé yā dii. Ní tee di lugar chí Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs chi canee ndúúcu yú cunee yā dii.

¹⁵ Dii ní deenu di chi nducyaaca 'iⁱn'yāⁿ chi i'téenu yā Jesucristo chi yeⁿe yán'āa Asia, 'iⁱn'yāⁿ s'een chi canee yā nducú nguuvī chí chó'ōo, maaⁿ ní ndaacadaamí yā yeⁿé 'úú. Ní nguaaⁿ 'iⁱn'yāⁿ s'een canee saⁿ'ā Figelo ndúúcū saⁿ'ā Hermógenes. ¹⁶ Naati 'iⁱn'yāⁿ yeⁿe familia yeⁿe saⁿ'ā Onesíforo nguéé 'cuināaⁿ yā 'úú yeⁿé chí canuúⁿ vácūū. Saⁿ'ā miiⁿ ndaa sa n'diichi sa 'úú chí nnee sa 'úú. Neⁿé chí Señor Jesucristo ca'á yā vaadī ya'ai yeⁿé yā saⁿ'ā miiⁿ ndúúcū 'iⁱn'yāⁿ yeⁿe familia yeⁿe sa. ¹⁷ Nguéé diiⁿ saⁿ'ā Onesíforo tan'dúúcā chí diiⁿ tanán'a yā caati taachi canee sa na yāāⁿ Roma neené na'huūⁿ sa 'úú ndíi taachi nndaacā sa 'úú. ¹⁸ Neⁿé chí Ndyuūs ya'ai 'iinú yā saⁿ'ā miiⁿ nguuvī chí Señor Jesucristo yeⁿé yú díiⁿ yā juzgar 'iⁱn'yāⁿ yeⁿe iⁿ'yeēndí 'cūū. Ní dii ní neené n'dai deenū di tan'dúúcā chí chinnee sa s'uuúⁿ taachi snée yú na yāāⁿ Efeso.

'Aámá soldado yeⁿé Señor Jesucristo chí din'dááca sa

2 Díi, Timoteo, chí tan'dúúcā daiyá, cuta'a di fuerzas yeⁿé nducuen^e vaadī n'dai chí cuuvi yeⁿé yú caati maaⁿ ní yeⁿe Jesucristo s'uuúⁿ. ² Ní tanducuen^e chí n'giindiveen di yeⁿe 'úú chí ngaⁿ'á nanááⁿ n'dee n'dáí 'iⁱn'yāⁿ, chuū ní ca'cueen di saⁿ'ā s'een chí i'téenu sa chí 'áámá cūnee sa n'daacā ndúúcū chí i'téenu sa, ní saⁿ'ā s'een ní cuuvi ca'cueen sa tanán'a 'iⁱn'yāⁿ.

³ Ní taachi canee chi 'cueenu dí cuuvi tuu'mi ní n'geenu di ngii tan'dúúcā 'áámá soldado chi n'daacā sa. 'Tíicā dii di caati dii ní 'áámá soldado ye'n'e Señor Jesucristo. ⁴ Deenu di tan'dúúcā chi 'áámá soldado chi canéé na servicio nguée dii sa tan'dúúcā taná'nā sa'nā chi nguée canee na servicio caati canee sa dii sa cumplir tanducué'n'e chi nga'n'a comandante ye'n'e sa. ⁵ 'Tiicá ntúūn. 'Ii'nyān chi ca'ná na cancha nguée cuuvi cuta'a yā mar 'áámá premio nduuti chi nguée dii yā cumplir reglas ye'n'e. ⁶ 'Tiicá ntúūn. 'Ii'nyān chi dii nti'nyu'n na campo ye'n'e yā cuuvi cuta'á yā caavā maán yā cosecha ye'n'e yā chi vmnāán vmnaa'n. ⁷ Dii, Timoteo, nadacadíinūn di ye'n'e chi nga'ná níicú Señor ye'n'e yú dii yā chi cadíinūn di tanducué'n'e.

⁸ N'gáacú dí ti Jesucristo ye'n'e yú ní ye'n'e ndaata ye'n'e David 'ii'nyān, ní nduuchi yā ye'n'e nguaa'n tiná'nā. 'Túúcā nga'nā nduudu cuaacu chi nadinguá'nāi 'ii'nyān. ⁹ Níicú cáávā chi nga'ná nduudu cuaacu ye'n'e yā neene n'geenu ngii ní canuú'n vácúū ndúúcū cadenas tan'dúúcā chi 'ii'nyān naati nduudu ye'n'e Ndyuūs nguée cuuvi 'cueé chiichí ndúúcū cadenas. ¹⁰ Ní cáávā nducué'n'e chuū 'úú cuchéé ye'n'e tanducué'n'e chi n'geenu ngii caavā 'ii'nyān chi Ndyuūs nndeeve yā chi cuuvi ye'n'e yā 'ii'nyān. Ní 'íicú 'ii'nyān s'een cuuvi cu'téenu yā Ndyuūs. Ní Ndyuūs cuuvi nadangua'n'ai yā 'ii'nyān ye'n'e nuu'ndi ye'n'e yā cáávā Jesucristo. Ní 'ii'nyān s'een cuuvi ndaaca yā vida n'dai chi vida cue'n'e daā'ma'n.

¹¹ Nduudú 'cūū ní cuaacu chi nga'n'a 'ii'nyān:

Nduuti chi dii yú cuenta chi 'āā n'dīr yú ndúúcū Cristo tuu'mi ní dii yú cuenta chi cunduuchi ntuūn yú ndúúcū yā.

¹² 'Tiicá ntúūn. Nduuti chi n'geenu yú ngii cááva yā ndúúcū nducué'n'e dendu'ū tuu'mi ní caa'n'ma'n nti'nyu'n yú ndúúcū yā. Ní nduuti chí cuee'ndiitu yú ye'n'e Cristo tuu'mi ní Cristo ca'ná yā caa'n'ma'n yā chi s'uuú'n nguée ye'n'e yā s'uuú'n.

¹³ Nduuti chi n'daa'n yú ní nguée 'aama canee yú ndúúcū chi i'teenu yú ye'n'e Jesucristo tuu'mi ní Jesucristo nguée n'daa'n yā ti 'tíica yā ní 'áámá canee yā caati Cristo mii'n nguée cuuvi cuee'ndiitú yā ye'n'e maán yā.

¹⁴ Maa'n ní dii, Timoteo, n'gaacú di ye'n'e nducué'n'e dendu'ū. Yaa'vi di 'ii'nyān s'een nanáán 'iivú Ndyuūs ye'n'e yú chi canéé chi dii yā 'túúcā. Yaa'vi di 'ii'nyān s'een chi nguée cuuvi 'cuu'n'mán yā ndúúcū cheendí yā caati nduudu ye'n'e yā nguée dichí'vē. Nduudu s'een dá-maā'n dii'n chi taná'nā 'ii'nyān nadacadíinūn ca yā ye'n'e chi ch'iindiveén yā ye'n'e nduudu ye'n'e yā. ¹⁵ Ní dí dii di tanducué'n'e chi n'daacā chi cuuvi di caati taachi ndaa di nanáán Dendyuūs cuuvi di 'cuu'n'mi'n di chi n'daacā dii di nti'nyu'n ye'n'e yā. Ní n'daacā ngi'cueen di nduudu cuaacu ye'n'e Ndyuūs nanáán 'ii'nyān. Ní nguée cuuvi 'cuināa'n di nanáán Ndyuūs. ¹⁶ Diví di ye'n'e 'ii'nyān chi nga'n'a n'dee n'dái nduudu chi nguée dáámá ndúúcū nduudu cuaacu ye'n'e Ndyuūs caati nguée dichí'vē. 'Ii'nyān chi nga'n'a yā 'túúcā dii cá yā nuu'ndi. ¹⁷ Níicú nduudu chi nguée n'daacā chi 'ii'nyān s'een ca'cueén yā 'ii'nyān ní ngéenu tan'dúúcā chi ca'ai gangrena ní

tan'dúúcā chi nge'e 'áámá n'daa. 'Tíicā dii'nduudu ye'n'e sa'nā Himeneo ndúúcū sa'nā Fileto. ¹⁸ Sá'nā s'een ní diví yā ye'n'e nduudu cuaacu ní nga'n'a yā chi 'ii'nyān nguée nnduuchi yā ye'n'e nguaa'n tiná'nā. Ní ná'nā 'ii'nyān 'āā ntéé i'téenu yā nducué'n'e nduudu cuaacu. ¹⁹ Naati chíin chi Ndyuūs 'āā dii yā mar 'áámá 'āā ntéé cuuvi nadin'nú'u yā. Ní 'āā canéé nguū'n na libro ye'n'e yā ní chiichi canéé tan'dúúcā 'áámá sello. 'Tíicā nduudu mii'n: Señor Jesucristo ye'n'e yú deenu yā du'u 'ii'nyān chi ye'n'e yā. Níicú nducyaaca 'ii'nyān chi nga'n'a yā chi ye'n'e Señor ye'n'e yú canéé chi diví yā ye'n'e nuu'ndi.

²⁰ Taachi ca'n'a yú cuaa'n cheeti va'ai chí ch'εete taavi ca n'diichi yú nguée dámaā'n platos ndúúcū 'cuūtu ye'n'e 'díin'nguaa'n o 'díin'nguee naati n'diichi yú ntúūn 'cuūtu ye'n'e yá'ná ní ye'n'e íncheetí. N'duui 'cuūtu 'ii'nyān cuta'á yā cáávā nti'nyu'n especiales ní ná'nā 'cuūtu ní 'ii'nyān sta'á yā chí 'cuí yā cosas chi nguée dichí'vē. ²¹ Ní taachi 'aama yú ne'n'e yú dii yú nti'nyu'n ye'n'e Señor Jesucristo ye'n'e yú canee chi 'cuetinéé n'daacā yú ní diví yú ye'n'e tanducué'n'e chi nguée dichí'vē. 'Tíicā dii yú maa'n níicú cuuvi dii yú 'āā de'é nūu'n nti'nyu'n chi n'daacā.

²² 'Tiicá ntúūn. Dii, Timoteo, diví di ye'n'e vicios ye'n'e sa'nā n'gaiyāā. Cunéé di n'daacā ní dii di tanducué'n'e chi n'daacā. Cu'téenu ca di Ndyuūs, diné'n'e di nducyaaca 'ii'nyān, ní cunéé di ndúúcū vaādī 'dii'n ndúúcū nducyáácá 'ii'nyān chi Ndyuūs nadideevé yā ye'n'e nuu'ndi ye'n'e yā. Ní maa'n ní nga'n'angua'á yā ndúúcū 'ii'nyān chi ye'n'e Señor Jesucristo ye'n'e yú. ²³ Ní dii, Timoteo, nguée dii di cuenta ye'n'e 'ii'nyān chi n'dee n'dái ne'n'e yā caa'n'mán yā ndúúcū dii ndúúcū nduudu chi zonga caati nguεe déenu yā. 'Āā déenu di chi naachi 'cuūnū nduudu mii'n ní ndaacā vaadī 'caa'va. ²⁴ Deenu di chí mar 'áámá 'ii'nyān chí dichí'vē Señor Jesucristo ye'n'e yú nguée cánéé chí 'cuu'n'mán yā ndúúcū 'ii'nyān naati canéé chí ndíicúu'n yā ndúúcū nducyaaca 'ii'nyān. Ní canee chí ngi'cueen n'daacá yā. Ní canee chí dii yā tanducué'n'e ndúúcū paciencia. ²⁵ Ní canee chí díin di componer 'ii'nyān chí yáadi'yā ndúúcū núu'mán staava ye'n'e di. Ní 'ii'nyān mii'n canee chí cūnee ngiinú yā chí Ndyuūs n'daán yā vida ye'n'e 'ii'nyān rebelde caati cuuvi deenu yā nduudu chí cuaacu. ²⁶ 'Tíicā ní 'ii'nyān s'een canéé yā tan'dúúcā chí cyaadú yā níicú cuayiivi ní canduuchi yā ní 'íicú cuuvi ngeenu yā tan'duucā chí dii yā cuán'ai yā ye'n'e trampa ye'n'e yáán'guiinūn. Ní nguée preso yā ye'n'e yáán'guiinūn chí yáán'guiinūn cuuvi dii sa chíin chí ne'n'e sa nducú yā. Ní maa'n ní 'ii'nyān cuuvi dii yā chíin chí ne'n'e Ndyuūs.

Tan'dúúcā chí 'ii'nyān ca'ná yā dii yā nguuvi chí cúchīr

3 Dii, Timoteo canee chí déenu ntúūn di chuū. Nguuvi chí cuchí vée cosas chí ngi'n'ti. ² 'Ii'nyān ní ne'n'e yā maán yā 'ii'nyān ní diné'n'e taavi yā tuūmī. Ní caa'n'mán yā chí neené n'gεete maa'n yā ní nacadíinūn yā chí neené n'daacā maán yā, ní nguée n'daacā dináa'n yā ye'n'e taná'nā 'ii'nyān. Ní ngii taan yā contra ye'n'e Ndyuūs. Ní nguée n'giindiveén yā ye'n'e chíidá yā ndúúcū cheecú yā. Ní nguée nga'n'a yā 'tíicā: N'dīr

Ndyuūs, gracias. Ní nguéeé n'giindiveéⁿ yā yeⁿē nduudu cuaacu yeⁿé Ndyuūs. ³ Ní nguéeé dinéⁿe yā 'iⁿyāⁿ tan'dúú^{cā} chí canéé chí dineⁿé yā 'iⁿyāⁿ, ndíí nguéeé ndúú ya'āi 'iⁿú yā 'iⁿyāⁿ. Caan'mán yā nuuⁿndi yeⁿe 'iⁿyāⁿ ní nguéeé 'tíí^{cā}. Ní nguéeé dííⁿ yā chí n'daacā caati neⁿé yā can'á yā ndúú^{cū} n'daataá ó san'ā chí nguéeé yeⁿé yā. Ní neené taaⁿ yā. Ní nguéeé cuuvi n'diichí yā cosa chí n'daacā. ⁴ Néené neⁿe yā vaadi 'caa'va ndúú^{cū} 'iⁿyāⁿ. Nguéeé 'va'a yā 'āā de'é nuuⁿ chí dííⁿ yā ndúú^{cū} 'iⁿyāⁿ. Ní neené nadacadíínuuⁿ yā chí n'déve maán yā. Néené neⁿe yā dííⁿ yā taanduvéé vicio chí véé in'yeendí 'cūū. Ní nguéeé nadacadíínuuⁿ yā yeⁿe Ndyuūs. ⁵ Néené n'gim'í yā chí i'téenu yā Ndyuūs naati nguéeé dííⁿ yā chíi chí ngan'a nduudu cuaacu yeⁿé Ndyuūs. Díí, Timoteo, divíí di yeⁿe 'iⁿyāⁿ chí 'tíí^{cā}.

⁶ Caati náⁿā san'ā s'een ní ngen'e yā ndúú va'ai nduu va'ai yeⁿe n'daataá chí nguéeé dííⁿ n'daacá yā. Ní ca'cueeⁿ sa nduudu chí nguéeé n'daacā. Ní n'daataa s'ééⁿ nguéeé cuuvi ndaacadaamí yā yeⁿē nuuⁿndi yeⁿé yā. ⁷ N'daataa s'een ní nguuví nguuví n'geen yā nduudu miíⁿ naati nguéeé cuuvi tuumicadíínuuⁿ yā nduudu miíⁿ. ⁸ Ní iⁿyāⁿ s'een chí dííⁿ 'tíí^{cā} ní contra yeⁿē nduudu cuaacu yeⁿé Ndyuūs. Ní tan'dúú^{cā} chí dííⁿ san'ā ngaatúū Janes ndúú^{cū} Jambres taachi contra yeⁿe Moisés tiempo chí 'āā chó'ōo, 'tíí^{cā} maaⁿ ní 'iⁿyāⁿ s'een nguéeé n'daacā nadicadíínuuⁿ yā. Ní nguéeé cuaacu chí i'téenu yā Ndyuūs. ⁹ Ní 'iⁿyāⁿ s'een nguéeé cuuvi 'cueeⁿ cá yā caati nducyaaca 'iⁿyāⁿ deenú yā táá^{cā} idiíⁿ 'iⁿyāⁿ s'een chí tonto yā tan'dúú^{cā} chí 'tiicá ntúūⁿ deenú nducyaaca 'iⁿyāⁿ taacá chí dííⁿ ngaatúū Janes ndúú^{cū} Jambres tiempo chí 'āā chó'ōo.

Cuááⁿ ná ch'iinu ní Pablo dinguúⁿ yā carta 'cūū yeⁿe Timoteo

¹⁰ Díí, Timoteo, 'āā dííⁿ di nducuéⁿē tan'dúú^{cā} chí chí'cueeⁿ díí. Ní tan'dúú^{cā} chí 'úú canéé n'daacā, 'tiicá ntúūⁿ cunee di n'daacā. Ní dííⁿ di tanducuéⁿē tan'dúú^{cā} chí 'úú dííⁿ nducuéⁿē cáávā chí i'teenu yú Ndyuūs. 'Tíí^{cā} dííⁿ di. Ní i'téenu di tan'dúú^{cā} chí 'úú i'teenú. Ní ya'ai 'iⁿú di 'iⁿyāⁿ ní dineⁿe di nducyaaca 'iⁿyāⁿ. Ní cuchéⁿ di yeⁿe nducuéⁿē. Tan'dúú^{cā} chí dííⁿ 'tiicá ntúūⁿ dííⁿ di. ¹¹ Ní deenu di tanducuéⁿē chí ch'eenú chíí cáávā chí dííⁿ 'iⁿyāⁿ nduucú ní táá^{cā} chí ch'eenú na yāāⁿ Antioquía ndúú^{cū} yāāⁿ Iconio ndúú^{cū} yāāⁿ Listra. Ní chichéⁿ tanducuéⁿē chí ch'eenú chíí naati Señor Jesucristo yeⁿe yú ní nadanguáⁿai yā 'úú yeⁿe nducuéⁿē chúū. ¹² 'Tíí^{cā} ní cuaacu. Nducyaaca 'iⁿyāⁿ chí neⁿé yā 'cuesⁿtinéé n'daacā vida yeⁿé yā cááⁿva Jesucristo ní can'á yā 'cuenú yā cuuvi. ¹³ Naati 'iⁿyāⁿ chí nguéeé n'daacā ní nginnche'éí yā 'iⁿyāⁿ. Dach'εεε dách'εεε cá dííⁿ yā. Ní nginnche'éí yā tanáⁿā 'iⁿyāⁿ ní ndíí maán yā nginnche'éí yā 'iⁿyāⁿ.

¹⁴ Naati díí, Timoteo, canee n'daacā di yeⁿe chí ch'een di caati cuaacu níínyúⁿ chí deenu di chí cuaacu ní deenu di du'ú 'iⁿyāⁿ s'een chí chí'cueeⁿ di 'túú^{cā}. ¹⁵ Ndíí taachi 'lííⁿ díí chicadíínuuⁿ di yeⁿē nduudu yeⁿé Ndyuūs. Ní cáávā nduudu miíⁿ chí ca'cueeⁿ di cuuvi cadíínuuⁿ di táá^{cā} cuuvi ninguan'āi di cáávā chí i'téenu

di Señor Jesucristo. ¹⁶ Ní nducuéⁿē chí canéé nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs cucáávā Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs ní dichí'vē chí ca'cueeⁿ yú 'iⁿyāⁿ ní cuuvi yú 'iⁿyāⁿ chεε chí nguéeé n'daacā chí dííⁿ yā. Ní cuuvi yú 'iⁿyāⁿ táá^{cā} chí cuuvi din'daacá yā. Ní ca'cueeⁿ yú táá^{cā} chí 'iⁿyāⁿ cuuvi 'cuesⁿtinéé n'daacá yā nanááⁿ Ndyuūs.

¹⁷ Caati 'iⁿyāⁿ chí yeⁿéⁿ Ndyuūs ní dichí'vε yā Ndyuūs ní cuuvi dííⁿ yā nducuéⁿē ntiínyuⁿ chí n'daacā.

4 'Úú yaa'ví díí nanááⁿ Ndyuūs ní nanááⁿ Señor Jesucristo. 'Iⁿyāⁿ miíⁿ can'á yā chí ndaa yā taama vmnéⁿēe tan'dúú^{cā} rey. Ní ndaa yā ní dííⁿ yā juzgar 'iⁿyāⁿ chí sduuchí ndúú^{cū} 'iⁿyāⁿ chí 'āā n'dii caati ngan'a ntiínyúⁿ yā yeⁿe nducuéⁿē naachi ngan'a ntiínyúⁿ yā. ² Ní 'úú yaa'ví díí chí ngan'a di nduudu cuaacu yeⁿe Cristo nanááⁿ 'iⁿyāⁿ. Ní caan'maⁿ di nducuéⁿē tiempo chí cuuvi dííⁿ di ní 'aara chí tiempo chí nguéeé cuuvi dííⁿ di ní dííⁿ di. Caan'maⁿ yuudu di caati 'iⁿyāⁿ cuuvi cu'téenu yā. Ní caan'maⁿ díí nanááⁿ 'iⁿyāⁿ chí dinuuⁿndí yā chí 'āā ntéé dinuuⁿndí yā 'tíí^{cā}. Ní ca'a di consejo 'iⁿyāⁿ, ní ca'cueeⁿ di 'iⁿyāⁿ. Ní dííⁿ di tanducuéⁿē ndúú^{cū} n'dai, ní ca'cueeⁿ di nduū 'cuaaⁿ. ³ 'Tíí^{cā} dííⁿ di caati ndaa tiempo chí 'iⁿyāⁿ nguéeé 'caandiveéⁿ yā nduudu chí n'dai. Naati can'á yā in'nuúⁿ yā n'dee n'dái maestros chí ca'cueeⁿ yā 'iⁿyāⁿ tan'dúú^{cā} chí neⁿé yā 'caandiveéⁿ yā. Ní tan'dúú^{cā} vanicadíínuuⁿ yeⁿe maán yā 'tíí^{cā} neⁿe yā chí ca'cueeⁿ yā. ⁴ Ní ndaacadaamí yā yeⁿē nduudu cuaacu ní nguéeé 'caandiveéⁿ yā yeⁿē. Ní 'caandiveéⁿ yā cuentos chí nguéeé n'daacā. ⁵ Naati díí ní canee chí candéⁿ di cuidado yeⁿé tanducuéⁿē dendu'ū tanducuéⁿē tiempo. Ní cuchéⁿ di yeⁿe nducuéⁿē chí 'cuenú di cuuvi. Dííⁿ di ntiínyuⁿ yeⁿé Ndyuūs ní caan'maⁿ di nduudu yeⁿé Ndyuūs chí dííⁿ chí nguan'āi 'iⁿyāⁿ. Canéé chí dííⁿ di cumplir ntiínyuⁿ chí Ndyuūs tee yā díí.

⁶ 'Úú deenú chí ca'á vida yeⁿé cáávā Cristo ní 'iⁿyāⁿ can'á yā 'caan'nuⁿ yā 'úú. 'Āā canéé niínuuⁿ nguuví chí 'cuúví. ⁷ Naati deenú chí dííⁿ ntiínyuⁿ yeⁿé tan'dúú^{cā} 'áámá soldado chí idiíⁿ sa caandaá n'daacā. 'Tíí^{cā} dííⁿ. Ch'iíⁿú ntiínyuⁿ yeⁿé ní 'áámá canéé n'daacā ndúú^{cū} chí i'teenú yeⁿe Ndyuūs. ⁸ Cáávā chuū cunee ngiíⁿú 'aama corona chí Señor Jesucristo chí juez chí dííⁿ nducuéⁿē chí cuaacu, can'á yā chí téé yā 'úú ndúú^{cū} 'iⁿyāⁿ chí yeⁿe yā, 'iⁿyāⁿ s'een chí n'daacā idiíⁿ yā. 'Tíí^{cā} cuuvi nguuví chí Cristo ndaa yā taama vmnéⁿēe. Ní nguéeé téé yā corona dámaāⁿ 'úú naati ca'a yā corona nducyáácá 'iⁿyāⁿ chí neⁿé yā Jesucristo ní cūnee ngiíⁿú yā Jesucristo ní neⁿé yā chí ndaa Jesucristo taama vmnéⁿēe.

Pablo ca'á yā instrucciones ca'áámá cá'aama 'iⁿyāⁿ

⁹ Díí, Timoteo, dííⁿ núúⁿ yííⁿnu di chí chíí di n'diichi di 'úú. ¹⁰ San'ā Demas miíⁿ ní ndaacadaamí sá yeⁿe 'úú caati neⁿe ca sa cosas chí véé in'yeendí 'cūū ní cheⁿē sa yáāⁿ Tesalónica. San'ā Cresente cheⁿē sa yáⁿāa Galacia ní san'ā Tito cheⁿē sa yáⁿāa Dalmacia. ¹¹ Dámaāⁿ Lucas canee sa nduucú maaⁿ. Ní yaa'vi di Marcos chí can'ā sa ndúú^{cū} díí. Ní candéⁿ di sán'ā ndúú^{cū} di caati Marcos cuuvi cunee ca sá 'úú na ntiínyuⁿ chí dííⁿ. ¹² 'Úú 'āā

dicho'ó sa'nā Tíquico na yáāⁿ Efeso. ¹³ Ní taachi cuchii di, nandéé di cotón ye'né chi s'neén na vaacu sa'nā Carpo na yáāⁿ Troas. Nandéé di ntúūⁿ libros ye'né ndúúcū caaca chi ne'né nii'nyúⁿ.

¹⁴ Sa'nā Alejandro chí 'viichi cūū ní nééné n'deeé cosas chi nguéé n'daacā diiⁿ sa nduucú. Ndyuūs ca'ná yā nadí'vε yā sa'nā caavā tanducuén'ē chi nguεε n'daacā diiⁿ sa nduucú. ¹⁵ Cundéé di cuidado ye'né sa'nā miiⁿ caati neené taaⁿ nga'nā sa ye'né chi ngi'cueen yú ti contra ye'né chi ngi'cueen yú.

¹⁶ Vmnáán vmnaaⁿ taachi 'úú che'né nanaaⁿ juez mar 'áamá 'ii'nyāⁿ nguéé che'né yā nduucú naati nducyaaca 'ii'nyāⁿ divíi yā ye'né 'úú. 'Úú ngiicá nanáán Ndyuūs chi nadach'εécú yā nuuⁿndi ye'né 'iis'tiī. ¹⁷ Naati Señor nginneé yā 'úú ní teé yā fuerzas 'úú cáávā chi 'úú ngii nga'ná nduudu cuaacu ye'né yā nanáán 'ii'nyāⁿ chi nguéé ye'né ndaata 'ii'nyāⁿ Israel, nduudu chi diiⁿ chi nnguan'āī 'ii'nyāⁿ. Ní 'íicú nducuén'ē 'ii'nyāⁿ s'een cuuvi 'caandiveén yā nduudu cuaacu ye'né Ndyuūs. Ní 'tíicā Señor ye'né yú nadanguán'ai yā 'úú ye'né 'ii'nyāⁿ s'een. Ní chuū ní tan'dúúcā chi ninguan'ai yā 'úú ye'né cheendi 'yá'nyāⁿ cuá'āa. 'Tíicā diiⁿ yā nduucú. ¹⁸ Níicú Señor Jesucristo ní

nadanguán'ai yā 'úú ye'né tanducuén'ē cosas chi nguεε n'daacā chi 'ii'nyāⁿ ne'né yā diiⁿ yā nduucú. Ní Señor Jesucristo candεε yā cuidado ye'né vida ye'né chi cuuvi na'ná na va'ai chεeti nguuvi naachi nga'nā ntii'nyúⁿ yā. Señor Jesucristo miiⁿ ní dich'εete yú 'ii'nyāⁿ cuen'e daāⁿ-maⁿ. 'Tíicā.

'Cuiīnū carta ndúúcū saludos ndúúcū vaadi n'dai ye'né Ndyuūs

¹⁹ Lado ye'né: N'dái yā nga'ná, caaⁿmaⁿ di ta'nā Prisca ndúúcū isanā tá chi Aquila ndúúcū 'ii'nyāⁿ ye'né familia ye'né sa'nā Onesíforo. ²⁰ Sa'nā Erasto canee sá na yáāⁿ Corinto. Ní sa'nā Trófimo chi ngiitā sa, 'úú s'neén sa'nā na yáāⁿ Mileto. ²¹ Maaⁿ ní diiⁿ núúⁿ yii'nu di cuchī dí n'diichi di 'úú taachi 'āā 'cuéé ndaa tiempo chi 'iiche. Sa'nā Eubulo ndúúcū sa'nā Pudente ndúúcū sa'nā Lino n'dúúcū n'daataá Claudia ndúúcū nducyaaca vi'i yú: N'dái ndís'tiī nga'ná yā.

²² Nen'é chi Señor Jesucristo ye'né yú canee yā ndúúcū dii hermano ye'né níicú Ndyuūs tée yā dii ye'né ndu-cué'né chi n'dai ye'né yā. 'Tíicā cuuvi.

TITO

1 'Úú Pablo chi apóstol ye'né Señor Jesucristo ní díin ntiinnyu'n ye'né Ndyuūs. Ndyuūs dich'ó yā 'úú chi cuuvi inneé 'iin'yā'n s'een chi Ndyuūs nndεεve yā chi cuuvi ye'né yā 'iin'yā'n s'een caati cu'teenu cá yā ye'n'e religión ye'n'e yú. ² Ní cūnee ngiinú yā ndúúcū s'uuún chi Ndyuūs tée yā vida cuen'e daānman s'uuún chi Ndyuūs can'a yā chi ca'a yā 'iin'yā'n chi ye'n'e yā vmnáán vmaan chi 'āā cuéé cūnee in'yee'dí 'cūū. Ndyuūs mii'n ní nguéé cuuvi caan'mán yā nduudu yaadi. ³ Ní taachi ndaa tiempo chi nen'e Ndyuūs, Ndyuūs ch'iin'i yā nduudu cuaacu ye'né yā cucáāvā 'iin'yā'n chi ngan'a nduudu cuaacu ye'né yā. Maa'n ní Ndyuūs ye'n'e yú chi nadanguán'ai yā s'uuún dich'ó yā 'úú chi ngan'a nduudu cuaacu ye'né yā. ⁴ Maa'n ní dinguún carta 'cūū ye'n'e dii, Tito. Ni cuaacu níinnyú'n díí ní tan'dúúcā daiyá chi ngan'a nduudu cuaacu nanáán dii, nduudu chi i'teenu yú. Ne'né chi Ndyuūs chiida yú ndúúcū Señor Jesucristo ye'n'e yú chi nadanguán'ai yā s'uuún itée yā dii nducué'n'e chi n'dai taavi ye'né yā ní ya'ai 'iinu yā dii. Ní tan'dúúcā chi ya'ai 'iinú Ndyuūs 'iin'yā'n 'tiicá ntúū'n dii'n di. Ní Ndyuūs tée yā dii vaadī 'diiin ye'né yā.

Ntiinnyu'n ye'n'e Tito na yán'āa Creta

⁵ Ní cáāvā ntiinnyu'n chi canee chi dii'n di 'úú chi'neén dii na isla Creta. Canéé chi dīcuaacú di cosas chi nguεε n'daacā. Ní cu'nee'n dí 'iin'yā'n n'gεεεε chi ngan'a ntiinnyú'n yā ye'n'e nducué'n'e yaācū na 'áámá 'áámá ciudad. 'Úú dicho'ó dii chi dii'n di ntiinnyu'n 'cūū. ⁶ Ní 'iin'yā'n chi ndεεve dí canee chi 'cuεεtinéé n'daaca yā manera chi nguéé cuuvi caan'man tanán'ā 'iin'yā'n chi véé nuu'ndi ye'né yā. Ní véé 'áámá nūu'n n'daataa ye'n'e yā. Ní daiyá yā canéé chí i'téenu yā Ndyuūs, ní nguéé da'caiyāa chi travieso yā chi nguéé n'daacā idii'n yā, ní nguéé da'caiyāa chí yaadī'yāa. ⁷ 'Iin'yā'n chi díin yā ntiinnyu'n ye'né Ndyuūs canee chi candεé yā cuidado ye'n'e ntiinnyu'n ye'né Ndyuūs. Ní cáāvā chuū 'iin'yā'n s'een canee chi 'cuεεtinéé n'daaca yā. Nguéé cuuvi 'iin'yā'n chi necio yā, ní nguéé 'iin'yā'n chi nduuvi taán yā, ndíí nguéé ndúú 'iin'yā'n chi ngii cuu'ví yā va ní in'nuu'n yā vaadī 'caa'va. Ní nguéé cuuvi 'iin'yā'n chi ne'né yā dii'n yā ganar tuūmī cáāvā ntiinnyu'n chi díin yā chi nguéé n'daacā. ⁸ Naati 'tīcā canee chi díin yā. Canéé chi díin yā recibir na vaacú yā 'iin'yā'n chi canúún yúúní. Canéé chi ne'n'e yā chi din'daaca yā ní n'daacā nadacadíinuu'n yā ye'n'e nducué'n'e chi can'á yā dii'n yā, ní díin yā chii'n chi cuaacu. Ní dεεve vida ye'n'e yā, ní nguéé canee chi taamá yā ca'a yā consejo 'iin'yā'n. ⁹ Ní cundéé n'daaca yā nduudu cuaacu ye'né Ndyuūs chi ch'leén yā ní 'tīcā cuuvi ca'cueén yā

nduudu cuaacu mii'n. Ní cuuvi díin yā cuchéé yā ndúúcū 'iin'yā'n chi contra ye'n'e nduudu cuaacu ní cuuvi ch'iin'í yā 'iin'yā'n s'een chi nduudu cuaacu mii'n ní cuaacu.

¹⁰ Neene n'dáí 'iin'yā'n nguaa'n 'iin'yā'n judíos s'een nguéé ne'n'e yā cu'téenu yā nduudu cuaacu mii'n. 'Iin'yā'n s'een ngan'a yā cosas chi nguéé dichí'vε ní nginnche'éí yā 'iin'yā'n. ¹¹ Canee chi dii'n yú chi 'iin'yā'n s'een nguéé cuuvi candεε yā nduudu ye'né yā caati ndásta'n'á yā vaadī cadíinūu'n ye'né 'iin'yā'n. Ní díin yā chi nducyaaca 'iin'yā'n ye'n'e 'áámá va'āi ye'n'e táámá va'āi cu'téenu yā nduudu ye'né yā. Ní ngi'cueén yā cosas chi nguéé n'daacā cucáāvā chi ne'né yā dii'n yā ganar tuūmī manera chi nguéé n'daacā.

¹² Ní 'áámá san'ā ye'n'e isla Creta chi profeta ye'n'e yāān mii'n ngan'a sa 'túúcā ye'n'e 'iin'yā'n ye'n'e yāān vaacú sa. Ngan'a sa chi 'iin'yā'n ye'n'e yán'āa Creta ní néené yaadī yā, ní néené táán yā, ní néené 'daan'dí yā, ní néené n'deēe nge'e yā. ¹³ Ní san'ā mii'n ní ngan'a sa nduudu cuaacu ye'n'e 'iin'yā'n. Níicú cáāvā chuū canee chi yaa'vi dí 'iin'yā'n s'een ndúúcū nduudu cheεchi caati cuuvi cu'téenu n'daacá yā nduudu cuaacu mii'n. ¹⁴ Ní nguéé díin yā cuenta ye'n'e nduudu ye'n'e 'iin'yā'n judíos chi nginnche'éí yā 'iin'yā'n ndúúcū nduudu chi maán yā nadacadíinuu'n yā ní ngan'a yā. Ndíí nguéé n'giindiveén yā orden chi ngan'a 'iin'yā'n s'een chi ndaacadaamí yā ye'n'e nduudu cuaacu ye'né Ndyuūs.

¹⁵ Ní 'iin'yā'n chi Ndyuūs didεεvé yā staava ye'né yā chí dεεve nacadíinuu'n yā dámaān ye'n'e dendu'ū chi dεεve ní sta'á yā nducué'n'e tan'dúúcā chi dεεve. Naati 'iin'yā'n chi nguéé i'téenu yā Ndyuūs nadacadíinuu'n yā ye'n'e cosas chi nguéé n'daacā. Ní mar 'áámá cosa ní nguéé dεεve ye'n'e 'iin'yā'n mii'n. 'Tiicá ntúū'n ní vaanīcadíinūu'n ye'né yā ní nguéé dεεve. Ní nducué'n'e chi véé na staava ye'né yā ní nguéé dεεve. Ndíí nguéé ndúú chi inadacadíinuu'n yā chí dεεve. ¹⁶ 'Iin'yā'n s'een ngan'a yā chi n'diichí yā Ndyuūs naati dendu'ū chi díin yā ch'iin'í chi nguéé cuaacu. 'Iin'yā'n s'een nguéé ne'né yā 'iin'yā'n ní nguéé ne'né yā dii'n yā chi ngan'a 'iin'yā'n. Nguéé n'daacā yā. Ní nguéé dichí'vε chi díin yā mar 'áámá cosa chi n'daacā.

Canéé chi ca'cueen di dendu'ū chi cuaacu

2 Díí, Tito, nducué'n'e chi caan'man di canee chi caan'man di ndúúcū nduudu cuaacu ye'né Ndyuūs. ² Yaa'vi di san'ā ndiicūū chi ngan'a ntiinnyu'n ye'n'e yaācū naachi 'iin'yā'n i'téenu yā Jesucristo chi canéé chí serio yā. Ní canéé chí nadacadíinuu'n yā n'dai ní nguéé díin yā dendu'ū chi nguεε n'daacā. Canéé chi cu'téenu yā dá-

maāⁿ nduudu cuaacu yen'é Ndyuūs ní dinéⁿe yā nducyaaca 'iinyāⁿ. Ní canéé chí cuchéé yā yen'e nducuéⁿe ndúúⁿcū paciencia. ³ 'Tiicá ntúūⁿ yaa'vi di n'daataa s'een chí ngen'e yā na yaācū yen'é 'iinyā chí i'téenu yā Jesucristo chí 'cuētinéé n'daaca yā tan'dúúⁿcā 'iinyāⁿ dēve chí yen'é Ndyuūs. Nguéé caaⁿmán yā yen'e mar 'áámá 'iinyāⁿ chí nduudu yaadi ní nguéé cuu'ví yā va. Ní canee chí diin n'daacá yā caati tanáⁿā 'iinyāⁿ cuuvi cuta'á yā ejemplo yen'e n'daataa s'een. ⁴ Ní 'íicú cuuvi ca'cueén yā tanáⁿā n'daataa da'cáiyā tan'dúúⁿcā chí canéé chí dinéⁿe yā isan'ā yen'é yā ní dinéⁿe ntúūⁿ yā daiya yā. ⁵ Ní n'daataa s'een cuuvi nadacadínuuⁿ yā chēe chí n'daacā ní diin yā chuū. Ní diin yā nducuéⁿe chí nen'e Ndyuūs. Ní din'dai cá yā na vaacú yā ní n'giindiveén yā isan'ā yen'e yā. 'Tíicá ní mar 'áámá 'iinyāⁿ nguéé cuuvi cunncaā caaⁿmaⁿ yā yen'e nduudu yen'é Ndyuūs.

⁶ 'Tiicá ntúūⁿ yaa'vi di san'ā n'gaiyā chí nadacadínuuⁿ yā n'daacā vmaⁿ chí diin yā de'ē vee. ⁷ Ní díi, Tito, diin di n'daacā nducuéⁿe chí diin di ní 'íicú 'iinyāⁿ cuuvi cuta'á yā vida yen'e di tan'dúúⁿcā 'áámá ejemplo. Ní taachi ca'cueen di 'iinyāⁿ, diin di ndúúⁿcū núúⁿmán staa-va yen'e di ní canee di serio di. ⁸ Ní ca'cueen di ndúúⁿcū nduudu chí n'daacā ní 'iicu mar 'áámá 'iinyāⁿ nguéé cuuvi caaⁿmán yā de'ē vee yen'e chí ngan'a di. Ní 'iinyāⁿ chí contra yen'e di cuuvi 'cuinaán yā caati nguéé cuuvi caaⁿmán yā mar 'áámá contra yen'e di.

⁹ Ní yaa'vi dí 'iinyāⁿ chí 'áámá canee chí diin yā ntiinyuⁿ, canéé chí n'giindiveén yā nducuéⁿe yen'e 'iivi yā. Ní cunee yiinu yā yen'e nducuéⁿe yen'e 'iivi yā. Ní nguéé canee chí nguécútaⁿá yā yen'e 'iivi yā. ¹⁰ Ní nguéé canéé chí diduucú yā yen'e 'iivi yā naati canee chí diin n'daacá yā ndúúⁿcū 'iivi yā ní ch'in'í yā chí dámaāⁿ diin yā cosas chí n'daacā cáávā 'iivi yā. Ní 'íicú ndúúⁿcū nducuéⁿe chí diin yā cuuvi ch'in'í yā 'iivi yā ní 'iivi yā cuuvi caaⁿmaⁿ n'daacá yā yen'e nduudu cuaacu yen'é Ndyuūs chí nanguaⁿāi yú.

¹¹ Ndyuūs ch'in'í yā chí dínen'e yā nducyaaca 'iinyāⁿ. Ní ch'in'í yā vaadī n'dai taavi yen'é yā caati cuuvi nadanguán'ai yā nducyaaca 'iinyāⁿ. ¹² Níicú vaadī n'dai taavi yen'é Ndyuūs ngi'cueen s'uúúⁿ chí canee chí divíi yú yen'e nducuéⁿe chí nguēe n'daacā ndúúⁿcū nducuéⁿe vicio chí véé in'yeendí 'cūū chí nen'e yú diin yú. Ní canee chí nadacadiinuⁿ yú n'daacā yen'e nducuéⁿe vmaⁿ chí diin yú. Ní 'cuētinéé n'daaca yú ní diin yú tanducuéⁿe chí nen'e Ndyuūs 'naaⁿ chí canee yú in'yeendí 'cūū. ¹³ Ní vaadī n'dai taavi yen'é Ndyuūs ngi'cueen s'uúúⁿ chí 'cuētinéé n'giinⁿu yú nguuvi ch'ēete taachi Cristo diin yā cumplir nduudu chí ngan'a yā. Ní taama vmaⁿéē ndaa ntúūⁿ Jesucristo yen'e yú chí Ndyuūs chí ch'ēete taavi ca chí nadanguán'ai yā s'uúúⁿ. ¹⁴ Ní ca'á yā vida yen'e maán yā chí ch'íi yā cáávā s'uúúⁿ chí nadanguán'ai yā s'uúúⁿ yen'e nducuéⁿe nuuⁿndi yen'e yú. Ní nadidēevé yā s'uúúⁿ yen'e nducuéⁿe nuuⁿndi chí diin yú chí cuuvi yen'é yā s'uúúⁿ. Ní 'íicú 'áámá cunee yú diin yú ntiinyuⁿ chí n'daacā.

¹⁵ Nducuéⁿe chuū ní canee chí ca'cueen di. Ní ca'a di orden ti dii tan'dúúⁿcā 'iinyāⁿ chí dii. Cunee di 'iinyāⁿ

chí dí'vaachí yā. Ca'a di consejo 'iinyāⁿ chí nguēe n'daacā idiin yā. Din'daacá di yen'e nducuéⁿe caati mar 'áámá 'iinyāⁿ cuuvi cunncaā caaⁿmán yā yen'e di.

Yen'e chí canéé chí diin 'iinyāⁿ chí i'téenu yā Señor Jesucristo yen'e yú

3 Cúúví dí 'iinyāⁿ chí i'téenu yā Señor Jesucristo chí n'gaacu yā chí canéé maaⁿ poder yen'e gobernador ndúúⁿcū tanáⁿā 'iinyāⁿ ní canee chí n'giindiveén yā yen'e yā. Ní 'áā vee yaán yā chí diin yā nducuéⁿe ntiinyuⁿ chí n'daacā. ² Ní nguéé canéé chí caaⁿmaⁿ taan yā yen'e mar 'áámá 'iinyāⁿ. 'Tíicá canee chí 'cuētinéé 'diin yā ndúúⁿcū 'iinyāⁿ ní din'dai yā ndúúⁿcū yā. Ní canéé chí ch'in'í yā tanáⁿā 'iinyāⁿ ndúúⁿcū tanducuéⁿe chí diin yā ndúúⁿcū yā chí maaⁿ yā ndiicuun yā.

³ 'Tiicá ntúūⁿ s'uúúⁿ tiempo chí chó'ōo taachi tonto yú ní nguéé n'giindiveen yú nduudu yen'é Ndyuūs ní nguéé n'daacā idiin yú. Ní canee yú tan'dúúⁿcā san'a esclavo caati yen'e chí nen'e cuerpo yen'e yú ní diin yú ndúúⁿcū nducuéⁿe vicio yen'e chí véé, 'tíicá diin yú. Ní diin taán yú, ní nen'e ca yú cosas tan'dúúⁿcā chí véé yen'e tanáⁿā 'iinyāⁿ. Ní nguéé nen'e yú 'iinyāⁿ. Ndíi nguéé ndúúⁿ nen'e yā s'uúúⁿ. Ní nguéé nen'e yú 'aama yú taama yú. ⁴ Naati taachi Cristo chí n'dai taaví yā ní nen'e yā nducyaaca 'iinyāⁿ ndaa yā nanáaⁿ yú, Cristo chí nadanguán'ai yā s'uúúⁿ, ⁵ tuu'mi ní nadanguán'ai yā s'uúúⁿ. Nguéé nadanguán'ai yā s'uúúⁿ cáávā chí diin yú cosas chí n'daacā naati caati ya'āi 'iinú yā s'uúúⁿ ní nadanguán'ai yā s'uúúⁿ caavā chí naaⁿnú yā s'uúúⁿ. Ní chuū nen'e caaⁿmaⁿ chí ch'iindiyaaⁿ yú ndúúⁿcū vida ngai cucáávā Espíritu N'dai yen'é Ndyuūs. Ní Espíritu miiⁿ tee yā s'uúúⁿ 'áámá vida chí ngāi. ⁶ Ní 'tíicá cuuvi cucáávā Señor Jesucristo yen'e yú chí nadanguán'ai yā s'uúúⁿ, Ndyuūs tee yā núúⁿmán ch'ēete Espíritu N'dai yen'e yā s'uúúⁿ. ⁷ Ní cucáávā Ndyuūs ca'á yā nducuéⁿe chí n'dai yen'é yā, diin yā chí s'uúúⁿ nguēe 'iinyāⁿ nuuⁿndi yú nanáaⁿ yā ti didēevé yā s'uúúⁿ. Ní maaⁿ ní diin yā aceptar s'uúúⁿ ní can'á yā chí tēe yā s'uúúⁿ vida cuen'e daāⁿmaⁿ chí cuuvi yen'e yú. Ní cunee ngiinuⁿ yú vida 'cūū chí cuuvi yen'e yú.

⁸ Nduudú 'cūū chí ngan'á ní nduudu cuaacu ní 'áámá cūnee. Nen'é chí diitū cunee di ndúúⁿcū nduudu 'cūū ní diitu caaⁿmaⁿ di va. Ní 'íicú nduudú 'cūū cūnee 'iinyāⁿ chí i'téenu yā Ndyuūs, ní 'iinyāⁿ s'een can'á yā diin yā ntiinyuⁿ chí n'daacā. Nduudú 'cūū ní n'daacā ní dichí'vē 'iinyāⁿ. ⁹ Nguéé cu'neevē di nduudu chí nguéé dichí'vē chí n'dee n'dái chí n'guēcútaⁿā 'iinyāⁿ. Ní nguéé cu'neevē ca di nduudu chí canéé nguūⁿ yen'e 'iinyāⁿ yen'e ndaata yen'e di. Ndíi nguéé ndúú cu'neevē di yen'e 'iinyāⁿ chí nguún yā yen'e nduudu yen'e ley. Nduudú 'cūū nguéé de'ē vee ní nguéé dichí'vē. Naati cu'neevē cá di nduudu cuaacu yen'é Ndyuūs.

¹⁰ Nduuti chí 'áámá 'iinyāⁿ diin yā chí véé divisiones nguaan 'iinyāⁿ yen'e yaācū yen'e 'iinyāⁿ chí i'téenu yā Cristo, yaa'vi di 'iinyāⁿ miiⁿ 'áámá cuuvi o 'uúvī cuuvi. Ní ndúúⁿ chí nguéé n'giindiveén yā yen'e di tuu'mi ní tun'dáa di 'iinyāⁿ miiⁿ yen'e yaācū. ¹¹ Deenu di chí 'iinyāⁿ miiⁿ nguéé n'daacā vaanicadínuuⁿ yen'e yā ní

dinuuⁿndí yā. Ní nuuⁿndi chi diín yā ní caaⁿ'maⁿ chi con-
denado yā.

Pablo ca'cueén yā Tito yeⁿ'ē chi canee chi diín yā

¹² Taachi dicho'ó hermano Artemas o hermano
Tíquico nanáán di, diín di chi diínúúⁿ yíiⁿnu di chí di
naachi caneeé na yáán Nicópolis caati neⁿ'é cūneé yáán
miiⁿ tiempo chi 'iiche. ¹³ Cunnee di Zenas chi abogado
ndúú^{cū} Apolos chi caⁿ'á yā na yúúⁿí. Ní ca'a di 'iiⁿ'yāⁿ
s'uuⁿ nducuén^{'ē} necesidades yeⁿ'é yā cáávā viaje yeⁿ'é
yā caati nguéeé diín yā falta mar 'áámá. ¹⁴ Ní yaa'vi di
hermanos yeⁿ'e yú chi i'téenu yā Jesucristo chí 'cueeⁿ

yā taacā chi canee chi din'daacá yā nducuén^{'ē} tiempo
ní cunneeé yā 'iiⁿ'yāⁿ chi vééé necesidades yeⁿ'e yā caati
'tíicā dichí'vē vida yeⁿ'e yā.

**'Cuiīnū carta ndúú^{cū} saludos ndúú^{cū} vaadī n'dai yeⁿ'é
Ndyuūs**

¹⁵ Nducyaaca hermanos chi snée yā nduucú: N'dai
dii, ngāⁿ'a yā. Ní díí ngaⁿ'a di: N'dai yā, nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ chi i'téenu yā Ndyuūs, hermanos chi dineⁿ'e yú
'iiⁿ'yāⁿ. Neⁿ'é chi Ndyuūs téé yā ndís'tiī nducuén^{'ē} chi
n'dai taavi yeⁿ'é yā. 'Tíicā cuuvi.

FILEMÓN

1 'Úú Pablo, saⁿā chi canuúⁿ vácūⁿ cáávā chi dííⁿ ntiinnyuⁿ yeⁿē Jesucristo. 'Úú ndúúⁿcū hermano Timoteo idingúⁿ 'nū carta 'cūⁿ yeⁿē dii Filemón chi nééné neⁿe 'nū dii compañero yeⁿe yú viⁿ chi dáámá idiiⁿ yú ntiinnyuⁿ ndúúⁿcū víⁱ. 2 Ní idinguúⁿ yeⁿe 'iⁿyāⁿ chi yeⁿe yaācū chi nduuvidaamá yā ná vaacu di ní yeⁿē hermana Apia ní yeⁿē hermano Arquipo chi diiⁿ sa luchar nduucú 'nū na ntiinnyuⁿ chi diiⁿ 'nū. 3 Neⁿé chi Ndyuūs chiida yú ndúúⁿcū Señor Jesucristo tée yā ndís'tiī nducuéⁿē denduⁿū chi 'n'dai taavi yeⁿé yā ndúúⁿcū vaadī 'diīⁿ.

Filemón dinéⁿe yā 'iⁿyāⁿ ni i'téenu yā Ndyuūs

4 Cuen^e daāⁿmaⁿ 'úú ca'á gracias Ndyuūs taachi n'gaacú yeⁿe di 'naaⁿ chi ngaⁿ'āngua'á. 5 Caati hermanos yeⁿe yú ngaⁿ'a yā yeⁿe di tan'dúúⁿcā chi neⁿe di Señor Jesucristo yeⁿe yú ndúúⁿcū nducyaaca 'iⁿyāⁿ chi yeⁿé Jesucristo, ní tan'dúúⁿcā chi i'téenu di Señor Jesucristo. 6 'Úú ngiicá Ndyuūs caava 'iⁿyāⁿ chi i'téenu yā caati candēⁿ di nduudu cuaacu yeⁿé Jesucristo nanáaⁿ yā. Ní ngiicá chi cuuvi tuumicadíⁿnuuⁿ yā yeⁿe tanducuéⁿē chi n'daacā chi Jesucristo itée yā s'uuúⁿ. 7 Ní 'úú yeenu taaví ní véé 'viich'ētíⁿnuuⁿ yeⁿé caati dinéⁿe di nducyaaca 'iⁿyāⁿ. Ní ca'a di consuelo 'iⁿyāⁿ chi i'téenu yā Ndyuūs.

Pablo ngiicá yā 'áámá favor caavā esclavo Onésimo

8 'Áará chí cuuvi dicho'ó orden yeⁿē di caati 'úú apóstol 'úú chí candēⁿ nduudu yeⁿé Ndyuūs, 9 naati neⁿé di'cuiitú dii cucáávā chi neⁿe yú Cristo. 'Úú Pablo 'āā ndiicúú maaⁿ ní canuúⁿ vácūⁿ cucáávā chi dííⁿ ntiinnyuⁿ yeⁿe Cristo. 10 Ní ngiicá 'áámá favor caavā Onésimo chi tan'dúúⁿcā daiyá cucáávā chi i'téenu sa nduudu cuaacu yeⁿé Ndyuūs chi 'úú ngaⁿ'á taachi canuúⁿ vácūⁿ.

11 Tiempo chi chó'ōo sán'a 'cūⁿ 'áámá esclavo yeⁿē di. Ní chéenu sa yeⁿē di. Ní nguéé de'ē vεε dichí'vē sa dii naati maaⁿ ní dichí'vē sa dii tan'dúúⁿcā chi dichí'vē sa 'úú. 12 'Úú dicho'ó sán'a 'cūⁿ nanáaⁿ dii. Dii ní 'cuáaⁿ di sán'a 'cūⁿ tan'dúúⁿcā chi maán 'úú. 13 'Úú neⁿé chi cunee sa nduucú caati cuuvi sa dichí'vē sa 'úú lado yeⁿē di neⁿe chi canuúⁿ vácūⁿ cucáávā chi idiíⁿ ntiinnyuⁿ yeⁿé Ndyuūs. 14 Naati nguéé de'ē vεε neⁿé chi a fuerza ca-nee chi diiⁿ di nduuti chi nguéé neⁿe di. Naati neⁿé chi

dii cunee yiīnū di. Neⁿé chi diiⁿ di 'áámá favor nduucú, nguéé 'aama cosa chi di'cuiitú dii naati cosa chí maaⁿ di neⁿe di diiⁿ di. 15 Nééné dīvíⁱ sa yeⁿe di 'áámá tiempo nūuⁿ caati cuuvi cuta'a di saⁿ'á 'cūⁿ chi dichí'vē sa dii cuen^e daāⁿmaⁿ. 16 Naati maaⁿ ní nguéé cuta'a di saⁿ'á 'cūⁿ tan'dúúⁿcā esclavo chi 'áámá cānee sa dichí'vē sa dii naati tan'dúúⁿcā chi 'aama saⁿ'ā n'daacā ca, nguéé ti 'aama esclavo caati maaⁿ ní Onésimo 'cūⁿ 'áámá hermano yeⁿe yú chi neené neⁿé 'nū. 'Úú neⁿé taavi hermano Onésimo naati dii canee chi dinéⁿe taavi ca di saⁿ'ā. Nguéé dámaāⁿ chi saⁿ'ā esclavo naati chi hermano yeⁿe yú ti saⁿ'ā miiⁿ ntúúⁿ ní yeⁿe Señor Jesucristo yeⁿe yú.

17 Maaⁿ ní nduuti chi dii sta'a di 'úú chi compañero yeⁿe di tuu'mi ní 'cuaaⁿ di Onésimo tan'dúúⁿcā chi 'úú nūuⁿ. 18 Ní nduuti chi vεε chi nguεε n'daacā idiíⁿ sa ndúúⁿcū di o nduuti chi can'díⁿcu sa yeⁿe di tuu'mi ní cu'neen dí cuenta yeⁿē 'úú. 19 'Úú maán idinguúⁿ carta yeⁿe di ndúúⁿcū ta'á ní ndúúⁿcū letra yeⁿé. 'Úú nadii'vé yeⁿē di. Nguéé canee chi 'cuuvi dii ti maaⁿ vida yeⁿē di can'díⁿcu di yeⁿé cáávā chi caⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿē di. 20 Maaⁿ ní dii Filemón, di'cuíⁿtu ca dii chi diiⁿ di favor 'cūⁿ nduucú chi 'cuaaⁿ di Onésimo caati s'uuúⁿ hermanos yeⁿe yú viⁿ cucáávā chi i'téenu yú Señor Jesucristo. Tée di 'viich'ētíⁿnuuⁿ na staava yeⁿé tan'dúúⁿcā hermano yeⁿe yú viⁿ chi yeⁿe Cristo.

21 Maaⁿ ní idinguúⁿ yeⁿē di ti seguro cāneé chi n'giin-diveeⁿ di nduudu yeⁿé. 'Úú ní deenú chi idiíⁿ di ní n'daacā ca idiíⁿ di nguéé ti chi ngiicá dii. 22 Ní taachi 'úú ndaá cu'neen yaaⁿ di 'aama cuarto yeⁿé. Cunee ngiinú chi Ndyuūs caⁿ'á yā dííⁿ yā chiiⁿ chi ngaⁿ'angua'á ní cáávā 'úú ní Ndyuūs neⁿe yā chi chíí ní n'diichí ndís'tiī.

'Cuiīnū carta ndúúⁿcū saludos ndúúⁿcū vaadī 'n'dai yeⁿe Jesucristo

23 Saⁿ'ā Epafra chi yeⁿe Jesucristo ní compañero yeⁿé ní canee sa vácūⁿ nduucú: N'dai di, ngaⁿ'a sa.

24 'Tiicá ntúúⁿ hermanos Marcos ndúúⁿcū Aristarco ndúúⁿcū Demas ndúúⁿcū Lucas, hermanos chi dííⁿ yā dáámá ntiinnyuⁿ nduucú: N'dai di, ngaⁿ'á yā.

25 Neⁿé chi Señor Jesucristo yeⁿe yú tée yā vaadī 'n'dai yeⁿé yā nducyaaca ndís'tiī. 'Tíicā cuuvi.

HEBREOS

Ndyuūs dichó'o yā daiyá yā chi caaⁿ máⁿ yā lado yeⁿé yā

1 Tiempo chi 'āā chó'oo, Ndyuūs caⁿa yā n'deeē cūví tiempo ndúúcu neenē n'deeē náán taachi profetas chi candéé yā nduudu yeⁿe Ndyuūs ngaⁿá yā lado yeⁿé yā. ² Ní maaⁿ ní tiempo 'cūū Ndyuūs dichó'o yā daiyá yā Jesucristo chi ngaⁿá yā ndúúcu s'uuúⁿ. Ní Ndyuūs ndúúcu daiyá yā din'dái yā tanducuéⁿē chi véé ní Ndyuūs ca'á yā tanducuéⁿē chi yeⁿé daiyá yā. ³ Ní daiyá Dendyuūs miiⁿ ní ngíí n'gai yā yeⁿé chidεεvé n'dai yeⁿé Ndyuūs. Ní tan'dúúca Ndyuūs miiⁿ 'āā 'tiicá nūūⁿ daiyá yā. Daiyá yā ní ndúúcu nduudu chi ngaⁿa yā, diíⁿ yā chi tanducuéⁿē dendu'ū snéé na lugar yeⁿé. Ní cuayiivi chi daiyá yā diíⁿ yā chi nadach'εεcú yā yeⁿe 'iíⁿyāⁿ yeⁿe nuuⁿndi yeⁿé yā tuu'mi ní ch'iindí yā ná va'ai chεeti nguuví na lado tá cuaacú chiidá yā chi lado yeⁿe honor. Ndyuūs miiⁿ ní poder chi ch'εεte ca yeⁿé tanducuéⁿē poder.

Daiya Ndyuūs ní ch'εεte ca nguéé ti ángeles

⁴ Ní daiya Dendyuūs ní neenē ch'εεte ca nguéé ti ángeles. Ní chi duuchí yā ndúúcu chi véé yeⁿé yā ní neenē ch'εεte ca nguéé ti ángeles. ⁵ Caati mar 'áámá vmnéⁿēe nguéé caⁿa Ndyuūs ndúúcu mar 'áámá ángel tan'dúúca chi ngaⁿa yā ndúúcu daiyá yā Jesucristo:

Díí ní daiyá; maaⁿ ca'á vida yeⁿé nī. Ní nguéé caⁿa yā ndúúcu mar 'áámá ángel 'tíicā: 'Úú ní chiida di 'úú; niicu díí ní daiyá dii. ⁶ Ní taachi Ndyuūs dichó'o yā 'áámá n'dyaⁿá daiyá yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ngaⁿa yā 'tíicā: Nducyaa ca ángeles yeⁿé Ndyuūs canéé chi dich'εεté yā daiya Ndyuūs. ⁷ Ní Ndyuūs ngaⁿa yā yeⁿe ángeles yeⁿe yā 'tíicā:

'Úú diíⁿ chi ángeles yeⁿé ní tan'dúúca espíritu s'eeⁿ, 'tiicá yā. Ní diíⁿ chi ángeles dichí'vε yā 'úú. Ní tan'dúúca 'áámá nguuchi yaⁿá 'tíicā ángeles yeⁿé. ⁸ Naati Ndyuūs ngaⁿá yā yeⁿe daiya yā Jesucristo 'tíicā: Dii Ndyuūs, trono yeⁿe di ní 'áámá cūnee. Ní ngaⁿa ntiinyuⁿ di yeⁿé tanducuéⁿē ndúúcu vaadí cuaacu. ⁹ Dii ní neⁿe di cosas chi cuaacu, ní nguéé neⁿe di chee chi nguéé cuaacu. Cucáávā chuū Ndyuūs yeⁿe di chi chiida di ní tee yā dii vaadí yeenu taavi nguéé ti ca'a yā 'iíⁿyāⁿ chi yeⁿé nī. ¹⁰ 'Tiicá ntúūⁿ Ndyuūs ngaⁿa yā yeⁿé daiyá yā Jesucristo:

Díí, Señor, ndii cuáán vmnaaⁿ s'núuⁿ di cimientu yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, ní din'dái di nanguuvi ndúúcu ta'a di.

¹¹ Iⁿ'yeeⁿdi ndúúcu nánguuví ní dí'cuiinu naati díí 'áámá cūnee di. Ní tanducuéⁿē chuū cuuvi ndiicúū tan'dúúca catecai yú, 'tíicā ndiicúū.

¹² Ní diíⁿ nī n'cánnduu nī nducuéⁿē tan'dúúca 'iíⁿyāⁿ diíⁿ yā chí n'cánnduu yā catecai yā. Ní n'daaⁿ di nducuéⁿē tan'dúúca 'iíⁿyāⁿ n'daaⁿ yā catecai yā. Naati dii Jesucristo daiyá Ndyuūs 'āā daamá nūūⁿ canee di nduuyu nduuyu. Ní 'áámá cūnee di cuen'e daāⁿmaⁿ.

¹³ Ndyuūs nguéé caⁿá yā mar 'áámá ángel mar 'áámá vmnéⁿēe tan'dúúca chi ngii yā daiyá yā Jesucristo 'tíicā:

'Cuündí di lado ta cuaacú ndíí 'úú diíⁿ chi nducyaacá yā chi taán yā yeⁿé di canee yā maaⁿ ca'a di tan'dúúca 'áámá banco 'líí 'tíicā yā chí chεé dí yeⁿé yā.

¹⁴ Nducyáácá ángeles ní espíritu s'eeⁿ chi diíⁿ yā ntiinyuⁿ yeⁿé Ndyuūs. Ní Ndyuūs dichó'o yā ángeles chí innee yā 'iíⁿyāⁿ na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi Ndyuūs nadin-guán'ai yā.

Canéé chí diiⁿ yú cuidado yeⁿe chi Ndyuūs nadanguán'ai yā s'uuúⁿ

2 Ní cucáávā chi Cristo nadanguán'ai yā s'uuúⁿ canéé chí candεε yú cuidado yeⁿé nduudu cuaacu chí n'giindiveeⁿ yú ti nguéé i'neeⁿ yú cucáávā nduudu chí n'daaⁿ ní maaⁿ ní nguéé caⁿa yú táámá yúúní. ² Nduudu cuaacu chi 'āā ngaⁿa ángeles ní nduudu chí ch'iⁿi nanáán 'iíⁿyāⁿ chi cuaacu níiⁿnyúⁿ chí nduudu cuaacu. Ní 'iíⁿyāⁿ chi nguéé n'giindiveeⁿ yā nduudu cuaacu miiⁿ ní véé nuuⁿndi yeⁿé yā 'āā cūnee yā na castigo caati 'tíicā cuuvi. ³ Ní maaⁿ ní ztáácā cuuví nanguaⁿāi s'uuúⁿ yeⁿe castigo nduuti chí nguéé diiⁿ yú cuidado yeⁿé chí nadanguán'ai yā s'uuúⁿ? Vmnáán vmnaaⁿ Señor Jesucristo ngaⁿá yā chí nadanguán'ai yā 'iíⁿyāⁿ. Cuayiivi miiⁿ ní 'iíⁿyāⁿ chí ch'iindiveeⁿ yā nduudu miiⁿ diíⁿ yā ch'iⁿí yā s'uuúⁿ ndúúcu pruebas chí nduudu miiⁿ ní nduudu cuaacu. ⁴ 'Tiicá ntúūⁿ tiempo maaⁿ Ndyuūs ch'iⁿí yā s'uuúⁿ chí cuaacu chí nduudu miiⁿ ní cuaacu caati diíⁿ yā señas ndúúcu vaadí n'giinu chí ch'εεte. Ní ch'iⁿí yā poder yeⁿé yā ní diíⁿ yā milagros. Ní ca'a yā n'deeē n'dái ntiinyuⁿ yeⁿé Espíritu N'dai yeⁿé yā 'iíⁿyāⁿ chí yeⁿe yā caati 'tíicā neⁿé yā diiⁿ yā.

Jesucristo ch'iindiyáaⁿ yā tan'dúúca 'áámá saⁿá yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí

⁵ Ndyuūs nguéé cuuvi s'neén yā chí ángeles miiⁿ ngaⁿá yā ntiinyuⁿ yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí chí cuayiivi caⁿá yā din'dái yā. Ní yeⁿe iⁿ'yeeⁿdi miiⁿ chííⁿ chí ngaⁿa yú.

⁶ Nguéé díín yā 'tíicā. Ná libro ye'n'e Ndyuūs chi canéé nguūn ní 'áámá yā nga'n'a yā 'tíicā:

N'dii, Ndyuūs, ¿d'é'ē chi sa'n'ā s'een chi snéē na in'yeendí 'cūū chi nan'gaacu nī ye'n'ē sa? ¿D'é'ē chi sa'n'ā s'een chi snéē na in'yeendí 'cūū chi díín nī cuidado ye'n'e sa'n'ā s'een?

⁷ Ta 'lírín tiempo nūu n'dii, Ndyuūs, s'néén nī sa'n'ā Daiyá nī chi nguéé ch'ēete cá yā tan'dúúca ángeles. Ní teé nī sa'n'ā daiyá nī chi ch'ēeté yā ndúúcu honra ye'n'é yā tan'dúúca chi sa'n'ā rey 'tíica yā. Ní ch'i'néén nī sa'n'ā miiñ chi caa'n'ma n'tiinyu n' yā ye'n'e tanducuén'ē chi nadin'dái nī.

⁸ Ní s'néén nī tanducuén'ē dendu'ū maa ta'á yā. Ní 'tíica rā va ti Ndyuūs s'néén yā tanducuén'ē dendu'ū chi sa'n'ā miiñ caa'n'mán yā n'tiinyu ye'n'ē. Maa nī nguéé inaa yú chi sa'n'ā miiñ nga'n'a n'tiinyu yā ye'n'e tanducuén'ē. ⁹ Naati maa nī snaa yú chi Ndyuūs díín yā chi Jesucristo nguéé ch'ēeté yā tan'dúúca ángeles dúúví tiempo nūu. Ní Ndyuūs neene ya'ai 'iinú yā 'iin'yān ye'n'e in'yeendí 'cūū chi ne'n'é yā chi Jesucristo ch'ti yā luga ye'n'e nducyaaca yú. Maa nī véé d'ēevé ye'n'e Jesucristo ní véé honra ye'n'é yā cucáavā chí ch'ti yā na cruz.

¹⁰ Ní Ndyuūs din'dái yā tanducuén'ē dendu'ū ní díín yā cuidado ye'n'ē. Ní n'daacā diñ Ndyuūs taachi diñ chi Jesucristo miiñ ní sa'n'ā perfecto yā chí chichéé yā ye'n'e nducuén'ē chi n'geenu yā ngii. Ní Ndyuūs n'diichí yā chí n'daacā idíín yā. 'Tíicā diñ Ndyuūs caati cuuvi ye'n'é yā n'dee n'dái daiyá yā. Ní cuuvi ca'a yā 'iin'yān s'een parte chi cuuvi ye'n'é yā ndúúcu vaadī d'ēve n'dai ye'n'é yā. Jesucristo ní sa'n'ā chi nadanguán'ai yā 'iin'yān ye'n'e in'yeendí 'cūū. ¹¹ Ní Jesucristo ní did'ēevé yā 'iin'yān ye'n'e nuu'ndi ye'n'é yā ní 'iin'yān chí ndúúví d'ēevé yā ní tan'dúúca Jesucristo miiñ. Véé 'áámá nūu chiida nducyaaca 'iin'yā. Cáavā chuū Jesucristo nguéé 'cuinaán yā chí caa'n'mán yā chí 'iin'yān s'een ní ví'i yā. ¹² Ní 'tíicā Jesucristo nga'n'á yā ngii yā 'iin'yān s'een ní canéé nguūn:

N'diñ Ndyuūs, 'úú caa'n'mán ye'n'é n'diñ nanáán hermanos ye'n'é ní caatá himnos chi cantos chi nga'n'ā chí ch'ēeté nī nanáán 'iin'yān ye'n'é nī taachi nduuvidaamá yā. ¹³ Taama vmné'ēe Jesucristo ca'n'a yā 'tiicā:

'Úú ní canéé confianza ye'n'é ndúúcu Ndyuūs.

Ní táámá ca'n'a yā:

'Muu caneé ndúúcu daiyá chí Ndyuūs tee yā 'úú.

¹⁴ 'Tíicā, 'iin'yān ye'n'e 'áámá familia ní 'áámá yuūte ye'n'é yā ní 'áámá yuūn ntúūn va. Ní 'tiicā ntúūn Jesucristo miiñ ch'iindiyáan yā ndúúcu cuerpo ndúúcu yuūn tan'dúúca s'uúú. Ní 'tiicā ntúūn Jesucristo ch'ti yā caati cuuvi di'cuiinú yā yáán'guiinūu caavā chí diñ sa chí nducyaaca yú ní n'gii yú. ¹⁵ 'Tiicā ntúūn Jesucristo díín yā chí nguéé 'va'a yú ye'n'e tiempo chí 'cuūvi yú.

¹⁶ Cuaacu chí Jesucristo nguéé ndaá yā nanáán ángeles chí chinnee yā ángeles naati nanáán 'iin'yān ye'n'e ndaata ye'n'e Abraham cáavā chí nadanguán'ai yā 'iin'yān.

¹⁷ Cáavā chuū Jesucristo canéé chí ch'iindiyáan yā tan'dúúca nducyaaca hermanos ye'n'é yā ní 'íicú maán yā cuuvi cūneé yā chiiduú ch'ēete ca chí 'áámá cānee ye'n'e n'tiinyu ye'n'e Ndyuūs. Ní ya'ai 'iinú yā 'iin'yān. Ní 'íicú cuuvi nadach'ēécú yā nuu'ndi ye'n'e 'iin'yān ti

nadí'v'e yā nducuén'ē nuu'ndi ye'n'e 'iin'yān. ¹⁸ Ní Jesucristo maán yā ch'eenú yā chí ní chich'ē yā taachi ndaá yáán'guiinūu chí n'diichinee sa 'yā. Ní cáavā chuū maa ní Jesucristo cuuvi cūnee yā 'iin'yān s'een taachi n'geenu yā ngii ní nadanguán'ai yā 'iin'yān s'een ye'n'e yáán'guiinūu taachi ndaá sa n'diichinee sa 'iin'yān s'een.

Jesucristo ní ch'ēete taavi cá yā nguéé ti Moisés

3 Ndís'tiñ, hermanos ye'n'ē yú chí Cristo did'ēevé yā ní ndís'tiñ ntúūn Ndyuūs yaa'ví yā ndís'tiñ chí cuuvi ye'n'é yā. Maa ní nadicádíinu n'dai nī ye'n'e Jesucristo chí apóstol chí dichó'o Ndyuūs ti Jesucristo miiñ ní ch'iduú ch'ēete cá ye'n'é 'iin'yān chí i'téenu yā Jesucristo tan'dúúca s'uúú. ² Jesucristo miiñ 'áámá caneé yā ndúúcu Ndyuūs ní díín yā tanducuén'ē dendu'ū. Ní díín yā tanducuén'ē dendu'ū chí Ndyuūs dinen'é yā. Ní tan'dúúca Moisés din'daacá yā n'tiinyu chí Ndyuūs ca'a yā, 'tiicā ntúūn Jesucristo din'daacá yā tanducuén'ē n'tiinyu ye'n'ē va'ai ye'n'é Ndyuūs chí Ndyuūs ca'a yā. ³ Ní 'áámá 'iin'yān chí din'dái yā 'aama va'āi ní ch'ēete cá yā nguéé ti va'āi miiñ. 'Tíicā Jesucristo ní ch'ēete taavi cá yā nguéé ti Moisés. ⁴ Deenu yú chí véé 'iin'yān chí din'dái yā ca'áámá cā'aama va'āi naati Ndyuūs din'dái yā nducuén'ē dendu'ū chí véé. ⁵ Moisés miiñ dichí'v'e yā Ndyuūs ní n'dáaca taavi idíín sa n'tiinyu ye'n'ē vaacu Ndyuūs. Ní Moisés díín yā n'tiinyu chí nga'n'a yā ndudu ye'n'é Ndyuūs chí Ndyuūs ca'n'a yā chí caa'n'mán yā cuayiivi. ⁶ Naati Cristo chí daiyá Dendyuūs ní 'áámá diñ yā n'tiinyu ti 'iin'yān ndii tíñ yā ye'n'e vaacu Dendyuūs. Ní s'uúú tan'dúúca vaacu Ndyuūs 'tíicā s'uúú nduuti chí canéé diitu yú ndúúcu chí i'teenu yú. Ní yeenu yú ndúúcu chí cuuvi ye'n'e yú ndíí tiempo chí 'cuūvi yú.

Véé tiempo chí ntaavi'tuunúū 'iin'yān chí ye'n'é Ndyuūs

⁷ Ní chuū Espíritu N'dai ye'n'é Ndyuūs nga'n'a yā 'túúca naachi canéé nguūn na libro ye'n'é Ndyuūs:

Maa'nguūvi miiñ nduuti chí ndís'tiñ 'caandiveén nī nduudu ye'n'é Ndyuūs:

⁸ Nguéé dich'ēechí nī staava ye'n'é nī chí ditaán nī tan'dúúca chí díín 'iin'yān tiempo chí 'āa chó'oo taachi 'iin'yān s'een díín yā n'diichinee yā Ndyuūs ndúúcu nuu'ndi chí díín yā na yá'n'āa cuu'mán naachi nguéé ch'ēetinéé 'iin'yān. ⁹ Ní Ndyuūs nga'n'á yā ngii yā 'iin'yān:

Tiempo chí chó'oo na yá'n'āa cuu'mán naachi nguéé ch'ēetinéé 'iin'yān, 'iin'yān s'een ye'n'ē ndaata ye'n'é nī n'diichinéé ntúūn yā 'úú 'áará chí n'diichí yā nducuén'ē chí 'úú díín ndúúcu yā 'naa chí 'uūvī ng'ēecu nduuyū.

¹⁰ Ní cáavā chuū 'úú, Ndyuūs, ditaán ndúúcu 'iin'yān s'een. Ní 'túúca nga'n'á ngii 'iin'yān s'een: Ndis'tiñ, nducuén'ē tiempo nguéé n'daacā nadacádíinu nī na staa va ye'n'é nī. Ní nguéé n'diichí nī yúúni ye'n'é.

¹¹ Ní cáavā chí diñ 'iin'yān s'een 'úú ní nguéé canee yinú ye'n'e yā ní ca'n'a 'túúca: Cuáácú chí 'iin'yān s'een nguéé cuuvi ndaá yā naachi canéé chí ntaavi'tuunúū 'iin'yān ye'n'e ndaata ye'n'é nī.

¹² Maaⁿ ní ndís'tiī, hermanos yeⁿé, cundée nī cuidado chi nguée' áámá ndís'tiī chi nguée' n'daacā staava yeⁿé nī chi nguée' i'téenu nī ní nguée' divii nī yeⁿé Ndyuūs chi canduuchi. ¹³ Ní ndís'tiī ní yaa'ví nī ví'i nī 'áámá nī taama nī nguuvi nguuvi taachi maaⁿnguuví ní 'íicú mar 'áámá ndís'tiī nguée' dichēechí nī staava yeⁿé nī cáávā nuuⁿndi chi nginnche'ēi ndís'tiī. ¹⁴ Ní véé 'áámá cuaaⁿ yeⁿé yú ndúúcu Cristo nduuti chi s'uuúⁿ ní 'áámá canee yú ndúúcu chi i'téenu yú vmnáánⁿ vmaaaⁿ yeⁿe Cristo ndíi tiempo chi 'cuūvi yú.

¹⁵ 'Tíicā canée nguuví na libro yeⁿé Ndyuūs: Nguée' dichēechí nī staava yeⁿé nī chi ditaánⁿ nī tan'dúúca chi diiⁿ 'iīⁿyāⁿ na yán'āa cuūⁿmánⁿ naachi nguée' ch'ēetinée' 'iīⁿyāⁿ tiempo chi chó'ōo taachi n'diichineeⁿ yā 'úu chi Ndyuūs. ¹⁶ ¿Du'ú 'iīⁿyāⁿ chi ch'iīndiveeⁿ yā nduudu yeⁿé Ndyuūs ní cuayiivi nduuvitaánⁿ yā? 'Túúca diiⁿ nducyaaca 'iīⁿyāⁿ chi cueⁿé yā ndúúcu Moisés yeⁿe yán'āa Egipto. Nducyaacá yā nduuvitaánⁿ yā. ¹⁷ ¿Du'ú 'iīⁿyāⁿ chi Ndyuūs nguée' yīinú yā nduucú yā 'uūví ngeecu nduuyú? 'Túúca nguēe yīinú yā ndúúcu 'iīⁿyāⁿ chi dinuuⁿndí yā ní ch'tiī yā na yán'āa cuūⁿmánⁿ naachi nguée' ch'ēetinée' 'iīⁿyāⁿ. ¹⁸ ¿Du'ú 'iīⁿyāⁿ chi Ndyuūs ngaⁿ'á yā caavā maaⁿ chi duuchí yā chi 'iīⁿyāⁿ s'eeⁿ nguée' cuuví cundaa yā lugar naachi ntaavi'tuunúuⁿ 'iīⁿyāⁿ yeⁿe yā? 'Túúca ngaⁿ'á yā yeⁿe 'iīⁿyāⁿ chi nguée' n'giīndiveeⁿ yā nduudu yeⁿe yā. ¹⁹ Maaⁿ ní deenu yú ti 'iīⁿyāⁿ s'eeⁿ nguée' cuuvi cundaa yā lugar yeⁿe Ndyuūs ti nguée' i'téenu yā Ndyuūs.

4 Maaⁿ ní Ndyuūs tee yā promesa s'uuúⁿ chi cuuvi cundaa yú lugar yeⁿé yā ní cuuvi ntaavi'tuunúuⁿ yú ndúúcu Ndyuūs. Canée chí candēe yú cuidado caati 'aatī 'aama chée' ndis'tiī nguée' cuchéé nī tanducuén'ē dendu'ū ní nguée' cuuvi cundaa nī lugar miiⁿ. ² Caati 'iīⁿyāⁿ yeⁿé Jesucristo ndéé yā nduudu cuaacu yeⁿé Jesucristo nanáánⁿ s'uuúⁿ, 'tiicā ntúuⁿ nanáánⁿ 'iīⁿyāⁿ s'eeⁿ chi ch'tiī yā na yán'āa cuūⁿmánⁿ naachi nguée' ch'ēetinée' 'iīⁿyāⁿ. Ní nguée' dichí'v'ē nduudu cuaacu yeⁿé Ndyuūs nguaaⁿ 'iīⁿyāⁿ s'eeⁿ ti taachi ch'iīndiveeⁿ yā nduudu miⁿ nguée' s'téenu yā yeⁿé. ³ Naati s'uuúⁿ chi i'teenu yú nduudu miiⁿ, s'uuúⁿ ní cuuvi ndaa yú naachi caⁿ'a Ndyuūs chi ntaavi'tuunúuⁿ yú ndúúcu yā. 'Tíicā ngaⁿ'a Ndyuūs na libro yeⁿé yā naachi canée nguūⁿ:

Cáávā chi diīⁿ 'iīⁿyāⁿ s'eeⁿ 'úu nguée' yīinú yeⁿe yā. Ní cuaacú ngaⁿ'á nduudu ndúúcu maáánⁿ chi duuchí. Nguée' cuuvi ndaa yā nduucú na lugar yeⁿé naachi ntaavi'tuunúuⁿ. Ní Ndyuūs di'cuūinú yā ntiīnyuⁿ yeⁿé yā taachi din'dái yā iⁿ'yeeⁿdí 'cū. ⁴ Ní 'áámá cuaaⁿ yeⁿé libro yeⁿé Ndyuūs naachi canée nguūⁿ ní ngaⁿ'a yeⁿé ndíi chí ndēechē nguuví chi ntaavi'tuunúuⁿ 'iīⁿyāⁿ:

Ndyuūs ní ndíi chí ndēechē nguuví ntaavi'tuunúuⁿ yā yeⁿé tanducuén'ē ntiīnyuⁿ yeⁿé yā. ⁵ Ní canee táámá vmneⁿ'ēe na libro yeⁿe Ndyuūs 'tíicā:

'Iīⁿyāⁿ s'eeⁿ nguée' cuuvi cūndaa yā ní ntaavi'tuunúuⁿ yā nduucú. ⁶ Maaⁿ ní véé n'duuví 'iīⁿyāⁿ chi canée chí cundaa yā na lugar naachi ntaavi'tuunúuⁿ 'iīⁿyāⁿ. Naati 'iīⁿyāⁿ chi vmnáánⁿ vmaaaⁿ n'giīndiveeⁿ yā nduudu cuaacu miiⁿ nguée' s'ndaa yā ti nguée' s'téenu yā

Ndyuūs. ⁷ Taama vmnéⁿ'ēe Ndyuūs s'neéⁿ yā 'áámá nguuví ní ngaⁿ'a yā chi nguuví ní maaⁿnguuví. Ní Ndyuūs ngaⁿ'a yā yeⁿé nduudu miiⁿ cuayiivi taachí 'āā chó'ōo chuū. 'Āā 'naaⁿ tiempo nguuví chi David ngaⁿ'a sa yeⁿé. Ní 'tíicā canée nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs yeⁿé nguuví miiⁿ:

Maaⁿnguuví nduuti chi ndís'tiī 'caandiveeⁿ nī nduudu chi Ndyuūs ngaⁿ'á yā: Nguée' dichēechí nī staava yeⁿé nī. ⁸ Ní nduuti chi saⁿ'ā Josué chi saⁿ'ā ndíi tiīiⁿ yeⁿe 'iīⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ cuuvi sa ca'a sa 'iīⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ chí ntaavi'tuunúuⁿ yā tuu'mi ní Ndyuūs nguée' canee chí caaⁿ'mánⁿ yā taama vmnéⁿ'ēe yeⁿé táámá nguuví.

⁹ Maaⁿ ní cáávā chuū véé chí ntaavi'tuunúuⁿ 'iīⁿyāⁿ chí yeⁿé Ndyuūs. ¹⁰ Ní 'iīⁿyāⁿ chí s'ndaa yā naachi Ndyuūs ntaavi'tuunúuⁿ yā 'āā ntéé idiīⁿ yā ntiīnyuⁿ tan'dúúca chí Ndyuūs 'āā ntéé idiīⁿ yā ntiīnyuⁿ. ¹¹ Maaⁿ ní canée chí di'cuítu yú chí cuuvi cūndaa yú lugar naachi ntaavi'tuunúuⁿ yú ní 'aatī tanáⁿ'ā yú diiⁿ yú chí nguée' i'téenu yú tan'dúúca 'iīⁿyāⁿ s'eeⁿ chí nguée' chí'téenu yā.

¹² Ní nduudu cuaacu yeⁿé Ndyuūs ní canduuchi ní neené diīn'ú. Ní véé ca 'caāiⁿ yeⁿé nguée' ti 'áámá macheⁿte chí 'caāiⁿ nduu 'uuví lados. 'Tíicā nduudu cuaacu yeⁿé Ndyuūs. Ndaā na coo yeⁿe cuerpo yeⁿe yú naachi canee alma yeⁿe yú ndúúcu espíritu yeⁿe yú ndíi túútē yeⁿe yú. Ní déenu chēe chí tumicadíinuuⁿ yú ndúúcu chēe chí neⁿe yú diiⁿ yú chí ngiīcā yeⁿe staava yeⁿe yú. ¹³ Nguée' de'ē véé chí cuuvi cunúúⁿ n'de'ei yeⁿé Ndyuūs. Ndyuūs din'dái yā tanducuén'ē dendu'ū chí véé ní inaánⁿ yā nducuén'ē tan'dúúca chí canee nanáánⁿ yā. Ní canée chí ca'a yú cuenta yeⁿe vida yeⁿe yú taachi ndaa yú nanáánⁿ yā.

Jesús ní chiiduú ch'ēete taavi ca yeⁿe yú

¹⁴ Jesús chí daiyá Dendyuūs ní chiiduú ch'ēete taavi ca yeⁿe yú. Ní cunaⁿ'a yā va'ai chēeti nguuví ní ndaa yā nanáánⁿ Ndyuūs. Ní cáávā chuū canee chí 'áámá canee yú ndúúcu chí i'teenu yú Ndyuūs. ¹⁵ Ní chiiduú ch'ēete taavi ca yeⁿe yú ya'ai 'iīn'ú yā s'uuúⁿ taachi n'geenu yú ngii caati Jesús miiⁿ ní ch'eenú yā chii tanducuén'ē tan'dúúca s'uuúⁿ naati nguée' dinuuⁿndí yā mar 'áámá vmnéⁿ'ēe. ¹⁶ Ní cáávā chuū cuuvi ndaa yú nanáánⁿ trono yeⁿé Ndyuūs yeⁿe yú ndúúcu confianza ti dineⁿ'é yā s'uuúⁿ. Ní 'íicú Ndyuūs cuuvi ya'ai 'iīn'ú yā yeⁿe s'uuúⁿ ní cunnee yā s'uuúⁿ taachi, véé necesidades yeⁿe yú. Ní itée yā s'uuúⁿ dendu'ū chí n'daacā n'dai yeⁿé yā.

5 Tiempo chí chó'ōo 'iīⁿyāⁿ chí snée yā iⁿ'yeeⁿdí 'cū ndēevé yā ca'áámá ca'aama chiiduú ch'ēete chí canée chí diīⁿ yā ntiīnyuⁿ yeⁿé Ndyuūs cucáávā 'iīⁿyāⁿ s'eeⁿ. Ní ca'á yā ofrendas ní 'caan'núⁿ yā 'iiti chí candēe 'iīⁿyāⁿ s'eeⁿ ti ofrenda caavā nuuⁿndi yeⁿé yā. ² Ní chiiduú ch'ēete ca ní dinuuⁿndí yā tan'dúúca nducyáacá 'iīⁿyāⁿ. Ní cáávā chuū véé paciencia yeⁿé yā ndúúcu 'iīⁿyāⁿ chí tonto ní ndúúcu 'iīⁿyāⁿ chí dinuuⁿndí yā. ³ Ní chiiduú ch'ēete ca cáávā chí dinuuⁿndi yā canée chí 'caan'núⁿ yā 'iiti chí ofrenda yeⁿe maánⁿ yā cáávā nuuⁿndi yeⁿe maánⁿ yā tan'dúúca chí diīⁿ tanáⁿ'ā 'iīⁿyāⁿ cáávā nuuⁿndi yeⁿé yā.

⁴ Ní mar 'áámá sa'nā cuuví diín sa nombrar maaⁿ sa lado ye'nē chiiduú ch'εεε ca cáávā chi maāⁿ sa ne'nē sa ti Ndyuūs yaa'ví yā sa'nā chi cuuvi chiiduú ch'εεε ca chi diín sa ntiinnyuⁿ ye'né yā tan'dúúccā chi yaa'ví yā sa'nā Aarón chi cuuvi chiiduú ch'εεε ca tiempo chi 'āā chó'oo. ⁵ 'Tiicā ntúūⁿ chó'oo ye'nē Cristo. Cristo miin nguéeé diín yā nombrar maāⁿ yā chi cuuvi chiiduú ch'εεε ca. Ndyuūs yaa'ví yā Cristo chi cuuvi chiiduú ch'εεε ca. Ní 'tíicā canéé nguūⁿ na libro ye'né Ndyuūs: Dii ní daiyá, 'úú ní chiida di ní cuaacu chí dii ní daiyá. ⁶ Ngan'a ntúūⁿ táámá ni canéé nguūⁿ na libro ye'né Ndyuūs 'tíicā:

Díí ní daiyá ní cué'né daāⁿmaⁿ canee di chiiduú ch'εεε ca. Tan'dúúccā chi tiempo chi 'āā chó'oo chiiduú ch'εεε ca chi nguuví Melquisedec 'tiicā nī ti ye'nē ndaata ye'né yā. ⁷ Ní taachi Jesús canee yā in'yeendí 'cūū ca'angua'á yā nanáán Ndyuūs chiidá yā ní nga'nā yā: N'díí Ndyuūs diín nī chiín chi ne'né nī. Ní 'caī diitú yā ne'nē chi chεécú yā: N'díí, Ndyuūs, cuuvi nadanguán'ai nī 'úú chi nguéeé 'cuúví nduuti chi ne'né nī diín nī 'tíicā. Ní Ndyuūs ch'iin-diveén yā nduudu ye'nē Jesús taachi nga'angua'á yā ti dich'εεté yā Ndyuūs. Ní Ndyuūs ca'á yā fuerzas Jesús. ⁸ Ní 'áará chí Jesús miin ní daiyá Dendyuūs ch'eeⁿ yā cáávā dendú'ú chi canéé chí ch'eenú yā chií ní ch'iindiveén yā ye'nē nducue'né. ⁹ Ní taachi Ndyuūs n'diichineén yā Jesús, Jesús miin ní diín yā nducue'né chi ne'nē Ndyuūs. Ní 'fíicú Jesús miin cuuví yā nadanguán'ai yā nducyaaca s'uúúⁿ chi n'giindiveen yú ye'nē yā. ¹⁰ Ní Ndyuūs diín yā chi Jesús cuuvi chiiduú ch'εεε ca tan'dúúccā tiempo chi chó'oo chiiduú ch'εεε ca chi nguuví Melquisedec, 'tiicā yā.

Véé peligro ye'nē yú chi nga'nā yú chi 'āā ntéé i'teenu yú Jesucristo

¹¹ Maaⁿ ní véé cá chi ne'né 'nū caa'n'mán 'nū ye'nē Melquisedec chi chiiduú ch'εεε ca naati ngii n'dái caa'n'mán 'nū ye'nē ti ndís'tií ní nguéeé ituumicadiinuuⁿ nī. ¹² 'Āā chó'oo tiempo chi ndís'tií 'āā s'téenu nī ní maaⁿ ní ndís'tií canéé chí ca'cueén nī 'iin'yāⁿ naati ndíí maaⁿ 'āā ne'né nī taama vmné'nēe chi 'áámá 'iin'yāⁿ ca'cueén yā ndís'tií dendu'ú chi vmnáán vmnaaⁿ ye'né Ndyuūs. Ní ndís'tií ní 'āā débil nī. Ní tan'dúúccā dacuá'āa chi ne'nē leche ní nguéeé ne'nē comida chi ditiínú, 'tiicā nī. ¹³ Ní 'iin'yāⁿ chi dámaāⁿ ngi'i leche ní tan'dúúccā dacuá'āa 'tiicā yā. Ní nguéeé deenú yā de'ē chi n'daacā o de'ē chi nguéeé n'daacā. ¹⁴ Ní comida chí ditiínu ní che'é 'iin'yāⁿ n'gεεté chi 'āā deenú yā in'nuú yā chéé chí n'daacā o chéé chi nguéeé n'daacā caati 'tíicā costumbre ye'né yā chi diín yā.

⁶ Maaⁿ ní i'téenu ca yú ní 'caandiveen ca yú cosas chi chεechi chi 'iin'yāⁿ ca'cueén yā s'uúúⁿ. Ní nguéeé ne'nē yú 'caandiveen yú taama vmné'nēe tan'dúúccā chi ngi'cueén yā s'uúúⁿ ndii vmnáán vmnaaⁿ taachi cáámá i'teenu yú nduudu cuaacu ye'né Cristo. Ní nguéeé nga'nā yú táámá vmné'nēe chi s'neen yú ntiinnyuⁿ ye'nē yú chi nguéeé n'daacā chí diín chi 'cuúví yú ti maaⁿ ní i'teenu yú Jesucristo. ² Ní nguéeé ca'cueen ca yú ye'nē chi ngeedínuⁿní, ní nguéeé ye'nē chi s'huuⁿ yú ta'a yú

nanáán tiín 'iin'yāⁿ, ní nguéeé ye'nē chi nduuchí 'iin'yāⁿ chi ye'nē Cristo ye'nē nguaaⁿ tiná'nā, ní nguéeé ye'nē nguuví chi Cristo diín yā juzgar nducyaaca 'iin'yāⁿ.

³ Ca'cueen ca yú más cā ye'nē chi i'téenu yú ye'nē Cristo. Ní chuú ní diín yú nduuti chi Ndyuūs ne'nē yā.

⁴ Ní 'de'ē ye'nē 'iin'yāⁿ chi 'āā sta'á yā deeve chi Cristo, ní sta'á yā cosas chi n'dai taavi chi Cristo ca'a yā, ní 'āā sta'á yā Espíritu N'dai ye'nē Cristo, ⁵ ní deenú yā nduudu cuaacu chí n'dai chí ye'né Ndyuūs ndúúccū poder chi ye'nē táámá in'yeendí chi cuchí? ⁶ Ní nduuti chi 'iin'yāⁿ s'eeⁿ ndaacadaamí yā ye'nē Cristo ní dinuu'ndí yā, nguéeé cuuvi diín yā ndaa yā nanáán Cristo chi nadach'εécú yā nuu'ndi ye'né yā, tí 'iin'yāⁿ s'eeⁿ diín yā tan'dúúccā chi s'neé'nga'á yā daiyá Ndyuūs miin taama vmné'nēe. Ní diín yā chi Cristo miin 'cuināaⁿ yā nguaaⁿ 'yáán n'dái 'iin'yāⁿ. ⁷ Ndyuūs diín yā ndúúccū 'iin'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúúccā chi diín yā ndúúccū yá'āa taachi n'deeⁿ cuuví ngeen cuúví vmnáán yá'āa ni yá'āa sta'á nuu'ntiⁿ miin 'áámá 'áámá vmné'nēe chi ngeen cúúví. Ndyuūs ca'á yā yá'āa miin cosecha chí 'iin'yāⁿ chí ngiínú yā ndaataá. ⁸ Naati nduuti chí yá'āa miin ní ngii yáán ye'nē ndúúccū yaata chí nguéeé dichí'vē tuu'mi ní nguéeé dichí'vē. Ní Ndyuūs nguéeé ca'á yā cosecha n'dai ye'nē níicú cuayiivi 'iin'yāⁿ ní 'neen yá'nā yā yá'āa miin.

Véé chi cuuvi ye'nē yú chi nnee s'uúúⁿ chi 'áámá cunee yú

⁹ Maaⁿ ní 'áará chí nga'nā 'nū 'tíicā ye'nē ndís'tií, hermanos, deenu 'nū chí véé cosas chí n'dai taavi ca ye'né nī ti ye'né Cristo ndís'tií ní Ndyuūs nadanguán'ai yā ndís'tií. ¹⁰ Ndyuūs dámaāⁿ diín yā dendu'ú chí cuaacu. Nn'gaacú yā ye'nē ntiinnyuⁿ chí diín nī ní táácā nneé nī hermanos ye'nē yú caati dine'né nī hermanos chí i'téenu yā Jesucristo. Ní 'tíicā ní diín nī nguuví nguuví.

¹¹ Maaⁿ ní ne'né 'nū chí ca'áámá ca'áámá ndís'tií daamá nūⁿ idiín ní ndúúccū núú'mán staava ye'né nī tan'dúúccā chí diín nī taachi cáámá i'téenu nī. Ní diín nī ndíí tiempo chí ch'ti nī. Ní 'tíicā cuuvi cuaacu chí véé chí cuuvi ye'né nī. ¹² Nguéeé ne'né 'nū chí nduuví 'daan'di nī naati ne'né 'nū chí din'daacá nī tan'dúúccā taná'nā cā 'iin'yāⁿ chí i'téenu yā. Ní cunee ngiínú yā ye'nē vaadí n'dai chí Ndyuūs ca'á yā 'iin'yāⁿ s'eeⁿ chí Ndyuūs nga'nā yā chí cuuvi ye'né yā 'iin'yāⁿ s'eeⁿ.

¹³ 'Āā 'náán tiempo chí chó'oo Ndyuūs diín yā 'áámá compromiso ndúúccū Abraham ní Ndyuūs nga'nā yā cáávā chí duuchi maāⁿ yā chí 'tíicā ca'nā yā diín yā caati nguéeé cá táámá 'iin'yāⁿ chí ch'εεε cá yā ti Ndyuūs. ¹⁴ Ní ca'nā yā: Díí, Abraham, cuaacu níinnyuⁿ di'viicú dii ní diín chí cuuvi n'deeⁿ n'dái daiyá 'iin'yāⁿ ye'nē di cuaaⁿ naachi cuchí. ¹⁵ Abraham cūnee ngiínú yā compromiso ye'né Ndyuūs ndúúccū vaadí ngiínú ní tunee yā compromiso chí Ndyuūs ca'nā yā chí ca'á yā Abraham miin. ¹⁶ Maaⁿ ní taachi 'iin'yāⁿ ye'nē in'yeendí 'cūū nga'nā yā chí cuaacu níinnyuⁿ ca'nā yā diín yā, nga'nā yā "Por Dios" cucáávā 'áámá yā chí ch'εεε cá yā nguéeé ti 'iin'yāⁿ s'eeⁿ. Níicú taachi 'iin'yāⁿ s'eeⁿ nga'nā yā chí 'tíicā ca'nā yā diín yā cáávā 'iin'yāⁿ miin chí ch'εεε ca tuu'mi ní nguéeé véé más cā chí cuuvi caa'n'mán yā ye'nē. ¹⁷ Ní 'tíicā

Ndyuūs ne'né yā ch'i'ni' yā 'i'ni'yān s'ee'n ye'n'e Abraham chi cuaacu ní'ni'nyu'n díin yā cumplir compromiso ye'n'é yā. Ní nguéé ñ'daa'n mar 'áámá nduudu ye'n'é yā. Ní cáávā chuū ngan'á yā cucáávā chi duuchi maán yā. ¹⁸ Ní cáávā chuū véé 'úúví dendu'ū chi nguéé cuuvi ñ'daa'n. Ndyuūs ní nguéé cuuvi cu'neén yā táámá cosa lugar ye'n'é 'uuví compromiso ye'n'é Ndyuūs ndúúcu chi ngan'á yā chi ca'ná yā díin yā cáávā chi duuchi maán yā. Ndyuūs nguéé cuuvi caa'n'mán yā nduudu yaadi. Ní ndúúcu compromiso ye'n'é yā, Ndyuūs tee yā s'uuú'n 'vi-ich'xetínūn ch'xete ye'n'e yú caati s'uuú'n n'nuu'n yú Ndyuūs ní i'téenu yú 'yā ní ye'n'é chi Ndyuūs téé yā chi cuuvi ye'n'é yú. ¹⁹ Chíin chí i'téenu yú cáávā alma ye'n'e yú ní tan'dúúca 'áámá ancla ye'n'e barco ti i'nēēn díin barco chi 'āā ntéé inu'n'u. 'Tíicā s'uuú'n ndúúcu chí i'téenu yú cuuvi ndáá ni'nu'n yú nanáán Ndyuūs. ²⁰ Jesucristo 'āā ndaá yā nanáán Ndyuūs vmnáán vmnáan ye'n'é s'uuú'n. Ní maa'n ní cááva yā cuuvi ndaa yú nanáán Ndyuūs. Ní maa'n ní Jesucristo miin ní chiiduú ch'xete ca ye'n'e yú chi 'áámá cūnee ná nti'nyu'n miin. Ní tan'dúúca chiiduú ch'xete ca Melquisedec chí 'áámá cūnee na nti'nyu'n 'āā tiicā nūn Jesucristo.

Ye'n'e Jesús chi chiiduú ch'xete ca tan'dúúca Melquisedec chi chiiduú ch'xete ca

7 'I'ni'yān Melquisedec ni rey ye'n'é yāān Salem ní chiiduú ch'xete ca ye'n'e Ndyuūs chí ch'xete n'dai. Tiempo chi 'āā 'nán ch'ó'ō, sa'nā Abraham ní taachi cuchíi sa chi che'n'e sa ná caandaá naachi ch'i'ni'nyu'n sa reyes, sa'nā Abraham miin ndaaca sa nanáán chiiduú ch'xete ca Melquisedec ní Melquisedec di'viicú yā Abraham. ² Ní Abraham miin ní ca'á sa Melquisedec 'áámá ndiichí parte ye'n'é nducué'n'é chi divíi yā ye'n'e 'i'ni'yān ye'n'e reyes cucáávā caāndā. Ní chi duuchi chi Melquisedec vmnáán vmnáan ne'n'é caa'n'mán rey chi ye'n'e vaadí cuaacu. Ní cuayiivi ní ne'n'e caa'n'mán rey ye'n'e yāān Salem, ní chi duuchí yā ne'n'e caān'ma'n rey ye'n'e vaadí 'diin. ³ Nguéé canee nguūn ch'xé chi ch'xécú Melquisedec, ch'xé chi chiidá yā ndíi nguéé ndúú ye'n'e 'i'ni'yān ye'n'é yā ye'n'e chi chiicá yā. Nguéé canee nguūn ye'n'e tiempo chi ch'i'ndiyáan yā ndíi nguéé ndúú ye'n'e tiempo chi ch'i'ni' yā. Ní cucáávā chuū Melquisedec miin tan'dúúca daiyá Ndyuūs 'tiicā yā ti 'áámá chiiduú ch'xete ca chí 'áámá cūnee na nti'nyu'n cuen'e daān-ma'n.

⁴ Maa'n ní nadacádíinu'n nī chi ch'xete n'dai sa'nā Abraham 'cūū. Abraham ca'a yā 'áámá ndiichi parte ye'n'é nducué'n'é chi divíi yā ye'n'e reyes taachi cun'u yā na caāndaá. ⁵ 'Tíicā ngan'ā ley ye'n'e Ndyuūs chí Moisés dinguūn yā: Nducyaaca chiiduú chi ye'n'e ndaata ye'n'é 'i'ni'yān Leví canéé chí cuta'á yā ndíichí parte ye'n'e nducué'n'é chí véé ye'n'e nducyáácá 'i'ni'yān chí ye'n'e Abraham ní ye'n'e 'i'ni'yān ye'n'e ndaata ye'n'é yā, ti 'i'ni'yān Leví miin ní ye'n'é ndaata Abraham. ⁶ Naati chiiduú ch'xete ca Melquisedec miin ní nguéé ye'n'e 'i'ni'yān Leví naati sta'á yā ndíichí parte ye'n'e Abraham. Ní Abraham miin ní sa'nā chí Ndyuūs díin yā compromiso ndúúcu sa chí véé chí cuuví ye'n'e sa. Ní chiiduú ch'xete ca Melquisedec

di'viicú yā Abraham. ⁷ Maa'n ní Melquisedec chí di'viicú yā Abraham ní ch'xete cá yā nguéé ti Abraham chí di'viicú yā 'yā. ⁸ Maa'n ní 'i'ni'yān Leví chí ita'á yā chí ndi-ichí parte ye'n'e nducué'n'é chí v'xé ye'n'e yú, ní 'i'ni'yān chí ca'ná yā 'cuuvi yā. Naati canéé nguūn na libro ye'n'é Dendyuūs 'tíicā chí chiiduú ch'xete ca Melquisedec chí sta'á yā ndiichi parte ye'n'é 'i'ni'yān ní nguéé ngan'ā chí n'díi yā. ⁹ Ní chuū ní ne'n'e caa'n'mān chí taachi Abraham ca'á yā ndiichi parte ye'n'é yā chiiduú ch'xete ca Melquisedec, maa'n tiempo nūn 'i'ni'yān ye'n'e Leví chí ye'n'é ndaata Abraham ní 'i'ni'yān chí sta'á yā ntúūn chí ndiichi parte ye'n'é yā. 'Tiicā ntúūn ca'a yā chí ndiichi parte ye'n'é yā chiiduú ch'xete ca Melquisedec. ¹⁰ Ní 'áárá chí sa'nā Leví miin 'āā cuéé 'cuundiyaān sa, Abraham miin díin yā chuū cáávā 'i'ni'yān ye'n'é yā chí 'āā cuéé 'cuundiyaān yā taachi ndaācā sa chiiduú ch'xete ca Melquisedec cuaa'n na yúúni, ní ca'á yā chí ndiichi parte miin.

¹¹ Maa'n ní 'i'ni'yān s'ee'n ye'n'e ndaata Israel sta'á yā ley ye'n'é yā ye'n'é chiiduú s'ee'n chí ye'n'é ndaata Leví. Ní 'i'ni'yān Leví s'ee'n ní ye'n'e ndaata Aarón. Ní nduuti chí 'i'ni'yān Leví s'ee'n cuuvi díin yā chí nducyaaca 'i'ni'yān cuuvi 'cuexetinéé n'daacá yā ní nguéé nuu'ndi ye'n'é yā, ¿de'ē cáávā chí ne'n'é yā táámá chiiduú ch'xete ca chí 'āā ví'í cá ní nguéé ye'n'é ndaata chiiduú Aaron? Naati tan'dúúca chiiduú ch'xete ca Melquisedec, 'tiicā yā.

¹² Caati naachi ñ'daa'n yā chiiduú ch'xete ca ye'n'é táámá ndaata ye'n'e 'i'ni'yān Israel 'tiicā ntúūn canee chí ñ'daa yā ley. ¹³ Ná libro ye'n'é Ndyuūs 'tíicā canéé nguūn ye'n'e Señor ye'n'e yú. Señor ní ye'n'é táámá 'i'ni'yān chí nguéé díin yā nti'nyu'n ye'n'e chiiduú chí diin nti'nyu'n ye'n'é ná-tai naachi 'caa'n'nú'n yā 'iiti cáávā ye'n'e ofrenda ye'n'e Ndyuūs. ¹⁴ Nducyaaca 'i'ni'yān ní déenu yā chí Señor Jesucristo ye'n'é yú ch'i'ndiyáan yā ye'n'é 'i'ni'yān ye'n'e Judá. Ní Moisés nguéé ngan'a yā de'ē v'xé ye'n'e 'i'ni'yān ye'n'e Judá taachi cā'n'a yā ye'n'e chiiduú ye'n'e ndaata ye'n'é yā.

¹⁵ Ní neené cuaacu ca canee taachi ndaā táámá chiiduú chí tan'dúúca chiiduú ch'xete ca Melquisedec, 'tíicā yā. ¹⁶ Ní táámá chiiduú miin nguéé díin yā nti'nyu'n ye'n'é chiiduú cáávā ley chí ngan'a chí chiiduú miin canee chí cuuvi ye'n'e 'i'ni'yān ye'n'e ndaata ye'n'e chiiduú. Naati táámá chiiduú miin díin yā nti'nyu'n ye'n'é chiiduú cáávā chí véé vida cuen'e daān'ma'n ye'n'é yā ní véé poder ye'n'é yā. ¹⁷ 'Tíicā canee nguūn na libro ye'n'é Ndyuūs naachi Ndyuūs ngan'á yā ye'n'e yā 'tíicā:

Díi ní 'áámá chiiduú chí cué'n'é daān'ma'n 'áámá cūnee na nti'nyu'n. Tan'dúúca chiiduú ch'xete ca Melquisedec 'tiicā nī. ¹⁸ Maa'n ní ley ye'n'e Moisés ní nguéé ley ye'n'é maa'n caati nguéé dichí'v'ē. ¹⁹ Ley ye'n'e Moisés nguéé cuuvi diin chí 'i'ni'yān 'cuexetinéé n'daacá yā chí nguéé nuu'ndi ye'n'é yā. Naati maa'n ná lugar ye'n'é ley miin véé 'vi-ich'xetínūn chí n'daacā ca chí cuuvi ye'n'é yú chí Ndyuūs tee yā s'uuú'n. Ní cáávā chuū ndaa yú nanáán Ndyuūs.

²⁰ Ní Ndyuūs, cáávā chí duuchi maán yā, ca'n'a yā chí díin yā chí Jesucristo chiiduú ch'xete ca. Taná'nā ca chí-iduú díin yā nti'nyu'n tan'dúúca chí ngan'a reglas ye'n'e 'i'ni'yān nguéé cáávā mar 'áámá nombre ye'n'é Ndyuūs.

Naati yeⁿē táámá chiiduú ch'ēete ca chi Jesucristo, Ndyuūs ngan'á yā yeⁿe Jesucristo ndúúcu chi duuchi maán yā chi canéé yā 'áámá chiiduú ch'ēete ca. ²¹ 'Tíicā canéé nguūⁿ na libro yeⁿē Ndyuūs naachi Ndyuūs ngan'a yā yeⁿē taama yā:

Señor Ndyuūs ngan'á yā ndúúcu chi duuchi maán yā ní nguée n'dáan yā chi ngan'a yā. Díí ní cuén'ē daānman canéé dí chi dii ní 'áámá chiiduú dii tan'dúúca chiiduú ch'ēete ca Melquisedec 'tíicā di. ²² Maaⁿ ní cucáavā chi Ndyuūs díin yā chuū, Jesús ní díin yā chi seguro canee compromiso yeⁿē Ndyuūs. Ní n'daacā ca nguée ti chi vmnáán vmnaaⁿ chi yeⁿé 'iin'yāⁿ s'een. ²³ 'Tiicā dendúú neené 'yaaⁿ chiiduú vε naati nguée ch'ēetinēe yā ndúúcu ntiinyuⁿ caati ch'ti yā. ²⁴ Naati Jesucristo miin nguée ch'ti yā ti 'áámá canee yā. Ní nguée ca'á yā táámá 'iin'yāⁿ ntiinyuⁿ chi yeⁿé yā. ²⁵ Maaⁿ ní Jesucristo cuuvi nadanguán'ai yā cuen'e daānman nducyáácá 'iin'yāⁿ chi ndaa yā nanáán Ndyuūs cáavā Jesucristo miin. Níicú Jesucristo miin canduuchí yā cuen'e daānman ní ngan'angua'á yā cáavā 'iin'yāⁿ s'een chi yeⁿé yā.

²⁶ 'Tíicā Jesús miin ní chiiduú ch'ēete ca chi itée yā necesidades yeⁿe yú. Ní dεεve yā. Ní nguée díin yā cosas chi nguée n'daacā. Ní nguée díin yā mar 'áámá nuuⁿndi. Jesucristo miin 'āā víí ca yā yeⁿe 'iin'yāⁿ chi dinuunⁿdí yā. Ní cuen'ē yā yaācu cá nguée tí nanguuvi. ²⁷ Ní Jesucristo chi chiiduú ch'ēete ca nguée canéé chí díin yā tan'dúúca tan'ā chiiduú n'gεete ca chi 'caaⁿnúⁿ yā 'iiti nguuví nguuví cáavā nuuⁿndi yeⁿe maán yā ní cuayiivi cáavā nuuⁿndi yeⁿe tan'ā ca 'iin'yāⁿ. Jesús miin 'áámá vmnén'ēe díin yā chuū taachi nca'a vida yeⁿe maán yā taachi ch'ti yā cáavā nuuⁿndi yeⁿe yú. ²⁸ Cáavā ley yeⁿe Moisés 'iin'yāⁿ i'néeⁿ yā chiiduú n'gεete ca chi 'iin'yāⁿ chi véé nuuⁿndi yeⁿé yā. Chó'ōo 'naaⁿ tiempo ní cuayiivi ní Ndyuūs ngan'á yā cáavā chi duuchi maán yā chi daiyá yā ní chiiduú ch'ēete ca chi díin yā chiin chi Ndyuūs neⁿé yā chi díin yā. Ní 'áámá cūnee yā cuen'e daānman.

Jesucristo ní abogado yeⁿē táámá compromiso

8 Chuū chi can'a 'nū ní ch'ēete ca yeⁿe tanducuéⁿē chi ngan'á 'nū chi 'tíicā. Chiiduú ch'ēete ca yeⁿe yú chi Jesucristo ní véé yā ná va'ai ch'ēeti nguuví na lado yeⁿē honor yeⁿe trono yeⁿé Ndyuūs chí canéé na va'ai ch'ēeti nguuví. ² Ní Jesucristo díin yā ntiinyuⁿ yeⁿē chiiduú ch'ēete ca na yaācū na va'ai ch'ēete nguuví chi cuaacu níinyuⁿ chí yeⁿé Ndyuūs. Ní 'iin'yāⁿ s'een nguée din'dái yā yaācū miin ti Señor Jesucristo maán yā din'dái yā. ³ 'Iin'yāⁿ s'neén yā ca'áámá cá'aama chiiduú ch'ēete ca chi canéé chí ca'á yā ofrenda ní 'caaⁿnúⁿ yā 'iiti cáavā nuuⁿndi yeⁿé 'iin'yāⁿ. Cáavā chuū Jesucristo canéé chí véé yeⁿé yā chi cuuví ca'a yā chi vida yeⁿe maán yā. ⁴ Ní ndúútí chi Cristo miin cunee yā in'yeeⁿdí 'cūū nguée cuuvi chiiduú yā caati véé chiiduú s'een chi nga'a yā ofrendas nanáán Ndyuūs tan'dúúca chi ngan'a ley yeⁿe Moisés. ⁵ Ní chiiduú s'een ní díin yā ntiinyuⁿ yeⁿé yā ní díin yā tan'dúúca ntiinyuⁿ yeⁿe yaācū chi canéé na va'ai ch'ēeti nguuví. Deenú 'nū chi díin yā copiar ntiinyuⁿ yeⁿé Ndyuūs ti taachi Moisés neⁿé yā

din'dái yā yaācū chi va'ai tíinūⁿ, Ndyuūs can'a yā chí yā Moisés ní ngan'a yā:

Dii, Moisés, candée ní cuidado yeⁿē tanducuéⁿē chi diin di. Ní diin di tan'dúúca chi ch'in'í dii taachi canee di na cuétí. ⁶ Naati Cristo chi chiiduú ch'ēete ca yeⁿe yú díin yā ntiinyuⁿ chí ch'ēete taavi ca nguée ti yeⁿe chiiduú n'gεete ca yeⁿē in'yeeⁿdí 'cūū caati Ndyuūs díin yā compromiso chí Cristo canéé yā naavtan'ā yeⁿe 'iin'yāⁿ yeⁿe in'yeeⁿdí 'cūū ndúúcu Ndyuūs. Maaⁿ ní s'uuūⁿ cuuvi ndaa yú nanáán Ndyuūs cáavā Cristo miin. Ní compromiso miin ní ch'ēete ca tí yeⁿe tanducuéⁿē chí n'daacā taavi ca.

⁷ Ní nduuti chí compromiso chí vmnáán vmnaaⁿ chí yeⁿē Ndyuūs ní n'daacā taavi ca tuu'mi ní nguée canee chí díin yā ndiichí ndii 'úúví compromiso. ⁸ Naati Ndyuūs n'diichi yā chí nguée n'daacā díin 'iin'yāⁿ tiempo chí 'āā chó'ōo. Ní ngan'á yā ngii yā 'iin'yāⁿ s'een tan'dúúca chí canéé nguūⁿ na libro yeⁿé yā 'tíicā:

'Tíicā ngan'a Señor: Tiempo chí cuchi 'úú ní díin 'áámá compromiso ngaī ndúúcu 'iin'yāⁿ yeⁿe ndaata Israel ní ndúúcu 'iin'yāⁿ yeⁿe ndaata Judá.

⁹ Nguεe idiiⁿ tan'dúúca chí díin ndúúcu chiidá yā taachi divii 'iin'yāⁿ yeⁿe yá'āa Egipto. 'Iin'yāⁿ s'uuⁿ nguée díin yā tan'dúúca chí 'úú yaa'ví 'iin'yāⁿ s'uuⁿ. Ní cáavā chuū nguée díin cuenta yeⁿé yā.

¹⁰ Cuayiivi chí chó'ōo nguuví s'een ní maaⁿ ní chuū chí compromiso ngaī chí can'á díin ndúúcu 'iin'yāⁿ yeⁿe nación Israel. Ngan'a Señor: Cu'neén leyes yeⁿé na vaanicadíinūⁿ yeⁿé yā ní dinguúⁿ leyes yeⁿé na staava yeⁿé yā. Ní 'úú cuuvi Ndyuūs yeⁿé yā, ní 'iin'yāⁿ s'een cuuvi 'iin'yāⁿ yeⁿé.

¹¹ Ní mar 'áámá yā canee chí ca'cueén yā 'iin'yāⁿ yeⁿe nación yeⁿé yā 'tíicā. Ndís'ti' n'diichí nī Señor miin, caati nducyáácá yā ní n'diichí yā 'úú ndíí 'iin'yāⁿ chí ngan'a ntiinyuⁿ yā ndii tan'ā 'iin'yāⁿ.

¹² Ní 'úú ní nadach'εécú nuuⁿndi chí díin yā ní 'āā ntée nn'gaacú nuuⁿndi yeⁿé yā. ¹³ Ní Ndyuūs ngan'a yā yeⁿē compromiso chí ngaī ti caati compromiso chí vmnáán vmnaaⁿ ní 'āā ndiicúⁿ tuu'mi ní deenu yú chí dendúú chí 'āā ndiicúⁿ ní 'āā nuúⁿ 'cuiinu.

Yeⁿe yáacū na in'yeeⁿdí 'cūū ní yeⁿē yáacū na va'ai ch'ēeti nguuví

9 Cuáácú chí véé reglas yeⁿe compromiso chí vmnáán vmnaaⁿ ndúúcu yaācū chí 'iin'yāⁿ s'een din'dái yā naachi dich'ēete yā Ndyuūs. ² Din'dái yā yaācū yeⁿe tíinūⁿ ndúúcu 'uuví cuartos. Cuarto chí vmnáán vmnaaⁿ ní nguuví Lugar Dεεve. Ní ch'ēeti cuarto miin véé 'áámá candelero ndúúcu 'áámá mesa, ní vmnaaⁿ mesa véé pan chí ofrenda yeⁿé Ndyuūs. ³ Ná cuarto chí yaānūⁿ táámá lado yeⁿe cortina yeⁿe tíinūⁿ nguuví Lugar Dεεve N'dai Ca Yeⁿé Ndyuūs. ⁴ Na cuarto miin véé 'áámá nátaⁿ yeⁿe 'diiinguāⁿ naachi chiiduú ch'ēete ca ngiⁿí yā cún'úyaa. Ní míin canéé 'áámá caja chí yeⁿē compromiso. Nducuéⁿē lados yeⁿe caja miin ní candúú 'diiinguāⁿ vmnáán yeⁿē. Ch'ēeti caja miin véé chíité yeⁿē 'diiinguāⁿ ní miin snúūⁿ pan chí nguuví maná. Ní ch'ēeti caja ntúūⁿ canéé nduucu chí nan-

guaaⁿnu chi yeⁿe Aarón ndúú^cú 'úúví tablas yeⁿé tuū naachi canéé nguūⁿ ley chi dííⁿ Ndyuūs. ⁵ Vmnaaⁿ caja miiⁿ canéé 'uūví querubines tan'dúú^cá ángeles ndúú^c ngεⁿchí yā. Ní miiⁿ Ndyuūs canéé yā. Ní canéé 'cutií yeⁿe ngεⁿchí yā yeⁿe vmnaaⁿ cuaaⁿ naachi Ndyuūs nadich'εⁿεcú yā nuuⁿndi yeⁿe nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Maaⁿ ní yeⁿé chuū nguéé cuuvi caaⁿ'máⁿ yeⁿe tanducuéⁿe máⁿ.

⁶ 'Tíicā chiiduú s'eeⁿ idiíⁿ yā nducuéⁿe. Nguuvi nguuvi chiiduú s'eeⁿ ngéⁿe yā na cuarto vmnááⁿ vmnaaⁿ ní dííⁿ yā ntiíⁿnyuⁿ yeⁿé yaācū yeⁿé Ndyuūs. ⁷ Ní na cuarto chi yaānūⁿ miiⁿ chi ndii 'úúví dámaāⁿ chiiduú ch'εⁿε ca indaaⁿ yā 'áámá vmnēⁿéé nūⁿ ca'áámá ca'áámá nduuyū. Ní canéé chí candéⁿe yā yuūⁿ yeⁿe 'iiti chi ca'a yā ofrenda Ndyuūs cáāvā nuuⁿndi yeⁿé yā ní cáāvā nuuⁿndi yeⁿé tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ. ⁸ Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs ch'iⁿ'í yā s'uuúⁿ chi nguéé cuuvi ndaa yú nanááⁿ Ndyuūs néⁿé chí canéé yaācū yeⁿe tíínūⁿ caati yaacu tíínūⁿ miiⁿ ní yeⁿe compromiso chi vmnááⁿ vmnaaⁿ. ⁹ Ní nducuéⁿe chuū chi dííⁿ chiiduú s'eeⁿ ní canee tan'dúú^cá 'áámá ejemplo yeⁿe tiempo yeⁿe yú. Chiiduú s'eeⁿ ní ca'a yā ofrendas nanááⁿ Ndyuūs ndúú^cú 'iiti chi n'giiⁿ'núⁿ yā cáāvā ofrendas yeⁿe nuuⁿndi yeⁿé yā. Chuū ní neⁿe caaⁿ'maⁿ chi ofrendas ndúú^cú 'iiti chi n'giiⁿ'núⁿ yā ní ca'a yā Ndyuūs nguéé cuuvi dííⁿ chi staava yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní dεεve neⁿe chí 'tíicā chí nga'a yā ofrendas nanááⁿ Ndyuūs. ¹⁰ 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ dich'εⁿεtē yā Ndyuūs dámaāⁿ ndúú^cú cosas chí cheⁿe yā ndúú^cú cosas chí cu'u yā ndúú^cú chiiⁿ chí dííⁿ yā chí cuuvi dεεvé yā staava yeⁿé yā. Nducuéⁿe chuū ní reglas chí dííⁿ yā ní canee chí dííⁿ yā 'tíicā ndii tiempo chí Ndyuūs n'daaⁿ yā dendu'ū yeⁿe.

¹¹ Cristo ní 'āā ndāa yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní maaⁿ ní Cristo miiⁿ ní chiiduú ch'εⁿεtē ca yeⁿe dendu'ū chí n'dai taavi ca. Ní yaācū naachi Cristo dííⁿ yā ntiíⁿnyuⁿ ní ch'εⁿεtē taavi ca ní n'daacā ca nguéé tíí yaācū yeⁿe tíínūⁿ chí yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguéé n'dái yā yaācū chí ch'εⁿεtē ca. ¹² Ní Cristo ndāa yā chεⁿeti yāacū ndíí cuarto yaānūⁿ chí nguuvi Lugar Dεεve N'dai Ca Yeⁿé Ndyuūs. Nguéé sndéⁿe yā ndúú^cú yuuúⁿ yeⁿe 'iiti chí chivo o daiyā vaca chí n'giiⁿ'nuⁿ yā naati ndúú^cú yuuúⁿ yeⁿe maáⁿ yā. Ní 'tíicā sndāa yā dámaāⁿ 'aama vmnēⁿé na Lugar Dεεve N'dai Ca Yeⁿé Ndyuūs cáāvā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ní maaⁿ ní nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ chí cuuvi yeⁿé yā s'uuúⁿ cuen^e daāⁿmaⁿ.

¹³ Cuáácú chí yuūⁿ yeⁿe itiindu ndúú^cú yuūⁿ yeⁿe chí chivo ndúú^cú yaiyā yeⁿe daiya vaca chí 'āā ngiichi vmnaaⁿ nátaí ní chiiduú s'eeⁿ ch'eeⁿ ndái yā vmnaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí véé nuuⁿndi yeⁿé yā tíí yuūⁿ cuuvi nadiveεve 'iiⁿ'yāⁿ cáāvā ley yeⁿé yā. ¹⁴ Ní chuū ní cuaacu. Maaⁿ ní nééⁿe n'daacā ca chí cuuvi dííⁿ yuūⁿ yeⁿe Cristo nguéé tíí yuūⁿ yeⁿé 'iiti. Cucáāvā Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs chí canduuchi cuen^e daāⁿmaⁿ, Cristo dííⁿ yā ofrecer cuerpo yeⁿe maáⁿ yā chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'caaⁿ'núⁿ yā 'yā cáāvā ofrenda yeⁿé Ndyuūs, ofrenda chí n'daacā yeⁿe. Ní yuūⁿ yeⁿe Cristo ní cuuvi didεεve staava yeⁿe yú yeⁿe nducuéⁿe chí nadacadíínuuⁿ yú chí nguéé

n'daacā. Ní 'íicú cuuvi s'uuúⁿ ní dichíí'vε yú Ndyuūs chí canduuchi.

¹⁵ Cáāvā chí Jesucristo dííⁿ yā 'áámá compromiso chí ngai, Jesucristo canéé yā naavtáⁿ'ā yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndúú^cú Ndyuūs. Ní maaⁿ ní cuuvi ndaa yú nanááⁿ Ndyuūs. Ní cáāvā chí ch'iⁿ Cristo, Cristo ní cuuvi nadach'εⁿεcú yā nuuⁿndi yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chí cuneé yā mááⁿ compromiso chí vmnááⁿ vmnaaⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chí Ndyuūs yaa'ví yā chí cuuvi yeⁿé yā, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuvi cuta'a yā chí cuuvi yeⁿé yā chí 'áámá cūnee chí Ndyuūs ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ cucáāvā Cristo. ¹⁶ Taachí 'iiⁿ'yāⁿ s'neeⁿ yā escrito yeⁿe herencia yeⁿe yā chí caⁿ'a yā ca'a yā taamá yā, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ canee chí 'cuūvi yā vmnááⁿ vmnāaⁿ chí dichíí'vε chí chí canéé nguūⁿ. Chuū ní tan'dúú^cá 'áámá compromiso chí dííⁿ yā. ¹⁷ 'Iiⁿ'yāⁿ chí s'neeⁿ escrito yeⁿe herencia yeⁿe yā chí caⁿ'a yā ca'a yā taama yā, nguéé dichíí'vε escrito yeⁿé yā neⁿe tiempo chí canduuchi yā. Naati taachi 'āā n'díí yā tuu'mi ní dichíí'vε chuū. Ní tan'dúú^cá 'áámá compromiso chí dííⁿ yā 'tíicā escrito miiⁿ. ¹⁸ Ní 'tíicā chí chí chí dichíí'vε compromiso chí dííⁿ Ndyuūs vmnááⁿ vmnaaⁿ nduuti chí véé yuūⁿ tí chí 'iiⁿ'núⁿ yā 'iiti. ¹⁹ Moisés caⁿ'a sa chí sá nducyaaca mandamiento yeⁿe ley. Cuayiivi ní 'iiⁿ'yāⁿ caaⁿ'núⁿ yā 'iiti ní Moisés sta'a sa yuūⁿ yeⁿe daiya vaca ndúú^cú yuūⁿ yeⁿe chí chivo ní ndástaⁿ'a sa nuūⁿndi ndúú^cú yuūⁿ. Cuayiivi ní sta'á sa yuūⁿ ndúú^cú duūdū 'iití cuūchí ndúú^cú 'áámá yaatā chí duuchi hisopo. Ní s'neéⁿ yā yuūⁿ vmnaaⁿ libro yeⁿe ley ní vmnāaⁿ yeⁿe nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ dendu'ū. ²⁰ Ní ngaⁿ'á Moisés 'tíicā: Chuū ní yuūⁿ chí 'áámá sello yeⁿe chí cuuvi cuaacu compromiso chí Ndyuūs ca'a yā orden chí ndís'tíí canee chí dííⁿ ní 'tíicā. ²¹ 'Tiicā ntúūⁿ Moisés s'neeⁿ sa yuūⁿ miiⁿ vmnaaⁿ yeⁿe yaācū yeⁿe tíínūⁿ ní vmnaaⁿ yeⁿe tanducuéⁿe dendu'ū chí ituneeⁿ na ntiíⁿnyuⁿ yeⁿé Ndyuūs. ²² Cuaacu chí tan'dúú^cá chí ngaⁿ'á ley 'téé 'téé nguéé nducuéⁿe ní yuūⁿ díiⁿ chí canéé dεεve nducuéⁿe. Ní Ndyuūs nguéé nadich'εⁿεcú yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe nuuⁿndi yeⁿé yā nduuti chí nguéé ndúú^cú yuūⁿ yeⁿe 'iiti chí 'caaⁿ'núⁿ chiiduú s'eeⁿ.

Jesucristo ca'á yā maaⁿ cuerpo yeⁿé yā chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'caaⁿ'núⁿ yā 'yā lado yeⁿe ofrenda

²³ 'Tíicā nducuéⁿe dendu'ū yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū canéé chí ndúú^cú dεεve ndúú^cú yuūⁿ yeⁿe 'iiti. 'Téé 'téé nduuví dεεve tan'dúú^cá dεεve na va'ai chεⁿeti nguuvi. 'Tiicā ntúūⁿ cuuvi ndaa yú na va'ai chεⁿeti nguuvi nduuti chí dεεve yú ndúú^cú yuūⁿ yeⁿe táámá yā chí Cristo chí ch'εⁿεtē taavi ca nguéé tíí ndúú^cú yuūⁿ yeⁿe 'iiti. ²⁴ Cristo nguéé cuen^e yā sndaa yā na 'áámá yaacū chí dεεve taavi ca chí nin'dái saⁿ'ā yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Yaācū yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū 'tεε 'téé tan'dúú^cá yaācū chí dεεve taavi ca chí cuaacu níínyuⁿ chí yaācū yeⁿé Ndyuūs. Cristo cuen^e yā sndaa yā na va'ai chεⁿeti nguuvi ní miiⁿ canee yā nanááⁿ Ndyuūs lado yeⁿe s'uuúⁿ. ²⁵ Saⁿ'ā chiiduú ch'εⁿεtē ca yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chí yeⁿe ndaata judíos chí Israel nduuyu nduuyu ndaa yā na Lugar Dεεve N'dai Ca ndíí ná yaānūⁿ yeⁿe yaācū yeⁿe Ndyuūs ní ca'á yā Ndyuūs ofrenda chí yuūⁿ yeⁿe 'iiti,

nuūnñ dεεε. ²³ Maañ ní diin yú chi 'áamá canee yú ndúúcū chi ngaña yú chi i'téenu yú caati deenu yú chi Ndyuūs cañá yā diñ yā cumplir compromiso yen'e chi caña yā chi tée yā s'uuún. ²⁴ Ní s'uuún canéé chí inadicadínuuñ yú táácā cuuvi cunnee yú 'aama yú taama yú ní dineñe yú 'aama yú taama yú ní diñ yú denu'ū chi n'daacā. ²⁵ Ní nguéé diñ yú chi nguéé nduuvidaama yú chēeti yaācū tan'dúúcā chi diñ náña yā. Naati ca'a yú consejo 'aama yú taama yú caati deenu yú chi nguuvi chi ndaa Cristo taama vññéñē 'āā snee niññuún.

²⁶ Ní nduuti chi idiin yú nuuñdi caati maañ yú nen'e yú cuayiivi chi 'āā deenu yú nduudu cuaacu yen'e Ndyuūs tuu'mi ní 'āā nteε véé taama ofrenda chi cuuvi ca'a yú Ndyuūs cáāvā nuuñdi yen'e yú chi Ndyuūs diviñ yā nuuñdi yen'e yú. ²⁷ Dámañ 'va'a yú nen'e chi cunee ngiinu yú yen'e chi cuchī. Cristo cañá yā n'diichi yā nuuñdi yen'e yú ní ndúúcū yañā ingiichi chi cuucu tanducénē 'iñ'yāñ chi contra yen'é Ndyuūs. ²⁸ Deenu yú yen'e 'iñ'yāñ chi nguéé diñ yā cuenta yen'e ley yen'e Moisés. Nduuti chi véé 'uuvī o 'iinū 'iñ'yāñ chi ngañā nduudu cuaacu yen'e falta yen'é yā tuu'mi ní ch'iñ 'iñ'yāñ miñ. Ní nguéé ya'ai 'iñ'yāñ s'een taachi ch'ñi yā.

²⁹ Maañ ní nadacadínuuñ yú yen'e 'iñ'yāñ s'een chi nguéé diñ yā cuenta yen'e yuūñ yen'e Cristo chí cuuvi dεεε 'iñ'yāñ s'een. 'Iñ'yāñ s'een ngaña taán yā yen'e Espíritu N'dai yen'é Ndyuūs. ¿De'ē chúúcā n'dee ca castigo véé yen'é 'iñ'yāñ s'een? ³⁰ Deenu yú chi Señor ní ngaña yā 'tíicā: 'Úú canéé chí ca'á castigo 'iñ'yāñ. 'Úú idiñ chi 'iñ'yāñ nadí'vε yā chiñ chi diñ yā chi nguéé n'daacā. Chuū dendú'ū ngaña Señor miñ: Señor miñ cañá yā n'diichi yā nuuñdi yen'e 'iñ'yāñ yen'é yā. ³¹ De'ē chúúcā ya'āi yen'e yú. Nééné 'va'a yú chi ndaa yú nanáñ Ndyuūs chi cānduuchi chi diñ yā castigar s'uuún nduuti chi nguéé n'daacā idiñ yú.

³² Maañ ní n'gaacúñ nī yen'e nguuvi s'een chi 'āā chó'ōo chi caama n'diichiñ nī ní s'téenuñ nī Jesucristo, ní cuayiivi chi chééñ ch'eenūñ nī chiñ yen'e tanducénē dendu'ū cucáāvā chi diññ nī luchar yen'e chi i'téenuñ. ³³ Nán'añ nī ch'eenúñ nī chiññ ní 'cuinaaññ nī taachi 'iñ'yāñ sta'á yā ndís'tiññ ní ngaña taán yā yen'e ndís'tiññ ní ch'en'é yā ndís'tiññ nanáññ n'dee n'dái 'iñ'yāñ. Ní taachi 'tíicā diññ yā ndúúcūñ nañā hermanos yen'e yú nen'éñ nī 'cuenúññ nī cuuvi nduucú yā. ³⁴ Ní taachi náñā hermanos ch'eenúñ yā chiñ chi canééñ yā vácūñ, ndís'tiññ ní ya'áññ nī hermanos s'een. Ní taachi 'iñ'yāñ sta'á yā nducénēñ chi vééñ yen'eñ nī ndís'tiññ ní chichεεñ nī yen'e nducénēñ. Ní yeenúññ caati deenúññ chi vééñ chi cuuvi yen'éñ nī chi n'dai taavi ca ná va'ai chēeti nguuvi chí cuen'e daññmañ 'áamá cūnee yen'eñ nī. ³⁵ Maañ ní nguééñ di'vaachíñ nī ti nguééñ vééñ confianza yen'éñ nī ndúúcūñ Ndyuūs caati ndúúcūñ chi i'téenuññ nī cuuvi diñññ nī ganar cosas chi n'daacā taavi ca. ³⁶ Ní ndís'tiññ ní canééñ chi chchééñ nī yen'e nducénēññ ní diñññ nī nducénēññ chi Ndyuūs nen'éñ yā chi diñññ nī. Ní 'íicúññ cuuvi cuta'áññ nī yen'e chí vééñ yen'éñ nī chi Ndyuūs caña yā chí téeñ yā ndís'tiññ. ³⁷ Canééñ nguññ na libro yen'éñ Ndyuūs 'tíicā:

'Āā nteε 'nááññ tiempoñ ní Señor chí canééñ chí ndaaññ nī ndaaññ yā. Ní 'āāññ ntééñ cuuviñ 'náaññ yā. ³⁸ Ní ngañaññ yā 'tíicā:

'Iñ'yāñ chí yen'éñ ní dεεvéñ yā tí i'téenuñ yā 'úúññ ní canduuchiñ yā cuen'e daññmañ. Ní nduuti chí 'aamaññ yā ndaacadaamíñ yā yen'éñ tuu'miñ ní 'úúññ nguééñ yeenúññ yen'eñ yā. ³⁹ Maañ ní s'uuúnñ ní nguééñ tan'dúúcāñ 'iñ'yāñ chí ndaacadaamíñ yā yen'e Cristoñ ní chindaiññ yā. Nguééñ 'tíicāñ s'uuúnñ. S'uuúnñ ní i'téenuñ yú Cristoñ ní Cristoññ nadanguañ'aiññ yā s'uuúnñ.

Yen'e chí i'teenu yú Jesucristo

11 Cáāvā chí i'teenu yú Ndyuūs deenu yú chí seguro chí cuta'a yú yen'e chí canee ngiinu yú. Ní deenu yú chí cuuvi cuaacu yen'e dendu'ū chí nguééñ inaañ yú. ² Ní tiempo chí 'āā chó'ōo 'iñ'yāñ ngañáñ yā chí 'iñ'yāñ chí diññ yā ntiñnyuñ yen'e Ndyuūs ní n'dáácāñ yā nanáaññ Ndyuūs tí i'téenuñ yā Ndyuūs.

³ Ní deenu yú cucáāvā chí i'teenu yú Ndyuūs, chí chiñ chí inaañ yú ní cáāvā chí Ndyuūs din'dáiñ yā ín'yeeññ ní nguééñ de'ēñ vεε.

⁴ Ní cáāvā chí sañāñ Abel ní i'téenu sa Ndyuūs, ca'a sa 'áamá ofrenda chí n'daacā ca nguééñ tí sañāñ Caññ miññ. Ní Ndyuūs n'diichiñ yā chí ofrenda yen'e Abel miññ ní n'daacā ca ní sta'áñ yā ofrenda miññ. Ní Ndyuūs n'diichiñ yā chí Abel ní n'daacā sa. Ní cáāvā chí Abel i'téenu sa Ndyuūs 'áaráñ chí ch'iñ sañāñ miññ ndiñ maañ ní ngañañ 'iñ'yāñ yen'e vaadíñ i'téenuñ yen'e sa.

⁵ Cáāvā chí sañāñ Enoc i'téenu sa Ndyuūs, nguééñ ch'iñ sa tí Ndyuūs candéεñ yā sañāñ miññ na va'ai chēeti nguuvi. 'Iñ'yāñ yen'éñ yā 'āāññ ntééñ ndaacáñ yā sañāñ miññ tí Ndyuūs candéεñ yā sañāñ miññ nduucúñ yā. Canééñ nguññ na libro yen'e Ndyuūs 'tíicāñ: Taachiñ 'āāññ cuééñ candééñ Ndyuūs sañāñ miññ, Ndyuūs caneeñ yiinúñ yā chí idiññ sa. ⁶ Mar 'áamáñ 'iñ'yāñ nduuti chí nguééñ i'téenuñ yā Ndyuūs, Ndyuūs nguééñ cuneeñ yiinúñ yā 'iñ'yāñ. Nduuti chí 'iñ'yāñ nen'éñ yā ndaaññ nanáaññ Ndyuūs canee chí cu'téenuñ yā chí vééñ Ndyuūs. Ní Ndyuūs caña yā chí ca'añ yā chí vééñ chí cuuvi yen'éñ 'iñ'yāñ chí n'nuúnñ yā Ndyuūs.

⁷ Ní cáāvāñ sañāñ Noé i'téenu sa Ndyuūs ní n'giindiveenñ sa nduudu yen'e Ndyuūs taachi Ndyuūs yaa'víñ yā cosas chí cañáñ yā diññ yā. 'Áaráñ chí nguééñ inaañ sa cosas miññ n'giindiveenñ sa nduudu yen'éñ Ndyuūs ní din'dáiñ sa 'áamá arca chí barco chí εεεñ ní 'íicúññ cuuviñ nanguaññāñ 'iñ'yāñ yen'e sa na vaacúñ sa. 'Túúcāñ Noé diññ sa condenar 'iñ'yāñ yen'e in'yeeññ díññ cūññ caati i'téenu sa Ndyuūs. Ní Ndyuūs didεεvéñ yā Noé chí cuuvi yen'éñ yā caati i'téenu sa Ndyuūs.

⁸ Ní cáāvāñ sañāñ Abraham i'téenu sa Ndyuūs, chí iñdiiveenñ sa nduudu yen'e Ndyuūs taachi Ndyuūs yaa'víñ yā Abraham. Ní yaa'víñ yā sañāñ chí canééñ chí caña sa táámáñ yáñāñ chí cañañ Ndyuūs chí cuuvi yen'eñ sa. Ní s'neenñ sa yáaññ vaacúñ sa ní cuéññ sa. Ní nguééñ déenuñ sáññ tíññ ndiññ caña sa. ⁹ Ní cáāvāñ chí Abraham i'téenu sa Ndyuūs, caneeñ sa na yáñāñ chí Ndyuūs caña yā chí ca'añ yā. Ní miññ caneeñ sa tan'dúúcāñ 'iñ'yāñ chí canúññ yúññ. Ní canúññ sáññ va'āññ tíñññ ndúúcūñ daiyañ sa chí Isaacñ ndúúcūñ Jacob. Ní 'āāññ daamáññ nuññ cuuvi yen'éñ yā yen'eñ

chí cuuvi ye'n'e Abraham miiⁿ. ¹⁰ Abraham miiⁿ ní cūnee ngíinu sa yáāⁿ chí Ndyuūs 'āā din'dái yā tan'dúúccā chí Ndyuūs nadacádíinuⁿ yā. Yáāⁿ miiⁿ chí 'áámá cūnee cimientu ye'n'e ní va'ai chēeti nguuví.

¹¹ Ní cáávā chí Sara i'téenu tá Ndyuūs, ní ditiinú ca tá chí taavi tá daiya tá. Sta'a tá poder ye'n'e Ndyuūs ní ch'iindí daiya tá taachi 'āā ndiicúū ta ti i'téenu tá chí Ndyuūs díín yā cumplír nduudu chí nga'n'a yā. ¹² Ní 'tíicā Abraham miiⁿ 'āā ndiicúū ca yā chí cuuvi chiidá ye'n'e daiyá yā. Ní n'daataa ye'n'e yā chí Sara miiⁿ 'āā ndiicúū ca ntúuⁿ tá. Naati ná 'iinyāⁿ ye'n'é yā ichii n'dee n'daí 'iinyāⁿ tan'dúúccā 'íinyūⁿ ye'n'e nanguuvi ní tan'dúúccā yā'n'āa ndúutí chí vée cuaaⁿ 'diituú yífcú chí s'uúuⁿ nguée ngii iduuche yú.

¹³ Nducyaaca 'iinyāⁿ s'een chí yā naati i'téenu yā Ndyuūs. Nguée sta'a yā cosas chí Ndyuūs ca'n'a yā chí ca'a yā naati i'téenu yá ní n'diichi chí ya'n'ái yā cosas chí Ndyuūs ca'n'a yā chí ca'a yā. Ní yeenu yā. Ní 'iinyāⁿ s'een nga'n'a yā chí yā nducyáacá 'iinyāⁿ chí tan'dúúccā 'iinyāⁿ chí snúúⁿ yúúni, 'tiicá yā 'naaⁿ tiempo chí snée yā in'yeendí 'cúū. ¹⁴ Ní nducyaaca 'iinyāⁿ chí nga'n'a yā 'tíicā chí'n'i yā chí in'nuúⁿ yā táámá nación chí n'dai chí cuuvi ye'n'e yā. ¹⁵ Ní nduuti chí nn'gaacú yā ye'n'e yá'n'āa naachi chíicá yā tuu'mi ní cuuvi nguēcunée yā ní ndaa yā na yáāⁿ miiⁿ. ¹⁶ Naati 'iinyāⁿ s'een ne'n'é yā táámá nación chí n'daacā ca chí ye'n'e va'ai chēeti nguuví. Ní cáávā chuū Ndyuūs nguée 'cuināⁿ yā taachi 'iinyāⁿ s'een nga'n'a yā 'tíicā: N'dií Ndyuūs ní Ndyuūs ye'n'e yú. Ndyuūs 'āā vée yaáⁿ yā 'áámá yáāⁿ chí cuuvi ye'n'e 'iinyāⁿ s'een.

¹⁷ Ní cáávā chí Abraham miiⁿ i'téenu yā Ndyuūs, n'g-i-indiveén yā ye'n'e Ndyuūs taachi Ndyuūs n'diichinéⁿ yā Abraham. Ní Abraham ní ca'n'a yā ca'a yā daiyá yā Isaac cáávā lado ye'n'e ofrenda chí 'caan'núⁿ yā daiyá yā. Ní canee listo yā chí ca'a yā 'áámá n'dya'n'a daiyá yā lado ye'n'e ofrenda miiⁿ 'áará chí Ndyuūs ca'a yā 'áámá com-promiso chí 'tíicā: ¹⁸ Díí, Abraham, cáávā daiya di Isaac 'úú ní teé dii n'dee n'daí taavi cuuvi ndaata ye'n'e di.

¹⁹ Ní Abraham miiⁿ tuumicádíinuⁿ yā chí Ndyuūs cuuvi nadacuéeⁿ yā 'iinyāⁿ s'een ye'n'e nguaaⁿ tinán'a. Ní Abraham déenu sa chí Ndyuūs cuuvi nadacuéeⁿ yā daiya sa ye'n'e nguaaⁿ tinán'a, naati nguée chí'í sa. Abraham miiⁿ candée sa daiya sa na vaacú sa.

²⁰ Ní cáávā chí Isaac i'téenu sa Ndyuūs, nga'n'a sa chí ca'n'a sa di'viicú sa daiya sa Jacob ndúúccú sa'n'a Esaú. Ní nga'n'a sa ye'n'e cosas n'dai chí cuchií. ²¹ Ní cáávā chí Jacob i'téenu sa Ndyuūs, taachi 'āā cháā 'cuuvi sa di'viicu sa ca'áámá ca'áámá daiya ye'n'e daiya José. Ní cuayiivi ní dich'ēete sá Ndyuūs ne'n'e chí sta'a sa in'daacúú ye'n'e sa. Ní yiin'diicúnee sa na in'daacúú ye'n'e sa. ²² Ní cáávā chí José i'téenu sa Ndyuūs taachi 'āā cháā 'cuuvi sa nga'n'a sa ye'n'e tiempo chí 'iinyāⁿ ye'n'e ndaata Israel nan'dáa yā ná yá'n'āa Egipto. Ní yaa'vi sa 'iinyāⁿ ye'n'e chí canée chí díín yā ndúúccú 'iini ye'n'e sa taachi tinán'a sa.

²³ Ní cáávā chí i'téenu yā Ndyuūs chiida sa ní chēecu sa Moisés, taachi ch'iindiyaāⁿ Moisés miiⁿ chinuun'déle i yā sa'n'a 'líín miiⁿ na 'iinu 'iyyū. N'diichi yā daiyá yā chí Moisés miiⁿ sa'n'a 'líín sa neenē n'dēevē sa. Nguée

di'vá'a yā ye'n'e orden ye'n'e rey chí canée chí 'caan'núⁿ yā sa'n'a 'líín miiⁿ. ²⁴ Cáávā chí Moisés i'téenu sa Ndyuūs, ní tááchí ch'ēētē sa nguée 'cuūⁿ sa chí 'iinyāⁿ nga'n'a yā chí Moisés ní daiya n'daataa daiyá rey ye'n'e yá'n'āa Egipto. ²⁵ Naati Moisés miiⁿ ne'n'e sa 'cueenu ca sá cuuvi ndúúccú 'iinyāⁿ chí ye'n'e Ndyuūs. Ní nguée 'cuūⁿ sa chí yeenu sa 'áámá tiempo ndúúccú vaadí yeenu chí dinu-uⁿndi sa. ²⁶ Ní Moisés miiⁿ nadacádíinuⁿ sa chí n'daacā ca chí 'cueenu sa cuuvi tan'dúúccā chí ch'eeenu Cristo chí na yá'n'āa 'cúū ní nguée ti chí cuuvi ye'n'e sa tanducuén'e vaadí 'cuiica chí vée na yá'n'āa Egipto. Ní 'tíicā nacádíinuⁿ sa caati deenu sa chí Ndyuūs ca'n'a yā ca'a yā chí vée chí cuuvi ye'n'e sa. ²⁷ Ní cáávā chí Moisés i'téenu sa Ndyuūs, nan'dáa sa ye'n'e yá'n'āa Egipto ní nguée 'va'a sa chí nduuví taaⁿ rey. Ní díitu canee sa chí i'téenu sa Ndyuūs tan'dúúccā chí n'diichi sa Ndyuūs 'áará chí nguée inaaⁿ sa Ndyuūs.

²⁸ Ní cáávā chí Moisés i'téenu sa Ndyuūs s'neen sa orden ye'n'e 'viicu pascua chí 'iinyāⁿ canée chí s'neen yā yuúúⁿ ye'n'e 'iiti cuúchí na cheendí va'ai ye'n'é yā caati taachi ndaa ángel chí n'giin'nuⁿ yā nducyaaca da'caiyā sa'n'a chí vmnáāⁿ vmnaaⁿ, nguée cuuvi 'caan'núⁿ yā da'caiyā chí ye'n'e ndaata ye'n'é Israel. ²⁹ Ní cáávā 'iinyāⁿ ye'n'e ndaata Israel i'téenu yā Ndyuūs, chicho'ó yā naavta'n'a ye'n'e mar chí nguuví Rojo ní ngiicá yā ndii yá'n'āa cuū'mán. Ní cuayiivi ní taachi cho'ó 'iinyāⁿ s'een ye'n'e yá'n'āa Egipto tuu'mi ní chí'í nuū'n'í 'iinyāⁿ ní nducyaaca yā chí'í yā ti nduuvidaā'mán nuū'n'í.

³⁰ Ní cáávā 'iinyāⁿ ye'n'e ndaata Israel i'téenu yā Ndyuūs, che'n'e yā nuu'maⁿ ndiivi chēeti ye'n'e yāⁿ Jericó ndēēchē nguuví. Tuu'mi ní chí'ínu miiⁿ ní chindēeve chēeti ye'n'e yāⁿ miiⁿ. ³¹ Ní cáávā chí Rahab i'téenu tá Ndyuūs, ní 'áará chí cue'n'e tá ndúúccú sa'n'a s'een, nguée chí'í tá ndúúccú 'iinyāⁿ s'een ye'n'e yāⁿ ye'n'e tá chí nguée i'téenu yā Ndyuūs; ti n'daata miiⁿ ní sta'a tá sa'n'a s'een ye'n'e Israel. Ní n'daacā idiin tá ndúúccú sa'n'a s'een chí 'díín 'díín ndaa yā nguaaⁿ 'iinyāⁿ ye'n'e tá chí cuuvi deenu yā táacā canee 'iinyāⁿ ye'n'e tá.

³² Maaⁿ ní ¿de'ē cá cuuví caa'n'mán ndís'tíi? Nguée vée tiempo chí cuuví ndís'tíi ye'n'e sa'n'a Gedeón ní ye'n'e sa'n'a Barac, ní ye'n'e sa'n'a Sansón, ní ye'n'e sa'n'a Jefe, ní ye'n'e sa'n'a David, ní ye'n'e sa'n'a Samuel, ní ye'n'e sa'n'a profetas chí candēe nduudu ye'n'é Ndyuūs. ³³ Nducyaaca 'iinyāⁿ s'een ní cáávā chí i'téenu yā Ndyuūs idiin caandá yā ní cuchéé yā ye'n'e ná'n'a países. Ní n'daacā nga'n'a ntiinyūⁿ yā ye'n'e tanán'a yáāⁿ. Ní tuneén yā chí Ndyuūs nga'n'a yā chí'ín chí ca'a yā. Ní díín yā chí nduúdi cheendi 'yáinyāⁿ cuá'aá. ³⁴ Ní ya'n'a chí diitu n'daí ngi-ichi nguée cuuvi 'tuuví 'iinyāⁿ s'een chí i'téenu yā Ndyuūs. Ní n'géenu yā ye'n'e 'iinyāⁿ chí ne'n'é yā 'caan'núⁿ yā 'yā ndúúccú machete chí 'caāⁿ ndúú 'uuví lados. Ní 'áará chí duūvá yā ditiinú yā. Ní taachi diin caandá yā ní ditiinú yā chí 'caan'núⁿ yā. Ní chēe yā ye'n'e n'dee n'daí soldados ye'n'e enemigos ye'n'é yā. ³⁵ Ní cáávā chí n'daataa s'een i'téenu yā Ndyuūs, nta'a yā tinán'a chí n'dii ye'n'e familia ye'n'é yā taachi 'āā nduuchí yā ye'n'e nguaaⁿ tinán'a. Ní ná'n'a 'iinyāⁿ ch'eeenu yā chí ní chí'í yā. Ní nguée 'cūuⁿ yā chí nnguan'ai yā ti ne'n'é yā

n'diichí yā táamá vida chi n'daacā ca. ³⁶ Nán'a yā ní 'iinyān s'een duuchí yā ye'n'e yā ní ch'en'é yā 'iinyān. Ní nán'a yā ní 'iinyān s'een ch'ēē chiichí yā ndúúcū cadenas ní ch'en'é yā vácū. ³⁷ Ní nán'a yā ní 'iinyān s'een ca'a tuúú yā 'iinyān ní ch'ti yā. Ní nán'a yā ní 'iinyān s'een n'deé yā nduu 'uuvi taa' yā ndúúcū cierra. Ní nán'a yā 'iinyān s'een n'gii'nun' yā 'iinyān ndúúcū machete chi 'úúv' lados 'caān. Nán'a yā ní ch'ēē chiicá yā ndíí 'muu' ndíí mii' ndúúcū catecai yā ye'n'e 'iiti cuūchí ní ye'n'e diin' ma' chivo. Ní pobre yā ní ch'eenú yā chií. Ní nguéeé din'daacá 'iinyān s'een ndúúcu yā. ³⁸ Ní 'iinyān chi ch'eenú yā chií cáávā chi i'téenu yā Ndyuūs, 'iinyān ye'n'e i'nyeedí nguéeé n'daacā ca chi cuuvi cūneé yā ndúúcu yā. 'Iinyān chi i'téenu yā nge'n'é yā 'muu' nge'n'é yā mii' ní tan'dúúcā 'iinyān chi nguéeé vaacú yā, 'tiicá yā. Chiicá yā yán'āa cuu'ma' naachi nguéeé ch'ēetinée 'iinyān. Ní chiicá yā na cuéētí ní ná yiivi yáávā ye'n'e 'iiti o yiivi yán'āa naachi 'cuéetinée yā. ³⁹ Cáávā chi 'iinyān s'een chi i'téenu yā Ndyuūs, n'dai yā ndúúcū nducué'n'e chi Ndyuūs 'cūu' yā chi n'geenu yā ngii ndíí tiempo chi ch'ti yā. 'Āa cuéé cuta'a yā chi cuuvi ye'n'e yā chi Ndyuūs ca'n'a yā chi ca'a yā, ⁴⁰ caati Ndyuūs nadacádíínuu' yā chi ca'n'a yā diin' yā chi n'daacā ca cáávā yā ní cáávā s'uuú. 'Iinyān s'een nguéeé cuuvi cuta'á yā chi cuuvi ye'n'é yā ndíí tiempo chi s'uuú' cuuvi cuta'a yú chi cuuvi ye'n'e yú.

Cue'n'e daā'ma' snaa' yú ye'n'e Jesús

12 Maa' ní deenu yú cáávā vida ye'n'e n'deē n'dái 'iinyān chí ch'ti yā ti ch'i'ni' yā s'uuú' táácā cuuvi cu'teenu ca yú Ndyuūs. Ní cáávā chuū canee chi cū'neen' yú tanducué'n'e dendu'ū chi di'vaachi s'uúú' ndúúcū nuu'ndi chi diin' yú caati nuu'ndi mii' diin' chí cuuvi ndai yú. Ní caānu yú ndúúcū ngiīnū carrera ye'n'e vida ye'n'e yú chi Ndyuūs itée yā s'uuú'. ² Ní cue'n'e daā'mā' snaa' yú Jesús ti diin' yā chi cuuvi i'téenu yú 'yā. Ní diin' yā chi n'daacā ca cuuvi cu'teenu yú. Jesucristo ní ch'eenú yā chií taachi ch'ti yā na cruz. Ní nguéeé diin' yā cuenta chi 'cuinaán' yā cucáávā chi ch'ti yā tan'dúúcā chi n'gii'nun' yā 'iinyān caati deenú yā chi yeenu yā cuayiivi ti cuuvi nadanguá'n'ai yā 'iinyān. Maa' ní véé yā na lado ye'n'e honor ye'n'e trono ye'n'e Ndyuūs. ³ Ndís'tiī, nadacádíínuu' nī tan'dúúcā Jesucristo chi ejemplo ye'n'e yú. Ch'eenú yā chií cucáávā 'iinyān s'een chi dinuu'ndí yā. Ní 'íicú ndís'tiī nguéeé cuuvi 'daand'í ní ní nguéeé s'neén' nī chiin' chi i'téenu nī. ⁴ Ndís'tiī ní 'āā chichēē nī ndúúcū nuu'ndí ní nguéeé ch'eenú nī chiin' ndíí chí 'āā n'díí nī. ⁵ 'Āā nguéeé n'gaacú ndís'tiī consejo chi Ndyuūs ca'á yā ndís'tiī chí daiyá yā? Canéé nguū' na libro ye'n'é Ndyuūs 'tíicā:

Díí, daiyá, nguéeé nadacádíínuu' nī chi nguéeé de'ē vee taachi Ndyuūs diin' yā castigar ndís'tiī caati cuuvi deenú nī chí nguéeé n'daacā idiin' nī. Ní nguéeé ndaacadáámí nī ye'n'é yā taachi diin' yā castigar ndís'tiī.

⁶ Señor ye'n'e yú yaa'vineén' yā nducyáácá 'iinyān chi ne'n'é yā ní diin' yā castigar nducyaaca 'iinyān chí sta'á yā chí cuuvi daiyá yā. ⁷ Maa' ní cuchēē nī castigo chí Ndyuūs itée yā ndís'tiī ti Ndyuūs ní chiidá nī. Taachi

n'geenú nī ngiī tuu'mi ní deenú nī chí diin' yā ndúúcū ndís'tiī tan'dúúcā chí ndís'tiī ní daiyá yā. 'Tíicā diin' yā. 'Āā diin' daiyá yā vee chí chiidá yā nguéeé idiin' yā castigar? ⁸ Nduuti chí Ndyuūs nguéeé diin' yā castigar ndís'tiī tan'dúúcā chí diin' yā castigar nducué'n'e daiyá yā, tuu'mi ní ndís'tiī nguéeé maa' daiyá yā ti ndís'tiī ní daiyá ye'n'e táamá yā. Ní nguéeé daiya Dendyuūs ndís'tiī. ⁹ Ní 'tiicá ntúū' chiida yú chí ye'n'e i'nyeedí 'cūū diin' yā castigar s'uuú' tan'dúúcā chí ne'n'é yā. Ní s'uuú' ní diné'n'e yú chiida yú. N'daacā ca chí diin' yú chiin' chí ne'n'e Ndyuūs chí canéé na va'ai chēeti nguuvi ní s'nduuchi yú. ¹⁰ Chiida yú chí ye'n'e i'nyeedí 'cūū diin' yā castigar s'uuú' dūu'vī nduuyū nūu' tan'dúúcā chí tumicádíínuu' yā chí n'daacā caavā s'uuú'. Ndyuūs ye'n'e yú ní diin' yā castigar s'uuú' ti cuáácú chí n'dai caavā s'uuú' ti s'uuú' ní cuuvi din'dai ca yú tan'dúúcā chí Ndyuūs ní n'dai cá yā. ¹¹ Cuaacu chí nguéeé yeenu yú taachi tée yā castigo s'uuú' naati yá'ai yú. Cuayiivi ní 'iinyān chí tumicádíínuu' yā ye'n'e castigo ye'n'é yā ní véé chí n'daacā ye'n'e castigo. 'Iinyān s'een din'daacā cá yā ní canéé 'diin' vida ye'n'é yā.

Véé peligro ye'n'e yú nduuti chí nguéeé n'giindiveen' yú nduudu ye'n'é Ndyuūs

¹² Maa' ní Ndyuūs 'āā tee yā castigo ndís'tiī ní maa' ní cuta'á nī fuerzas ndúúcū ta'á nī ní dicuaacú nī duū'ntiī'yā nī chí ndicuūnū. ¹³ Cachiicá nī ná yúúni' cuaacu maa' ní 'íicú cuuvi nanduūvā ye'n'é nī ca'la nī chí ndíí dūúvā ye'n'e nī.

¹⁴ Maa' ndís'tiī ní diin' nī chí 'diin' 'cuéetinée nī ndúúcū nducyaaca 'iinyān. Ní diin' nī nducué'n'e chí n'daacā ca caati deēve canéé vida ye'n'é nī. 'Iinyān chí nguéeé deēve vida ye'n'é yā nguéeé cuuvi n'diichí yā Señor Ndyuūs. ¹⁵ Cundēē nī cuidado chí mar 'áámá ndís'tiī nguéeé divií nī ye'n'e Ndyuūs ti nguéeé cuuvi inneé yā ndís'tiī. Ní nguéeé cúv'í cunee 'aamá nī nguaa' ndís'tiī chí tan'dúúcā 'áámá dii'yu yaātā yaāa chí diin' daño ye'n'e nducué'n'e dii'yu yaātā. 'Tíicā cuuvi diin' daño 'áámá nī tan'dúúcā chí veneno nguaa' ndís'tiī. ¹⁶ Candēē nī cuidado chí mar 'áámá ndís'tiī nguéeé ca'n'a nī ndúúcū n'daataá o sa'n'a chí nguéeé ye'n'e nī. Ní nguéeé diin' nī cuenta ye'n'e nducué'n'e chí ye'n'é Ndyuūs. 'Tíicā diin' sa'n'a Esaú ti cáávā 'áámá comida nūu' n'diicuí sá chí cuuvi ye'n'e sa ti sa'n'a vmnaa'. ¹⁷ Ní ndís'tiī deenú nī ye'n'e sa'n'a Esaú taachi ne'n'e sa cuta'a sa ye'n'e chiidá sa chí cuuvi ye'n'e sa ti sa'n'a daiya vmnaa', naati nguéeé 'cuū' chiida sa. Ní Esaú chēēcū taavi sá ní n'nuu' sa manera chí nduuvi n'daacā chí 'āā diin' sa naati nguéeé ndaacā n'daacā sa.

¹⁸ Maa' ní ndís'tiī nguéeé ndāā nī na yiīcū chí ngiichi chí diin' nī sentir ngiichi mii', tan'dúúcū chí diin' 'iinyān' Israel tiempo chí 'āā chó'ōo. Ndíí nguéeé diin' nī sentir maāin', ndíí nguéeé ndúú meēen', ndíí nguéeé ndúú 'áámá chee'n' cúv'í díítūu. ¹⁹ Ní nguéeé n'giindiveén' nī chí ch'ēēcū trompeta mii' ní nguéeé nduudu ye'n'é Ndyuūs chí ca'n'a yā ndúúcū 'iinyān s'een'. Taachí 'iinyān s'een' ch'iindiveén' yā nduudu ye'n'e Ndyuūs chiica yā Ndyuūs chí 'āā ntéé caa'n'ma' cá yā 'iinyān s'een'. ²⁰ 'Tíicā nga'n'a

yā ti nguéeē cuuvi chεε yā chi Ndyuūs ngaⁿa ntiinyūⁿ yā ti 'tíicā: Ndúúti chi 'áámá 'iiti nindaá tī na yīicu 'cūū canee chi cuiituú yā 'iiti ní 'caanⁿnúⁿ yā 'iiti. ²¹ Ní maan Moisés miiⁿ ní taachi n'diichí yā yīicu 'cūū ní ch'iindi-veeⁿ yā nducuéⁿē, 'tíicā ngaⁿá yā: Néééé 'va'á ní yi-in'duuví 'úú.

²² Maaⁿ ní nguéeē 'tíicā ti ndís'tiī ndaa nī 'áámá yīicū chi nguuví Sión chi yāāⁿ yeⁿe Ndyuūs chi cánduuchi chí yāāⁿ Jerusalén chí va'ai chεeti nguuví naachi n'deeē n'dái miles ángeles snée yā. ²³ Ní nduuvidaamá yā chí dich'εetē yā Ndyuūs. Ní miiⁿ canee nducyaaca 'iiⁿyāⁿ chí daiyá Ndyuūs. Ní chí duuchí yā canéé nguūⁿ na libro yeⁿe 'va'ai chεeti nguuví. Nducyaaca nī ndaa nī nanááⁿ Ndyuūs chí dííⁿ yā juzgar nducyáacá 'iiⁿyāⁿ. Ní ndís'tiī chí yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí dεεve ca chí Ndyuūs dííⁿ yā chí nguéeē nuuⁿndi yeⁿe yā. ²⁴ Ní ndaa nī nanááⁿ Jesucristo chí abogado chí canúuⁿ yā naavtaⁿā compromiso chí ngai chí yeⁿe Ndyuūs ndúúcu 'iiⁿyāⁿ. Ní ndaa nī nanááⁿ Cristo chí chingéeē yā yuūúⁿ yeⁿe yā cucáávā s'uúúⁿ. Yuūúⁿ yeⁿe Cristo ní n'daacā ca nguéeē ti yuūúⁿ yeⁿe Abel. Ndúúcu yuūúⁿ yeⁿe Cristo, Ndyuūs nadich'εecú yā nuuⁿndi yeⁿe 'iiⁿyāⁿ. Naati cáávā 'díínu Abel ch'iinⁿnúⁿ Abel tuuⁿmi ní Ndyuūs ca'a yā castigo 'díínu Abel.

²⁵ Ní cáávā nducuéⁿē chuū candéé nī cuidado chí n'giindiveéⁿ nī nduudu yeⁿe Ndyuūs chí ngaⁿá yā ngī yā ndís'tiī. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí nguéeē ch'iindiveéⁿ yā nduudu yeⁿe Cristo taachí snée yā in'yeendí 'cūū nguéeē nguaⁿái yā yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe yā. Ní 'tεε cá s'uúúⁿ chí cuuvi nguaⁿái yú nduuti chí ndaacadaami yú yeⁿe Cristo chí canee na va'ai chεeti nguuví ní ngaⁿá yā ndúúcu s'uúúⁿ yeⁿe chí cuchī. ²⁶ Tiempo chí chó'ōo taachi Ndyuūs ngaⁿá yā yeⁿe yīicū nuⁿu yáⁿā. Maaⁿ ní Ndyuūs ngaⁿá yā 'tíicā: Taama vmnéⁿēe inuⁿú yáⁿā ndúúcu nanguuvi. ²⁷ Maaⁿ ní taachi ngaⁿa Ndyuūs taama vmnéⁿēe nuūⁿ deenu yú chí nducuéⁿē chí din'dái Ndyuūs ní caⁿá yā din'núⁿu yā ní diví yā. Ní nducuéⁿē chí nguéeē din'núⁿu yā ní cūnee. ²⁸ Canéé chí ca'a yú gracias Ndyuūs caati véé yāāⁿ yeⁿe yú, lugar naachi Ndyuūs ngaⁿa ntiinyūⁿ yā. Ní nguéeē cuuví nuⁿu lugar miiⁿ. Canee chí dich'εete yú Ndyuūs ní i'teenu yú Ndyuūs. Ní 'va'a yú yeⁿe yā ní diiⁿ yú tan'dúúcā chí neⁿe yā. ²⁹ Ndyuūs yeⁿe yú tan'dúúcā 'áámá nguuchi yáⁿā chí dituūví nducuéⁿē chí nguéeē n'daacā. Tiicá yā.

Yeⁿe chí diiⁿ yú chí cunee yiinuú Ndyuūs

13 Canéé chí dineⁿe yú 'aama yú taama yú caati hermanos s'uúúⁿ ní yeⁿe Cristo s'uúúⁿ.

² Nan'gaacu yú chí canee chí ca'a yú va'āi yeⁿe yú 'iiⁿyāⁿ chí canúúⁿ yúúni. N'duuví yā ní dííⁿ yā 'túúca ní sta'á yā va'ai yā ángeles ní nguéeē déénu yā chí ángeles.

³ Nan'gaacu yú yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí snúúⁿ yā vácū. Diiⁿ yú cuenta chí s'uúúⁿ snuūⁿ yú vácū nduucú yā. Nan'gaacu yú yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí n'geenu yā ngii na cuerpo yeⁿe yā ní diiⁿ yú cuenta chí s'uúúⁿ ní n'geenu yú ngii na cuerpo yeⁿe yú nduucú yā.

⁴ Diiⁿ yú respetar 'iiⁿyāⁿ chí n'giindivaacú yā ti nguéeē dinuunⁿdí yā. 'Iiⁿyāⁿ chí n'giindivaacú yā canee chí caⁿá yā dámaāⁿ ndúúcu isaⁿā o n'daataá yeⁿe yā. Ndyuūs ní n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí véé nuuⁿndi yeⁿe yā ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chí n'giindivaacú yā ní caⁿá yā ndúúcu táámá n'daataá o saⁿā.

⁵ Nguéeē dineⁿe yú tuūmī naati yeenu yú ndúúcu chí véé chí yeⁿe yú ti Ndyuūs ngaⁿá yā 'tíicā: 'Úú nguéeē cuⁿneéⁿ ndís'tiī ní nguéeē dííⁿ abandonar ndís'tiī. ⁶ Ní 'tíicā cuuvi caaⁿmaⁿ cuaacu yú ndúúcu confianza: Señor ní nginneē yā 'úú. 'Úú nguéeē 'va'á yeⁿe chí 'iiⁿyāⁿ cuuvi dííⁿ yā nduucú.

⁷ Nan'gaacu nī yeⁿe 'iiⁿyāⁿ n'gεete yeⁿe yaacū chí ngaⁿa ntiinyūⁿ yā nanááⁿ ndís'tiī ní ngaⁿá yā ngii yā ndís'tiī nduudu cuaacu yeⁿe Ndyuūs. Nadacadíínuuⁿ nī tááca 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ dííⁿ yā ní n'gεetineē yā ní ch'ti yā. Maaⁿ ní candéé nī cuidado chí dííⁿ nī tan'dúúcā 'iiⁿyāⁿ n'gεete chí i'téenu yā Ndyuūs dííⁿ yā ti 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ejemplo yeⁿe nī.

⁸ Jesucristo miiⁿ ní 'āā 'tiicā nūuⁿ tan'duucá yā 'iicu, 'tiicá ntūuⁿ yā maaⁿnguuví. 'Āā 'tiicā nuúⁿ yā cuenⁿe daāⁿmaⁿ. ⁹ Cuiⁿ'diichí nī ndís'tiī. Nguéeē 'caandiveéⁿ nī ndúúcu 'naⁿa chí n'dááⁿ ndúúcu yeⁿe chí che'le yú. N'daacā ca chí staava yeⁿe nī canéé n'daacā chí cuuvi cuta'á nī fuerzas yeⁿe nducuéⁿē chí n'dai taavi chí Ndyuūs itée yā ndís'tiī. Staava yeⁿe 'iiⁿyāⁿ nguéeē diiⁿ aprovechar nduuti chí chiindiveéⁿ yā nduudu n'dááⁿ ndúúcu yeⁿe chí che'le yú.

¹⁰ Deenu yú chí chiiduú s'eeⁿ chí dííⁿ yā ntiinyūⁿ yeⁿe yaacū yeⁿe yā nguéeē cuuvi che'le yā yuūtē yeⁿe náta yeⁿe 'iiti chí ch'iinⁿnúⁿ yā cáávā ofrenda yeⁿe yú ti ofrenda yeⁿe yú ní 'āā ví'í caā ti i'teenu yú Jesucristo. Ní Jesucristo miiⁿ ní ch'ti yā chí lado yeⁿe ofrenda yeⁿe yú. ¹¹ Chiiduú ch'εete ca yeⁿe judíos chí Israel s'eeⁿ taachi ch'iinⁿnúⁿ yā 'iiti cáávā ofrenda yeⁿe nuūⁿndí candéé yā yuūúⁿ yeⁿe 'iiti chεeti cuarto chí nguuví Dεεve naati cuerpo yeⁿe 'iiti miiⁿ ní ngiichí yā 'áámá lado yeⁿe yāāⁿ yeⁿe yā. ¹² Ní 'tiicá ntūuⁿ Jesucristo ch'ti yā cuaaⁿ dáámí cheendi va'āi yeⁿe yāāⁿ Jerusalén ní 'íicú cuuvi dεεvé yā 'iiⁿyāⁿ yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe yā ndúúcu yuúúⁿ yeⁿe maán yā. ¹³ Maaⁿ ní caⁿa yú tan'dúúcā chí cuenⁿe Jesús 'áámá lado yeⁿe yāāⁿ ní 'cuenⁿe yú cuuvi tan'dúúcā chí ch'eenú yā chí ní cuuvi 'cuinaaⁿ yú tan'dúúcā chí 'cuinaáⁿ yā. ¹⁴ Caati nguéeē véé 'áámá yāāⁿ chí 'áámá cūnee cáávā s'uúúⁿ naati in'nuuⁿ yú 'áámá yāāⁿ ch'εete chí 'áámá cūnee chí véé tiempo chí cuchī. ¹⁵ Ní cáávā chuū canee yú chí dich'εete yú Ndyuūs cucáávā Jesucristo. Ní taachi dich'εete yú Ndyuūs chuū ní ofrenda chí canee chí ca'a yú Ndyuūs. Ní canéé chí ca'a yú gracias Ndyuūs cáávā Jesucristo ndúúcu nduudu yeⁿe yú. ¹⁶ Nguéeē cuuvi 'náaⁿ nī chí din'daacā nī ní nneé nī 'aama nī taamá nī caati chuū ní ofrenda yeⁿe nī chí 'túúca Ndyuūs neⁿe yā.

¹⁷ Cuⁿ'heevéⁿ nī nduudu yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí ngaⁿa ntiinyūⁿ yeⁿe nī. Cuⁿ'téenu nī yeⁿe yā chí ngaⁿa yā caati 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ dííⁿ yā cuidado yeⁿe staava yeⁿe nī. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ canéé chí nca'á yā cuenta nanááⁿ Ndyuūs yeⁿe ntiinyūⁿ chí dííⁿ yā. Diiⁿ núúⁿ yiiⁿnu nī chí ngaⁿa yā

caati yeenú yā díín yā ntiinyuⁿ yeⁿé yā. Ti nduuti chi nguéé díín nī 'túúcā nguéé yeenú yā ní nguéé díín nī aprovechar yeⁿé ntiinyuⁿ chi díín yā cáávā ndís'tiī.

¹⁸ Maaⁿ ní caaⁿmaⁿngua'á nī cáávā nús'uu ti nada-cadiinúúⁿ 'nū n'daacā na staava yeⁿé 'nū ní neⁿé 'nū 'cusetinéé n'daacá 'nū yeⁿe nducuéⁿē dendu'ū. ¹⁹ 'Úú ngiicá ndís'tiī chi taachi ngaⁿangua'á nī, ngiicá nī Ndyuūs chi tée yā lugar 'nū chi nīⁿnuúⁿ nūⁿ cuuví nandaá ní cuneé ndúú^{cū} ndís'tiī.

Di'viicú yā ndís'tiī ní dicho'ó yā, n'dai ndís'tiī

²⁰ Maaⁿ ní Ndyuūs ní yeⁿé vaadī 'diīⁿ, maaⁿ Ndyuūs miiⁿ nadin'duuchí yā Jesucristo yeⁿé yú yeⁿé nguaaⁿ tináⁿā chi Jesucristo miiⁿ Pastor chi ch'εεε n'dai chi díín yā cuidado s'uuúⁿ chi tan'dúúcā 'iiti cuūchī yeⁿé yā. Ní Jesucristo yeⁿé yú ndúú^{cū} yuúúⁿ yeⁿé yā díín yā chi 'áámá cūnee compromiso chi Ndyuūs díín yā ndúú^{cū} 'iinyāⁿ. ²¹ Neⁿé chi Ndyuūs yeⁿe vaadī 'diīⁿ tée yā ndís'tiī nducuéⁿē chi n'dai yeⁿé yā chi nguéé yeⁿé nī.

Ní cuuvi n'dai nī ti ndís'tiī cuuvi díín nī chiiⁿ chi neⁿé Ndyuūs chi díín nī. Ní neⁿé chi Ndyuūs díín yā cáávā nducyaaca yú nducuéⁿē chi neⁿé yā díín yā cáávā Jesucristo. Caⁿa yú chi ch'εεε ca canéé Cristo ní n'dεεvé ngii yā cuéⁿé daāⁿmaⁿ cuen^e daāⁿmaⁿ. 'Tíicā. ²² Ndís'tiī hermanos yeⁿé ngiicá ndís'tiī chí cuchéé nī ndúú^{cū} nduudu chi ngi'cueéⁿ ti nguéé 'yaaⁿ idinguúⁿ na carta miiⁿ yeⁿé ndís'tiī. ²³ Yaa'ví ndís'tiī chi cadiinúúⁿ nī chi Timoteo hermano yeⁿé yú 'āā ntéé canee sa vácūū. Ní ndúú^{ti} chi nīⁿnuⁿ nīⁿnuⁿ ndaa sa nanáaⁿ 'úú tuu'mi 'úú ní candéé saⁿā taachi ndaa nanáaⁿ ndís'tiī ní n'di-ichí ndís'tiī.

²⁴ Maaⁿ ní caaⁿmáⁿ nī 'iinyāⁿ chi ngaⁿa ntiinyuⁿ yeⁿé nī ndúú^{cū} nducyaaca 'iinyāⁿ chi i'téenu yā Jesucristo: N'dai ndís'tiī, caaⁿmáⁿ nī. 'Iinyāⁿ yeⁿe país Italia: N'dai ndís'tiī, ngaⁿa yā.

²⁵ Neⁿé chi Ndyuūs tée yā nducyaaca ndís'tiī nducuéⁿē vaadī n'dai yeⁿé yā. 'Tíicā cuuvi.

SANTIAGO

Santiago idingúuⁿ yá yeⁿe 'iinjáⁿ chi s'néén 'muuⁿ
s'néén miiⁿ

1 'Úú Santiago 'úú ni 'úú idiíⁿ ntiinyuⁿ yeⁿe Ndyuūs
ní yeⁿe Señor Jesucristo. Idingúuⁿ carta 'cūū ní di-
cho'ó: Ndaí ndís'tiī ndúú^{cū} 'iinjáⁿ yeⁿe ndu'ū ndi-
ichúúví tribus chi familias chi yeⁿe ndaata Israel chi
s'néén 'muuⁿ chi s'néén miiⁿ ndii núúⁿmáⁿ íⁿ'yeēⁿdī.

Ndyuūs ca'á yá vaadī deenu 'iinjáⁿ s'leeⁿ chi i'téenu yá
'yá

² Ndís'tiī hermanos yeⁿé, canéé chi yeenu nī taachi
ndaā n'deeé n'dáí chi idi'vaachí yeⁿe nī. ³ Caati déenu
nī chuū chi taachi ndaā n'deeé n'dáí chi idi'vaachí yeⁿe
nī ní n'daacā idiíⁿ nī, ch'iⁿ'í nī chi i'téenu nī Jesucristo ní
ch'iⁿ'i ntúuⁿ nī chi cuuvi cuchéé nī yeⁿe tanducuén^e
ndúú^{cū} paciencia. ⁴ Ní canéé chi candéé nī cuidado chi
cuchéé nī yeⁿe nducuén^e chi di'vaachi ndís'tiī ní cuuvi
'cuētinéé n'daacā nī ní diiⁿ cá chí n'daacā nī. Ní 'āā véé
nducuén^e necesidades yeⁿé nī. Ní Ndyuūs téé yá
ndís'tiī cosas chi n'dai yeⁿé yá.

⁵ Ndúú^{tī} chi 'áámá ndís'tiī deenu nī chi nguéé deenu
nī tuu'mi ní canéé chí caacá nī Ndyuūs chi itée yá vaadī
deenu. Ndyuūs ca'a yá n'deeé n'dáí vaadī deenu yeⁿé
yá nducyáacá 'iinjáⁿ. Ní nguéé n'gaa'vá yá ndúú^{cū}
'iinjáⁿ yeⁿé chi n'deēe vueltas caaca yá Ndyuūs.

⁶ Canéé chí caacá nī Ndyuūs ní cu'téenu nī Ndyuūs chi
ca'á yá téé yá ndís'tiī. Taachi nguéé cu'téenu nī chi
Ndyuūs nguéé ca'á yá ca'a yá chiiⁿ chi ngiicá nī tuu'mi
ní ndís'tiī tan'dúú^{cā} nuūⁿnī'yáⁿá taachi olas yeⁿé in-
dēé yaācū chi candéé 'yúúⁿe cuaaⁿ lácūⁿ cuaaⁿ lácāā,
'tíicā ndís'tiī. ⁷ 'Áámá 'iinjáⁿ chi ngiica yá Ndyuūs ní
nguéé cu'téenu yá chi Ndyuūs ca'á yá téé yá de'ē vee,
tuu'mi ní 'iinjáⁿ miiⁿ nguéé cūnee ngiínú yá chi Ndyuūs
ca'á yá téé yá 'iinjáⁿ de'ē vee. ⁸ 'Iinjáⁿ miiⁿ véé 'uū^{vī}
vaanicadíinūⁿ yeⁿé yá. Maaⁿ ní neⁿé yá diiⁿ yá 'áámá
cosa, cuayivi ní taama cosa. 'Iinjáⁿ miiⁿ nguéé canéé
yá ndúú^{cū} 'áámá vaanicadíinūⁿ yeⁿe yá.

⁹ Ní hermano yeⁿé yú chi nguéé ch'ēete ca ní canéé
chi yeenu yá taachi Ndyuūs nginneé yá 'iinjáⁿ.

¹⁰ 'Iinjáⁿ chi 'cuiicá yá canéé chi yeenu yá taachi
Ndyuūs diíⁿ yá chi nguéé 'cuiicá yá. 'Iinjáⁿ chi 'cuiica
miiⁿ ní tan'dúú^{cā} naāndā yeⁿe yaātā chi 'cuiinu, 'tiicá
yá. ¹¹ Taachi can'dáá 'yáⁿá ní 'áámá 'iⁿnūⁿ tuu'mi ní tíí
yaatā ní naāndā yeⁿé chingéén ní 'āā ntee véé naandā tí
ch'iinu. 'Tiicá ntúūⁿ 'iinjáⁿ chi 'cuiica ní 'cuiinú yá
ndúú^{cū} vaadī 'cuiica yeⁿé yá.

Canéé chí cuhéé yú yeⁿe nducuén^e

¹² De'ē chúú^{cā} yeenu 'iinjáⁿ chi ichéé yá tanducuén^e
taachi n'geenu yá ngii. Taachi chéé yá yeⁿe tanducuén^e
tuu'mi ní Ndyuūs téé yá 'iinjáⁿ chi canduuchí yá cuen^e
daāⁿmaⁿ. 'Tíicā Ndyuūs nga'á yá chí ca'á yá ca'a yá
'iinjáⁿ vida cuen^e daāⁿmaⁿ tan'dúú^{cā} chí 'aama corona
yeⁿe 'iinjáⁿ chí dinéⁿe yá Ndyuūs. ¹³ Taachi ndaā
nanááⁿ ndís'tiī cosa chí diiⁿ chí di'vaachí ndís'tiī chí
neⁿé nī diiⁿ nī chí nguēē n'daācā, nguéé canéé chí
nadacadíinūⁿ nī chí Ndyuūs diíⁿ yá chuū caati mar
'áámá 'iinjáⁿ cuuvi di'vaachí yá yeⁿe Ndyuūs chí
Ndyuūs diíⁿ yá cosa chí nguēē n'daācā. Ndíí nguéé
ndúú cuuvi dinuuⁿndí Ndyuūs. Ndíí nguéé ndúú
Ndyuūs di'vaachí yá yeⁿe 'iinjáⁿ chí diíⁿ yá cosa chí
nguéé n'daācā. ¹⁴ Taachi 'iinjáⁿ inadacadíinūⁿ yá chí
maán yá neⁿé yá diiⁿ yá cosa chí nguēē n'daacā tuu'mi
ní véé nuuⁿndi yeⁿe yá ní diíⁿ yá chí nguēē n'daacā. ¹⁵ Ní
taachi diíⁿ yá chiiⁿ chí neⁿé yá diiⁿ yá chí nguéé n'daacā
tuu'mi ní dinuuⁿndí yá. Ní taachi ch'ēete ca nuuⁿndi mi-
iⁿ tuu'mi ní 'cuiinū ní diiⁿ chí 'cuūvi yá cuen^e daāⁿmaⁿ.

¹⁶ Ndís'tiī hermanos yeⁿé chí neⁿe taaví. Nguéé ca'a
nī lugar 'iinjáⁿ chí cannche'éí yá ndís'tiī chí dinuuⁿndí
nī. ¹⁷ Nducuén^e chí n'daacā ní deēve chí Ndyuūs itée yá
s'uuúⁿ chiiⁿ ní ngíicá cuaaⁿ 'niiⁿnuⁿ. Chiiⁿ ní yeⁿe
Ndyuūs. Ndyuūs din'dái yá tanducuén^e deēve yeⁿe
nanguuvi. Ndyuūs nguéé n'daaⁿ yá tan'dúú^{cā} 'áámá
'daaⁿnūⁿ chí n'daaⁿ. ¹⁸ Ní Ndyuūs tee yá vida s'uuúⁿ
cáāvā chí i'teenu yú nduudu cuaacu yeⁿé yá. Ní diíⁿ yá
tan'dúú^{cā} chí maán yá neⁿe yá diiⁿ yá. Ní 'íicú s'uuúⁿ
chí i'teenu yú, tan'dúú^{cā} 'áámá cosecha chí vmnááⁿ
vmnaaⁿ yeⁿe nducuén^e chí din'dái yá 'tíicā s'uuúⁿ.

Yeⁿe vaadī cuaacu yeⁿé Ndyuūs

¹⁹ Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos chí neⁿe taaví 'aama
'aamá nī canee chí 'cuētinéé yaán ní chí 'caandiveén nī
naati nguéé maaⁿ n'chēete caaⁿmáⁿ nī. Ní nguéé maaⁿ
n'chēete nūⁿ nduuvi taán nī. ²⁰ 'Iinjáⁿ chí induuvi taán
yá nguéé n'daacā diíⁿ yá yeⁿe chí vaadī cuaacu yeⁿé
Ndyuūs. ²¹ Ní cáāvā nducuén^e chuū canee chí divíi nī
yeⁿé tanducuén^e chí nguēē n'daācā chí nadacadíinūⁿ
nī. Ní nguéé diíⁿ nī cosa chí nguēē ndaacā. Ní 'caandi-
veén nī nduudu cuaacu chí i'téenu nī ní canee na staa-
va yeⁿé nī. Ní ndiicuuⁿ nī. Ní véé poder yeⁿe nduudu
cuaacú 'cūū chí cuuvi dinguáⁿ'ai alma yeⁿé nī.

²² Naati canéé chí diíⁿ nī chiiⁿ chí ngaⁿ'ā nduudu
cuaacu miiⁿ. Nguéé dámaāⁿ chí 'caandiveén nī ní nguēē
diiⁿ nī. Ní nguéé cannche'éí maán nī ndís'tiī. ²³ Nduuti

chi 'áámá 'iinyān n'giindiveén yā nduudu cuaacu miiñ nī nguéé díñ yā chiiñ chi ngan'ā tuu'mi ní 'iinyān miiñ tan'dúúcā 'áámá 'iinyān chi inaán yā maán yā na 'aama espejo, 'tiicá yā. ²⁴ Inaán yā maán yā tan'duucá yā 'tíicā. Ní cuayivi nguéé nn'gaacu yā tan'duucá yā 'áará chi n'diichí yā maán yā na 'áámá espejo. ²⁵ Naati 'iinyān chi nn'gaacú yā chiiñ chi n'giindiveén yā ní nadacádíínuuñ n'daacá yā yeñ'e ley chi nduudu cuaacu miiñ yeñ'e Ndyuūs, tuu'mi ní nduudu cuaacu miiñ cuuví nadin-guán'āi 'iinyān. Ní 'iinyān miiñ canéé chi 'caandiveeñ cá yā nguuvi nguuvi. Ní nguéé dámaān n'giindiveén yā naati díñ yā chiiñ chi ngan'ā, tuu'mi ní cuuvi yeñ'u yā ndúúcū chi díñ yā.

²⁶ Ní nduuti chi 'aama ndís'tiī ngan'á ni chi i'téenu nī Ndyuūs ní nguéé candéé nī cuidado yeñ'e chi ngan'á nī tuu'mi ní nginnche'ei maán nī ndís'tiī. Ní nguéé dichí'vē chi ngan'á nī chi i'téenu nī Ndyuūs. ²⁷ 'Iinyān chi neené i'téenu yā ní didéevē staava yeñ'e yā ní nguéé véé nu-uñdi yeñ'e yā nanáán Ndyuūs chiida yā ní 'tíicā díñ yā. Nginneé yā da'cáiyāa nguá'āa ndúúcū n'daacá nguá'āa taachi n'geenu yā ngii. Ní 'iinyān miiñ ní nguéé díñ yā cosas yeñ'e in'yeendí 'cūū chi nguéé n'daacá.

'Cuaán nī nducyaaca 'iinyān chi daama daamá nūuñ 'iinyān

2 Ndís'tiī hermanos yeñ'e chi maañ ní i'téenu nī Señor Jesucristo yeñ'e yú chi dēevé ngii yeñ'e yā, ndís'tiī canéé chí díñ nī chi 'āā dáámá daamá nūuñ nducyaaca 'iinyān nanáan nī. ² N'diichí nī. Taachi ndaá 'áámá 'iinyān nguaañ ndís'tiī taachi nduuvidaamá nī ní 'iinyān miiñ canúúñ nduu tá'a yā 'áámá chi ntá'āa yeñ'e 'díínguāñ ní n'daacā catecai yā, ní 'tiicá ntúūñ ndaá táámá 'iinyān chi ndaachíí yā ní ndiicúū catecai yā, ³ ní neñ'e cá nī 'iinyān chi n'daacā catecai yā, ní ngan'á nī ngii nī 'iinyān miiñ: N'diī cun'dií nī lugar chi n'daacā ca; ní ngan'á nī ngii nī san'ā chi ndaachíí: N'diī cuéendiinú nī cuaañ la'tiī o 'cundií nī na yiive, ⁴ tuu'mi ní nguéé díñ nī chí dáámá daamá nūuñ 'iinyān nguaañ ndís'tiī. Ní n'di-ichí nī 'iinyān s'een' chēe chi n'daacā, ní nguéé n'daacā chiiñ chi nadacádíínuuñ nī.

⁵ Ndís'tiī hermanos yeñ'e chi neñ'e taavi, 'caandiveén nī chiiñ chi ngan'á. Ndyuūs ndēevé yā 'iinyān yeñ'e in'yeendí 'cūū chi pobre yā chi cuuvi 'cuiicá yā ndúúcū chi i'téenu yā. Ní véé chi cuuvi yeñ'e yā naachi Ndyuūs caañ'mán ntiinyuñ yā ti chuū Ndyuūs ngan'á yā chí ca'á yā nducyaaca 'iinyān chi neñ'e yā Ndyuūs. ⁶ Maañ ní ndís'tiī maán nī s'neen nī 'iinyān chi ndaachíí yā chí nguéé véé yeñ'e yā ná lugar chí nguéé n'daacā. ¿Áá nguéé 'iinyān 'cuiica chí idi'vaachí yā ndís'tiī ní icandéé yā ndís'tiī nanáán 'iinyān'ē? ⁷ ¿Áá nguéé 'iinyān s'een' chí cunncaā ngan'a yā yeñ'e chí duuchi yeñ'e Cristo chí n'daacā? Ní Cristo yeñ'e yú yaa'ví yā ndís'tiī chí cuuvi yeñ'e yā ndís'tiī.

⁸ Nduuti chí ndís'tiī cuaacu níinyuñ díñ nī tandu-cuén'ē chí ngan'a ley yeñ'e Ndyuūs chí 'tíicā canéé nguūñ na libro yeñ'e yā: Dinéñ'e di 'iinyān niinyuñ vaacu di tan'dúúcā chí neñ'e dí maañ dī, tuu'mi ní n'daacā idiñ dī. ⁹ Ní ndúúti chí ndís'tiī nguéé dáámá daamá nūuñ

dinéñ'e nī nducyaaca 'iinyān tuu'mi ní dinuunndi nī. Ní nguéé díñ nī tan'dúúcā chí ngan'ā ley yeñ'e Ndyuūs. Ley miiñ n'gini chí ndís'tiī ní véé nuuñdi yeñ'e nī. ¹⁰ Ní ndúúti chí 'áámá 'iinyān nguéé díñ yā chí ngan'ā 'áámá 'líñ chuundi yeñ'e ley yeñ'e Ndyuūs tuu'mi ní canéé yā tan'dúúcā chí nguéé díñ yā mar 'áámá chí ngan'ā ley miiñ. ¹¹ Ndyuūs chí ngan'a yā 'tíicā: Nguéé cañ'á di ndúúcū n'daacá o sán'ā chí nguéé yeñ'e di, Ndyuūs miiñ 'tiicá ntúūñ ngan'a yā: Nguéé 'caañ'nu di 'iinyān. Maañ ní nduuti chí 'aama 'iinyān nguéé cañ'á yā ndúúcū n'daacá o san'ā chí nguéé yeñ'e yā naati ch'iinyān'úñ yā 'iinyān 'āā nguéé díñ yā chí ngan'a ley yeñ'e Ndyuūs. ¹² Ní ndís'tiī ní canee chí caañ'mán nī n'daacā ní din'daacá nī tan'dúúcā chí ngan'a ley yeñ'e Ndyuūs ti ley miiñ n'diichi s'uúúñ. Ní ley miiñ díñ chí cuuvi nanguán'āi s'uúúñ. ¹³ 'Iinyān chí nguéé neñ'e ya'ai 'iinú yā 'iinyān 'ti-icá ntúūñ Ndyuūs nguéé neñ'e ya'ai 'iinú yā 'iinyān s'een' taachi n'diichí yā nuuñdi yeñ'e yā. 'Iinyān chí ya'ai 'iinú yā 'iinyān ichéé yā taachi Ndyuūs n'diichí yā nuuñdi yeñ'e nducyaaca 'iinyān.

'Iinyān chí i'téenu yā Ndyuūs díñ yā ntiinyuñ yeñ'e Ndyuūs

¹⁴ Ndís'tiī hermanos yeñ'e, ¿de'ē dichí'vē 'áámá 'iinyān chí ngan'á yā chí i'téenu yā Jesucristo ní nguéé díñ yā cosas chí n'daacā? ¿Áá cuuvi nanguan'ai yā nduuti chí ngan'á yā chí i'téenu yā 'tíicā? ¹⁵ Maañ ní nadacádíínuuñ yú yeñ'e 'áámá hermano o hermana yeñ'e yú chí nguéé véé catecai yā ní nguéé véé chí che'e yā. ¹⁶ Nduuti chí n'diichi yú hermano o hermana miiñ ní ngan'a yú ngii yú yā: Dii cuen'e di ndúúcū vaadí 'diiñ. Nan'guēecundii di ní che'e di. Ní nguéé ca'a yú hermano o hermana mi-in yeñ'e yú chí che'ē yā o catecai caavā chí díñ yā tapar, tuu'mi ní, ¿de'ē chí'vē chí ngan'a yú ngii yú hermano o hermana yeñ'e yú 'tíicā? ¹⁷ Ní 'tiicá ntúūñ yeñ'e chiiñ chí i'teenu yú Ndyuūs. Nduuti chí 'áámá 'iinyān nguéé din'daacá yā cáavā chí i'téenu yā Cristo tuu'mi ní chíñ chí i'téenu yā tan'duucā chí cosa chí n'díí.

¹⁸ Nduuti chí 'áámá yā ngan'á yā ngii yā s'uúúñ 'tíicā: Díí ngan'a di chí i'téenu di Ndyuūs naati 'úú idiñ ndu-cuén'ē chí n'daacā. 'Úu ngan'á ngii 'iinyān miiñ: Dii ch'in'i di 'úú tan'dúúcā chí cuuvi cu'téenu yú Ndyuūs ní nguéé n'daacā cuuvi díñ yú. 'Úú ch'in'i di chí i'teenu Ndyuūs caavā chí n'daacā idiñ. ¹⁹ 'Áā i'téenu di chí véé 'áámá n'dyán'ā Ndyuūs. N'daacā chí i'téenu di 'tíicā. 'Tiicá ntúūñ 'yáán'nguiinūuñ i'téenu sa ní n'duuvi sa ti 'va'á sa. ²⁰ Díí 'iinyān chí chēechí tiiñ chí nguéé neñ'e di cu'téenu di. Nduuti chí 'áámá 'iinyān i'téenu yā Ndyuūs ní nguéé din'daacá yā tuu'mi ní díñ yā tan'dúúcā chí nguéé i'téenu yā. Ní vaadí i'teenu yeñ'e yā cūnee tan'dúúcā chí n'díí 'tíicā cunéé. ²¹ Maañ ní nadacádíínuuñ nī yeñ'e tiempo chí 'āā chó'oo yeñ'e chiida yú chí nguuvi Abra-ham chí yeñ'e ndaata yeñ'e yú. Ndyuūs inadach'ēcú yā nuuñdi yeñ'e yā cáavā ntiinyuñ chí díñ yā taachi ca'á yā daiyá yā Isaac lado yeñ'e ofrenda nanáán na náatā cáavā chí 'caañ'núñ yā daiyá yā naati nguéé ch'ti sa. ²² ¿Áá nguéé deenú nī chí Abraham i'téenu yā Ndyuūs ní ch'in'i yā 'iinyān chí i'téenu yā caavā chiiñ chí díñ yā?

Ní Abraham neéné i'téenu yā Ndyuūs caavā chi diín yā. ²³ Ní chiī cuaacu chi canée nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs 'tíicā: Abraham s'téenu yā Ndyuūs ní Ndyuūs ní diín yā cuenta chi Abraham ní n'daaca yā. Ní Ndyuūs sta'á yā Abraham chi cuuvi yeⁿ'é yā cáávā chi i'téenu yā Ndyuūs. Ní 'iin'yāⁿ s'een ngaⁿ'á yā chi Abraham miiⁿ ní amigo yeⁿ'é Ndyuūs.

²⁴ Maaⁿ ní cuuvi n'diichí nī chi Ndyuūs cuta'á yā 'iin'yāⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā nguéé dámaāⁿ caava chi i'téenu yā 'yā naati 'tiicā ntúūⁿ caavā chi din'daāca yā. ²⁵ 'Tiicā ntúūⁿ táⁿ'ā Rahab chi ndúucu tá 'yaaⁿ saⁿ'ā, Ndyuūs ní diín yā cuenta yeⁿ'é tá chi n'daaca tá. Ní Ndyuūs sta'á yā táⁿ'ā chi cuuvi yeⁿ'é yā caava chi n'daacā diiⁿ tá. N'daata miiⁿ 'cuuⁿ tá saⁿ'ā s'een chi ndaā n'de'ei n'de'ei saⁿ'ā chi Ndyuūs dichó'o yā. Ní táⁿ'ā miiⁿ dichó'o tá saⁿ'ā s'een táámá yúúní taachi véé peligro yeⁿ'é sa. ²⁶ Ní tan'dúúcā cuerpo yeⁿ'é yú taachi nguéé canéé espíritu yeⁿ'é yú ndúucu ní n'díí, 'tiicā ntúūⁿ taachi i'téenu yú Ndyuūs ní nguéé n'daacā idiin yú, chiin chi i'téenu yú cunéé tan'dúúcā chi n'díí.

Yeⁿ'e chiiya yú

3 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é nguéé canéé chi cuuvi 'yaaⁿ maestros yeⁿ'e yaacū nguaaⁿ ndís'tiī. Deenú nī chi Ndyuūs diitu n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿ'e maestros miiⁿ nguéé ti ndís'tiī. ² Nducyaacu yú idiin yú n'dee n'dáí faltas. Ní nduuti chi 'áámá 'iin'yāⁿ nguéé caaⁿ'máⁿ yā mar 'áámá falta tuuⁿ'mi ní 'iin'yāⁿ miiⁿ ní neené n'daacā. Ní cuuvi ngaⁿ'á ntiinnyuⁿ yā yeⁿ'e nuuⁿmanⁿ cuerpo yeⁿ'e maáⁿ yā. ³ Cuin'diichí nī. Cuⁿ'nuūⁿ yú frenos naaⁿ 'yúúduu ní cu'téenu tī yeⁿ'e yú. Ní nuuⁿmanⁿ cuerpo yeⁿ'e tī cuuvi diiⁿ tan'dúúcā chi neⁿ'e yú. ⁴ Maaⁿ ní nadacádíinuⁿ yú yeⁿ'e barco. 'Áará chí ch'εεte ní 'yúúné taaⁿ ngéenu ní 'iin'yāⁿ cuuvi diiⁿ yā manejar barco miiⁿ cáávā 'áámá yáⁿ'á 'lííⁿ yeⁿ'é barco miiⁿ chi canúúⁿ chεeti nuūⁿnī'yáⁿ'ā. Ní barco miiⁿ ngiicā naachi neⁿ'é yā. ⁵ 'Tiicā ntúūⁿ chiiya yú. 'Áará chí 'áámá chí 'lííⁿ chí yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'e yú naati ngaⁿ'a yú yeⁿ'é n'dee n'dáí cosas chí n'geete ndúúcū chiiya yú. Ní cuin'diichí nī ta 'lííⁿ chuundí yaⁿ'ā cuuvi caacyáⁿ'ā 'áámá icyáⁿ'ā chí εεte. ⁶ Ní chiiya yú tan'dúúcā 'áámá nguuchi yaⁿ'ā 'tíicā chiiya yú. Ní tanducuéⁿ'ē tan'dúúcā 'áámá in'yeeⁿ-di chí ndiituú ndúúcū nducuéⁿ'ē chí nguεε n'daacā, 'tíicā cuerpo yeⁿ'e yú cáávā chiiya yú. Ní diiⁿ chí núúⁿmáⁿ cuerpo yeⁿ'e yú véé nuuⁿndi yeⁿ'é. Ní tan'dúúcā infierno chí ngiichi yaⁿ'ā 'tíicā diiⁿ chí chiiya yú. Ní yaⁿ'ā miiⁿ ní diiⁿ tan'dúúcā chí ngiichi nducuéⁿ'ē vi-da yeⁿ'e yú 'naaⁿ chí canee yú in'yeeⁿ'dí 'cūū. ⁷ Ca'áámá ca'áámá naaⁿ 'iiti chí véé in'yeeⁿ'dí 'cūū yeⁿ'é 'iiti 'yúúduu, yeⁿ'é 'yaada, yeⁿ'é cúú, 'iiti chí snúūⁿ chεeti nuūⁿnī'yáⁿ'ā ní nducyaaca tī saⁿ'ā cuuvi diiⁿ sa amansar ní 'āā diiⁿ sa amansar 'iiti s'een. ⁸ Naati mar 'áámá 'iin'yāⁿ nguéé cuuvi diiⁿ yā chí amansar chiiya maáⁿ yā. Ngaⁿ'a yú cosas chí nguéé n'daacā 'aara chí nguéé neⁿ'e yú. Ní ndúúcū chiiya yú ngaⁿ'a yú n'dee n'dáí chí nguéé n'daacā yeⁿ'e 'iin'yāⁿ. Ní diiⁿ yú chí cuuvi 'cuūvi yā. ⁹ Ní ndúúcū maaⁿ chiiya yú dich'εεte yú Ndyuūs chí-ida yú ní ngaⁿ'a taaⁿ yú yeⁿ'e 'iin'yāⁿ chí Ndyuūs din'dái

yā chí tan'dúúcā maáⁿ Ndyuūs 'tiicā din'dái yā 'iin'yāⁿ. ¹⁰ Yeⁿ'e maaⁿ cheendi ntúūⁿ yú ngaⁿ'a yú chí Ndyuūs n'daacā yā ní ngaⁿ'a taaⁿ yú ndúúcū 'iin'yāⁿ. Ndís'tiī her-manos yeⁿ'é, nguéé canéé chí cuuvi 'tíicā. ¹¹ ¿'Áá yeⁿ'é 'áámá nduutinaaⁿ nuūⁿnīⁿ can'dáā nuūⁿnī yaāa ndúúcū nuūⁿnīⁿ yaādí? Nguéé cuuvi. ¹² Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, ¿'áá cúúví 'áámá yáⁿ'á yeⁿ'e n'guiidíi yááⁿ nguuvi cuuvi aceitunas yeⁿ'é? Nguéé cuuvi. O 'aama yáⁿ'á 'lííⁿ yeⁿ'e uvas ¿'áá cuuvi n'guiidíi yááⁿ nguuvi cuuvi yeⁿ'é? Nguéé cuuvi. 'Tiicā ntúūⁿ yeⁿ'é 'aama ndúútinaáⁿ nuūⁿnīⁿ nguéé cuuvi can'dáā nuūⁿnīⁿ diini ndúúcū nuūⁿnīⁿ yaadi.

Yeⁿ'e vaadī deenu chí cuaacu níinnyúⁿ chí vaadī deenu

¹³ Nduuti chí véé saⁿ'ā chí cadiinuⁿ sa ní chí deenu nguaaⁿ ndís'tiī canéé chí cuuⁿ'miⁿ sa 'iin'yāⁿ chí cuaacu chí deenu sa ní ndiicuⁿ sa cáávā nduudu n'dai yeⁿ'é sa ndúúcū ntiinnyuⁿ n'daacā chí diiⁿ sa. ¹⁴ Naati nduuti chí véé vaadī nguéé chí ch'εεte ndúúcū vaadí 'caaⁿ'va na staava yeⁿ'é nī ní ndís'tiī ní nadacádíinuⁿ nī na staava yeⁿ'é nī chí can'á nī diiⁿ nī nducuéⁿ'ē caavā maáⁿ nī diiⁿ nī aprovechar, tuuⁿ'mi ní nguéé cuuvi nadacádíinuⁿ nī chí n'geete nī. Ndíí nguéé cuuvi caaⁿ'máⁿ nī nduudu yaadi chí contra yeⁿ'é nduudu cuaacu. ¹⁵ Ní vaadí deenú 'cūū yeⁿ'é nī nguéé vaadí deenu chí yeⁿ'é Ndyuūs naati vaadí deenú 'cūū ní yeⁿ'e in'yeeⁿ'dí 'cūū ní yeⁿ'e chí nadacádíinuⁿ yā ní yeⁿ'é yááⁿ'n'guiinuⁿ. ¹⁶ Naachi 'iin'yāⁿ chí dínngueé yā ní diiⁿ yā nducuéⁿ'ē caava maáⁿ yā neⁿ'é yā diiⁿ yā aprovechar, tuuⁿ'mi ní mi-in canéé 'iin'yāⁿ chí nguéé véé orden yeⁿ'é yā. Ní diiⁿ yā tanducuéⁿ'ē dendu'ū chí nguéé n'daacā. ¹⁷ Naati 'iin'yāⁿ chí véé vaadi deenu yeⁿ'é yā chí yeⁿ'e Ndyuūs, tuuⁿ'mi ní vmnááⁿ vmnaaⁿ canéé chí ch'εetinéé n'daacā yā ndúúcū vida yeⁿ'é yā chí εεve. Cuayiivi ní diiⁿ yā chí véé vaadí diiⁿ. Ní ndiicúuⁿ yā, ní amigo yā. Ní ya'ai 'iinú yā ndúúcū 'iin'yāⁿ ní dámaāⁿ diiⁿ yā tanducuéⁿ'ē chí n'daacā. 'Áā daamá nūⁿ 'cuaaⁿ yā nducyaaca 'iin'yāⁿ. Ní nguéé nadacádíinuⁿ yā yeⁿ'é chí nguéé ndaacā, ní nguéé diiⁿ yā dendu'ū chí nguéé n'daacā. ¹⁸ Ní 'iin'yāⁿ chí diiⁿ yā chí véé vaadí diiⁿ ní diiⁿ yā tan'dúúcā chí cu-uⁿnú yā ndaata yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chí cuaacu. 'Tíicā diiⁿ yā. Ní n'gui'i yeⁿ'é nducuéⁿ'ē chí cuaacu ní vaadí cuaacu.

Yeⁿ'e ndís'tiī amigos yeⁿ'e 'iin'yāⁿ chí nguéé i'téenu yā Jesucristo

4 ¿Tíí ngiica cosas chí caandaá chí 'tíica nguⁿ'ú ní nguaaⁿ maáⁿ nī? Ngiicā yeⁿ'e ná vaanicádíinūⁿ yeⁿ'e maáⁿ nī ti neⁿ'e nī diiⁿ nī cosas chí nguéé n'daacā. ² Ndís'tiī neⁿ'é nī cosas ní nguéé véé yeⁿ'e nī. Ní cáávā chuū neⁿ'é nī 'caaⁿ'núⁿ nī 'iin'yāⁿ. Neⁿ'é nī dendu'ū chí inaáⁿ nī ní nguéé cuuvi cuta'á nī. Ní cáávā chuū nguⁿ'ú nī ní diiⁿ nī caandaá. Ní nguéé ndaacā nī chí nī neⁿ'é nī ti nguéé ngiicā nī Ndyuūs de'ē chí neⁿ'e nī. ³ Ní taachi ndís'tiī ngiicā nī Ndyuūs de'ē chí neⁿ'e nī, Ndyuūs nguéé téé yā chí nī ti ngiicā nī dámaāⁿ caavā maáⁿ nī caati cuuvi yeenú nī. Ní nguéé n'daacā chí ngi-

ica nī 'tíicā. ⁴ Nds'tiī 'iī'yān chi nguéé 'áámá cunee nī ndúúcū chi i'téenu nī, ¿'áá nguéé deenu ndís'tiī chi taachi ca'á nī ndúúcū 'iī'yān chi nguéé i'téenu yā Jesu-cristo ní díin nī dendu'ū chi ye'e iī'yee'ndí 'cūū tuu'mi ní canee nī enemigos ye'é Ndyuūs? 'Tiicá nī. ⁵ ¿'Áá nadacádíinuu' ndís'tiī chi díin nī chi nguéé dichíivē nduudu ye'e libro ye'é Ndyuūs naachi canee nguū' 'tíicā?: Ndyuūs s'nee' yā Espíritu N'dai ye'é yā chēeti staava ye'e yú. Ní Espíritu mii' ní ne'e ca chi s'uuú' canee yú dámaān ye'e Ndyuūs s'uuú'. ⁶ Naati Ndyuūs nginnée yā s'uuú' ní itee yā s'uuú' vaadī n'dai ye'é yā s'uuú'. Canee nguū' na libro ye'é Ndyuūs 'tíicā: Ndyuūs nguéé ca'á yā lado ye'e 'iī'yān chi idin'gēete maán yā naati ca'a yā vaadī n'dai ye'é yā 'iī'yān ndi-icúú'. ⁷ 'Tíicā canee chi s'neén nī vida ye'e maán nī na ta'á Ndyuūs. Nguéé ca'á nī lugar yáán'nguiinū' chi nga'a ntiīnyu' sa ye'e ndís'tiī ní yáán'nguiinū' ní cuēevii sá ye'e nanáán ndís'tiī. ⁸ Ndaá nī nanáán Ndyuūs ní Ndyuūs ní chí nndaa ntúū' yā nanáán ndís'tiī. Nds'tiī 'iī'yān nuu'ndíí nadidēevé nī vida ye'é nī. Nds'tiī chi véé 'uūvī vaanicadíinū' ye'é nī, nadidēevé nī staava ye'é nī. ⁹ Nds'tiī 'iī'yān nuu'ndíí di'vaachi maán nī ní cuēecú nī ní ya'āi 'iīnū nī ye'e chi díin nī. Nguéé canee chi n'gíinnyu' nī naati canee chi cuēecú nī. Nguéé canee chi yeenu nī naati canee chi di'vaachí maa' nī. ¹⁰ Ní 'cuēetinée ndiicuu' nī nanáán Señor ye'e yú ní Señor ye'e yú ní díin yā chi n'gēete nī.

Ye'e chi n'diichi yú nuū'ndí ye'e hermanos ye'e yú

¹¹ Nds'tiī hermanos ye'é, nguéé caa'n'ma' cúnncā nī ye'e 'aama nī taama nī hermanos ye'e yú. 'Āā du'ú ndís'tiī chí nga'a contra 'áámá hermano ye'e yú o n'diichi nī nuu'ndí ye'e hermano ye'e yú, ndís'tiī nga'a ntúū' cúnncā nī contra ley ye'é Ndyuūs ní n'diichi nī ye'e ley mii'. Ní naachi n'diichí nī ye'e ley mii' tuu'mi ní díin nī ntiīnyu' ye'e juez ní nguéé díin nī chí nga'a ley mii'. ¹² Dámaān vee 'áámá n'dyán'ā chi Ndyuūs chi ca'á yā ley mii' ní 'tiicá ntúū' Ndyuūs ní juez. Maán yā cuuvi nadinguán'ai yā 'iī'yān o cuuvi di'cuiinú yā 'iī'yān. Maa' ní ndís'tiī, ¿du'u ndís'tiī chi n'diichí nī de'ē idii' táámá 'iī'yān?

Nguéé deenu yú de'e chi cuuvi ndúúcu yú ndii cavyaa'

¹³ Maa' ní 'caandiveé' nī nduudu chi nga'á ngíi ndís'tiī chi nga'a nī 'tíicā. Maa'nguuvī o cavyaa' ca'á táámá yáān nī canee mii' 'áámá nduūyū, ní díin nego-cio ní díin ganar. ¹⁴ Nds'tiī ní nguéé de'ē vee déenu nī chí de'ē cuuvi cavyaa'. ¿De'ē vida ye'e ndís'tiī? Vida ye'é nī ní tan'dúúcā 'áámá meēe' chi ngo'oo 'áámá nch'ēēté ní n'giinu. ¹⁵ Nds'tiī ní canee chí caa'n'má' nī 'tíicā. Nduuti chi Ndyuūs ne'é yā chí cunduūchí tuu'mi ní díin chuū o díin cháā. ¹⁶ Naati nguéé díin nī 'tíicā. Nds'tiī nga'á nī ye'e cosas n'gēete chí díin nī. Ní yeenu nī ye'e nducué'ne' 'cūū chí nga'a nī chí n'gēete. Ní nguéé n'daacā chí díin nī 'tíicā. ¹⁷ 'Iī'yān chí déenu yā ye'e chí cuuvi díin yā chí n'daacā ní nguéé idii' yā chuū tuu'mi ní dinuū'ndí yā.

Yaa'ví 'iī'yān chí 'cuiica chí candēé yā cuidado

⁵ 'Caandivee' ndís'tiī 'iī'yān chí 'cuiica. Cuēecú nī ní 'cuaī nī caati 'cuenú nī cuuvi dendu'ū chí díitūu chí cuchī nanáán ye'e ndís'tiī. ² Vaadī 'cuiica ye'é nī ní nchōō ní catecai n'daí nī n'dáá ní che'é tī. ³ Ní 'díin- guāā' ndúúcū 'díin'guēe ye'é nī ní che'e yán'āa. Ní chíin chí nche'e yán'āa mii' ní canee tan'dúúcā 'áámá lado ye'e testigo chí caa'n'ma' contra ye'é nī. Ní chíin chí díin tan'dúúcā chí cacyán'ā cuerpo ye'é nī nduucū ya'ā. Ní vaadī 'cuiica ye'é nī ní nguáin'daí nī ní maa' ní tiem-po chí cuuvi 'cuiinu iī'yee'ndí. ⁴ N'diichí nī. 'Āā cuéé nadíivē nī 'iī'yān chí díin yā ntiīnyu' ní sta'á yā cosecha ye'é nī. Ní chíivē mii' canee tan'dúúcā 'áámá testigo contra ye'e ndís'tiī. 'Iī'yān s'ee' ní 'caí yā contra ye'e ndís'tiī ní Señor chí nga'a ntiīnyu' yā ye'e nducyáácá 'iī'yān 'āā n'giindiveé' yā chíin chí 'caí yā. ⁵ Nds'tiī 'iī'yān 'cuiica, maán nī ch'ēetineé nī ndúúcū tanducué'ne' chí ne'e nī ní yeenu nī. Ní dichēeté nī cáāvā nguuvi chí 'cuuvi nī tan'dúúcā chí díin nī ndúúcū 'áámá cuuchí chí cuuvi 'viiché tī níicú ndaa 'áámá nguuví chí 'caa'n'nú' nī 'iiti mii'. ⁶ Ní ndís'tiī 'āā díin nī con-denar sa'nā chí n'dai ní 'iī'yān s'ee' n'gíin'nú' yā sa'nā. Ní nguéé díin sa mar 'áámá chí nadanguán'ai sa maa' sa.

Ye'e 'viich'ēetíinū' ye'e yú ní ye'e chí nga'angua'a yú

⁷ Ní cáāvā nducué'ne' nga'á ndís'tiī hermanos ye'é canee chí díin nī nducué'ne' ndúúcū vaadī 'diin' nanáán nī ní nanáán Señor ye'e yú ndii tiempo chí ndaa yā taama vmné'ēe. Cuin'diichí nī. 'Iī'yān chí díin yā ntiīnyu' ye'e campo canee chí cūnee ngíinú yā chí ndaācā n'daacā cosecha ye'e yā. Ní cūnee ngíinú n'dai yā chí cuee' cuuvi vmnáán vmnaa'. Ní taachi cho'ōo chí cuee' cúvū cuayivi tuu'mi ní cuta'á yā cosecha ye'e yā. ⁸ 'Ti-icá ntúū' ndís'tiī véé paciencia ye'é nī ní canee diitū nī ndúúcū chí i'téenu nī na staava ye'é nī caati tiempo chí ndaa Señor ye'e yú 'āā snee ntiīnyu'. ⁹ Ní ndís'tiī hermanos ye'é nguéé caaca nuu'ndí nī 'aama nī con-tra taama nī ní nguéé cuuvi n'diichi Ndyuūs nuu'ndí 'cūū chí ye'e nī. Ndyuūs chí juez ní ntiīnyu' nū' ndaa yā. ¹⁰ Maa' ní hermanos ye'é nadacádíinuu' nī ye'e tiempo chí 'āā chó'ōo tan'dúúcā chí díin profetas chí candēe yā nduudu ye'é Ndyuūs ní n'dee' n'dáí ch'eenú yā chí. Ní véé paciencia ye'é yā. Tan'dúúcā chí díin yā 'tiicá ntúū' canee chí díin nī. ¹¹ Deenu yú chí yeenu profetas s'ee' taachi ch'eenú yā chí. Nds'tiī ní ch'iindiveé' nī ye'e sa'nā Job ní tan'dúúcā chí véé ca paciencia ye'e sa taachi ch'eenú sa chí. 'Āā n'diichí nī ntúū' tan'dúúcā Señor ye'e yú díin yā cáāvā sa'nā Job mii' taachi ch'iinu ch'eenú sa chí. Maa' ní Señor ye'e yú ní néené ne'e yā s'uuú' ní néené ya'ai yā s'uuú'.

¹² Ní ye'e tanducué'ne' hermanos ye'é, nguéé caa'n'ma' nī de'ē chí ne'e díin nī ndúúcū nduudu "por Dios" chí ca'á nī díin nī 'tíicā o nguéé ca'á nī díin nī 'tíicā. Ní nguéé caa'n'má' nī "caavā nanguuvi", ndíi

nguée ndúú cáávā “iⁿyeeⁿdí 'cūū”, ndíí nguée ndúú caavā táámá naaⁿ. Dámaāⁿ caaⁿ'máⁿ nī, “tíicā idiíⁿ” o “nguée 'tíicā idiíⁿ” caati Ndyuūs nguée cuuvi dííⁿ yā con-denar ndís'tií.

¹³ Ndúútí chi 'áámá chε ndís'tií chi n'geenú nī ngii, canée chí caaⁿ'maⁿngua'á nī Ndyuūs. Nduuti chi canee 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi diyeenú, cánée chí caatá yā chi Ndyuūs ní ch'εté yā. ¹⁴ Nduuti chi 'áámá chε ndís'tií ní ngííta nī canée chí yaa'ví nī 'iiⁿ'ntyéⁿē yeⁿ'e yaācū chi cuhií yā ní 'cuεendāa yā aceite na cuerpo yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chí ngííta yā ní caaⁿ'maⁿngua'á yā nanááⁿ Señor Jesucristo yeⁿ'e yú cáávā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chí ngííta yā. ¹⁵ Ní taachi ngaⁿ'angua'á nī, i'téenu nī chí Jesucristo cuuvi dííⁿ yā chí nduūvā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí ngiitā, ní Señor Jesu-cristo miiⁿ ní nadicuéeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chí ngiitā ní nduūvā yeⁿ'é yā. Ní nduuti chí véé nuuⁿndi yeⁿ'é yā Señor Jesu-cristo nadach'εcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e yā. ¹⁶ Cáávā chuū ní caaⁿ'máⁿ nī nuuⁿndi chí dííⁿ nī contra hermanos yeⁿ'é nī ní cuuví nī hermanos. Ní caaⁿ'maⁿngua'á nī

'áámá nī táámá nī ní cuuvi nduūvā yeⁿ'é nī. 'Iiⁿ'yāⁿ chí n'dai taavi taachi caaⁿ'maⁿngua'á yā véé poder yeⁿ'e Ndyuūs na staava yeⁿ'é yā taachi caaⁿ'maⁿngua'á yā. ¹⁷ Deenu yú chí saⁿ'ā Elías chí profeta ní 'áámá saⁿ'ā tan'dúúcā s'uuúⁿ 'tíicā sa. Taachi caⁿ'āngua'a sa chí chí-ica sa Ndyuūs chí dííⁿ yā chí nguée cueeⁿ cuūví tuu'mi ní nguée cheeⁿ cuūví vmnaaⁿ yáⁿ'āa 'iinu nduūyū canée maⁿ'ā. ¹⁸ Ní cuayiivi miiⁿ ní caⁿ'āngua'a ntúuⁿ sa táámá vmnéⁿ'ēe chí cueeⁿ cuūví ní cheeⁿ cuūví vmnaaⁿ yáⁿ'āa ní chíi taavi cosecha yeⁿ'ē.

¹⁹ Maaⁿ ní ndís'tií hermanos yeⁿ'é, nduuti chí 'áámá ndís'tií ngíí divíi nī yeⁿ'ē nduudu cuaacu ní táámá yā idiíⁿ yā chí 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ nanguεεcunée yā ní i'téenu yā nduudu cuaacu, ²⁰ tuumi ní canée chí cadíínuuⁿ nī chuū. 'Áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí dííⁿ yā chí táámá 'iiⁿ'yāⁿ chí din-uuⁿndí yā nacuεεcúndii yā ní cuvíi yā yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'é yā, tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ vmnaaⁿ nadanguáⁿ'ai yā alma chí n'dií yeⁿ'ē taamá yā. Ní diiⁿ chí Ndyuūs nadach'εcú yā n'dee n'dái nuuⁿndi yeⁿ'é yā. 'Tíicā cuuvi.

1 PEDRO

Pedro idingúuⁿ yā carta 'cūū yeⁿē hermanos chi i'téenu yā Jesucristo hermanos chi s'néén 'muuⁿ chi s'néén miiⁿ

1 'Úú Pedro 'úú ni 'úú 'áámá apóstol yeⁿe Jesucristo. Ní Cristo dichó'o yā 'úú chi 'úú candéé nduudu cuaacu yeⁿe Ndyuūs. 'Úú idingúuⁿ carta 'cūū yeⁿe 'iinyāⁿ chi i'téenu yā Señor Jesucristo ní nguéé chíi ch'εetinée yā na yāāⁿ yeⁿe yā tí cheⁿe 'néén 'múúⁿ cheⁿe 'néén miiⁿ yā ndii yán'āa yeⁿe Ponto, yeⁿe Galacia, yeⁿe Capadocia, yeⁿe Asia, ndúúcu Bitinia. ² Ní idingúuⁿ yeⁿe ndís'tiī, 'iinyāⁿ chi Ndyuūs ndεεve yā tan'dúúca chi Ndyuūs deenú yā chi caⁿ'a yā diiⁿ yā ndíi vmnāáⁿ vmaāⁿ. Ní Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs ní nadidεεvé yā ndís'tiī cáávā chi n'giindiveénⁿ ní yeⁿe yā ní cáávā yuuúⁿ yeⁿe Señor Jesucristo chi nadidεεvé yā ndís'tiī. Nen'é chi Ndyuūs téé yā ndís'tiī n'deeé n'dái vaadī n'dai yeⁿé yā ní vaadī 'diīⁿ cuuvi ch'εete nguaaⁿ ndís'tiī.

³ Dich'εete ca yú Ndyuūs chi chiida Señor Jesucristo caati nééné ya'ai 'iinú yā s'uuúⁿ chi diīⁿ yā chi ch'iindiyāāⁿ ngai yú. Chuū diīⁿ yā caati nadacuéeⁿ yā Jesucristo yeⁿē nguaaⁿ tináⁿā. Maaⁿ ní cucáávā Ndyuūs tee yā s'uuúⁿ 'áámá vida ngai yeⁿe yú ní véé esperanza yeⁿe yú. ⁴ Ní cūnee ngiinú yú yeⁿe tanducuén'ē vaadī n'dai yeⁿé Ndyuūs chi Ndyuūs ngaⁿ'á yā chi téé yā s'uuúⁿ chi cuuvi yeⁿe yú. Ní Ndyuūs nanguáin'dai yā cáávā s'uuúⁿ chíiⁿ chi cuuvi yeⁿe yú na va'ai chεeti nguvi naachi nguéé cuuvi chōō. Ní nguéé cuuví 'cuεε, ndíi nguéé cúúví chōōo yeⁿē. ⁵ Ní chuū chi Ndyuūs nguáin'dai yā ní cáávā ndís'tiī ti ndís'tiī i'téenu ní Jesucristo. Ní Ndyuūs diīⁿ yā cuidado ndís'tiī ndúúcu poder yeⁿé yā 'naaⁿ chi cūnee ngiinú ní chi nadanguán'ai yā ndís'tiī chi cuuvi déenu ní yeⁿe chuū tiempo chi cuchíi.

⁶ Ní canee chi yeenú ní yeⁿe chuū 'aara chi dindaachi ní duu'vi tiempo nūuⁿ 'naaⁿ chi n'geenú ní ngiī n'deeé n'dái cosas chí ngíi. ⁷ Cáávā chi i'téenu ní Jesucristo vaadī i'téenu yeⁿé ní tan'dúúca 'díínguāⁿ, 'tíicā. Ní 'iinyāⁿ canéé chi n'diichineeⁿ 'díínguāⁿ ndúúcu yaⁿ'ā caati cuuvi deenú yā chi dámaāⁿ 'díínguāⁿ. Ní 'tiicā ntúūⁿ vaadī i'téenu yeⁿé ní 'iinyāⁿ canéé chí n'diichíneeⁿ yā. Ní vaadī i'téenu yeⁿé ní nduuti chi ichéé yeⁿe tanducuén'ē taachi 'iinyāⁿ n'diichineeⁿ yā yeⁿē, tuu'mi ní cuaacu chi i'téenu ní ní 'áámá cūnee vaadī i'téenu yeⁿé ní nguéé ti 'díínguāⁿ chí n'giinu. Cuayiivi taachi ndaá Jesucristo tuu'mi ní dich'εeté yā ndís'tiī ní diīⁿ yā honrar ndís'tiī ní diīⁿ yā chi n'dεεvé ngii ndís'tiī cáávā chi n'daacā ca i'téenu ní Jesucristo.

⁸ 'Áará chi nguéé n'diichí yā Jesucristo dineⁿé ní 'iinyāⁿ. Ní i'téenu ní 'iinyāⁿ 'áará chi nguéé inaáⁿ ní 'iinyāⁿ. Maaⁿ ní neené yeenú ní ndúúcu vaadī yeenu chi ch'εete taavi ca. Ní nguéé véé nduudu yeⁿé ní chi cuuvi caaⁿ'máⁿ ní yeⁿē. ⁹ Ní nen'é ní tunéeⁿ ní nguuvi chi Ndyuūs nadanguán'ai yā almas yeⁿe ní. Ní cáávā chuū chi i'téenu ca ní Ndyuūs.

¹⁰ Tiempo chi 'āā chōōo 'iinyāⁿ profetas chi candéé yā nduudu yeⁿé Ndyuūs neené n'dai n'nuuⁿ yā yeⁿe chi Ndyuūs nadanguán'ai yā 'iinyāⁿ. Ní itíinguuneeⁿ yā yeⁿe chuū. Profetas ní 'iinyāⁿ chi ngaⁿ'á yā yeⁿe chi Ndyuūs caⁿ'á yā chi téé yā ndís'tiī yeⁿe chi n'dai taavi ca yeⁿé yā. ¹¹ Ní profetas ní nen'é yā deenu yā yeⁿe tiempo 'cūū ni táácā cuuvi chōōo yeⁿe tiempo 'cūū taachi Cristo 'cueenú yā cuuvi ní cucheε yā. Ní cuayiivi cuchíi chi dεεvé ngii yeⁿé Cristo caati Espíritu yeⁿe Cristo chi canee ndúúcu profetas 'āā ch'iⁿ'í yā profetas yeⁿe chuū. ¹² Naati Ndyuūs ch'iⁿ'í yā profetas chi tiempo yeⁿe Cristo yeⁿe chi ngaⁿ'a yā nguéé cuuvi n'diichí profetas naati ndís'tiī ní 'āā n'diichí ní. Profetas ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu yeⁿe chi cuchíi naati ndís'tiī 'āā n'giindiveénⁿ ní chi 'āā chōōo chíiⁿ chí caⁿ'a yā. Ní cáávā 'iinyāⁿ chi ngaⁿ'á yā ngii yā ndís'tiī nduudu cuaacu chi Jesús nadanguán'ai yā 'iinyāⁿ ndúúcu poder yeⁿē Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs. Ní Ndyuūs dichó'o yā Espíritu N'dai yeⁿé yā yeⁿē va'ai chεeti nguuvi nanááⁿ s'uuúⁿ. Ní nducuén'ē chuū ní ángeles maáⁿ yā nen'e yā snaaⁿ yā dendu'ū.

Ndyuūs yaa'ví yā 'iinyāⁿ chi cuuvi yeⁿé yā ní n'daacā ca cuuví yā

¹³ Maaⁿ ní cáávā nducuén'ē chuū nadacadíinuⁿ ní n'daacā yeⁿe chi caⁿ'á ní diīⁿ ní ní 'cuεetinée n'daacá ní. Ní cunee ngiinú ní dámaāⁿ yeⁿe nducuén'ē chi n'dai taavi chi Señor Jesucristo caⁿ'á yā téé yā ndís'tiī taachi ndaa yā taama vmnéⁿē. ¹⁴ Ndís'tiī ní 'caandiveénⁿ ní nduudu yeⁿé Ndyuūs ti daiya Ndyuūs ndís'tiī. Ní nguéé diīⁿ ní tan'dúúca chi diīⁿ ní nducuén'ē chi nen'e maáⁿ ní taachi 'āā cuéé n'diichí ní Ndyuūs. ¹⁵ Maaⁿ ní 'cuεetinée n'daacā ní chi nguéé véé nuuⁿndi yeⁿé ní caati Ndyuūs chi yaa'ví yā ndís'tiī chi cuuvi yeⁿé yā ndís'tiī ní dεεve yā. ¹⁶ Canéé nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs 'tíicā: Canéé chí diīⁿ n'daacá ní chi dεεve ní caati 'úú, Ndyuūs, ní dεεve 'úú.

¹⁷ Nduuti chi ndís'tiī ní ngaⁿ'á ní chi Ndyuūs ní chiidá ní ní caacā ní Ndyuūs chi cunee yā ndís'tiī, canéé chi 'cuεetinée n'daacā ní ní 'va'á ní Ndyuūs nen'e chi cunee ní in'yeendí 'cūū. Ndyuūs yeⁿe yú 'āā daamá nūuⁿ

n'guún yā nducyaaca 'iin'yān. Ní n'diichí yā ca'áamá cá'aama yā tan'dúúcā chi ch'εetineé yā ndúúcū nti-
iinyuⁿ chi díín yā. ¹⁸ Deenú nī chi Ndyuūs nadanguán'ai yā ndís'tiī yeⁿe vida chi nguée n'daācā chi sta'á nī yeⁿe 'iin'yān yeⁿe ndaata yeⁿe nī. Ní n'dáácā ca deenú nī chi nadíí'vē yeⁿe chi nadanguán'ai yā ndís'tiī. Nguée cuái yā ndúúcū dendu'ū chí nchōō tan'duucā 'díín'nguān o 'díín'nguē. ¹⁹ Naati Ndyuūs nadanguán'ai yā ndís'tiī ndúúcū yuūúⁿ chi ya'n'ai chíí'vē ti yuūúⁿ yeⁿe Cristo. Cristo ní ca'a yā maán yā cuerpo caavā ofrenda chi 'iin'yān s'een 'caan'núⁿ ya 'yā. Ní Cristo miiⁿ tan'dúúcā 'áámá 'iiti cuūchī chi nguée n'gai tī ní nguée dē'ē vee ndíí yeⁿe tī, 'tííca yā. ²⁰ Ní Ndyuūs ndεevé yā Cristo chi maán yā cuerpo yeⁿe yā cuuvi ofrenda ndíí vmnáán vmnaaⁿ taachi 'āā cuée din'dái yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Naati maaⁿ ní nguuví s'een Ndyuūs ch'iⁿ'i yā Cristo nanáán ndís'tiī i'téenu nī Ndyuūs chi nadacuéeⁿ yā Cristo yeⁿe nguuaaⁿ tiná'nā. Ní Ndyuūs dich'εetē yā Cristo ndúúcū honor. Ní ndís'tiī 'āā i'téenu nī Ndyuūs ní cūnee ngiinú nī yeⁿe chi Ndyuūs ca'n'a yā chí tēe yā ndís'tiī chi cuuvi yeⁿe nī.

²² Maaⁿ ní chi 'āā i'téenu nī nduudu cuaacu yeⁿe Cristo cucáāvā Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs 'āā didεevé nī staava yeⁿe nī chi dineⁿe nī hermanos yeⁿe yú. Canée chi dineⁿe taavi cá nī 'aama nī taama nī hermanos ndúúcū staava yeⁿe nī chí dεeve. ²³ Ndís'tiī ní 'āā ch'iindiyáaⁿ nī taama vmnéⁿ'ēe nguée yeⁿe 'iin'yān yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chí 'cuūvi yā naati yeⁿe nduudu yeⁿe Ndyuūs, nduudu chi canduuchi ní 'áámá cūnee cuen'e daāⁿmanⁿ. ²⁴ Caati canée nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs 'tííca:

Tanducuéⁿ'ē 'iin'yān yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní tan'dúúcā yaātā ní tanducuéⁿ'ē chi n'gεete ca yeⁿe 'iin'yān ní tan'dúúcā naāndā yeⁿe yaātā, 'tííca yā. Yaātā miiⁿ ní tīⁿ ní naandā miiⁿ ní n'geen,

²⁵ naati nduudu cuaacu yeⁿe Ndyuūs ní 'áámá cūnee cuen'e daāⁿmanⁿ. Ní nduudu cuaacú 'cūū yeⁿe evangelio chíín chi candée 'iin'yān nanáán ndís'tiī.

2 Maaⁿ ní cáāvā chuū diví nī 'áámá lado nducuéⁿ'ē chi díín nī chi nguée n'daācā ní nguée canche'εί nī. Ndíí nguée caan'mánⁿ nī dendu'ū chi nguεε cuaacu. Ndíí nguée ndúú díín n'gueé nī yeⁿe taama 'iin'yān. Ndíí nguée ndúú ngaⁿ'a nī nduudu yaadī yeⁿe 'iin'yān. ² Ní ndís'tiī tan'dúúcā chi dacua'aá chi caama 'niindiyáaⁿ ní neⁿe leche, 'tííca ndís'tiī. Díín nī ní neⁿe nī leche chi nduudu n'dai yeⁿe nduudu cuaacu. Ní cuuvi cu'téenu cá nī ndúúcū nduudú 'cūū tan'dúúcā dacua'aá cuuvi 'cuiitá yā ndúúcū leche n'dai. ³ 'Tííca cuuvi díín nī nduuti chi cuaacu níínyuⁿ n'diichíneeⁿ nī Señor Jesucristo chí n'dai yā.

Jesucristo ní tan'dúúcā tuū ch'εete chí canduuchi

⁴ Ndís'tiī canée chi ndaa níínyuⁿ nī nanáán Señor Jesucristo ti tan'dúúcā 'áámá tuū ch'εete chí canduuchi 'tiicá nī. 'Iin'yān yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū nguée 'cuún yā tuuú miiⁿ ti nadacadíínuuⁿ yā chi nguée dichíí'vē naati

Ndyuūs ndεeve yā tuū miiⁿ chi ya'n'ai chíí'vē chi Cristo. ⁵ Ní ndís'tiī ntúūⁿ tan'dúúcā tuū canduuchi 'tiicá nī ti Ndyuūs 'āā teé yā ndís'tiī vida ngai. Ca'a nī lugar Ndyuūs chí cuta'á yā vida yeⁿe ndís'tiī ní din'dái yā yeⁿe cuerpo yeⁿe ndís'tiī 'áámá yaācū yeⁿe Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs. Ní ndís'tiī canée chí díín nī ntiínyuⁿ yeⁿe chiiduú yeⁿe yaacú 'cūū ní ca'á nī ofrendas nanáán Ndyuūs ndúúcū chí duuchi Jesucristo, ofrendas chí Ndyuūs cuuvi 'cuáan yā. ⁶ Ní 'tííca canée nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs cáāvā chuū:

Cuin'diichí nī. 'Úú Ndyuūs cu'neén yāān Sión 'áámá tuū ch'εete yeⁿe cimientu yeⁿe esquina yeⁿe yaācū. Tuū miiⁿ n'dεevé ní ya'n'ai chíí'vē. 'Iin'yān chí i'téenu yā Señor yeⁿe yú chí tuū ch'εete miiⁿ nguée cuuvi 'cuinaán yā yeⁿe Señor yeⁿe yú.

⁷ Ní tuū miiⁿ ní neené véé chíí'vē cucáāvā ndís'tiī chí i'téenu nī Cristo naati nguée 'tííca tuū miiⁿ nanáán 'iin'yān chí nguée i'téenu yā. 'Tííca canée nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs:

Tuū mííⁿ nūⁿ chí 'iin'yān chí din'dái yā yaācū nguée 'cūū yā ti nadacadíínuuⁿ yā chí nguée dichíí'vē. Tuuú 'cūū nūⁿ ní tuū chεete yeⁿe cimientu yeⁿe esquina.

⁸ Ní canée nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs táámá chí 'tííca: Tuuú 'cūū ní díín chí cuundí ca'a 'iin'yān ní tuū mííⁿ chííⁿ chí cundεeve 'iin'yān.

Cuaacu chí indée ca'a yā ti nguée n'giindiveén yā nduudu cuaacu ní Ndyuūs díín yā chí 'tííca canee chí díín 'iin'yān s'een.

Yeⁿe 'iin'yān chí yeⁿe Ndyuūs

⁹ Ndís'tiī ní yeⁿe 'iin'yān chí Ndyuūs ndεevé yā. Ndís'tiī ní chíiduú yeⁿe Ndyuūs chí Rey. Ndís'tiī ní yeⁿe ndaata dεevé. Ndís'tiī ní yeⁿe Ndyuūs ndís'tiī. 'Tííca díín Ndyuūs caati ndís'tiī cuuvi caan'mánⁿ nī chí ch'εete n'dai chí díín Ndyuūs. Ndyuūs n'gai yā ndís'tiī yeⁿe na maainⁿ ní ndaa nī nanáán yā ná déévé chí n'dεevé n'dai yeⁿe maán yā. ¹⁰ Ndís'tiī ní tiempo chí chó'ōo ní nguée yeⁿe Ndyuūs ndís'tiī naati maaⁿ ní 'tiicá nī. Tiempo chí chó'ōo Ndyuūs nguée ya'ai 'iinú yā ndís'tiī naati maaⁿ ní 'tííca déénu nī chí Ndyuūs ya'ai 'iinú yā ndís'tiī ti yeⁿe Ndyuūs ndís'tiī.

'Iin'yān chí 'áámá díín yā ntiínyuⁿ yeⁿe Ndyuūs

¹¹ Ndís'tiī hermanos yeⁿe chí neⁿe taavi, 'úú idi'cuiitú ndís'tiī chí tan'dúúcā 'iin'yān chí snúúⁿ yúúní 'tiicá nī neⁿe chí snéé nī iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndís'tiī. Nguée díín nī nu-
uⁿndi tan'dúúcā chí neⁿe cuerpo yeⁿe nī chí díín nī caati chííⁿ chí neⁿe cuerpo yeⁿe nī ní cuen'e daāⁿmanⁿ contra yeⁿe chí neⁿe staava yeⁿe nī. ¹² 'Cuεetinée n'daaca nī nguuaaⁿ 'iin'yān chí nguée i'téenu yā nduudu cuaacu yeⁿe Ndyuūs. Ní 'áará chí ngaⁿ'á 'iin'yān s'een contra yeⁿe ndís'tiī tan'dúúcā chí ndís'tiī ní 'iin'yān chí nguée n'daaca, 'iin'yān s'een ní cuuvi snaaⁿ yā ntiínyuⁿ chí n'daaca ca chí idíín nī. Ní cuuvi 'caan'mánⁿ yā chí ch'εete ca Ndyuūs nguuví chí Ndyuūs ndaa yā taama vmnéⁿ'ēe ní nnguāi yā cuenta yeⁿe nuūⁿndí yeⁿe yú.

¹³ Canéé chi díín nī tan'dúúcā chi ngaⁿā 'iĩntyénⁿē 'āā du'ú nūuⁿ chi véé nduuti chi saⁿā rey o chí 'iĩntyenⁿē ch'εεε. Ní n'daacā canee nī nanáāⁿ yā caavā chi ndís'tiī ní yeⁿē Señor Ndyuūs yeⁿe yú ndís'tiī. ¹⁴ Ní díín nī chi ngaⁿā 'iĩnyāⁿ 'iĩntyénⁿē chi Ndyuūs s'neén yā miiⁿ caati 'iĩntyénⁿē cuuvi ca'a yā castigo 'iĩnyāⁿ chi nguéé n'daacā idiín yā ní cuuvi caaⁿmán yā chí ch'εεé 'iĩnyāⁿ chi n'daacā idiín yā. ¹⁵ Ti chuū ní chiiⁿ chi Ndyuūs neⁿé yā chí díín nī. Ní cáávā chí ndís'tiī din'daacā nī, 'iĩnyāⁿ chí zozzo yā ní nguéé deenu yā nguéé cuuvi caaⁿmán yā de'ē vεε contra yeⁿe ndís'tiī.

¹⁶ Ní 'cuεetinée nī tan'dúúcā 'iĩnyāⁿ chí canéé libre yā. Nguéé díín nī chiiⁿ chí nguεε n'daacā cucáávā chí canéé libre nī, ní ngaⁿā nī chí cuuvi díín nī 'túúcā. N'daacā ca chí 'cuεetinée n'daacā nī ti ndís'tiī 'iĩnyāⁿ chí 'áámá canee chí dichíí'vε Ndyuūs. ¹⁷ Ní díín nī honrar nducyaaca 'iĩnyāⁿ. Ní dinéⁿe nī nducyaaca hermanos yeⁿe yú. 'Va'á nī Ndyuūs ní díín nī honrar emperador chí 'iĩntyénⁿē.

Yeⁿe chí Cristo n'geenu yā ngiī chí ejemplo yeⁿe yú

¹⁸ Ndís'tiī 'iĩnyāⁿ criados chí chíí'vε, díín nī respetar patrón yeⁿé nī ní díín nī tan'dúúcā chí ngaⁿā patrón yeⁿe nī, nguéé dámaāⁿ patrón yeⁿé nī chí din'daacā ní n'dai yā naati patrón yeⁿé nī chí nguéé din'daacā yā ní taaⁿ yā. ¹⁹ Caati n'daacā ca chí cuchεε nī taachi n'geenu nī ngiī cáávā cosas chí nguéé n'daacā chí diiⁿ 'iĩnyāⁿ chí contra yeⁿé nī. Ní cuchεε nī ti deenu nī chí n'daacā idiín nī. 'Tíicā Ndyuūs neⁿe yā chí diiⁿ nī. ²⁰ ¿De'ē ch'εεε chuū nduuti chí n'geenu nī ngiī ti véé nuuⁿndi yeⁿé nī ní 'tíicā castigo yeⁿé nī, ní ichée nī? Nguéé ch'εεε chuū. Naati nduuti chí n'geenu nī ngiī ti n'daacā idiín nī ní ngiinū ngiinū cuchεε nī tuuⁿmi ní Ndyuūs nadi'viicú yā ndís'tiī. ²¹ Ní yaa'ví yā ndís'tiī caavā chí díín nī 'tíicā. Cristo 'āā ch'eenú yā chíí cáávā s'uuúⁿ ní s'neén yā 'áámá ejemplo yeⁿe yú. Ní s'uuúⁿ canéé chí 'tíicā nūuⁿ diiⁿ yú tan'dúúcā chí díín yā. ²² Cristo miiⁿ nguéé díín yā mar 'áámá chuundi 'liiⁿ nuuⁿndi ní nguéé chinnche'í yā mar 'áámá. ²³ Ní taachi 'iĩnyāⁿ s'een ngaⁿā taán yā yeⁿe Cristo, Cristo miiⁿ nguéé ngaⁿā taán yā yeⁿe yā. Ní taachi 'iĩnyāⁿ s'een díín yā chí Cristo ya'ai ch'eenú yā chíí nguéé caⁿā cúnncā yā yeⁿe yā. Naati cūnee ngiinú yā nanáāⁿ Ndyuūs chí cuaacu chí Ndyuūs caⁿá yā n'diichi yā nuuⁿndi yeⁿe 'iĩnyāⁿ s'een. Ní Ndyuūs díín yā cosa chí cuaacu. ²⁴ Cristo maán yā candεε yā nuuⁿndi yeⁿe yú na cuerpo yeⁿe maán yā taachi chíí yā na cruz. Ní 'íicú s'uuúⁿ ní cuuvi diiⁿ yú tan'dúúcā chí n'dii yú yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe yú. Ní maaⁿ ní 'cuεetinée yú yeⁿe nducuéⁿē chí n'daacā. Ní 'āā nnduuvá yeⁿē yú yeⁿe castigo yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe yú cáávā chí Cristo naca'ái yā cáávā nuuⁿndi yeⁿe yú. ²⁵ Tiempo chí chó'ōo s'uuúⁿ ní tan'dúúcā 'iiti cuúchī chí nindai tí 'tíicā s'uuúⁿ naati maaⁿ ní ndaa yú nanáāⁿ Cristo chí candée yā cuidado s'uuúⁿ tan'duucā 'áámá pastor. Cristo ní candée yā cuidado alma yeⁿe yú.

Yeⁿé 'iĩnyāⁿ chí 'nííndivaacu chí canéé chí 'caandiveén yā yeⁿē ví'í

3 'Tiicá ntúūⁿ ndís'tiī n'daataá chí 'nííndivaacu tá, canéé chí díín nī chí ngaⁿā isaⁿā yeⁿé nī. Ní nduuti chí isaⁿā yeⁿé nī nguéé i'téenu sa Cristo, cuuvi cu'téenu sa Cristo cáávā n'daataá yeⁿe sa tí n'daacā n'gεetinée tá. 'Áará chí nguéé ngaⁿā ta mar 'áámá nduudu yeⁿe Cristo tuuⁿmi ní cuuvi cu'téenu sa Cristo. ² Caati n'diichi sa chí n'daataá yeⁿe sa yeⁿe nducuéⁿē chí idiín tá ní n'daacā ní diiⁿ tá respetar isaⁿā tá. ³ Ní n'daataá chí n'dai tá chí véé isaⁿā yeⁿe tá nguéé canéé chí sta'a tá cosas ní s'nuuⁿ tá cosas miiⁿ na cuerpo yeⁿe tá chí diiⁿ chí n'dεεεε maaⁿ tá. Ní nguéé neenē n'dεεvéé diiⁿ tá tiíⁿ tá o sta'a tá cosas yeⁿe 'diiⁿnguāⁿ o catecai chí ya'ai chíí'vε chí snee tá chí cuuvi dich'εεé maaⁿ tá táⁿā. ⁴ Naati n'dεεvéé chí yeⁿe tá canee chí cūnee yeⁿe maaⁿ tá ní canéé chí n'dεεεε tá ndúúcū espíritu yeⁿē tá chí ndiicúúⁿ. Ní canee 'diiⁿ tá. Chuū ní dichíí'vε nanáāⁿ Ndyuūs. ⁵ Caati tiempo chí chó'ōo 'tíicā idiín n'daataa s'een chí yeⁿé Ndyuūs, n'daataa chí i'téenu ca Ndyuūs ní s'teenu tá chí ngaⁿā isaⁿā yeⁿe tá. ⁶ Ní táⁿā Sara 'tiicá ntúūⁿ diiⁿ tá. S'teenu tá isaⁿā yeⁿe tá chí nguuvi Abraham. Ní ngaⁿā tá isaⁿā yeⁿe tá: N'dii ní señor yeⁿé. Maaⁿ ní ndís'tiī cuuvi díín nī tan'dúúcā chí ndís'tiī daiya Sara ndís'tiī nduuti chí n'daacā idiín nī ní nguéé 'va'á nī yeⁿē mar 'áámá. ⁷ Ní 'tiicá ntúūⁿ ndís'tiī saⁿā chí véé n'daataá yeⁿé nī. 'Cuεetinée nī ndúúcū tá ní díín nī respetar n'daataá yeⁿé nī. Ní díín nī honrar n'daataá yeⁿe nī tan'dúúcā chí deenu nī chí n'daacā ti n'daataa miiⁿ nguéé véé fuerzas yeⁿe tá tan'dúúcā 'áámá saⁿā. Ní 'tiicá ntúūⁿ Ndyuūs yeⁿe vaadī n'dai yeⁿé yā ca'a yā vida yeⁿe tá daama daama tan'dúúcā chí tee yā ndís'tiī saⁿā. Ní ndís'tiī saⁿā díín nī 'túúcā ní nguéé du'ū vεε chí di'vaachí ndís'tiī yeⁿe chí díín nī taachi ngaⁿ'angua'á nī.

Yeⁿe chí n'geenu yú ngiī caavā chí n'daacā idiín yú.

⁸ Ní yeⁿe nducuéⁿē canéé chí dáámá nūuⁿ nada-cadíínuuⁿ nī nducyaaca ndís'tiī ní dáámá nūuⁿ nada-cadíínuuⁿ nī na staava yeⁿé nī. Dinéⁿe nī 'aama nī taama nī tan'dúúcā chí cuáácú chí ví'í nī. Ní ya'ai 'iinú nī 'aamá nī taama nī. Ní diiⁿ chí ndiicúúⁿ nī 'aamá nī ndúúcū taama nī. ⁹ Taachi 'iĩnyāⁿ nguéé n'daacā idiín yā ndúúcū nī nguéé idiín nī chí nguéé ndaacā ndúúcū yā. Ní taachi 'iĩnyāⁿ nguéé n'daacā caaⁿmán yā yeⁿé nī nguéé cunncaá caaⁿmán nī yeⁿe yā. Ndaacā ca díín nī ní caaⁿmán nī ndúúcū 'iĩnyāⁿ s'tiī ní di'viicú nī 'iĩnyāⁿ s'tiī. 'Tíicā Ndyuūs cuuvi di'viicú yā ndís'tiī. Ndyuūs yaa'ví yā ndís'tiī chí cuuvi yeⁿé yā ti díín yā 'tíicā nduucú nī. ¹⁰ Canéé nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs 'tíicā:

'Iĩnyāⁿ chí neⁿe chí yeenu yā ndúúcū vida yeⁿé yā ní neⁿé yā chí véé nduuyu yeⁿé yā, 'āā ntéé canéé chí caaⁿmán yā dendu'ū chí nguéé n'daacā. Ní nguéé caaⁿmán yā nduudu yaadi. ¹¹ Canéé chí divíí yā yeⁿe nducueⁿē chí nguéé n'daacā ní dámaāⁿ díín yā chí n'daacā. Canéé chí neⁿé yā vaadī 'diiⁿ ní díín yā ndu-

cuén'e chi véé vaadi 'diiín ye'n'e yā. ¹² Señor Ndyuūs ye'n'e yú maán yā 'iin'yān chi din'daacá yā. Ní cuen'e daānman n'giindiveén yā chi 'iin'yān s'een nga'angua'á yā. Ní Señor ye'n'e yú ní contra ye'n'e 'iin'yān chi nguée n'daacā idiín yā.

¹³ ¿Du'ú 'iin'yān chi'nuucá'ai yā ndís'tií nduuti chi ndís'tií nducué'n'e tiempo diín nī chi n'daacā? Nguée diín yā 'tíicā. ¹⁴ Ní nduuti chi ndís'tií n'geenu nī ngii cáávā chi n'daacā idiín nī tuu'mi ní yeenú nī. Nguée diín 'va'a nī ye'n'e mar 'áamá 'iin'yān ní nguée di'yáá nī cuuvi.

¹⁵ Canéé chí dich'etē nī Cristo na staava ye'n'é nī ní 'cuaán nī lugar Cristo chi 'iiví nī. Ní canéé listo nī chi cuuvi nan'guεεcúta'á nī 'āā du'ú nūu' 'iin'yān chi intiinguunee' ndís'tií 'tíicā: Nds'tií de'ē cáávā chi cūne ngiínú nī ye'n'e Ndyuūs ye'n'é nī. Ní taachi nan'guεεcuta'á nī ye'n'e yā diín nī chi ndiicúú' n'dai nī. Ní diín nī respetar 'iin'yān. ¹⁶ 'Cuεetinéé n'daacā nī chi nguée véé chi nada-cadínuu' nī ye'n'e chi nguée n'daacā chi diín nī. Ní 'iin'yān chi cunncaā nga'a yā ye'n'e chi n'daacā chi diín nī caavā chi i'téenu nī Cristo, cuuvi 'cuinān yā cáávā chi nga'á yā. ¹⁷ N'daacā ca chi 'cueenu yú cuuvi cáávā cosas chi n'daacā idiín yú nduuti chi Ndyuūs ne'n'é yā 'tíicā, nguée ti cáávā cosas chi nguée n'daacā idiín yú.

¹⁸ Cristo mii' maán yā ch'eenú yā chií chi ch'ti yā cáávā nuu'ndi ye'n'e yú ní 'áamá vmné'ēe ch'ti Cristo cáávā nuu'ndi ye'n'e nducyaaca 'iin'yān, ní nguée nuu'ndi ye'n'é yā. Ní ch'ti yā caati cuuvi candée ya s'uúú' nanáán Ndyuūs. Cuáacú ch'ti cuerpo ye'n'é yā naati espíritu ye'n'é yā nduuchi. ¹⁹ Ní espíritu ye'n'e Cristo cuayivi chi ch'ti yā che'n'e yā ní ca'n'a yā nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs nanáán espíritu s'een ye'n'e 'iin'yān s'een chi n'dií. Ní espíritu s'een ní preso yā na lugar ye'n'e espíritu s'een. ²⁰ Espíritu s'een ní ye'n'e 'iin'yān chi nguée ch'iindiveén yā Ndyuūs 'áamá tiempo chi 'āā chó'ōo. Ní Ndyuūs canee ngíinu yā ní 'diiín canéé yā chi 'iin'yān s'een ndaacadaamí yā ye'n'e nuu'ndi ye'n'e yā 'naa' tiempo chi sa'n'ā Noé din'dái sa 'áamá arco chí barco ch'εεte. Ní ch'eti barco mii' n'duuví 'iin'yān, dámaān niiní yā, ní ngua'n'ai yā ye'n'e nuu'n'nī. ²¹ Ní nuu'n'nī mii' ní tan'dúúca nuu'n'nī chi ngεεdínuu'n'nī yú chi nangua'n'āi s'uúú'. 'Tíicā nuu'n'nī mii'. Taachi ngεεdínuu'n'nī yú nguée caavā chi naa'nu cuerpo ye'n'e yú naati cáávā chi 'áamá compromiso ye'n'e yú nanáán Ndyuūs. Ní n'daacā diín yú chuū ndúúcu núú'mán staava ye'n'e yú. Ní Ndyuūs nadanguá'n'ai yā s'uúú' chi i'teenu yú Cristo cáávā Cristo nducueen yā ye'n'e nguaa' tinán'ā. ²² Ní Cristo mii' cuna'á yā na va'ai cheeti nguuví ní maa' canee yā lado ye'n'e honor ye'n'e Ndyuūs chi lado tá cuaacu. Ní Cristo nga'n'a ntiinnyú' yā ye'n'é ángeles ndúúcu 'iin'ntyé'n'e ní ye'n'e poderes chi véé.

Canee chi dichí'vε yú Ndyuūs tan'dúúca chi Ndyuūs tee yā fuerzas s'uúú'

4 Tan'dúúca Cristo ch'eenú yā chií ní diín yā sentir na cuerpo ye'n'é yā 'tiicá ntúū' ndís'tií canéé chi cuta'á nī fuerzas ye'n'é nī cáávā tiempo chi ca'n'á nī 'cueenú nī cuuvi. Maa' ní 'iin'yān s'een chí ch'eenú yā chií ní diín yā sentir na cuerpo ye'n'é yā 'āā ntéé ne'n'é yā

dinuu'ndi yā. ² Ní ndií maa' ndís'tií canee chi diín nī tanducué'n'e chi ne'n'e Ndyuūs chi diín nī tanducué'n'e nguuví ye'n'e nī. Ní nguée diín nī tan'dúúca chi maa' cuerpo ye'n'é nī ne'n'e chi diín nī. ³ Tiempo chi 'āā chó'ōo ní diín yú tan'dúúca 'iin'yān chi nguée ye'n'e ndaata Israel chi nguée i'téenu yā Ndyuūs. Tiempo mii' ní diín yú cosas chi nguée n'daacā. Ní diín yú nuu'ndi tan'dúúca chi ne'n'e cuerpo ye'n'e yú chi diín yú. Ní 'cuū'vi yú ní cho'o nee che'e yú taachi véé fiesta ye'n'e chi che'e yú. Ní cu'u ca yú vino. Ní s'teenu yú santo s'een chi ídolo s'een. ⁴ 'Iin'yān s'een chi nguée i'téenu yā Cristo, ¿De'ē cáávā chi nadacadínuu' yā chi ndís'tií nguée nduuví daamá nī ndúúcu yā, ní nguée idiín nī ndúúcu yā cosas chi nguée n'daacā? Ní chí'ín chi 'iin'yān s'een ní cunncaā nga'a yā ye'n'é nī. ⁵ 'Iin'yān s'een canéé chi nga'a yā cuenta ye'n'e vida ye'n'e maán yā nanáán Cristo chi diín yā juzgar nducyaaca 'iin'yān, 'iin'yān chi canduuchi ndúúcu 'iin'yān chi n'dií. ⁶ Ní cáávā chuū Cristo nga'á yā nduudu cuaacu ye'n'e maán yā nanáán espíritu ye'n'e 'iin'yān chi n'dií caati espíritu ye'n'é yā cuuvi canduuchi tan'dúúca chi Ndyuūs canduuchí yā. Ní Ndyuūs n'diichí yā nuu'ndi ye'n'é 'iin'yān s'een taachi ch'εεtineé yā in'yeen'dí 'cūū tan'dúúca chi n'diichí yā nuu'ndi ye'n'e nducyáácá 'iin'yān chi snee yā in'yeen'di 'cūū.

⁷ 'Áā cháā snee niinuu'nguuví chi 'cuiinu tanducué'n'e dendu'ū. Ní cáávā chuū 'cuεetinee n'daacā nī ní 'āā de'ē ora nūu' ní cuuvi caa'n'ma'ngua'á nī. ⁸ Ní ye'n'e tanducué'n'e dine'n'e cá nī 'aama nī taama nī caati taachi dine'n'e cá nī tuu'mi ní inadich'εεcú nī nuu'ndi ye'n'e 'áamá nī taama nī. ⁹ 'Cuaán nī 'áamá nī taama nī na vaacu nī ní nguée 'cuεecu cheendí nī. ¹⁰ Ní ca'áamá ca'aama nī ní diín nī servir taamá nī ndúúcu ntiinnyu' chi Ndyuūs itée yā chi diín nī. Ní canéé chi diín nī n'daacā nī ntiinnyu' ye'n'é nī chi Ndyuūs itée yā ca'aama ca'aamá nī ti Ndyuūs itée yā ndís'tií nducué'n'e chi n'dai taavi ye'n'e yā. ¹¹ Nduuti chi 'áamá nī candεε nī nduudu cuaacu canéé chí nga'á yā nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs. Nduuti chi 'aamá nī diín nī ntiinnyu' ye'n'e yaácū canéé chi diín yā ndúúcu nducué'n'e fuerzas ye'n'é yā chi Ndyuūs ca'a yā 'iin'yān mii'. Ní ye'n'e tanducué'n'e chi ndís'tií diín nī canéé chi diín nī chi cuuvi dich'etē nī Ndyuūs cucáávā Jesucristo. Ní ye'n'é Ndyuūs chí ngíí deεve ye'n'e yā ní vεε poder ye'n'é yā tanducué'n'e tiempo. 'Tíicā yā.

Canéé chi n'geenu yú ngii ti ye'n'e Cristo s'uúú'

¹² Nds'tií hermanos chi ne'n'é taavi nguée nadi-cadínuu' nī chi cosa chi díitūu nguée canéé chí chó'ōo ye'n'é nī taachi 'iin'yān n'diichinee' cá yā ndís'tií chi ya'ai n'geenú nī ngii ti canéé chí chó'ōo ye'n'é nī 'tíicā.

¹³ Naati canéé chí cuuvi yeenú nī taachí n'geenú nī ngii tan'dúúca Cristo ch'eenú yā chii. Ní cuayivi cuuvi yeenu cá nī taachi Cristo ndaa yā taama vmné'ēe ní 'cuu'mín' yā chi ch'εεte n'dai ngiichí yā tan'dúúca deεve ngiichí ch'εεte. ¹⁴ Nduuti chi 'iin'yān n'gaa'vá yā ndúúcu nī cucáávā chi i'téenu nī Cristo tuu'mi ní yeenú nī. Espíritu N'dai ye'n'é Ndyuūs chí deεvé ngii canéé ndúúcu ndís'tií. 'Áárá chí 'iin'yān s'een cunncaā nga'a yā ye'n'e

Cristo, ndís'tiī ní diín nī honrar Cristo. ¹⁵ Ní nduuti chi 'áámá chéé ndís'tiī n'geenu nī ngii 'úú nguéé ne'né chi 'cueenú nī cuuvi caati ch'iin'nú nī 'iin'yān o ididuucú nī o nguéé diín nī tan'dúucā chi ngan'ā ley ye'né Ndyuūs chi ch'ēete ca. ¹⁶ Ní nduuti chi 'áámá chēe ndís'tiī n'geenu nī ngii cáávā chi i'téenu nī Cristo nguéé cuuvi 'cuinaá nī naati canee chi dich'ēeté nī Ndyuūs caati 'iin'yān ngan'a yā chi díí ní ye'ne Cristo dii.

¹⁷ 'Āā ndaa tiempo chi Cristo can'á yā n'diichi yā nu-
u'ndi ye'ne 'iin'yān ní vmnāán vmnaa' can'á yā n'diichi yā
nuu'ndi ye'ne 'iin'yān chi i'téenu yā 'iin'yān. Ní nduuti chi
vmnāán vmnaa' n'diichi yā nuu'ndi ye'ne yú, ḡtáácā cu-
uvi ye'né 'iin'yān chi nguéé i'téenu yā nduudu cuaacu
ye'né Ndyuūs cuayiivi taachi n'diichi Cristo nuu'ndi
ye'ne yā? ¹⁸ Ní nduuti chi ngí'ti chi 'iin'yān chí n'dai cuuvi
nanguan'ai yā, ḡd'éē cuuvi ndúucū 'iin'yān chi nguéé
n'daacā diín yā ní ndúucū 'iin'yān chi dinuu'ndí yā ní
nguéé i'téenu yā? ¹⁹ Ní 'tíicā canee chí diín yú. Taachi
n'geenu yú ngii caavā chi Ndyuūs ne'né yā chí diín yú
'tíicā, canéé chí diín yú nducué'nē chí n'daacā. Ní canéé
chí nga'a yú vida ye'ne yú na ta'a Ndyuūs caati Ndyuūs
din'dái yā s'uuún ní 'indēe yā cuidado s'uuún. Ndyuūs ní
diín yā chiin chí ngan'a yā chí can'a yā diín yā.

Ye'né 'iin'yān chí i'téenu yā Ndyuūs

5 'Úú Pedro ca'á consejo 'iintye'nē ye'ne yaācū chí
snéé nguāa' ndís'tiī. 'Úú 'tiicā ntúūn 'iintye'nē 'úú.
'Úú ngan'á ye'ne Cristo tan'dúucā chí ch'eenú yā chiī ti
n'diichi nduucú nduutinaán maán. Ní 'tiicā ntúūn véé
parte ye'né vaadī dēeve ngii chí Ndyuūs 'cuu'mín yā
s'uuún cuayiivi. ² Ndís'tiī 'iintye'nē ye'ne yaācū, idiín nī
ntiinyu' ye'né nī tan'dúucā 'áámá pastor chí indēe yā
cuidado ye'ne 'iiti cuūchī. 'Tíicā diín nī ndúucū 'iin'yān chí
ye'né Ndyuūs chí can'á yā yaācū naachi ndís'tiī ní 'iint-
tyé'nē. Nguéé diín nī ntiinyu' ye'ne nī chí canéé chí diín
nī naati diín nī ti maán nī ne'ne nī diín nī caati 'tíicā ne'ne
Ndyuūs. Nguéé diín nī caavā chí cuta'á nī tuūmī naati
diín nī ndúucū nuu'ma' staava ye'né nī chí n'dai.
³ Nguéé diín nī ndúucū 'iin'yān chí maa' cuidado ye'né nī
tan'dúucā chí ndís'tiī ní 'iiví ye'né yā naati 'cuēetinéé
n'daacā nī níicū 'iin'yān cuuvi n'diichi yā ndís'tiī ní diín yā
tan'dúucā chí ndís'tiī diín nī. ⁴ Ní 'íicū taachi ndaa Jesu-
cristo chí 'iin'yān chí ndíí tiiín chí ícandēe yā cuidado
ye'ne 'iin'yān ye'né yā tan'dúucā 'áámá pastor chí ndii
tíiín chí ícandēe yā cuidado 'iiti ye'né yā, tuu'mi ní ndís'tiī
cuuvi cuta'á nī 'áámá corona chí nguéé 'cuīnu dēevé
ye'ne. Nguéé corona ye'ne yaātā chí ituuví.

⁵ 'Tiicā ntúūn ndís'tiī sa'n'ā da'caiyāā canéé chí diín nī
tan'dúucā chí ngan'a 'iintye'nē ye'ne yaācū. Nducyaaca
nī canéé chí ndiicuu' nī ní cunnee nī 'aama nī taama nī
caati canéé nguūn na libro ye'né Ndyuūs 'tíicā:

Ndyuūs nguéé ne'ne yā 'iin'yān chí nacadínuu' yā chí
maán yā ch'ēete yā naati ca'á yā nducué'nē chí n'dai
ye'ne yā 'iin'yān chí ndiicúú.

⁶ Maa' ní nducyaaca ndís'tiī ndiicúú' n'dai 'cuēetinéé nī
maa' poder ye'né Ndyuūs ti Ndyuūs cuuvi dich'ēeté yā
ndís'tiī tiempo chí ne'né yā. ⁷ Ca'á nī nducue'nē cuidado
chí díftū ye'ne nī na ta'a Cristo caati Cristo candēé yā
cuidado ye'ne ndís'tiī.

⁸ Canéé listo nī ní nguéé 'cuēetiyaadú nī. Cundēe nī
cuidado chí n'daacā 'cuēetinéé nī ti yáá'n'guiinūu' mii'
chí contra ye'ne nī chíicā sá ní n'diichi sa ndii 'muu' ní
ndii mii'. Ní tan'dúucā 'áámá 'yá'yāa' cuá'áá n'gai tī ní
cachiicā tī ní 'inuú' tī du'u chí cuuvi che'é tī 'tíicā diín
yáá'n'guiinūu' mii'. ⁹ Nguéé ca'a nī lugar yáá'n'guiin-
uú' 'cūū naati 'áámá cūnee nī ndúucū chí i'téenu nī. Ní
déenu nī chí 'āā daamá nūu' n'geenu yú ngii tan'dúucā
nducyaaca hermanos chí s'néen yā na núú'má'
ín'yeendī ti i'téenu yā Cristo. ¹⁰ Ní cuayiivi chí ch'eenú nī
chiī duu'vi tiempo nūu' tuu'mi ní Ndyuūs diín yā chí
ndēeve canéé vida ye'ne nī. Ní diituú canéé nī ndúucū
chí i'téenu nī Ndyuūs. Ní Ndyuūs ca'á yā fuerzas ye'ne
nī ní diín yā chí seguro canéé nī ndúucū chí i'téenu nī.
Maa' Ndyuūs mii' ní teé yā nducué'nē chí n'dai. Ní
maán yā yaa'ví yā s'uuún chí cuuvi ye'né yā s'uuún cáávā
chí véé parte ye'ne yú ndúucū dēeve ngii chí ch'ēete ye'né yā
caati s'uuún ní ye'ne Cristo s'uuún. ¹¹ Caa'ma' yú chí
Ndyuūs ní ch'ēete n'dai yā ní ye'né yā véé nducué'nē
poder chí véé ní cue'ne daā'ma' cue'ne daā'ma' 'tíicā.

'Cuiinu carta mii' ní yaa'vi yā 'iin'yān chí n'dai ndís'tiī

¹² 'Téé nūu' idinguún carta 'cūū ye'ne ndís'tiī ní her-
mano Silvano nginnee sa 'úú. Nadicádiinúú' chí Sil-
vano mii' ní hermano chí n'dai taavi. 'Úú teé consejo
ndís'tiī chí seguro canee ndís'tiī chí nducué'nē chí
Ndyuūs itée yā ndís'tiī ye'ne vaadī n'dai ye'né yā ní ye'né
nī ti ne'né yā ndís'tiī. Maa' ní 'cuēetinéé n'daaca nī ní di-
ituu canee nī ní cuchēe nī ye'ne tanducué'nē chuū.

¹³ 'Iin'yān ye'ne yaācū chí canéé na yāā' Babilonia chí
Ndyuūs didēevé yā tan'dúucā s'uuún: N'dai ndís'tiī,
ngan'a yā. 'Tiicā ntúūn Marcos chí tan'dúucā daiyá:
N'dai ndís'tiī, ngan'a sa. ¹⁴ Ndís'tiī hermanos: N'dai nī,
ngan'a nī 'aama nī taama nī ti ne'né nī 'aama nī taama
nī ti ye'né Cristo ndís'tiī. Ní Ndyuūs téé yā vaadī 'diín
ye'né yā nducyaacá ndís'tiī chí ye'ne Cristo. 'Tíicā cuuvi.

2 PEDRO

Pedro idinguún yā carta 'cūū ye^{n'e} 'iīn'yāⁿ chi i'téenu yā Cristo

1 'Úú Simón Pedro 'úú ní 'úú ní apóstol ye^{n'e} Jesucristo. Ní candéé nduudu ye^{n'e} Ndyuūs ti Ndyuūs dichó'o yā 'úú. Ní 'úú dichíí'vē Jesucristo. Dinguún carta 'cūū ye^{n'e} 'iīn'yāⁿ chi 'āā i'téenu n'dai yā Jesucristo tan'dúúcā nú'suu. 'Tíicā diīn Ndyuūs ndúúcū Salvador chi Jesucristo ti cuaacu yā. ² 'Úú ne^{n'e} chi ndís'tiī cuta'á nī nducue^{n'e} vaadī n'dai ndúúcū vaadī 'diīn chi Ndyuūs tée yā ndís'tiī, ní cáāvā chi deenū n'daacā nī ye^{n'e} Ndyuūs chiida yú ndúúcū Jesucristo ye^{n'e} yú.

Ye^{n'e} vida ye^{n'e} 'iīn'yāⁿ chi i'téenu yā Jesucristo

³ Ndyuūs cáāvā poder ye^{n'e} yā 'āā tee yā s'uuún tan-ducue^{n'e} caati cuuvi 'cuētinéé n'daacā yú ní cuuvi dich'ēete yú Ndyuūs. Ní 'tíicā cuuvi diīn yú ti deenu yú Jesucristo chi ch'ēete maán yā ní diīn yā vaadī n'giinu. Ní Jesucristo yaa'ví yā s'uuún chi cuuvi ye^{n'e} yā s'uuún. ⁴ Ní Cristo 'āā tee yā s'uuún promesas chí n'dēevéé n'dai ní ng'ēete ca. Ní cucáāvā promesas miiⁿ ndís'tiī ní cuuvi cuta'á nī ye^{n'e} vida ngai chí ye^{n'e} Ndyuūs. Ní cuuvi nnguan'ai nī ye^{n'e} nuuⁿdi ye^{n'e} iⁿ'yeendí 'cūū, nuūⁿdi chi maaⁿ cuerpo ye^{n'e} yú ne^{n'e} chi diīn yú. ⁵ Maaⁿ chi i'téenu nī Jesucristo candéé nī cuidado chi n'daacā ca 'cuētineé nī. Ní taachi n'daacā ca 'cuētineé nī tuu'mi ní ca'cueéⁿ nī caati cuuvi deenu cá nī. ⁶ Ní taachi déénú cá nī tuu'mi ní ngan'a ntiīnyuⁿ nī ye^{n'e} maaⁿ cuerpo ye^{n'e} nī. Ní taachi diīn nī chi ngan'a ntiīnyuⁿ nī ye^{n'e} maaⁿ cuerpo ye^{n'e} nī tuu'mi ní cuchēe nī ye^{n'e} maaⁿ cuerpo ye^{n'e} nī. Ní taachi cuchēe nī ye^{n'e} maaⁿ cuerpo ye^{n'e} nī tuu'mi ní diīn nī tan'dúúcā chi Ndyuūs ne^{n'e} yā chí diīn nī. ⁷ Ní taachi 'āā diīn nī tan'dúúcā chi Ndyuūs ne^{n'e} yā chí diīn nī tuu'mi ní dinen'é nī 'áámá nī taama nī. Ní taachi dinen'é nī 'áámá nī taama nī tuu'mi ní 'áámá dinen'e nī 'iīn'yāⁿ.

⁸ Ní ye^{n'e} tanducue^{n'e} chuū, nduuti chi ndís'tiī diīn nī ní n'dai n'dai diīn nī tuu'mi ní cuuvi diīn nī ntiīnyuⁿ ye^{n'e} Señor Jesucristo ye^{n'e} yú. Ní dichíí'vē nī Señor ye^{n'e} yú. Ní chuū diīn chi dichíí'vē chí deenu n'daacā cá nī Señor Jesucristo ye^{n'e} yú. ⁹ Ní nduuti chi 'áámá nī nguéé diīn nī tanducue^{n'e} chuū tuu'mi ní ndís'tiī ní tan'dúúcā 'áámá 'iīn'yāⁿ chi ngeenáán 'tiicā nī ti nguéé cuuvi snaaⁿ nī chí yan'ai. Ní nguéé n'gaacu nī chí nduuvi dēeve nī ye^{n'e} nuuⁿdi ye^{n'e} nī chí diīn nī cuáán vmnaaⁿ taachi caama i'téenu nī Jesucristo. ¹⁰ Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos ye^{n'e} cáāvā nducue^{n'e} chuū candéé cá nī cuidado chi 'aama canéé n'daacā nī ndúúcū chi i'téenu

nī. Ní canee nī seguro chi Ndyuūs yaa'ví yā ndís'tiī chi cuuvi ye^{n'e} yā ndís'tiī. Ní ndēevé yā ndís'tiī. Ní nduuti chí diīn nī dendu'ū chí 'túúcā tuu'mi ní 'āā ntéé dē'ē cáāvā chí diīn nī nuuⁿdi. ¹¹ Ní taachi diīn nī 'túúcā Jesucristo tée yā lugar ndís'tiī chí cuuvi ndaa nī naachi canee Señor Jesucristo chí nadanguaⁿ'ai yā s'uuún ní naachi cué^{n'e} daāⁿmaⁿ ngaⁿ'a ntiīnyuⁿ yā ye^{n'e}.

¹² Ní cáāvā chuū 'úú cue^{n'e} daāⁿmaⁿ idiīn chí ndís'tiī n'gaacu nī ye^{n'e} tanducue^{n'e} chuū 'áará chí deenú n'dai nī ye^{n'e}. Ní n'gēetinéé n'daacā nī ní n'giindivééⁿ n'daacā nī nduudu cuaacu ye^{n'e} Ndyuūs. ¹³ 'Úú nadacádiinúún chí n'daacā ca ne^{n'e} chí canduuchi cá chí 'tíicā diīn chí ndís'tiī cuuvi nan'gaacu nī ye^{n'e} tanducue^{n'e} chuū.

¹⁴ Señor Jesucristo ye^{n'e} yú 'āā ch'iīn'í yā 'úú, Pedro, 'tíicā. 'Áā ntéé 'náán canduuchi ní 'cuūví. ¹⁵ 'Tiicā ntúūⁿ idiīn chí ndís'tiī n'gaacu nī cué^{n'e} daāⁿmaⁿ ye^{n'e} dendu'ū 'cūū taachi 'āā n'diī.

'Iīn'yāⁿ n'diichí yā dēeve ngii ye^{n'e} Cristo

¹⁶ Chíⁿ chí nús'uu ca'cueéⁿ 'nū ndís'tiī ye^{n'e} Señor Jesucristo ye^{n'e} yú chí ndaa ntuún yā ndúúcū poder ye^{n'e} yā nguéé ye^{n'e} vaanicadínūⁿ ye^{n'e} 'iīn'yāⁿ ye^{n'e} iⁿ'yeendí 'cūū. 'Tíicā nús'uu 'āā n'diichí 'nū ndúúcū nduutinaán maán 'nū Señor Jesucristo ye^{n'e} yú chí neené ch'ēete. ¹⁷ Ní n'diichí 'nū chí Cristo ní neené ch'ēete yā taachi Ndyuūs chiida yú dich'ēeté yā Jesucristo ní ca'a yā Cristo chí dēevé taavi ngii yā. Caati Ndyuūs chí dēeve ngii ca ngan'á yā ye^{n'e} Cristo ní n'giindivééⁿ 'nū nduudú 'cūū. Chuū caⁿ'a Ndyuūs: Sáⁿ'a 'cūū chí daiyá chí ne^{n'e} taavi ní 'úú néené yeenú ye^{n'e} daiyá. ¹⁸ Ní nús'ū maán 'nū ch'iindivééⁿ 'nū nduudu 'cūū chí chiica ye^{n'e} va'ai chēeti nguuvi taachi cuen'é 'nū ndúúcū Jesucristo na yīcū chí duuchi N'dēevé N'dai.

¹⁹ Maaⁿ ní cu'téenu cá 'nū chí nduudu cuaacu chí 'iīn'yāⁿ profetas candéé yā tiempo chí 'āā chó'ōo ní cuaacu. N'daacā ca chí ndís'tiī i'neeⁿveéⁿ nī nduudú 'cūū. Nduudú 'cūū tan'dúúcā 'áámá chidēeve chí ngii yaⁿ'ā na 'áámá cuaaⁿ chí maāiⁿ. 'Tíicā ye^{n'e}, ní chidēeve ní ngii ndii tiempo chí ndaa nguuvi ní can'daā 'íínyuⁿ chí nguuvi 'yuudi chí nduudu cuaacu ní canee na staa-va ye^{n'e} nī. ²⁰ Ne^{n'e} chí ndís'tiī vmnáán vmnaaⁿ nadacádiínūⁿ nī ye^{n'e} chuū. Mar 'áámá nduudu ye^{n'e} libro ye^{n'e} Ndyuūs chí ngan'ā ye^{n'e} 'áámá dendu'ū chí cuchíi ndís'tiī nguéé dámaāⁿ maán nī cuuvi deenú nī ye^{n'e}.

²¹ Ní nduudu cuaacu chí ngan'a profetas tiempo chí chó'ōo nguéé ngan'a yā ye^{n'e} chí nadacádiínūⁿ yā maán yā naati Espíritu N'dai ye^{n'e} Ndyuūs yaa'ví yā profetas nduudu cuaacu chí caⁿ'a yā. Ní nduudu ye^{n'e} yā

ngiica yen'é Ndyuūs ti 'áámá díín yā ntiinyuⁿ yen'é Ndyuūs.

Yen'é 'iinyāⁿ chi nguéé ca'cueén yā nduudu cuaacu yen'é Ndyuūs

2 Tiempo chi chó'oo nguaaⁿ 'iinyāⁿ Israel véé 'iinyāⁿ profetas chi nguéé ngaⁿa yā nduudu cuaacu yen'é Ndyuūs. 'Tiicá ntúūⁿ tiempo maaⁿ caⁿ'a n'dai maestros yen'e yaacū nguaaⁿ ndís'tiī chi nguéé caaⁿ'máⁿ yā nduudu cuaacu yen'é Ndyuūs. Ní candéē n'de'ei yā nduudu chi nguéé cuaacu chi díín chi nguéé i'téenu nī Cristo. Ní 'iinyāⁿ s'een caaⁿ'máⁿ yā contra yen'e Jesucristo chi nadanguán'ai yā 'iinyāⁿ. Ní chíín chi díín yā dííín chi 'iinyāⁿ s'een niinⁿnuuⁿ niinⁿnuúⁿ nūuⁿ 'cuiinú maáⁿ yā. 2 'Áará chi nguéé 'tíicā chíín chi ngaⁿ'a 'iinyāⁿ s'een 'yaaⁿ 'iinyāⁿ ní 'caandiveén yā yen'e 'iinyāⁿ s'een. Ní díín yā chi nguéé n'daacā tan'dúú^{cā} chi díín 'iinyāⁿ s'een. Ní nguéé n'daacā ngaⁿ'a 'iinyāⁿ s'een yen'e yúúⁿí cuaacu chi evangelio chi nduudu ngai yen'e Jesucristo. 3 Ní 'iinyāⁿ s'een ca'cueén yā nduudu chi ngiica yen'e chi maáⁿ yā nadacadíínuuⁿ yā ti neⁿ'é yā tuumī chi ndís'tiī ca'á nī 'iinyāⁿ s'een. 'Áā 'naaⁿ tiempo chi Ndyuūs 'āā n'diichí yā nuuⁿndi yen'é yā ní 'āā ngaⁿ'a yā chi 'iinyāⁿ s'een 'āā condenado yā.

4 Deenu yú chi Ndyuūs nguéé nadich'εcú yā yen'e ángeles chi dinuuⁿndí yā naati s'neén yā cuaaⁿ ch'ua'ai na infierno ní s'neén yā naachi maaⁿ. Ní dichíichí yā ángeles ndúú^{cū} cadenas. Ní ángeles cūnee yā miiⁿ ndii nguuví chi Cristo caⁿ'á yā n'diichi yā nuuⁿndi. 5 Ní deenu yú chi Ndyuūs 'āā idi'cuiinú yā in'yeeⁿdí 'cūū ndúú^{cū} 'iinyāⁿ yen'é taachi díín yā chi chee cúúvī vm-náán in'yeeⁿdí ndúú^{cū} 'iinyāⁿ chi nguéé n'daacā idiín yā. Ndyuūs dámaāⁿ nadinguaⁿ'ai yā saⁿ'a Noé chi candéē sa nduudu cuaacu yen'é Ndyuūs ndúú^{cū} táámá ndeēchē 'iinyāⁿ. Tanaⁿ'a cá yā ní ch'ti yā. 6 'Tiicá ntúūⁿ Ndyuūs díín yā condenar 'iinyāⁿ yen'e yáāⁿ Sodoma ndúú^{cū} yaāⁿ Gomorra. Ní di'cuiinú yā yáāⁿ s'een chi nduuví yāiyáá cáávā chi dicho'ó yā nguuchi yáⁿ'ā vm-naaⁿ yáāⁿ s'een. Ní 'íicú Ndyuūs s'neen yā ejemplo 'cūū chi 'iinyāⁿ chi cuchíi cuayiivi, ní nguéé n'daacā idiín yā, cuuvi deenú yā táácā cuuvi chó'oo yen'e yā. 7 Naati Ndyuūs nadanguaⁿ'ai yā yen'e yáāⁿ s'een saⁿ'a Lot chi saⁿ'a n'dai, saⁿ'a chi ch'eenú sa chíi caavā chi díín 'iinyāⁿ chi nguéé n'daacā. 8 Ní Lot miiⁿ chi n'dai sa canéé sá nguaaⁿ 'iinyāⁿ s'een. Ní nguuví nguuví n'diichi sa ní n'gi-indiveeⁿ sa nducueⁿ'ē chi díín yā chi nguéé n'daacā. Ní n'geenu sa ngii na staava yen'e sa. 9 Ní nduuti chi Ndyuūs díín yā 'túú^{cā} tiempo chi 'āā chó'oo 'tiicá ntúūⁿ Ndyuūs deenú yā táácā chi nadanguaⁿ'ai yā 'iinyāⁿ chi i'téenu yā Ndyuūs yen'e 'iinyāⁿ chi nguéé n'daacā idiín yā chí n'diichineen yā 'iinyāⁿ yen'e yā. 'Tiicá ntúūⁿ Ndyuūs deenú yā táácā ca'á yā testigo 'iinyāⁿ chi nguéé n'daacā ndíi taachi ndaa nguuví chi n'diichí yā nuuⁿndi yen'e nducyaaca 'iinyāⁿ.

10 'Tiicá Ndyuūs ca'a yā castigo 'iinyāⁿ chi díín yā nuuⁿndi tan'dúú^{cā} chi neⁿ'e cuerpo yen'é yā. Ní nguéé n'giindiveeⁿ yā nduudu cuaacu yen'e 'iivú Ndyuūs. 'Iinyāⁿ s'een ní nguéé 'va'á yā chi caaⁿ'maⁿ yā cosas chi

nguεε ndaacā yen'e 'iinyāⁿ. Ní nguéé 'va'á yā yen'é mar 'áámá. Ní díín yā nducueⁿ'ē nuuⁿndi chi neⁿ'e yā. 11 Ní ángeles nguéé 'tíicā yā. 'Áará chi ditiinu cá yā nguéé ti 'iinyāⁿ s'een ti taachi ndaa yā nanáán Señor Jesucristo yen'e yú nguéé cunncáá ngaⁿ'a ángeles contra yen'e 'iinyāⁿ s'een. 12 'Iinyāⁿ s'een díín yā tan'dúú^{cā} 'yúúduu taán díín tī ní nguéé nadacadíínuuⁿ tī. 'Tíicā díín yā. Ní tan'dúú^{cā} 'iiti taaⁿ chi 'iinyāⁿ n'nuúⁿ yā ní n'gi-in'núⁿ yā 'iiti, 'tíicā 'iinyāⁿ s'een. Ní cunncáá ngaⁿ'a yā yen'e dendu'ū chi nguéé ituumicadíínuuⁿ yā. Ní 'cuúvī yā tan'dúú^{cā} 'áámá 'iiti taaⁿ. 13 Ní 'iinyāⁿ s'een ní ch'eenú yā chíi caati 'āā díín yā chi tanáⁿ'a yā ch'eenú yā chíi. Maaⁿ ní yeenú yā chi dinuuⁿndí yā tan'dúú^{cā} chi neⁿ'e cuerpo yen'é yā. Ní nduuti chi 'iinyāⁿ s'een caⁿ'á yā ndúú^{cū} nī ní che'é yā ndúú^{cū} nī taachi véé 'viicu yen'e nī tuu'mi ní nadacadíínuuⁿ yā chi nginnche'ei yā ndís'tiī. Ní chuū ní cosa chi cuuvi 'cuinaáⁿ yā yen'é.

14 'Iinyāⁿ s'een taachi n'diichí yā 'áámá n'daataá neⁿ'é yā caⁿ'á yā ndúú^{cū} n'daataá miiⁿ. Dámaāⁿ neⁿ'é yā dinuuⁿndi yā ní nginnche'ei yā 'iinyāⁿ chi debil staava yen'é yā chi dinuuⁿndí yā. 'Iinyāⁿ s'een deenu n'dai yā na staava yen'é yā chi neⁿ'é yā dendu'ū chi nguéé n'daacā. Ní Ndyuūs ngaⁿ'a yā yen'e yā 'tíicā: De'e chúú cá ya'ai yen'é yā ti condenado yā. 15 'Iinyāⁿ s'een diví yā yen'e yúúⁿí cuaacu yen'e Ndyuūs ní chíicá yā yúúⁿí chí neⁿ'e maáⁿ yā. Díín yā tan'dúú^{cā} chi díín profeta Balaam chi daiya saⁿ'ā Beor. Tiempo chi chó'oo Balaam miiⁿ neⁿ'e sa díín sa ganar tuumī yen'e chi nguéé n'daacā chi díín sa. 16 Ní taachi cuen'e sa ndúú^{cū} burro yen'e sa, burro yen'e sa ngaⁿ'á tī ndúú^{cū} nduudu yen'e 'iinyāⁿ ní díín tī reprender saⁿ'ā Balaam miiⁿ yen'e nuuⁿndi chi díín sa. Ní 'āā ntéé díín sa nuuⁿndi miiⁿ tiempo miiⁿ.

17 Ní 'iinyāⁿ s'een ní tan'dúú^{cā} vaacu nuuⁿ'nī díyaaí 'tiicá yā. Tan'dúú^{cā} meēⁿ chi candéē 'yúúⁿé taaⁿ 'tiicá yā. 'Iinyāⁿ s'een ní condenado yā ní caⁿ'á yā cho'ó yā naachi diituu n'dái maaⁿ. Ní miiⁿ canee yā cuen'e daāⁿ-maⁿ. 18 'Iinyāⁿ s'een ní ngaⁿ'a yā nduudu n'geεε chi nguéé dichí'vē. Ní ndúú^{cū} vicio yen'e yā, ndúú^{cū} nducueⁿ'ē nuuⁿndi chi neⁿ'e cuerpo yen'e yā, 'iinyāⁿ s'een ní neⁿ'e yā díín yā chi tanáⁿ'a 'iinyāⁿ chi 'āā nduuvideevé yā ní 'āā ntéé caⁿ'á yā ndúú^{cū} 'iinyāⁿ chi dinuuⁿndi yā ní tanáⁿ'a yā neⁿ'é yā nanguεεcúndii ntuúⁿ yā ní dinuuⁿndi yā taama vmnéⁿ'ē. 19 'Iinyāⁿ s'een chi nginnche'ei yā 'iinyāⁿ ngaⁿ'á yā chi ca'á yā 'iinyāⁿ s'een chi libre yā. 'Iinyāⁿ s'een maáⁿ yā ní canéé yā prisioneros yen'e nuuⁿndi chi díín yā. Ní ca'áámá ca'aama 'iinyāⁿ chi nguéé libre yā ní canéé yā maaⁿ poder nuuⁿndi ní nguéé cuuvi cuhεε yā yen'é. 20 Ní 'iinyāⁿ chi i'téenu yā Señor Jesucristo yen'e yú ní yen'é yā, ní Cristo 'āā nadanguaⁿ'ai yā 'iinyāⁿ yen'e nducueⁿ'ē chi nguéé n'daacā yen'e in'yeeⁿdí 'cūū. Ní cuayiivi miiⁿ nduuti chi 'iinyāⁿ nanguεεcunée yā taama vmnéⁿ'ē ní díín yā dendu'ū nuuⁿndi chi yen'e in'yeeⁿdí 'cūū tuu'mi ní cunncáá ca canee yā nguéé ti tiempo chi 'āā cuéé i'téenu yā Jesucristo. 21 N'dáácā ca chí 'iinyāⁿ s'een nguéé n'diichí yā yúúⁿí cuaacu yen'é Ndyuūs ti taachi 'āā n'diichí yā yúúⁿí cuaacu tuu'mi ní ndaacádaamí yā yen'e ley yen'é Ndyuūs chi Ndyuūs ca'a yā 'iinyāⁿ s'een. 22 Ní cho'oo yen'e 'iinyāⁿ s'een tan'dúú^{cā}

chi ngaⁿa 'áamá nduudu cuaacu 'tíicā: 'Yaānā nguεε-cunée tī che'e tī chí ndaāchi tī ní cuuchí chi 'iīⁿyāⁿ naaⁿnú yā chi dεεve tī ní nguεεcunée tī ngen'e tī nguεε-cundāa tī nguaaⁿ nuūⁿnīⁿ ncheētí.

Jesucristo ndaá yā taama vmnéⁿēe

3 Ndís'tiī hermanos yeⁿé chi neⁿe taavi, carta 'cūū ní ndii chíí ndii 'úúví chi idinguúⁿ yeⁿe nī. Ní na 'uuvī carta chi idinguúⁿ yeⁿe ndís'tiī, neⁿé dííⁿ chi nadacadínuuⁿ nī yeⁿe nducuéⁿē chi dεεvé n'dai. Ní teé consejo ndís'tiī chi n'gaacú nī yeⁿe nducuéⁿē chi idinguúⁿ. ² Neⁿé chi n'gaacu nī yeⁿe tiempo chi chó'ōo yeⁿe profetas chi dεεve ní ngaⁿa yā nduudu cuaacu. Ní n'gaacú nī yeⁿe tiempo maaⁿ yeⁿe mandamiento yeⁿe Señor chi nadanguáⁿai yā s'uuúⁿ. Mandamiento yeⁿé yā ní apóstoles chi'cueeⁿ yā ndís'tiī.

³ Ní vmnáⁿ vmnaaⁿ nadacadínuuⁿ nī yeⁿe chuū chí nguuvi s'eeⁿ chi 'cuiiⁿū iⁿ'yeendí 'cūū. Véé 'iīⁿyāⁿ chi duuchinéⁿ yā yeⁿe nducuéⁿē chi yeⁿé Ndyuūs. Ní 'iīⁿyāⁿ s'eeⁿ dííⁿ yā nuuⁿndi tan'duucā chi maáⁿ yā neⁿe yā.

⁴ Ní ngaⁿá yā: ¿Tíicā canéé promesa chi ngaⁿa chi Cristo canéé chi ndaa yā táamá vmnéⁿēe? Ndii tiempo chi 'āā chó'ōo taachi chíí 'iīⁿyāⁿ yeⁿe ndaata yeⁿe yú. 'Āā daamá nūⁿ canéé tanducuéⁿē ndíi taachi Ndyuūs din'dái yā iⁿ'yeendí. ⁵ 'Iīⁿyāⁿ chi ngaⁿá yā 'tíicā nguéé neⁿe yā dííⁿ yā cuenta yeⁿe tiempo chi 'naaⁿ tiempo chi chó'ōo. Tiempo miiⁿ Ndyuūs ngaⁿá yā ní ndúúⁿcū nduudu yeⁿé yā din'dái yā nánguuví ndúúⁿcū iⁿ'yeendí 'cūū. Ní iⁿ'yeendí 'cūū can'daā ná nuūⁿnīⁿ. Ní iⁿ'yeendí 'cūū canee na lugar yeⁿé cáávā nduudu yeⁿé Ndyuūs. ⁶ Ní iⁿ'yeendí yeⁿe tiempo chi chó'ōo ní chíiⁿtuú nuūⁿnīⁿ ní ndai naāaⁿ yeⁿé cáávā chi cheeⁿ taaⁿ cúúvī. ⁷ Ní nan-guuví ndúúⁿcū yáⁿāa chi véé maaⁿ Ndyuūs ca'á yā or-den yeⁿé chi canéé chí candéé yā cuidado yeⁿé ndii tiempo chi cuucu ndúúⁿcū yáⁿā. Ní taachi ngiichi yáⁿāa miiⁿ tuu'mi ní Ndyuūs n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿé 'iīⁿyāⁿ. Ní Ndyuūs dííⁿ yā chí 'cuiiⁿū 'iīⁿyāⁿ chí nguéé n'daacā.

⁸ Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos yeⁿé chi neⁿé taavi, nguéé cuuvi naáⁿ nī chí nanááⁿ Ndyuūs 'áamá nguuví ní tan'dúúⁿcā chí 'áamá mil nduūyū ní 'áamá mil nduūyū ní tan'dúúⁿcā chí 'áamá nguuví. 'Tíicā canéé nanááⁿ Ndyuūs. ⁹ Ní Señor Jesucristo yeⁿé yú nguéé cuuvi 'naa yā yeⁿe chí ngaⁿa yā chí diiⁿ yā tan'dúúⁿcā chí nadicadínuuⁿ tanáⁿā saⁿā. Naati Ndyuūs ní véé pa-ciencia yeⁿe yā ndúúⁿcū s'uuúⁿ caati nguéé neⁿé yā chí 'aama yú cuuvi ndai yú tī neⁿé yā chí nducyaaca s'uuúⁿ ní ndaacadaami yú yeⁿé nuuⁿndi yeⁿe yú.

¹⁰ Ní nguuví chí ndaa Señor Jesucristo taama vmnéⁿēe, nguuví miiⁿ ndaā tan'dúúⁿcā chí 'áama duucu

chí indáá n'gaaⁿ. Ní nguéé canéé ngiinu yú yeⁿé nguuví 'cūū taachi Ndyuūs nadi'tuūví yā nanguuvi yuudu n'dái 'cuεεcú. Ní tanducuéⁿē chí véé nanguuvi ní cuūcū ní 'cuiiⁿū ndúúⁿcū ngiichi yáⁿā chí 'iīⁿnuⁿ taaⁿ. Ní yáⁿāa ntúūⁿ va ndúúⁿcū tanducuéⁿē dendu'ū ní cuūcū.

¹¹ Deenu yú chí tanducuéⁿē dendu'ū chí 'túúⁿcā 'cui-inu tuví. Ní ¿táácā cuuvi 'cuεetinée nī? Ndís'tiī canee chí ca'á ní núúⁿmáⁿ staava yeⁿé nī na ta'a Ndyuūs ní dich'εεté nī Ndyuūs. Ní 'cuεetineé nī dámaāⁿ tan'dúúⁿcā chí Ndyuūs neⁿé yā. ¹² 'Tíicā 'cuεetineé nī 'naaⁿ chí ca-nee ngiinu yú ndii nguuví chí ndaā Señor Jesucristo taama vmnéⁿēe. Ní diiⁿ yú nducuéⁿē ntiinyuⁿ yeⁿe Señor caati niiⁿnuúⁿ niiⁿnuuⁿ cuuvi ndaa yā. Nguuví chí ndaa yā nánguuví ní cuūcū ní 'cuiinu ndúúⁿcū tandu-cuéⁿē chí véé yeⁿé. Ní 'cuiinu ntuví cáávā nguuchi yáⁿā. ¹³ Naati s'uuúⁿ ní canéé ngiinu yú chí snaaⁿ yú 'áamá nanguuvi chí ngaí ndúúⁿcū 'áamá iⁿ'yeēⁿdí chí ngaí naachi véé dámaāⁿ nducuéⁿē chí cuaacu ní ndu-cuéⁿē ní n'daacā n'dai. 'Tíicā Ndyuūs ngaⁿá yā chí tée yā s'uuúⁿ.

¹⁴ Ní cáávā chuū ndís'tiī hermanos chí neⁿé taavi, 'naaⁿ tiempo chí cunee ngiinu ní dendu'ú 'cūū candéé cá ní cuidado chí 'diiⁿ 'diiiⁿ 'cuεetineé ní ní nguéé dinu-uⁿndí nī. Ní 'tíicā nguéé véé culpa yeⁿe ní nanááⁿ Ndyuūs taachi Cristo ndaa yā. ¹⁵ Dííⁿ ní cuenta chí Señor Jesucristo yeⁿe yú ndúúⁿcū ngiinu n'dái dííⁿ yā ndúúⁿcū yú caati neⁿé yā chí nanguaⁿai yú. 'Tiicā ntúūⁿ Pablo, hermano yeⁿe yú chí neené neⁿe yú, 'āā dinguúⁿ yā yeⁿé ndís'tiī 'áamá carta ndúúⁿcū vaadī deenu chí Ndyuūs nca'á yā Pablo miiⁿ. ¹⁶ Ní Pablo miiⁿ ngaⁿá yā yeⁿe nducuéⁿē 'cūū ndúúⁿcū vaadī deenu yeⁿé Ndyuūs na nducyáácā carta chí dingúⁿ yā. Ní naⁿa carta yeⁿé yā duū'ví dendu'ú ní n'gíⁿi n'dái chí cuuvi déénu yú. Ní 'iīⁿyāⁿ chí nguéé deenu yā ndúúⁿcū 'iīⁿyāⁿ chí duu'ví i'téenu yā nguéé ngaⁿá yā nduudu cuaacu yeⁿe dendu'ū chí ngii ní yeⁿe 'tεε chí canéé nguūⁿ. Ní caavā chí ngaⁿá yā chí nguéé cuaacu ní dííⁿ yā chí canéé chí ntuví maáⁿ yā.

¹⁷ Naati ndís'tiī hermanos yeⁿé chí neⁿé taavi, 'āā deenú ní dendu'ú 'cūū. Cundéé ní cuidado chí nguéé 'caandiveéⁿ nī nduudu yeⁿe 'iīⁿyāⁿ chí nguéé dííⁿ yā chí ngaⁿa ley yeⁿé Ndyuūs iīⁿyāⁿ chí candéé yā ndís'tiī la-do yeⁿé yā tī ndís'tiī nguéé 'cuεetinée n'daacā ndúúⁿcū chí i'téenu nī. ¹⁸ Maaⁿ ní ndís'tiī cu'téenu cá nī Señor Je-sucristo yeⁿe yú chí nadanguáⁿai yā s'uuúⁿ. Ní itée yā s'uuúⁿ nducuéⁿē chí n'dai taavi yeⁿé yā ndúúⁿcū vaadī deenu yeⁿé yā. Ngaⁿa yú chí Jesucristo miiⁿ ní ch'εεte cá yā maaⁿ ndúúⁿcū nguuví chí cúchíí ní cueⁿe daāⁿ-maⁿ. 'Tíicā cuuvi.

1 JUAN

Nduudu cuaacu yeⁿe vida cueⁿe daāⁿmaⁿ

1 Chiiⁿ chí ndii vmaⁿaⁿ, chiiⁿ chí ch'iindiveéⁿ 'nū, chiiⁿ chí n'diichí 'nū ndúú^{cū} nduutináⁿ 'nū, chiiⁿ chí n'gíínú 'nū, níí^{cū} chiiⁿ chí tuu'vi 'nū ndúú^{cū} ta'á 'nū chiiⁿ ní Nduudu yeⁿe vida cueⁿe daāⁿmaⁿ. 2 Ch'iⁿi yā ní naáⁿ 'nū chiiⁿ chí vida cueⁿe daāⁿmaⁿ. Níí^{cū} n'diichí 'nū ní caaⁿ'maⁿ cuaacu 'nū, ní yaa'ví 'nū yeⁿe vida cueⁿe daāⁿmaⁿ chí canéé ndúú^{cū} chiidá yā. Ní chiidá yā ch'iⁿi yā nús'uu vida cueⁿe daāⁿmaⁿ miiⁿ. 3 Chiiⁿ chí n'diichí 'nū ní ch'iindiveéⁿ 'nū, chííⁿ chí ngaⁿ'á 'nū yeⁿe vida caati ndis'tíi ní canee cúúⁿmiⁿ ní chí nduuvidaama ní ndúú^{cū} nús'uu. Níí^{cū} cuaacu nííⁿnyúⁿ nduuvidaama yú ndúú^{cū} chiida yú ní ndúú^{cū} daiya yā Jesucristo. 4 Cosa chuu ní dingú^u 'nū yeⁿe ndis'tíi caati vaadī yeenú yeⁿe ní cuuvi cuaacu cá.

Dendyuūs ní dæeⁿ ngii

5 Chuū ní nduudu chí ch'iindiveéⁿ 'nū yeⁿe yā. Chííⁿ chí ngaⁿ'a 'nū chí Dendyuūs ní chidæeⁿ. Níí^{cū} mar 'áámá maāⁿ nguéé ndúú^{cū} yā. 6 Ndúú^{tí} chí s'uuúⁿ ngaⁿ'ā yú chí ndiidaama yú ndúú^{cū} yā níí^{cū} na maāⁿ cachiica yú tuu'mí nduudu yaadi ngaⁿ'ā yú, níí^{cū} nguéé idiiⁿ yú chí ngaⁿ'a nduudu cuaacu. 7 Nduuti chí cachiica yú na chidæeⁿ tan'dúú^{cā} chí Jesucristo canéé yā na chidæeⁿ tuu'mi ní nduuvidaama yú 'aama yú ndúú^{cū} taama yú. Yuuúⁿ yeⁿe Jesucristo daiya Dendyuūs in-aaⁿnu yā s'uuúⁿ yeⁿe tanducuén^e nuuⁿndi yeⁿe yú. 8 Nduuti chí ngaⁿ'ā yú chí nguéé nuuⁿndi yú maāⁿ yú nginnche'ei yú s'uuúⁿ ní nguéé canee nduudu cuaacu ndúú^{cū} yú. 9 Nduuti chí natúmiiⁿnu yú nuuⁿndi yeⁿe yú tuu'mí Jesucristo miiⁿ ní n'daí yā ní dííⁿ yā dácaā chí caaⁿ'máⁿ yā ní nguéé n'daáⁿ yā caati nadach'æcú yā nuuⁿndi yeⁿe yú. Níí^{cū} naaⁿnú yā s'uuúⁿ yeⁿe tanducuén^e nuuⁿndi yeⁿe yú. 10 Nduuti chí ngaⁿ'ā yú chí nguéé nuuⁿndi yú tuu'mi ní idiiⁿ yú chí Jesucristo ngaⁿ'a yā nduudu yaadi, níí^{cū} nduudu yeⁿe yā nguéé canéé ndúú^{cū} yú.

Cristo ní caaⁿ'máⁿ yā lado yeⁿe yú

2 Ndís'tíi daiya n'gaiyáá, chuū dinguúⁿ yeⁿe ndís'tíi caati nguéé idiiⁿ ní nuuⁿndi. Níí^{cū} nduuti chí 'áámá yā dííⁿ yā nuuⁿndi véé táámá yā chí Jesucristo chí neené n'dai chí caaⁿ'maⁿ yā yeⁿe yú ndúú^{cū} Ndyuūs chiida yú. 2 Níí^{cū} Jesucristo ca'á maáⁿ yā vida yeⁿe maaⁿ yā ní ch'tí yā cucáá^{vā} nuuⁿndi yeⁿe yú. 'Iicu nguéé dámaaⁿ yeⁿe s'uuúⁿ naati cucáá^{vā} nuuⁿndi yeⁿe 'iíⁿyāⁿ yeⁿe núúⁿmáⁿ iⁿ'yéⁿdī.

3 Chuū chí deenu nús'uu chí n'diichí 'nū 'yā ndúú^{tí} chí dííⁿ 'nū tan'dúú^{cā} chí ngaⁿ'a ley yeⁿe yā. 4 Du'ū chí ngaⁿ'a chí n'diichí yā 'iíⁿyāⁿ ní nguéé dííⁿ yā tan'dúú^{cā} chí ngaⁿ'a ley yeⁿe yā tuu'mi ní nduudu yaadi chí ngaⁿ'a yā. Níí^{cū} nguéé cánéé nduudu cuaacu ndúú^{cū} yā. 5 Du'ū chí n'giindiveeⁿ nduudu yeⁿe yā cuaacu nííⁿnyúⁿ cánéé n'dai vaadī neⁿe yeⁿe Dendyuūs ndúú^{cū} yā. Chiiⁿ chí deenu yú chí canee yú nduucú yā. 6 Du'ū chí ngaⁿ'ā chí canee nduucú yā, cánéé chí cuchiicá tan'dúú^{cā} chí cáchiicá yā.

Ley chí ngai

7 Ndís'tíi vi'í, nguéé dinguúⁿ mar 'áámá ley chí ngai, tii ley ndiicú^u chí 'āā canee ndíí cuaaⁿ vmaⁿaⁿ, ley ndiicú^u ní ndúú^{dú} chí ch'iindiveéⁿ ní ndíí cuaaⁿ vmaⁿaⁿ. 8 Dinguúⁿ táámá vmnéⁿæe ley ngaí yeⁿe ndís'tíi chí cuaacu chí nduucú yā ní nduucú ní. Caati maāⁿ mííⁿ 'āā cho'ōo níí^{cū} chidæeⁿ mííⁿ ní cuaacu ní ngiichi.

9 Du'ū chí ngaⁿ'a chí cachiica na chidæeⁿ ní nguéé ngíí n'diichi vi'í, tuu'mi ní 'iíⁿyāⁿ miiⁿ cáchiica núúⁿ yā na maāⁿ ndíí maaⁿ. 10 Du'ū chí neⁿe vi'í cánéé ná chidæeⁿ ní nguéé idiiⁿ yā chí cundæe ca'a yā yeⁿe taamá yā. 11 Naati du'ū chí nguéé ngii n'diichí yā vi'í cánéé ná maāⁿ níí^{cū} cachiica ná maāⁿ, ní nguéé deenú yā tíí cuaaⁿ cachiicá yā caati chí maāⁿ miiⁿ ní nguéé dííⁿ chí inaⁿ yā.

12 Dinguúⁿ yeⁿe ndís'tíi daiya n'gaiyáá, caati nuuⁿndi yeⁿe ní ních'æecu cáá^{vā} chí dúú^{chī} Jesucristo. 13 Dinguúⁿ yeⁿe ndís'tíi chiida s'éeⁿ caati 'āā n'diichí ní 'iíⁿyāⁿ ndii cuááⁿ vmaⁿaⁿ. Dinguúⁿ yeⁿe ndís'tíi saⁿ'ā ngaiyáá caati cuhéé ní ndúú^{cū} chí nguéé n'daacā. Dinguúⁿ yeⁿe ndís'tíi daiya n'gaiyáá caati 'āā n'diichí ní chiida yú. 14 'Úú dinguúⁿ yeⁿe ndís'tíi chiida s'éeⁿ caati 'āā n'diichí ní 'iíⁿyāⁿ chí canee ndíí cuaaⁿ vmaⁿaⁿ. Dinguúⁿ yeⁿe ndís'tíi saⁿ'ā ngaiyáá caati ditiinú ní. Níí^{cū} nduudu yeⁿe Dendyuūs chí cánéé nduucú ní níí^{cū} cuhéé ní ndúú^{cū} chí nguéé n'daacā.

15 Nguéé dinéⁿe ní iⁿ'yéⁿdī ndíí nguéé dendu'ū chí véé na iⁿ'yéⁿdī. Du'u chí dineⁿe iⁿ'yéⁿdī vaadī neⁿe yeⁿe Dendyuūs nguéé canéé nduucú yā. 16 Caati tanducuén^e chí véé na iⁿ'yéⁿdī chí neⁿe cuerpo yeⁿe yú ndúú^{cū} chí neⁿe nduutináⁿ yú, níí^{cū} vaadī ingueé yeⁿe vida yeⁿe iⁿ'yéⁿdī ní nguéé yeⁿe chiida yú, tíi ní yeⁿe iⁿ'yéⁿdī. 17 Iⁿ'yéⁿdī nííⁿch'ó^o ndúú^{cū} taanduvéé yeⁿe ndúú^{cū} vaadī neⁿe chí nguéé n'daacā. Naati du'u 'iíⁿyāⁿ chí dííⁿ yā chí neⁿe Dendyuūs, 'iíⁿyāⁿ miiⁿ cunéé yā cueⁿe daāⁿmaⁿ.

Ye'ne nduudu cuaacu ní ye'ne nduudu yaadi

¹⁸ Ndís'tiī daiya n'gaiyáá, 'āā chéé 'cuiinu hora tan'dúúca chí ndís'tiī ch'iindiveén nī ye'ne chí anticristo miiñ ní ndaa yā. 'Tiicá ntúūñ chí caama véé chí n'dee n'dáí 'ii'nyāñ ní ngan'á yā chí anticristo yā. Tii ní cucááavā chí s'uuúñ deenu yú chí 'āā chéé 'cuiinu hora. ¹⁹ 'Ii'nyāñ s'eeñ can'dáa yā ye'ne yú naati nguée ye'ne yú 'yā. Nduuti chí ye'ne yú 'áámá canée yā nduucū yú naati can'dáa yā ní cuen'é yā. Ní chííñ ní cuu'miñ chí ii'nyāñ s'eeñ ní nguée ye'ne yú 'yā.

²⁰ Naati ndís'tiī ní véé ye'ne nī chí ca'ā Espíritu N'dai ye'ne Ndyuūs. Ní ndís'tiī nin'diichí nī tanducuéñ'e denu. ²¹ Nguée idinguúñ ye'ne ndís'tiī tan'dúúca chí nguée deenú nī nduudu cuaacu, ti idinguúñ tan'dúúca chí 'āā deenú nī ti nguée véé ndii 'áámá nduudu yaadi chí ye'ne nduudu cuaacu.

²² ¿Du'ū chí yaadi mííñ? 'Ii'nyāñ chí ngan'á yā chí nguée Jesús chí Cristo ní yaadi yā. 'Ii'nyāñ s'eeñ chí anticristo chí caa'mán yā chí nguée i'téenu yā Dendyuūs chiida yú ndúúcu daiyá yā. ²³ Du'ū chí nguée i'téenu yā daiyá yā ní nguée canée yā ndúúcu chiidá yā. Du'ū chí i'téenu yā daiyá yā canée yā ndúúcu chiidá yā.

²⁴ Tuu'mi ní chííñ chí ch'iindiveén nī ndíí vmnaañ 'tíicā canee cúúñmíñ chí canée ndúúcu ndís'tiī. 'Tiicá ntúūñ ndís'tiī ní ye'ne daiyá yā ní ye'ne chiida yú cuen'e daāñmañ. ²⁵ Chuū compromiso chí dííñ yā ndúúcu nús'uu chí cunee yú ndúúcu vida cuen'e daāñmañ.

²⁶ Dinguúñ chuū ye'ne ndís'tiī chí ye'ne 'ii'nyāñ chí nginche'í yā ndís'tiī. ²⁷ Naati chííñ chí ye'ne Espíritu N'dai ye'ne Ndyuūs chí ndís'tiī sta'á nī ye'ne yā, chuū canée ndúúcu ndís'tiī. Nguée canee cúúñmíñ chí du'ū vee ii'nyāñ ca'cueñ yā ndís'tiī, naati Espíritu N'dai ye'ne Ndyuūs mañ yā ngi'cuéñ yā ndís'tiī nducuéñ'e dendú'ū. 'Tíicā chuū ní nduudu cuaacu, nguée nduudu yaadi. Tan'dúúca chí chí'cueñ yā ndís'tiī, 'túúca canée diitú nī ndúúcu nduudu miiñ.

²⁸ Maañ ndís'tiī daiya n'gaiyáá, cunee nī chí ye'ne nī caati taachi Cristo ndaa yā véé nduudu ye'ne yú nduucū yā. Ní nguée 'cuiináñ yú nanáañ yā taachi ndaa yā. ²⁹ Ndúúti chí ndís'tiī déenu nī chí Cristo miiñ ní n'dai yā, 'tíicā ntúūñ deenu ndís'tiī chí du'ū chí diiñ chí n'daacā ch'iindiyáañ táámá ye'ne yā.

'Ii'nyāñ s'eeñ chí daiyá Dendyuūs

3 Cun'díichí ndís'tiī vaadī néñ'e chí tee chiida yú s'uuúñ chí yaa'vi yā s'uuúñ chí daiyá Dendyuūs s'uuúñ. Cáávā chuū chí iñ'yéendī nguée in'diichi s'uuúñ caati nguée in'diichi Cristo. ² Ndís'tiī chí ne'ne taaví, maañ ní daiya Dendyuūs s'uuúñ. Ní nguée ngii yā s'uuúñ táácā chí cūnee yú. Caati deenu yú taachi ndaa yā 'ii'nyāñ miiñ ní tan'dúúca yā 'tíicā ntúūñ s'uuúñ, caati n'diichi yú 'ii'nyāñ taacá yā. ³ Du'ū chí canee ngííñú yā chuū ní nadéevé yā tan'dúúca chí Ndyuūs miiñ ní deevé yā.

⁴ Du'ū chí idiiñ nuuñdi nguée dííñ yā tanducuéñ'e chí ngan'a ley. Níicú nuuñdi ní chííñ chí nguée diiñ yā chí

ngan'a ley. ⁵ Ndís'tiī déenu nī chí Dendyuūs ní ndaa yā chí divíi yā nuuñdi ye'ne yú. Níicú nguée véé nuuñdi ye'ne yā. ⁶ Du'ū chí ye'ne yā nguée idiiñ nuuñdi. Du'ū chí idiiñ nuuñdi nguée n'diichí yā 'ii'nyāñ. ⁷ Ndís'tiī daiya n'gaiyáá nguée canche'í nī mar 'áámá 'ii'nyāñ. Du'ū chí idiiñ denu'ū chí n'daacā tuu'mi ní n'dai tan'dúúca 'ii'nyāñ miiñ ní n'dai yā. ⁸ Du'ū chí idiiñ nuuñdi ní ye'ne yááñ'guinūñ caati yááñ'guinūñ diiñ nuuñdi sa ndii vmnaañ. Cáávā chuū ndaa daiya Dendyuūs cucáávā chí nadituuví yā chí dííñ yááñ'guinūñ.

⁹ Du'ū chí ch'iindiyáañ yā taama vmnéñ'ee ní ye'ne Dendyuūs ní nguée idiiñ yā nuuñdi caati ndaata ye'ne Ndyuūs canée ndúúcu yā. Ní nguée ngii dííñ yā nuuñdi caati ch'iindiyáañ yā taama vmnéñ'ee ní ye'ne Dendyuūs. ¹⁰ Níicú chuū chí n'gíñ'i chee chí daiya Dendyuūs. Níicú n'gíñ'i chee chí daiya yááñ'guinūñ. Du'ū chí nguée idiiñ n'daacā ní nguée ne'ne vi't, ní nguée ye'ne Dendyuūs.

Dinen'e yú 'aama yú taama yú

¹¹ Chuū ní nduudu cuaacu ye'ne Ndyuūs chí ndís'tiī ch'iindiveén nī ndii vmnaañ, chí dinen'e yú 'aama yú ndúúcu taama yú. ¹² Nguée tan'dúúca sañ'ā Caín chí ye'ne yááñ'guinūñ. Sañ'ā ch'iñ'nuñ sá 'diññ sa. ¿Íicú de'ē cáávā chí ch'iñ'nuñ sá 'diññ sa? 'Tíicā diiñ sa caati chííñ chí maañ sa diiñ sa ní nguée n'daacā. Níicú chííñ chí diiñ 'diññ sa ní n'daacā.

¹³ Ndís'tiī vi'í, 'áá nguée n'diichí nī chí 'ii'nyāñ ye'ne iñ'yéendī nguée ne'ne yā ndís'tiī. ¹⁴ 'Āā cho'ō yú vaadī n'gii ní 'āā n'geetinéñ yú ndúúcu vida cuen'e daāñmañ. S'uuúñ déenu yú ti ne'ne yú vi't yú. Du'ū chí nguée ne'ne vi't, 'ii'nyāñ miiñ cánée vaadī n'gii ndúúcu yā. ¹⁵ Du'ū chí nguée n'diichi vi't 'caañ'núñ yā 'ii'nyāñ. Níicú deenu yú chí 'ii'nyāñ chí n'gíñ'ñ'ñ 'ii'nyāñ nguée canée vida cuen'e daāñmañ ndúúcu yā. ¹⁶ Ní ndúúcu chuū n'diichi yú vaadī néñ'e, caati chí'í Jesús cáávā s'uuúñ. 'Tiicá ntúūñ s'uuúñ canee chí 'cuūvi yú lado ye'ne vi't yú. ¹⁷ Naati du'ū chí véé ye'ne tanducuéñ'e chí vee ye'ne iñ'yéendí 'cūñ níicú nañ yā vi'í yā chí nguée ye'ne yā, ní nguée ne'ne yā ca'á yā 'ii'nyāñ, ¿táácā cūnee vaadī ne'ne ye'ne Dendyuūs nduucū yā? ¹⁸ Ndís'tiī daiya n'gaiyáá, nguée dinen'e yú ndúúcu nduudu ye'ne yú ndúúcu chí caañ'mañ yú naati ndúúcu ntiñnyuñ chí diiñ yú ndúúcu vaadī cuaacu.

Véé confianza ye'ne yú nanáañ Ndyuūs

¹⁹ Ndúúcu chuū ní deenu yú chí vaadī cuaacu ní ndúúcu yú. Níicú staava ye'ne yú seguro canée nanáañ yā. ²⁰ Ndúúti chí staava ye'ne yú caañ'mañ nuuñdi ye'ne yú, ch'ee'e cá Dendyuūs nguée ti staava ye'ne yú. Níicú déenu yā nducuéñ'e denu'ū. ²¹ Ndís'tiī chí ne'ne, ndúúti chí staava ye'ne yú nguée caañ'mañ nuuñdi ye'ne yú tuu'mi ní véé confianza ye'ne yú ndúúcu Dendyuūs. ²² Nducuéñ'e chí caaca yú Ndyuūs, itee yā ye'ne yú caati diiñ yú chí ngan'a ley ye'ne yā níicú idiiñ yú cosa chí n'daacā nanáañ yā. ²³ Chuū chí ley ye'ne yā, chí i'teenu yú chí duuchi daiyá yā Jesucristo, ní dine'ne yú

'aama yú ndúúcū taama yú, tan'dúúcā chí nga'ná yā nduucú yú. ²⁴ Du'ū chí diin chí nga'a ley ye'né yā canéé ndúúcū Ndyuūs, níícu Dendyuūs canee yā nduucú. Ní chuū chí deenu yú chí 'áámá cūneé yā ndúucu yú cáávā Espíritu N'dai ye'né yā chí tee yā s'uuúⁿ.

Ye'né Espíritu N'dai ye'né Ndyuūs ní ye'né espíritu chí contra ye'né Cristo

4 Ndís'tiī chí ne'né, nguéé cu'téenu nī tanducué'né espíritu naati n'díichineen nī tanducué'né espíritu chéé chí ye'né Dendyuūs caati nééné 'yaa' 'iin'yāⁿ nguéé nga'ná yā nduudu cuaacu ye'né Dendyuūs. ² Caati 'tíicā ní cuuvi deenú nī Espíritu chí ye'né Dendyuūs 'yā. Tanducué'né espíritu chí ntúmiiⁿ chí Jesucristo ní ndaá yā in'yeendí 'cūū ní ye'né Dendyuūs. ³ Niicu tanducué'né espíritu chí nguéé ntúmiiⁿ chí Jesucristo ní ndaá yā in'yeendí tan'dúúcā s'uuúⁿ nguéé ye'né Dendyuūs 'yā. Chíín chí espíritu ye'né anticristo. 'Āā ch'iindiveén nī ye'né espíritu ye'né anticristo chí cánéé chí ndaa ní maaⁿ 'āā canéé in'yeendí 'cūū.

⁴ Ndís'tiī ní daiyá ye'né Dendyuūs ndís'tiī. Níícu 'āā chicheé nī ye'né espíritu chí canéé in'yeendí 'cūū chí espíritu ye'né anticristo caati 'iin'yāⁿ chí canéé ndúucu nī ch'εεε cá yā nguéé ti espíritu chí canéé in'yeendí 'cūū. ⁵ Ní espíritus ní ye'né in'yeendí 'cūū, caavā chíín chí nga'ná yā ye'né in'yeendí. Ní 'iin'yāⁿ ye'né in'yeendí n'giindiveén yā ye'né. ⁶ S'uuúⁿ ní ye'né Dendyuūs s'uuúⁿ. Du'u chí n'diichí Dendyuūs n'giindiveén yā ye'né yú. Du'u chí nguéé ye'né Dendyuūs, nguéé n'giindiveén yā ye'né yú. Caati ndúúcū chúū ní n'diichi yú Espíritu ye'né nduudu cuaacu ní espíritu chí nguéé ye'né nduudu cuaacu.

Ndyuūs ní vaadī ne'né

⁷ Ndís'tiī chí ne'né taaví, dine'né yú 'aama yú taama yú caati vaadī ne'né ní ye'né Dendyuūs. Nducyáácá 'iin'yāⁿ chí ya'āí 'iínú yā 'iin'yāⁿ ní ye'né Dendyuūs 'iin'yāⁿ miiⁿ, ní n'diichi yā Dendyuūs. ⁸ Du'u chí nguéé idiné'né yā 'iin'yāⁿ nguéé in'diichí yā Dendyuūs, ti Dendyuūs ní vaadī ne'né. ⁹ Níícu chuū chí ch'íní yā nanáaⁿ yú ní vaadī ne'né ye'né Dendyuūs. Níícu chuū chí Dendyuūs dichó'o yā 'áámá n'dyá'ná daiyá yā in'yeendí 'cūū caati cuuvi 'cuεeti nduuchi yú cáávā 'iin'yāⁿ mííⁿ. ¹⁰ Níícu chuū ní chíín chí canéé vaadī ne'né. Nguéé chí s'uuúⁿ chí diné'né yú Dendyuūs miiⁿ, ti Dendyuūs mííⁿ chí idiné'né yā s'uuúⁿ, níícu dichó'o yā daiyá yā chí ch'ti yā lado ye'né yú cucáávā nuūⁿndí ye'né yú.

¹¹ Ndís'tiī chí ne'né, ndúúti chí 'tíicā ne'né Dendyuūs s'uuúⁿ 'tiicá ntúūⁿ s'uuúⁿ canéé chí diné'né yú 'aama yú taama yú. ¹² Mar 'áámá 'iin'yāⁿ nguéé n'diichí yā Dendyuūs. Ndúúti chí idiné'né yú 'aama yú taama yú, Dendyuūs ní canéé yā ndúucu yú. Níícu vaadī ne'né n'daacā n'dai canéé ndúucu yú. ¹³ Ndúúcū chuū ní deenu yú chí canee yú nduucú yā ní 'iin'yāⁿ miiⁿ nduucú yā s'uuúⁿ cáávā chí tee yā Espíritu N'dai ye'né Ndyuūs s'uuúⁿ. ¹⁴ S'uuúⁿ in'diichí yú ní nga'ná yú nduudu cuaacu chí chiida yú dichó'o yā daiyá yā. Ní daiyá yā nadangán'ai yā 'iin'yāⁿ ye'né tanducué'né nuūⁿndí chí

vée ye'né yā ye'né in'yeendí 'cūū. ¹⁵ Du'ū chí intúmiiⁿ chí Jesús ní daiyá Dendyuūs 'yā, Dendyuūs canéé yā nduucú yā, ní 'iin'yāⁿ miiⁿ canéé yā ndúúcū Dendyuūs.

¹⁶ Níícu s'uuúⁿ nín'diichi yú ní i'teenu yú chéé chí vaadī ne'né chí Dendyuūs dine'né yā s'uuúⁿ. Vaadī ne'né mííⁿ ní Dendyuūs. Níícu 'iin'yāⁿ chí ne'né yā nducyaaca 'iin'yāⁿ ní ye'né Dendyuūs 'iin'yāⁿ. Níícu Dendyuūs canéé yā nduucú yā. ¹⁷ Ní chuū ní vaadī ne'né chí n'dai taavi chí vée ye'né yú. Níícu vée nduudu ye'né yú nduucú yā nguuví chí ndaa juicio. Tan'dúúcā 'iin'yāⁿ miiⁿ 'tíicā ntúūⁿ s'uuúⁿ canéé yú in'yeendí. ¹⁸ Vaadī ne'né ní nguéé vaadī 'va'ā. Naati chíín chí n'daacā taavi ye'né vaadī ne'né i'neén 'áámá lado vaadī 'va'ā ti vaadī 'va'a ngíí chí 'cuínáaⁿ yú. Du'ū chí 'va'a nguéé canéé vaadī ne'né n'daacā ndúúcū.

¹⁹ S'uuúⁿ ní idiné'né yú 'yā ti 'iin'yāⁿ miiⁿ diné'né yā s'uuúⁿ vmaaaⁿ. ²⁰ Du'ū chí nga'ná: 'Úú idine'né Dendyuūs, níícu nguéé in'diichí yā ví'i yā, ní yaadī yā. Caati dú'u chí nguéé idiné'né yā ví't chí n'diichí yā, z'táácā cuuvi diné'né yā Dendyuūs chí nguéé in'diichí yā? ²¹ Niicu s'uuúⁿ ní canee yú ndúúcū ley ye'né yā. Du'u chí idiné'né Dendyuūs, 'tiicá ntúūⁿ idiné'né yā ví'i yā.

S'uuúⁿ cuuvi cucheε yú ye'né in'yeendí

5 Nducyáácá yā chí i'téenu yā chí Jesús chí Cristo miiⁿ tuu'mi ní ch'iindiyáaⁿ yā táámá ye'né Dendyuūs. Nducyáácá yā chí diné'né yā chiida yú, idiné'né ntúūⁿ yā 'iin'yāⁿ chí daiyá yā. ² Ndúúcū chuū ní deenu yú chí idiné'né yú 'iin'yāⁿ s'een chí daiyá Dendyuūs miiⁿ taachi idiné'né yú Dendyuūs ní diin yú chí nga'ná ley ye'né yā. ³ Caati chuū chí vaadī ne'né ye'né Dendyuūs chí s'uuúⁿ ní diin yú chí nga'ná ley ye'né yā. Ní ley ye'né yā nguéé cosa chí 'cuinaaⁿ yú ye'né. ⁴ Nducyáácá yā chí ch'iindiyáaⁿ táámá ní ye'né Dendyuūs ní cuuvi cucheε yā ye'né in'yeendí. Ní chuū chí diin chí cucheε yú ye'né in'yeendí, ní chuū chí i'teenu yú Dendyuūs. ⁵ ¿Du'ū chí cuuvi cucheε ye'né in'yeendí? 'Iin'yāⁿ chí i'téenu yā chí Jesús ní daiyá Dendyuūs 'yā ní cucheε yā.

Nduudu cuaacu ye'né Daiyá Ndyuūs

⁶ Ní chuū ní Jesucristo chí ndaā ndúúcū nuūⁿndí ndúúcū yuuúⁿ. Nguéé dámaaⁿ ndúúcū nuūⁿndí caati ndúúcū nuūⁿndí ndúúcū yuuúⁿ. Ní Espíritu N'dai ye'né Ndyuūs nga'ná nduudu cuaacu ye'né yā caati Espíritu miiⁿ ní vaadī cuaacu. ⁷ Caati 'iinu yā nga'ná yā nduudu cuaacu na va'ai cheeti nguuví, Dendyuūs chiida yú ndúúcū Nduudu ndúúcū Espíritu N'dai ye'né Ndyuūs. Níícu naachi ndii 'iinú yā vεε 'áámá núúⁿ yā. ⁸ Véé 'iinu yā chí nga'ná yā nduudu cuaacu ná in'yeendí 'cūū ní Espíritu N'dai ye'né Ndyuūs ndúúcū nuūⁿndí ndúúcū yuuúⁿ. Ní naachi ndúú 'iinu yā ní vée 'áámá núúⁿ yā. ⁹ Ndúúti chí cu'teenu yú nduudu cuaacu ye'né 'iin'yāⁿ ye'né in'yeendí 'cūū ch'εεε ca nduudu cuaacu ye'né Dendyuūs nguéé ti 'iin'yāⁿ miiⁿ. Caati chúū chíín chí nduudu cuaacu ye'né Dendyuūs, Ndyuūs nga'ná yā

nduudu cuaacu yeⁿe daiyá yā. ¹⁰ Du'ū chí i'teenu daiyá Dendyuūs véé nduudu cuaacu ndúúcū maāⁿ. Du'ū chí nguéé i'teenu Dendyuūs, diíⁿ yā chí Dendyuūs ní yaadi yā caati nguéé i'téenu yā nduudu cuaacu chí Dendyuūs chiida yú ngaⁿá yā yeⁿe Daiyá yā. ¹¹ Níícú chuū chí nduudu cuaacu ní chuū chí Dendyuūs téé yā vida cueⁿe daāⁿmaⁿ s'uuúⁿ. Níícú vida cueⁿe daaⁿmáⁿ 'cūū ní yeⁿe daiya yā. ¹² Du'ū chí i'teenu daiya yā véé vida cueⁿe daāⁿmaⁿ yeⁿe yā. Du'ū chí nguéé yeⁿe daiya yā nguéé véé vida cueⁿe daāⁿmaⁿ yeⁿe yā.

Ch'iinū carta ndúúcū consejos

¹³ Chuū ní dinguúⁿ yeⁿe ndís'tiī chí i'téenu nī chí Cristo ní daiyá Dendyuūs caati maaⁿ ní cuuvi cādíínuuⁿ nī chí véé vida cueⁿe daāⁿmaⁿ yeⁿe nī. Níícú cu'téenu nī chí Cristo ní daiyá Dendyuūs miiⁿ.

¹⁴ Ní chuū ní confianza chí véé yeⁿe yú ndúúcu yā. Nduuti chí s'uuúⁿ caaca yú 'yā tan'dúúcā chí nen'é yā chí caaca yú 'yā 'iin'yāⁿ miiⁿ n'giindiveén yā yeⁿe yú.

¹⁵ Nduuti chí deenu yú chí n'giindiveén yā yeⁿe yú yeⁿe tanducuéⁿe chí caaca yú 'yā, tuu'mi ní 'āā deenu yú chí itée yā s'uuúⁿ chiiⁿ chí 'āā chiica yú 'yā.

¹⁶ Du'ū chí n'diichi chí dinuuⁿndí vi'i nuuⁿndi chí nguéé yeⁿe vaadī n'gii, canéé chí caacá yā Dendyuūs chí Dendyuūs ca'á yā vida cueⁿe daāⁿmaⁿ yeⁿe yā. Ngaⁿá yeⁿe 'iin'yāⁿ chí nguéé dinuuⁿndí yā yeⁿe vaadī n'gii. Véé nuuⁿndi chí yeⁿe vaadī n'gii. Ní yeⁿe chuū nguéé caacá chí caacá nī yeⁿe 'iin'yāⁿ chí diiⁿ nuuⁿndí yeⁿe vaadī n'gii. ¹⁷ Tanducuéⁿe chí nguéé yeⁿe nduudu cuaacu ní nuuⁿndi, naati véé nuuⁿndi mííⁿ chí nguéé yeⁿe vaadī n'gii.

¹⁸ 'Āā deenu yú du'u 'iin'yāⁿ chí ch'iindiyáaⁿ yā táámá ní yeⁿe Dendyuūs ní nguéé idinuuⁿndí yā. 'Iin'yāⁿ miiⁿ candéε yā cuidado yeⁿe maáⁿ yā. Ní yááⁿguinūuⁿ nguéé cuuvi tuneenⁿ 'iin'yāⁿ miiⁿ.

¹⁹ Déenu yú ti yeⁿe Dendyuūs s'uuúⁿ, ní tanáⁿā 'iin'yāⁿ yeⁿe in'yeēⁿdī caneé yā lado yeⁿe yááⁿguinūuⁿ.

²⁰ Déenu yú ti daiya Dendyuūs miiⁿ ní ndaá yā. Ní tee yā chí cadiinuuⁿ yú, ní 'íícú n'diichi yú 'iin'yāⁿ chí cuaacu yā. Ní s'uuúⁿ ní yeⁿe 'iin'yāⁿ chí cuaacu yā ní yeⁿe daiya Dendyuūs chí Jesucristo. Dendyuūs miiⁿ ní 'iin'yāⁿ chí cuaacu, 'iin'yāⁿ chí véé vida cueⁿe daāⁿmaⁿ yeⁿe yā.

²¹ Ndís'tiī daiyá cundéε nī cuidado ti nguéé cu'téenu nī santos ídolos. 'Tíicā cuuvi.

2 JUAN

Yeⁿ'e nduudu cuaacu ní yeⁿ'ē vaadī neⁿ'e

1 'Úú Juan chi saⁿ'ā chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yaācū idinguúⁿ yeⁿ'ē n'daataá chí Ndyuūs ndeεεε yā ndúúcu daiya yā chi cuaacu níⁿnyúⁿ neⁿ'é. Ní nguéé 'úú dámaáⁿ neⁿ'é ti 'tiicá ntúūⁿ nducyáá cá yā chi n'diichí yā nduudu cuaacu. ² Ní cáavā chi véé vaadī cuaacu yeⁿ'e yú ní caavā nduudu cuaacu chi canéé ndúúcu yú, 'áámá cūnee tandí ndúúcu yú. ³ Neⁿ'é chi canéé ndúúcu ndís'tiī vaadī n'dai yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcu vaadī ya'ai 'iinu yeⁿ'e yā ndúúcu 'diiⁿ yeⁿ'e Dendyuūs chiida yú ndúúcu Señor Jesucristo chí daiya Dendyuūs chi chiida yú. Tanducuéⁿ'ē chuū canéé ndúúcu nī ndúúcu nduudu cuaacu ndúúcu vaadī neⁿ'ē.

⁴ 'Āā 'áámá yeenú caati chí nindaācā daiya di chí diīⁿ yā chiīⁿ chi cuaacu tan'dúúcā s'uuúⁿ chí sta'a yú ley yeⁿ'ē chiida yú. ⁵ Maaⁿ ní idi'cuítú n'diī n'daatāa chí dinéⁿ'e yú 'áámá yú táámá yú. Chuū nguéé tan'dúúcā chí idinguúⁿ 'áámá ley ngaī caati ley yeⁿ'ē yú chíⁿ chí canee ndíⁿ cuaaⁿ vmnaaⁿ. ⁶ Níícu chuū chí vaadī neⁿ'e ní chiīⁿ chí cachiica yú tan'dúúcā chí caaⁿ'maⁿ ley yeⁿ'e yā. Ley yeⁿ'e yā ní chuū chí cachiicā nī ndúúcu vaadī neⁿ'e tan'dúúcā chí n'giindiveéⁿ nī ndíⁿ cuaaⁿ vmnaaⁿ.

'Iiⁿ'yāⁿ chí nginnche'éí yā 'iiⁿ'yāⁿ

⁷ N'dee n'dái 'iiⁿ'yāⁿ 'āā nginnche'éí yā 'iiⁿ'yāⁿ na iⁿ'yeendí 'cūū. Nguéé natumiiⁿnúⁿ yā chí Jesucristo ní

ndaá yā tan'dúúcā s'uuúⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ chí 'tíicā nginnche'éí yā, 'tiicá ntúūⁿ anticristo yā. ⁸ Cundéε nī cuidado yeⁿ'ē maáⁿ nī ní nguéé dindai yú tanducuéⁿ'ē ntiiⁿnyuⁿ chí di- iⁿ yú ti s'uuúⁿ ní cuuvi cuta'a yú tanducuéⁿ'ē chí yeⁿ'e yú.

⁹ Du'ū chí diīⁿ nuuⁿndi ní nguéé 'áámá canéé yā ndúúcu nduudu cuaacu yeⁿ'e Cristo, nguéé yeⁿ'e Dendyuūs 'iiⁿ'yāⁿ. Du'ū chí 'aama canéé ndúúcu nduudu cuaacu yeⁿ'ē Cristo, tuu'mí 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní yeⁿ'e chiida yú Dendyuūs ndúúcu daiyá yā. ¹⁰ Du'ū chí ndaa vaacú nī chí nguéé ngaⁿ'a nduudu cuaacú 'cūū nguéé 'cuaáⁿ nī chí cunée yā na vaacú nī. Ní nguéé caaⁿ'maⁿ nī, n'daacā chí ndaa yā va'āi yeⁿ'e nī. ¹¹ Du'ú 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'á yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chí n'daacā chí ndaa yā va'āi yeⁿ'é yā tuu'mi ní induuvidáámá yā ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí idiīⁿ chí nguéé n'daacā.

Ch'iīnu carta maaⁿ

¹² 'Áámá véé cá yeⁿ'é chí neⁿ'é dinguúⁿ yeⁿ'e ndís'tiī ní nguéé neⁿ'é dinguúⁿ na caaca 'cūū ndúúcu tinta, caati neⁿ'é chí n'diichí ndís'tiī ní caaⁿ'máⁿ ndúúcu nī ní ndís'tiī nduucú. Níícu vaadī yeenú yeⁿ'e yú ní cúví cuaacu.

¹³ Véé daiya tá yeⁿ'ē n'daataá chí Ndyuūs indεεé yā táⁿ'ā. Daiya tá idicho'ó yā: N'dai n'diī, ngaⁿ'a yā. 'Tíicā cuuvi.

3 JUAN

Yeⁿe saⁿā Gayo chi n'dai

1 'Úú Juan, saⁿā chi ngaⁿ'a ntiinⁿyuⁿ yeⁿe yáacū idinguúⁿ carta 'cūū yeⁿe saⁿā Gayo chi cuaacu níⁿyúⁿ neⁿe taavi saⁿā.

² Díí saⁿā Gayo chi neⁿ'é, 'úú neⁿ'é chi cáávā maan di tanducuéⁿē chi véé yeⁿ'ē di ní n'dai taavi. Níícú véé vaadī 'viichsé yeⁿ'ē di tan'dúúccā chi alma yeⁿe di véé vaadī 'viichsé yeⁿ'ē. ³ Nduudu cuaacu chi neene yeenú taachi ndaā viⁿ yú chi caⁿ'a yā nduudu cuaacu yeⁿ'ē di chi n'daācā diiⁿ di, tan'dúúccā chi 'áámá idiin di chiiⁿ chi cuaacu. ⁴ Nguéé ch'εεε ca vaadī yeenu yeⁿ'é chi ch'iin-diveén chí daiyá diⁿ yā chiiⁿ chi cuaacu.

⁵ Dii chi neⁿ'é, tanducuéⁿē chi diiⁿ di, n'daacā n'dai di-in di ndúúccū viⁿ yú ndúúccū 'iin'yāⁿ chi ngiica ná yúúni.

⁶ 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ngaⁿ'á yā nduudu cuaacú yeⁿe vaadī neⁿe yeⁿ'e di nanáán 'iin'yāⁿ chi snúūⁿ yaacū. Nduuti chi cunnéé dí 'iin'yāⁿ tan'dúúccā chi canéé chi diiⁿ di ní tan'dúúccā chi neⁿe Dendyuūs chi diiⁿ di, tuuⁿ'mi ní n'daacā idiin di. ⁷ Caati 'iin'yāⁿ cuenⁿ'é yā 'muuⁿ cuenⁿ'é yā miiⁿ cucáávā chi neⁿ'é yā caanⁿ'máⁿ yā yeⁿe Cristo. Nguéé deⁿ'ē vεε staⁿ'á yā yeⁿ'ē 'iin'yāⁿ chi nguéé yeⁿ'e ndaata yeⁿ'é yā. ⁸ S'uuúⁿ ní canee chi 'cuaaⁿ yú 'iin'yāⁿ s'tiī. Níícú cuuvi cunée yā ndúúccū yú 'iin'yāⁿ chí idiin yā ntiinⁿyuⁿ yeⁿe vaadī cuaacu.

Saⁿ'a Diótrefes nguéé n'daacā diiⁿ sa

⁹ 'Úú nidinguúⁿ yeⁿ'ē 'iin'yāⁿ yeⁿe yaacū caati Diótrefes nguéé 'cuaaⁿ sa nús'uu ti nénéⁿé sa caanⁿ'maⁿ ntiinⁿyuⁿ

sá yeⁿ'é yā. ¹⁰ Cáávā chuū taachi 'úú chi ndaá tuuⁿ'mi ní nin'gaacú tanducuéⁿē chi diiⁿ sáⁿā miiⁿ. Taatiī caⁿ'ā sa yeⁿ'e s'uuúⁿ ndúúccū nduudu taaⁿ chi nguéé n'daacā taatiī 'caā'vā sa contra yeⁿ'e s'uuúⁿ. Ní nguéé yeenú sá ndúúccū dendu'ū. Nguéé n'guuⁿ sa viⁿ yú. Ní nguéé neⁿ'e sa chi tanáⁿ'a yā chi 'cuaaⁿ yā viⁿ yā. Níícú tun'dáa sa 'yā chεeti yaacū.

¹¹ Díí chi neⁿ'é, nguéé diiⁿ di chiiⁿ chi n'diichi di chi nguéé n'daacā. Diiⁿ di chi n'daacā. Du'ū chi din'daacā ní yeⁿ'ē Dendyuūs. Du'ū chi nguéé n'daacā nidiin ní nguéé n'díichí Dendyuūs.

Saⁿ'a Demetrio, n'daacā idiin sa

¹² Nducyáácá yā ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu yeⁿe saⁿā Demetrio. 'Áā 'tiicá nūuⁿ nduudu cuaacu n'gin'i vida yeⁿ'é yā. 'Tiicá ntúūⁿ s'uuúⁿ ngaⁿ'a yú ndúúccū cuaacu yeⁿ'e yā. Ní ndís'tiī deenú ni chí ngaⁿ'ā yú nduudu cuaacu yeⁿ'é yā.

Ch'iinū carta maan

¹³ Nééné véé yeⁿ'é chi neⁿ'é dinguúⁿ yeⁿ'e ndís'tiī naati nguéé neⁿ'é dinguúⁿ ndúúccū tinta ndúúccū pluma.

¹⁴ Caati neⁿ'é n'diichí ndís'tiī núúⁿ niīⁿyūⁿ ní caanⁿ'máⁿ ndúúccū di ní ndís'tiī nduuccú.

¹⁵ 'Diiⁿ canéé ndúúccū di. Amigos yeⁿ'e s'uuúⁿ dichó'o yā: N'daí n'diī, ngaⁿ'a yā. Dii dichó'o di: N'daí ndís'tiī, yeⁿ'ē amigos yeⁿ'e s'uuúⁿ taachi yaa'vi di 'iin'yāⁿ ca'áámá ca'áámá yā caavā chi duuchí Cristo. 'Tíicā cuuvi.

JUDAS

Judas idinguún carta 'cūu ye'n'e 'iinyān chi Ndyuūs yaa'ví yā chi cuuvi ye'n'é yā

1 'Úú sa'n'ā Judas ní sa'n'ā chi dichíí'vē Jesucristo. 'Úú 'diinú Jacobo ní 'úú idinguún carta 'cūu ye'n'e 'iinyān s'een chi Ndyuūs chiida yú diné'n'e yā ní didεεvé yā. Ní Cristo yaa'ví yā 'iinyān s'een chi cuuvi ye'n'é yā. Ní Cristo candéé yā cuidado 'iinyān s'een cáávā chi ye'n'é yā 'iinyān s'een. ² Ne'n'é chi Ndyuūs téé yā ndís'tiī n'deeé cá ye'n'é yā ye'n'e vaadī ya'ai ní ye'n'é vaadī 'diin ní ye'n'é vaadī ne'n'e caati cuuví 'yaa'n nducué'n'ē chuū nguaa'n ndís'tiī.

Ye'n'é 'iinyān chi nguéé nga'n'ā nduudu cuaacu

³ Ndís'tiī hermanos ye'n'é chi ne'n'e taaví, neené ne'n'é idinguún ye'n'e ndís'tiī ye'n'é chi Ndyuūs nadanguán'ai yā s'uuún. Maa'n ní cadiinuún chi canee chi idinguún carta 'cūu ye'n'e nī caati cuuví yaa'ví ch'εεchi ndís'tiī chi canéé chi díin nī luchar n'dai cáávā chii'n chi i'téenu nī Ndyuūs. Ndyuūs 'áámá vmné'n'ēe ca'á yā vaadī i'téenu ye'n'é yā 'iinyān chi ye'n'é yā. ⁴ Ná'n'ā 'iinyān chi nguéé ye'n'é Ndyuūs ní nduuvidaamá yā ndúúcu nī. Ndíi nguéé deenú nī chuū. 'Iinyān s'een ní nguéé n'daacā. Ní canéé nguūn na libro ye'n'é Ndyuūs ndii cuáán vmaān ye'n'é yā 'tíicā: Condenado yā ni 'cuuvi yā. Ní 'iinyān s'een dá-maān sta'á yā nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs chi tanán'ā 'iinyān nguéé cuuvi tuumicádíinuu'n yā ye'n'e chi maán yā diin yā chi nguéé n'daacā. 'Iinyān s'een nga'n'á yā contra ye'n'e Ndyuūs ye'n'e yú chi 'áámá n'dyán'ā Ndyuūs chi 'iivu yú, ní contra ye'n'e Señor Jesucristo ye'n'e yú dendú'ū.

⁵ 'Áará chi 'āā deenú nī ye'n'é Señor 'iivú Ndyuūs taachi nadanguán'ai yā 'iinyān Israel ní divíi yā 'iinyān s'een ye'n'e yán'āa Egipto, ne'n'é chi ndís'tiī n'gaacú ni chuū. Cuayiivi míin Ndyuūs di'cuiinú yā 'iinyān na yán'āa mii'n, 'iinyān chi nguεε s'téenu yā 'yā. ⁶ Ní n'gaacú nī ye'n'e ángeles chi nguéé díin yā tan'dúúca chi Ndyuūs nga'n'a ntiinyu'n yā ángeles mii'n. Ní Ndyuūs canéé chí divíi yā ye'n'e lugar ye'n'é yā. Maa'n ní Ndyuūs s'néen yā ángeles chi presos ye'n'é yā na maai'n chi yáanu'n. Mii'n canee yā ndíi chiichi yā ndúúcu cadenas chi 'áámá canee ndii tiempo chi Ndyuūs n'diichí yā nuu'ndi ye'n'e ángeles mii'n. ⁷ Ní n'gaacú nī ye'n'e yáān Sodoma ndúúcu yáān Gomorra ndúúcu yáān chi snéé cuaa'n 'diituú. 'Tiicā ntúūn nguéé n'daacā idiin 'iinyān ye'n'e yáān s'een tan'dúúca chi diin ángeles. 'Iinyān s'een ní cue'n'é yā ndúúcu n'daataá o isan'ā chi nguéé ye'n'é yā. Ní n'daataā nguaa'n n'daataá yā induuchineen tá n'daataa ndúúcu ví'i. Ní sa'n'ā nguaa'n sa'n'ā yā induuchinéen sa sa'n'ā

ndúúcu ví'i. 'Iinyān s'een cáávā castigo ye'n'e yā 'áámá cunéé yā cue'n'e daān'ma'n na nguuchi ya'n'ā. Ní chuū ní ch'i'n'i s'uuún chi cuuvi chó'ōo ye'n'e yú nduuti chi diin yú chi nguéé n'daacā.

⁸ 'Tiicā ntúūn nguuvi nguuvi sa'n'ā s'een n'gíinu sa tan'dúúca chi taachi cyaadu sa ye'n'e dendú'ū chi cuuvi diin sa chi dinuu'ndi sa ndúúcu maa'n cuerpo ye'n'e sa. Ní nguéé ne'n'e sa chi Ndyuūs nga'n'a ntiinyu'n yā ye'n'e sa. Ní cunncāā nga'n'a yā ye'n'e 'iinyé'n'ē chi diin ntiinyu'n ye'n'é Ndyuūs. ⁹ Ní nguéé 'tíicā diin ángel Miguel chí ndíi tíin taachi diin caandaá ndúúcu yáán'nguiinūn ní nga'n'a yā ye'n'e cuerpo ye'n'e Moisés. Ángel Miguel mii'n nguéé díin yā condenar yáán'nguiinūn mii'n ní nguéé cuuvi nga'n'a taán yā chi yáán'nguiinūn chi cuuvi condenado yā. Dámaān nga'n'a yā 'túúca. Señor ní díin yā reprinter dii ye'n'e nuu'ndi chi diin di. ¹⁰ Sa'n'ā s'een ní nguéé n'daacā nga'n'a sa ye'n'e dendú'ū chi nguéé deenu sa. Ní taachi sa'n'ā s'een ye'n'e chi maa'n sa deenu sa nga'n'a sa tuu'mí ní canee sa tan'dúúca chi 'iiti s'een chi maa'n tī deenu tī. 'Tíicā sa'n'ā s'een. Dendú'ū mii'n ní diin chi dituuví maān sa'n'ā s'een.

¹¹ De'ε chúuca ya'ai ye'n'e sa'n'ā s'een caati dámaān chi ne'n'e sa diin sa tan'dúúca chi diin sa'n'ā Caín. Ní sa'n'ā s'een cáávā chi ne'n'e sa tuūmí, dinuu'ndi sa tan'dúúca chi diin sa'n'ā Balaam. Ní ch'i'i sa caati nguéé diin sa chi nga'n'a Ndyuūs, tan'dúúca sa'n'ā Coré chi nguéé diin sa chi nga'n'a Ndyuūs taachi nguéé ch'iindiveen sa chi nga'n'a Moisés. ¹² Maa'n ní 'iinyān chi 'tíicā, taachi nduuvidaamá yā ní che'é yā ní cu'ú yā ndúúcu ndís'tiī taachi véé 'viicu ná va'ai ye'n'é nī ye'n'e chi diné'n'é nī 'áámá nī taama nī, tuu'mi ní chuū ní cosa chi cuuvi 'cuināa'n nī. 'Iinyān s'een nguéé 'va'á yā ye'n'e mar 'áámá. Dámaān candéε yā cuidado ye'n'e maān yā. 'Iinyān s'een tan'dúúca meēen chi nguéé nuūn'nī ye'n'e chi cueen cuuvi ní tan'dúúca 'yúúné candéε 'muu'n ni candéε mii'n 'tíica yā. 'Iinyān s'een tan'dúúca yá'n'á chi nguéé véé n'gui'i ye'n'e 'tíica yā. Ní yá'n'á mii'n ní nguéé dichíí'vē caati nguéé n'gui'i ye'n'e ní n'dī tan'dúúca tiempo ye'n'e 'iicheε. Ní 'iinyān tiicú yā yán'á mii'n ndii dí'yú. 'Tíicā 'iinyān s'een. ¹³ 'Iinyān s'een ní tan'dúúca nuūn'nī yán'ā chi ngíi yú yaacu ndúúcu ngii yá'n' inaa'n cucáávā 'yúúné taa'n. Ní nducué'n'ē chi nguéé n'daacā chi diin yā ye'n'e chi cuuvi 'cuinaán yā ní tan'dúúca ngii yá'n' inaa'n ye'n'e nuūn'nī mii'n chi inaa'n yú 'táacā idiin yā. 'Iinyān s'een ní tan'dúúca 'íinnyú'n chi ngíicá, 'tíica yā. Ndyuūs nguáin'dai yā 'áámá lugar ye'n'e 'iinyān s'een chi díituu taavi ca maāi'n ndii yaānūn naachi canéé yā cue'n'e daān'ma'n.

¹⁴ 'Tiicá ntúūn, san'a Enoc chí ndíí ná ndeēchē ngiini familia ye'n'e san'a Adán, ní Enoc miiñ cáávā Espíritu N'dai ye'n'é Ndyuūs ca'n'a sa chii sa 'iin'yān ye'n'e dendu'ū chí cuchíí ye'n'é yā. Ní ca'n'a sa 'tíicā: Cuin'diichí nī Señor Jesucristo miiñ ní cuchii yā ndúúcu n'dee n'dái mil 'iin'yān chí i'téenu yā 'yā. ¹⁵ Señor Jesucristo ndaa yā chí n'diichí yā nuu'ndi ye'n'e nducyaaca 'iin'yān. Ní caa'man yā chí condenado yā nducyaaca 'iin'yān nuu'ndi chí nguéé i'téenu yā 'yā caavā nducuén'ē nuu'ndi chí dííñ yā ndúúcu nduudu chí nga'n'a yā chí nguéé n'daacā chí contra Ndyuūs. ¹⁶ 'Iin'yān s'een ní néené n'gēecu cheendí yā tan'dúúca chí 'téé nūuñ taán yā ní nga'n'á yā ye'n'e chí nguéé ne'n'é yā ye'n'ē chí táámá yā idiin yā. Ní dííñ yā chí nguéé n'daacā caati maán yā ne'n'e yā. Ní ndúúcu nduudu chí n'gēete nga'n'á yā ye'n'e taamá yā chí ch'ēetē yā taachi 'iin'yān s'een ne'n'é yā diin yā aprovechar dendu'ū cáávā maán yā.

Judas nga'n'a yā ye'n'e chí 'iin'yān chí ye'n'e Cristo canéé chí dííñ yā

¹⁷ Ndís'tiī, hermanos chí neene ne'n'é, maañ ní ne'n'é chí ndís'tiī ní n'gaacū nī ye'n'e nduudu chí apóstoles ye'n'e Señor Jesucristo ye'n'e yú taacā chí ca'n'a yā. ¹⁸ 'Tíicā ca'n'a yā chí yā ndís'tiī: Taachi 'āā canéé ni-innuún nguuví chí ndaa Señor Jesucristo taama vm-nén'ēe tuu'mi ní 'iin'yān s'een ní diduuchineén yā ye'n'e nī ndúúcu tanducuén'ē chí ye'n'e Ndyuūs. Ní nducuén'ē chí 'iin'yān s'een ne'n'é yā dííñ yā chí nguéé n'daacā, chuū ní dííñ yā. ¹⁹ 'Iin'yān s'een ní divíí yā ye'n'ē nguaan ndís'tiī.

'Iin'yān s'een ní dinuu'ndí yā tan'dúúca chí ne'n'e yā ní nguéé canéé Espíritu N'dai ye'n'é Ndyuūs ndúúcu yā.

²⁰ Maañ ní ndís'tiī hermanos ye'n'é chí neene ne'n'é, cu'téenu cá nī nguuví nguuví ye'n'ē vaadī i'teenu chí Ndyuūs itée yā ndís'tiī. Taachi caa'man'ngua'á nī dííñ nī ndúúcu poder ye'n'ē Espíritu N'dai ye'n'é Ndyuūs.

²¹ 'Cuēetineé nī ní dííñ nī nducuén'ē ndúúcu vaadī ne'n'e chí Ndyuūs itée yā ndís'tiī 'naa' chí cūnee ngiinú nī nguuví chí Señor Jesucristo ye'n'e yú chí n'dai taavi ca'n'á yā téé yā vida cue'n'e daā'man ndís'tiī.

²² Ndís'tiī n'dee cá nga'n'a nī ndúúcu 'iin'yān chí nguéé n'daacā i'téenu yā. ²³ Ní 'tíicā nadanguán'ai nī 'iin'yān s'een ye'n'e chí nguéé i'téenu yā tan'dúúca chí tun'dáa nī 'iin'yān nguáán nguuchi ya'n'ā, 'tíicā dííñ nī. Ya'ai 'iinú nī ye'n'e tanán'ā 'iin'yān naati dííñ nī ndúúcu cuidado, ndíí nguéé cuuvi ca'n'a nī ndúúcu yā chí dinuu'ndí nī.

Judas nga'n'angua'á yā ní dich'ēetē yā Ndyuūs

²⁴ Maañ ní 'úú chí ne'n'ē ndís'tiī na ta'a Ndyuūs chí cuuvi candee yā cuidado ye'n'e ndís'tiī chí nguéé dinuu'ndí nī. Ní Jesucristo cuuvi 'cuu'mín yā nanáán Ndyuūs chí deene ngii n'dai ndís'tiī chí nguéé nuu'ndi ye'n'é nī. Ní neené yeenu nī. ²⁵ Dich'ēete yú Ndyuūs chí 'áamá n'dyán'ā Ndyuūs chí deenu nducuén'ē ní nadanguán'ai yā s'uuún cáávā Señor Jesucristo chí 'iivi yú. Caati ye'n'é yā ní véé deené ngii n'dai ndúúcu n'gēete n'dai ndúúcu poder ch'ēete n'dai ndúúcu poder ye'n'e 'iin'ntyé'n'ē ye'n'é yā nguuví chí chó'ōo ndúúcu nguuví maañ ní cuén'é daā'man. 'Tíicā cuuvi.

APOCALIPSIS

Ye'n'e chi Jesucristo ch'ín'i yā

1 Na libro 'cūū canéé nguūⁿ chuū chi ch'ín'i Jesu-cristo. Ní Ndyuūs ch'ín'i yā Jesucristo chuū caati 'cuuⁿmín yā 'iin'yāⁿ chi dichí'vē Ndyuūs dendú'ū chi 'āā ntéé 'nááⁿ chi ndaa ye'n'e. Ní Jesucristo ch'ín'i yā chuū Juan chi dichí'vē Ndyuūs cáávā 'áámá ángel chi dichó'o yā nanááⁿ yā. ² Juan miiⁿ caⁿ'a cuaacú yā nduudu cuaacu ye'n'e tanducuéⁿ'ē chi n'diichí yā. Chuū ní nduudu cuaacu ye'n'e Ndyuūs. Ní chuū ní nduudu cuaacu chí Jesucristo ch'ín'i yā Juan miiⁿ.

³ Dē'ε chúúcā yeenú 'iin'yāⁿ chi n'geen yā libro 'cūū chi ye'n'e Ndyuūs. Ní dē'ε chúúcā yeenú 'iin'yāⁿ s'uuuⁿ chi n'giiindiveéⁿ yā nduudu ye'n'e libro 'cūū ní i'téenu yā ye'n'e chí ngaⁿ'ā, ti ngaⁿ'ā ye'n'e dendu'ū chí cuchī ti tiempo miiⁿ chi canee chí chó'ōo 'āā snee niⁿnuúⁿ.

Juan idingúuⁿ yā ye'n'e 'iin'yāⁿ ye'n'e ndu'u ndéechē yaācū.

⁴ 'Úú Juan idingúuⁿ cartas ye'n'e 'iin'yāⁿ ye'n'e ndéechē yaācū chí snéé na yāⁿ'āa Asia. Neⁿ'é chí Ndyuūs téé yā ndís'tiī dendú'ū chí n'dai ye'n'é yā ndúúcū vaadī 'diiⁿ ye'n'é yā. Ní Ndyuūs ní 'áámá canee yā tiempo chí chó'ōo, ní maaⁿ ní 'tíicā yā, ní caⁿ'á yā ndaa yā. Maaⁿ ní neⁿ'é chí ye'n'e ndu'u ndéechē espíritus chí snéé yā nanááⁿ trono ye'n'é Ndyuūs, espíritus téé yā ndís'tiī vaadī n'dai ye'n'e Ndyuūs. ⁵ Ní 'tiicā ntúūⁿ neⁿ'é chí Cristo téé yā ndís'tiī vaadī n'dai ye'n'é yā, Jesucristo chí cuéⁿ'é daāⁿmanⁿ ngaⁿ'a cuaacú yā. Ní Cristo miiⁿ ní daiyá Ndyuūs ní 'iin'yāⁿ chí vmnááⁿ vmnaaⁿ nacueenⁿ yā ye'n'e nguaaⁿ tinán'ā. Ní ngaⁿ'a ntiinyúⁿ yā ye'n'e nducyáácá reyes chí véé iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní Cristo dinéⁿ'é yā s'uuúⁿ ní nadeēvⁿ yā s'uuúⁿ ye'n'e nuuⁿndi ye'n'e yú ndúúcū yuuúⁿ ye'n'e maáⁿ yā. ⁶ Ní Cristo diíⁿ yā chí s'uuúⁿ reyes s'uuúⁿ ní chiiduú s'uuúⁿ chí dichii'vē yú Ndyuūs chí chiidá yā. Maaⁿ ní vaadī dēεεv ngii ní ye'n'é yā ndúúcū nducuéⁿ'ē poder chí ye'n'é yā cuuvi ye'n'é yā cuen'e daāⁿmanⁿ. 'Tíicā.

⁷ Cuin'diichí nī. Cristo miiⁿ cuchii yā nguááⁿ meēⁿ ní nducyáácá 'iin'yāⁿ cuuvi snaaⁿ yā ndúúcū 'iin'yāⁿ s'een chí dichó'ōo tíicuā Cristo ndúúcū machete chí 'uūvī la-dos 'caāiⁿ. Ní nducyaaca 'iin'yāⁿ ye'n'e nducyaaca yāāⁿ ye'n'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū cuεεcú yā taachi n'diichí yā Cristo. 'Tíicā rā va. Cuaacu níinyúⁿ chí 'tíicā.

⁸ Señor Ndyuūs chí véé tanducuéⁿ'ē poder dendu'ū ye'n'é yā chí 'áámá canee yā tiempo chí chó'ōo, ní maaⁿ ní 'tíicā yā, ní caⁿ'á yā ndaa yā, Señor miiⁿ ngaⁿ'a yā: 'Úú chí 'iin'yāⁿ vmnááⁿ vmnaaⁿ 'úú, ní 'úú ndíí cuááⁿ

naachí 'cuiinu 'úú. Tan'dúúcā letras A ndii Z ye'n'e alfa-beto 'tíicā 'úú.

Ye'n'e chí Juan n'diichí yā Cristo chí dēεεv n'dai taavi yā ndii túúⁿngí ngí 'yáⁿ'a yā

⁹ 'Úú apóstol Juan 'úú ní hermano ye'n'e ndís'tiī. Ní caati 'úú ní ye'n'e Jesús 'úú, 'úú dáámá ch'eenú chii ndúúcū ndis'tiī ní dáámá nduucú nī ye'n'e naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiinyúⁿ yā, ní dáámá nduucú nī ye'n'e vaadī 'diiⁿ chí Jesucristo itée yā s'uuúⁿ. 'Úú canéé pre-so 'úú na isla Patmos cáávā chí candéé nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs ní ngaⁿ'á nduudu cuaacu ye'n'é Jesucristo. ¹⁰ Ní taachi 'úú canee miiⁿ 'áámá domingo chó'ōo chí 'úú ní canee maaⁿ poder ye'n'e Espíritu N'dai ye'n'e Ndyuūs. Ní chí iindiveéⁿ 'áámá nduudu ch'εεε cuaaⁿ daamí tan'dúúcā chí n'gεεcú 'áámá trompeta. ¹¹ Ní 'tíicā ngaⁿ'ā ngíí 'úú: 'Úú 'iin'yāⁿ chí vmnááⁿ vmnaaⁿ 'úú, 'úú ndíí cuááⁿ naachí 'cuiinu 'úú. Tan'dúúcā letras A ndii Z ye'n'e alfabeto 'tíicā 'úú. Dii, Juan, idingúuⁿ di na 'áámá libro cosa chí inaaⁿ di ní dichó'o di libro miiⁿ nanááⁿ 'iin'yāⁿ ye'n'e ndu'u ndéechē yaācū chí snee na yāⁿ'āa Asia. Yáacū s'een ní ye'n'e yāāⁿ Efeso, ní ye'n'e yāāⁿ Esmirna, ní ye'n'e yāāⁿ Pérgamo, ní ye'n'e yāāⁿ Tiatira, ní ye'n'e yāāⁿ Sardis, ní ye'n'e yāāⁿ Filadelfia, ndúúcū ye'n'e yāāⁿ Laodicea.

¹² Tuu'mi ní 'úú nan'guaacúndíí ní n'diichí du'ū chí yaā'vi 'úú. Taachi n'diichi cuaaⁿ daamí n'diichí ndéechē candeleros ye'n'e 'díínguāⁿ. ¹³ Ní náávtaⁿ'a ye'n'e ndu'u candeleros miiⁿ 'áámá yā cheendii yā tan'dúúcā 'aama saⁿ'ā daiyá 'iin'yāⁿ iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Canúuⁿ yā 'áámá cate-cai chí ngeε yā chí ndaa ndii ná daandu ca'a yā. Ní ndéé chíichí 'áámá cinta ye'n'e 'díínguāⁿ cuaaⁿ 'nííⁿnúⁿ yā. ¹⁴ Ní tííⁿ yā ndúúcū yundutiíⁿ yā ní cuéé tan'dúúcā du-udū 'iiti cuūchī cuéé, ní 'tiicā ntúūⁿ cuéé tan'dúúcā yaāⁿ. Ní nduutináaⁿ yā tan'dúúcā 'áámá nguuchi yaⁿ'ā. ¹⁵ Ní ca'a yā tan'dúúcā cūū cuááⁿ chí ndís'tiī 'āā ngiichí nī chεεti 'áámá horno ní dēεv diiⁿ nī. Ní nduudu ye'n'é yā ní tan'dúúcā chí n'gεεcú 'yaa n'dái yíicú. ¹⁶ Ní ndεε yā na ta'a cuaacú yā ndéechē 'íínyúⁿ. Ní na cheendí yā mi-iⁿ canee 'áámá machete chí 'caāiⁿ nduu 'uuvī lados. Ní núúⁿmán naaⁿ yā ngíí n'gāi tan'dúúcā chí n'gāi 'yáⁿ'ā taachi nééⁿé ínguaaⁿ nááⁿ.

¹⁷ Ní taachi 'úú snaáⁿ 'iin'yāⁿ miiⁿ sndeεv na ca'a yā tan'dúúcā chí chíí. Ní 'iin'yāⁿ miiⁿ s'neéⁿ yā ta'ā cuaacu yā vmnaaⁿ ye'n'e 'úú ní caⁿ'a yā chíí yā 'úú: Nguéé 'va'a dí. 'Úú chí vmnááⁿ vmnaaⁿ, 'úú ndíí cuaaⁿ naachí 'cui-inu 'úú. ¹⁸ 'Úú 'áámá canduuchí. Cuáácú chíí naati cuin'diichí nī maaⁿ ní 'úú canduuchí cuen'e daāⁿmanⁿ

'tíicā. 'Úú ní ndéé llaves ye'n'e vaadī n'gii chi ye'n'e lugar naachi snéé 'iinyān chi n'díí ní nguéé chi'téenu yā Ndyuūs. ¹⁹ Maaⁿ ní dii dingúuⁿ di dendu'ū chi 'túúcā chi n'diichi di ndúúcū dendu'ū chi 'tíicā ndúúcū dendu'ū chi ndaa cuayiivi. ²⁰ Maaⁿ ní 'úú n'gjin'í dii dē'ε ne'n'e caaⁿmanⁿ ndēēchē 'iinyūⁿ miiⁿ chi n'diichi di na ta'ā cuaacú ní ye'n'e chi ndēēchē candeleros ye'n'e 'diiⁿ-guāán miiⁿ. Ndu'u ndēēchē 'iinyūⁿ miiⁿ chíⁿ chí du'ū ndēēchē 'iinyān chi ndíí tiiⁿ ye'n'e ndu'ū ndēēchē yāacū miiⁿ. Ní ndu'ū ndēēchē candeleros chí n'diichī di chíⁿ chí ndēēchē yāacū miiⁿ.

Juan idingúuⁿ yā carta 'cūū ye'n'e 'iinyān ye'n'e yāán Efeso

2 Díí, Juan idingúuⁿ di chuū ye'n'e 'iinyān chi ndíí tiiⁿ ye'n'e yāacū ye'n'e yāán Efeso. 'Iinyān chi ndéé yā ndu'ū ndēēchē 'iinyūⁿ na tá'ā cuaacú yā ní chíicā yā nguaaⁿ ndēēchē candeleros ye'n'e 'diiⁿ-nguāán, 'iinyān miiⁿ ngaⁿá yā dendu'ū chi 'túúcā: ² 'Úú ní deenú ntiinyuⁿ chi diiⁿ di. Deenú chi díftūu n'dái diiⁿ dí ntiinyuⁿ ní véé paciencia nanáaⁿ di. Ní deenú chi ichē di ye'n'e 'iinyān chi nguεε n'daācā idiⁿ yā. Ní deenú ntúūⁿ chi ndēé di cuidado ye'n'e 'iinyān chi ngaⁿa chi apóstoles ní nguéé 'tiicā yā. Ní dii deenu di chi 'iinyān s'eenⁿ nguéé apóstoles 'iinyān. Ní deenu di chí yaadi yā. ³ Ní dii véé paciencia nanáaⁿ di ní n'geenu di ngii. Ní diiⁿ di n'dee n'dái ntiinyuⁿ cáávā 'úú. Ní nguéé chicúuⁿnuⁿ di ye'n'e dendu'ū. ⁴ Naati véé 'téé contra ye'n'e di. Nguéé dineⁿe di 'úú tan'dúúcā chi vmnáán vmnaaⁿ dineⁿe ca di. ⁵ Ní cáávā chuū nn'gáácú dí ye'n'e chi diiⁿ di chi nguéé dineⁿe ca di 'úú ní ndaacadaami di ye'n'e. Ní dineⁿe ca di 'úú tan'dúúcā chí diiⁿ di vmnáán vmnaaⁿ. Ní nduuti chi nguéé 'túúcā diiⁿ di, 'úú ní ndāa niinyuⁿ ní divií candelero ye'n'e di ye'n'e naachi snéé. ⁶ Ní chuū chi véé favor ye'n'e di. Nguéé inee yiinu di ntiinyuⁿ chi diiⁿ 'iinyān ye'n'e grupo ye'n'e Nicolaítas. Ní 'úú ntúūⁿ nguεε ne'n'é chi díí yā. ⁷ 'Iinyān chi véé veén yā 'caandiveén yā chi ngaⁿá Espíritu N'dai ye'n'é Ndyuūs ngii 'iinyān ye'n'e yāacū s'een. 'Úú ngaⁿá chí 'iinyān chi cuchéε yā ye'n'e dendu'ū, 'úú ca'á 'iinyān s'eenⁿ chi che'é yā n'gui'i ye'n'e yán'á ye'n'e vida cuen'e daāⁿmanⁿ chí cánéé naavtaⁿá ye'n'e paraíso chi jardín ye'n'e Ndyuūs.

Juan idingúuⁿ yā carta 'cūū ye'n'e 'iinyān ye'n'e yāán Esmirna

8 Díí, Juan, idingúuⁿ di ye'n'e 'iinyān chi ndíí tiiⁿ ye'n'e 'iinyān ye'n'e yāacū ye'n'e yāán Esmirna. Dendu'u chi 'túúcā ngaⁿá 'iinyān chi vmnáán vmnaaⁿ ndii chí 'cuiinu, 'iinyān chí 'āā n'díí yā ní maaⁿ ní 'āā canduuchi ntuún yā. ⁹ 'Úú deenú ntiinyuⁿ chi diiⁿ di. Deenú chi n'geenu di ngii ndúúcū dendu'ū chi chēchí n'dai ye'n'e di. Deenú chi nguéé dē'ē vεε ye'n'e di naati cuaacu níinyūⁿ chí 'cuiica di. 'Úú deenú ye'n'e chí 'iinyān chí ngaⁿá yā chí judíos yā chí Israel ya ní nguéé díí yā tan'dúúcā chí 'iinyān judíos yā. Ní deenú chí 'iinyān s'eenⁿ nguéé n'daacā ngaⁿá yā ye'n'e di. Ní 'iinyān s'eenⁿ ní ye'n'e yáán'nguiinūⁿ. ¹⁰ Nguéé 'va'a di ye'n'e dendu'ū chí ca-nee chí 'cueenu di cuuvi. 'Caandiveeⁿ di ye'n'é.

Yáán'nguiinūⁿ cutá'a sa náⁿā ndís'tií ní cu'nuuⁿ sa 'iinyān vácūū caati n'diichineeⁿ sa nducyaaca ndís'tií. Ní canee chí 'cuenú ní cuuvi ndiichí nguuvi. Naati 'áámá canee ní ndúúcū chí i'téenu ní ndii chí 'cuūvi ní ní 'úú teé ndís'tií 'áámá corona chí vida cuen'e daāⁿmanⁿ.

¹¹ 'Iinyān chí véé veén yā 'caandiveén yā chí ngaⁿá Espíritu N'dai ye'n'é Ndyuūs ngii 'iinyān s'eenⁿ ye'n'e yāacū s'een. 'Iinyān chí cuchéε yā ye'n'e tanducuéⁿe dendu'ū nguéé cuuvi 'cuenú yā cuuvi ye'n'e ndii 'úúví vaadī n'gii chí infierno.

Juan idingúuⁿ yā carta 'cūū ye'n'e 'iinyān ye'n'e yāán Pérgamo

¹² Díí, Juan, idingúuⁿ di ntúūⁿ 'iinyān ndíí tiiⁿ chí ye'n'e 'iinyān ye'n'e yāacū ye'n'e yāán Pérgamo: Chuū ngaⁿá 'iinyān chí véé machete chí 'uūví lados 'caāin. ¹³ Chuū ngaⁿa yā. 'Úú ní deenú tanducuéⁿe chí diiⁿ di. Deenú chí canee di naachi yáán'nguiinūⁿ ngaⁿa ntiinyuⁿ sa. Ní 'áárá chí 'tíicā 'áámá canee di lado ye'n'é nguéé ndaacádaami di ye'n'e chí i'téenu di 'úú. Ní 'tiicá ntúūⁿ diiⁿ di nguuvi chí chó'ōo taachi nguaaⁿ ndís'tií 'iinyān s'eenⁿ chí 'iinyān yā saⁿá Antipas chí 'áámá caⁿá sa ndu-udu cuaacu ye'n'é na yāán naachi canee yáán'nguiinūⁿ. ¹⁴ Naati véé n'duuví dendu'ū ye'n'e chí contra ye'n'e di. Na yāán Pérgamo chí yāán ye'n'e di véé nguaaⁿ ndís'tií náⁿā 'iinyān chí nguéé ne'n'é yā s'neén yā ye'n'e chí i'téenu yā chí 'cuen Balaam. Ní Balaam miiⁿ 'iinyān chí chí'cueén yā saⁿá Balac táácā cuuvi diiⁿ sa chí 'iinyān ye'n'e Israel dinuunⁿdí yā. Ní 'iinyān s'eenⁿ ye'n'e Israel dinuunⁿdí yā taachi che'é yā dendu'ū ye'n'e chí 'iinyān cáávā ofrenda ca'a yā nátai ye'n'e santos chí ídolos, ní taachi caⁿá yā ndúúcū 'aama n'daataá o 'aama isán'á chí nguéé ye'n'é yā. ¹⁵ Ní 'tiicá ntúūⁿ véé nguaaⁿ ndís'tií 'iinyān chí nguéé ne'n'é yā s'neén yā ye'n'e chí i'téenu yā chí ca'cueén yā ye'n'e 'iinyān ye'n'e grupo ye'n'e nicolaítas. Ní 'úú nguéé inee yiinu ye'n'e chuū. ¹⁶ Ndaacadáámí dí ye'n'e nducuéⁿe chuū. Nduuti chí nguéé diiⁿ di 'túúcā ndaa nuúnⁿ naachi canee di ní 'cuuⁿmánⁿ ndúúcū 'iinyān s'eenⁿ ndúúcū machete chí 'uūví lados 'caāin chí canéé cheendí. ¹⁷ 'Iinyān chí véé veén yā 'caandiveén yā chí ngaⁿá Espíritu N'dai ye'n'é Ndyuūs ngii 'iinyān s'eenⁿ ye'n'e yāacū s'een. 'Iinyān chí cuchéε yā ye'n'e tandu- cuéⁿe 'úú ní ca'á 'iinyān s'eenⁿ pan chí duuchi maná chí canúúⁿ n'de'ei. Ní ca'á 'iinyān s'eenⁿ 'áámá tuū cuéé naachi canéé nguūⁿ 'áámá chí duuchi chí ngai. Mar 'áámá 'iinyān nguéé deenú yā chí duuchi miiⁿ, dámaān 'iinyān chí cutá'a yā tuū cuéé miiⁿ deenú yā chí duuchi miiⁿ.

Juan idingúuⁿ yā carta 'cūū ye'n'e 'iinyān ye'n'e yāán Tiatira

¹⁸ Díí, Juan, idingúuⁿ di ye'n'e 'iinyān ndíí tiiⁿ ye'n'e 'iinyān ye'n'e yāacū ye'n'e yāán Tiatira: Daiyá Ndyuūs chí véé nduutináan yā tan'dúúcā nguuchi yaⁿá ni ca'a yā tan'dúúca cūū cuaaⁿ chí dēεv' n'dai ngaⁿá yā 'tíicā. ¹⁹ 'Úú deenú nducuéⁿe chí diiⁿ di. Deenú chí dineⁿe di 'úú, chí i'téenu di 'úú, ní dichii've di 'úú. Ní véé pacien-

cia nanáan di. Deenú chi maaⁿ díin nī ntiinnyuⁿ chi n'dee^e n'dái nguée^t ti ntiinnyuⁿ yeⁿ'é nī chi vmnaaⁿ.²⁰ Naati véé duúvī dendú'ū contra yeⁿ'é di. Ndis'tiī ní 'cuaáan nī táⁿ'ā Jezabel chi ngaⁿ'a tá chi chíin chi ngaⁿ'a tá ní nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. Nginnche^ei tá 'iin'yān chi dichíivē 'úú ndúúcu chí ngí'cueeⁿ tá. Ní ngaⁿ'a tá chí 'iin'yān cuuvi caⁿ'á yā ndúúcu n'daataá o isan^{'a} chí nguée^t yeⁿ'é yā ní cuuvi ché'e yā dendu'ū chí 'iin'yān s'eeⁿ cáávā ofrenda ca'a yā nátaⁱ yeⁿ'e santos chí ídolos.²¹ 'Úú ní ca'á lugar táⁿ'ā miiⁿ chí ndaacadaami tá yeⁿ'e chí diiⁿ tá chí nguée^t n'daacā naati nguée^t 'cuūⁿ ta ndaacadaami tá yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chí diiⁿ tá chí nguée^t n'daacā. Ní neⁿ'e tá chí tanáⁿ'ā 'iin'yān dinuuⁿndí yā ndúúcu tá.²² Maaⁿ ní 'úú díin chí nééⁿ ngiitā tá miiⁿ ní nducyáácá isan^{'a} chí díin yā tan'dúúca chí ngí'cueeⁿ tá nee^y 'cueenu yā cuuvi. 'Tíicá maaⁿ ní díin ndúúcu nducyáácá yā nduuti chí nguée^t ndaacadáámí yā yeⁿ'e chí ngí'cueeⁿ n'daataá míin.²³ 'Tiicá ntúūⁿ 'úú ní 'caān'núⁿ nducyaaca 'iin'yān chí diiⁿ yā tan'dúúca chí chí'cueeⁿ tá. Ní nducyaaca 'iin'yān yeⁿ'e nducyáácá yaācū caⁿ'á yā cadíinuuⁿ yā chí 'úú chí n'diichí de'ē vεε chí 'iin'yān nadicadíinuuⁿ yā ndii na staava yeⁿ'é yā. Ní 'úú nadii'vé ndís'tiī tuunu tuunu ca dendu'ū chí díin nī.²⁴ Chuū ngaⁿ'á ngiī ndís'tiī ndúúcu tanáⁿ'ā 'iin'yān chí 'iténu yā Ndyuūs ní chí snée yā na yáān Tiatira chí nguée^t díin yā tan'dúúca chí ngí'cueeⁿ táⁿ'ā miiⁿ. Ní nguée^t déénu nī de'ē chí nuuⁿndi s'eeⁿ chí ch'εete chí yeⁿ'e yáán'nguiinūⁿ. Tan'dúúca chí ngaⁿ'a náⁿ'ā 'iin'yān 'úú ngaⁿ'á chí nguée^t cu'neéⁿ táámá dendú'ū chí díitūu nanáán ndís'tiī.²⁵ Naati chíin chí 'āā véé yeⁿ'é nī cundéé nī cuidado yeⁿ'e ndii 'úú nindaá nanáan nī.²⁶ 'Iin'yān chí cuchéé yā yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē dendu'ū ní nguuvi nguuvi díin yā tan'dúúca 'úú neⁿ'é ndíi cuaaⁿ ná n'giinu, 'úú ní ca'á ntiinnyuⁿ 'iin'yān s'eeⁿ chí 'iin'ntyéⁿ'ē yeⁿ'e nducuéⁿ'ē naciones.²⁷ Ní caⁿ'a ntiinnyuⁿ yā yeⁿ'e 'iin'yān s'eeⁿ tan'dúúca chiidá tee yā poder 'úú chí 'úú ngaⁿ'a ntiinnyuⁿ yeⁿ'e nducuéⁿ'ē naciones ndúúcu 'áámá nduucu cū yeⁿ'é. Ní ndúúcu nduucu cū miiⁿ 'cueⁿ'é naciones chí chícheiyei tan'dúúca chí naciones ní 'aama vaso yeⁿ'e yán'āa chí 'cueéⁿ.²⁸ Ní 'iin'yān chí cuchéé yā yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē 'úú ní ca'á 'iin'yān miiⁿ 'íinnyuⁿ yeⁿ'e nguētiyaaⁿ.²⁹ 'Iin'yān chí véé veéⁿ yā 'caandiveéⁿ yā chí ngaⁿ'a Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ngii 'iin'yān s'eeⁿ yeⁿ'e yaācū s'eeⁿ.

Juan idingúun yā carta 'cū yeⁿ'e 'iin'yān yeⁿ'e yáān Sardis

3 Díi Juan, idingúun di yeⁿ'e 'iin'yān ndíi tíin yeⁿ'e 'iin'yān yeⁿ'e yaācū yeⁿ'e yáān Sardis: Chuū ngaⁿ'a Cristo chí véé ndéēchē espíritus yeⁿ'e Ndyuūs ndúúcu ndéēchē 'íinnyuⁿ s'eeⁿ. 'Úú deenú chíin chí diiⁿ di. Ní deenú chí 'áará chí 'iin'yān s'eeⁿ deenú yā dii cáávā cosas chí diiⁿ di tíi cánduuchi di naati nanáán 'úú dii canéé dí tan'dúúca chí n'díi di cucáávā nuuⁿndi yeⁿ'e di.² Nandúúchí dí. Cuneé díitū di ní cu'téenu ca di yeⁿ'e cosas chí véé caati vmnáán vmnaaⁿ nguée^t diiⁿ di cuidado yeⁿ'e nducuéⁿ'ē. Cu'téenu ca di ní nguée^t cuuvi cho'ōo yeⁿ'e chí véé chí yeⁿ'e di. Ní 'úú n'diichí ntiinnyuⁿ

chí diiⁿ di. Ní nguée^t n'daacā ca nanáán Ndyuūs.³ N'gaacú di yeⁿ'e chí n'giindiveeⁿ di chí 'iin'yān chí'cueeⁿ yā dii. Maaⁿ ní diiⁿ di tan'dúúca chí 'cueeⁿ di ní ndaacadaami di yeⁿ'e chí diiⁿ di chí nguée^t n'daacā. Ní nduuti chí nguée^t diiⁿ di cuidado tuu'mi ní 'úú ndaá tan'dúúca 'áámá chí duucu ní nguée^t cadíinuuⁿ di hora chí ndaá nanáán dii.⁴ Véé duu'vi 'iin'yān nguaaⁿ ndís'tiī chí snée yā na yáān Sardis, 'iin'yān chí nguée^t dinuuⁿndí yā tan'dúúca tanáⁿ'ā 'iin'yān chí dinuuⁿndí yā. 'Iin'yān s'eeⁿ caⁿ'á yā nduucu ndúúcu catecai cueé yā tíi 'iin'yān s'eeⁿ ní n'dai taaví yā chí cuuvi 'tíicā ndúúcu yā.⁵ 'Iin'yān chí cuchéé yā yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē nndaāca yā catecai cueé yā. Ní 'úú nguée^t nadatuūví chí duuchi yā naachi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e vida cueⁿ'e daānmaⁿ. Ní 'úú ní caaⁿ'máⁿ chí duuchí yā nanáán chíidá ní nanáán ángeles dendú'ū.⁶ 'Iin'yān chí véé veéⁿ yā 'caandiveéⁿ yā chíin chí ngaⁿ'a Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ngii 'iin'yān s'eeⁿ yeⁿ'e yaācū s'eeⁿ.

Juan idingúun yā carta 'cū yeⁿ'e 'iin'yān yeⁿ'e yáān Filadelfia

⁷ Díi Juan, idingúun ntúūⁿ di yeⁿ'e 'iin'yān ndii tíin yeⁿ'e 'iin'yān yeⁿ'e yaācū yeⁿ'e yáān Filadelfia. Dendu'ū chí 'túúca ngaⁿ'á 'iin'yān chí deéve taavi ca yā ní cuaacu yā. 'Iin'yān miiⁿ chí ndéé yā llave yeⁿ'e David, 'iin'yān miiⁿ taachi nn'guaaⁿ yā puerta mar 'áámá 'iin'yān nguée^t cuuvi nn'gaadí yā. Ní taachi nn'gaadí yā 'tiicá ntúūⁿ mar 'áámá 'iin'yān nguée^t cuuvi nn'guaaⁿ yā.⁸ 'Úú n'diichí tanducuéⁿ'ē chí diiⁿ di. 'Úú n'neéⁿ cucáávā di 'áámá cheendi va'āi chí maaⁿ ní cánda'āi ní mar 'áámá 'iin'yān nguée^t cuuvi nn'gaadí yā cheendi va'āi miiⁿ. 'Áará chí véé duu'vi fuerzas yeⁿ'e di chíindiveeⁿ di nduudu cuaacu yeⁿ'é ní nguée^t ndaacadaami di yeⁿ'é.⁹ 'Caandiveeⁿ di yeⁿ'é. 'Iin'yān s'eeⁿ ní yeⁿ'e yáán'nguiinūⁿ tíi ngaⁿ'á yā nduudu yaadi. Ngaⁿ'á yā chí 'iin'yān judíos yā chí Israel yā ní nguée^t 'túúca díin yā tan'dúúca 'iin'yān judíos yā. Cuiⁿ'diichi di. 'Úú idiíⁿ chí 'iin'yān s'eeⁿ ní ndaá yā nanaaⁿ di ní caantii'yá yā nanáán ca'a di ní cu'téenu yā dii. Ní 'iin'yān s'eeⁿ cuuvi cadíinuuⁿ yā chí 'úú ní neⁿ'é dii.¹⁰ Dii ní ndéé di cuidado yeⁿ'e nuuⁿndi chí ngaⁿ'á yeⁿ'e chí cuchéé di, ní cuchéé di. Ní cáávā chuū 'úú ndéé cuidado yeⁿ'e dii yeⁿ'e tiempo chí cuchíi chí caaⁿ'maⁿ ndaá cosas chí n'diichineeⁿ yā dii. Ní cosas miiⁿ ndaa yeⁿ'e 'iin'yān chí snée yā núúⁿmáⁿ iⁿ'yeēⁿdí. Ní n'diichineéⁿ nducyaaca 'iin'yān chí s'neéⁿ yā na iⁿ'yeēⁿdí 'cū. ¹¹ Cuiⁿ'diichi di. Niiⁿnuⁿ ndaá nanáán dii. Cundéé ca di cuidado yeⁿ'e chí véé yeⁿ'e di ní mar 'áámá 'iin'yān cuuvi cuta'á yā corona chí cuuvi yeⁿ'e di. ¹² 'Iin'yān chí cuchéé yā yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē, 'úú idiíⁿ chí 'iin'yān s'eeⁿ 'áámá canéé yā na yaācū yeⁿ'é tan'dúúca 'áámá pilar yeⁿ'e yaācū yeⁿ'e Ndyuūs, 'tíica yā. Ní 'āā ntéé can'daa yā yeⁿ'e yaācū miiⁿ. Ní 'úú idingúun ncheé^t yā chí dúúchí Ndyuūs yeⁿ'é ndúúcu chí duuchi yeⁿ'e yáān yeⁿ'e Ndyuūs yeⁿ'é. Ní yáān miiⁿ nguuvi Jerusalén chí ngai chí ndaá yeⁿ'e va'ai cheéti nguuvi ní yeⁿ'e Ndyuūs yeⁿ'é. ¹³ 'Iin'yān chí véé veéⁿ yā 'caandiveéⁿ yā chí ngaⁿ'a Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ngii 'iin'yān s'eeⁿ yeⁿ'e yaācū s'eeⁿ.

**Juan idingúun yā carta 'cūu yeⁿe 'iinyān yeⁿe yāān
Laodicea**

14 Díí, Juan, idingúun di yeⁿe 'iinyān ndii tīīn yeⁿe 'iinyān yeⁿe yaācū yeⁿe yāān Laodicea: Nduudú 'cūu ní yeⁿe 'iinyān chi nguuví yā Amén chi neⁿe caaⁿmaⁿ chí cuaacu yā. 'Iinyān miiⁿ chi testigo yā ní ngaⁿ'a cuaacu yā cueⁿe daāⁿmaⁿ. 'Iinyān miiⁿ ní yeⁿe yā tanducuén^e chi Ndyuūs din'dái yā. 15 'Úú deenú tanducuén^e chi diiⁿ di. Ní díí canee di tan'dúúcā chi nguéé ndúú 'iinyān di ndíí nguéé ndúú 'iiche di. De'e chúúcā n'daacā cáávā dii ndúútí chí 'iinyān di o 'iiche di. 16 Cáávā chi dii ní cuūtū di, ní nguéé 'iinyān di, ndíí nguéé ndúú 'iichē di, 'úú ní díín ndúúcū di tan'dúúcā chi caachí dii yeⁿe na cheendí ti dii tan'dúúcā chi nuūⁿdaāⁿ dii, ní 'tíicā díín. 17 Díí ní 'túúcā ngaⁿ'a di chi 'cuiica di ní nguéé de'ē vee neⁿe di ti neené n'deēe dendu'ū yeⁿe di véé. Naati díí nguéé deenu di chi nguéé de'ē vee yeⁿe di. Ní ndaachí canee di caati canee di tan'dúúcā chi díí ní pobre di ní nguéé catecai di, ní ngeenaⁿ di. 'Tíicā canee di. 18 'Úú ní tee consejo dii. Cuai di yeⁿe 'úú 'díínnguān chi 'iinyān din'dái yā cáávā nguuchi yaⁿ'ā ní 'fícú cuuvi cuaacu chi 'cuiica di. Ní cuai di catecai cuéē chi cu'nuuⁿ di cuerpo yeⁿe maaⁿ di ní nguéé cuuvi 'cuináaⁿ di caavā chi nguéé catecai di. Ní cuai di yīicū ní cu'neen di na nduutináaⁿ di ní 'fícú cuuvi snaaⁿ di. 19 'Úú yaa'vinee nducyaaca 'iinyān chi idineⁿé ní díín castigar 'iinyān s'een. Maaⁿ ní canee chi nndáácadáámí dí yeⁿe chi diiⁿ di chi nguéé n'daacā. Ní serio canee di ndii staava yeⁿe di. 20 Cuin'diichi di. 'Úú ní canee cheendi va'āī ní 'cuaí 'iinyān. Nduuti chi 'áámá 'iinyān 'caandiveén yā nduudu yeⁿe ní nn'guaaⁿ yā cheendi va'āī caavā 'úú, tuu'mi ní 'úú cho'ó cuaaⁿ cheeti va'āī ní n'diichí 'iinyān miiⁿ. Ní che'é ndúucu yā ní 'iinyān miiⁿ che'é yā nduucú. 21 'Iinyān chi cuhe^e yā yeⁿe tanducuén^e dendu'ū 'úú ní ca'á lugar yeⁿe yā chi 'cuūndí yā ndúúcū 'úú na trono yeⁿe tan'dúúcā chí 'úú chichéé yeⁿe tanducuén^e dendu'ū ní ch'iindí ndúúcū chiidá na trono yeⁿe yā. 22 'Iinyān chi véé veén yā 'caandiveén yā chi ngaⁿ'ā Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs ngii nducyaaca 'iinyān yeⁿe yaācū s'een.

**Nducyaáacá yā chi snée yā na va'ai cheeti nguuvi
dich'eté yā Ndyuūs**

4 Chó'ōo dendu'ū chi 'túúcā ní cuayiivi ní 'úú n'diichí cuaaⁿ 'nínúⁿ ní miiⁿ canee 'áámá cheendi va'āī yeⁿe va'ai cheeti nguuvi chi canee candá'āī. Ní ch'iindi-veén 'áámá nduudu chi tan'dúúcā chi n'gēecu trompeta. Ní nduudu miiⁿ dáámá ndúúcū nduudu chi ch'iindi-veén vmnáaⁿ vmnaaⁿ. Ní nduudu miiⁿ ní caⁿ'a nduucú 'tíicā: Dii cūche^e dí 'múúⁿ ní 'úú ní 'cuuⁿ'mín dii dendu'ū chi cuhiⁿ cuayiivi. 2 Hora míín nūuⁿ 'úú canee maaⁿ poder Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs ní n'diichí 'áámá trono na va'ai cheeti nguuvi. Ní Ndyuūs véé yā na trono miiⁿ. 3 'Iinyān chi véé yā na trono miiⁿ ní núúⁿmáⁿ cuerpo yeⁿe yā naaⁿ yā tan'dúúcā 'áámá tuū chi 'áámá ngíí n'gai tan'dúúcā

tuū jaspe ndúúcū tuū sardio. 'Tíicā cuerpo yeⁿe yā. Ní nuuⁿmaⁿ ndiiví cuaaⁿ 'diituú trono miiⁿ canee 'áámá cun'gúúⁿndí tan'dúúcā color yeⁿe tuū esmeralda. 4 Ní nuuⁿmaⁿ ndiiví cuáaⁿ 'diituú trono miiⁿ n'diichí ndiicu cuūuⁿ tronos yeⁿe 'iinyān^e s'een naachi véé yā. Ní nducyaáacá yā véé catecaí yā chí cuéē. Ní nducyaáacá yā snúúⁿ tīīn yā 'áámá corona yeⁿe 'díínnguān. 5 Ní yeⁿe trono chí naavtaⁿ'ā can'dāā 'cuaí ndúúcū dēeve ndúúcū nduudu. Ní nanáaⁿ trono miiⁿ canee ndúúcū ndēēchē yaⁿ'ā ngiichi chí ndēēchē espíritus yeⁿe Ndyuūs. 6 Ní canee ntúūⁿ nanáaⁿ trono miiⁿ 'áámá cosa tan'dúúcā nuūⁿn'iⁿyāⁿ'ā tan'dúúcā 'áámá vidrio chí ngii dēeve n'dai. Ní naavtaⁿ'ā yeⁿe trono miiⁿ ní nuuⁿmaⁿ ndiiví cuaaⁿ 'diituú yeⁿe trono miiⁿ snée cuūuⁿ 'iinyān yeⁿe va'ai cheeti nguuvi chí snée 'yaaⁿ n'dái nduutináaⁿ yā ndii cuáaⁿ vmnaaⁿ yā ndii cuáaⁿ daamí yā. Ní ndiituú nduutinaaⁿ yā núúⁿmáⁿ ch'ēete cuerpo yeⁿe yā. 7 'Iinyān yeⁿe va'ai cheeti nguuvi chí vmnáaⁿ vmnaaⁿ tan'dúúcā 'áámá 'yáíyāaⁿ cuá'á 'tíicā yā. Ndii chíín ndii 'uuví yā tan'dúúcā 'áámá itiindu 'líín 'tíicā yā. Ní 'iinyān ndii chíín ndii 'iinū miiⁿ vee naaⁿ yā tan'dúúcā naaⁿ 'iinyān 'tíicā yā. Ní ndii chíín ndii cuūúⁿ 'iinyān ní tan'dúúcā íyāa chí nge'e tī na 'yúúné 'tíicā yā. 8 Ní nduu cuūuⁿ 'iinyān s'een ní véé niyaaⁿ ngeechi yā 'áámá 'aamá yā ní núúⁿmáⁿ cuáaⁿ 'diituú yā ní cuaaⁿ naaⁿ ngeechi yā ní ndiitūú nduuti naaⁿ yā. Nguéé intaavi'tuunuúⁿ yā ndíí nguéé ndúú nguuví ndíí nguéé ndúú n'gaaⁿ chí caⁿ'a yā:

De'ē chúúcā dēeve yā, de'ē chúúcā dēeve yā, de'ē chúúcā dēeve yā, Señor Ndyuūs, chí véé tanducuén^e poder yeⁿe yā. 'Iinyān chí canee ndii vmnáaⁿ vmnaaⁿ 'iinyān chí maaⁿ canee yā, ní 'iinyān chí canee chí ndaa yā.

9 Ní ca'áámá ca'áámá vmnéⁿēe chí 'iinyān s'een dich'eté yā 'iinyān miiⁿ chí véé yā na trono miiⁿ ní díín yā honrar 'iinyān miiⁿ ní ca'á yā gracias 'iinyān miiⁿ chí candúúchí yā cueⁿe daāⁿmaⁿ 'tíicā diiⁿ yā. 10 Ndu'u ndi-icú cuūuⁿ 'iinyān^e candiitín'díi yā nanáaⁿ 'iinyān miiⁿ chí véé yā na trono miiⁿ ní dich'eté yā 'iinyān chí 'áámá canee yā cueⁿe daāⁿmaⁿ. Ní 'iinyān s'een s'neen yā coronas yeⁿe yā nanáaⁿ trono miiⁿ ní caⁿ'a yā 'túúcā:

11 Díí Señor chí Ndyuūs yeⁿe yú, díí ní n'dai taavi di chí dich'eté yā dii, ní díín yā honrar dii, ní ngaⁿ'á yā chí tanducuén^e poder ní yeⁿe di caati dii ní din'dái di tanducuén^e dendu'ū chí véé. Ní cáávā chí maaⁿ di neⁿe di din'dái di tanducuén^e dendu'ū, 'tíicā diiⁿ di.

Libro ndúúcū 'iiti cuūchí

5 Ní n'diichí na ta'a cuaacú yā 'iinyān chí véé yā na trono miiⁿ 'áámá libro chí tan'dúúcā 'áámá rollo caaca naachi canee nguūⁿ cuáaⁿ cheeti ndii cuaaⁿ dáámí. Ní libro miiⁿ nduudi ndúúcū ndēēchē sellos. 2 Ní n'diichí 'áámá ángel chí véé poder yeⁿe yā. Ní yuudu n'dái 'cai yā ní caⁿ'a yā 'túúcā. ¿Dú'ū chí n'dai taavi ca chí cuuvi nn'guaaⁿ libro 'cūu ní ndiví sellos chí nduudí? 3 Naati mar 'áámá 'iinyān yeⁿe va'ai cheeti nguuvi ndíí nguéé mar 'áámá 'iinyān yeⁿe in'yeeⁿdí 'cūu ndíí nguéé ndúú mar 'áámá 'iinyān chí canúúⁿ maaⁿ yāⁿ'āa cuuvi

nan'guaán yā libro miiñ ndíí nguéé ndúú cuuvi n'diichí yā libro miiñ. ⁴ Ní 'úú Juan neené cheēcu taavi ti nguéé ndaaca yā mar 'áámá 'iinyāñ chi n'dai taavi cá yā chi cuuvi nan'guaan yā libro miiñ ní 'cueen yā yeñe. Ndíí nguéé ndúú cuuvi snaan yā libro miiñ. ⁵ Tuu'mi ní 'áámá 'iintyénē can'a yā chii yā 'úú: Díí nguéé cuēcu di. Cuin'díichí dí. Jesucristo chi duuchi 'yáínyāñ cu'áá, chi yeñe ndaata yeñe 'iinyāñ Judá chi yeñe 'iinyāñ yeñe ndaata David, 'iinyāñ miiñ chicheé yā yeñe tanducuéñē ní cuuvi nan'guaán yā libro miiñ ní cuuvi cáánteén yā ndu'u ndēēchē sellos.

⁶ Tuu'mi ní n'diichí chi naavtañā yeñe trono miiñ ní naavtañā yeñe ndu'u cuūuñ 'iinyāñ miiñ ní naavtañā yeñe 'iintyénē s'een n'diichí 'áámá 'iinyāñ chi nguuvi 'iiti cuūchí chi chéendii yā. Ní n'diichí chi véé seña na cuerpo yeñe yā chi 'iinyāñ ch'iin'núñ yā 'yā. Ní 'iinyāñ chi nguuvi 'iiti cuūchí miiñ véé ndēēchē duuñíñññ yā ní ndēēchē nduutináñ yā chi ndēēchē espíritus yeñe Ndyuūs chi Ndyuūs dichóñ yā n'úñmáñ 'iinyēñdí.

⁷ 'Iinyāñ miiñ ní cueñé yā ní ndaá yā ní sta'á yā libro miiñ yeñe ta'á cuaácú yā 'iinyāñ chi véé yā na trono miiñ. ⁸ Ní taachi sta'á yā libro miiñ ní ndúú cuūuñ 'iinyāñ miiñ ndúúcu ndiicú cuūuñ 'iintyénē chintii'yá yā nanáán 'iinyāñ chi nguuvi 'iiti cuūchí miiñ. Ní ca'áámá ca'áámá 'iintyénē s'een candēe yā arpas yeñe yā. Ní ndéé yā chite yeñe 'díínguāñ ndiituú ndúúcu cú'úyaa. Ní 'yaañmiiñ yeñe cú'úyaa miiñ chííñ chi ngan'anguá'aa 'iinyāñ na in'yeendí 'cūū, 'iinyāñ chí yeñe Ndyuūs. ⁹ Ní chiitá yā 'áámá canto chí ngai chí 'tíicā:

Díí ní n'dai taavi di chi cuta'a di libro miiñ ní cáánteén di sellos yeñe caati 'iinyāñ ch'iin'núñ yā dii. Ní dii cáávā yuūñ yeñe di cáí di nús'ūū chi cuuvi 'nū yeñe Ndyuūs nús'uu. Ní nús'uu ní yeñe nducyáácá raza yeñe 'iinyāñ, ní yeñe tanducuéñē idioma ní yeñe tanducuéñē yáñ, ní yeñe tanducuéñē nación. 'Tíicā nús'uu.

¹⁰ Ní dii ní din'dái di nús'uu ní dii di chi reyes nús'uu, ní dii di chi chiiduú nús'uu cucáávā Ndyuūs yeñe yú. Ní 'iicú cuuvi caañmañ ntiinyuñ 'nū nanáán 'iinyāñ yeñe in'yeendí 'cūū.

¹¹ Ní cuaan 'nín'núñ n'diichí ní ch'iindiveén nduudu yeñe 'yaañ n'dái ángeles chi snée yā cuaan 'diituú yeñe trono miiñ ní yeñe ndu'u cuūuñ 'iinyāñ miiñ, ní yeñe 'iintyénē s'een. Ní ángeles ní n'dee n'dái yā chi ngii yā ndiichi millares ndii chííñ cuuvi millares ndúúcu millares ndúúcu millares. ¹² Ní yuudu n'dai can'a nducyaa-ca s'een:

'Iinyāñ chi nguuvi 'iiti cuūchí chi 'iinyāñ ch'iin'núñ yā ní n'dai taavi cá yā chi nducyaa 'iinyāñ dich'etē yā. 'Iinyāñ miiñ sta'á yā tanducuéñē dendu'ū poder ndúúcu tanducuéñē vaadí 'cuiica ndúúcu tanducuéñē vaadí deenu ndúúcu tanducuéñē fuerzas ndúúcu tanducuéñē honra ndúúcu tanducuéñē vaadí dēeve ngíí ndúúcu chi nducyaa 'iinyāñ dich'etē yā 'iinyāñ miiñ.

¹³ Ní ch'iindiveén ntuúñ nduudu yeñe nducyaa chi snée na va'ai chēeti nguuvi ndúúcu nducyaa chi snée vmnaañ yáñ'aa 'cūū ndúúcu nducyaa chi snée maañ yáñ'aa ndúúcu nducyaa chi snée ná nuññññ'yáñ'ā,

nducyaa chi véé yeñe nducuenē chi véé ní ngiita yā 'tíicā:

Cueñe daañmañ cueñe daañmañ dich'etē 'nū dii ní dííñ 'nū honrar dii. Ní can'a 'nū chi vaadí dēeve ngii ndúúcu poder ní yeñe 'iinyāñ chí véé yā na trono miiñ ní yeñe 'iinyāñ chí nguuvi 'iiti cuūchí.

¹⁴ Ní ndu'u cuūuñ 'iinyāñ s'een ní can'a yā: Tíicā cuuvi. Ní ndu'u ndiichi cuūuñ 'iintyénē chintii'yá yā ní s'téenu yā 'iinyāñ chí 'áámá canéé yā cueñe daañmañ.

Yeñe ndēēchē sellos

6 Cuayiivi ní n'diichí taachi 'iinyāñ chí nguuvi 'iiti cuūchí nan'guaan yā 'áámá chéé sello yeñe chí naachi ndēēchē sello yeñe libro miiñ. Ní ch'iindiveén nduudu yeñe 'áámá chéé 'iinyāñ yeñe chí cuuúñ yā chí canduuchi. Ní neené diitūu n'gai yā tan'dúúca daavi ní can'a yā: Cuchí di ní n'diichi di.

² 'Úú ní n'diichí ní míñ canéé 'yúudūu cuéé ndúúcu 'áámá sañā candúu sa 'iiti miiñ. Ní ndēe sa 'áámá arco na ta'a sa. Ní ca'a yā 'áámá corona sañā miiñ ní can'daā sa chí 'cuuñmiiñ sa. Ní diiñ sa chí cuchee sa yeñe enemigo yeñe sa.

³ Ní taachi 'iinyāñ chí nguuvi 'iiti cuūchí nan'guaan yā ndii chííñ ndii 'úúví sello yeñe libro miiñ ch'iindiveén nduudu yeñe ndii chííñ ndii 'uuvi 'iinyāñ chí naachi cuuñ yā, ní can'a yā: Cuchí di ní n'diichi di.

⁴ Tuu'mi ní n'diichí. Can'daā táámá 'yúudūu chí cu'áa tī ndúúcu 'áámá sañā candúu sa 'iiti miiñ. Ní sañā miiñ sta'a sa 'áámá machete chí ch'etē chí 'uūví lados 'caañ chí táámá yā ca'a sa. Ní sañā miiñ ndēe sa poder chí diitiiñ miiñ chí diví sa vaadí 'dííñ yeñe in'yeendí 'cūū ní 'íicú 'iinyāñ yeñe in'yeendí 'cūū can'á yā 'caañ'núñ yā 'áámá yā taama yā.

⁵ Ní taachi 'iinyāñ chí nguuvi 'iiti cuūchí nan'guaan yā ndii chííñ ndii 'íinú sello ch'iindiveén nduudu yeñe ndii chííñ ndii 'íinú 'iinyāñ miiñ chí can'a yā 'túúca: Cuchí di ní n'diichi di. Ní n'diichí 'áámá 'yúudūu cu'áñ. Ní sañā chí candúu sa 'yúudūu miiñ ndēe sa 'áámá cūū caadi na ta'a sa. ⁶ Ní ch'iindiveén nduudu naavtañā yeñe na cuūuñ 'iinyāñ s'een chí can'a 'tíicā: 'Áámá kilo yeñe trigo ní nditiinyuñ caadi, ní 'iinnū kilos yeñe cebada ní nditiinyuñ caadi. Nguéé diiñ di daño yeñe aceite, ndíí nguéé ndúú yeñe vino ti ndu'u 'uuvi naañ ní nduuví n'dee n'dái.

⁷ Ní taachi 'iinyāñ chí nguuvi 'iiti cuūchí miiñ nan'guaan yā ndii chííñ ndíí cūūñ sello miiñ ch'iindiveén nduudu yeñe 'iinyāñ chí ndii chííñ ndíí cuūuñ 'iiti miiñ chí can'a 'túúca: Cuchí di ní n'diichi di.

⁸ N'diichí ní snaañ 'áámá 'yúudūu cuaan dēvé ndúúcu sañā chí cundúu sa 'yúudūu miiñ. Sañā miiñ ní nguuvi sa vaadí n'gii. Ní cuaan daami sa cuchí taama sañā chí mensajero yeñe vaadí n'gíí chí tá'aa ní nguain'dai almas yeñe 'iinyāñ chí n'díí. Tuu'mi ní 'iinyāñ ca'á yā poder sañā s'een yeñe 'áámá cuarto parte yeñe yáñ'aa yeñe in'yeendí 'cūū chí sañā s'een diiñ sa caandaá s'een. Ní 'íicú ch'iin'nūñ sa 'iinyāñ ndúúcu machete chí 'uūví lados 'caañ ní ndúúcu 'áámá vaadí cuiicu ní

ndúúcu ca'ai ní ndúúcu 'iiti taaⁿ. Ní 'tíicā san'ā s'een ch'iin'nūⁿ sa 'iin'yāⁿ.

⁹ Ní taachi 'iin'yāⁿ chi nguuvi 'iiti cuūchī nan'guaaⁿ yā ndii chíin' ndii nyu'u sello miiⁿ, n'diichí máán nátaī ní n'diichí almas yeⁿe 'iin'yāⁿ chi n'díí. Ní 'iin'yāⁿ ch'iin'nūⁿ yā 'iin'yāⁿ s'een cáávā chi ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu yeⁿe Ndyuūs ní cáávā chi ngaⁿ'a cuaacú yā yeⁿe Ndyuūs. ¹⁰ Ní almas yeⁿe 'iin'yāⁿ s'een yuudu n'dáí 'caí yā ní caⁿ'a yā: N'dii Señor chi véé tanducuéⁿe poder yeⁿe nī, n'dii chi dēve nī ní cuaacú nī, ¿ndíí dē'ē tiempo caⁿ'á nī n'diichí nī nuuⁿndi yeⁿe 'iin'yāⁿ chi snée yā in'yeendí 'cūū ní dííⁿ nī castigar 'iin'yāⁿ s'een cáávā chi ch'iin'nūⁿ yā núsuu?

¹¹ Ní 'iin'yāⁿ miiⁿ ca'á yā 'áámá 'áámá yā catecai cuéé yā. Ní 'iin'yāⁿ miiⁿ ngaⁿ'á yā 'tíicā: Ndis'tiī ní ntaavi'tu-unúūⁿ nī 'tēé 'téé cá ndíí taachi 'iin'yāⁿ yeⁿe in'yeendí 'cūū 'caan'núⁿ yā tanáⁿ'á ca 'iin'yāⁿ chi díiⁿ ntiin'yúⁿ yeⁿe Cristo, 'iin'yāⁿ chi hermanos yeⁿe nī. Ní canéé chi 'cuūvi yā tan'dúúca ndís'tiī chíí nī.

¹² Ní n'diichí 'iin'yāⁿ chi nguuvi 'iiti cuūchī taachi nan'guaaⁿ yā ndii chíin' ndii niyaaⁿ sello miiⁿ. Ní n'diichí chí díitūu n'dáí nu'u yán'āa yeⁿe in'yeendí 'cūū. N'diichí 'yán'ā miiⁿ chíí tan'dúúca chí cuáⁿ catecai yā chí cuáⁿ yeⁿe luto. Ní 'iyyū miiⁿ ní nduuví cua'āa tan'dúúca yuūúⁿ. ¹³ Ní 'íinnyúⁿ s'een yeⁿe nanguuvi ní sn'daā ndii na yán'āa. Ní tan'dúúca chí ingéé tá'ā n'gui'i yán'á yeⁿe n'guíidī taachi ndaā 'áámá 'yúúné tááⁿ 'tíicā sn'daā 'íinnyúⁿ s'een. ¹⁴ Ní nanguuvi ní ch'iinu yeⁿe ní nduuvi 'lííⁿ tan'dúúca chí n'gēcu yú 'áámá caaca. Ní 'áámá 'áámá yīcū ndúúcu 'áámá 'áámá isla ní nu'u yeⁿe na lugar yeⁿe. ¹⁵ Ní 'iin'yāⁿ yeⁿe in'yeendí 'cūū, reyes ndúúcu 'iin'yāⁿ chí ch'ēte ndúúcu 'iin'yāⁿ 'cuiica ndúúcu 'iin'yāⁿ comandantes ndúúcu 'iin'yāⁿ chí véé poder yeⁿe yā ndúúcu 'iin'yāⁿ chí 'áámá dííⁿ yā ntiin'nyuⁿ yeⁿe 'iiví yā ndúúcu 'iin'yāⁿ chí libre yā, nducyáácá yā chēti núúⁿ n'de'ei yā na yiivi yáává ní nguáán na tuūu yeⁿe yīcū. ¹⁶ Ní 'iin'yāⁿ s'een caⁿ'a yā chíí yā icyán'ā ndúúcu tuūu: Ndis'tiī icyán'ā ndúúcu tuūu, cun'dáá nduú nī vmnaaⁿ yeⁿe nús'uu ní cunūūⁿ n'dé'ei nī nús'uu yeⁿe nanáán Ndyuūs chí véé yā na trono miiⁿ ní yeⁿe castigo chí neené díitūu n'dai chí Jesucristo chí nguuvi 'iiti cuūchī tēé yā nús'uu.

¹⁷ Caati 'āā ndaā nguuvi ch'ēte miiⁿ taachi Ndyuūs ca'a yā castigo 'iin'yāⁿ s'een ní ¿Du'ū cuuvi cuchéé castigo 'cūū?

Yeⁿe 'iin'yāⁿ chí señalado yā yeⁿe tribus yeⁿe 'iin'yāⁿ Israel

7 N'diichí dendú'ū chí 'túúca, ní cuayiivi 'úú n'diichí cuūuⁿ ángeles chí chéendii yā ndu'u cuūuⁿ esquinas yeⁿe in'yeendí 'cūū. Ní ángeles s'een índēnee yā ndii chíin' ndii cuūuⁿ 'yúúné yeⁿe yán'āa 'cūū. Ní 'íicú 'yúúné s'een nguéé chēenū diitúú na yán'āa ndíí nguéé ndúú vmnaaⁿ mar 'áámá nuūⁿni'yán'ā, ndíí nguéé ndúú vmnaaⁿ mar 'áámá yán'á. ² Ní n'diichí ntuūⁿ táámá ángel chí cuchii yā naachi can'daa 'yán'ā. Ní ndēé yā na ta'a yā 'áámá sello yeⁿe Ndyuūs chí canduuchi. Ní ángel miiⁿ yúúdu n'dáí ngaⁿ'a yā ndu'u cuūuⁿ ánge-

les chí sta'á yā poder chí ditiinú yā chí dííⁿ yā daño na yán'āa 'cūū ndúúcu ná nuuⁿni'yán'ā.

³ Ní ángel miiⁿ ngaⁿ'á yā 'túúca: Ndis'tiī ángeles, nguéé dííⁿ nī daño yeⁿe yán'āa 'cūū, ndíí nguéé ndúú yeⁿe nuūⁿni'yán'ā, ndíí nguéé ndúú yeⁿe yán'á ndíí taachi s'nuūⁿ 'nū 'áámá sello yeⁿe Ndyuūs na nchéetē 'iin'yāⁿ chí dichí'vē Ndyuūs yeⁿe yú.

⁴ Ní ch'iindiveéⁿ chí duuchi 'iin'yāⁿ chí chíí sellado yā ní ngii yā 'áámá ciento 'uūví ngēcu cuūuⁿ mil 'iin'yāⁿ chí 'iin'yāⁿ yeⁿe nducuéⁿe tribus yeⁿe ndaata yeⁿe 'iin'yāⁿ Israel. ⁵ 'Iin'yāⁿ yeⁿe tribu yeⁿe ndaata san'ā Judá ní ndíí yā sellado yā ndiichúúví mil. 'Iin'yāⁿ yeⁿe tribu yeⁿe ndaata san'ā Rubén ní ndíí yā sellado yā ndiichúúví mil. 'Iin'yāⁿ yeⁿe tribu yeⁿe ndaata san'ā Aser ní ndíí yā sellado yā ndiichúúví mil. 'Iin'yāⁿ yeⁿe tribu yeⁿe ndaata san'ā Neftalí ní ndíí yā sellado yā ndiichúúví mil. 'Iin'yāⁿ yeⁿe tribu yeⁿe ndaata san'ā Manasés ní ndíí yā sellado yā ndiichúúví mil. ⁷ 'Iin'yāⁿ yeⁿe tribu yeⁿe ndaata san'ā Simeón ní ndíí yā sellado yā ndiichúúví mil. 'Iin'yāⁿ yeⁿe tribu yeⁿe ndaata san'ā Leví ní ndíí yā sellado yā ndiichúúví mil. 'Iin'yāⁿ yeⁿe tribu yeⁿe ndaata san'ā Isacar ní ndíí yā sellado yā ndiichúúví mil. ⁸ 'Iin'yāⁿ yeⁿe tribu yeⁿe ndaata san'ā Zabulón ní ndíí yā sellado yā ndiichúúví mil. 'Iin'yāⁿ yeⁿe tribu yeⁿe ndaata san'ā José ní ndíí yā sellado yā ndiichúúví mil. 'Iin'yāⁿ yeⁿe tribu yeⁿe ndaata san'ā Benjamín ní ndíí yā sellado yā ndiichúúví mil.

Nducyáácá 'iin'yāⁿ chí véé catecai cuéé yā

⁹ Cuayiivi ní n'diichí n'deeé n'dáí 'iin'yāⁿ yeⁿe tanducuéⁿe nación, yeⁿe tanducuéⁿe raza, yeⁿe 'iin'yāⁿ yeⁿe tanducuéⁿe daveedi ndúúcu tanducuéⁿe davaacu chí n'dáán, yeⁿe tanducuéⁿe yáán yeⁿe tanducuéⁿe 'iin'yāⁿ chí véé na in'yeendí 'cūū. Ní nducyaaca 'iin'yāⁿ s'een chéendii yā nanáán trono miiⁿ ní nanáán 'iin'yāⁿ chí nguuvi 'iiti cuūchī. Ní mar 'áámá 'iin'yāⁿ nguéé cuuvi didúúché yā. Nducyáácá yā véé catecai yā cuéé ní ndēé yā yiin'yúⁿ na ta'á yā. ¹⁰ Ní nducyáácá yā 'cai yā yiicú yā ní caⁿ'a yā 'tíicā:

Ndyuūs chí véé yā na trono miiⁿ ndúúcu Cristo chí nguuvi 'iiti cuūchī nadanguán'ai yā s'uuúⁿ. ¹¹ Ní nducyaaca ángeles s'een ní ch'ēte yā núúⁿmán 'diitúú yeⁿe trono miiⁿ ndúúcu ndu'ū ndiicú cuūuⁿ 'iin'ntyéⁿe ndúúcu ndu'u cuūuⁿ 'iin'yāⁿ s'een. Ní nducyaaca yā candiitín'dii yā nanáán 'iin'yāⁿ chí véé yā na trono miiⁿ ní dich'ēté yā Ndyuūs. ¹² Ní 'tíicā caⁿ'a yā:

'Tíicā va. Dí'chēte yú Ndyuūs chí dēve ngii yā chí deenu yā tanducuéⁿe dendú'ū chí véé. Caⁿ'a yú gracias Ndyuūs. Ní díiⁿ yú honrar 'iin'yāⁿ. Ní nducuéⁿe poder ndúúcu nducuéⁿe fuerzas ní yeⁿe yā. Ní 'tíicā canéé Ndyuūs yeⁿe yú cuen^e daāⁿmaⁿ cuen^e daāⁿmaⁿ. 'Tíicā.

¹³ Cuayiivi ní 'áámá 'iin'ntyéⁿe nan'guēcútaⁿ a yā ní itinguueneéⁿ yā 'úú: ¿Dú'ú rá 'iin'yāⁿ chí véé catecai cuéé yā ní tíí chíicá yā?

¹⁴ Ní 'úú ní ngaⁿ'á: N'dii, Señor, deenú nī yeⁿe yā. Tuu'mi ní 'iin'ntyéⁿe miiⁿ caⁿ'a yā: 'Iin'yāⁿ s'een ní chíica yā yeⁿe chí ch'eenu taaví yā chíí ní 'āā dēvé yā catecai

yā ndúúcu yuuúⁿ yeⁿe Cristo chi nguuvu 'iiti cuūchī.
 15 Ní cáávā chuū 'iin'yāⁿ s'een snée yā nanáán Ndyuūs
 chi véé yā na trono yeⁿe yā. Ní dichí'íve yā Ndyuūs ndii
 nguuvu ndii n'gaaⁿ na yáacū yeⁿe yā. Ní 'iin'yāⁿ chi véé
 yā na trono miiⁿ ní canée yā miiⁿ ní candéé yā cuidado
 nducyaaca 'iin'yāⁿ s'een. 16 Ní 'iin'yāⁿ s'een 'āā ntéé cuuvi
 cuiicú yā, ní 'āā ntéé cuuvi yaácá yā. Ní 'āā ntéé cundáā
 yaⁿā vmnaaⁿ yeⁿe yā ndí nguéé ndúú cuuvi cuucu
 'iin'yāⁿ ndúúcu yaⁿā. 17 Caati 'iin'yāⁿ chi nguuvu 'iiti
 cuūchī chi véé yā na trono miiⁿ ní dííⁿ yā cuidado 'iin'yāⁿ
 s'een tan'dúúca chi 'iin'yāⁿ s'een ní 'iiti cuūchī yeⁿe yā.
 'Tííca dííⁿ yā. Ní can'dáá naaⁿ yā ní 'cuuⁿmíⁿ yā 'iin'yāⁿ
 s'een naachí candaā nuūⁿnīⁿ yeⁿe vida cueⁿe daāⁿmaⁿ.
 Ní Ndyuūs nadideévé yā tanducuén^e nuūⁿnīⁿ
 nduutináaⁿ yā.

Sello chi ndii chííⁿ ndíí ndééchē ndúúcu incensario yeⁿe 'dííⁿnguāⁿ

8 Ní taachi 'iin'yāⁿ chi nguuvu 'iiti cuūchī nan'guaaⁿ
 yā ní divíi yā ndii chííⁿ ndíí ndééchē sellos miiⁿ yeⁿe
 libro miiⁿ tuu'mi ní chó'ōo tan'dúúca maⁿa hora chí chíí
 'dííⁿ canée na va'ai cheeti nguuvu. 2 Tuu'mi ní ndiichí
 chi ndu'u ndééchē ángeles chi chééndii yā nanáán
 Ndyuūs. Ní ángeles sta'á yā 'áámá trompeta 'áámá
 'aamá yā yeⁿe 'iin'yāⁿ miiⁿ chi ca'á yā trompetas. 3 Ní
 cuayiivi táámá ángel chi ndéé yā 'áámá incensario yeⁿe
 'dííⁿnguāⁿ ní ndaa yā nanáán nátaí yeⁿe 'dííⁿnguāⁿ ní
 chééndii yā miiⁿ. Ní ángel miiⁿ ní sta'á yā n'deeé n'dái
 cúⁿúyaa. Ní ca'á yā cáávā ofrenda dáámá ndúúcu chi
 ngaⁿ'angua'á yā 'iin'yāⁿ chi yeⁿe Ndyuūs. Ní s'neén yā
 incienso nanáán nátaí yeⁿe 'dííⁿnguāⁿ chi canée
 nanáán trono miiⁿ. 4 Ní 'yááⁿmíⁿ yeⁿe cúⁿúyaa chí
 canée na ta'a ángel miiⁿ ndúúcu yeⁿe chi ngaⁿ'angua'a
 'iin'yāⁿ yeⁿe in'yeéndí 'cūū chi yeⁿe Ndyuūs ní dáámá
 cuchéé nanáán Ndyuūs. 5 Tuu'mi ní ángel miiⁿ sta'á yā
 incensario yeⁿe 'dííⁿnguāⁿ chiitú yā ndúúcu ndu-
 ucyaⁿā yeⁿe nátaí miiⁿ. Ní chingéé yā vmnaaⁿ yáⁿā
 yeⁿe in'yeéndí 'cūū. Ní ndaā daavi chí diituu n'gēcúú
 ndúúcu dēve yeⁿe 'cuai ndúúcu chí 'nuⁿu yáⁿā.

Yeⁿe trompetas

6 Ní ndu'u ndééchē ángeles chí ndéé yā trompetas
 chí'etinéé yaán yā chí di'cuéécú yā trompetas yeⁿe yā.

7 Ní ángel chí vmnáán vmnaaⁿ di'cuéécú yā trompeta
 yeⁿe yā ní chingéé vmnaaⁿ yáⁿā yuūⁿ ndúúcu ngu-
 uchi yaⁿā ndístáⁿā ndúúcu yuūⁿ. Ní chíichi 'iinū parte
 yeⁿe yáⁿā yeⁿe in'yeéndí 'cūū ndúúcu 'iinū parte yeⁿe
 yáⁿā chí véé. Dáámá chíichi ndúúcu 'iinū parte yeⁿe
 yáⁿā ndúúcu nducuén^e yaātā cueéé yéⁿe.

8 Tuu'mi ní ndii chííⁿ ndii 'úúví ángel di'cuéécú yā
 trompeta yeⁿe yā ní ndiichí 'áámá cosa tan'dúúca
 'áámá yīcū chí'eté chí ngiichi chí 'áámá 'iin'yāⁿ chēcú
 yā yeⁿe va'ai cheeti nguūvi. Ní sndaā vmnaaⁿ yeⁿe
 nuūⁿnīⁿ yáⁿā. Ní yeⁿe in'yeéndí 'cūū ná 'iinū parte yeⁿe
 nuūⁿnīⁿ yáⁿā nduuvu yuuúⁿ. 9 Ní chí'í 'áámá 'iinū parte
 yeⁿe 'iiti chí véé cheeti nuūⁿnīⁿ yáⁿā miiⁿ ndúúcu 'iinū

parte yeⁿe nducuén^e barcos chí chíica vmnaaⁿ
 nuūⁿnīⁿ yáⁿā ní ntuūvíí.

10 Tuu'mi ní ángel ndii chííⁿ ndii 'iinū miiⁿ di'cuéécú yā
 trompeta yeⁿe yā ní sn'daā 'áámá 'íínyúⁿ chí'eté ca
 yeⁿe nanguuvi tan'dúúca 'áámá táán yáácá chí ngiichi.
 Ní sn'daā vmnaaⁿ yeⁿe 'iinū parte yeⁿe yíicú s'een
 ndúúcu nuūⁿnīⁿ chí can'daā chí véé na in'yeéndí 'cūū.

11 Ní 'íínyúⁿ chí'eté ca miiⁿ ní chí duuchi Ajenjo chí
 neⁿe caaⁿmaⁿ chí yaaá. Ní 'iinū parte yeⁿe nuūⁿnīⁿ
 yeⁿe yīcū ndúúcu nuūⁿnīⁿ chí can'daā ní nduūví Ajenjo
 chí yaaá. Ní neené 'yaaⁿ 'iin'yāⁿ chí'í yā chí chí'í yā
 nuūⁿnīⁿ miiⁿ ní neené yaaá nuūⁿnīⁿ miiⁿ.

12 Tuu'mi ní ángel ndii chííⁿ ndii cuūⁿ di'cuéécú yā
 trompeta yeⁿe yā ní 'iinū parte yeⁿe 'yáⁿā nca'ái
 ndúúcu 'iinū parte yeⁿe 'íyū ndúúcu 'iinū parte yeⁿe
 'íínyúⁿ. Ní 'íicú 'iinū parte yeⁿe dendu'ū chí 'túuca ní
 chíi maāiⁿ. Ní nguéé canuuⁿ dēve yeⁿe na 'iinū parte
 yeⁿe nguuvu. 'Tiicá ntúūⁿ n'gaaⁿ.

13 Tuu'mi ní ndiichí 'áámá ángel tan'dúúca 'ííyāa ní
 n'giindiveén chí n'gaí yā naachi cueⁿe yā naavtaⁿā nan-
 guuvi. Ní nga'a yuudú yā 'tííca: Dē'ē chúúca ya'āí, dē'ē
 chúúca ya'āí, dē'ē chúúca ya'āí yeⁿe 'iin'yāⁿ chí snée yā
 na yáⁿā yeⁿe chí cuuvi taachi tá'íinū ángeles ca'á yā
 di'cuéécú yā trompetas yeⁿe yā.

9 Cuayiivi ní ndiichí ndíí nyuⁿu ángel miiⁿ di'cuéécú
 yā trompeta yeⁿe yā ní ndiichí 'áámá 'íínyúⁿ chí
 chíicā nanguuvi ní chíiya na yáⁿā. Ní 'áámá 'iin'yāⁿ
 ndéé yā llave yeⁿe abismo chí 'áámá yiive yáⁿā chí'eté
 chí nan'guāⁿ yáⁿā nuūⁿ n'dái. Ní 'áámá ángel chí nguéé
 n'daacā ca'á yā llave miiⁿ na ta'a 'íínyúⁿ miiⁿ. 2 Ní ángel
 miiⁿ n'guaaⁿ yā yiive yáⁿā ní can'dáá 'yaaⁿmiⁿ yeⁿe
 tan'dúúca 'yaaⁿmiⁿ chí can'daā yeⁿe 'áámá horno
 chí'eté. Ní 'yaaⁿmiⁿ miiⁿ chí can'daā yeⁿe yiivé miiⁿ ní
 dííⁿ chí nduuvu maāiⁿ na 'yáⁿā ndúúcu 'yúúné. 3 Ní
 yeⁿe 'yaaⁿmiⁿ miiⁿ can'daā langostas na yáⁿā. Ní 'iiti
 s'een ní taán tí, ní chingaá tí. Ní tan'dúúca 'iiti dán'ái dííⁿ
 tí, 'tíicā cuuvi dííⁿ tí. 4 Ní 'iin'yāⁿ dichó'o yā langostas chí
 nguéé dííⁿ tí daño yeⁿe yaātā chí véé na yáⁿā ndúúcu
 mar 'áámá naaⁿ chí yaātā cueéé ndíí mar 'áámá yáⁿā,
 naati dámaāⁿ cuuvi dííⁿ tí daño 'iin'yāⁿ chí nguéé ndéé
 yā sello yeⁿe Ndyuūs ná ncheeté yā. 5 Naati ca'á yā chíi
 yā langostas chí nguéé cuuvi 'caaⁿnúⁿ tí 'iin'yāⁿ s'een
 naati cuuvi dííⁿ tí chí 'cueenu yā cuuvi chí ya'ai cá yā
 cheeti nyúⁿú 'ííyú. Ní dííⁿ tí chí ya'ai cá yā tan'dúúca chí
 ya'ai ca 'iin'yāⁿ taachi cá'a 'iiti dan'āí 'iin'yāⁿ. 6 Ní nguuvu
 s'een ní 'iin'yāⁿ yeⁿe in'yeéndí 'cūū in'nuúⁿ yā taacā chí
 cuuvi 'cuūví yā tí neⁿe yā chí 'cuūví yā, naati nguéé cuu-
 vi 'cuūví yā.

7 Ní langostas miiⁿ ní tan'dúúca 'aama 'yúúduu chí
 canee listo tí chí 'cuuⁿmáⁿ tí 'tíicā langostas miiⁿ. Na
 tííⁿ tí cánduūu cosa tan'dúúca corona yeⁿe 'dííⁿnguāⁿ.
 Ní naán tí ní tan'dúúca náán 'iin'yāⁿ. 8 Ní yuūdū tííⁿ tí
 tan'dúúca yuūdū tííⁿ n'daataá. Ní 'diin'yūⁿ tí tan'dúúca
 'diin'yūⁿ 'yáínyāⁿ cuá'á. 9 Ní snúuⁿ cuerpo yeⁿe tí cate-
 cai tan'dúúca catecai cūū chí armadura cūū yeⁿe sol-
 dado. Ní n'gécú ngeechi tí tan'dúúca chí n'gēcú 'yaaⁿ
 n'dái carros ndúúcu 'yaaⁿ n'dái 'yúúduu chí ngéenu tí
 ndéé tí carro yeⁿe tí tan'dúúca chí ngéenu tí cueⁿe tí

nen'e chí 'cuun'mán yā. ¹⁰ Ní véé nduucudaⁿai tī tan'dúúcā nduucudaⁿai 'iiti danⁿāī ní véε 'iini ch'εεte na nduucudaⁿai tī. Ní ndúúcū 'iini ch'εεte yeⁿé nduucudaⁿai tī chí díín tī dañó chí ch'eenu yā chí ch'εeti nyúⁿú 'íyú. ¹¹ Ní canéé 'áámá ángel ndíí tīíí yeⁿe 'iiti s'een, chíí chí ángel yeⁿé yīve yáⁿāa miiⁿ. Ní ángel miiⁿ chí duuchi Abadón na nduudu hebreo, ní Apolión ná nduudu griego chí neⁿe caaⁿmaⁿ 'iín'yāⁿ chí nadaⁿtuúví tanducuéⁿē.

¹² Maaⁿ ní chó'ōo 'áámá vaadī yaⁿāī chí canéé chí chó'ōo naati véé na 'uúví vaadī yaⁿāī chí canéé chí chó'ōo.

¹³ Tuuⁿmi ní ndii chííⁿ ndii niyaaⁿ ángel miiⁿ idiⁿcuεεcú yā trompeta yeⁿé yā ní ch'iindiveéⁿ 'áámá nduudu chí cuchíí naavtaⁿā yeⁿe chí cuūⁿ nííⁿniⁿ tī chí adorno yeⁿé nátaí yeⁿe 'diiⁿnguāⁿ chí canéé nanáán Ndyuūs naachi dich'εεté yā Ndyuūs. ¹⁴ Ní nduudu miiⁿ caⁿ'a chíí ndii niyaaⁿ ángel miiⁿ chí ndéé yā trompeta yeⁿé yā: Dii, ángel, n'daatí di ndu'u cuūⁿ ángeles chí snée 'yúú yā nííⁿnuúⁿ na yííⁿcú ch'εεte chí nguuví Eufrates.

¹⁵ Ní nín'daatí yā ndú'ú cuūⁿ ángeles s'een caati cuuvi 'caāⁿnuⁿ yā 'iinū parte yeⁿe 'iín'yāⁿ yeⁿe in'yeeⁿdí 'cūū. Ní canéé listo yā hora yeⁿé. ¹⁶ Ní ch'iindiveéⁿ chí ch'εé dúúché yā soldados chí sndúu sa 'yuúⁿdūu chí ngii sa tan'dúúcā 'uuví ciento millones.

¹⁷ Ní 'tíicā n'diichí 'yuúⁿdūu s'een taachi 'úú, Juan, cueⁿé ndúúcū espíritu yeⁿé. Ní 'iín'yāⁿ chí sndúu yā 'yúúⁿdūu s'ééⁿ véé catecaí yā chí armadura yeⁿe pecho yeⁿé yā ní color cuáⁿā tan'dúúcā chí nguuchi yaⁿā ndúúcū color cueéé nanguuvi ndúúcū color cuaaáⁿ. Ní 'yúúⁿdūu s'een ní tííⁿ tī tan'dúúcā tííⁿ 'yáíⁿyāⁿ cuáⁿá. Ní na cheendí tī ican'daā nguuchi yaⁿā ndúúcū 'yaaⁿmiⁿ ndúúcū azufre. ¹⁸ Ní yeⁿe 'iinū naaⁿ dendu'ū s'túúcā chí can'daā yeⁿe cheendí tī ní 'áámá 'iinū parte yeⁿe 'iín'yāⁿ yeⁿe in'yeeⁿdí 'cūū ch'tí yā ndúúcū nguuchi yáⁿā miiⁿ ndúúcū 'yaaⁿmiⁿ miiⁿ ndúúcū azufre miiⁿ. ¹⁹ Ní chí di-tííⁿ yeⁿe 'yúúⁿdūu s'ééⁿ canúúⁿ cheendí tī ndúúcū nduucudaⁿai tī tī nduucudaⁿai tī miiⁿ ní yaaⁿ ní tan'dúúcā tííⁿ cúú, 'tíicā nduucudaⁿai tī. Ní ndúúcū cheendí tī ndúúcū nduucudaⁿai tī dííⁿ tī dañó 'iín'yāⁿ s'een.

²⁰ Tanáⁿā 'iín'yāⁿ yeⁿe in'yeeⁿdí 'cūū chí nguéé ch'tí yā yeⁿe dañós nguéé ndaācādaamí yā yeⁿe dendu'ū chí dííⁿ yā chí nguéé n'daacā. Ní i'téenu yā espíritu yeⁿe yááⁿn'guiinūⁿ ndúúcū santos ídolos yeⁿe 'dííⁿnguāⁿ ndúúcū santos ídolos yeⁿe 'dííⁿnguεε ndúúcū santos ídolos yeⁿé cúú cuaaáⁿ ndúúcū santos ídolos yeⁿe tuūⁿ ndúúcū santos ídolos yeⁿe yáⁿā. Dendu'ū santos ídolos nguéé cuuvi inaaⁿ, ní nguéé cuuvi n'giiindiveéⁿ, ndíí nguéé cuuvi ngiiicá. ²¹ Ní 'iín'yāⁿ s'een 'tiicá ntúūⁿ nguéé ndaācādaamí yā yeⁿe chí n'giiⁿnúⁿ yā 'iín'yāⁿ, ndíí nguéé ndúú yeⁿe ngaatu chí dííⁿ yā, ndíí nguéé ndúú yeⁿe chí caⁿ'á yā ndúúcū isaⁿ'ā o n'daataá chí nguéé yeⁿé yā, ndíí nguéé ndúú yeⁿe chí duucu yā.

Yeⁿe ángel ndúúcū libro 'lííⁿ

10 Cuayiivi ní n'diichí 'áámá ángel chí véé n'deeé n'dái poder yeⁿe yā. Ní chíicá yā yeⁿe va'ai ch'εeti

nguuví ní chíiyá yā. Ní véé catecaí yā yeⁿe meēⁿ. Ní vmnaaⁿ tííⁿ yā canéé cuuⁿn'gúúⁿndí yeⁿe nanguuvi. Ní naáⁿ yā tan'dúúcā d'εεve yeⁿe 'yáⁿā, 'tíicā ngii naáⁿ yā. Ní caⁿ'á yā ní tan'dúúcā columnas chí nguuchi yaⁿā. ² Ní na taⁿ'á yā nd'εε yā 'áámá libro 'lííⁿ chí candaⁿāī. Ní ángel miiⁿ s'neeⁿ yā caⁿ'á yā lado ta cuaacú yā vmnaaⁿ na nuūⁿn'íⁿyáⁿā. Ní s'neeⁿ yā caⁿ'á yā lado tá 'cuae yā vmnaaⁿ na yáⁿā. ³ Tuuⁿmi ní yuudu n'dái 'caí yā tan'dúúcā chí n'gaí 'áámá 'yáíⁿyāⁿ cuáⁿá. Ní chííⁿúⁿ 'cai yā ní nd'εεch'ε daavi ní caⁿ'ā ndúúcū nduudu yeⁿé. ⁴ Taachi chííⁿúⁿ ngaⁿ'ā ndu'ū nd'εεch'ε daavi mííⁿ 'úú ní canéé listo chí dinguúⁿ chííⁿ chí n'diichí taachi ch'iindiveéⁿ 'áámá nduudu yeⁿe ná va'ai ch'εeti nguuví chí caⁿ'a chíí 'úú: Nguéé dinguuⁿ di nduudu chí ngaⁿ'ā ndu'ū nd'εεche daavi miiⁿ naati canúúⁿ n'de'ei di na staava yeⁿe di nduudu miiⁿ.

⁵ Ní ángel miiⁿ chí n'diichí chí ch'éendii vmnaaⁿ na nuūⁿn'íⁿyáⁿā ndúúcū vmnaaⁿ na yáⁿā ch'εé yā ta'a yā lado ta cuaacú yā ndíí nanguuvi. ⁶ Ní dííⁿ yā 'áámá compromiso ní ngaⁿ'a yā: "Por Dios", Ndyuūs chí canduuchi cueⁿe daāⁿmaⁿ, Ndyuūs chí din'dái yā nanguuvi ndúúcū tanducuéⁿē dendu'ū chí véε yeⁿé, ndúúcū yáⁿā ndúúcū tanducuéⁿē dendu'ū chí véε yeⁿé, ndúúcū nuuⁿn'íⁿyáⁿā ndúúcū tanducuéⁿē dendu'ū chí véε yeⁿé. Ní ángel miiⁿ caⁿ'a yā: 'Áā ntéé tiempo chí cuuvi 'naaⁿ. ⁷ Ti nguuví taachi ndii chííⁿ ndii nd'εεch'ε ángeles ní tucá'a yā 'cuεεcú yā trompetas yeⁿe yā tuuⁿmi ní chííⁿ chí Ndyuūs cunee n'de'ei yā ní 'cuiinu. Ní Ndyuūs tucá'a yā dííⁿ yā tanducuéⁿē chí ngaⁿ'a yā ngii yā 'iín'yāⁿ profetas chí dichíⁿve yā Ndyuūs.

⁸ Tuuⁿmi ní nduudu chí ch'iindiveéⁿ ndii nanguuvi caⁿ'a ntúúⁿ yā ndúúcū 'úú táámá vmneⁿēe ní caⁿ'a 'tíicā: Dii, Juan, cueⁿe di ní cuta'a di libro 'lííⁿ chí ngaadi chí ángel miiⁿ nd'εε yā na taⁿ'á yā, ángel chí ch'éendii yā vmnaaⁿ na nuūⁿn'íⁿyáⁿā ndúúcū vmnaaⁿ na yáⁿā.

⁹ Ní chen'é nanáán ángel miiⁿ ní caⁿ'a chíí ángel: Díí, ángel, tee di libro 'lííⁿ 'úú. Ní teé yā libro 'lííⁿ 'úú. Ní ángel miiⁿ caⁿ'a yā chíiyā 'úú: Cuta'a di ní ch'éé dí libro 'lííⁿ. Ní cuuvi yaadi na cheendi di tan'dúúcā n'di'í naati nduúví yaáá ná ch'εeti di.

¹⁰ Tuuⁿmi ní staⁿ'á libro 'lííⁿ mííⁿ chí canéé na ta'a ángel miiⁿ ní che'é. Ní chíí yaadi cheendí tan'dúúcā n'di'í. Taachi 'āā chííⁿúⁿ che'é ní nduúví yaáá yeⁿe ch'εēí.

¹¹ Angel miiⁿ ní nííⁿnúúⁿ nūⁿ ngaⁿ'a yā ngii yā 'úú: Díí, Juan, taama vmnéⁿēe canéé chí caaⁿmaⁿ di nduudu cuaacu yeⁿé Ndyuūs yeⁿé n'deeé n'dái 'iín'yāⁿ ndúúcū 'yaaⁿ n'dái naciones ndúúcū 'yaaⁿ taavi 'iín'yāⁿ chí ngaⁿ'a davaacu s'een chí n'dááⁿ ní ndúúcū reyes.

'Uuvi 'iín'yāⁿ chí ngaⁿ'a yā nduudu cuaacu

11 Tuuⁿmi ní ángel miiⁿ tee yā 'aama taaⁿ nduu 'úú tí tan'dúúcā 'áámá nduucu chí dicaadí yā, 'tíicā. Ní ángel miiⁿ ngaⁿ'a yā ngii yā 'úú: Cuéendii di ní dí-caadí dí yáacú yeⁿe Ndyuūs ndúúcū nátaí. Ní díduuche di ch'εeti yaācū 'iín'yāⁿ chí i'téenu yā Ndyuūs. ² Naati ch'εeti yaācū na patio miiⁿ nguéé dícaadí dí miiⁿ tí chííⁿ ní caⁿ'á 'iín'yāⁿ chí nguéé i'téenu yā Ndyuūs. 'Iín'yāⁿ s'een ní 'caanca'a yā nducuéⁿē yááⁿ miiⁿ chí yeⁿé

Ndyuūs 'uūvī ngeēcú 'uūvī 'iyyū. ³ Ní nga'ná yā 'tíicā. 'Úú ní dicho'ó 'uūvī 'iinyān chi nga'n'a cuaacú yā ye'né, chi caa'n'mán yā nduudu cuaacu ye'né 'áámá mil canee 'uūvī ciento ndúúcu 'iinu ngeecu nguuvī. Ní catecai yā ní 'iinyān chi luto yā.

⁴ Ná 'uūvī 'iinyān s'een chi nga'n'a cuaacu ye'né, 'iinyān s'een ní tan'dúúcā 'uūvī yán'á ye'né olivas ndúúcu 'uūvī candeleros chi snéé nanáán Señor chi 'iivi ye'né yán'áa. ⁵ Ní nduuti chi 'áámá 'iinyān ne'né yā díín yā daño 'uuvi 'iinyān chi nga'n'a cuaacu ye'né tuu'mi ní can'dáa nguuchi ya'ná na cheendi 'uūvī 'iinyān ní ch'iínū 'iinyān chi contra ye'né yā. Ní 'tíicā cuuvi 'iinyān chi ne'né yā díín yā daño 'uuvi 'iinyān s'een, canéé chi 'cuūvi yā ndúúcu nguuchi ya'ná. ⁶ 'Uuvi 'iinyān chi caa'n'man cuaacu ye'né ní véé poder ye'né yā chi cuuvi nn'gaadī yā nanguuvi ní 'fíicú nguéé cueen cúúvī 'naa'n tiempo chi nga'n'á yā nduudu cuaacu ye'né Ndyuūs. Ní cuuvi yā díín ntúu yā chi nuu'nīn nduuvi yuúú. Ní díín yā chi ndáá n'dee n'dáí ca'ai ye'né 'iinyān ye'né 'iinyeendí 'cūū, ní díín yā chuū 'áa dé'é nūu'n tiempo taachi ne'né yā. ⁷ Ní cuayiivi taachi 'cuiinu caa'n'mán yā nduudu cuaacu ye'né Ndyuūs tuu'mí 'iiti taan chi nguuvi monstruo ní can'dáa tī ye'né yiive yán'áa ní díín caandaá tī ndúúcu 'uuvi 'iinyān s'een. Ní cuché tī ye'né yā ní 'caa'n'núu'n tī 'uuvi 'iinyān s'een. ⁸ Ní cuerpo ye'né 'uūvī tinán'á s'een cunéé na yúúni ye'né yáān ch'etete mii'n chi dáámá yáān mii'n naachi 'iinyān ca'néénga'á yā Señor Jesucristo ye'né yú na cruz. Ní ndúúcu táámá nduudu yáān ch'etete mii'n tan'dúúcā yáān Sodoma o yán'áa Egipto ti 'iinyān chi nguéé n'daacā ch'etetinée yā mii'n. ⁹ Ní 'iinyān ye'né yáān s'een ndúúcu 'iinyān ndaataa s'een ndúúcu 'iinyān ye'né n'dee n'dáí davaacu chi n'dáán ndúúcu 'iinyān ye'né 'naa'n naciones ca'ná yā n'diichi yā 'uūvī cuerpo chi tinán'á ye'né 'iinyān chi n'dií ch'etē na 'íínú nguuvi canéé ma'n'a. Ní 'iinyān s'een nguéé 'cuaán yā chi 'iinyān 'cuéchi yā cuerpos ye'né tinán'á ye'né 'iinyān chi n'dí mii'n. ¹⁰ Ní 'iinyān chi ch'etetinée yā na yán'áa ní neenē cuuvi yeenú yā chi n'dí ndu 'uūvī profetas. Ní díín yā 'viicu. Ní dicho'ó yā regalos ye'né 'aamá yā taama yā caati 'uuvi profetas chi nga'n'a nduudu cuaacu ye'né Ndyuūs díín yā chi 'iinyān s'een néenē ch'eenu yā chí. ¹¹ Naati cuayiivi chi chó'ó 'iinu nguuvi canéé ma'n'a Ndyuūs nadacuéen yā ndu 'uuvi 'iinyān s'een ye'né nguaan tinán'á. Ní nducyaaca 'iinyān dí'va'a yā ye'né chi n'diichi yā. ¹² Ní cuayiivi míín 'uuvi 'iinyān s'een ch'iindiveén yā 'áámá nduudu yuudu n'dáí ye'né ná va'ai ch'etē nguuvi chi ca'ná: Ndís'tií, cuchéé nī 'muu'n. Ní 'iinyān s'een ní cuchéé yā na va'ai ch'etē nguuvī na 'áámá meēen. Ní 'iinyān s'een chi taan yā ye'né yā n'diichi yā chuū. ¹³ Ní hora míín nūu'n 'nu'u taan yán'áa ní 'áámá ndiichi parte ye'né yáān mii'n chi n'daā ní ndeēchē mil 'iinyān ch'ti yā taachi n'nu'u yán'áa mii'n. Tanán'a yā ní dí'vá'a yā ní dich'etē yā Ndyuūs chi canéé na va'ai ch'etē nguuvī.

¹⁴ Chó'ó ndii 'uuvi vaadī yá'āi naati ní ndii chíín ndii 'iinu mii'n ndaa núú.

Ye'né ángel chí di'cuéécú yā ndíí ndeēchē trompeta

¹⁵ Ní ndii chíín ndii ndeēchē ángel mii'n di'cuéécú yā trompetas ye'né yā ní ch'iindiveén 'naa'n nduudu yuudu na va'ai ch'etē nguuvī chi nga'n'a:

Maa'n ní Señor Ndyuūs ye'né yú ndúúcu Cristo ní véé poder ye'né yā tiempo maa'n chi caa'n'man ntiinnyu'n yā cue'né daā'nman ye'né nducuéenē 'iinyéénē ye'né 'iinyeendī ndúúcu naachi nga'n'a ntiinnyu'n yā ti nducuéenē ní ye'né Cristo maa'n. ¹⁶ Tuu'mi ní ndu'u ndiicú cuūu'n 'iinyéénē chi véé yā na trono ye'né yā nanáán Ndyuūs ch'etē ndiitin'díí yā ndúúcu naa'n yā na yán'áa nanáán Ndyuūs ní dich'etē yā Ndyuūs. ¹⁷ Ní nga'n'a yā:

N'dií Señor Ndyuūs chi véé tanducuéenē dendu'ū poder ye'né nī, n'dií chi canéé nī tiempo maa'n ní canéé nī tiempo ndíí vmaan ní canéé nī ndíí tiempo chi cuchí. Teé 'nū gracia n'dií, Ndyuūs, ti n'dií ní sta'á nī poder chi ye'né nī chí ch'etete n'dai. Ní n'dií nga'n'a ntiinnyu'n nī maa'n.

¹⁸ Ní maa'n ní ndaa tiempo chi dituūví nī 'iinyān s'een chi idituuví yā 'iinyeendī. 'Iinyān ye'né naciones chi nguéé i'téenu yā ní nduuvi taán yā ti ndaā nguuvī chi ca'á nī castigo ye'né 'iinyān s'een ní hora chi cuuvi n'diichi nī nuu'ndi ye'né tinán'á s'ee. Ní ca'á nī premio 'iinyān profetas chi dich'etē n'dií ní nga'n'á yā nduudu cuaacu ye'né nī. Ní ca'á nī nducyáácá 'iinyān chi ne'né yā n'dií ndúúcu 'iinyān chi dich'etē yā n'dií, 'iinyān chi nga'n'a ntiinnyu'n yā ndúúcu tanán'á 'iinyān, nducyáácá 'iinyān chi i'téenu yā Ndyuūs.

¹⁹ Tuu'mi ní 'áámá yā n'guaan yā cheendi va'āi ye'né yáacū ye'né Ndyuūs, yáacū chi canéé na va'ai ch'etē nguuvī. Ní míín canéé arca chi caja naachi canéé com-promiso ye'né Ndyuūs. Ní canéé ch'etē yáacū mii'n. Ní n'diichi 'cuāi ndúúcu n'dee n'dáí ruido ndúúcu daavi n'nu'u na yán'áa ndúúcu 'aama cúúvī yuúú.

N'daataá ndúúcu 'iiti dragón

12 Tuu'mi ní véé 'áámá seña chi néenē ch'etete chi ch'iín'i na va'ai ch'etē nguuvī. N'diichi 'áámá n'daataá chi canuu'n tá catecai tan'dúúcā 'yán'á. Ní 'iinyu'n mii'n ní canéé maa'n ca'a tá. Ní canúu'n tīn tá 'áámá corona ndúúcu ndichuuvī 'iinyu'n. ² Ní hora míín nūu'n ní cuuvi 'cuundiyáān daiya tá ní 'cāi yiicu tá ndúúcu vaadī ya'ai chi cuuvi 'cuundiyáān daiya tá. Neenē ch'eenu tá chí ní 'āa 'cuéé 'cuundiyáān daiya tá. ³ Ní ní'nūu'n nūu'n véé táámá seña chi néenē ch'etete chi ch'iín'i nanguuvi. N'diichi 'áámá 'iiti cuá'āa chi ch'etete ca chi nguuvī dragón. Ní véé ndeēchē tīn tī ní ndiichi du-u'nii'n tī. Ní canduú tīn tī ndeēchē coronas 'áámá 'áámá ca'áámá cā'aama tīn tī. ⁴ Ní dragón mii'n ndúúcu ndúúcu'daai tī díín tī chín'daā na 'iinu parte ye'né 'iinyu'n ye'né nanguuvi ní chiya ndii na yán'áa. 'Iiti dragón mii'n ch'endii tī nanáán n'daataá chí 'cuundiyáān daiya tá ní 'fíicú cuuvi che'é tī daiya tá mii'n taachi 'cuundiyáān. ⁵ Tuu'mi ní n'daataá mii'n ní ch'iinndiyáān 'áámá sa'ná 'líín. Sa'ná 'líín mii'n canéé chi di-ituu caa'n'man ntiinnyu'n sa ye'né tanducuéenē naciones

ye'ne in'yeēndī ndúúcū 'áámá nduucu cūū. Ní níínnuún nūūn 'áámá yā sta'a yā sa'nā 'lín mii'ni cuna'nā yā ndúúcū dacuá'āa mii'ni na va'ai cheeti nguuvu naachi canéé Ndyuūs chi véé yā na trono ye'ne yā. ⁶ N'daata mii'ni ní chéēnū ta na yá'nāa cuū'ma'n naachi nguéé ch'ēetinéé 'iini'yā'n ní mii'ni nūūn Ndyuūs din'dái yā 'áámá lugar cáávā tá'nā mii'ni. Ní mii'ni Ndyuūs ca'á yā chi che'e tá 'áámá mil canee 'uūvī ciento nduuyu canéé 'iinū ngēecu nguuvu.

⁷ Cuayiivi ní véé 'aama caandaá ch'ēete na va'ai cheeti nguuvu. Angel Miguel chi nga'n'a ntiin'nyu'n ndúúcū ángeles ye'ne yā 'cu'n'u yā contra ye'ne 'iiti dragón. Ní 'iiti dragón mii'ni ndúúcū ángeles ye'ne tī 'cu'n'u tī ndúúcū ángel Miguel mii'ni. ⁸ Naati 'iiti dragón mii'ni nguéé díí'ni tī ganar caandaá ch'ēete mii'ni. Ní 'āā ntéé véé lugar cááva tī na va'ai cheeti nguuvu. ⁹ 'Áámá 'iini'yā'n ch'ēecú yā 'iiti dragón mii'ni ndúúcū nducyaaca ángeles ye'ne tī ndíí in'yeēndí 'cūū. 'Iiti dragón mii'ni chi ch'ēete ní 'iiti cúú mii'ni ndíí vmnāá'n vmnaa'n chi yáá'n'guiinūū'n chi Satanás. 'Iiti cúú mii'ni ní chinnche'í tī nūú'má'n in'yeēndí.

¹⁰ Tuu'mi ní ch'iindiveé'n 'áámá nduudu chí díí'tūū n'dai ye'ne na va'ai cheeti nguuvu chí nga'n'a 'tíicā: Maan ní ndaā tiempo chí Ndyuūs ye'ne yú nadanguá'n'ai yā 'iini'yā'n ye'ne yā. Ní ch'iin'í yā poder ye'ne yā chí rey yā. Ní nga'n'a ntiin'nyu'n yā ye'ne tanducuén'ē dendu'ū ye'ne yā. Ní Cristo ch'iin'í yā chí 'iintyén'e yā caati sa'nā mii'ni chí Satanás chí ca'a sa nuu'ndi ye'ne hermanos ye'ne yú ndíí ngúúví ndíí n'gáá'n nanáá'n Ndyuūs, 'iini'yā'n ch'ēecú yā sa'nā mii'ni ndii va'ai cheeti nguuvu ndii na yá'nāa. ¹¹ Ní hermanos ye'ne yú chicheé yā ye'ne yáá'n'guiinūū'n cáávā yuūū'n ye'ne Cristo chí nguuvu 'iiti cuūchī, ní cáávā chí nga'n'a yā nduudu cuaacu ye'ne Ndyuūs, ní cáávā chí nguéé 'va'á yā ye'ne vida ye'ne maán yā chí ch'ti ya cáávā Señor Jesucristo ye'ne yú. ¹² Ndís'ti chí canéé na va'ai cheeti nguuvu yeenú nī, naati de'ē chúú'cā ya'āi ye'ne nducyaaca chí snéé na yá'nāa 'cúú ndúúcū nducyaaca chí snéé na nuū'n'ni'yá'nā caati yáá'n'guiinūū'n ndaa sa nanáa'n yā. Ní neené taa'n sa ti deenu sa chí 'āā ntéé cuuvi 'naa'n sa na in'yeēndí.

¹³ Taachi 'iiti dragón mii'ni ní chicadínūū'n tī chí 'āā candiití tī ndíí na yá'nāa, che'ne tī can'dáa tī n'daataá chí ch'iin'diyáā'n daiya tá chí 'cuenū tá cuuvi. ¹⁴ Naati 'áámá yā ca'a yā n'daata mii'ni 'uūvī ngēechi tá tan'dúú'cā ngēechi 'íí'yāa chí ch'ēete ca. Ní 'iicú cuuvi caavā tá nanguuvi ní ca'n'a tá lugar ye'ne tá naachi nguéé 'iini'yā'n. Ní ya'n'ai canee tá ye'ne 'iiti cúú chí yáá'n'guiinūū'n. Ní 'iini'yā'n ca'á yā chí che'e tá 'iinū ndúúyū canéé ma'n'a. ¹⁵ Ní cúú mii'ni tun'dáa tī na cheendi tī n'dee n'dái nuū'n'ni tan'dúú'cā nuū'n'ni ye'ne 'áámá yíicú. Ní nuū'n'ni mii'ni ní nduuvi yíicú chí cuuvi candeē tá'nā mii'ni tī 'tíicā ne'ne cúú mii'ni. ¹⁶ Naati yá'nāa mii'ni chinnee n'daataá mii'ni tī n'da'ai tan'dúú'cā 'iini'yā'n n'da'ái yā cheendí yā ní yá'nāa mii'ni chí nuū'n'ni mii'ni ní cheēnū nuū'n'ni mii'ni cheeti yá'nāa, nuū'n'ni chí 'iiti dragón mii'ni tun'dáa tī ndúúcū cheendí tī. ¹⁷ Ní ndúúcū chuū 'iiti dragón mii'ni neené taa'n n'dái tī ndúúcū n'daataa mii'ni ní ché'ne tī cu'n'u tī ndúúcū taná'nā 'iini'yā'n ndaata ye'ne n'daataa mii'ni, 'iini'yā'n chí díí'ni yā chí nga'n'a mandamiento ye'ne

Ndyuūs. Ní 'áámá canéé yā ndúúcū nduudu cuaacu ye'ne Jesucristo.

Ye'ne 'uūvī 'iiti taa'n chí nguuvu monstruo

13 Tuu'mi ní taachi chéēndíí vmnaa'n yá'nāa ndúútī ye'ne nuū'n'ni'yá'nā mii'ni n'diichí chí can'daa 'áámá 'iiti chí ch'ēete taavi ca ye'ne nuū'n'ni'yá'nā. 'Iiti mii'ni ní nguuvu monstruo ní véé ndēēchē tíí'ni tī ndúúcū ndiichi duu'nii'ní'ni tī. Ní vmnaa'n 'áámá 'aama duu'nii'ní'ni tī sndúū'n 'áámá corona. Ní canéé nguū'n ca'áámá cā'aama tíí'ni tī chí duuchi chí nguéé inee yíínūū Ndyuūs. ² 'Iiti chí monstruo chí ch'ēete mii'ni chí n'diichí ní tan'dúú'cā 'iiti chí leopardo, 'tiicá tī. Ca'a tī ní tan'dúú'cā ca'a oso, 'tíicā ca'a tī. Cheendí tī ní tan'dúú'cā cheendi 'yáí'yāa'n cuá'áa, 'tíicā cheendí tī. 'Iiti dragón mii'ni ca'á tī poder ye'ne tī ndúúcū trono ye'ne tī na ta'a 'iiti monstruo chí ch'ēete mii'ni chí nga'n'a ntiin'nyu'n tī. ³ Ní n'diichí chí 'áámá chéé tíí'ni 'iiti monstruo chí ch'ēete taavi ca ní tan'dúú'cā chí nca'āi 'áámá 'iiti chí n'díí ní nduūvā ye'ne tī, 'tíicā 'áámá tíí'ni tī. Ní nducyáácá 'iini'yā'n ye'ne in'yeēndí 'cūū néené che'ne yiinū yā ye'ne chuū. Ní cuen'ē yā ndúúcū 'iiti monstruo mii'ni. ⁴ Ní nducyaacá yā s'téénu yā 'iiti dragón mii'ni cáávā chí ca'á tī poder ye'ne tī táámá 'iiti chí monstruo chí ch'ēete taavi ca. Ní 'iini'yā'n 'tiicá ntúū'n chí'téénu yā 'iiti monstruo mii'ni. Tuu'mi ní ca'n'a yā: ¿Du'u véé poder ye'ne tan'dúú'cā 'iiti monstruo 'cūū? ¿Du'u cúúví 'cuu'n'ma'n ndúúcū 'iiti monstruo 'cūū ní cuchee ndúúcū 'iiti 'cūū?

⁵ Ní 'iiti dragón ca'á tī poder 'iiti monstruo mii'ni chí caa'n'má'n tī dendu'ū chí ch'ēete. Ní cunncáā nga'n'a tī contra ye'ne Ndyuūs. Ní di'tiinuú tī chí nga'n'a ntiin'nyu'n tī 'túú'cā chééti 'uūvī ngēecu 'uūvī 'iiyū. ⁶ Ní 'tíicā idiin 'iiti monstruo. Ní cunncáā nga'n'a tī contra ye'ne Ndyuūs ní nga'n'a tī cunncáā contra ye'ne chí duuchi Ndyuūs ní contra ye'ne va'ai cheeti nguuvu naachi Ndyuūs ch'ēetinéé yā ní contra ye'ne 'iini'yā'n chí snéé yā ndúúcū Ndyuūs. ⁷ Ní 'tiicá ntúū'n 'iiti dragón ca'á tī poder 'iiti monstruo mii'ni chí díí'ni tī vaadī 'caa'va ndúúcū 'iini'yā'n chí ye'ne Ndyuūs ndíí chí chee tī ndúúcū 'iini'yā'n s'een. Ní ca'á tī poder 'iiti monstruo chí nga'n'a ntiin'nyu'n tī ye'ne tanducuén'ē raza ye'ne 'iini'yā'n ye'ne tanducuén'ē yáá'n ndúúcū ye'ne tanducuén'ē davaacu ndúúcū ye'ne tanducuén'ē nación. ⁸ Ní nducyáácá 'iini'yā'n chí snéé yā na yá'nāa cu'téénu yā 'iiti monstruo mii'ni. 'Tíicā né'ne Ndyuūs. Ní nguéé canéé nguū'n chí duuchi 'iini'yā'n s'een na libro ye'ne vida cuen'ē daā'ma'n chí ye'ne 'iini'yā'n chí duuchi 'iiti cuūchī. Ní 'iini'yā'n s'een ch'iin'nú'n yā Cristo ndii tiempo chí Ndyuūs din'dái yā in'yeēndí.

⁹ Nduuti chí 'áámá 'iini'yā'n véé veé'n yā 'caandiveé'n yā nduudu 'cūū. ¹⁰ 'Iini'yā'n chí can'daa yā 'iini'yā'n chí cuuvi preso yā, 'tiicá ntúū'n maán yā canéé chí cuuvi preso yā. 'Iini'yā'n chí n'gii'n'nu'n yā 'iini'yā'n ndúúcū machete 'uūvī lados 'caāin canéé chí 'cuuvi ntúū'n yā 'tíicā. Ní cáávā chuū 'iini'yā'n chí ye'ne Ndyuūs canéé chí véé 'viichee'tíínūū'n ndúúcu yā ní canéé chí i'téénu yā Ndyuūs.

¹¹ Cuayiivi ní n'diichí táámá 'iiti monstruo chí ch'ēete ca chí can'dáa tī nguaa'n yá'nāa mii'ni. Véé 'uūvī duu'nii'ní'ni tī tan'dúú'cā 'áámá duu'nii'ní'ni 'iiti cuūchī 'tiicá tī.

Ní 'iiti monstroo ndii 'uūvī indee tī tan'dúúcā 'áámá 'iiti dragón. ¹² Ní véé tanducuéⁿē poder yeⁿe 'iiti monstroo chí ndii 'uūvi chí ch'εεε taavi ca tan'dúúcā poder yeⁿe 'iiti monstroo ch'εεε ca chí vmnaaⁿ. Ní dííⁿ tī chí 'iín'yāⁿ yeⁿe íⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní cu'téenu yā 'iiti vmnááⁿ vmnaaⁿ chí 'iiti monstroo chí naca'ái tī ní nduūvā yeⁿe tī. ¹³ Ní 'iiti chí monstroo chí ndii 'uūvī dííⁿ tī vaadī n'giinu ch'εεε n'dai. Dííⁿ tī chí can'daa yaⁿā yeⁿe nanguuvi ndíí vmnaaⁿ yáⁿā 'cūū ní n'dee n'dái 'iín'yāⁿ n'diichí yā chuū. ¹⁴ Ní caavā vaadī n'giinu chí dííⁿ tī taachi cheendíí tī nanááⁿ 'iiti monstroo chí vmnááⁿ vmnaaⁿ chí teé tī lugar chí dííⁿ tī 'túúcā, tuu'mi ní chinnche'élí tī 'iín'yāⁿ chí ch'εetinée yā íⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní ca'a tī orden 'iín'yāⁿ s'een chí din'dái yā 'áámá santo ídolo tan'dúúcā 'iiti monstroo chí nca'ái tī ndúúcū machete 'uūvī lados 'caāiⁿ ní cunduuchi tī chí cuuvi santo yeⁿe yā. ¹⁵ Ní 'iiti monstroo chí vmnááⁿ vmnaaⁿ ní ca'á tī poder 'iiti monstroo chííⁿ ndíí 'uūvī tī chí ca'á tī vida santo 'iiti ídolo miiⁿ. Ní 'ííⁿ 'iiti santo tī cuuvi 'caan'máⁿ tī ní dííⁿ tī chí 'cuūvi nducyáácá 'iín'yāⁿ chí nguéeé í'téenu yā 'iiti santo miiⁿ. ¹⁶ Ní cuayiivi ní 'iiti monstroo chí ndii 'uūvī ní dííⁿ tī ntúūⁿ chí nducyaaca 'iín'yāⁿ chí nga'a ntiínnyúⁿ yā ndúúcū tanáⁿā 'iín'yāⁿ ndúúcū 'iín'yāⁿ chí 'cuiica ndúúcū 'iín'yāⁿ pobre yā ndúúcū 'iín'yāⁿ chí libre yā ní ndúúcū 'iín'yāⁿ chí 'áámá dichíí'vé yā 'iivi yā, 'iiti monstroo miiⁿ dííⁿ tī chí nducyaaca yā canée chí ndεε yā 'áámá sello na ta'a cuaacú yā o ncheéé yā. ¹⁷ Ní dííⁿ ntúūⁿ tī 'tíicā. Mar 'áámá 'iín'yāⁿ nguéeé cuuvi cuái yā o n'diicui yā nduuti chí nguéeé ndεε yā sello yeⁿe 'iiti monstroo ndii 'uūvī o chí duuchí tī o número yeⁿe chí duuchí tī. ¹⁸ Ní chuū ní 'iín'yāⁿ chí déenu yā cuuvi diiⁿ yā. 'Iín'yāⁿ chí déenu yā caⁿá yā nga'a duuchi yā chí dúúchí 'iiti monstroo ndíí 'uūvī miiⁿ tī número miiⁿ ní lado yeⁿe chí duuchi 'áámá saⁿā. Ní número miiⁿ ní ngii jaāⁿ ciento canduū 'iinu ngeecu jaaⁿ.

Ngiiⁿ 'iín'yāⁿ chí 'áámá ciento canée 'uūvī ngeecu cuūⁿ mil yeⁿe chí nanguan'ai yā

14 Cuayiivi ní n'diichí 'iín'yāⁿ chí nguuvi 'iiti cuūchí chí chéendii yā ná yīcū chí nguuvi Sión. Ní nducú yā canée 'áámá ciento 'uūvī ngeecu cuūⁿ mil 'iín'yāⁿ chí ndεε yā chí duuchí yā ndúúcū chí duuchi chí idá yā chí canee nguūⁿ ncheéé yā. ² Ní ch'iindiveéⁿ 'áámá nduudu chí ngeⁿē na va'ai cheeti nguuvi. Ní nduudu miiⁿ tan'dúúcā chí yuūdūu n'geεε chí chíí yā n'dai nuūⁿ o tan'dúúcā chí n'geecu 'áámá daavi ch'εεε; ní nduudu miiⁿ ní tan'dúúcā chí n'geecu n'dee n'dái arpas chí idi'cueécú 'iín'yāⁿ. 'Tíicā nduudu miiⁿ. ³ Ní 'iín'yāⁿ chí n'dee n'dái miiⁿ chí snée yā nanááⁿ trono miiⁿ ní nanááⁿ ndu'u cuūⁿ 'iín'yāⁿ miiⁿ ní nanááⁿ 'iín'tyéⁿē miiⁿ ní ngiiⁿ yā 'áámá canto chí ngai. Ní mar 'áámá 'iín'yāⁿ nguéeé ngii n'geen yā canto miiⁿ, dámaāⁿ ndu'u chí 'áámá ciento 'uūvī ngeecu cuūⁿ mil 'iín'yāⁿ chí Ndyuūs nadanguán'ai yā nguaaⁿ 'iín'yāⁿ yeⁿe íⁿ'yeeⁿdí 'cūū. ⁴ Ní 'iín'yāⁿ s'een chí saⁿā chí nguéeé ngaⁿá yā ndúúcū mar 'áámá n'daataa ní nguéeé n'giindivaacú yā. Ní caⁿá yā ndúúcū 'iín'yāⁿ chí nguuvi 'iiti cuūchí 'āa tíí nuūⁿ cuaaⁿ naachi caⁿá yā. Ní 'iín'yāⁿ s'een Ndyuūs

yaa'ví yā chí cuuvi yeⁿe yā yeⁿe nducyaaca 'iín'yāⁿ. Ní 'iín'yāⁿ s'een 'iín'yāⁿ chí vmnááⁿ vmnaaⁿ chí ch'ti yā cáávā chí dííⁿ yā ntiínnyuⁿ yeⁿe Ndyuūs ní yeⁿe 'iín'yāⁿ chí duuchi 'iiti cuūchí. ⁵ 'Iín'yāⁿ s'een nguéeé ngaⁿá yā mar 'áámá nduudu yaadi ní nguéeé véé nuūⁿdi yeⁿe yā nanááⁿ trono yeⁿe Ndyuūs.

Yeⁿe chí ngaⁿā 'iín'yāⁿ ángeles

⁶ Tuu'mi ní n'diichí tááma ángel ngaá yā naavtaⁿā nanguuvi. Ní ángel miiⁿ ní ndεε yā nduudu chí canée cueⁿe daāⁿmaⁿ chí nduudu ngai chí nanguan'ai 'iín'yāⁿ. Ní ngaⁿá yā nduudu ngai miiⁿ nanááⁿ nducyaaca 'iín'yāⁿ yeⁿe íⁿ'yeeⁿdí 'cūū, nanááⁿ nducuéⁿē naciones ndúúcū nducuéⁿē tribus yeⁿe 'iín'yāⁿ ndúúcū nducyaaca davaacu yeⁿe tanducuéⁿē 'iín'yāⁿ ndúúcū nducyaaca 'iín'yāⁿ chí snée yā na yán'āa 'cūū. ⁷ Ní ángel miiⁿ caⁿá yā ndúúcū 'áámá nduudu díítūu: Ndís'tií 'va'á nī Ndyuūs, dich'εeté nī 'iín'yāⁿ tī 'āā ndaa hora chí dííⁿ yā juzgar nducyaaca 'iín'yāⁿ. Dich'εeté nī 'iín'yāⁿ chí din'dái yā nanguuvi ndúúcū yán'āa ndúúcū nuūⁿntiⁿ yán'ā ndúúcū naachi ícān'daa nuūⁿntiⁿ.

⁸ Ní n'diichí taama ángel can'daa yā ángel miiⁿ ní ngaⁿá yā: Yáāⁿ Babilonia 'āā ntuūvī. Yáāⁿ Babilonia chí yáāⁿ ch'εεε miiⁿ 'āā ntuūvī tī 'iín'yāⁿ yeⁿe yáāⁿ miiⁿ ní dííⁿ yā chí tanán'ā 'iín'yāⁿ yeⁿe nducuéⁿē nación dinuūⁿdi cá yā ní caⁿá yā ndúúcū n'daataa ó isaⁿā chí nguéeé yeⁿe yā tī dííⁿ yā nuūⁿdi tan'dúúcā chí diiⁿ 'iín'yāⁿ s'een.

⁹ Ní cuayiivi ní n'diichí ndii 'íínú ángel miiⁿ can'daa yā ángel s'een ní caⁿá yuudu yā: Nduuti chí 'áámá 'iín'yāⁿ cu'téenu yā 'iiti monstroo miiⁿ ndúúcū 'iiti santo chí dáámá ndúúcū 'iiti miiⁿ ní 'iín'yāⁿ ndεε yā sello yeⁿe tī ncheéé yā o na ta'á yā, ¹⁰ canée chí cuta'á yā neené taaⁿ castigo chí Ndyuūs caⁿá yā ca'a yā 'iín'yāⁿ miiⁿ. Ní castigo miiⁿ tan'dúúcā 'áámá copa diituu ndúúcū vaadī taaⁿ yeⁿe Ndyuūs. 'Tíicā va. Ní castigo miiⁿ ní chííⁿ chí 'iín'yāⁿ s'een cuuvi yá'ái yeⁿe yā ndúúcū nguuchi yán'ā ní ndúúcū tuū chí nguuvi azufre chí nguuchi yan'ā ní cuuvi chó'ōo chuū nanááⁿ ángeles yeⁿe Ndyuūs ní nanááⁿ 'iín'yāⁿ chí duuchi 'iiti cuūchí. ¹¹ Ní 'yááⁿ miiⁿ yeⁿe nguuchi yán'ā miiⁿ chí castigo miiⁿ ngeε cueⁿe daāⁿmaⁿ yeⁿe lugar chí n'geenu yā ngii. Ní 'iín'yāⁿ s'een chí n'geenu yā ngii ní í'téenu yā 'iiti monstroo miiⁿ chí ch'εεε taavi ca ndúúcū 'iiti chí santo yeⁿe tī. Ní ndεé yā seña yeⁿe chí duuchí tī na cuerpo yeⁿe yā. 'Iín'yāⁿ s'een nguéeé ntaavi'tuunúⁿ yā yeⁿe chí ya'ái yā ndíí nguéeé nguuvi ndíí nguéeé n'gaaⁿ. ¹² Ní cáávā chuū 'iín'yāⁿ chí yeⁿe Ndyuūs ní n'giindiveéⁿ yā mandamiento yeⁿe yā ní 'áámá canée yā chí í'téenu yā Cristo ní canée chí vee paciencia yeⁿe yā.

¹³ Cuayiivi ní 'úú ch'iindiveéⁿ 'áámá nduudu yeⁿe va'ai cheeti nguuvi chí nga'a ngii 'úú 'tíicā: Díí, Juan, dingúuⁿ di chuū. De'ε chíúúca yeenu 'iín'yāⁿ chí caⁿá yā 'cuūvi yā tiempo 'cūū ndíí tiempo chí cuchíí, 'iín'yāⁿ chí í'téenu yā Señor. Ní 'tíicā cuuvi nga'a Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs. Ní 'iín'yāⁿ s'een ntaavi'tuunúⁿ yā yeⁿe ntiínnyuⁿ yeⁿe yā ní candéé yā ndúúcū yā yeⁿe chí dííⁿ yā.

Cosecha ye'n'e yá'n'aa 'cūū

¹⁴ Cuayiivi mii'n ní n'diichí 'áámá meē'e cuéē. Ní 'áámá 'ii'n'yā'n vé'e yā vmnaa'n meē'e mii'n ní tandúúcā Jesu-cristo chi duuchi Sán'ā chi Daiya 'Ii'n'yā'n ye'n'e i'n'yee'ndí 'cūū. Canduu tiín yā 'áámá corona ye'n'e 'díí'nguāa'n ní na ca'á yā ní ndé'e yā 'áámá hoz chi 'caāi'n. ¹⁵ Ní n'diichí táámá ángel can'dáa yā ye'n'e yaācū mii'n ye'n'e Ndyuūs ní yuudu ca'n'a yā ndúúcū 'ii'n'yā'n chi vé'e yā na meē'e'n mii'n. 'Cáácá dí cosecha ndúúcū hoz ye'n'e di ti maa'n ní 'āā tiempo ye'n'e chi dii'n di cosechar ti cosecha ye'n'e yá'n'aa mii'n 'āā n'daacā.

¹⁶ Níí'n'uún nū'n 'ii'n'yā'n chi vé'e yā na meē'e'n mii'n ch'iicá yā cosecha ye'n'e yā chi cané'e na yá'n'aa ní nta'á yā.

¹⁷ Tuu'mi ní táámá ángel can'dáa yā ye'n'e yaācū mii'n chi'n cané'e na va'ai chēeti nguuví. Ní 'tiicá ntúū'n ángel mii'n ndé'e yā 'áámá hoz chi 'caāi'n. ¹⁸ Ní táámá ángel chi candé'e yā cuidado ye'n'e nguuchi ya'n'ā vmnaa'n náta'i ye'n'e yaācū mii'n can'dáa yā ye'n'e náta'i ní ca'n'a yuudu yā ángel chi ndé'e yā hoz chí 'caāi'n. Dii 'caaca di ndúúcū hoz 'caāi'n ye'n'e di duu'nē 'líí'n ye'n'e yá'n'á 'líí'n mii'n ndúúcū n'gui'i chi uvas chi cané'e na yá'n'aa ní cuta'a di uvas mii'n ti n'gui'i ye'n'e 'āā n'daacā maa'n.

¹⁹ Tuu'mi ní ángel mii'n ndúúcū hoz 'caāi'n ye'n'é yā ch'iica yā duu'ne 'líí'n ye'n'e yá'n'á chi sné'e ndúúcū n'gui'i uvas ye'n'e chi canee vmnaa'n yá'n'á. Ní nta'á yā n'gui'i uvas ní s'hé'e'n yā n'gui'i uvas mii'n na trapiche naachi cuta'á yā nuū'n'n'i uvas mii'n chi vino. Ní trujal mii'n ní tan'dúúcā castigo chi ch'ēete n'dai chi Ndyuūs ca'n'a yā chí ca'a yā 'ii'n'yā'n. ²⁰ Ní trapiche naachi cuta'á yā nuū'n'n'i ye'n'e uvas mii'n cané'e 'áámá lado ye'n'e yáā'n mii'n. Ní ye'n'e trapiche can'daā n'dee'e n'dái yuū'u'n chí yaacu. Ní yuū'u'n mii'n tan'dúúcā 'áámá yíicú ch'ēete yuū'u'n chí ngii caadi 'iīnū ciento kilómetros ye'n'é. Ní yaacu n'dái indáá ndii na freno ye'n'e 'yúudū.

Angeles ndúúcū tá ndéēchē yá'āi

15 Cuayiivi ní n'diichí táámá señal na va'ai chēeti nguuví chí ch'ēete n'dai ní che'n'e yiinú ye'n'é. Ní vé'e ndéēchē ángeles ndúúcū ndéēchē chí cuuvi 'nuūcá'ai chí 'cuiinu. Ní ndúúcū ndéēchē chí cuuvi 'nuūcá'ai chí 'cuiinu, ndúúcū chuú nū'n 'cuiīnū tiempo chí Ndyuūs nduuví taā'n yā.

² Tuu'mi n'diichí 'áámá nuū'n'n'i'yá'n'ā chí tan'dúúcā vidrio ndísta'n'a ndúúcū nguūch'i yá'n'ā. Ní 'ii'n'yā'n s'een chí ché'e yā cu'n'u yā ndúúcū 'iiti monstruo mii'n ndúúcū 'iiti chí santo ye'n'é tí ndúúcū 'ii'n'yā'n chí cané'e chí du-uchí tí ní número ye'n'é tí na cuerpo ye'n'e yā, 'ii'n'yā'n chí iché'e yā ye'n'e 'ii'n'yā'n s'een chéendii yā iī'n'uún ná nuū'n'n'i'yá'n'ā chí vidrio mii'n, ní ndé'e yā arpas chí Ndyuūs ca'á yā 'ii'n'yā'n s'een. ³ Ní chiitá yā canto ye'n'e Moisés, chí sa'n'ā chí dichí'í'Ve sa Ndyuūs. Ní chiitá yā canto ye'n'e 'ii'n'yā'n chí nguuví 'iiti cuūch'i. Ní 'tíicā ndu-udu chí chiitá yā:

Dii Señor Ndyuūs chí vé'e tanducuén'ē dendu'ū poder ndúúcū di. N'gēete taavi ca dii ní nge'n'e yiinu yú ye'n'e

tanducuén'ē dendu'ū chí dii'n di. Dii rey ye'n'e tandu- cuén'ē nación ní yúúní ye'n'e di ní cuaacu.

⁴ Díí, Señor, ¿du'ū nguéé 'va'ā dii? ¿Du'ū nguéé caa'n'ma'n chí dii ní neené ch'ēete dii tí dámaa'n dii chí dēeve di? Ní ndaa 'ii'n'yā'n ye'n'e tanducuén'ē naciones nanáá'n dii chí dich'ēeté yā dii caati nducyáácá 'ii'n'yā'n n'diichi yā chí dii'n di tanducuén'ē dendu'ū chí cuaacu ní n'daacā n'dai.

⁵ Ní cuayiivi ní n'diichí chí nanguaa'n cheendi va'āi ye'n'e yaācū chí cané'e na va'ai chēeti nguuví, ní chēeti yaācū mii'n, mii'n cané'e cuarto chí yaānūu naachi cané'e tuūu ch'ēeté chí cané'e nguū'n ley ye'n'e Moisés. ⁶ Ní ye'n'e yaācū mii'n can'dáa ndéēchē ángeles. Ní ndé'e yā ndu'ū ndéēchē chí n'nuu ca'ai yā. Ní vé'e catecai yā ye'n'e tīīnūu'n chí nguuví lino chí cuéē ní dēeve. Ní n'déē chích'i nī'n'uun yā ndúúcū cinta ye'n'e 'díí'nguāa'n. ⁷ Núū'mán chēeti nūu'n 'áámá 'ii'n'yā'n naachi na cuu'ū yā ní ca'a yā ndu'ū ndéēchē ángeles ndéēchē 'cuutií ye'n'e 'díí'nguāa'n ca'áámá ca'áámá yā 'áámá 'cuutií chí ndiituú ye'n'é castigo chí neene taa'n chí ye'n'e Ndyuūs chí canduuchi cue'n'e daā'ma'n. ⁸ Ní yaācū mii'n ndiituú 'yaa'n'mi'n chí can'daā ye'n'e vaad'i ch'ēete taavi ca ye'n'e Ndyuūs ní ye'n'e poder ye'n'e yā. Ní mar 'áámá 'ii'n'yā'n cuuví cundaa yā na yaācū mii'n ndíí taachi ch'ó'ōo ndéēchē vaad'i va'ai chí ndé'e ndu'ū ndéēchē ángeles.

Ndéēchē 'cuutií ye'n'e vaad'i ya'ai

16 Tuu'mi ní ch'iindiveén 'áámá nduudu neene díitūu chí can'daā ye'n'e yaacu mii'n ní nga'n'a ngii ndu'ū ndéēchē ángeles mii'n: Ndís'tií ángeles, cue'n'é nī ní n'daaviyái nī vmnaa'n yá'n'aa ye'n'é chí snūū'n chēeti 'cuutií ye'n'e nī chí castigo chí neené díitūu chí Ndyuūs ca'á yā 'ii'n'yā'n.

² Ní ángel vmnáá'n vmnaa'n che'n'e yā n'daaviyái yā chí snūū'n 'cuutií ye'n'e yā vmnaa'n yá'n'aa ní vmnaa'n nducyaaca 'ii'n'yā'n chí ndé'e yā sello ye'n'e 'iiti monstruo na cuerpo ye'n'e yā, 'ii'n'yā'n chí i'téenu yā 'iiti santo ye'n'é tí. Ní can'dáa n'dúú'v'í n'gēete chí neené ya'ai na cuerpo 'ii'n'yā'n s'een.

³ Tuu'mi ní ndii chíí'n ndii 'uūv'i ángel mii'n n'daaviyái yā 'cuutií ye'n'e yā vmnaa'n nuū'n'n'i'yá'n'ā ní nduuví yuūū'n tan'dúúcā yuūū'n ye'n'é 'aama tinán'ā. Ní tanducuén'ē 'iiti chí sduuchí chēeti nuū'n'n'i'yá'ā mii'n ch'ti tí.

⁴ Ní ndii chíí'n ndii 'íínú ángel mii'n n'daaviyái yā 'cuutií ye'n'e yā vmnaa'n ye'n'e yíicú ní vmnaa'n ye'n'é naachi can'daā nuū'n'n'i mii'n. Ní nducuén'ē nuū'n'n'i mii'n nduuví yuūū'n. ⁵ Ní iī'n'uún nūu'n chí iindiveén ángel ye'n'e nuū'n'n'i mii'n chí nga'n'a yā: Dii Señor, 'āā cané'e dí cuáán vmnaa'n, ní canee di maa'n. Dii ní cuaacu di tí n'diichi di nuū'n'ndí 'ii'n'yā'n s'een. ⁶ Ní 'tíicā dii'n di caati 'ii'n'yā'n s'een ní ch'iī'n'uún yā 'ii'n'yā'n ye'n'e di ndúúcū 'ii'n'yā'n chí 'áámá díí'n yā ntiī'nnyu'n ye'n'e di ndúúcū 'ii'n'yā'n chí ca'n'a ndu-udu cuaacu ye'n'e di. Ní maa'n ní dii nca'a di yuūū'n ye'n'é nuū'n'n'i mii'n chí cu'ú yā caati 'tíicā chí n'daacā chí cu'ú yā yuūū'n mii'n cucáávā chí dii'n yā chí nguéé n'daacā.

⁷ Ní ch'iindiveén nduudu ye'n'e 'áámá ye'n'e nátaí chí nga'n'a ngii Ndyuūs, ní nga'n'a: Dii, Ndyuūs, chí vé'e tanducuén'ē dendu'ū poder ndúúcū di, cuaacu ní'nnyú'n

n'diichi di nuuⁿndi yeⁿe 'iⁱn'yāⁿ. Ní diiⁿ di chi cuaacu ní n'dai taavi.

⁸ Ní n'diichí ndíí cuūⁿ ángel miiⁿ n'daaviyaí yā 'cuutií yeⁿe yā vmnaaⁿ yeⁿe 'yáⁿā. Ní ca'á yā poder 'yáⁿā miiⁿ chi 'neen 'yáⁿā 'iⁱn'yāⁿ ndúú^cú 'yáⁿā yeⁿe. ⁹ Ní nducyaa-ca 'iⁱn'yāⁿ ní chiichi yā ndúú^cú 'iⁱn'nūⁿ taán yeⁿe 'yáⁿā miiⁿ. Ní neené taan ya'ai yeⁿe yā. Ní cunncáa caⁿa yā yeⁿe chi duuchi Ndyuūs chi véé poder yeⁿe yā yeⁿe ndēechē cá'ai 'cūū. Naati 'iⁱn'yāⁿ s'een nguée ndaa-cadaamí yā yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe yā ní nguée dich'eté yā Ndyuūs.

¹⁰ Ní n'diichí ndii nyuⁿu ángel miiⁿ n'daaviyaí yā 'cuutií yeⁿe yā vmnaaⁿ yeⁿe trono yeⁿe 'iiti monstroo miiⁿ ní vmnaaⁿ yeⁿe tanducuéⁿe chi ngaⁿ'á tī ntiⁿnyuⁿ yeⁿe ní canéé ná 'áámá maāⁿ. Ní 'iⁱn'yāⁿ s'een ní cheⁿenéé yā chiya yā cáávā chi ya'ai yā. ¹¹ Ní 'iⁱn'yāⁿ s'een cunncáa caⁿa yā yeⁿe Ndyuūs chi canéé yā na va'ai chēeti nguuví cucáávā chi ya'ai yeⁿe yā ndúú^cú n'dduⁿvi yeⁿe yā. Ní nguée nandaacadaamí yā yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe yā.

¹² Tuu'mi ní ndii chííⁿ ndii niyaaⁿ ángel miiⁿ n'daaviyaí yā 'cuutií yeⁿe yā vmnaaⁿ yíí^cú ch'etē chi nguuví Eufraⁿtes ní nuūⁿnīⁿ yeⁿe yíí^cú ch'etē miiⁿ ntíⁱ. Ní n'guaāⁿ 'aama yúúⁿ ní 'iicu 'iⁱn'yāⁿ reyes cuuvi cuchii yā cuaaⁿ naachi can'daā 'yáⁿā na yúúⁿ miiⁿ.

¹³ Tuu'mi ní n'diichí chí can'daā 'iinū espíritus yeⁿe yááⁿ'nguiinūⁿ chi tan'dúú^cā sapo, 'tíic espíritus. Ní can'daā yeⁿe cheendi 'iiti dragón miiⁿ ní yeⁿe cheendi 'iiti monstroo chi ch'etē taavi cá tī ní yeⁿe cheendi profeta chi ngaⁿ'a yā chi yeⁿe Ndyuūs 'yā, ní nguée ngaⁿ'a yā nduudu cuaacu yeⁿe maāⁿ yā. ¹⁴ Espíritus ndúú^cú espíritus yeⁿe yááⁿ'nguiinūⁿ ní diíⁿ yā señas yeⁿe vaadí n'giinu. Ní cuen'e yā nanááⁿ nducyáá^cá reyes yeⁿe núúⁿmán 'iⁱyeⁿdí 'cūū chi nadaama yā 'iⁱn'yāⁿ s'een chi cuuvi 'cuuⁿmaⁿ yā nguuví chi ch'etē chi yeⁿe Ndyuūs chi véé nducuéⁿe dendu'u poder yeⁿe yā. ¹⁵ Ní Cristo ngaⁿ'á yā. Cuin'diichí nī. 'Úú ní cuchíí tan'dúú^cā 'áámá chíduucu. De'ē chúú^cā n'dai 'iⁱn'yāⁿ chi snduchí yā ní snúⁿ yā catecai yā ní nguée 'cuētinée yā chi chíca yā chi yuucú yā chi 'iⁱn'yāⁿ s'een inaán yā ní 'íicú cuuvi 'cuináaⁿ yā. ¹⁶ Ní espíritus nduuvidaami yā reyes yeⁿe yáⁿā na 'áámá lugar chi nguuví Armagedón na davaacu hebreo.

¹⁷ Tuu'mi ní ndii chííⁿ ndii ndēechē ángel miiⁿ n'daaviyaí yā 'cuutií yeⁿe yā na 'yúúⁿ. Ní yeⁿe yáacú miiⁿ chi canéé na va'ai chēeti nguuví miiⁿ can'daā 'áámá nduudu neene díitū lado yeⁿe trono miiⁿ chí ngaⁿ'á 'túú^cā: Āā tunééⁿ nducuéⁿe.

¹⁸ Tuu'mi ní véé 'cuaí ndúú^cú nduudu s'een ndúú^cú daavi ndúú^cú chi diituu n'dái n'nⁿu yáⁿā. Ní ch'etē ca nguée ti tan'dúú^cā chi cunee ndii tiempo chi 'iⁱn'yāⁿ canéé yā 'iⁱyeⁿdí 'cūū. ¹⁹ Ní yáāⁿ ch'etē chi yáāⁿ Babilonia miiⁿ chíí 'iⁱnū taan ní nducuéⁿe yáāⁿ yeⁿe 'iⁱyeⁿdí 'cūū ní ndēēve. Ní Ndyuūs nn'gáacú yā yeⁿe yáāⁿ ch'etē chi yáāⁿ Babilonia miiⁿ. Ní ca'á yā 'iⁱn'yāⁿ chi canéé na yáāⁿ s'een chi cu'ú yā vino yeⁿe yā chi vino yeⁿe vaadí taan yeⁿe Ndyuūs. Ní vino miiⁿ chi ca'á yā ní castigo chi neené díitū. ²⁰ Ní tanducuéⁿe yáⁿā islas ndúú^cú tanducuéⁿe yíicú n'gēte ní ndáá inaaⁿ. ²¹ Ní

yeⁿe nanguuvi ní ndēēve n'dee n'dái yuūⁿ chi neené diituu vmnaaⁿ 'iⁱn'yāⁿ yeⁿe 'iⁱyeⁿdí. 'Áámá áámá yuūⁿ miiⁿ n'gii tan'dúú^cā 'uūⁿvi ngeecu kilos. Ní 'iⁱn'yāⁿ yeⁿe 'iⁱyeⁿdí caaⁿ'maⁿ taán yā yeⁿe Ndyuūs cáávā yeⁿe vaadí ya'ai miiⁿ yeⁿe yuūⁿ ti castigo yeⁿe vaadí ya'ai miiⁿ ní néené díitū.

Nuuⁿndi taavi yeⁿe 'áámá n'daataá chi néené caⁿa tá ndúú^cú saⁿ'ā s'een

17 Tuu'mi ní 'áámá ángel naachi ndēechē yā chi ndēē yā ndu'u ndēechē 'cuutií ndáa yā nanááⁿ 'úú, ní caⁿa yā chíí yā 'úú: Dii, Juan cuchíí di nduucú ní 'úú ní 'cuuⁿmíⁿ dii castigo chi ch'etē ca chi cuchíí vmnaaⁿ 'áámá ndaataá chi véé cá saⁿ'ā yeⁿe ta. N'daataá miiⁿ ní véē yā vmnaaⁿ nuūⁿnīⁿ'yáⁿā s'een. ² Saⁿ'ā reyes yeⁿe 'iⁱyeⁿdí 'cūū cuen'é yā ndúú^cú n'daataá miiⁿ ní n'gētinée yā ndúú^cú n'daataá miiⁿ. Ní nducyaaⁿ 'iⁱn'yāⁿ chi snée yā na yáⁿ'āa cuen'é yā ndúú^cú n'daataá ó isaⁿ'ā chi nguée yeⁿe yā tan'dúú^cā chi cuuⁿvi yā ndúú^cú vino yeⁿe tá yeⁿe chi dinuuⁿndi cá yā 'tíicā.

³ Ní 'úú canéé maāⁿ poder Espíⁿritu N'dai yeⁿe Ndyuūs ní ángel miiⁿ candée yā 'úú na yáāⁿ cuuⁿmán naachi nguée ch'etinéé 'iⁱn'yāⁿ. Ní míⁿ n'diichí 'áámá n'daataá candúu tá 'áámá monstroo cu'á tī chi ch'etē ca. Ní néené n'deē chi duuchi chi contra yeⁿe Ndyuūs s'néén nguūⁿ na cuerpo yeⁿe 'iiti miiⁿ. Ní véé ndēechē tííⁿ tī ní véé ndiichi duuⁿniiⁿ'nīⁿ tī. ⁴ Ní n'daataá chi candúu ta monstroo cu'á tī ní canuuⁿ tá vestido chi morado ndúú^cú cu'á. Ní véé adorno yeⁿe tá chi 'dííⁿnguāⁿ ndúú^cú tuūu chi néené ya'ai chííⁿvē ndúú^cú perlas. Ní ndēē tá ná ta'a tá 'aama taza yeⁿe 'dííⁿnguāⁿ chi diituu ndúú^cú dendu'ū chi nguē n'daacā chi nuūⁿndí vaatii ndúú^cú chi dendú'ū yeⁿe chi cuen'e tá ndúú^cú saⁿ'ā s'een chi nguée yeⁿe tá. ⁵ Ní canéé nguūⁿ 'áámá chi duuchi ná nch'etē tá chi canúúⁿ n'de'ei chi neⁿe caaⁿ'maⁿ chi 'túú^cā. Yáāⁿ Babilonia ch'etē chi ch'etē nducyaa-ca n'daataá chi caⁿ'á yā ndúú^cú saⁿ'ā chi nguée yeⁿe yā ndúú^cú nducuéⁿe cosas chí nguée n'daacā na 'iⁱyeⁿdí 'cūū chí diiⁿ 'iⁱn'yāⁿ s'een. ⁶ Ní 'úú chicadiinúúⁿ chí n'daata miiⁿ ní cuuⁿvi tá caati cu'u ta yuūⁿ yeⁿe 'iⁱn'yāⁿ chí n'díi yā ti yeⁿe Ndyuūs ní yeⁿe 'iⁱn'yāⁿ chí ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu yeⁿe Cristo. Ní taachi n'diichí chuū cuen'e yiinú yeⁿe. ⁷ Tuu'mi ní ángel chí ndēē yā 'úú ngaⁿ'a yā ngī yā 'úú: ¿De'ē cúúⁿví chí ngeⁿe yiinú dí yeⁿe chuū? 'Úú ní cuuⁿvi dii chí canúúⁿ n'de'ei yeⁿe n'daataá miiⁿ ndúú^cú yeⁿe monstroo ch'etē chí ndēé tíⁿ ndaataá miiⁿ, monstroo miiⁿ chí véé ndēechē tííⁿ tī ní ndiichi duuⁿniiⁿ'nīⁿ tī. ⁸ 'Iiti monstroo chí n'diichí dí ní 'áámá tī chí ndii tiempo vmnaaⁿ canduuchí tī naati maaⁿ ní 'āā ntéé tī, naati 'iiti miiⁿ cáámá canéé chí can'daā tī na yíivē yeⁿe yáⁿ'āa vmnáⁿ vmnaaⁿ chí caⁿ'á ti díⁿcuiinú tī. Ní 'iⁱn'yāⁿ chí snée yā na yáⁿ'āa ní nguée snéé chí duuchí yā na libro yeⁿe vida cuen'e daāⁿmaⁿ ndí taachi Ndyuūs din'dái yā 'iⁱyeⁿdí. 'Iⁱn'yāⁿ s'een ní ngeⁿe yiinú yā taachi n'diichí yā 'iiti miiⁿ chí vmnaaⁿ canduuchí tī naati maaⁿ ní 'āā ntéé tī. 'Āā chíⁿ tī naati nnguaacunée tī ndáá tī.

⁹ Ní yeñe chū vée cá chi cuuvi déenu 'iin'yān. Ndu'u ndeēchē tiñ tī ní chíñ tan'dúúca chí ndeēchē yiicū ch'ēete naachi n'daataá miiñ ní vée yā vmaañ yeñe.

¹⁰ Ní vée ndeēchē reyes. Nyu'u reyes ní ch'ti yā. Maañ ní 'áamá rey miiñ ní ngan'a ntiinyuñ yā yeñe 'iin'yān chí vée maañ. Ní táamá rey ní canée chí ndaá yā. Ní taachi ndaá rey miiñ chí ndu'u chí ndeēchē nguée 'naañ tiempo canee yā 'iñ'yeñdī. ¹¹ Ní táamá 'iiti monstruo chí vmaañ canduuchi tī ní maañ ní 'āā ntéé tī ti chí'í tī ní 'iiti miiñ chí rey miiñ ní nduuvídáamá tī ndúúcu ta ndeēché tī. Ní cuayiivi ní rey miiñ can'a yā cuuvi ndai yā chí vaadī ng'ii yeñe ndii 'uūvi cuuvi chí infierno.

¹² Ní ndu'u ndiichi duuñniiñ tī chí n'diichi di chíñ chí ndu'ū ndiichi reyes chí 'āā cuée cuta'á yā poder yeñe yā naachi ngan'a ntiinyuñ yā. Taachi cuta'á yā poder ní chí cuuvi reyes ndúúcu 'iiti monstruo miiñ 'áamá hora nūuñ. ¹³ Ní reyes s'een ní dáamá nūuñ vaanacadiñūuñ yeñe yā. Ní ca'a yā poder yeñe yā ndúúcu fuerzas yeñe yā na ta'a 'iiti monstruo miiñ. ¹⁴ Ní reyes ní 'cuu'mañ yā ndúúcu 'iin'yān chí nguuvi 'iiti cuūchī naati 'iin'yān miiñ chí nguuvi 'iiti cuūchī cuché yā yeñe reyes. Ní Señor ch'ēete ca ní 'iivi nducyaaca 'iin'yān señores ní rey ch'ēete ca yeñe nducyaaca reyes. Ní 'iin'yān s'een chí canee yā ndúúcu 'iin'yān miiñ ní Ndyuūs yaa'ví yā 'iin'yān s'een chí cuuvi yeñe yā. Ní Ndyuūs ndeēvé yā 'iin'yān s'een chí yeñe yā. Ní 'iin'yān s'een ní 'aama canee yā ndúúcu chí i'téenu yā Ndyuūs.

¹⁵ Ní ángel miiñ can'a yā chí yā 'úu: Nuñññ'yāñ s'een chí n'diichī di naachi vée n'daataá chí can'a tá ndúúcu san'a s'een, nuñññ'yāñ s'een ní chíñ chí yāñ s'een ndúúcu n'dee n'dái 'iin'yān ndúúcu 'iin'yān chí ngan'a n'dee n'dái davaacu chí n'dáñ ndúúcu naciones. ¹⁶ Ní ndu'u ndiichī duuñniiñ tī chí vée yeñe monstruo miiñ, nguée neñe n'daataa míñ. Ní cuta'a tī nducuéñe yeñe n'daataa miiñ. Ní diví tī catecai n'daataa miiñ ní s'neñ táñ chí yuucú tá. Ní che'é tī yuūtē yeñe tá. Ní 'neñ yan'a n'daataa miiñ ndúúcu nguuchi yan'a. ¹⁷ Caati Ndyuūs s'neñ yā na staava yeñe reyes chí díñ yā 'túúca tan'dúúca chí Ndyuūs neñe yā chí díñ yā. Ní ndiichi duuñniiñ tī nduuvídaam tī ní ca'á tī poder yeñe tī na ta'a 'iiti monstruo miiñ chí caa'mañ ntiinyuñ tī. Ní 'tíca díñ tī chí cuuví cuaacu nduudu chí ngan'a Ndyuūs. ¹⁸ Ní n'daataá chí n'diichī di chíñ chí yāñ ch'ēete chí caa'mañ ntiinyuñ yeñe nducyaaca reyes chí snée yā ná iñ'yeñdī.

Yáñ Babilonia ntuūvī

18 Ní cuayiivi miiñ ní n'diichī táamá ángel chí ngiicá yā yeñe na va'ai chēti nguuvi ní vée poder ch'ēete yeñe yā. Ní yáñā miiñ canee deēve ndúúcu deēve yeñe ángel miiñ. ² Ní 'cai yiicú yā ní can'a yā: Yáñ chí ch'ēete ntuūvī, yáñ Babilonia chí ch'ēete ní ntuūvī. Ní maañ ní ch'ēetinee espíritus yeñe yáñ'ngi-inūuñ ndúúcu espíritus chí nguée n'daacā. Ní n'dee n'dái 'yaada chí vaatī snée tī yáñ miiñ, 'yaada chí ní nguée 'iinéé yiinú yā 'iiti. ³ Caati n'daataa miiñ chí yáñ Babilonia miiñ ní ca'a tá vino chí vaadī taañ yeñe tá nducyaaca 'iin'yān ní cu'ú yā vino miiñ chíñ chí yeñe chí

dinuuñdī tá. Ní reyes yeñe iñ'yeñdī 'cūu cuen'é yā na yáñ miiñ ní dinuuñdī yā. Ní 'iin'yān yeñe iñ'yeñdī 'cūu díñ yā negocios chí 'cuiica yā cucáavā poder yeñe vaadī 'cuiica yeñe tá.

⁴ Tuu'mi ní ch'iindiveeñ táamá nduudu yeñe va'ai chēti nguuvi chí ngan'a 'túúca: Ndís'tiñ, 'iin'yān yeñe, nan'daa nī yeñe yáñ miiñ caati nguée díñ nī nuuñdī ndúúcu tá. Ní nguée cuta'á nī yeñe vaadī yá'āi yeñe tá. ⁵ Tí núñdī yeñe tá n'dee n'dái chí ndaā ndii na va'ai chēti nguuvi. Ní Ndyuūs nin'gaacu yā yeñe chí díñ tá chí nguée n'daacā. ⁶ Ní ndís'tiñ díñ nī ndúúcu tá tan'dúúca chí díñ tá nduucú nī. Ní ca'á nī táñā miiñ 'uūvi vueltas yeñe chí tee tá ndís'tiñ. Ní didiitú nī ndúúcu vino yeñe taza yeñe tá ndúúcu vino chí 'uūvi veces ditiñú yeñe chí tee tá ndís'tiñ. ⁷ Ní díñ nī chí 'cueenu taavi tá cuuvi ní cuuvi yá'ai yeñe tá n'dee cá tan'dúúca chí maañ tá dich'ēete maañ ta táñā ndúúcu chí vée cá chí sta'a tá cáavā maañ tá. Ní 'tíca nacadiñu- uñ tá maañ tá na staava yeñe tá. 'Muuñ canee ní 'úu vée tan'dúúca 'aama reina vée yā. Nguée n'daata nguá'ā 'úu. Ní nguē 'cuenú cuuvi. ⁸ Ní yáñ Babilonia, cáavā chí díñ tá 'túúca, n'dee n'dái vaadī yá'āi ní ndaā vmaañ yeñe tá na 'áamá nguuvi nūuñ, chíñ chí cuuvi yá'ai yeñe 'iin'yān s'een. Ní 'cuuvi yā ní chēcu yā chí ya'ai yā. Ní cuiicu yā ní cuūcu 'iin'yān s'een ndúúcu nguuchi yan'a ti Señor Ndyuūs miiñ ní vée poder yeñe yā chí ch'ēete taavi ca ní ngan'a yā chí condenado yā.

⁹ Ní reyes yeñe yáñā 'cūu chí cuen'é yā ndúúcu tá ní dinuuñdī yā ndúúcu tá, ní n'dee n'dái vée yeñe yā ti díñ yā tan'dúúca chí díñ tá. Reyes miiñ cuécú yā ní yuudu n'dái cuécú yā taachi snaañ yā táñā miiñ chí cuūcu tá ní snaañ yā 'yaa'miñ yeñe tá. ¹⁰ Ní 'va'á yā yeñe tá cáavā castigo yeñe tá ní cuéñdii yā yan'ai yeñe tá ní caa'mañ yā: De'e chúúca ya'ái díí, de'e chúúca ya'ái díí n'daataá chí yáñ Babilonia chí ch'ēete chí vée poder ch'ēete yeñe, ti chēti 'áamá miníñyūñ nūuñ ndaā castigo yeñe di.

¹¹ Ní 'iin'yān chí díñ yā negocio na iñ'yeñdī 'cūu cuécú yā ní yuudu n'dái cuécú yā cáavā yáñ Babilonia miiñ. Ní ya'ai yā cáavā yáñ miiñ ti nguée vée mar 'áamá 'iin'yān chí cuuvi cuái yā yeñe mercancia chí ndeē yā. ¹² Mar 'áamá 'iin'yān nguée cuái yā yeñe chí ndeē yā chí 'dínnguāñ ndúúcu 'dínnguē, ndúúcu tuūu chí yan'ai chí'vē, ndúúcu perlas ndúúcu tññūuñ n'dai ca chí ngu- uvi lino, ndúúcu tññūuñ seda, ndúúcu tññūuñ n'dai ca chí cuái'ā ndúúcu tññūuñ n'dai ca chí morado, ndúúcu tanducuéñe clase yeñe yáñ chí yuūdū ngéñ, ndúúcu cosas yeñe marfil, ndúúcu nducuéñe cosas yeñe yáñ chí yan'ai chí'vē ndúúcu cūu cuáñ, ndúúcu cūu, ndúúcu tuūu mármol, ¹³ ndúúcu canela, ndúúcu especias chí yuudu ngéñ, ndúúcu cún'uyaa, ndúúcu ungüento chí nguuvi mirra ndúúcu perfumes chí deēve ngéñ, ndúúcu vino, ndúúcu aceite, ndúúcu harina fino, ndúúcu trigo. Ní ndé yā ntūñ 'iiti s'een yeñe carga ndúúcu 'iiti cuūchī s'een, ndúúcu 'yuūdū s'een, ndúúcu carros, ndúúcu 'iin'yān chí esclavos. ¹⁴ Ní 'iin'yān s'een chí díñ yā negocios miiñ ngan'a yā yeñe yáñ ch'ēete miiñ: Tanducuéñe cosas yeñe chí nguée n'daacā n'dai chí

nen'e 'iinyān yen'e yāān 'āā ntéé véé. Ní nducuéñ'e chi vaadī 'cuiica ndúúcu cosas chi n'dai taavi yen'e yāān mi-in 'āā ntéé véé. Ní 'āā ntéé cuuvi ndaāca yā tanducuéñ'e dendu'ū yen'e.

15 Ní 'iinyān chi díñ yā negocios ndúúcu 'iinyān yen'e yāān ch'ēete miiñ, chíñ chi diñ chi 'cuiicá yā. 'Iinyān s'een cuēetindíí yā'ái yā ti 'va'a yā yen'e castigo yen'e yāān mi-in. Ní cuēcú yā ní yuudu n'dai 'cuai yā. 16 Ní nga'n'a yā: De'ē chúcā ya'ai yen'e yāān Babilonia ch'ēete ti tan'dúúca 'áámá n'daataá chi véé vestido yen'e tiñūñ lino chi ya'ai chíí'vē ndúúcu tíñūñ chi cuá'ā ndúúcu morado. Ní véé adorno yen'e tá chi 'díñnguāñ ndúúcu tuū chi ya'ai chíí'vē ndúúcu perlas. 17 Ní chēeti 'áámá hora nūñ tanducuéñ'e vaadī 'cuiica yen'e yāān miiñ ní ch'iinu. Ní nducyaaca 'iinyān capitanes chí nga'n'a nti-innyuñ yen'e barcos ti díñ yā negocios cucáávā barcos yen'e yā ní ndúúcu nducyaaca 'iinyān chí ca'n'ā na barcos, ndúúcu nducyaaca 'iinyān chí díñ yā nti-innyuñ yen'e barcos, nducyaaca 'iinyān miiñ ní chēetindíí ya'ai yā. 18 Ní taachi n'diichí yā 'yaa'miñ yen'e nguuchi ya'n'ā yen'e yāān miiñ 'cai yiicú yā: ¿Chēe táámá yāān tan'dúúca yāān 'cūñ?

19 Ní 'iinyān s'een ní s'neén yā iyaācá vmañ tiñ yā ní chēcú yā. Ní yuudu n'dai chēcú yā. Ní 'caí yā: De'ē chúcā ya'ai, de'ē chúcā ya'ai yen'e yāān ch'ēete miiñ. Ní nducyaaca 'iinyān chí véé barco yen'e yā vmañ nuññ'nyá'n'ā ní 'cuíca yā cáávā vaadī 'cuiica yen'e yāān miiñ, chēeti 'áámá hora nūñ ch'iinu yāān ch'ēete miiñ ndúúcu chí véé yen'e.

20 Naati ndís'tiñ chí canéé na va'ai chēeti nguuví ndúúcu ndís'tiñ chí apóstoles, ndúúcu ndís'tiñ chí nga'n'a nduudu yen'é Ndyuūs ní ndúúcu nducyaaca 'iinyān chí yen'é Ndyuūs, nducyáácá nī yeenú nī yen'e yāān miiñ ti Ndyuūs ca'n'a yā chí condenado yāān miiñ. Ní Ndyuūs díñ yā justicia yen'e ndís'tiñ.

21 Tuu'mi ní ángel chí neené ditiinú yā sta'á yā 'áámá tuū ch'ēete chí tan'dúúca 'áámá tuū ch'ēete yen'e molino. Ní canuñ yā tuū miiñ na nuññ'nyá'n'ā ní nga'n'á yā. 'Tíicā: Ní diitu dituuví yā yāān Babilonia chí yāān ch'ēete miiñ ní 'āā ntéé cuuvi n'diichí yā yāān miiñ. 22 Ní 'āā ntéé n'giindiveeñ yā na yúúni yen'e yāān miiñ música yen'e 'iinyān chí di'cuēcú yā arpas, ndúúcu música yen'e 'iinyān músicos, ndúúcu música yen'e 'iinyān chí i'tiiví yā flautas, ndúúcu 'iinyān chí di'cuēcú yā trompetas. Ní nguéé véé 'iinyān chí idiñ nti-innyuñ na yāān miiñ. Ní nguéé n'giindiveeñ yā chí 'cuēcú tuū yen'e molino na yāān miiñ. 23 'Āā ntéé n'diichí yā chideēve yen'e lámparas yen'e yāān miiñ. 'Āā ntéé n'giindiveeñ yā ruido yen'e 'viicú chí diñ 'iinyān chí n'giindivaacú yā. 'Áará chí 'iinyān yen'e yāān miiñ ní díñ yā negocios ní ch'ēete n'dai ca poder yen'é yā nguéé ti tanán'a yā yen'e in'yeeñdí 'cūñ, ní 'iinyān yen'e yāān miiñ ní chinnchéí yā 'iinyān yen'e tanán'ā naciones ndúúcu dendu'ū yen'e vaadī ngaatu chí díñ yā.

24 Ní na yāān ch'ēete miiñ 'iinyān nndaāca yā yuūñ yen'é 'iinyān chí nga'n'á yā nduudu cuaacu yen'é Ndyuūs ndúúcu yuūñ yen'é 'iinyān chí yen'é Ndyuūs ndúúcu

yuūñ yen'e nducyáácá 'iinyān yen'e in'yeeñdí 'cūñ chí ch'ti yā.

19 Cuayiivi miiñ ní ch'iindiveeñ 'áámá nduudu chí ch'ēete n'dai yen'e na va'ai chēeti nguuví chí yen'e néené 'yaañ n'dai 'iinyān. Ní nga'n'a yā:

Aleluya. Dich'ēete yú Ndyuūs ti nadanguán'ai yā s'uuñ. Ní vaadī dēve n'gii ndúúcu tanducuéñ'e poder ní yen'e Ndyuūs yen'e yú.

2 Caati Ndyuūs n'diichí yā nuññdi yen'e 'iinyān ndúúcu nduudu cuaacu chí n'dai. Nga'n'á yā chí n'daataá chí cuē'e tá ndúúcu sa'n'ā s'een ní condenado tá ti n'daataa míñ ní diñ tá chí 'iinyān yen'e yā'n'ā 'cūñ ní dinuññdi yā cáávā chí néené dinuññdi tá. Ndyuūs ca'a yā castigo tán'ā miiñ caati ngéé tá yuūñ yen'e 'iinyān chí dichí'vē yā Cristo taachi ch'iin'nuñ tá 'iinyān s'een.

3 Ní n'deeñ n'dái 'iinyān nga'n'a ntúñ yā: Aleluya. Dich'ēete yú Ndyuūs. 'Yaa'miñ yen'e n'daataá miiñ chí cuucu ya'n'ā tán'ā 'áámá chēe 'yaa'miñ yen'e tá chí castigo yen'e tá cuē'e dañ'mañ.

4 Ní ndu'u ndiicú cuūñ 'iinyān ch'eēndiitín'dii yā nanáñ Ndyuūs chí véé yā na trono yen'é yā ní nducyaaca yā ndúúcu nañ yā na yá'n'ā chí'téenu yā Ndyuūs ní ca'n'a yā 'tíicā: Aleluya. Dich'ēete yú Ndyuūs.

5 Ní ch'iindiveeñ 'áámá nduudu yen'e trono miiñ chí nga'n'a 'tíicā:

Nducyáácá nī canéé chí dich'ēeté nī Ndyuūs yen'e yú. Ndís'tiñ chí nga'n'a nti-innyuñ nī ndúúcu tanán'a nī, nducyaaca nī chí dichí'vē nī Ndyuūs ní 'va'á nī yen'e yā.

'Viicu yen'e chí ch'iindivaacú 'iinyān chí nguuví 'iiti cuūchí

6 Ní táámá vmnéñ'ēe ch'iindiveeñ 'áámá nduudu yen'e n'deeñ n'dái 'iinyān tan'dúúca chí n'gēcú naachí 'yaañ n'dái nuññ'nyá'n'ā ní tan'dúúca chí n'gēcú diituu n'dái daavi. Ní nga'n'a yā:

Aleluya. Dich'ēete yú Ndyuūs ti Señor yen'e yú, Ndyuūs yen'e yú chí véé tanducuéñ'e dendu'ū poder nduucú yā 'āā nga'n'a nti-innyuñ yā yen'e tanducuéñ'e dendu'ū.

7 Mañ ní yeenu taavi yú ní véé vaadī yeenú nanáñ yú ní ca'n'a yú chí ch'ēete taavi ca Ndyuūs ti ndaā tiempo chí 'iinyān chí nguuví 'iiti cuūchí ní 'caandavaacú yā. Ní n'daataá yen'e yā 'āā véé yaañ tá. N'daataá miiñ ní nducyaaca 'iinyān chí i'téenu yā Cristo.

8 Ní ca'á yā n'daataa yen'e yā 'áámá vestido chí yen'e lino chí ya'ai chíí'vē chí dēve ní cuéé. Ní tiñūñ lino miiñ ní chíí chí vida chí n'dai taavi yen'é 'iinyān chí yen'é Ndyuūs.

9 Tuu'mi ní ángel chí candée yā 'úú ca'n'a yā chí yā 'úú. Díí, Juan, dingúñ di 'tíicā: De'ē chúcā n'dai cáávā 'iinyān s'een chí 'áámá 'caí yā 'iinyān s'een chí cuchí yā naachi 'iinyān chí nguuví 'iiti cuūchí 'caandavaacú yā ní 'iinyān s'een che'e nguuiñú yā yen'e 'viicu miiñ. Ní ángel miiñ ca'n'a yā chí yā 'úú: Nduudú 'cūñ ní yen'é Ndyuūs ní cuaacu.

10 Ní 'úú chíintii'yá na ca'a ángel miiñ chí dich'ēeté ángel miiñ. Ní ca'n'a yā: Nguéé 'tíicā diñ di. 'Úú ntúñ dichí'vē Ndyuūs tan'dúúca díí ndúúcu hermanos yen'e

di dichíí'vê nī Ndyuūs ní nga'n'a nī nduudu cuaacu ye'n'e Jesucristo. Dii, cu'téenu di Ndyuūs. Ní 'iinyān chi nga'n'a yā nduudu cuaacu ye'n'é Cristo ní nga'n'a yā cáávā chi Ndyuūs ch'in'í yā 'iinyān s'een chiin chi nga'n'a yā.

Ye'n'e 'áámá 'iinyān chi canduú yā 'yuūdūu cuéē

¹¹ Tuu'mi ní n'diichí chi canda'āi va'ai chæti nguuvi ní can'dáá 'áámá 'yuūdūu cuéē. Ní Cristo chi canduú yā 'yuūdūu miiñ chi duuchí yā ní 'Áámá N'daacā N'dai yā ní Cuaacú yā. Ní 'iinyān miiñ ní díñ yā tanducuén'ē chi cuaacu taachi díñ yā caandaá ní n'diichí yā nuu'ndi ye'n'e 'iinyān s'een. ¹² Ní nduutinaán yā miiñ ní tan'dúúca nguuchi ya'n'ā, 'tíicā nduutinaán yā. Ní canéé n'dee n'dái coronas na tíñ yā. Ní canéé nguūñ 'áámá chi duuchi yā chi mar 'áámá 'iinyān nguéé n'diichí yā. Dámaāñ 'iinyān miiñ deenú yā de'ē chi duuchí yā. ¹³ Ní catecaí yā chí canuun yā ndiitúú yúúúñ. Ní chi duuchí yā ní Nduudu ye'n'é Ndyuūs. ¹⁴ Ní cuaa' daamí yā ní n'dáa n'dee n'dái soldados ye'n'e va'ai chæti nguuvi ndúúcu catecaí yā chí lino chí ya'n'ai chíí'vê chí cuéē ní dæev. Ní soldado candúu ntúuñ yā 'yuūdūu cuéē ye'n'e yā. ¹⁵ Ní na cheendí Cristo can'daá 'áámá machete nduu 'uuví lados 'caāiñ. Ní ndúúcu chuū n'nuū cá'ai yā 'iinyān ye'n'e naciones. Tuu'mi ní caa'n'ma' n'tiinyúñ yā diitúú ye'n'e naciones ndúúcu 'áámá nduucu cū. Ní ngii ca'a yā luga chi 'iinyān s'een sta'á yā vino chí nuū'nñ ye'n'e n'gui'í uvas chí 'iinyān dinde'élí yā ndúúcu ca'á yā. Ní Cristo ca'a yā 'iinyān s'een chí cu'u yā vino miiñ chí castigo ye'n'e vaadí taan ye'n'é Ndyuūs chí véé tanducuén'ē poder chí véé ní ye'n'e yā. ¹⁶ Ní canéé nguūñ na vestido ye'n'e yā ní na 'dii'n'má yā chí duuchí 'cū: Rey ch'æte ye'n'é nducuén'ē reyes chí véé, Señor 'iiví yā ch'æte ye'n'e nducyaaca señores 'iiví chí véé.

¹⁷ Ní cuayiiví nūñ n'diichí 'aama ángel cheendii yā vmnaa' 'yá'n'ā. Ní ángel miiñ yuudu n'dái n'gai yā ní ca'n'a yā chí yā nducyaaca 'iiti chí ngaá tī nánguuví: Ndís'ti' 'iiti s'een cuchíí nī ní nduuvidaamá nī chí che'n'e nguiinú nī chí ye'n'é 'viicu ye'n'é Ndyuūs chí ch'æte.

¹⁸ Cuchíí nī ní che'él nī yuute ye'n'e reyes ndúúcu yuute ye'n'é capitanes ndúúcu yuute ye'n'e sa'n'ā chí véé ca fuerzas ye'n'e yā ndúúcu yuute ye'n'e 'yuūdūu ní ye'n'e nducyaaca 'iinyān chí sduú yā 'yuūdūu ndúúcu yuute ye'n'e nducyáacá 'iinyān, 'iinyān chí libre yā ní 'iinyān chí esclavo yā, 'iinyān chí nga'n'a n'tiinyuñ ndúúcu tanán'ā 'iinyān.

¹⁹ Tuu'mi ní n'diichí 'iiti monstruo chí ch'æte ca ndúúcu reyes ye'n'e in'yeendí 'cū ndúúcu soldados ye'n'é yā chí nduuvidaamá yā ndúúcu 'iiti miiñ chí díñ yā caandaá ndúúcu 'iinyān chí canduú yā 'yuūdūu cuéē miiñ ndúúcu soldados ye'n'é yā. ²⁰ Ní 'iinyān miiñ chí canduú yā 'yuūdūu cuéē miiñ sta'á yā monstruo miiñ chí 'iiti preso tī. 'Tiicá ntúuñ sta'á yā chí preso sa 'áámá sa'n'ā chí nga'n'a sa chí profeta sa, ní nguéé profeta sa. Naati sa'n'ā miiñ diin sa señas ndúúcu vaadí n'gínūu ní chinche'él yā 'iinyān chí canéé ndúúcu sello ye'n'é tī na cuerpo ye'n'é yā. Ní i'téenu yā 'iiti santo ye'n'é tī. Nífcú nduu 'uuví sa chí preso sa, 'iinyān miiñ sta'á yā nduu 'uuví sa ne'n'e chí canduuchi sa ní chin'dáá nuúñ yā

nduu 'uuví sa na nuū'nñ'yan'ā ye'n'e ngiichi ya'n'ā chí ngiichi ndúúcu tuū chí azufre. ²¹ 'Áámá yā ndúúcu machete 'uuví lados 'caāiñ chí canéé na cheendí yā chí canduú yā na 'yuūdūu cuéē chí iin'núñ yā tanán'ā soldados ye'n'e 'iiti monstruo. Ní nducyaaca 'yáadá che'él tī nducuén'ē yuutē ye'n'e soldados ní chiitu 'yáadá s'een ye'n'e yúútē ye'n'e yā.

Ye'n'e mil nduūyū

²⁰ Cuayiivi ní n'diichí 'áámá ángel chí cuch'éeñ yā ye'n'e va'ai chæti nguuvi ní ndéé yā na ta'a yā llave ye'n'e yiive yá'n'ā ndúúcu 'áámá cadena ch'æte ca. ² Ní ángel miiñ sta'á yā 'iiti dragón chí cúu miiñ chí canéé tī ndii tiempo chí chó'ōo chí nguuvi diablo o yáá'n'guiinūñ chí Satanás. Ní ángel miiñ dichí chí 'iiti dragón miiñ ndúúcu cadena ch'æte ca. Ní canéé tī 'tíicā chæti 'áámá mil nduūyū. ³ Ní ángel miiñ chin'dáá nuúñ yā 'iiti dragón miiñ na yiive yá'n'ā naachi canee chí chí tī. Ní nan'gaadí yā cheendi va'ai ye'n'é. Ní s'neén yā 'áámá sello vmnaa' cheendi va'ai miiñ. Ní 'iiti dragón miiñ 'āā ntéé cuuvi cannche'él tī 'iinyān ye'n'e naciones ndíí 'cuiinu 'áámá mil nduūyū. Ní cuayiivi ní canéé chí n'daatí yā 'iiti dragón miiñ 'áámá tiempo 'líñ nūñ.

⁴ Ní cuayiivi ní n'diichí tronos ní 'iinyān véé yā na tronos. Ní 'áámá 'iinyān ca'á yā poder 'iinyān s'een chí díñ yā juzgar 'iinyān. Ní n'diichí almas ye'n'e 'iinyān ndiitaá daandu yā tí ca'n'a cuaacú yā ye'n'e Jesucristo. Ní ca'n'a ntúuñ yā nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs. 'Iinyān s'een nguéé chí téenu yā 'iiti monstruo miiñ, ní nguéé chí téenu yā 'iiti santo ye'n'é tī. Ndíí nguéé ndúú ca'a yā lugar 'iiti monstruo miiñ chí s'neén tī sello ye'n'é tī ncheéte yā o ta'á yā. Ní 'iinyān s'een ch'ætinuuchi ntuun yā ní nga'n'a n'tiinyúñ yā dáámá ndúúcu Cristo chæti 'áámá mil nduūyū. ⁵ Chuū miiñ ní vmnán'ā vmnaa' chí 'iinyān s'een nanduuchi ntuun yā naati tanán'ā 'iinyān chí n'díí yā nguéé nduuchi ntúuñ yā ndíí chí chó'ōo 'áámá mil nduūyū miiñ. ⁶ De'ε chúucā yeenú 'iinyān chí ye'n'é Ndyuūs, 'iinyān chí vmnán'ā vmnaa' ca'n'ā yā ch'ætinuuchi ntuun yā ye'n'é nguaa' tinán'ā. Maa' ní ndii chííñ ndii 'úví cuuvi 'cuūví 'iinyān nguéé véé poder ye'n'e chí tuneen 'iinyān s'een chí 'cuūví yā. Ní 'iinyān s'een ní cuuvi chíidúú s'een ye'n'e Ndyuūs ní ye'n'e Cristo ní caa'n'ma' n'tiinyuñ yā dáámá ndúúcu Cristo chæti 'áámá mil nduūyū.

⁷ Ní taachi chíinu 'áámá mil nduūyū miiñ n'daatí yā yáá'n'guiinūñ chí ndíchi chí sa ní chæte sá ye'n'e yíivéé chí vácū naachi canéé sa. ⁸ Ní ca'n'a sa chíica sa chí cannche'ei sa 'iinyān ye'n'e naciones ye'n'e núú'n'mán in'yeendí chí 'iinyān s'een ca'n'ā yā lado ye'n'é sa. Ní cannche'ei sa rey Gog ndúúcu yáāñ Magog chí yáāñ ye'n'e yā. Ní nadidáámá sá nducyaaca 'iinyān chí diin sa caandaá. Ní 'iinyān s'een ndúúcu sa ní n'dee n'dái yā tan'dúúca ya'n'ā ndúútí ye'n'é yífcú. ⁹ Ní 'iinyān s'een cuen'é yā nuu'ma' in'yeendí ní cuaa' diituu ní nuu'ma' ndiivi ye'n'e campamento ye'n'e 'iinyān chí ye'n'é Ndyuūs ní ye'n'e yáāñ Jerusalén chí Ndyuūs neené ne'n'e. Ní Ndyuūs dicho'ó yā chí chingéé nguuchi ya'n'ā ye'n'é na va'ai chæti nguuvi. Ní 'iinyān s'een ngiichi ndúúcu ngu-

uchi yaⁿā miiⁿ ní di'cuiⁿú yā. ¹⁰ Ní yááⁿnguiⁿūuⁿ miiⁿ chi diablo chi chinche'ei sá 'iiⁿyāⁿ, 'áámá yā chin'dáánuúⁿ yā saⁿā miiⁿ ndii nuūⁿnīⁿyáⁿā chi ngiichi ndúúⁿcū tuū azufre naachi 'āā chin'dáánuúⁿ yā 'iiti monstuo miiⁿ ndúúⁿcū profeta chi nguéé caⁿa yā nduudu cuaacu. Ní 'cuenú yā cuuvi na lugar miiⁿ ndii nguuvi ndíí n'gaaⁿ. Ní cueⁿe daāⁿmaⁿ ní 'cuenú yā cuuvi.

Cristo n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿe 'iiⁿyāⁿ taachi ch'iindí yā na trono cuéé yeⁿe yā

¹¹ Cuayiivi ní n'diichí 'áámá trono chi ch'εεte ní cuéé ní 'áámá 'iiⁿyāⁿ véε yā na trono miiⁿ. Ní na yáⁿāā ndúúⁿcū nanguuvi cueⁿe yeⁿe nanáāⁿ yā. 'Āā ntéé mar táámá lugar naachí cuuvi cuεεtineē na yáⁿāā ndúúⁿcū nanguuvi. ¹² Ní n'diichí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí n'dī yā, tináⁿā chi n'gεεte yā chi ngaⁿa ntiiⁿnyuⁿ yā ndúúⁿcū tanáⁿā tináⁿā. Nducyaa ca yā ní chεētindii yā nanáāⁿ Ndyuūs. Ní Ndyuūs nan'guaáⁿ yā libros yeⁿe yā. Ní nan'guaáⁿ yā táámá libro chí libro yeⁿe vida cueⁿe daāⁿmaⁿ. Ní Ndyuūs n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿe tináⁿā s'eeⁿ yeⁿe denⁿduⁿ chi canéé nguūⁿ na libro s'eeⁿ tan'dúúⁿcā chi dííⁿ yā. ¹³ Ní 'iiⁿyāⁿ chi ch'ti yā nguaaⁿ nuūⁿnīⁿyáⁿā ní nan'dáa yā. Ní tanáⁿā chi snuú yā na lugar yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chi n'díí ní nan'dáa yā. Ní Cristo n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿe ca'áámá ca'aamá yā tan'dúúⁿcā chi dííⁿ yā. ¹⁴ Tuu'mi ní vaadí n'gii ndúúⁿcū lugar yeⁿe ndúúⁿcū 'iiⁿyāⁿ chí n'díí yeⁿe 'áámá yā cannuúⁿ yā ná nuūⁿnīⁿyáⁿā chí ngiichi. Ní nuūⁿnīⁿyáⁿā chí ngiichi miⁿ, chííⁿ chí ndíí 'úúví vaadí n'gii ní yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí n'díí yā. ¹⁵ 'Áámá 'iiⁿyāⁿ chin'dáá nuuⁿ yā na nuūⁿnīⁿyáⁿā chí ngiichi miiⁿ nducyááca 'iiⁿyāⁿ chí nguéé canee n'guūⁿ chí duuchi yeⁿe yā na libro yeⁿe vida cueⁿe daāⁿmaⁿ.

Yeⁿe va'ai chεeti nguuvi ngai ndúúⁿcū iⁿyeⁿe dī ngai

21 Maaⁿ ní n'diichí táámá va'ai chεeti nguuvi chí ngai ndúúⁿcū 'áámá yáⁿāā chí ngai ti va'ai chεeti nguuvi chí vmnáāⁿ vmnaaⁿ miiⁿ ndúúⁿcū yáⁿāā chí vmnáāⁿ vmnaaⁿ miiⁿ ní chó'ōo yeⁿe. Ní 'tiicá ntúúⁿ 'āā ntéé véé nuūⁿnīⁿyáⁿā. ² Ní 'úú, Juan, n'diichí yāā chí dεεve chí yāā Jerusalén chí ngai chí chícā yeⁿe na va'ai chεeti nguuvi naachi canéé Ndyuūs. Ní yāā miiⁿ ní yεεve taaví tan'dúúⁿcā 'aama n'daataá chí caama 'caandavaacu tá ní dεεve idiⁿ tá ndúúⁿcū tá cáāvā novio yeⁿe tá. ³ Ní ch'iindiveén 'áámá nduudu ch'εεte yeⁿe na va'ai chεeti nguuvi chí caⁿa 'túúⁿcā: Cuiⁿd'iiⁿ chí nī maaⁿ. Va'ai yeⁿe Ndyuūs ní canee ndúúⁿcū 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní Ndyuūs canéé yā nguaaⁿ 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. Ní Ndyuūs canéé yā ndúúⁿcū 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. Ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní cuuvi 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yā. Ní maāāⁿ Ndyuūs miiⁿ ní cuuvi Ndyuūs yeⁿe yā. ⁴ Ndyuūs didεεvé yā nuūⁿnīⁿ nduutinaáⁿ yā yeⁿe nduutinaáⁿ 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. 'Āā ntéé cuuvi 'cuúví yā. 'Āā ntéé cuuvi ya'ai ca yā ní 'āā ntéé cuεεcu yā. 'Āā ntéé cuuvi 'cuenú yā cuuvi ti dendúⁿ yeⁿe cuááⁿ vmnaaⁿ 'āā chó'ōo.

⁵ Tuu'mi ní 'iiⁿyāⁿ chí véε yā na trono miiⁿ ní caⁿa yā: Ndís'tiⁿ n'diichí nī. 'Úú ní dííⁿ tanducuéⁿe denuⁿ chi

nduuví ngai. Ní 'iiⁿyāⁿ miiⁿ caⁿa yā chí yā 'úú: Dii, Juan, dinguúⁿ di nduudu s'eeⁿ ti nduudu s'eeⁿ ní nduudu cuaacu. Ní nducyaa ca 'iiⁿyāⁿ cuuvi cu'téenu yā nduudu s'eeⁿ.

⁶ Cuayiivi caⁿa yā chí yā 'úú 'tíicā: 'Úú dīn'dai nducuéⁿe. 'Úú ní yeⁿe cuaaⁿ naachi ínga'ā ní ndíí Z yeⁿe alfabeto. 'Iiⁿyāⁿ chí yaaca yā 'úú ní ca'á nuūⁿnīⁿ chí cu'u yā tanducuéⁿe chí neⁿe yā ní nguéé nadí'Ve yā cáāvā nuūⁿnīⁿ miiⁿ chí vida cueⁿe daāⁿmaⁿ. ⁷ 'Iiⁿyāⁿ chí cuchéε yā yeⁿe tanducuéⁿe 'úú ní ca'á tanducuéⁿe chuū chí cuuvi yeⁿe yā. Ní 'úú cuuvi Ndyuūs yeⁿe yā ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní cuuvi daiyá. ⁸ Naati 'iiⁿyāⁿ chí 'va'ā yā ndúúⁿcū 'iiⁿyāⁿ chí nguéé i'téenu yā o 'iiⁿyāⁿ chí nguéé neⁿe yā 'iiⁿyāⁿ, ndúúⁿcū 'iiⁿyāⁿ chí n'giiⁿnúⁿ yā 'iiⁿyāⁿ, ndúúⁿcū 'iiⁿyāⁿ chí caⁿá yā ndúúⁿcū n'daataá o isaⁿā chí nguéé yeⁿe yā, ndúúⁿcū 'iiⁿyāⁿ chí nadiiⁿ denuⁿ yeⁿe ngaatu, ndúúⁿcū 'iiⁿyāⁿ chí i'téenu yā santos chí ídolos, ndúúⁿcū 'iiⁿyāⁿ chí yaadí yā, nducyaa ca 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní canéé chí caⁿá yā nuūⁿnīⁿyáⁿā chí ngiichi ndúúⁿcū yaⁿā ní ndúúⁿcū tuū azufre. Chuū ní chíiⁿ chíiⁿ ndii 'uúví cúúví 'cuúví yā.

Yeⁿe yāā Jerusalén chí ngai

⁹ Tuu'mi ní ndaā nanáāⁿ 'úú 'áámá chεε ángel naachi ndεēche yā chí véé 'cuútií yeⁿe yā, 'cuútií s'eeⁿ ndúúⁿcū ndεēchē vaadí ya'ai yeⁿe cuaaⁿ na 'cuiinu. Ní caⁿa yā chí yā 'úú: Díí, Juan, cuchí di 'muuⁿ ni 'úú 'cuun'míⁿ dii du'u chí novia chí n'daataá yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí nguuvi 'iiti cuūchī.

¹⁰ Ní chuū ní yeⁿe chí n'diichí taachi canéé maaⁿ poder yeⁿe Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs. Angel candéε yā 'úú naachi véé 'áámá yīcū ch'εεte ní yaacu. Ní ch'iⁿí yā 'úú yāā ch'εεte ní dεεve chí nguuvi Jerusalén chí cuch'ééⁿ yeⁿe na va'ai chεeti nguuvi yeⁿe nanáāⁿ Ndyuūs. ¹¹ Yāā miiⁿ ní dεεvé ngii ndúúⁿcū yeⁿe Ndyuūs chí dεεvé ngii. Ní dεεvé ngii yeⁿe yāā miiⁿ ní tan'dúúⁿcā 'áámá tuū chí yaⁿai chíí'vε chí tan'dúúⁿcā tuū jaspe chí dεεvé tan'dúúⁿcā cristal. ¹² Ní véé 'áámá ncheētī nuuⁿmaⁿ ndiivi na yāā miiⁿ ndúúⁿcū ndichúúví cheendi va'āi ch'εεte yeⁿe. Ní véé ndichúúví ángeles 'áámá 'áámá yā ní nguaindaí yā 'áámá 'áámá cheendi va'āi ch'εεte miiⁿ. Ní chí duuchi chí canéé nguūⁿ vmnaaⁿ ca'áámá ca'áámá cheendi va'ai ch'εεte miiⁿ ní 'áámá yeⁿe chí duuchi yeⁿe chí ndu'u ndichúúví tribus yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí Israel chí judíos. ¹³ Ní véé 'iinū cheendi va'āi n'gεεte 'áámá 'áámá lado yeⁿe yāā miiⁿ. Cuaaⁿ naachí can'daā 'yáⁿā véε 'iinū cheendi va'āi. Ní cuaaⁿ na 'niⁿnuⁿ véé 'iinū cheendi va'āi, ní cuaaⁿ ndiyyā véé 'iinū cheendi va'āi, ní cuááⁿ na ngiyya 'yáⁿā véé 'iinū cheendi va'āi. ¹⁴ Ní cimientu yeⁿe yāā miiⁿ véé ndichúúví tuū chí cimientu yeⁿe. Ní chí duuchi yeⁿe ndu'u ndichuuví apóstoles yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí duuchi 'iiti cuūchī, 'áámá 'áámá chí duuchí yā canéé nguūⁿ vmnaaⁿ 'áámá 'áámá tuū miiⁿ.

¹⁵ Ní ángel miiⁿ chí ngāⁿa yā ndúúⁿcū 'úú ndéε yā 'áámá tááⁿ ndúú yeⁿe 'dííⁿnguāⁿ chí dicaadí yā yāā miiⁿ ndúúⁿcū cheendi va'āi ch'εεte miiⁿ yeⁿe ndúúⁿcū ncheētī miiⁿ yeⁿe. ¹⁶ Ní yāā miiⁿ ní cuadrada ní chí

ch'ee'nuu dáámá nūⁿ ndúúcū chi ch'eēnū. Ní ángel miiⁿ ní dicaadí yā yáāⁿ miiⁿ ndúúcū nduu ye^{n'e} 'dííⁿ-guāāⁿ. Ní caadi ye^{n'e} yáāⁿ miiⁿ ní 'uūví mil canéé 'uūví cientos kilómetros ye^{n'e}. Ní chí ch'ee'nuu miiⁿ ní chí ch'eēnū ní chí yaacu ye^{n'e} yáāⁿ miiⁿ 'āā daamá nūⁿ.¹⁷ Ní ángel miiⁿ dicaadí yā nanchēētī miiⁿ. Ní ngíí 'iinū ngēecu cuūⁿ metros chí ángel miiⁿ dicaadí yā. Ní caadí miiⁿ ní dáámá ndúúcū caadí ye^{n'e} chí caadí 'iin'yāⁿ chí snee iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

¹⁸ Ní nchēētī miiⁿ ní chin'dai ndúúcū tuū jaspe. Ní yáāⁿ miiⁿ ní chin'dai ye^{n'e} dámaāⁿ 'dííⁿnguāāⁿ puro. Ní tan'dúúcā chí 'náāⁿ vidrio dēeve, 'tíicā yáāⁿ miiⁿ.

¹⁹ Cimientu ye^{n'e} nchēētī miiⁿ ndíí adornado ndúúcū tanducué^{n'e} tuū chí yaⁿ'ai chíí'vē. Cimientu chí vm-náāⁿ vmnaaⁿ miiⁿ ní ye^{n'e} tuū jaspe, ndii chííⁿ ndii 'uūví miiⁿ ní ye^{n'e} tuū zafiro, ndii chííⁿ ndii 'íínú miiⁿ ní ye^{n'e} tuū ágata ní ndii chííⁿ ndii cuūⁿ miiⁿ ní ye^{n'e} tuū esmeralda.²⁰ Ndií chííⁿ ndii nyuⁿ'u miiⁿ ní ye^{n'e} tuū ónice, ní ndii chííⁿ ndii niyaaⁿ miiⁿ ní ye^{n'e} tuū cornalina, ní ndii chííⁿ ndii ndēēchē ní ye^{n'e} tuū crisólito, ní ndii chííⁿ ndii niíⁿ'ni ní ye^{n'e} tuū berilo, ní ndii chííⁿ ndii nuuⁿ ní ye^{n'e} tuū topacio, ní ndii chííⁿ ndii ndiichi ní ye^{n'e} tuū crisoprasa, ní ndii chííⁿ ndicháámá ní ye^{n'e} tuū jacinto, ní ndii chííⁿ ndichúúví ní ye^{n'e} tuū amatista.²¹ Ní ndu'u ndichúúví cheendi va'āi n'gēete miiⁿ ní ndiichúúví perlas. Ní ca'áámá ca'áámá cheendi va'āi ch'ēete miiⁿ ní 'áámá perla nūⁿ. Ní yúúni ch'ēete ye^{n'e} yáāⁿ miiⁿ dámaāⁿ 'dííⁿnguāāⁿ puro ní dináāⁿ tan'dúúcā vidrio dēeve.

²² Ní 'úú nguéé n'diichí mar 'áámá yaācū na yáāⁿ miiⁿ ti Señor chí Ndyuūs chí véé tanducué^{n'e} dendu'ū poder ye^{n'e} yā ndúúcū 'iin'yāⁿ chí nguuví 'iiti cuūchī miiⁿ, 'iin'yāⁿ s'uuuⁿ chí Ndyuūs chí yaācū ye^{n'e} yáāⁿ miiⁿ.²³ Ní yáāⁿ miiⁿ nguéé ne^{n'e} 'yáⁿ'ā ndíí nguéé ndúú 'iyyú chí dēeve ye^{n'e} ti Ndyuūs chí dēeve ngii ní dēeve ye^{n'e} yáāⁿ miiⁿ, ní 'iin'yāⁿ chí duuchi 'iiti cuūchī ní dēeve ye^{n'e} yáāⁿ miiⁿ.²⁴ Ní 'iin'yāⁿ chí nadanguaⁿ'ai yā ye^{n'e} naciones chí ícā yā ná dēeve ye^{n'e} yáāⁿ miiⁿ. Ní reyes ye^{n'e} yáⁿ'āa 'cūū ndēe yā ch'ēete ye^{n'e} maāⁿ yā ndúúcū honra ye^{n'e} maāⁿ yā nduucú yā ndii yáāⁿ miiⁿ.²⁵ Ní cheendi va'ai n'gēete ye^{n'e} yáāⁿ miiⁿ nguéé nduudi núúⁿmáⁿ nguuví. Ní 'āā ntéé véé n'gaaⁿ miiⁿ.²⁶ Ní 'iin'yāⁿ s'een ye^{n'e} naciones ye^{n'e} iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní ndéé yā ye^{n'e} chí ch'ēete ndúúcū honor ye^{n'e} naciones ye^{n'e} yā.²⁷ Nguéé cuuvi cundaā na yáāⁿ miiⁿ dendu'ū chí nguéé dēeve, ndúúcū 'iin'yāⁿ chí diíⁿ yā chí nguéé n'daacā, ndúúcū 'iin'yāⁿ chí ngaⁿ'a yā nduudu yaadí. Dámaāⁿ cundaa 'iin'yāⁿ chí canéé nguūⁿ chí duuchi yā na libro ye^{n'e} vida cuen'e daāⁿmaⁿ chí ndéé 'iin'yāⁿ chí nguuví 'iiti cuūchī.

22 Tuu'mi ní ángel miiⁿ ch'iⁿ'i yā 'úú 'áámá yíicú dēeve naachi canéé nuūⁿnīⁿ ye^{n'e} vida cuen'e daāⁿmaⁿ. Nuūⁿnīⁿ miiⁿ ní dēevé tan'dúúcā cristal ní ican'daā ye^{n'e} trono ye^{n'e} Ndyuūs ndúúcū trono ye^{n'e} 'iin'yāⁿ chí nguuví 'iiti cuūchī.² Ní náávtaⁿ'a ye^{n'e} yúúni ch'ēete ye^{n'e} yáāⁿ miiⁿ ní nduu 'úúví lado ye^{n'e} yíicú mííⁿ cáta'ai yáⁿ'á ye^{n'e} vida cuen'e daāⁿmaⁿ chí ngii ndu'ū ndichúúví naaⁿ n'gui'i. Ní ca'aama 'íiyú ní ngii 'áámá 'áámá naaⁿ n'gui'i ye^{n'e}. Ní tá'ā yáⁿ'á miiⁿ chííⁿ chí diíⁿ

chí nduūvā ye^{n'e} vaadí ya'ai ye^{n'e} naciones.³ 'Āā ntéé véé mar 'áámá dendu'ū miiⁿ chí Ndyuūs caⁿ'a yā chí condenado chí canéé na yáāⁿ miiⁿ. Trono ye^{n'e} Ndyuūs ndúúcū trono ye^{n'e} 'iin'yāⁿ chí nguuví 'iiti cuūchī canéé na yáāⁿ miiⁿ. Ní 'iin'yāⁿ chí dichíí'vē Ndyuūs canéé yā miiⁿ.⁴ Ní 'iin'yāⁿ s'een ní snaāⁿ yā naāⁿ Ndyuūs ní canéé nguūⁿ chí duuchi Ndyuūs nchēeté yā.⁵ Ní nguéé cuuvi n'gaaⁿ yáāⁿ miiⁿ. 'Iin'yāⁿ s'een chí n'gēetinée yā miiⁿ nguéé ne^{n'e} yā mar 'áámá dēeve ye^{n'e} lámpara ní nguéé dēeve ye^{n'e} 'yáⁿ'ā caati 'iivú Ndyuūs ngíí dēeve yā. Ní 'iin'yāⁿ s'een caaⁿ'maⁿ ntiinyuⁿ yā cuen'e daāⁿmaⁿ cuen'e daāⁿmaⁿ tan'dúúcā reyes.

Tiempo taachi cuchíí Jesucristo ní 'āā canéé miiⁿnuúⁿ

⁶ Cuayiivi miiⁿ ní ángel caⁿ'á yā chí yā 'úú: Nduudú 'cūū ní nduudu cuaacu. Ní 'iin'yāⁿ cuuvi cu'téenu yā nduudu miiⁿ. Señor chí maaⁿ Ndyuūs ye^{n'e} espíritus ye^{n'e} 'iin'yāⁿ profetas chí Ndyuūs ndēevé yā, maāⁿ yā dichó'ó yā ángel ye^{n'e} yā chí ángel 'cuun'mín yā 'iin'yāⁿ chí dichíí'vē Ndyuūs dendu'ū chí 'āā canéé chí chó'ó ní 'āā snee niíⁿnuúⁿ.

⁷ Jesús ngaⁿ'á yā ngii yā ndís'tīí. 'Caandiveén nī. 'Úú ní ndaá nuuⁿ. De'ε chúúcā yeenu 'iin'yāⁿ chí 'caandiveén yā nduudu cuaacu ye^{n'e} Ndyuūs, nduudu chí canéé nguūⁿ na libro 'cūū.

⁸ 'Úú, chí Juan, ch'iindiveén ní n'diichí dendu'ū chí 'túúcā. Ní cuayiivi chí n'diichí ní ch'iindiveén chuū, candiitin'dií ná ca'a ángel chí ch'iⁿ'i yā 'úú dendu'ū chí 'túúcā chí ne^{n'e} i'teenú ángel miiⁿ.⁹ Naati ángel miiⁿ caⁿ'a yā chí yā 'úú: Nguéé diíⁿ di 'tíicā. 'Úú ntúūⁿ dichíí'vē Ndyuūs tan'dúúcā dií ndúúcū hermanos ye^{n'e} di chí ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu ye^{n'e} Ndyuūs ndúúcū nducyáácá yā chí 'caandiveén yā nduudu cuaacu chí canéé nguūⁿ na libro 'cūū. Díí, cu'téenu di Ndyuūs.

¹⁰ Ní ángel miiⁿ ní caⁿ'a ntúūⁿ yā chí yā 'úú: Nguéé cunuūⁿ n'dé'ei di nduudu cuaacu ye^{n'e} Ndyuūs chí canéé nguūⁿ na libro 'cūū caati tiempo ye^{n'e} dendu'ū chí 'túúcā 'āā snee niíⁿnuúⁿ.¹¹ Maaⁿ ní cu'néeⁿ nī 'iin'yāⁿ chí nguεε n'daacā idiíⁿ yā chí 'tíicā diíⁿ yā. 'Tiicā ntúūⁿ 'iin'yāⁿ chí nadacadiinúúⁿ yā ye^{n'e} dendu'ū chí nguεε n'daacā, cu'néeⁿ nī chí 'tíicā diíⁿ yā. 'Iin'yāⁿ chí din'daacá yā, cu'néeⁿ nī chí diíⁿ yā 'tíicā. 'Iin'yāⁿ chí 'áámá diíⁿ yā ntiinyuⁿ ye^{n'e} Ndyuūs cu'néeⁿ nī chí 'aama diíⁿ yā 'tíicā.

¹² 'Caandiveén nī chííⁿ chí caⁿ'a Jesús. 'Úú ní núúⁿ nūuⁿ ndaá. Ní ndéé premios chí caⁿ'á ca'á 'áámá 'áámá 'iin'yāⁿ premios chí tune yā ye^{n'e} ntiinyuⁿ chí ye^{n'e} yā.¹³ 'Úú ní 'iin'yāⁿ vmnáāⁿ vmnaaⁿ ndíí naachi 'cuiinu. 'Úú ní canéé naachi chinga'ā ndíí cuayiivi chí 'cuiinū tan'dúúca letras ye^{n'e} alfabeto A ndíí Z, 'tíicā 'úú, ngaⁿ'a Jesús.

¹⁴ De'ε chúúcā yeenu 'iin'yāⁿ s'een chí nandēevé yā catecai yā caati cuuvi cuta'á yā n'gui'i ye^{n'e} yáⁿ'á ye^{n'e} vida, ní cuuvi cundaa yā cheendi va'ai ye^{n'e} yáāⁿ miiⁿ ní cho'ó yā cuaaⁿ chēētī va'ai chēeti nguuví.¹⁵ Naati cuaaⁿ daami yáāⁿ miiⁿ ch'ēetinée 'iin'yāⁿ chí nguéé chí'téenu yā Ndyuūs ndúúcū 'iin'yāⁿ chí ngaatu, ndúúcū 'iin'yāⁿ chí caⁿ'á yā ndúúcū ndaataá o isaⁿ'ā chí nguéé ye^{n'e} yā, ndúúcū 'iin'yāⁿ chí n'giiⁿ'núⁿ yā 'iin'yāⁿ, ndúúcū 'iin'yāⁿ

chi i'téenu yā santos o ídolos ndúúcū nducyáácá 'iinyān chi ne'é yā nginnche'éei yā 'iinyān ní nga'a yā nduudu yaadi.

¹⁶ 'Úú Jesús idicho'ó ángel ye'é chi caa'n'ma'n cuaacú yā ye'n'e nducué'n'e cosas chi 'túúcā nanáán ndís'tiī chi 'iinyān ye'n'e yaācū s'ee'n. 'Úú ní 'iinyān vmnáán vmnaa'n ye'n'e ndaata ye'n'e David 'úú. 'Úú ní 'íínyú'n chí ngíí dεεve nguεεtiyaa'n.

¹⁷ Espíritu N'dai ye'é Ndyuūs ndúúcū 'iinyān s'ee'n chi ye'é Ndyuūs nga'a yā 'tíicā: Ndís'tiī cuchíi nī. Ní 'āā du'ú nūu'n 'iinyān chi n'giindiveén yā nduudu ye'é ní canéé chi caa'n'mán yā: Cuchíi nī. Ní n'diī chí yaaca nī cuchíi nī. Cuchíi nī ndúúcū 'āā du'ú nūu'n 'iinyān chi ne'é yā. Cuchíi nī ní cu'u nī ye'n'e nuū'n'nī ye'n'e vida cuen'e daā'n'ma'n. Ní nguéé de'ε vεε cūndi'i ye'é nī nuū'n'nī ye'n'e vida cuen'e daā'n'ma'n.

¹⁸ 'Úú nga'n'á ngīi nduudu cuaacu ca'áámá ca'áámá 'iinyān chi n'giindiveén yā nduudu ye'n'e dendú'ū chi

canéé chi cuchíi chi canéé nguū'n na libro 'cūū. Nduuti chi 'áámá yā cu'nee'n ca n'deēe nduudú nguéé ti chi canéé nguū'n na libro 'cūū Ndyuūs ca'á yā 'iinyān mii'n castigo ye'n'e yā ye'n'e nducué'n'ē vaadī ya'ai chí canéé nguū'n na libro 'cūū. ¹⁹ Ní nduuti chí 'áámá 'iinyān divíi yā na'a nduudu ye'é Ndyuūs ye'n'e dendú'ū chí cuchíi chí canéé nguū'n na libro 'cūū, 'tiicā ntúū'n Ndyuūs nadi-víi yā parte chí cuuvi ye'n'e yā ye'n'e libro ye'n'ē vida cuen'e daā'n'ma'n ndúúcū parte chí cuuvi ye'é yā ye'n'e yáā'n chí dεεve ye'n'e chí canéé nguū'n na libro 'cūū.

²⁰ 'Iinyān chí nga'a cuaacú yā dendú'ū chí 'túúcā, 'iinyān mii'n nga'a yā: Cuaacu níínyu'n chí 'āā cuchii nuū'n. 'Tíicā cuuvi. Cuchíi nī Señor Jesucristo.

²¹ Ní maa'n ní Señor Jesucristo ye'n'e yú tée yā ndís'tiī nducué'n'ē chí n'daacā ye'n'ē yā, ní canéé yā ndúúcū ndís'tiī. 'Tíicā cuuvi.